ЦЕНТРАЛНА НАР. БИБЛИОТЕКА
„ЂУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ"
ЦЕТИЊЕ
- ЦРНА ГОРА
бр. III 36655/56/X2/6

Monumenta Montenegrina

VI

2

504375

ID=1940749

ЦЕНТРАЛНА НАРОДНА БИБЛИОТЕКА
„ЂУРЂЕ ЦРНОЈЕВИЋ"
ЦЕТИЊЕ
Сигн бр. III 36655/56/2/09

ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE

Monumenta Montenegrina

Knjiga VI

tom 2.

KOTOR I RISAN
OD 325. DO 1200. GODINE

Pripremio i predgovor napisao
Vojislav D. Nikčević

Prevela
Lada Jagušt - Akkad

Podgorica 2004.
ISTORIJSKI INSTITUT CRNE GORE

Monumenta Montenegrina

knjiga VI

tom 2.

KOTOR I RISAN OD 325. DO 1200. GODINE

IZ PROŠLOSTI CRNE GORE

POSEBNA IZDANJA

Urednik
prof. dr Đorđe Borozan

Recenzent
prof. dr Božidar Šekularac

L`INSTITUT HISTORIQUE DE LA MONTÉNÉGRO

Monumenta Montenegrina

volume VI
livre 2

KOTOR ET RISAN DE L'AN 325 A 1200

Podgorica 2004.

ИСТОРИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ ЧЕРНОГОРИИ

Monumenta Montenegrina

том VI
книга 2

Г. КОТОР И Г. РИСАН С 325 ПО 1200 ГГ.

Подгорица 2004.

KOTOR: OD ΡΩΣΣΥ DO ΚΑΘΑΡΟ (ΔΕΚΑΤΕΡΑ)

"Na jednom planinskom mjestu,
Akrit sagradi utvrdjenje,
I sve na svijetu što raste,
Uzgoji Akrit u toj tvrdjavi;
Sve ptice što na svijetu bjehu,
Donese i svi im gnijezda.
I ptice pojahu, pojem govoreći:
"Akrit će besmrtan biti"...
("Diogenes Akrites", I, 1-4)

Obimno Farlatijevo djelo "Illyricum sacrum" utemeljilo je dio saznanja o istoriji Kotora kao, prije svega, srednjovjekovnog grada, velikog trgovačkog i vojno-administrativnog centra Istočnog imperijuma, sporadično se i ovlašno baveći istorijom ove velike luke u periodu pozne antike i epohi ranoslovenskih enklava. Po Farlatiju, što je poznije prihvatila i prošlovjekovna nauka, pod imenom Ascruvium (Agruvium) Kotor spominju još rimski geografi perioda carstva, poput Plinija i Ptolomeja.[1] *Po svemu sudeći, grad je, zajedno sa pojasom do Risna i Prevlake bio helensko-helenistička a ne rimska kolonija, koja je u doba velikih ratova izmedju Pompejevih pristalica, koji su svoja velika uporišta imali na prostorima Gornje Dalmacije, od Drača do Kotora, i Cezarovih sljedbenika, postao mjesto na kome su rimske vojskovodje počele da grade strategiju osvajanja unutrašnjosti Ilirikuma. Plinije spominje narod "Katare" (Catari) na dalmatinskoj obali, ali na osnovu njegovog oskudnog kazivanja ne može da se utvrdi da li je riječ o narodu-plemenu koje je naselilo bokokotorski dio jadranske obale, da li se radi o starosjedjelačkom stanovništvu koje je na mjestu današnjeg Kotora izgradilo utvrdu i davno se naselilo na poziv rimskih careva ili sporazumom skitskih bazileusa sa Rimom ili je, pak, riječ o stanovništvu istoimenog grada*[2]*. Kao Drač, i Kotor je bio bogomdana luka za prihvat transporta vojne sile, pa u doba sukoba trijumvira za prvenstvo, prerasta od helenističkog trgovačkog centra u rimsku postaju odakle su se legije slobodno, putevima izgradjenim još u doba helenske imperijalne moći, mogle kretati ka Istoku, na ispomoć trupama koje su već interventno prebačene u tradicionalna uporišta svakog od pretendenata na zvanje avgusta.*[3] *Najvjerovatnije, rimske trupe koje su dopremane u Boku kotorsku predstavljale su "stratešku rezervu", jer su se sa ovog prostora mogle brzo upućivati kao pomoć i trupama u takozvanim*

[1] "Hanc urbem Plinus, & Ptolomaeus Ascrivium appellarunt, eratque Civium Romanorum oppidum sane inclytum, Plinio teste. Sed Ascrivium ab eo loco, ubi nunc Catharum est, paullulum distaban orientem versus, ut antiqua illius civitatis rudera, & dirutorum aedificiorum reliquae, & vestigia adhuc ibidem extantia declarant..."(Farlati, vol. VI, col. 411)

[2] "...Ad septentriones Pannonia vergit finitu inde Danuvio. In ea coloniae Emona, Siscia, amnes clari et navigabiles in Danuvium defluunt Draus e Noricis violentior, Saus ex Alpibus Carnicis placidior, CXX intervallo: Draus per Serretes, Serapillos, Iasos, Andizetes, Saus per Colapianos Breucosque populorum haec capita; praeterea Arviates, Azali, Amantini, Belgites, Catari, Cornacates, Eravisci, Hercuniates, Latovici, Oseriates, Varciani..." (*C. Plini Secundi: "Naturalis historiae", III, 25, 139-148*).

[3] Na kartama rimskih gradova u razdoblju od 218. godine prije naše ere do 100. godine naše ere i od 1. do 300. godine naše ere kao strateški značajni ne spominju se Kotor i Drač, već Epidaurus i Lisus (Lissus), što ukazuje da su Boka kotorska i sjeverni dio Gornje Dalmacije, do Skadra (na kartama se nalazi Scodra) bili prevashodno helenistički ili gradovi pod jakim ahajskim uticajem.Rimska se flota, kada je transportovala bojovnike za ratove u Egiptu iskrcavala u Nikopolju. (Tacit:"Anali",II,53 -"...u ahajskom Nikopolju...") To posredno ukazuje da grčki Epidamn (Drač) i čitav prostor sjevernog dijela Gornje Dalmacije nijesu u tim razdobljima bili romanizovani na pravi način i u pravoj mjeri.("Murray's small Classical Atlas", edited by G.B.Grundi, M.A., D. Litt., London, 1925, karte 2 i 3)

Dunavskim provincijama - čitava Boka je zajedno sa starim helenskim gradovima Dukljom i Skadrom pripadala krajnjem jugu zajednice dunavskih provincija, koje su sačinjavale Ilirikum (Gornja Mezija, Donja Mezija sa Tribalijom, Trakija, Dardanija i Makedonija).[4]

U epohi pojave hrišćanstva, na razmedju stare i nove ere, Risan jedino spominje Strabon u svojoj "Geografiji" - Bokokotorski zaliv u tom razdoblju pripada provinciji Makedoniji i posjeduje veliku, moćnu utvrdu Risan[5]*. U doba kada hrišćanstvo još nije legalizovano, u II i III vijeku, Kotor se ne spominje, a veoma rijetko se navode i gradovi na prostorima Dalmacije, naročito Gornje; poznohelenistički geografi spominju već tada provincije na jadranskoj obali, Epir, Gornju i Donju Dalmaciju, ali u tim navodima ističu se samo tri grada - Nikopolj, Drač i Salona. Gornjodalmatinska obala spominje se u okviru provincija Makedonije, Epira ili Dalmacije sa Kalabrijom, što nameće niz pitanja o provincijskoj organizaciji Rimske imperije tokom II i III stoljeća, na koja još nema pouzdanog odgovora*[6]*. Konstantin Veliki, nakon epohe gradjanskih ratova, kada hrišćanstvo obznani kao vjersko-ideološki koncept imperije, počinje veliku reorganizaciju provincija na Ilirikumu, koji je praktično od kraja II stoljeća mjesto rezidencijalnih sjedišta ili domovina rimskih imperatora. Konstantin odlučuje da podijeli dalmatinsku obalu na sjeverni i južni dio, kako bi omogućio nesmetano funkcionisanje prefekture Italija-Ilirikum - provincija Novi Epir, koja obuhvata sve luke od Nikopolja do sjeverno od današnjeg Dubrovnika treba da ostvaruje vezu i čini jedinstvenim jadranski bazen sa susjednim prekomorskim provincijama južne Italije, preko kojih se uspostavljao najbrži kontakt sa Rimom, u tom času bez prave moći. Provincija Novi Epir bila je dio Prevalitane, a obje su bile dio provincije Makedonije i činile su najjužnije oblasti Dunavskih provincija, čiju su organizaciju zadržali i Konstantinovi nasljednici sve do Teodosija II. Čeoni grad Novog Epira na jugu, prema Nikopolju, bio je Drač, a slijedili su Akrokeraunija (Glavinica), Amantia (Pliocia), Bar (Avara, Antivari), Apolonija i Bulis (Polona i Gradica), Atrados, Aulon (Valona), Kanovia (Kandavia, Konavlje), Krua (Kroja), Dekatera (Kotor, Rose), Drivast, Epidamn (mali gradić - stara helenska fortifikacija nedaleko od Drača), Polatum (Pilot), Pulheriopolis (rodni grad carice Pulherije, sestre Teodosija II), Skampa (Elbasan), Stefan (Stefaniaka) i Cerenikon (Cernius). Najnovija istraživanja ukazuju na brojne greške u Farlatijevom djelu "Illyricum sacrum" koje se odnose na organizaciju vizantijskih provincija na Balkanu, ali i na nazive gradova (kod Farlatija Skampa je bila Struga - barokni istoričar je načinio ovu grešku, kao i ostale, u iznudici: nije sagledavao organizaciju vizantijskih provincija već se povodio isključivo za interesima rimske kurije i za potrebom da potvrdi vlast nad odredjenim (arhi)episkopskim sjedištima)*[7]*.*

---

[4] Dalmacija je u to vrijeme, zajedno sa Liburnijom, ulazila u sastav provincije Ilirikum. Granica Ilirikuma u epohi Rimskog carstva, praktično do njegovog pada, sa periodima kada se provincija smanjivala ili uvećavala, zavisno od potreba odbrane od varvara, prostirala se od Drača na jugu do Alabone na istarskom poluostrvu. Kao važan rimski grad karte navode Risan (Rhizinium). (ibid.karta 7)

[5] "Post Ardiaeorum maritimam et Pleraeorum Rhizae (*Rhizonoeorum? Rizonicus?*) sinus est et Rhizon oppidum..." (Strabonis: "Geographicae Chrestomatiae libri septendecim", VII, 38). Proučavaoci Strabonovih geografskih termina uočavaju da se u helenskim (da li i helenističkim?) izvorima Risan na grčkom piše: 'Ριζαι κόλπος, 'Ριζαιων κόλπος, 'Ριυωναιων, 'Ριζονικός, 'Ριζων, 'Ριζον. Sama činjenica da ga spominju već helenski geografi i mitografi ukazuje da su Risan i Kotor, ili samo Risan a Kotor kao njegova utvrda, bili poznati u epohi kada i Budva, u VI i V vijeku prije nove ere.

[6] "Post Achajam Epiri partes et civitas Ephyra. Post hanc Nicopolis, quae piscem multum marinum abundat. Post hanc paulo superius Dalmatia est negotiis vigens ut species tres utiles mittens, caseum, tigna et ferrum. Et habet civitatem splendidam quae vocatur Salonae. Dyrrachium vero proptem malitiam habitantium destructa est et in profundum, deo irascente, submersa non comparuit. Sequitur Calabria frumentifera in omnibus bonis..." ("Liber Junioris Philosophi in quo continetur totius orbis descriptio", 53A).

[7] "Scampa, cujus nomen varie a Geographis & in antiquis Itinerariis enuniatur, civitas fuit non ignobitis in nova Epiro inter Dyrrhachium & Lychnidum sita. De ea tamen silent Graecae & Romae historiae Scriptores (....). Locus dirutae urbis, si Ferrario fides in Lex. Geogr. nunc *Ulagrado*, seu *Struga* dicitur..." (Farlati, VII, p. 433).

Dokumenti iz poznije epohe, kada je Vizantija već izgradila svoju moć stavivši čitav Ilirikum i najveći dio Apenina pod svoju kontrolu, ne spominju Ascruvium (Agruvium) već Rose; latinska izvorna gradja iz epohe od osmog do desetog vijeka grad naziva "Kotor ili Rose", a ta se sintagma u zvaničnim aktima Rima sporadično, po tradiciji, ponavlja i u poznijem periodu - praktično do kraja dvanaestog vijeka. Kotor se pod nazivom "Catharo" javlja u jednom dokumentu patrijarhata u Akvileji, od koga je sačuvano nekoliko rečenica, 325. godine; te godine je staro patrijarhalno sjedište, po Konstantinovom naredjenju, odlučilo da na obalama Dalmacije stvori niz episkopskih sjedišta kako bi se omogućilo lakše administrativno upravljanje imperijom[8]. Kako maniheji, pavlikijani i arijanci preuzimaju vodeće položaje provincijskih administratora na Ilirikumu, sa ciljem da povežu prostore Skitije i Srednje Evrope sa novom prijestonicom koja se podizala na Bosforu, tako Kotor postaje episkopsko sjedište sa ciljem da objedini i pod imperijalnu pasku stavi dio obale počev sjeverno od Dubrovnika do južno od Ulcinja (razgraničavajući se sa episkopijom u današnjem Lješu). Po svemu sudeći i u episkopskom sjedištu u Kotoru ulogu čelnih ljudi zauzimaju maniheji, pavlikijani i, najviše, katari, koji su tada već jedna od najmoćnijih crkvenih organizacija Rimske-Romejske imperije. Najnovija istraživanja ukazuju na zajedničko nastupanje maniheja i katara, ali nauka još ne može da objasni na koji način i kojim putevima manihejsko učenje, koje se začelo polovinom III vijeka, uključuje u svoj dogmat doktrinu katara koji se na prostorima Bliskog Istoka i u južnim provincijama Ilirikuma i Italikuma pojavljuju već krajem I stoljeća, nakon svadje i prvog raskola medju hrišćanskim zajednicama gnostika na saborima u Antiohiji i Jerusalimu održanim 49. godine[9].

Pretpostavlja se da su katari ("čisti") za svoj naziv uzeli jedan od atributa apostola Pavla koga su nazivali "apostol neznabožaca", te da su još prije sabora u Jerusalimu i Antiohiji počeli misiju pokrštavanja, tačnije propovijedanja nove vjere - o tome posredno svjedoči činjenica da su četrdesetih godina naše ere učestvovali u raspodjeli uprave nad prvim crkvama. Tada su odredjena sljedeća prijestona sjedišta hrišćana: Antiohija, Damask, Efez, nije još utvrdjeno koji gradovi na Ilirikumu i u Heladi (moguće Solun, Korint, Diokleja, Sirmijum i neki od gradova na dalmatinskoj obali) i Rim. Pouzdano je utvrdjeno da su katari, preko svog prvosveštenika na Italikumu Novatijana, izazvali prvu veliku zvaničnu šizmu u hrišćan-

[8] Bernardo Maria de Rubeis: "*Monumenta Ecclesiae Aquilejensis, commentario historico-chronologica*", tomus 1-2, Argenitinae 1740 i Giusto Fontanini (Iusti Fontanini): "*Historiae literariae Aquilejensis*", libri V, Romae 1742, p. 54-56. Interesantno je da ovaj podatak ne potvrdjuju ostali istoričari, geografi i književnici koji su o Kotoru pisali uglavnom na osnovu dokumenata iz epohe Nemanjića. Ovaj se podatak ne nalazi ni u poznatoj istoriji Kotora koju je napisao Flaminio Kornaro (Flaminio Cornara (Flaminio Cornelio): "*Catharus Dalmatiae civitas in ecclesiastico et civili statu historicis documentis illustrata*", Patavii 1759.

[9] Rascjep i svadja u jednom od najstarijih patrijarhalnih sjedišta u Antiohiji, posljedice su odluka donijetih na saboru u Jerusalimu iste 49. godine, a povodom pokušaja kanonizacija kodeksa tekstova Starog Zavjeta i objave nove vjere. "Apostol Pavle, vraćajući se iz Jerusalima 49. godine stigao je u Antiohiju da izloži rezultate Sabora koji je održan kod Pagana. Učinivši to on je ponudio nove mogućnosti novim hrišćanima. Neophodno je navesti da se od tog časa iz Antiohije nova vjera počinje obznanjivati na grčkom i prvi put počinju njeni vjernici da se nazivaju "hrišćanima". (...) Sabor u Jerusalimu je naziv kojim se označava skupština "apostola i drevnih (mudraca i vrhovnih žreca hramova posvijećenih solarnim kultovima-primj.)" (...) Ovaj sabor je nametnuo pitanje prinudnog prihvatanja obreda koje je predvidio Mojsijev Zakon a koji su odgovarali shvatanju već preobraćenih pagana koji su pristupili Crkvi Hristovoj a da pri tom nijesu prošli kroz judaizam..." (Philippe Noiseux: "*Le Concile de Jerusalem*", La Rumunante, 1997, p. 9-10; Nicole Lemaître, M. T. Quinson, V. Sot: "*Dictionnaire culturel de Christianisme*", Paris, 1994). Na saborima u Jerusalimu i Antiohiji pojavili su se prvi katari; tokom razlaza izmedju novoformirane "zajednice hrišćana" i Jevreja, oni su stali na stranu prvih. Prihvatili su, za razliku od nekih zajednica koje su beskompromisno sprovodile judaizam, zabranu jedenja mesa životinja žrtvovanih na oltarima paganskih bogova, ali ne i zabranu jedenja svinjskog. Tada katari prvi put pojmu "hrišćanin" daju novo značenje: "razuman", što će postati obilježje njihovih pristalica.

stvu, polovinom III vijeka, kada se njihov vodja proglasio za "legitimnog rimskog pontifeksa", antipapu, i tada su katari, uz podršku rimskih careva, najviše imperatora Galijana i njegove žene Salonine, uspjeli da za svoj pokret vežu prostore sjeverne Afrike, velika sjedišta na Bliskom Istoku i, po posrednim naznakama u dostupnoj izvornoj gradji, neke od velikih gradova na Ilirikumu[10]. Najvjerovatnije, katari su snažna uporišta imali u Heladi, Makedoniji i Dakiji, jer za sada proučena gradja ukazuje da se manihejske Makedonija, Dalmacija i Dakija[11], najveći centri ovog velikog gnostičkog učenja u Evropi, već krajem III i početkom IV vijeka na osnovu toga suprotstavljaju odlukama Prvog i Drugog vaseljenskog sabora - Prvi vaseljenski sabor čak osudjuje u svojim kanonima jedino katare i pavlikijane, ove druge potekle iz Antiohijskog patrijarhata[12]. U razdoblju IV stoljeća katari, najvjerovatnije sa Ilirikuma, iz provincija Makedonije, Dalmacije i Dakije prelaze na Italikum i tamo stvaraju moćne zajednice koje će, uprkos povremenim progonima koje je preduzimala rimska kurija, zaštićene od arijanaca Gota, opstati sve do XIII-XIV vijeka, preživljavajući čak i propast svoje države u južnoj Francuskoj[13].

*Rose su već polovinom petog stoljeća grad od izuzetnog značaja - ne samo kao luka već kao crkveno sjedište od prestiža i nemalog uticaja. Episkop Kotora Julijan, u vrijeme velikih sporova sa nestorijancima i monofizitima, javlja se kao jedan od predstavnika Ilirikuma na vaseljenskom saboru u Halkidoniji, zajedno sa dukljanskim primasom Evandrom, "Julianus episcopus **civitatis Rhosi**", potpisujući definiciju sabora kojom se osudjuje mono-fizitstvo aleksandrijskog patrijarha Dioskora.[14] Rose je jedan od rijetkih gradova na Halkidonskom vaseljenskom saboru koji ima status "polisa" - njegov episkop se potpisuje kao vrhovni administrator grada, što znači da kao predstavnik svog "πολεως" uživa odredjeni stepen samostalnosti u donošenju odluka. One uvijek moraju da budu u saglasnosti sa propisima i naredbama koje stižu iz imperijalne, ali ne i iz **centralne patrijarhalne kancelarije**.[15] U aktima koji pred-*

---

[10] Na ovo zapućuje veliki korpus gradje iz takozvanog "apostolskog perioda" u kome su i spisi sa Ilirikuma na kome su, pored apostola Pavla i Marka, boravili i apostoli Andrija, Toma, Tit, ali njihovo djelo nije kanonizovano i zvanična hrišćanska crkva ne priznaje njegovo postojanje.

[11] Veliki manihejski hram već krajem III stoljeća bio je sagradjen u Saloni (Solinu) i sa ozvaničenjem hrišćanstva i oglašenjem Salone za episkopiju postao je Gradska Bazilika (Em. de Stoop: "Essai sur la duffision du manichéisme", Gand, 1909, p. 87-88). Utemeljitelj tog hrama bio je jedan od članova porodice Basus, porodice zakletih žreca Apolona Feba (Svjetlosnog) i posvećenika u tajne kultova Sunca. Pogledaj predgovor i dokumente vezane za Basusa u II tomu prve knjige edicije "*Monumenta Montenegrina*".

[12] "Da je Mani (osnivač maniheizma-primj.) najprije proučavao dogmate katara novatijana potvrdjuje Teodor bar Kuni, ali to je malo vjerovatno. Ukoliko je i postojala ova veza , onda se postavlja pitanje da li su se katari tokom srednjeg vijeka vezivali za maniheizam? Gotovo svi srednjovjekovni autori navode da su katari direktni sljedbenici drevnih maniheja ne objašnjavajući mnogo na koji su način od njih potekli; ovo mišljenje prihvatili su savremeni istoričari..." (F. Vernet: "*Cathares*", DTC, Paris 1904, vol. XIV, p. 1988.). Najnovija istraživanja ukazuju da su katari, posredno, omogućili opstanak maniheizma sve do poznog srednjeg vijeka. Ovo pitanje postavlja svom silinom problem: kako se zna da je Crkva Slovenska bila vezana za manihejsko učenje, da li su katari na Ilirikumu, izmedju ostalog i u dalmatinskim gradovima, opstali naporedo sa neomanihejima sve do XIV-XV vijeka upravo zahvaljujući Crkvi Slovenskoj?

[13] "Nešto više od dvadeset godina prije rodjenja velikog pjesnika Dantea (1265) trećina poznatih porodica prepustila se jeresi. (F. Tocco: "*Quel che non c'è nella Divina Commedia*", Bologne 1899, p. 2). Oko 1190. godine jedan katarski episkop prešao je u katolicizam. Bonakurzus piše (...): "Gledamo gradove, sela, zamkove, pune ovih lažnih proroka..." Orvieto, Viterbo, Verona, Ferara, Modena, Prato, Rimini, Parma, Kremona, Pjaćenca, imali su katarske zajednice; one su se prostirale sve do Rima; prodrle su u Kalabriju, Pulju, Napuljsko kraljevstvo, na Siciliju i Sardiniju..." (ibid. p. 1991-1992). Po posrednima naznakama u do sada proučenoj izvornoj gradji katari na prostorima juga Italije oslanjali su se na Crkvu Slovensku koja je, ako se tako može reći, gotovo tri vijeka doslovno "izazivala rimskog pontifeksa" prijeteći napadom na Rim ukoliko pontifikalna kancelarija pribjegne njenoj kanonskoj osudi.

[14] "...Ι'υλιανος έπισκοπος **πολεως Ρ'ωσύ**, όρίσας ύπέΓραψα..."(Mansi,vol.VII,col. 432)

[15] U latinskim prepisima i redakcijama tekstova odluka sa vaseljenskog sabora u Halkidoniji, koji su prevodi učenih latinskih monaha sa aramejskog i grčkog, uočava se da rimski pisari ne slijede uvijek u potpunosti grčki i

stavljaju propratni korpus spisa vezan za Halkidonski vaseljenski sabor latinski redaktori, imajući na umu da je to doba jedinstvenog hrišćanstva i da se sabor održava na zahtjev pape Lava Prvog Velikog, te da na saboru učestvuju i monofiziti od kojih će mnogi poput Teodora iz Tarsa, Kira iz Anazarbe i Ive iz Edese,[16] podržati osudu svog istomišljenika aleksandrijskog patrijarha Dioskora, ne poklanjaju pažnju hijerarhiji crkvene organizacije Istočnog carstva, pa se u njihovim redakcijama ne vidi kome su podložni i Duklja kao "metropolia prima" i Rose kao slobodan "polis". Iz latinskih redakcija, i jedinstvenog autografa na latinskom sa Halkidonskog vaseljenskog skupa, ne vidi se predstava organizacije "mitropolija-gospodarica" i njihovih crkava-podložnica, jer se latinski pisar i pozniji redaktori pridržavaju pravila da sve crkve na ekumenskom saboru imaju dva vjerska poglavara, rimskog i konstantinopoljskog, i jednog svetovnog - rimskog (romejskog) cara u prestonom gradu Istoka.

*U čuvenom Matijinom kodeksu sačuvana je organizacija crkava Istočnog rimskog carstva[17], nazivi svih "mitropolija-gospodarica" i njihovih crkava podložnica. Kotor, kao slobodan "polis", nalazi se u crkvenoj provinciji Kilikiji Sekundi, sa episkopskim sjedištima Anazarbom, Epifanijom, Flavijadom, Irinopoljem, Mopsuetom koja zastupa Isauriju, Seleukijom, Klaudiopoljem, Kelendrom, Diocezarejom, Anatnostom, Ketestoroenom, Titipolitanijom, Antiohijom, Latapijom, Selinuntom, Filadelfijom i Germanijom.[18] Sva ova episkopska sjedišta, na čelu sa "mitropolijom-gospodaricom" u Kilikiji, podredjena su patrijarhatu u Antiohiji - arhiepiskop Antiohije je sufragan Kilikije, te na taj način stari patrijarhat ostvaruje dvostruku kontrolu nad svim crkvenim sjedištima koja su podložna Kilikiji: vjersko i civilno-administrativnu. Indikativno je da se kao devetnaesti episkop u "mreži episkopija podložnih preko Kilikije patrijarhatu u Antiohiji", nalazi Leo Manditus, **za papu djakon**, što znači predstavnik i lični opunomoćenik pape Lava Prvog Velikog. On je jedini bez crkvenog sjedišta, predstavlja "produženu ruku sa blagoslovom" kurije - ovo posredno ukazuje da su sva episkopska sjedišta podredjena Kilikiji, kao i sama "mitropolija-gospodarica", koliko pod vlašću Antiohije, toliko pod vjerskom zaštitom Rima. Postoje naznake, koje još nijesu dovoljno proučene jer se tek iščitava gradja iz tog i nešto ranijeg razdoblja pisana na aramejskom jeziku, da su po pravu apostola Petra Rim i Antiohija zajedno gospodarili odredjenim brojem crkava, poznatih episkopskih sjedišta.[19] Ni arhiepiskopija Duklja, ni "polis" Rose, na Halkidonskom skupu, kao i ranije i poznije u organizaciji crkava Istočnog rimskog carstva, ne nalaze*

---

aramejski tekst, pa se javljaju razne varijante naziva grada: Rhose, Rosi, Ros...U poznim vizantijskim redakcijama, iz vremena Teodora Metohita, i spisima koje su spisali geografi njegovog vremena, sporadično se naziv grada piše *Ross* (Ροσς).

[16] "...Theodoro reverendissimo episcopo Tarsi, & Cyro reverendissimo episcopo Anazarbi, (....) & Iba reverendissimo episcopo Edessae, & Symeone reverendissimo episcopo Amidae..."(ibid.col.423-424).

[17] "Ex codice Maffaei antiquissimo annorum mille descripsit alim Romae R.P.Jacobus Sirmondus, cujus apgrapho usi sumus..." (ibid. col.400)

[18] "Provinciae Ciliciae Secundae episcopi XIX: Cyrillus Anazarbenzis, Polychronius Epiphaniensis, Johannes Flaviados, Indemos Irenapolitanus, **Julianus Rocscenatus**, Basianus Mopsuestensis per Sophronium episcopum Isauriae, Basilius Seleuciensis, Theodorus Claudiopolitanus, Julianus Celendorotanus, Joannes Diocaesariensis, Daniel Anatnostu (Anagnosti), Epiphanius Cetestoroensis, Mampreos Titipolitanus, Acacius Antiochensis, Lea Manditus, per papa diaconem, Ammonius Latapis, Arlianus Selinuntoniensis per Paulum subdiaconem, Natalis Philodelphianus, Tyrannua Germanicensis..."(Mansi, vol. VII, col.402)

[19] Apostol Petar počeo je da ispovijeda hrišćanstvo i u njega prevodi Jevreje i pagane u Antiohiji. Stari patrijarhat na osnovu toga polagao je pravo na "prvi po činu vjerskog rodjenja", dok je Rim bio grad u kome je apostol Petar bio prvi episkop što mu je davalo kanonsko pravo da bude "Stolica svetog Petra". To će nakon Halkidonskog vaseljenskog skupa predodrediti odnose izmedju dva prvocrkvena sjedišta - stalne svadje, razmirice, sporenja oko prava prvenstva nad crkvama i teritorijama, smjenjivaće će kraći periodi pomirenja kada je Antiohiji bila neophodna podrška i kakav-takav saveznik u sporovima sa centralnom patrijarhalnom kancelarijom u Konstantinopolju.

se vezani za bilo koje od sjedišta na Ilirikumu; Duklja kao "metropolia prima" ima ogromnu vlast nad, zavisno od epohe i organizacije provincija i dijeceza, većim ili manjim brojem crkava u Makedoniji (Mediteranskoj Dakiji), Meziji, Dalmaciji i Dardaniji, dok je Rose sa statusom "polisa" podrijedjeno isključivo prvosvešteniku Antiohije i sa Dukljom uspostavlja veze po tom osnovu.[20]

Rose (Kotor-Risan) i Boka u epohi ozakonjenja hrišćanstva

Izuzetnost Duklje i Rosa u crkveno-administrativnoj organizaciji Istočnog rimskog carstva očituje se i u činjenici da nijedno od ovih crkvenih sjedišta, barem u osnovnim "vezama podložništva", ne pripada organizaciji crkava na sopstvenom tlu, na Ilirikumu. Na saboru u Halkidoniji, a to pravilo važi praktično od prve decenije nakon održavanja prvog vaseljenskog skupa u Nikeji, i važiće sve do osmog-devetog vijeka i vladavine cara Lava Mudrog, ova dva grada biće administrativno van dosega bilo kakve nadležnosti vrhovnih administratora na Ilirikumu, izuzev tokom nekoliko decenija za utemeljenja i vlasti arhiepiskopa Justinijane Prime, ali i taj navod osporavaju najnovija istraživanja; tačnije, kao crkve-podložnice patrijarhata u Antiohiji, bilo njegovih kanonskih bilo monofizitsko-nestorijanskih prvosveštenika, i Duklja i Rose uživaće poseban status, prva kao "metropolia prima" drugi kao "πολις". To ukazuje da je Duklja zastupala interese Antiohije, s vremena na vrijeme i Rima, štićena od Konstantinopolja i carske kancelarije, pozivajući se na tradiciju "vikarijalnog sjedišta" koje je bila tokom IV stoljeća; Rose je, nasuprot, sa zvanjem "grad", bio luka koja je po osnovu carske flote koja je bivakovala u Boki kotorskoj, uživao odredjene, nemale povlastice u trgovini, što mu je omogućavalo da razvije svoje trgovačke institucije i sopstvenu flotu, po svemu sudeći i da stekne neku od konstantinopoljskih "darovnica" koja je omogućavala privilegije na odredjenim pomorskim putevima. Radi se o vezama sa patrijarhatom u Akvileji i njegovim "gradom-podložnikom" Venecijom, u kome je u jednom dužem periodu, za i nakon Justinijanove vladavine, bivakovao sjeverni dio vizantijske flote za transport najamnika koji su čuvali italijansko priobalje od osiljenih varvarskih, najviše germanskih i langobardskih, vojnih gospodara. Podataka, konkretnih, za sada o ovome nema, osim posrednih naznaka u latinskoj i gradji vezanoj za vizantijske vojne izvore, ali se na osnovu njih može bez bojazni tvrditi da je Rose već tada steklo neko od "ekskluzivnih prava" u trgovini sa Venecijom, Pezarom i Ankonom, koji su predstavljali "pomorsku liniju odbrane" Ravenskog egzarhata - jaki korpusi najamnika Gota i Slovena bivakovali su na ovim prostorima već od kraja IV vijeka. Na to neposredno ukazuje i činjenica da se Rose nalazilo u "crkveno-administrativnom jedinstvu", preko podložništva "metropolia prima" u Kilikiji Sekundi i patrijarhatu u Antiohiji, sa najjačim gotskim utvrdjenjem i provincijom na Ilirikumu, gradom Germanija (u nekim izvorima se naziva Gotija) u Trakiji. Ako se zna da su tada Goti već prijetili Rimu i da se Vizantija pripremala da omogući njihov konačni pohod i zauzeće najvećeg grada i jedne od dvije prvosveštene stolice na Italikumu, onda se vidi da je Rose za vojne stratege i centralnu imperijalnu kancelariju imalo izuzetan značaj - samo takvi gradovi mogli su da budu slobodni "polis".

[20] I Duklja je kao "metropolia prima" podredjena patrijarhatu u Antiohiji, ali preko "mitropolije- gospodarice" u Laodikeji Frigijskoj. "Provinciae Phrygiae Pacatianae episcopi XIII: Nunechius Jaudocias Trimitaria, Danielus Cadonensis, Eulalius Siuriensis, Paulus Aristensis, Gennadius Acmoneosis, Philippus Ageyrassydera (Agirassidensis), **Evandrus Dioclias**, Modestus Sebastenus, Mathias Themesianensis, Charis Dionysupolitanus, Joannes Trapezuntianus, Gennadius Mossynensis..."(ibid. col.408).

Na drugoj strani, u okvirima crkveno-civilnog administriranja, Rose se umnogome razlikuje od "metropolia prima" u Duklji, koja, sa insignacijama moći koje posjeduje, predstavlja "imperijalno dobro". Rose, kao "polis", ima odredjenu, i to veliku, autonomiju kada je u pitanju sprovodjenje vjere i zaštita kanonskog hrišćanstva - iz zakona koji nalažu sprovodjenje i dosljedno poštovanje kanona Kotor je izuzet. O tome nedvosmisleno svjedoči lista crkava koje su podložne "mitropoliji-gopodarici" u Kilikiji Sekundi: Germanija je kao gotski grad, nakon Singidunuma, najjače arijansko uporište u Ilirikumu, Mopsueta je isključivo u vlasti monofizita, kao i Anazarba, Diocezareja je tradicionalno uporište montanista koji se polako utapaju u moćnije gnostičke crkve, Seleukija ima nestorijance, ali posebno pitanje predstavlja episkop Anatnoste Danilo. Naziv ovog antiohijskog grada svi latinski izvori navode kao "Anagnosti", što je oznaka moćne jeretičke, tačnije gnostičke crkve, koja je ispovijedala jedno od najstarijih judeohrišćanskih učenja. Ovo ukazuje da je Rose imalo za episkopa sveštenika (da li i crkvu ili predstavnika crkve?) koji nije pripadao kanonskom hrišćanstvu, ali je bio uvažavan i prihvatan od imperijalne kancelarije i patrijarhata, jer je bio pod zaštitom jednog od najstarijih, Antiohije. To, opet, ukazuje da je Rose sa svojom crkvom održavalo tijesne veze sa nekom od moćnih gnostičkih organizacija na prostorima Antiohije, onom koja je bila saglasna sa učenjem arijanaca, montanista, monofizita, nestorijanaca, maniheja, čija su se djela u toj epohi sa aramejskog i grčkog već počela da prevode na arapski jezik. Gotovo nesumnjivo je riječ o ***katarima*** *ili, kako ih latinski izvori tog razdoblja zovu,* ***novatijanima****. Katari nijesu, barem zvanično, imali svog predstavnika na Halkidonskom vaseljenskom saboru, jer su, krajem četvrtog stoljeća, nakon sukoba sa carem Teodosijem i tadašnjim patrijarhom Jovanom Hrizostomom, počeli u velikim grupama da se iseljavaju na područja gdje su imali organizovana crkvena sjedišta - izmedju ostalih to je bio i Ilirikum, tačnije teme Makedonija, Dardanija, Epir i Dalmacija. O tome neposredno svjedoči niz latinskih dokumenata od kojih su najvažnije papske poslanice, koje zapućuju poglavare kanonskih crkvenih sjedišta na Ilirikumu, da se prema katarima odnose sa dužnim poštovanjem, da im dozvole da organizuju svoju crkvu i ispovijedaju svoje vidjenje hrišćanstva unutar svih bazilika, čak i da zauzimaju episkopska i mitropolitska sjedišta.*[21]

Sredinom V vijeka, u epohi kada se Rose kao episkopsko sjedište javlja na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji, Ilirikum je podijeljen na vjersko-administrativne dijeceze-provincije: Trakiju, Primu i Sekundu, Iliriju, Heladu, Stari Epir i Mitropolitski Epir - Dardaniju (svim ovim provincijama administrira se iz mitropolitskog sjedišta u Duklji), Tesaliju, i provinciju Dioklecijanopolis - Rodopi koja se prostirala na jugu današnje Bugarske i sjeveru Male Azije. Duklja i Kotor bili su po pitanjima vjere izuzeti iz svih provincija, nijesu se nalazili pod upravom konstantinopoljskog patrijarha, već samo pod suverenom kontrolom, takozvanim "nadzorom" imperijalne vojne kancelarije - u ova dva grada, zahvaljujući njihovom statusu, morali su da stoluju visoki oficiri, sa činom stratega, kopneni i pomorski, ali u do sada poznatoj gradji direktnih navoda o tome nema. Organizacija svake od provincija, crkveno-administrativne cjeline koje su ih činile, ukazuje da su sve bile pod vojno-crkvenom kontrolom visokih oficira pograničnih vojski, jer je to bila epoha velikih ratova sa Hunima - slovenske jedinice u tom razdoblju nalaze se u sastavu poglavito gotskih najamničkih korpusa. Pitanje koje se samo po sebi nameće je: da li je polovinom petog stoljeća ponovo obnovljena nekadašnja rimska provincija Dalmacija, te da li su u njoj, a organizaciona lista Istočnog carstva na Iliriku-

[21] "...De his, inquit, qui nominant seipsos Catharos, id est, mundos & aliquando veniunt ad catholicam ecclesiam, placuit sanctae & magnae synodo, ut accepta manus impositione, sic maneant in clero. Possum vero dicere, de solis hoc Novatianis esse praeceptum, nec ad aliarum haeresum clericos pertinere..."(Papae Innocentii epistola XXII, Mansi, vol.III,col.1061)

mu upravo navodi na takav zaključak, Duklja i Rose bili dobro štićeni centri koji su trebalo da obezbijede nesmetano administriranje i upravu nad vizantijskim posjedima u Italiji?[22] *Ako se ima u vidu da je odmah nakon vaseljenskog sabora u Halkidoniji zbog ratova sa Hunima arhiepiskopat u Duklji uključen u novostvorenu temu Dardaniju da bi se stvorila jedinstvena linija odbrane sredinom Ilirikuma (od Duklje do Naisusa i Sardike), Rose je sa statusom "polisa" imalo za zadatak da održava nesmetanu komunikaciju izmedju imperijalne kancelarije i vizantijskih vojnih kontigenata u srednjoj Italiji, jer se na udaru Huna našla čitava sjeverna Dalmacija - put za patrijarhat u Akvileji morao je da bude slobodan, a preko Rosa je vodila najbrža pomorska veza do Ankone, Pezara i Veneta.*

Episkop Rosa Julijan je, kao i dukljanski mitropolit Evander, stavio potpis na kanonske odluke sabora u Halkidoniji, po latinskim i grčkim zapisnicima sa ovog skupa, aktivno sudjelujući na nekoliko sjednica koje su odlučivale u korist predloga koje je dostavljala imperijalna kancelarija sa vrhovnom vojnom komandom. Na čuvenom Šesnaestom zasijedanju, na kome učestvuju monofiziti Iva iz Edese i Nunehije iz Laodikeje Frigijske, kao i episkopi Anazarbe i Neocezareje, i ostali iz Laodikeje Frigijske, pod prećutnom zaštitom pape Lava Velikog, nema dukljanskog mitropolita[23]*. U ime dukljanskog mitropolita, pozivajući se na to da je podložnik, neke od posebnih odluka potpisao je, zajedno sa monofizitima arhiepiskop Laodikeje Frigijske Nunehije, očito protivno volji ili bez dogovora sa svojim potčinjenima - na taj način Duklja se vezuje za monofizite, postajući monofizitsko uporište na Ilirikumu, predodredjeno da uspostavi najtješnju saradnju sa akvilejskim patrijathatom na čijem će čelu tokom dva-tri naredna vijeka biti pristalice Dioskorovog učenja.*[24] *Nunehije, arhiepiskop*

[22] Provincija Trakija, Prima i Sekunda, zajedno sa provincijom Dioklecijanopolis-Rodopi bila je u tom času, zbog naleta Huna, najvažnija za odbranu sjevero-istočne granice Istočnog carstva. Prva Trakija imala je tri episkopska sjedišta (svaki je episkop bio i civilni administrator, pomoćnik vojnog komandanta na svom području), "Cyriacus Heracliensis, Romanus Eudoxiopolitanus, Lucianus Byzes", Druga takodje trojicu, "Frontius Philippupolitanus, Sebastianus beryis, Epictitus Berois", dok je Diklecijanopolis-Rodopi imala jednog episkopa civilnog administratora više:"Provinciae Diocletianopolis Rhodopes episcopi IV: Basilius Trajanopolitanus, Docimasius Marodianus, Serenus Maximiapolitanus, Macarius Enuntos" (Mansi, vol.VII, col.401) Provincija Ilirija imala je osam episkopskih administrativnih sjedišta, od kojih je prestono bilo u Solunu koje je upravljalo i Heraklejom:"Anastasius Thessalonicensis, per Quintilianum episcopum Heraclienensem, Sozon Philippensis, Dardanius Barlaa, Maximinus Serriensis, Nicolaus Stroviensis, Anopatus Thasutanus, Eusebius Doberutanus, Miliccenus". Posljednji episkop bio je titularni i na stalnoj službi kod komandanta vojske u provinciji. Provincija Helada imala je osam crkveno-administrativnih cjelina: "Petrus Corinthii, Nicaeas Megarensis, Joannes Messenensis, Ophelimos Getheas, Athanasius Opontunensis, Irenicus Naupactensis, Domnus Plataeonensis, Onesimus Algusianus, Magnus Diaconus". I ova je provincija imala titularnog episkopa u kancelariji vojnog komandanta provincije. Provincija Stari Epir imala je takodje osam episkopa-administratora:"Atticus Nicopolitanus, Marcus Eurxos (Eurias), Peregrinus Phynicenus, Eutychius Adrianopolitanus, Claudius Asciamensis, Sotericus Cercyras Mesitanus, Philocteus Dodonensis, Joannes Proticensis (Bruticensis)". Provincija Mitropolitski Epir samo četiri, na čelu sa mitropolitom Bosroene:"Zinobius Bostroensis, Lucas Doraciensis (Drač-primj.), Eusebius Apolloniensis, Petrus Ecimiensis (Ethimiensis)". Tesalija je imala samo jednog episkopa-administratora:"Constantinus Dimetrias". Nijedno od ovih episkopskih sjedišta, u tom času, nije bilo poznato po prvosvešteniku-gnostiku.

[23] "Actio decima sexta Chalcedonensis Concilii: (...) Cyro reverendissimo episcopo Anazarbi, & (...) Iba reverendissimo episcopo Edessae, & (...) Atarbio reverendissimo episcopo Trapezuntis, habente locum reverendissimi Dorothei episcopi Neocaesareae, & (...) Nunechio reverendissimo episcopo Laodiceae Phrygiae..." (Mansi, vol. VII, col. 423-424) Na ovom zasijedanju aktivno učestvuje arhiepiskop Drača Luka, koji se potpisuje pod odluke koje nalažu pravila takozvane "crkvene discipline" (odnos prema visokim sveštenim licima-gnosticima, prema službi u bazilikima, itd.) Indikativno je da ovo zasijedanje traži posebne privilegije za nove sveštenike, što znači nova episkopska sjedišta, pod okriljem Konstantinopolja. ("...Et eadem intentione permote centum quinquaginta Dei amantissimi episcopi, aequa sanctissimae sedi **novae Romae privilegia tribuerunt**, rationabiliter judicantes, imperio & senatu urbem ornatam, aequis senioris regiae Romae privilegiis frui, & in ecclesiasticis, sicut illam, majestatem habere negotiis..."(ibid. col.417) U ovom kodeksu sa Halkidonskog sabora takodje se nalazi potpis episkopa Rosa:"Ἰυλιανός ἐπίσκοπος πόλεως Ρ'ωσύ, όρίσας ύτυέγραψα..."(ibid. col.432)

[24] "Nunechius episcopus metropolis Laodiceae subscripsi & **pro his qui sub me sunt**, religiosissimi episcopis, Heraclio, Symmachio, Philippo, Philadelphio, Phileto, Tatiano, Antiocho, Zosimo, Epiphanio, Arabio, Cajo,

*"mitropolije-gospodarice" u Laodikeji potpisuje se i pod jednu od odluka kojom se osudjuju gnostička učenja i manje moćne jeretičke crkvene organizacije - ovog puta se potpisuje **sam, ne navodi da zastupa stav Laodikeji podrijedjenih mitropolija, prema tome i dukljanske**.*[25] *Arhiepiskop "mitropolije - gospodarice" u Laodikeji osudjuje izmedju ostalih arijance i poluarijance, što nedvosmisleno ukazuje da ne prihvata veze Rosa sa arijanskom Germanijom u Trakiji (slično se potpisuje i izjašnjava i jedan od tračkih episkopa) i sa ostalim jeretičkim crkvama izuzimajući nestorijansku i monofizitsku - posljednjoj i sam pripada. Posredno, ovakav raspored snaga na saboru u Halkidoniji ukazuje da se arijansko-manihejska Duklja ne saglašava sa stavovima dijela crkava Laodikeje Frigijske, a takodje i da je na prostorima Antiohijskog patrijarhata već obznanjena podjela koja će kasnije dovesti do stvaranja posebnog monofizitskog prvosveštenog sjedišta, koje će, izmedju ostalog, podržavati arijance i maniheje. Nijedno od zasijedanja, barem svojim potpisom, ne potvrdjuje mitropolit Kilikije Sekunde, vjerski administrator episkopije Rose, niti se, poput arhiepiskopa Laodikeje Frigijske potpisuje u ime svojih potčinjenih - "polis" Rose, sa zajednicom crkava podložnih Kilikiji, kao i Duklja, **nije obavezan da poštuje odluke vaseljenskog skupa, svojim prisustvom samo mora da potvrdi da je od izuzetne važnosti za Istočno rimsko carstvo**. Njegova, uslovno rečeno, "autonomija", omogućava mu da bude u hrišćanskom svijetu, njegovoj organizovanoj crkvi, ali ga ne obavezuje da poštuje odluke prestone patrijarhalne već isključivo imperijalne kancelarije. To ukazuje da Rose pripada takozvanom "krugu laičkih crkava", koje nijesu sastavni dio imperije vjerskim administriranjem, već civilnom upravom - tu slobodu će budući Kotor uživati sve do polovine XIV vijeka.*

Svjedočenja i spisi Evagrija Sholastika i Teodora Lektora govore, mada bez dovoljno detalja i prilično konfuzno, da su monofiziti iz Mopsuete odmah nakon Halkidonskog vaseljenskog sabora preuzeli crkvu, time i sjedište "mitropolije-gospodarice", u Kilikiji, ali nijedan od njih u do sada objavljenim fragmentima ne spominje Rose, niti njegovog episkopa Julijana.[26] *Posredne naznake govore da je crkveno sjedište u Rosama uoči i tokom prve dvije decenije nakon Halkidonskog vaseljenskog sabora uzelo aktivno učešće u sukobu izmedju monofizita, i ovih sa pristalicama judeohrišćanskih učenja na prostorima Aleksandrijskog patrijarhata, ali u kojoj mjeri značajno nema za sada ni posrednih naznaka. Jedina moguća pretpostavka je da je riječ o trgovinskom ratu; Antiohijskom patrijarhatu, koga su preuzeli monofiziti primoravajući nestorijance da se organizuju na prostorima prema Persiji, i prinudjujući da se poštovaoci kanonskog hrišćanstva-melkiti kao manjina organizuju kao zasebna crkva, najveća opasnost prijetila je od novog patrijarhata u Jerusalimu koji je dobio više od trećine nekadašnjih antiohijskih prostora. Patrijarhat u Aleksandriji, koji je nadzirao isporuke žita Evropi, u ime Konstantinopolja snabdijevajući i opskrbljujući pohodne vizantijske korpuse na Apeninima, po svemu sudeći pribojavao se da neka od njegovih vjekovima stica-*

Evagora...."(ibid. co.442) U ovom dijelu teksta dukljanski arhiepiskop Evander naziva se Evagora i u dokumentu piše:"...Εύαγόρα..."

[25] Na jednom od zasijedanja bačena je anatema na nekoliko manjih gnostičkih crkvenih organizacija i učenja:"...Et anathematizentur omnes haereses, & proprie Eunomianorum, vel dissimilem Filium Patri credentium, & Arianorum, (primj: u grčkom tekstu iza "Αρειανων" dolaze "πνευματομιεχων", dok latinska redakcija ubacuje Eudoksijane i Poluarijance) seu Eudoxanorum, & Semiarianorum, seu Pneumatomachorum, & Sabellioanorum, & Marcionistarum, & Photinianorum, & Apollinaristarum..." (ibid.col.446) Nunehije arhiepiskop Laodikeje se potpisuje **slaveći jedinu pravu crkvu, Konstantinopoljsku**: "...Nunechius episcopus Laodiceae dixit:**Gloria sedis Constantinopolitanae** gloria nosta est..." (ibid.col.447)

[26] "...Necio quo fato factum est ut Euphratensia, in qua Theodoretus fuit episcopus, et Cilicia Secunda, in qua fuit Mopsuestia, non connumerentur inter provincias quarum epistolae synodales etiamnum habentur. Neque temen propterea existimandum est illarum provinciarum Episcopos alieniam a ceteris sententiam habuisse in causa ecclesiae Alexandrinae..." (*Collectio Epistolarum Synodalium ad Imperatorem Leonem scriptarum anno Christi CDLVIII, pro defensione Concilii Chalcedonensis, interprete Epiphanio Scholastico*, VI, p.780)

nih prava, odlukom imperijalne kancelarije, ne pripadnu novoutemeljenom patrijarhatu u gradu Hristovog Groba. Rose je, preko podložništva Kilikiji koju su nakon Halkidonskog sabora preuzeli monofiziti, uživalo neke od posebnih imperijalnih povlastica u trgovini, još nije utvrdjeno u kojoj mjeri i kakve, i po svemu sudeći imalo udio u monopolu na transport aleksandrijskih roba koje su stizale u vizantijske gradove južne Italije, poput Barija, Barlete i Lećea. Iz Boke kotorske, tačnije Rosa i Risna, te su robe transportovane u unutrašnjost Ilirikuma, do velikih gradova i imperijalnih administrativnih sjedišta u Trakiji, Meziji, Dardaniji, Dakiji. Organizaciona šema crkava-podložnica mitropolije u Kilikiji Sekundi upravo na to ukazuje: Rose je sa gotskim gradom u Trakiji, Germanijom, moralo da ima poseban trgovački ugovor koji je Germaniji omogućavao da sa povlasticama grada na graničnom području, "polis limitanei", aleksandrijske robe, uvezene preko Rosa, preprodaje ili distribuira po nalogu imperijalne kancelarije na prostorima Skitije - tada sa rijetkim crkvama, uglavnom arijanskim, manihejskim i gnostičkim, odakle je u Vizantiju "uvoženo" zlato, dio ruda, roblje i vojnici-najamnici.

Kod Epifanija Sholastika postoji naznaka da je papa Lav Veliki, izmedju ostalih, nekoliko godina nakon Halkidonskog vaseljenskog sabora uputio jednu poslanicu "episkopu vrlo poštovanom Julijanu" episkopu Rosa, a u izvornoj gradji nalazi se još njih nekoliko.[27] *Izuzetan značaj ima poslanica koja Julijanu preporučuje kako da sprovede kanonsku odluku o slavljenju Uskrsa - Prvi vaseljenski sabor u Nikeji utvrdio je, a potvrdio Četvrti u Halkidoniji, da je Uskrs (tačnije cijela sedmica) "državni praznik Rimskog-Romejskog carstva". Ovaj su praznik, na različite dane, u skladu sa sopstvenom tradicijom, proslavljale brojne hrišćanske zajednice, medju njima i jedan broj gnostičkih, sve osim onih koje nijesu priznavale dogmat o Sinu Božjem, a najmoćnije medju njima bile su arijanci, katari i maniheji*[28]*. Poslanica pape Lava Velikog ukazuje da se u Rosama (Kotoru) Uskrs, ukoliko se slavi, obilježava kao državni a ne vjerski praznik, ili ga kao takvog slave samo rijetke pristalice kanonskog hrišćanstva, po pravilu oni koji su obavezni da ga obilježe, visoki vojni komandanti i najviši administratori u provinciji. Pismo Lava Velikog je više molba i poziv da se Uskrs institucionalizuje kao vjerski*

[27] Papa Lav Veliki je u tom korpusu poslanica koga je popisao Epifanije Sholastik ("Hanc Epiphanii admonitionem omiserunt editores Romani; (...) nomina vero Episcoporum ad quos scriptum est retulerunt ad calcem epistolae Leonis Imperatoris cap. XXI. (...) Leoni reverendissimo urbis Romae Pontifici (...) Oresto reverendissimo Episcopo Anazarbi Ciliciae Secundae, (....) Juliano reverendissimo Episcopo Tabiae, (....) **Juliano reverendissimo Episcopo**..." (ibid.col.789) Da sve upućuje na episkopa Rosa ukazuje popis epistola. Ova se nalazi u korpusu poslanica pisanim episkopima Epira, Dardanije i Makedonije, a prije Julijana su adresati Luka mitropolit Drački, Ursicen episkop Skoplja, Zosima mitropolit Sardike, a sa episkopom Rosa počinje korpus poslanica episkopima: nakon Julijana slijede Lukijan iz Bize, Teotim iz Tomija. Jedinu sumnju unosi napomena uz korpus da ove poslanice pripadaju "mitropolitskim epistolama". Kako je pouzdano utvrdjeno da Skupi još nije bio mitropolija, da to nikada nijesu bili Tomi, Biza i drugi gradovi, to je gotovo nesumnjivo da je ova poslanica bila namijenjena episkopu Rosa. Na ovo posredno ukazuje i činjenica da je Julijan, episkop Koene bio zastupnik Svete Stolice, i da papa Lav Veliki sa njim nije komunicirao poslanicama jer je on bio "glasonoša" u pojerljivim misijama. ("Julianus civitatis Coensis, & ipso egente vicem sedis apostolicae, antiquae Romae Leonis"; na grčkom se njegov grad piše drugačije ("Κώων") što unosi dodatnu zabunu kod pokušaja da se identifikuju ličnosti kojima je papa Lav Veliki upućivao pisma koja nijesu sačuvana.)

[28] "Nekoliko provincija na Istoku, kao Sirija, Mesopotamija i Kilikija, ovaj su praznik slavile sa Jevrejima četrnaestog u lunarnom mjesecu bila to nedjelja ili ne. Opšta praksa ostalih crkava (...) bila je da se slavi samo nedjeljom. (...) Došlo je čak do toga da se Uskrs (Pasha) slavio u tri navrata u različita doba u godini, počinjalo se u martu, a proslavljao se još dva puta, a katkada se uopšte nije slavio - ovo je Crkvu izlagalo podsmijehu njenih neprijatelja (pagana i gnostika koji nijesu prihvatali dogmat o Sinu Božjem - primj.). (...) Za dan Uskrsa bila je odrijedjena nedjelja nakon četrnaestog dana lunarnog mjeseca, koji je najbliži proljećnom ekvinociju; Hrist je vaskrsao u nedjelju koja je bila najbliža Uskrsu Jevreja; ubuduće će biti da, ako četrnaesti u mjesecu pada u nedjelju, treba čekati da prodje još osam dana u drugoj nedjelji, da se ne bi taj praznik slavio u isto vrijeme sa Jevrejima..." (M. l'abbé Ad.-Ch. Peltier: "Dictionnaire universel et complet des Conciles", Paris, 1847, vol. XIII, p. 71).

praznik, što ukazuje da sve crkve u Rosama drže arijanci, maniheji i katari - Goti se, sudeći po ovoj poslanici, iz ovog grada, kao i ostalih velikih luka na prostorima Gornje Dalmacije, organizovano zapućuju na prostore Italije, gdje Teodorih treba da naslijedi svoje prethodnike, najviše Odoakra, i zasnuje "obnovljeno Rimsko carstvo Zapada" pod suverenom vlašću Konstantinopolja.

Teodorih će, kao vizantijski vazal, rimskog pontifeksa učiniti "pokornim slugom ekumenske patrijarhalne stolice" i primoraće Senat antičke imperije na umoru da se saglasi sa novim poretkom stvari u kome je jedini gospodar imperijalna stolica u Konstantinopolju. Goti se iseljavaju iz gotovo čitavog središnjeg i južnog Ilirikuma i Male Azije, po naumu vizantijske kancelarije oslobadjajući teritorije da na njih, medju svoje sunarodnike i već starosjedioce Makedonije, Dakije, Ahaje, dodju Sloveni[29]. Da li su Goti u Rosama, ili u čitavom bližem zaljedju Boke kotorske, imali svoja paganska svetilišta, zajedno sa starosjediocima Slovenima, i svoje "nacionalne episkope" arijance kao u Meziji i dijelovima Makedonije pod vlašću dukljanskog arhiepiskopa, za sada nema pouzdanih svjedočenja. Činjenica da su već oko 400. godine katari preuzeli najveći dio trgovine na Mediteranu, naročito strateškim robama kakva su hrana i rude, te da su, po svoj prilici već onda imali snažno organizovanu crkvu u Boki, u kojoj su bili brojni Jevreji, ukazuje da su "čisti", najvjerovatnije, zajedno sa Gotima prelazili u Italiju, koristeći zaštitu njihove vojske, da bi širom sjevernog i srednjeg dijela Apenina, uprkos žestokog protivljenja rimskog pontifeksa, stvarali neomanihejske crkvene organizacije - posredno time omogućavajući da se za njih vežu Sloveni koji su u istom razdoblju počeli, po nalogu Konstantinopolja, da se naseljavaju na jug Italije i Siciliju, osnivajući svoje enklave unutar gotskih i u Lombardiji[30].

Poslanice pape Lava Velikog episkopu Julijanu su, za sada, posljednje svjedočenje o Rosama i njegovom episkopskom sjedištu u petom stoljeću. Dobro proučen korpus raznih papskih poslanica tokom petog vijeka govori o brojnim gradovima na prostoru Epira, Prevalitane i Dalmacije, ali se u za sada poznatim prije i poslije vladavine pape Lava Velikog ne spominje "polis Rose". Treba naglasiti da dio takozvanog "imperijalnog korpusa", najviše se radi o poslanicama, zakonodavnim aktima i privilegijama koje vizantijski vladari, tačnije carevi Istoka, upućuju svojim vjersko-civilnim administratorima na Ilirikumu, a koji se uglavnom odnosi na prvu polovinu i sam kraj petog stoljeća, još nije proučen mada je sredjen i popisan.[31] Pokazatelj statusa Rosa tokom čitavog petog vijeka, istina posredan, je korpus

[29] "Odrediti Teodorihovu vladavinu kao ostrogotsku monarhiju, samo je djelimično tačno, ali se treba čuvati duha koji čitavo ovo političko razdoblje, koje je u osnovnom više društveno nego administrativno i kulturno, odražava kao lični akt i karakter njegovog tvorca, Gota Teodoriha. Boraveći, da se ne kaže kao talac, na vizantijskom dvoru od osme do osamnaeste godine, stekao je intelektualno obrazovanje jednog mladića privilegovanog rodjenjem, jednog *elegans*. Obrazovanje dostupno mladim ljudima njegovog ranga i položaja predodredjivalo im je briljantnu budućnost, kako je to naveo Enodije: *educavit te in gremio civilitatis Graecia praesaga futuri* (pretečo, Grčka te podučava u utrobi buduće politike). Dakle, zaista je teško i pomisliti, iako to čine neki od pisaca te epohe, koji kleveću Gote, naprimjer anonim nastavljač *Anonimus Valesianus*, da je Teodorih bio *rex barbaricus inlitteraus*. (...) Vizantijsko-gotsko dvojstvo kod stvaranja monarhije najkarakterističnija je crta njegove vladavine i političkih i društvenih struktura u Raveni. Ostrogotska epoha u Italiji ne ukazuje na raskid u odnosima sa Carstvom (Romejskim-primj.). Svakako stoji da su protagonisti različiti, ali je integracija rimske kulture potpuna..." (Pedro de Palol - Gisela Ripoll: "Les Goths", Paris, 1990, p. 29-30).

[30] Sloveni su počeli organizovano da se iseljavaju u južnu Italiju i na Siciliju za vlasti cara Arkadija. Pogledaj II tom knjige "Vrijeme kraljeva".

[31] U tom korpusu su i poslanice cara Teodosija koje zapućuju da se u njima najvjerovatnije nalazi spomen i Duklje i Rosa. "... unde omni supplicantium episcoporum per Illyricum subreptione remota statuimus observari, quod prisca apostolica disciplina et canones veteres eloquuntur; super quam rem secundus formam oraculi serennitatis tuae ad viros illustres praefectos praetorii Illyrici nostri scripta porreximus, ut cessantibus episcoporum subreptionibus antiquum ordinem specialiter faciant custodiri, ne venerabilis ecclesia sanctissima Urbis privilegia a

različitih papskih poslanica u kojima se traži od crkvenih sjedišta da osudjuju odredjena gnostička i jeretička učenja ili da dozvole da se, nakon prevodjenja u okrilje zvanične crkve, jereticima dopusti da ostanu privrženi svom načinu ispovijedanja vjere - u njima se Rose ne spominje. Indikativno je, takodje, da se u njima ne spominje ni mitropolija u Kilikiji Sekundi, ni njoj podrijedjene crkve, izuzev u razdoblju panike koja je zavladala u papskoj kancelariji zbog naglog širenja Eutihijevog učenja, radikalnog monofizitizma, koje je tokom nekoliko godina prihvaćeno od gotovo čitavog Ilirikuma i južnog dijela Apenina[32]*. Ove činjenice nameću brojna pitanja na koja za sada ne može da se ponudi ni pretpostavka, jer su moguće naznake u ostalim korpusima gradje u toj mjeri posredne da ne pružaju mogućnost ni za nepouzdanu hipotezu. Činjenica da monofiziti započinju za vlade konstantinopoljskog patrijarha Akacija tridecenijski raskid (šizmu) sa rimskim pontifeksom, i da se ta šizma burno okončava na prostorima provincija Makedonije (Prevalitane), Dakije, Mezije i Epira, 518-519. godine, posredno ukazuje da su u sporovima, po svoj prilici, učestvovali i tadašnji kotorski episkopi, ali su njihova imena, izuzev jednog budvanskog (?), kao i brojnih drugih visokih sveštenika-jeretika, izbrisana iz "crkvenih hronika" ili isključena iz prepisa koje je za svoje potrebe pripremala kanonska crkva. Teško je vjerovati da arijanci Goti, maniheji Sloveni i katari Arameji ili Heleni, nijesu zdušno pomogli monofizite, koristeći sukob Akvilejskog patrijarhata i Rima, da bi proširili svoje vlast i uticaj - uostalom, to je epoha u kojoj konačno nestaje i posljednji trag antičkog Rimskog carstva, kada Goti utemeljuju "Novo Zapadno Rimsko carstvo", vazala Konstantinopolja.*

O izuzetnom značaju Rosa u epohi rane Vizantije govori njegov status; na listama učesnika vaseljenskih sabora malo koji episkop stavlja u svom potpisu da je crkveni i lokalni administrator u "πολις"-u ("πωλεις" i "πωλις" su još varijante koje se srijeću u dokumentima). U doba kada je Konstantin Veliki utemeljio novu organizaciju države sa jedinstvenim ideološkim konceptom, hrišćanstvom, "polis" je postao administrativna jedinica na kojoj se zasnivala čvrstina imperije. Svi gradovi su pregrupisani u takozvane "crkvene provincije", pa je Rose, vjerovatno već tada, kao i mitropolija u Duklji, potpalo pod nadležnost Kilikije i Antiohijskog patrijarhata. Pošto je samo prestoni grad provincije mogao da bude mitropolija, to je Rose postao episkopsko sjedište unutar provincije Novi Epir, sa jurisdikcijom nad "civilnom dijecezom" koju je odredjivala imperijalna administracija u Konstantinopolju - zbog neproučenih dokumenata za sada ne može da se kaže koju je dijecezu, teritorijalno, "pokrivala" vlast

---

veteribus constituta amittat..."(DEACR, col.531) Takodje nije poznato, jer nijesu iščitani dokumenti, kakav je status dobilo Rose u periodu od 412. do 422. godine kada su stvarane dijeceze i kada su uspostavljene sfere uticaja na Ilirikumu izmedju starih patrijarhata, Rima i Konstantinopolja. O tome posredno svjedoči još jedna imperijalna poslanica: "... vetustatem et canones pristinos, qui nunc usque tenuerunt, per omnes Illyrici provincias servari (...) ut si quid dubietatis emerserit, id oporteat non absque scientia.....antistitis urbis Cpolitanae, quae Romae Veteris praerogativa laetatur, conventui sacerdotali sanctoque iudicio reservari..."

[32] "Dakle Eutihije tvrdi: 1º da u Isusu Hristu postoji samo jedna ličnost, ona koja je od (pripada) Riječi; 2⁰ da je Riječ zaista preuzela tjelesnost i da to nije bio privid, Djevice Marije i da je ona jednovremeno savršeni Bog i savršeni čovjek; 3º da nam je Djevica Marija konsupstancijalna; 4º da nije bilo miješanja ljudskog i božanskog već da je Riječ ostala nepromjenljiva; 5º da su doketi, Valentin, Apolinarije i svi koji su Hristovom tjelesnom pripisivali božansko porijeklo, dostojni anateme..." (M. Jugie: "Eutichès et Eutichianisme", DTC, vol. VIII, Paris, 1930, p. 1590). Veliki Eutihijev pristalica bio je jedan od episkopa sa prostora Dukljanskog arhiepiskopata, Diogenianus iz Remeziane: kada je konstantinopoljski arhimandrit "Eutihije rehabilitovan samo se jedan episkop iz dunavskih provincija nalazi medju potpisnicima, Diogenianus iz Remeziane". Crkve na Ilirikumu "koje su bile u susjedstvu Konstantinopolja, kao što su u Donjoj Meziji (tada pod jurisdikcijom Dukljanskog arhiepiskopata - primj.) i Skitiji prihvatile su da kao vjeru ispovijedaju monofizitizam; 515. godine jedno pismo pape Hormisde spominje njihovo vraćanje zajednici (rimske crkve-primj.)". (H. Leclercq: "Illyricum", Paris, 1926, vol. VII, p. 177). Indikativno je da će tokom narednog, VI stoljeća, Ilirikum postati najznačajnije poprište sukoba izmedju monofizita i akvilejskih patrijarha na jednoj i rimskog pontifeksa i njegovih pristalica na drugoj strani - za sada nema podataka o ulozi kotorskih katara, gotskih arijanaca i slovenskih maniheja u tim sukobima.

episkopa Rosa, ali je više nego sigurno da ona nije bila samo na prostoru današnje Boke kotorske. Da li je episkopat Kanovia (Kanali, Konavlje) bio pod jurisdikcijom Kotora, ili su se na prostoru današnjeg rta Oštro razgraničavale ove dvije episkopije, nema pouzdanih i dovoljno uputnih svjedočenja[33]. Imati episkopa u to vrijeme značilo je imati i "kler", ali u "laičkom" značenju te riječi: svještenici, djakoni i poddjakoni, koji su bili podrijedjeni svom episkopu, obavljali su sve poslove u lokalnoj administraciji i, po pravilu, ukoliko grad nije imao dovoljno nobila i učenih ljudi za ovakvu službu, oni su upućivani iz nadredjenog crkvenog sjedišta - u slučaju Rosa, iz Kilikije ili samog grada Antiohije. Niži svešteni činovi, kao što su lektori i drugi, obavljali su sve poslove vezane za organizacije hrišćana na području eparhije Rose, istovremeno, zavisno od potrebe, izvršavajući i pisarske obaveze u kancelarijama civilnih administratora, zastupnika imperijalnog sjedišta (najčešće se radilo o takozvanim "kontrolorima ubiranja poreza").[34]

---

[33] U dosadašnja proučavanja veliku zabunu unosilo je nekoliko dokumenata za koja se smatralo da pripadaju episkopskom sjedištu Epidaurus, budućoj Raguzi (Dubrovniku). Proučavanja vizantijske gradje ustanovila su da se ni u jednoj od lista ili do sada poznatih dokumenata ne spominje episkopsko sjedište Epidaurus, već samo episkopat Konavlje (Kanovia, Konavia, Kanali). U posljednje tri decenije, gotovo je jednodušan sud brojnih istraživača, episkopat Konavlje nije imao sjedište samo u Epidaurusu, već po svoj prilici još u dva grada: u helenističko-rimskom kastrumu na mjestu antičkog Epidaura, stalnoj vojnoj postaji, i, najvjerovatnije, sjeverno od današnjeg Herceg Novog, u takodje kastrumu na jadranskoj obali, čak možda i u samom Herceg Novom. Sudeći po dosadašnji nalazima, episkopa Epidaurusa u kratkim vremenskim intervalima kada je uspijevao da dobije pravo na neke od gradova na Ilirikumu, imenovao je rimski pontifeks, što je gotovo po pravilu izazivalo bijes mitropolita Makedonije (Duklje) i Epira (Drača i Ohrida), starosjedjelaca Slovena i novodošlica Gota, pa su, po svemu sudeći na njihov zahtjev, Goti do temelja razrušili Epidaurus 404. godine. Episkopiju Epidaurus Rim je oglasio za svoju 530. godine, više od decenije nakon monofizitske šizme patrijarha Akacija, imenujući za episkopa Fabricijanusa; najnovija istraživanja ukazuju da ovaj episkop nije pripadao latinskom kleru već je bio imenovan od dukljanskog ili mitropolita Drača. Lista sabora u Saloni spominje 532. godine sa tog područja episkopa Pavla, 600. godine je Florencius, njega nasljedjuje episkop nepoznatog imena koji iz nepoznatih razloga odmah po imenovanju bježi iz grada, a 639. godine Avari i Sloveni do temelja ruše antičko-protovizantijsko utvrdjenje, sjedište provincije Kanali (Konavlje). Činjenica je da se Epidaurus kao grad, znači obnovljen i nanovo pod tim nazivom nakon antičkih vremena, spominje tek 650. godine kada je njegov episkop Vizantinac Jovan. (Gams: "Series episcoporum Ecclesiae Catholicae", p. 413). To otvara pitanje brojnih dokumenata u kojima se navodi "episcopus (E)Pita(u)britanae ecclesiae" koji su u južnoslovenskim tumačenjima smatrani kao "epidaurski (cavtatski)", a nije tako - najmanje dva velika srednjoitalijanska jadranska grada, sa velikim slovenskim i slovenogotskim enklavama, na isti se način pišu u latinskim i vizantijskim dokumentima. Na drugoj strani je pitanje koje su, takodje, nametnuli dokumenti, prevashodno vizantijski, a njih potvrdjuju latinski, da je u Kanalima (Kanoviji, Konavlju) još od VI stoljeća postojala saborna crkva Svetog Trifuna, izgradjena ili obnovljena na temeljima manihejskog ili paganskog svetilišta, po svoj prilici, za Justinijanove vlasti. Nameće se pitanje da li je Kotor (Rose) bio administrator i episkopije Konavlje ili je nakon rušenja Kanala od Avara i Slovena sjedište kulta Svetog Trifuna kao zaštitnika ove episkopije prenijeto u Kotor? O tome posredno svjedoči činjenica da "sveti Hijeronim navodi djelatnost svetog Hilariona, 380. godine, u okolini grada koji se nalazio na mjestu sadašnjeg Dubrovnika. (...) Treba naznačiti, izmedju ostalog, hrišćanski natpis iz V vijeka koji potiče iz Slanog, kod Dubrovnika, i značaj hrišćanske zajednice Epidaurusa..." - znači tek krajem V stoljeća. (J. Lučić: "Dalmatie", DHGE, Paris 1960, vol. XIV, p. 29).

[34] Da je Rose bilo helenistički kastrum koga su u vrijeme svoje ekspanzije obnovili Rimljani svjedoče natpisi koje su pomno prenijeli barokni istoričari. "...Ab Romanis cultum & habitatum fuisse declarant duae veteres inscriptiones, quarum alteram lapis e solo urbis, sive agri Catharensis effossus, alteram urna marmorea in foro Catharensi sublimi loco affixa exhibet.

SEX. CIPIO
G. FIL. SERG.
FIRMIANO
G. CIRIVS. APER
PATER TRI.
E. TEΦVLO. DE
DICARI.
G. CIPIVS. APER

Posredni pokazatelji ukazuju da je Rose, kao helenistički "polis", dobio status grada u vrijeme velike Dioklecijanove reforme kada je izvršena "dislokacija vlasti" na četiri strane svijeta sa četiri gospodara - "quattor principes mundi".[35] Sa oglašenjem hrišćanstva kao jedinstvene ideologije Rimskog (Romejskog) carstva i sa oglašavanjem vlasti tri stara patrijarhata (Antiohije, Aleksandrije i Akvileje) i dva nova, ekumenska po moći (Rima i Konstantinopolja), kao "gospodara svijeta", radikalno se mijenja dotadašnja organizacija države - gradovi "res publica" kao Duklja i "polis" kao Rose dobijaju veliku autonomiju. Ta autonomija će praktično biti smanjena ili ukinuta tek velikim Justinijanovim reformama države u prvoj polovini šestog stoljeća - do tog časa Rose je kao sjedište episkopa bio jedan od "slobodnih gradova", sa blagajnom i lokalnim administratorom laikom koji je u ime imperijalne kancelarije tijesno saradjivao sa episkopom, brinući se da nameti što brže budu uplaćivani u "kasu prefekture" i da ništa ne poremeti tokove trgovine. Kakvu je vezu tada Rose uspostavljalo sa Akvilejom, da li je kao "metropolita primus" u Duklji, episkop Rosa tijesno saradjivao sa patrijarhatom u Akvileji i sa moćnim grčko-aramejskim crkvama u južnoj Italiji, za sada, zbog neproučene gradje, nije poznato. Takodje, nema naznake da li se episkop Rosa birao na lokalnom sinodu koji je okupljan u Duklji, ili je za njegovo imenovanje bila nadležna "mitropolija-gospodarica" u Kilikiji, ili zastupnik za Novi Epir - Drač?[36] Takodje nije poznato da li

---

CONSOBRIN.
HERES POSVIT
L.D.D.D.
++++++++++
D. M. S.
CLODIAE
EVPROSIAE
ANN. XXIIII
EVPROSIANUS

Aliam se vidisse testatur Cyriacus Anconitanus, quam inter inscriptiones Illyricas retulit editas anno 1747. Romae; est hujusmodi.

C. CLODIO. C. F. SERG
VITELLIANO. II. VIR. I. D
IVDIC. EX. V. DEC. EQVO
PVBL. VIC. DEFVNCT
ORDO. DECVR. LOCVM

SEPVLTVRAE. IN." (Farlati, vol. VI, p.412) Barokni istoričar još navodi da su Goti okupirali cijelu Dalmaciju, pa i Kotor, i da ga je tek Justinijanova "rekonkista" oslobodila. U taj podatak je teško povjerovati. Po svoj prilici Goti su početkom petog stoljeća, u njegovoj prvoj deceniji, kada i Duklju, opustošili i za kratko zauzeli Rose. Već oko 430. godine vizantijski hroničari bilježe da su Goti izvan gradova na Ilirikumu i u Italiji. O tome nedvosmisleno govore i rimske poslanice iz te epohe.

[35] "Četiri čovjeka upravljaju carstvom i svaki raspolaže sa jednom prestonicom. (...) Dioklecijan Nikomedijom ili **Antiohijom**, Galerije Sirmijumom, Maksimijan Milanom ili **Akvilejom**, Konstancije Hlor Trevom. (...) Dioklecijan (vlada) Azijom, Egiptom i Trakijom, Galerije Balkanom, Maksimijan Italijom, Afrikom i Španijom, Konstancije Hlor Galijom i Britanijom..."(Jacques Bouineau:"Histoire des institutions Ier-XIVe siècle", Paris, 1994, p.88) Kao što se vidi Dioklecijan "dalmatinski oficir koga su trupe u Nikomediji proglasile za avgusta" za svoju prestonicu izabrao je jedan od tri najstarija patrijarhata - Antiohiju. Drugi imperator, Maksimijan, izabrao je za prestonicu drugi stari patrijarhat - Akvileju. Treći imperator je sebi za prestonicu uzeo jedno od najstarijih hrišćanskih sjedišta u svijetu, najveći grad u Panoniji - Sirmijum, sa njim preuzimajući i vlast nad čitavim Ilirikumom izuzimajući Trakiju koja se graničila sa Pontom i koja je pripala Dioklecijanu. Goti već tada, znači 285-7. godine osnivaju u Trakiji, najvjerovatnije po Dioklecijanovom odobrenju, svoj grad Germaniju. Treba pretpostaviti, na žalost ni gradja iz te epohe nije u pravoj mjeri proučena, da je tada, dogovorom četiri imperatora, znači 285. godine, Duklja, već hrišćansko sjedište, dobila potvrdu svog dosadašnjeg povlašćenog statusa "res publica", a da je Rose, kao luka od strateške važnosti, potvrdio svoj status "polisa" - to znači da je u toj epohi **obnovljen castrum** ovog grada.

[36] "Imenovanje episkopa je **doživotno**, tojest da bi se jedan episkop lišio zvanja treba okupiti sinod episkopa jedne oblasti ili sazvati skup uoči nekog opšteg koncila", ekumenskog ili za čitavu provinciju. (Jacques Bouineau,op.cit.p.100)

je u epohi od IV do sredine sedmog vijeka, u razdoblju kada su "polisi" temelj ranovizantijske administracije, Rose imalo velike manufakturne radionice za proizvodnju juvelirskih predmeta i izgradnju manjih brodova i opreme za brodove, na šta ukazuju svi posredni pokazatelji.[37] Za sada nema podataka da li je "polis" Rose imao neku od povlastica u trgovini sa velikim vizantijskim proizvodnim i trgovačkim centrima na Zapadu, kao što su bili Napulj, Ravena, Marselj, Barcelona, mada sam status grada navodi na takav zaključak[38]. Ovakvom zaključku u prilog ide i činjenica da su robe iz oblasti Ponta i Skitije, čak sa Kavkaza, kopnenim putem preko Ilirikuma, duž limesa od Sardike i Naisusa do Duklje, dolazile do jadranske obale kako bi bile prebacivane u velike vizantijske centre na Mediteranu, praktično do Herkulovih stubova. Takodje, od petog do sedmog vijeka putevima preko jadranskih luka i duž tri limesa koja su presijecala Ilirikum do Crnog mora, skupocjene robe, oružje i hrana, odlazili su u Skitiju i azijske provincije iza nje - u ovom "carstvu trgovine", kako Vizantiju do XII vijeka nazivaju stručnjaci, Rose je kao luka i "polis" morao da ima važnu ulogu.

Kao "polis" koji se nije nalazio na "spoljnjem limesu", Rose je moralo da bude sjedište jednog od komandanata "militia", lokalnih vojnih snaga koje nijesu bile u sastavu interventnih korpusa već lokalnih snaga dijeceza, namijenjenih njihovoj odbrani. Grad je uz episkopa morao da ima svog "corrector"-a, koji se birao medju "starim", što znači domorodačkim, žiteljima - potomcima nekadašnjeg rimskog ili ranovizantijskog magistrata. Takodje, Rose je kao "polis" moralo da ima i sopstvenu "kuriju", upravu grada, sastavljenu od lokalnih nobila ili veterana koji su nakon vojne službe dobili posjede u njegovoj dijecezi, zajedno sa robovima, uglavnom zarobljenim varvarima. Takodje, za sada nema podataka zbog neproučenosti gradje, Rose je moralo da ima i svoja dva "defensor"-a, najviše predstavnike lokalnih nobila, koji su vodili računa o pravilnom korišćenju novca za javne rashode i da obradiva zemlja bude uvijek kultivisana, po cijenu da se neobradjeno zemljište da na raspolaganje varvarima, prvo Gotima, potom Avarima i Slovenima, kao nadoknada za vojnu službu - po pravilu oni su se nakon tog uključivali u lokalne jedinice odbrane, čak i u stalni dobro naoružani kontigent "polisa". Da li je Rose u periodu uoči ili za prvih decenija Justinijanove vladavine, kada je počela velika reforma države, izgubilo status "polisa" postajući kao i ostali gradovi

[37] Tada je u Vizantiji zabilježen danas nezamisliv "rast proizvodnje oružja, orudja za zanatstvo i zemljoradničku djelatnost, izrada stakla, juvelirskih predmeta i različitih predmeta za zadovoljenje potrebe za raskoši.(...) Vizantija je bila mnogo bogatija od susjednih zemalja. Tadašnja nalazišta zlata, srebra, gvoždja i bakra, bila su Balkanske provincije i Mala Azija. Samo su se olovo i dio srebra u carstvo uvozili iz Britanije i Španije. Egipat je Vizantiju snabdijevao najvažnijim materijalom za pisanje - papirusom. (...) ...A u evropskom dijelu rasli su i bogatili se Solun, Filipopolj i Korint."(З.В.Удальцова: "Роль городов и городской культуры в культурном развитии ранней Византии", ВВ, нº 46, p.21)

[38] Kako je Dukljanski arhiepiskopat od sredine IV vijeka, od sabora u Sardici, bio u tijesnim vezama sa španskim gradom Kordovom i kako je jedan broj "neposlušnih" visokih crkvenih lica tada i u narednom stoljeću za mjesto svog izbjeglištva ili progonstva imao gradove u provincijama Makedoniji i Dakiji, logično je pretpostaviti da je već u toj epohi Kotor saradjivao sa velikim industrijskim centrima na Iberijskom poluostrvu. Te veze su naročito učvrstili, tokom druge polovine V stoljeća, Goti; jedan broj njih je sa Ilirikuma prešao u Italiju, a odatle, predvodjen svojim vodjama nastavio za Španiju, gdje se spojio sa sunarodnicima koji su, napustivši vizantijsku vojnu službu u sjevernoj Africi, preko Kartagine stigli u Iberiju, gdje su im darovani gradovi i zemlja. "U eri 491. (453. godina), za druge godine Marcijanove vlasti Teuderik, pošto njegova braća bijahu ubijena, naslijedi kraljevstvo i vladaše trideset godine. (...) On posla (...) u Španiju jednu vojsku sa dozvolom samog imperatora Avitusa..." (Isidore of Seville's: "History of the kings of the Goths, Vandals, and Suevi", Leiden, 1966, p. 15-16). Isidor iz Sevilje bilježi da je car Lav naredio Gotima, tokom osme godine svoje vladavine, da zauzmu Pamplonu i Saragosu, a po povratku dio ovih trupa zauzeo je gradove Arl i Marselj (ibid. p. 17). Na zauzetim prostorima Goti su se naseljavali, na taj način šireći uticaj vizantijske vlasti, koja je na isti način koristila i Slovene - oni su još u III vijeku, za vlade rimskih careva, naseljeni u Galiju da brane granicu od upada germanskih plemena. Goti i Sloveni tako su se našli na zajedničkom zadatku: čuvara granica Romejske države u Zapadnoj Evropi. Pogledaj predgovor za II tom I knjige "Monumenta Montenegrina" i za X knjigu edicije.

"subjectum" administracije i vlasti, nema direktnih navoda, ali se takav zaključak nameće kada se sagleda dalekosežnost i obuhvatnost reformi velikog vizantijskog vladara. Takodje nema naznaka da li se u vrijeme obnove "castrum"-a Rose, za Justinijanove vlasti, ovaj grad oporavio nakon epohe katastrofalnih zemljotresa koji su gotovo opustošili Ilirikum, ili je njegova obnova nastavljena i od Justinijanovih nasljednika. Činjenica, jedina nedvosmislena, je da je Rose u vrijeme posljednjih decenija Justinijanove vlasti imalo status "castrum"-a, što znači utvrde sa stalnom vojnom posadom, koja je štitila luku iza čeonih zidina Prevalitanskog limesa koji se najvjerovatnije prostirao ili od Epidaurusa preko sjevernih oboda Duklje do Drine, ili sjeverno od Risna do Duklje i dalje planinama do Drine.[39]

"Posljednji stepen su lokalne administracije, one su sačuvale svoja upravna tijela i gradske službe, jer do VII vijeka car smatra gradske institucije za suštinski instrument upravljanja. (...) Pravi upravnik grada je defensor (αρχων), izabran na dvije godine i biran izmedju nobila, koji je finansijski upravnik, predsjednik savjeta (gradskog senata - primj.), civilni sudija za unutrašnje (gradske) poslove. Kontroliše ga episkop..."[40] *Za sada nema podataka ni za jedan grad na prostorima Prevalitane (Gornje Dalmacije) o ličnostima njihovih arhonata, čak ni o episkopima. Sudeći po posrednim naznakama u latinskoj gradji arhont Rosa, kao i Duklje, najvjerovatnije je bio Sloven ili Grk, dok su episkopi dolazili sa prostora Antiohije, najviše iz Sirije. Da li je i u Rosama, kao u mnogim mediteranskim i gradovima na Ilirikumu, zbog toga nerijetko dolazilo do sukoba izmedju carskog opunomoćenika oličenog u crkvenom dostojniku i lokalnog, po pravilu najmoćnijeg, nobila, nema za sada ni posredne naznake.Sva ova pitanja direktno ukazuju da je Rose, kao episkopsko sjedište, od kraja petog ili najkasnije sredinom šestog stoljeća, uoči, za vrijeme i nakon Justinijanove vladavine, bilo pod administrativnom, oličenom u crkvenom dostojniku, paskom lica koja su dolazila na tron episkopa po preporuci iz Kilikije ili Antiohije, ili čak iz unutrašnjosti Ilirikuma gdje su postojale snažne katarske crkve. Radi se o katarima i o činjenici da se Rose od sedmog stoljeća, znači od epohe kada se "arhont" grada bira kao najvidjeniji medju lokalnim nobilima, u latinskim izvorima počinje nazivati kao "Grad Katara" - Καθαρο, Καταρω.*[41]

---

[39] Justinijan je u nekim provincijama "stvorio jedinstvenu upravu, kojoj je darovao civilnu i vojnu vlast. (...) Takva su četiri pretora Pizidije, Likaonije, Paflagonije i Trakije, comes Isaurije, Jermenije Treće, **Frigije Pakatiane**, Galatije, Sirije Prve, harmost Helenoponta (...) 536. godine imperator je stvorio quaestor justinianus exercitus, civilnog i vojnog upravnika Donje Mezije i Skitije..."(Jacques Bouineau, op.cit. p.165.) To je epoha kada je veliki osvajač stvorio i centralnu arhiepiskopiju u Justinijani Primi. Nema ni posredne naznake da li se Rose kao "subjectum", sa tradicijom "polis"-a, tada našlo pod njenom upravom, ili je ostalo vjerski vezano za Kilikiju i Antiohiju. Ista je stvar i sa dukljanskom mitropolijom koja je formalno pripadala kao podložnica Justinijani Primi, ali to zaista nikada nije postala. Drugo pitanje na koje za sada takodje nema odgovora je da li se Rose, kao i Duklja, tada u provinciji Donjoj Meziji, zahvaljujući instituciji jedinstvenog vojnog i civilnog upravnika, našlo na "listi povlašćenih" gradova? Na to posredno upućuje činjenica da je Justinijan stvaranjem egzarhata na tlu Italije brojne gradove-luke oslobodio nekih obaveza, kako bi što bolje i spremnije izvršavali zadatke koje je pred njih postavljala vojna imperijalna kancelarija. Podatak da jedinstveni civilni i vojni upravnik za Donju Meziju i Skitiju više ne postoji od 578. godine, čak ni titularno, ukazuje da je najvjerovatnije ove godine nanovo obnovljena Prevalitana (Gornja Dalmacija) ili čitava tema Dalmacija. U tom slučaju Rose je tada prestalo da bude "subjectum" i po svemu sudeći od vojnog ponovo postaje važno trgovačko središte, koje će tokom IX stoljeća ponovo dobiti status "slobodnog grada" - to je mogao da stekne samo grad koji je nekada imao status "polis"-a.

[40] J.Bouineau, op.cit.,p.166.

[41] "Joannes Bona de Boliris patritius Catharensis, qui patriam suam versibus heroicis eleganter copioseque descripsit, speciosius fortasse, quam verius, at puris, candidis, ingenius moribus civium, mutato a Graecis vocabulo, Catharum appellatum tradit; idem enim, quod "purus" apud latinos , "Καθαρος" apud Graecos valet; & sane ratio hujus nominis latine scribendi cum vocabulo Graeco apprime congruit.

Ascruvium Ascrei vatis de nomine dicta est.

Vizantijska provincija Italija i Dalmacija: Slovenske države i Italikum

*U dokumentu iz 743. godine, kada kurija priznaje tri slovenska kraljevstva na prostorima Ilirikuma, Kraljevstvo Zahumlja, Kraljevstvo Srbije i Kraljevstvo Travunije, posljednjem pripada izmedju ostalih gradova i Kotor - "**Catarinensi seu Rose**".[42] Na prostoru Kraljevstva Travunije Rose je "čeoni grad" dok se na njegovom jugu nalaze Polat i Drivast. Po tvrdnji jednog dijela autoritativnih proučavalaca vizantijske izvorne gradje "Vizantijsko carstvo je tokom VIII vijeka (potpuno) anektiralo Ilirikum", to jest sva crkvena sjedišta na njemu stavilo pod svoju kontrolu.[43] Osmo stoljeće je epoha ikonoklazma kada patrijarsi i carevi ikonoklasti stvaraju čitav niz novih arhiepiskopskih - mitropolitskih sjedišta, ali i novu organizaciju provincija. Tada se pojavljuju Tesalija Sekunda, Sardika (mada njeno postojanje kao provincije jedan broj istraživača dovodi u sumnju ističući da se najvjerovatnije radi o eparhiji[44]), Prvi Epir i Dalmacija (Δελματιας). Nije poznato koja je mitropolija bila najvažnija u novoj crkvenoj provinciji Dalmaciji - stara "metropolia prima" Duklja ili od ikonoklasta stvoren i oglašen za arhiepiskopsko sjedište - Risan. Po svemu sudeći mitropolija u Duklji nije bila "glavna crkva" u Dalmaciji, jer se na istim listama nalazi i dalje kao podložnica "mitropolije - gospodarice" u Laodikeji Frigiji Kapatiani.[45] To, sigurno, sudeći po dokumentima, nije bio ni Risan koji se nalazi u novostvorenoj crkvenoj eparhiji Lazik. Risan (ó 'Ριζου) se na listi crkava nalazi pri kraju, pod rednim brojem 581, i jedan broj istraživača pretpostavlja da je*

At quoniam ingenuos mores purosque reservat
Posteritas, gentisque suae primordia monstrat,
Nunc ideo Catharum grati dixere minores..." (*Farlati*, VI,p.412.)
Novo ime Rosa, Kataro, Farlati i barokni pjesnici pišu u izvornom grčkom značenju, onako kako se označavaju katari, sljedbenici apostola i uz pavlikijane jedina ranohrišćanska crkva protiv koje se digao, ne osudivši je ali tražeći da se stavi pod kontrolu imperijalne administracije i zvanične crkve u Konstantinopolju, Prvi vaseljenski sabor u Nikeji. Neke daleke posredne naznake sadržane u odlomcima ili spomenima žitija svetih u aramejskim i ranim grčkim redakcijama, uglavnom u manjim fragmentinima, ukazuju da su ovi "sljedbenici apostola" imali jaka uporišta na Ilirikumu. Da li se neko od tih katara u epohi prvih dukljanskih mitropolita našao i u Rosama, za sada je nemoguće odgovoriti. Postoje naznake, uistinu posredne, da su oni počeli da stvaraju svoje kolonije na dalmatinskoj obali na samom kraju četvrtog i početkom petog stoljeća, nakon sukoba sa tadašnjom konstantinopoljskom patrijarhalnom i imperijalnom kancelarijom.

[42] Uz Kotor ili Rose navode se još:"...atque Buduanensi, Avarorum, Liciniatensi atque Scodrensi, nec non Drivastensi, atque Polatensi..." (J.Pflugk-Harttung: "*Urkunden der papste*...",vol. I,col.49)

[43] Jean Darrouzès: "*Notitiae episcopatum Ecclesiae Constantinopolitanae*", Paris, 1981, p.21. Poznavaoci ovog razdoblja ukazuju da strogo treba voditi računa o razlici izmedju "teritorijalne aneksije" koja je prije svega političko-zakonodavna, i administrativne koja se zasniva na tradiciji i koja samo potvrdjuje stanje koje je nekada postojalo.

[44] Kada je u pitanju Sardika ipak je izgleda riječ o crkvenoj i administrativnoj provinciji. Uprkos svim nejasnoćama koje nude noticije i liste episkopskih sjedišta, treba imati na umu da se sabor 787. godine pozivao na hrišćansku tradiciju - to je bio temelj ikonoklastičke doktrine. U Sardici je, i poznije sirmijumskim saborima potvrdjen, ozvaničen prvi raskid izmedju dvije ekumenske crkve, konstantinopoljske i rimske. Ilirikum je tada, po volji cara Konstancija, oglašen za "vlasništvo Istoka", pa rimska crkva koja je bila opsesivno okrenuta sukobu sa arijancima, nije ništa preduzimala da stanje izmijeni. Kasniji raskidi izmedju dvije ekumenske stolice, što se Vizantije tiče, uvijek su počinjali, zbog zvaničnog objašnjenja kleru i dijecezama, pozivom na "prava Istoka oglašena u Sardici".

[45] Jedan broj istraživača smatra da su za razliku od lista iz 451. godine, crkve podredjene Laodikeji Frigijskoj 787. godine imale niži rang - bile su episkopije. Taj stav nije u saglasnosti sa latinskom, ali ni sa vizantijskom gradjom iz tog vremena. Još se ne znaju prave razmjere ikonoklastičkog sukoba: ne zna se da li je patrijarhat u Antiohiji koga su zastupali melkiti, i koji je branio kult "poštovanja ikona", za razliku od monofizitskih-jakobitskih patrijaraha Antiohije koji su bili "ikonoborci", u tom razdoblju uspostavljao veze sa mitropolijom u Duklji ili je ona i dalje bila u rukama monofizita. Posljednje je najvjerovatnije i nudi samo jedan zaključak: na saboru 787. godine ikonoklasti su, obnovivši model uprave kanonizovan u Halkidoniji 451. godine, ponovo oglasili Laodikeju Frigijsku za "mitropoliju-gospodaricu", i na taj način ukinuli svaku mogućnost Rimu da se pozove na prava koja je nekada na Ilirikumu imala Justinijana Prima protiv koje se mitropolija u Duklji neprekidno borila.

"kompilator (lista - primj.) morao da raspolaže sa novim izvorom; sjedište je u rangu arhiepiskopije na saboru iz 879. godine i kao takvo je registrovano u noticiji 7".[46]

Čitav korpus latinskih i najviše vizantijskih dokumenata koji se odnose na Risan je predmet spora medju istraživačima i proučavaocima ikonoklastičke epohe; u velikom broju njih navodi se "Risan - Ρηιζαιον (Ρηιζαιων)", ali je sporno da li se radi o gradu u Dalmaciji ili episkopskom sjedištu na obali Crnog mora, u Pontu, ili, pak, o slovenizovanoj utvrdi i episkopskom sjedištu na krajnjem jugozapadu Italije? Sva dosadašnja proučavanja ukazuju da grad istog imena na Pontu ne postoji, kao ni rijeka Risan (Rhizios - Ρηιζιος) koja se uliva u Crno more: nije nadjen nijedan dokument koji bi potvrdjivao njihovo postojanje, potvrdu ne daju ni obavljena arheološka istraživanja, čak ni djela helenističkih periegetičera i latinskih geografa[47]*. "Datumi uzdizanja Risna na rang arhiepiskopije srijeću se prvi put za vlasti patrijarha Germana Prvog (715-730. godine), ali ovo je zvanje izgubio izmedju 921. i 923. godine. Prvo izdanje korpusa Nea tactica koje je nešto poznije, ipak ga svrstava medju* ***autokefalne****. To dopušta da se vjeruje da patrijarhalno naredjenje nije odmah primijenjeno"*[48]*. Ove činjenica nameću niz pitanja na koja, bar za sada, nema odgovora. Najvažnija su: da li je Risan, ukoliko je riječ o gradu u Boki kotorskoj što je, po svemu sudeći, nesporno, bio početkom VIII vijeka proglašen za autokefalno arhiepiskopsko sjedište slovenskog Kraljevstva*

[46] J.Darrouzès, op.cit. p.28. Po svemu sudeći nije zabuna. Potpuno neproučena gradja vezana za kraj šestog vijeka i početak sedmog, tačnije za period od 595. do 615. godine, dovodi do ove vrste nedoumica. Riječ je o sljedećem: na izuzetno malom prostoru Boke kotorske, u latinskoj i vizantijskoj gradji navode se dva episkopska sjedišta - Rose i Risan. I Risan kao i Rose je pod Antiohijom, jer risanski episkop Sebastijan aktivno učestvuje u crkvenim sporovima na prostorima Antiohijskog patrijarhata u jeku obračuna izmedju dvije struje unutar moćne monofizitske crkve. O tome nedvosmilenu svjedoče latinski dokumenti. To je epoha kada dukljanski primas Pavle i Jovan Krićanin arhiepiskop Prevalitane (Skadra) ne dozvoljavaju titularu Justinijane Prime da uspostavi svoju vlast nad Gornjom Dalmacijom, ali i Unutrašnjom Mezijom i Dalmacijom. Baš u tom razdoblju, još nije poznato iz kojih razloga i po čijoj volji, da li po naredjenju Konstantinopolja ili Antiohije i njenih monofizitskih patrijaraha, risanski episkop prelazi u sjedište u Sirmijumu izmedju 595. i 599. godine, na čiju se tradiciju pozivao upravo titular Justinijane Prime, na tome zasnivajući pravo svoje arhiepiskopske moći. (Papa Gregorije u svojoj poslanici 599. godine govori o Sebastijanu kao episkopu Sirmijuma: "Gregorius Sebastiano Episcopo (...) Et ideo quia Ariminensis Ecclesia, cui fraternitas vestra visitationis imperdit officium, diu Sacerdotis proprii...", Farlati, vol.VII, col.542) Da li je risanski episkop, prema kome se rimski prvosvještenik odnosi sa dužnim uvažavanjem, izuzetno moćan čovjek Antiohije i Konstantinopolja istovremeno, može da se pretpostavi; sa njegovim prelaskom u stari episkopat u Sirmijumu raspored snaga na Ilirikumu potpuno se mijenjao u korist starih patrijarhata i Konstantinopolja - Panonija, čije je središte bio Sirmijum, tako je ponovo, kao jedinstvena dijeceza, prelazila pod vlast careva Istoka. To znači da je u tom razdoblju Konstantinopolj ukidao pravo Rimu da učestvuje u crkvenoj vlasti nad Panonijom - vezujući Sirmijum za Antiohiju, ponovo se oživljavala tradicionalna "osovina apostolske moći" izmedju patrijarhata u Akvileji i Antiohiji. Na taj način Ravenski egzarhat mogao je da računa na vojnu pomoć i iz Panonije, a ne samo sa juga. Za Vizantiju je to izuzetno važno jer se njena vojska u sjevernom Italikumu tada suočava sa Langobardima.("...gladios Langobardorum vicisita ut benigniores videantur hostes qui nos interimunt, quam reipublica judices, qui nos malitia sua, rapinis atque fallaciis in cogitationecontumunt...",ibid. col 541)

[47] Grčka riječ "ρίζα" znači "korijen, početak, začinjanje korijena neke ljudske loze, naročito vladarske". Ovo značenje unosi još veću zabunu medju istraživače - ustanovljeno je da ista riječ postoji i u staroslovenskom jeziku i da ima potpuno drugo značenje.

[48] V. Laurent: "*Le corpus des sceaux de l'Empire Byzantin*", Paris, 1963, vol. V, partie I, p. 667. "Jedna poznija redakcija *Nea Tactica* koja se datira na 980. godinu, bilježi smanjivanje moći, pa je ovo sjedište premješteno medju sufragane Neocezareje, od kojih se neki pojavljuju još početkom vladavine Aleksija Komnena (1080 - 1118)." Indikativno je da britanski istraživač *Parthey* u svom djelu *Notitiae, p. 110* ponovo "otkriva" Risan koji nastavlja da bude nezavisan - to pravo mu je ponovo vraćeno 1142 - 1143. godine, kako to potvrdjuje Nil Doksopatris (ibid. p. 304). To je epoha jednog od posljednjih kraljeva Slovena, Kočopara ili Vladimira Drugog, kada se Sloveni u južnoj Italiji, koristeći slabosti Normana i njihove države, dižu, postajući posljednja uzdanica već nemoćne Vizantije. To uzdizanje je kratkovjeko, jer se izmedju 1160. i 1170. godine Dubrovnik, tada sjediššte "primasa Srbije" i nosilac prava Dukljanske mitropolije, oglašava nadležnim za Kotor. Tačnije, Kotor se stavlja pod njegovu upravu i prvi put nakon dugog vremena prvi put izuzima iz vlasti arhiepiskopata u Bariju.

Dalmacije ili Kraljevstva Slovena koje se u balkanskim istorijama pod velikom sumnjom rijetko spominje kao moguće Kraljevstvo Bugara, nakon okončanja epohe obnove paganizma u slovenskoj balkanskoj državi tokom VII vijeka? Ukoliko je tačan navod francuskih i njemačkih istraživača Risan je bio ***prva slovenska autokefalna mitropolija****, što znači da su slovensku "federaciju" početkom VIII stoljeća kanonski priznali i Rim i Konstantinopolj. Proglašenje Risna za autokefalnu mitropoliju uslijedilo je nakon velike reorganizacije Romejske imperije koja je uvidjela da ne može sa istom snagom, a oslanjajući se na sve brojnije, prevashodno slovenske, najamnike, da kontroliše ogromni prostor od Atlantskog do Indijskog okeana. Tada se stvara nova provincija, prefektura, po uzoru na epohu poznog Rimskog i protovizantijskog carstva, koja obuhvata Ilirikum i Italiju, a kasnije, nema tačnog podatka u do sada proučenim izvorima, samo Dalmacije i Italije*[49]*. Ukoliko je Risan, i to treba imati na umu, autokefalnost stekao tokom VIII-IX vijeka, to znači da je priznata suverenost Kraljevstva Slovena (Bugarske, Travunije, Zahumlja i Srbije) na prostorima čitavog Ilirikuma i južne Italije - tada su centralni gradovi "slovenske autonomne pokrajine Apulija i Kalabrija", u čiji su sastav povremeno ulazile i "Zemlje Otranta", bili Redjo i Bari sa svojim moćnim grčkim crkvenim sjedištima*[50]*. Ovaj zaključak potvrdjuje spis Konstantina Porfirogeneta "O temama" ("De thematibus") u kome vizantijski imperator navodi da je "****Dalmacija region Italije****", što ukazuje da je prije epohe njegove vladavine već stvorena jedinstvena slovenska ili slovensko-avarsko-gotska država, na čelu sa slovenskim duksevima i stratezima, koja je obuhvatala prostore Kraljevstva Dalmacije i sve slovenizovane dijelove Italikuma*[51]*.*

---

[49] " Sicilija i Kalabrija, kao i Sardinija nakon pada Kartagine (nju su zauzeli dotadašnji vizantijski vazali, budući islamski emiri iz dinastije Aglabita-primj.), bile su tokom dugog perioda čvrsto podredjene Patrijarhatu u Konstantinopolju, kao i ostali gradovi, poput Barija, pa čak i Napulj. (...) To je bilo nasljedje prvih razdoblja rekonkiste koju je sproveo Justinijan: to se samo intenziviralo tokom VII vijeka. Helenizacija južnog dijela Apeninskog poluostrva bila je već u velikom zamahu kada su, **polovinom VIII vijeka Ilirikum i vizantijski posjedi u Italiji bili odvojeni od Rima i sjedinjeni pod Konstantinopoljskom crkvom**..." (V. Laurent: "*Le corpus des sceaux de l'Empire Byzantin*", Paris, 1963, vol. V, partie 1, p. 691). To znači da su tri slovenska kraljevstva na Ilirikumu, Srbije, Travunije i Zahumlja, već 743. godine bila ujedinjena sa južnom i srednjom Italijom u jedinstvenu organizacionu cjelinu. Na drugoj strani to ukazuje da su Sloveni polako smjenjivali Gote na apeninskim prostorima, asimilujući ih, osnivajući čak i svoje gradove, uz pomoć Vizantije koja ih je podizala kao sisteme fortifikacija za odbranu od upada "varvara" sa sjevera. Sloveni se u velikim enklavama na Italiji i Siciliji, po do sada proučenoj gradji, javljaju već tokom prve tri decenije V stoljeća što ukazuje da je nastavak Justinijanove rekonkiste imao za cilj da preko Slovena, maniheja, poluhrišćana, pagana, produži helenizaciju zapadnog Mediterana i spriječi rimskog pontifeksa da ih kao nakada Gote proglasi za svoje "saveznike" i tako ih okrene protiv Konstantinopolja. Vizantija tada vrši i veliku crkvenu reorganizaciju provicija; za Ahaju i Ilirikum se formira centralna mitropolija u Atini, predvidjena da naslijedi Justinijanu Primu, koja pripada Istoku i njegovoj crkvenoj organizaciji, ali po do sada poznatim dokumentima u njoj se ne nalaze mitropolije u Duklji i Risnu, kao ni tema Dalmacija: "'Επαρχία 'Ελλάδος. 'Αθήνα μητρόπολις" koja ima 38 sebi podrijednih "crkvenih provincija". Ilirikum se vodi kao "crkveno područje" koje pripada i zapadu, što znači da su Dalmacija i Duklja pripadale zamišljenom Zapadnom carstvu koje neće postojati sve do Karla Velikog i koje će tada priznavati samo pontifikalna kancelarija. Korpus ovih noticija nosi naziv "*Notitia des Iconoclastes*" (C. de Boor: "*Nachträge zu den Notitiae episcopatuum*", Zeitschrift für Kichengeschichte, Berolini 1891, vol. XII, p. 303-322 i 519-524). Najveći dio dokumenata vezanih za ovu epohu koji se odnosi na visoke ličnosti-ikonoklaste je uništen ili je van domašaja istraživača u arhivima manastira i crkava na Istoku.

[50] Risan se kao autokefalna mitropolija, jedna od 30 u Vizantijskoj imperiji, spominje zajedno sa Gotijom sve do isteka prve tri decenije X vijeka (V. Laurent, op. cit. p. 804). Bari nikada nije bio autokefalna mitropolija. To postavlja pitanje da li je Risan sa Gotijom imao takozvanu "nacionalnu autokefalnost", Risan za Slovene-maniheje i barborijane a Gotija za Gote-arijance, što bi značilo da je Bari, kao centralna arhiepiskopija, tri slovenska kraljevstva kojima se pridružuje i bugarsko, administrativno objedinjavao sa njihovim sunarodnicima na Apeninima, na šta zapućuje čitav niz dokumenata iz XI i XII vijeka koji se nalaze u ovom tomu.

[51] "Caeterum Dalmatia Italiae regio est, ex qua ortum habuit omnium...ή δέ Δαλματία τής 'Ιταλίας έστί χώρα..." (Constantini Porphyrogeniti: "*De thematibus*", Patrologia Graeca, vol. 113, p. 131-132)

Po svemu sudeći, Kotor je tada, kao episkopsko sjedište, a ne početkom XI stoljeća, postao crkva -"saveznica" (arhi)episkopata u Redju i Bariju i njihov "prekomorski ovlašćeni zastupnik", o čemu svjedoče neki od dokumenata - u X stoljeću kao administrativno lice na tim prostorima pojavljuje se predstavnik kotorske porodice Vizanti. Ovaj status Kotor je imao samo povremeno i zavisio je, prije svega, od "rasporeda snaga" na Ilirikumu - ratova koje su medjusobno vodile slovenske "države" za primat u "slovenskoj federaciji" ili na zahtjev Konstantinopolja koji nije želio da se ijedno slovensko "kraljevstvo" osnaži u toj mjeri da postane opasnost za druge i dovede u pitanje organizaciju Romejskog carstva. "Godine 863. episkopi dalmatinskih gradova koji su bili pod vizantijskim suverenitetom oglasili su šizmu. Njihova se crkvena jurisdikcija tada proširila na hrvatske teritorije. Ali, Hrvati su ostali vjerni apostolskom sjedištu u Rimu i nijesu htjeli da slijede primjer dalmatinskih episkopa. Tada su osnovali, oko 864. godine, sopstvenu episkopiju u Ninu (Nona[52]). Kada se vjerska situacija stišala (oko 866. godine) pitanje odnosa izmedju dalmatinskih episkopa i Hrvata postavilo se ponovo i bilo je privremeno riješeno na taj način što je episkop Teodosije istovremeno zauzeo dvije stolice - arhiepiskopsku u Splitu i episkopsku u Ninu. Ovaj poredak loše uspostavljenih odnosa izmedju dalmatinskih episkopa i Hrvata produžio se do dolaska kralja Tomislava (910-938). Tomislav je pomagao Vizantincima u ratu koji su vodili protiv bugarskog cara Simeona. Zauzvrat dobio je titulu stratega (prokozula) i, u isti mah, pravo, koje je sadržavala ta titula, nad svim dalmatinskim gradovima"[53]. Vizantija je bila odlučna - da unese mir na Balkan i sputa slovensko-bugarsku državu koja je namjeravala da sebi prisajedini slovensko-langobardske, arijanske i manihejske, teritorije u dolini Poa i tako stvori moćnu državu koja će potpuno objedinjavati Slovene na Ilirikumu i u Italiji. Stvaranje takve države, neophodne velikim vladarima kakvi su bili Justinijan i Heraklije (Iraklije), predstavljalo je u novim uslovima opasnost za imperiju Istoka koja je tek izašla iz gotovo trovjekovne epohe ikonoklastičkih trvenja i suočavala se sa namjerama franačkih i germanskih vladara namjernih da obnove Zapadno rimsko carstvo sa rimskim pontifeksom kao suverenim političkim liderom[54].

[52] Po Gamsovim listama, kojih se još pridržava, nemali broj istraživača Nona je Makarska.

[53] J. Lučić: "*Dalmatie*", DHGE, Paris, 1960, vol. XIV, p. 30-31. Tomislav se latio poduhvata, prisvajajući sebi titulu veću od "stratega" - "duks", koja je davala pravo na vladarske insignacije moći u poretku vazalnih odnosa koji je uspostavljala Vizantija, da uredi odnose izmedju episkopskih sjedišta na prostorima Dalmacije.

[54] "Oko 866. godine Saraceni sa Sicilije (po svemu sudeći iz nekadašnjeg slovenskog grada Raguze čiji su se žitelji iselili i po dozvoli konstantinopoljske kancelarije podigli naselje sjeverno od razvalina Epidaurusa, pod zaštitom vizantijske episkopije Kanovia (Kanali, Konavlje), dobijajući neku od povelja sa povlasticama u morskoj trgovini koja još nije nadjena - primj.) izveli su jak napad na obale Dalmacije. Pirati, Soldano, Sava (najvjerovatnije Sloven-primj.) i Kofa razrušili su Budvu, Risan i Kotor. Raguzu su opsijedali tokom 15 mjeseci. Vizantijski car Vasilije Makedonac (od 867. do 886. godine) poslao im je kao pomoć flotu koja je oslobodila Raguzu 867. godine. Tada su dalmatinski gradovi i ostrva stavljeni pod upravu Imperatora i tada su se pomirili sa Slovenima na obali. Vasilije je izgradio mnoge crkve i izvršio pokrštavanje stanovništva. On ih je pokrstio u grčku vjeru..." (S. N.: "*La Sérbie chrétienne*", ROC, Paris, 1896, vol. I, p. 16). Ostaje nejasno zbog čega su aglabitski najamnici, medju kojima su uglavnom bili Franci i Sloveni, napali Budvu, Risan i Kotor, opsjednuvši komandu vizantijske flote u Raguzi: ili su u pitanju bile, što je najvjerovatnije, borbe za sticanje premoći u trgovini sa arapsko-berberskim svijetom tada utemeljenim na Siciliji, ili je, pak, bio po sredi medjuslovenski obračun, jer već u toj epohi Sloveni počinju da sačinjavaju glavninu arapskih najamničkih odreda? U svakom slučaju, napad na Kotor, Risan i Budvu ukazuje da je Vizantija ove gradove držala pod čvrstom kontrolom i povezane sa slovenskim zajednicama u južnoj Italiji - Sloveni sa Italikuma dozvolili su arapskim najamnicima da bezbjedno predju preko njihovih i langobardskih teritorija i napadnu tri gornjodalmatinska grada! Za sada nema ni posrednog odgovora da li je u pitanju bio i plan potpunog uključivanja gornjodalmatinske obale u slovensku "provinciju" južne Italije i njeno odvajanje od Dukljanskog arhiepiskopata? Takodje, nema odgovora ni na fragmentaran podatak u jednom arapskom izvoru iz X vijeka, da su Aglabiti krajem IX stoljeća pokušavali da sklope savez sa Bugarima i Srbima za rat za potpuno osvajanje tri velika južnoitalska ostrva i preuzimanje kontrole nad transportima luksuznih roba iz sjevernog Egipta prema južnoj Italiji?

Tomislav, protivno volji vladara nekadašnje tri slovenske kraljevine (Srbije, Zahumlja i Travunije) i Bugarske, podržan od Vizantinaca i rimske kurije, saziva dva sabora u Splitu, 935. i 938. godine, s ciljem da objedini temu Dalmaciju i prisajedini je Slovenskom kraljevstvu Poljaka, Čeha, Moravaca, Hrvata, po tradiciji koju je utemeljio Svetopelek (Svetopluk) pola stoljeća prije njega - po svemu sudeći, krajnji cilj ovako zamišljenog poduhvata, bio je da se obnovi Svetopelekov "savez slovenskih prostora" i kruna Kraljevstva Dalmacije i Kraljevstva Slovena prenese sa juga Ilirikuma na prostore Zapadnih, ili kako ih u posljednje vrijeme sve češće nazivaju istraživači, Sjevernih Slovena. O razmjerama tog, prije svega političkog, sukoba i borbe za prevlast medju "sklavinijama" malo je dostupnih i potpuno proučenih dokumenata; na saboru u Splitu 935. godine oglašava se da se Dalmacija pretvara u "novu crkvenu provinciju čiji će mitropolit biti splitski arhiepiskop, sa pravom da saziva i predsjedava provincijskim saborima i da rukopolaže svoje sufragane - to su bili episkopi Krka, Osora, Raba, Zadra, Dubrovnika, Kotora, Nina i Stona"[55]. Prava mitropolije u Risnu, očito je, potpuno su "ugašena". Tomislav i vodje Sjevernih Slovena namjeravaju da utemelje pored Duklje i drugu "metropolia prima" na slovenskim prostorima - kao takmac Duklji treba da se pojavi, namjesto carskom odlukom "ugašenog" Risna, Split. Po svemu sudeći počinje velika bitka za preraspodjelu insignacija vlasti unutar do tog časa koliko-toliko jedinstvenog slovenskog hrišćanskog svijeta. U dokumentu u ovom tomu nalazi se svjedočenje o splitskom saboru iz ugarskih arhiva; u njemu se ne navodi Diokleja kao "metropolia prima", već njen naziv pisar prepravlja u "diocezis", predstavljajući prostor tri slovenske kraljevine i Bugarske kao jedinstvenu crkvenu dijecezu, vikarijalnu oblast, pod jurisdikcijom najvjerovatnije arhiepiskopije u Atini, kako bi se oglasilo pravo primata nove arhiepiskopske stolice u Splitu, zamišljene kao "metropolia prima" Sjevernih Slovena i Kraljevstva Dalmacije.

"U "Aktima sabora", arhiepiskop Splita uzima zvanje "Dalmacije i čitave Hrvatske primas" - Dalmatiae ac totius Croatiae primas. (...) Odlučeno je da svi episkopi Donje Dalmacije (Dalmatiae Inferior ili Croatia alba, to jest sjeverno od Splita) i Gornje Dalmacije (Dalmatia Superior ili Croatia rubea, od Dubrovnika do Budve) moraju da se pokoravaju splitskom mitropolitu[56]. (...) Papa Lav VI, potvrdjujući Akte sabora u Splitu, splitskom je mitropolitu uskratio pravo da nosi titulu Dalmatiae ac totius Croatiae primas (detalj koji nam garantuje autentičnost ovih akata, ukazuje da splitski mitropolit nije mogao, u stvarnosti, po kanonskom pravu, da nosi ovu titulu)"[57]. Papska odluka ozvaničila je ukidanje autokefalne ri-

---

[55] Ibid. p. 31. Druga odluka sabora u Splitu bila je "da se mogu stvarati nove episkopije ali samo u onim gradovima gdje su postojale u rimskoj epohi i gdje broj stanovnika to dozvoljava". Preko ove odluke rimski pontifeks odlučno ulazi, preko Sjevernih Slovena, koje podržava zbog vojnih potreba Vizantija, u borbu za Dalmaciju - cilj je izdvojiti dva episkopska sjedišta, uticajno kotorsko i novostvoreno dubrovačko koje se pojavljuje kao nasljednik vizantijske episkopije Kanali (Kanavia, Konavlje), iz kraljevstva Slovena i Bugara i, najviše, doslovno "oteti" Kotor iz jurisdikcije grčke mitropolije u Bariju.

[56] Mitropolija u Duklji je u tom času, odlukom cara Lava Mudrog, podredjena mitropoliji u Draču. Ali, u Draču se ne nalazi vrhovni crkveni administrator za Kraljevstvo Slovena i Bugara, već samo njegov predstavnik koga opunomoćuju Duklja ili Ohrid. Po svemu sudeći, za sada je poznat samo jedan, ali i on necjelovit, dokument iz tog perioda - prijestonica južne slovenske države, koja obuhvata i jug Italikuma, je Drač. U njoj se nalaze, pored Duklje i Ohrida, i Niš i Sardika, po svemu sudeći, na kranjem sjeveru i Singidunum. Tada je upražnjeno episkopsko sjedište u Sirmijumu, od patrijarha Fotija zamišljeno kao "vjerska prijestonica slovenske federacije pod zaštitom imperatora Romeja".

[57] "Na II saboru u Splitu (938. godine) postavljene su osnove crkveno-političke saradnje izmedju dalmatinskih episkopa i hrvatskih suverena; splitski mitropolit će ubuduće imati crkvenu jurisdikciju na hrvatskoj teritoriji, dok će hrvatski kralj upravljati dalmatinskim gradovima. Ova ravnoteža će pretrpjeti velike promjene koje su bile izazvane od različitih političkih faktora, a naročito činjenicom što su Venecijanci željeli da se dočepaju uprave nad dalmatinskim gradovima". (ibid. p. 31-32). Uvaženi hrvatski istoričar ovdje prećutkuje prave razloge sukoba hrvatskih vladara sa Venecijom i, posedno, rimskim pontifeksom; Venecija je od polovine VIII stoljeća

sanske mitropolije - njena prava, po svemu sudeći, istoričari se radikalno razilaze u stavovima povodom ovih dokumenata, dobila je, ali sa "ograničenom jurisdikcijom", 920. godine slovensko-bugarska mitropolija u Ohridu, crkva-podložnica Dukljanske arhiepiskopije. To znači da je Diokleja ostala "metropolia prima", ali podrijedjena "administrativnoj arhiepiskopiji" u Draču, dok je risansko pravo na "autokefalnost" prešlo na Ohrid: ovoj mitropoliji je papa dao i "pravo rimske jurisdikcije", obznanjujući da su obaveze njegovog nekadašnjeg vikara u Solunu prešle na Ohrid[58]. I ovo je jedan od razloga što se papa Lav VI usprotivio

---

stekla legitimno pravo na zaštitu italskih dobara patrijarhata u Akvileji, koje joj je kanonski prenijeto u epohi Karla Velikog, nakon sporazuma zapadnog rimskog cara sa vizantijskom imperijalnom kancelarijom (vidjeti "*Miscellanea Slavorum*", pars prima, Cetinje 2002, p. 113). U titulu akvilejskog patrijarha tada se uključuje i zvanje "*patriarcha Gradensi*" koje označava jedno od starih venecijanskih posjeda, ostrvo u sjevernom Jadranu. U isti mah ta titula je ukazivala hrvatskim slovenskim vladarima da je Gradišće (*Gradoe, Gradisce*) posjed Akvilejskog patrijarhata a ne njihov - to je bio pravi povod žestokom odgovoru kurije i pape Lava VI koji su splitskom mitropolitu uskratili pravo da bude primas, stavljajući mu do znanja da je sufragan-podložnik patrijarhata u Akvileji, a tek onda Rima, i to samo u slučaju da akvilejsko prvosvešteno sjedište bude uništeno. Takodje, samozvanom "kralju", jer je tu insignaciju moći Tomislav sebi prisvojio po pravu titule "primasa" date splitskom arhiepiskopu (bez nje je zvanje "kralj" nezakonito), prijetila je odmazda zapadnih rimskih careva - po kanonski legitimnom pravu, priznatom od rimskog pontifeksa, suveren na prostorima Gornje Dalmacije, sjeverno od Spli-ta, a po darovnici Akvilejskog patrijarhata i sporazumu sa Konstantinopoljem, je zapadni rimski car ili njegov vazal-zastupnik. Taj akt je donijet 21. jula 891. godine, a potpisao ga je tada kralj a od 896. godine zapadni rimski car Arnolf (ibid. p. 29). Odluke sabora u Splitu koje je zabranio papa Lav VI ne samo da su bile nekanonske, već su mogle da predstavljaju povod za rat izmedju Slovena i Zapadnog rimskog carstva, ili izmedju Istočne i Zapadne imperije, jer su Sloveni bili vazali Konstantinopolja.

[58] Bugari su već u avgustu 866. godine "poslali izaslanike papi Nikoli I, da od njegove svetosti zatraže savjet po raznim pitanjima i da zatraže dozvolu da stvore nezavisni patrijarhat" - prvi slovenski. Tada je franački vladar Karlo Ćelavi, nakon tog bugarskog poslanstva, nametnuo svom kleru danak da bi se pomoglo utemeljenje crkve u Bugarskoj, koja će biti kanonska a ne Crkva Slovenska. "Papa je poslao latinske misionare koji su trebalo da zamijene grčke. Na nesreću odloženo je konstituisanje nezavisne hijerarhije kako su to Bugari tražili. Papa Nikola I je Bugarima poslao pismo da ne može da im definitivno odgovori na njihov zahtjev, ali da će dobiti barem arhiepiskopa. Ali, to se nije dogodilo..." (P. Michel: "*Bulgarie chrétienne*", Paris 1897, ROC, vol. II, p. 13). Ipak, Bugari su uspjeli u svojim namjerama ali više od vijek kasnije. "Bugarsko carstvo se mnogo proširilo - od Crnog do Jadranskog mora. Mihajlo Bogoris i njegov sin Simeon imali su stalno sjedište u Ohridu. Jedan od njihovih nasljednika, Samuilo, ovdje je zvanično smjestio svoj glavni grad. (...) Valja da se zna da je Justinijan ustanovio u svom rodnom kraju rezideniciju apostolskog vikarijata, razbivši onaj u Solunu. (...) Stoga je razumljivo što je grad Ohrid pokazivao želju da mu pripadne to zvanje i ono mu je dodijeljeno za vladavine Simeona, sina Mihajla Bogorisa, koji je sjeo na vladarski tron 892. godine. Sa mukom podnoseći da u njegovoj zemlji upravljaju grčki sveštenici, pošto je raskinuo sporazum sa Lavom Mudrim, vizantijskim carem, koji je podstakao neke nevjerničke narode, poput Turaka i drugih, da napadnu Bugare, Simeon je zatražio od pape da mu prizna kraljevsko dostojanstvo i da da saglasnost da ohridski arhiepiskop dobije dostojanstvo ili primasa ili patrijarha. Konstantinopoljski patrijarh Nikola, saglasio se da papa ima prvenstvo u Bugarskoj, u pismu upu-ćenom Simeonu 920. godine. Papa je pristao da okruni Simeona i da konstituiše nezavisnu hijerarhiju u Ohridu. Izmedju ostalih prava koja su dodijeljena ovoj stolici, nalazilo se i pravo posvećenja kraljeva, koje je odmah traženo nazad a potom upražnjavano. To je bio početak Crkve bugarske, autonomne i autokefalne. Simeonovi nasljednici, Petar i Samuilo, takodje su bili krunisani od pape i ovi su odnosi trajali duže od prvog bugarskog carstva..." (ibid. p. 17-18) Iz ovoga slijedi da je Tomislav, po vizantijskom nalogu, napao Simeona zbog veza sa Rimom, i da je autokefalnost mitropolije u Risnu, i njeno mitropolitsko sjedište, moralo da se ukine jer su ta prava dodijeljena takodje slovenskom narodu, Bugarima. Ove činjenice postavljaju niz pitanja o novim od-nosima koje su nakon ukidanja Risanske arhiepiskopije i priznavanja autokefalnosti Crkve bugarske, koja je već voljom patrijarha Fotija postala jedna od dvije Crkve slovenske 877. godine, uspostavljale Dukljanska mitropolija i do tog časa njen sufragan Ohridska. Jedno je sigurno - prava primasa nijesu oduzeta Dukljanskoj arhiepiskopiji, pošto ih nijesu dobili ni Ohrid, ni Split. Pošto ja papa krunisao bugarske vladare, to znači da ih nije rukopolagao dukljanski primas, a to ukazuje na moguće dvovlašće ili dvije slovenske države na Ilirikumu sa dva vladara, ili, čak, preseljenje jedne od dvije slovenske prijestonice na prostore južne Italije. Vjerovatno i potpunu podjelu teritorija izmedju Slovena na Balkanu, pa i medjusobni rat, koji je, strateški, odgovarao i Konstantinopolju i Rimu jer je slabio slovensku vojnu moć. Pogledaj tomove II i III treće knjige edicije "Vrijeme kraljeva" i III tom četvrte knjige "Arhiepiskopija barska".

odlukama sabora u Splitu - Kotor, koji je po Tomislavovoj želji trebalo da postane sufragan splitske mitropolije, najvjerovatnije je već u razdoblju izmedju prvog i drugog sabora u Splitu, od kraja 935. do početka 938. godine, ponovo vraćen pod nadležnost arhiepiskopije u Redju-Kalabriji i episkopije u Bariju. Od 920. godine počinje sukob mitropolije u Ohridu, avarskog arhiepiskopata u Draču i "metropolia prima" u Diokleji oko prvenstva u slovensko-bugarskoj državi i pravu na vrhovno administriranje - dotadašnja organizacija "slovenske federacije", kojoj je na čelu bilo Kraljevstvo Dalmacije, stvoreno već u V stoljeću, polako počinje da se raspada. Potpuno nova organizacija slovenskih država biće ozvaničeni kada Samuilo uništi Diokleju, i kada njene prerogative moći, pod zaštitom rimskih ponfeksa, posljednji dukljanski arhiepiskop Jovan prenese u Raguzu. Ohrid će, uz pomoć Konstantinopolja, tada oglasiti da su prava dukljanske "metropolia prima" njegove po pravu nasljedja, i počinje epoha polakog raspada "slovenske federacije" koja će se okončati sa posljednjim kraljevima Slovena polovinom XII stoljeća.

Crkvena sjedišta u Redju i Bariju od VIII vijeka uspostavila su tijesnu vezu sa risanskim, tada ovlašćenim vizantijskim administratorom na prostorima Dalmacije; oslanjajući se u zaljedju na Dukljansku mitropoliju i njenu crkvu-podložnicu u Ohridu, Risan je uspostavljao vezu i sa arhiepiskopatom u Pezaru, pred Langobardima, arijancima, štiteći prava Akvilejskog patrijarhata u srednjem Italikumu, naročito u velikim lukama kakva je bila Ankona. Na taj način Konstantinopolj je omogućio patrijarhatu u Akvileji da stupi, kao opunomoćeno sjedište Rimske-Romejske imperije, u pregovore sa franačkim i germanskim vladarima, i kontroliše Rim i njegovu pontifikalnu kancelariju u planiranom procesu nanovnog osnivanja Zapadnog rimskog carstva, za šta se zalagala imperijalna kancelarija na Bosforu suočena sa potrebom zaštite prostora Istoka od probudjenog arapskog svijeta i tek utemeljenog islama. Kotor je tada, a i kasnije, bio izuzetno važna luka, koja je sa Budvom predstavljala osnov prekomorskog "mosta" sa jugom Italije i Barijem, a po potrebi i Pezarom i Ankonom, koji su više bili upućeni na daleko bližu splitsko-solinsku mitropoliju. Nije li Risan uzdignut u rang arhiepiskopije zato što je Dukljanski arhiepiskopat dobio, zajedno sa svojom mitropolijom-podložnicom u Ohridu, pravo jurisdikcije nad državom koju su u toj epohi stvorili Bugari, Srbi, ostali Sloveni, Avari i enklave gotskih potomaka, na prostorima današnjih Albanije, Makedonije, Bugarske i južne i srednje Srbije, u koju su uključeni i prostori hunsko-slovenske Panonije? Da li je Vizantiji u tom času bila neophodna pomoć slovenskih polupaganskih država, koje su stvorile neku vrstu federacije koja je zauzimala ogroman prostor i Srednje Evrope, da bi održala Ravenski egzarhat, pa je iz strateških razloga omogućila da se preko risanske arhiepiskopije povežu slovenske zajednice u južnoj Italiji sa maticom na Ilirikumu? Konačno, da li je Risanska arhiepiskopija tada bila jedini administrator na dalmatinskoj obali od Absora (Rijeke) ili Akvileje do Nikopolja?

Nastanak i gašenje Risanske ikonoklastičke mitropolije ukazuju na stvaranje i brzo snaženje zajedničke države Slovena i Avara sa Balkana sa Slovenima u južnoj i srednoj Italiji - u tom razdoblju vizantijski carevi obnavljaju antičku prefekturu Ilirikum-Italija (ili Ilirikum-Italija-Afrika, barem nominalno uključujući i područja nekadašnjeg kartaginskog arhiepiskopata tada uveliko pod vlašću muslimana Aglabita), kako bi omogućili da novostvorena "slovenska federacija" bude zaljedje sunarodnicima koji su bili većina naseljenika u Apuliji i Kalabriji, a sa Langobardima predstavljali najveći dio vojno-administrativne strukture u Lombardiji, Friulu i antičkoj Retiji[59]. O tom dobu moći Risanske mitropolije sačuvan je jedan

[59] O tome postoje navodi u spisu Konstantina Porfirogeneta "O temama"; vizantijski imperator ističe da je "mitropolija zemlje Langobarda Napulj", te da su ti krajevi "grčke kolonije" ("terra autem, quam incolunt, et Bothrenotus, et Neapolis metropolis, et Vesuvius mons, et, qui in ipso est, Pyrchanus, Graecorum sunt coloniae...";

pečat risanskih mitropolita koji pripada, po sudu istraživača, epohi početka ili sredine X stoljeća. Na njemu je grčkim tekstom ugravirano: "Nikifor, arhiepiskop Risna" ("{+}Νικ{η}-φόρω {ά}-ρχιεπ{ι}- {σ}κόπο {΄Ρ}ιζέ{ου}")[60]. U dobu iz koga potiče pečat risanskog mitropolita, Novi Epir, u kome se nalaze i Kotor i Risan, ima status prefekture, pa s razlogom treba pretpostaviti da je sa Dračem, takodje mitropolitskim sjedištem, arhiepiskopija u Boki kotorskoj imala zadatak da uskladjuje aktivnosti sa ikonoklastičkom Crkvom Slovenskom (Dragovita) koja je svoje zastupnike, pa i bazilike, imala na prostorima Italije, tamo gdje je slovenska populacija bila najbrojnija[61]. Risan je zajedno sa Kotorom, u prefekturi Novi Epir, podredjen, po svoj prilici duksu-kralju Slovena, pod čijom se vlašću nalaze prefekture Dardanija i Panonija; on vlada, iz sjedišta slovenskog kraljevstva u Diokleji (ili Skadru), i Slovenima u Italiji - strateški, vojno, na taj način je integrisana čitava provincija Ilirikum sa Italijom, tačnije, preko Dalmacije povezani su prostori Italikuma i južne Galije sa Skitijom i moćnim slovenskim i sloveno-hunskim zaljedjem odakle su vizantijski imperatori, po tradiciji, dovodili kontigente najamnika.

Brojne nedoumice izazivaju razne vizantijske liste, koje medju istraživačima pobudjuju sporenja i dovode do dijametralno različitih tumačenja: Kotor, ne kao Rose već kao Dekatera (Δεκατερα), javlja se, kao crkva i administraciono-eparhijska cjelina, u provinciji Trakiji, ali i u Dalmaciji.[62] Ako se pogleda sa kojim sjedištima je Rose, kao episkopsko sjedište, podrije-

---

ibid, p. 135). Interesantno je da, pripovijedajući o ovoj provinciji Vizantijske imperije, Porfirogenet navodi pohod aglabitskih vodja na prostore Gornje Dalmacije kada su napadnuti brojni dalmatinski gradovi "Budva, Rose i donji Kotor" ("...hi subegerunt sibi varias Dalmatiae urbes, et Butobam, et Rosan, et inferiora Decatera - κάι τήν τε Βούτοβαν, καί τήν 'Ρώσαν, καί τά Δεκάτερα..."). Vizantijski imperator, po svemu sudeći, ima na umu da su Langobardi bili dužni da zaštite ovaj grad, što posredno ukazuje da su u VIII vijeku Sloveni sa Ilirikuma i iz Italije, zajedno sa Langobardima stvorili zajedničku "državu" koju je činila prefektura Italija-Ilirikum.

[60] Ibid. p. 668. Francuski istraživač navodi "sredina X vijeka". V. Loran ističe da je gravura teksta na pečatu "nesavršena". Pod brojem 26. u njegovoj kolekciji-zborniku nalazi se, odmah nakon pečata risanskog mitro-polita, pečat arhiepiskopije grada Gotije, sa kojom je Kotor uspostavljao tijesnu saradnju; jedna od noticija podrazumijeva "jednu provinciju oko polovine VIII stoljeća", znači u epohi kada je Risan oglašen za autokefalno (?) mitropolitsko sjedište. Ove činjenice svom silinom nameću pitanje organizacije vizantijskih "vazalnih država" tokom izuzetno slabo istražene epohe ikonoklastičkih sporova; da li je tada, a po svemu sudeći jeste, ma koliko to nevjerovatno izgledalo, obnovljen nekadašnji, iz III i IV vijeka, "gotsko-slovenski savez" koji je protovizantijsim imperatorima, najviše Konstantinu, Konstanciju, Teodosiju Prvom i Drugom i Arkadiju, omo-gućio da obnove pod svojom krunom prostore antičkog Rima. Na drugoj strani činjenica da baš u epohi kada se javlja ikonoklastički islam, Vizantija na prostorima Evrope obnavlja svoju moć, sada zahvaljujući Slovenima, koje rasporeduje kao najamničke kontigente na prostorima nekadašnjih gotskih kraljevstava od Iberije do Germanije, potvrdjuje pretpostavku da se obnavlja "osovina moći varvarskog svijeta" helenističke epohe, kojoj se sada pridružuju Huni i Avari. To je epoha kada prvi put u dotadašnjoj istoriji hrišćanstva rimski pontifeks počinje da se obraća vladarima Franaka i Germana, pokušavajući da im ponudi savez u kome će on biti politički lider i takmac Konstantinopolju.

[61] Porfirogenet je u svom spisu "O temama" izričit - Novi Epir je prefektura, što znači da slovenska država u X vijeku, djelimično zajedno sa Langobardima, zauzima čitav Ilirikum i najveći dio južne Italije: podijeljena je na četiri prefekture, Dardaniju (u kojoj je glavni grad Diokleja, mada imperator ne navodi nijedan grad ove strateški izuzetno značajne provincije, što zbunjuje istraživače), Mediteransku Dakiju, Panoniju i Novi Epir. U dvije prefekture čelnici su stratezi, dok duks upravlja Dardanijom i Panonijom, i svi su Sloveni. "Praefectura Daciae Mediterraneae, sub consiliario, urbes quinquae: Pantalia, Germanus, Naisus, patria Magni Constantini, Remesiana. Praefectura antiqua, sub consiliario, urbes quinque, praefectura Dardaniae, **sub duce**, urbes tres. Praefectura Pannoniae, sub eodem, urbes duae. Atque ita se habent praefecturae novae Epiri, hoc est Dyrrhachii, quod oppidum olim Epidamnus dicebatur... (...) Post Rizonicum autem sinum Lissus est urbs, et Acrolissus, et Epidamnus, a Corcyraeis condita..." (*Constantini Porphyrogeniti*, op. cit. p. 130-131).

[62] U provinciji Trakiji glavna arhiepiskopija je Beroe,"sljedeći naziv, Markela, označava jednu tvrdjavu, a ne episkopiju; tri posljednje mogu da potiču samo sa liste E sa sabora iz 787. godine, koja je jedina koja grupiše tri naziva, medju koja se uključuje, na samom saboru, Nikeja iz Trakije. Ali Kotor (Dekatera) smješta se u Dalmaciju, Lebedos u Aziju a Litoprozopon zauzima mjesto na jednoj drugoj listi izmedju Lizika i Heksamiliona, dakle u Evropi..."(*J. Darrouzès*, op.cit. p.28) Proučavaoci vizantijskih lista uočavaju da se neka crkvena sjedišta, po

djeno Kilikiji Sekundi, onda se jasno uočava da Kotor i dalje održava veze sa nekadašnjom gotskom Germanijom, te da se po načinu "fiskalnog upravljanja" nalazi u Trakiji, iako kao "subjectum" ili "polis" pripada temi Dalmaciji. Rose je grad-posrednik, u doba vladavine Isaurijanaca po svemu sudeći više trgovački nego vojni centar na jadranskoj obali[63]*. Preko Rosa, gdje svu vlast najvjerovatnije drži katarska crkva sa svojim bankarskim institucijama, i dalje vode putevi pomorske trgovine izmedju italskih vizantijskih komuna u koje se iskrcava roba iz Aleksandrije i sjevernoafričkih provincija, koje u to doba zajedno drže arapski-muslimanski emirati, vizantijska kanonska i monofizitska crkva. U poznijim listama Kotor se gotovo ne pominje ni u organizaciji vizantijske administrativne crkvene uprave, ni rimske, gotovo sve do vladavine Konstantina Monomaha*[64]*. To je epoha (od IX do XI vijeka) u kojoj je institucionalizovana crkva Slovenska, Bugara i Dragovita, nakon druge demisije patrijarha Fotija, predmet žestoke kritike i osude rimskog pontifeksa. Kakvu ulogu ima Rose (Kotor) u slovenskoj polupaganskoj državi, koju Konstantinopolj drži pod vazalnom paskom, za sada nije poznato. Takodje, ne zna se da li su slovenski misionari, boraveći u Rimu, u grčkoj enklavi na službi u kancelariji rimskog pontifeksa, imali bilo kakav kontakt sa predstavnicima Kotora i Risna, a morali su barem sa zastupnicima ikonoklastičke mitropolije koja je, po posrednim naznakama u dokumentima, imala svog zastupnika u slovenskim sakralnim sjedištima na Italikumu. Činjenica da su katari i barborijani, poznije patareni i bogumili, imali svoja svetilišta u Boki kotorskoj, navodi na pretpostavku da je Crkva Slovenska uspostavila savez sa katarima*[65] *- u tom slučaju Kotor je morao da igra jednu od izuzetno važnih uloga i u crkvenoj organizaciji koju su stvarali neomaniheji Dragoviti i bogumili Bugari.*

---

pravilu mitropolitska, javljaju kao organizacione cjeline u sastavu dvije provincije. Tako, racimo, Prvoj Meziji pripada Marcijanopolis, ali isto tako i Trakiji i Hemimontu. Problem nameće i grad Gotija, po svemu sudeći nekadašnja Germanija u Trakiji, koji se u nekim listama naziva "provincijom" a u drugim "dijecezom". Ove zabune pokušava da otkloni Žan Daruze navodeći:"...u istoj perspektivi, važan razvoj koji pripada eparhijama Ilirikuma, Balkanu, Meziji, Skitiji i Gotiji, bio je tumačen kao svjedočenje o novoj organizaciji stvorenoj tokom VIII vijeka i pripisanoj isključivo carevima Isaurijanske dinastije..."(ibid.p.32)

[63] "Lav Isaurijanac, vezujući oko 733. godine crkvene provincije Ilirikuma za patrijarhat u Konstantinopolju, primjenio je snažne mjere, kojima nijesu mogle da se suprotstave nikakve dogmatske rasprave ili pravda dogmatska disciplina. Pontifikalna se jurisdikcija normalno obavljala i na dva velika sabora koja su prethodila, 681. i 692. godine, episkopi ovog regiona jasno su se oglasili za Rim. Muk izvora čini da uopšte ne znamo kakva je bila reakcija klera koje je htjelo-ne htjelo bilo vezano za drugu službu..." (V. Laurent: "*L'érection de la métropole d'Athènes et le statut ecclesiastique d'Illyricum au VIII*^{e} *siècle*", EB, Bucarest, 1944, vol. I, p. 58).

[64] U jednom vizantijskom još neproučenom manuskriptu koji daje žitije svetog Ignjatija, konstantinopoljskog patrijarha, navodi se njegovo djelo (ili njemu posvijećeno a napisano u Kolosu, episkopskom sjedištu podrijedjenom Laodikeji Frigijskoj, koje često u ranosrednjovjekovnoj literaturi nosi naziv "Dioklecijana Sekunda", dok se Diokleja naziva "Dioklecijanom", "Dioklecijanopolisom") po hramu Svetog Arhandjela Mihaila koji je bio zaštitnik Slovena i čija su se velika svetilišta nalazila u slovenskoj južnoj Italiji i u Boki, na Prevlaci. U dodatku tog manuskripta nalazi se spisak najvažnijih mitropolitskih sjedišta kulta svetog arhandjela Mihaila. Medju njima je i Risan ili slovensko južnoitalski grad Rosano, odmah nakon Teodosiopolja i Stagire, a ispred Herakleje: "Τόπειρος, τό νύν 'Ρούσιον..." (Anselmi Bandurii: "*Notae per De thematibus Constantini Porphyrogeniti*", Patrologia Graeca, vol. 113, p. 81-82). Ovaj navod je izuzetan.

[65] Barborijani koje spominje niz ćirilskih izvora, medju njima i "Ilovička krmčija" bili su dio manihejskog učenja, najbliži katarima. Za razliku od njih pridržavali su se rituala i vjerovanja iz epohe najranijeg hrišćanstva, koji su bili karakteristični za nikolaite, karpokrate i ofite (znaci ofita su karakteristika "Ilovičke krmčije"). Barborijani su smatrali da je hrišćanski Bog solarno božanstvo, pa su mu dali atribute staropersijskog Mitre, u hrišćanstvo uključujući staropersijsko-skitski kult: "Treći stepen inicijacije, kod pristalica Mitrinog kulta, dodjeljivao je posvećenima naziv *bojovnici, vojnici"*. (G. Bareille: "*Borboriens, Borborites*", Dtc, Paris 1910, vol. II, p. 1033). U Rimskoj-Romejskoj imperiji Sloveni su okrilju starog manihejstva ispovijedanog u Make-doniji stvorili svoje hrišćanske organizacije, medju njima i barborijansku, koje su odgovarale Konstantinopolju, ali i Rimu (nije za sada poznata nijedna osuda barborijanskog učenja) jer su bile militantne - one su Slovene predodredile na najamništvo, kao što su Goti bili predodredjeni arijanizmom. O dogmatu Crkve Slovenske pogledaj predgovor i dokumente u trećem tomu IV knjige "Monumenta Montenegrina" - "Arhiepiskopija barska".

*Da je Rose već promijenilo ime u "Grad Katara" za sada jedina svjedočenja su korpus vizantijskih poslanica koje se odnose na čuvenu porodicu Studit. Poslanica, pisana negdje izmedju 821. i 826. godine Rose naziva "Kataro", pišući ga na isti način kao čuvenu jeretičku - apostolsku crkvu: " . . . Ιοαννης, Θεοδοσιος, 'Αθανασιος, 'Ιωαννης, Θεοδωρος ελαχιστοι πρεσβυτεροι και ηγουμενοι των **Καθαρα**, των Πικριδιου, του Παυλοπετριον, της Ευκεριας, των Στουδιον..." Ova poslanica, kao i jedan dio vizantijske gradje iz ovog perioda, postavlja izuzetno značajno pitanje: zašto zvanična imperijalna kancelarija, nerijetko sa pisarima iz patrijarhalne konstantinopoljske, Rose naziva "Decatera" dok strogo crkveni dokumenti, poslanice izmedju kotorskih monaha i njihovih prijatelja u monaškim kolonijama u Maloj Aziji i književna djela insistiraju na drugačijem nazivanju grada - "Καθαρο" ili "Grad Katara". Po svemu sudeći konstantinopoljska imperijalna kacelarija i patrijaršijski pisari moraju da se povinuju kanonu, a on nije dopuštao da se gradovi i naseobine nazivaju imenima crkava i hrišćanskih organizacija koje su osudjene na vaseljenskim saborima - katari su sa pavlikijanima bili navedeni u osudi u aktima Prvog vaseljenskog sabora održanog u Nikeji. Za razliku od zvaničnika, sveštena lica, katkad i sam konstantinopoljski patrijarh, u poslanicama i istoriografi u spisima, poštovali su pravila retorike i učenog opštenja, koja su podrazumijevala vjerno pisanje imena gradova i jeretičkih crkava - stoga se u tom korpusu vizantijskih spisa Rose naziva i piše kao "Grad Katara". Inače Jovan Kotoranin, koga pominje poslanica, po svoj prilici je Jovan Eukerije koji je bio predstavnik i propovjednik Halkite, koja je pridala Kilikiji.*[66]

*Rose kao "Grad Katara" spominju i vizantijski hroničari; jedno od najznačajnijih svjedočenja je Teofana Vizantinca, jedino u ovom času poznato koje navodi da je Rose imalo moćnu katarsku crkvu u drugoj polovini VIII vijeka, u toj mjeri uticajnu da su njeni predstavnici-katari, obavljali najpovjerljivije misije za vizantijski dvor u razdobljima ratova na Iliriкumu i povremenih obnavljanja vojnih kontigenata iz redova lokalnog gotskog i slovenskog življa. "A.C.788. - Hoc anno, mense Septembri, indicitione quarta, feria hebdomadis quarta, imperator, conjuncta sibi Theodote, in sancti Mamantis palatio nuptias celebravit. Mense vero Apriliindictionis ejusdem quartae, feria septima, hora nocturna, horrendus plane terrae motus in Creta insula contigit. (...) Porro Cardamus Bulgariae domnus imperatorem verbis interturbavit: "Aut tributa mihi persolve, aut ad Chrysen usque portam arma et per Thraciam universam vastitatem inferam." At imperator involuta sudario equina stercora ad eum remisit cum ejusmodi responsis:"Tributa quae te deceant misi. Senior autem cum sis, huc usque venientem te fatigari nolo, ego ad Marcellorum castrum obvius prodibo. Tu fac illuc etiam te conferas. De successu Deus judicubit"(...)Eodem etiam anno Plato, saccundionis praepositus, a Tarasii patriarchae communione se segregavit, quod ille communionis suae participem redderet imperatorem et catechistae imperatricis tondendae potestatem fecisset, **et abbati Joseph, Catharorum praeposito**, ut eum cum Theodote ad nuptiales corollas admittere, parem dedisset veniam."*[67] *Jedan od najvećih katarskih manastira, u kome su dio monaha imali i katari iz Dalmacije, tačnije iz Rosa-Kotora, bio je u neposrednoj blizini carske palate, što ukazuje ne samo na povlašćeni status koji su katari imali kod careva-ikonoklasta, već i poznije. Sve velike političke odluke donosile su se uz savjetovanja sa katarima, a njihovi manastiri bili su u Dalmaciji centri pismenosti i carske administracije koja se bavila fiskalnim poslovima. Kako su svi veliki katarski manastirski centri, administrativne pisarnice i skriptorije, po pravilu nosili naziv Svetog Mihaila, to se sa velikom izvjesnošću može reći, ako se pogledaju poslanice iz nešto poznijeg perioda, da je njihov bio manastir Svetog Mihaila na*

[66] "Johannes Catharae aut Johannes Euceriae interea rector Chalcitae factus fuisse videtur...", Res Albaniae, col. 53.

[67] "...και τω **αββα 'Ιωσηφ τω ηγουμενω των Καθαρων** του στεφανωσαι αυτον μετα της Θεοδοτης..."(*Του εν αγιοις πατρος ημων Θεοφανους ηγουμενου του αγρου και Ομολογητου Χρονογραφια*, Migne, vol.108, col. 947-948)

Prevlaci; sudeći po ličnostima koje su u njemu boravile to je bio najveći katarski manastir na Ilirikumu, a možda i na daleko širim prostorima.[68] *Neki od njegovih sveštenika početkom devetog stoljeća dopisivali su se, raspravljajući sa najučenijim ljudima Konstantinopolja o temama politike i religije, čak i sa ekumenskim patrijarsima ili najbližim srodnicima imperatora - njihova je prepiska sačuvana u nevelikim izvodima ili je poznata po navodima u djelima vizantijskih retora*[69]*.*

Sve to svjedoči o izuzetnom položaju Boke, Kotora i Risna, u državi koju su stvorili Sloveni, sa Hunima, Avarima i Langobardima, tokom X stoljeća i koja se prostirala čitavim Ilirikumom zauzimajući sve slovenske posjede i naselja u južnoj Italiji. Kotor je, najvjerovatnije, već tada crkva-podložnica apulijsko-kalabrijskih crkvenih sjedišta, smatra se njihovim predstavnikom na prostorima gdje je suvereni gospodar ikonoklastička, na tradiciji manihejstva, Crkva Slovenska. Dok se avarski Drač, zahvaljujući blizini Ohrida, vezuje za bugarsko-bogumilsko krilo Crkve Slovenske, Kotor i Boka se, kao dijelovi Dalmacije, vezuju za dragovitsko koje je blisko arijanizmu i održava stalne veze sa potomcima Gota na prostorima Zapadne Evrope. Po posrednim naznakama u do sada pristupnoj i djelimično proučenoj gradji, zahvaljujući ikonoklastičkim katarima Kotor postaje posrednik izmedju ne samo Crkve Slovenske, najviše Dragovita, sa arijanskim ili neomanihejskim zajednicama na Zapadu, već i izmedju kanonske crkve, pa i rimskog pontifeksa, sa svim moćnim gnostičkim zajednicama koje se nalaze u širem zaljedju Rima. Čitava južna Italija, najviše Sicilija, su gnostički - ikonoklazam, sa svim svojim doktrinama, počev od neomanihejstva do monofi-zitstva i monotelitstva, predstavlja bastion "ortodoksije" prema "katoličanstvu", pontifikalna kancelarija i njen prvosveštenik, pa i sam Rim, su okruženi vjerskim neistomišljenicima; pored manihejstvu i paganstvu sklonih helenofila Slovena, arijanski Goti, novodošlice, takodje arijanci, Langobardi, ne dozvoljavaju da papa postane politički lider hrišćanstva Zapada. Vizantija slijedi svoju tradicionalnu političku doktrinu: jeresi osudjuje na vaseljenskim saborima, ali potpomaže njihovo širenje, šaljući u misije pokrštavanja, medju novodošle Slovene i Langobarde, osudjene gnostike, koji, po pravilu, utočište nalaze u prebogatim manastirskim i crkvenim enklavama Istoka na Apeninima - Boka kotorska i Gornja Dalmacija sa svojim jako utvrdjenim lukama predstavljaju "produženu ruku" vizantijske politike prema kuriji. Iako carevi iz Konstantinopolja vrše česte reorganizacije imperije, administrativno spajajući ili razdvajajući Italiju, Ilirikum i Dalmaciju, gradovi poput Kotora nastavljaju, i u vremenima ratova i nemira, da obavljaju zadatak održavanja gnosticizma, pomaganja širenja jeresi, preko njih učvršćivanja vojnog prisustva Istoka na Zapadu. Već u IX vijeku, kada se Aglabiti i njihova vojska iskrcaju na Siciliju, pripremajući se da je zauzmu, Kotor i ostale gornje-dalmatinske luke sklapaju sa njima savez ili, u dogovoru sa Konstantinopoljem, objavljuju rat. Sloveni, kojima ističu ugovori o najamničkom služenju na prostorima Italije, kao plaćeni vojnici stupaju u vojsku Aglabita, tako da će u drugoj polovini IX vijeka činiti njen najzna-

[68] "...Templum istud Michaelis coelestis militiae principis. Catharorum monasterium idem fuit"(ibid, col. 948) Istoričari te epohe spominju ga kao izuzetno značajnog 795. godine. Manastir Svetog Mihaila u Rosama-Kotoru od druge polovine osmog stoljeća, pa tokom naredna dva vijeka i više, postaje stjecište u kome borave kao iskušenici ili na "obuci u učenosti" neki od najpoznatijih vizantijskih učenih ljudi te epohe, kao što je na primjer bio Teodor Studit. Posredne naznake, po nekim od vizantijskih književnih spisa iz tog razdoblja, ukazuju da je Rose-Kotor preko katara uspostavljalo tijesne trgovačke veze sa Solunom; nije bila u pitanju saradnja izmedju kanonske i gnostičke crkve po pitanjima vjere, već jedino i isključivo po pitanjima transporta i trgovine robama koje su u Solun stizale sa Dalekog Istoka, a u Rose-Kotor iz Zapadne Evrope, najviše iz jakih katarskih centara, sjeverne Italije u kojoj su bili Langobardi, južne Francuske, i sjeveroistočne Španije gdje je postojala moćna mreža katarskih bankarsko-trgovačkih institucija.

[69] Postoje posredne naznake da je Sveti Arhandjeo Mihailo, poštovan kao zaštitnik bojovnika, bio najrasprostranjeniji kult medju Slovenima. Pouzdano je utvrdjeno da je njegovo veliko svetilište postojalo u slovenskoj Apuliji.

čajniji dio - veliki medjuslovenski ratovi, najamnika Aglabita i Konstantinopolja, počeće tokom IX vijeka na prostorima južne Italije pa i sjeverne Afrike, u jednoj će epohi čak kartaginski muslimanski suvereni pokušati da sklope savez sa Kraljevstvom Dalmacije i Bugarske o zajedničkom ratu protiv Vizantije i rimskog pontifeksa, ali ta zamisao, u kojoj je najvjerovatnije posredovala ikonoklastička Crkva Slovenska, neće se ostvariti.

O toj velikoj epohi "Grada Katara", još neproučenoj, svjedoči i jedan od izuzetno vrijednih manuskripata koji je nastao u njegovim, najvjerovatnije katarskim manastirskim skriptorijama, i koga su latinski monasi iz Rosa u znatnim izvodima, kao zbornik, preveli krajem XI i početkom XII vijeka kada konačno, sa zamiranjem Vizantije i Kraljevstva Slovena, "Grad katara" prestaje da bude mjesto od strateške važnosti za Istok i njegovu imperiju. "Manuskript iz Rosa" je, najvjerovatnije, crkvi Sancta Maria de Rosa u Sijeni, nakon 1340. god. poklonio kao dar barske arhiepiskopije kanonik Akvilejskog patrijarhata, Jovan Zaulin, koji je tada postao barski prvosveštenik - na taj način obnavljajući sjećanja na kotorskog kanonika i barskog arhiepiskopa Mihaila koji je bio prvi primas koji je Bar povezao, u potpunosti, sa sjevernoitalijanskim gradovima.[70] Postoje, pored ovog, sudeći po posrednim naznakama u latinskoj gradji, još neki od manuskripata nastali na prostoru Rosa tokom dvanaestog stoljeća - uz čuveni "Kotorski ceremonijal" oni označavaju epohu kraja književnosti i stvaralaštva na grčkom i početak epohe u kojoj će se Rose-Kotor, samo povremeno i rijetko, u izuzetnim prilikama kada se obnove veze sa imperijalnom kancelarijom, vraćati ovom jeziku. Čak će i njegov episkop Adam, koji će polovinom XIV vijeka biti doveden iz nekadašnjeg velikog uporišta katara i albižana Albija, samo simbolički označiti održavanje jedne tradicije koja će sa dolaskom Venecije i slomom južnoslovenskih država potpuno nestati.

[70] Manuskript se danas čuva u jednoj biblioteci pod oznakom Codex 6074, na prvom foliu ima zapis iz XIV- XV vijeka:"Iste liber est (abbatiae?) S. Marie de Rosa prope Sen ordinis Chamaldulensis". Manuskript ima 257 folija, a folio 175 je dupliran. U njegovom izboru tekstova nalaze se mnogi koji su nastali u skriptorskim radionicama na Ilirikumu tokom epohe ranog hrišćanstva, znači od početka IV(čak i kraja III) vijeka pa do epohe ikonoklastičkih sporova. U uvodnom dijelu spisa (folio 1-2) nalaze se Muke Svetog Saturnina, Muke Svetog apostola Andrije (folio 2-5, za koga valja pretpostaviti da je možda prevod istoimenog izgubljenog djela posljed-njeg dukljanskog arhiepiskopa Jovana) i "Rasprava o prenosu moštiju Svetog Nikole" pisan na folijima 5-10, a koji je redakcija spisa nastalog u grčkom, najvjerovatnije katarskom, manastiru u Bariju ili njegovoj okolini. Po-sebnu pažnju kod proučavalaca gradje iz ovog perioda izazivaju pojedini djelovi manuskripta u kojima su redakcije rijetkih djela koja su stvarana na prostorima Antiohijskog patrijarhata i koja pripadaju nestorijanskim, monofizitskim, možda čak i manihejskim krugovima. Jedan od tih spisa je "Muke Svetog Tome" ("...Thomas igitur, ut supra traditum est, etiam Parthis semina divini verbi contulit. Quique post plurima virtutum signorumque prodigia Medis, Persis aliisque nationibus ostensa ad Indiam superiorem perrexit per revelationem Domini, et ad opinionem eius..."). Izuzetnu pažnju izaziva i spis "Smjenjivanje pape Svetog Gregorija" (folio 27-36), iza koga je tekst o životu i čudesima svetog Benedikta, koji posredno ukazuje da su prevodjenje sa grčkog i redakciju izvršili benediktinski monasi, po svemu sudeći iz manastira koji je bio u blizini katarskog, na Prevlaci. Nakon njega (na foliju 53) nalazi se zapis o jevandjelisti Svetom Marku, utemeljitelju Patrijarhata u Akvileji, a nakon njega na istom foliju o svetom apostolu Filipu - na taj je način zaokruženo predstavljanje prostora sa koga potiče manuskript: on je pod jurisdikcijom patrijarhata u Akvileji i teritorijalno pripada Ilirikumu. Interesantno je da se u manuksriptu nalazi i odlomak jednog ikonoklastičkog teksta "Pronalaženje svetog krsta", iza koga su odlomak iz žitija Svetog Juvenala i jedan od najčuvenijih antiohijskih tekstova "Sveti Jovan pred latinskim vratima" (S.Johannis ante Portam Latinam, folio 55-56). Ove rječito ukazuje da latinskim monasima iz reda Svetog Benedikta nije naloženo da vrše "religijsku cenzuru" po pravilima utvrdjenim nakon Velike Šizme, već da izvrše samo prevodjenje i redakciju grčkih izvornika kako bi se latinski jezik "uveo" u hrišćansku crkvu na prostoru dijeceze i polisa Rose-Kotor. Pored tekstova posvećenih svetim Kozmi i Damjanu, tu je i izuzetno važan izvod iz spisa "Pronalaženje bazilike Svetog Mihaila Arhandjela" (folio 174-175bis) čiji je protoizvor po svemu sudeći bio pisan u istoimenom katarskom manastiru na Prevlaci.

Dolazak Normana, stvaranje normanske države na jugu Italije i Kotor

*Konstantin Porfirogenet u spisu "De administrando imperio liber" navodi da su Arapi u svom napadu u drugoj polovini IX stoljeća, ospustošili kastrume Budve, Rosa i Donjeg Kotora - "...και επορθησαν το **καστρον τα Βουτοβα, και το καστρον την 'Ρωσσαν, και το καστρον τα Δεκατερα** το κατω..."[71] U Porfirogenetovom spisu "De Thematibus", drugoj knjizi, kao i u djelu "Vita Basilii" navodi se Rose ('Ρωσα) ali se nigdje ne spominje Farlatijev i Ascrivium baroknih istoričara.[72] Komentatori ovih spisa navode da Vizantinci Dekateru nazivaju "Gradom Katara", ne navodeći bliže na kom je dijelu Boke grad bio smješten i da li je i koliko eventualno bio udaljen od Rosa.[73] Pored pitanja da li je Porfirigenet pod Rosama podrazumijevao "Gornji Kotor", poseban jako utvrdjeni "kastrum", nameće se osnovno - koliki je prostor pokrivalo Rose-Kotor kao strateški izuzetno značajna luka na prostoru Gornje Dalmacije? Ako se ima u vidu da i vizantijski i latinski izvori precizno razlikuju Risan i Rose-Kotor, te da je Risan nakon Porfirogenetovog vremena kao episkopsko sjedište bio podrijedjen Neocezareji[74], jedini zaključak koji može da se izvede je da se Rose, po svoj prilici sa više fortifikacija, prostiralo u čitavom zaljedju Bokokotorskog zaliva. Na ovo zapućuju latinski dokumenti koji sve do oko 1200. godine uz naziv Kotor obavezno stavljaju Rose - sa stvaranjem Latinskog carstva i države Nemanjića Rose se potpuno gubi iz jezika latinskih dokumenata[75]. Tada se javljaju i izmjene u njegovom latinskom nazivu, koje, po svemu sudeći,*

---

[71] *Constantini imp. Porphyrogeniti De administrando imperio liber*, p.253. Ovaj navod vizantijskog cara nameće brojna pitanja: koji je kastrum bio Donji Kotor, koji Rose, te da li su zajedno bili grad koji je imao status "polisa" - to je jedini mogući zaključak, ako se ima u vidu da vizantijski izvori, kao i latinski, uglavnom čitav prostor Kotora nazivaju Rose. Ostaje otvoreno pitanje koji je dio Kotora nosio naziv Gornji Kotor. Da li se radilo o kastrumu koga je učvrstio Justinijan, na području današnjeg Kotora i njegove tvrdjave, ili je bila riječ, što je po svemu sudeći najvjerovatnije, o obodnim utvrdjenjima koja su se prostirala na visovima iznad samog grada? Pontifikalna kancelarija upotrebljava naziv "Rose", u latinskoj transkripciji grčkog, "Ross(i)e", kao ime Risna, ali tek u epohi nakon XIV vijeka, što unosi dodatnu zabunu. Na ova i mnoga druga pitanja pravi odgovor mogu da daju za sada samo arheološka istraživanja ili vojne karte vizantijskih stratega čiji je dio već nadjen.

[72] Gotovo svi pozniji istoričari, podrazumijevajući i crkvene, prihvatili su i navodili, najčešće nekritički, Farlatijev stav o "Ascruviumu (Agruviumu)" nedaleko ili tik pored Kotora. I najbolji komentator Porfirogenetovih djela, koji je u rukama imao sve manuskripte sa prepisima djela vizantijskog cara, takodje se u napomenama poziva na Farlatijev stav iako geografskog pojma "Ascruvium" u "De administrando imperio" nema. Ascru(i)vium se ne spominje ni u "Vita Basilii". Tako, praktično, latinski istraživači i tumači vizantijskih spisa uvode u upotrebu geografski termin "Ascruvium" koji se ne srijeće u djelima antičkih pisaca ni kod helenističkih periegetičara. Na primjer: "Rosa dicitur non longe ab Ascruvio seu Ascrivio posita..." ("De administrando imperio notae", p. 253-254). Istovremeno komentatori navode ispravno da "grčki skriptori sa Δεκαταρα označavaju grad *Catarum, Catharum, Cattara* koji Sloveni nazivaju Kotor" (ibid. p. 254). Ovdje se postavlja pitanje koji je to "Ascruvium", ukoliko se potpuno ne odbaci Farlatijevo tvrdjenje, tik pored Rosa, da li je bila u pitanju tvrdjava ili samo lučka postaja isključivo za vojne brodove, ili je preuzeto grčko odredjenje za hram na čijem su se oltaru prinosile žive žrtve - interesantno je da je "Agriane" (Asgriane) naziv jednog peonskog naroda i da taj naziv, najbliži latinskom "Ascrivium" nosi jedna rijeka u Trakiji.

[73] "...Aliis scriptoribus Graecis Δεκαταρα dicitur, hodie catarum, Catharum et Cattara. Slavis vero Cotor..." (ibid.p.254)

[74] "Stara lista broji tri sjedišta (noticije 7 i 9), kojima usamljeni prepisi dodaju Aliu (Halia) i Risan (Rhizaion)" I ovdje medju istraživačima vlada doumljenje - da li je u pitanju Risan ili italijanska episkopija Rosano (*Rossano*) koja je do kraja XI vijeka bila slovenski garnizonski grad. Indikativno je da naziv italijanskog grada nosi i istarska episkopija, poznata još u ranom srednjem vijeku, takodje sjedište slovenskog garnizona. Sve ove nedoumice nameću niz pitanja koja se odnose na organizaciju Vizantijske imperije, od kojih je najznačajnije - da li su pored "crkvenih provincija", postojale i "vojne" koje su povezivale kontigente najamnika pripadnike istog naroda, u šta je teško vjerovati, ali neki od vizantijskih dokumenata ukazuju i na tu mogućnost. (*J.Darrouzès*, op.cit.p.109)

[75] Kotor se posljednji put u vizantijskoj gradji spominje pod imenom "Rose" (*Rosse*) početkom XIV vijeka i to u jednom od spisa Teodora Metohita: "...'Ρωμαίοι τών διά τήν πρεσβείαν, ήπερ είρηται, καί δι' έμπορίαν παρατυχόντων τή πόλει, 'Ιταλοί καί τούτων γε πλήρης διά τάς έμπορίας ή πόλις άεί, ***'Ρως ώσαύτως έθαδες***

pošto Kotor postaje grad u kome papa imenuje episkopa, treba da otklone svaku asocijaciju na katare: oni su na zapadu uništeni, njihove enklave održavaju se zahvaljujući ekonomskoj moći i podršci pravoslavne i Crkve slovenske u gradovima dalmatinske obale i zaljedju gdje vlast ima Crkva slovenska. Sudeći po sporadičnim navodima oni opstaju i u Kotoru, ali sada bez crkava i manastira, povremeno dajući ponekog od episkopa i to u kraćim razdobljima kada kurija, iz političkih razloga, da saglasnost da on dodje iz italijanskih gradskih centara.

Kotor ima izuzetan značaj u epohi slovenske države koja se prostirala na teritorijama Ilirikuma južno od Save i Dunava i jugu Italije; tada se uz ovlašćene predstavnike vladara tadašnjeg slovenskog kraljevstva, po svemu sudeći iz porodice Kalojana, javljaju kao ovlašćeni zastupnici Rosa u Apuliji i Kalabriji predstavnici porodice Bizanti. Njihov je cilj ne samo da štite interese svog grada, koji ima posjede na Italikumu, već da u ime slovenskih vladara obavljaju sudske i notarske poslove u svim sporovima izmedju Slovena, lokalnog italičkog stanovništva i Langobarda koji se sa Slovenima najčešće sukobljavaju oko granica posjeda i prava na prisvajanje dijela nameta koji se ubiraju za konstantinopoljsku državnu blagajnu[76]*. Langobardi i Sloveni su u južnoj Italiji uspostavili medjusobnu granicu još u epohi oglašenja tri slovenske kraljevine, 743. godine; četiri decenije kasnije, 786-787. godine, papa Hadrijan morao je da potraži zaštitu Karla Velikog pred osiljenim arijanskim langobardskim gospodarima Beneventa, koji već tada žive u miru (da li i savezu?) sa Slovenima južno od njihovih teritorija - zbog prijetnji Karla Velikog tadašnji se langobardski vladar povukao u Salerno, južno od Napulja, tamo utemeljujući prvu langobardsku dinastiju kraljeva (latinski tekstovi upotrebljavaju izraz "princeps" koji je najbliži našem odredjenju "gospodar", što znači "kanonski ili legislativno nepriznati kralj"). Prva dinastija "gospodara Salerna" traje do kraja X stoljeća, do 977. godine. Po svemu sudeći uz pomoć južnoitalskih najamnika Slovena, Vizantija uz podršku franačkog kralja Luja (Ludovika) II, slama prvobitnu južnoitalsku langobardsku državu,*[77] *tačnije reorganizuje je i od tada se pojavljuju dvije, Salerno i Benevento, koje su najsnažniji vojni oslonac Zapada, a po potrebi i Istočnog rimskog carstva.*

U značajnom broju dokumenata vezanom za ovu epohu javljaju se imena slovenskih posjednika na langobardskim teritorijama, što, posredno, ukazuje da su Lombardjani, imajući podršku Vizantije, preko slovenskog Ilirikuma dobijali neophodnu pomoć u najamnicima, u razdobljima najžešćih ratova sa arapskim gospodarima Sicilije - uloga Kotora u svim tim

---

ἐκείνη, 'Άραβες, Σύροι, αὐτόθεν τε καί ἄλλοθεν ἐπίδημοι . καί Τριβαλλοί παρήσαν καί αὐτοί κατά χρείαν πρεσβείαν είς τόν τής χώρας άρχοντα, καί τί άν άπαριθμοιν τις πάντας..." (Theodoro Metochita: "Oratio de S. Michaele Martyre", Acta sanctorum, mensis novembriis, Bruxellis, 1925, vol. IV, p. 676). Indikativno je da se u svom djelu veliki vizantijski teolog koristi nekim daleko starijim grčkim spisima, medju njima i jednim koji je nastao na području Prevalitane, možda čak i u Kotoru, jer za Prevalitanu upotrebljava naziv koji su upotrebljavali vizantijski crkveni hroničari i istoriografija od VI do IX vijeka - "Zemlja Tribala". Latinski tumači starih vizantijskih spisa poznijih epoha, počev od XV-XVI vijeka daju za naziv "Tribali, Tribalitanija, Tribalija" jedino etničko i geografsko odredjenje "Srbija".

[76] Kotor je bio povod dugotrajnog i kravog rata izmedju slovenskog kralja Vladislava i Bugara; Bugari su napali "Onogošt, Risan i Kotor koji je na ruševinama Ascrivija, i Kotor u Bosni, koga nazivaju (...) Visikotor..." ("*De administrando imperio - notae*", p. 254).

[77] "Prva dinastija princepsa Salerna potekla je od Galifjera (*Gualifier*) 860. godine" i vladala je Salernom do smrti Gizulfa I (*Gisulf*) 977. godine. "To je epoha arapskih upada, i političkih posljedica koje su potom uslijedile, a koje su se okončale intervencijom Luja (Ludovika) II i Vizantinaca. Izraz *principatus samnitum* koristiće se ubuduće da se označi Benevento i njegova teritorija, dok se Salarno označava preko svojih *fines* bez veće preciznosti, ili samo kao dio titule princepsa koju su nosili njegovi upravitelji". Tada Langobardi, podržani od kralja Luja (Ludovika) II, počinju niz ratova sa Arapima koji su zauzeli Siciliju i počeli da napadaju zapadno primorje južne Italije: "To je epoha koja je donijela tradiciju 32 *philosophi* koji su tada Benevento učinili slav-nim, sa najslavnijim od njih gramatičarem Ilderikom..." (Huguette Taviani - Carozzi: "*La principauté Lombarde de Salerne IX-XI siècle*", Rome, 1991, vol. I, p. 75).

poduhvatima bila je od nemalog značaja, kako za Slovene tako i za Istočno rimsko carstvo čija je snaga počela da kopni. Sloveni su se do kraja XII vijeka razgraničavali sa Langobardima južno od Salerna, jer je čitava provincija Kozenca, okrenuta prema tada arapskoj Siciliji, bila pod njihovom upravom, sa velikom tvrdjavom na brdu San Djovani in Fiore, koja je nosila naziv "Slovenska tvrdjava" (Castellum de Sclavis, Castello degli Schiavi)[78]. Priredjivač je, poštujući zaključke francuskih i njemačko-austrijskih istraživača, koji su samo sporadično naznačili slovensku ulogu na prostorima južne Italije tokom nekoliko stoljeća, isključio desetak i više dokumenata koji se, sasvim je moguće, odnose na velike posjede Kotora na Siciliji, u slovenskoj pokrajini Kozenci i langobardskom Salernu. Radi se o čitavom nizu velikih posjeda i crkava, izmedju ostalog i svetilištima crkve Slovenske, koja su pripisana gradu Rosanu (Rossanum) iako u dobrom dijelu dokumenata piše - Rossa, Rossanum. Njemačko-austrijski istraživači koji su pripremili ovaj korpus dokumenata ističu da je u pitanju greška pisara i da je naziv "Rose" trebalo pisati kao "Ruse", što odgovara "Russanum" ili u zaključnoj savremenoj transkripciji - "Rossanum". Dokumenti postavljaju čitav niz pitanja na koja u ovom času nema odgovora: najvažnije je, pošto su svi arhiepiskopi "Rossa" (vizantijski izvori navode tri varijante pisanja imena bokokotorskog grada - Ρωσσι, Ρωσε(ι), Ροσσε) u Italiji bili Grci (čak možda i Sloveni?!), sudeći po njihovim imenima, kako je ovo arhiepiskopsko sjedište moglo da pripada rimskoj crkvi?[79] Njemačko-austrijski istraživači u provinciji Kozenca takodje ističu niz posjeda koji pripadaju gradu ili crkvenoj opštini koju ne mogu da lociraju: riječ je najvjerovatnije o Budvi, ali to nameće pitanje kakvu je ulogu ovaj primorski grad imao u vizantijskoj, prije svega vojnoj administraciji i da li je u jednom periodu bio "pridružen" Kotoru?[80] Takodje, nema odgovora ko je osnovao, kada, kojim povodom, naseobinu Raguzu na Siciliji, ni da li je njeno stanovništvo bilo slovensko, na šta zapućuju posredni navodi iz nekoliko latinskih iz VII i VIII i arapskih dokumenata iz IX i X vijeka?[81] U jednom

[78] Ovu tvrdjavu je krajem XII vijeka Slovenima oduzela Konstancija, rimska carica i kraljica Sicilije, posljednji potomak iz normanske vladarske loze Otevil. To ukazuje da su Sloveni, sve do propasti Kraljevstva Slovena, polovinom XII stoljeća bili faktor ravnoteže na prostorima južne Italije. Sa propašću Vizantije i oni moraju, kao vojni faktor, da počnu da je napuštaju. (Theo Kölzer: "*Constantiae imperatricis et reginae Siciliae diplomata (1195-1198)*", tomus I, fasc. 2, Köln - Wien, 1983, p. 353)

[79] Arhiepiskopi "Rossanensi" bili su Kosmas, Dionisije, Nikola i Paskal (*Cosmas, Dionysius, Nicolaus, Pascalis*). Postavlja se pitanje: da li je arhiepiskopija u slovenskoj Kozenci i njenom gradu Rosanu, koja je po-stala mitropolija tek u X stoljeću, naslijedila insignacije moći risanske mitropolije i, pošto je riječ o "preko-morskim" Slovenima, "strancima" po navodima rimskih pisara, da li je bila autokefalna? Samo autokefalna mi-tropolija mogla je da odvoji Slovene od Langobarda arijanaca, što ukazuje da je u X vijeku primijenjen vizan-tijski "model" iz V stoljeća kada su na Italikum počeli da se iseljavaju Goti i Sloveni! Konačno - da li je Rosano bio slovenska kolonija pod upravom Risna ili Kotora?! Jedan broj dokumenata svjedoči o sporovima oko rosan-skih solila, što posredno ukazuje da su Sloveni od Vizantije dobili "privilegiju" - pravo na monopol u proizvod-nji i prodaji soli sjevernoj Italiji i, najvjerovatnije, svojim zemljacima u Skitiji. Te solane su se nalazile u *Valimonte bei Rossano*. U Rosanu su, i to je navedeno u dokumentima, imali svoj štab vizantijski katepani i bajuli. Na drugoj strani, da su Sloveni na ove prostore došli već u V stoljeću zajedno sa Gotima, svjedoči utvrdjenje Rugi (*Rugia, Rugge*), u susjednoj provinciji Leće - Rugi (Rogi) su gotski narod koji je tokom III-V vijeka imao svoje enklave u Prevalitani, prije iseljenja na Italikum. Takodje, u istoj epohi oko grada Barija naseljeni su Sloveni Ruteni, koji su sve do kraja XII vijeka imali sopstvenog zapovjednika (posljednji je bio Toma) - *Rutilianum, Rutigliano, Provincia Bari, dominus Thomas*. (ibid. p. 353).

[80] "Serra de Buda, cultura de, *oder* cultura terrae Budae?, "*vulgo Vuda, in S. Severina"* od grčkog 'βουδας..." (ibid. p. 353).

[81] Ibid. p. 352. Isuviše je uočljiva činjenica da se geografsko odredjenje "Raguza" na Ilirikumu javlja tek krajem VIII vijeka, u doba kada Arapi počinju da se iskrcavaju na Siciliju (zauzeli su Mesinu i Palermo 831. godine). Sa ovim je u tijesnoj vezi i velika bazilika u Redjo Kalabriji koja je nosila naziv "Kraljičina Crkva" (*Regina Ecclesia*), potom crkva Svete Paraskeve veliko svetilište u Rosanu za koju se navodi da je "od antičkih vremena", što u srednjevjekovnom latinskom označava i epohu posljednjih stoljeća Zapadnog rimskog cartva, doba kada su Goti, praćeni od Slovena, počeli da se naseljavaju na Italikum. Dokumenti spominju i veliki strateški put, "*via magna*" koji je prolazio kroz Kozencu i koji su kontrolisali, najvjerovatnije, iz svog velikog kastruma, Sloveni.

broju dokumenata navode se imovinski sporovi izmedju Slovena i novodošlica Normana ili predstavnika pontifikalne kancelarije, koji ukazuju da se slovenski živalj na tim prostorima već smatra gotovo kao starosjedjelački. Izuzev "nacionalne odrednice" nema nikakve naznake da li je neko od njih predstavnik ili zastupnik gornjodalmatinskih gradova, niti iz koje su vojne najamničke formacije - očito je jedino da je dio Slovena dobra naslijedio po pravu "služenja Konstantinopolju", ali ostaje nepoznato ko, kada i za koje zasluge?

Po svemu sudeći, na osnovu imperijalnih akata Konstantinopolja, i isuviše vidljivog miniminizovanja i omalovažavanja slovenskog prisustva na prostorima južne Italije u službenim dokumentima pontifikalne kancelarije[82], čitav prostor od krajnjeg juga Apenina do Beneventa, već od VIII stoljeća uglavnom je slovenizovan - samo time može da se objasni naglašeno papsko isticanje i priznavanje tri slovenska kraljevstva na Ilirikumu i tiho priznavanje postojanja jedinstvene teritorijalne cjeline Gornje Dalmacije i juga Italije, pod upravom slovenskih dukseva, stratega, a potom katepana[83]. Za sada ostaje nepoznato da li je Donja Dalmacija bila administrativno vezana za jadransko područje sjevernog i dijela srednjeg Italikuma, za tada još konstantinopoljsku Veneciju, ili je izvršeno sveobuhvatno, "prefektorijalno" povezivanje Ilirikuma i Italije, koje je počivalo na vojnoj organizaciji uprave hijerarhizovanoj po shemi "arhont - strateg - duks", u kojoj je "arhont" upravljao oblašću, "strateg" provincijom, a duks "prefekturom"?[84] Po listama, mitropolitskom sjedištu u Kala-

[82] Ponavlja se situacija koja nastaje već krajem VI vijeka, za vladavine Justinijanovih nasljednika - iz grčke i latinske službene prepiske nestaje ime Gota, iako su do tog časa priznavane njihove države. Tada se pojavljuje, uz Hune, Avare, naglašeno navodjenje naziva "Skiti" i "Sarmati" ili "Skitosarmati" kojim se, po tradiciji koju su utemeljili helenistički geografi, uopšteno nazivaju svi pripadnici slovenskih etničkih skupina. Sa pojavom Langobarda i slovenskih etničkih skupina Čeha, Moravaca, Poljaka (Mazuri), Rusa (Rutena), Srba i Hrvata, nestaje naziv "Goti", kao što je nestao Vandali, a pojavljuje se "Franci", a uz njega i precizno razlikovanje, po tvrdnjama tadašnjih hroničara, germanskih naroda, najviše Gepida i Herula, Bojara (Bavara), Sveva, koji se bilježe još u epohi kada i Goti - u epohi Gota prvi put se javlja i nacionalna oznaka "Turci", koji već sa prvim naletima Vizigota, nije utvrdjeno sa kojih prostora, stupaju u malom broju na Ilirikum, u provincije Makedoniju i Panoniju. Postoji jedno moguće objašnjenje: nakon Justinijanove rekonkiste i Vaseljenskog sabora sazvanog na njegov zahtjev u Konstantinopolju, počelo je ostvarivanje nove imerijalne politike, usaglašene izmedju Konstantinopolja i Rima - sva hrišćanska učenja osudjena od dotadašnjih vaseljenskih sabora, a koja su postala nacionalno odredjenje pojedinih naroda i država, poput arijanizma i Gota, odbačena su iz vokabulara "nove hriš-ćanske književnosti", pa i iz istoriografije i geografije. Iz tog razloga nestaju Goti i ostali narodi, a njihovo se ime krije samo pod opštim naznakama osudjenih jeresi na prostorima Evrope: arijanizam (Goti), maniheizam (balkanski i Sloveni sa Ponta), fotinizam i kvatordecimanstvo (Huni), itd.

[83] "Mitropolija Redjo (*Reggio* - Kalabrija) spojena je sa zajednicom zapadnog Ilirikuma (Dalmacijom i Novim i Starim Epirom-primj.) oko sredine VIII vijeka, i bila je pod religijskom nadležnošću Konstantinopolja. Kalabrija još nije bila organizovana kao mitropolija na vaseljenskom saboru iz 787. godine (drugi Nikejski). Nije se oklijevalo da se u ovom gradu institucionalizuje mitropolija, ukoliko imamo u vidu zaključak koji nudi noticija Vasilija Jermenina. Ona figurira odmah nakon one u Patrasu, u noticiji Lava Mudrog. Na osnovu toga može da se zaključi da je mitropolija u Redju institucionalizovana odmah nakon 800. godine..." (V. Laurent, op. cit. p. 709). Krajem X vijeka ova mitropolija imala je dvanaest sufragana.

[84] "Arhont" je bio *comites*, "strateg" *magnus comites*, a "duks" *proconsulus*. (Jacques Boineau, op. cit. p. 105-106) Već poodavno istraživači uočavaju da se vojni čin, titula, "dux" kod "varvarskih" naroda, počev od Gota i Slovena do Langobarda, smatrao za "kralj". Pozniji redaktori i prepisivači izvorne gradje često su titulu "dux" mijenjali u "rex", i to je bila praksa sve do proglašenja Karla Velikog za imperatora Zapadnog rimskog carstva. Od početka IX vijeka, kada rimska kurija i njen pontifeks postanu jedini politički lider Zapadnog rimskog carstva, gradi se hijerarhija "titula" koja predstavlja "hijerarhiju civilnih moći". Tada se po značenju izjedna-čavaju "vasilevs" (bazileus) i "imperator", uvodi se, za Zapadno rimsko carstvo titula "rex", vazala jedinstvenog carstva odgovornog jedino imperatoru (bazileusu), dok je treća po rangu u hijerarhiji moći titula "dux", u zapadnoevropskoj civilizaciji "duc". "Duc - dux" označava onog ko po "krvi" ima pravo da bude u najbližem poretku nasljednika titule "rex" - on je odgovaran imperatoru, ali i svom "rex-u", u slučaju njihovog spora pre-sudjuje isključivo imperator. Na taj način je Slovenima i Langobardima, a poznije i Normanima, ukazivano ko-lika su njihova prava u nadmetanju za imperijalna znamenja, a, posredno, isticano je da je vizantijska hijerarhija moći nesavršena - "strateg" i "arhont", u zapadnoevropskoj srednjovjekovnoj civilizacije "comte" i "vicomte" (*comes,*

briji bile su, kao najznačajnije, podrijedjene - mitropolija Santa Saverina i episkopska sjedišta Bibona i Rosano u provinciji Kozenci, gdje su Sloveni imali svoju veliku fortifikaciju. Ove liste nameću niz pitanja na koja za sada nema odgovora; prvo, da li je Santa Severina, koja je do IX stoljeća, kao mjestašce nedaleko od kalabrijskog grada Kotrona (Cotrone) praktično nepoznato, najednom "oko 886. godine postalo arhiepiskopija", dobijajući i novi naziv "Nikopolj" (Νικοπολις, Nicopolis) "po svjedočenju Nila Doksopatrisa"[85]*, na zahtjev slovenskih stratega ili dukseva, zato što je u njemu zasnovan neki od "čudotvornih" kultova koje je slavila Crkva Slovenska? Odgonetku tek može da da podrobno proučavanje dokumenata vezanih za sjedište "Rossano", jer postojeće nedoumice ukazuju da se greškom skriptora "Rosse" i "Rhizon" često skraćeno pisalo kao "Ro(u)sse" na osnovu čega se zaključivalo da se radi o slovenskom gradskom centru u južnoj Italiji - Rosanu*[86].

Takodje, u mitropolitskom sjedištu Kaljari (Cagliari, Caralis, Calaris, Καραλι), koje se pojavljuje kao episkopija na saboru u Arlu 314. godine a postaje arhiepiskopija u drugoj četvrtini VII stoljeća, uočava se čitav niz ikonoklastičkih crkvenih velikodostojnika - jedna od najstarijih ikonoklastičkih oznaka je iz V-VI vijeka, na pečatu jednog od tadašnjih episkopa, što ukazuje da su se u ovom regionu u tom dobu već odomaćili Sloveni, koji su na Italikum prešli vijek i po ranije sa prvim gotskim talasom iseljavanja[87]*. Ikonoklastički simboli uoča-*

---

vicecomes = magnus comes, comes) nijesu imali pravo na nasljedje titule "rex", izuzev u slučaju da kralj i dukseevi nijesu imali nijednog od nasljednika po "sopstvenoj krvi ili krvi svojih roditelja".

[85] *V. Laurent*, op. cit. p. 717. "Grad je ostao pod vizantijskom upravom do 1074. godine. Ovaj region, u potpunosti helenizovan, zadržao je svoju grčku hijerarhiju sve dok ova mitropolija, 1089. godine, nije pod-rijedjena Svetoj Stolici, nakon sabora u Melfiju". Francuski istraživač navodi da je "sačuvala svoj obred", ne rimske crkve, ne ni konstantinopoljske, već, po svemu sudeći, Crkve Slovenske, do XIII vijeka i utemeljenja Latinskog carstva. Od njenih mitropolita poznat je samo jedan, Stefan, iz X stoljeća, čije je ime poznato zahvaljujući nadjenom pečatu: "(+)Σφραγ(ις) Στεφ{άν(ω)} μητρ{οπολ(ίτη)τ}- ής 'Αγ(ίας) Σευηρίνης" (ibid. p. 718). Po svemu sudeći radi se o slovenskom ili mitropolitu Crkve Slovenske: "izvori spominju dva mitropolita Santa Severine po imenu Stefan. Vremenski najbliže je Stefan, poznat po povelji komesa Rogea, radi se bez sumnje o istom koji je oko 1089. godine prvi oglasio svoje podložništvo Svetoj Stolici". Interesantno je da jedan od slovenskih ili mitropolita Crkve Slovenske u Redju nosi visoku titulu u vizantijskoj civilnoj administraciji, "proedar". Mitropolita Redja istog imena oko 1044-1058. godine, u najgorem svijetlu, vezujući ga za epohu polovine XI vijeka, spominje Djakon Rodžer u svojoj "Hronici Tri-Krčme". "Oblast "Tri-Krčme" (*Trois-Tavernes*) dodijeljena je jednom titularu prava po zapovijesti imperijalnog komesa Jordana (*Jordanes*) i pos-vijećena je crkva koju je strateg Kalabrije Flagitus (*Flagitius*) u doba Konstantina IX Monomaha podigao u Katancaru u čast svetog Mihajla". (ibid. p. 716). Samo od sebe se nameće pitanje da li je ovaj sveti Mihailo jedan od kultova, objedinjenih pod imenom arhandjela Mihaila, koji je slavila Crkva Slovenska, i da li je u posvećenju učestvovao i neko od predstavnika Kotora, iz porodice Vizanti koja je na ovom području zastupala njegove interese? O dogmatu, organizaciji i kultovima Crkve Slovenske vidjeti III tom "Arhiepiskopija barska".

[86] "Ova se episkopija javlja kasno ili o njoj ne pišu stari autori. Izgleda da nije postojala prije konačnog osvajanja Kalabrije koje je ostvario Nikifor Foka. Kako ono nije bilo okončano do smrti Vasilija I (umro 887. godine) sjedište Rosano (*Rhousianon*) moglo je da bude konstituisano tek pri kraju IX vijeka. Ali, ono je to bilo barem od tog doba jer figurira na dosta zavidnom mjestu (četvrtom), kao podložnica Redja na noticiji Lava VI Mudrog. Sjedište je nadživjelo normansko osvajanje (1060. godine) i nastavilo da bude još neko vrijeme pod jurisdikcijom Konstantinopolja, o čemu svjedoče instrukcije, poslane oko septembra 1088. godine, u tom času titularu Romanu, koji je nesumnjivo preminuo 1093". Nakon toga ovo sjedište je "podignuto na rang arhiepiskopije zavisne od Rima". (ibid. p. 719-720). Ovaj navod V. Lorana u suprotnosti je sa navodima njemačko-austrijskih istraživača, što otvara mnoge probleme - po svemu sudeći, svi dokumenti koji se u do sada poznatim korpusima gradje vode pod "Rossano" do X vijeka pripadaju Risnu i Kotoru. Dva nadjena pečata episkopa "Rhousianon-a", Jovana i Nikifora, prvi s kraja IX a drugi X vijeka, ukazuju da se radi o radikalnom ikonoklastičkom sjedištu - najveći nosioci i zaštitnici ikonoklaszma bili su katari i Crkva Slovenska. Vidi tom "Acta dubia".

[87] O kaljarijskom mitropolitu na ostrvu Sardiniji, po svemu sudeći Slovenu ili Bugarinu Arseniju, iz druge polovine IX vijeka svjedoči jedna poslanica pape Lava IV (847-854). Ta poslanica je, za sada, jedno od najstarijih svjedočenja o militantnom neomanihejskom (barborijanskom i katarskom) solarnom kultu koji je slavio Boga Rat(nik)a Arhandjela (Mihaila) čije je jedno od najvećih svetilišta bilo na Ilovici. Papa Lav IV "traži od arhi-

vaju se i na pečatima arhiepiskopa i episkopa Napulja; ovaj italski grad zauzeli su Goti i Sloveni predvodjeni vojskovodjom Velizarom (Belisarius) 536. godine, a kada je nestao Ravenski egzarhat Napulj je preuzeo njegovu ulogu - tu funkciju je obavljao sve do kraja XI stoljeća, kada je i nominalno ukinuto "njegovo sizerenstvo Vizantiji"[88]. Prisustvo Slovena uočava se i u arhiepiskopiji Otranto u Apuliji, provincija Leće (Lecce), koja je imala i niz velikih grčkih skriptorija, i čiji je jedan od monaha produžio u stihovima "Hroniku Duklje" tokom polovine XI stoljeća; ovu arhiepiskopiju u rang "metropolia", što znači sa pravom uprave nad nekoliko italskih provincija, praktično čitavim jugom Italije, preveo je car Nikifor Foka - na pečatima otrantskih mitropolita nema ikonoklastičkih oznaka, što znači da su bili pod neposrednom upravom Konstantinopoljskog patrijarhata. Za Slovene u južnoj Italiji, pored Rosana, najvažnija je bila arhiepiskopija Bari čiji je neposredni podložnik bila kotorska episkopija: činjenica da je Kotor najvjerovatnije već početkom X stoljeća, kao grad Kraljevstva Travunije, ušao u sastav velike slovensko-bugarske države koja se prostirala od Crnog mora do Sicilije, postavlja pitanje, u ovom času bez odgovora, kakav je odnos uspostavljala episkopija pa mitropolija u Bariju sa ikonoklastičkom risanskom, te da li je preko Barija Risan pod jurisdikcijom imao slovensku provinciju Kozencu, a preko nje malobrojne slovenske enklave na arapskoj Siciliji, izmedju ostalih i sicilijansku Raguzu?[89]

Za sada najstarije poznato svjedočenje koje ukazuje na direktnu povezanost Barija i Kotora je iz epohe kada je Bari proglašen za mitropolitsko sjedište, sa početka XI stoljeća, tačnije 1025. godine, mada istraživači još sa nevjericom prihvataju ovaj dokument - tada slovenski komandant južne Italije, katepan Jovan Bojan, objedinjava vizantijske aktivnosti sa slovenskim duksevima na Ilirikumu. Kotor je tada grad-posrednik sa, na jednoj strani, mitropolijom u Ohridu koja uživa kratkovjeki patrijarhalni status koji su oglasili Samuilo i njegovi nasljednici, a na drugoj sa Skadrom i Lješom: u Skadru se u tom času, pa tokom čitavog vijeka, nalazi prijestono administrativno sjedište Kraljevstva Slovena - ono je u ovaj preva-

episkopa Jovana iz Kaljarija da sruši oltar posvijećen Arhandjelu *a quodam Arsenio archiepiscopo heretico errore decepto*. Ovaj je arhiepiskop bio Jovanov prethodnik na tronu mitropolita Sardinije".Dosadašnja istraživanja ukazuju da papa nije na umu imao samo ikonoklazam: "Asenije je čak raskinuo sa obnovom Ortodoksije (zapovijedjene od patrijarha Fotija-primj.)" što znači da je pripadao crkvi koja je bila pod jurisdik-cijom Konstantinopolja i Istoka, ali je imala potpunu slobodu u ostvarivanju dogmata - tada još nije bila ozva-ničena Crkva Slovenska, ali je postojala. Postavlja se pitanje da li je arhiepiskop Arsenije pripadao Dragovitima, pošto očito nije arijanskoj gotskoj crkvi koja je slavila Jednog Boga Gospodara Vremena.

[88] *V. Laurent*, op. cit. p. 724. "Napulj i njegov region bili su izdvojeni od ostalog dijela Italije oko 731-739. godine, u doba kada je Konstantinopoljski patrijarhat, spasavajući Veliku Grčku od pokornosti Rimu, težio da privoli na ovu secesiju lokalnog episkopa nudeći mu titulu arhiepiskopa. Iako je ostala vjerna papi, Crkva se kao i aristokratija helenizovala, grčki se našao u širokoj upotrebi u dvije kancelarije, civilnoj i eklezijastičkoj..." I u ovom gradu stalnu garnizonsku posadu činili su najčešće Sloveni, dobijajući, zajedno sa Langobardima, nasljedna dobra; Vizantincima je Napulj bio neophodan za brzo pružanje pomoći katarima u južnoj Francuskoj ukoliko se za to ukaže potreba. Neistraženi dokumenti iz epohe od VIII stoljeća, kada su oglašena tri slovenska kraljevstva na Ilirikumu, do pojave Normana početkom XI stoljeća ne dozvoljavaju da se da sud o vezama bokokotorskih gradova-luka sa Napuljom i njegovim jeretičkim crkvenim zajednicama. Činjenica da su gotovo svi Nemanjići darovali neke od vizantijskih crkava ili vjerskih zajednica u Napulju, spominjući u aktima tradicio-nalna veze svojih slovenskih predaka i ovog grada, nedvosmisleno ukazuje da se u Napulju ili njegovoj bližoj okolini nalazilo i neko od značajnijih svetilišta Crkve Slovenske.

[89] Nanovo "osvojen od Vizantinaca, Bari, koji je bio pod različitim vlastima (franačkom, langobardskom, saracenskom, germanskom) od sredine VII stoljeća nikada nije bio ni pola vijeka van Vizantijskog carstva, sve do normanskog osvajanja 1070-1071. godine. Bazileus je odabravao zaredjivanje sveštenika, koji je obavezno znao dva jezika, za poglavara lokalne crkve; on je biran medju lokalnim klerom, ali nije bilo slučajno da su to po pravilu bili rodom Grci, kao u Napulju. Izgleda, u svakom slučaju, da je papa Jovan XIX (1024-1032) dozvolio, ili na traženje ili pod prijetnjom katepana Italije Jovana Bojana (*Boïannes*), da crkva u Bariju postane mitropolitska, a taj joj je status potvrdio 1069. godine papa Aleksandar II". (ibid. p. 730).

litanski grad prenijeto iz Ohrida nakon sloma Samuilovog na silu oglašenog kratkovjekog carstva. Za prvog, ili jednog od prvih, arhiepiskopa Barija dolazi član porodice Bizanti; sačuvani pečat za sada samo posredno ukazuje da slovenski katepani i duksevi odlučuju da vlast u gradu ne prepuste nikome od starosjedjelaca ili povjerenika koje šalje Rim, već isključivo pripadnicima države koju Vizantija drži u svojoj "federaciji"[90]*. Pečat i akt o postavljenju mitropolita Barija Bizantija bili su, a i sada su, povod da se ukaže na brojna pitanja o odnosu koji su uspostavljala vizantijska italska crkvena sjedišta sa Rimom i njegovim pontifeksom, i o ulozi Slovena i njihove države koja je imala dvije zasebne, Jadranskim morem razdvojene, uslovno rečeno "federalne jedinice", na Ilirikumu i na Italikumu. Intonacija do sada proučenih dokumenata ukazuje da je Rim slovenske teritorije na Ilirikumu smatrao "prekomorskim", dok se u malobrojnoj vizantijskoj gradji taj termin ne upotrebljava - svijest o jedinstvu imperije ukazuje da je početkom XI vijeka Vizantija još uvijek sila, iako već nemoćna, koja se poštuje, pa administrativne kancelarije i dalje upotrebljavaju vokabular iz doba najveće moći carstva. Ono šta sve istraživače zbunjuje je kako se na teritoriji južne Italije, u arhiepiskopatu u Bariju, uočavaju u istom razdoblju dvije ličnosti istog prezimena Bizanti, obojica Sloveni, po svoj prilici rodjena braća, od kojih jedan kao arhiepiskop drži pod vjerskom jurisdikcijom Otrant, Apuliju, Kalabriju, rijetke slovenske enklave na arapskoj Siciliji, dok je drugi "dux", ili kralj, Slovena. Da li je Rajko Bizanti "dux" samo grada Barija, ili čitavog juga Italikuma, ili države koja se prostirala duž čitavog juga Ilirikuma, u kojoj su bile Gornja Dalmacija, Prevalitana, Makedonija i Bugarska?*[91] *Da li je Kotor, enormno bogat zahvaljujući prebacivanju i opskrbljivanju najamnika i sunarodnika na Italikum, odlučio da preko svog gradjanina, na visokom položaju "dux-a", zajedno sa Kalojanima organizuje novu dinastiju slovenskih vladara koja će podijeliti dotadašnju državu - na italsko-gornjedalmatinski dio sa prijestonicom u Bariju ili Kotoru, i bugarsko-makedonsko-prevali-tanski sa prijestonicom u Ohridu ili Draču? U ovom času nema odgovora na ova pitanja: posredni pokazatelji da su namjere Kotora bile neprihvatljive za pontifeksa i imperijalnu kancelariju u Konstantinopolju su*

[90] Na pečatu se nalazi: "Βισάντηος άρχη(ε)πισκοπ{ος, δ}-ούλο{σ} Χ(ριστο)ύ". Istraživači uočavaju da ovaj mitropolit "zauzima 15. mjesto (zapanjujuće nisko, što ukazuje da pripada "saveznicima" a ne "gradjanima" Vizantije-primj.) na episkopskoj listi njegove crkve (dokaz da nije Grk-primj.). Istini za volju naš prelat se na njoj nalazi tek na 18. mjestu. Ovaj ovdje predstavljeni pečat nalazi se na dnu povelje koja je služila da dokaže autentičnost jedne diplome redigovane na latinskom u februaru 1031. godine, *quarto anno imperii dominante Romano* (Roman III Argir). "Anali Barija" smatraju Bizantija za osnivača crkve Barija (*fundator ecclesiae Barensis*) iz čega se zaključuje da je njemu bilo povjereno stvaranje mitropolije. Da li je bula Jovana XIX, koja izgleda potvrdjuje ovu činjenicu, zaista autenitična" (ibid. p. 731) sa čudjenjem se pitaju istraživači koji ne mogu da vjeruju da jedan "saveznik", pri tom rodom Bugaro-Sloven, može da obavi tako važnu misiju. Sa vizantijske tačke gledišta, to prenebregavaju, to je potpuno normalno: samo pripadnik naroda koji obezbjedjuje kontrolu nad posjedima koji pripadaju imperiji može da bude prvo crkveno lice u mitropoliji! Na taj način se u južnoj Italiji i crkvena, uz vojnu vlasti, prepušta Slovenima!

[91] Istraživači uočavaju da je "Bizanti" prezime, ne odrednica pripadnosti Istočnoj imperiji (Vizantinac); rimska kurija u rijetkim aktima koje oglašava, bez izuzetka Vizantince naziva "Grcima" - *terribilis et sine metu contra omnes Graecos*. "Kažem "Vizantinac", jer sumnjam - da je sa sličnim imenom! - postojao grčki prelat u mjestu. Zar nije njegov brat Rajko (*Raïca*) komandovao, kao "dux" Barija, tražeći katkad uzalud, da se strese jaram Konstantinopolja? Njegovo vladanje bilo je uzrok nevolja poznijih vladara, ali on nije nikako preminuo na svom prijestolu, 6. januara 1035. godine. Najbolji dokaz da je Vizantija držala upravu nad crkvom preko svojih ljudi ukazuje ono šta slijedi. Narod mu je jednoglasno odredio za nasljednika protospatera Romualda; u aprilu, imperator je naredio da se uhapsi ovaj kandidat i poslao ga je u egzil negdje u Malu Aziju. Na njegovo je mjesto postavio Nikolu..." (ibid. p. 731). Očito je da je slovenska uprava bila nepopularna u Bariju i njegovoj okolini, takodje da ni Sloveni nijesu mnogo voljeli svoje podložništvo Istočnom carstvu, ali je isto tako činjenica da Vizantija, iz straha od moguće pobune Slovena na jugu Italije, nije smjela da dozvoli da na tron arhiepiskopa i "dux-a" dodje Latin ili Langobard - to ukazuje da se slovenska država, uslovno nazvana "Ilirikum-Italikum", smatrala za izuzetno važnu administrativnu jedinicu od koje zavisi sudbina imperije. To je bilo tačno: sa nestankom Kraljevstva Slovena nestaje i vizantijska moć na Ilirikumu i Apeninima, i otvara se put krstašima i zauzeću Konstantinopolja...

više nego ubjedljivi - Kotor je čvrsto vezan za arhiepiskopt u Bariju i nakon slamanja vizantijske uprave na Apeninima. Vizantija i Rim su svim raspoloživim sredstvima pomogli da se do tog časa nepoznata Raguza, početkom XII stoljeća organizuje kao najvažnije administrativno sjedište na slovenskom Ilirikumu, u nju je iz Bara preneseno sjedište "primasa Srbije"[92]. U istom razdoblju podredjen joj je Kotor, tako da se velika i bogata luka našla pod dvojnom, tada već latinskom, upravom, Raguze i Barija. Sa XII vijekom počinje epoha polakog slamanja kotorske veličine, uticaja i moći. Slamanje se vrši na dva plana: crkvenom, jer se priprema krstaški rat protiv katara, a normanska država na jugu Italije u ime Rima zatvara svetilišta Crkve Slovenske, i drugom, Sloveni gube prevlast nad južnom Italijom, a rimski pontifeks i Venecija sklapaju ekskluzivne ugovore o pravu trgovine hranom i luksuznim robama, prvi put u istoriji, sa Raguzom, čime započinje proces isključivanja Kotora iz pomorskih veza sa Afrikom, južnom Francuskom, srednjom i sjevernom Italijom.

Kada "988. godine vizantijski car Vasilije II, stupajući u otvorenu borbu protiv uzurpatora prijestola, (...) pozove Varange (Varanges), njihov je princeps (princeps) Vladimir, unuk Olgin, veliki Vladimir Kijevski. On je spremno odgovorio i 6.000 Varanga iskrcalo se na vizantijsku teritoriju i uništilo pobunjeničke trupe pred Hrizopoljem (Chrysopolis)[93]. Pobuna koja je trajala deceniju bila je razbijena. Ova intervencija donijela je sudbonosno sa sobom dvije nepredvidive posljedice"[94] - razbijanje jedinstvene slovenske države na Ilirikumu koju je pokušao, pod isključivu vlast Bugara, da stavi Samuilo, i stvaranje nove, u kojoj će najstarije od slovenskih država, Kraljevstvo Dalmacije, sa obnovljenom prefekturom "Ilirikum-Itali-

---

[92] Tokom ovog procesa koji traje nekoliko decenija Kotor gubi svoje veze i sa još dva značajna episkopska sjedišta na jugu Italije - Tarentom, koji je bio vizantijski, pa langobardski, pa arapski, da bi ga ponovo zauzeli Vizantinci 886. godine, da bi njihovu vlast koja je trajala do normanskog osvajanja ovog grada 1080, kratko prekinuo pohod Otona Njemačkog 982. godine, i Lesinom koja se nalazila u langobardskoj provinciji (kraljevstvu?) Benevento, a koja je bila izuzetno važno, strateško sjedište, tokom vizantijske vojne uprave od 983. do 1063. godine. (ibid. p. 734).

[93] Kod Amfipolja - bitka se odvijala na prostorima slovenske države, prefekture "Ilirikum-Italikum". (Giorgio Fedalto: "*Hierarchia Ecclesiastica Orientalis*", Padova 1988, p. 429; vidjeti listu "Provincija Makedonija" u drugom tomu I knjige "Monumenta Montenegrina"). Engleski istraživači u najnovijim studijama ukazuju da je Hrizopolj u stvari stari naziv Skadra. Nemoguće je da se bitka odvijala na Prevalitanskom polju, kako katkad latinski izvori nazivaju prostor izmedju nekadašnje Diokleje i Skadra. U svakom slučaju odvijala se na prostoru slovenske države, što nameće niz pitanja u ovom času bez odgovora. Najvažnija su: da li se slovenska država pobunila protiv Vizantije, dajući podršku uzurpatoru a ne Vasiliju II, da li su se Rusi sukobili sa svojim sunarodnicima na bojnom polju i porazili ih, da li je i kakvu je ulogu u svemu imao kralj Dalmacije, imenjak kijevskog velikog kneza, koji je tada nosio titulu "dux", konačno, da li je ruska pobjeda kod Hrizopolja omogućila nagli Samuilov uspon ili je bila usmjerena na zaustavljanje njegovog pohoda i održanje Kraljevstva Dalmacije i njegovog vladara Jovana Vladimira? Ukoliko se bitka odvijala na Prevalitanskom polju, mada ova mogućnost izgleda nevjerovatna, onda su Rusi štitili prava najstarijeg slovenskog kraljevstva, Dalmacije, gledajući da sačuvaju atribute dukljanske "metropolia prima", koji su kijevskom dvoru, preko braka sa porfiro-genima, davali kanonsko pravo da zatraže insignacije patrijarhalnih znamenja za čitav slovenski svijet. U čudno-vatom spletu političkih okolnosi koje su uslijedile, ova naizgled nevjerovatna pretpostavka dobija u mnogo čemu na realnosti - kao zaštitnici insignacija Kraljevstva Dalmacije pojavljuju se dvije velike vladarske kuće, ugarska i francuska, obje po ženskoj liniji najbliži srodnici kijevskog dvora, koje će ih kasnije i ponijeti, prva u XI a druga krajem XII vijeka zajedno sa Vukanom.

[94] "Prva je bila angažovanje Rusije na potpuno novom putu. (...) Car Vasilije II obećao je kijevskom knezu da će mu za ženu dati rodjenu sestru, porfirogenu Anu, pod uslovom da se pokrsti. (...) Vizantinci ne pamte da je ijedan njihov vladar počinio takvu ludost. Nijedna kraljevna, porfirogena, bazileusova sestra, nije se udala za stranca. I to nakon (...) što su njemački (germanski) car, kao i bugarski Petar, bili nešto ranije ispraćeni sa dvora. (...) Porfirogena će se udati za varvarina! (...) Tokom ljeta (989. godine) grad Herson bio je svjedok dva dogadjaja: krštenja kijevskog princepsa (kneza u tekstu-primj.) i vjenčanja potomka Rurika Varjaga sa kraljevnom Anom. Brojni iz njegove oružane pratnje pokrstili su se zajedno sa vodjom. Princeps je predao Herson svom šuraku (vizantijskom caru-primj.)" (Pierre Aubé: "*Les empires normands d'Orient*", Paris 1983, p. 23-24). U tom času Rusi počinju da popunjavaju odrede imperijalne garde, iz njih istiskujući ostale Slovene, Vikinge, Franke i Turke.

kum", utemeljiti vlast prevalitanskih Slovena. Tada naglo počinje na italijanskom jugu da jača episkopsko sjedište u Bariju, da bi ubrzo postalo mitropolija i zahvatilo teritoriju na dva velika mediteranske posluostrva. Ulazak Rusa na političku scenu Vizantije i sve veći uticaj koji su imali na dvoru, doveo je do slabljenja uloge, značaja i prestiža, ostalih Slovena ili slovenskih država na prostorima Ilirikuma i Italije. Vizantija se ponovo okreće Istoku, a to koristi rimski pontifeks: kao politički lider Zapada traži pomoć germanskih careva kako bi suzbio arijanske Langobarde, neomanihejske Slovene, i ostvario što veći uticaj na Apeninima. Kako se Rusi ubrzo nakon vizantijskog dvora, orodjavaju i sa germanskim i franačkim, ženidbama i udajama, uvećavajući broj "prijatelja, rodjaka i saveznika", Vizantija se okreće slamanju slovensko-bugarsko-italske države. Nakon uništenja Samuilove heterogene i nejake državne tvorevine, ona preraspodjeljuje moć na prostorima Italikuma i Ilirikuma, prinudjujući medjusobno surevnjive polupaganske slovenske dukseve i katepane da se podrijede isključivo Konstantinopolju - tada Vizantija pravi stratešku grešku: da bi oslabila slovenski pritisak koji se nadvio nad prijestonicu imperije, strahujući da Rusi ne promijene stav prema njenom dvoru u korist sunarodnika sa Ilirikuma, uz posredništvo kurije poziva u pomoć Normane.

Tog časa počinje kraj slovenske vlasti u južnoj Italiji; za Haraldom Hardradrom, bratom norveškog kralja Olafa, koji za Vizantiju sa svojim odredima ratuje na Siciliji i u Bugarskoj, slamajući posljednji otpor pristalica Samuilovih nasljednika, podržan od slovenskih dukseva sa Ilirikuma, dolaze nove mase normanskih konjanika[95]*. Kotor koji je nekoliko godine pod vlašću Bara i Dubrovnika (od 1021-2. do 1025. godine), potpada ponovo pod vlast južnoitalskih gradova, ovog puta pod u arhiepiskopsko sjedište imenovanu episkopiju u Bariju; njegova latinizacija počinje sa iskrcavanjem Normana na jug Ilirikuma, njihove dvije velike bitke za Drač, i sa savezništvom (?) sa kraljem Slovena i Bugara Bodinom tokom njihovog neuspjelog pohoda na Konstantinopolj krajem XI vijeka. Vizantija u tom razdoblju, kada Normani prihvataju da ispovijedaju vjeru i na grčkom i na latinskom, kada svoje kancelarije organizuju kao bilingvalne, obećavajući nakon niza anatema i ekskomunikacija rimskom pontifeksu da će u pohodu na Konstantinopolj i učešćem u Prvom krstaškom ratu štititi rimske interese i biti mu vazali, pokušava da podrži Crkvu Slovensku i arijansku gotsku na prostorima Italije - ali bez uspjeha*[96]*. Njena se sila slama, a Kraljevstvo Slovena koje se stvara u drugoj polovini XI vijeka samo preko zastupnika opšti sa još uvijek velikim slovenskim posjedima i brojnim Slovenima u južnoj Italiji, koji u Normanima ne gledaju neprijatelje, već saveznike u mogućem ratu protiv već duže omražene Vizantije. Dok Kotorani obavljaju poslove vezane za zaštitu slovenskih interesa u južnoj Italiji, episkopija Kotor se od 1062. godine nalazi pod dvojnom upravom - primasa Srbije Petra u Baru i arhiepiskopa Barija. Kada papa Urban II dodje u Bari 1089. godine, Venecijanac Petar već ima sjedište u Raguzi; te se godine spajaju barska i ragužanska mitropolija. Pravo dukljanskog mitropolita koje je za-*

[95] Svjedočenje o Haraldu Hardradru (*Hardradr*) i njegovim ratovima na Siciliji i u Bugarskoj nalazi se u jednom vizantijskom istorijskom tekstu, u manuskriptu koji još nije objavljen. "Bio je najamnik cara Mihaila Paflagonca i ratovao je protiv Bugara - na kraju svojih vojevanja otišao je u Rusiju oko 1040-1044. godine". (O. Delarc: "*Les Normands en Italie - depuis les premières invasions jusqu'à l'avènement de S. Grégoire VII (859-862; 1016-1073)*", Paris 1883, p. 560-563).

[96] Obnavlja se ponovo gotski episkopat za Italiju, mada Gota odavno nema i njihova prava baštine, pod zaštitom Rima, franački i germanski vladari. Gotski episkopat će odmah, krajem XI stoljeća, potpasti pod vlast rimskog pontifeksa, a njegovo staro svetilište "Sant' Agata de' Goti, (sa) istoimenom episkopijom i crkvom, manastirom Svetog Mene" i posjedima, crkvom i manastirom u "Airola", sa titulom "Comites de Airola", kao i "episcopatus Caudinus" koji je još neke od službi služio na gotskom jeziku, biće potpuno latinizovani. (Paulus Fridolinus Kehr: "*Italia pontificia sive repertorium privilegiorum et literarum a romanis pontificibus ante annum MCLXXXXVIII*", Weidman 1986, p. 10) Počinje isti proces sa dobrima Crkve Slovenske u južnoj Italiji čije interese brane predstavnici Kotora.

držao Bar, u liku vizantijskog arhiepiskopa Georgija (Gregorija), neopozivo prelazi samo na Raguzu, a uprava nad Kotorom prelazi samo na Bari: dvije velike luke, za vladavine kralja Slovena i Bugara Bodina i normanskih dukseva južne Italije, postaju najvažniji most opskrbe i transporta krstaša koji kreću na svoj prvi pohod[97].

Papa Urban II dolazi u Bari da sačeka dolazak svojih legata iz Konstantinopolja; dogovor sa Vizantijom nije ostvaren, uspostavljen je vjerski mir nakon Velike šizme, ali Sloveni još ostaju na prostorima južne Italije, u enklavama i unutar normanske države, sa njima i predstavnici Kotora i bugarski. Papa Urban II daje 1089. godine, u vrijeme kada Bari zvanično drže Normani, ali u stvarnosti dijeleći vlast sa Slovenima koji prelaze u sastav njihovih trupa, darovnicu arhiepiskopu ovog grada Iliji, navodeći u njoj da pored Kotora, kao "prekomorske teritorije" (Catera qui in transmarini litoris ora sita esse cognoscitur), južnoitalskoj mitropoliji pripadaju Kanusija, Bistekte, Bitonto, Medunium (ne Medun već Modunjo), Juvenacium, Melfikta, Rubo, Trane, Andri, Kane, Minervium, Akvatekta, Montemilone, Lavelum, Rapulta, Melfi, Bitalbe, Cisterna, Salpi, Kupersano i Pulinianum (Pulja). Najnovija istraživanja još ne daju odgovor zašto je Kanusa (Kanosa), jedno od najvećih grčkih hrišćanskih svetilišta sa istoimenim bogomoljama, gdje su odvojene oltare imali arijanski Langobardi i Crkva Slovenska, proglašeno za "Svetu Crkvu Kanusine" (Sancta Ecclesia Canusina), koja u narednim decenijama postaje jedno od najvećih hodočasničkih mjesta na mediteranskom prostoru pod okriljem kurije. Po svoj prilici pontifikalna kancelarija, oglašavanjem Kanose za "svetu Crkvu", preko Kotora obnavlja dio veza sa Crkvom Slovenskom, posredstvom ragužanskog i barskog primasa Petra, kako bi krstašima na početku pohoda omogućila bezbjedan prolaz preko prevalitanskih i teritorija dva Epira (Gornje Dalmacije). Pred kraj svog pontifikata Urban II, 1098. godine, saziva sabor u Bariju, u kome slobodno ispovijeda razna istočna hrišćanska učenja mnoštvo grčkih sveštenika, medju kojima se nalaze u progonstvu i najrevnosniji sljedbenici Pselovog učenika Jovana Itala, kojima će se uskoro pridružiti raznorodna skupina novih izgnanika, pristalica monaha Nila, koje je, takodje, Aleksije Komnen prognao iz Konstantinopolja. Oni uživaju zaštitu Slovena ali i novih gospodara helenofila Normana, potomaka duksa Roberta G(v)iskarda, pa papa Urban II dolazi da raščisti sporna pitanja kanona i, po svemu sudeći, primora koloniju učenih vizantijskih teologa da prihvate usaglašavanje vjere i odreknu se podrške gnostičkim crkvama, medju kojima je najjača Crkva Slovenska[98]*. Na saboru u Bariju strah od Grka i njihovih jeresi zamijenio je novi - na koji će*

[97] Po svemu sudeći, rimska pontifikalna kancelarija se krajnje brižno odnosi prema Kotoru i njegovom episkopatu, koji, po svemu sudeći, uživaju veliku podršku najveće katarske crkve i države u Oksitaniji (današnjoj Provansi) - katari će na svom, protiv svoje volje, putu učesnika u Prvom krstaškom ratu biti gosti na Bodinovom dvoru, u Baru, Kotoru i Skadru. Na žalost tek nedavno je sredjen arhiv povelja iz centralnih katoličkih bazilika današnje Provanse - ispostavilo se da su gotovo svi dokumenti vezani za katare uništeni, i da je to učinila katolička crkva tokom prve polovine XIII vijeka nakon pobjedonosnog krstaškog rata protiv ovih, na Zapadu posljednjih, pristalica Istoka i prijatelja konstantinopoljskog dvora. (Pierre et Thérèse Gérard: "*Cartulaire de Saint-Sernin de Toulouse*", Haute-Garonne 1999).

[98] Alfons Becker: "*Urbain II et l'Orient", dans "Il Concilio di Bari del 1098 - Atti del Convegno Storico Internazionale e celebrazioni del IX Centenario del Concilio*", Bari 1999, p. 123. "Štaviše, on je ovdje vijećao povodom izuzetno važnih odluka koje su se ticale krstaškog pohoda - ovo naročito zbog vijesti sa Istoka, koje je papa primio u Bariju posredstvom pisma koje su mu uputili krstaši iz Antiohije. Tako su dva boravka pape Urbana II u Bariju bila čvrsto povezana za dva suštinska aspekta teme o kojoj se ovdje razgovara, to jest: o uniji, štaviše jedinstvu, za koju se smatralo da još bar postoji izmedju latinskih i grčkih Crkava - jedinstvo koje je Urban II želio da oživi, ponovo učini djejstvujućim još od početka svog pontifikata, i krstaškom ratu, na koji je Urban II gledao kao na poduhvat ponovnog zauzimanja hrišćanskih prostora, koji je uvijek favorizovao i za koji je mislio (1095. godine) da se proširi na istok Mediterana, i na Istok..." Očito, papa Urban II je imao u vidu neki vid krstaškog rata protiv svih velikih gnostičkih pokreta i crkava, naročito na tradicionalno slovenskim prosto-rima, na kojima su imale svoja najjača uporišta. To znači, da se na udaru moralo naći i Kraljevstvo Slovena i Bugara kojim je u tom trenutku vladao Bodin.

se način odvijati krstaški pohod i u kojoj mjeri životi bojovnika u pohodu na Svetu Zemlju zavise od bezbjednosti teritorija preko kojih prelaze, a na kojima gotovo nije bilo kanonskog hrišćanstva. Papa je morao da ustukne: Bari će ostati helenofilski i pružaće utočište grčkim sveštenicima i monasima koje proganjaju Komneni, tokom čitavog narednog stoljeća, sve do epohe Latinskog carstva.

Kraljevstvo Slovena koje se prostire južno od Save i Dunava do okoline Soluna, sa prijestonicom u Skadru, propušta krstaše, u dogovoru sa Konstantinopoljem, primoravši Normane da odustanu od pohoda na prijestonicu Romejskog carstva - uprkos početnim normanskim uspjesima u dva navrata krajem XI vijeka, za Bodinove vladavine, Kraljevstvo Slovena čitavo stoljeće biće posljednja linija odbrane Vizantije na umoru. Tek kada posljednji od kraljeva, iscrpljenih dugim sukobima sa germanskim vladarima na prostorima južne Italije u pokušaju da zaštite slovenske prekomorske enklave, i unutrašnjim ratovima sa osiljenom vlastelom, najviše Bugarima i Srbima, prepuste moćno kraljevstvo haosu, ostavši bez nasljednika sposobnog da ujedini sve balkanske Slovene, papa odlučuje da Kotor stavi pod vlast Dubrovnika - kurija računa da će tadašnjem sjedištu primasa Srbije Kotor biti od pomoći i da će svojim uticajem uspjeti da suzbije otvorena neprijateljstva nekadašnjih barskih episkopija koje nijesu priznavale novo primatijalno sjedište. Venecija je, pošto je preuzela patrijarhalna prava Akvileje, koja se bez pomoći Vizantije pretvara u rimskog sufragana, u prvoj polovini XII vijeka sklopila ekskluzivne pomorske trgovačke ugovore sa Dubrovnikom iz kojih je isključen Kotor, dotadašnji gospodar u trgovini na južnojadranskim obalama. Računajući da je uticaj Kotora smanjen i da će ubuduće sve više gubiti uticaj medju Slovenima u Italiji, papa Aleksandar III veliku bokeljsku luku, u poslanici primasu Trivunu, podredjuje 1168. godine Dubrovniku, ali za kratko - već 1172. godine Kotor je opet u nadležnosti Barija, takodje odlukom Aleksandra III[99]*. Tokom čitavog XII vijeka polako se iz Kotora istiskuju katari i Jevreji, ali se njegov značaj medju sve manje brojnim Slovenima u Italiji ne smanjuje - praktično do kraja XIV stoljeća Kotorani, uz porodicu Vizanti i predstavnike drugih, zastupaće slovenske interese, u arhiepiskopatu u Bariju imajući stalnog predstavnika*[100]*.*

Stalno pod pritiskom Dubrovnika, rastrzan izmedju potrebe da se pridruži pobuni prevalitanskih episkopija u zahtjevu za vraćanje insignacija moći barskom arhiepiskopatu i neophodnosti da i dalje štiti slovenske interese u Italiji, Kotor će polagano, gubeći ekonomsku

[99] Pod Barijem su tada Kanusa, Bitonto, Vitektum, Juvenacium, Melfi, Rubum, Andrum, Kana, Minervium, Akvatekta, Monte Milonem, Lavelum, Vitalbe, Cisterna, Salpa, Kupersano, Poliniano "*et civitates et episcopatum Chatarinum ultra mare in Dalmatiae maritimis constitutum*..." (Paulus Fridolinus Kehr, op. cit. p. 322) Oko pripadnosti Kotora Bariju do prije koju godinu prihvatan je stav koji je iznio *Gams: "Series episcoporum Ecclesiae catholicae", p. 398*, da je Kotor tek od *1179. sub metropol. Bari* koga se pridržavao i priredjivač u prvom tomu, u predgovoru i listama, koje su donijete po Gamsovoj knjizi. Gamsove stavove navo-de i dalje brojni istoričari i istraživači koji se vezuju uglavnom za stručnu literaturu objavljenu do 1988. godine. Mnogi istraživači se još pridržavaju starih navoda kod Farlatija, Gamsa, Ugela, Šmidingera, u kojima se navodi akt iz 1022. godine (tom "Arhiepiskopija barska") po kome je Kotor tada pod Raguzom - po svemu sudeći riječ je o Vitaliju, arhiepiskopu Pezara, kome je po pravu arhiepiskopa Andrije iz VIII stoljeća (tom "Vrijeme kra-ljeva") data pod jurisdikciju čitava Gornja Dalmacija počev od Raguze do Drača. To je u skladu sa vizantijskom odlukom o potvrdjivanju jedinstvene prefekture "Italikum-Ilirikum", koja je donijeta u pokušaju da se spriječi napredovanje uticaja germanskih vladara koje je kurija pozvala u pomoć da suzbiju osiljene Slovene i Lango-barde koji nijesu htjeli da ratuju protiv sicilijanskih Arapa već da ponovo zauzmu dolinu rijeke Po i pomognu patrijarhatu u Akvileji. U svakom slučaju dokument iz 1022. godine je sporan: Vitalis je u svakom slučaju bio u Raguzi, ali zašto se upotrebljava naziv Pezara u atribuciji dubrovačkih arhiepiskopa za sada ostaje nepoznato.

[100] O tome svjedoče i izvodi iz notarskih knjiga grada Barija: "Privilegium de catara: Privilegium concessum a Constancia imperatrice, de concessione et confirmacione decime intra et extra Bari et casalis Johe ac totius terre Barensis parrochiae et terre Sancte Pelagieet terri Sancti Angeli in Monte Johannace et de catarinensibus et facultate super eis..." Najveći broj posebnih privilegija dobijenih prije vladavine Konstancije, rimske carice i kraljice Sicilije, još nije nadjen. (Theo Kölzer, op. cit. p. 20).

moć i prevlast na moru jer će se stvoriti pomorska "osovina" Dubrovnik-Venecija, sa propašću Vizantije ostajati bez značaja i ugleda. Druga polovina XII vijeka predstavlja period traženja saveznika i podrške medju slovenskim gospodarima na Ilirikumu, nesložnim i sklonim ratovima; u času kada Bari sklopi ugovor sa njemačkim carevima o prihvatu njihove vojske na putu za Svetu Zemlju, kada se Vizantija tome ne bude protivila, na saboru u Papiji, 1160. godine, u ime saborne kotorske crkve Svetog Trifuna pristanak grada da prihvati jurisdikciju rimske stolice potpisaće arhiprezviter ove velike vizantijske bazilike - germanski vladari, kao novi rimski carevi, obznaniće hrišćanskom svijetu da uz pomoć rimskog pontifeksa preuzimaju najveći broj vizantijskih bazilika i manastira. Počinje epoha polakog izgona grčkih sveštenika i monaha, ili njihov prelazak u hrišćanstvo koje propovijeda Rim. Kada se kotorski episkop Majo (Malon) pojavi na saboru u Lateranu, to će označiti neopoziv pristanak nekada najmoćnijeg gornjedalmatinskog grada na uslove koje diktiraju zapadni vladari i rimski pontifeks. Posljednja iz normanske dinastije Otevil, žena njemačkog cara, Konstancija, kraljica Sicilije i rimska carica, dodijeliće Kotoru posljednju strateški značajnu privilegiju 1195. godine - njome će označiti da "Grad katara" nastavlja da štiti slovenske interese na Italikumu. U posljednjim godinama XII vijeka Kotor prvi put počinje da saradjuje sa Venecijom; bez zaštite moćnih slovenskih vladara, u času kada se Latini pripremaju da zauzmu Konstantinopolj, sve više jača moć najvećeg kotorskog takmaca Dubrovnika, kome više nije stalo do zvanja primasa Srbije i insignacija moći starog dukljanskog arhiepiskopata. Sa ponovnim formiranjem Barske arhiepiskopije i povratkom svih insignacija moći u grad pod Rumijom, Kotor će se naći u državi koju stvaraju Nemanjići, dosljedno nastavljajući da vodi politiku koju je počeo još tokom VIII vijeka - vezujući sudbinu za Slovene, on je propadao sa slabljenjem njihovih država i rastakanjem moći Crkve Slovenske.

Vojislav D. Nikčević

Kotor i Risan
od 325. do 1200. godine

Godina 325 (324?): Predstavnici Kotora i Risna na saboru u Rimu, sazvanom po naređenju imperatora Konstantina*

Odredba Silvestra, episkopa grada Rima i gospodara Konstantina Avgusta kako se čuvaju crkveni činovi ili vjera

Naslovi kanona:

1. O okupljanju episkopa ili đakona.
2. O osudi Kalista, Viktorina i Hipolita.
3. O pojedinačnim činovima, da se ne optužuju za neki zločin.
4. Da se od crkvenih prihoda odrede četiri dijela.
5. Da nijedan sveštenik ne vrši pomazanje.
6. O đakonima parohija i kardinalima grada Rima.
7. Da su svi, od subđakona do čteca, podređeni rimskom kardinalu.
8. Da se nijedan ipođakon ne ženi.
9. Neka nijedan čtec, nijedan crkvenjak ne dodirne svete sasude.
10. Da nijedan episkop ne vjenča nijednu posvećenu djevicu.
11. Da se nijedan laik ne uzdigne od crkvenjaka do episkopa, osim preko pojedinih činova po redu.
12. Da niko mlađi od četrdeset godina ne daje pokajanje.
13. O tajni.
14. Da niko ne prihvati svjedočanstvo klerika protiv laika.
15. Da se nijedan klerik ne ispituje javno.
16. Da nijedan klerik, đakon ili sveštenik ne uđe u senat zbog svoje parnice.
17. Da niko ne pogubi krivog klerika.
18. Da nijedan đakon ne počini zločin protiv sveštenika.
19. Da se nijedan sveštenik ne ženi poslije rukopoloženja.
20. Da niko ne sudi prvom sjedištu pravde.

Prvi dio

1. Određivanje kanona od strane Silvestra, episkopa grada Rima, i gospodara Konstantina, o tome kako se čuvaju činovi ili religija, načinjen u vrijeme kada su se mnogi plemeniti radovali što je Konstantin bio kršten od Silvestra, episkopa grada Rima, i očišćen od gube zbog blagodati koju je primio od našeg Gospoda Isusa Hrista kroz episkopa Silvestra i što je počeo da u cjelosti ispovijeda Gospoda Isusa Hrista i da priznaje njegove blagodati. A Silvester, episkop grada Rima, je, okupivši braću sveštenike i episkope i svoje đakone, rimske građane, i pošto je majka crkva rodila svog najdražeg sina Konstantina, dakle pošto je Silvester, episkop grada Rima, želio da u potpunosti služi svojima i da hrani svoje sinove i da postavi činove svoga reda i običaja, okupio je kod sebe sinod episkopa sa savjetom Avgusta i njegove majke i učinio je da se okupe u gradu Rimu, u Domicijanovim termama, koje se danas nazivaju Trajanove. Sakupio je u svome sjedištu dvije stotine i osamdeset četiri episkopa za koje je Avgust Konstantin odredio da im svuda na raspolaganju stoji prevoz i namirnice i pedeset sedam drugih episkopa oca Rino-

* Migne: "Patrologia Latina", vol. 8, col. 829-830. Dalje: P. L.

CANON

VEL CONSTITUTIO (1) SILVESTRI EPISCOPI URBIS ROMÆ,

ET DOMINI CONSTANTINI AUGUSTI, QUALITER ECCLESIASTICI GRADUS CUSTODIANTUR, VEL RELIGIO.

(*Conc. t.* I, *col.* 1544.)

Tituli canonum.

I. De congregatione episcoporum, vel diaconorum. — II. De condemnatione Callisti, Victorini, Hippolyti.—III. Per singulos gradus, ut nullus crimen objiciat. — IV. Ut de reditibus Ecclesiæ quatuor partes fiant. — V. Ut nullus presbyter chrisma conficiat. — VI. De diaconis parœciarum, et diaconis cardinalibus urbis Romæ. — VII. Ut a subdiacono usque ad lectorem, omnes subditi sint diacono cardinali urbis Romæ. — VIII. Ut nullus subdiaconus ad nuptias transeat. —IX. Nullus lector, nullus acolythus vasa sacrata contingat. — X. Nullus episcopus virginem sacratam maritali consortio benedicat. — XI. Ut nullus ex laica persona ab honore acolythi usque ad episcopatum elevetur, nisi per singulos gradus. — XII Nemo det pœnitentiam, nisi quadraginta annorum. — XIII. De mysterio quodam. —XIV. Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat —XV. Nemo clericum in publico examinet.—XVI. Ut nullus clericus vel diaconus aut presbyter, propter causam suam intret curiam. — XVII. Ut nullus peccantem clericum cede attingat. — XVIII. Ut nullus diaconus adversus presbyterum crimen afferat. — XIX. Ut nullus presbyter a die presbyterii sumat conjugium. — XX. Ut nullus dijudicet primam sedem justitiæ.

ACTIO PRIMA.

Editio prima.

CAPUT I.

Canonum constitutio, gradus vel religio qualiter custodiatur, a Silvestro episcopo urbis Romæ, domino Constantino. Eodem tempore cum multi nobiles gauderent, quod Constantinus baptizatus a Silvestro episcopo urbis Romæ, et mundatus fuisset a lepra, pro beneficio quod accepit a Domino nostro Jesu

Editio secunda.

CAPUT I.

Eodem tempore cum multi nobiles gauderent quod Constantinus baptizatus a Silvestro urbis Romæ, et mundatus fuisset a lepra, per hoc beneficium, quod accepit a Domino Jesu Christo per Sylvestrum episcopum, cœpit integre prædicare Dominum Jesum Christum, et confiteri ejus beneficia. Silvester igitur

(1) Supposita videntur Hincmaro ac plerisque viris eruditis xx ista capita, quæ Isodorus suæ collectioni intexuit

kokora, čiji potpis je objavljen u njihovom savjetu i šezdeset dva sveštenika grada Rima i đakoni, crkvenjaci, rukopoloženi po njegovom savjetu, dvadeset dva egzorcista, devedeset čteca grada Rima, od kojih su oni koji su bili prisutni slušali.

Četrnaest crkvenih pisara, koji su primili djela raznih mučenika i ispripovijedali ih po redu. Tada ih je sve okupio na ispovijedanju svetosti u već pomenutim termama, da ne bi neki od laika bio posebno povlašćen.

Slijedi stotinu trideset i devet episkopa iz grada Rima ili blizine:

Kast, Kipar, Petar, Abundin, Severin, Lukijan, Kapak, Herkulan, Jovan, Himil, Andrej, Petar, Renovat, Kreskonije, Ambrozije, Luka, Hermogenija, Avgust, Feliks, Barbar, Sekundin, Kitonat, Reparat, Gaudencije, Sebastijan, Greces (ili Kresces), Renat, Hirenej, Laurencije, Valerijan, Botudor, Leon, Abundancije, Almahije, Honestozus, Viktor, Plen, Delfin, Amabilis, Pavle, Konstancije, Sikst, Konkordije, Nepocijan, Bedandul, Deuterije, Amabilis, Sir, Kvadrat, Mirabilis, Audacije, Turcilijan, Jovan, Marko, Fidelis, Simah, Probijan, Asel, Krispin, Rustik, Faust, Turd, Mojorijan, Jovian, Eksonozus, Sanktul, Korikozus, Nepus, Tiburcije, Petar, Silvestrijan, Turturan, Leontije, Anastasije, Agapit, Veustimil, Asel, Jakov, Felicisim, Kvadrat, Alexandar, Filip, Egzuperancije, Hipolit, Jordijan, Arhidam, Lolije, Marcija, Karitozus, Konkordije, Januarije, Felicijan, Red, Auksibus, Timotej, Bonifacije, trankvilin, Kalbul, Sikst, Katel, Epifan, Viktor, Habet Deum, Kontent, Apropijan, Prob, Repostibus, Pavle, Fidelisim, Homobonus, Luminozus, Vitalis, Karpilijon, Voluzijan, Petar, Probin, Honestozus, Ariston, Bakanda, Petar, Marin, Priscilijan, Kariton, Gat, Januarije, Cecilije, Epifanije, Laurencije, Humanijan, Urban, Micin, Cecilije, Prisk, Tiburcije, Nonon, Antim, Agapit,Vindemije.

Ovi su iz Grčke:

Petar, Anastazije, Hermes, Nikostrat, Kvod vult Deus, Vital, Renat, Vinul, Andrifor, Hirenej, Olimpije, Demeter, Teodul, Anastasije, Tespija, Firmin, Kleopater, Honorije, Simpleks, Eksiciozus, Jovan, Timotej, Hermes, Pavle, Metronije, Stefan, Aleksandar, Konstancije, Andrej, Eksuperancije, Firm, Kvirilijan, Anastasije, Hermogenije, Sever, Akonije, Toma, Jovan, Cecilijan, Teodol, Teofil, Prispil, Fest, Almak, Konkordije, Deuterin, Toma, Kvadrat, Timotej, Potestas, Andrej, Filip, Toma, Viktorin, Severijan, Domanik, Evlogije, Demeter, Nepotijan, Nepotijan, Albin, Petar, Jovan, Egzuperancije, Sebastijan, Teodor, Klaudije, Demetrijan, Rufin, Spes in Deo, Reparat, Petar, Asel, Arhan, Eufemije, Krizolat, Lazar, Leon, Antim, Andrej, Kataron,* Vultibus, Anastasije, Hermes, Sempervivus, Tit, Orifenzis, Epifanije, Anastasije, Leon, Ulcije, Fortunat, Cecilijan, Nikostrat, Audaks, Jovan, Majoran, Leon, Hermes, Demeter, Andrej, Spes in Deo, Timotej, Jakov, Zenon, Kvadrat, Fuzilije, Marko, Paulin, Ojfenzis, Konkordije, Prisk, Herkulan, Leonon, Androtil, Eufimije, Skviron, Martin, Anastasije.

Kada su svi oni došli u sinod, kao i drugi, čiji su dopisi došli zajedno sa mišljenjem o svetosti, sjedoše ispred termi. A svi rimski sveštenici i đakoni, kler i činovi, su stali iza episkopa. Tamo niko nije sjedio osim episkopa i episkopa Silvestra, pontifika grada Rima. Tamo je bio prisutan i Kalfurnije, prvo paganin a potom hrišćanin, prefekt grada. Silvester, episkop grada Rima reče: Čujte me braćo episkopi i cijeli rede rimske crkve! Dobro je da crkva ima utvrđeno sjedište, da prestoničke crkve ne bi propovijedale, nego da bi (crkva) bila čvrsta i da ne bi zatvarala kapije zbog progonitelja, nego da ima čvrst bedem protiv neprijatelja. U vrijeme kada su se mnogi plemeniti radovali što je Konstantin kršten od strane Silvestra Rimskog i bio očišćen od gube, zbog blagodati koju je primio od Gospoda Isusa Hrista kroz episkopa Silvestra i što je u cjelosti počeo da ispovijeda Gospoda Isusa Hrista i da priznaje njegove blagodati. A Silvester, episkop grada Rima, okupivši braću sveštenike i episkope i svoje đakone, Rimske građane, i pošto je crkva rodila svog najdražeg sina Konstantina, episkop grada Rima Silvester poželje da

* Član zajednice Kotora.

Christo, per Silvestrum episcopum, cœpit integre prædicare Dominum Jesum Christum, et confiteri ejus beneficia. Silvester igitur episcopus urbis Romæ congregans fratres compresbyteros et coepiscopos vel diaconos suos, cives Romanos, et quoniam mater Ecclesia genuerat filium Constantinum carissimum. Integre igitur Silvester episcopus urbis Romæ suis cum ordinare desiderat, et filios ejus frequenter lactare, et gradus ejus ordinis et consuetudinis consternere. Collegit autem universam synodum episcoporum cum concilio Augusti vel matris ejus, et fecit parare in urbe Roma in thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Trajanæ. Collegit autem in gremio sedis suæ 284 episcopos, quibus Augustus Constantinus vehicula vel annonas omni loco præstari præcepit, et alii 57 episcopi patris Rinocororis, quorum cyrographus in eorum concilio declaratur, et 62 presbyteri urbis Romæ, et diacones acolythi ejus consilio facti, exorcistæ 22, lectores urbis Romæ 90, quorum præsentes audiebantur. Notarii Ecclesiæ 14, qui gesta diversorum martyrum suscipientes, ordine renarrabant. Hos omnes etiam dum uno examen articulo sanctitatis colligeret in thermas supradictas, ita vero, ut nemo laicorum præesse videretur.

episcopus urbis Romæ congregans fratres compresbyteros et coepiscopos, vel diaconos suos cives Romanos. Et quoniam mater Ecclesia genuerat filium carissimum Constantinum, igitur Silvester episcopus urbis Romæ cum suis eam ordinare desideravit, et filios ejus frequenter lactare, et gradus ejus ordinis et consuetudines consternere. Collegit autem universam synodum episcoporum cum consilio Augusti vel matris ejus, et fecit parari in urbe Roma intra thermas Domitianas, quæ nunc cognominantur Trajanæ. Collegit autem in gremio sedis suæ ducentos octoginta quatuor episcopos, quibus Augustus Constantinus vehicula et annonas præstari præcepit, et alii 57 episcopi partis Rinocoruris, quorum cirographus in eorum concilio declaratur, centum quadraginta duo presbyteri urbis Romæ, et diacones 6, subdiacones 6, acolythi ejus concilio facti quadraginta quinque, exorcistæ 22, lectores urbis Romæ nonaginta, quorum præsentes parentes audiebant. Notarii Ecclesiæ 14, qui gesta diversorum martyrum suscipientes, ordinare narrabant. Hos omnes etiam dum uno examen articulo sanctitatis colligeret in thermas supra dictas, ita vero, ut nullus laicorum præsens videretur.

Sequuntur 139 *episcopi ex urbe Roma, vel non longe ab illa.*

Castus, Cyprus, Petrus, Abundius, Severinus, Lucianus, Capax, Herculanus, Joannes, Himilus, Andreas, Petrus, Renovatus, Cresconius, Ambrosius, Lucas, Hermogenianus, Augustus, Felix, Barbarus, Secundinus, Citonatus, Reparatus, Gaudentius, Sebastianus, Graces (*alias* Cresces), Renatus, Hirenæus, Laurentius, Valerianus, Botudorus, Leo, Abundantius, Almachius, Honestosus, Victor, Plenus, Delphinus, Amabilis, Paulus, Constantius, Sixtus, Concordius, Nepotianus, Bedandulus, Deutherius, Amabilis, Syrus, Quadratus, Mirabilis, Audacius, Turcilianus, Joannes, Marcus, Fidelis, Symmachus, Probianus, Asellus, Crispinus, Rusticus, Faustus, Turdus, Mojorianus, Jobianus, Exonosus, Sanctulus, Coricosus, Nepus, Tiburtius, Petrus, Sylvestrianus, Turturanus, Leontius, Anastasius, Agapitus, Verustimilus, Asellus, Jacobus, Felicissimus, Quadratus, Alexander, Philippus, Exuperantius, Hypolitus (Hippolytus), Jordianus, Archidamus, Lollius, Martia-Caritosus, Concordius, Januarius, Felicianus, Redus, Auxibus, Timotheus, Bonifacius, Tranquillinus, Calbulus, Sixtus, Catellus, Epiphanes, Victor, Habet Deum, Contentus, Apronianus, Probus, Repostibus, Paulus, Fidelissimus, Homobonus, Luminosus, Vitalis, Carpilio, Volusianus, Petrus, Probinus, Honestosus, Ariston, Bacanda, Petrus, Marinus, Priscillianus, Carito, Gattus, Januarius, Cæcilius, Epiphanius, Laurentius, Humanianus, Urbanus, Micinus, Cæcilius, Priscus, Tiburtius, Nonnonus, Anthimus, Agapitus, Vindemius.

Ex Græcia autem isti sunt.

Petrus, Anastasius, Hermes, Nicostratus, Quod vult Deus, Vitalis, Renatus, Vinulus, Andriphorus, Hirenæus, Olympius, Demeter, Theodolus, Anastasius, Thespias, Firminus, Cleopatris, Honorius, Simplex, Exitiosus, Joannes, Timotheus, Hermes, Paulus, Metronius, Stephanus, Alexander, Constantinus, Andreas, Exuperantius, Firmus, Quirillianus, Anastasius, Hermogenius, Severus, Aconcius, Thomas, Joannes, Cæcilianus, Theodolus, Theophilus, Prispilius, Festus, Almacus, Audecius, Concordius, Deutherinnus, Thomas, Quadratus, Timotheus, Potestas, Andreas, Philippus, Thomas, Victorinus, Severianus, Domanicus, Eulogius, Demeter, Nepotianus, Albinus, Petrus, Joannes, Exuperius, Theodolus, Joannes, Exuperantius, Sebastianus, Theodorus, Claudius, Demetrianus, Rufinus, Spes in Deo, Reparatus, Petrus, Asellus, Archanus, Eufemius, Crisolatus, Lazarus, Leo, Anthimus, Andreas. Catharon, Vultibus, Anastasius, Hermes, Sempervivus, Titus, Orifensis, Epiphanius, Anastasius, Leo, Ultius, Fortunatus, Cæcilianus, Nicostratus, Audax, Joannes, Rufinus, Honorius, Felix, Petronius, Andreas. Requisitus, Bacauda, Terfilius, Zenon, Caritosus, Majoranus, Leo, Hermes, Demeter, Andreas, Spes in Deo, Timotheus, Jacobus, Zenon, Quadratus, Fusilis, Marcus, Paulinus, Oyfensis, Concordius, Priscus, Herculanus, Leoninus, Androtilus, Eufimius, Squiro, Martinus, Anastasius.

Dum hi omnes venissent in synodum, et alii, quorum cyrographus cucurrit, et opinio sanctitatis, sederunt in easdem aspectu thermarum supradictarum.

Dum hi omnes venissent in synodum, et aliquorum cyrographus cucurrit, et opinio sanctitatis, et sederunt in eodem aspectu thermarum supradictarum

joj služi sa svojima i da hrani svoje sinove i da postavi činove i običaje svoga reda, i sakupi cijeli sinod episkopa sa savjetom Avgustovim i njegove majke i učinio je da se skupe u gradu Rimu u Domicijanovim termama, koje se sada nazivaju Trajanovim. Sakupio je u svom sjedištu dvije stotine osamdeset četiri episkopa, za koje je Avgust Konstantin odredio da im svuda na raspolaganju bude prevoz i namirnice, kao i drugih pedeset sedam episkopa iz Rinokoruskog kraja, čiji dopis je objavljen u njihovom savjetu, stotinu i četrdeset dva sveštenika grada Rima i šest đakona, šest subđakona i četrdeset crkvenjaka, koji su rukopoloženi po njegovom savjetu, dvadeset dva egzorcista, devedeset čteca grada Rima, koje su prisutni oci slušali, četrnaest crkvenih pisara, koji su primili djela raznih mučenika i pripovijedali da su ih doveli u red. Kad je okupio sve njih na ispovijedanju svetosti u već pomenutim termama, tako da nije bio prisutan nijedan laik.

Kad su svi oni došli u sinod, stigao je dopis od nekih i mišljenje svetosti i sjedjeli su ispred ovih termi. Svi rimski sveštenici, đakoni, kler i sljedeći činovi su stali iza episkopa. Niko, naime, nije sjedio tamo osim episkopa i episkopa Silvestra, pontifika grada Rima. Tamo je bio i Kalfurnije koji je prvo bio paganin, pa onda hrišćanin i prefekt grada. Episkop rimski Silvester reče: "Čujte me braćo episkopi i cjelokupni rede Rimske crkve, dobro je da crkva ima utvđeno sjedište, da se prestonička crkva ne premješta, nego da je čvrsta i da zatvara kapije zbog progonitelja i da ima čvrst bedem da odbije neprijatelje."

1. II Kažem da je poznato i sigurno da su Kalist i Viktorin svojim mišljenjem pali u jeres i da je Jovijan u svojoj oholosti govorio da neće poštovati mjesec, nego deseti dan prije majskih Kalenda. A ja, kako zakon kaže, preporučujem vašem sudu da se ova trojica uvedu i da se na prvom sudu potvrdi da je Kalistovo mišljenje osuđeno. Ovaj Kalist se pokazao kao savelijanac, tako što je pretpostavio da Trojstvo ima jednu ličnost. (Non enim coaequantem Patrem et Filium et Spiritu Sancto.) Viktorin, istaknuti predstavnik vjere, koji je u svojoj mahnitosti potvrđivao ljudima što god je želio i cikluse Uskrsa nazivao lažima, neka, po vašim riječima, prestane da smatra da se Uskrs praznuje desetog dana prije majskih Kalenda i neka bude osuđen po vašem sudu i neka autoritet našeg sina Avgusta požuri da osudi episkopa Viktorina. Jer, osudio je đakona Hipolita, valentinijanca i episkopa Kalista koji je, ne poznajući računanje prema mjesecu, pod uticajem svoje upornosti pogazio istinu. I u prisustvu već pomenutih episkopa i sveštenika su Hipolit, Viktorin i Kalist osuđeni i stavljeni pod anatemu i protjerani van svojuh gradova.

2. II Kažem da je poznato i sigurno da su Kalist i Viktorin svojim mišljenjem pali u jeres kao i Jovijan koji je u svojoj oholosti govorio da Uskrs ne dolazi na svoj dan i mjesec, nego da se slavi desetog dana prije majskih Kalenda. Ja, kako zakon kaže, preporučijem da se ova trojica uvedu da im sudite i da se na prvom suđenju osudi Kalist kao primjer. Ovaj Kalist se pokazao kao savelijanac (ut arbitrio suo sumat unam personam esse Trinitatis, non enim coaequantem Patrem et Filium et Spiritu Sancto). Viktorin, dakle, istaknuti predstavnik pokrajine, koji je u svojoj mahnitosti proglašavao da je ciklus Uskrsa laž i šta god je drugo htio, kao što je izjavio da treba da se slavi desetog dana prije majskih Kalenda. Neka ovo bude opovrgnuto vašim riječima i neka bude osuđen na vašem sudu i neka autoriret naših sinova požuri da osudi episkopa Viktorina. I svi su ušli da na osnovu njihovog govora budu osuđeni u sudu. Osudio je đakona Hipolita, valentinijanca i Kalista koji je u svojoj oholosti razdvajao Trojstvo i episkopa Viktorina koji je, ne poznajući računanje vremena po mjesecu, pod uticajem svoje tvrdoglavosti, pogazio istinu. I Hipolit, Viktorin i Kalist su osuđeni u prisustvu već pomenutih episkopa, sveštenika i ostalih činova i stvavljeni pod anatemu i prognani iz svojih gradova.

1. III Potom je podijelio činove u sinodu tako da ne optuži sveštenik episkopa, đakon sveštenika, subđakon đakona, egzorcista crkvenjaka, čtec egzorcistu, vratar čteca i da pretpostavljeni ne bude osuđen, ukoliko ga ne osude sedamdesetdvojica, niti da najvišem pretpostavljenom sudi bilo ko *Nema učenika iznad učitelja svojega....*[4] Sveštenika mogu da osude samo četrdesetče-

[4] Mt 10, 24

Presbyteri autem Romani omnes, et diaconi, clerusque vel gradus sequentes ad terga episcoporum steterunt. Nemo enim sedit in eodem loco, nisi tantum episcopi, et Silvester episcopus, pontifex urbis Romæ. Erat enim ibi et Calphurnius, qui primo gentilis, et postea christianus, præfectus urbis. Dicit autem Silvester episcopus urbis Romæ rationem hanc: Audite me, fratres et coepiscopi, et universus ordo Ecclesiæ Romanæ, quoniam bonum est ut fixas cortinas habeat Ecclesia, ut regiæ ecclesiæ non vaticinentur, sed sit firma, et claudat ostium propter persecutorem, et habeat firmum murum, unde expugnet adversarios.

CAPUT II.

Cognitum loquor, et probo Calistum et Victorinum, qui arbitrio suo fecerunt creaturam, et Jobinianum, qui in sua extollentia dicebat, nec mensem, sed decimo kalendas maii custodire. Ego enim (sicut lex memorat) in vestro judicio commendo sermonem, ut introducantur hi tres quidem primo arbitrio Calisti damnari corroboretur examen, qui se Calistus ita docuit Sabellianum, ut arbitrio suo sumat unam personam esse Trinitatis. Non enim coæquante Patre et Filio et Spiritu sancto Victorinum ita præcipue religionis antistitis, qui in sua ferocitate, quidquid vellet, affirmabat hominibus, et cyclos paschæ pronuntiabat fallaces, ut hoc quod constituit decimo kalendas maii custodiri, vestro sermone, sicut veritas habet, cessetur, et vestro indicio condemnetur, et filiorum nostrorum Augustorum præcurrat auctoritas ad condemnandum Victorinum episcopum. Damnavit autem Hippolytum diaconum Valentinianistam, et Calistum, qui in sua extollentia separabat Trinitatem, et Victorinum episcopum, qui ignorans lunæ rationem, sub arbitrio (*Latin. conj.* arbitrii) sui tenacitate derumpebat veritatem, et præsentiæ episcoporum supra dictorum et presbyterorum damnabit Hyppolytum, Victorinum, Calixtum, et dedit eis anathema, et damnavit eos extra urbes suas.

CAPUT III.

Postea autem fecit gradus in gremio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non exorcista adversus acolythum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem det accusationem aliquam, et non damnabitur præsul, nisi in septuaginta duobus; neque præsul summus a quoquam judicabitur, quoniam his scriptum est: *Non est discipulus super magistrum.* Presbyter autem nisi in quadraginta quatuor testimonia non damnabitur. Diaconus autem cardine constrictus urbis Romæ, nisi in triginta sex, non condemnabitur.

rum. Presbyteri autem Romani omnes, diaconi, clerusque vel gradus sequentes, a tergo episcoporum steterunt. Nemo enim sedit in eodem loco, nisi tantum episcopi, et Silvester episcopus, pontifex urbis Romæ. Erat enim ibi et Calphurnius, qui primo gentilis, et postea Christianus, et præfectus urbis. Dicit autem Silvester episcopus urbis Romæ rationem hanc: Audite me, fratres et coepiscopi, et universus ordo Ecclesiæ Romanæ, quoniam bonum est, ut fixas cortinas habeat Ecclesia, ut regia ecclesia non vacilletur, sed sit firma, et claudat ostium propter persecutorem, et habeat firmum murum, unde expugnet adversarios.

CAPUT II.

Cognitum loquor, et probo Calistum et Victorinum, qui arbitrio suo fecerunt creaturam, et Jovianum, qui in sua extollentia dicebat, non pascha venire die suo, nec mense, sed 10 kal. maii custodire. Ego enim sicut lex memorat, in vestro judicio commendo sermonem, ut introducantur hi tres quidem primo arbitrio Calistus damnari corroboretur examen, qui se Calistum ita docuit Sabellianum, ut arbitrio suo sumat unam personam esse Trinitatis: non enim coæquantem Patrem et Filium et Spiritu sancto. Victorino itaque præcipue præsul regionis antistes, qui in sua ferocitate quidquid vellet hominibus, et cyclos paschæ pronuntiabat fallaces, ut hoc quod constituit 10 kal. maii custodiri, vestro sermone, sicut veritas habet, cassetur, et vestro judicio condemnetur, et filiorum nostrorum præcurret auctoritas condemnandum Victorinum episcopum. Et introierunt omnes, ut suo sermone damnarentur in judicio. Damnavit autem Hippolytum diaconum Valentinianistam, et Calistum, qui in sua extollentia separabat Trinitatem, et Victorinum episcopum, qui ignorans lunæ rationem sub arbitrio sui tenacitate disrumpebat veritatem. Et præsentia episcoporum supra dictorum et presbyterorum, aliorumque graduum, damnavit Hippolytum, Victorinum et Calistum. Et dedit eis anathema, et damnavit eos extra urbes suas.

CAPUT III.

Postea autem fecit gradus in medio synodi, ut non presbyter adversus episcopum, non diaconus adversus presbyterum, non subdiaconus adversus diaconum, non acolythus adversus subdiaconum, non exorcista adversus acolythum, non lector adversus exorcistam, non ostiarius adversus lectorem, non laicus det accusationem aliquam. Et non damnabitur præsul nisi in septuaginta duobus, neque præsul summus a quoquam judicabitur, quoniam scriptum est: *Non est discipulus super magistrum.* Presbyter autem, nisi in quadraginta quatuor testimoniis non damnabitur. Diaconus autem cardine

SEVERINI BINII NOTÆ.

Presbyteri autem Romani omnes et diaconi. Quod hic soli episcopi cum Sylvestro pontifice sedisse, presbyteri autem et diaconi cum reliquo universo clero a tergo sedentium episcoporum stetisse narrantur, id modestiæ causa tunc saltem contigisse dicendum est; cum alioqui, teste Hieronymo epistola 85, ad Evagrium, in Romana Ecclesia receptum fuerit, ut coram episcopis diaconi tantum stent, presbyteri vero sedeant: nam prædicta epistola sic ait: *Cæterum etiam in ecclesia Romæ presbyteri sedent, et stant diaconi. Licet paulatim increbrescentibus vitiis, inter presbyteros, absente episcopo, sedere diaconum viderim.* Imo in concilio Carthaginensi IV, sancito hac de re canone trigesimo quarto statutum reperitur, ut *episcopus in quolibet loco sedens, stare presbyterum non patiatur.*

tiri svjedočenja. Đakona, sa područja Rima mogu da osude samo trideset-šestorica. Subđakona, crkvenjaka, egzorcistu i čteca samo svjedočenja sedmorice, koji imaju sinove i ženu i koji u potpunosti ispovijedaju Hrista. Tako se daje istina po svetim tajnama.

2. III A potom je u sinodu podijelio činove tako da ne može da optuži sveštenik episkopa, đakon sveštenika, subđakon đakona, crkvenjak subđakona, egzorcista crkvenjaka, čtec egzorcistu, vratar čteca, niti laik bilo koga i pretpostvljenog mogu osuditi samo sedamdesetdvojica, a najvišem pretpostavljenom ne može niko da sudi, jer je pisano *Nema učenika iznad učitelja svojega.* Sveštenika mogu da osude četrdesetčetiri svjedočenja. Đakona sa područja grada Rima, moći će da osude samo tridesetšestorica. Subđakona, crkvenjaka, egzorcistu i čteca samo sedam svjedo-čenja onih koji imaju sinove i žene. Tako se daje istina po svetim tajnama.

1. IV Opominjem vas, braćo, da crkveni prihodi treba da se podijele na četiri dijela i da prvi dio potražuje crkva, jedan dio pontifik sa braćom kojoj treba pomoć, polovinu crkve polovinu sveštenici i đakoni sa cjelokupnim klerom i hodočasnicima. Ovaj poredak je određen da bi svako od klera ili sveštenstva, bilo kog mjesta, to jest zajednice, kad umre, ako nema nijednog nasljednika, sve svoje velikodušno ostavio crkvi, što god da u svom siromaštvu ima i da se to podijeli na četiri dijela, onako kako je već rečeno.

2. IV Opominjem vas, braćo, na odbranu i da se crkveni prihodi dijele na četiri dijela i da jednu četvrtinu potražuje crkva, jedan dio pontifik, polovinu braća, kako bi se crkve pomagale, polovinu da potražuju sveštenici i đakoni sa cjelokupnim klerom i hodočasnicima. Ovaj poredak je određen da bi svako od klera, ili sveštenik, bilo kog mjesta, ili zajednice, koji umre, ako nema nijednog nasljednika, velikodušno ostavio sve svoje crkvi, što god da ima u svom siromaštvu i da se to podijeli na četiri dijela, onako kako je već rečeno.

1. V Episkop grada Rima Silvester je jasnim glasom odredio da nijedan sveštenik ne vrši miropomazanje, govoreći da se Hrist tako zove zbog mira.

2. V Episkop grada Rima Silvester je jasnim glasom odredio da nijedan sveštenik ne vrši miropomazanje, govoreći da se Hrist tako zove zbog mira.

1. VI Da đakona ne bude u jednoj parohiji više od dvojice i da đakona grada Rima bude sedam, tako da se služe dalmaticima i palijumom od pamuka i vune, na lijevoj strani.

2. VI I da ne bude više od šest đakona u jednoj parohiji i da đakona grada Rima bude sedam.

1. VII Tako je Silvester govorio episkopima da svi od subđakona do čteca budu u crkvi potčinjeni po časti đakonu grada Rima, a pontifiku sveštenici, subđakoni, đakoni, crkvenjaci; egzorcista svuda duguje poslušnost čtecu, bilo u javnosti, bilo u sjedištu crkve.

2. VII Tako je Silvester jasnim glasom govorio episkopima da su svi od subđakona do đakona potčinjeni đakonu grada Rima samo u crkvi, a pontifiku uistinu sveštenici, đakoni, subđakoni, crkvenjaci, egzorcisti i čteci svuda, bilo u javnosti, bilo u sjedištu, a crkve samo pontifiku.

1. VIII Određujemo da se nijedan subđakon ne ženi niti da počini bilo koji drugi grijeh.

2. VIII Određujemo da se nijedan subđakon ne ženi niti da počini bilo koji drugi grijeh.

1. IX Nijedan čtec ili ključar da ne dodirne svete sasude i da nijedan crkvenjak na pruži nešto osvećeno nekom drugom, osim ako ne pridrži ono što mu je sam sveštenik naložio.

2. IX Nijedan čtec ili ključar da ne dodirne svete sasude i da nijedan crkvenjak na pruži nešto osvećeno nekom drugom, osim ako ne pridrži ono što mu je sam sveštenik naložio.

1. X Neka nijedan episkop ne zaredi bilo koju posvećenu djevicu, osim ako ne potvrdi da je napunila sedamdeset dvije godine, kada će se potvrditi stid i da je sedamdeset dijve godine, tražeći istinitog Hrista, sačuvala stid. I neka pomazane glave bude vjenčana za Hrista, noseći veo na glavi, a ne na srcu. I ovo su potpisali već spomenuti episkopi dok je Silvester, episkop grada Rima, propovijedao. I kao posljednji je potpisao Kalporn, gradski prefekt. Potpisao je i Aogust Konstantin sa majkom, caricom Helenom. Tada je govorio sjedeći na istom mjestu, te se raziđoše.

Subdiaconus, acolythus, exorcista, lector, nisi (sicut scriptum est) in septem testimonia filios et uxorem habentes, omnino Christum prædicantes sicut datur mystica veritas.

CAPUT IV.

Commoneo autem vestrum consortes monimentum de reditibus ecclesiæ quatuor partes fiant, et quod primam partem exigat ecclesia unam partem pontifici cum fratribus relevandis, dimidiam ecclesiæ, dimidiam presbyteris et diaconibus cum omni clero, vel peregrinis; constituit hunc ordinem, ut si quis de clero vel presbyteris universi loci, quod commune est, transire de hoc mundo, et si neminem de sua generositate haberet consortem, quidquid paupertas ejus haberet, conferret ecclesiæ, et exinde quatuor partes fierent, sicut dictum est.

CAPUT V.

Constituit etiam voce clara Silvester episcopus urbis Romæ, ut nemo presbyter chrisma conficeret, dicens quoniam Christus a chrismate vocabitur.

CAPUT VI.

Ut diaconi non essent plus, vel amplius per parochiarum examen, nisi duo, et diaconi cardinales urbis Romæ septem : ita tamen ut dalmaticis uterentur et pallia linostimia (linostima) lævam eorum tegerent.

CAPUT VII.

Ita autem Silvester clara voce dicebat ad coepiscopos, ut a subdiacono usque ad lectorem omnes subditi essent diacono cardinali urbis Romæ, in Ecclesia honorem repræsentans tantum, pontifici vero presbyteri, subdiaconi, diaconi, acolythi, exorcista lectori in omni loco repræsentans obsequium, sive in publico, sive in gremio Ecclesiæ, tantum pontifici.

CAPUT VIII.

Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliqua prevaricatione præsumpserit.

CAPUT IX.

Nullus lector vel ostiarius vasa sacrata contingeret, nullus acolythus rem sacratam a presbytero jam alio porrigeret, nisi tantum supportaret, quod ei sacerdos imponet suo ore benedictum.

CAPUT X.

Nullus etiam episcoporum virginem sacratam maritali expeteret benedici, nisi eam probaverit septuaginta duorum annorum esse constitutam, ubi probabitur judicium, pudicitia vero, ut in septuaginta duos annos, requirens verum Christum, pudicitia custodita, uncta vertice, introducatur ad nuptias Christi, velamen capitis ferens, non cordis. Et subscripserunt supradicti episcopi in istud, prædicante constructus urbis, nisi in 36, non condemnabitur.

Subdianonus, acolythus, exorcista, lector, nisi (sicut scriptum est) in septem testimoniis, filios et uxores habentes, et omnino Christum prædicantes. Sic datur mystica veritas.

CAPUT IV.

Commoneo autem vestrum consortes munimen, et de reditibus ecclesiæ quatuor partes fieri, et et quarta pars exigatur ab ecclesia, unam partem pontificum, fratribus dimidiam ad ecclesias relevandas, dimidiam presbyteris et diaconibus cum omni clero, et peregrinis. Constituit hunc ordinem, ut si quis de clero vel presbyteris universi loci, quod commune est, transiret de hoc mundo, si neminem de sua generositate haberet consortem, quidquid paupertas ejus haberet, conferret ecclesiæ, et exinde quatuor partes fierent, sicut supra dictum est

CAPUT V.

Constituit enim clara voce Silvester episcopus urbis Romæ, ut nemo presbyter chrisma conficeret, diceret, quoniam Christus a chrismate vocatur.

CAPUT VI.

Et diaconi non essent plus nec amplius per parochiarum examen, nisi duo et diacones cardinales urbis Romæ septem.

CAPUT VII.

Ita tamen Silvester clara voce dicebat ad coepiscopos, subdiacono usque ad lectorem omnes subditi essent diacono cardinali urbis Romæ, in Ecclesia repræsentantes tantum. Pontifici vero presbyteri, diaconi, subdiacones, acolythi, exorcistas lectori in omni loco representantes obsequium, sive in plublico, sive in gremio, Ecclesiæ tantum pontifici.

CAPUT VIII.

Nullum autem subdiaconorum ad nuptias transire præcipimus, ne aliquam prevaricationem sumpserit.

CAPUT IX.

Nullus lector vel ostiarius vasa sacrata contigerit, nullus acolythus rem sacratam a presbytero jam alio porrigeret, nisi tantum supportaret, quod ei sacerdos imponeret suo ore benedictum.

CAPUT X.

Nullus etiam episcoporum virginem sacratam maritali consortio expetierit benedicere, nisi eam probaverit septuaginta duorum annorum esse constitutam. Ibi probabitur judici a pudicitia vera, aut in septuaginta annis requirens virum Christum, pudicitia custodita, uncta vertice introducatur ad nuptias Christi; velamen capitis ferens, non cordis. Et subscripserunt supra dicti episcopi in istud, prædicante

SEVERINI BINII NOTÆ.

Diaconi cardinales. Qui hic appellantur diaconi cardinales, quod licet diversis in locis agerent, unius tamen ecclesiæ, ejusque primariæ cardine continerentur; iidem supra in vita Fabiani, diaconi regionarii nominantur, quod ex officio singuli binis regionibus urbis præesse, pauperumque in eis degentium curam habere tenerentur. In quem finem quatuordecim urbis regionibus septem cardinales diaconi præfecti sunt, ut nimirum singulis binas regiones solicite curantibus, totius urbis pauperibus bene prospectum foret. Vide quæ notavimus ad vitam Evaristi et Fabiani.

2. X Neka nijedan episkop ne zaredi posvećenu djevicu, osim ako ne potvrdi da je napunila sedamdeset dvije godine. Tamo će se potvrditi sud pravom sramežljivošću i sačuvavši stid tokom sedamdeset dvije godine, tražeći Hrista i pomazane glave neka bude vjenčana za Hrista, noseći veo na glavi, a ne u srcu. I svi već pomenuti episkopi potpisaše ovo dok je Silvester, episkop rimski, propovijedao. Kao posljednji je potpisao Kalfurnije, prefekt grada Rima. Potpisao je i Konstantin sa majkom caricom Helenom. Tada je održao govor sjedeći na istom mjestu, te se raziđoše.

1. Drugog dana dođoše svi sveštenici grada Rima i svih dvije stotine osamdeset četiri đakona i episkopa u Domicijanove terme, koje se sada nazivaju Trajanovim i svi su sjeli na svoje sjedište na istom mjestu. Tamo je načinio sedam opština i podijelio ih đakonima, a đakoni su bili ovi: Fabijan, Marko, Liverije, Arhidam i Julije. Rukopoložio je još dvojicu: Priska i Teodora. Svi redovi, sveštenici i đakoni i kler su tražili od episkopa Silvestra da ih rukopoloži. Tamo u termama ih je pripremio a ne rukopoložio ili posvetio, a u baziliki ih je posvetio i van sinoda je odlučio.

2. (nema razlike u tekstu)

1. XI Da nijedan laik ne bude uzdignut do časti crkvenjaka pa sve do episkopske, osim ako je prethodno bio čtec trideset godina. Zatim jedan dan egzorcista i potom preuzeo teret dužnosti crkvenjaka i u činu crkvenjaka proveo deset godina, da bi primio teret dužnosti subđakona i u toj službi proveo pet godina. Zatim neka po potvrdi dođe do đakonske časti, na zakon tridesetorice sveštenika, da bi postao kardinalski đakon, pošto je Apostolska stolica odlučila da treba da služi sedam godina. Ako neko želi svešteničči čin, neka bude isproban tako što će sedam godina biti odvojen od cijelog rimskog klera, doktrine, rođenja i velikodušnosti i po savjetu će, ne želeći dobitak za jasno i čvrsto mišljenje, sveštenici proglasiti i potvrditi njegov izbor i tako će doći do svešteničkog čina i u tom činu neka služi tri godine. I ako bude tako zahtijevao red ili mišljenje ili briga za pobožnost, neka primi teret episkopskog čina, neka cio kler zahtijeva da se on posveti, jednoglasno i postojano. Ovo je tako i učinjeno i Silvestrovom govoru se niko nije usprotivio, nego su ga molbama još jače potvrdili. A Silvester, episkop rimski, reče još i ovo: "Slušajte, sveti episkopi. Neka niko ne skriva ono što misli da treba da se prigovori". A episkopi odgovoriše sa svima i rekoše uglas sa svim sveštenicima i klerom: "U tebi je pravičnost i pobožnost, zato nećemo suditi protiv tvojih mišljenja, koja si izrekao, jer nema mudrosti ako nije sazdana na strpljenju". A episkop Silvester reče: "Pošto nema mudrosti ako nije sazdana na strpljenju, šta god da usmeno utvrdim, neka bude potvrđeno vašim potpisima".

2. XI Da nijedan laik ne bude uzdignut do časti, od crkvenjaka do episkopa, ako prethodno nije bio čtec trideset godina, potom jedan dan crkvenjak i neka služi u činu crkvenjaka deset godina i neka primi teret dužnosti subđakona i neka je vrši pet godina. Zatim neka dođe do đakonske časti, kako je utvrđeno, na zahtjev tridesetorice sveštenika, da bi postao kardinalski đakon, pošto je Apostolska stolica odlučila da treba da služi sedam godina. Ako neko želi svešteničči čin, neka bude isproban tako što će sedam godina cio rimski kler da ispituje njegove doktrine, rođenje i velikodušnost i tako što će, ne tražeći dobit ni od koga, jasnim mišljenjem potvrditi svi sveštenici i neka tako dođe do svešteničkog čina i neka služi u tom činu tri godine. I ako tako bude zahtijevao red ili mišljenje ili briga za pobožnost i svetost, neka primi teret episkopske časti, neka tako zahtijeva cio kler, jednoglasno i ustrajno, da bi bio rukopoložen. I tako bi učinjeno, jer se Silvestrovim riječima sinod uopšte nije protivio, nego ih je molbom još jače potvrdio. A episkop rimski Silvester reče i ovo: "Čujte sveti i episkopi. Neka niko ne sakriva ono što misli da bi se pravično moglo prigovoriti". Svi episkopi odgovoriše uglas sa svim sveštenicima i klerom: "Neka pobijedi pravda i neka uz tebe bude pobožnost, jer nećemo suditi protiv tvog mišljenja, jer nema mudrosti ako nije sazdana na strpljenju". A episkop Silvester reče: "Ako nema mudrosti osim ako je sazdana na strpljenju, šta god da usmeno utvrdim, vi potvrdite potpisom".

1. XII Neka niko ne da pokajanje, osim onome od četrdeset godina koji traži krštenje, a svima propovijedajte.

Silvestro episcopo urbis Romæ. Et subscripsit autem et novissimus Calpurnus præfectus urbis. Subscripsit autem Augustus Constantinus, matre Helena Augusta. Tunc dedit orationem, sedens in eodem loco, et discesserunt.

A Silvestro episcopo urbis Romæ. Subscripsit autem et novissimus Calphurnius præfectus urbis. Subscripsit Augustus Constantinus cum matre Helena Augusta. Tunc dedit orationem, sedens in eodem loco, et discesserunt.

ACTIO SECUNDA.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri urbis Romæ, et diaconi omnes ducenti octoginta quatuor in thermas Domitianas, quæ nunc Trajanas, et sedit sedem suam in eodem loco. Ubi autem fecit septem regiones et dividit diaconibus. Erant autem diacones isti, Fabianus, Marcus, Liverius, Archidamus, Julius. Ordinavit autem alios duos, Priscum et Theodorum, universus sexus, presbyteri, et diacones et clerus hoc poposcerunt Silvestrum episcopum, ut eos ordinaret. Ibi autem in thermas hoc duos Priscum et Theodorum subordinavit, non ordinavit aut consecravit eos, nisi in gremio basilicæ consecravit, et præter synodi constituit.

Alia autem die venerunt omnes presbyteri urbis Romæ, et diacones et episcopi omnes ducenti octoginta quatuor, intra thermas Domitianas, quæ nunc Trajanas, et sedit in sede sua id eodem loco. Ibi autem fecit septem regiones, et divisit diaconibus. Erant autem diacones isti, Fabianus, Marcus, Liberius, Archidamus, Julius. Ordinavit autem et alios duos, Priscum et Theodorum. Universus sexus presbyteri et diacones et clericus hoc poposcerunt a B Silvestro episcopo, ut eos ordinaret. Ibi autem in thermis hos duos, Priscum et Theodorum subordinavit, non ordinavit et consecravit, eos nisi in gremio basilicæ consecravit, et præter synodum constituit.

CAPUT XI.

Ut nullus ex laica persona ad honorem acolythi usque ad episcopatum sublevaretur, nisi prius fuisset lector annis triginta. Deinde una die exorcista, et postea caperet onus acolythi, et faceret in eodem ordine acolythus annis decem, ut acciperet onus subdiaconi, et in subdiaconatu esset annis quinque, deinde ad diaconatus honorem pertingeret fixus, rogantibus triginta presbyteris examen, ut esset diaconus cardinalis, quia a prima sede erat constitutum ut serviret annis septem. Hoc enim quod si quis desi- C deraretur ordinem presbyterii, ita exigeretur, ut in septem annos cuncto clero Romano privaretur doctrinæ, natjvitatis, generositatis, et consilio, non expetens prædam a quaquam opinione clara firma omnes presbyteri declararent et firmarent, et sic ad ordinem presbyterii accederent, et facerent in eodem ordine annos tres. Et si exigit ordo, vel dispositio, vel cura pietatis, aut sanctitatis, ad onus episcopatus accedere, ut omnis clerus peteret ordinari ex uno voto perenni. Quod ita gestum sit, et sermonibus Silvestri episcopi nil opponebat, sed magis firmabant, prece. Dixit autem et hoc Silvester episcopus urbis Romæ: Audite, sancti et coepiscopi. Nemo abscondat quod ei videtur justitia objurgare. Responderunt cum omnes episcopi, et dixerunt D clamantes universis presbyteris clericisque: In te justitia, et pietas a te non discedat, quoniam a nobis nihil judicabitur, in opinionem dictorum tuorum, quoniam sapientia non est, nisi in patientia fuerit constructa. Dixit autem Silvester episcopus: Quoniam si sapientia non est, nisi in patientia, quidquid sermone fixero, vestro cyrographo confirmetur.

CAPUT XI.

Ut nullus ex laica persona ad honorem acolythus usque ad episcopatum sublevaretur, nisi prius fuisset lector annis triginta, deinde uno die exorcista, et postea caperet onus acolythi, et faceret in eodem ordine acolythi annos decem, ut acciperet onus subdiaconi, et in subdiaconatu esset annos quinque. Deinde ad diaconatus honorem pertingeret fixus rogantibus triginta presbyteris examen, ut esset subdiaconus cardinalis, quia a prima sede erat constitutum, ut serviret annos septem. Hoc enim quod si quis desideraret ordinem presbyteri, ita exigeretur ut in septem annis a cuncto clero Romano probaretur doctrinæ, nativitatis, generositatis, et consilio non expetens prædam a quoquam opinione clara firmarent omnes presbyteri declararent et firmarent, et sic ad ordinem presbyterii accederet, et faceret in eodem ordine annos tres. Et si exigat ordo vel dispositio, vel cura pietatis aut sanctitatis, ad onus episcopatus accederet, ut omnis clerus peteret ordinare ex uno voto perenni, quod ita gestum sit, quod et sermonibus Silvestri episcopi nil opponebat synodus, sed magis firmabat prece. Dixit autem et hoc Silvester urbis Romæ episcopus: Audite sancti et coepiscopi. Nemo abscondat quod ei videretur justitia objurgare. Responderunt omnes episcopi, et dixerunt clamantes cum universis presbyteris clericisque: Vincet justitia et pietatis a te non discedat. Quoniam a nobis nihil judicabitur in opinione dictorum tuorum, quoniam sapientia non est, nisi in patientia fuerit constructa. Dixit autem Silvester episcopus: Quoniam si sapientia non est, nisi in patientia, quidquid sermone fixero, vestro chyrographo confirmetur.

CAPUT XII.

Nemo enim det pœnitentiam, nisi quadraginta annorum petenti baptismum: omnibus enim prædicantes date, Matth. ultimo.

CAPUT XII.

Nemo enim det pœnitentiam, nisi quadraginta annorum, petenti. Baptismum enim omnibus date.

2. XII Neka niko mlađi od četrdeset godina ne daje pokajanje, osim onome koji traži, a krštenje dajte svima.

1. XIII Neka niko ne pristupi kleričkoj časti, ako prije toga nije već primio nebeski veo braka iz ruku sveštenika, jer je varalica.

2. XIII Neka niko ne pristupi kleričkoj časti, ako prije toga nije već primio nebeski veo braka. Neka niko ne prihvata svjedočanstvo klerika protiv laika jer je izmišljeno.

1. XIV Neka niko ne prihvati svjedočanstvo klerika protiv laika.

2. XIV Neka niko ne prihvati svjedočanstvo klerika protiv laika.

1. XV Neka niko ne ispituje ijednog klerika u javnosti, osim u crkvi.

2. XV Neka niko ne ispituje ijednog klerika u javnosti, osim u crkvi.

1. XVI Neka nijedan klerik ili đakon ili sveštenik ne uđu u kuriju (senat) svojim poslom, jer se kurija (senat) zove zbog krvi i spaljivanja za idole. Ako neki klerik uđe u kuriju, neka primi anatemu, da se nikada ne vrati majci crkvi. Ali neka ne bude lišen pričesti, jer je vrijeme teško.

2. XVI Neka nijedan klerik ili đakon ili sveštenik ne uđu u kuriju (senat) svojim poslom, jer se kurija (senat) zove zbog krvi i spaljivanja za idole. Ako neki klerik uđe u kuriju, neka primi anatemu, da se nikada ne vrati majci crkvi. Ali neka ne bude lišen pričesti, jer je vrijeme teško.

1. XVII Neka niko krivog klerika ne pogubi, neka ni sveštenik ni đakon ni episkop ne osudi klerika ili slugu crkve na smrt. Ali ako se postupak protiv klerika tako dokaže, neka bude lišen dostojanstva na tri dana da bi se uz pokajanje vratio majci crkvi.

2. XVII Neka niko krivog klerika ne pogubi, neka ni sveštenik ni đakon ni episkop ne osudi klerika ili slugu crkve na smrt. Ali ako se postupak protiv klerika tako dokaže, neka dvojica budu lišena dostojanstva, da bi se uz pokajanje vratili majci crkvi.

1. XVIII Neka nijedan đakon ne osramoti sveštenika.

2. XVIII Neka nijedan đakon ne ponudi svešteniku da počini sramotni zločin.

1. XIX Neka se nijedan sveštenik, od dana rukopoloženja, ne oženi, ako to neko zapostavi, kažemo da ga treba na dvanaest godina lišiti dostojanstva. Ako neko ovaj spis iznese javno, neka bude osuđen zauvijek.

2. XIX Neka se nijedan sveštenik, od dana rukopoloženja, ne ženi, ako to uradi nemarno, kažemo da ga treba lišiti dostojanstva na deset godina. Ako neko istupi protiv ovog spisa u javnosti, neka bude osuđen zauvijek.

1. XX Neka niko ne sudi Apostolskoj stolici pravde u želji da upravlja njome, ni Avgust ni kler ni kraljevi, ni narod ne sudi sudiji. I dvije stotine osamdeset četiri episkopa se potpisalo i četrdeset pet sveštenika i pet đakona i dva pratioca i Avgust Konstantin i njegova majka Helena. I Silvester, episkop rimski, je utvrdio ovaj kanon i podijelio ga svim episkopima. U Trajanovim termama, trećeg dana prije junskih kalendi, za vlade Avgusta Konstantina Trećeg i Priskovog konzulata.

2. XX Niko neće suditi prvu stolicu, jer sve stolice traže da prva stolica dijeli pravdu. Ni Avgust ni kler ni kraljevi, i narod ne sudi sudiji. I dvije stotine osamdeset četiri episkopa se potpisalo i četrdeset pet sveštenika i pet đakona i dva pratioca i Avgust Konstantin i njegova majka Helena. I Silvester, episkop rimski, je utvrdio ovaj kanon i podijelio ga svim episkopima. U Trajanovim termama, trećeg dana prije junskih kalendi, za vlade Avgusta Konstantina Trećeg i Priskovog konzulata.

CAPUT XIII.

Nemo enim nisi velamen cœleste acceperit, primum conjugii per manus sacerdotis ad clericatus honorem non accedat. Finctus est enim.

CAPUT XIV.

Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat.

CAPUT XV.

Nemo enim clericum quemlibet in publico examinet, nisi in ecclesia.

CAPUT XVI.

Nemo enim clericus, vel diaconus, aut presbyter propter causam suam qualibet intret in curia quoniam omnis curia a cruore dicitur, et immolatio simulacrorum est. Quod si quis clericus in curia introierit, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrem ecclesiam. A communione autem non privetur propter tempus turbidum.

CAPUT XVII.

Nemo enim quemquam peccantem clericum cæde attingat, non presbyter, non diaconus, non episcopus supra clericum vel servitorem ecclesiæ ad cædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici, triduo privetur honore, ut pœnitentes redeant ad matrem Ecclesiam.

CAPUT XVIII.

Nemo enim diaconus adversus presbyteros afferat crimen turpitudinis.

CAPUT XIX.

Nemo enim presbyter a die onus presbyterii sumat conjugium, ut si quis neglecto exierit, duodecim annis eum dicimus privari honore. Quod si quis hunc cyrographum præsentem et publica egerit dictum condemnetur in perpetuum.

CAPUT XX.

Nemo enim dijudicet primam sedem justitiæ desiderans temperari, neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque regibus, neque a populo judex judicabitur. Et subscripserunt ducenti octoginta quatuor episcopi, et quadraginta quinque presbyteri, et quinque diaconi, et duo sequentes, et Augustus Constantinus, et mater ejus Helena. Et fixit canonem hunc Silvester episcopus urbis Romæ, et omnibus episcopis aspersit. Actum in Trajanas thermas, 3 kalendas Junii, Donno Constantino Augusto tertio, et Prisco consule.

CAPUT XIII.

Nemo enim nisi velamen cœleste acceperit primum conjugii per manus sacerdotis, ad clericatus honorem accedat. Testimonium clerici adversus laicum non admitti. Finctus est enim.

CAPUT XIV.

Testimonium clerici adversus laicum nemo recipiat.

CAPUT XV.

Nemo enim clericum quemlibet in publico examinet, nisi in ecclesia.

CAPUT XVI.

Nemo enim clericus vel diaconus, aut presbyter propter causam suam quamlibet intret in curiam, quoniam omnis curia a cruore dicitur, et immolatio simulacrorum est. Quoniam si quis clericus in curiam introierit, anathema suscipiat, nunquam rediens ad matrem ecclesiam. A communione autem non privetur propter tempus turbidum.

CAPUT XVII.

Nemo enim quemquam peccantem clericum cæde attingat, non presbyter, non diaconus, non episcopus supra clericum vel servitorem ecclesiæ ad cædem perducat. Sed si ita causa exigit clerici, duo priventur honore, ut pœnitentes ad matrem Ecclesiam.

CAPUT XVIII.

Nemo enim diaconus adversus presbyterum offerat crimen turpitudinis.

CAPUT XIX.

Nemo enim presbyter a die onus presbyterii sumat conjugium, ut et si neglecto egerit, decem annis eum dicimus privari honore. Quod si quis contra hunc chirographum præsentem ac publice egerit dictum, condemnetur in perpetuum.

CAPUT XX.

Nemo enim judicabit primam sedem, quoniam omnes sedes a prima sede justitiam desiderant temperari. Neque ab Augusto, neque ab omni clero, neque a regibus, neque a populo judex judicabitur. Et subscripserunt ducenti octoginta quatuor episcopi, et quadraginta quinque presbyter, et quinque diacones, et duo sequentes, et Augustus Constantinus, et mater ejus Helena. Et fixit canonem hunc Silvester episcopus in urbe Roma, et omnibus episcopis aspersit. Actuum in Trajanas thermas, 3 Kal. Junii, Donno Constantino Augusto tertio, et Prisco consule.

Godina 363:
Episkop Rosa (Kotora) na saboru u Antiohiji

II ANTIOHIJSKI SABOR
U VRIJEME PAPE LIBERIJA[*]

Antiohijski sabor. Semiarijanci (poluarijanci) počeli su da pokazuju namjeru da privuku carevu pažnju, pa mu izidoše u susret kada se vraćao iz Persije i pošto su mu predali dokument (libelum) o vjeri, zatražili su da, budući da Akakijanci uče da je Sin Božiji nesličan Ocu, budu izbačeni sa svojih položaja i da oni sami budu postavljeni na njihove položaje. *Car ih,* kaže Sokrat, *pošto je primio njihov dokument, otpusti bez odgovora, rekavši samo ovo: "Ja sam dosljedan u odbojnosti prema neslozi: one koji su odani slozi s ljubavlju grlim i poštujem.* Kada su to čuli Akakijanci, da ne bi, kao što su oni sami učinili sa episkopima vjernim opšteprihvaćenom ispovijedanju vjere, bili izbačeni iz svojih crkava, počeše se odmah pretvarati da su blagovjerni i zatražiše da se preko Meletija sazove sabor pravoslavnih episkopa Antiohije. Kada je to predložio predstavnik zvanične crkve, dvadeset i sedam arijanskih episkopa, čija imena se nalaze u potpisu saborske poslanice, okupiše se na saboru, na kome su Nikejski simvol vjere, koji je pročitan i potvrđen bez ikakvih prepirki, zajedničkim glasanjem svi složno potvrdili; isti oni koji su taj simvol vjere tokom dugog niza godina napadali, kao probuđeni iz duge letargije, sada ga pjevajući slavoslov i bez ikakvog ustručavanja prihvatiše i svojeručnim potpisima potkrijepljen poslaše caru Jovijanu. Toliko im je bilo stalo da pred prvacima obećaju da će biti istinski katolici i žestoki branioci pravoslavne vjere; svojim javnim i iskrenim ispovijedanjem vjere, strahom obuzete jeretike naveli su da pjevaju slavoslov, ili su bar postigli da crveneći ćute, i ostanu prikriveni, ili odu negdje daleko. Vidi Baron. godine 363. br 140.

SABORSKA POSLANICA
Koju su zajedno sa Nikejskim simvolom vjere, koji joj je priložen, poslali caru Jovijanu. Ona izgleda ovako:

Najblagočestivijem i najbogoljubnijem, najdražem našem gospodaru Jovijanu, pobjedniku, Avgustu, sabor antiohijskih episkopa iz raznih oblasti sabranih na jednom mjestu, zajednički šalju pozdrav.

Dobro nam je poznato da tvoja blagočestivost, presveti care, mnogo napora ulaže prije svega da bude postojan mir i sloga u Crkvi. Nije nam, takođe, nepoznato da si mudro razmotrio da je učenje istinske pravoslavne vjere najvaljanije kako bi se ta sloga učvrstila. Stoga, da se ne bismo našli među onima koji nastoje da oskrvnu učenje istine, obraćamo se tvojoj blagovernosti i potvrđujemo da priznajemo simvol vjere sabora, nekada održanog u Nikeji i da se njega pridržavamo. Što se tiče riječi *jednosuštan* koja, kako se nekima čini, ne pristaje u tom simvolu, od otaca je na pravi način i pogodno u tumačenju objašnjena. To objašnjenje ukazuje na to da je Sin rođen iz suštastva Oca i da je po suštini jednak Ocu i da se nikakva strast ne smije podrazumijevati u njegovom neobjašnjivom rođenju, a sveti oci, pak, riječ suštastvo (usia) ne uzmaju u onom značenju u kakvom je u grčkom govornom jeziku, već je ona u značenju izopačena u onom pogubnom učenju, to jest da je Hristos nastao ni iz čega, što se Arije bezbožno usudio ustvrditi, a to isto tvrde i ovi Anomijanci, to jest oni, koji takođe tvrde da je Sin nesličan (različit) od Oca, a

[*] Mansi, vol. 3, col. 372.

CONCILIUM ANTIOCHENUM II.

SUB LIBERIO.

Hæretici imperatoris animum preoccupare conantur.

[a] (*Concilium Antiochenum.*) Semiariani impe-
ratoris animum præoccupaturi, e Perſi-
de redeunti obviam proceſſerunt, fideique libel-
lo oblato poſtularunt, ut Acaciani Filium Dei
Patris diſſimilem eſſe docentes, ſedibus ſuis
ejicerentur, ipſique in eorum loca ſufficerentur.

Imperatoris reſponſum laude dignum.

Imperator, inquit Socrates, *accepto eorum libel-
lo, ipſos abſque reſponſo dimiſit, hæc verba dum-
taxat locutus: Ego contentionem odio proſequor:
eos, qui concordiæ dediti ſunt, complector amore,
venerorque.* Quod cum Acaciani intellexiſſent,
ne, quod catholicis epiſcopis ipſi fecerant, ec-
cleſiis ſuis ejicerentur, pietate confeſtim ſimu-
lata inſtiterunt, ut per Meletium orthodoxo-
rum Antiochiæ epiſcoporum concilium cogere-
tur. Quod cum antiſtes catholicus præſtitiſſet,

Ariani per profeſſionem fidei Imperatoris Nicænam fidem confitentur.

viginti ſeptem epiſcopi Ariani quorum nomina
in ſubſcriptione ſynodalis epiſtolæ habentur,
ad ſynodum convenerunt, in qua Nicænam fi-
dem abſque altercatione in medium prolatam,
recitatam ac recognitam, communi ſuffragio
omnes ad unum comprobaverunt; quique per
multa annorum curricula eamdem impugnarant,
quaſi e longo inſaniæ lethargo expergefacti, pa-
linodiam recantantes, abſque tergiverſatione ali-
qua cognoverunt, ſuoque eam chirographo mu-
nitam ad imperatorem Jovianum tranſmiſerunt.
Tanti intereſt, principes palam profiteri, ſe ve-
re catholicos & orthodoxæ fidei acerrimos de-
fenſores eſſe; ſua enim fidei confeſſione publi-
ca & ſincera, hæreticos timore correptos ad pa-
linodiam recantandam inducunt, vel ſaltem ef-
ficiunt, ut rubore ſuffuſi fileant, lateant, aliove
procul abſcedant. Vide Baron. anno 363. n. 140.

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

SYNODALIS EPISTOLA,

Τῷ ἀσεβεσάτῳ καὶ θεοφιλεσάτῳ δεσπότῃ ἡμῶν
Ἰωβιανῷ, νικητῇ, Αὐγούστῳ, ἡ ἐν Ἀντιο-
χείᾳ παρόντων ἐπισκόπων ἐκ διαφόρων ἐπαρ-
χιῶν.

Quam cum Nicæna confeſſione illi attexta, ad Jovianum imperatorem miſe-
runt, hæc eſt.

*Sanctiſſimo, Deoque cariſſimo domino noſtro Jo-
viano, Victori, Auguſto, concilium epi-
ſcoporum Antiochiæ in unum ex variis pro-
vinciis convocatum, ſalutem.*

κατὰ Σωκρ. βιβ. 3. κεφ. 25. καὶ κατὰ Σω-
ζομ. λιβ. 6. κεφ. 4.

ΤΗΝ ἐκκλησιαστικὴν εἰρηνίαν τε καὶ ὁμόνοιαν,
ὅτι σοῦ καὶ πρώτη προεσβεύειν ἐσπούδασεν ἡ
ἀσέβεια, εὖ ἴσμεν καὶ αὐτοί, θεοφιλέσατε βασι-
λεῦ. ὅτι δὲ κεφάλαιον τῆς τοιαύτης ἑνότητος τῆς
ἀληθοῦς καὶ ὀρθοδόξου πίστεως καλῶς ὑπείληφας τὸν
χαρακτῆρα, οὐδὲ τοῦτο ἀγνοοῦμεν. ἵνα μὴ τοίνυν με-

ΤUAM pietatem, imperator ſanctiſſime, cum primis laborare, ut eccleſiæ pax & concordia ſtabiliatur, nobis exploratum eſt. Neque ſumus neſcii, te ſapienter conſidera-

Extat apud Socratem l. 3. cap. 25. Sozom. lib. 6. c. 4. Baron. ann. 363. n. 141.

koji su se nedavno pojavili, još mnogo drskije i bezobraznije u namjeri da izazovu neslogu u Crkvi. Zbog toga uz ovu poslanicu, kojom ti izražavamo opredjeljenje svoga srca, prilažemo primjerak simvola vjere koji su formulisali episkopi okupljeni u Nikeji (koji dakako s mnogo žara grlimo): ovaj je simvol vjere prepun učenosti i mudrosti to jest izjavljujemo da vjerujemo u jednoga Boga Oca, Svedržitelja... *i dalje slijedi cio nikejski simvol vjere.*

Ja Meletije, episkop antiohijski, izjavljujem da odobravam sve što je gore rečeno. Ja Jevsevije, episkop samotrački isto tako. Evagrije sicilijski, takođe, Uranije episkop apamejski, Zoilo, episkop Larise, Akakije, episkop Cezareje, Antipatar, episkop Rosa, Avramije, episkop Urima, Aristonik, episkop Seleukopolja, Varlamen, episkop Pergama, Uranije, episkop Melitine, Magno (Maris), episkop Halkedona, Evtihije, episkop Elevteropolja, Isakokis, episkop Armenije (veće), Tit, episkop Bostra, Petar, episkop Sipa, Pelagije, episkop Laodikeje, Aravijan, episkop Antre, Pizon, episop Adama, preko svog zastupnika Lamidriona, Savinijan, episkop Zevgmata, Atanasije, episkop Ankire, preko (dvojice) zastupnika, Orfita i Aetija, Irinion, episkop Gaze, Pizon, episkop Avguste, Patricije, episkop Palta, preko zastupnika Lamidriona, Anatolije, episkop Verije, Teodotim, episkop Arava i naposljetku Lukijan, episkop Areja (Arka). Ovaj dokument smo pronašli u Savinovoj knjizi koja je zabilježena u Saborskim aktima.

ISTA SABORSKA POSLANICA[2] IZ (DOKUMENTA) EPIFANIJA SHOLASTIKA

Najblagovjernijem i bogoljubnom našem gospodaru Jovijanu, Viktoru Avgustu, sabor prisutnih episkopa iz raznih oblasti sabranih u gradu Antiohiji.

Bogu dragi care, i mi dobro znamo da se tvoja blagočestivost prije svega pobrinula da se stvori mir i sloga u Crkvi; a nije nam nepoznato ni to da si zbog toga prihvatio sam vrh istinskog jedinstva i pravoslavne vjere. Ali kako ne bismo bili ubrojani među one koji skrnave učenje istine, obraćamo se tvojoj blagočestivosti, budući da smo od početka prihvatili i (još uvijek) se pridržavamo simvola vjere svetog Sabora nekada održanog u Nikeji. Budući da i za riječ *jednosuštan*, prema kojoj se neki drugi izgleda drugačije odnose, kažemo da su je Oci pomno protumačili; dakako, oni naznačuju da je Sin rođen iz suštastva Oca i stoga je po suštini jednak Ocu. Ne vjeruje se, naime, da postoji nekakva strast u vezi sa neizrecivim Njegovim rođenjem; sa druge strane, značenje riječi *suštastvo/suština,* Oci ne prihvataju kako je ponekad uobičajeno kod pagana, već smatraju da je to razorno učenje Arijanaca, koji su se usudili da propovijedaju nešto bezbožno u vezi sa Hristom (rođenim) iz nepostojećeg (t.j. ni iz čega). A to isto tvrde i ovi bezočnici koji se sada zalažu za različitost (Oca i Sina), te su se žešće i drskije usudili da pokušaju da razore slogu u Crkvi. Iz tog razloga ovom svom obraćanju pridodali smo primjerak simvola vjere Nikejskog sabora, koji i mi dolično prisvajamo. On glasi ovako: Vjerujemo u jednoga Boga Oca, Svedržitelja, (na grčkom jeziku i navodi se kompletna verzija simvola vjere) itd.

U potpisu: Meletije, episkop Antiohije, založio sam se za ono što je gore napisano i saglasan sam sa tim: Jesvevije episkop Samosatski, Evagrije, episkop sicilijski, Uranije, episkop Apameje, Zoilo, episkop lariski, Akakije, episkop Cezareje, Antipatar, episkop Rosa, Avramije, episkop urimenski, Aristonik, episkop Seleukobela (!), Varlamen, episkop Pergama, Uranije, episkop Melitene, Magno, episkop Halkide (na grčkom: Halkedona), Evtihoje, episkop Elevteropolja, Isaakije, episkop Armenije velike, Tit, episkop vostrenski, Petar, episkop hiponijski, Pelagije, episkop Laodikeje, Aravijan, episkop ardenski, Pizon, episkop adanenski preko svog zastupnika, sveštenika Lamiriona, Sabinijaj, episkop Zavgmata, Atanasije, episkop Ankire, preko zastupnika, dvojice sveštenika Orfita i Aetija, Irinej, episkop Gaze, Pizon, episkop Avguste,

[2] Druga verzija ove poslanice nalazi se u istor. Tripart., knjiga 7, poglavlje 4., i nju ovdje izlažemo iz Harduina.

se formam veræ & orthodoxæ fidei ad hanc concordiam confirmandam valere maxime. Idcirco, ne in eorum numero, qui doctrinam veritatis adulterare ſtudent, habeamur: viſum eſt, tuæ prudentiæ ſignificare, quod fidem ſancti concilii jam olim Nicææ congregati & approbemus & teneamus. Quandoquidem vocabulum *conſubſtantialis*, quod quibuſdam videtur parum recte in ea poſitum, eſt probe a patribus commodaque interpretatione explanatum. Quæ quidem interpretatio oſtendit, Filium ex Patris ſubſtantia genitum, Patri ſecundum ſubſtantiam ſimilem, & neque affectionem ullam in ejus inexplanabili generatione debere intelligi, neque vocabulum ſubſtantiæ apud ſanctos patres ad B conſuetudinem Græci ſermonis capi, ſed ab illis poni ad evertendum illud peſtiferum dogma, Chriſtum ſcilicet ex nihilo ortum eſſe, ab Ario impie inductum: quod etiam iſti Anomiani, id eſt, qui Filium Patri diſſimilem ſtatuunt, nuper exorti, multo audacius impudentiuſque ad eccleſiæ concordiam labefactandam aſſeverant. Quamobrem exemplar fidei ab epiſcopis Nicææ coactis expoſitæ (quam ſane vehementer ampleſtimur) his literis, quibus animorum noſtrorum ſententiam tibi declaravimus, ſubjungere placuit: eſt enim plenum eruditionis & doctrinæ, ſeque habet ad hunc modum: Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, & *quæ* C *ſequuntur Nicæni ſymboli confeſſionis.*

Ego Meletius epiſcopus Antiochiæ, ea quæ ſupra ſcripta ſunt fateor me approbare. Ego Euſebius Samoſatæ epiſcopus eodem modo. Evagrius item Siculus, Uranius Apameæ, Zoilus Lariſſæ, Acacius Cæſaraeæ, Antipater Roſſi, Abramius Urimorum, Ariſtonicus Seleucopolis, Barlamenus Pergami, Uranius Melitinæ, Magnus Chalcedonis, Eutychius Eleutheropolis, Iſacoces Armeniæ majoris, Titus Boſtrorum, Petrus Sipporum, Pelagius Laodiceæ, Arabianus Antri, Piſo Adanorum per Lamydrionem presbyterum, Sabinianus Zeugmatis, Athanaſius Ancyræ per Orphitum & Aetium presbyteros, Irenio Gazæ, Piſo Auguſtæ, Patricius Palti per Lamydrionem presbyterum, Anatolius Beroœenſium, Theodotimus Arabum, Lucianus denique Areorum epiſcopus. Hunc libellum in Sabini libro, qui Collectio rerum in Concilio actarum inſcribitur, invenimus.

Epiſcopi qui interfuere concil. Antiocheno.

* Maris.

τὴ τῆς παραλαραττόντων τὸ δόγμα τῆς ἀληθείας τετύχθαι νομιζώμεθα, ἀναφέρομεν τῇ σῇ ἀγλαβείᾳ, ὅτι τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν Νικαίᾳ πάλαι πρότερον συγκροτηθείσης τὴν πίστιν, καὶ ἀποδεχόμεθα, καὶ κατέχομεν. ὁπότε καὶ τὸ δοκοῦν ἐν αὐτῇ ξένον τισὶν ὄνομα, τὸ τοῦ ὁμοουσίου φαμὲν, ἀσφαλοῦς τετύχηκε παρὰ τοῖς πατράσιν ἑρμηνείας, σημαινούσης ὅτι ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς ἐγεννήθη, καὶ ὅτι ὅμοιος κατ' οὐσίαν τῷ πατρὶ, ὅτε δὲ ὡς πάθους τινὸς περὶ τὴν ἄῤῥητον γέννησιν ἐπινοουμένου, ὅτε κατά τινα χρῆσιν Ἑλληνικὴν λαμβάνεται τοῖς πατράσι τὸ ὄνομα τῆς οὐσίας, εἰς ἀναίρεσιν τοῦ ἐξ οὐκ ὄντων περὶ τοῦ Χριστοῦ ἀσεβῶς τολμηθέντος παρὰ τοῦ Ἀρείου, ὅπερ καὶ οἱ γνῶν ἐπιφοιτήσαντες ἀνόμοιοι, ἔτι θρασύτερον καὶ τολμηρότερον ἐπὶ λύμῃ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμονοίας ἀναιχμώπως παῤῥησιάζονται. διὸ συνεπιξάμενοι τῇ δι' ἡμῶν ἀναφορᾷ, καὶ τὸ ἀντίγραφον τῆς πίστεως τῆς ἐν Νικαίᾳ ὑπὸ τῶν συγκροτηθέντων ἐπισκόπων ἐκτεθείσης, ὧν τινα καὶ ἀγαπῶμεν, ἥτις ἐστὶν, πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ μαθήματος πλήρη.

Μελίτιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, ἔδωκα συναινῶν τοῖς προγεγραμμένοις· Εὐσέβιος Σαμοσάτων· Εὐάγριος Σικελός· Οὐράνιος, Ἀπαμείας· Ζωΐλος, Λαοδικείας· Ἀκάκιος, Καισαρείας· Ἀντίπατρος, Ῥώσου· Ἀβράμιος, Οὐρίμων· Ἀριστόνικος, Σελευκοβήλου· Βαρλαμᾶς, Περγάμου· Οὐράνιος, Μελιτινῆς· Μάγνος, Χαλκηδόνος· Εὐτύχιος, Ἐλευθεροπόλεως· Ἰσαακόκις, Ἀρμενίας μεγάλης· Τῖτος, Βοστρῶν· Πέτρος, Σίππων· Πελάγιος, Λαοδικείας· Ἀραβιανὸς, Ἀνῦρ· Πίσων, Ἀδάνων, διὰ Λαμυδρίωνος πρεσβυτέρου· Σαβινιανὸς, Ζεύγματος· Ἀθανάσιος, Ἀγκύρων, διὰ Ὀρφίτου, καὶ Αετίου πρεσβυτέρων· Εἰρηνίων, Γάζης· Πίσων, Αὐγούστης· Πατρίκιος, Πάλτου διὰ Λαμυδρίωνος πρεσβυτέρου, Ἀνατόλιος, Βεροίων· Θεότιμος, Ἀράβων· Λουκιανὸς, Ἀρκων· τοῦτο μὲν δὴ τὸ βιβλίον τῇ συναγωγῇ τῆς συνοδικῶν Σαβίνου γεγραμμένον ἀρίθμου.

Eadem Synodalis [1] Epistola ex Epiphanio Scholastico.

Piiſſimo & Deo amabili domino noſtro Joviano, Victori, Auguſto, ſynodus præſentium epiſcoporum ex diverſis provinciis in Antiochena urbe convenientium.

QUOD eccleſiaſticam pacem atque concordiam tua primum ſtuduerit pietas celebrare bene novimus etiam nos, Deo amabilis Imperator; quod vero verticem hujuſmodi veræ unitatis & orthodoxæ fidei bene ſumpſeris, neque hoc ignoramus. Sed ne cum his qui adulterant veritatis dogma adnumeremur, tuæ pie- E tati ſuggerimus, quoniam ſancti Concilii in Nicæa olim & ab initio celebrati fidem & ſuſcepimus & tenemus. Quando etiam conſubſtantialitatis nomen, quod aliter ſe quibuſdam habere videtur, dicimus cautam interpretationem a Patribus excepiſſe; quippe ſignificantibus, quod ex ſubſtantia Patris natus ſit Filius, D& quia ſimilis per ſubſtantiam Patri eſt. Non enim velut aliqua paſſio circa ineffabilem nativitatem creditur: neque ſecundum aliquem paganorum uſum percipitur a Patribus ſubſtantiæ nomen dictum; ſed ad deſtructionem Arianorum, qui præſumpſerunt ex non exſtantibus de Chriſto aliquid impie prædicare. Quod etiam iſti, qui nunc inæqualitatem aſſerunt, aſperius & audacius ad vaſtandam Eccleſiæ concordiam imprudentes auſi ſunt perpetrare. Quamobrem huic noſtræ relationi ſubjunximus exemplar fidei Nicæni Concilii, quam etiam decenter ampleſtimur. Eſt enim hujuſmodi: Credimus in unum E Deum Patrem omnipotentem, [2] & reliqua.

Et ſubſcriptio: Melitius epiſcopus Antiochiæ, obtuli in ſupraſcriptis, conſentiens: Euſebius Samoſatenus, Evagrius Siculus, Uranius Apamiæ, Zoilus Lariſſenus, Acacius Cæſariæ, Antipater Rhoſi, Abramius Urimenus, Ariſtonicus Seleucobeli, Barlamenus Pergami, Uranius Meliten-

[2] *Græce*, & reliqua quæ ſequuntur in ſymbolo, integre.

1 Alia hujus Epiſtolæ verſio habetur apud Epiphanium Schol. in hiſt. Tripart. lib. 7. cap. 4. illamque hic exhibemus ex Harduino. 2 Lege, Γ'πατον. 3 Lege, Λ'θρίου.

Patricije, episkop Palta, preko zastupnika, sveštenika Lamiriona, Anatolije, episkop Verije, Teotim, episkop aravenski, Lurijan, episkop arcenski.

SABOR U ANTIOHIJI (sazvan od) MELETIJA

Iz saborskog spisa

A slično je i blaženopočivši Meletije, primivši Jevsevija i Lukifer(t)a, koji je u Antiohiji bio rukopoložen kao Pavlin, episkop Evstatijancima i koji je izneo mnoge novodonijete odluke stadu koje je poučavao, i sam je primio svoj tron, Antiohiju. A tamo je, pošto je sabrao sirijske i feničke episkope, potvrdio nikejske saborske odluke.

ZAPAŽANJE P. ANTONIJA PACA

Ljeta Gospodnjeg 363.
Br. 8.

Car Jovijan je *mjeseca Hiperbereteja* (to jest oktobra) *došao u Antiohiju,* kaže Teofan. Amijan, u 25. knjizi, svjedoči da je on u tom gradu *nešto malo proboravio i pošto je bila oštra zima* da je otputovao u Tars, grad u Kilikiji, a potom u Ankiru. Zbog toga se čini da je antiohijski sabor održan poslije mjeseca septembra. Time se bavi i saborski spis, gdje se kaže da je on potvrdio saborske odluke. Ali, budući da ove riječi saborske poslanice citirane iz Sozomenove 6. knjige, 4. poglavlje, *da je Sin iz suštastvenosti (suštine) Oca rođen, pa se prema tome podrazumijeva da je jednosuštan Ocu,* u smislu iskrivljenom od onih koji nijesu dobro mislili o Meletiju, prihvaćeno je: da su riječi *sličan u suštastvu*, Poluarijancima i Makedonijancima zajedničke; u knjizi napisanoj protiv ovog sabora, 1. tom Atanasijevih djela nosi naslov: *Pobijanje Meletijevov, Jevsevijevog i Pavlovog licemerja.* Ta knjiga se pogrešno pripisuje Atanasiju, iako bi prije mogla biti pripisana Paulinu Antiohijskom, ili nekom drugom od njegovih sljedbenika. Štaviše, D. Hijeronim, koji je Paulina pratio, u svojoj Hronici je napisao: *Antiohijski sabor sazvan od Meletija i njegovih: na tom saboru, odbacivši termin "homousion" u anomijanskom smislu, osudili su time i osnovnu dogmu Makedonijanaca o "homousion".* Tako se čita u svim primjercima.

litenes, Magnus [a] Chalcidis, Eutychius Eleutheropoleos, Isaacius Armeniæ majoris, Titus Bostrensis, Petrus Hipponius, Pelagius Laodiciæ, Arabianus Adrensis, Piso Adanenus per Lamyrionem presbyterum, Sabinianus Zeugmatis: Athanasius Ancyræ per Orphitum & Aetium presbyteros, Irenæus Gazæ, Piso Augustæ, Patricius Palti per Lamyrionem presbyterum, Anatolius Berœæ, Theotimus Arabenus, Lurianus Arcenus.

[a] *Græce*, Chalcedonis.

SYNODUS ANTIOCHENA MELETII
Ex libello Synodico.

Ὁμοίως δὲ καὶ Μελέτιος ὁ ἀοίδιμος, ἀναλαβὼν Εὐσέβιον καὶ Λυκίφερτον, ὃν Ἀντιοχείᾳ τοῖς Εὐσταθιανοῖς Παυλῖνον χειροτονήσαντα, καὶ πολλὰς κηνοτομίας παραδεδωκότα τῷ ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένῳ ποιμνίῳ, καὶ αὐτὸς θρόνον τὸν ἑαυτοῦ κατελαμβάνει, τὴν Ἀντιόχειαν. Ἐν ᾗ τοὺς ἐκ Συρίας καὶ Φοινίκης ἀρχιερεῖς συλλεξάμενος, τὰ ὑπὸ Νικαίᾳ σωφρονικῶς ἐκήρυξεν.

SIMILITER vero & celeberrimus Meletius, assumpto Eusebio & Lucifero, qui Antiochiæ Eustathianis Paulinum episcopum legerat, multaque nova instituta ovili, quod docebat, tradiderat: suum & ipse thronum recepit, Antiochiam. Ubi Syriæ & Phœnices episcopis congregatis, Nicæna decreta synodice confirmavit.

Observatio P. Antonii Paci
ad annum Christi 363. num. 8.

Jovianus Imp. *mense Hyperberetæo*, (id est, Octobri) *Antiochiam advenit*, inquit Theophanes. Ammianus lib. 25. testatur, eum in ea urbe *moratum paullisper* esse, & *flagrante hyeme* inde profectum Tarsum Ciliciæ urbem venisse, ac postea Ancyram. Quare post mensem Septembrem Synodus Antiochena habita videtur. Agit de ea Libellus Synodicus, ubi dicitur, eam Nicæna decreta synodice confirmasse. Sed quia hæc verba epistolæ Synodicæ a Sozomeno lib. 6. cap. 4. recitatæ, *ut sc. Filius ex substantia Patris genitus, & quoad substantiam Patri similis esse, intelligatur*, in perversum sensum ab his, qui non bene de Meletio sentiebant, acciperentur: quod voces illæ, *similis in substantia*, Semiarianis & Macedonianis communes essent; scriptus adversus hanc Synodum Antiochenam liber, qui tom. 1. Operum Athanasii legitur cujus titulus est: *Refutatio Hypocrisεos Meletii, Eusebii & Pauli Samosatenſis*. Qui liber Athanasio perperam adjudicatus, cum potius sit Paulini Antiochensis, aut alterius ex ejus factione. Imo D. Hieronymus, qui Paulinum sequebatur in Chronico suo scripsit: *Synodus Antiochia a Meletio & suis facta: in qua homousio, anomœoque rejecto medium enier hæc homojousion. Macedonianum dogma vindicaverunt*. Ita enim in omnibus exemplaribus legitur.

Godina 382:
Izvještaj sa sabora u Rimu upućen crkvama Akvilejskog patrijarhata (i Kotoru i Risnu) po pitanju arijanizma Gota

PRVO PISMO

Primjerak sa sinoda koji je održan u Rimu u prisustvu 93 episkopa, iz carske prepiske.[*]

Napomena : Ovo pismo, preuzeto od Teodoreta, Sarazanije je obdario svojom interpretacijom: ja se koristim Holstenijevim latinskim izdanjem, kao da je Damasov original, kao što sam rekao u 5. poglavlju. Zašto je, pak, kod Sozomena i Teodoreta iz Ilirika, Holstenijevo latinsko izdanje episkopima na Istoku napisano, vidi u poglavlju 7. Drugi kodeks rukopisa, iz kojeg je preuzeto (pismo), Bobijenski kardinal Scipion, bibliotekar Sv. Suzane, prenio je u Vatikansku biblioteku mnogo prije nego što je Holstenski (rukopis) pregledao i obećao da će (ga) on objaviti fr. Ludovik Kapel iz nasljeđ. Episkopa rim. koment. kasn. Pogl. 5; postoji također i u Valicelanskom kodeksu 23, str. 107, prepisano iz stare Tridentinske knjige, koja je u taj grad donijeta u vrijeme koncila.

PISMO

Damas, Valerijan[3], Vitalijan[4], Aufidije, Pacijan, Viktor, Prisk, Inocencije, Abundije, Teodul i ostali koji su sakupili u gradu Rimu kako bi saslušali Auksencijev slučaj i kako bi iskazali vjernost, svim episkopima koji su postavljeni na istoku (žele) spasenje u Gospodu.

Uzdajemo se u vašu svetost utemeljenu na učenju apostola da ostajete nepokolebljivi u vjeri i da je narodima prenosite, a ta vjera se ni u čemu ne razlikuje od onoga čemu su učili naši stari. Jer dolikuje da sveštenici na isti način služe Bogu, a obrazovanje drugih predstavlja sastavni dio toga. Ali iz izveštaja galske i venetske braće saznajemo da neki dovoljno ne rasuđuju, ne iz sklonosti prema jeresi, niti je pak[5] moguće da padnu u toliko zlo i postanu protivnici Božiji, nego zato što se kolebaju zbog nevještih tumačenja iz neznanja ili nekakve prostodušnosti. A treba više da se drže suda naših otaca kad god su u pitanju različita mišljenja koja se nametnu njihovim ušima[6]. Najzad su odredili da je Auksencije iz Milana uglavnom iz tog razloga proglašen

[*] PL, vol. X, col. 547-548.

[3] Čuveni Akvilejski episkop, čije rukopoloženje Dandul u svojoj hronici smješta u god. 368; po tome što je Fortunijan preminuo krajem 366. ili sljedeće godine (*Fontanin. Skripta Akvileika, na kraju 2. poglavlja)* Na ovo pismo odgovara Vasilije Veliki, pismo 91. Dela, tom III.

[4] Vitalijana i Viktora nalazimo kod Baron. u analima, 155, br. 22, upisane među onim episkopima koji su se potpisali na zavjereničkom milanskom sinodu protiv Atanasija, ali se ne spominje kojim crkvama su na čelu. Ugelije kaže da je nekako u to vrijeme *Viktor* bio na čelu crkve u Pjačenci; međutim, Petar Kastela de Tuskor. Orig. pogl. 12 nam tvrdi da je *Viktor* Firentinski episkop koga je naslijedio Zenobije. O *Prisku* se kod Hilar. fragment 8, može pročitati da je bio među legatima Ariminskog koncila, koji su se uostalom udaljili od vjere, ali isto tako moguće je da su, kada su se urazumili, prisustvovali ovom koncilu koji je održan pod papom Damasom. O ostalima nijesam ništa pronašao.

[5] Ovdje je jasno da izdavač pisama rimskih pontifika procjenjuje da nije moguće da bude ovako napisano u ono vrijeme kada je toliko arijanskih episkopa bilo svima pred očima. Zbog toga smatra da Holstenski primjerak nije autentično latinski, već da je nevješto preveden sa grčkog, ili da je preuzet iz primjerka koji je imao grešku. Ali šaljiva je ova observacija učenog čovjeka: Damas opominje da je jeres toliko zlo da se čini da uskoro može da padne na protivnike Božije, tako u onima kojima piše pobuđuje strah kako bi se lakše vratili dužnosti i dobro se toga čuvali.

[6] Tako i Sozomen i Teodoret. Stoga su Galski i Venetski episkopi dostavili (prijavili) Auksencija kao glavnog širioca ove jeresi i zla koje se nameće priprostijim episkopima, i kao vinovnika spletki; iz tog razloga su propisali da su ga oni odbacili. Ali zašto? Bez sumnje zato da bi tom presudom od Apostolske stolice, gdje se nalazi izvor zajednice, imali potvrde i kako bi se ona svuda proširila: ovo je naime bila snaga te presude, koju su rimski pontifici dodavali svojim sinodskim odredbama: *da se ne bi neko,* to jest *neprijatelj istine* svojim *ćutanjem usudio opravdati* da se ne pokorava, kao što kaže Leon M. u pismu 107, 1. Zaista je vjerovatno da se tako zbilo, pošto su se Hilarije i Euzebije Vercelenski sa onim milanskim jeretikom sastali, objavljeno je cirkularno pismo tog istog Hilarija protiv njega. Svi priznaju da je osuđen; ali to se iz ovog pisma uopšte jasno ne vidi, zato što je ono napisano samo onim episkopima koji se, čini se, kolebaju, kako bi se zadržali u službi; sinodska akta, međutim, odakle bi se ovo moglo pokazati, više ne postoje.

SANCTI DAMASI OPUSCULA.

EPISTOLÆ.

EPISTOLA PRIMA.

EXEMPLUM SYNODI HABITÆ ROMÆ EPISCOPORUM XCIII, EX RESCRIPTO IMPERIALI.

MONITUM.

Hanc Sarazanius a Theodoreto acceptam sua interpretatione donavit : ego vero latina Holstenii editione utor, velut primigenio Damasi fœtu, ut dixi cap. 5. *Cur vero apud Sozomenum et Theodoretum* Illyricis, *Holsteniana vero* episcopis per Orientem constitutis *inscripta sit, vide cap.* 7. *Cæterum ms. codicem, ex quo sumpta est ex Bobiensi in Vaticanam bibliothecam Scipione cardinali S. Susannæ bibliothecario translatum, diu ante Holstenium inspexerat, ac se editurum promiserat Fr. Ludovicus Capellus de succes. Episc. Rom. dissert. poster. cap.* 5 ; *exstat etiam in Vallicellano cod.* 23, *p.* 107, exscripta ex veteri Tridentino, *ad eam scilicet urbem concilii tempore allato*, libro.

EPISTOLA.

Damasus, Valerianus [a], Vitalianus [b], Aufidius, Pacianus, Victor, Priscus, Innocentius, Abundius, Theodulus, et cæteri qui ad audiendam causam Auxentii, exponendamque fidem, in urbe Roma convenerunt, Episcopis Catholicis per Orientem constitutis in Domino salutem.

Confidimus quidem, Sanctitatem vestram Apostolorum instructione fundatam, eam tenere fidem, eamque plebibus intimare, quæ a majorum institutis nulla ratione dissentiat. Neque enim aliter Dei sentire B convenit sacerdotes, quorum pars est cæteros erudire. Sed Gallorum atque Venetensium fratrum relatione comperimus, nonnullos non hæresis studio, neque enim [c] hoc tantum mali cadere in Dei antistites potest, sed inscitia vel ex simplicitate quadam scævis interpretationibus æstuantes, non satis dispicere, quæ magis patrum nostrorum sit tenenda sententia, cum diversa consilia eorum auribus ingerantur [d]. Denique Auxentium Mediolanensem hac præcipue causa damnatum esse prærscribunt. Par est igitur, universos [e] magistros legis per orbem Romanum paria de lege sentire, nec diversis magisteriis fidem dominicam violare. Nam cum dudum hæreticorum virus, ut nunc iterum cœpit obrepere, ac præcipue Arianorum blasphemia pullulare cœpisset, C majores nostri CCCXVIII episcopi, atque ex urbe sanctissimi episcopi urbis Romæ directi, apud Nicæam confecto concilio, hunc murum adversus arma diabolica statuerunt, atque hoc antidoto mortalia pocula propulsarunt, ut Patrem, Filium, Spiritumque Sanctum unius Deitatis, unius figuræ, unius credere oporteret substantiæ, contra sentientem alienum a nostro consortio judicantes. Quam definitionem salutarem postea aliis tractatibus quidam pervertere et

[a] Celebris scilicet Aquileiensis episcopus, cujus ordinationem Dandulus in Chronico collocat ad ann. 368 ; siquidem Fortunianus anno labente 366 aut altero obierat (*Fontanin. script. Aquil. c.* 2, *in fin.*). Huic rescribit Basilius Magnus, epist. 91, Oper., tom. III.

[b] Vitalianum ac Victorem inter eos episcopos recensitos legimus apud Baron. ann. 155, n. 22, qui in Mediolanensi latrocinali synodo contra Athanasium subscripserunt : at Ecclesiæ, quibus præerant, D non exprimuntur. Ughellius circa hæc tempora, *Victorem* Placentinam Ecclesiam administrasse ait ; *Victorem* præterea Florentinum episcopum nobis statuit Petrus Casella de Tuscor. orig. cap. 12, cui Zenobium successisse tradit. *Priscus* apud Hilar. fragm. 8 legitur cum legatis Ariminensis concilii, qui postremo a fide prævaricati sunt : fieri itaque facile potest, ut cum omnes resipuissent, huic synodo sub Damaso adfuerint : de cæteris nihil mihi occurrit.

[c] Hæc clar. editor epistolarum Romanorum pontificum vix scribi potuisse censet eo tempore, quo tot Ariani episcopi in omnium oculis versabantur : atque hinc Holstenianum exemplar non de latino authentico, sed ex græco ab imperito interprete, vel corrupto exemplari sumptum fuisse putat. At judicra viri docti observatio est : siquidem Damasus tantum esse mali hæresim monet, ut vix cadere in Dei antistites posse videatur, sic in iis ad quos scribit ejus horrorem ingenerans, ut ad officium facilius redeant, et ab ea caveant.

[d] Sic etiam Sozomenus, et Theodoretus. Galli itaque, ac Venetenses episcopi Auxentium detulerant velut præcipuum ejus hæresis fomitem, ac malorum, quæ simplicioribus episcopis ingerebantur, consiliorum auctorem ; eumque a se ob eam causam damnatum fuisse perscripserant. Cur vero ? nempe ut ea sententia ab apostolica sede, unde fons communionis oritur, rata haberetur, ac promulgaretur ubique : hæc enim ejus, quam Romani pontifices synodalibus definitionibus adjiciebant, sententiæ vis erat, *ne quis* scilicet, *veritatis inimicus ex* eorum *silentio sese excusare præsumeret*, quin pareret, ut ait Leo M. epist. 107, n. 1. Hæc vero contigisse verisimile est, postquam Hilarius et Eusebius Vercellensis cum eo hæretico Mediolani congressi sunt, publicatusque est Hilarii ejusdem contra illum encyclicus libellus. Damnatum fatentur omnes ; at hoc ex hisce litteris minime aperte constat, quod scriptæ duntaxat illæ sunt ad eos, qui nutare videbantur epi-copos, in officio continendos ; acta vero synodi, unde hoc demonstrari poterat, perierunt.

[e] Episcopos scilicet : sic Paulus I ad Timoth., cap. XIII, et ad Tit., cap. I.

krivim. Jednako, dakle, svi magistri[7] treba u svemu iz zakona da se pokoravaju po čitavom rimskom svijetu, a ne da raznim učenjima oskrvnjuju vjeru Gospodnju. Jer kada je otrov jeretika, kao sada, već po drugi put započeo neprimjetno da se širi, a naročito kada je počela da buja arijanska blasfemija, većina od naših 308 episkopa i najstariji episkopi grada Rima koji su upućeni iz grada kada se okupio sinod kod Nikeje, ovaj bedem su postavili protiv oružja đavolskog i ovim protivotrovom odbili su smrtonosne čaše: da treba vjerovati da su Otac, Sin i Sveti Duh jedno Božanstvo, jednoobrazno i jednobitno i treba osuditi onoga ko misli drugačije od onoga u čemu smo se svi složili. Tu spasenja vrijednu definiciju pokušavaju da unište i oskvrnu drugačijim tumačenjima. Ali i na samom početku isti oni, koji su se sakupili kod Arimina da se tome usprotive, izmijenili su do te mjere da priznaju da im se potkralo u drugoj raspravi, zato što ne bijahu shvatili da je to u suprotnosti[8] kod Nikeje sa uobličenom odlukom otaca[9]. I nije moglo zaista biti nikakvog nesporazum sudeći po broju onih koji su se sakupili kod Arimina, kada se zna da nijesu (imali uza se) ni Rimskog episkopa, čije je mišljenje trebalo očekivati prije svih, niti Vicencija, koji je toliko godina besprekorno služio kao sveštenik, niti druge slične njima da odlukama pribave nekakav konsensus; iako su, kao što smo rekli, upravo isti oni, koji su se, čini se, silom nametnuli, isti su protestovali da nijesu zadovoljni boljom odlukom. Stoga se vaše poštenje okrenulo ovoj jedinoj vjeri, koja je kod Nikeje utemaljena na autoritetu apostola, i treba da je se neokolebljivo držite; njome se ponose oni sa Istoka koji sebe priznaju za pripadnike Saborne Crkve zajedno sa nama sa Zapada: vjerujemo da ne može dugo trajati da oni koji drugačije misle[10], iako su se od samog početka mogli izvući iz naše zajednice, i njihov narod diše slobodno i bez zabluda. Kako će oni biti kadri da isprave zablude naroda, ako i njih same opsijeda zabluda[11]? Ako se dakle slaže sa svim sveštenicima Božijim i mišljenje vaše milosti: duboko vjerujemo da ste u tome nepokolebljivi i čvrsti, te tako i mi i vi ispravno treba da mislimo12, a vi treba to da potvrdite uzvratnim pismom vaše svetosti.

---

[7] To jest episkopi: Tako apostol Pavle (piše) u prvoj poslanici Timoteju pogl. XIII i Titu u I pogl. (Navodi ne odgovaraju biblijskim - <prim prev>)

[8] Ovim čuvenim mjestom čak se i skorije koristio slavni čovjek Jo. Baptista obrazovan na univerzitetu u Padovi, nekada vodeći profesor Kanona, sada episkop Feltrenski, u apologiji Honorija: naime, pošto je na osnovu veoma ozbiljnih argumenata dokazao da je jedno Honorijevo pismo upućeno Sergiju lažno i iskvareno, a drugo potpuno izmišljeno, najzad na osnovu ovog svjedočanstva Damasa i drugih pontifika zaključio je da nikakav autoritet ne može (biti bliži) doći (pristupiti, prići) onim pismima sa šestog sinoda, po tome što kaže da su jedno definicije sinoda, a drugo, pak, sud (mišljenje) episkopa okupljenih na sinodu, odnosno ono što je ili protiv, ili mimo poslanica Apostolske stolice iznijeto. Ali će biti jasno da je vidio u pogl. 25 i dalje.

[9] Valesije *suprotna.*Valicelanski kodeks; *Zato što nijesu shvatili da je kod Nikeje oblikovana suprotna odluka Otaca.*

[10] Teodoret ¥lla nosoàntej, (koji drugačije misle) jer je daleko od latinskog smisla, mada bi se čak i ovo moglo podnijeti: Tako izdaje Fotije BB. str. 552. Hešel. t¦ 'Apollinar…ou nosoàntaj (one koji misle kao Apolinar). Uostalom, svi priznaju da je ovo mjesto iskvareno i manjkavo. Stoga Valesije uz Teodoritovu II knjigu, pogl. 22, isto tako dupunjuje, *da oni koji drugačije misle, iako bi se od samog početka, kao tuđi od naše zajednice, zbog imena episkopa mogli izvući, i narode,* i t.d.

[11] Hijeronim protiv Lucif. *Naime, budući da stoga što se episkop u crkvi postavlja kako bi sačuvao narod od zablude, kolika će zabluda biti u narodu kada je u zabludi onaj koji poučava.*

[12] Čitaj *debetis* (morate), Valesije zastupa mišljenje da se sinodske poslanice šalju da bi obezbijedile jedinstveno mišljenje episkopa po cijelom svijetu, uz tako definisan dogmat ide i nepromjenljiva moć (sila). To jedinstvo u mišljenju se po običaju zahtijeva većinom otvorenim riječima: a forma zahtijevanja, kojom se Damas na ovome mjestu koristi, više priliči hrišćanskoj smjernosti. Tako Ankirski sinod, održan 358. godine, kaže: *Zbog toga opet i opet molimo milošću Božijom i kolega, da pročitavši ovo pismo čas da u našem srcu bude vjera predata nam od predaka, čas da vi mislite isto što i mi i da se jasno obavežete.* Stoga Konstancijeva ispravka i tumačenje ne odgovara. Skoriji pisac Hijeronimove biografije, koja je štampana u Ankoni, potvrđuje da je ovo pismo Damas poslao u Ilirik godine 382. samo zato da bi ga pripisao svome Hijeronimu.

violare tentaverunt. Sed et in ipso exordio ab iisdem ipsis, qui hoc apud Ariminum retractare cogebantur, emendatum hactenus est, ut subreptum sibi alia disputatione faterentur, idcirco quod non intellexissent patrum sententiam apud Nicæam formatam esse [a] contrarium. [b] Neque enim præjudicium aliquod nasci potuit ex numero eorum, qui apud Ariminum convenerunt: cum constet, neque Romanum episcopum, cujus ante omnes fuit expetenda sententia, neque Vicentium, qui tot annos sacerdotium illibate servavit, neque alios hujusmodi statutis consensum aliquem commodasse: cum præsertim, ut diximus, iidem ipsi, qui per impressionem succubuisse videbantur, iidem consilio meliore displicere sibi fuerint protestati.

Unde advertit sinceritas vestra hanc solam fidem, quæ apud Nicæam Apostolorum auctoritate fundata est, perpetua firmitate esse retinendam; hac nobiscum Orientales, qui se catholicos recognoscunt, Occidentalesque gloriari: non longe autem fieri posse credimus, ut qui secus sentiunt, [c] licet hoc ipso conatu a nostra communione exui possint, plebesque eorum erroribus liberatæ respirent. Quemadmodum enim poterunt corrigere errata populorum, si ipsos error obsederit [d]? Concinat ergo cum omnibus Dei sacerdotibus et vestræ sententia charitatis: in qua vos fixos atque firmatos ut bene credimus, ita etiam nos vobiscum recte sentire debemus [e] reciprocis sanctitatis vestræ litteris approbare.

Ego Sabinus [f] diaconus Mediolanensis legatus de authentico dedi.

[a] Valesius *contrariam*. Vallicellanus codex: *Idcirco quod non intellexissent, Patrum sententiam apud Nicæam formatam esse contrariam*.

[b] Hoc celebri loco recenter etiam usus est vir clar. Jo. Baptista Bartolus in Patavina universitate doctus, olim Canonum professor primarius, Feltrensis modo episcopus, apologia pro Honorio: nam cum alteram ad Sergium Honorii epistolam falsatam, corruptamque, alteram prorsus confictam argumentis gravissimis evicisset, hoc tandem Damasi, aliorumque pontificum testimonio conficit, nullam epistolis illis accedere auctoritatem posse ex sexta synodo, siquidem aliud esse ait synodi definitiones, aliud vero episcoporum in synodo congregatorum judicium, illud scilicet, quod sive contra, sive præter apostolicæ sedis præcepta prolatum est. Sed eum vidisse præstabit cap. 25 et seqq.

[c] Theodoretus ἄλλα νοσοῦντας, quod longe abit a latino sensu, quamquam hoc etiam ferri possit: sic Photius BB. p. 552 edit. Heschel. τὰ Ἀπολλιναρίου νοσοῦντας. Cæterum locum corruptum fatentur omnes, et mancum. Valesius itaque ad Theodor. lib. II, cap. 22, sic illam supplet, *ut qui secus sentiunt, licet hoc ipso conatu a nostra communione alieni sint, episcoporum nomine exui possint, plebesque*, etc.

[d] Hieronymus adv. Lucif. *Nam cum ideo episcopus in Ecclesia constituatur, ut populum coerceat ab errore, quantus error erit in populo, cum errat ille, qui docet.*

[e] Lege *debetis*, Valesio auctore Synodicæ eo consilio mittebantur, ut reliquorum per orbem episcoporum consensus exquireretur, quo definito dogmatis accederet indeclinabilis. Consensus ille apertis plerumque verbis peti consueverat; at petendi ratio,

Ja Sabin[13] đakon, milanski legat predao sam u izvornom obliku.

[13] Pošto je Sabin samo ovo pismo, inače poslato Ilirima, predao Istočnjacima, očigledno je po onome što slijedi, da su ovi fragmenti njegove legacije kasniji.

Đakon Milanske crkve. Kvesnel dodaje bilješku uz Leonovo 14. pismo: kaže *Bilo je ozvaničeno da kada rimski pontifici sinodu, ili nekim episkopima pisali sa određenim namjerama u određenom trenutku, činili su to preko nekoga od svojih ljudi koji su za to određeni, a ne preko tuđeg klerika.* Ovim primjerom to se baš opovrgava.

qua Damasus hoc loco utitur, ad Christianam humilitatem magis accedit. Sic Ancyrana synodus anno 358 congregata, *quocirca*, ait, *etiam atque etiam precamur, ven. domini et collegæ, ut lectis his litteris tum nobis traditam a majoribus fidem cordi esse, tum nos eadem vobiscum sentire et profiteri significetis.* Constantii itaque emendatio, et interpretatio non placet. Nuperus Vitæ Hieronymi scriptor Anconæ impressus, hasce ad Illyricos litteras missas a Damaso asserit anno 382 non aliam profecto ob causam, quam ut eas Hieronymo suo attribuat.

[f] Cum Sabinus hanc duntaxat epistolam alias ad Illyricos missam, Orientalibus attulerit, manifestum est ea, quæ sequuntur, fragmenta hac ejus legatione posteriora esse.

D *Mediolanensis Ecclesiæ Diaconus.* Quesnellus adnot. ad Leon. epist. 14 : *Solemnissimum esse* ait, *ut cum Romani pontifices ad synodum, vel ad episcopos aliquos pro alicujus momenti negotio scribebant, per aliquem ex suis ad hoc imprimis destinatum id facerent, non vero per alienum Clericum.* Hoc igitur saltem exemplo refellitur.

Oko 400. godine:
Konstantinopoljski patrijarh sv. Jovan Hrizostom protiv Katara (Kotorana)[*]
Homilija VI

Homilija koja je održana u Apostolskoj crkvi na dan cara Teodosija protiv onih koji sebe nazivaju Katarima[14], pošto su druga dva episkopa održala govor.

1. Dva episkopa su prije Hrizostoma izgovorila velike pohvale Teodosiju. - Kako je gotovo izvanredno ono što su oni izrekli. Jedan od njih uz pomoć volova vuče ralo, a drugi prinosi prve plodove žetve. Oni se, naime, nalaze u tako različitim godišnjim dobima, a redosljed poljskih radova je samo jedan: no, nije u pitanju različito godišnje doba: onaj mlađi, naime, posjeduje ozbiljnost starijeg, a stariji je obdaren živošću i prvom bradom mlađeg. Zbog toga ne bi pogriješio onaj koji bi izjavio da su obojica i stari i mladi, ne po godinama, nego na osnovu stanja njihovog duha. Hajde, dakle, da i mi već jednom nešto svoje iznesemo. Vidim, naime, da žudno želite da čujete, a nije ni mala dužnost kojom smo se obavezali prema svetom Teodosiju, ne zato što je bio car, nego zato što je svetitelj; ne zato što je zaogrnut porfirom, nego zato što je odjeven u Hrista, a to je odežda koja nikada ne ovješta, što je ovjenčan vijencem pravednosti, što ima obuću jevanđeljskog spokoja i mač duha, štit vjere i kacigu spasenja. Ovim sveoružjem svrgao je tirane, prvog[15] i potonjeg: onoga je bez napora i krvi zarobio i trijumfovao bez gubitaka u svojoj vojsci, ili sasvim neznatnim; ovog (potonjeg) pak pošto je došlo do sukoba, lično je sam s puta uklonio. Kada su se, naime, obje vojske u bici sukobile, dok su neprijatelji navaljivali izbacivši oblak kopalja, a njegovi već počeli da bježe, on je sjahao sa konja i pošto je položio štit na zemlju, preklonio je koljena i zaiskao pomoć od nebesa i od bojnog polja načinio crkvu i borio se, ne lukovima i strijelama, ne kopljima, nego suzama i molitvama. A tada se, iznenada, podigoše vjetrovi i neprijateljska koplja okrenuše se protiv njih samih; a ovi, pak, iako mahniti od želje za pokoljem, čim to vidješe, odmah se preobratiše, proglasiše njega za cara, a svoga sami predadoše sa rukama vezanim na leđima. I vratio se ovjenčan slavom sveti Teodosije, ne samo zbog pobjede, već zbog načina na koji je pobijedio. Nijesu, naime, kao sa ostalim carevima, vojnici sa njim na čelu u trijumfu učestvovali, već je cio trijumf bio samo djelo njegovo i djelo njegove vjere. Stoga ga nazivamo svetim i blaženim, a ne umrlim: naime, *koji vjeruje u mene,* reče, *ako i umre, živjeće; i svaki koji živi i vjeruje u mene neće umrijeti vavijek.* (Jn 11, 25-26) Ovo reče Hristos, ovo kroz djela blista. Pa kako, reći ćeš, zar nije umro? Nipošto: ne bih ni mogao reći da je to smrt, već neka vrsta sna i putovanja. Jar kao što ima mnogo živih koji kao da su u grobu zajedno sa telom i dušu položili, tako mnogi od umrlih žive, blistajući pravednošću. Baš tako je i on blažen. Smrt je nešto najstrašnije, istinska smrt, ona koja se rađa iz grijeha. On kaže da takvom smrću nikada ne umiru oni koji u Njega vjeruju. Jer *koji živi i vjeruje u mene,* kaže, *neće umrijeti*[16]...

2. *Protiv Katara.* - On[17] koji je, kao da ima krila, obletio zemlju i more, koji je Hristu priveo bezbroj naroda, koji je postao pričasnikom najsvetijih nedokučivih tajni, koji je bio prenijet ne treće

[*] PL, vol. 12, col. 499-500.
[14] Oni su bili Novatijani koji su episkopa Konstantinopolja smatrali sebi svojstvenim. Vidi Epifan. Jer. 59, t. 1, str. 495. i dalje, Avgustin O Jer. Pogl. 28.
[15] Onaj prvi tiranin je Maksim, a potonji Evgenije.
[16] Izgleda da ovdje nedostaju dvije strane na kojima Hrizostom bezočnosti Katara snažno suprotstavlja Pavlovu smjernost.
[17] Sc. Sveti Pavle

HOMILIA VI.

Homilia habita in ecclesia Apostolorum, in die Theodosii Imperatoris, adversus eos qui se Catharos appellabant (a), postquam duo alii episcopi loquuti fuerant.

1. *Episcopi duo ante Chrysostomum concionati. Theodosii magni laudes.* — Quam egregium est par illud eorum qui loquuti sunt, quorum alius boum ministerio arcam trahit, alius primitias sermonum offert. Etsi enim illorum ætas diversa est, at una est agriculturæ ratio : imo vero non diversa ætas est : nam junior senioris gravitatem habet, et senior junioris vigore floreque instructus est. Quapropter non aberraverit, qui ambos et senes et juvenes esse pronuntiaverit, non ætatis ratione, sed animi conditione. Age ergo jam et nos quoque demum nostra afferamus. Vos enim audiendi studio insatiabiles esse video, neque parvo erga beatum Theodosium officio obstricti sumus, non quia Imperator, sed quia pius ille erat; non quia purpura amictus, sed quia Christo indutus erat, quod vestimentum numquam veterascit, et lorica justitiæ induebatur, atque calceamenta habens evangelii pacis, et gladium spiritus, clypeumque fidei, et galeam salutaris (*Ephes.* 6. 11). Cum his armis tyrannos evertit, priorem (*b*) ac posteriorem : illum quidem sine labore et sanguine cepit, ac tropæum erexit, sine exercitus sui cæde vel minima : hunc autem congressu facto, solus ipse de medio sustulit. Cum enim exercitus ambo utrimque in acie confligerent, ac telorum emissa nube, instantibus admodum inimicis, jam sui in fugam converterentur : ex equo ille exiliens, clypeo humi deposito, genibus flexis, cælorum auxilium postulabat, atque aciei campum ecclesiæ faciebat locum, non arcubus et telis, non lanceis, sed lacrymis et precibus pugnans : sicque ventorum impetu statim adveniente, hostium tela contra ipsos hostes ferebantur; hi vero furorem atque cædem spirantes, hoc ubi viderunt, statim commutati, hunc Imperatorem proclamavere, et suum vinctis a tergo manibus ipsi tradiderunt. Ac gloriosus reversus est beatus Theodosius, non ex victoria solum, sed ex victoriæ modo. Non enim, perinde atque cum cæteris Imperatoribus, tropæi cum ipso participes sunt milites; sed totum ipsius tantum, et ipsius fidei fuit. Ideo ipsum beatum, neque mortuum dicimus : nam *Qui credit in me*, inquit, *etiamsi mortuus fuerit, vivet; et omnis qui vivit et credit in me, non morietur* (*Joan.* 11. 25). Hæc Christus dixit, hæc per opera fulgent. Quid ergo, inquies, annon mortuus est? Nequaquam : neque enim hoc dixerim esse mortem, sed somnum quemdam et peregrinationem. Ut enim viventium multi sunt, qui quasi in sepulcro cum corpore animam deposuerunt : sic ex mortuis multi vivunt, justitia fulgentes : sicut et hic beatus. Mors enim est gravissima, et vere mors, ea quæ ex peccato paritur, qua numquam mori dicit ille eos qui in se credunt. Nam *Qui vivit et credit in me*, inquit, *non morietur* (*a*).....

2. *Contra Catharos.* — An qui quasi alatus terram et mare circumcucurrit, qui innumeras gentes ad Christum adduxit, qui arcanorum mysteriorum particeps factus est, qui in tertium cælum raptus, an tale quidpiam de se dicere ausus est? Nequaquam, sed contrarium prorsus : abortivum se vocabat, et ultimum apostolorum, nec se dignum esse putabat qui hoc nomine vocaretur. *Non sum dignus* inquit, *vocari apostolus* (1. *Cor.* 15. 9). Quænam ergo est hæc arrogantia? quænam jactantia? quænam insania? homo cum sis, te Catharum sive purum esse dicis, et te purum esse persuasum habes? et quantum hoc insaniæ est? Nam cr, te purum dicis, perinde facis, ac si quis diceret mare fluctibus esse purum. Sicut ego illi fluctus numquam deficiunt, ita neque nobis peccata. Annon nosti quinam simus; gaudentes, mœrentes; divites, pauperes; contumelia affecti, laudati, pulsi, bello impetiti, requie fruentes; esurientes, satiati? Sexcenti agitant animam motus ac perturbationes, sexcenta negotia, sexcenti corporis morbi, sexcentæ rerum inæqualitates; et audes dicere te in euripo procellarum talium purum esse? et quid impurius fuerit eo qui ita affectus est? Et quid de vita tota loquor? dic mihi, an dicere quis poterit se vel uno die purum esse? Etiamsi enim non fornicetur, vel adulterium admittat, etiamsi in nullo hujusmodi prohibito peccet, poteritne gloriari, quod non vana gloria fuerit affectus, quod non arrogantia, quod non impudicis aspexerit oculis, quod non proximi bona concupiverit, quod non mentitus fuerit, quod dolum non struxerit, quod non mala imprecatus sit inimicis, quod non inviderit amico? Si autem is qui amicum amat, nihil minus habebit pro re illa, quam publicanus; qua venia dignus erit is qui amico invidet? Tot absorptus malis audes te purum dicere? At horum arrogantia non hinc solum, sed alimde etiam monstrabitur : vos autem vestramque caritatem rogo, hæc omnia reputantes, ab illorum jactantia vos eximatis, et illorum arrogantiam vitetis : et cum omni studio curetis admissa peccata abluere, et accedentia propellere. Etiamsi enim innumera nos circumdant

(*a*) Hi erant Novatiani qui Constantinopoli episcopum sibi peculiarem habebant. Vide Epiphan. Hær. 59, t. 1, p. 495 sqq., Augustin. De Hær. cap. 28.

(*b*) Prior ille tyrannus erat Maximus secundus Eugenius,

(*a*) Hic duæ paginæ deesse videntur, in quibus Catharorum impudentiæ Pauli modestiam forte opposuerit Chrysostomus.

nebo, da li se ikada usudio za sebe da kaže nešto tako? Nipošto, već sasvim suprotno: sebe je nazivao nedonoščetom i posljednjim od apostola, i smatrao je sebe nedostojnim tog imena. *Nijesam dostojan nazvati se apostol* (1Kor. 15, 9) Ali ovo, kolika je ovo nadmenost? Kakva gordost? Kakvo bezumlje? Iako si čovjek, ti sebe nazivaš katarom, odnosno čistim? Ubijeđen si da si čist (neporočan, bezgrješan)? Kolika je samo to količina bezumlja? To što kažeš da si bezgrješan, isto je kao kada bi neko rekao da je more bez talasa. Međutim, kao što more nikada nije bez talasa, tako je jasno da mi nijesmo bez grijeha. Ta, zar ne shvataš kakvi smo? Radosni, tužni; bogati, siromašni; vrijeđani, hvaljeni, protjerani, pogođeni ratom, zadovoljni i spokojni; gladni, siti! Bezbroj nagona i strasti potresa dušu, bezbroj obaveza, bezbroj tjelesnih bolesti, bezbroj nepravednih okolnosti; i ti se usuđuješ reći da si na takvoj vetrometini bezgrješan, neporočan i čist? A šta može biti nečistije od onoga ko je u takvom (duhovnom) stanju? A šta tek da kažem kada je cio život u pitanju? Reci mi, može li iko reći da je bezgrješan samo u jednom jedinom danu? Čak iako nije ogrezao u blud, niti se prepušta preljubi, čak i ako ne čini grijeh takve vrste, da li bi mogao da se pohvali da nije bio isprazno gord, nadmen, da nije okom sagriješio, da nije poželio nešto što pripada bližnjemu, da nije slagao, ili smišljao lukavstva, da nije poželio neprijateljima zlo, da nije pozavidio prijatelju? Ako onaj ko voli svoga prijatelja ništa manje neće imati za to nego carinik (poreznik, publikan); kakve je milosti dostojan onaj koji zavidi prijatelju? Toliko ogrezao u zlu ti se usuđuješ sebe nazvati čistim? Ali nadmenost ovih ne ogleda se samo u ovome, već će se pokazati i u mnogočemu drugom. Vas i vašu ljubav molim (zaklinjem) da sve ovo razmotrite i da se oslobodite njihove gordosti i da izbjegavate njihovu nadmenost: i starajte se sa mnogo truda da svjesno učinjene grijehe očistite a nesvjesno učinjene odbacite. Iako nas okružuju nebrojena zla, ako budemo razumni i oprezni, moći ćemo da dobijemo oproštaj i veliku milost i da se očistimo od sagrješenja.

Ispovijedanje grijeha. - I slušaj kako će se to zbiti: ako se sabiramo u crkvi, ako uzdišemo pod teretom svojih grijeha, ako ispovijedamo grijehe, ako ištemo milost, ako se molimo, ako pomažemo onima koji trpe nepravdu, ako neprijateljima praštamo, ako prolivamo suze zbog svojih sagrješenja: sve su to lijekovi od grijehova. Sve ovo, za ime Božije, svakoga dana treba da činimo, čisteći se i oslobađajući se; pa, ipak, uz sve to budimo svesni da smo ništavni, govorimo za sebe da smo beskorisne sluge. Doduše, nije beznačajni način iskorjenjivanja grijeha ako čineći dobra djela o samima sebi ne mislimo da smo učinili nešto veliko, kako nas ne bi snašlo ono što što se dogodilo onom Fariseju. Ako tako brinemo o sebi, moći ćemo da očekujemo milosrđe i milost onog strašnog i trepetnog dana i da budemo dostojni obećanih dobra: u kojima O, kada bismo samo svi mi uživali, blagodaću i dobrotom Gospoda našega Isusa Hrista, kroz Kojega i sa Kojim je slava Oca, zajedno sa svetim Duhom, sada i uvijek i u vjekove vjekova. Amin.

mala, si sapiamus et vigiles simus, poterimus et excusationem multam et veniam consequi, atque delicta abluere.

Confessio peccatorum. — Et quomodo id eventurum sit audi : si in ecclesiam nos conferamus, si de peccatis nostris ingemiscamus, si ipsa peccata confiteamur, si eleemosynas erogemus, si preces emittamus, si injuria affectos juvemus, si inimicis peccata condonemus, si ob delicta lacrymas emittamus : hæc quippe omnia sunt peccatorum pharmaca. Hæc, quæso, omnia singulis diebus apparemus, nos abluentes et abstergentes : et cum his omnibus nos miseros prædicemus, dicentes nos servos inutiles esse. Etenim et illud non parva species est exstinctionis peccatorum, quando bona opera edentes, nihil magnum de nobisipsis sapimus, ut ne ea patiamur, quæ Pharisæus ille Si sic nostra dispensemus, poterimus misericordiam et veniam consequi in die illa tremenda, et promissis dignari bonis : quibus utinam nos omnes fruamur, gratia et benignitate Domini nostri Jesu Christi, per quem et cum quo Patri gloria, una cum sancto Spiritu, nunc et semper, et in sæcula sæculorum. Amen.

Godine 451:
Druga sjednica Svetog vaseljenskog sabora u Kalhidonu*

Za vrijeme [18]konzulata našeg gospodara Marcijana, vječitog Avgusta, druga sjednica bila je objavljena [18]šestog dana prije oktobarskih ida, u [19]Kalhidonu, po ([20]blagodaću Božijom) zapovijesti [21]božanstvenog i najblagočestivijeg našeg gospodara Marcijana, vječitog Avgusta, kada su se sakupili najblagočestiviji arhonti u svetoj crkvi Sv. Mučenice Jefimije, to jest: najveličanstvaniji i najblagočestiviji stratilat i eparsi i konzuli i patricije Anatolije i najveličanstveniji i najblagočestivijii eparh svetih pretorija Paladije i najveličanstveniji i blagočestivi gradski eparh (prefekt) Tacijan i najveličanstveniji i najblagočestiviji [22]magister svetih oficija Vinkomal i najveličanstveniji i najblagočestiviji [23]bivši magister Marcijalije i najveličanstveniji [24]i najblagočestiviji komes posve-ćenih domestika Sporacije i najveličanstveniji komes [25]svetih privata Genetlije [26]i pored njih i slavni senat, to jest: najveličanstveniji i najblagočestiviji eparsi i konzuli i patricije Florencije i najveličanstveniji i najslavniji od konzula i patricije Senator i najveličanstveniji i najslavniji od magistera i konzula i patricije Protogen i najveličanstveniji i najslavniji od eparha Zoil i najveličanstveniji i najslavniji od gradskih eparha Teodor i najveličanstveniji i najslavniji od gradskih eparha Apolonije i najveličanstveniji i najslavniji od prepozita [27]svete ložnice Roman i najveličanstveniji i najslavniji od eparha Ilirika Teodor i najveličanstveniji i najslavniji od eparha pretorija Konstantin i najveličanstveniji i najslavniji od prepozita Artaks. I kada je zasijedao sveti i Vaseljenski sabor i Božijom pomoću se okupio u gradu Kalhidonu, to jest:

Pashasin i Lucencije, preosvećeni episkopi i

prezviter Bonifacije, koji su zamjenjivali najprepodobnijeg arhiepiskopa starijeg Rima Leona i

Anatolije, najprepodobniji arhiepiskop grada Konstantinopolja, velikog imena, novog Rima i drugi najprepodobniji i preosvećeni episkopi, to jest:

Maxim iz Antiohije u Siriji,

Stefan iz Efesa,

Petar iz Korinta,

---

* Mansi, vol. 4, col. 937-938.

[18] Na ovome mjestu Pariski kodeks izlaže sjednicu koja je treća u vulgatskim izdanjima, a drugu stavlja na mjesto treće. Poznato je da se Evagrije koristio sličnom kolekcijom; on je onu sjednicu, koja se u Vulgati opisuje kao treća, a koja se odnosi na osudu Dioskora, iznijeti kao drugu, a u trećoj se iznosi simvol i poslanice koje se sada nalaze u drugoj. Fakund čak u 5. Hermijanskoj knjizi, pogl. 3. uči da druga sjednica u kodeksima piše kao treća, kao što napominjemo u predgovoru.

[18] Reč *sexto (=šestog)* ne postoji u Pariškom kodeksu; to, dakako, nije dobro, kao što na ovome mjestu kaže Labej na margini. A ako je ova sjednica zaista održana poslije one na kojoj je osuđen Dioskor, za koju sve knjige tvrde da je održana trećega dana prije oktobarskih ida, iz toga bi slijedilo da je ova, koja je održana poslije trećega dana prije oktobarskih ida, nije mogla da bude održana šestoga dana prije oktobarskih ida i stoga da je riječ *šesta* ispravno ispuštena u Pariškom kodeksu. Pa ipak, Fekund piše sa je održana šestoga dana prije oktobarskih ida.

[19] Sve stare knjige: *Calchedona.*

[20] Ovo ne postoji u starim primjercima i izdanjima, niti u grčkom tekstu. Ne znam, dakle, odakle su to preuzeli rimski izdavači.

[21] Paris. i Divion. *piissimi et sacratissimi (ne mijenja značenje).*

[22] U istim knjigama ne postoji riječ *sacrorum (svetih).*

[23] Umjesto *exmagistro (bivši magister)* sve stare knjige čitaju *magistro (magister).*

[24] U starim knjigama ne postoji *et gloriosissimo.*

[25] Paris. kodeks *sacrarum privatarum.*

[26] U starim primjercima: *insuper etiam et gloriosissimo (pored toga čak i preslavni).*

[27] *Sacri cubiculi.* I ovo nedostaje u Korbejenskom i Divionskom kodeksu.

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΗΣ

ἐν Καλχηδόνι ἁγίας συνόδου.

Υπατείᾳ τοῦ δεσπότου ἡμῶν Μαρκιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, καὶ τοῦ δηλωθησομένου, τῇ πρὸ ἓξ εἰδῶν Οκτωβρίων, ἐν Καλχηδόνι, κατὰ κέλευσιν τοῦ θειοτάτου, καὶ εὐσεβεστάτου * δεσπότου ἡμῶν Μαρκιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, συνελθόντων ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων, τουτέστι, τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου στρατηλάτου, καὶ ἀπὸ ἐπάρχων, καὶ ὑπάτων, καὶ πατρικίου Ἀνατολίου, καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἐπάρχου τῶν ἱερῶν πραιτωρίων Παλλαδίου, καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἐπάρχου πόλεως Τατιανοῦ, καὶ τοῦ με-

* βασιλέας

C * ACTIO SECUNDA

Calchedonensis Concilii.

COGNITIO TERTIA dicitur in ms. ordine inverso.

g Consulatu domini nostri Marciani perpetui Augusti, & qui fuerit nuntiatus, h sub die * sexto Idus Octobris, i Calchedone, secundum (k Dei gratiam, &) * jussionem l divinissimi & piissimi domini nostri Marciani perpetui Augusti, convenientibus in sancta ecclesia sanctæ martyris Euphemiæ gloriosissimis judicibus, id est, magnificentissimo & gloriosissimo magistro militum, & expræfecto & exconsule ordinario ac patricio Anatolio, & magnificentissimo & gloriosissimo præfecto sacrorum prætoriorum Palladio, & magnificentissimo & gloriosissimo præfecto urbis Tatiano, & magni-

* sub die Idus Oct. in Jol. c. minus bene
* sanctionem

a In antiquis editionibus legitur, *sanctorum patrum episcoporum*. Romani, quia in Græco legebant πατέρων, non legebant ἐπισκόπων, vocem *Episcoporum* rejecerunt, aliam retinuerunt. Aliter visum antiquis. Nam omnes libri non habent *Episcoporum*, nullus habet *patrum*.

BALUZII NOTÆ.

b Ita transposuere Romani contra fidem omnium librorum & editionum. Ubique enim legitur: *Hilarii*, *Athanasii*.

c Divion. & Paris. *in Ephesino priore synodo*.

d Male in Divion. *congregatas*. Idem habet editionem vulgatam in margine.

e Paris. & Divion. *religiosæ memoriæ*.

f Legendum, *Constantinopolis*.

g Hoc loco codex Parisiensis exhibet actionem quæ tertia est in vulgatis editionibus, & secundam rejicit in locum tertiæ. Simili collectione usum esse Evagrium constat; qui ea quæ in vulgata actione tertia describuntur, nimirum gesta de damnatione Dioscori, refert ad secundam, & in tertia ponit symbola & epistolas quæ nunc leguntur in secunda. Facundus etiam Hermianensis lib. 5. cap. 3. docet actionem secundam in codicibus post tertiam scribi, ut infra monuimus in præfatione.

h Vox *sexto* non extat in codice Parisiensi; & id quidem minus bene, ut heic ait Labbeus in margine. At si revera hæc actio habita est post eam in qua Dioscorus damnatus est, quam omnes libri docent habitam tertio Idus Octobris, consequens est istam, quæ post tertium Idus Octobris celebrata est, die sexto Idus Octobris haberi non potuisse, adeoque votem *sexto* recte omissam esse in codice Parisiensi. Et tamen Facundus eam scribit habitam VI. Idus Octobris.

i Omnes libri veteres. *Calchedona*.

k Hæc non extant in antiquis exemplaribus & editionibus neque in textu Græco. Nescio igitur unde ea acceperint editores Romani.

l Paris. & Divion. *piissimi & sacratissimi*.

(*a*) Sequentia non habet Cod. Casin. sed statim ponit: *Explicit primo cognitio Calchedonensis Concilii. Incipit secunda*.

Elefterije iz Kalhidona,
Diogen iz Kizika,
Kvintil iz makedonske Herakleje, koji zamenjuje Anastasija Solunskog,
Lukijan iz Bizije, koji zamenjuje Kirijaka, episkopa tračke Herakleje,
Florentije iz Sarda,
Evnomije iz Nikomidije,
Jevsevije i Konstantin, prezbiteri, koji zamenjuju Anastasija iz Nikeje,
Meletije iz Larise, koji zamenjuje Domna iz Apameje u drugoj ,(?)
Amfilohije iz Side,
Julijan iz Koskog grada, i on zamjenjujući Apostolsku stolicu,
Teodor iz Tarsa,
Kir iz Anazarba,
Konstantin iz Bostra,
Fotije iz Tira,
Teodor iz Damaska
Non iz Edese,
Simeon iz Amide, grada u Mesopotamiji,
Jovan iz Sevastije,
Seleuk iz Amasije,
Konstantin iz Meletine u Jermeniji
Patrikije iz Tijane, u drugoj Kapadokiji,
Petar iz Gangre,
Fotin, arhiđakon koji zamjenjuje Doroteja iz Neokesareje,
Roman iz Mirena, grada u Likiji,
Kritonijan iz karijske Afrodizijade,
Nunehije iz Laodikeje u pakatijanskoj Frigiji,
Marinijan iz Sinada,
Onesifor iz Ikonije,
Pergamije iz pisidijske Antiohije,
Epifanije iz pamfilske Perge,
Atik iz Nikopolja u starom Epiru,
Martirije iz Gortine na Kritu,
Luka iz Dirahija,
Konstantin iz Demetrijade, koji zamjenjuje Vigilantija iz tesalske Larise,
Frankion iz tračkog Filipopolja,
Vaslije iz rodoposkog Trajanopolja,
Sevastijan iz makedonske Verije,
Teoktist iz sirijske Verije,
Gerontije iz sirijske Seleukije,
Jevsevije, prezviter, koji zamjenjuje Makarija iz sirijske Laodikeje,
Jevsevije iz Dorileja,
Sava iz Palta iz prve Sirije,
Sofronije iz Konstantine,
Patricije iz Neokesareje, carskog grada na Eufratu,
Mara iz Anazarba (Anasarte)
Evstatije iz Bejruta u Fenikiji,
Leontije iz Askalona u Palestini
Anijan iz Kapitolijade,

magnificentiſſimo & glorioſiſſimo [a] magiſtro ſacrorum officiorum Vincomalo, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo [b] exmagiſtro Martiali, & magnificentiſſimo [c] ac glorioſiſſimo comite devotiſſimorum domeſticorum * Sporacio, & magnificentiſſimo comite [d] ſacrorum privatorum Genethlio; [e] inſuper & glorioſiſſimo & ampliſſimo ſenatu, id eſt, magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto [f] prætoriorum, & exconſule ordinario ac patricio Florentio, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo exconſule ordinario & patricio Senatore, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo [g] exmagiſtro officiorum, [h] & exconſule ordinario ac patricio * Nomo, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto [i] & exconſule ordinario ac patricio Protogene, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto Zoilo, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto urbis Theodoro, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto [k] urbis Apollonio, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræpoſito [l] ſacri cubiculi Romano, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto Illyrici * Theodoro, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto prætoriorum Conſtantino, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræpoſito * Artaxe: conveniente vero & ſancto & univerſali concilio, ſecundum ſacram ſanctionem in Calchedonenſi civitate [m] congregato, id eſt,

* Aſporacio,
* Nonno,
* Eulogio ſup. act. 1.
* ſacri cubiculi

Paſchaſino & [n] Lucentio reverendiſſimis epiſcopis, &

Bonifacio [o] reverendiſſimo presbytero, agentibus [p] vicem ſanctiſſimi & [q] amiciſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ Leonis, &

Anatolio ſanctiſſimo archiepiſcopo [r] magni nominis Conſtantinopolitanæ civitatis novæ [r] Romæ, & * ceteris ſanctiſſimis & religioſiſſimis epiſcopis, id eſt,

* cetero ſancto concilio.

* Maximo Antiochiæ Syriæ,
Stephano Epheſi,
Petro Corinthi,
Eleutherio Calchedonenſi,
Diogene Cyzici,
Quintillo Heracleæ Macedoniæ, agente vicem Anaſtaſii Theſſalonicenſis,
Luciano Byziæ, agente vicem Cyriaci epiſcopi Heracleæ Thraciæ,

* nomina ſequentia deſiderantur in mſ. Boh.

Φλω-

BALUZII NOTÆ

a Iidem libri non habent vocem *ſacrorum*.
b Pro *exmagiſtro* omnes libri veteres legunt *magiſtro*.
c Veteres libri & edit. non habent, & *glorioſiſſimo*.
d Codex Pariſ. *ſacrarum privatarum*.
e Vetera exemplaria, *inſuper etiam & glorioſiſſimo*.
f Deeſt in omnibus codicibus calamo exaratis.
g Pariſ. *officii*. h Corb. & Divion. & *conſule*.
i Pariſ. & Divion. & *conſule*.
k Vox *urbis* deſideratur in antiquis codicibus & editionibus.
l *Sacri cubiculi*. Et hæc quoque deſunt in Corbejenſi & Divionenſi codicibus.
m Pariſ. & Corb. *congregato*. n Iidem libri habent *Lucenſio*, ut Græci ſcribunt.
o Divion. & Pariſ. *religioſiſſimo*. p Veteres libri & editiones, *vices*.
q Divion. & Pariſ. *beatiſſimi*. r Pariſ. *magnæ* tantum.
ſ Poſt hanc vocem ita legitur in eodem codice Pariſienſi: & *Maximo Sanctiſſimo Archiepiſcopo magnæ Antiochenæ civitatis & cætero ſancto Concilio*. Omittuntur itaque in hoc codice nomina reliquorum Epiſcoporum. Omittuntur etiam in aliis vetuſtis exemplaribus & in antiquis editionibus. Romani itaque ea addiderunt ut latine redderent verba Græca, & bene fecerunt. Sed tamen admonere debuerant illa non haberi in codicibus Latinis.

Μαγαλοπρεπεστάτῳ, καὶ ἐνδοξοτάτῳ μαγίστρῳ τῶν θείων ὀφφικίων Βιγκομάλῳ. καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ, καὶ ἐνδοξοτάτῳ μαγίστρῳ Μαρτιαλίῳ, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ, καὶ ἐνδοξοτάτῳ κόμητος τῶν καθωσιωμένων δομεστίκων Σπορακίῳ, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ κόμητος τῶν θείων πριβάτων Γενεθλίῳ, προσέτι δὲ καὶ τῆς ἐνδόξου συγκλήτου, τουτέστι, τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων, καὶ ὑπάτων, καὶ πατρικίου Φλωρεντίου, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ὑπάτων, καὶ πατρικίου Σενάτορος, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ, καὶ ἐνδοξοτάτῳ ἀπὸ μαγίστρων, καὶ ὑπάτων, καὶ πατρικίου * Νόμου καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτῳ, καὶ * Νόννου ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων, καὶ ὑπάτων, καὶ πατρικίου Πρωτογένους, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων Ζωΐλου, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων πόλεως Θεοδώρου, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων πόλεως Ἀπολλωνίου, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ πραιποσίτων Ῥωμανῷ, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων τῷ Ἰλλυρικῷ Θεοδώρου, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων πραιτωρίων Κωνσταντίνου, καὶ τῷ μεγαλοπρεπεστάτου ἀπὸ πραιποσίτων Ἀρτάξου. συνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ Θεῖον θέσπισμα ἐν τῇ Καλχηδονέων πόλει συναθροισθείσης, τουτέστι,

Παχασίνου, καὶ Λουκεντίου τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ

Βονιφατίου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντων τὸν τόπον τοῦ θεοφιλεστάτου, καὶ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος, καὶ

Ἀνατολίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ πάντων λοιπῶν ὁσιωτάτων, καὶ ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, τουτέστι.

Μαξίμου Ἀντιοχείας,
Στεφάνου Ἐφέσου,
Πέτρου Κορίνθου.
Ἐλευθερίου Καλχηδόνος,
Διογένους Κυζίκου,
Κυϊντίλλου Ἡρακλείας, ἐπέχοντος τὸν τόπον Ἀναστασίου Θεσσαλονίκης,
Λουκιανοῦ Βύζης, ἐπέχοντος τὸν τόπον Κυριακοῦ Ἡρακλείας Θράκης,

Zeven iz Pele,
Jovan iz Tiberijade,
Antioh iz Arke,
Viril iz Ele,
Areta iz Eluse u drugoj Palestini,
Musonije iz Sigora,
Pankratije iz Livijade,
Zosima iz Minoide,
Antiohije iz Antipatride,
Jovan iz Gadira,
Pavle iz Antidona,
Fotije iz Lide,
Rufin iz Biblosa,
Iraklije iz Azota,
Markijan iz Gerara,
Stefan iz Jamnije,
Epiktet iz Dioklecijanopolja,
Roman iz Evdoksijanopolja,
Teodor iz isavrijskog Klaudijopolja,
Julijan iz isavrijske Kelenderije,
Epifan iz Kestrije,
Elijan iz Selinunta,
Gaj iz Sijedre,
Amonije iz Jotape,
Matal iz Filadelfije,
Marko iz Aretuse u Drugoj Siriji,
Timotej iz Balnea,
Jevsevije iz Seleukovila,
Eftihijan iz Epifanije, u Drugoj Siriji,
Pavle iz Marijamne,
Lampadije iz Rafanija,
Aleksandar iz Sevaste u Kilikiji,
Filip iz Adane,
Ipatije iz Zefirija,
Teodor iz Avguste,
Julijan iz Rosa,
Polihronije iz Epifanije u Drugoj Kilikiji,
Jovan iz Flavijade u Kilikiji,
Indim iz Irenopolja u Drugoj Kilikiji,
Sofronije, episkop vikar koji zamjenjuje Vasijana iz Mopsuestije,
Proklo iz Andra,
Evlogije iz Filadelfije u Arabiji,
Teodosije iz Kanote,
Hormizda iz Filipopolja u Arabiji,
Damjan iz Sidona,
Teodor iz Tripolija u Prvoj Fenikiji,
Olimpije iz Paneade,
Toma iz Porfireona,

Φλωρεντίου Σαρδιων,
Εὐνομίου Νικομηδείας,
Εὐσεβίου, καὶ Κωνσταντίνου πρεσβυτέρων, ἐπεχόντων τὸν τόπον Ἀναστασίου Νικαίας,

Μελετίου Λαρίσσης, ἐπέχοντος τὸν τόπον Δόμνου Ἀπαμείας * δευτέρας.
Ἀμφιλοχίου Σίδης,
Ἰουλιανοῦ τῆς Κώων πόλεως, ἐπέχοντος καὶ αὐτοῦ τὸν τόπον τοῦ Ἀποστολικοῦ θρόνου,
Θεοδώρου Ταρσοῦ,
Κύρου Ἀναζάρβου,
Κωνσταντίνου Βοστρων.
Φωτίου Τύρου,
Θεοδώρου Δαμασκοῦ,
Νόννου Ἐδέσσης,
Συμεὼνος Ἀμίδης,

Ἰωάννου Σεβαστείας,
Σελεύκου Ἀμασείας,
Κωνσταντίνου Μελιτινῆς,
Πατρικίου Τυάνων,

Πέτρου Γαγγρῶν.
Φωτεινοῦ ἀρχιδιακόνου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Δωροθέου Νεοκαισαρείας,
Ρωμανοῦ Μύρων,
Κριτωνιανοῦ Ἀφροδισιάδος Καρίας,
Νουνεχίου Λαοδικείας,

Μαριγιανοῦ Συνάδων,
Ονησιφόρου Ἰκονίου,
Περγαμίου Ἀντιοχείας Πισιδίας,
Ἐπιφανίου Πέργης,
Ἀττικοῦ Νικοπόλεως,
Μαρτυρίου Γορτυνίας,
Λουκᾶ Δυρραχίου,
Κωνσταντίνου Δημητριάδος, ἐπέχοντος τὸν τόπον Γιλαντίου ἐπισκόπου Λαρίσσης Θεσσαλίας,

Φραγχίωνος Φιλιππουπόλεως,
Βασιλείου Τραϊανουπόλεως,
Σεβαστιανοῦ Βερροίας Μακεδονίας,
Θεοκτίστου Βερροίας Συρίας,
Γεροντίου Σελευκείας,
Εὐσεβίου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Μακαρίου Λαοδικείας Συρίας,
Εὐσεβίου Δορυλαίου,
Σάββα Πάλτου,
Σωφρονίου Κωνσταντίνης,
Πατρικίου Νεοκαισαρείας,

Μάρα * Ἀναζάρβου,
* Ρωμανοῦ Χαλκίδος,
Εὐσταθίου * Βηρυτίων,
Λεοντίου Ἀσκαλωνος,
Ἀνιανοῦ Καπετωλιάδος,
Ζεβέννου Πέλλης,
Ἰωάννου Τιβεριάδος,
Ἀντιόχου Ἀρκης,
Βηρύλλου Αἰλᾶ,
Ἀρέτα Ἐλεύσης,

A Florentio Sardium Lydiæ.
Eunomio Nicomediæ.
Euſebio & Conſtantino presbyteris, gerentibus vicem Anaſtaſii epiſcopi Nicæni,
Meletio Lariſſæ, agente vicem Domni epiſcopi Apameæ Syriæ ſecundæ,
Amphilochio Sidæ Pamphyliæ,
Julio civitatis Coenſis, & ipſo agente vicem ſedis apoſtolicæ,
Theodoro Tarſenſi,
Cyro Anazarbi Ciliciæ ſecundæ,
Conſtantino Boſtrenſi,
B Photio Tyri Phœniciæ,
Theodoro Damaſceno,
Nonno Edeſſæ Syriæ,
Symeone Amidenæ civitatis Meſopotamiæ,

Joanne Sebaſtiæ Armeniæ,
Seleuco Amaſiæ,
Conſtantino Melitenæ Armeniæ,
Patricio Tyanorum Cappadociæ ſecundæ,

Petro Gangrenſi,
Photino archidiacono, agente vicem Dorothei Neocæſarienſis,
C Romano Myrenſis civitatis Lyciæ,
Critoniano Aphrodiſiadis Cariæ,
Nunechio Laodiceæ Phrygiæ Pacatianæ,

Mariniano Synnadenſi,
Oneſiphoro Iconii,
Pergamio Antiochiæ Piſidiæ,
Epiphanio Pergæ Pamphyliæ,
Attico Nicopolis veteris Epiri,
Martyrio Gortynæ Cretæ,
Luca Dyrrachii,
Conſtantino Demetriadis, tenente locum Vigilantii epiſcopi Lariſſæ Theſ-
D ſaliæ,

Francione Philippopolis Thraciæ,
Baſilio Trajanopolis Rhodopæ,
Sebaſtiano Berrhœæ Macedoniæ,
Theoctiſto Berrhœæ Syriæ,
Gerontio Seleuciæ Syriæ,
Euſebio presbytero, agente vicem Macarii epiſcopi Laodiceæ Syriæ,
Euſebio Dorylæi,
Saba Palti, Syriæ primæ,
Sophronio Conſtantinæ civitatis,
Patricio Neocæſareæ civitatis Auguſtæ Euphrateſiæ,

E Mara Anaſarthæ,

Euſtathio Beryti Phœniciæ,
Leontio Aſcalonæ Palæſtinæ,
Aniano Capitoliadis,
Zebenno Pellenſi,
Joanne Tiberiadis,
Antiocho Arcenſi.
Beryllo Ailenſi,
Areta Eluſæ Paleſtinæ ſecundæ.

Mu-

Porfirije iz Botrija,
Porfirije, arhiđakon, koji zamjenjuje Uranija, eposkopa Emese u libanskoj Fenikiji,
Josif iz Heliopolja u libanskoj Fenikiji,
Jordan iz Avile u Siriji,
Valerije iz Laodikeje u Fenikiji,
Toma iz Evorije,
Teodoret iz Kira,
Rufin iz Samosate,
Jovan iz Germanicije,
Timotej iz Dolihe,
Evolkije iz Zeugme,
Atanasije iz Pere,
Zeven iz Martiropolja,
Kalinik iz bitinijske Apameje,
Jovan iz Kara,
Avramije iz Kerkisije,
Jovan od saracenskog naroda,
Noje iz Kife,
Jovan iz Polemonije,
Gratidijan iz Kerasunta,
Julijan iz Tavije,
Meliftong iz Juliopolja,
Iprehije iz Aspona,
Akakije iz Kine,
Efrsaije iz Laganije,
Kekropije iz Sevastopolja,
Jovan iz Nikopolja u prvoj Jermeniji,
Atika iz grada Zela,
Antioh iz Sinope,
Evharije, đakon, koji zamjenjuje episkopa Paralija iz helespontskog Andrapora,
Pavle, prezviter, koji zamjenjuje Uranija, episkopa Imerije,
Akakije iz Arijaratije,
Iraklije iz Komana,
Adelfije, episkop vikar, koji zamjenuje Adolija, episkopa Arabisa,
Efronije, prezviter, koij zamjenjuje Domina, episkopa Kukusa,
Otrej, prezviter, koji zamjenjuje Jovana episkopa Arke,
Teodosije iz Nazijanza u Drugoj Kapadokiji,
Aristomah iz Kolonije u Drugoj Kapadokiji,
Ren iz Junopolja,
Epifanije, prezviter, koji zamjenjuje Eterija iz Pompejopolja
Filotim, prezviter, koji zamjenjuje Temisterija episkopa pontskog Amastrida,
Teodor iz pontske Herakleje,
Evlogije, prezviter, koji zamjenjuje Teofila episkopa Hadrijanopolja,
Elpidije iz velikih Termi,
Akvila iz Evdoksijade,
Misterije iz Amorija,
Longin iz Orkista,
Dokomasije iz rodopske Maroneje,

* Zoarę Palæſtinæ,	Muſonio * Segorenſi,	Α Μυσωνίου Σηγὼρ,
	Pancratio Liviadis,	Παγκρατίου * Λιβιάδος, * Διβυάδος, lic leg. nam in eo conſtanter mendoſa ſunt exemplaria.
	Zoſimo Minoidis,	Ζωσίμου Μινωΐδ☞, *
	Polychronio Antipatridis,	Πολυχρονίου Αντιπατρίδος,
	Joanne Gadirorum,	Ιωάννου * Γαδειρων, * Γαδάρων,
	Paulo Anthedonis,	Παύλου Ανθηδόνος, *
	Photino Lyddæ,	* Φωτίου Λύδδης, * Φατινῦ
	Rufino Bybli,	Ρυφίνου Βίβλου,
	Heraclio Azoti,	Ηρακλείου Αζώτου, *
	Marciano Gerarorum,	Μαρκιανῦ Γεράρων,
	Stephano Jamniæ Palæſtinæ,	Στεφάνου Ιαμνίας,
	Epicteto Diocletianopolis,	Επικτήτου Διοκλητιανουπόλεως,
	Romano Eudoxiopolis Iſauriæ,	Ρωμανῦ Εὐδοξιουπόλεως,
	Theodoro Claudiopolis,	Β Θεοδώρου Κλαυδιουπόλεως * Ισαυρίας, * Ηρακλείας,
	Juliano Celenderis Iſauriæ,	Ιουλιανῦ Κελενδέρεως,
	Epiphanio Ceſtriæ,	Επιφανίου Κέστρων,
	Æliano Selenuntis,	Αἰλιανῦ Σελινοῦντος,
	Cajo Syedrorum,	Γαΐου Συέδρων,
	Ammonio Jotapæ,	Αμμωνίου Ιωτάπης, *
	Matalo Philadelphiæ,	Ματάλλου Φιλαδελφείας,
	Marco Arethuſæ Syriæ ſecundæ,	Μάρκου Αρεθούσης,
	Timotheo Balneorum,	Τιμοθέου Βαλανέων,
	Euſebio Seleucobeli,	Εὐσεβίου Σελεύκοβήλου,
	Eutychiano Epiphaniæ Syriæ ſecundæ,	Εὐτυχιανῦ Επιφανίας, *
	Paulo Mariamnæ,	Παύλου * Μεριάμνης, * Μαριαμμης,
	Lampadio Rhaphanæorum,	Λαμπαδίου Ραφανεαίων,
	Alexandro Sebaſtæ Ciliciæ,	C Αλεξάνδρου Σεβαστῆς,
	Philippo Adanæ,	Φιλίππου Αδάνης, *
	Hypatio Zephyrii,	Υπατίου Ζεφυρίου,
	Theodoro Auguſtæ,	Θεοδώρου Αὐγούστης,
	Juliano Rhoſſi,	Ιουλιανῦ Ρώσσου, *
	Polychronio Epiphaniæ Ciliciæ ſecundæ,	Πολυχρονίου Επιφανίας,
	Joanne Flaviadis Ciliciæ,	Ιωάννου Φλαβιάδος,
	Indimo Irenopolis Ciliciæ ſecundæ,	Ινδίμου Εἰρηνουπόλεως,
	Sophronio chorepiſcopo, agente vicem Baſſiani epiſcopi Mopſueſtiæ,	Σωφρονίου χωρεπισκόπου. ἐπέχοντος τὸν τόπον Βασσιανῦ Μοψουεστίας,
	Proclo Adranæ,	Πρόκλου Αδρανων,
	Eulogio Philadelphiæ Arabiæ,	Εὐλογίου Φιλαδελφείας, *
	Theodoſio Canothæ,	* Θεοδοσίου Κανώθας, * Θεοδότου
	Hormiſda Philippopolis Arabiæ,	D Ορμίσδου Φιλιππουπόλεως,
	Damiano Sidonis,	* Δομνίνου Σιδῶν☞, * Δαμιανῦ
	Theodoro Tripolis Phœniciæ primæ,	Θεοδώρου Τριπόλεως, *
	Olympio Paneadis,	Ολυμπίου Πανεάδ☞,
	Thoma Porphyreonis,	Θωμᾶ Πορφυρεώνος,
	Porphyrio Botryorum,	Πορφυρίου Βοτρύων,
	Porphyrio archidiacono, agente vicem Uranii epiſcopi Emeſſæ Phœnices Libani,	Πορφυρίου ἀρχιδιακόνου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Οὐρανίου ἐπισκόπου Εμέσης,
	Joſeph Heliopolis Phœnices Libani,	Ιωσὴφ Ηλιουπόλεως,
	Jordane Abilæ Syriæ,	Γορδάνου Αβιλῆς,
	Valerio Laodiceæ Phœniciæ,	Ουαλερίου Λαοδικείας, *
	Thoma Evoræ,	Θωμᾶ Εὐορείας,
	Theodoreto Cyri,	E Θεοδορήτου Κύρου,
	Rufino Samoſatenſi,	Ρουφίνου Σαμοσάτων,
	Joanne Germaniciæ,	Ιωάννου Γερμανικείας,
	Timotheo Dolichæ,	Τιμοθέου Δολίχης,
	Evolcio Zeugmatis,	Εὐολκίου Ζεύγματος,
	Athanaſio Perrhæ,	Αθανασίου * Πέργης, * Πέρβης,
	Zebenno Martyropolis,	Ζεβέννου Μαρτυροπόλεως,
	Callinico Apameæ Bithyniæ,	Καλλινίκου Απαμείας,
	Cajuma Marcopolis,	* Καϊουμᾶ Μαρκουπόλεως, * Καΐνῦ
	Joanne Carrharum,	Ιωάννου Καρρῶν,

A Cpaa-

Serin iz rodopskog Maksimijanopolja,
Eterih iz azijske Smirne,
Evsevije iz grada Klazomene,
Kirijak iz Egeje u Aziji,
Mama iz Aninita,
Leontije iz Magnezije na Meandru,
Kvint iz Fokeje,
Proklo iz Argize,
Toma iz Aulijokomesa,
Olimpije iz Teodosijopolja,
Filip iz Nove Aule,
Rufin iz Brijula,
Markelin iz grada Metropolja,
Isaja iz Elaita,
Paulin iz azijskog Teodosijopolja,
Julijan iz Ipepa,
Esperije iz Pitane,
Proterije iz azijske Mirine,
Vasilik iz Paleopolja,
Meonije iz azijske Nise,
Petar iz Dardanija,
Talasije iz helespontske Parije,
David iz helespontske Hadrijane,
Evlalije iz helespontske Pionije,
Pionije iz helespontske Troade,
Stefan iz Pimanina,
Teosevije iz helespontskog Ilija,
Ermija iz helespontskog Abida,
Danijel iz Lampsaka,
Patrikije iz helespontskog Adrijanutera,
Menekrat iz Kerasa,
Kosinije iz lidijske Ijerokesareje, koji zamjenjuje episkopa Andriju iz Satala,
Elija iz Blanda,
Polikarp iz lidijskog Gabala,
Patrikije iz Akrasa,
Pavle iz lidijskog Tripolija,
Almahije iz Seta,
Lukije iz Apolonovog Hrama,
Gemel iz Stratonikije,
Alkimid iz Silanda,
Dionisije iz lidijske Atalije,
Nikolaj iz Akarasa, koji zamenjuje Stefana, episkopa likijske Limire,
Zenodot iz Telmese,
Fronton iz Fasilita,
Filip iz Valvureja,
Teodor iz Antifela,
Leontije iz likijske Arakse,
Antipatar iz likijskog Kauna,

Αβραμίου Κερκισίων,
* Μνιζῦ, Λεύκαδίου * Μείζου,
Ιωάννου ἔθνους Σαρρακίνων,
Νώου Κηφᾶ,
Ιωάννου Πολεμονίου,
* Γρατιδιανῦ * Γρατιανῦ Κερασῦντος,
Ιουλιανῦ Ταβίας,
* Γελιυφθόγγου Μελιφθόγγου * Ηλιουπόλεως,
Υπερεχίου Ασπώνων,
Ακακίου Κίννης,
Εὐφρασίου Λαγανίας,
Κεκροπίου Σεβαστοπόλεως,
Ιωάννου Νικοπόλεως,
Αττικῦ Ζήλων,
Αντιόχου Σινώπης,
Εὐχαρίου διακόνου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Παραλίου Ανδράπου,

Παύλου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Οὐρανίου * Ιβώρων,
* Γμειρίας,
Ακακίου Αριαραθείας,
Ηρακλείου Κομάνων,
Αδελφίου χωρεπισκόπου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Αδολίου Αραβισσῦ,
Εὐφρονίου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Δόμνου Κουκουσσῦ,
Ὀρείου πρεσβυτέρου ἐπέχοντος τὸν τόπον Ιωάννου Αρκης,
Θεοδοσίου Ναζιανζῦ,

Αριστομάχου Κολωνείας,

* Γενεθλίου, Ρηνίου * Ιουνιοπόλεως,
* Αἰθερίου Επιφανίου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον * Αἰθερίου Πομπηϊουπόλεως,
Φιλοτίμου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Θεμιστίου Αμάσεως,
Θεοδώρου Ηρακλείας,
Εὐλογίου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Γενεθλίου Κρατείας,
Πελαγίου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Θεοφίλου Αδριανουπόλεως,
Ελπιδίου τῆς Θέρμων,
Ακύλα Εὐδοξιάδος,
Μυστηρίου Αμμορίου,
Λογγίνου Ορκιστῦ,
Δοκιμασίου Μαρωνείας,
Σερηνίου Μαξιμιανουπόλεως Ροδόπης,
Αἰθερίχου Σμύρνης,
Εὐσεβίου Κλαζομενῶν,
Κυριακῦ Αἰγέης,
Μάμα Ανινήθου,
Λεοντίου Μαγνησίας Μαιάνδρου,
Κοίντου Φωκείας,
* Αργίζης, Πρόκλου * Αργίζων,
Θωμᾶ Αὐλίου κώμης,
Ολυμπίου Θεοδοσιουπόλεως,
Φιλίππου Νέας αὐλῆς,
Ρουφίνου Βριούλων,
Μαρκελλίνου Μητροπόλεως,
Ησαίου Ελαϊτῶν,
* Παυλίνε * Παυλίνου Θεοδοσιουπόλεως,

A Abraamio Cerciſiorum,
Leucadio Mnizi,
Joanne gentis Saracenorum,
Noe Cepha caſtelli inſulæ,
Joanne Polemonii,
Gratidiano Ceraſuntis,
Juliano Tabiæ,
Meliphthongo Juliopolis,
Hyperchio Aſponenſi,
Acacio Cinnæ,
Euphraſio Laganiæ,
Cecropio Sebaſtopolis,
Joanne Nicopolis Armeniæ primæ,
B Attico Zelorum civitatis,
Antiocho Sinopæ,
Euchario diacono, tenente locum Paralii epiſcopi Andraporum Helleſponti,

Paulo presbytero, agente vices Uranii epiſcopi Himeriæ,
Acacio Ariarathiæ,
Heraclio Comanorum,
Adelphio chorepiſcopo, agente vices Adolii epiſcopo Arabiſſini,
Euphronio presbytero, agente vices Domini epiſcopi Cucuſi,
C Otrejo presbytero, tenente locum Joannis epiſcopi Arcæ,
Theodoſio Nazianzi Cappadociæ ſecundæ,
Ariſtomacho Coloniæ Cappadociæ ſecundæ,
Rheno Junopolis,
Epiphanio presbytero, tenente locum Ætherii epiſcopi Pompejopolis,
Philotimo presbytero, agente vices Themiſterii epiſcopi Amaſtridis Ponti,
Theodoro Heracleæ Ponti,
Eulogio presbytero, tenente locum
D Genethlii epiſcopi Cratienſis,
Pelagio presbytero agente vices Theophili epiſcopi Hadrianopolis,
Elpidio Thermenſis majoris,
Aquila Eudoxiadis,
Myſterio Ammorii,
Longino Orciſti,
Docimaſio Maroneæ Rhodopenæ,
Sereno Maximianopolis Rhodopæ,
Æthericho Smyrnæ Aſiæ,
Euſebio Clazomenarum civitatis,
Cyriaco Ægees Aſiæ,
Mama Aninethenſi,
E Leontio Magneſiæ Mæandri,
Quinto Phocienſi,
Proclo Argizæ,
Thoma Auliocomenſi,
Olympio Theodoſiopolis,
Philippo Novæ aulæ,
Rufino Briulorum,
Marcellino Metropolis civitatis,
Iſaja Elaitarum,
Paulino Theodoſiopolis Aſiæ;

Andreja iz Trogla,
Roman iz Buboneja,
Nikija iz Megare,
Atanasije iz ahajskog Opunta,
Domnin iz Plateje,
Onesim iz Arga,
Marko iz Eurije,
Peregrin iz grčke Finike,
Eftihije iz Hadrijanopolja u starom Epiru,
Klaudije iz Anhijazma u starom Epiru,
Sotirih iz Korkire u starom Epiru,
Dionizije iz karijske Antiohije,
Jovan iz Alinda,
Flakil iz Jasa,
Papija iz Eriza,
Dionisije iz latmijske Herakleje,
Menandar iz salbakijske Herakleje,
Efpitije iz karijskog Amizona,
Tinhanije iz karijske Apolonijade,
Teodoret iz Alabande,
Jovan iz karijskog Knida,
Julijan, prezviter, koji zamjenjuje Kalandiona episkopa Halikarnasa,
Danijel iz grada Kada,
Modest iz Sevaste,
Pavle iz Aristija,
Evlalije iz Sivlije,
Hariton iz Dionisijopolja,
Genadije iz Akmoneja u pakatijanskoj Frigiji,
Toma iz Teodosiopolja u pakatijanskoj Frigiji,
Genadije iz Mosina,
Evander iz Dioklije,
Gerontije iz Vasiliopolja,
Alfije iz karijske Minde,
Teoktist, prezviter, koji zamjenjuje episkopa Zotika iz Arijasa,
Miro iz Eulandra,
Lukijan iz frigijskog Ipsa,
Filip iz Lisijade,
Epifanije iz Mideja,
Averkije iz frigijskog Ijerapolja,
Kirijak iz Eukarpije,
Evstohije iz frigijskog Dokima,
Akvila iz Aulokra,
Vasilije iz Nakolije,
Stratigije iz Polibota,
Neoptolem iz Korna,
Pavle iz frigijske Derve,
Plutarh iz Listra,
Evgenije iz Kane,

	Juliano Hypæporum,	A Ιουλιανȣ̃ Υπαίπων,	
	Hesperio Pitanæ civitatis,	Εσπερίου Πιτάνης,	
	Proterio Myrrhinæ civitatis Asiæ,	Προτερίου Μυῤῥίνης,	
	Basilico Palæopolis,	Βασιλικȣ̃ Παλαιᾶς πόλεως, *	
	Mæonio Nyssenæ civitatis Asiæ,	Μαιονίου Νύσσης,	
	Petro Dardaniensi,	Πέτρου Δαρδανίου,	
	Thalassio Parii Hellesponti,	Θαλασσίου Παρίου,	
	David Hadrianæ Hellesponti,	Δαυὶδ Αδριανῶν,	
	Eulalio Pioniæ Hellesponti,	Εὐλαλίου * Πιόνων,	* Παιονίων,
	Pionio Troadis Hellesponti,	Πιονίου Τρωάδος,	
	Stephano Pœmaniensi,	Στεφάνου * Ποιμιανίτου,	* Ποιμανινȣ̃,
	Theosebio Ilii Hellesponti,	Θεοσεβίου Ιλίου,	
	Hermia Abydi Hellesponti,	Ερμείου Αβύδου,	
	Daniele Lampsaceno,	B Δανιήλου Λαμψάκου,	
	Patricio Hadrianutherorum Hellesponti,	Πατρικίου Αδριανȣ̃ θηρῶν,	
	Menecrate Cerassorum,	Μενεκράτους Κερασσῶν,	
	Cossinio Hierocæsareæ Lydiæ, tenente locum Andreæ episcopi Satalorum,	Κοσσινίου Ιεροκαισαρείας, ἐπέχοντος τὸν τόπον Ανδρέου Σατάλων,	
	Elia Blandi civitatis,	Ηλία Βλανδȣ̃,	
	Polycarpo Gabalorum Lydiæ,	Πολυκάρπου * Τραβάλων,	* Γαβάλων,
	Patricio Acrassi,	Πατρικίου * Ακράχων,	* Α'κρασσȣ̃,
	Paulo Tripolis Lidiæ,	Παύλου Τριπόλεως,	* Σίττων,
* Scugorum.	Almachio * Settorum,	Αλμαχίου * Σεύγων, *	
	Leucio Apollinis fani,	Λευκίου Απόλλωνος ἱερȣ̃,	
	Gemello Stratoniciæ,	Γεμέλλȣ Στρατονικείας,	
	Alcimede Silandi Lydiæ,	C Αλκιμήδȣς Σιλανδȣ̃,	
	Dionysio Attaliæ Lydiæ,	Διονυσίου Ατταλείας,	
	Nicolao Acarasseorum, gerente vicem Stephani episcopi Limyræ Lyciæ,	Νικολάȣ Ακαρασέων, ἐπέχοντος καὶ τὸν τόπον Στεφάνου * Λιβύρων,	* Λιμύρων,
* Termessi.	Zenodoto * Telmessi,	Ζηνοδότου * Τερμισσȣ̃,	* Τελμησσȣ̃
	Frontone Phaselitarum,	Φρόντωνος Φασηλιτῶν,	
	Philippo Balburæorum,	Φιλίππου Βαλβȣραίων, *	
	Theodoro Antiphelli,	Θεοδώρȣ Αντιφέλλȣ,	
	Leontio Araxorum Lyciæ,	Λεοντίȣ Αράξων,	
	Antipatro Cauni Lyciæ,	Αντιπάτρȣ * Καπίȣ,	* Καύνȣ,
	Andrea Troglorum,	Ανδρέȣ * Τρόγλων,	* Τλοαίων,
	Romano Buboneorum,	Ρωμανȣ̃ * Βουδήτων,	* Βυβονέων,
	Nicia Megarorum,	Νικίȣ Μεγάρων, *	
	Athanasio Opuntis Achaiæ,	D Αθανασίȣ Οπȣ̃ντος,	
	Domnino Platæarum,	Δομνίνȣ Πλατιιῶν,	
	Onesimo Argorum,	Ονησίμου Αργȣ̀ς,	
	Marco Euriæ,	Μάρκου * Εὐροίας,	* Ε'θροίαν,
	Peregrino Phœniciæ Helladis,	Περεγρίνου Φοινίκης, *	
	Eutychio Hadrianopolis veteris Epiri,	Εὐτυχίου Αδριανουπόλεως,	
	Claudio Anchiaxi veteris Epiri,	* Κλαδέȣ Αγχιάσμȣ,	* Κλαυδίȣ,
	Sotericho Corcyræ veteris Epiri,	Σωτηρίχου Κερκύρας,	
	Dionysio Antiochiæ Cariæ,	Διονυσίου Αντιοχείας,	
	Joanne Alindorum,	Ιωάννȣ Αλίνδων,	
* Placido Assi,	* Flacillo Jassi,	* Φλακίλλȣ Ιασσȣ̃, *	* Πλακίδȣ Α'σσȣ̃,
	Papia Erizorum,	Παπίου Ερίζων,	
	Dionysio Heracleæ Latmi,	Διονυσίȣ Ηρακλείας Λάτμȣ,	
* Sardicæ,	Menandro Heracleæ * Salbacæ,	E Μενάνδρȣ Η'ρακλείας * Σαρδικῆς.	* Σαλβάκης,
	Eupythio Stratoniciæ Cariæ,	Εὐπυθίου Στρατονικείας,	
	Joanne Amyzonis Cariæ,	Ιωάννȣ Αμυζόνος,	
	Tynchanio Appoloniadis Cariæ,	Τυγχανίου Απολλωνιάδος,	
	Theodoreto Alabandorum,	Θεοδωρήτου Αλαβάνδων,	
	Joanne Gnidi Cariæ,	Ιωάννȣ Κνιδίων,	
	Juliano presbytero, gerente vices Calandionis episcopi Halicarnassensis,	Ιȣλιανȣ̃ πρεσβυτέρȣ, ἐπέχοντος τὸν τόπον Καλανδίωνος Αλικαρνασσȣ̃,	
	Daniele Cadorum civitatis,	Δανιήλȣ * Κωΐων,	* Καδῶν,
	Modesto Sebastæ,	Μοδέστȣ Σεβαστῆς,	

Παύ-

Ruf iz Side,
Tiran iz Omonada,
Ahonije iz Larande,
Eutropije iz Adade,
Pavle iz Filomilije,
Pavlin iz pisidijske Apameje,
Teotekno iz Tirasa,
Eortikije iz pisidijskog Metropolja,
Florentije iz Hadrijanopolja,
Kir iz Sinijade,
Livanije iz likaonijskog Paralaja,
Aleksandar iz pisidijske Seleukije,
Olimpije iz pisidijskog Sozopolja,
Fontijan iz Sagalasa,
Gasona iz Neapolja,
Adil, episkop vikar, koji zamjenjuje Mesalina, episkopa Laodikeje,
Sotir iz Teodosijane, koji zamjenjuje Iliodora, episkopa Amatunta i Proehija, episkopa Arsinoje,
Epafrodit iz Tamisa, koji zamjenjuje Didima, episkopa Lapita,
Dionisije, đakon, koji zamjenjuje Fotina, episkopa Kitra,
Jovan iz ahajske Mesene,
Evelpist, episkop vikar, koji zamjenjuje episkopa Florentija sa ostrva Teneda,
Ofelim, iz grčke Tegeje,
Irinej iz Navpakta,
Kiril iz Oreja,
Genadije iz Knosa,
Evsevije iz Apolonije,
Demetrije iz Lampe,
Eufrat iz kritske Eleuterne,
Hrisogon, prezviter, koji zamjenjuje episkopa Pavla iz Katana,
Sozont iz makedonskih Filipa,
Evsevije iz Dovira u Prvoj Makedoniji,
Maksimin iz Sera u Prvoj Makedoniji,
Nikolaj iz Stoba u Drugoj Makedoniji,
Dardanije iz Vargale,
Onorat sa grčkog Tasa,
Neon iz Silija,
Teodor iz Lisine,
Mara iz Krodila,
Pavle iz Pugla,
Markelin iz Isinda,
Makedonije iz Magida,
Makedonije iz Etena,
Evgenije iz Kotena,
Markelin iz Koralije,
Petar iz Ehine,
Aurelije iz Afra,
Ovrim iz Korakisija,

Παύλου Αειτείου,
Εὐλαλίου Σιβλίας,
Χαρίτωνος Διονυσιουπόλεως,
Γεννα δίου Αχμονέων,

Θωμᾶ Θεοδοσιουπόλεως,
Γεννα δίου Μοσσύνων,
Εὐάνδρου Διοκλεί ας,
Γεροντίου Βασιλινυπόλεως,
Αλφειῦ Μυίδου,
Θεοκτίστου πρεσβυτέρου ἐπέχοντος τὸν τόπον Ζωτικοῦ Αεμάσου,
* Μήρα * Μήρου Εὐλάνδρων,
Λουκιανοῦ Ιψοῦ.
Φιλίππου Λυσιάδος,
Επιφανίου Μιδαίου,
Αβερκίου Ιερᾶς πόλεως,
Κυριακοῦ Εὐκαρπίας,
Εὐτυχίου Δοκιμίου,
Ακύλου Αὐλόκρων,
Βασιλείου Νακολείας,
Στρατηγίου Πολυβώτου,
Νεοπτολέμου Κορνών,
Παύλου Δέρβης,
Πλουτάρχου Λύστρων,
Εὐγενίου Καννών,
Ρούφου Σιδης,
Τυράννου Ομονάδων,
Αχολίου Λαράνδων,
Εὐτροπίου Αδάκων,
Παύλου Φιλομηλίου,
Παυλίνου Απαμείας,
* Τυρασσέ Θεοτέκνου * Τιραίου,
Εορτικίου Μητροπόλεως,
Φλωρεντίου Αδριανουπόλεως,
Κύρου Σηιάδος,
Λιβανίου Παραλαϊτ,
Αλεξάνδρου Σελευκείας,
Ολυμπίου Σωζοπόλεως,
* Φοντεϊανῦ Γαλασσέων * Φροντιανῦ Σαγαλασσῦ,
Γασσωνᾶ νέας πόλεως,
Αδήλου χωρεπισκόπου, ἐφεχοντος τὸν τόπον Μεσσαλίνου Λαοδικείας,
Σωτῆρος Θεοδοσιανῆς, ἐπέχοντος τὸν τόπον Ηλιοδώρου Αμαθοῦντος, καὶ Προεχίου Αρσινόης,
Επαφροδίτου Ταμισοῦ, ἐπέχοντος τὸν τόπον Διδύμου Λαπίθου,
Διονυσίου διακόνου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Φωτεινοῦ Κύθρων,
Ιωάννου Μεσσήνης,
Εὐελπίσου χωρεπισκόπου, ἐπέχοντος τὸν τόπον Φλωρεντίου ἐπισκόπου Τενέδου,
Ωφελίμου Τεγέας,
Εἰρηναίου Ναυπάκτου,
* Συβριθῶν Κυρίλλου * Ωραιῦ,
Δεννα δίου Κνωσσοῦ,
* Δ'πολλωνίας Εὐσεβίου * Απολλωνιάδος,
* Λάμπης Δημητρίου * Λάττης,
Εὐφράτου Ελευθέρνης,
Χρυσογόνου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντος τὸν τόπον
* Κατάνης Παύλου * Κατάνων,

A Paulo Ariſtii,
Eulalio Sibliæ,
Charitone Dionyſiopolis,
Gennadio Acmonecorum Phrygiæ Pacatianæ.

Thoma Theodoſiop. Phrygiæ Pacatianæ,
Gennadio Moſſynorum,
Evandro Diocliæ,
Gerontio Baſilinopolis,
Alphio Myndi Cariæ,
* Theoctiſto presbytero, tenente locum Zotici epiſcopi Ariaſſi, * Philotheo
* Miro Eulandrorum, * Mirtho
B Luciano Ipſenſis civitatis Phrygiæ,
Philippo Lyſiadenſi,
Epiphanio Midæi,
Abercio Hierapolis Phrygiæ,
Cyriaco Eucarpiæ,
Euſtochio Docimii Phrygiæ,
Aquila Aulocrorum,
Baſilio Nacoliæ,
Strategio Polyboti,
Neoptolemo Cornorum,
Paulo Derbæ Phrygiæ,
Plutarcho Lyſtrorum,
Eugenio Cannorum,
C Rufo Sidæ,
Tyranno Homonadum,
Acholio Larandæ,
Eutropio Adadorum,
Paulo Philomelii,
Paulino Apameæ Piſidiæ,
Theotecno Tyraſſi,
Eorticio * Metropolis civitatis Piſidiæ, * Nicopolis
Florentio Hadrianopolis,
Cyro Siniadis,
Libanio Paralai Lycaoniæ,
Alexandro Seleuciæ Piſidiæ,
Olympio Sozopolis Piſidiæ,
D Fontejano Sagalaſſi,
Baſſona Neapolis,
Adelo chorepiſcopo, tenente locum Meſſalini epiſcopi Laodiceæ,
Sotere Theodoſianæ civitatis, agente vices Heliodori epiſcopi Amathuntis, & Proechii epiſcopi Arſinoæ,
Epaphrodito Tamiſenſi, agente vicem Didymi epiſcopi Lapithi,
Dionyſio diacono, tenente locum Photini epiſcopi Cytrorum,
Joanne Meſſenæ civitatis Achajæ,
Evelpiſto chorepiſcopo, tenente locum
E Florentii epiſcopi Tenedi inſulæ,
Ophelimo Tegeæ Helladis,
Irenæo Naupacti,
Cyrillo Subritenſi,
Gennadio Gnoſſi,
Euſebio Appolloniæ,
Demetrio Lampæ,
Euphrate Eleuthernæ civitatis Cretæ.
Chryſogono presbytero, tenente locum Pauli epiſcopi Catanenſis.

Evstatije od roda Saracena,
Rustikijan iz Afra,

I [28]pošto su svi posijedali ispred kancela [29]najsvetijeg oltara, najveličanstvenije i visokodostojne sudije i najugledniji senat rekoše: Na prethodnoj sesiji izvršeno je preispitivanje osude [30]blaženopočivšeg Flavijana i Euzebija visokopoštovanog episkopa, i pred svima [31]vama je [32]jasno utvrđeno koliko je pravedno i pravilno izvedeno ispitivanje: i navedeni su tada okrutno i nedolično osuđeni. Ono što se nama, dakle, činilo da treba da bude učinjeno u [33]vezi sa tim pitanjem, tada je učinjeno, jasno pred vama, kroz [34]raspravu. Sada, međutim, treba ispitati, [35]proučiti [36]i prosuditi ovo, da se [37]utvrdi istinska vjera, zbog čega je ovaj sabor najviše sazvan. Budući da znate da ćete Bogu polagati račun, kako svaki od vas pojedinačno za sopstvene duše, tako i za duše svih nas koji želimo da budemo [38]ispravno poučeni o svemu što se tiče vjere i da u nama u vezi sa tim nema nikakve dvosmislenosti, na osnovu onoga u čemu su se jednodušno u učenju složili i usaglasili svi sveti Oci. [39]Pohitajte bez ikakvog straha od naklonosti ili neprijateljstva i izložite čistu vjeru, [40]tako da se i oni koji, čini se, nijesu istog mišljenja kao ostali, kroz čistotu istine moraju sa njom složiti. Želimo da znate, kao [41]najbožanstveniji i najblagočestiviji gospodar ekumene, kako i mi pravoslavnu vjeru čuvamo na onovu predanja od 318 svetitelja i 150 svetitelja i ostalih proslavljenih Otaca i tako vjerujemo. [42]Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Niko je po drugi put ne izlaže, niti bismo željeli, niti bismo se usudili da izlažemo. Oci su iznijeli učenje i čuva se zapisano ono što su oni izložili i [43]više od toga ne možemo reći. Kekropije najblagočestiviji episkop [44]Sevastopoljski reče: Pojavilo se nešto što se tiče Eutihija i u vezi sa tim dobili smo od njegove svetosti arhiepiskopa grada Rima dokument, [45]ispitujemo ga i svi smo se potpisali na poslanici. Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Svi to kažemo: dovoljno je ono što je već izloženo: drugo izlaganje nije dopušteno. Najslavnije sudije i najugledniji senat rekoše: Ako je po volji vašim blagočestivostima, najprepodobniji patrijarsi poje-dinih dijeceza, da izaberete po jednog ili po dvojicu svako iz svoje dijeceze i da dođu u sredinu i da zajednički između sebe vode raspravu o vjeri i da ono u [46]čemu se svi slože, svima javno saopšte: u [47]slučaju

[28] Paris. *consedentibus omnibus (isto značenje).* Korb. & Divion. & u ostalim starim izdanjima nema *omnibus.*
[29] Paris. *Sanctis altaris in basilica sanctae victricis martyris Eufemiae (=svetog oltara u bazilici svete pobjednice mučenice Eufemije).*
[30] Paris. & Divio. *beatae memoriae (=blaženog sjećanja=blaženopočivši).*
[31] Codex Paris. *Nobis (=nama).*
[32] Divio. & Paris. *manifestum est constitutum (= jasno je ustanovljeno).*
[33] Divion. *Super haec capitula, tunc.* Rđavo u istom kodeksu Divion. *nunc (=sada).* Bolje je na margini: *tunc(=tada).*
[34] Sve stare knjige i izdanja sadrže *interlocutiones (=raspravljanja).* Tako je čak i u V Koncilu.
[35] Ovo nedostaje u Pariškoj knjizi o V Koncilu. U Divionskoj je dodato iznad reda.
[36] Paris. *Judicandum & operae pretium est veram fidem corroborare pro quae.(Nije sasvim jasno značenje)*
[37] Sve stare knjige i izdanja *contineatur (slično značenje).*
[38] Divion. *rectam(=ispravnu).*
[39] Stare knjige i izdanja *Festinate igitur (=Pohitajte dakle).*
[40] Iste te knjige i izdanja, *ita ut qui (=tako da oni koji).*
[41] Paris. i Divion. *sacratissimus (nepravilan oblik)* Tako je i u V Koncilu.
[42] Rustikova napomena. *Nota quia ibi non habet* - omnes-, *sed tantum* - Reverendissimi Episcopi clamaverunt-. *Non sunt omnium dictae (bilješka jer tamo ne piše* svi, *već samo* Najblagočetiviji Episkopi uzviknuše. Nijesu svi ovo rekli.
[43] Divio. *Cetera adicere (=drugo dodati)*, a na margini: *et citra ea dicere.* Ovo čitanje je bolje.
[44] Paris. *Sebastopole civitatis (grada Sevastopolja).*
[45] Sve stare knjige i izdanja sadrže: *et constat nobis (i poznato nam je).* Nije poznato zašto su to Rimljani promijenili.
[46] Divion. *quae eis placita (što njima (bude) po volji).*
[47] Stare knjige i izdanja: *si, sicut optamus (=ako, kao što želimo).*

Sozonte Philipporum Macedoniæ,
* Toperi Eusebio * Doberorum Macedoniæ primæ,
Maximino Serrarum Macedoniæ primæ,
Nicolao Stobeorum Macedoniæ secundæ,
Dardanio Bargalorum,
Honorato Thassi Helladis,
Theophilo Ariassi,
Neone Selii,
Theodoro Lysineorum,
Mara Codrylorum,
Paulo Puglorum,
Marcellino Isindorum,
Macedonio Magydensi,
Eudoxio Etennorum,
Eugenio Cotenorum,
* Marciano * Marcellino Coralliæ,
Petro Echinæorum,
Aurelio Afro,
Obrimo Coraciſii,
Eustathio gentis Saracenorum,
Rusticiano Afro,

A Σώζοντος Φιλίππων,
Εὐσεβίου Δοβήρων,
Μαξιμίνου * Σερρέων, * Σιββ.
Νικολάου Στοβέων,
Δαρδανίου Βαργαλῶν,
Ὁνωράτου Θάσου,
Θεοφίλου Ἀελασσῆ,
Νέωνος * Σιλύου, * Σιλίου,
Θεοδότου Λυσινέων,
Μάρα * Κροδύλων, * Κορδύλων,
Παύλου Πυγλῶν,
Μαρκελλίνου Ἰσίνδων,
B Μακεδόνος * Μαδύτου, * Μαγύδ.
Εὐδοξίου Ἐτεννῶν,
Εὐγενίου Κοτέννων,
* Μαρκελλίνου Κοραλλίας, * Μαρκιαν.
Πέτρου Ἐχιναίων,
Αὐρηλίου * Ἄφρου, * Ἄφρων,
* Ὀδροΐνου Κορακισίου, * Ὀβρίμου
Εὐσταθίου ἔθνους Σαρακηνῶν,
Ρεστικιανῷ Ἄφρῳ.

Et [a] considentibus omnibus ante cancellos [b] sanctissimi altaris, magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Priore conventu de damnatione [c] sanctæ memoriæ Flaviani & Eusebii * [d] reverendissimorum episcoporum inquisitio facta est, & omnibus [e] vobis [f] manifestum constitutum, quam juste & secundum consequentiam provenit examinatio: & ostensi sunt tunc crudeliter & non decenter damnati. Quæ nobis igitur visa sunt [g] super hoc capitulo fieri oportere, tunc per [h] interlocutionem vobis manifesta facta sunt. Nunc autem hoc quærendum [i] & studendum [k] & judicandum est, ut vera fides [l] stabiliatur, pro qua maxime & concilium factum est. Scientes igitur, quia & Deo rationem reddituri estis, tam pro propriis animabus singuli vestrum, quam & pro nostris omnibus, qui & doceri quæ ad religionem pertinent, [m] recte desideramus, & omnem ambiguitatem auferri, ex omnium sanctorum patrum concordia & consensu, & consona expositione & doctrina: [n] festinate sine ullo timore & gratia atque inimicitia fidem puram exponere, [o] ita ut & qui videntur non eadem cum omnibus sapere, per veritatis agnitionem ad concordiam revocentur. Scire enim vos volumus, quia tam [p] divinissimus &

* reverendissimi episcopi.

Καὶ καθεσθέντων πάντων πρὸ τοῦ καγκέλλων τῆ ἁγίᾳ θυσιαστηρίῳ, οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· τῇ προτεραίᾳ σιωπῇ περὶ τῆς κατὰ Φλαυιανὸν, τὸν τῆς ἁλαβῆς μνήμης, καὶ Εὐσέβιον τὸν ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον, καθαιρέσεως ἡ ζητησις ἐγένετο· καὶ πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν κατέστη, ὅπως, καὶ δίκαιος, καὶ κατὰ τὴν ἀκολουθίαν τὰ τῆς ἐξετάσεως προέβη· καὶ ἀπεδείχθησαν τότε ὠμῶς, καὶ μὴ προσηκόντως καθαιρεθέντες. ἅπερ τοίνυν ἡμῖν ἐφάνη ἐπὶ τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ δεῖν γενέσθαι, τοῦτο νῦν καῦτα δῆλα ὑμῖν ἐκ τῆς διαλαλιᾶς ἐγένετο. νῦν δὲ τὸ ζητούμενον, καὶ κινούμενον, καὶ σπουδαζόμενόν ἐστιν, ὥστε τὴν ἀληθῆ πίστιν συγκροτηθῆναι, δι' ἣν μάλιστα, καὶ ἡ συνόδου γέγονεν· εἰδότες ὅν, ὡς καὶ τῷ Θεῷ λόγον δώσετε ὑπὲρ τῆς οἰκείας ἕκαστου ὑμῶν ψυχῆς, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἁπάντων, οἵτινες, καὶ διδαχθῆναι τὰ τῆς θρησκείας ἐπιθυμοῦμεν ὀρθῶς, καὶ πᾶσαν ἀμφισβήτησιν ἀφαιρεθῆναι ἐκ τῆς πάντων τοῦ ὁσίου πατέρων ὁμονοίας, καὶ συναινέσεως, καὶ συμφώνου ἐκθέσεως, καὶ διδασκαλίας· σπουδάσατε ἄνευ φόβου, ἢ χάριτος, ἢ ἀπεχθείας, τὴν πίστιν καθαρῶς ἐκθέσθαι· ὥστε καὶ τοὺς δοκοῦντας μὴ ταὐτὰ πᾶσι πεφρονηκέναι, τῇ τῆς ἀληθείας ἐπιγνώσει ἐπανακληθῆναι εἰς τὴν ὁμόνοιαν. εἰδέναι γὰρ ὑμᾶς βουλόμεθα, ὡς ὁ θειότατος, καὶ

Θσε-

EALUZII NOTÆ.

a Paris. *consedentibus omnibus*. Corb. & Divion. & veteres editiones non habent *omnibus*.
b Paris. *sanctis altaris in basilica sanctæ vestratis martyris Eusemiæ*.
c Paris. & Divion. *beatæ memoriæ*.
d Recte in margine admonuerunt Romani reponendum esse *reverendissimi Episcopi*, cum & textus quoque Græcus ita doceat. Emendationem Romanorum confirmat codex Corbejensis, in quo scriptum est *reverentissimi Episcopi*, quam lectionem in Concilio quoque quinto reperi. Sane de Flaviano, quia mortuus erat, dicunt *sanctæ memoriæ*: Eusebium vero, quia adhuc vivebat, vocant *reverentissimum Episcopum*.
e Codex Paris. *nobis*.
f Divion. & Paris. *manifestum est constitutum*.
g Divion. *super hac capitula, tunc*. Male in eodem codice Divion. *nunc*. Melius in margine: *al. tunc*.
h Omnes veteres libri & editiones habent *interlocutiones*. Sic etiam in Concilio V.
i Hæc desunt in libro Parisiensi & in Concilio quinto. In Divionensi addita sunt supra lineam.
k Paris. *judicandum & operæ pretium est veram fidem corroborare pro qua*.
l Omnes veteres libri & editiones; *continetur*.
m Divion. *rectam*.
n Veteres libri & editiones *Festinate igitur*.
o Iidem libri & editiones, *ita ut qui*.
p Paris. & Divion. *sacratissimus*. Sic etiam in Concilio V.

da se svi slože, kako želimo, neka [48]svaka dvosmislenost bude razriješena: a ako pak neki suprotno (što ne želimo) misle, biće [49]tako da svaki od njih javno iznese svoje mišljenje. Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Pismeno nećemo da izložimo. Kanon postoji, dovoljno je ono što je napisano. Po kanonu nije dopušteno da se [50]drugo piše. Treba se držati onoga što su Oci utvrdili. Florencije najblagočestiviji episkop [51]Sarda reče: Budući da nije moguće da oni, koji su učeni i koji se drže svetog sabora u Nikeji i onoga što je blagočestivo i na osnovu vjere [52]ukrepljeno u Efesu, na brzinu sroče ono što o vjeri izlažu sveti Oci [53]Kiril i Celestin i pismo njegove svetosti Leona, molimo vašu veličajnost da nam da uputstva kako bismo bili u mogućnosti da dođemo do istine o toj stvari [54]odgovarajućim dokumentom, iako što se tiče [55]nas, koji smo se potpisali na poslanici prepodobnog Leona, ne plašimo se ispravke. Kekropije najblagočestiviji episkop grada Sevastopolja reče: Vjera je dobro definisana od 318 svetih Otaca i utvrđena od svetih Otaca Atanasija, Kirila, Celestina, Hilarija, Vasilija i Grigorija, i sada preko njegove svetosti Leona: molimo neka se pročita, kako ono što je utvrdilo 318 Otaca, tako i ono što piše njegova svetost Leon. Velikodostojne sudije i najug-ledniji senat rekoše: Neka se pročita ono što je izložilo 318 svetih Otaca okupljenih na saboru u Nikeji.

Eunomije najblagočestiviji episkop grada Nikomedije pročitao je iz knjige simvol (vjere) 318 svetih Otaca.

(Slijedi simvol vjere direktno iz dokumenta sa Nikejskog vaseljenskog sabora, održanog 325. godine i anatema na one koji propovijedaju drugačije.)

Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Ovo je pravoslavna vjera. U nju svi vjerujemo. U njoj smo kršteni, u njoj krštavamo. Blaženi Kirilo je tako poučio. Ovo je istinska vjera. Ovo je sveta vjera, ovo je vječna vjera: u njoj smo kršteni i u njoj krštavamo. Svi tako vjerujemo. Papa Leon tako vjeruje. [56]Kirilo je tako vjerovao. [57]Papa Leon je tako protumačio. Visokodostojne sudije i najugledniji senat rekoše: Neka se pročita i ono što je izložilo 150 svetih Otaca.

[58]Aetije, blagočestivi đakon Konstantinopoljske Crkve, pročitao je iz knjige (simvol vjere stopedesetorice otaca.)

Sveta vjera, koju su izložili 150 svetih Otaca, koja je u skladu sa svetim i velikim saborom u Nikeji.
(Slijedi simvol vjere koji se od Nikejskog razlikuje samo u nekim dodatim tumačenjima.)

Svi najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Ovo je vjera svih, ovo je pravoslavna vjera, svi ovako vjerujemo. [59]Aetije najblagočestiviji arhiđakon reče: Postoji i poslanica najsvetijeg i među prepodobnima Kirila, nekadašnjeg episkopa velikog grada Aleksandrije, koja je upućena Nestoriju

[48] Riječ *omnis* nedostaje u Pariškom primjerku.
[49] Korb. I Divion. *ita fiat (neka tako bude).*
[50] Paris. i Divion. *alteram expositionem (isto značenje).*
[51] Tako su prepravili rimski izdavači. Stare knjige i izdanja sadrže *Sardeorum.*
[52] Divion. *roborata sunt (isto značenje).* Isto se nalazi na margini verzije Vulgate.
[53] Paris. i Divion. *Caelestini et Cyrilli (samo inverzija imena).*
[54] Stare knjige i izdanja *ut decenti (ne mijenja značenje).*
[55] Divion. *in nostram personam (nepromijenjeno značenje).*
[56] Ovako su izdali Rimljani, iako se prije toga čitalo *credit (vjeruyje).* Čitanje u starim knjigama potvrđuju stari primjerci.
[57] Evagrije na ovom mjestu ne prepoznaje Leonovo ime, nego ga jednostavno naziva Papom.
[58] I ovdje su Rimljani promijenili, ranije se čitalo *Aetius rever. Archidiaconus (najblagočestiviji arhiđakon),* što je čitanje Korbejskog kodeksa. U Divionskom stoji *religiosus Archidiaconus (ne mijenja se značenje*), a u Pariskom *religiosissimus Archidiaconus.* Grčki superlativ nametnuo je ovu promjenu.
[59] Pariški kodeks: *Aetius reverentissimus (=najblagočestiviji Aetije).*

ἀσεβέστατος δεσπότης τῆς οἰκουμένης, καὶ ἡμεῖς, τ' A piissimus orbis terræ dominus, quam nos
ὀρθόδοξον πίστιν τῶν ἁγίων τῶν τριακοσίων δέκα, catholicam fidem a sanctis trecentis decem
καὶ ὀκτὼ, καὶ παρὰ τῶν ρν'. ἔτι μὴν καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν ἁγίων, καὶ ἐπιδοξων πατέρων παραδοθεῖσαν & octo, & a sanctis centum & quinquaginta, nec non etiam & a ceteris sanctissimis & glorioſissimis patribus traditam, custodimus, & secundum ipsam credimus. [a] Re- [a] Latine legi, legimus, legit.
φυλάττομεν, καὶ κατὰ ταύτην πιστεύομεν. * οἱ ἁγιωτάτοι ἐπίσκοποι ἐπιβόησαν· ἔκθεσιν ἄλλην οὐδεὶς ποιεῖ, οὐδὲ ἐγχειρεῖ, οὐδὲ τολμᾷ ἐκθέσθαι· ἐδίδαξαν γὰρ οἱ πατέρες· καὶ ἐγγράφως σώζεται τὰ παρ' ἐκείνων ἐκτεθέντα· παρ' ἐκεῖνα λέγειν οὐ δυνάμεθα. Κεκρόπιος ὁ ἁγιωτάτος ἐπίσκοπος Σεβαστουπόλεως εἶπεν· ἀνεφύη τι κατὰ Εὐτυχέα· ἐπὶ τύπις τύπος ἐδόθη παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἐν Ρώμῃ ἀρχιεπισκόπου, καὶ συνυπογράψαμεν πάντες τῇ ἐπιστολῇ. οἱ ἁγιώτατοι B Romanæ urbis, & [d] sequimur eum, & epi-
ἐπίσκοποι ἐπεβόησαν· ταῦτα πάντες λέγομεν· ἀρκεῖ τὰ ἐκτεθέντα· ἄλλην ἔκθεσιν οὐκ ἔχομεν γράφειν. Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· εἰ δοκεῖ τῇ ὑμετέρᾳ ἁγιωσύνῃ, οἱ ὁσιώτατοι πατριάρχαι διοικήσεως ἑκάστης ἐπιλεξάμενοι ἕνα, ἢ δύο τῆς ἰδίας ἑκάστης διοικήσεως, εἰς τὸ μέσον παρελθόντες, καὶ κοινῇ περὶ τῆς πίστεως βουλευσάμενοι, τὰ συνδοκοῦντα φανερὰ πᾶσι καταστήσουσιν· ὥστε, εἰ μὲν συνέθοντο πάντες, λυθῆναι πᾶσαν ἀμφισβήτησιν, ὅπερ ἐρχόμεθα· εἰ δέ τινες, ὅπερ οὐκ ἡγούμεθα, ἐναντία φρονήσαιεν, ὥστε καὶ τὰς ἐκείνων φανερὰς κατασκευὰς γνώμας. * οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι ἐπεβόησαν· ἔγγραφον ἔκθεσιν οὐ ποιούμεθα. κανὼν ἐστιν ὁ προκείμενος, ἀρκεῖν τὰ ἐκτεθέντα. ὁ κανὼν βούλεται ἄλλην ἔκθεσιν μὴ γράφεσθαι. τὰ τῶν πατέρων κρατείτω. Φλωρεντίος ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπεν· ἐπειδὴ οὐκ ἔστι δυνατὸν χειδιάσαι περὶ τῆς πίστεως, τοὺς δεδιδαγμένους ἕπεσθαι τῇ Νικαέων ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ ὀρθῶς συγκροτηθείσῃ, καὶ ἁγίως πολιτευσαμένῃ, κατὰ τὴν πίστιν τῶν ἁγίων πατέρων, Κυρίλλου, καὶ Κελεστίνου, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος. ἱκετεύομεν τὸ ὑμέτερον μέγεθος, δοθῆναι ἡμῖν προθεσμίαν, ὥστε μετὰ σκέμματος πρέποντος προσελθεῖν τῇ ἀληθείᾳ τῶν πραγμάτων· εἰ καὶ τὰ μάλιστα εἰς ἡμέτερον πρόσωπον, τῶν ὑπογραψάντων τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου Λέοντος, ἡ δεόμεθα διορθώσεως. Κεκρόπιος ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Σεβαστουπόλεως εἶπεν· ἡ πίστις καλῶς * διήρτηται παρὰ τῶν τριακοσίων δέκα, καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ ἐβεβαιώθη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, Ἀθανασίου, Κυρίλλου, Κελεστίνου, Ἱλαρίου, Βασιλείου, Γρηγορίου, καὶ νυνὶ πάλιν διὰ τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος· καὶ ἀξιοῦμεν, καὶ τὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα, καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ ἐβεβαιώθη παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων, Ἀθανασίου, Κυρίλλου, Κελεστίνου, Ἱλαρίου, Βασιλείου, Γρηγορίου, καὶ νυνὶ πάλιν διὰ τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος· καὶ ἀξιοῦμεν, καὶ τὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τριακοσίων δέκα, καὶ ὀκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ τὰ τοῦ ὁσιωτάτου Λέοντος, ἀναγνωσθῆναι. οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος εἶπον·

piſſimus & a ſanctis trecentis decem & octo, & a ſanctis centum & quinquaginta, nec non etiam & a ceteris ſanctiſſimis & glorioſiſſimis patribus traditam, cuſtodimus, & ſecundum ipſam credimus. [a] Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Expoſitionem alteram nullus facit, neque tentamus, neque audemus exponere. Docuerunt enim patres, & in ſcriptis cuſtodiuntur quæ ab eis ſunt expoſita, & [b] citra ea dicere non poſſumus. Cecropius reverendiſſimus epiſcopus [c] Sebaſtopolitanus dixit: Emerſerunt quæ ad Eutychem pertinebant, & ſuper iis forma data eſt a ſanctiſſimo archiepiſcopo Romanæ urbis, & [d] ſequimur eum, & epiſtolæ omnes ſubſcripſimus. Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Iſta omnes dicimus: ſufficiunt quæ expoſita ſunt: alteram expoſitionem non licet fieri. Glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Si placet veſtræ reverentiæ, ſanctiſſimi patriarchæ ſingularum provinciarum, eligentes ſingulos aut binos ſuæ propriæ quiſque provinciæ, in medio tranſeuntes, & communiter de fide tractantes, [e] quæ complacita fuerint, omnibus manifeſta conſtituant: quatenus [f] ſi, ut optamus, omnes conſenſerint, ſolvatur [g] omnis ambiguitas: ſin vero aliqui contraria (quod non putamus) ſapuerint, C [h] ita fiet, ut & eorum * voluntates manifeſtæ conſtituantur. * Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: In ſcriptis expoſitionem non facimus. Regula eſt, quæ prædicat ſufficere quæ ſunt expoſita. Regula vult [i] aliam expoſitionem non fieri. Ea quæ ſunt patrum teneantur. Florentius reverendiſſimus epiſcopus [k] Sardium dixit: Quoniam non eſt poſſibile, ſubito dictare de fide eos qui docti ſunt ſequi Nicænam ſanctam ſynodum, & quæ in Epheſo recte & pie * [l] roborata eſt, ſecundum fidem ſanctorum patrum [m] Cyrilli & Cæleſtini, & epiſtolæ ſanctiſſimi Leonis, precamur veſtram magnificentiam præſtari nobis * inducias, quatenus [n] cum decenti tractatu accedere ad D * veritatis cauſam poſſimus, quamvis * [o] in noſtra perſona, qui epiſtolæ ſanctiſſimi Leonis ſubſcripſimus, non indigeamus correctione. Cecropius reverendiſſimus epiſcopus Sebaſtopolitanæ civitatis dixit: Fides bene diſceptata eſt a trecentis decem & octo ſanctis patribus, & firmata a ſanctis patribus Athanaſio, Cyrillo, Cæleſtino, Hilario, Baſilio, Gregorio, & nunc iterum per ſanctiſſimum Leonem: & precamur, ut ea quæ ſanctorum patrum trecentorum decem & octo ſunt, & quæ ſanctiſſimi Leonis, recitentur.

Glo-

* Ῥωμαῖοι ἀνέγνω σαν· ἀνέγνω.

* Ῥωμαῖοι ἀνέγνων, ἀνέγνωμεν, ἀνέγνω.

* Ἔρρηται

[a] Latine legi, legimus, legit.
[b] ſententiæ.
[c] Latine legi, legimus, legit.
[d] celebrata eſt,
[e] certum terminum,
[f] veritatem cauſæ.
[g] quamvis præſertim.

---

a Annotatio Ruſtici. *Nota quia ibi non habet* omnes, *ſed tantum* Reverentiſſimi Epiſcopi clamaverunt. *Non ſunt omnium dicta.* BALUZII NOTÆ.
b Divion. *cetera addere*, & in margine, *al. & citra ea dicere.* Ea lectio melior eſt.
c Pariſ. *Sebaſtopolt civitatis.*
d Omnes veteres libri & editiones habent, & *conſtat nobis*. Cur hoc mutaverint Romani non conſtat.
e Divion. *quæ eſt placita.*
f Veteres libri & editiones: *ſi, ſicut optamus.*
g Vox *omnis* deeſt in exemplari Pariſienſi.
h Corb. & Divion. *Ita fiat.*
i Pariſ. & Divion. *alteram expoſitionem.*
k Ita eleganter verterunt editores Romani. Veteres libri & editiones habent *Sardeorum.*
l Divion. *roborata ſunt.* Idem habet in margine editionem vulgatam.
m Pariſ. & Divion. *Cæleſtini, & Cyrilli.*
n Veteres libri & editiones, *ut decenti.*
o Divion. *in noſtram perſonam.*

i koja je od svih svetih episkopa, koji su se ranije okupili u Efesu, a u vezi sa osudom istog tog Nestorija. Epistola je prihvaćena i potpisom svih potvrđena. A postoji i drugo pismo istog Kirila među svetiteljima koje je upućeno [60]blaženopočivšem Jovanu episkopu velikog grada Antiohije, koje je na isti način potvrđena. Ako je po volji, pročitaću i njih. Velikodostojne sudije i najugledniji senat rekoše: Neka se pročitaju pisma blaženopočivšeg Kirila.

Aetije arhiđakon carskoga grada Konstantinopolja je pročitao.

[61]Najblagočestivijem i najbogobojaznijem saslužitelju Nestoriju Kirilo, neka se raduje u Gospodu.

Neki prigovaraju, kako čujem, zbog mog mišljenja o tvojoj bogobojaznosti i to često ovo; *Ostatak poslanice, koja je pročitana na drugoj sjednici sabora u Konstantinopolju, koji je bio održan protiv Eutihija, nalazi se u aktima tog sabora.*

To isto je pročitao arhiđakon Aetije.

Poslanica najsvetijeg u pamćenju Kirila koja je napisana Jovanu episkopu Antiohije o miru.

Svom najdražem gospodaru bratu i saslužitelju Jovanu, Kirilo, neka se raduje u Gospodu.

*[62]*Neka se raduju Nebesa i neka se naslađuje zemlja. Pao je, naime, posljednji zid razdora, utihnula je tuga i svaki vid neslaganja je nestao. *Ostatak poslanice u cjelini se nalazi u aktima istog ovog sabora u dijelu protiv Eutihija.*

I pošto je poslanica pročitana, najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Svi tako vjerujemo: Papa Leon tako vjeruje; anatema na [63]onoga ko unosi smutnju i podjelu. Ovo je vjera arhiepiskopa Leona, Leon ovako vjeruje. Leon i Anatolije tako vjeruju. Svi tako vjerujemo kao Kirilo, tako vjerujemo. Neka je vječni pomen Kirilu. Onako kako stoji u Kirilovoj poslanici tako i mi mislimo, [64]tako smo vjerovali i tako vjerujemo. Arhiepiskop Leon tako misli, tako vjeruje, tako je napisao. Visokodostojne sudije i najugledniji senat rekoše. Neka se pročita poslanica najprepodobnijeg arhiepiskopa starijeg carskog grada Rima, Leona.

Beronicijan najodaniji sekretar božanskog konzistorija, pročitao je iz knjige koju mu je pružio Aetije [65]arhiđakon Konstantinopoljske Crkve.

Saborska (cirkularna) [66]poslanica njegove svetosti arhiepiskopa Leona, pape grada Rima, napisana Flavijanu arhiepiskopu Konstantinopolja (protiv Eutihijeve jeresi.)

---

[60] Bilješka đakona Rustika: *Nota: beatae memoriae Joanem et quia exposuit quodam modo quod in ultima interlocutione primae actionis est dictum (=Bilješka: blaženopočivšem Jovanu jer izlaže na nki način ono što je bilo rečeno na posljednjoj rasparvi prve sjednice.)*

[61] Divion. i Paris. *Reverentissimo et beatissimo (=Najblagočestivijem i najblaženijem)*

[62] Poslanica je izdata u okviru akata istog sabora na str. 670. Na kraju ove poslanice Korbejski kodeks dodaje: *Incolumem te et orantem pro nobis Dominus custodiat, honorandissime frater.(=Neka te Bog čuva u dobrom zdravlju i da se moliš za nas, najpoštovaniji brate.)* Doduše, Rustik na istom mjestu pominje da se ovo ne nalazi ni u jednom od dva grčka kodeksa i da je to dodato. Uopšte ne postoji i Pariškom primjerku, a u Divionskom je dodato iznad reda.

[63] Tako i u Korbejskom kodeksu, u kome je kasnije dodato *et ei qui confidit (=i na onoga ko se pouzdao).* U Divion. i Paris. stoji *abathema qui dividit, anathema qui confundit (anatema na onoga ko dijeli i ko smućuje).* Tako je i kod Liberata.

[64] *Sic credidimus,* ne postoji ni u jednom od starih primjeraka. Ove riječi nedostaju i u starim izdanjima, gdje dva puta stoji *sic credimus.*

[65] Sve stare knjige: *Archidiacono sanctae Constantinopolitanae (od arhiđakona svete Konstantinopoljske).* Tako i grčki tekst.

[66] Osim tri stara primjerka kojima se koristimo u recenziji akata Kalhedonskog sabora, najstariji primjerak Leonove poslanice upućene Flavijanu nalazi se u kodeksu 2574. biblioteke Kolbertine, a iz njega se vide razna čitanja, kao i ostali primjerci ove poslanice u kodeksima iste biblioteke. Međutim, kada je recenziju ove poslanice prema većini uradio poštovani Pashasije Kvesnel, poslanice svetog Leona nijesmo morali da poredimo sa starim primjercima, nego sa onim dokumentima u kojima se nalaze akta Kalhedonskog sabora. Izabrali smo, dakle, kao jedini i najstariji primjerak onaj koji se nalazi u istoj biblioteci.

Glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Recitentur quæ expoſita ſunt a ſanctis trecentis decem & octo patribus in Nicæa congregatis. *

* Latine legi, legimus legit.

Eunomius reverendiſſimus epiſcopus Nicomediæ civitatis ex codice recitavit * ſymbolum trecentorum decem & octo patrum,

* Latine legi, legimus, legit.

r *Expoſitio fidei concilii habiti in Nicæa.*

(1) An. 325.

COnſulatu [b] Pauli (1) & Juliani virorum clariſſimorum [c] conſulum, anno poſt Alexandrum ſexcenteſimo trieſimo ſexto, [d] menſis (ſecundum Græcos) Deſii die decimo nono, qui eſt tertiodecimo Kalendarum Juliarum, in Nicæa metropoli provinciæ Bithyniæ.

Credimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibilium creatorem. Et in unum dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei, * ex Patre natum unigenitum, hoc eſt, de ſubſtantia Patris; Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero; natum, non factum, homouſion Patri, (hoc eſt, ejuſdem cum Patre ſubſtantiæ;) per quem omnia facta ſunt, quæ in cœlo & quæ in [f] terra. Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit, & incarnatus eſt, & [g] inhumanatus, paſſus eſt, & reſurrexit tertia die; & aſcendit in [h] cœlos, inde venturus judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum ſanctum. Eos autem qui dicunt: Erat aliquando, quando non erat, * & [i] antequam naſceretur, non erat, aut ex alia ſubſiſtentia vel ſubſtantia dicunt eſſe, aut convertibilem aut mutabilem Filium Dei; anathematizat ſancta eccleſia catholica [k] & apoſtolica.

* *ad.* & quia ex nullis extantibus factus eſt.

Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Hæc catholicorum fides: huic omnes credimus: in hac baptizati ſumus: in hac baptizamus: Beatus Cyrillus ſic docuit: hæc vera fides: hæc ſancta fides: hæc ſempiterna fides: in hac baptizati ſumus: in hac baptizamus: omnes ita credimus: Papa Leo ſic credit: [l] Cyrillus ita credidit [m]: Papa Leo ita interpretatus eſt. Glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Recitentur & quæ a ſanctis centum quinquaginta patribus expoſita ſunt. *

* Latine legi, legimus, legit.

[n] Aetius reverendus diaconus Conſtantinopolitanæ eccleſiæ, ex codice recitavit (ſymbolum centum quinquaginta patrum.)

ἀναγινωσκέσθωσαν τὶ ἐκτεθέντα παρὰ τῶν ἁγίων ξ΄ιακοσίων δέκα, καὶ ὀκτὼ πατέρων ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων. *

* P'αμεῖτ ἀνέγνων, ἀνέγνωμεν, ἀνέγνω.

Εὐνόμιος ὁ ὑλαβέστατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας ἀπὸ βιβλίε ἀνέγνω.

Ἔκθεσις σωόδε γνωμῶν ἐν Νικαίᾳ.

ΕΝ ὑπατείᾳ Παυλίνε, καὶ Ἰυλιανῦ τῶν λαμπροτάτων, * ἔτες ἀπὸ Αλεξάνδρε χλς΄. ἐν μηνὶ Δεσίῳ ιθ΄. τῇ πρὸ ιγ΄. καλανδῶν Ἰυλίων, ἐν Νικαίᾳ τῇ μητροπόλει Βιθυνίας.

* ἔτει.

Πιςεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε, καὶ ἀοράτων ποιητήν· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριςόν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, γνησιόν τε ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τυτέςιν, ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, Θεὸν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γενηθέντα, ὁ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρί· δι᾽ οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τάτε ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ· τὸν δι᾽ ἡμᾶς τὺς ἀνθρώπυς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν καταλθόντα, καὶ σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα· παθόντα, καὶ ἀναςάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ· ἀνελθόντα εἰς τὺς οὐρανὺς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρίναι ζῶντας, καὶ νεκρύς· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τὺς δὲ λέγοντας τὸ ποτε, ὅτε οὐκ ἦν, καὶ πρὶν γενηθῆναι, οὐκ ἦν. καὶ ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο. ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποςάσεως, ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι. ἢ τρεπτὸν, ἢ ἀλλοιωτὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τύτυς ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ, καὶ ἀποςολικὴ ἐκκλησία.

Οἱ ὑλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· αὕτη ἡ πίςις τῶν ὀρθοδόξων· * ταύτῃ πάντες πιςεύομεν· ἐν ταύτῃ ἐβαπτίσθημεν. ἐν ταύτῃ βαπτίζομεν. ὁ μακάριος Κύριλλος ὕτως ἐδίδαξεν· αὕτη ἡ ἀληθινὴ πίςις· αὕτη ἡ ἁγία πίςις· αὕτη αἰωνία πίςις· εἰς ταύτην ἐβαπτίσθημεν· εἰς ταύτην βαπτίζομεν· πάντες ὕτως πιςεύομεν· ὁ πάπας Λέων ὕτως πιςεύει· Κύριλλος ὕτως ἐπίςευσεν· οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· ἀναγινωσκέσθωσαν, καὶ τὰ ἐκτεθέντα παρὰ τῶν ρ΄. ἁγίων πατέρων. *

* ταύτην

* P'αμεῖτ ἀνέγνων, ἀνέγνωμεν, ἀνέγνω.

Αέτιος ὁ ὑλαβέστατος διάκονος Κωνσταντινοπόλεως ἀπὸ Cιςλίε ἀνέγνω ὕτως.

Η΄ ἁγία

BALUZII NOTÆ.

a Ruſticus hoc & in pagina ſequenti, ubi eadem verba habentur de Concilio primo Conſtantinopolitano admonet, Græcos codices iſta non habere. Sane etiamnum non comparent in textu Græco, ideoque inter uncos poſita ſunt ab editoribus Romanis.

b Legendum, *Paulini*. Mendum eſt editionis Labbeanæ.

c Hæc vox, quæ inutilis eſt, in nullo veterum exemplarium habetur.

d Veteres libri: *die menſis ſecundum Græcos nonodecimo, quod eſt*. Sic etiam ferme veteres editiones.

e Codices Corb. & Pariſ. & veteres editiones, *de patre*. Divion. *unigenitum de patre natum*.

f Veteres libri & editiones, *terris*.

g Divion. & Pariſ. *homo factus*. Annotatio Ruſtici. *Nota inhumanatum a ſancto Nicæno dicit Concilio*.

h Divion. & Corb. *calis*.

i Adde, *& quia ex nullis extantibus factus eſt*. Inſigne ac nobile mendum editionis Labbeanæ, magna facilitate commiſſum ab operis typographicis, quia hæc verba in editione regia ſic poſita ſunt ſub textu Græco ut diviſa videantur a Latino.

k Hæc deſunt in codice Pariſienſi, haud duble per errorem librarii.

l Sic edidere Romani, cum antea legeretur *credit*. Veterum editionum lectionem confirmant vetera exemplaria. m Evagrius in hoc loco non agnoſcit nomen Leonis, ſed Papam ſimpliciter vocat.

n Et hoc quoque mutaverunt Romani, cum antea legeretur: *Aetius rever. Archidiaconus*, quæ eſt lectio codicis Corbejenſis. Divionenſis habet, *religioſus Archidiaconus*, Pariſ. *religioſiſſimus Archidiaconus*. Græco verba impulerunt Romanos ad hanc emendationem venire.

Najdražem bratu Flavijanu episkop Leon.

Pošto sam pročitao tvoje pismo, za koje se čudimo da je bilo toliko kasno... i tako dalje *Nalazi se u G. i L. među poslanicama sv. Leona. Posl. XXVIII.*

Slično svjedočenja svetih otaca i ispovjednika.

Većina svjedočenja svetih Otaca sv. Leon je dodao svojoj poslanici br. 97, upućenoj Leonu Avgustu (caru), ali u nekim grčkim kodeksima sa ovog sabora unijeta je i na ovom mjestu.

(a) *IX knjiga svetog Ilariona episkopa i ispovjednika,o vjeri*

Ne zna, zaista ne zna svoj život, onaj ko Isusa Hrista, kao istinskoga Boga, ne pozna i kao istinskoga čovjeka. U istoj smo opasnosti ako poričemo da je Hrist Isus kako Duh božanski, tako i kao tijelo čovječije. *Svaki koji prizna mene pred ljudima priznaću i ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima. A ko se odrekne mene pred ljudima, odreći ću se i ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima.* (Mt 10, 32-33) Ove riječi izgovorilo je rođeno tijelo i poučavao je čovjek Isus Hristos kao Gospod slave za spasenje crkve i on sam u samome sebi posredovao je tajnom posrednika između Boga i ljudi, jer je u jednom bio i jedno i drugo, stoga što su se obje prirode slile ujedno, budući u isto vrijeme od obje prirode, tako ipak, da ni jedne ni druge ne nedostaje; nikako nije prestao da bude Bog rodivši se kao čovjek; niti je prestao da bude čovjek ostajući Bog. Ovo je blaženstvo istinske vjere u ljudima: propovedati Boga i čovjeka, ispovijedati da se Logos ovaplotio u tijelu: i da Bog zna da je i čovjek, i da tijelo zna da je Logos.

Isto od istoga u istoj knjizi, između ostalog

Od djeve je rođen kao čovjek, jedinorodni Bog i po punoći vremena želeći On sam u samome sebi da uzvisivanje čovjeka do Boga dovede do kraja, ovu ikonomiju je sačuvao u svim evanđeoskim besjedama: kako bi poučavao da se vjeruje da je on Sin Božiji i kako bi opominjao da se propovijeda da je Sin Čovječiji: govoreći i čineći kao čovjek sve što priliči Bogu, a zatim govoreći i čineći kao Bog sve što priliči čovjeku; tako ipak, da u istoj besjedi nikada nije govorio da je od jedne i druge prirode, ako ne zarad toga da ukaže na Boga i čovjeka.

Od istoga na drugom mjestu u istoj knjizi, između ostalog

Stoga je za jeretike prilika da varaju jednostavne i priproste ljude tako, da lažu da ono što je On izrekao kao čovjek, rekao po slabosti božanske prirode: jer tvrde da je On jedan i isti dok govori sve što je rečeno i da je sve rekao o samome sebi. Mi ne poričemo da su sve Njegove riječi, koje ostaju Njegove, od njegove prirode. Ali, ako je Isus Hristos i čovjek i Bog, nije, budući da je čovjek, onda prvo Bog; niti budući da je čovjek onda nije i Bog; niti pošto je čovjek u Bogu nije u cjelosti čovjek, ni u cjelosti Bog; On je nužno jedan i jedini i to je tajna Njegovih riječi; a kada u Njemu povremeno razlučiš čovjeka od Boga, onda odijeli i riječi Boga i riječi čovjeka. I kad samo Boga i čovjeka ispovijedaš, u vremenu razluči riječi Boga od riječi čovjeka; a kada je od Boga i čovjeka, ponovo podrazumijevaj da je u vremenu (t.j. istovremeno) u cjelini čovjek i u cjelini Bog. Ako je nešto drugo rečeno u prilog ukazivanja Njegovog vremena, pridodaj vremenu ono što je rečeno; budući da je prvo prije čovjeka Bog, a drugo pak opet čovjek i Bog i treće poslije čovjeka i Boga, u cjelosti čovjek i u cjelosti Bog; nemoj sa vremenima i vidovima da brkaš tajnu ikonomije; jer je nužno po kakvoći porijekla i priroda da su Mu riječi bile jedne u tajni čovjeka, druge pred smrt, treće već u vječnosti. Za nas, međutim, sve ovo ostaje Isus Hristos, i kao čovjek rođen u našem tijelu, govorio je po običaju naše prirode; pa ipak ne propuštajući da bude svoje prirode, jer je Bog. Naime, iako je pri rođenju, stradanju i umiranju djelovao po našoj prirodi, ipak je djelovao sa svim vrlinama svoje prirode. (i tako dalje)

A

Ἡ ἁγία πίστις, ἣν ἐξέθοντο οἱ ἅγιοι πατέρες ρν'. συμφωνοῦσα τῇ ἁγίᾳ, καὶ μεγάλῃ συνόδῳ τῇ ἐν Νικαίᾳ.

Sancta fides, quam exposuerunt sancti centum quinquaginta patres, consona sanctæ & magnæ synodo Nicænæ.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν, πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ, καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τόν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρός· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκρούς· οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, καὶ τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ, καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν, καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογοῦμεν δὲ βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν.

Πάντες οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐπεβόησαν· αὕτη πάντων πίστις· αὕτη πίστις τῇ ὀρθοδόξων· οὕτω πάντες πιστεύομεν· Αἴτιος ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιδιάκονος εἶπεν· ἔστι καὶ ἡ ἐπιστολὴ, ἡ γραφεῖσα παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ ἐν ὁσίοις Κυρίλλου, τοῦ γενομένου ἐπισκόπου τῆς μεγαλοπόλεως Ἀλεξανδρείας πρὸς Νεστόριον ἥτις παρὰ πάντων τῶν ἁγίων ἐπισκόπων, τῶν ἐν Ἐφέσῳ πρότερον συνελθόντων ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ αὐτοῦ Νεστορίου, καὶ ἐνεκρίθη, καὶ δι' ὑπογραφῆς πάντων ἐβεβαιώθη. ἔστι δὲ καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, ἡ γραφεῖσα πρὸς τὸν τῆς ὁσίας μνήμης Ἰωάννην τὸν γενόμενον τῆς Ἀντιοχείας μεγαλοπόλεως ἐπίσκοπον, ἥτις ὁμοίως ἐβεβαιώθη. καὶ εἰ θελήσατε, ἀναγνώσομαι αὐτάς. οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον. ἀναγινωσκέσθωσαν αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Κυρίλλου. *

* ἀνέγνων. ἀναγνώσομαι.

Αἴτιος ἀρχιδιάκονος τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγνω.

τ CRedimus in unum Deum, Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum dominum Jesum Christum, filium Dei unigenitum, ex Patre natum ante omnia sæcula: (a Deum de Deo,) lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; natum, non factum, b consubstantialem Patri, (hoc est ejusdem cum Patre substantiæ,) per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cælis: & incarnatus est de Spiritu sancto c ex Maria virgine, & humanatus est: & crucifixus est pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus: & tertia die resurrexit, secundum scripturas: & ascendit in cælos, & sedet ad dexteram Patris: & iterum d venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, dominum & * vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum e & conglorificandum qui locutus est per prophetas. In unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum; & expectamus resurrectionem mortuorum; & vitam futuri sæculi. Amen.

Symbolum Synodi Constantinopolitanæ.

* vivificantem,

Omnes reverendissimi episcopi clamaverunt. f Hæc omnium fides: omnes sic credimus. g Aetius reverendus archidiaconus dixit: Est & epistola sanctæ & beatæ memoriæ Cyrilli Alexandrinæ magnæ civitatis quondam episcopi scripta ad Nestorium, quæ ab omnibus sanctissimis episcopis prius in Epheso in damnationem ejusdem Nestorii congregatis & approbata est, & subscriptione omnium confirmata. Est autem & altera epistola ejusdem sanctæ memoriæ Cyrilli, ad h beatæ memoriæ Joannem Antiochenæ magnæ civitatis quondam episcopum scripta, quæ similiter & confirmata est; & si placuerit, eas recitabo. Glorioſissimi judices & amplissimus senatus dixerunt:

Recenseantur epistolæ sanctæ memoriæ Cyrilli. *

* Legi, legimus.

Aetius archidiaconus regiæ Constantinopolitanæ civitatis legit.)

Reve-

---

a Veteres libri: *Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero.* Veteres editiones: *Deum de Deo &c.* ut in antiquis exemplaribus. BALUZII NOTÆ.

b Idem Romani mutaverunt. Superiores quippe editiones, quibus & congruunt veteres libri, habent *omousion.*

c Codex Corb. & *Maria virgine humanatus est & crucifixus pro nobis est sub Pontio Pilato & sepultus.* Divion & Paris. & veteres editiones: & *Maria virgine homo factus, passus est sub Pontio Pilato & sepultus.* Clarissimi viri qui tanta cum laude & utilitate publica susceperunt in se curam emendandi opera sancti Augustini ad vetustissima exemplaria, admonent ad sermonem CCXI. (quod antea erat 75. inter sermones de diversis) codices MSS. habere *natus est de spiritu sancto & Maria Virgine*, cum in editis antea legeretur *ex Maria Virgine*, Vide Notas ad Capitularia pag. 1140.

d Codex Corb. & veteres editiones: *venturus cum gloria.* Paris. & Divion. *venturus in gloria.*

e Corb. & *glorificandum.* Parisiensis non habet *coadorandum*, sed tantum *conglorificandum.* Sic etiam primo in codice Divionensi, sed postea ita emendatum est ut legeretur *coadorandum & glorificandum.*

f Lege. *Hæc omnium fides, hæc orthodoxorum fides, omnes sic credimus.* Istud quoque connumerandum est inter multa quæ typographis excidерunt in editione Labbeana.

g Codex Parisiensis. *Aetius reverentissimus.*

h Annotatio Rustici Diaconi. *Nota beatæ memoriæ Joannem, & quia expulsus quodam modo quod in ultima interloquutione prima actionis est dictum.*

Isti na drugom mjestu u istoj knjizi, između ostalog

Vidiš li prema tome, da treba ispovijedati i Boga i čovjeka tako, da se čovjeku pripisuje smrt, a Bogu vaskrsenje tijela?. . . . . A prirodu Boga shvati u moći vaskrsenja; a ikonomiju po čovjeku poznaj u smrti. A budući da se i jedno i drugo dogodilo svako prema osobinama svoje prirode, ipak pamti da je Isus Hristos jedan jedinstveni, koji je i jedno i drugo.

Nešto dalje

Sve ovo sam morao u nekoliko riječi da izložim, kako bismo dobro zapamtili da se propovijeda da je ličnost Isusa Hrista i jedne i druge prirode: On je u obličju Boga uzeo obličje sluge.

Sveti Grigorije Nazijanski u omiliji o epifaniji, između ostalog
(iz omilije o Hristovom rođenju, nešto prije kraja)

Budući da je proizišao od djevice, Bog je, poslije prisajedinjenja, postojeći od dvije između sebe suprotne prirode, od tijela i duha od kojih se jedna slila u Boga, a druga je sadržavala blagodat božanstva.

Nešto dalje
(Na istom mjestu, nešto dalje)

Bio je poslat, ali kao čovjek. Bijaše naime u njemu dvostruka priroda. Doista se ondje zamorio, ogladnio, ožednio, ražalostio se, zaplakao, po zakonu čovječijeg tijela.

Iz druge knjige sv. Ambrozija episkopa i ispovjednika (Mediolanske Crkve) "O vjeri imperatoru Gracijanu", između ostalog
(pogl. 4, na početku)

Stoga ono što piše, da je Gospod bio raspet, da ne bismo pomislili da je raspet u slavi svojoj; nego jer istovremeno i Bog i čovjek; po božanstvu Bog, po prisajedinjenju tijela čovjek Isus Hristos; kaže se da je Gospod slave raspet, jer ima udjela i u jednoj i drugoj prirodi, to jest, čovječije i božanske, u čovječijoj prirodi je stradao, kako bi se reklo da je nerazdvojeno postradao i Gospd slave i sin čovječiji, kako je napisano: *koji siđe s neba.* (Jn. 3, 13)

Iz iste knjige na drugom mjestu, između ostalog
(Isto poglavlje, oko sredine)

Neka dakle prestanu isprazna pitanja o riječima, jer *Carstvo Božije,* kako je napisano, *ne bi u ubjedljivim riječima ljudske mudrosti, nego u pokazivanju Duha i sile.* (1Kor 2, 4). Sačuvajmo jasnu razliku između božanstva i tijela. Jedan u oba govori Sin Božiji, jer u jednom istom obje su prirode. Iako isti govori, ne govori uvijek na jedan način. Vidiš u njemu čas slavu Božiju, čas čovečije strasti. Kao Bog govori o božanskom, jer je Logos; kao čovjek govori o ljudskom, jer je govorio baš u onoj prirodi.

Isti u svojoj knjizi "O ovaploćenju Gosodnjem", protiv Apolinarista

Ali tek smo ove utjerali u laž, pojavljuju se drugi, koji govore da su tijelo Gospodnje i božanstvo jedne prirode. Koji je ad izbljuvao takvo svetogrđe? Nešto podnošljiviji su Arijanci, čije bezvjerje daje snagu ovima, da sa još više samouvjerenosti tvrde, da Otac i Sin i Duh sveti nijesu jednosuštni, jer su oni tvrdili da su božanstvo Gospodnje i tijelo iste prirode.

A

* *Reverendiſſimo & religioſiſſimo conſacerdoti Neſtorio Cyrillus in Domino ſalutem.*

Τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ θεοσεβεστάτῳ συλλειτουργῷ Νεστορίῳ, Κυρίλλος ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Habetur ſup. act. 1. hujus concilii pag. 659.

OBloquuntur quidem, ſicut audio, quidam exiſtimationi meæ apud tuam religioſitatem, & hoc frequenter: *& reliqua epiſtolæ, quæ lecta eſt in actione ſecunda ſynodi Conſtantinopolitanæ contra Eutychem habitæ.*

* Κατηγοροῦσι μέν, ὡς μανθάνω, τινὲς τῆς ἐμῆς ὑπολήψεως, ἐπὶ τῇ σῇ θεοσεβείᾳ, καὶ τοῦτο συχνῶς. καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ἐπιστολῆς, ἣ τις προεγράφη ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Εὐτυχοῦς συνόδῳ ἀναγνωσθεῖσα ἐν τῇ β'. πράξει. * Κατηγορεῖ.

* Ejuſdem ſanctæ memoriæ Cyrilli epiſtola ad Joannem Antiochenum de pace.

* Similiter idem archidiaconus Actius recitavit,

Domino meo dilectiſſimo fratri & conſacerdoti Joanni Cyrillus in domino ſalutem.

Τῷ αὐτῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μνήμῃ Κυρίλλου ἐπισκοπῷ, γραφεῖσα πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας περὶ τῆς εἰρήνης.

B

[b] LÆtentur cœli, & exultet terra. Solutus eſt enim medius paries maceriæ, & quod contriſtabat quievit, ac diſſenſionis modus omnis abſciſſus eſt. *& reliqua, prout ante poſita eſt integra in eadem ſynodo contra Eutychem, poſt ſupra dictam epiſtolam.*

Vide ſupra *pag. 665.*

Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· λέλυται γὰρ τὸ μεσότοιχον τὸ φραγμὸν, καὶ πέπαυται τὸ λυποῦν, καὶ διχονοίας ἀπάσης ἀνῄρηται ῥόπος, καὶ τὰ λοιπὰ, καθὼς προεγράφη πᾶσα ἐν τῇ αὐτῇ συνόδῳ τῇ κατὰ Εὐτυχοῦς, μεθ' ἣν προεγράφησαν.

* poſtquam lectæ ſunt, * Et ei qui coæſundit.

Et * cum legerentur, reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Omnes ſic credimus: Papa Leo ſic credit: anathema [c] ei qui partit, * & ei qui dividit: hæc fides Leonis archiepiſcopi: Leo ſic credit: Leo & Anatolius ita credunt: omnes ſic credimus: ſicut Cyrillus, ita credimus: æterna memoria Cyrilli: ſicut epiſtolæ Cyrilli habent, ita ſapimus, [d] ſic credidimus: ſic credimus: Leo archiepiſcopus ſic ſapit, ita credit, ita ſcripſit. Glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Recitetur & epiſtola Deo * dignissimi archiepiſcopi regiæ & ſenioris Romæ Leonis.

Καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐπεβόησαν· πάντες οὕτως πιστεύομεν· ὁ πάπας Λέων οὕτω πιστεύει· ἀνάθεμα τῷ μερίζοντι, καὶ τῷ συγχέοντι· αὕτη ἡ πίστις Λέοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Λέων οὕτω πιστεύει· Λέων, καὶ Ἀνατόλιος οὕτω πιστεύουσιν· πάντες οὕτω πιστεύομεν· ὡς Κύριλλος, οὕτω πιστεύομεν· αἰωνία μνήμη Κυρίλλου· ὡς αἱ ἐπιστολαὶ Κυρίλλου ἔχουσιν, οὕτω φρονοῦμεν· οὕτως ἐπιστεύσαμεν· οὕτω πιστεύομεν. Λέων ὁ ἀρχιεπίσκοπος οὕτω φρονεῖ, οὕτω πιστεύει, οὕτως ἔγραψεν. οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· ἀναγινωσκέσθω καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος, καὶ πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος.

C

* dilectiſſimi

Beronicianus devotiſſimus ſecretarius ſacri conſiſtorii, recitavit ex codice porrecto ſibi ab Aetio * archidiacono Conſtantinopolitanæ eccleſiæ.

Βερονικιανὸς, ὁ καθοσιωμένος σηκρητάριος τοῦ θείου κονσιστορίου, ἀνέγνω ἀπὸ βιβλίου ἐπιδοθέντος αὐτῷ παρὰ Αετίου ἀρχιδιακόνου τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

D

* *circularis, ſive.*

* *de hæreſi Eutychianorum ſive proprie de ipſo Eutyche.*

[f] *Epiſtola * ſynodica ſanctiſſimi Leonis Papæ urbis Romæ, ſcripta ad Flavianum archiepiſcopum Conſtantinopolitanum, (* contra Eutychetis hæreſim.)*

Ἐρμηνεία τοῦ Ῥωμαϊκοῦ τὸ ἀκόλουθον.

Ἐπιστολὴ ἐγκύκλιος, ἤγουν σωοδική, τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, γραφεῖσα πρὸς Φλαυιανὸν ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Dilectiſſimo fratri Flaviano Leo Epiſcopus.

I. LEctis dilectionis tuæ literis, quas miramur fuiſſe tam ſeras &c. *Extat G. & L. inter Epiſt. S. Leon. Epiſt. XXVIII.*

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Φλαυιανῷ Λέων.

Ὁμοίως

BALUZII NOTÆ.

a Divion. & Pariſ. *Reverentiſſimo & beatiſſimo.*

b Edita eſt ſupra T. V. pag. 670. In fine iſtius epiſtolæ codex Corbejenſis addit: *Incolumem te & orantem pro nobis Dominus cuſtodiat, honorandiſſime frater.* Verum Ruſticus iſthic admonet hæc non haberi in duobus Codicibus Græcis, & in uno adjecta eſſe. Sane non extant in exemplari Pariſienſi & in Divionenſi adjecta ſunt ſupra lineam.

c Sic etiam codex Corbejenſis, qui poſtea addit, *& ei qui confidit.* Divion. & Pariſ. habent: *anathema qui dividit, anathema qui confundit.* Sic etiam apud Liberatum.

d *Sic credidimus*, in nullo veterum exemplarium habentur. Deſunt etiam in antiquis editionibus, ubi *ſic credimus* bis ponitur.

e Omnes veteres libri: *Archidiacono ſanctæ Conſtantinopolitanæ.* Sic etiam textus Græcus.

f Præter tria antiqua exemplaria quibus utimur in recenſendis geſtis ſynodi Calchedonenſis, vetuſtiſſimum epiſtolæ Leonis ad Flavianum exemplar reperi in codice 2574. bibliothecæ Colbertinæ, ex quo viſum eſt deſcribere variantes lectiones, & alia iſtius epiſtolæ exemplaria in codicibus ejuſdem bibliothecæ. Verum cum ea recenſita ſit ad pleroſque eorum a viro clariſſimo Paſchaſio Queſnello, & nos epiſtolas ſancti Leonis non inſtituerimus conferre cum omnibus antiquis exemplaribus, ſed cum illis in quibus continentur geſta ſynodi Calchedonenſis, ab illo labore abſtinuimus. Unicum ergo ex tot qui in eadem bibliotheca extant ſelegimus, utpote antiquiſſimum.

Malo niže. I ovaj me često podsjeća da se o tome raspravljalo na Nikejskom saboru. Ali, u onoj raspravi naši Oci rekoše ne da je tijelo, nego Logos Božiji jednosuštan sa Ocem. A Logos pak da je proizašao iz suštine Oca i ispovijedili su da je tijelo iz djevice. Kako dakle izgovaraju ime Nikejskog sabora, a uvode novo, što naši stari nikada nijesu čuli? *I tako dalje.*

Iz omilije "O Vaznesenju Gospodnjem" presvetog Jovana episkopa Konstantinopoljskog

Upravo onako kako se, kada se dvojica u svađi rastave, neko drugi postavi u sredinu, i riješi među posvađanima spor i razdor, tako je učinio i Hristos. Gnjevio se pravedno na nas Bog, a mi smo, odvraćeni od čovjekoljubivog Vladike, prezirali gnjev Njegov; Hrisros postavivši se u sredinu, i jednu i drugu prirodu sabra u prijateljstvo: i od Oca nama propisanu kaznu sam pretrpi.

Iz iste omilije svetog Jovana episkopa Konstantinopoljskog

Hristos je prinio prve plodove naše prirode Ocu i tom uzdarju zadivi se sam Otac zbog tolike dostojnosti onoga koji ga je prinio i besprekornosti onog što je prinijeto. I uze ga u svoje naručje, učini ga pričasnikom svoga trona i, štaviše, posadi ga na stranu svoje desnice. Doznadosmo ko je onaj koji začu: *Sjedi Meni s desne strane* (Psal. 109, 1), kakva bješe priroda ona, kojoj reče: Budi zajedničar moga trona. Ono bješe priroda, kojoj reče: *Jer si prah i u prah ćeš se vratiti* (1Moj. 3, 19).

I opet u istoj omiliji: Kakvom besjedom ću se koristiti, kojim ću riječima izgovoriti, ne znam. Lomna je to priroda, ništavna je to priroda, potvrđena kao slabija od svega, sve je pobijedila, danas sve prevazišla, udostojena je da bude viša od svega: danas dočekaše anđeli ono što su dugo vremena željeli: danas arhanđeli gledaju ono za čim su izdaleka žudjeli: vidješe i našu prirodu na tronu Cara, kako blista u slavi besmrtnosti.

Iz poslanice svetog Avgustina, episkopa Hiponskog, upućene Volusijanu
(3. Poslanica oko sredine, 2. tom)

Sada se, pak, između Boga i ljudi pojavio posrednik, kako bi, povezujući obje prirode u jedinstvu ličnosti, s jedne strane ono što je obično uznio do neobičnog, a s druge neobično ublažio običnim.

Od istoga Avgustina, iz izlaganja Evanđelja po Jovanu
(Traktat 78.)

Šta, dakle, jeretiče? Budući da je Hristos Bog i čovjek, govori kao čovjek; klevećeš li Boga? On u sebi uzvisuje čovječiju prirodu, a ti se usuđuješ da u Njemu nagrdiš božansku.

Od istoga Avgustina, iz besjede o izlaganju vjere

Naše je da vjerujemo, a Njegovo da zna; i tako je Bog Logos, primivši sve što je čovjekovo, čovjek: a prisajedinjeni čovjek, pošto je primio sve što je Božije, ne može biti ništa drugo osim ono što je Bog: prema tome, budući da se kaže da je ovaploćen i složen, nikako se ne smije smatrati da je njegova suština umanjena. Znao je Bog Samoga sebe da sjedini a da to ne bude na Njegovu štetu i da se sjedini po istini. Znao je tako u sebi da sjedini, da se u Njemu ništa iz prisajedinjenog ne uveliča, kao što je znao samoga sebe u cjelosti da ulije tako, da ne dođe ni do kakvog umanjenja. Da ne bismo, dakle, na osnovu poznanja svoje slabosti i imajući u vidu ono što znamo na osnovu čulnog iskustva, smatrali da su se Bog i čovjek izmiješali od jednakih stvorenja koja se međusobno miješaju, i takvim sjedinjenjem Logosa i tijela, kao da je tijelo bilo nešto

A

Ὁμοίως μαρτυρίαι ἁγίων πατέρων, καὶ ὁμολογητῶν.

* Similiter * teſtimonia ſanctorum patrum & confeſſorum. (* Hæc abſunt a c. Boh.)

Pleraque hæc ſanctorum patrum teſtimonia a ſancto Leone adjuncta ſunt epiſtolæ ipſius XCVII. ad Leonem Auguſtum, ſed in aliquibus Græcis codicibus concilii hujus inſeruntur etiam hoc loco.

Τοῦ ἁγίου Ἱλαρίου ἐπισκόπου, καὶ ὁμολογητοῦ ἐν τῷ περὶ πίστεως ἐννάτῳ λόγῳ.

ΟΥΚ οἶδεν, οὐκ οἶδεν ὄντως τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν, ὃς Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν, ὡς ἀληθῆ Θεὸν, * ὄντως καὶ ἀληθῆ ἄνθρωπον οὐκ ἐπίσταται. τοῦ γὰρ αὐτοῦ κινδύνου τὸ πρᾶγμα τυγχάνει, ἐὰν Χριστὸν Ἰησοῦν ἢ πνεῦμα * Θεοῦ, ἢ σάρκα τοῦ ἡμετέρου ἀρνησώμεθα σώματος. ἅπας τοιγαροῦν, ὃς ἂν ὁμολογήσῃ με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, κἀγὼ ὁμολογήσω αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὃς δ᾽ ἂν ἀπαρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, κἀγὼ ἀρνήσομαι αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ταῦτα ὁ λόγος σὰρξ γενόμενος ἔλεγεν, καὶ ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ κύριος τῆς δόξης ἐδίδασκε πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας σωτηρίαν· μεσίτης αὐτὸς ὑπάρχων ἐν ἑαυτῷ τούτῳ τῷ μυστηρίῳ· δι᾽ οὗ περ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἐμεσίτευσεν, εἷς τυγχάνων τὸ συναμφότερον ἐκ τῶν ἑνωθεισῶν εἰς τὸ αὐτὸ τοῦτο δὴ φύσεων, ἓν καὶ ταὐτὸ δι᾽ ἑκατέρας φύσεως ὤν· πλὴν οὕτως ὡς ἐν ἑκατέρῳ μηδετέρου χηρεύειν· μήπως παύσηται Θεὸς εἶναι τικτόμενος ἄνθρωπος· ἢ πάλιν ἄνθρωπος * οὐκ ἐν τῷ διαμένειν Θεός. οὐκοῦν τοῦτο τῆς ἐν ἀνθρώποις ἀληθοῦς πίστεως τὸ μακάριον, τὸ τὸν μὲν Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον κηρύττειν, τὴν δὲ σάρκα, καὶ λόγον ὁμολογεῖν. καὶ τότε Θεὸν εἰδέναι, ὅτι καὶ ἄνθρωπος εἴη· καὶ τὴν σάρκα μὴ ἀγνοεῖν, ὅτι καὶ λόγος ἐστίν.

(Margin notes: * ὄντως L. — * Θεῖον, — * οὐκ ἔτι ἐν Lat.)

(a) Sancti Hilarii epiſcopi & confeſſoris in lib. IX. de fide. (Lib. 9 de trinit. fere in princip.)

NEſcit plane vitam ſuam, neſcit, qui Chriſtum Jeſum, ut verum Deum, ita & verum hominem ignorat. Et ejuſdem periculi res eſt, Chriſtum Jeſum vel Spiritum B Deum, vel carnem noſtri corporis denegare. *Omnis ergo qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo, qui eſt in cælis. Qui autem negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo qui eſt in cælis.* (Matth. 10.) Hæc Verbum caro factum loquebatur, & homo Jeſus Chriſtus dominus majeſtatis docebat; mediator ipſe in ſe ad ſalutem eccleſiæ conſtitutus, & in ipſo illo inter Deum & homines mediatoris ſacramento utrumque unus exiſtens, dum ipſe ex unitis in id ipſum naturis, naturæ utriuſque res eadem eſt, ita tamen, ut neutro careret in utroque; ne forte Deus eſſe, homo naſcendo, deſi- C neret; & homo rurſus, Deus manendo, non eſſet. Hæc itaque humanæ beatitudinis fides vera eſt, Deum & hominem prædicare, Verbum & carnem confiteri: neque Deum neſcire, quod & homo ſit; neque carnem ignorare, quod Verbum ſit.

Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ.

Ἐκ παρθένου τοίνυν τεχθεὶς ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς Θεὸς, καὶ κατὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ καιροῦ μέλλων ὁ αὐτὸς ἐν ἑαυτῷ τὴν τοῦ ἀνθρώπου προκοπὴν εἰς Θεὸν ἀπεργάζεσθαι, ταύτην τὴν τάξιν ἐν ἅπασι τοῖς εὐαγγελικοῖς λόγοις ἐφύλαξεν· ἵνα ἑαυτὸν, καὶ υἱὸν εἶναι Θεοῦ διδάξῃ πιστεύεσθαι, καὶ ἀνθρώπου υἱὸν ὑπομνήσῃ κηρύττεσθαι· τῷ μὲν ἄνθρωπος εἶναι, λαλῶν ἅπαντα, καὶ πράττων, ἅπερ ἐστὶ Θεοῦ· αὖθις δὲ καὶ * τὸ Θεὸς ὑπάρχειν λαλῶν ἅπαντα, καὶ πράττων, ἅπερ ἐστὶν ἀνθρώπου· οὕτω μέντοι, ὥς τε ταύτῃ τῇ καθ᾽ ἑκάτερον γένος αὐτὸν ὁμιλίᾳ μηδὲ πώποτε λαλεῖν, εἰ μὴ κατὰ τοῦ σημαίνειν Θεόν τε, καὶ ἄνθρωπον.

(Margin note: * ἴσως, τῷ)

Item ejuſdem in eodem libro, inter cetera.

Natus igitur unigenitus Deus ex virgine (Ibidem paulo poſt.) D homo, & ſecundum plenitudinem temporum in ſemetipſo profecturus in Deum hominem, hunc per omnia evangelici ſermonis modum tenuit, ut ſe filium Dei credi doceret, & hominis filium prædicari admoneret: loquens & gerens homo univerſa quæ Dei ſunt, loquens deinde & gerens Deus univerſa quæ hominis ſunt; ita tamen, ut ipſo illo utriuſque generis ſermone nunquam niſi cum ſignificatione & hominis & Dei locutus ſit.

Τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ.

Ἐντεῦθεν τοιγαροῦν τοῦ δελεάζειν τοὺς ἁπλουστέρους, καὶ τοὺς ἀγνοοῦντας, τοῖς αἱρετικοῖς γίνεται πρόφασις· ὥστε τὰ παρ᾽ ἐκείνου κατὰ τὴν ἀν-

E *Item alio loco in eodem libro, inter cætera.*

Hinc itaque fallendi ſimplices atque ignorantes hæreticis occaſio eſt, ut quæ ab eo ſecundum hominem dicta ſunt, dicta eſſe ſecundum naturæ divinæ infirmitatem mentian- (Ibidem paucis interjectis.)

BALUZII NOTÆ.

a Hæc non extant in codicibus manu ſcriptis, neque in antiquis editionibus; ac tametſi in aliquibus codicibus Græcis, ut monent editores Romani, inſerantur in hoc loco, puto tamen lecta non fuiſſe in ſynodo, adeoque fruſtra deſcripta eſſe in his geſtis, in quibus nulla horum teſtimoniorum mentio eſt, ſed epiſtolæ tantum.

(a) Hæc teſtimonia deſunt etiam in Cod. Caſin.

stvoreno; daleko bilo da tako vjerujemo; samo da ne bismo mislili da su se dvije prirode sabrale u jednu ipostas kao prosti zbir sastavljenih djelova: jer takvo sjedinjavanje znači gubitak za oba dijela. Bog, pak, koji prima, ne biva primljen; istražuje, ne biva istraživan, ispunjava, ne biva ispunjen, On je istovremeno svuda cio, sadrži se u svemu u šta svoju silu ulije, jer je milosrdan, sjedinio se sa čovječijom prirodom pa ipak čovjekova priroda nije se sjedinila sa božanskom.

Iz sholija Kirila arhiepiskopa Aleksandrijskog o ovaploćenju Jedinorodnog
(4. pogl.)

Naziva se čovjekom, iako je po prirodi Bog, Logos Boga Oca, budući da kao i mi ima zajednicu u krvi i mesu. Tako se, naime, na zemlji javio, ne gubivši ništa od onoga što bijaše, nego sjedinjenjem uze zbog nas čovjekovu prirodu koja je iz istog razloga bila savršena.

Od istoga iz iste knjige o ovaploćenju Jedinorodnoga
(13. pogl.)

Jedan je, dakle, i prije ovaploćenja istinski Bog, Koji je kao čovjek ostao ono što je bio, i jeste i biće. Ne smije se, dakle, jedan Gospod Isus Hristos posebno razlučivati na čovjeka, (i posebno Boga;) nego kažemo da je jedan i isti Isus Hristos, svjesni ipak različitosti priroda, koje su međusobno ostale neslivene.

Od istoga iz iste knjige
(iz iste knjige, pogl. 25)

Jer smatra se da se jedno u drugom nalaze, to jest, božanska priroda u ljudskosti i ne pretrpjevši miješanje, ili izlivanje, i preobraženje, da bi postao ono što ne bijaše. Jer kad se kaže da je nešto nastanjeno u drugom, onda ne biva onakvo kakvo jeste, to jest, ono u kome je nastanjeno, nego se misli da je nešto u onom drugom veće. Ali u prirodi (ličnosti) Logosa i ljudskosti, jedinu razliku čini različiost priroda: jedan se, naime, poima Hristos od obje (prirode). Dakle, neslivenost, kao što rekoh, dobro sačuvavši, Logos, kažu, u nama da se nastanio. Zna, naime, da postoji samo jedan Sin jedinorodni koji se ovaplotio.

Pošto je pročitano pomenuto (Leonovo) pismo, najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Ovo je otačka vjera, ovo je apostolska vjera. Svi tako vjerujemo, [67]pravoslavni tako vjeruju. [68]Anatema na onoga ko ne vjeruje tako. Petar je kroz Leona tako rekao. Apostoli su tako učili. Blagočestivo i istinito uči Leon, Kirilo tako uči. Neka je vječni pomen Kirilu. Leon i Kirilo su slično učili, anatema na onoga ko ne vjeruje tako. Ovo je istinska vjera. Mi Katolici tako mislimo. Ovo je otačka vjera. Zašto ovo nije pročitano u Efesu? Ovo je Dioskor sakrio.

Za vrijeme čitanja dijela pomenutog pisma, koji sadrži ovo: A u prilog tome što smo dužni da [69]razriješimo svoju situaciju, nepovrjediva priroda sjedinjena je sa prirodom koja strada; a kako bi to poslužilo za potporu našem izlječenju, *Jedan jedini je Bog, jedan i posrednik između Boga i ljudi, čovjek Hristos Isus (1 Tim. 2,5)* mogao je umrijeti po jednome, a nije mogao okončati po drugome, dvoumili su se ilirski i palestinski najblagočestiviji episkopi. Aetije [70]blagočestivi

[67] Stare knjige i izdanja: *Orthodoxi ita credimus (=mi pravoslavni tako vjerujemo).* Tako malo kasnije: *Catholici ita sapimus (=mi katolici tako mislimo).* Rimljani su, dakle, uzalud izmijenili.
[68] Gotovo svuda u aktima prisvaja se taj način govora. Isti Rimljani su dodali riječ *ei (=na onoga)*, kako bi tekst ljepše izgledao. Na ovom mjestu zaista u svim starim knjigama i u svim izdanjima prije rimskog, stoji: *Anathema qui ita.* A niže: *Anatema qui sic (=anatema na onoga ko tako).*
[69] U starim knjigama i izdanjima: *resolvendum (ne mijenja značenje).* Vidi Tom V str. 1373.
[70] Korb. *Reverendissimus Archidiaconus (=najblagočestiviji arhiđakon).* Divion. i Paris. *religiosus Arhidiaconus (pobožni arhiđakon).*

tiantur : & quia unus atque idem est loquens omnia, quæ loquitur, de semetipso omnia eum locutum esse contendant. Nec sane negamus, totum illum, qui ejus manet, naturæ suæ esse sermonem. Sed si Jesus Christus & homo & Deus est, & neque cum homo, tum primum Deus; neque cum homo, tum non etiam & Deus; neque post hominem in Deo non totus homo, totus Deus; unum atque idem necesse est dictorum ejus sacramentum esse, quod * generum. Et cum in eo secundum tempus discernis hominem a Deo, Dei tum atque hominis discerne sermonem : & cum Deum atque hominem in tempore confiteris, Dei atque hominis in tempore dicta dijudica. Cum vero ex homine & Deo, rursum totius hominis, totius etiam Dei tempus * intelligis. Si quid aliud ad demonstrationem ejus temporis dictum est, tempori coaptato quæ dicta sunt : ut cum aliud sit ante hominem Deus, aliud sit homo & Deus, aliud sit post hominem & Deum totus homo, & totus Deus, non confundas temporibus & generibus dispensationis sacramentum, cum pro qualitate generum ac naturarum, alium ei in sacramento hominis necesse est sermonem fuisse non nato, alium adhuc morituro, alium jam æterno. Nostri igitur causa hæc omnia Jesus Christus * manens, & corporis nostri homo natus, secundum consuetudinem naturæ nostræ locutus est; non tamen omittens naturæ suæ esse, quod Deus est. Nam tametsi in partu & passione ac morte, naturæ nostræ res peregerit, res tamen ipsas omnes virtute naturæ suæ gessit. *Et reliqua.*

* generis.

* intellige,

* gerens,

A θρωπότητα λαληθέντα, ψευδομένους λέγειν, ὡς κατὰ ἀσθένειαν τῆς θείας εἴρηται φύσεως· καὶ ἐπειδήπερ εἷς, καὶ ὁ αὐτός ἐστιν ὁ πάντα λαλῶν, ὅσαπερ καὶ ἐλάλει, φιλονεικεῖν αὐτοὺς περὶ ἑαυτοῦ πάντα αὐτὸν εἰρηκέναι. καὶ οὐδ' ἡμεῖς μὲν ἀρνούμεθα, πάντας τοὺς ὄντας αὐτοῦ λόγους, τῆς ἰδίας αὐτοῦ φύσεως εἶναι· ἀλλ' εἴπερ Ιησοῦς ὁ Χριστὸς ἄνθρωπος, καὶ Θεός, καὶ οὔτε μὲν ὅτε ἄνθρωπος, τότε πρῶτον Θεός, οὔτε μὲν ὅτε ἄνθρωπος, τότε οὐκ ἦν καὶ Θεός. οὐδὲ μετὰ τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ κυρίῳ, οὐχὶ * ὁ λόγος ἄνθρωπος, καὶ * ὁ λόγος Θεός, ἐπάναγκές ἐστιν ἕν, καὶ τὸ αὐτὸ εἶναι μυστήριον τῶν αὐτοῦ λόγων, ὃ καὶ τοῦ τόκου καθέστηκεν· καὶ ὅταν ἐν αὐτῷ κατακαιρὸν B τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ διαιρῆς, τότε τάτε τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἀνθρώπου διαχώριζε ῥήματα. καὶ ὁπηνίκα Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον ὁμολογῇς, ἐν καιρῷ τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπου διάκρινε ῥήματα· ὅταν δὲ ἐκ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπου, πάλιν ἀνθρώπου καθόλου, καὶ καθόλου Θεοῦ τὸν καιρὸν εἶναι νόησον, * ταῦτα λελάληται πρὸς τὸ μηνύσαι τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, τῷ καιρῷ τὰ λεχθέντα προσάρμοσον· καὶ ἐπειδήπερ * ἄλλος ἐστί πρὸ τοῦ ἀνθρώπου Θεός, * ἄλλος δὲ πάλιν ἄνθρωπος, καὶ Θεός, καὶ ἄλλο μετὰ τὸν ἄνθρωπον, καὶ Θεὸν, ὅλος ἄνθρωπος, καὶ ὅλος Θεός· μὴ συγχέῃς τοῖς καιροῖς, καὶ τοῖς γένεσι τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον· ἀνάγκη γὰρ κατὰ τὴν C ποιότητα τῶν γενῶν, καὶ τῶν φύσεων, ἄλλην μὲν αὐτοῦ γεγενῆσθαι τὴν ὁμιλίαν, μηδέπω κατὰ τὸ τοῦ ἀνθρώπου * τεχθέντα μυστήριον, ἄλλην δὲ ἔτι προσελάμνοντος τῷ θανάτῳ, καὶ ἄλλην * ἤδη τυγχάνοντος διαιωνίου. δι' ἡμᾶς τοίνυν ἅπαντα ταῦτα μένων Χριστὸς Ἰησοῦς, καὶ τεχθεὶς ἄνθρωπος σώματος ἡμετέρου, κατὰ τὴν συνήθειαν τῆς ἡμετέρας ἐλάλησε φύσεως, οὐ μὴν τῆς οἰκείας ἀποβαλὼν φύσεως τὸ εἶναι Θεός. εἰ γὰρ καὶ ἐν τῷ τόκῳ, καὶ τῷ πάθει, καὶ τῷ θανάτῳ τὰς τῆς ἡμετέρας φύσεως πράξεις διήνυσεν, ὅμως ἅπαντα ταῦτα τῇ δυνάμει τῆς ἑαυτοῦ διεπράξατο φύσεως.

* ὅλος L.

* ὅλος L.

* ἔτι ἄλλο λελάληται L.

* ἄλλο ἐστί

* ἄλλο δὲ

* ἴσως, τεχθέντος

* ἔτι

Item alio loco in eodem libro, inter cetera. D

Aliquanto post.

Vides ne ita Deum & hominem prædicari, ut mors homini, Deo vero carnis excitatio deputetur? (Non tamen ut alius sit qui mortuus est, & alius sit per quem mortuus resurgit. Spoliata enim carne, Christus est mortuus: & rursum Christum a mortuis excitans, idem Christus est, carne se spolians.) Naturam Dei in virtute resurrectionis intellige; dispensationem hominis in morte cognosce. Et cum sint utraque suis gesta naturis, unum tamen Christum Jesum eum memento esse, qui utrumque est.

Ομοίως τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ.

Ὁρᾷς ἄρα, οὕτω Θεὸν, καὶ ἄνθρωπον ὁμολογεῖσθαι, ὥστε τὸν μὲν θάνατον τῷ ἀνθρώπῳ, τῷ δὲ Θεῷ τῆς σαρκὸς λογίζεσθαι τὴν ἀνάστασιν; . . . . . τὴν μὲν γὰρ τοῦ Θεοῦ φύσιν ἐν τῇ δυνάμει τῆς ἀναστάσεως νόει· τὴν δὲ κατ' ἄνθρωπον οἰκονομίαν ἐν τῷ θανάτῳ ἐπίγνωθι. καὶ ἐπειδήπερ ἑκάτερα ταῖς οἰκείαις γεγένηται φύσεσιν, ἕνα μοι Χριστὸν Ιησοῦν ἐκεῖνον εἶναι μνημόνευε, τὸν ὄντα ἀμφότερα.

Item post pauca. E

Hæc igitur demonstranda a me paucis fuerunt, ut utriusque naturæ personam tractari in domino Jesu Christo meminissemus: qui erat in forma Dei, formam servi accepit.

Philipp. 2.

Καὶ μετ' ὀλίγα.

Ταῦτα δὲ τούτου χάριν διὰ βραχέων ὑπέδειξα, ἵνα ἑκατέραν φύσιν ἐν τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ιησοῦ Χριστῷ νοεῖσθαι μνημονεύωμεν· ὁ γὰρ ὢν ἐν μορφῇ Θεοῦ, ἔλαβε δούλου μορφήν.

Τοῦ

đakon svete Konstantinopoljske Crkve pročitao je iz poslanice (upućene Nestoriju) blaženopočivšeg Kirila, negdašnjeg episkopa velikog grada Aleksandrije pasus ove sadržine: [71]Kako bi opet isto Njegovo tijelo *po blagodati Božijoj,* kao što kaže Apostol, *okusi(l)o smrt za sve (*Jev 2, 9), stoga se kaže da je On postradao smrću za nas, ne kao da je došao da okuša smrt, što bi priličilo Njegovoj prirodi (ludost je reći ili misliti tako nešto), nego stoga što je, u skladu sa onim što sam rekao, Njegovo tijelo okusilo smrt.

Isto tako dok se čitao dio pisma koji sadrži: Svaka od dvije prirode djejstvuje, naime, tako što opšti sa onom drugom, u skladu sa svojim osobinama: Logos ispunjava ono što Mu priliči, a tijelo izvršava ono što priliči tijelu. Jedna od ovih (priroda) blista čudima, a druga se predaje nepravdama, najblagočestiviji ilirski i palestinski episkopi se dvoume. Aetije arhiđakon svete Konstantinopoljske Crkve pročitao je pasus iz pisma blaženopočivšeg Kirila, koji sadrži ovo: [72]Koje su to riječi koje su Bogu najpodobnije, a koje su opet najpodobnije čovjeku, a koje pak drže neku sredinu, izražavajući da je Sin Božiji istovremeno i Bog i čovjek.

[73]Isto tako pošto je čitan dio iz istoga pisma, koji sadrži ovo: Iako je u Gospodu Isusu Hristu ledna ličnost i čovječija i Božija, ipak je drugo odakle potiče opšta (zajednička) nepravda, a drugo odakle potiče opšta zajednička slava. Od nas, naime, potiče humanitas manja od Oca: a od Oca posjeduje božanstvo jednako Ocu; Najblagočestiviji ilirski i palestinski episkopi se dvoume, a Teodor, najblagočestiviji episkop Kira reče: Postoji još jedan sličan primjer blaženopočivšeg Kirila, koji kaže ovako: Da je rođen je kao čovjek, i da [74]nije [75]izmijenio ono čime se odlikuje: ostao je ono što je i bio; misli se u stvari uopšte i jedno u drugome obitava, to jest božanska priroda u ljudskosti.

Velikodostojne sudije i uzvišeni senat rekoše: Poslije svega ovoga ko sumnja? Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Niko ne sumnja. Atik, najblagočestiviji episkop grada [76]Nikopolja, reče: Budući da se vaša velikodostojnost odlikuje osobinom da strpljivo sluša, molimo (ako zapovijedate) da nam se da vremena da se u roku od nekoliko dana na miru i [77]bez uzbuđenja, stavi u red ono što je Bogu ugodno i što su odredili sveti Oci. Budući da je sada pročitana poslanica gospodara našega i presvetog oca i arhiepiskopa Leona, koji sada sjedi na apostolskom tronu, zaista je potrebno da i Kirilovo pismo upućeno Nestoriju, u kome opominje da se on slaže sa dvanaest kapitula i da nam se da kako bismo bili spremni u vrijeme rasprave. Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: Ako zapovijedate, mi oci tražimo da nam se da vremena i [78]istovremeno [79]odlaganje. Velikodostojne i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Rasprava se odlaže za pet dana, kako bi se vaše svetosti okupile kod presvetog episkopa Anatolija i kako bi zajednički raspravljali o vjeri; kako bi se poučili oni koji imaju nekih sumnji. Svi najblagočestiviji episkopi

[71] Ova Kirilova poslanica izdata je u tomu V str. 494. ovdje navedeni odlomak nalazi se na istom mjestu, str. 496.
[72] Vidi na istom mjestu, str. 507. u Kirilovoj poslanici upućenoj Nestoriju.
[73] U starim knjigama i izdanjima se čita: *In eisdem cum legitur (=kada se istima čitalo).* Rimljani su uništili *in eisdem.* Ovo mjesto iznosi Fakund knjiga 5. pogl. 3. i dakako iz te verzije; ovo mjesto pominje i knj. 2. pogl. 4. Pominje se i kod Liberata, koji mu, čini se, daje drugačije značenje.
[74] Kodeks Korb. i stara izdanja nemaju veznik. On, međutim, postoji u Pariskom i u Divionskom i kod Fakunda.
[75] Fakund, *amittentem (= izgubio).*
[76] Ovo čitanje prvi je predložio Surije, iako se ranije čitalo *Nicopolis;* ovo čitanje potvrđuju i stari primjerci.
[77] Sve stare knjige sadrže *inturbato (ne mijenja značenje).* Tako i stari Pariški primjerak V Koncila.
[78] Ovu riječ dodali su Rimljani. Ona ne postoji ni u najstarijim kodeksima i izdanjima.
[79] Tako stoji u starim izdanjima i u Pariškom kodeksu. U Korbejskom stoji *perscrutare (ne mijenja značenje).*

A

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζῆ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ περὶ τῆς * ἐπιφανείων.

* ἐπιφανίου

Sancti Gregorii episcopi Nazianzeni, in homilia de epiphania, inter cetera.

Ἐπειδὴ τοίνυν προῆλθεν ἐκ τῆς παρθένου Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, * ἐκ δύο τὰ ἑαυτοῖς ἐναντίων σαρκὸς, καὶ πνεύματος· ὧν τὸ μὲν αὐτῶν εἰς τὸν Θεὸν προσελήφθη, τὸ δὲ τιμὴ χάριν παρέσχηκε τῆς θεότητος.

* Ἐν ἑνὶ

Cum ergo processisset ex virgine Deus in ea, quam assumpserat, humana natura, unum e duobus sibi invicem contrariis existens, carne & spiritu, horum aliud in Deum assumitur, aliud deitatis gratiam præstat.

Est in oratione de nativitate Christi, non longe a fine.

Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ μετ' ὀλίγα.

Item infra.

Ἀπεσάλη μὲν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος· διαλῦ γὰρ αὐτῷ ἡ φύσις ἐν τούτῳ. ἀμέλει τοι ἐντεῦθεν, καὶ ἐκοπίασε, καὶ ἐπείνησε, καὶ ἐδίψησε, καὶ ἠγωνίασε, καὶ ἐδάκρυσεν ἀνθρωπίνῳ σώματος νόμῳ.

Missus est quidem, sed ut homo. Duplex enim erat in eo natura. Inde denique & laboravit (ex itinere,) inde & esuriit, & sitivit, & contristatus est, & flevit, humani corporis lege.

Ibid. paulo post.

Τοῦ ἁγίου Ἀμβροσίου ἐπισκόπου, καὶ ὁμολογητοῦ, ἐκ τῆς περὶ πίστεως λόγων, τῆς πρὸς Γρατιανὸν τὸν βασιλέα, λόγου δευτέρου.

Item Sancti Ambrosii Episcopi & Confessoris (Mediolanensis ecclesiæ,) ex libro secundo de fide ad Gratianum Imperatorem, inter cetera.

Οὕθεν ἐκεῖνο τὸ ἀναγνωσθὲν, ὡς ὁ κύριος τῆς δόξης ἐσταύρωται, μὴ τῇ ἑαυτοῦ δόξῃ σταυρωθέντα νομίσωμεν· ἀλλ' ἐπεὶ ὁ αὐτὸς Θεός τε, καὶ ἄνθρωπος κατὰ μὲν τιμὴ θεότητα, Θεὸς, κατὰ δὲ τιμὴ πρόσληψιν τῆς σαρκὸς, ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ κύριος τῆς δόξης ἐσταυρῶσθαι λέγεται· καὶ γὰρ ἑκατέρας μετέχει φύσεως, τουτέστιν ἀνθρωπίνης, καὶ θείας· ἐν τῇ τοῦ ἀνθρώπου γὰρ φύσει τὸ πάθος ὑπέμεινεν· ἵνα ἀδιαιρέτως, καὶ κύριος τῆς δόξης, καὶ υἱὸς ἀνθρώπου εἶναι λέγηται ὁ παθών· καθὼς γέγραπται· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς.

Unde illud quod lectum est, dominum majestatis crucifixum esse, non quasi in majestate sua crucifixum putemus: sed quia idem Deus, idem homo; per divinitatem Deus, per susceptionem carnis homo Jesus Christus; dominus majestatis dicitur crucifixus, quia consors utriusque naturæ, id est, humanæ atque divinæ, in natura hominis subiit passionem, ut indiscrete & dominus majestatis dicatur esse qui passus est, & filius hominis, sicut scriptum est, *qui descendit de cœlo.*

Cap. 4. initio. 1. Cor. 2. Joan. 3.

Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἐν ἄλλῳ τόπῳ.

Item alio loco in eodem libro, inter cetera.

Σιγάτωσαν τοιγαροῦν αἱ περὶ τῆς λόγων μάτιαι ζητήσεις, ἡ γὰρ τοῦ Θεοῦ βασιλεία, καθὼς γέγραπται, ἐκ ἐν πειθοῖ λόγων ἐστὶν, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει δυνάμεως. φυλάξομεν τιμὴ διαφορὰν τῆς σαρκός τε, καὶ τῆς θεότητος· εἷς γὰρ Θεοῦ υἱὸς ἐν ἑκατέρᾳ λαλεῖ, ἐπειδήπερ ἑκατέρα φύσις ἐστὶν ἐν αὐτῷ. ἀλλ' εἰ καὶ ὁ αὐτὸς λαλεῖ, ἐχ οἱ μέντοι γε πάντοτε τρόπῳ λαλεῖ· ὁρᾷς γὰρ ἐν αὐτῷ νῦν μὲν δόξαν Θεοῦ, νυῦ δὲ πάθη ἀνθρώπου· ὡς Θεὸς λαλεῖ τὰ ὄντα θεῖα, ἐπειδήπερ λόγος ἐστίν· ὡς ἄνθρωπος λαλεῖ τὰ ἀνθρώπινα, ἐπειδήπερ ἐν τοιύτῃ ἐλάλει τῇ φύσει.

Sileant igitur inanes de sermonibus quæstiones, quia *regnum Dei*, sicut scriptum est, *non in persuasione verbi est, sed in ostensione virtutis.* Servemus distinctionem divinitatis & carnis. Unus in utraque loquitur Dei Filius, quia in eodem utraque natura est. Etsi idem loquitur, non uno semper loquitur modo. Intende in eo nunc gloriam Dei, nunc hominis passiones. Quasi Deus loquitur quæ sunt divina, quia Verbum est: quasi homo dicit quæ sunt humana, quia in ea substantia loquebatur.

Eod. cap. ante med. 1. Cor. 2.

Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς ἐναν-θρωπήσεως τοῦ κυρίου κατὰ Ἀπολιναριστῶν.

Item ejusdem in libro de incarnatione domini contra Apollinaristas.

Ἀλλ' ἐν ὅσῳ τούτους ἐλέγχομεν, ἀνεφύησαν ἕτεροι λέγοντες, τὸ, τε σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ τιμὴ θεότητα μιᾶς φύσεως εἶναι· ποῖος ἅδης τιμὴ τοσαύτιμ βλασφημίαν ἠρέξατο; Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία δι' οὗτος κρατιύεται· ὥστε μείζονι φιλονεικίᾳ, πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν· ἐπειδήπερ ὅτοι τιμὴ θεότητα τοῦ κυρίου, καὶ τιμὴ σάρκα μιᾶς φύσεως εἰπεῖν ἐπεχείρησαν.

Sed dum hos redarguimus, emergunt alii, qui carnem domini & divinitatem dicunt unius esse naturæ. Quæ tantum sacrilegium inferna vomuere? Jam tolerabiliores sunt Ariani, quorum per istos perfidiæ robur adolescit, ut majore contentione asserant, Patrem & Filium & Spiritum sanctum unius non esse substantiæ: quia isti divinitatem domini & carnem, substantiæ unius dicere tentavere.

Cap. 6.

Ὁμοίως τοῦ αὐτοῦ μετ' ὀλίγα. Καὶ' * ὅτος λέγει μοι σωεχῶς, τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἑαυτὸν κατέ-

* ὅτος

Item infra. Et hic mihi frequenter Nicæni concilii tractatum se tenere commemorat. Sed in illo tractatu patres nostri non car-

uzviknuše: Mi tako vjerujemo (svi tako vjerujemo, kao Leon, tako vjerujemo.) Niko od nas nema nikakvih sumnji, mi smo već i potpis stavili. Velikodostojne i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Nije neophodno da se svi okupite. Ali pošto je prikladno da budu ubijeđeni svi koji se dvoume, [80]Anatolije će izabrati od ovih, koji su stavili potpis, za koje će on smatrati da su pogodni za poučavanje onih koji se dvoume. Najblagočestiviji episkopi uzviknuše: [81]U ime Otaca zahtijevamo, Oce na sabor vratite. (Oce koji se slažu sa Leonom, [82]Oce na sabor.) Ove riječi caru, ove molbe pravoslavnom, ova preklinjanja carici: Svi smo sagriješili, neka se svima oprosti. Konstantinopoljski klerici uzviknuše: Mali je broj onih koji se slažu, tako ne govori sabor. (Istočnjaci i najblagočestiviji episkopi sa njima, viknuše: Egipćanina u progonstvo. Ilirci i episkopi sa njima uzviknuše: Molimo za sve pomilovanje od vas.) Istočnjaci i najblagočestiviji episkopi sa njima uzviknuše: Egipćanina u progonstvo. Ilirci i najblagočestiviji sa njima episkopi uzviknuše: Svi smo sagriješili, molimo milost za sve. Ove molbe bile su upućene pravoslavnom caru. Crkve se cijepaju. Konstantinopoljski klerici uzviknuše: Dioskora u progonstvo; (jeretika u progonstvo.) Dioskora je Hristos osudio. Ilirci i oni najblagočestiviji episkopi koji su bili uz njih uzviknuše: Svi smo sagriješili, oprostite svima. Dioskor sa sabora, Dioskor iz crkava. Pod vama ne smije biti zla: (pod vašom vlašću neka se ne dogodi zlo): pod vašom vlašću neka ne dođe do raskola. Konstantinopoljski klerici uzviknuše: Ko opšti sa Dioskorom, Judejac je. Istočnjaci i najblagočestiviji episkopi oko njih uzviknuše: Egipćanina u progonstvo, jeretika u progonstvo. Ilirci i najblagočestiviji episkopi oko njih uzviknuše: [83]Oce sa sabora. Velikodostojne i preuzvišene sudije i uzvišeni senat rekoše: Ono o čemu se raspravljalo biće prihvaćeno i sprovedeno u djelo.[84]

[80] Treba čitati *reverentissimus archiepiscopus eligat (=najblagočestiviji arhiepiskop Anatolije će izabrati).*
[81] Krab, koji slučajno nesumnjivo nije znao način aklamacije, ovo mjesto je smatrao nejasnim i ovako je zabilježio na margini kod ovog mjesta: *Locus obscurus, sed vehementi acclamantium gaudio excusabilis (=nejasno mjesto, ali se može opravdati velikom radošću onih koji su izvikivali).*
[82] Sve stare knjige: *patres in synodo (=oce na sinodu).*
[83] Stare knjige i izdanja: *Patres in synodo (= Oce na sabor).*
[84] Na kraju ove sjednice Rustik napominje ovako: *Contuli XV Kal. Aprilis (priredio sam XV dana prije aprilskih kalenda)*

carnem, sed Dei Verbum unius substantiæ cum Patre esse dixerunt. Et Verbum quidem ex paterna processisse substantia, carnem autem ex virgine esse confessi sunt Quomodo igitur Nicæni concilii nomen obtenditur, & nova inducuntur, quæ nunquam nostri sensere majores? *Et reliqua.*

A χειν τὴν ἔκθεσιν· ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ὑξετάσει οἱ ἡμέτεροι πατέρες οὐχὶ τὴν σάρκα, τὸν δὲ τοῦ Θεοῦ λόγον, μιᾶς τῷ πατρὶ οὐσίας εἶναι εἰρήκασι· καὶ τὸν μὲν λόγον ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς προεληλυθέναι οὐσίας, τὴν δὲ σάρκα ἐκ τῆς παρθένου τυγχάνειν ὡμολογήκασι. διὰ τί τοίνυν ἡμῖν τὸ μὲν τῆς Νικαίας συνόδου προτείνουσιν ὄνομα, εἰσάγουσι δὲ καινὰ, ἃ ἅπερ οὐκ ἐνεθυμήθησάν ποτε οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι;

Item sancti Joannis episcopi Constantinopolitani, in homilia de ascensione Domini.

Ομοίως τοῦ ἁγιωτάτου Ἰωάννου ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἐν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ περὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ κυρίου.

Tom. 3 operum ejus. * Inter duos conserta pugna dissidentes, unus.

Nam sicut * duobus jurgio separatis, unus in medio positus, altercantium litem discordiamque dissolvit, ita & Christus fecit. Deus nobis juste irascebatur: & nos contemnebamus iratum, & clementem dominum declinabamus: & se medium Christus ingessit & sociavit utramque naturam: & quod a Patre nobis imminebat supplicium ipse sustinuit.

B Καθάπερ γὰρ δύο τινῶν ἀψιμαχίᾳ διαστάντων, ἕτερός τις ἐν μέσῳ * παρεντεθεὶς, λύει τὴν τῶν ἐριζόντων μάχην τε, καὶ διχόνοιαν, οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς ἐποίησεν. ὠργίζετο μὲν ἡμῖν δικαίως ὁ Θεὸς, ἡμεῖς δὲ τῆς αὐτοῦ κατεφρονοῦμεν ὀργῆς, τὸν φιλάνθρωπον δεσπότην ἀποστρεφόμενοι· καὶ μέσον ἑαυτὸν ἐμβαλὼν ὁ Χριστὸς, ἑκατέραν φύσιν εἰς φιλίαν συνήγαγεν· καὶ τὴν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπικειμένην ἡμῖν, αὐτὸς τιμωρίαν ὑπέμεινεν.

* παρεντεθεὶς

Item ejusdem episcopi in eadem homilia, inter cetera.

Ομοίως τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου, ἐν τῇ αὐτῇ ὁμιλίᾳ.

Christus igitur nostræ naturæ primitias obtulit Patri, & oblatum donum miratus est Pater, quod & tanta dignitas offerebat, & quia quod offerebatur nulla macula fœdabatur. Nam & suis manibus suscepit oblatum, & suæ sedis fecit esse participem, & quod plus est, ad partem suæ dexteræ collocavit. Cognoscamus igitur quis ille est qui audivit: *Sede ad dexteram meam*: quæ natura est, cui dixit: Esto meæ particeps sedis. Illa natura est, quæ audivit: *Terra es, & in terram ibis. Et rursus in eadem homilia, aliquanto post.* Quo sermone utar, quo verbo dicam, reperire non possum. Natura fragilis, natura contempta, & omnibus monstrata * deterior, omnia vicit, omnia superavit, & omnibus hodierna die meruit excelsior reperiri. Hodie angeli vota diu desiderata receperunt: hodie archangeli, quod multo tempore cupiebant, inspicere valuerunt: naturam nostram in sede dominica, immortali fulgentem gloria perviderunt.

Psalm. 109. Genes. 3. 19 * minos.

Προσήνεγκε τοίνυν τὰς ἀπαρχὰς τῆς ὑμετέρας C φύσεως τῷ πατρὶ, καὶ τὸ δῶρον αὐτὸς ἐθαύμασεν ὁ πατὴρ, διά τε τὴν τοσαύτην ἀξίαν τοῦ προκομίσαντος, καὶ τοῦ προσενεχθέντος τὸ ἄμωμον. καὶ γὰρ οἰκείαις ἐδέξατο τοῦτο χερσὶ, καὶ τοῦ θρόνου μέτοχον εἶναι τοῦ οἰκείου πεποίηκε· καὶ τὸ πλέον, ἐν τῷ τῆς ἑαυτοῦ δεξιᾶς * αὐτομερεῖ καθίδρυσεν· οὐκοῦν ἐπιγνώμεν, τίς ἐκεῖνος ὁ ἀκούσας ἐστί· κάθου ἐκ δεξιῶν μου· τίς ἦν ἡ φύσις ἐκείνη, πρὸς ἣν εἶπεν· ἔσω τοῦ θρόνου μου κοινωνός· ἐκείνη ἦν ἡ φύσις, πρὸς ἣν εἶπε· γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. Καὶ πάλιν, τοῦ αὐτοῦ Ἰωάννου μετ' ὀλίγα· ποίῳ χρήσομαι λόγῳ, ποίοις φθέγξομαι ῥήμασιν, ἀγνοῶ. ἡ φύσις ἡ σαθρὰ, ἡ φύσις ἡ εὐτελὴς, ἡ πάντων ἐλάσσων ἀποD δειχθεῖσα, πάντα νενίκηκεν, ὑπερέβαλεν ἅπαντα σήμερον, ἀνωτέρα γενέσθαι πάντων ἠξίωται· σήμερον ἀπέλαβον, * ὅπερ ἐπὶ χρόνον πολὺν ἐπεθύμησαν ἄγγελοι· σήμερον ἀρχάγγελοι τῶν ἐπιπολὺ ποθουμένων θεαταὶ γενέσθαι δεδυνήνται· καὶ τὴν φύσιν τὴν ἡμῶν ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ βασιλέως τῇ δόξῃ τῆς ἀθανασίας ἐκλάμπουσαν κατενόησαν.

* ἴσως, αὐτομέρει

* ὅπερ L.

Item sancti Augustini episcopi Hipponensis in epistola ad Volusianum, inter cetera.

Ομοίως, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς Βολουσιανὸν τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Αὐγουστίνου.

Epist. 3. circa med. tom. 2

Nunc vero ita inter Deum & homines mediator apparuit, ut in unitate personæ copulans utramque naturam, & solita sublimaret insolitis, & insolita solitis temperaret.

Νῦν δὲ * οὗτος μεταξὺ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων ἀνεφάνη μεσίτης· ὥστε αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ προσώπου ἑνότητι συνάπτειν ἑκατέραν τὴν φύσιν, καὶ τὰ ἐν ἔθει E αὔξοντα τοῖς ἀήθεσι, καὶ τὰ ἀήθη συγκεράσαντα τοῖς ἐξ ἔθους.

* οὗτος L.

Item ejusdem in expositione Evangelii secundum Joannem, inter cetera.

Ομοίως τοῦ αὐτοῦ Αὐγουστίνου ἐν τῇ * ἐκθέσει τοῦ εὐαγγελίου τοῦ κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην.

* ἑρμηνείᾳ

Tract. 78. post med. tom. 9.

Quid igitur, hæretice? Cum Christus sit Deus & homo, loquitur ut homo; & calumniaris Deo? Ille in se naturam com-

Τί τοίνυν αἱρετικέ; ἐπειδὴ Χριστός ἐστι Θεὸς, καὶ ἄνθρωπος, λαλεῖ μὲν ὡς ἄνθρωπος, συκοφαντεῖς δὲ Θεόν; ἐκεῖνος * ἐν αὐτῷ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν

* ἑαυτῷ L.

φύσιν ὑψοῖ, σὺ δὲ ἐκείνῳ τολμᾷς ἐξαπελίσαι θ Amendat humanam, tu in illo audes deformare divinam.
Θείαν;

Ομοίως τοῦ αὐτοῦ Αὐγουστίνου ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῆς ἐκθέσεως τῆς πίστεως.

Item ejuſdem Auguſtini in ſermone de expoſitione fidei.

Καὶ γὰρ ἡμέτερόν ἐστι τὸ πιστεύειν, ἐκείνου δὲ τὸ εἰδέναι· καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ Θεὸς λόγος τὸ πᾶν ὑποδεξάμενος, ὅπερ ἐστὶν ἀνθρώπου, ἄνθρωπος ἔσω· καὶ ὁ προσληφθεὶς ἄνθρωπος, ὑποδεξάμενος ἅπαν, ὅπερ ἐστὶ Θεοῦ, ἄλλο τι μὴ ἔσω, πλὴν ὅπερ Θεός· ἃ μὴν ἐπειδὴ σεσαρκωμένος εἶναι λέγεται, καὶ μικτὸς, μεμειῶθαι τὴν οὐσίαν τὴν αὐτοῦ νομιστέον. οἶδε μιγνύναι Θεὸς ἑαυτὸν δίχα τῆς οἰκείας φθορᾶς, καὶ μιγνύναι μέντοι γε κατ' ἀλήθειαν. οἶδεν οὕτως ἐν ἑαυτῷ ὑποδέχεσθαι, ὥστε μηδὲν αὐτῷ προσθήκης αὔξανεσθαι· καθὼς οἶδεν, ἑαυτὸν ὅλον ἐνέχεσθαι· ὥστε μηδὲν αὐτῷ συμβλάπτεσθαι μειώσεως. μὴ τοίνυν κατὰ τὴν τῆς ἡμετέρας ἀσθενείας ἔννοιαν, καὶ τὰ αἰσθητὰ τῆς πείρας διδάγματα σοχαζόμενοι, ἐκ τῆς ἴσων τῆς * ἐν αὐτοῖς μιγνυμένων κτισμάτων μεμίχθαι νομίσωμεν Θεόν τε, καὶ ἄνθρωπον· ἢ τῇ τοιαύτῃ συγχύσει τοῦ τε λόγου, καὶ τῆς σαρκὸς, ὡσανεί τι σῶμα γενόμενον, ἀπέχωμεν οὕτω πιστεύειν· μήπως τῷ τρόπῳ τῆς συνερχομένων, δύο φύσεις εἰς μίαν ὑπόστασιν συνηνέχθαι νομίσωμεν· ἡ γὰρ τοιαύτη μίξις ἐστὶν ἑκατέρου μέρους φθορά. ὁ δὲ Θεὸς ὁ χωρῶν, ἀλλ' ἀχωρούμενος, ἐρευνῶν, ἐκ ἐρευνώμενος, πληρῶν, ἀλλ' οὐ πληρούμενος, ὁ παντιχοῦ ὁμοῦ ὢν ὅλος, ἢ δι' ὅλου χωρῶν, διὰ τοῦ ἐγχέαι τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν; ὡς οἰκτίρμων, ἐμίγη τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπείᾳ, οὐ μὴν ἡ ἀνθρώπου φύσις ἐμίγη τῇ θείᾳ.

Nostrum etenim est credere, illius vero scire; & ita ipse Deus Verbum cum totum susceperit quod est hominis, homo sit: & assumptus homo cum totum susceperit quod est Dei, non sit aliud quid nisi quod Deus: non tamen quia incarnatus esse dicitur & mixtus, imminutam fuisse ejus substantiam putandum est. Novit miscere seipsum Deus sine sui corruptione, & miscere quidem secundum veritatem. Novit ita in se susciperе, ut nihil sibi ex accessione augeatur, quemadmodum novit, seipsum totum infudit, ut nihil ipsi imminutionis accideret. Ne igitur secundum nostræ infirmitatis intelligentiam, & sensibilia experientiæ documenta æstimantes, ex æqualibus quæ inter se miscentur creaturis mixtum fuisse putemus Deum & hominem, & ejusmodi confusione Verbi & carnis quasi corpus quoddam factum fuisse; absit ut ita credamus; ne forte ex rerum congredientium modo, duas naturas in unam hypostasin conveniſſe putemus: nam ejusmodi mixtio est partis utriusque corruptio. Deus autem qui capit, non capitur; qui investigat, non investigatur; qui implet, non impletur; qui ubique simul totus est, & per omnia tendit, per id quod suam vim infudit, ut misericors, mixtus est humanæ naturæ, non tamen hominis natura mixta divinæ.

Ex Græco translatum.

Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Αλεξανδρείας ἀπὸ τῆς χολίων περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς.

Cyrilli archiepiſcopi Alexandrini, e ſcholiis de incarnatione Unigeniti.

Ἄνθρωπος ὠνόμασαι, καίτοι κατὰ φύσιν ὑπάρχων Θεὸς, ὁ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγος, ὡς μετεσχηκὼς αἵματος, καὶ σαρκὸς παραπλησίως ἡμῖν. ὤφθη γὰρ οὕτω τοῖς ἐπὶ γῆς, καὶ οὐ μεθεὶς ὅπερ ἦν, ἀλλ' ἐν προσλήψει γεγονὼς τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνθρωπότητος τελείως ἐχούσης κατὰ τὸν ἴδιον λόγον.

Homo nominatus est, cum sit natura Deus, Dei Patris Verbum; quoniam similiter ut nos, sanguini communicavit & carni. Sic enim in terris apparuit, non amittens id quod erat, sed assumens humanitatis nostræ naturam in sua ratione perfectam.

Cap. 4. Hebr. 2.

Τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς.

Item ejuſdem in eodem libro, de incarnatione Unigeniti.

Εἷς ἦν ἄρα ἐστὶν ὁ καὶ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως Θεὸς ἀληθὴς, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι μεμυημένος, ὅπερ ἦν τε, καὶ ἔστι, καὶ ἔσται. ἃ διαιρετέον ἄρα τὸν ἕνα κύριον Ιησοῦν Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς. ἀλλ' ἕνα, καὶ τὸν αὐτὸν Ιησοῦν Χριστὸν εἶναι φαμὲν, τὴν τῆς φύσεων εἰδότες διαφοράν, καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις τηροῦντες αὐτάς.

Unus igitur est & ante incarnationem Deus verus, & qui in humanitate manſit id quod erat, & est, & erit. Non discernendum igitur unum dominum Jesum Christum in hominem seorsum, (& seorsum in Deum;) sed unum eumdemque Jesum Christum esse dicimus, non ignorantes differentiam naturarum, sed eas inconfusas inter se servantes.

Cap. 13. ante med.

Τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου μετ' ἄλλα.

Item ejuſdem Cyrilli poſt alia.

Νοεῖται γὰρ πάντως, ὡς ἕτερον ἐν ἑτέρῳ, τὸ κατοικοῦν, τυγχάνειν, ἢ θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι, ἢ ἃ παθοῦσα φυρμὸν, ἢ ἀναχυσίν τινα, καὶ μετάστασιν, τὴν εἰς ὅπερ οὐκ ἦν. τὸ γὰρ ἐνοικεῖν ἑτέρῳ λεγόμενον, οὐκ αὐτὸ γέγονεν ὅπερ ἐστὶ τοῦτο, ἐν ᾧ κατοι-

* Dicitur namque tamquam aliud in alio inhabitare, id est, divina natura in humanitate, non perpessa commixtionem, aut confusionem, aut transmutationem, ut esset, quod non erat. Quidquid enim in alio habitare dicitur, non ipsum fit tale, quale est

Eod. lib. c. 33. poſt med. * intelligitur namque omnino tamquam.

est id, in quo inhabitat, sed aliud in alio magis intelligitur. At vero in Verbi * persona & humanitatis, solam nobis differentiam designat diversitas naturarum. Unus enim ex utraque intelligitur Christus. Ergo * inconfusione, ut ante dixi, servata inhabitasse ait Verbum in nobis. Scit enim, unum esse Filium unigenitum, carnem factum & hominem.

* natura.

* ut confusionem excluderet, vigilanter ait, inhabitasse Verbum in nobis.

Post lectionem autem prædictæ epistolæ, * reverendissimi episcopi clamaverunt: Hæc patrum fides, hæc apostolorum fides. Omnes ita credimus, [a] orthodoxi ita credunt. [b] Anathema ei qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est. Apostoli ita docuerunt. Pie & vere Leo docuit, Cyrillus ita docuit. Cyrilli æterna memoria. Leo & Cyrillus similiter docuerunt, anathema ei qui sic non credit. Hæc vera fides. Catholici ita sapimus. Hæc patrum fides. Hæc in Epheso cur lecta non sunt? Hæc Dioscorus occultavit.

* Leonis.

Et cum legeretur pars prædictæ epistolæ, quæ continet: Et ad [c] persolvendum conditionis nostræ debitum, natura inviolabilis, naturæ est unita passibili; ut quod nostris remediis congruebat, unus atque idem mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus, & mori posset ex uno, & mori non posset ex altero:) dubitantibus Illyricianis & Palæstinis reverendissimis episcopis, Aetius [d] reverendus diaconus sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ legit Cyrilli sanctæ memoriæ Alexandrinæ magnæ civitatis quondam episcopi capitulum, ita continens: [e] Quoniam vero iterum proprium ejus corpus *gratia Dei*, sicut ait Paulus, *pro omnibus gustavit mortem*, ideo dicitur ipse passus propter nos mortem; non tamquam in experimentum veniens mortis, quod ad suam pertinebat naturam (dementiæ est enim hoc dicere aut sapere) sed quia, secundum quod nuper dixi, caro ejus gustavit mortem.

Cap. 3.

1. *Timoth.* 1.

* archidiaconus regiæ Constantinopolis legit. In epist. ad Nestorium.

Hebr. 2.

Similiter cum legeretur ex epistola pars, quæ continet: Agit enim utraque forma cum alterius communione, quod proprium est, Verbo scilicet operante quod Verbi est, & carne exequente quod carnis est. Unum horum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis.) Dubitantibus Illyricianis & Palæstinis reverendissimis episcopis, Aetius archidiaconus sanctæ Constantinopolitanæ ecclesiæ legit sanctæ memoriæ Cyrilli capitulum, continens ita: Quædam sunt voces quam maxime Deum decentes, quædam vero decentes humanitatem, quædam vero medium quemdam tenentes ordinem, insinuantes

Cap. 4.

Ἀκεῖ· νοεῖται δὲ μᾶλλον ἕτερον ἐν ἑτέρῳ· ἐν δέ γε τῇ φύσει τοῦ λόγου, καὶ τῆς ἀνθρωποτητος, μόνῳ ἡμῖν σημαίνει διαφορὰν τῆς φύσεων τὸ διάφορον· εἷς γὰρ ἐξ ἀμφοῖν νοεῖται Χριστός. ὃ καὶ τὸ ἀσύγχυτον εὖ μάλα τετηρηκὼς, φησὶν ἐν ἡμῖν ἐσκηνωκέναι τὸν λόγον. ἕνα γὰρ υἱὸν οἶδε μονογενῆ τὸν σάρκα γενόμενον, καὶ ἀνθρωπήσαντα.

Καὶ μετὰ τοῦτο ἀναγνωσιν τῆς προγεγραμμένης ἐπιστολῆς, οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· αὕτη ἡ πίστις τῆς πατέρων· αὕτη ἡ πίστις τῆς Ἀποστόλων· πάντες οὕτω πιστεύομεν· οἱ ὀρθόδοξοι οὕτω πιστεύουσιν. ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτω πιστεύοντι. Πέτρος διὰ Λέοντος τοῦτο ἐξεφώνησεν· οἱ Ἀπόστολοι οὕτως ἐδίδαξαν· εὐσεβῶς, καὶ ἀληθινῶς Λέων ἐδίδαξε· Κύριλλος οὕτως ἐδίδαξε· Κυρίλλου αἰωνία ἡ μνήμη. Λέων, καὶ Κύριλλος ὁμοίως ἐδίδαξαν. ἀνάθεμα τῷ μὴ οὕτω πιστεύοντι. αὕτη ἡ ἀληθινὴ πίστις. οἱ ὀρθόδοξοι οὕτω φρονοῦμεν. αὕτη ἡ πίστις τῆς πατέρων. τοῦτο ἐν Ἐφέσῳ διὰ τί οὐκ ἀνεγνώσθη; τοῦτο Διόσκορος ἔκρυψεν.

Νῦν δὲ ἀνεγνώσκετο τὸ μέρος τῆς προγεγραμμένης ἐπιστολῆς, τὸ περιέχον· καὶ ὅτι τὸ χρεωκόπημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτίθεται, ἡ θεία φύσις ἰώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ· ἵνα τοῦτο δὴ τὸ τοῖς ἡμετέραις ἰάσεσιν ὑπάρχον ἁρμόδιον, εἷς, καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσίτης Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ τελέσαι ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ· ἀμφισβαλλόντων τῆς Ἰλλυρικῶν, καὶ Παλαιστινῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, Αἰτιος ἀρχιδιάκονος τῆς βασιλευούσης Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγνω Κυρίλλου, τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης γενομένου ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων πόλεως, κεφάλαιον περιέχον ὧδε· ἐπειδὴ δὲ πάλιν τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα χάριτι Θεοῦ, καθά φησιν ὁ Ἀπόστολος, ὑπὲρ παντὸς ἐγεύσατο θανάτου, λέγεται παθεῖν αὐτὸς τὸν ὑπὲρ ἡμῶν θάνατον, οὐχ ὡς εἰς πεῖραν ἐλθὼν θανάτου, τό γε ἦκον εἰς τὴν αὐτοῦ φύσιν, ἀποπληξία γὰρ τὸ λέγειν τοῦτο, ἢ φρονεῖν· ἀλλ' ὅτι, καθάπερ ἔφην ἀρτίως, ἡ σὰρξ αὐτοῦ ἐγεύσατο θανάτου.

Ὁμοίως, πάλιν ἀνεγινώσκετο τὸ μέρος τὸ περιέχον· ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔχηκε, τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ', ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος, ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος· καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ τοῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν· ἀμφισβαλλόντων τῆς Ἰλλυρικῶν, καὶ Παλαιστινῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, Αἰτιος ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἀνέγνω τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Κυρίλλου κεφάλαιον, περιέχον ὧδε· αἱ μὲν εἰσι τῆς φωνῶν ὅτι μάλιστα θεοπρεπεῖς, αἱ δὲ οὕτω πάλιν ἀνθρωποπρεπεῖς, αἱ δὲ

BALUZII NOTÆ.

a Veteres libri & editiones: *Orthodoxi ita credimus*. Ita paulo post: *Catholici ita sapimus*. Frustra ergo mutavere Romani.

b Ubicunque fere iste loquendi modus usurpatur in his gestis. Idem Romani addiderunt vocem *ei*, ut textum facerent elegantiorem. In hoc loco sane omnes veteres libri & omnes editiones ante Romanam habent: *Anathema qui ita*. Et infra: *Anathema qui sic*.

c Veteres libri & editiones, *resolvendum*. Vide Tom. V. pag. 1373.

d Corb. *reverentissimus Archidiaconus*. Divion. & Paris. *religiosus Archidiaconus*.

e Hæc epistola Cyrilli edita est Tom. V. pag. 494. fragmentum vero isthic relatum ibid. pag. 496.

f Vide ibid. pag. 507. in epistola synodica Cyrilli ad Nestorium.

δὲ μίσιν τινὰ πίξιν ἔχουσιν, ἐμφανίζουσαι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ Θεὸν ὄντα, καὶ ἄνθρωπον ὁμοῦ ἐν ταὐτῷ.

Filium Dei Deum esse & hominem simul.

Ὁμοίως, λοιπὰ ἀνεγινώσκετο ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς τὸ μέρος, τὸ περιέχον ὅπως· εἰ καὶ τι μᾶλλον ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰησοῦ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπου ἐν ὑπάρχει τὸ πρόσωπον, ὅμως ἕτερόν ἐστιν ἐκείνο, ἐξ οὗ ἐν ἑκατέρῳ κοινόν ἐστι τὸ ὕβρεως, καὶ ἕτερον ἐξ οὗ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. ἐξ ἡμῶν μὲν γάρ ἐστιν αὐτῷ ἡ ἐλάττωσις τοῦ παθητὸς ἀνθρώπότης· ἀπὸ δὲ τοῦ παθητός ἐστιν αὐτῷ ἡ μὴ τοῦ παθητὸς ἴση θεότης· ἀμφιβαλλόντων τῶν Ἰλλυρικῶν, καὶ Παλαιστινῶν ἐπισκόπων, Θεοδώρητος ὁ ἐπιφανέστατος ἐπίσκοπος Κύρου εἶπεν· ἔστιν ὅμοιον ὑπόδειγμα τοῦ μακαρίου Κυρίλλου, περιέχον ὅπως· καὶ γυμνούμενον ἄνθρωπον, καὶ ὑ μεθίστατο τὸ ἴδιον· μεμένηκε γάρ, ὅπερ ἦν. νοεῖται δὲ πάντως, καὶ ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν· τοιοῦτόν ἐστιν ἡ θεία φύσις ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις.

[a] Similiter cum legeretur ex eadem epistola pars, quæ ita continet. Quamvis in domino Jesu Christo Dei & hominis una persona sit; aliud tamen est, unde in utroque communis est contumelia, aliud unde communis est gloria. De nostro enim illi est minor Patre humanitas: de Patre illi est æqualis cum Patre divinitas:) dubitantibus Illyricianis & Palæstinis reverendissimis episcopis, Theodoretus reverendissimus episcopus Cyri dixit: Est similiter exemplum beatissimi Cyrilli ita habens: Et factum hominem, [b] & non [c] mutantem quod proprium est: permansit enim id quod erat; intelligitur vero omnino & aliud in alio quod habitat, id est, divina natura in humanitate. Eod. cap. in fin.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· μὴ ταῦτα πάντα, ἔτι τίς ἀμφιβάλλει; οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν, οὐδεὶς ἀμφιβάλλει. Ἀττικὸς ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως εἶπεν· ἐπειδὴ παρέσχε τὸ ἄφατον τῆς ἀκοῆς ἡ μεγαλοπρέπεια ὑμῶν μὴ τὴν ἀνεξικακίας, κελεύσατε ἐνδοθῆναι ἡμῖν, ὡς ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν ἀκυμάντῳ διανοίᾳ, καὶ ἀταράχῳ λογισμῷ, τὰ τῷ Θεῷ δοκοῦντα, καὶ τοῖς ἁγίοις παθράσι τυπωθῆναι. ἐπειδὴ νῦν ἀνεγνώσθη ἡ τοῦ δεσπότου ἡμῶν, καὶ ἁγίου πάθους, καὶ ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, τοῦ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διακοσμοῦντος ἐπιστολή· χρὴ δὲ καὶ τῆς μακαρίου Κυρίλλου ἐπιστολὴν πρὸς Νεστόριον γραφεῖσαν, ἐν ᾗ παρακελεύεται αὐτὸν συνθέσθαι τοῖς κεφαλαίοις τοῖς δώδεκα, καὶ ταύτην δοθῆναι ἡμῖν, ἵνα ἐν τῷ χρῷ τῆς διασκέψεως εὑρεθῶμεν. οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· εἰ κελεύετε ἐνδοθῆναι ἡμῖν, παρακαλοῦμεν τοὺς πατέρας συσκέψασθαι. οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· ὑπερτεθήσεται ἡ ἀκρόασις ἕως ἡμερῶν πέντε· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ συνελθεῖν τὴν ὑμετέραν ἀγιωσύνην εἰς τὸ ἁγιώτατον ἀρχιεπισκοπεῖον Ἀνατολίου, καὶ κοινῇ περὶ τῆς πίστεως βουλεύσασθαι, ἵνα οἱ ἀμφιβάλλοντες διδαχθῶσιν. πάντες οἱ ἁγιώτατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· ἡμεῖς ὅπου πιστεύομεν· ἡμῶν οὐδεὶς ἀμφιβάλλει· ἡμεῖς ἤδη ὑπεγράψαμεν. οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· οὐκ ἀναγκαῖον πάντας ἡμᾶς συνελθεῖν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀκόλουθόν ἐστι πειθθῆναι πάντας τοὺς ἀμφιβάλλοντας, ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀνατόλιος ἀπὸ

Magnificentissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Post hæc omnia adhuc quis dubitat? Reverendissimi episcopi clamaverunt: Nemo dubitat. Atticus reverendissimus episcopus [d] Nicopolitanæ civitatis dixit: Quoniam præstitit magnificentia vestra suarum aurium facilitatem cum patientia, precamur (si jubetis) inducias dari nobis, ut intra paucos dies tranquilla mente, & [e] non turbato animo, quæ Deo placent, [a] a sanctis patribus ordinentur. Quoniam vero nunc domini nostri & sanctissimi patris & archiepiscopi Leonis, adornantis apostolicam sedem, lecta est epistola, oportet vero & beatæ memoriæ Cyrilli epistolam scriptam ad Nestorium, in qua [b] jubet eum consentire duodecim capitulis, & hanc dari nobis, ut in tempore disceptationis parati inveniamur. Reverendissimi episcopi clamaverunt: Si jubetis dari nobis inducias, petimus patres [f] simul [g] perscrutari. Magnificentissimi & glorioſissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: [c] Differatur audientia usque ad quinque dies, ut inter hos conveniat vestra sanctitas ad sanctissimum archiepiscopum Anatolium, & communiter de fide tractetis; ut qui dubitant, doceantur. Omnes reverendissimi episcopi clamaverunt: Nos ita credimus (omnes ita credimus, sicut Leo, ita credimus.) nostrum nullus dubitat, nos jam subscripsimus. Magnificentissimi & glorioſissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Non est necessarium omnes vos convenire. Sed quia conveniens est, omnibus dubitantibus persuadere, [h] Anatolius eligat de his, qui subscripserunt, quos putaverit idoneos esse [d] ad docendum eos qui dubitant

[a] ac sanctis patribus, ordinentur.
[b] hortatur.
[c] Differetur
[d] ad ea docenda, de quibus dubitatur.

[b] παθητὸς τυπωθῆναι.
[c] πάθους
[d] ἡμεῖς Ι.

---

a In antiquis libris & editionibus legitur: *In eisdem similiter cum legeretur*. Romani ergo deleverunt, *In eisdem*. Refert hunc locum Facundus lib. 5. cap. 3. & quidem ex ista versione; & illius præterea mentionem facit lib. 2. cap. 4. Ejus mentio habetur etiam apud Liberatum, qui alia interpretatione videtur esse usus. BALUZII NOTÆ.

b Codex Corb. & veteres editiones non habent conjunctionem. Extat autem in Parisiensi & in Divionensi & apud Facundum.

c Facundus, *amittentem*.

d Primus Surius hanc lectionem protulit, cum antea legeretur *Nicopolis*; quam lectionem confirmant & vetera exemplaria.

e Omnes libri veteres, *inturbato*. Sic etiam vetus exemplar Parisiense Concilii V.

f Hanc vocem addidere Romani. Non extat autem in vetustis codicibus & editionibus.

g Ita veteres editiones & codex Parisiensis. Corbejensis habet *perscrutare*, Divion. *præscrutare*.

h Legendum, *reverentissimus Archiepiscopus Anatolius eligat*. Ita omnes libri & editiones Labbeana antiquiores. Sic etiam apud Evagrium.

bitant. Reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: A [a] Pro patribus petimus, patres ſynodo reddite. (Conſentaneos Leoni ſynodo, [b] patres ſynodo.) Has voces imperatori, has preces catholico, has preces Auguſtæ. Omnes peccavimus, omnibus indulgeatur. Clerici Conſtantinopolitani clamaverunt: Pauci clamant, non iota dicit ſynodus. (Orientales & qui cum ipſis reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Ægyptium exilio. Illyriciani & qui cum ipſis reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Precamur, omnibus miſeremini.) Orientales & qui cum ipſis reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: [c] Ægyptium exilio. Illyriciani & qui cum ipſis reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: [d] Omnes peccavimus, B omnium * miſeremini. Has voces catholico imperatori. Eccleſiæ ſcinduntur. Clerici Conſtantinopolitani clamaverunt: Dioſcorum exilio; (hæreticum exilio) Dioſcorum Chriſtus damnavit. Illyriciani & qui cum ipſis reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: Omnes peccavimus, omnibus * indulgete. Dioſcorum ſynodo, Dioſcorum eccleſiis. Sub vobis malum non fiat: (ſub imperio veſtro malum non fiat): ſub imperio veſtro diſcidium non fiat. Clerici Conſtantinopolitani clamaverunt: Qui communicat Dioſcoro, Judæus eſt. Orientales & qui cum ipſis reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt; Ægyptium exilio; hæreticum exilio. Illyriciani & qui cum ipſis C reverendiſſimi epiſcopi clamaverunt: [e] Patres ſynodo. Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Quæ * interlocuta ſunt, effectui mancipentur. [f]

* miſerere.

* indulgeatur.

* al. interlocutionibus prolata ſunt.

A ὑπογραψάντων ἐπισκόπων ἐπιλέξεται, οὓς ἂν νομίσῃ ἱκανοὺς εἶναι πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἀμφιβαλλομένων. οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· δεόμεθα περὶ τῶν πατέρων, τοὺς πατέρας τῇ συνόδῳ·

. . . . τὰς φωνὰς τῷ βασιλεῖ, τὰς ἱκεσίας τῷ ὀρθοδόξῳ, τὰς ἱκεσίας τῇ Αὐγούστῃ· πάντες ἡμάρτομεν, πᾶσι συγχώρησον. οἱ κληρικοὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐβόησαν· ὀλίγοι κράζουσιν· οὐ λέγει ἡ σύνοδος· . . .

. . . .

. . . .

. . . .

οἱ ἀνατολικοὶ, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπί- B σκοποι, ἐβόησαν· τὸν Αἰγύπτιον τῇ ἐξορίᾳ. οἱ Ἰλλυρικιανοὶ, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· πάντες ἡμάρτομεν· * πάντας ἐλέησον· τὰς φωνὰς τῷ ὀρθοδόξῳ βασιλεῖ· αἱ ἐκκλησίαι σχίζονται. οἱ κληρικοὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐβόησαν. Διόσκορον τῇ ἐξορίᾳ· Διόσκορον ὁ Θεὸς καθεῖλεν. οἱ Ἰλλυρικιανοὶ, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· πάντες ἡμάρτομεν. πᾶσι συγχωρηθῇ· Διόσκορον τῇ συνόδῳ· Διόσκορον ταῖς ἐκκλησίαις. ἐφ᾽ ὑμῶν κακὸν μὴ γένηται,

* πᾶσι συγχώρησον ταῦτα.

. . . .

. . . .

οἱ κληρικοὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐβόησαν· ὁ κοινω- C νῶν Διοσκόρῳ, Ἰουδαῖός ἐστιν. οἱ ἀνατολικοὶ, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· τὸν Αἰγύπτιον τῇ ἐξορίᾳ· τὸν αἱρετικὸν τῇ ἐξορίᾳ. οἱ Ἰλλυρικιανοὶ, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· τοὺς πατέρας τῇ συνόδῳ. οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπεν· τὰ διαλαληθέντα ἔργῳ παραδοθήσεται.

Godina 451:
Nastavak halkedonskog sabora četvrta sjednica, na kojoj je kotorski episkop Julijan*

Za vrijeme konzulata gospodara našega [85]Flavija Marcijana vječitog Avgusta, koja je bila objavljena šesnaestog dana prije novembarskih kalenda, u Halkedonu po zapovijesti [86]preuzvišenog i najblagočestivijeg gospodara našega Marcijana vječitog Avgusta, pošto su se, u presvetoj [87]Božijoj crkvi svete mučenice Eufemije, okupili preuzvišene sudije, to jest, presvijetli i preslavni stratilat i konzul i patricije Anatolije, presvijetli i preslavni prefekt svetih pretorija Paladije, presvijetli i preslavni prefekt [88]grada Tacijan, (i preuzvišeni i preslavni magister svetih oficija Vinkomal i preuzvišeni i preslavni [89]magister Marcijal i preuzvišeni komes svetih privata Genetlija:) uz to i preslavni senat, to jest, preuzvišeni i preslavni (bivši) prefekt i (bivši) konzul patricije Florencije, preuzvišeni i preslavni (bivši) konzul i patricije Senator, preuzvišeni i preslavni (bivši) magistrat i (bivši) konzul i patricije Non, (i preuzvišeni i preslavni (bivši) prefekt i (bivši) knzul i patricije Protogen i preuzvišeni i preslavni bivši prefekt grada Zoil i preuzvišeni i preslavni bivši prefekt grada Teodor i preuzvišeni i preslavni bivši prefekt grada Apolonije, i pre-uzvišeni i preslavni bivši prepozit [90]svetog kubikula, i preuzvišeni i preslavni bivši prefekt Ilirika Teodor i preuzvišeni i preslavni bivši prefekt [91]pretorije Konstantin, i preuzvišeni i preslavni bivši prepozit svete [92]kubikule Artakserks:) sakupio se i sveti vaseljenski sabor, koji se po promislu Božijem okupio u gradu Halkedonjana, [93]to jest.

Pashasin i Lucencije najblagočestiviji episkopi i

Bonifacije najblagočestiviji presbiter; koji su bili ovde umesto presvetog i Bogu najdražeg episkopa starijeg Rima Leona, i

Anatolije episkop grada [94]velikog imena Konstantinopolja, novoga Rima, i ostali presveti i najblagočestiviji episkopi, to jest,

Maksim Antiohije Sirijske

Kvintil Herakleje Makedonske, koji je bio umjesto [95]Anastasija episkopa Soluna.

---

* Mansi, vol. 5, col. 1-2.

85 Ova riječ ne postoji ni u jednoj od starih knjiga na ovom mjestu, niti stara izdanja. To pokazuje da su je rimski izdavači dodali iz grčke verzije.

86 Ovakvo čitanje postoji u Pariskom kodeksu. U ostalim kodeksima i starim izdanjima stoji *sanctissimi (=presveti).*

87 I ovu riječ dodali su Rimljani iz grčkog, a nju ni stare knjige ne priznaju ni stara izdanja.

88 Riječ *urbis (=grada)* ni ovdje ni niže kod imena Teodora ne priznaje Pariski kodeks. Kod Apolonijevog imena nijedan stari primjerak je nema, niti stara izdanja.

89 Pariski kodeks čita *magistro*, kao što je bilo napisano na početku prve sjednice smo spomenuli gore tom VI str. 563. Potom slijedi u starim kodeksima i izdanjima, *et magnificentissimo Comite devotissimorum Domesticorum Sporatio (=i preuzvišeni komes najodanijih domestika Sporacije).* Budući da na ovom mjestu na grčkom nedostaju imena nekih najuglednijih ljudi, koji su obuhvaćeni uopštenim riječima kaˆ tîn loipîn, izgleda da je u rimskom izdanju bila ispuštena Sporacijeva titula, zbog nemarnosti štampara. Ipak ju je na margini dodao Labej: koji, ako je želio da slijedi autentičnost starih primjeraka i izdanja, u tekstu je uspostavio riječi koje su greškom nestale u rimskom izdanju, kako rekoh, štampara. Vidi tom VI str. 563.

90 Ni u jednom od starih primjeraka nije tako, ni na ovom mjestu, ni niže.

91 U starim knjigama *pretorio (=pretorijanski).*

92 U istim knjigama *Artaxe.*

93 Ovo ne postoji u starim izdanjima, niti u Pariskom kodeksu. Umjesto ovoga, pak u Korbejskom i Divionskom kodeksu *id est (=to jest).*

94 Pariski *maximae Constantinopolis (=najvećeg Konstantinopolja).*

95 Rustikova napomena: *Hic Anastasius. In priore Graeca actione Euxisbeus (=Ovdje Anastazije. U prethodnoj grčkoj verziji Euksitej).* Vidi šta je rečeno gore u fus notama treće sjednice.

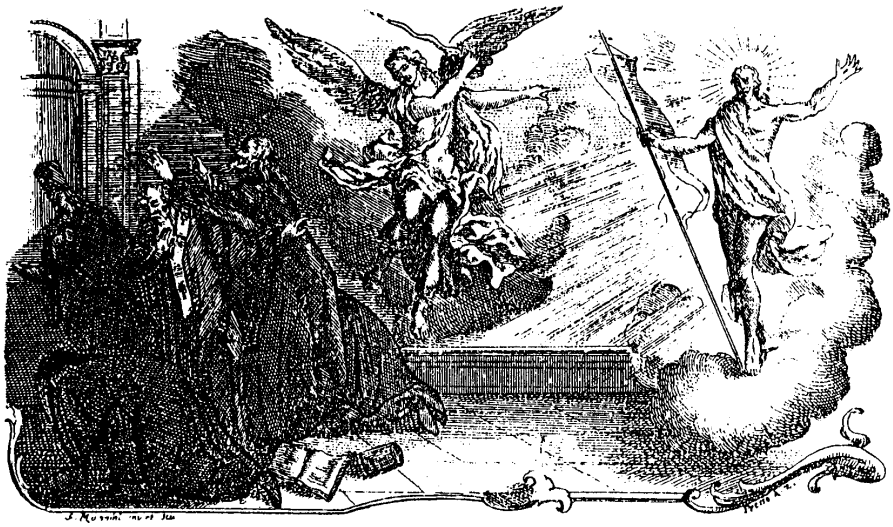

CONCILIORUM OMNIUM,

AMPLISSIMA COLLECTIO.

CONCILII CHALCEDONENSIS

CONTINUATIO.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ Λa ACTIO QUARTA

χρόνι ἀπὸ Χεσῦ 451.

τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδυ.

ANNO CHRISTI 451.

Chalcedonenſis Concilii.

ΠΑΤΕΙΑΣ τῦ δεσπότυ ἡμῶν Φλαυίυ Μαρκιανῦ τῦ αἰωνίυ Αὐγύστυ, καὶ τῦ δηλωθησομβύυ πρὸ δεκαεξ Καλανδῶν Νοεμβρίων, ἐν Χαλκηδόνι, κατὰ κέλευσιν τῦ θειοτάτυ, καὶ θεοσεβεστάτυ δεσπότυ ἡμῶν Μαρκιανῦ τῦ αἰωνίυ Αὐγύστυ, συνελθόντων ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ τῦ Θεῦ ἐκκλησίᾳ τῆς ἁγίας μάρτυρος Εὐφημίας τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων· τυτέστι, τῦ μεγαλοπρεπεστάτυ, καὶ ἐνδοξοτάτυ στρατηλάτυ, καὶ ἀπὸ ὑπάτων, καὶ πατρικίυ Ἀνατολίυ, καὶ τῦ μεγαλοπρεπεστάτυ, καὶ ἐνδοξοτάτυ ἐπάρχυ τῶν ἱερῶν πραιτωρίων Παλλαδίυ, καὶ τῦ μεγαλοπρεπεστάτυ, καὶ ἐνδοξοτάτυ ἐπάρχυ πόλεως Τατιανῦ, καὶ τῶν λοιπῶν . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

CONSULATU domini noſtri [a] Flavii Marciani perpetui Auguſti, & qui fuerit nuntiatus, decimoſexto Kalendas Novembris, Chalcedone ſecundum juſſionem [b] ſacratiſſimi & piiſſimi domini noſtri Marciani perpetui Auguſti, congregatis in ſanctiſſima [c] Dei eccleſiæ ſanctæ martyris Euphemiæ glorioſiſſimis judicibus, hoc eſt, magnificentiſſimo & glorioſiſſimo magiſtro militum & exconſule & patricio Anatolio, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo præfecto ſacrorum prætoriorum Palladio, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo præfecto [d] urbis Tatiano, (& magnificentiſſimo & glorioſiſſimo magiſtro ſacrorum officiorum Vincomalo, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo [e] exmagiſtro Martiali, [*] & magnificentiſſimo comite

[*] & magnificentiſſimo comite devotiſſimi domeſticorum Sporatio.

a Hanc vocem nullus veterum librorum habet in hoc loco, neque veteres editiones. Quod oſtendit illam ex Græco fuiſſe additam ab editoribus Romanis.

b Hanc lectionem habet codex Pariſienſis. Reliqui & veteres editiones, *ſanctiſſimi*.

c Et hanc quoque vocem ex Græco addidere Romani, quam neque veteres libri agnoſcunt neque veteres editiones.

d Vocem *urbis* neque heic neque infra in nomine Theodori agnoſcit codex Pariſienſis. In nomine vero Apollonii nullum vetus exemplar illam habet, neque veteres editiones.

e Codex Pariſ. legit *magiſtro*, uti ſcriptum eſſe in initio primæ actionis monuimus ſupra Tom. VI. pag. 563. Poſtea ſequitur in vetuſtis codicibus & editionibus, *& magnificentiſſimo Comite devotiſſimorum Domeſticorum Sporatio*. Cum autem in hoc loco deſint in Græco nomina quorundam virorum illuſtrium, qui ſub his generalibus verbis comprehenduntur, καὶ τῶν λοιπῶν, apparet omiſſam in editione Romana fuiſſe mentionem Sporatii per incuriam typographorum. Sane illam in margine reſtituit Labbeus: qui ſi fidem veterum exemplarium & editionum ſequi voluiſſet, in textu repoſuiſſet verba quæ excidernnt in editione Romana per errorem, ut dixi, typographorum. Vide Tom. VI. pag. 563.

BALUZII NOTÆ.

Stefan episkop Efesa,
Lucijan (episkop) [96]Bizije, koji je bio umjesto Kirijaka episkopa Herakleje Tračke,
Diogen (episkop) Kizika,
(Petar (episkop) Korinta,
Florencije (episkop) [97]Sardija,
Eunomije (episkop) [98]Nikomedije,
Euzebije i Konstantin prezviteri, koji zamjenjuju [99]Anastasija episkopa Nikeje,
Eleuterije (episkop) [100]Halkedonski,
Meletije (episkop) Larise, koji zamjenjuje Domina episkopa [101]Apameje iz Sirije druge,
Amfilohije (episkop) Side,
Julijan (episkop) grada [102]Koenskog (Kosa), koji je zastupao Apostolsku stolicu [103]Rimsku,
Teodor (episkop) Tarsa,
Kir (episkop) Anazarba,
Konstantin (episkop) Bostra,
Fotije (episkop) Tira,
Teodor (episkop) Damaska,
Non (episkop) Edese
Simeon (episkop) Amide
Jovan (episkop) Sebastije,
Seleuk (episkop) Amasije.)

I ostali [104]sveti saborski Oci. I pošto su svi posijedali ispred Oltara presvetih kancela, i pošto je u sredinu postavljeno presveto i prečisto evanđelje, preslavne sudije i preuzvišeni senat rekoše: Kako bismo znali šta treba činiti, neka se ponovo pročita ono što je odlučeno na prethodnim sjednicama. Konstantin, odani čovjek magistrijan i sekretar, iz zapisnika, između ostalog, je pročitao: (a) za vrijeme konzulovanja gospodara našega Marcijana vječitog Avgusta, sjednica koja je održana osmoga dana prije [105]oktobarskih ida u Halkedonu i tako dalje, a zatim: Preuzvišene i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Donijeli smo odluku da o pravoslavnoj i katoličkoj vjeri cjelovitije i sa više pojedinosti na saboru poslije ovoga dana treba izvršiti ispitivanje. Budući da su blaženopočivši Flavijan i Euzebije, [106]preosvešteni episkopi, radi tačnog ispitivanja urađenog i zbog glasa nekih, koji su ranije učestvovali na onom saboru i koji su se ispovijedili rekavši da [107]su sagriješili, [108]i zato što su bez razloga [109]bili osuđeni, oni koji ništa protiv

[96] U starim knjigama *Bizae (=Bize).*
[97] Prije rimskog izdanja čitalo se *Sardeorum (=Sardeja)*
[98] Rđavo u Divion *Machedoniae (Mahedonije).*
[99] Paris. *Anathasii Episcopi Niciae (=Anatasija epskopa Nicije).* Odavde u kodeksima Korb. I Divion. *Athanasii Episcopi nitiae (=Atanasija episkopa Nicije).*
[100] Tako su zamijenili Rimljani, iako se u starim izdanjima čtalo *Chalcedonae (=Halkedone).* U kodeksima Korb. i Divion. stoji *Calchedonos (Calhedona),* u Paris. *Calcedonus (=Kalcedon).*
[101] I ovo takođe mora ponovo da se pomene, da u starim vulgatskim primjercima stoji *Apamiae (=Apamije).*
[102] U Paris. stoji samo *Choo,* kao i u kasnijim.
[103] Prije svih ostalih Labej je ovako izdao. Ostala izdanja su više voljela *Romae.*
[104] Riječ *sancta* uobičajenija je u starim izdanjima i kodeksima Korb. i Divionskom.
[105] U Paris. rđavo stoji *Septembris (=septembarskih).*
[106] Već smo ranije spomenuli grešku koju su učinili stari prepisivači kod titule toga Euzebija povezala se sa imenom *Flaviano mortui (=preminulog Flavijana).* Ovdje u Korbejskom i Divionskom kodeksu ispravno stoji *reverentissimus Episcopus (=preosvešteni episkop).*
[107] Ovo nedostaje u Pariskoj knjizi. Nije ga bilo nekad ni u Divionskoj, u kojoj je kasnije dodato iznad reda.
[108] Veznik su dodali Rimljani. Potom je ne priznaju stari primjerci. Umjesto *quod (=zato što),* u Paris. i Divion. stoji *quia (=jer).*
[109] Paris. *fueranr (ne mijenja značenje).*

* sacrarum privatarum

* sacrorum privatorum Genethlio:) ad hæc & glorioſiſſimo ſenatu, hoc eſt, magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto & exconſule ac patricio Florentio, & magnificentiſſimo & glorioſiſsimo exconſule ac patricio Senatore, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo exmagiſtro & exconſule & patricio

* Nonno,

* Nomo, (& magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto & exconſule & patricio Protogene, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto urbis Zoilo, & magnificentiſsimo & glorioſiſſimo expræfecto urbis Theodoro, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræfecto urbis Apollonio, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræpoſito [a] ſacri cubiculi Romano, & magnificentiſſimo & glo B rioſiſſimo expræfecto Illyrici Theodoro, & magnificentiſsimo & glorioſiſſimo expræfecto [b] prætoriorum Conſtantino, & magnificentiſſimo & glorioſiſſimo expræpoſito ſacri cubiculi [c] Artaxerxe:) congregato autem & ſancto univerſalique concilio, quod ſecundum divinam ſanctionem in Chalcedonenſium civitate collectum eſt, [d] hoc eſt,

A . . . . . προσέτι δὲ καὶ τῆς ἐνδόξου συγκλήτου, τυτέστι τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ * ἐπάρχων, καὶ ὑπάτων, καὶ πατρικίου Φλωρεντίου· καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ ἐπάρχων, καὶ πατρικίου Σενάτορος· καὶ τοῦ μεγαλοπρεπεστάτου, καὶ ἐνδοξοτάτου ἀπὸ μαγίστρων, καὶ ὑπάτων, καὶ πατρικίου Νόννου· καὶ τῶν λοιπῶν

* ὑπάτου

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . σιωνελθούσης δὲ καὶ τῆς ἁγίας, καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου. τῆς κατὰ θεῖον θέσπισμα ἐν τῇ Χαλκηδονέων πόλει συναθροισθείσης· τουτέστι.

Paſchaſino & Lucentio reverendiſſimis epiſcopis, &
Bonifacio reverendiſſimo presbytero; habentibus locum ſanctiſſimi & Deo dilectiſſimi epiſcopi ſenioris Romæ Leonis, &
Anatolio [e] magni nominis Conſtantinopo- C litanæ novæ Romæ epiſcopi, & reliquis ſanctiſſimis & reverendiſſimis epiſcopis, id eſt,

Παχασίνου, καὶ Λουκεντίου, τῶν ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ
Βονιφατίου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου, ἐπέχοντες τὸν τόπον τοῦ ὁσιωτάτου, καὶ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος· καὶ Ἀνατολίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ τῶν λοιπῶν ὁσιωτάτων, καὶ ἁγιωτάτων ἐπισκόπων. τουτέστι,

Maximo Antiochiæ Syriæ,
Quintillo Heracleæ Macedoniæ, habente locum [f] Anaſtaſii epiſcopi Theſſalonicenſis,
Stephano epiſcopo Epheſi,
Luciano [g] Byziæ, habente locum Cyriaci epiſcopi Heracleæ Thraciæ,
Diogene Cyzici,
Petro Corinthi,
Florentio [h] Sardium,
Eunomio [i] Nicomediæ, D
Euſebio & Conſtantino presbyteris, habentibus locum [k] Anaſtaſii epiſcopi Nicææ,
Eleutherio [l] Chalcedonenſi,
Meletio Lariſſæ, habente locum Domini epiſcopi [m] Apameæ Syriæ ſecundæ,
Amphilochio Sidæ,
Juliano [n] Coenſis civitatis, habente locum & ipſo ſedis apoſtolicæ [o] Romanæ,
Theodoro Tarſi,

Μαξίμου Ἀντιοχείας Συρίας·
Κυντίλλου Ἡρακλείας Μακεδονίας, ἐπέχοντες τὸν τόπον Ἀναστασίου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης·
Στεφάνου Ἐφέσου.
Λουκιανοῦ Βύζης, ἐπέχοντος τὸν τόπον Κυριακοῦ ἐπισκόπου Ἡρακλείας Θράκης·
Διογένους Κυζίκου· καὶ τῶν λοιπῶν.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

BALUZII NOTÆ.

a Iſta in nullo veterum exemplarium habentur, neque heic, neque paulo poſt.
b Veteres libri, *prætorio*.
c Iidem libri, *Artaxe*.
d Hæc non extant in antiquis editionibus, neque in codice Pariſienſi. Pro his autem Corbejenſis, & Divionenſis, *id eſt*.
e Pariſ. *maximæ Conſtantinopolit*.
f Annotatio Ruſtici. *Hic Anaſtaſius. In priore Græca actione Euxitheus*. Vide quæ dicta ſunt ſupra ad ſubſcriptiones tertiæ actionis.
g Veteres libri. *Byzæ*.
h Ante Romanam editionem legebatur *Sardeorum*. Quo etiam modo ſcriptum eſt in codicibus calamo exaratis. Sed neque heic editores Romanos juvare potuit textus Græcus, cum illo careamus.
i Male in Divion. *Macbedoniæ*.
k Pariſ. *Anathaſii Epiſcopi Niciæ*. Hinc orta lectio codicum Corb. & Divion. *Athanaſii Epiſcopi Niciæ*.
l Sic repoſuere Romani, cum in antiquis editionibus legeretur *Chaledonæ*. Codices Corb. & Divion. habent *Calchedonos*, Pariſ. *Calcedonus*.
m Et hoc quoque rurſum monendum eſt, vetera exemplaria vulgo habere *Apamiæ*.
n Pariſ. *Cboo* tantum, ut in ſuperioribus.
o Primus omnium Labbeus ita edidit. Reliquæ enim editiones præferunt *Romæ*. Sic etiam veteres libri.

vjere nijesu [110]sagriješili dokazuje se da su nepravedno osuđeni; čini nam se (prema tome kako je Bogu ugodno) da je pravedno, kada bi se postarao najsvetiji i najblagočestiviji naš gospodar, da se krivim proglase [111]Dioskor episkop Aleksandrije, Juvenal preosvešteni episkop Jerusalima, Talasije preosvešteni episkop Cezarije Kapadokijske, Euzebije preosvešteni episkop Ankire, Eustatije preosvešteni episkop Berita i Vasilije preosvešteni episkop Seleukije Isaurijske, koji su tada imali ovlašćenja i bili prvaci tadašnjeg sabora, da se prema kanonima liše episkopskog dostojanstva i svega što se podrazumijeva da sljeduje uz to dostojanstvo.) [112]Poslije nekog vremena preuzvišene i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Svaki pojedini od preosveštenih episkopa ovog sadašnjeg sabora, neka požuri da potpisom i bez ikakvog straha iskaže onako kako vjeruje, imajući u sebi [113]jedino strah Božiji, i neka zna da najsvetiji naš car prema Nikejskom izlaganju 318 svetih Otaca i prema izlaganju 150 svetih Otaca, onih koji su se poslije toga sakupili, prema kanonskim poslanicama i izlaganju svetih Otaca Grigorija, Vasilija, Ilariona, Atanasika, Ambrozija i prema dvije kanonske poslanice Kirila koje su na prvom Efeškom saboru objavljene i potvrđene, vjeruje, ne odstupajući od njihove vjere ni po koju cijenu. Naime izgleda da je i njegova svetost arhiepiskop starijeg Rima, Leon uputio pismo blaženopočivšem Flavijanu zbog sumnje koja je od Eutiha protiv vjere i katoličke religije podignuta.

(a) [114]Beronicijan odani sekretar iz drugog zapisnika sa sjednice koja je održana za vrijeme konsulata gospodara našega Marcijana vječitog Avgusta, i (sa sjednice) koja je bila objavljena šestog dana prije oktobarskih ida u Halkedonu, poslije ostalog je (*b*) pročitao. Preuzvišene i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Neka se odloži [115]sjednica na pet dana, kako bi se vaše svetosti okupile [116]kod njegove svetosti arhiepiskopa Anatolija i kako biste zajednički razmislili o vjeri; kako bi oni (*c*) koji sumnjaju (dvoume se), bili poučeni. (*d*) [117]I poslije ostalog: Preuzvišene i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Nije neophodno da se svi okupite. Ali budući da je primjereno da oni koji se dvoume (sumnjaju) vjeruju, preosvećeni [118]episkop Anatolije neka izabere od onih koji su stavili svoje potpise, i koje smatra dostojnim da poučavaju one koji se dvoume. Poslije ostalog: Preuzvišene i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Prethodno rečeno neka se izvrši.

Preuzvišene i preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Pošto je objavljeno ono što je već ranije utvrđeno, neka sveti sabor pouči o svetoj vjeri [119]ono što što smatra da treba. Preosvešteni episkopi Pashasin i Lucencije i [120]poštovani prezviter Bonifacije, predstavnici Apostolske stolice,

---

110 Divio. *peccaverunt.* Korb. *peccaverint (ne mijenja značenje).*
111 U svim starim knjigama *Dioscorum reverentissimum Episkopum Alexandriae (Diosor preosvešteni episkop Aleksandrije).* Tako je i na grčkom.
112 Divion. i Paris. i ovde i na mnogo mjesta *post alta (=poslije duboke tišine).*
113 U Paris. i Divion. kao i Koncilijumu V, stoji samo Deum (=Boga). Divionski na margini ima vulgatsko čitanje.
114 Ovo su Rimljani pobrkali načinom ispravke, ne praveći dovoljno razlike između riječi bilježnika i dnevnog reda iz zapisnika. Ovako, dakle, treba prepraviti prema starim knjigama i izdanjima: *Beronicianus vir devotus secretarius ex alia sheda gestorum recitavit eorum quae acta sunt. Consulatu Domini nostri Marciani perpetui Augusti et qui fuerit nuntiatus, VI Idus Octobris Chalcedona. Et post alia legit. Magnificentissimi etc.(=Beronicijan odani sekretar pročitao je iz drugog zapisnika ono što je odlučeno. Za vrijeme konzulata gospodara našega Marcijana vječitog Avgusta koji je (sjednicu) objavio VI dana prije oktobarskih kalenda u Halkedonu. I poslije toga je pročitao. Preuzvišeni i tako dalje.)*
115 Kodeks Divion. *audientio,* ovdje je očigledna greška prepisivača. Labej je tako preuzeo drugo čitanje sa margine.
116 Divion. *a sanctissimo Archiepiscopo Anatolio (= od njegove svetosti arhiepiskopa Anatolija).*
117 Divion. *Et post alia (ne mijenja se značenje).*
118 Paris. i Divion. *Archiepiscopus Anatolius (arhiepiskop Anatolije).* Tako je i na grčkom.
119 Stare knjige, *quid placuit (ne mijenja značenje).*
120 U istim knjigama, *vir reverentissimus Presbyter (ne mijenja značenje).*

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

καὶ καθεσθέντων πάντων πρὸ τῆς καγκέλλων τῶν ἁγιωτάτου θυσιαστηρίου, προκειμένων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἁγίων, καὶ ἀχράντου εὐαγγελίου, οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· ὥσε ἡμᾶς σωιδεῖν τὰ πρακτέον, ἀναγινωσκέσθωσαν οἱ δεδομένοι τύποι ἐν τοῖς προλαβοῦσαις ἀκροάσεσι. Ρωμαϊστὶ ἀνέγνων, ἀνέγνωμεν, ἀνέγνω. Κωνσταν- B τῖνος ὁ καθωσιωμένος μαγιστριανὸς, καὶ σκρητίριος ἀπὸ σχεδαρίου πραιτωρίτης ἐν ὑπατείᾳ τοῦ δεσπότου ἡμῶν Μαρκιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, καὶ τοῦ δηλωθησομένου, τῇ πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν ὀκτωμβρίων ἐν Χαλκηδόνι, μετὰξὺ τῆς λοιπῶν ἀνέγνω· οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· περὶ μὲν τῆς ὀρθοδόξου, καὶ καθολικῆς πίστεως τελεώτερον σωνόδου γενομένης μετὰ μίαν ἀκριβεστέραν ἐξέτασιν δεῖν γνώσθαι συνορῶμεν· ἐπειδὴ δὲ Φλαυιανὸς ὁ τῆς * ἁλαβῶν μνήμης, καὶ Εὐσέβιος ὁ ἁλαβέστατος ἐπίσκοπος, ἐκ τῆς τῆς περαγομένων, καὶ διαγνωσθέντων ἐρεύνης, καὶ αὐτῆς τινος φωνῆς τινῶν τῆς ἐξαρχόντων νομένων C τῆς τότε σωνόδου, ὁμολογησάντων ἐσφάλθαι, καὶ μάτιον αὐτοὺς καθηρηκέναι, ὑδὲν περὶ τὴν πίστιν σφαλέντας, δείκνυνται ἀδίκως καθαιρεθέντες, φαίνεται ἡμῖν κατὰ τὸ τῷ Θεῷ ἀρέσκον, δίκαιον εἶναι, εἰ παρασαίη τῷ θειοτάτῳ, καὶ ἀσεβεστάτῳ ἡμῶν δεσπότῃ, τῷ αὐτῷ ὑπαχθῆναι ἐπιτιμίῳ Διόσκορον τὸν ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον Αλεξανδρείας, καὶ Ἰουβεναλιον τὸν ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων, καὶ Θαλάσσιον τὸν ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον Καισαρείας Καππαδοκίας, καὶ Εὐσέβιον τὸν ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον Ἀγκύρας, καὶ Εὐσάθιον † ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον Βηρυτῦ. καὶ Βασίλειον τὸν ἁλαβέστατον ἐπίσκοπον Σελευκείας Ἰσαυρίας, τοὺς ἐξουσίαν * ἐ- D

* ἁλαβέστατος,

χηκότας, καὶ ἐξάρχοντας τῆς τότε σωνόδου, κατὰ τοὺς κανόνας τῷ ἐπισκοπικῷ ἀξιώματι ἀλλοτρίους γενομένους· πάντων τῆς παρακολουθησάντων τῇ θείᾳ χορυφῇ γνωριζομένων. μετὰ τὰ λοιπά· οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον. ἕκαστος τῆς ἁλαβεστάτων ἐπισκόπων τῆς παρούσης ἁγίας σωνόδου, ὅπως πιστεύει, ἐγγράφως ἄνωθεν τινὸς δέους, τὸν τῷ Θεῷ πρὸ

A Cyro Anazarbi,
Constantino Boſtrorum,
Photio Tyri,
Theodoro Damaſci,
Nonno Edeſſæ,
Simeone Amidæ,
Joanne Sebaſtiæ,
Seleuco Amaſiæ.)

& reliqua [a] ſancta ſynodo. Et reſidentibus omnibus ante altaris ſanctiſſimi cancellos, propoſitis in medio ſacroſanctis evangeliis, glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Ut ſciamus quæ gerenda ſint, relegantur ea quæ in præcedentibus ſunt [b] audientiis conſtituta. * Conſtantinus vir devotus magiſtrianus & ſecretarius, ex ſcheda geſtorum (*a*) ſub conſulatu domini noſtri Marciani perpetui Auguſti, & qui fuerit nuntiatus, octavo Idus [c] Octobris Chalcedone, inter alia legit: Magnificentiſſimi & glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: De orthodoxa quidem & catholica fide integrius & ſubtilius in concilio poſt hunc diem inquiſitionem fieri oportere * perpendimus. Quoniam autem Flavianus reverendæ memoriæ & Euſebius [d] reverendiſſimi epiſcopi, ex geſtorum & cognitionum perſcrutatione, & ipſa voce aliquorum, qui priores fuerant in illo concilio, & [e] ſe erraſſe dicentium confeſſione, [f] & quod vane [g] fuerint condemnati, qui nihil in fide [h] peccaverant, probantur injuſte damnati; videtur nobis (ſecundum hoc, quod Deo eſt placitum) juſtum eſſe, ſi viſum fuerit ſacratiſſimo & piiſſimo domino noſtro, * increpationi ſimili ſubjacere [i] Dioſcorum Alexandriæ, & Juvenalem reverendiſſimum epiſcopum Hieroſolymorum, & Talaſſium reverendiſſimum epiſcopum Cæſariæ Cappadociæ, & Euſebium reverendiſſimum epiſcopum Ancyræ, & Euſtathium reverendiſſimum epiſcopum Beryti, & Baſilium reverendiſſimum epiſcopum Seleuciæ Iſauriæ, qui poteſtatem habuerunt, & principes tunc fuere concilii, ([k] & cadere de ſancta ſynodo,) ut ſecundum canones alieni a dignitate epiſcopatus exiſtant, omnibus quæ ſubſecuta ſunt, a ſacro vertice cognoſcendis.) Poſt aliqua, magnificentiſſimi & glorioſiſſimi judices & ampliſſimus ſenatus dixerunt: Unuſquiſque reverendiſſimorum epiſcoporum hujus præſentis ſancti concilii, quomodo credit, per ſcripturam ſine aliquo metu, [m] ſolius Dei timorem præ oculis habens, feſtinet exponere, ſciens quia ſacratiſſimus piiſſimus dominus noſter imperator ſecundum

* Latine legi, legimus, legit. *Sup. Act. 1. in fin.*

* perſpicimus.

* cenſura

a Vox *ſancta* deſideratur in antiquis editionibus & in codicibus Corb. & Divionenſi.
b Pariſ. *auditionibus*.
c Male in Pariſ. *Septembris*.
d Jam antea monuimus errorem a veteribus librariis commiſſum eſſe in epitheto iſtius Euſebii quando conjungebatur cum nomine *Flaviani mortui*. Iſthic recte codices Corbejenſis & Divion. habent *reverentiſſimus Epiſcopus*. Pariſ. *vir reverentiſſimus Epiſcopus*. Reverenda memoria reſpicit Epiſcopum defunctum, reverentiæ titulus eum qui hactenus ſupereſt.
e Hæc deſunt in libro Pariſienſi. Deerant etiam olim in Divionenſi, ubi addita ſunt ſupra lineam.
f Conjunctionem addidere Romani. Eam porro non agnoſcunt vetera exemplaria. Pro *quod* autem Pariſienſe & Divion. habent *quia*.
g Pariſ. *fuerant*.
h Divion. *peccaverunt*. Corb. *peccaverint*.
i Omnes libri veteres, *Dioſcorum reverentiſſimum Epiſcopum Alexandriæ*. Sic etiam in Græco.
k Veteres libri & editiones, *& cadere ſecundum canones de ſancta Synodo, ut aiunt*.
l Divion. & Pariſ. & hoc & in ſequentibus: *Poſt alia*.
m Pariſ. & Divion. & Conciſſum V. *Deum* tantum. Divionenſis habet lectionem vulgatam in margine.
(*a*) In Caſin. inſeritur: *Initium primæ ſeſſionis ſub Conſulatu &c.*

BALUZII NOTÆ

preko preosveštenog [121]Pashasina rekoše: Sveti i najblaženiji sabor slijedi i drži se kanona vjere koji je u Nikeji od svetih otaca utvrđen, [122]ali i same vjere koju je potvrdilo 150 svetih Otaca na svetom saboru u Konstantinopolju, pod blaženopočivšim Teodosijem [123]starijim; izlaganje simvola te vjere izložene od blaženopočivšeg Kirila u Efesu (kada je osuđen Nestorije zbog svoje prevare) takođe je prihvatio (ovaj sabor). Kao treće, pak, (prihvatio je) pismo blaženog i apostolskog čovjeka, univerzalne Crkve pape Leona, koji osuđuje jeres Nestorija i Eutiha, u kome je izloženo šta sadrži istinska vjera. Isto tako sveti sabor se te vjere drži. Iz svega toga slijedi: ništa više se ne može ni dodati niti oduzeti. Pošto je ovo izlaganje prevedeno na grčki od [124]Beronicijana odanog sekretara božanskog konzistorija, preosvešteni episkopi uzviknuše: Svi tako vjerujemo, tako smo kršteni, tako krštavamo; tako smo vjerovali, tako vjerujemo. Preslavne sudije i uzvišeni senat rekoše: Budući da gledamo u sveto jevanđelje koje je postavljeno od vašeg preosveštenstva, svaki pojedini episkop koji je došao neka se izjasni da li se izlaganje 318 svetih Otaca koji su se nekad okupili u Nikeji, zatim kasnije izlaganje 150 svetih Otaca, koji su se okupili u carskome gradu, slaže sa poslanicom njegove preuzvišenosti pape Leona.

Anatolije preosvešteni episkop carskoga grada Konstantinopolja reče: Poslanica njegove preuzvišene svetosti najbogoljubnijeg arhiepiskopa Leona u potpunosti se slaže sa simvolom 318 svetih Otaca iz Nikeje i sa utvrđenom vjerom 150 svetih Otaca koji si se kasnije okupili u Konstantinopolju: ali i sa onim što je odlučeno u Efesu na vaseljenskom svetom saboru pod preblaženim i presvetim Kirilom, kada je sabor osudio ozloglašenog Nestorija. Zbog svega toga, sa svim tim su se složili i oni koji su dobrovoljno stvavili svoj potpis na to pismo.

(a) Pashasin i Lucencije [125]preosvešteni episkopi i prezviter Bonifacije, izaslanici Apostolske stolice, preko njegovog preosveštenstva episkopa Pashasina rekoše: Očigledno je i ne može biti nikakve sumnje, da je vjera [126]preblaženog pape rektora Apostolske stolice i vjera 318

---

[121] Rustikova bilješka. *Et hac interloquutio etiam Latina jacet in codice Acumitensi ita (Ova izjava i to na latinskom nalazi se u Akumitenskom kodeksu u ovom obliku).*
(*a*) Kod. Kasin. *Beronicianus vir devotissimus sacerdotus ex alia sheda recitavit (Beronicijan najodaniji sveštenik (službenik) iz drugog zapisnika je pročitao),* zatim naslov: *Initium tertiae sessionis VI Id. Octbr. quia secunda (*ta-ko) *soli Episcopi habuerunt; et ideo hic relata non est. Consulatu Domini nostri pp. Aug. et qui fuerit etc. Calchedona (Početak treće sjednice od VI dana prije otobarskih ida, budući da su drugu održali sami episkopi, stoga se ovdje ne nalazi zabilježena. Za vrijeme konzulovanja Gospodara našega vječitog Avgusta i tako dalje u Kalhedonu).*
(*b*) Kas. Dodaje *dis(? nečitko).*
(*c*) *doceant dubitantes (neka pouče one koji sumnjaju).*
(*d*) U Kasin. se stavlja: *Ultima interlocutio tertiae vocationis. Post alia magnificentissimi etc. (Posljednji govor trećeg saziva. Poslije ostalog preuzvišeni i tako dalje).*
[122] Stare knjige, *sed etiam centum (ali i sto).*
[123] Divion. *maximo (velikim).*
[124] Stara izdanja: *Beronicianum, videlicet devotum.. (Baronicijan to jest odani..)* Rimski izdavači vidjeli su riječ *videlicet* kao suvišnu i nepotrebnu na ovome mjestu, ali nijesu vidjeli poreklo ove greške. Krab je bez sumnje imao stari primjerak sličan onome koji mi imamo iz biblioteke Korbejenskog manastira, u kome je napisano ovako: *Baronicianum vid. secretarium.* Krab ne razumijevajući te bilješke, uklonio je *videlicet.* U Divionskom se čita: *ŭ deŭ,* što je u Paris. ispravno protumačeno kao *virum devotum (odanog čovjeka).* Ove riječi, dakle, rimski izdavači trebalo je da zamijene, kada su uklonili riječ *videlicet.* Vidi kodeks enciklija, poglavlje I.
[125] Paris. i Divion. *apostolici (=apostolski).* Tako i u posljednjem konstitutu pape Vigilja i u Konciliju V.
[126] Divion. *Beatissimi Praesulis (preblaženog prvaka).*
(*a*) U Kod. Kas. Ovakvi su potpisi: *Lucencije episkop grada Askulane, potpisah se. Bonifacije prezviter isto tako. Anatolije episkop Konstantinopoljski, određujući isto sa svetim saborom u vezi sa osudom Dioskora, potpisah se. Maksim episkop Antiohijski isto tako. Stefan i t.d.* i ostali koji se daju niže u starom latinskom izdanju poslije *tertiam vocationem (trećeg saziva) Dioskora.*
Tada se daje koncilska poslanica upućena vladarima. *Magnae aegritudines etc. (velike zabrinutosti itd.)* u kojoj se izlaže šta je riješeno: *Objašnjava III sjednica svetog Kalhedonskog sabora. Isto počinje sjednica IV svetog Kalhedonskog sabora.* Iz ovoga izvodim zaključak da je potpise, od onih u Kodeksu, trebalo staviti tamo gdje se potpisuju Oci za osudu Dioskora.

[a] Nicænam expositionem sanctorum patrum trecentorum decem & octo, & secundum expositionem sanctorum [b] patrum centum quinquaginta, qui post hæc collecti sunt, & secundum canonicas epistolas & expositiones sanctorum patrum, Gregorii, Basilii, Hilarii, Athanasii, Ambrosii, & Cyrilli canonicas duas epistolas, quæ sunt in primo Ephesino publicatæ concilio atque firmatæ, credit, nullo modo ab eorum fide recedens. Nam & reverendissimus archiepiscopus senioris Romæ Leo pro contentione, quæ ab Eutyche infideliter & contra catholicam religionem facta est, videtur ad [c] reverendæ memoriæ Flavianum epistolam direxisse,

A ὀφθαλμῶν τιθέμενοι φόβον, ἐκθέσθαι σπεδασάντων, γινώσκων, ὡς ὁ θειότατος, καὶ εὐσεβέστατος ἡμῶν δεσπότης κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἁγίων πατέρων τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ, καὶ κατὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα, τῶν μὴ τιθέντων, καὶ κατὰ τοὺς κανονικοὺς ἐπιστολὰς, καὶ ἐκθέσεις τῶν ἁγιωτάτων πατέρων, Γρηγορίου, Βασιλείου, Ἱλαρίου, Ἀθανασίου, Ἀμβροσίου, καὶ τὰς Κυρίλλου δύο κανονικὰς ἐπιστολὰς, τὰς ἐν τῇ κατ' Ἔφεσον φρουρᾷ σωσάσῃ δημοσιευθείσας, καὶ βεβαιωθείσας, πιστεύει, κατ' οὐσίαν ἕπου τῆς αὐτῶν πίστεως ἀναχωρῶν. καὶ γὰρ καὶ ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέων πρὸς τὸν παρὰ Εὐτυχοῦς ἀπίστως, καὶ
B ὑπεναντίον τῆς καθολικῆς θρησκείας ἀνακύψασαν ἀμφιβολίαν, φαίνεται πρὸς τὸν τῆς εὐσεβοῦς μνήμης Φλαυιανὸν τότε ἐπισκοπήσαντα ἐκπέμψας.

Βερονικιανὸς ὁ καθωσιωμένος σηκρητάριος ἀπὸ ἑτέρου χαρτίου προχθὲν ἐν ὑπατείᾳ τοῦ δεσπότου ἡμῶν Μαρκιανοῦ, τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου, καὶ τοῦ δηλωθησομένου, τῇ πρὸ * μιᾶς εἰδῶν ὀκτωβρίων ἐν Χαλκηδόνι, μετὰ τὰ λοιπὰ ἀνέγνω· οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ σύνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπέρφυὴς σύγκλητος, εἶπον· ὑπερτεθήσεται ἡ ἀκρόασις ἕως ἡμερῶν πέντε, ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ συνελθεῖν τοὺς ὑμετέραν ἁγιωσύνην εἰς τὸ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Ἀνατολίου, καὶ κοινῶς περὶ τῆς πίστεως βουλεύσασθαι· ἵνα οἱ ἀμφιβάλλοντες διδαχθῶσι. μετὰ τὰ λοιπὰ οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ σύνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπέρφυὴς σύγκλητος, εἶπον· οὐκ ἀναγκαῖον πάντας ὑμᾶς συνελθεῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀκόλουθόν ἐστι πειθομένους τοὺς ἀμφιβάλλοντας, ὁ εὐλαβέστατος ἀρχιεπίσκοπος Ἀνατόλιος ἀπὸ τῶν ὑπογραψάντων ἐπισκόπων ἐπιλέξεται, οὓς ἂν νομίσῃ ἱκανοὺς εἶναι πρὸς * διδασκάλους τῶν ἀμφιβαλλόντων. μετὰ τὰ λοιπὰ, οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ σύνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπέρφυὴς σύγκλητος, εἶπον· τῷ δικαιοτάτῳ ἔργῳ παραδοθήσεται.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι, καὶ σύνδοξότατοι ἄρχοντες, καὶ ἡ ὑπέρφυὴς σύγκλητος εἶπον, δήλων γνωμῶν τῶν ἤδη πρότερον τυπωθέντων, τί ἔδοξε περὶ τῆς ἁγίας πίστεως τῇ εὐλαβεστάτῃ συνόδῳ, * αὐτὴ διδασκέτω. * Παχασῖνος, καὶ Λεκλώσιος οἱ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι, καὶ Βονιφάτιος ὁ εὐλαβέστατος

(a) [d] Beronicianus vir devotus secretarius, ex alia scheda gestorum quæ acta sunt consulatu domini nostri Marciani perpetui Augusti, & ejus qui fuerit nuntiatus, sexto Idus Octobris, Chalcedone, post alia (b) legit. Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Differatur * * auditio usque ad dies quinque, ut inter hæc vestra sanctitas congregetur [f] ad sanctissimum archiepiscopum Anatolium, & de fide communiter * cogitetis; ut ii (c) qui dubitant, doceantur. (d) [g] Et post reliqua: Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt. Necessarium non est omnes vos convenire. Sed quoniam consequens est credere dubitantes, reverendissimus [h] episcopus Anatolius eligat ex iis qui subscripserunt, quos putaverit esse dignos, ut doceant dubitantes. Post reliqua: Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Interlocutio quæ præcessit, tradatur effectui.

sup. Act. 2. initio.

* audientia

* consultetis

Magnificentissimi & gloriosissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Manifestatis iis quæ jampridem constituta sunt, [k] quod placuit ravverendo concilio de sancta fide, ipsum nos docent. Paschasinus & Lucentius reverendissimi episcopi, & Bonifacius [l] reverendissimus presbyter, vicarii sedis apostolicæ, per virum reverendissimum [m] Paschasi-

---

BALUZII NOTÆ.

a Vox *Nicænam*, quæ necessaria non est, deest in Concilio V. & in codice Parisiensi. Addita est supra lineam in Divionensi.

b Vox *patrum* non extat in codice Parisiensi, & in Divionensi adjecta est supra lineam. Deest etiam in exemplari Parisiensi Concilii V.

c Veteres libri & editiones, *reverentissimæ*.

d Ista Romani turbaverunt per speciem emendationis, non satis distinguentes verba Notariorum a gestis. Sic ergo reponendum juxta veteres libros & editiones. *Beronicianus vir devotus secretarius ex alia scheda gestorum recitavit eorum quæ acta sunt. Consulatu Domini nostri Marciani perpetui Augusti & qui fuerit nuntiatus*, vi. *Idus Octobris*, Chalcedona. *Et post alia legit. Magnificentissimi &c.*

e Codex Divion. *audientio*, manifesto errore librarii. Labbeus hinc sumpsit variam lectionem appositam in margine.

f Divion. *a sanctissimo Archiepiscopo Anatolio*.

g Divion. *Et post alia*.

h Paris. & Divion. *Archiepiscopus Anatholius*. Sic etiam in Græco.

i Corb. & Divion. *traditur effectui*.

k Veteres libri, *quid placuit*.

l Iidem libri, *vir reverentissimus Presbyter*.

m Annotatio Rustici. *Et hæc interloquutio etiam Latina facta est in codice Acumitensi ita.*

(a) Cod. Casin. *Beronicianus vir devotissimus secretarius ex alia scheda recitavit*, tum titulus. *Initium tertiæ sessionis VI. Id. Octobr. quia secunda* (sic) *soli Episcopi habuerunt; & ideo hic relata non est. Consulatu Domini nostri pp. Aug. & qui fuerit &c. Calchedona.*

(b) Casin. addit *die*.

(c) *doceant dubitantes*.

(d) In Casin. ponitur hic titulus: *Ultima interlocutio tertiæ vocationis. Post alia magnificentissimi &c.*

svetih otaca jedna i da se [127]zadržava i da je istu vjeru potvrdilo 150 svetih Otaca okupljenih u Konstantinopolju; ali da se ni ono što je utvrdio blaženopočivši Kirilo u Efesu ([128]kada je osuđen Nestorije zbog svoje jeresi) ni u čemu ne razlikuje. Stoga je i poslanica preblaženbog pape [129]Leona, istu vjeru izložila, za koju se mislilo da je bila u izvjesnom smislu uzrok Eutihove jeresi, i u istom je duhu i od one se vjere ne razlikuje.

Maksim preosvešteni episkop Antiohije Sirijske reče: Slaže se poslanica njegove svetosti arhiepiskopa carskoga Rima Leona sa izlaganjima 318 svetih Otaca u Nikeji i onima koja su iznijeli 150 (svetih Otaca) u novom Rimu Konstantinopolju i sa [130]iznijetom vjerom u Efesu presvetog episkopa Kirila: potpisah se.

Stefan preosvešteni episkop Efesa reče: Poslanica je u skladu i ja se potpisah na nju, jer u njoj ispravno piše.

Diogen preosvešteni episkop Kizika reče: Poslanica se slaže i ja sam se na nju potpisao jer u njoj ispravno piše.

Kir episkop Anazarba reče slično: U skladu je i potpisao sam se na nju.

Konstantin preosvešteni episkop Bostra Arabijskih reče: U skladu je i potpisao sam se na nju.

Jovan preosvešteni episkop Sebastije Armrnijske prve reče: Po mom mišljenju, namjera poslanice njegove svetosti arhiepiskopa Rima Leona u skladu je sa vjerom 318 svetih Otaca i (vjerom) 150 (svetih Otaca) koji su se poslije toga okupili u Konstantinopolju, i sa onim izlaganjem vjere koje je učinjeno u Efesu u (cilju) osude bezvjernog Nestorija, čemu je predsjedavao preblaženi Kirilo: i na onu poslanicu sam se potpisao.

Konstantin preosvešteni episkop Melitene Armenijske Druge reče: Sigurno znam da je poslanica preblaženog i presvetog pape Leona episkopa Rimskog, na koju sam se potpisao, u saglasnju sa izlaganjem svetih Otaca, njih 318, koji su se okupili u Nikeji i onih 150 koji su se pod blaženopočivšim Teodosijem (okupili) u Konstantinopolju i onih koji (su se okupili) u Efesu pod blaženopočivšim episkopom Aleksandrijskim Kirilom.

Seleuk preosvešteni episkop Amasije reče: U skladu sa izloženom vjerom 318 svetih Otaca nalazimo da su saborske poslanice presvetog oca našega Kirila. Isto tako i za poslanicu arhiepiskopa našega Leona nalazimo da je u skladu sa tristaosamnaestoricom i onim što je je izložio presveti Kirilo.

Patricije preosvešteni episkop Tijana reče: Nalazimo da je poslanica presvetog Leona arhiepiskopa Rima u saglasju sa tristaosamnaestoricom (svetih Otaca) koji su se okupili u Nikeji i sa sto pedeset svetih Otaca koji su se potom okupili u carskome gradu: potpisao sam se.

Teodor preosvešteni episkop Damaska reče: ne treba sumnjati da je poslanica blaženog i presvetog oca našega arhiepiskopa Leona u saglasju sa izlaganjem svetih Otaca koji su se okupili u Nikeji; isto tako i izloženom u poslanici blaženopočivšeg Kirila je saglasna: potpisah se na njoj.

Fotije preosvešteni episkop Tira reče: izloženoj od 318 Otaca vjeri koji (se okupiše) u Nikeji nalazimo saglasje i kod svetih Otaca 150, koji se okupiše u Konstantinopolju i kod onih koji (se) potom (okupiše) u Efesu pod blaženopočivšim Kirilom, sa poslanicom preblaženog oca našega arhiepiskopa Crkve Rimljana Leona: potpisah se svojom rukom.

---

[127] Paris. i Divion. *servari (=da se čuva).* Tako i u Vigilijevom konstitutu i u Konciliju V.
[128] Treba čitati *quando (=kada).* To je štamparska greška u Labeanskom izdanju.
[129] Korb. Kodeksi i Paris. i stara izdanja ne sadrže ovo ime. Ono nedostaje i u Vigilijevom konstitutu i u Konciliju V.
[130] Kodeksi Paris. i Divion. upućuju da treba čitati *quae illam fidem exp. pro erroris Eutychis causa di(g)noscitur uno sensu unoque spiritu. (za koju se jasno vidi da je izložila onu vjeru iz razloga Eutihove jeresi i da je u jednom (istom) smislu i duhu.*

τος πρεσβύτερος, τοποτηρητὴς τῆ̃ Ἀποσολικῆ̃ θρόνε, δι᾽ Παχασίνε τῆ̃ διλαβεσάτε εἶπον· ἡ ἁγία, κ᾽ οἰκεμενικὴ, κ᾽ μακαρία συνοδος τῆ̃ τεσσακοσίων δεκαοκτὼ τῆ̃ πίσεως τὸν κανόνα, τὸν ἐν τῆ̃ Νικαίᾳ παρ᾽ αὐτῆ̃ ἐκτεθεῖπι, κ᾽ τὰς ὅρας κρατεῖ, κ᾽ μετεδιώκει, ὁ μὲν ἀλλὰ κ᾽ ἡ τῆ̃ ἑκατὸν πεντήκοντα συναχθεῖσα σύνοδος ἐν τῆ̃ Κωνσαντινεπόλει ἐπὶ τῆ̃ τ᾽ μακαρίας μνήμης Θεοδοσίε τῆ̃ μεγάλε, τὴν αὐτὴν πίσιν ἐβεβαίωσεν· ὅτινος συμβόλου τὴν ἔκθεσιν ἡ ἐπὶ τῆ̃ ἐν μακαρίᾳ τῆ̃ μνήμη Κυρίλλε συνοδ᾽ ἐν τῆ̃ Ἐφέσῳ * ἐξενεχθεῖσα, ἐν ᾗ Νεσόριος καπεδικάσθη, ὁμοίως ἀσπάζεται. ἀλλὰ καὶ τῆ̃ μακαριωτάτε ἀνδρὸς, πασῶν τῆ̃ ἐκκλησιῶν ἀρχιεπισκόπε Λέοντ᾽, τῆ̃ Νεσορίε, κ᾽ Εὐτυχῆ̃ αἱρεσιν κατιδικάσαντες τὰ ἀποσαλέντα γράμματι φανερῶσι ποία τῆς ἀληθείας ἡ πίσις. ὁμοίως δὲ κ᾽ ἡ ἁγία συνοδ᾽ τοιύτῳ τὴν πίσιν κατέχει. τοιύτῳ μεταδιώκει· κ᾽ ἤδεν περαιτέρω ὅτε προθεῖναι, ὅτε μειῶσαι ἀνέχεται· ἧς τὴν᾽ κατιθέσεως ἑρμηνευθείσης Ἑλληνιστὶ δι᾽ Βερονικιανῆ̃ τῆ̃ καθωσιωμένε σηκρητιρίε τῆ̃ θείᾳ κονσιστορίᾳ, οἱ διλαβέσατοι ἐπίσκοποι ἐβόησαν· ὅτως πάντες πισδομεν, ὅτως ἐβαπτίσθημεν, ὅτως βαπτίζομεν, ὅτως ἐπισδόσαμεν, ὅτως πισδομεν· οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες, κ᾽ ἡ ὑπερφυὴς σύγκλητος, εἶπον· ἐπειδὴ τὶ θεῖα διάγγελια παρὰ τῆς ὑμετέρας διλαβείας προτεθεῖπι ὁρῶμεν, ἕκας᾽ τῆ̃ σιωελθόντων ἐπισκόπων διδαξάτω, εἴγε ἡ ἔκθεσις τ᾽ τεσσακοσίων δεκαοκτὼ πατέρων ἐν Νικαίᾳ σιωελθόντων, καὶ τῆ̃ μετὰ τιῦτα ἑκατὸν πεντήκοντα, ἐν τῆ βασιλεύσῃ πόλει σιναθροισθέντων, συμφωνεῖ τῇ ἐπισολῇ τε διλαβεσάτε ἀρχιεπισκόπε Λέοντ᾽. *

* Ῥωμαϊστὶ ἀπέγνων, ἀντέγραψα, ἀνέγνω.

Ἀνατόλι᾽ ὁ διλαβέσατος ἀρχιεπίσκοπ᾽ τῆς βασιλεύσης Κωνσαντινεπόλεως εἶπε· σωμάδει ἡ ἐπισολὴ τῆ̃ ὁσιωτάτε, κ᾽ θεοφιλεσάτε ἀρχιεπισκόπε Λέοντ᾽ τῷ συμβόλῳ τῆ̃ ἐν Νικαίᾳ τεσσακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων ἡμῶν, κ᾽ τῆ̃ ἑκατὸν πεντήκοντα τῆ̃ ἐν Κωνσαντινεπόλει μετὰ τιῦτα σιναχθέντων, τῆ̃ τὴν αὐτὴν πίσιν βεβαιωσάντων, κ᾽ τοῖς ἐν Ἐφέσῳ πραχθεῖσιν ἐπὶ τῆ̃ μακαριωτάτε, κ᾽ ἐν ἁγίοις Κυρίλλε παρὰ τῆς οἰκεμενικῆς, ἁγίας συνόδε, ὅτε τὸν δύσφημον Νεσόριον καθεῖλε. διὸ κ᾽ σιωήνεσα, κ᾽ ἀσμένως ὑπέγραψα.

Παχασῖν᾽ κ᾽ Λεκλοῦσι᾽ οἱ διλαβέσατοι ἐπίσκοποι, κ᾽ Βονιφάτιος ὁ διλαβέσατος πρεσβύτερος, τοποτηρητὴς τῆ̃ Ἀποσολικῆ̃ θρόνε, δι᾽ Παχασίνε τῆ̃ διλαβεσάτε εἶπον· σαφές ἐσι, κ᾽ δύναται ἀμφισβητηθῆναι, μίαν εἶναι πίσιν τῆ̃ μακα-

Anum episcopum dixerunt: Sancta & beatissima synodus fidei regulam, quæ apud Nicæam a patribus est constituta, sequitur & tenet, [a] sed etiam & centum quinquaginta apud Constantinopolim sub sanctæ recordationis Theodosio [b] majore congregata synodus ipsam fidem confirmavit; * cujus symboli expositionem a beatæ recordationis viro Cyrillo apud Ephesum expositam (quando Nestorius est pro sui calliditate damnatus) similiter amplectitur. Tertio vero beatissimi atque apostolici viri universalis ecclesiæ papæ Leonis, Nestorii & Eutychetis hæresin damnantis, directa scripta, quid vera fides habeat exposuerunt. Similiter vero & sancta synodus hanc fidem tenet, hanc sequitur: nihil amplius nec addere potest, nec minuere. Qua expositione interpretata Græce per [c] Beronicianum devotum secretarium divini consistorii, reverendimi episcopi clamaverunt: Omnes sic credimus, sic baptizati sumus, sic baptizamus; sic credidimus, sic credimus. Glorioſissimi judices & amplissimus senatus dixerunt: Quoniam sacra evangelia posita a reverentia vestra perspicimus, singuli reverendissimi episcopi qui convenerunt, doceant, si expositio trecentorum decem & octo sanctorum patrum qui olim in Nicæa collecti sunt, & post hæc centum quinquaginta, qui in regia congregati sunt civitate, consonat epistolæ reverendissimi papæ Leonis.

* a qua expositum similiter amplectitur synodus Ephesi congregata sub beatæ memoriæ Cyrillo, in qua Nestorius est pro sui calliditate damnatus, tertio &c.

Depositiones episcoporum dicentium se epistolæ papæ Leonis subscripsisse.

Anatolius reverendissimus episcopus regiæ Constantinopolis dixit: Epistola sanctissimi & [d] Deo amicissimi archiepiscopi Leonis consonat symbolo trecentorum decem & octo sanctorum patrum qui apud Nicæam, & centum quinquaginta qui apud Constantinopolim postea sunt collecti, qui eamdem fidem confirmaverunt: sed & iis quæ in Epheso sub beatissimo & sanctissimo Cyrillo gesta sunt ab universali & sancto concilio, quando maledictum Nestorium condemnavit. Quapropter consensi, & eidem epistolæ libenter subscripsi.

(*a*) Paschasinus & Lucentius [e] reverendissimi episcopi, & Bonifacius presbyter, vicarii sedis apostolicæ per virum reverendissimum Paschasinum dixerunt: Manifestum est, nec poterit dubitari, unam fidem [f] beatissimi papæ sedis apostolicæ rectoris Leonis cum trecen-

a Veteres libri, *sed etiam centum*.
b Divion. & Paris. *maximo*.
c Antiquæ editiones: *Beronicianum, videlicet devotum*. Viderunt editores Romani vocem *videlicet* superfluam & inutilem esse in hoc loco, sed non viderunt originem hujus erroris. Habuit haud dubie Crabbus exemplar vetus ei simile quod nos habemus ex bibliotheca monasterii Corbejensis, in quo ita scriptum est: *Beronicianum vid. secretarium*. Quas notas non intelligens Crabbus, reposuit *videlicet*. In Divionensi legitur, *ii dett.* Quod recte Parisiensis explicat per *virum devotum*. Has ergo voces substituere debebant editores Romani quum tollerant vocem *videlicet*. Vide codicem encyclium cap. 1.
d Paris. & Divion. *apostolici*. Sic etiam in ultimo constituto Papæ Vigilii, & in Concilio V.
e Veteres libri, *viri reverentissimi Episcopi*. Sic etiam in eodem constituto.
f Divion. *beatissimi Præsulis*.
(*a*) In Cod. Casin. Ita sunt subscriptiones: *Lucentius episcopus Asculanæ Civit. subscripsi. Bonifacius Presbyter similiter. Anatolius Episcopus Constantinopolitanus definiens pariter cum sancta synodo in damnatione Dioscori subscripsi. Maximus Episcopus Antiochenus similiter. Stephanus &c.* & cæteri qui inferius in Veteri Editione Latina post *tertiam vocationem* Dioscori dantur. Tum datur epistola Concilii ad Imperatores. *Magnæ agritudines &c.* qua absoluta ponitur: *Explicit actio III. S. Calchedon. Conc. Incipit ejusdem actio IV. S. Calchedon. Concil.* Ex his vero deduco subscriptiones, de quibus in Codice, ponendas fuisse ubi Patres in Dioscori damnatione subscribunt.

BALUZII NOTÆ.

Simeon preosvešteni episkop Amide Mesopotamske reče: Slaže se poslanica arhiepiskopa Rimljana Leona sa izloženom vjerom i u Nikeji i od 150 episkopa u Efesu pod blaženopočivšim Kirilom: potpisao sam se na nju.

Pergamije preosvešteni episkop Antiohije Pisidijske reče: Znam da se slaže i podudara poslanica njegove svetosti arhiepiskopa Rimljana Leona sa katoličkom vjerom tri stotine osamnaest i stotinu i pedeset svetih Otaca, i onih koji su se potom okupili u gradu Efešana pod blaženopočivšim Kirilom: i potpisah se.

Teodor preosvešteni episkop Tarsa reče: Znamo da se poslanica presvetog episkopa Rimljana Leona slaže sa izloženom vjerom 318 najsvetijih episkopa koji se okupili u Nikeji i na isti način sa (izloženom vjerom) 150 svetih Otaca koji su se okupili u Konstantinopolju i onih koji (su se) kasnije (okupili) u Efesu pod blaženopočivšim Kirilom: i potpisah se na nju.

Francion preosvešteni episkop Filipupolja Tračkog reče: U saglasju je poslanica njegove svetosti arhiepiskopa Leona sa izloženom vjerom u Nikeji od 318 svetih Otaca, i sa saborom od 150 u carskome gradu okupljenom i saborom Efeškim, kome je predsjedavao blaženi Kirilo: i potpisao sam se na nju.

Euzebije preosvešteni episkop Dorileja reče: smatram da je saglasna poslanica arhiepiskopa staroga Rima Leona sa izlaganjem 318 otaca u Nikeji okupljenih, i sa saborom od 150 u velikom gradu Konstantinopolju i sa saborom održanim u Efesu pod blaženim Kirilom i potpisah se na nju.

Florencije preosvešteni episkop Sarda Lidijskog reče: Poslanica presvetog preblaženog pape Leona slaže se sa vjerom svetog sabora okupljenog u Nikeji, (sabora) od 150 u Konstantinopolju okupljenog i onoga koji se voljom Božijom okupio u Efesu, kome je predsjedavao blaženi Kirilo: i potpisao sam se.

Amfilohije preosvešteni episkop Side Pamfilijske reče: Sa iskrenom i istinskom vjerom izloženom od svetih Otaca u Nikeji okupljenih, saglasnost potpisaše kako oni koji su se okupili u velikom Konstantinopolju, novom Rimu, tako i oni koji se okupiše u Efesu na svetom saboru pod blaženopočivšim Kirilom: sa kojom je isto tako u saglasnosti osjećanje prema blagočestivosti iskazano u pismu u svemu najsavršenijeg arhiepiskopa Rimljana Leona: i potpisao sam.

Marijan preosvešteni episkop Sinada reče: Znam da se poslanica u svemu najsvetijeg arhiepiskopa Rimljana samog Leona slaže sa podobnim i bogoljubnim izlaganjem 318 Otaca i 150 (otaca) okupljenih u carskom Konstantinopolju; i ne samo sa njima, nego i sa saborom protiv Nestorija koji je održan u Efesu pod blaženopočivšim Kirilom; stoga se i ja potpisujem na nju.

Epifanije preosvešteni episkop Perge reče: Koliko sam mogao da primijetim iz čitanja poslanice najbogoljubnijeg arhiepiskopa Rimljana Leona, njen smisao je u saglasnosti sa izlaganjem svetih 318 Otaca u Nikeji i 150 (Otaca) u carskome gradu kasnije okupljenih i sa saborom u Efesu održanim protiv bezvjernog Nestorija kome je predsjedavao blaženi Kirilo: i tako misleći potpisao sam se na isto pismo.

Onesifor preosvešteni episkop Ikonije reče: Budući da vidim da se pismo presvetog arhiepiskopa Rimljana Leona ni u čemu ne razilazi od izložene vjere svetih Otaca koji su se okupili u Nikeji, i 150 (svetih Otaca) koji su se okupili u velikog imena Konstantinopolju, i od onog što je u Efesu od blaženopočivšeg našega oca Kirila odlučeno u vezi sa osudom bezvjernog Nestorija, potpisao sam se na pismo pape Leona.

Petar preosvešteni episkop Gangra reče: Vjeri koju nam je potvrdilo 318 svetih Otaca u Nikeji, i 150 (svetih Otaca) u carskom Konstantinopolju okupljenih i onih okupljenih kasnije u Efesu, kada je onim svetim saborom predsjedavao blaženi Kirilo, budući da je saglasna i poslanica presvetog arhiepiskopa Leona i da ima istu svrhu, prigrlili smo je i potpisali se na nju.

Teodosije preosvešteni episkop Kanote reče: Nepokolebljiva je vjera svetih 318 Otaca. Kad bi neko pokušao da potrese nepokolebljivo, biće sam potresen. Nju dakle slijedimo i u skladu sa

trecentorum decem & octo apud Nicæam patrum concordare, atque * [a] detineri: centum quoque quinquaginta apud Conſtantinopolim congregatorum * ſacerdotum, qui eamdem fidem firmaverunt; ſed & Cyrilli ſanctæ recordationis viri apud Epheſum ([b] quod Neſtorius pro ſuo errore damnatus eſt) ſtatuta * in nullo penitus diſcordare. Ideoque etiam beatiſſimi papæ [c] Leonis epiſtola, * [d] quæ illam fidem expoſuiſſe, cauſa erroris Eutychis, eſt viſa, uno ſenſu, uno quoque ſpiritu videtur illi fidei eſſe conjuncta.

* tenere fidem centum
* ſed & ſub Cyrillo f. r. viro apud
* & in nullo
* per quam

Maximus reverendiſſimus epiſcopus Antiochiæ Syriæ dixit: Concordat epiſtola ſanctiſſimi archiepiſcopi regiæ Romæ Leonis expoſitionibus trecentorum decem & octo, apud Nicæam ſanctorum patrum, & centum quinquaginta apud Conſtantinopolim novam Romam, & in Epheſo a ſanctiſſimo epiſcopo Cyrillo expoſitæ fidei: & ſubſcripſi.

Stephanus reverendiſſimus epiſcopus Epheſi dixit: Concordat epiſtola, & ſubſcripſi ei, cum recte habeat.

Diogenes reverendiſſimus epiſcopus Cyzici dixit: Concordat epiſtola, & ſubſcripſi ei, cum recte habeat.

Cyrus epiſcopus Anazarbi dixit ſimiliter. Conſonat, & ſubſcripſi ei.

Conſtantinus reverendiſſimus epiſcopus Boſtrorum Arabiæ dixit: Conſonat, & ſubſcripſi ei.

Joannes reverendiſſimus epiſcopus Sebaſtiæ Armeniæ primæ dixit: Secundum intellectum meum, intentio epiſtolæ ſanctiſſimi archiepiſcopi Romæ Leonis conſonat fidei trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta qui poſt hæc apud Conſtantinopolim congregati ſunt, & expoſitioni quæ in Epheſo in damnatione impii Neſtorii facta eſt, cui beatiſſimus Cyrillus præſidebat: & * in ea epiſtola ſubſcripſi.

* eidem epiſtolæ

Conſtantinus reverendiſſimus epiſcopus Melitenæ Armeniæ ſecundæ dixit: Certo ſcio epiſtolam beatiſſimi & ſanctiſſimi papæ Leonis epiſcopi Romani, cui etiam ſubſcripſi, conſonam eſſe expoſitioni ſanctorum patrum trecentorum decem & octo qui in Nicæa convenerunt, & centum quinquaginta qui Conſtantinopoli ſub divæ memoriæ Theodoſio, & eorum qui in Epheſo ſub beatiſſimo Alexandrinorum epiſcopo Cyrillo.

Seleucus reverendiſſimus epiſcopus Amaſiæ dixit: Conſonas expoſitæ fidei trecentorum decem & octo ſanctorum patrum invenimus ſynodicas epiſtolas ſanctiſſimi patris noſtri Cyrilli. Similiter etiam epiſtolam ſanctiſſimi archiepiſcopi noſtri Leonis invenimus conſentire trecentis decem & octo & iis quæ a ſanctiſſimo Cyrillo ſunt expoſita.

Patricius reverendiſſimus epiſcopus Tya-

Α εἰωπάτε πάπα τῆς Ἀποσολικῆς καθέδρας ἀρχιεπισκόπε Λέοντος σωμάδοσαν τῇ ἁγίᾳ τεμακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων πίσει τῆς συνελθόντων κατὰ Νίκαιαν, καὶ κρατεῖν, καὶ ἓν τ ρν'. ἁγίᾳ ἐν Κωνσαντινοπόλει σωαθροισθέντων, ὁ μὲν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπὶ τῶ τῆς ἁγίας μνήμης Κυρίλλε κατὰ τὸν Ἔφεσον ὀρισθέντα, ὡύκα Νεσόριος ὑφ' ὃν τὸν ἰδίαν πλάνην καθηρέθη, μὴ ὁδαμῶς τὸ σύνολον διήρητα. καὶ τόπου χάειν, καὶ ἡ ἐπισολὴ τῶ μακαριωτάτου πάπα, ἥτις ἐκείνῳ τῷ πίσιν ἀνενέωσεν, αἰτία τ πλάνης Εὐτυχῆς, ἀποδέδειχτα, * ὡς ἐν ᾧ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι σωμάδει τῇ αὐτῇ * ἐπισολῇ. * πίσει

Μάξιμος ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Συρίας εἶπε· συνάδει ἡ ἐπισολὴ τῶ ἁγιωτάτε ἀρχιεπισκόπε τῆς βασιλευούσης Ῥώμης Λέοντος τοῖς ἐκτεθεῖσι παρὰ τ τεμακοσίων δεκαοκτὼ ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων, καὶ ἓν τ ρν'. ἁγίᾳ ἐν Κωνσαντινουπόλει τῇ νέᾳ Ῥώμῃ, καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ παρὰ τῶ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Κυρίλλου ἐκτεθείσῃ πίσει· καὶ ὑπεσημειωσάμην.

Στέφανος ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Ἐφέσε εἶπε· σωμάδει ἡ ἐπισολὴ, καὶ ὑπεσημειωσάμην αὐτῇ, ὀρθῶς ἐχούσῃ.

Διογένης ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Κυζίκε εἶπε· συνάδει, καὶ ὑπέγραψα αὐτῇ.

Κῦρος ἐπίσκοπος Ἀναζάρβε εἶπεν ὁμοίως· συνάδει, καὶ ὑπέγραψα αὐτῇ.

Κωνσαντῖνος ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Βόσρων Ἀραβίας εἶπε· συνάδει, καὶ ὑπέγραψα αὐτῇ.

Ἰωάννης ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Σεβασείας πρώτης * Συρίας εἶπε· κατὰ τὸν ἐμὸν καπίληψιν ὁ σκοπὸς τῆς ἐπισολῆς τῶ ἁγιωτάτε ἐπισκόπε τῆς Ρωμαίων Λέοντος συνάδει τῇ πίσει τῆς τεμακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῆς μετ' αὐτὸν ρν'. ἐν Κωνσαντινουπόλει συναχθέντων, καὶ τῇ ἐκθέσει τῇ γνησίᾳ ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τῶ δυσεβῆς Νεσορίου, ἧς ἡγεῖτο ὁ μακαριώτατος Κύριλλος. καὶ ὑπεσημηνάμην τῇ αὐτῇ ἐπισολῇ. * Ἀρμε

Κωνσαντῖνος ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Ἀρμενίας δευτέρας Μελιτίνης εἶπε· πεπληροφόρημαι, ὡς ἡ ἐπισολὴ τῶ μακαριωτάτου, καὶ ὁσιωτάτου πάπα Λέοντος τῶ τῆς Ρωμαίων, ἐν ᾗ καὶ ὑπέγραψα, σύμφωνός ἐσι τῇ ἐκθέσει τῶν ἁγίων πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ συνειλεγμένων τεμακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τ ἐν Κωνσαντινουπόλει ρν'. ἐπὶ τῶ τῆς θείας λήξεως Θεοδοσίου, καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τῶ μακαριωτάτου τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπισκόπου Κυρίλλου.

Σέλευκος ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Ἀμασείας εἶπε· συμφώνους τῇ ἐκτεθείσῃ πίσει τῶν τεμακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων τὰς συνοδικὰς ἐπισολὰς τῶ ὁσιωτάτου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρήκαμεν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς τε τεμακοσίοις δεκαοκτὼ συνάδουσαν, καὶ τοῖς παρὰ τῶ ἁγιωτάτου Κυρίλλου, τῇ ἐπισολῇ τῶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Λέοντος ἀρήκαμεν.

Πατρίκιος ὁ ἁγιοτάτος ἐπίσκοπος Τυάνων εἶπε·

BALUZII NOTÆ.

a Pariſ. & Divion. *ſervari*. Ita etiam in conſtituto Vigilii, & in Concilio V.

b Legendum, *quando Neſtorius*. Mendum eſt typographicum editionis Labbeanæ.

c Codices Corb. & Pariſ. & veteres editiones non habent hoc nomen. Deeſt etiam in conſtituto Vigilii, & in Concilio V.

d Codices Pariſ. & Divion. docent legendum eſſe, *qua illam fidem exp. pro erroris Eutychis cauſa diſcutitur uno ſenſu unoque ſpiritu*. Ita etiam in conſtituto Vigilii.

njom vjerujemo: i izlaganje koje je objavilo 150 svetih Otaca koji su se okupili u Konstantinopolju, i (na saboru) u Efesu protiv bezvjernog Nestorija sazvanom pod blaženim Kirilom: u skladu sa svim tim je i poslanica presvetog episkopa i oca našega Leona: potpisao sam se

Sava preosvešteni episkop Palta Sirijskog reče: Tri stotine osamnaest svetih Otaca, voljom Božijom okupljenih u Nikeji, i nadahnuti svetim Duhom, pravu našu vjeru izložiše i sto pedeset okupljenih u Konstantinopolju slijedili su je: isto tako slaganje sa njom izrazio je u Efesu blaženi Kirilo: u skladu sa tim uči nas svojom poslanicom i presveti arhiepiskop Rimljana Leon i cijela ekumena je tako poučena; i mi se te iste vjere držimo i nju poučavamo: potpisao sam se na nju i anatemišem one koji nešto ili dodaju ili oduzmu.

Epifanije preosvešteni prezviter, koji zamjenjuje najbogoljubnijeg Eterija episkopa Pompejopolja u provinciji Paflagoniji, reče: Milošću Gospoda našega Hrista ukrijepljen sam u vjeri 318 svetih Otaca koji su (je izložili) u Nikeji i koju kasnije potvrdiše 150 okupljenih na svetom saboru održanom u Konstantinopolju, i poslije ovog sabora oni koji se okupiše u Efesu, pod predsjedavanjem blaženopočivšeg Kirila: siguran sam i u vezi sa poslanicom presvetog arhiepiskopa Rimljana Leona, da je u skladu sa prethodno pomenutim izlaganjima, a pogotovo zato što se i sam najbogoljubniji episkop Eterije na njoj potpisao, i ja slijedim ovu svetu vjeru.

Filotim preosvešteni prezviter, koji zamjenjuje najbogoljubnijeg Temistija episkopa Amastrida u provinciji Paflagoniji, reče: Slažem se sa istim.

Avramije preosvešteni episkop Kastricircensa (Kastra Kirkinsa) u provinciji Osroeni, reče: Pošto sam saslušao izjave prethodno pomenutih preosvećenih episkopa, i ja slično izjavljujem: potpisao sam se na pismu presvetog arhiepiskopa grada Rima Leona.

Eudoksije preosvešteni episkop Etena Pamfilijskih reče: Utemeljena je vjera koju je potvrdilo 318 svetih Otaca u Nikeji i 150 onih koji su se okupili u Konstantinopolju, a u Efesu je održan sveti sabor pod predsjedavanjem presvetog episkopa Kirila; sa tim se slaže i poslanica presvetog arhiepiskopa Rimljana Leona: potpisujem se na nju.

Evgenije preosvešteni episkop Kotena u Pamfiliji reče: I ja se sa njima slažem i potpisujem se na pismo presvetog arhiepiskopa Rimljana Leona.

Obrim preosvešteni episkop Koracezije reče: Sa istima se i ja slažem; potpisao sam se na pismo presvetog arhiepiskopa Rimljana Leona.

Neon preosvešteni episkop grada Psilija (Silijanda) u Pamfiliji reče: Poslanica koju je napi-sao najbogoljubniji i presveti arhiepiskop Rimljana Leon, koliko se može razumjeti, u skladu je sa vjerom izloženom od 318 svetih Otaca koji su (se okupili) u Nikeji, 150 onih koji (su se okupili) u carskome gradu Konstantinopolju i onih koji su se okupili u Efesu zbog bezvjernog Nestorija; tom saboru predsjedavao je blaženopočivši Kirilo: slijedeći ovo mišljenje na isto pismo sam se već ranije potpisao.

Teofil preosvešteni episkop Oreje (Arkisa) u Pamfiliji reče: Koliko sam mogao da pratim, poslanica, napisana od njegove svetosti najbogoljubnijeg arhiepiskopa staroga Rima Leona, u skladu je po smislu sa vjerom izloženom od svetih 318 Otaca koji su se okupili u Nikeji, od 150 (svetih Otaca) koji su se potom (okupili) u Konstantinopolju i od onih koji su se, zbog bezvjernog Nestorija okupili u Efesu, a glava tog sabora bio je blaženi Kirilo: dopušteno je da se, slijedeći ovo mišljenje, potpišem na pismo istoga pape.

Ver najbogoljubniji presviter, koji zamjenjuje Maru preosveštenog episkopa Kordiluza (Kordaleja) u Pamfiliji, reče: U ime pominjanja dostojnog najblagočestivijeg čovjeka, onoga koji zbog bolesti iz grada Nikejana nije došao, izjavljujem da se poslanica, koju je napisao najbogoljubniji i presveti arhiepiskop naš grada Rima Leon, po mom mišljenju slaže sa vjerom izloženom od 318 svetih Otaca koji su se okupili u Nikeji, od 150 (svetih Otaca) koji (su se okupili) u Konstantinopolju i od onih koji su se okupili u Efesu.

πε· τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ρώμης, σύμφωνον εὑρήκαμεν τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ρν'. τῶν μετὰ ταῦτα ἐν τῇ βασιλευούσῃ συνελθόντων ἁγίων πατέρων· καὶ ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δαμασκοῦ εἶπεν· οὐδὲ ἀμφιβάλλειν ἐστὶν, ὅτι γε συνᾴδει τῇ ἐκθέσει τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ μακαριωτάτου, καὶ ἁγιωτάτου πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου Λέοντος· ὁμοίως δὲ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τῇ αὐτῇ ἐκθέσει συνᾴδουσι· καὶ ὑπέγραψα αὐτῇ.

Φώτιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Τύρου εἶπε· τῆς ἐκτεθείσης πίστεως παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δεκαοκτὼ τὴν συμφωνίαν εὑρίσκομεν παρά τε τοῖς ρν'. ἁγίοις πατράσι, τοῖς συνελθοῦσιν ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα συνελθοῦσιν ἐν τῇ Εφεσίων ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου, καὶ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ μακαριωτάτου πατρὸς ἡμῶν ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας Λέοντος· καὶ ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Συμεὼν ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀμίδης Μεσοποταμίας εἶπε· συμφωνεῖ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων Λέοντος τῇ τε ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει. καὶ τῇ τῶν ρν'. καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κυρίλλου· καὶ ὑπεσημηνάμην αὐτῇ.

Περγάμιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Πισιδίας εἶπε· συνᾴδουσαν καὶ συμφωνοῦσαν τὴν ἐπιστολὴν γνωρίζω τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων Λέοντος τῇ καθολικῇ πίστει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῶν ρν'. ἁγίων πατέρων, ἔτι μὴν καὶ τῶν μετὰ ταῦτα συνελθόντων ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου ἐν τῇ Ἐφεσίων πόλει· καὶ ὑπεσημηνάμην αὐτῇ.

Θεόδωρος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ταρσοῦ εἶπε· συμβαίνουσαν γνωρίζομεν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως τῶν ἐν Νικαίᾳ τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγιωτάτων ἐπισκόπων, καὶ τῇ τῶν ρν'. ὁμοίως ἁγίων πατέρων τῶν συνελθόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου, τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων Λέοντος· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Φραγκίων ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φιλιππουπόλεως τῆς Θρᾴκης εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος τῇ ἐν Νίκαιᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει ὑπὸ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ τῇ ἐν τῇ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει γενομένῃ συνόδῳ τῶν ρν'. καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ, ἧς ἡγεῖτο ὁ μακάριος Κύριλλος· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Εὐσέβιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Δορυλαίου εἶπε· σύμφωνον ἔκρινα εἶναι τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Λέοντος τῇ ἐκθέσει τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων πατέρων, τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῇ συνόδῳ τῶν ρν'. τῶν συναχθέντων ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῇ συνόδῳ τῇ γενομένῃ ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Φλωρέντιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σάρδεων Λυδίας εἶπεν· ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ μακα-

A norum dixit: Epistolam sanctissimi Leonis archiepiscopi Romæ, consonam invenimus trecentis decem & octo qui in Nicæa, & centum quinquaginta sanctis patribus qui postea in regia urbe convenerunt: & subscripsi.

Theodorus reverendissimus episcopus Damasci dixit: Non est ambigendum, quin epistola beatissimi & sanctissimi patris nostri archiepiscopi Leonis consonet expositioni sanctorum patrum qui in Nicæa convenerunt; similiter etiam epistolæ beatissimi Cyrilli eidem expositioni consonent: & subscripsi ei.

Photius reverendissimus episcopus Tyri di-
B xit: Expositæ fidei a sanctis trecentis decem & octo patribus qui in Nicæa, consonantiam invenimus, & apud sanctos patres centum quinquaginta qui Constantinopoli convenerunt, & apud eos qui postea Ephesi sub beatissimo Cyrillo, & cum epistola sanctissimi & beatissimi patris nostri archiepiscopi Romanorum ecclesiæ Leonis: & subscripsi mea manu.

Simeon reverendissimus episcopus Amidæ Mesopotamiæ dixit: Concordat epistola Romanorum archiepiscopi Leonis, expositæ fidei & in Nicæa, & a centum quinquaginta, & in Epheso sub beatæ memoriæ Cyrillo:
C & subscripsi ei.

Pergamius reverendissimus episcopus Antiochiæ Pisidiæ dixit: Consentire & concordare scio epistolam sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis cum catholica fide trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta sanctorum patrum, quin etiam eorum qui postea in Ephesiorum urbe convenerunt sub beatissimo Cyrillo: & subscripsi ei.

Thodorus reverendissimus episcopus Tarsi dixit: Epistolam sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis convenire scimus cum expositione fidei trecentorum decem & octo
D sanctissimorum episcoporum qui in Nicæa, & centum quinquaginta similiter sanctorum patrum qui Constantinopoli convenerunt, & qui postea Ephesi sub beatissimo Cyrillo: & subscripsi ei.

Francion reverendissimus episcopus Philippopolis Thraciæ dixit: Consonat epistola sanctissimi archiepiscopi Leonis expositæ fidei in Nicæa a trecentis decem & octo sanctis patribus, & synodo centum quinquaginta in regia urbe congregatæ, & synodo Ephesinæ, cui præfuit beatus Cyrillus: & subscripsi ei.

Eusebius reverendissimus episcopus Dory-
E læi dixit: Consonam esse censeo epistolam sanctissimi archiepiscopi veteris Romæ Leonis expositioni trecentorum decem & octo patrum in Nicæa congregatorum, & synodo centum qumquaginta in magna urbe Constantinopoli, & synodo Ephesi habitæ sub beato Cyrillo, & subscripsi ei.

Florentius reverendissimus episcopus Sardium Lydiæ dixit: Epistola sanctissimi & bea-

Sebastijan presvešteni episkop Verije reče: Poslanica gospodara Leona arhiepiskopa u svemu se slaže sa izlaganjem 318 (svetih Otaca) i 150 svetih Otaca, a takođe i sa ranijim odlukama u Efesu (koje je donio) blaženopočivši Kirilo; pošto se sa tim slažem, potpisao sam.

Aristomah preosvešteni episkop Kolonije u provinciji Kapadokiji Drugoj, reče: Presvetog arhiepiskopa Leona poslanica u svemu je u skladu sa izlaganjem vjere svetih Otaca, njih 318, (koji su se okupili) u Nikeji, 150 (svetih Otaca) okupljenih u Konstantinopolju i sa svim onim što je odlučeno od presvetog Kirila na prvom Efeškom saboru: već sam se potpisao.

Julijan preosvešteni episkop Kosa reče: Poslanica našeg presvetog arhiepiskopa Leona blista saglasnošću sa 318 svetih Otaca, 150 (svetih Otaca) okupljenih u Konstantinopolju pod Teodosijem božanstvenog kraja: i slaže se sa onim što je odlučeno u Efesu od preblaženog Kirila episkopa Aleksandrinaca: ostajući pri tome, potpisao sam se.

Teodoret preosvešteni episkop Kira reče: Presvetog arhiepiskopa gospodara Leona poslanica slaže se sa vjerom od blaženih Otaca izloženom u Nikeji, sa simvolom vjere zapisanim od 150 episkopa i sa poslanicama blaženog Kirila: prigrlivši pomenutu poslanicu, potpisah se.

Kekropije preosvešteni episkop Sevastopolja u Armeniji reče: Poslanica presvetog arhiepiskopa Rima Leona u skladu je sa izlaganjem vjere 318 svetih Otaca i 150 (svetih Otaca) i sa odlukom svetog i preblaženog Kirila: prigrlivši pomenuto pismo, potpisah se.

Akakije preosvešteni episkop Ariaratije reče: Saglasna je poslanica presvetog arhiepiskopa Rima Leona sa izlaganjem 318 (svetih Otaca) u Nikeji i 150 onih koji su se okupili u Konstantinopolju, kao i sa svim onim što je pod presvetim Kirilom ranije odlučeno i potvrđeno u Efesu. Složio sam se i potpisao.

Atik preosvešteni episkop Zela, u provinciji Helenopont (Elenopont), reče: Poslanica presvetog pape Leona slaže se sa izlaganjem 318 svetih Otaca u Nikeji, sa 150 (svetih Otaca) okupljenih u Konstantinopolju i sa poslanicom presvetog pape Kirila, nekad pročitana na sjednici (sabora) u Efesu: sa tim smo se složili i potpisali.

Iraklije preosvešteni episkop Komana, u provinciji Armeniji Drugoj, reče: Ovo kažemo, da se poslanica presvetog Leona u svemu slaže sa našim svetim ocima, njih 318 i onih 150, sa onim što je odlučio preblaženi Kirilo ranije u Efesu i što je potvrđeno: sa tim dijelom sam se složio i potpisao.

Meletije preosvešteni episkop Larise u provinciji Siriji Drugoj, zamjenjujući Domina najprepodobnijeg episkopa Apameje, reče: Poslanica presvetog arhiepiskopa Rimske Crkve Leona u skladu je sa 350 (svetih Otaca) koji su se okupili u Konstantinopolju, a uz to i sa onim što je blaženopočivši Kirilo sproveo i potvrdio na ranijem Efeškom saboru i pošto se slažem, potpisao sam se na isto pismo.

Olimpije preosvešteni episkop Paneade u provinciji Fenikiji Prvoj, reče: Poslanica presvetog i najbogoljubnijeg arhiepiskopa sadrži saglasje sa izlaganjem 318 i 150 svetih Otaca, uz to i sa onim što je na ranijem Efeškom saboru odlučeno pod blaženopočivšim Kirilom: pošto se slažem, potpisao sam se na isto pismo.

Timotej preosvešteni episkop Balaneja u Siriji Drugoj, reče: Sa tumačenjem vjere izložene od 318 svetih Otaca okupljenih u Nikeji i 150 (svetih Otaca) koji su se u ono vrijeme okupili u Konstantinopolju, potpuno je u skladu poslanica koju je napisao presveti arhiepiskop otac naš Leon blaženopočivšem Flavijanu; u skladu je i sa onim što je na prvom Efeškom saboru odlučeno i potvrđeno od blaženog Kirila: slažući se sa tim, potpisao sam.

Julijan preosvešteni episkop Rosa u Kilikiji Drugoj reče: Poslanica presvetog arhiepiskopa Leona u skladu je sa izlaganjem vjere 318 svetih Otaca i 150 (svetih Otaca) i onim što je na prvom Efeškom saboru, pod blaženipočivšim Kirilom odlučeno i potvrđeno: slažući se sa tim, potpisao sam se na to pismo.

beatissimi papæ Leonis congruit cum fide sanctæ synodi in Nicæa congregatæ, & centum quinquaginta Constantinopoli collectæ, & ejus quæ Ephesi adversus Nestorium Dei voluntate convenit, cui præfuit beatus Cyrillus: & subscripsi ei.

Amphilochius reverendissimus episcopus Sidæ Pamphyliæ dixit: Sinceræ & veræ fidei expositæ a sanctis patribus in Nicæa collectis, congruentia tum sancti patres conscripserunt, qui in magna Constantinopoli nova Roma, tum qui Ephesi in sancta synodo sub beatæ memoriæ Cyrillo convenerunt: cum qua etiam congruit sensus secundum pietatem dictatus epistolæ per omnia perfectissimi Romanorum archiepiscopi Leonis: & subscripsi.

[a] Marianus

* Marinianus reverendissimus episcopus Synnadorum dixit: Consentire novi epistolam in omnibus sanctissimi Romanorum archiepiscopi Leonis soli & beatæ ac religiosæ expositioni trecentorum decem & octo patrum, & centum quinquaginta in regia Constantinopoli congregatorum; neque horum solummodo, verum etiam synodo adversus Nestorium Ephesi habitæ sub Cyrillo beatæ memoriæ; ideo etiam subscripsi ei.

Epiphanius reverendissimus episcopus Pergæ dixit: Quantum perspicere potui ex lectione epistolæ religiosissimi archiepiscopi Romanorum Leonis, consonat ejus sensus expositioni sanctorum trecentorum decem & octo patrum in Nicæa, & centum quinquaginta in regia urbe postea congregatorum, & synodo Ephesi adversus impium Nestorium habitæ cui præerat beatus Cyrillus: & ita sentiens, subscripsi eidem epistolæ.

Onesiphorus revendissimus episcopus Iconii dixit; Cum epistolam sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis nulla in re dissentire videam ab exposita fide sanctorum patrum qui in Nicæa congregati sunt, & centum quinquaginta qui apud magni nominis Constantinopolim convenerunt, & ab iis quæ Ephesi in damnatione impii Nestorii a beatæ memoriæ patre nostro Cyrillo gesta sunt, subscripsi eidem epistolæ papæ Leonis.

Petrus reverendissimus episcopus Gangrorum dixit: Fidei quam sancti patres trecenti decem & octo in Nicæa confirmaverunt nobis, & centum quinquaginta in regia Constantinopoli congregati, & qui postea Ephesi, præsidente sanctæ illi synodo beato Cyrillo, cum consona esset etiam epistola sanctissimi archiepiscopi Leonis, & eumdem haberet scopum, eam amplexi sumus, eique subscripsimus.

Theodosius reverendissimus episcopus Canothæ dixit. Immobilis est fides sanctorum trecentorum decem & octo. Si quis conatus fuerit immota mutare, ipse fluctuabit. Hanc igitur sequimur, & credimus: expositionem quoque editam a sanctis centum quinquaginta patribus qui Constantinopoli convenerunt, & Ephesi adversus impium Nestorium factam sub beatæ memoriæ Cyrillo: & consentit

A ρωτάτου πάπα Λέοντος συνᾴδει· τῇ πίστει τῆς τε ἐν Νικαίᾳ ἁγίας συνόδου συναχθείσης, καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρν'. συναγηγερμένης, καὶ τῆς ἐν Εφέσῳ κατὰ Νεστορίου βουλήσει Θεοῦ συνελθούσης, ἧς ἡγεῖτο ὁ μακάριος Κύριλλος· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Ἀμφιλόχιος ὁ ἀλαβέστατος ἐπίσκοπος Σίδης Παμφυλίας εἶπε· τῆς εἰλικρινοῦς, καὶ ἀληθοῦς πίστεως ἐκτεθείσης παρὰ τῶν ἐν Νικαίᾳ συλλεγόντων ἁγίων πατέρων, συμβαίνοντα, καὶ οἱ κατὰ τὴν μεγάλην Κωνσταντινούπολιν, νέαν Ῥώμην, ρν'. ἅγιοι πατέρες συνέγραψαν, καὶ οἱ τῆς κατ' Ἔφεσον ἐπὶ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κυρίλλου ἁγίας συνόδου· B ἧς ἐστι καὶ ὁ νοῦς, ὁ κατ' ἀσέβειαν ὑπαγορευθεὶς, τῆς ἐπιστολῆς τοῦ πάντα ἐκτελεστάτου τῆς Ῥωμαίων ἀρχιεπισκόπου Λέοντος· καὶ ὑπεσημηνάμην.

Μαριανὸς ὁ ἀλαβέστατος ἐπίσκοπος Συνάδων εἶπε· συνᾴδειν ἔγνων τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πάντα ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ῥωμαίων Λέοντος τῇ μόνῃ, καὶ μακαρίᾳ, καὶ θεοφιλεῖ ἐκθέσει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῶν ρν'. τῶν ἐν βασιλίδι Κωνσταντινουπόλει συναχθέντων· οὐ μόνον δὲ τούτων, ἀλλὰ καὶ τῇ συνόδῳ τῇ γενομένῃ κατὰ Νεστορίου ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κυρίλλου. διὸ καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Ἐπιφάνιος ὁ ἀλαβέστατος ἐπίσκοπος Πέργης C εἶπεν· ὡς συνιδεῖν ἠδυνήθην ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἐπιστολῆς τοῦ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ῥωμαίων Λέοντος, συνφωνεῖ κατὰ διάνοιαν τῇ ἐκθέσει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν μετ' αὐτὴν κατὰ τὴν βασιλεύουσαν πόλιν συναθροισθέντων ρν'. καὶ τῇ ἐν Εφέσῳ δὲ κατὰ τοῦ Νεστορίου τοῦ ἀσεβοῦς γενομένῃ, ἧς ἡγεῖτο ὁ μακάριος Κύριλλος· καὶ ταύτην ἔχων τὴν γνώμην, ὑπέγραψα τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ.

Ονησιφόρος ὁ ἀλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἰκονίου εἶπε· κατ' οὐδὲν ἀπᾴδουσαν συνιδὼν τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ῥωμαίων Λέοντος τῆς ἐκτεθείσης πίστεως παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν D ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων, καὶ τῶν ρν'. τῶν ἐν τῇ μεγαλωνύμῳ Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων, καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ πραχθέντων ἐπὶ τῇ καθαιρέσει τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου παρὰ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης πατρὸς ὑμῶν Κυρίλλου, ὑπέγραψα τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ τοῦ πάπα Λέοντος.

Πέτρος ὁ ἀλαβέστατος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν εἶπεν· ἣν ἐκράτυναν ἐφ' ἡμῖν πίστιν οἱ ἅγιοι πατέρες οἱ τριακόσιοι δεκαοκτὼ οἱ ἐν Νικαίᾳ, καὶ οἱ ρν'. οἱ ἐν τῇ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει συναχθέντες, μετὰ δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἐν Ἐφέσῳ, προηγουμένου τοῦ μακαρίου Κυρίλλου τῆς ἁγίας ἐκείνης συνόδου, σύμφωνον οὖσαν, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, καὶ τὸν αὐτὸν ἔχουσαν E σκοπὸν, κατεδεξάμεθα· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Θεοδόσιος ὁ ἀλαβέστατος ἐπίσκοπος Κανώθας εἶπεν· ἀσάλευτος ἡ πίστις τῶν τριακοσίων δεκαοκτώ. ἐάν τις ἐπιχειρήσῃ σαλεῦσαι τὰ ἀσάλευτα, σεσάλευται. ταύτῃ γοῦν ἀκολουθοῦμεν, καὶ πιστεύομεν, καὶ τῇ ἐκθέσει τῇ ἐκτεθείσῃ παρὰ τῶν ρν'. ἁγίων πατέρων τῶν συνελθόντων ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῇ ἐν Ἐφέσῳ κατὰ δυσσεβοῦς Νεστορίου γενομένῃ ἐπὶ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κυρίλλου· καὶ συνᾴδει ἡ ἐπι-

Pavle preosvešteni episkop Mariamne u Siriji Drugoj reče: Poslanica presvetog i najbogoljubnijeg arhiepiskopa grada Rima Leona u skladu je sa vjerom izloženom od svetih Otaca u Nikeji, poslije toga od 150 (svetih Otaca) u Konstantinopolju i sa onim što je od blaženog Kirila u Efesu ranije napisano: slažući se sa ovim potpisao sam.

Atarbije preosvešteni episkop Trapezunta, grada Ponta Polemonijskog, reče: Vjerom u jednosuštnu svetu Trojicu i mudrošću od Boga vam podarenu, sagledava i vaša preuzvišenost da je poslanica presvetog Leona u saglasnosti sa vjerom koju je izložilo 318 presvetih Otaca koji (su se okupili) u Nikeji i 150 (presvetih Otaca) koji su se kasnije okupili u carskome gradu i sa onim što je u Efesu pod blaženopočivšim Kirilom ranije odlučeno i potvrđeno; stoga smo se i mi i najbogoljubniji Dorotej episkop naše metropole Neocezareje, tako misleći, potpisali.

Fotin [131]đakon, predstavnik Doroteja episkopa Neocezareje, (grada) Ponta Polemonijskog, reče i ja ovo izjavljujem.

Jovan preosvešteni episkop Polemonija, grada u Pontu Polemonijskom, reče: Poslanica presvetog pape Leona u skladu je izlaganju 318 svetih Otaca, koji su (se okupili) u Nikeji i 150 (svetih Otaca) koji su se okupili u Konstantinopolju, i sa ranijim Efeškim saborom pod preblaženim Kirilom. Na nju sam se potpisao.

Gratidijan preosvešteni episkop Cerazunta u Pontu Polemonijskom reče: Poslanicu presvetog arhiepiskopa pape Leona saglasnu sa izlaganjem 318 svetih Otaca koji (su se okupili) u Nikeji i 150 (svetih Otaca) koji su se okupili u Konstantinopolju i sa svim onim što je odlučeno i potvrđeno u Efesu pod blaženopočivšim Kirilom, potpisah.

(Jovan episkop Kare, isto tako.)

Ren preosvešteni episkop Junopolja (Jonopolja) u Paflagoniji reče: Poslanicu presvetog arhiepiskopa Leona, koja je u skladu sa vjerom izloženom od 318 i 150 svetih Otaca i onim što je na ranijem Efeškom saboru od presvetog Kirila bilo potvrđeno, potpisah.

Kajuma preosvešteni episkop Markopolja, u provinciji Osroeni, reče: Poslanica presvetog arhiepiskopa Leona u skladu je sa onim što je izloženo od 318 svetih Otaca i 150 (svetih Otaca) i sa onim što je od blaženog Kirila potvrđeno na ranijem Efeškom saboru: potpisao sam se na nju.

- -

[131] U Aktima 1, 5 i 16 kaže se da su Fotin, arhiđakon Teoktista episkopa Pesinunta i Atarbije predstavnici Doroteja episkopa Neocezareje.

ἡ ἐπιστολὴ τῦ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ, καὶ πατρὸς ἡμῶν Λέοντος· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ.

Σάββας ὁ θεραβέστατος ἐπίσκοπος Πάλτυ Συρίας εἶπεν· οἱ τριακόσιοι δεκαοκτὼ ἅγιοι πατέρες συναχθέντες κατὰ γνώμην Θεῦ εἰς Νίκαιαν, καὶ διδαχθέντες ἀπὸ πνεύματος ἁγίυ, τελειορθλῶ πίστιν ἡμῶν ἐξέθεντο. καὶ οἱ ρ', συναχθέντες ἐν Κωνσταντινυπόλει, ταύτῃ ἠκολούθησαν· ὁμοίως δὲ σύμφωνα τυύτῃ, καὶ ὁ μακάριος Κύριλλος ἐν Ἐφέσῳ ἐδίδαξε· σύμφωνα δὲ καὶ ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ρωμαίων Λέων ἀφ' ἧς τῆς ἰδίας ἐπιστολῆς ἐδίδαξε· καὶ πᾶσα ἡ οἰκυμένη ὅπω κατηχήθη, καὶ ἐδιδάχθη, καὶ ἡμεῖς ταύτῃ κατέχομεν, καὶ διδάσκομεν· καὶ ὑπέγραψα ἐν αὐτῇ· καὶ ἀναθεματίζω τὸς ἢ προσθέντας τι, ἢ ὑφαιροῦντας.

Ἐπιφάνιος ὁ θεραβέστατος πρεσβύτερος, ἐπέχων τὸν τόπον τῦ θεοφιλεστάτυ ἐπισκόπυ Αἰθερίυ Πομπηϊυπόλεως ἐπαρχίας Παφλαγονίας, εἶπεν· ἐλέει τῦ δεσπότυ Χυ ἐβεβαιώθλω εἰς τλὼ πίστιν τ τιη. ἁγίων πατέρων τῆ ἐν Νικαίᾳ, λῶ μετὰ ταῦτα ἐβεβαίωσαν οἱ ρ'. οἱ συναχθέντες ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινυπόλει ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ μετὰ ταύτλω οἱ ἐν Ἐφέσῳ ὁμοίως συναχθέντες, ἡγεμόνυ τῦ τῆς ὁσίας μνήμης Κυρίλλυ· πληροφορηθεὶς δὲ καὶ ἐκ τῆ ἐπιστολῆ τῦ ὁσιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τ Ρωμαίων Λέοντος, ὡς συμφώνυ ταῖς προειρημέναις ἐκθέσεσιν, ὑπογράψαντος καὶ τῦ αὐτῦ θεραβεστάτυ ἐπισκόπυ Αἰθερίυ τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ, ἀκολυθῶ τῇ προλεχθείσῃ ἁγίᾳ πίστει.

Φιλότιμος ὁ θεραβέστατος πρεσβύτερος ἐπέχων τὸν τόπον τῦ θεοφιλεστάτυ ἐπισκόπυ Θεμιστίυ Ἀμάστιδος ἐπαρχίας Παφλαγονίας εἶπε· συγκάθωμαι τοῖς αὐτοῖς.

Ἀβραάμιος ὁ θεραβέστατος ἐπίσκοπος Κάστρου Κιρκωσίυ * εἶπεν· ἐπακούσας τῆς κατιθέσεως τ προδηλωθέντων θεραβεστάτων ἐπισκόπων. κατὰ τὰ αὐτὰ κατατίθημι, καὶ ὑπέγραψα τῇ ἐπιστολῇ τῦ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς Ρωμαίων πόλεως Λέοντος.

* Ὀνριαδῶν

Εὐδόξιος ὁ θεραβέστατος ἐπίσκοπος Ἐτενναῶν Παμφυλίας εἶπεν· ἡ πίστις τεθεμελίωται, λῶ περ οἱ τριακόσιοι δεκαοκτὼ ἐν τῇ Νικαίᾳ ἐστήριξαν ἅγιοι πατέρες, καὶ οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα συναχθέντες ἐν Κωνσταντινυπόλει, ἃ ἡ ἐν Ἐφέσῳ γνομένη ἁγία σύνοδος, ἡγεμόνυ τῦ ὁσιωτάτυ ἐπισκόπυ Κυρίλλυ· ἅπερ συνάδει, καὶ ἡ ἐπιστολὴ τῦ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς Ρωμαίων Λέοντος· ἐν ᾗ καὶ ὑπέγραψα.

Εὐγένιος ὁ θεραβέστατος ἐπίσκοπος Κοτενῶν Παμφυλίας εἶπεν· κἀγὼ τοῖς αὐτοῖς συντίθημι, καὶ ὑπέγραψα τῇ ἐπιστολῇ τῦ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς Ρωμαίων Λέοντος.

Ὀβρίμος ὁ θεραβέστατος ἐπίσκοπος Κορακησίου εἶπε· κἀγὼ τοῖς αὐτοῖς συντίθημι, καὶ ὑπέγραψα τῇ ἐπιστολῇ τῦ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς Ρωμαίων Λέοντος.

Νέων ὁ θεραβέστατος ἐπίσκοπος πόλεως Σιλιάνδυ Παμφυλίας εἶπεν· ἡ γραφεῖσα ἐπιστολὴ παρὰ τῦ θεοφιλεστάτυ, καὶ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τῆς Ρωμαίων Λέοντος, συνάδει, ὅσον κατὰ διάνοιαν, τῇ ἐκτεθείσῃ πίστει παρὰ τῆ ἁγίων πατέρων τῆ τριακοσίων δεκαοκτὼ τ ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῆ ἑκατὸν πεν-

A epistola sanctissimi archiepiscopi & patris nostri Leonis: & subscripsi ei.

Sabbas reverendissimus episcopus Palti Syriæ dixit: Trecenti decem & octo sancti patres voluntate Dei in Nicæa congregati, & edocti a Spiritu sancto, rectam fidem nostram expossuerunt, & centum quinquaginta Constantinopoli collecti eam secuti sunt: similiter etiam huic congruentia beatus Cyrillus Ephesi docuit: consona quoque sanctissimus archiepiscopus Romanorum Leo per suam epistolam docuit, & universus orbis terrarum sic institutus est & edoctus; & nos eamdem retinemus & docemus: & subscripsi ei, atque anathematizo eos qui aliquid vel B addunt vel detrahunt.

Epiphanius reverendissimus presbyter, tenens locum religiosissimi Ætherii episcopi Pompejopolis, provinciæ Paphlagoniæ, dixit: Misericordia domini nostri Christi confirmatus sum in fide trecentorum decem & octo sanctorum patrum qui in Nicæa, & quam postea confirmaverunt centum quinquaginta congregati in sancta synodo Constantinopoli habita, & post hanc qui similiter Ephesi convenerunt, præsidente sanctæ memoriæ Cyrillo: certus etiam de epistola sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis, quod consonet prædictis expositionibus C præterea cum ipse religiosissimus episcopus Ætherius eidem epistolæ subscripserit, ego quoque prædictam sanctam fidem sequor.

Philotimus reverendissimus presbyter, tenens locum religiosissimi Themistii episcopi Amastridis, provinciæ Paphlagoniæ, dixit: Iisdem consentio.

Abraamius reverendissimus episcopus Castricircensis, Ofroenæ provinciæ, dixit: Audita depositione prædictorum reverendissimorum episcoporum, similiter & ego depono: & subscripsi epistolæ sanctissimi Romanæ urbis archiepiscopi Leonis.

D Eudoxius reverendissimus episcopus Etennorum Pamphyliæ dixit: Fides fundata est, quam trecenti decem & octo sancti patres Nicææ firmaverunt, & centum quinquaginta, Constantinopoli congregati, & Ephesi habita sancta synodus, præsidente sanctissimo episcopo Cyrillo; cui consonat etiam epistola sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis: & ei subscripsi.

Eugenius reverendissimus episcopus Cotenorum Pamphyliæ dixit: Et ego iisdem consentio, & subscripsi epistolæ sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis.

E Obrimus reverendissimus episcopus Coracesii dixit: Iisdem & ego consentio; & subscripsi epistolæ sanctissimi archiepiscopi Romanorum Leonis.

Neon reverendissimus episcopus civitatis * Syllandi Pfyllii Pamphyliæ dixit: Epistola scripta a religiosissimo & sanctissimo Romanorum archiepiscopo Leone, quod attinet ad sensum, consonat cum fide exposita a sanctis trecentis decem & octo patribus, qui Nicææ, & a centum quinquaginta qui in regia urbe

Constantinopoli, & qui Ephesi propter impium Nestorium convenerunt; cui synodo præerat beatæ memoriæ Cyrillus: & hanc sequens sententiam, eidem epistolæ jam pridem subscripsi.

Theophilus reverendissimus episcopus * Orei Pamphyliæ dixit: Quantum assequi potui, epistola scripta a sanctissimo & religiosissimo archiepiscopo veteris Romæ Leone consonat in sensu cum exposita fide a sanctis trecentis decem & octo patribus qui Nicææ convenerunt, & a centum quinquaginte qui postea Constantinopoli, & ab iis qui Ephesi propter impium Nestorium convenerunt, cujus synodi caput erat beatus Cyrillus: & hanc sententiam sequentem, epistolæ ejusdem papæ me subscripsisse liquet.

* Arcissi, al. Ariassi.

Verus religiosissimus presbyter, obtinens locum Maræ reverendissimi episcopi * Cordilusorum Pamphyliæ, dixit: Depono pro memorato reverendissimo viro, eo quod propter infirmitatem a Nicæna civitate non advenit, epistolam scriptam a religiosissimo & sanctissimo archiepiscopo nostro urbis Romæ Leone non dissentire, quod ad sententiam attinet, ab exposita fide a trecentis decem & octo sanctis patribus qui Nicææ, & a centum quinquaginta qui Constantinopoli, & ab iis etiam qui Ephesi convenerunt.

* Codralæotum.

Sebastianus reverendissimus episcopus Berrhœæ dixit: Epistola domini Leonis archiepiscopi per omnia consentit cum expositione trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta sanctorum patrum, & cum gestis Ephesi prius a sanctæ memoriæ Cyrillo: & huic consentiens subscripsi.

Aristomachus reverendissimus episcopus Coloniæ Cappadociæ secundæ dixit: Sanctissimi archiepiscopi Leonis epistola per omnia consentit cum expositione sanctorum patrum trecentorum decem & octo in Nicæa, & centum quinquaginta Constantinopoli congretorum, & cum iis quæ a sanctissimo Cyrillo in prima Ephesina synodo acta sunt: & jam subscripsi.

Julianus reverendissimus episcopus Coensis dixit: Epistola sanctissimi archiepiscopi nostri Leonis fulget ex concordia trecentorum decem & octo patrum, & centum quinquaginta qui Constantinopoli sub divæ memoriæ Theodosio congregati sunt: & congruit cum iis quæ Ephesi gesta sunt a beatissimo Cyrillo Alexandrinorum episcopo: & in his permanens, subscripsi.

Theodoretus reverendissimus episcopus Cyri dixit: Sanctissimi archiepiscopi domini Leonis epistola consentit cum exposita apud Nicæam fide a sanctis & beatis patribus, & cum symbolo fidei apud Constantinopolim a centum quinquaginta episcopis dictato, & cum epistolis beati Cyrilli: & amplexus prædictam epistolam, subscripsi.

Cecropius reverendissimus episcopus Sebastopolis Armeniæ dixit: Epistola sanctissimi

A τήκοντα τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει, καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ συνδραμόντων Νεστορίου τοῦ ἀσεβοῦς ἕνεκεν· ἧς ἡγεῖτο ὁ τῆς μακαρίας μνήμης Κύριλλος, καὶ ταύτην ἔχων τὴν γνώμην, ἤδη πάλαι ὑπέγραψα τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ.

Θεόφιλος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀρκισσοῦ Παμφυλίας εἶπεν· ὡς κατηλαβεῖν ἠδυνήθην, συμφωνεῖ, ὅσον κατὰ ἔννοιαν, ἡ ἐπιστολὴ ἡ γραφεῖσα παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου, καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης Λέοντος, τῇ ἐκτεθείσῃ πίστει παρά τε τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ρν'. καὶ τῶν Νεστορίου τοῦ B ἀσεβοῦς χάριν συνελθόντων ἐν τῇ Ἐφεσίων, ἧς τὸ κεφάλαιον ὑπῆρχεν ὁ μακάριος Κύριλλος. καὶ ταύτην ἔχων τὴν γνώμην, φαίνομαι τῇ ἐπιστολῇ τοῦ αὐτοῦ πάπα καθυπογράψας.

Βῆρος ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος, ἐπέχων τὸ τόπον Μάρα τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς Κοδραλαίων Παμφυλίας, εἶπε· κατατίθημι ὑπὲρ τοῦ μνημονευθέντος εὐλαβεστάτου ἀνδρὸς, ἐπείπερ δι' ἀρρωστίαν ἀπὸ τῆς Νικαέων πόλεως οὐ παραγέγονεν, ὡς ἡ ἐπιστολὴ ἡ γραφεῖσα παρὰ τοῦ θεοφιλεστάτου, καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν τῆς Ῥωμαίων Λέοντος οὐκ ἀπᾴδει, ὅσον πρὸς ἔννοιαν, τῇ ἐκτεθείσῃ πίστει παρά τε τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πα- C τέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων, καὶ παρὰ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἐν Κωνσταντινουπόλει συνδραμόντων, ἔτι μὴν καὶ τῶν ἐν Ἐφέσῳ.

Σεβαστιανὸς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βερροίας εἶπε· κατὰ πάντα συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου Λέοντος τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῇ * ἐκτεθείσῃ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων, καὶ πραχθεῖσιν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον παρὰ τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Κυρίλλου, καὶ * ἀρεσθεὶς, ταύτῃ ὑπέγραψα.

* τῶν ἐκθέσει

* ἀρκισθεὶς,

Ἀριστόμαχος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κολωνείας δευτέρας Καππαδοκίας εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος κατὰ πάντα τῇ ἐκθέσει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ τῶν D ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίων πατέρων, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου ἐν Ἐφέσῳ ἐν τῇ προτέρᾳ συνόδῳ πραχθεῖσι· καὶ ἤδη ὑπέγραψα.

Ἰουλιανὸς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος τῆς Κῶ εἶπεν· ἀστράπτει τῇ συμφωνίᾳ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν ρν'. τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ τῆς θείας λήξεως Θεοδοσίου συναχθέντων, καὶ τοῖς πραχθεῖσιν ἐν Ἐφέσῳ παρὰ τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρέων, ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν Λέοντος· καὶ τούτοις ἐμμένων, ὑπέγραψα.

Θεοδώρητος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κύρου εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ κυρίου Λέοντος τῇ ἐν Νικαίᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει παρὰ τῶν ἁγίων, καὶ μακαρίων πατέρων, καὶ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπαγορευθέντι παρὰ τῶν ρν'. συμβόλῳ τῆς πίστεως, καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου· καὶ ἀποδεξάμενος τὴν προῤῥηθεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπέγραψα.

Κεκρόπιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Σεβαστουπόλεως Ἀρμενίας εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιω-

* ἔσ. τοῖς ἐκθεῖσι

γιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων Λέοντος * τῇ ἐκτεθείσῃ παρὰ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῇ ἐκθέσει τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων, καὶ τῇ συνέσει τοῦ ἁγίου, καὶ τρισμακαρίου Κυρίλλου, καὶ ἀποδεξάμενος τὴν προῤῥηθεῖσαν ἐπιστολὴν, ὑπέγραψα.

A archiepiscopi Romæ Leonis consentit cum expositione trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta sanctorum patrum, & cum sententia sancti ac beatissimi Cyrilli: & amplectens prædictam epistolam, subscripsi.

Ἀκάκιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ἀριαραθείας εἶπε· σύμφωνός ἐστιν ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων Λέοντος τῇ ἐκθέσει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναχθέντων, καὶ τοῖς ἐπὶ τοῦ ἁγιωτάτου Κυρίλλου πραχθεῖσιν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον, καὶ βεβαιωθεῖσι· καὶ συνεθέμην, καὶ ὑπέγραψα.

Acacius reverendissimus episcopus Ariarathiæ dixit: Consona est epistola sanctissimi archiepiscopi Romæ Leonis expositioni trecentorum decem & octo Nicææ, & centum quinquaginta Constantinopoli congregatorum, & iis quæ sub sanctissimo Cyrillo prius Ephesi gesta sunt & confirmata, & consensi, ac subscripsi.

B

Ἀττικὸς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ζήλων ἐπαρχίας Ελενοπόντου εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Λέοντος τῇ ἐκθέσει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων, τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συναχθέντων, καὶ τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Κυρίλλου, τῇ ἐν Ἐφέσῳ πάλαι πραχθείσῃ· καὶ τούτοις συνηνέσαμεν, καὶ ὑπεγράψαμεν.

Atticus reverendissimus episcopus Zelorum, provinciæ Helenoponti, dixit: Epistola sanctissimi papæ Leonis consentit cum expositione trecentorum decem & octo sanctorum patrum Nicææ, & centum quinquaginta Constantinopoli congregatorum, & cum epistola sanctissimi papæ Cyrilli olim Ephesi gestis recensita: iisque consensimus, & subscripsimus.

Ἡράκλειος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Κομάνων ἐπαρχίας δευτέρας Ἀρμενίας, εἶπε· τοῦτό φαμεν, ὅτι περ συνᾴδει ἐν ἅπασι τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἡμῶν, λέγω δὴ τοῖς τριακοσίοις δεκαοκτὼ, καὶ τοῖς ρν'. καὶ τοῖς τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου, τοῖς ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον πραχθεῖσι, καὶ βεβαιωθεῖσιν, ἡ τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος ἐπιστολή· καὶ συνεθέμην τῷ τόμῳ, καὶ ὑπέγραψα.

Heraclius reverendissimus episcopus Comanorum, provinciæ Armeniæ secundæ, dixit: Hoc dicimus, epistolam sanctissimi Leonis per omnia convenire cum sanctis patribus nostris, trecentis inquam, decem & octo, & centum quinquaginta, & cum eis quæ a beatissimo Cyrillo Ephesi prius gesta sunt & confirmata: eique tomo consensi, & subscripsi.

C

Μελέτιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Λαρίσσης ἐπαρχίας δευτέρας Συρίας, τοποτηρῶν τῷ ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ Ἀπαμείας Δόμνῳ, εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος τοῦ τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας, τοῖς τε τριακοσίοις δεκαοκτὼ ἁγίοις πατράσι, καὶ τοῖς ρν'. ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔτι μὴν καὶ τοῖς τοῦ μακαριωτάτου Κυρίλλου, τοῖς ἐν Ἐφέσῳ ἐν τῇ προτέρᾳ συνόδῳ πραχθεῖσι, καὶ βεβαιωθεῖσι· καὶ συνθέμενος ὑπέγραψα τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ.

Meletius reverendissimus episcopus Larissæ, provinciæ Syriæ secundæ, locum tenens Domini sanctissimi episcopi Apameæ, dixit: Consonat epistola sanctissimi archiepiscopi Romanæ ecclesiæ Leonis cum trecentis quinquaginta qui Constantinopoli convenerunt, adhuc etiam & cum gestis & confirmatis a beatissimo Cyrillo in priore synodo Ephesina, & consentiens subscripsi eidem epistolæ.

D

Ὀλύμπιος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Πανεάδος ἐπαρχίας πρώτης Φοινίκης εἶπε· συνῳδὰ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ θεοσεβεστάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, περιέχει τῇ ἐκθέσει τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῶν ρν'. ἁγίων πατέρων, ἔτι δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ τοῦ τῆς μακαρίας μνήμης Κυρίλλου ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον πραχθεῖσι· καὶ συνθέμενος, ὑπέγραψα τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ.

Olympius reverendissimus episcopus Paneadis, provinciæ Phœniciæ primæ, dixit: Epistola sanctissimi & religiosissimi archiepiscopi Leonis continet consona expositioni trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta sanctorum patrum, adhuc autem & gestis in priore synodo Ephesina sub beatæ memoriæ Cyrillo: & consentiens subscripsi eidem epistolæ.

Τιμόθεος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Βαλαναίων Συρίας δευτέρας εἶπε· τῇ ἐννοίᾳ τῆς πίστεως τῇ ἐκτεθείσῃ ὑπὸ τῶν τριακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συνελθόντων, καὶ τῇ τῶν ρν'. ἐκτεθείσει ὑπὸ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοτηνικαῦτα συνελθόντων, ὁμόλογός ἐστιν ἡ ἐπιστολὴ ἡ γραφεῖσα πρὸς τὸν τῆς μακαρίας μνήμης Φλαυιανὸν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ πατρὸς ἡμῶν Λέοντος, συμφωνοῦσα, καὶ τοῖς παρὰ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον πραχθεῖσι, καὶ βεβαιωθεῖσι. καὶ συνθέμενος, ὑπέγραψα τῷ τόμῳ.

Timotheus reverendissimus episcopus Balanæorum Syriæ secundæ dixit: Cum sensu fidei exposito a trecentis decem & octo sanctis patribus in Nicæa congregatis, & a centum quinquaginta qui Constantinopoli eo tempore convenerunt, consentit epistola scripta a sanctissimo archiepiscopo & patre nostro Leone ad beatæ memoriæ Flavianum; consona est etiam iis quæ in prima Ephesina synodo a beato Cyrillo gesta sunt & confirmata: & consentiens, ei tomo subscripsi.

E

Ἰουλιανὸς ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Ρωσοῦ Κιλικίας δευτέρας εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσιω-

Julianus reverendissimus episcopus Rhosi Ciliciæ secundæ dixit: Congruit epistola san-

ctiſsimi archiepiſcopi Leonis expoſitioni fidei ſanctorum patrum trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta, & iis quæ in prima Epheſina ſynodo ſub beatiſsimo Cyrillo geſta ſunt & confirmata ; & conſentiens, ſubſcripſi ei tomo.

Paulus reverendiſsimus epiſcopus Mariamnæ Syriæ ſecundæ dixit: Sanctiſsimi & religioſiſsimi archiepiſcopi urbis Romæ Leonis epiſtola conſona eſt expoſitæ fidei a ſanctis patribus in Nicæa, & poſt hæc a centum quinquaginta Conſtantinopoli, & iis quæ a beato Cyrillo Epheſi prius ſcripta ſunt : & huic conſentiens ſubſcripſi.

Atarbius reverendiſsimus epiſcopus Trapezuntis, civitatis Ponti Polemoniaci, dixit: Per fidem conſubſtantialis trinitatis, & ſapientiam divinitus vobis ſubminiſtratam, veſtra etiam gloria videt, epiſtolam ſanctiſſimi Leonis conſonam eſſe expoſitioni fidei trecentorum decem & octo ſanctiſsimorum patrum qui Nicææ, & centum quinquaginta qui poſtea in regia urbe convenerunt, & iis quæ Epheſi ſub ſanctæ memoriæ Cyrillo prius geſta ſunt & confirmata : ac propterea & nos, & religioſiſsimus Dorotheus Neocæſareæ metropolis noſtræ epiſcopus, ita ſentientes, ſubſignavimus,

(1) Act. 15. dicitur Photinus Archidiaconus Theocliti hpiſcopi Peſſinuntis.

Photinus (1) diaconus, vicarius Dorothei reverendiſsimi epiſcopi Neocæſareæ Ponti Polemoniaci, dixit : Ego quoque hæc depono.

Atarbius autem vices geſtiſſe Dorothei Ep. Neocæſareæ. Hardouinus.

Joannes reverendiſsimus epiſcopus Polemonii : civitatis Ponti Polemoniaci, dixit : Epiſtola ſanctiſsimi papæ Leonis conſona eſt expoſitioni trecentorum decem & octo ſanctorum patrum qui Nicææ, & centum quinquaginta qui Conſtantinopoli convenerunt, & priori ſynodo Epheſinæ ſub beatiſsimo Cyrillo : & ipſam ſubſignavi.

Gratidianus reverendiſsimus epiſcopus Ceraſuntis Ponti Polemoniaci dixit: Epiſtolam ſanctiſsimi archiepiſcopi papæ Leonis, conſentientem expoſitioni ſanctorum patrum trecentorum decem & octo qui Nicææ, & centum quinquaginta qui Conſtantinopoli convenerunt, & iis quæ Epheſi ſub ſacræ memoriæ Cyrillo geſta & confirmata ſunt, ſubſignavi.

(Joannes epiſcopus Carrhæ, ſimiliter.

* Junopolis

Rheuus reverendiſsimus epiſcopus * Junopolis Paphlagoniæ dixit : Epiſtolam ſanctiſſimi archiepiſcopi Leonis, conſentientem expoſitæ fidei a trecentis decem & octo, & centum quinquaginta ſanctis patribus, & iis quæ in priore ſynodo Epheſina a ſanctiſsimo Cyrillo confirmata ſunt, ſubſignavi.

Cajumas reverendiſsimus epiſcopus Marcopolis, provinciæ Oſroenæ, dixit : Epiſtola ſanctiſsimi archiepiſcopi Leonis concordat cum iis quæ expoſita ſunt a trecentis decem & octo ſanctis patribus, & a centum quinquaginta, & cum iis quæ a beato Cyrillo confirmata ſunt in priore ſynodo Epheſina : & ſubſcripſi ei.

A τάυτῃ ἀρχιεπισκόπῳ Λέοντος τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τε ἑξακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ τοῖς ἐπὶ τῷ μακαρίτῃ Κυρίλλῳ ἐν Ἐφέσῳ πραχθεῖσι, καὶ βεβαιωθεῖσιν ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ καὶ συνθέμενος ὑπέγραψα τῷ τόμῳ.

Παῦλος ὁ ἁλλαβέσατος ἐπίσκοπος Μαριάμνης Συρίας δευτέρας εἶπε· τῇ ἐκτεθείσῃ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ πίστει, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἐν Κωνσταντινουπόλει ργ'. καὶ τοῖς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου γραφεῖσιν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον, σύμφωνός ἐστιν ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ θεοφιλεστάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων Λέοντος· καὶ ταύτῃ συνθέμενος ὑπέγραψα.

B Ἀτάρβιος ὁ ἁλλαβέσατος ἐπίσκοπος πόλεως Τραπεζοῦντος Πόντου Πολεμονιακοῦ, εἶπε· τῇ πίστει τῇ περὶ τῆς ὁμοουσίου Τριάδος, καὶ τῇ θεόθεν ὑμῖν ἐπιχορηγηθείσῃ σοφίᾳ, συνορᾷ καὶ ἡ ὑμετέρα εὐδοξότης, σύμφωνον εἶναι τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγιωτάτων πατέρων τιθ', καὶ τ ρν'. τ τῇ βασιλευούσῃ συναχθέντων μετὰ ταῦτα προρρηθεῖσαν, καὶ τοῖς ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Κυρίλλου τὸ πρότερον πραχθεῖσι, καὶ βεβαιωθεῖσι, τ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου Λέοντος· καὶ δέχομαι τοῦτο ἡμεῖς τε, καὶ ὁ θεοφιλέστατος Δωρόθεος ὁ τῆς μητροπόλεως ἡμῶν Νεοκαισαρείας

C ἐπίσκοπος, καθυπεσημηνάμεθα, ὅπῳ φρονοῦντες.

Φωτεινὸς διάκονος, τοποτηρῶν τῷ ἁλλαβεσάτου ἐπισκόπου Δωροθέου Νεοκαισαρείας Πόντου Πολεμωνιακοῦ εἶπε· κἀγὼ τοῦτο καταντίθημι.

Γωάννης ὁ ἁλλαβέσατος ἐπίσκοπος πόλεως Πολεμονίου Πόντου Πολεμωνιακοῦ, εἶπεν. ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Λέοντος σύμφωνός ἐστι τῇ ἐκθέσει τῶν ἑξακοσίων δεκαοκτὼ ἁγίων πατέρων τ ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντων, καὶ τῇ συνόδῳ τῇ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον, τῇ ἐπὶ τοῦ μακαρίτου Κυρίλλου· καὶ ὑπεσημειωσάμην αὐτῇ.

* Γρατιδιανός

D * Γρατιανὸς ὁ ἁλλαβέσατος ἐπίσκοπος Κερασοῦντος Πόντου Πολεμωνιακοῦ, εἶπε· τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου παπα Λέοντος, συμφωνούσῃ τῇ ἐκθέσει τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἑξακοσίων δεκαοκτὼ τῶν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ τοῖς ἐν Ἐφέσῳ ἐπὶ τοῦ τ ὁσίας μνήμης Κυρίλλου πραχθεῖσι, καὶ βεβαιωθεῖσι, καὶ ὑπεσημειωσάμην.

Ρεῦος ὁ ἁλλαβέσατος ἐπίσκοπος Ἰωνοπόλεως Παφλαγονίας εἶπε· τῇ ἐπιστολῇ τοῦ ἀγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος, τῇ συναδούσῃ τῇ ἐκτεθείσῃ πίστει παρὰ τῶν ἑξακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τ ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων, καὶ τοῖς τοῦ ὁσιωτάτου Κυρίλλου ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον βε-

E βαιωθεῖσιν, ὑπεσημειωσάμην.

Καίσμος ὁ ἁλλαβέσατος ἐπίσκοπος Μαρκωπόλεως, ἐπαρχίας Οσροωνῆς, εἶπε· συνᾴδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Λέοντος τοῖς ἐκτεθεῖσι παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἑξακοσίων δεκαοκτὼ, καὶ τ ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ τοῖς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον βεβαιωθεῖσι· καὶ ὑπέγραψα αὐτῇ.

MURRAY'S SMALL CLASSICAL ATLAS

Oko 451-2. godine:
Papa Lav episkopu Rosa (Kotora) Julijanu*

Saznavši šta se kod Efesa dogodilo preduzimanjem jednog čovjeka, veoma smo se ražalostili, zbog onoga što je počinjeno bezbožno i mahnito; ali upravljajući duh prema našem Gospodu, u nama se rađa veliko pouzdanje u istu onu istinu koju slijedimo, ne propuštajući da činimo uz pomoć milosti Božije, sve što vjerujemo da će biti na korist. Dakle, treba da se držimo svega čega se držimo, iako bijesni bura od jednog vihora, treba prigrliti vedro spokojstvo, dok istina svoje zrake razliva po univerzumu i satire mrak nevjerništva. Oprosti što ti naloge dajem usmeno preko donosioca. Predato III dana prije oktobarskih ida, za vrijeme konzulovanja Asturija i Protogena.

* PL, vol. 54, col. 909.

LXXXII. — *Cujus superior ad Julianum episcopum.*

Cognitis quæ apud Ephesum unius hominis præsumptione sunt gesta, magno quidem dolore affecti sumus, de his quæ impie furioseque commissa sunt; sed ad Dominum nostrum animos dirigentes, multam fiduciam ab ipsa quam sequimur veritate concipimus, non omittentes omnia agere, quæ auxiliante Dei gratia, credimus profutura. Tenendum ergo nobis est quod tenemus, et sæviente unius turbinis procella, serenissima fidei est amplectenda tranquillitas, donec radios suos veritas per universa diffundat, et caliginem infidelitatis consumat. Quæ autem disposita sunt per latoris sermonem agnosces. Data III Idus Octobris, Asturio et Protogene consulibus.

Oko 451-2. godine: Papa Lav episkopu Julijanu*

PISMO XLIII
upućeno episkopu Julijanu

LEON episkopu JULIJANU

Često smo se uvjerili u vjeru hrišćanskog cara veoma očiglednim dokazima i što se našeg (cara tiče) zahvaljujem se što sam udostojen da se udaljim od ljudskih poslova zbog njegove blagočestivosti i što imam takvog vladara koji pomno i sa najvećom budnošću gleda na poslove vjere i države uijvek se suprotstavljajući pokušajima jeretika i ne dopuštajući da išta od njihove bezumnosti protiv katoličke vjere bude dopušteno, čijim beneficijama po Bogu je ponovo vraćen Jerusalimski episkop, a monahe koje je bila zaposjela podmuklost jeretičke laži, prizvao je pameti njegov carski autoritet. I zato, čim sam primio tvoja pisma koja su sve ovo sadržavala, ne samo istoga dana, nego gotovo istog časa sam pohitao da odgovorim, kako bi me ti još bolje obavijestio o svemu što si mi pisao. Zahvaljujem (Bogu) što nam je brat Proterije, episkop grada Aleksandrije, uputio pismo puno zadovoljstva zbog njegove (careve) vjere i jasno pokazao šta misli, kome je potrebno da ukažem dužnu zahvalnost za iskrenost njegove vjere, pošto ni u čemu ne ugrožava dostojanstvo svoje crkve, privilegije svoga položaja, po ugledu na otačku starinu, čuva neokrnjene prema kanonskom pravu, a o ovogodišnjoj Pashi da ne treba da imamo nikakve sumnje. Ali ono što smo saznali o budućoj, za koju je Teofil, episkop grada Aleksandrije, vjerovao da treba propisati devetog dana prije majskih kalenda, Pasha nikada, još od vremena ovaploćenja Gospodnjeg, tako nije određena. Stoga se složio da to treba što pomnije ispitati kako bi se izbjegla migućnost greške. Naime, u našim analima piše da je na dan majskih kalenda najshodnije od naših Otaca ustanovljen i slavljen. I da se ne bi ni kod nas ni kod istočnjaka stvarala razlika u vezi sa tim, ovo što prije neka se tvoja milost udostoji učiniti u naše ime zajedno sa hrišćanskim carom. Mada je i sam najmilostiviji car bio povjerio svojim egipatskim episkopima ovu brigu oko što pomnijeg preispitivanja, udostojio se da zaista lično ukaže na moje pismo upućeno Halkedonskom saboru i da se ono pročita prisutnim episkopima i klericima i da ga tvojim pismima priloži. Ali izgleda da je moje mišljenje potvrđeno sve do onog odjeljka u kome se radi o vjeri. Stoga sam se začudio što je sve ostalo što je tome uslijedilo nijesu svi jednako razumjeli, budući da je trebalo svima u najvećoj mjeri da bude poznato da smo prekorili opaku sujetu i da smo uvijek pisali da treba ustanovljeno očuvati neokrnjeno od novih zloupotreba. I još zahvaljujemo što je prezviteru, za koga tvrdiš da je bio osujećen (da pročita moje pismo) iako je bio u sve upućen, oprošteno. Znaš da sam i hrišćanskom caru poslao pismo i u njemu sam mu zahvalio zato što mi je izvolio pokazati svoju brigu kako za stanje u vjeri tako i za sigurnost u državi. On nam je, pak, poslao drugo pismo zalažući se za episkopa Anatolija, kako bismo mu učinili uslugu, budući da je dopustio njegovo popravljanje i obećava da će zadovoljiti u svemu što se tiče očuvanja vjere. Predato na januarske ide, za vreme konzulovanja izuzetnih ljudi Ecija i Studija.

* PL, vol. 54, col.

XLIII. — *Ad Julianum episcopum.*

Leo Juliano episcopo.

Christianissimi principis fidem sæpe evidentissimis probavimus documentis, ac de nostro gratias ago qui talem dignatus est rebus humanis concedere pro sua pietate rectorem, qui fidei causas et reipublicæ summæ vigilantiæ studio tueretur, hæreticorum ausibus semper obsistens, et nihil eorum insaniæ adversum catholicam fidem licere permittens, cujus post Deum beneficiis hoc debetur, quod Hierosolymitanus episcopus est receptus, et monachos quos perfidia hæreticæ falsitatis invaserat ad sanitatem augusta auctoritas revocavit. Mox itaque, ut accepi epistolas tuas talia continentes, non solum eadem die, sed prope eadem die responsum reddere maturavi, ut certior de omnibus quæ scripseras reddideris. Fratrem Proterium Alexandrinæ urbis episcopum gratulor satisfactionis plenas de fide sua ad nos litteras direxisse, et manifeste, quidnam teneat indicasse, cui me dignam gratiam pro fidei ipsius sinceritate necesse est præstare, ut honorem in nullo suæ perdat ecclesiæ, sedis suæ privilegia paternæ antiquitatis exemplo, juxta canonum illibata jura possideat, de præsentis anni Pascha, nulla dubitatio esse nobis potuit. Sed de futuro quod scivimus, quod Theophilus Alexandrinæ urbis episcopus nono Kalendarum Maiarum die, quod nunquam ita a tempore Dominicæ resurrectionis celebratum est credidit ascribendum. Unde sollicitius congruit inquiri, ut omnis occasio tollatur erroris. Nam in nostris annalibus Kalendarum Maiarum die, aptissime a Patribus nostris et constitutus legitur et celebratus. Ac ne vel apud nos, vel apud orientales nascatur ex hac parte diversitas, hoc instantius nostro nomine cum Christianissimo principe agere tua dignetur dilectio. Quamvis et ipse clementissimus princeps se inquisitione sollicitissima curam hanc Ægyptiis delegasset suis episcopis dignatus sit indicare. Epistolam sane meam ad Chalcedonensem synodum datam præsentibus episcopis et clericis lectam fuisse tuis epistolis retulisse. Sed usque ad illud capitulum quo ea quæ de fide acta sunt, meus videtur firmasse consensus. Unde miratus sum, quod reliqua quæ secuta fuerunt, non pariter in notitiam eorum quibus sunt lecta prolata sint, cum maxime omnibus innotescere debuisset, improbum a nobis ambitum notatum fuisse, et novis usurpationibus constituta, inviolata, ut semper scripsimus, servarentur. Et jam presbyterum quem asseris fuisse discussum gratulamur cognitione habita in omnibus fuisse purgatum. Epistolam quoque ad Christianissimum principem noveris me misisse in qua illi gratias egi, quia curam mihi suam tam pro fidei causa quam pro securitate reipublicæ dignatus est indicare. Aliam quoque ad nos epistolam dedit interveniens pro Anatolio episcopo, ut nostri illi animi gratia præbeatur, quoniam correctionem ejus permittit, et in omnibus satisfacturum esse quæ ad fidei observantiam pertinentur, pollicet. Data quinto Idus Januarii, Etio et Studio viris clarissimis consulibus.

Oko 451-2. godine:
Papa Lav savjetuje Julijana iz Rosa*

PISMO[132] LXXXI
Upućeno[133] episkopu Julijanu

Kratka sadržina - *Opominje Julijana dugo mučenog Dioskorovom drskošću da ne smije dozvoliti posrnulima da pristupe pričešću, ukoliko besramnost nije osuđena zajedno sa onima koji je šire.*

LEON episkopu JULIJANU

Preko naših sinova klerika iz Konstantinopolja primio sam pismo tvog bratstva koje nam javlja o tvom zdravlju; u njemu pišeš da se ono pogoršalo mnogobrojnim jadima: kao da nije bilo dovoljno materijala za brige i napore, koji zamaraju dušu prionulu uz istinu među bestidnim protivnicima katoličke vjere: i to[134] ti je bilo na umu, kako pišeš, da se u slučaju potrebe i pred nama i pred otadžbinom pokažeš. A ja sam se zaista nadao da ću kroz tvoja usta[135] jasnije saznati stranputice svih jeretika. Ali zahvaljujem Bogu što si ostao nepovređen i ti i Crkva tako da ti je bilo moguće kod njih u međuvremenu boraviti, a njihova vjerovatna sloga nam je postala poznata, kao što jasno otkriva i pisanje brata Anatolija i pokazuju djela koja je on u našem prisustvu izvršio, najdraži brate. Ali da se vratim prethodno rečenom i doprinesem blizini ozdravljenja, podstičem te da budeš stalno na oprezu protiv lukavstava licemjerja; budući da ti u tome i tvoj duh i naš autoritet pomažu. Kad već bude dopušteno da sve izgleda bolje, to jest da im bude žao što su bili prevareni i kada bude osuđena ta prevara zajedno sa onima koji su je širili, i budu molili milost naše zajednice (što mi svakako rado prihvatamo, s namjerom da im vratimo onu zajednicu koju žele, kada budu ispunili obećano[136]), pa ipak znamo da neki ostaju uporni u svojoj tvrdoglavosti: njih treba više pritisnuti, ako ne žele da se urazume dobronamjernošću. Uputićemo naše (legate) u tu svrhu poslije svete[137] Pashe kako bi zajedno sa tobom izvršili ono što mi budemo odlučili. Dato na aprilske ide, za vrijeme konzulovanja izvanrednog čovjeka Adelfija.

---

* PL, vol. 54, col. 915-916.

132 Al. 61. Koje je ranije bilo 81, sada je 107. Napisano je 7. aprila 451. godine

133 Ovo pismo se nalazi u kolekciji rukopisa 12, 18 i 19.

134 Dvije kolekcije kodeksa 12, *idque, ut scribis, fuerit animi = i to je bilo, kako pišeš bilo (stanje) duha.* Ratisp. ima *idque,* ali tamo stoji *animus.*

135 Tako iz rukopisa spomenutih u prethodnoj bilješci. U nekom kodeksu Vulgat., *cognoscerem,* stoji *re* bez *o* zbog kontaktakta sa slovom *o* iz prethodne riječi.

136 Ratisp. *proemissa (nema takve riječi u rječnicima!)*

137 Riječ *Pasha*, koja u našim i izdatim rukopisima nedostaje, sačuvali smo ubačenu od Kvesnela iz Grimaničkog kodeksa, stoga što slično u prethodnom pismu u I kapitulu stoji: *post venerabilem diem festis pashalis(= poslije svetog dana pashalnog praznika)* konstantinopoljski klerici vraćeni na Istok ili, bolje rečeno, za koje se priča da su povučeni, sa kojima je sv. Leon već odredio da prebaci i svoje legate, kako smo napomenuli u bilješci 7 (stubac 909, br. 4(d)) u pismu 78. Ovaj komentar isti Kvensel na margini dodaje: *Grimanik dodaje* Pashe, *podrazumijevajući osmi dan od Pashe koja je bila 8. aprila.* Ovo je smatrao zbog toga što je vjerovao da je ovo pismo napisano na same aprilske ide, kada je zavedeno. Ali da su sva ova pisma, zavedena na aprilske ide, napisana prije Pashe, kada je Leon razmišljao da (svoje) legate pridoda Konstantinopoljskim klericima koji su se vraćali; a da su bila zavedena onoga dana kada je promijenivši mišljenje odustao od slanja legata i vjerovatno je konstantinopoljske klerike otpustio same. Tako se, naime, uklapa ono što u pismu stvara teškoće u vezi sa ovim. Zato nije potrebno na ovom mjestu umesto dana Pashe razumeti njen osmi dan.

LEO episcopus JULIANO episcopo.

Litteras fraternitatis tuæ per filios nostros Constantinopolitanos clericos, nuntias tuæ salutis accepi; quibus te magnis tribulationibus gravatum fuisse significas : cum utique non defuerit materia sollicitudinis et laboris, quæ inter procaces catholicæ fidei adversarios inhærentem veritati animum fatigarent; [l] isque, ut scribis, fuerit animus ut per occasionem necessitatis et nobis te et patriæ præsentares. Quod vero futurum speraveram, ut apertius omnium hæreticorum ambages tuo ore [m] recognoscerem. Sed gratias Deo, quod ita et incolumitas tua, et Ecclesiæ causa profecit, ut liberum tibi fuerit apud eos interim degere, quorum nobis probabilis consensus innotuit, sicut et fratris Anatolii scripta profitentur, et gesta quæ apud ipsum coram nostris sunt confecta demonstrant, frater charissime. Remeantibus ergo prædictis, salutationis vicissitudinem reddo, et ut contra falsitatis astutias perseverantem diligentiam teneas fidenter exhortor; cum tibi ad hoc et tuus animus et nostra auctoritas suffragetur. Quoniam licet de multis meliora indicata sint, quod scilicet doleant se deceptos, et damnata perfidia cum auctoribus suis, gratiam nostræ communionis exposcant (quod nos adeo libenter accepimus, reddituri his hanc quam desiderant communionem, cum promissa [n] compleverint), quosdam tamen **1043** persistere in sua obduratione cognovimus : quos oportet districtius comprimi, si nequeunt benignitate sanari. Ad quam rem nostros post diem venerabilem [o] Paschæ dirigemus, qui tecum participato consilio ea quæ a nobis constituta fuerint exsequantur. Data idibus Aprilis, Adelfio viro clarissimo consule.

[k] Invenitur hæc epistola in mss. collect. 12, 18 et 19.

[l] Duo codd. collect. 12, *idque, ut scribis, fuerit animi*. Ratisp. habet *idque*, sed *animus*.

[m] Ita ex mss. superiori annotatione memoratis. Vulgati ex aliquo codice, *cognoscerem*, omisso *re* ob earumdem litterarum concursum in fine vocis præcedentis.

[n] Ratisp., *præmissa*.

[o] Vocem *Paschæ*, quæ in nostris mss. et editis deest, a Quesnello insertam ex codice Grimanico retinuimus, eo quod similiter in epistola præcedenti cap. 1, *post venerabilem diem festi paschalis* Constantinopolitani clerici ad Anatolium remissi seu potius remittendi tradantur, cum quibus suos quoque legatos S. Leo transmittere jam destinaverat, uti monuimus annot. 7 (*Col* 903, *n.* d) in epist. 78. Hanc autem postillam idem Quesnellus margini adjecit : *Grimanicus addit* Paschæ, *hoc forte intelligens de octava Paschatis, quod fuerat* 8 *Aprilis*. Id censuit, propterea quod hanc epistolam exaratam credidit ipsis idibus Aprilis quibus signatur. Sed omnes has epistolas notatas idibus Aprilis ante Pascha fuisse scriptas, cum Leo cogitabat legatos Constantinopolitanis clericis remeantibus jungere; signatas autem fuisse ea die qua mutato consilio legationem distulit, et solos Constantinopolitanos clericos dimisit, probabilius est. Sic enim conciliantur quæ in hujusmodi litteris difficultatem facessunt. Hinc autem pro die Paschatis, ejus octavam hoc loco intelligere opus non est.

Godina 451:
Pismo[138] LXXXII upućeno[139] Marcijanu Avgustu[*]

[140]**Kratka sadržina -** ***I Čestita zbog očuvanja katoličke vjere od koje zavisi mir u carstvu. II Riječ je o onima koji upadaju u jeres ne u vezi sa vjerom, nego u vezi sa Svetim pismom, koje Sveti Oci smatraju da se ne smije tumačiti drugačije.***

Episkop **LEON MARCIJANU** Avgustu

I Poglavlje - [141]Mada smo preko Konstantinopoljskih klerika tvojoj svjetlosti i ranije[142] pisali, pa ipak, pošto smo primili pismo vaše[143] milosti preko presvijetlog čovjeka, prefekta grada, moga sina[144] Tacijana, primio sam mnogo čestitanja: jer sam priznao da ste vi veoma revnosni kada je mir u Crkvi u pitanju. Ovoj svetoj želji[145] dostojno pristaje poređenje, da u kakvom stanju želite da bude religija, takvo stanje imate u carstvu. Naime, kada među hrišćanskim prvacima Duh Božiji slogu utvrdi po cijelom svijetu jača (njena) sestra, povjerenje: jer napredak ljubavi i vjere čini tako nepobjedivom silu oba (ova) oružja da milošću Božijom ispovijedanjem jedne vjere istovremeno se razara i jeretička lažnost i varvarsko neprijateljstvo, preslavni care. Pošto se tako, naime, kroz carsko prijateljstvo uvećala nada u nebesku pomoć, sa više pouzdanja se usuđujem da podstičem vašu blagočestivost prema svetoj tajni ljudskog spasenja: kako ne biste dopustili da se istražuje nečija podmuklost kao da se radi o nečem nesigurnom i da neko bestidan[146] i bezočan odlučuje šta treba slijediti. I mada nije dopušteno udaljiti se od evanđeoskog i apostolskog učenja, ili suditi o svetim Pismima drugačije, nego što su blaženi apostoli i naši oci naučili i poučavali, te se upravo sada pokreću pogubna pitanja protivna običajima[147], koja (pitanja) je Sveti Duh, kada ih je đavo nedavno probudio u srcima koja bio je zaposjeo, preko učenika istine već iskorijenio.

---

138 Al. 62. Koje je ranije bilo 82, sada je 103. Napisano je 13. aprila 451. godine.
139 Nalazi se u rukopisima kolekc. Hisp. Isid. 11, 12, 18 i 21, sve do 24 i u Sihardovom primjerku.
* PL, vol. 54, col. 917-918.
140 U Hispanskom (rukopisu): *Ejusdem Leonis ad Marcianum Augustum, ubi de illo pro conservatione catholicae fidei gratulatur (= Istog Leona Marcijanu Avgustu, u kome mu čestita zbog očuvanja katolicke vjere).*
141 Sihardov primjerak, *Etsi per Constantinopolitanos.(= Iako preko (klerika) iz Konstantinopolja).* Malo dalje, *ad pietatem vestram* u izdanjima prije Kvesnela sa rukopisima kolekc. 24.
142 Ukazuje na 78. pismo.
143 Ovo Marcijanovo pismo koje je donio Tacijan, različito je od prethodnih 73, i 76. Ovo pak posljednje datirano je na dan 22. novembra god. 450. Tacijan pak, prefekt grada Konstantinopolja, dana 18. decembra iste godine još nije otišao iz Konstantinopolja, kako je jasno iz zakona 2 Justinijanovog Kodeksa, pod naslovom *De Officio praetorum,* koji se istom Tacijanu pripisuje, datiran je XV dana prije januarskih kalenda u Konstantinopolju, za vrijeme konzulovanja Valencijana po VII put i Avijena, gdje se *praefectus praetorio (= prefektom pretorije)* pogrešno naziva, iako se i kod Leona i u drugim dokumentima godine 451. i 452. uvijek naziva *praefectus urbis (= prefektom grada).* Na ovom mjestu se prilično jasno naznačava da je ovaj Tacijan, pošto je 78. pismo, zavedeno dana 13. aprila, predato konstantinopoljskim klericima, došao u Rim i da je carska pisma predao Leonu. Dakle, ovo pismo Marcijanovo, na koje Leon ovdje odgovara, propalo je.
144 Vindebon. Hisp., *nostrum (= našeg).* Grim. pogrešno, *Titianum*
145 Kvesnel, *divina.* Ponovo vraćamo čitanje prethodnika, koje dakako svi naši kodeksi i Sihardov primjerak potvrđuju.
146 Vat. Hisp. i Isidor *mprudenti (nerazborit).*
147 Izdavači sa pojedinim rukopisima *moveantur (neka se pokrenu).* Međutim, smisao ne bi ostao sačuvan, više odgovara *moventur (pokreću se)* iz Vat. Hisp. et Isid. Samo što umjesto *questiones (pitanja/ispitivanja)* Vat. Kolekc. ima *suggestiones (dodavanja).*

EPISTOLA [a] LXXXII.

[b] AD MARCIANUM AUGUSTUM.

[c] SYNOPSIS. — I. *Pro conservatione catholicæ fidei gratulatur, cui pax imperii rependitur.* — II. *De solis errantibus agendum esse, non de fide vel Scripturis, quas aliter quam SS. Patres interpretari nefas sit.*

LEO episcopus MARCIANO Augusto.

CAP. I. — [d] Quamvis per Constantinopolitanos clericos ad pietatem tuam ante [e] rescripserim, sumptis tamen clementiæ vestræ [f] litteris per virum illustrem præfectum **1044** urbis filium [g] meum Tatianum, magnam materiam gratulationis accepi : quia studiosissimos vos ecclesiasticæ pacis agnovi. Cui sancto desiderio [h] digna equitate confertur, ut quem statum esse cupitis religionis, eumdem habeatis et regni. Nam inter principes Christianos Spiritu Dei confirmante concordiam, gemina per totum mundum fiducia roboratur : quia profectus charitatis et fidei utrorumque armorum potentiam insuperabilem facit, ut propitiato per unam confessionem Deo, simul et hæretica falsitas et barbara destruatur hostilitas, gloriosissime imperator. Aucta igitur per imperialem amicitiam spe cœlestis auxilii, confidentius pietatem vestram pro sacramento salutis humanæ incitare præsumo : ne cujusquam procaci [i] impudentique

[a] Al. 62. Quæ autem antea 82 erat, nunc 103. Scripta 13 Aprilis an. 451.

[b] Exstat in mss. collect. Hisp. Isid. 11, 12, 18 et 21 usque ad 24, ac in exemplo Sichardi.

[c] In Hispanica : *Ejusdem Leonis ad Marcianum Augustum, ubi de illo pro conservatione catholicæ fidei gratulatur.*

[d] Exemplum Sichardi, *Etsi per Constantinopolitanos.* Post pauca, *ad pietatem vestram* in editis ante Quesn. cum mss. collect. 24.

[e] Indicatur epistola 78.

[f] Hæ Marciani litteræ a Tatiano delatæ, diversæ sunt a præcedentibus 73 et 76. Hæc enim ultima data fuit die 22 Novembris an. 450. Tatianus vero præfectus urbis Constantinopolitanæ nondum Constantinopoli discesserat die 18 Decembris anni ejusdem, ut liquet ex lege 2 Cod. Justinianei, tit. *de Officio prætorum*, quæ eidem Tatiano inscribitur, data XV *kal. Januarii Constantinopoli, Valentiniano* VII *et Avieno coss.* ubi perperam *præfectus prætorio* appellatur, cum et apud Leonem et in aliis documentis ann. 451 et 452 semper *præfectus urbis* nominetur. Hunc quidem Tatianum post traditam Constantinopolitanis clericis epistolam 78 signatam die 13 Aprilis Romam advenisse, et imperiales litteras Leoni tradidisse hoc loco non obscure significatur. Hæ igitur Marciani litteræ, quibus Leo hic respondet, desiderantur.

[g] Vindebon. Hisp., *nostrum.* Grim. perperam, *Titianum.*

[h] Quesnellus, *divina.* Anteriorum lectionem restituimus, quippe quam omnes nostri codices et exemplar Sichardi approbant.

[i] Vat. Hisp. et Isid., *imprudentique.*

[i] Utrique Hisp. et Vat. Isid., *nec in uno quidem.* Duo alii codd. cum Sichardo, *nec uno.* Mox, *deviare* pro *dissidere* in mss. collect. 21. Dein *habere* pro *savere* in Vat. Hisp. et Isid.

II Poglavlje - Odviše je nepravedno da prizivamo zbog nerazboritosti nekolicine osudu mišljenja i ratove zbog rasprava o ovaploćenju, iako, pošto se rasprava već obnovila, treba raspraviti da li je Eutih bezbožno razmišljao i da li je izopačeno sudio Dioskor, koji se osudom oborio na blaženopočivšeg Flavijana, i neke bezazlenije je udario (tako) da su se pretvorili u istu ruševinu. Mnogima od njih već se, kako smo saznali, obraćate da pruže zadovoljenje, a oni koji mole milost zbog svoje prevrtljivosti, ne treba da raspravljaju o tome kako bi trebalo čuvati vjeru, nego na čije molbe i koliko bi trebalo popustiti. Stoga ću potpunije i vještije doprinijeti vašem blagočestivom nastojanju, koje smo udostojeni da imamo u vezi sa saborom koga treba zakazati, preko poslanstva, koje će odmah, ako Bog dopusti, doći vašoj milosti i mislim da će biti od koristi u vezi sa tim slučajem.

versutia quasi de incerto quid sequendum sit sinatis inquiri. Et cum ab evangelica apostolicaque doctrina [j] ne uno quidem verbo liceat dissidere, aut aliter de Scripturis divinis sapere, quam beati apostoli et patres nostri didicerunt atque docuerunt, nunc demum indisciplinatæ [k] moventur et impiæ quæstiones, quas olim mox ut eas per apta sibi corda diabolus excitavit, per discipulos veritatis Spiritus sanctus exstinxit.

Cap. II. — Nimis autem [l] iniquum est ut per paucorum insipientiam ad conjecturas opinionum et [m] ad carnalium disputationum bella revocemur, tamquam reparata disceptatione **1045** tractandum sit [n] utrum Eutyches impie senserit, et utrum perverse Dioscorus judicarit, qui in sanctæ memoriæ Flaviani condemnatione se perculit, et simpliciores quosque, ut in eamdem ruinam provolverentur, impegit. Quorum multis jam, ut cognovimus, ad satisfactionis remedia conversis, et veniam de inconstanti trepidatione poscentibus, non cujusmodi sit fides [o] tenenda tractandum est, [p] sed quorum precibus et qualiter annuendum. Unde piissimæ sollicitudini vestræ, quam [q] de indicenda synodo habere dignamini, per legationem, quæ confestim ad clementiam vestram, [r] Deo annuente, perveniet, quidquid ad causæ utilitatem arbitror pertinere, plenius atque opportunus suggeretur. Data [s] nono kalendas Maii, Adelfio viro clarissimo consule.

[k] Editi cum nonnullis mss., *moveantur*. Ne autem sensus maneat suspensus, magis placuit *moventur* ex Vat. Hisp. et Isid. Mox, pro *quæstiones* Vat. collect. 11 habet *suggestiones*.

Godina 453:
Pismo[148] CXXII upućeno[149] episkopu Julijanu[*]

Kratka sadržina
Moli ga da u vezi sa raspravom oko Pashe sljedeće godine pažljivo ispita i da mu odgovori.

LEON episkopu JULIJANU

[150]U vezi sa primjedbama o Pashi blaženopočivši Teofil pišući Avgustu Teodosiju Starijem, prije sto godina, kada je pomenuti car prvi put bio konzul, uredio je određivanje praznika i od njegovog uputstva prolazi sada sedamdeset i četvrta godina; na osnovu tog uputstva za vrijeme konzula Opiliona, na dan prije aprilskih ida određen je ovaj sveti praznik; odatle sljedeće godine taj praznik po proračunu[151] pada na dan prije aprilskih nona. Ali se zna da godina, koja će biti sedamdeset i šesta, ima bilješku koja nije u saglasnosti sa primjerom cjelokupne antike ni sa autoritetom Otaca. Stoga Pasha mora da se prebaci u nedjelju, u osmi dan prije majskih kalenda, te tako isuviše[152] očigledno izlazi iz okvira granica unaprijed određenih od starine[153], iako je mogao da odredi pashalnu svečanost petnaestog dana prije majskih kalenda, kao što su drugi[154] odredili. Stoga kako me veoma brine da ovo ubjeđenje ne [155]ojača kod Egipćana, uputio sam pismo velikom hrišćaninu i najmilostivijem vladaru, u kome sam pažljivo izložio uzrok (svoje) uznemirenosti i ponizno sam zatražio da svoje djelovanje, onako kako je navikao, pažljivo odmjeri: da zapovijedi da se [156]oni koji izgleda imaju gotovu primjedbu na ovo računanje slože i da pažljivo ispitaju: da se to određenje ne bi održalo i kako se ovaj ispad, kome se, čini se, u ranijim vremenima protivio, ne bi smatrao (uzrokom) naše slabosti ili nemarnosti i kako se ne bi desilo u naše vrijeme, ono što nikada ranije nije bilo. Budući da je zaista potrebno da tvoje [157]bratstvo uzme učešća u staranju oko ovoga, i da se unaprijed spreči da se nešto tako ne bi dogodilo, izvoli [158]najblagočastivijem i veoma odanom vjeri caru češće ukazivati da nedvosmisleno zapovedi da [159]Egipćani budu opomenuti da na dan najvećeg praznika ne bi nekakvim neslaganjem

---

148 Ili 95. Ono je ranije bilo 122, a sada je 148. Napisano je 15. juna 453. godine.
149 Nalazi se u u istim onim kolekcijama i kodeksima u kojima i prethodno. U vulgatama je napisano *ad Eudochiam Augustam.* Na grešku, međutim, dovoljno ukazuje formula *fraternitatem tuam (tvoje bratstvo),* umjesto koje kod izdavača stoji *serenitatem tuam (tvoje blaženstvo).* Da je ispravku izvršio Kvesnel na osnovu Grimanika ukazuje Ratisp. Vidi njegovu bilješku br. 1.
[*] PL, vol. 54, col. 1058.
150 Ove riječi, *De pashali observantia* koje je Kvesnel stavio na mjesto naslova, na osnovu Ratisponskog kodeksa stoje na početku pisma.
151 U tri kodeksa, zajedno sa vulg. prije Kvesn., stoji *consequitur.* Ali, budući da je ovo pismo napisano godine 453. a besjeda o Pashi je bila 454. godine, ispravka je na mjestu.
152 Kod izdavači i u većini rukopisa stoji *audenter (smjelo).* Čini se da je valjanije čitanje rukopisa Ratisp. i više u skladu sa rečenicom koja stoji u prethodnom pismu. Vidi bilješku 16 (kol. 1057, br 2).
153 U nekim kodeksima, *antiquitatis.*
154 To jest Latini.
155 Vulgati starije bilješke zajedno sa većinom manjih navode *probaretur (odobri).* Kod. Grim. i Ratisp. slažu se u ispravci.
156 Naročito misli na Aleksandrince, kako se vidi i u pogl. 2 i 3 prethodnog pisma i dalje.
157 Zašto izdanja prije Kvesn. Ovdje biše vole *serenitatem tuam (tvoje blaženstvo)* rekli smo u bilješci 1 (kol. 1058, br. h).
158 Ratisp. briše: *religiosissimo et.*
159 Tako na osnovu Ratisp. Na drugom mjestu: *jubeat Aegyptios admonere (neka naredi da Egipćani opomenu).*

1232 EPISTOLA [s] CXXII.
[h] AD JULIANUM EPISCOPUM.

SYNOPSIS. — *Rogat eum ut de controversia Paschatis anni sequentis diligentius inquirat, rescribatque.*

LEO JULIANO episcopo.

[i] De paschali observantia sanctæ memoriæ Theo-

[s] Alias 95. Quæ autem antea 122 erat, nunc 148. Scripta 15 Junii an. 453.

[h] Exstat in iisdem collectionibus et codicibus in quibus præcedens. In vulgatis inscribebatur, *ad Eudochiam Augustam* et deinceps *Eudochiæ Augustæ*. Errorem satis indicat formula *fraternitatem tuam*, pro qua in editis contra manuscriptorum fidem suppositum fuit *serenitatem tuam*. Emendationem a Quesnello inductam ex Grimanico noster Ratisp. approbat. Vide ejusdem not. 1.

[i] Hæc verba, *De paschali observantia*, quæ tituli loco Quesnellus posuit, ex fide Ratisponensis codicis epistolam inchoant.

ili nesuglasicom sagriješili. Štogod pak o toj stvari [160]pažljivija revnost bude otkrila, neka preslavni car odmah zapovijedi da mi se to javi: jer nije valjano za spasenje njegovo i svih (ostalih) da se obred Božiji nečim ne oskvrne. [161]Predato XVII dan prije julskih kalenda, za konzulovanja izvanrednog Opiliona.

[160] Stari izdavači sa još nekoliko kodeksa: *diligentius investigare sollicitudo tua* (Al., *vestra*) *potuerit.* Kvesnelovo čitanje koje se nalazi u Grimaniku potvrđuje naš kodeks Ratisp.
[161] Tako u kodeksu Ratisp. Ostali kodeksi i izdavači: *data XVI kal. Jilii (predato 16. dana prije julskih kalenda).*

philus ad Augustum Theodosium seniorem scribens, per centum annos, a primo prædicti principis consulatu, digessit ordinem festi, cujus instructionis septuagesimus quartus nunc annus evolvitur; quo, Opilione consule, pridie idus Aprilis celebrata est sacra solemnitas; unde sequenti anno, pridie nonas Aprilis, eadem festivitas rationabiliter [a] consequetur. Sed annus qui erit septuagesimus sextus memorati episcopi annotationem habere cognoscitur, quæ a totius antiquitatis exemplo et ab omni Patrum auctoritate discordat. Siquidem in octavum kalendarum Maiarum Dominicum Pascha transtulerit, præfinitos [b] antiquitus limites nimis [c] evidenter excedens, cum in die quinto decimo kalendarum Maiarum paschalem solemnitatem, sicut constituerunt [d] alii, potuerit annotare. Unde quia non mediocris mihi sollicitudo B generatur, ne apud Ægyptios hæc persuasio [e] roboretur, ad Christianissimum et clementissimum principem scripta direxi, quibus causam scrupuli diligenter **1233** exposui, et suppliciter postulavi ut operam suam, quemadmodum consuevit, religionis cultui dignanter impendat : ut [f] eos qui hujus supputationis perfectam videntur habere notitiam, in unum jubeat convenire et diligenter inquirere : ne forte hæc definitio teneatur, et hic excessus, qui prioribus videtur repugnare temporibus, nostræ conniventiæ vel negligentiæ deputetur, et fiat in nostris diebus quod numquam ante præsumptum est. Quia vero oportet [g] fraternitatem tuam curæ istius mecum esse participem, et ne quid tale accluat præcavere, crebrius [h] religiosissimo et fidelissimo principi dignare C suggerere, ut indissimulanter [i] Ægyptios jubeat admoneri ne in summæ festivitatis die, aut dissensione A aliqua, aut transgressione peccetur. Quidquid autem de hac re [j] diligentior sollicitudo repererit, citu ad notitiam meam gloriosissimus imperator jubeat pervenire : quia et ad ipsius et ad omnium salutem pertinet ut Dei cultus nullo errore lædatur. [k] Data XVII kalendas Julii, Opilione viro clarissimo consule.

[a] Tres codd. cum vulg. ante Quesn., *consequitur*. Sed cum hæc scripta sint anno 453, et hoc loco sit sermo de Paschate anni 454, correctio potioribus mss. fulcitur.

[b] Quidam codices, *antiquitàtis*.

[c] Editi cum pluribus mss., *audenter*. Potior et sententiæ aliis epistolis expressæ conformior visa est lectio ms. Ratisp. Vide annot. 16 (*Col.* 1057, *n.* [b]) in epistolam præcedentem.

[d] Id est Latini. Confer eamdem annotationem.

[e] Vulgati antiquiores cum plerisque inferioris notæ mss., *probaretur*. Codd. Grim. et Ratisp. in correctione conveniunt.

[f] Alexandrinos præsertim intelligit ex cap. 2 et 3 epistolæ antecedentis, ut indicant etiam sequentia.

[g] Cur editiones ante Quesn. hic præferant, *serenitatem tuam*, diximus annot. 1 (*Col.* 1058, *n.* [b]).

[h] Ratisp. delet, *religiosissimo et*.

[i] Sic ex Ratisp. Alias, *jubeat Ægyptios admonere*. D

[j] Editi antiqui cum aliquot codd., *diligentius investigare sollicitùdo tua* (Al., *vestra*) *potuerit*. Quesnelli lectionem in Grimanico inventam confirmat noster cod. Ratisp.

[k] Ita cod. Ratisp. Cæteri codd. et editi, *data* XVI *kal. Julii*.

Godina 490. (493?), 28. jul:
Pismo pape Gelasija dalmatinskom episkopu Honoriju* da ne dopusti da Pelagijeva jeres, nekada osuđena u cijelom svijetu, ponovo ojača u Dalmaciji.

***Galesije najdražem bratu Honoriju*[162]**

1. Vezani stalnim i raznim teškoćama ovog vremena jedva da stižemo da predahnemo i zbog stalne brige Apostolske stolice za dobrobit cijelog Gospodnjeg stada, koju je svetom Petru sam naš Spasitelj predao riječima: *I ti kad god obrativši se utvrdi braću svoju.* (Lk 22. 32); i opet: *Simone Jonin ljubiš li me? pasi ovce moje.* (Jn 21. 17) i ne možemo i ne treba da se pravimo da uređenje ne dotiče našu brigu, misleći i govoreći sa svetim apostolom Pavlom: *Ko oslabi, i ja da ne oslabim? Ko da se sablazni, i ja da se ne raspalim?* (2Kor 11. 29). Stoga nas je strašna i nevjerovatna vijest, koja je do nas stigla, toliko pomela, povrijedila i pogodila. Naime, javljeno nam je da je pelagijanska zaraza, koja je već počela da nestaje, posadila kukolj u Dalmaciji, i da je tamo njihova blasfemija toliko ojačala da je pomela pogubnim ludilom čak i jednostavne duše. Jer se ova bezbožna jeres tim opasnije prikrada što se zarad prevare bolje maskira bojom vjerodostojnosti. Budući da nas Bog vodi, naša vjera je nepomućena istina, iznijeta na osnovu jednodušnog mišljenja[163] otaca iz cijeloga svijeta, koja razobličava i tanani otrov pogibeljne opakosti i prinosi lijek spravljen iz svetoga Pisma na spasenje ljudskom rodu. Ni na koji način dakle još ne može pomutiti srca koja obiluju rasuđivanjem, sve dok se ne pojavi skrivena rana, a tada može da sine jedino spasenje: jer kakvom god vještinom spletkarenja da se naoružа duh vječne propasti, svetim mačem (svetoga) Duha biva otkriven i ubijen.

2. Zbog toga zahvaljujući tvojoj milosti svih tamošnjih sveštenika Božijih spominje se sa bratskom ljubavlju, jer vi ste oni koji se prosvjetljenjem Božijim mogu boriti protiv novicijanskih jeresi, nekada po cijelom svijetu osuđenu izopačenost ne biste smjeli ponovo da prihvatite, niti same začetnike[164]. Mada se smatra da je teško, to treba učiniti; ima li jeresi koja je od naših starih slično iskorijenjena, a da se ne usuđuje da nas ponovo izaziva, i da nas tajno i otvoreno, prikupivši ponovo snagu, ne napada? Da li nam je dopušteno da dozvolimo ono što je od prepoštovanih otaca odbačeno, i da prihvatimo bezbožna učenja koja su oni iskorijenili? Šta je, dakle, to što nama u tolikoj mjeri nedostaje[165], da bilo čija jeres, već jednom osuđena kao pogubna, pokušava da po drugi put dođe na ispitivanje, ako radimo na tome da se obnovi ono što su odvajkada naši stari ispitali, raspravili i odbacili? Zar nijesmo mi sami svim protivnicima istine isticali

* A. Thiel: "Epistolae Romanorum Potificum", Brunsbergae, 1868, col. 321 (dalje: Thiel).

162 Norisije istor. Pelag. II, 17 primjećuje da je ovaj Honorije mitrpolit Dalmacije I stoga episkop Salonitanski, u isto uvjeravaju prve riječi njegovog pisma br. 2.

163 Vulg. *Sententia* (mišljenje) (G1 *prompta sententia <iznijeto mišljenje>)* a docnije *discretionem* je očigledna greška u pisanju.

164 Tako smo zamijenili, jer kod G1 je <cc> prešlo u ovaj oblik: *debeatis* (G1 *debetis*) *ili ono što se nepromišljeno smatra da mora biti učinjeno; koja jeres nije* (G1 treba dodati *a - od*) *starih...* Sada Gelasije ponavlja opomenu, koju je Leon u pismu 1 br. 4 Akvilejskom episkopu protiv iste jeresi uputio ovim riječima: *Tvoja milost treba dakle da se čuva i da velikom razumnošću predvidi, kako se ne bi preko takvih ljudi već jednom iskorijenjene sablazni ponovo izrodile.* Koliko je poznato iz pisama Zosiminih koja nijesu sačuvana br VII, 13 I 16 primijećeno je da je pelagijanska izopačenost, naročito godine 418. za vrijeme pape Zosime, osuđena u cijelom svijetu.

165 *Pelagijanci*, Zosiminom poslanicom (traktorija) po cijelom svijetu zvanično osuđeni, ponovo su pokrenuli da se njihov slučaj revidira. Istina, to su im neprestano uskraćivali Zosimini nasljednici, a Prosper posebno poimence hvali Celestina u knjizi protiv collat. (us)= napada(?) pogl. 20 br. 48, jer *znajući da osuđenima preispitivanje osude ne treba dopustiti, već da im je jedini lijek pokajanje, Celestije je, kao da se ne protivi pregovorima, naredio da se onaj ko zatraži audijenciju izbaci van granica cijele Italije.* Pogledaj pismo 13 br. 8 samog Celestija. Na sličan način su napadali Eutihijevci koji su na Kalhedonskom saboru osuđeni, tražeći novi sabor na kome bi se o njihovom učenju raspravljalo. Leon, pak, i njegovi nasljednici nikada nijesu prestali da se protive njihovom zahtjevu. Ako se, pek, dozvoli Pelagijancima ponovno razmatranje njihovog slučaja, neće biti moguće da se to ne dozvoli Eutihijancima, Gelasijev argument je sasvim ispravan.

Epistola 4.

Gelasii papae ad Honorium Dalmatiae episcopum.

d. 28 Jul. a. 490 (a. 493?)

p. 26. *Ut Pelagianam haeresim olim toto orbe proscriptam in Dalmatis revalescere non sinat.*

Dilectissimo fratri Honorio[1]) Gelasius.

1. Licet inter varias temporum difficultates continuis occupationibus implicati vix respirare valeamus, pro sedis tamen apostolicae moderamine totius ovilis dominici curam sine cessatione tractantes, quae beato Petro Salvatoris ipsius nostri voce delegata est *Et tu conversus confirma fratres tuos;* et item: *Petre, amas me? Pasce oves meas:* dissimulare nec possumus nec debemus, quae nostram sollicitudinem forma perstringat, cum beato Paulo apostolo sentientes atque dicentes: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror?* Ita quippe nos repente tristis horrenda et vix credibilis confecit opinio, ut mentem nostram confunderet, sauciaret, affligeret. Nuntiatum nobis est enim, in regionibus Dalmatiarum quosdam recidiva Pelagianae pestis zizania seminasse, tantumque illic eorum praevalere blasphemiam, ut simplices quosque mortiferi furoris insinuatione decipiant. Est quidem error ipse nefarius tanto perniciosor ad subripiendum, quanto ad fallendum verisimilitudinis colore versutior: *praestante Domino adest fidei catholicae pura veritas, concordibus universorum patrum deprompta sententiis[2]), quae et subtile virus funestae pravitatis exponat, et humano generi salvando conferat de Scripturarum confectione medicinam. Nullatenus igitur discretione rerum nondum abundantia corda conturbet, donec et occultum vulnus appareat et salvatio singularis elucear: quoniam quantalibet arte fallaciae spiritus perditionis armetur, sancto gladio Spiritus principalis et detegitur et necatur.

Luc. 22, 32. Joh. 21, 17. 2 Cor. 11, 29. (*f add. *sed*)

2. Quapropter per dilectionem tuam cunctos ibidem Domini sacerdotes fraterno commonemus affectu, ut qui cum erudiente vos Domino contra novitios pugnetis errores, olim perversitatem toto orbe damnatam nec ipsos recipere debeatis autores[3]). Quod si temere

[1]) Honorium hunc Dalmatiae metropolitam adeoque Salonitanum episcopum fuisse Norisius hist. Pelag. II, 17 observat, idemque suadent prima ipsius hujus epistolae n. 2 verba.

[2]) Vulg. *sententia* (G[1] *prompta sententia*) moxque *discretionem*, mendum apertum.

[3]) Ita restituimus, quod apud G[1] ee in hunc modum prolatum: *debeatis* (G[1]

to kao primjer da ne ustaju? Gdje je sad ono što je pisano: *Ne pomiči stare međe, koju su postavili oci tvoji*[166]*;* i *pitaj oca svojega i on će ti javiti, starije svoje i kazaće ti.*[167] *Šta* onda tražimo preko onoga što su naši stari odredili, ili zašto nam to nije dovoljno? Zar nam je stalo da nečemu učimo neznalice[168], da od otaca Crkve i starijih postoje uputsva za svaki pojedinačni slučaj, šta treba izbjegavati i kako to treba primijeniti na našu Sabornu istinu, zašto im se ne dokaže da su to (kanonske) odluke? Jesmo li mudriji od njih, ili da li bismo mogli mirno i spokojno stajati ako potkopamo ono što su oni uspostavili?

3. Znate li, možda, da je ova jeres, o kojoj govorimo, bila već odbačena i od Apostolske stolice preko blaženopočivšeg Inocencija, pa zatim Zosime, Bonifacija, Celestina, Ksista, Leona stalnim i neprekršivim odlukama, i ne samo zakonima Saborne Crkve, nego je i zakonima rimskih careva bila osuđena, tako da njenim sljedbenicima nije dopušteno ni u jednoj zemlji da imaju mjesto prebivališta? Sva ta djela Crkve kako su izvršena po svim oblastima, koje su pod uticajem njihove izopačenosti, i ovako ih treba javno izložiti kaznama javne osude: Eto čija[169] doktrina godi ušima onih koji pripadaju Svesabornoj Crkvi da je slušaju i čija ispitivanja da prihvataju, i zamke da istražuju, i strpljivo da dopuštaju blasfemije! O kada bi samo izučavali knjige naših starih protiv njih i kada bi poznavali odgovore, ondje se na sve načine prosuđuje da uopšte ne postoji ništa što su ovi raspalili, a da oni veličanstvenom istinom nijesu satrli: svi vjerni bi se tako povratili poučeni o odbijanju svih njihovih nevaljalstava da se ništa šire ne bi više raspitivali. Ali, ako bi možda neobrazovane duše i potreslo nešto od onoga što oni nameću njihovom razumu, učenjima prepoštovanih otaca, sva njihova nerazumnost bila bi tako javno izložena i ukazalo bi se na to kojim ljekovima se liječi, da ako su nešto i previdjeli, Božijim rukovođenjem postalo bi očigledno da je sve, što je od njihove vrste ispleteno, pogubno za (nihove) sljedbenike i besmisleno za one koji bi to prihvatili: tako da, ako bi neko smatrao da se (ovome) treba opirati, postao bi prigovarač ne[170] toliko osudama starih, već bi otvoreno i javno priznao da je neprijatelj čovjekovog spasenja i učenja Svesaborne Crkve. Što je moguće opreznija[171] i uvijek budna pastirska briga, od svetih stada (sigurno) odvraća krvoločnost vukova: kada[172] bi se neka šteta dogodila svetim ovčicama, predvodnika bi, jer je odsutan, kaznio za nebrigu, kao što bi se zbog odbijanja životinja štetočina od tek rođenih jaganjaca pobrinuo da se stado neprestano uvećava nagradađujući čuvare. Svakako ako je ovo, što bismo više želeli, preneto lažnim glasinama, tim više bismo željeli da oprostimo, jer budući da strepimo da nestradaju udovi Hristovi mnogo više bismo se radovali njihovom dobrom zdravlju. Predato V dana prije avgustovskih kalenda, u vrijeme konzulovanja preslavnog Fausta.[173]

---

[166] Prič. 22, 28.
[167] 5 Moj. 32, 7.
[168] Riječ *ignorantes (neznalice)* u obliku optužbe isto zvuče kao niže *ineruditos (neobrazovane).* To mu je namjera: *Ako bismo željeli da učimo nečemu one, koji ne znaju kako itd. zašto takvim ljudima da dokazujemo da je to već (kanonom) određeno?*
[169] U ranijim verzijama *quorumlibet (čija god)* u jednoj riječi, kojom, ako se ne razdvoji u dvije, više ništa ne ostaje od željenog integriteta i preciznozti govora.
[170] U drugim verzijama *non tamen veterum (ne ipak starih...):* vrsta besjede umjesto *tamen* zahtijeva *tantum (toliko/samo),* dok stari prepisivači, pak, na tom mjestu obično izbacuju *tamen.* G1 *non tam.*
[171] Čini se da je ovdje izostao dio komparacije u kome se izlagala budnost pri odbijanju vukova onih koji čuvaju stada.
[172] Smatramo da tako treba ispraviti ono što je ranije bilo u ovom obliku: *Num quidquidÿ procuravit (zar se nešto... pobrinuo),* ukoliko neko slučajno ne bi više volio da zamijeni sa *ne* (ili *num*) *quidquid.*
[173] U rimskom izdanju dopisano je uz ovu riječ *Albino*, što bi se moglo odnositi na oblast, i ovu pretpostavku Baronije je svojim računom dokazao. Šta o njemu treba suditi, rekli smo u napomeni. Ako je ispravno ono čitanje koje nam čuvaju stari kodeksi, onda je ovo pismo Gelasije napisao 490. godine.

a. 490 (a. 493?) putatur esse faciendum, quae non haeresis a majoribus nostris convenienter exstincta rursus provocare nos audeat, et palam novis resumptis viribus aperteque confligat? Numquidnam licet nobis a venerandis patribus damnata dissolvere, et ab illis excisa nefaria dogmata retractare? Quid est ergo, quod magnopere praevacemus[4]), ne cujuslibet haeresis semel dejecta pernicies ad examen denuo venire contendat, si quae antiquitus a nostris majoribus cognita, discussa, refutata sunt, restauranda nitamur? Nonne ipsi nos, quod absit et quod nunquam catholica patietur Ecclesia, adversariis veritatis universis contra nos resurgendi proponimus exemplum? Ubi Prov. 22, 28. est, quod scriptum est: *Terminos patrum tuorum non transgredieris;* Deut. 32, 7. et: *Interroga patres tuos, et annuntiabunt tibi, et seniores tuos, et dicent tibi?* Quid ergo tendimus ultra definita majorum, aut cur *f. *sufficiunt*) nobis non *sufficit? Si quid ignorantes[5]) discere cupiamus, qualiter ab orthodoxis patribus et senioribus singula quaeque vel vitanda praecepta sunt vel aptanda catholicae veritati, cur non his probantur esse decreta? Numquid aut sapientiores illis sumus, aut poterimus firma stabilitate constare, si ea quae ab illis constituta sunt subruamus?

3. An fortasse nescitis, hanc haeresim, de qua loquimur, et ab apostolica dudum sede per beatae memoriae Innocentium, ac deinde Zosimum, Bonifacium, Coelestinum, Xystum, Leonem continuis et incessabilibus sententiis fuisse postratam, nec tantum Ecclesiae catholicae legibus sed principum[6]) quoque Romanorum eo tenore

debetis) *aut quod temere putatur esse faciendum*; *quae non haeresis* (G[1] add. *a*) *majoribus*. Nunc iterat Gelasius monitum, quod Leo epist. 1 n. 4 Aquilejensi episcopo adversus eamdem haeresim dederat his verbis: *Cavendum ergo quae dilectioni est magnaque diligentia providendum, ne per hujusmodi homines exstincta dudum scandala excitentur, et de exciso olim dogmate aliquod in provincia tua ejusdem mali germen oriatur*. Pelagianam autem perversitatem praesertim anno 418 Zosimo pontifice per totum orbem damnatam esse, in notitia epistolarum Zosimi non exstantium n. VII, 13 et 16 observatum.

[4]) Pelagiani a Zosimo *tractoria* per orbem recepta sollemniter damnati nihil non moverunt, ut ipsorum causa ad novum examen revocaretur. Verum illud eis constanter denegarunt Zosimi successores, nominatimque Coelestinum laudat Prosper lib. contra collat. c. 20 n. 48, quod *sciens damnatis non examen judicii sed solum poenitentiae remedium esse praestandum, Coelestinus quasi non discusso negotio audientium postulantem totius Italiae finibus jussit extradi*. Ipsummet Coelestinum videris epist. 13 n. 8. Similiter et Eutychiani in Calchedonensi synodo damnati novam synodum, qua ipsorum doctrina discuteretur, flagitare. Leo vero ejusque successores eorum postulationi intercedere nunquam destiterunt. Si vero Pelagianis causae suae concedatur recognitio, neque id Eutychianis negandum fore, recte Gelasius arguit.

[5]) Verbum *ignorantes* in accusandi casu idem sonat atque infra *incruditos*. Hoc enim sibi vult: *Si quid eos discere cupiamus, qui ignorant, qualiter etc., cur hujusmodi hominibus non probamus, res esse jam decretas?*

[6]) Constantii imperatoris, Volusiani praefecti urbis et Valentiniani III ad

damnatam, ut nec usquam terrarum vivendi locum sectatores ejus habere sinerentur? Quae omnia tam gestis Ecclesiae per singulas quasque regiones de eorum pravitate confectis, quam censurae publicae sanctionibus edocentur. Ecce quorum[7]) libet aures catholicas audire doctrinam, quaestiones accipere, tractare tendiculas, et blasphemias patienter admittere! O si studerent adversus eos majorum nostrorum libros responsaque cognoscere, illic modis omnibus cerneretur, nihil esse prorsus, quod et ab istis fuerit ventilatum et ab illis magnifica veritate contritum: sicque de cunctis eorum nequitiis refutandis fideles quique redderentur instructi, ut nihil amplius quaereretur. Sed si forsitan ineruditos animos quaedam de eorum sensibus proposita commoverent, ita venerabilium patrum doctrinis et omnis eorum publicatur insania, et quibus remediis curetur ostenditur, ut ex his Deo praestante praevisis cuncta, quae de eorum serie texuerunt, et periculosa sectantibus et stulta deprehendentibus esse videantur: ita ut si quis existimet reluctandum, non[8]) tam veterum sententiis contradictor exsistat, sed humanae saluti catholicaeque doctrinae palam se aperteque profiteatur inimicum. Quo magis attentius[9]) pervigil cura pastorum a sacris gregibus luporum debet arcere saevitiam: quum[10]) quidquid ovibus sanctis acciderit detrimenti, praesulum, quod absit, damnet incuriam, sicut a regeneratis agminibus nocentium depulsio bestiarum custodum praemiis perpetuum procurabit augmentum. Certe si, ut magis optamus, falsis haec rumoribus sint relata, quantocius desideramus agnoscere, ut qui membrorum Christi vexatione trepidamus, multo magis de eorum stabilitate laetemur. Data V Calendas Augusti, Fausto[11]) viro clarissimo consule. a. 490 (a. 493?)

versus Pelagianos sunt decreta, quae apud Augustinum in appendice tom. X p. 126 (in edit. III Veneta tom. XVII p. 2756) simul collecta videre licet. Horum primum memorat Photius cod. 53.

[7]) In prius vulgatis *quorumlibet* uno verbo, quo in duas voces diviso nil jam ad orationis integritatem ac nitorem desiderandum restat. Aliter diceres: *Ecce hujusmodi sunt, quorum doctrinam a catholicis auribus audiri placet.* Mox editi *quod non et ab istis;* sequimur G[1].

[8]) In vulgatis *non tamen veterum;* orationis autem series pro *tamen* postulat *tantum*, quod quidem librarii veteres eadem nota qua *tamen* exprimere solent. G[1] *non tam.*

[9]) Hinc excidisse videtur comparationis membrum, quo eorum, qui pecora custodiunt, in arcendis lupis vigilantia exponebatur.

[10]) Ita corrigendum duximus, quod antea in hunc modum: *Num quidquid ... procuravit*, nisi quis forte substituere malit *ne* (vel *nam*) *quidquid.*

[11]) E regione vocis hujus in Romana editione adscriptum est *Albino*, atque hanc conjecturam Baronius calculo suo comprobavit. Quid de illo censendum, in monito praefati sumus. Si vera est lectio, quam veteres codices asservant, anno 490 Felicis nomine atque auctoritate a Gelasio epistola ista scripta est.

MURRAY'S SMALL CLASSICAL ATLAS

Godina 490 (493?):
Pismo pape Gelasija istom Honoriju episkopu Dalmacije*

Napisao mu je da on ne treba da se uznemirava, jer ono što je poučavao je o rađanju jeresi u Dalmaciji; da se se on ne nalazi među onima o kojima je govorio; ali da je smatrao svojom dužnošću da mu to napiše kako bi ga odmah podstakao na budnost (br. 1). A to je preko svojih legata i učinio (br. 2)

Galasije svome najdražem Honoriju.

1. Čudimo se što je tvoja milost začuđena, što briga Apostolske stolice, koja po običaju starih ima dužnost prema svim crkvama na svijetu, pa je i za vjeru vaše oblasti bila zabrinuta; a kada je do nje (papske stolice) stigla vijest da se neki trude da po Dalmaciji oskvrnu saborni integritet crkve i ponovo unesu već ranije na osnovu Božijih i ljudskih zakona osuđen otrov pelagijanske zaraze, smatramo da (ona) ne smije da se proširi samo da bismo je pažljivije ispitali, ili[174] ako bi se slučajno potkrala, da se najbrže moguće liječi, ili da olakša našu tjeskobu, ako se dokaže da su glasine lažne: procjenjujući da je bolje da izgleda da smo nestrpljivo željeli da ispitamo te (glasine), nego da ta propast raste dok se mi pretvaramo da ne postoji. Naime, niti bismo smeli bilo ćutanjem da potisnemo takve slučajeve[175], bilo pak da im pomažemo pri širenju, pošto nas ubjeđuje da smo mi van svake sumnje krivci, iako učitelj naroda govori, *ne* budite *lijenji u brižnosti*, i ponovo kaže, *onaj koji se ističe u brižnosti,* ako stalno ne ispitujemo, pa makar to bile isprazne glasine u narodu. I nije važno, preko koga su one došle do naših ušiju, kad su već na neki način (u ušima) prenosiocima, pošto su tako već ušle u našu svijest; za vrijeme pažljivog ispitivanja ovih (glasina) ne bi trebalo da zanemarimo pastirske straže, sve dok, možda samo po tragu, gladne vukove ne spriječimo, ili čuvari ovaca neće biti sigurni dokle god postoje zvijeri. Od ovih, koji bijahu Hlojini[176], apostol dobija svjedočanstvo da nije znao za nesloge Korinćana i odmah, bez oklijevanja piše, kako bi, ili kao sveti iscjelitelj presreo svađe dok se tek rađaju, ili kako bi se radovao pošto je saznao za njihovu nepomućenu slogu. Jer i mi smo pismom, koje je u vezi sa sličnom stvari upućeno[177], sjećamo se, ukazali na to kako bismo se ili usprotivili neokajanoj ludosti, ili, ako se uopšte ništa od toga nije dogodilo, da se radujemo. Zbog toga tvoja milost ne samo da ne treba da se uznemirava i da nema sna, već bolje sa nama neka podjeli prilježnost sopstvene umješnosti, pošto primi pozdrav ovih ohrabrujućih riječi: kako bi se, ukoliko stvari tako stoje, što prije ispravile, a ako ne, da bi se tvoja milost bolje čuvala kako se ne bi lako potkrale.

2. Ukoliko bi željeli u sve to potpunije[178] da budu upućeni oni, koje je tvoja milost označila, sljedeće odredbe će im pružiti potpunije odgovore. A budući da su pomenuti do sada obećali

---

* Thiel, col. 324.

174 B1 dodaje *ut.* Ali odavde se ne uklanja sva nejasnoća, osim ako bi se riječ *inquirentes=istražujući* zamijenila riječju *inquiremus=istražujemo.* Smisao bi bio potpun i bez veznika *ut,* ako bismo čitali ili prije *inquisita,* ili poslije *de proximo sanaremus.* Poznato je da se ova riječ *de proximo* ne odnosi na mjesto, nego na vrijeme. Nije čudno što su se upravo rečene bilješke uvukle u pismo najzauzetijeg pastira. - Na istom mjestu izdanja stoji *irrepserat,* gdje u G1 stoji *subrepserat.*

175 Ovako G1; ostali *causam=slučaj.* Nešto dalje G1 *dummodolibet ista... lupis hientibus* (izd. *inhiantibus*).

176 1Kor. 1, 11.

177 Tako G1; ostali *dictae... praesentis qolloquii.*

178 Izdavači nasuprot G1 dodaju *si* = ako. Primijećeno je da su naslovi i kanoni, na koje Galesije ukazuje bili dodati pismu.

Epistola 5.

(a. 490—493). **Gelasii papae ad eumdem Honorium Dalmatiae episcopum.**

Eum non debuisse permoveri, quod quae de nascente in Dalmatiis haeresi didicerat ad eum scripserit; nihil illius interesse, per quos ea didicerit; sui autem muneris esse, ut confestim eum ad vigilantiam excitaret (*n.* 1). *Quid cum ipsius legatis actum* (*n.* 2). p. 26.

Dilectissimo fratri Honorio Gelasius.

1. Miramur dilectionem tuam fuisse miratam, curam sedis apostolicae, quae more majorum cunctis per mundum debetur ecclesiis, pro vestrae quoque regionis fide fuisse sollicitam; quumque ad eam perlatum esset, quod quidam per Dalmatias integritatem catholicam vitiare niterentur et divinis humanisque legibus ante damnatum Pelagianae pestilentiae denuo virus inferre, non putaverimus ullatenus differendum, quominus haec diligentius inquirentes, aut[1]) si fortasse subrepserant, de proximo sanarentur, aut anxietatem nostram, si falsò probarentur jactata, relevarent: aestimantes, melius nos videri impatientius talia investigare voluisse, quam crescere dissimulando perniciem. Neque enim vel silentio premere causas[2]) hujusmodi vel differendo fovere deberemus, quum dicente magistro gen-
Rom. 1. 2, 11. 8 tium, *sollicitudine non pigri,* atque iterum, *qui praeest in sollicitudine,* reos procul dubio nos, nisi continuo quaereremus, etiamsi inaniter essent vulgata, convincerent. Nec interest, per quos ad aures nostras eadem pervenissent, dum quomodolibet ista referentibus, postquam nostram conscientiam penetrarent, in his veraciter indagandis pastorales excubias esse non oportuerit negligentes, quatenus vel e vestigio posset lupis hiantibus obviari, vel nullis exsistentibus feris ovium custodia secura persisteret. Ab his, qui essent Chloes,
1 Cor. 1, 11. Corinthiorum se dissensiones agnovisse testatur apostolus, confestimque scribere non omittit, ut vel nascentibus jurgiis pius medicator occurreret, vel de eorum comperta mox incolumitate gauderet. Quod nos quoque litteris, quae super hac parte directae[3]) sunt, indicasse reminiscimur, ut scilicet aut irrepentibus obsisteremus insaniis, aut, si nihil horum penitus accidisset, de catholicae veritatis integritate laetaremur. Quapropter non solum dilectio tua nostra non debet

---

[1]) b^1 addit *ut*. Sed hinc non omnis tollitur obscuritas, nisi pro *inquirentes* substituatur *inquireremus*. Erit integer sensus etiam sine particula *ut*, si aut antea legamus *inquisita*, aut postea *de proximo sanarenus*. Ubi nota, vocem hanc *de proximo* non ad locum sed ad tempus referri. Mox dictos autem naevos in occupatissimi praesulis scripta irrepsisse mirum non est. — Ibidem editi *irrepserant*, ubi G^1 *subrepserant*.

[2]) Ita G^1; alii *causam*. Mox G^1 *dummodolibet ista ... lupis hientibus* (ed. *inhiantibus*).

[3]) Ita G^1; alii *dictae ... praesentis colloquii*.

da se ovim zadovoljavaju, kako bi potvrdili da su se toga i ranije držali, ali prije ikakvog[179] izjašnjavanja o onome što se ispituje neka se toga jasnije odreknu: proučili smo, koliko god je u tolikoj zauzetosti bilo moguće, šta najmanje trpi da bismo mi disali, sljedeći, s dopuštenjem Božijim, otačke stope u vezi sa tim problemima, što[180] smo i prihvatili, a to je: ne ćutati, zatim koji način trezvenog razmišljanja čovjek vjerna srca treba da slijedi, koji bi trebalo da bude cijenjen među drevnim crkvenim ocima; koje pravilo treba odbaciti[181], da čovjek od apostolskih učanja bez dvoumljenja ne smije da se udalji. Sigurno, ako postoji nešto što je vrijedno da potrese dušu, tvoje bratstvo neka ne[182] propusti da s povjerenjem pita za savjet, kako bi blagodaću Božijom naš bratski odnos odagnao sva dvoumljenja i nejasnoće.

[179] Ovdje dopuni *rei explanationem = izjašnjavanja o toj stvari,* ili nešto slično. Kod Dalmata isto *in questionem vocata = dovedenog u pitanje* zaključuje se da o ovome Rimski pontifik nije slučajno opomenut.
[180] Tako smo ispravili ono što u G1 stoji *qua cepimus,* ostali *quae coepimus.* Čini se da ovdje Galesije bilježi kanonske odredbe sa odgovorima, što je sve dodao na kraju pisma, ili ih svakako poslao sa pismom.
[181] T. j. *regulam = pravilo.* Ostali *abnuenda.*
[182] Tako G1, dok vulg. Ispušta *non.*

vigilantia permoveri, sed praesentis alloquii salutatione percepta nobiscum potius industriam propriae sociare sollertiae: quatenus vel sive tentata sint talia, protinus corrigantur, vel ne, qualibet obreptione tententur, attentius praecavendo subintrare non valeant. (a. 490—493.)

2. De quibus autem ii, quos tua caritas destinavit, plenius[4]) instrui voluerint, sequentes tituli cum suis responsionibus intimabunt. Et quoniam se his acquiescere praefati eatenus sunt professi, ut eadem se et primitus tenuisse firmarent, sed ante ullius[5]) in quaestionem vocata vellent manifestius expediri: studuimus quantum inter occupationes fieri potuit, quae nos minime respirare patiuntur, largiente Domino sequentes paterna vestigia de talibus, quae[6]) accepimus, non silere. Quam regulam sobrie sentiendi quisquis fideli corde sectatur, inter orthodoxos merito debeat aestimari; quisquis vero putaverit abnuendam[7]), ab apostolicis sese non ambigat exsulare doctrinis. Certe si quid est, quod valeat animum permovere, fraternitas tua consulere fiducialiter non[8]) omittat, ut Domini gratia ministrante totius discutiat obscuritatis ambiguum fraterna collatio.

Mjeseca septembra 516. godine:
Sinodsko pismo[183] ili primjer odnosa Sinoda starog Epira prema papi Hormizdi[*]

Epirski episkopi, obećavajući da će slijediti papsku stolicu, traže od Hormizde da prema drevnom običaju prizna i podrži Jovana, koga su sami rukopoložili za episkopa Nikopolitanske crkve.

Gospodaru našem u svemu najsvetijem i najblaženijem ocu otaca, saslužitelju i prvom od episkopa Hormizdi, sinod starog Epira, Jovan, Matej, Konstantin, Hristodor[183], Hilarije, Filip, Julijan i Hrisip.

1. Ako bismo pokušali da se poslužimo dostojnim uvodnim riječima[184], bilo bi potrebno da se za to poslužimo pozajmnicama iz mnogobrojnih tužbalica. Naime, većina nas bila je u prijestonici[185] Konstantinopolju, kada su tamo vaši presveti vikari, episkopi Enodije i Fortunat, prezviter Venancije, đakon Vitalis i bilježnik Hilar boravili prihvatajući borbu u smirenju. Sa nama je bio i među svetitelje uvršten otac naš i arhiepiskop Alkison, koji je pismenim molbama koristeći se velikom smjelošću[186] pred vašim blaženstvom, kao dostojan postigao je da Apostolska stolica stupi u kontakt sa nama. Ali, budući da je Onaj Koji ima vlast nad svim, ovoga k sebi pozvao[187], mi smo se, jedva se uzdržavajući od nezadrživog[188] plača, vratili u otadžbinu, blagodaću Božijom ne sagri-ješivši ni u čemu, već sljedeći uvijek vaše odluke.

2. Dok smo mi tako plakali i tugovali[189] zajedno sa ovima, koji su kao saslužitelji ostali sa nama u našoj parohiji, ko bi mogao od mudrošću obdarenih na pravi način da rukovodi ovce Hristove, Koji tješi ponižene, pa je utješio i nas posredstvom vaših molitvi, pokazujući mitropolijskom gradu u svemu najsvetijeg Jovana, koji je od djetinjstva bez grijeha othranjen u Crkvi, živeći u njoj svakako na način najveće pohvale dostojan, tako da ga niko u ovo[190] vrijeme ne nadvisuje revnošću i poznavanjem teologije i koji nikome ne vjeruje izuzev vašim apostolskim podsticajima. Njega smo dakle, proviđenjem Božijim rukopoložili za pastira Nikopolitanske presvete Crkve i molimo da ga prema drevnom običaju i vi prigrlite na svoje očinske grudi i da nam, blagodaću samoga Boga, vašim podsticajima i učenjima pribavite nepobedivo oružje i da nama koji vas molimo priklonite uho i da pronađete ljubav prema slozi u skladu sa vašom bogonadahnutim

[183] Ovo pismo poslato je zajedno sa prethodnim (15.), a za to pismo smo dokazali da je bilo poslato negdje u septembru 516. Na istom mjestu zatim u G1 očiglednom greškom prepisivača *Ephesi.*
[*] Thiel, col. 772.
[183] B(?) *Christophorus,* a zatim sa cc (? nečitko) *Hilarus.*
[184] Tako u G1, ostali *praemiis = nagradama.*
[185] Ili *in regia urbe = u glavnom gradu,* na grčkom basileuoÚsa. Među sveštenike Ilirika, kojima je Atanasije tada zapovijedio da mu budu pred očima, Marcelin u hronici ubraja 38, a odatle Nikofor XVI. Tu su i Laurentije Lignidski, Alkison Nikopolitanski, Gajan Naisitski i Evangel Paulitalijenski, kojima Marcelin dodaje Domniona čije sjedište ne pominje.
[186] Na grčkom je bez sumnje u pitanju riječ pa¸·hs…v, koja se na latinski pogodnije prevodila kao *fiducia.*
[187] Marcelin i Nikofor pričaju da se nije samo Alkison, nego da se i Gajan u Bizantiju prestavio Bogu. Međutim, što se tiče sinoda, koji je javio da je poslat Alkisonov nasljednik, Gajana uopšte ne spominje.
[188] b na margini stoji *irreprehensibili,* a potom G1 a1 stoji *recenti.* Zatim umjesto *propter Dei gratiam* (gdje bez sumnje na grčkom stoji di¦ t¾n toà qeoà c£rin) više bismo voljeli da stoji *per Dei gratiam.*
[189] Vrsta besjede prije zahtjeva *anxie quaeritantibus = pitajući se u tjeskobi* ko bi mogao rukovoditi ovce Hristove. Zatim pod riječju *comministri = saslužitelji,* podrazumijeva se *coepiscopi = saepiskopi,* a umesto *qui in paroecia* neko bi možda više volio da stoji *qui in provincia = koji su u oblasti/provinciji.* Ali naziv *paroeciae* koristi i Hormizda umjesto naziva *provincia* kako ćemo vidjeti u 18. pismu.
[190] Tako b; G1 a1 *in hac quisquam* (a1 *quisque*). Zatim izdavači *circa orthodoxa = u vezi sa teološkim temama.*

Epistola 16.

(a. 516 c. m. Sept.)

Epistola [1]) synodica sive Exemplar relationis synodi Epiri veteris ad Hormisdam papam.

Epiri episcopi apostolicae sedis directa se sectari profitentes, Johannem a se Nicopolitanae ecclesiae episcopum ordinatum ab Hormisda secundum antiquum morem suscipi atque instrui rogant. p. 104.

Domino nostro cuncta sanctissimo ac beatissimo patri patrum, comministro ac principi episcoporum Hormisdae synodus veteris Epiri, Johannes, Matthaeus, Constantinus, Christodorus[2]), Hilarius, Philippus, Julianus et Chrysippus.

1. Si dignis proœmiis[3]) uti tentemus, necesse est multis fletibus horum depromptiones efficere. Plurimi namque ex nobis in regnante[4]) fuere Constantinopoli, quum vestri sanctissimi vicarii Ennodius et Fortunatus episcopi, Venantius presbyter, Vitalis diaco-

[1]) Eo modo hic dicitur *cuncta sanctissime*, quo in inscriptione *cuncta sanctissimo*, subaudito utrobique *per* ante *cuncta*. Quocirca, qui haec ita interpungunt, *constituta cuncta. Sanctissime*, aut qui ita *Cuncta* (vel *Cunctam*), *sanctissime*, minime sunt probandi.

16 [1]) Una cum superiori missa est, quam circa mensem Septembrem anni 516 missam esse probavimus. Ibidem mox G[1] per apertum librarii errorem *Ephesi*.

[2]) b *Christophorus*, moxque cum c e *Hilarus*.

[3]) Ita G[1]. Editi *praemiis*.

[4]) Seu *in regia urbe*, graece *βασιλευούσῃ*. Inter catholicos Illyrici sacerdotes, quos Anastasius tum suis praesentari jussit obtutibus, Marcellinus in chronico, et ex eo Nicephorus XVI, 38 recensent Laurentium Lignidensem, Aleysonem Nicopolitanum, Gajanum Naisitanum, et Evangelum Paulitaliensem, quibus adjungit Marcellinus Domnionem, cujus sedem non indicat.

apostolskom prozorljivošću: da se u miru, koji je Njemu drag, sjedinjene[191] sveukupne Crkve, ovjenčavajući se se neuvenjivim vijencem, u svakom milosrđu i poniznosti sjedinimo u Hristu.

3. Visokopoštovanog đakona Rufina, upućenog zbog ove tako neophodne stvari, pošto vas drage volje zamoli, primite[192] i nama ga brzo nazad pošaljite sa vašim apostolskim poukama. (drugom rukom dodato) Presveti oče nad ocima, moli se da budem bezgrješan!

Ja Jovan episkop ponovo[193], složio sam se: Najsvetiji i najblaženiji oče nad ocima, moli se da budem bezgrješan u Gospodu!

Ja Matej episkop Butrota[194] složio sam se.[*]

Ja Konstantin episkop Haenanopolja[195] složio sam se: Moli se da budem bezgrješan u Gospodu, najsvetiji i najblaženiji oče nad ocima!

Ja Hristodor episkop Anciazma[196] složio sam se.

Ja Hilarije episkop Fotike[197] složio sam se.

Ja Filip episkop Fotički složio sam se.

Ja Julijanus episkop Dodone složio sam se.

Ja Hrisip episkop Kerkire[198] složio sam se.

---

[191] Tako u G1. b *cooptatae immarcescibilem coronam* (ispustivši *vobis*) *comprehendantur in Christo = stekavši neuvenjivi vijenac sjedine u Hristu.*

[192] U b *respicite,* potom b *Incolumis pro me ora = cijelim bićem se moli za mene.*

[193] Stoga *rursus = ponovo,* jer gornje pod svojim imenom poslao. Dopisanu pak molbu *Incolumem me ora* itd. ovdje i niže Barski (valjda rukopis) briše.

[194] a1 *Butroiti = Butroita*

[*] Najvjerovatnije episkop Budve koji zastupa Kotor.

[195] Čini se da treba čitati *Hadrianopoleos = Hadrijanopolja.* Svakako u pismu episkopa starog Epira Laonu Av-gustu (Kalhedonski koncil, str. III, br.38 hard. II, 765) ne potpisuje se nikakav episkop *Haenanopolja,* nego epi-skop *Hadrijanopolja* Hipatije, i to čitanje se potvrđuje iz potpisa Kalhedonskog koncila akta 4 (Hard. II, 393).

[196] b *Anciasmii,*a1 *Anciasmu* Međutim, u već citiranom pismu Leonu Avgustu čita se *Anciasmi=Ankijazma.* A među potpisima i aktima Kaledonskog koncila, akt. IV (Hard. II, 393 potvrđuje se 765) 'Agciasmoà.

[197] Nagađa se da ovdje treba zamijeniti sa *Phoenices*, i zatim *Phocensis,* umjesto *Photicensis*: kako jamačno postoji slaganje sa pismom upućenim Leonu Avgustu na kome se potpisuju episkopi Valerijan *Phoeniciae=Fenicije* i Didak *Phocae = Fokeje* (Hard. *Diadochusÿ Photices*).

[198] Izd. *Congrae. Cercyra* pak prema starim knjigama, a grčki se kaže *Corcyra.* Tako je i onaj koji se potpisuje na pismu Soterih *Corcyrae,* prema rukopisu Korb. Treba pisati *Corcyrae episcopus=episkop Korcire,* kako se i među potpisima akta 4 koncila Kalhed. (Hard. II, 399) ™p…skopoj KerkÚraj čita na grčkom. Usput primjećujem u aktima Kalhedonskog koncila, akt. 4 (Hard. II, 399), među potpisima episkopa starog Epira da se latinski čita episkop *Euriae,* grčki EÙbo…aj, a na pismu Leonu Avgustu episkop *Euromae;* Na ovim mjestima Prokopije, koji priča da je Justinijan obnovio epirski grad *Eureju.*

nus et Hilarus notarius degerent, pietatis agonem susceptum tenen- (a. 516.
tes. Nobiscum autem fuit et inter sanctos factus pater atque archiepiscopus noster Alcyson, qui cum omni praesumptione[5]) supplicibus utens libellis, apud vestram beatitudinem dignus effectus est apostolicae sedi vestrae communicare nobiscum. Sed quia repente qui cunctorum retinet potestatem hunc ad se evocavit[6]), nos irrefrenabili[7]) fletu detenti pervenimus tamen ad patriam, nullo modo errorem propter Dei gratiam sustinentes, sed ubique vestra decreta sectantes.

2. Flentibus autem nobis atque lamentantibus[8]) cum his, qui nobiscum relicti sunt in paroecia comministri, quis possit de orthodoxis recte Christi oves transigere, qui consolatur humiles, consolatus est etiam nos per vestras orationes, demonstrans metropolitanae civitati in cunctis sanctissimum Johannem, qui a pueritia in Ecclesia sine culpa nutritus, immo laudabiliter in ea degens, ita ut neque eum in his[9]) quisquam temporibus antecellat, zelo autem circa orthodoxiam juxta apostolicas admonitiones vestras nulli omnino cedens. Hunc ergo Dei providentia ordinavimus praesulem Nicopolitanorum sanctissimae ecclesiae, et rogamus, ut juxta antiquam consuetudinem hunc quoque complectamini paternis visceribus vestris, nobisque atque ipsi Dei gratia efficiamini arma inexpugnabilia commonitionibus vestris atque doctrinis, et precantibus nobis inclinetis aurem, et pietatem concordiae reperiatis juxta inspiratam vobis divinitus apostolicam providentiam: ut in pace, quae est ei amabilis, cunctae sanctissimae Ecclesiae cooptate[10]) immarcescibilem vobis coronam nectentes, in omni pietate atque humilitate comprehendamur in Christo.

3. Venerabilem vero diaconum Rufinum, propter hanc tam necessariam causam directum, libenter rogati conspicite[11]), et ad nos

---

[5]) Graece haud dubie *παῤῥησίᾳ*, quod *fiducia* latine aptius redditum fuisset.

[6]) Non Alcysonem solum, sed et Gajanum Byzantii ad Deum migrasse Marcellinus et Nicephorus tradunt. Verum ad synodum, quae Alcysoni successorem datum nuntiabat, nihil attinebat de Gajano facere mentionem.

[7]) b ad marg. *irreprehensibili*, moxque G¹ a¹ *recenti*. Deinde pro *propter Dei gratiam* (ubi haud dubie *διὰ τὴν τοῦ θεοῦ χάριν* graece ferebatur) mallemus *per Dei gratiam*.

[8]) Orationis series potius postulat *anxie quaeritantibus*, quis scilicet posset Christi oves ducere. Deinde quum verbo *comministri* intelligantur *coepiscopi*, pro *qui in paroecia* quispiam forsitan mallet *qui in provincia*. Sed *paroeciae* nomen etiam ab Hormisda pro *provincia* usurpari epist. 18 visuri sumus.

[9]) Ha b; G¹ a¹ *in hac quisquam* (a¹ *quisque*). Mox ed. *circa orthodoxa*. Subinde G¹ a¹ *cedente*, quod ad vocem *zelo* referri potest.

[10]) Ha G¹. b cc *cooptatae immarcescibilem coronam* (omisso *vobis*) *comprehendantur in Christo*.

[11]) b cc *respicite*, moxque b *Incolumis pro me ora*.

Godina 517. dana 14. februara:
Piše papa Hormizda:

Obavještava ga o preobraćenju Trakije, Dardanije, Ilirika i Starog Epira.[*]

CSEL tom 35. str. 560 (pismo 137.) - Til I, 783. - Mansi VIII, 409. - ML 63, 394. - JK 784. ([1])

Hormizda episkopu Avitu i svim episkopima vijenske provincije koji se nalaze u tvojoj dijecezi.

Oni o ovome... (Grci su u Rim poslali laike kao legate) ... Ali što se Grka tiče, više se ustima staraju o miru nego srcem i govore pravičnije nego što čine; pričaju da žele ono što djelima pokazuju da ne žele; ono što su obećali ne poštuju, ono što su osudili, to čine. Gdje je to što su obećali preko Enodija, našeg brata i koepiskopa sveštenici, da će potvrditi ono što je Apostolska stolica tražila, kao i mnogo toga što su nam obećali kada smo tražili da isprave svoje nepravde, ne samo da nijesu poslali blagovjerne ljude kao što su odlučili, siromahe koje bismo mogli da podučimo u potpunosti u ovom slučaju, nego, kao da je u pitanju mala stvar, laike i strance u tijelu crkve koji ne samo da nijesu namjeravali da se pobrinu da se izbave od prljavštine u koju su utonuli, nego su vjerovali da mogu da uprljaju, daleko bilo, sjaj katoličke vjere? . . (Tračani čvrsto ostaju pri rimskoj vjeri) . . . Što se tiče brige o njihovim oblastima, možete čuti da mnogi Tračani trpe napade progonilaca, ali ipak istrajavaju u našoj vjeri, znajući da se vjera krijepi kroz nevolje. Dardanija i Ilirik u blizini Panonije traže da im postavimo episkopa, što smo već učinili tamo gdje je bilo potrebno, i radujemo se što su se odvojili od izgubljenih i što traže lijek, dok god nemaju ništa sa prestupnicima. Epirski mitropolit, to jest Nikopolitanski episkop sa svojim sinodom, nekada odvojen od strane bezbožnika, javno traži zajednicu sa Apostolskom stolicom, i da bi to postigao obavezao se ispoviješću. . (Episkopi Starog Epira vratili su se u zajednicu sa Apost. Stolicom) . . . Vjerujemo da će vam koristiti da vas ovim pismom obavijestimo šta su kod nas Dardanci i Nikopolitanci ili na koji su način primljeni.

Dato XV dana prije martovskih kalenda, za vrijeme konzula Agapita.

([1])Ovo je odgovor na Avitovo pismo "Dok. vjere", s kraja 516. godine, kojom je tražio da bude obaviješten o stanju u otpadničkim crkvama. Avel. Epist. 136 o. e. str. 558. Pontifik je već jedanaestog (osmog, devetog) napisao arelatskom episkopu Cezariju pismo JK 777 "Pravedno je" (ML 63, 431; Mansi VIII, 439; Thiel I, 758), u kojem, između ostalog, što se tiče istočnih crkava stoji i ovo: Dakle, episkopi, dardanski, kao i ilirski, skoro svi, potvrdiše da će se pokoravati pravilima Apostolske stolice i mole preko pisama i poslanika da prime zajednicu sa blaženim Petrom, prvim među apostolima i da ne budu osuđeni zbog prošlih grešaka. Revera, Anastasije Biblo, u svojoj *Istoriji Crkve*, prateći Teofanovu *Hronografiju* kaže da je godine 515. u nekom ilirskom sinodu četrdeset episkopa iz Ilirika i Grčke, prenijelo u pismima rimskom pontifiku da su odbili svog starješinu solunskog episkopa zbog straha od cara, sa Timotejem, carigradskim episkopom. Cf. Hefele - Leclerq. HC., tom II, str. 1023; Mansi VIII, 537.

[*] Acta Romanorum Pontificum, Vatican, 1943, vol. 1, col. 402. (Dalje: Acta)

203

ANNO 517
die 14 febr.

De conversione Thraciae, Dardaniae, Illyrici et Epiri Veteris eum certiorem facit.

CSEL tom. 35, pag. 560 (ep. 137). — Thiel I, 783. — Mansi VIII, 409. — *ML* 63, 394. — *JK* 784. (1)

Hormisda Avito episcopo vel universis episcopis provinciae Viennensis sub tua dioecesi consistentibus.

Graeci laicos Romam miserunt legatos.

Qui de his..... Sed quantum ad Graecos, ore potius praeferunt pacis vota quam pectore et loquuntur magis iusta quam faciunt; verbis velle se iactant, quod operibus nolle declarant; quae fuerint professi non diligunt, quae damnaverint haec sequuntur. Nam unde est, quod cum per Ennodium fratrem et coepiscopum nostrum sacerdotales viros ad confirmanda ea, quae Sedes Apostolica poposcerat, directuros se esse promisissent, multa quoque, quae ad correctionem pravitatis suae a nobis quaesita fuerant, pollicentes, non solum non religiosos viros, penes quos causae ipsius plena esse posset instructio, secundum constituta propria non miserunt, verum etiam, quasi res parva gereretur, laicos et alienos ab ecclesiastico corpore destinantes non se quondam studuerunt de caeno, quo immersi tenentur, evoluere verum etiam catholicae fidei claritate fulgentes sua, quod absit, se posse crediderunt siccitate fuscare?..... Ut autem, quae sint partium earum studia, possitis agnoscere, plures Thracum, licet persequentium incursibus atterantur, in nostra tamen communione persistunt scientes fieri fidem per adversa clariorem. Dardania et Hillyricus vicina Pannoniae a nobis, quod iam fecimus ubi necessarium fuit, ut sibi episcopi ordinarentur,

Thraci in Romana fide persistunt.

Dardani et Illyrici vicini Pannoniae episcopos ab Apost Sede petunt.

expetiit, in tantum se a consortio perditorum separare gaudentes, ut remedia quaererent, dummodo commune cum transgressoribus nihil haberent. Epiri metropolitanus, hoc est Nicopolitanus episcopus, cum synodo sua nuper segregatus ab impiis ad apostolicam communionem deprompta, quae id efficeret, professione se contulit..... Instructionis autem vestrae interesse cre⟨di⟩dimus, ut ea, quae apud nos a Nicopolitanis vel Dardanis acta sunt, vel quo in communionem ordine sint recepti, vobis nota faceremus ipsarum lectione chartarum.

Epiri Veteris episcopi in communionem Ap. Sedis reversi.

Data XV kal. mart. Agapito cons.

203 (1) Est responsum ad epist. Aviti «*Dum religionis*» sub fin. a. 516 scriptam, qua de statu ecclesiarum dissidentium instrui petebat. Avell. epist. 136 o. c. pag. 558. — Pontifex iam die 11 (8, 10) sept. a. 515 scripserat Caesario Arelatensi epistulam *JK* 777 «*Iustum est*» (*ML* 63, 431; Mansi VIII, 439; Thiel I, 758), in qua inter plura quae ei de orientalibus rebus refert, ista habet: «Ergo episcopi tam Dardani quam Illyrici pene omnes, ne sint errore condemnandi praeterito, petentes beati Petri apostolorum principis communionem, et scriptis et legationibus destinatis se Apostolicae Sedis regulis oboedire confirmarunt». — Revera, Anastasius Bibl. in sua *Hist. eccles., Chronographiam* Theophanis sequens, refert anno 515 in quodam illyriciano concilio quadraginta episcopos Illyrici et Graeciae, suum primatem Thessalonicensem communicantem ob metam imperatoris cum Timotheo Constantinopolitano episcopo, detestati, Romano Pontifici in scriptis professos esse communicare. Cf. Hefele-Leclercq, *HC.*, tom. II 2 pag. 1023; Mansi VIII, 537.

Godine 595. mjeseca septembra:
Papa Gregorije Veliki episkopima Epira*

Rimski pontifik, koji je poslao i palijum i potvrdio privilegije,
obavještava se o postavljenju Nikopolitanskog (mitropolita) episkopa. Zabrana Simonije

Gregorije Teodoritu, Demetriju, Filipu, Zenonu i Alkizonu, episkopima Epira[199]. (Izvještaj sinoda u vezi sa izborom Nikoplitanskog mitropolita R. Pontifiku, podstiče ih da mu se pokoravaju.)

Vaša pisma, najdraža braćo episkopi, pokazuju da je naš brat Andrej svečano postavljen milošću Božijom za episkopa Nikopolja. Radujemo se da je njegovo postavljenje proizašlo iz pisanog pristanka sveštenstva i stanovnika provincije, kao i dobrih stvari koje svjedočite o njemu i molimo se da uz Božiju pomoć njegove vrline ostanu trajne i da se uvećaju, zato što je vrlina nadređenih spasenje podređenih. Treba, dakle, da pohitate da se što revnosnije ugledate na ono što kazujete, dok ga hvalite, da vam se sviđa u njegovoj ličnosti. Jer i ljudi smatraju da je krivica i Bog kažnjava ako se ne ugledate na ono što vam se sviđa kod nekoga. Neka bi ispunio poslušnošću vaše svjedočanstvo; Neka mu se niko ne protivi u onome što bude činio za čuvanje integriteta crkve na zajedničku korist; neka svako od vas pokaže svoju privrženost da, dok među vama bude Bogu draga svešteničke i pouzdana sloga, neka vas vaša različitost ne odvoji od veza uzajamne ljubavi zavišću ili uznemiri. I neka žestoki neprijatelj nema pristup vašim srcima, zato što zna da ništa ne može da uzme ili primi tamo gdje se nalazi iskrena ljubav.

(Episkope Starog Epira podstiče na budnost)

Pored toga, najdraža braćo, starajte se i brinite za povjerenu vam budnost na koju ste dužni; oduprite se prevarama, nastojanjima i govorima neprijatelja; nepomućene vjere predajte narod koji vodite našem Bogu, da vama sveštenicima vaša dužnost ne bude na osudu pred vječnim sudijom, nego da vam donese krunu.

(Nikopolitanskom episkpu šalje palijum)

Znajte da smo već pomenutom našem bratu i suepiskopu poslali palijum i da smo mu odobrili sve privilegije koje su naši prethodnici dodijelili njegovim prethodnicima.

(O pojavi simonije koju najstrožije zabranjuje)

Između ostalog, čuli smo da se u tim krajevima sveti redovi služe pričešćem na svoju korist. Ako je zaista tako, to plačući izgovaram, jadikujući to osuđujem, jer kad je svešteničkі red pao iznutra, neće moći dugo da se odupire spolja. Znamo iz jevanđelja šta je sam naš Iskupitelj učinio kada je ušao u hram i oborio stolove prodavaca golubova. Prodavanje golubova znači da oni Svetoga Duha, koga svemogući Bog, kao sebi jednosuštnog dariva ljudima rukopoloženjem, vide kao prolazno dobro. Iz tog zla proizilazi, kao što sam rekao, ono što slijedi,

* Acta, col. 482.

199 Epir je bio podijeljen na dvije provincije: Novi, čija je mitropolija bila Drač (Dirahijum) i Stari, o kojem je ovde riječ, čija je mitropolija Nikopolj, grad koji je osnovao Avgust kod Ambracijskog zaliva, u sjećanje na pobjedu kod Akcija. Sufragani nikopoljskog mitropolita su bili episkopi: Aheloja, Eta, Anhijazma, But-rota, Korkire (Krfa), Dodone, Eurije, Hadrijanopolja, Joanine, Leukade, Fenike i Fotike. Ali u Gregorijevo vrijeme su izgleda neki od njih nedostajali, neki još nijesu bili uspostavljeni. Cf. Le Quien, Or. Christ., II str 134 i sljedeće. Alkizon je bio episkop Korkire godine 603-4, kako izgleda po pismu XIV, 7, 8 i 13. U isto vrijeme se pominje Jovan, episkop Eurije, koji se ovdje ne pominje.

257

ANNO 595 m. sept.

Ordinatio Nicopolitani (metropolitani) episcopi Romano Pontifici refertur, qui ei pallium mittit et privilegia confirmat. Simoniae vetitum.

Reg. VI, 7. — *JE* 1387.

Gregorius Theodorito, Demetrio, Philippo, Zenoni et Alcisoni episcopis Epiri (1).

Relatio synodi de electione Nicopolit. metropolitae ad R. Pontificem, cui ut obsequiant eos hortatur.

Scriptorum vestrorum insinuatio, fratres carissimi, patefecit Andream fratrem nostrum Nicopolitanae civitatis episcopum (2) Deo propitio sollemniter ordinatum. Cuius quoniam consecrationem cleri et provincialium provenisse signatis assensu, gaudemus atque bona quae

257 (1) Epirus in duas provincias erat divisa: *Novam*, cuius metropolis Dyrrachium, et *Vetus*, de qua hic agitur, cuius metropolis erat Nicopolis, urbs ab Augusto in sinu Ambracio in memoriam victoriae Actiacae condita. Suffraganei metropolitae Nicopolitani erant episcopi: Acheloi, Aeti, Anchiasmi, Buthroti, Corcyrae, Dodonae, Euriae, Hadrianapolis, Ioanninae, Leucadis, Phoenices, Photices; sed nonnulli ex his tempore Gregorii aut vacasse aut nondum conditi fuisse videntur. Cf. Le Quien, *Or. Christ.*, II, p. 134 ss. — Alciso a. 603-4 episcopus Corcyrae fuit, ut ex epp. XIV, 7, 8 et 13 apparet. Eodem tempore Iohannes, episcopus Euriae commemoratur, cuius hic mentio non fit.

(2) Eidem Andreae inter alios Orientis metropolitas epp. VIII, 10, IX 156 directae sunt; mortuus est ante a. 603 m. nov.; cf. ep. XIV, 7. Andreae successor fuit fortasse Sotericus, cui Hypatius successit a. 625: *JE* 2010.

jer oni su se usudili u hramu Božijem da prodaju golubove, pa su njihove tezge po Božijem sudu pale. Ovaj grijeh se svakako još više širi među podređenima. Jer je onaj koji se uzvisi do svete časti, već u svom korijenu ogrezao u grijeh, spreman je da proda drugome ono što je kupio. A šta je sa onim što je pisano: "Zabadava ste dobili, zabadava i dajite" (Mt 10, 8)? I kada se prvi put podigla simonijska jeres protiv svete crkve, zašto ne opstaje, zašto se ne vidi da onaj koga neko rukopolaže za određenu cijenu, ide tome da postane jeretik? Zašto opominjem i zaklinjem da se morate starati da ništa ne dajete za cijenu, ništa za zahvalnost, da bilo kakve molbe ljudi u svetim redovima ništa ne obezbjeđuju za njih, nego da do tog položaja dođe onaj koga preporučuju njegovi strogi običaji i njegova djela. Jer ako budemo osjetili da se tako nešto događa, u šta ne vjerujemo, ispravićemo to kanonskom strogošću. A svemogući Bog, koji silom svoje mudrosti sve uređuje i milostivo uređeno čuva, neka vam da da želite i činite ono što je odredio.

de ipso testamini, ut in eo maneant et Dei gratia cooperante augmentum accipiant, exoramus, quia bonitas praepositorum salus est utique subditorum. Oportet ergo, ut ea quae in persona ipsius placere vobis laudantes ostenditis imitari studiosius festinetis. Nam et apud homines culpa et apud Deum poena est nolle quemquam bonum imitari quod placet. Testimonio itaque vestro oboedientia fidem adcommodet; nullus ei in his quae Ecclesiae integritate servata pro communi utilitate iniunxerit, contradicat; devotionem suam quisque vestrum libenter exhibeat, ut, dum Deo placita sacerdotalis inter vos fuerit et fida concordia, nulla vos a caritatis mutuae vinculo invidia solvere aut valeat turbare diversitas. Nec enim callido hosti in cordibus vestris ullus erit accessus, quoniam scit se ullatenus nec capi posse nec recipi, ubi plene sincera locum caritas invenerit.

Epiri Veteris episcopos ad vigilantiam hortatur.

Estote praeterea solliciti, fratres carissimi, et commisso gregi vigilantiam quam suscepistis et debetis, impendite; inimici fraudibus sollicitudine et oratione resistite; incontaminata fide Deo nostro cui praestis populum resignate, ut officium vobis sacerdotis ante conspectum aeterni iudicis non ad poenam, sed proficiat ad coronam.

Nicopolitano pallium mittit.

Suprascripto igitur Andreae fratri et coepiscopo nostro pallium nos direxisse cognoscite atque cuncta privilegia concessisse quae praedecessores nostri eius praedecessoribus contulere.

De simoniacis ordinationibus, quas severe vetat.

Praeterea pervenit ad nos, quod sacri ordines in illis partibus cum datione comodi conferantur (3). Quod si ita est, flens dico, gemens denuntio, quia, cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoque diu stare non poterit. Scimus quippe ex evangelio, quid redemptor noster per semetipsum fecerit, quia ingressus templum cathedras vendentium columbas evertit. Columbas enim vendere est de Spiritu Sancto, quem Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Ex quo, ut praedixi, malo iam innuitur, quid sequatur, quia qui in templo Dei columbas vendere praesumpserunt, eorum Deo iudice cathedrae ceciderunt. Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque qui ad sacrum honorem perducitur, iam in ipsa provectus sui radice vitiatus, paratus est alii venundare quod emit. Et ubi est quod scriptum est: *Gratis accepistis, gratis date*? Et cum prima contra sanctam Ecclesiam simoniaca haeresis sit exorta, cur non perpenditur, cur non videtur quia eum quem quisque cum pretio ordinat provehendo, agit ut hereticus fiat? Pro qua re ammoneo atque contestor, ut omnino debeatis esse solliciti et nihil sibi commodi datio, nil gratia, nil quarumlibet supplicatio personarum in sacris ordinibus vindicet, sed ille ad hoc officium perducatur, quem morum gravitas commendat et actio. Nam si, quod non credimus, fieri tale aliquid senserimus, canonica illud, ut dignum est, severitate corrigimus. Deus autem omnipotens, qui sapientiae suae potestate cuncta mirabiliter ordinat et misericorditer ordinata custodit, ipse vobis et velle tribuat et operari quod praecipit.

Između 590. i 604. godine[*]:
Papa Gregorije Marcelu prokonzulu Dalmacije[*]

Primili smo pismo od vašeg veličanstva (magnitudinis) u kome ste rekli da ste izazvali našu nemilost, i da zbog ovoga želite da odmah dobijete našu milost. I od vašeg su nam veličanstva došle takve vijesti koje nikako nije trebalo da dođu od vjernog čovjeka. Jer svi ukazuju da ste vi započeli veliko zlo u Maksimovom slučaju, u kojem je započelo pljačkanje njegove crkve i gubitak tolikih duša, kao i nečuvena drskost. I pošto tražite našu milost, dolikuje da našem Iskupitelju date naknadu za vaše namjere, i to dolično, sa suzama, jer ako mu se ne da naknada, šta može da učini naš oprost ili milost? Pošto mislimo da ste do sada učestvovali u padu oholih i odbrani zabludjelih, ne vidimo kako ćete se iskupiti kod Boga ili ljudi. Jasno će se znati da se vaše veličanstvo iskupilo kod Boga ako budete ispravili nedolično i budete od oholog postali krotki. Ako tako bude učinjeno, time ćete znati i da ste udovoljili Bogu i stekli milost ljudi.

[*] PL, vol. 77, col. 543.
[*] Prokonzul (strateg) Dalmacije nalazio se na prostoru Boke Kotorske.

EPISTOLA V.

AD MARCELLUM DALMATIÆ PROCONSULEM.

Illum redarguit ob præstitum Maximo favorem. Docet qua ratione in gratiam secum redire possit.

Gregorius [a] Marcello proconsuli Dalmatiæ.

Epistolam magnitudinis vestræ suscepimus, in qua vos nostram incurrisse [b] ingratitudinem indicastis, atque ob hoc per directam satisfactionem habere nostram velle vos gratiam. Et quidem tanta ad nos de vestra magnitudine pervenerunt, quanta a fideli viro minime committi debuerant. Vos enim tanti mali de causa Maximi omnes astruunt auctores existere, per quos spoliatio illius Ecclesiæ vel tantarum animarum perditio, atque inauditæ præsumptionis audacia sumpsit initium. Et quidem quod nostram vos velle gratiam habere petitis, convenit ut Redemptori nostro pro his talibus satisfacere tota intentione mentis, ut dignum est, cum lacrymis debeatis, quia [c] si illi satisfactum non fuerit, quid nostra relaxatio vel gratia poterit certe conferre? Dum tamen adhuc in præsumptorum ruinis vel errantium defensionibus inesse vos cernimus, qualis vel Deo, vel hominibus vestra sit satisfactio non videmus. Tunc enim Deo et hominibus se satisfacere magnitudo vestra patenter evidenterque cognoscat, si et devia ad rectitudinem, et præsumptiva ad humilitatis normam [d] reducat. Quod si factum fuerit, per hoc vos et Dei percepturos et hominum gratiam cognoscatis.

Godine 590-595:
Papa Gregorije Alkisonu Korkirskom episkopu*

da grad Kasiopi ostane pod jurisdikcijom Korkirskog episkopa,
ali da se ipak iz njega ne protjeraju sveštenici iz Eurije.

Ne traži se nezasluženo da se zauzda ambicija uzoholjenog srca, kada se zapusti snaga svetih kanona, u želji da se obuzda izliv drskosti, ne samo štetan zbog stvaranja gubitaka, nego i protivan crkvenom miru. Pročitali smo ponovo tvoja pisma iz kojih smo saznali šta je u gradu Kasiopi, koji se nalazi u tvojoj dijecezi, učinio episkop Eurije i rastužili smo se što su oni, koji bi trebalo da budu dužnici tvoje crkve, zbog milosti koju si im ukazao, postali bez ikakvog stida njeni neprijatelji, tako da pokušavaju da, protiv crkvenog reda, protiv svešteničke skromnosti, protiv svetih kanona, otmu ovaj grad iz tvoje jurisdikcije i pokore ga sebi da bi postali gospodari tamo gdje su ranije bili prihvaćeni kao gosti. Zna se da je zbog toga naš pokojni brat Andrija, nikopolitanski mitropolit, uz pomoć carske odluke, sa kojom je bila povezana i istraga, odlučio da grad Kasiopa ostane pod jurisdikcijom tvoje crkve, kao što je uvijek i bio, i mi smo ovo naklonjeno potvrdili autoritetom Apostolske stolice i odlučili da u potpunosti ostane na snazi. Jer, nikakav razlog pravičnosti, nijedan kanon, se ne slaže s tim da neko može da zauzme nečiju parohiju bilo iz kog razloga. Zato izgleda da zbog ove parnice zaslužuje strogu kaznu, a pošto su dobro vratili zlim, treba paziti da se ne popusti pred prevelikom dobrodušnošću, ali ni da se ne uskrati ono što se duguje braći koja trpe, da se ne smatra da episkopi ne misle o milosrđu, ako se ostave bez utjehe oni kojima je milosrđe vrlo potrebno. Dakle, sveštenici i kler grada Eurije ne treba da budu istjerani iz grada Kasiope, nego neka im se dopusti da izaberu u kojoj će od crkava, unutar ili izvan grada, smjestiti sa dužnim poštovanjem sveto i poštovano tijelo Sv. Donata, koje su donijeli sa sobom. Tako neka se tvojoj milosti, u čijoj se parohiji nalazi ovaj grad, radi osiguranja da dokument kojim se episkop Eurije obavezuje da neće preuzeti nijednu moć, nijednu privilegiju, nikakvu jurisdikciju, nikakav autoritet van onoga što kao kardinalni episkop posjeduje, nego da će se svi vratiti na ono što im pripada, kada se Božijom milošću vrati mir. Neka se stalno sjeća ovog obećanja i neka se ne usudi da tamo traži neku priliku za sebe, nego neka se uvijek sjećaju da su tamo gosti, i neka ne napada privilegije ili prava crkve tvoga bratstva.

* PL, vol. 77, co. 1307.

EPISTOLA VII.

AD ALCYSONEM CORCYRÆUM EPISCOPUM.

Cassiopi castrum sub Corcyræi episcopi jurisdictione permaneat; ex illo tamen non ejiciantur Euriæ sacerdotes.

Gregorius Alcysoni episcopo [a] Corcyræ.

Non immerito elati cordis retundi postulatur ambitio quando, [b] sacrorum canonum vigore postposito temerariæ præsumptionis excessus aliena illicite concupiscendo, non solum ad generanda dispendia **1265** noxius, verum etiam paci ecclesiasticæ probatur esse contrarius. Relectis igitur fraternitatis tuæ epistolis, quæ [c] de Cassiopi castro, quod in tua situm est diœcesi, ab episcopo Euriæ [d] civitatis prius vel modo sint acta cognovimus, et contristati sumus quod hi qui Ecclesiæ tuæ pro impensa sibi charitate debitores esse debuerant, ei inimici magis fieri nullo sunt pudore prohibiti; denique ut contra ecclesiasticam ordinationem, contra sacerdotalem modestiam, contra sacrorum canonum statuta, prædictum castrum de jurisdictione tua abducere, ac suæ molirentur potestati subjicere, ut fierent quodammodo domini, ubi prius suscepti fuerant peregrini. Qua de re quoniam Andreas, venerabilis memoriæ frater noster, Nicopolitanus metropolita, adnitente sibi quoque [e] principali jussione, in qua ei causæ hujus fuerat injuncta cognitio, prolata, sicut nobis patuit, noscitur statuisse sententia antefatum Cassiopi castrum sub jurisdictione Ecclesiæ tuæ, quemadmodum semper fuit, debere persistere, formam ejusdem sententiæ comprobantes, apostolicæ sedis auctoritate eam favente justitia confirmamus, atque per omnia robustam manere decernimus. Nam nulla æquitatis ratio, nullus canonum ordo consentit ut parochiam alterius alter aliquo modo debeat occupare. Unde licet districtionem contra se non modicam hujus litigii culpa videatur exigere, propter quod ab eis mala pro bonis sint reddita, studendum tamen est ut excessu [f] benignitas non vincatur, nec illud quod extraneis debetur fratribus etiam necessitatem patientibus denegetur, ne nihil charitas agere in episcoporum mentibus judicetur, si sine consolationis remedio hi quibus magna est habenda compassio relinquantur. Oportet ergo ut sacerdotes vel clerus Euriæ civitatis ab antefati Cassiopi castri habitatione nullatenus repellantur, sed et beati Donati sanctum ac venerabile corpus, quod secum detulerunt, in una ecclesiarum antedicti loci quam elegerint, sive intus, sive foris habeant recondendi debita cum veneratione licentiam. Sic tamen ut dilectioni tuæ, in cujus parochia castrum ipsum est positum, emissa procuretur cautione munitio, per quam promittat episcopus Euriæ nullam sibi in eo potestatem, nullum privilegium fore, nullam jurisdictionem, nullam tanquam [g] cardinalis episcopus ulterius auctoritatem defendere; sed pace Deo propitio reddita, ablato venerabili sancti Donati, si maluerint, corpore, ad propria se modis omnibus reversuros. Ut hujus promissionis persistente memoria, nec illi **1266** de cætero quidquam sibi illic principaliter quacunque occasione audeant vindicare, sed omni se tempore esse ibidem hospites recognoscant, et fraternitatis tuæ Ecclesia juris vel privilegii sui in qualibet parte præjudicium non incurrat. [h] (*Vide inf. epp.* 8 *et* 15.)

Godina 590-604:
Alkisonu, episkopu Korkirskom*

Neka dopusti da se tijelo Sv. Donata čuva u gradu Kasiopi, dok je na snazi jurisdikcija njegove crkve.

Braći koja su se pokajala i vratila zdravom razumu ne treba odbiti blagonaklonost, da ne bi izgledalo da je episkopima važnija greška nego milosrđe. Primili smo Petra, lektora eurijske crkve kada nam je došao sa pismom našeg brata i suepiskopa Jovana pred izaslanike tvoje ljubavi i pročitali smo pisma koja je donio, pa smo ga pitali ima li šta reći protiv tvrdnji tvojih izaslanika. Kada je on rekao da nema šta da doda ili šta bi odgovorio pored onoga što piše u pismu ovoga episkopa, mi smo, uz Božiju pomoć, smjesta odlučili ono što je po kanonu. Tek poslije dugo vremena Petar je iznio pismo za koje je tvrdio da mu je dao njegov episkop, i da je zato čekao. Ali kaže da se nadao da se prvosveštenik sjeća da je sveto i poštovano tijelo sv. Donata u crkvi Sv. Jovana, koja se nalazi u gradu Kasiopi, govoreći da je spreman da ti da uvjerenja da ti iz ovoga neće proizići nikakva šteta, zato što je potvrđeno da je ovo tvoja dijeceza, te smo smatrali da ne treba da ostavimo njegovu molbu bez učinka, pošto mu je u trenutku nevolje potreban savjet, da kaže da će u svemu čuvati jurisdikciju tvoje crkve. Pokrenuti takvim razlozima, podstičemo tvoje bratstvo ovim pismom da bez odlaganja i izgovora dopustiš da se sveto i poštovano tijelo skloni u crkvu Sv. Jovana, tako da, kako te prošlo pismo potkrepljuje da čuvaš u svojoj parohiji pravo i moć svoje crkve i da kao pravi episkop nikada ne dopustiš da ti u ovoj crkvi i gradu, sa bilo kojim razlogom, bude uzeta jurisdikcija ili moć. Takođe, treba da odgovoriš kako je ovaj naš brat tražio, da kada, sa Božijom milošću, bude ponovo uspostavljen mir, i on bude trebalo da se vrati u svoju dijecezu, ima pravo da ponese sa sobom ovo poštovano tijelo, bez protivljenja. Zbog toga, neka ne izgleda da se ono što se čini događa iz ličnih razloga i da ne bude mjesta da se ponovo podigne ova svađa koja sada prestaje, neka se i vaši nasljednici vežu obećanjem da će sve ovo čuvati, da uz ovu predostrožnost ni on ne bi pokušao da zauzme za sebe nešto u tvojoj dijecezi, a protiv pravde i odluke svetih kanona, i da pravo tvoje crkve iz ovakvog popuštanja ne bi pretrpjelo štetu na bilo koji način.

* PL, vol. 77, col. 1517.

EPISTOLA XIII.

AD ALCYSONEM CORCYRÆUM EPISCOPUM.

Beati Donati corpus in Cassiopi castro recondi sinat, salva Ecclesiæ suæ jurisdictione.

Gregorius Alcysoni episcopo Corcyræ.

Resipiscentibus fratribus et ad salubre se consilium convertentibus non est neganda benignitas, ne plus in episcoporum mentibus culpa videatur posse quam charitas. Venientem igitur ad nos Petrum, Ecclesiæ Euriæ lectorem, cum scriptis fratris et coepiscopi nostri Joannis, coram responsalibus dilectionis tuæ suscepimus, atque cum post relecta scripta, quæ detulerat, curæ nobis fuit requirere si quid contra allegationem eorumdem responsalium tuorum haberet quod diceret. Qui dum nihil sibi aliud injunctum vel responsurum se penitus perhiberet, extra hoc quod episcopi ipsius epistola continebat, ea quæ canonibus congruebant, Deo auctore, sine tarditate decrevimus. Post longum vero tempus suprascriptus Petrus capitulare protulit, quod sibi datum a suo asserebat episcopo, et idcirco moras causa sustinuit. Sed quia in eodem capitulari memoratus [a] sperasse legebatur antistes ut in Ecclesia beati Joannis, [b] quæ intra castrum quod Cassiopi vocatur est posita, sanctum ac venerabile corpus beati Donati **1272** habeat recondendi licentiam, paratum se esse inquiens dilectioni tuæ, propterea quod tua probatur esse diœcesis, munitionem emittere nullom tibi ex hoc præjudicium generari, petitionem ejus sine effectu non prævidimus relinquendam, postquam ita sibi necessitatis tempore desiderat [c] fieri consultum, ut Ecclesiæ tuæ jurisdictionem servare se in omnibus fateatur. Hac itaque ratione permoti, fraternitatem tuam scriptis præsentibus adhortamur, ut sine aliqua mora, vel excusatione, in prænominata beati Joannis Ecclesia recondendi suprascripti sancti venerabile corpus præbeat facultatem, ita sane ut prius scriptura interveniente te muniat nunquam sibi in antefata Ecclesia vel castro, sub quolibet argumento, aliquam jurisdictionem vel privilegium tanquam proprius episcopus vindicare, sed omne illic jus ac potestatem Ecclesiæ tuæ, quippe cujus est parochia, inviolabiliter custodire. Pariter quoque te, sicut idem frater noster petiit, convenit respondere, ut tempore quo miserante Deo pace reddita illi ad propria fuerit revertendi licentia, antedictum venerabile corpus auferendi secum sine aliqua objectione fas habeat. Qua de re [d] ne personale esse videatur quod geritur, et inveniri possit unde recidiva rursus excitetur contentio, etiam successores vestri in hac promissione pro conservandis omnibus sunt per omnia complectendi, quatenus hujusmodi prævenientе cautela, nec ille ibidem de cætero sibi quidquam in diœcesi tua contra æquitatem et sacrorum canonum decreta præsumat defendere, et jus Ecclesiæ tuæ ex hujusmodi concessione præjudicium aliquod nulla unquam ratione sustineat [e]. (*Vide sup. epp.* 7 *et* 8.)

dum filium Agilulfi regis, sc. anno 603, quo *festi Paschalis dies fuit septimo Idus Aprilis;* quo etiam mense Septemb. cœpit indictio septima : *factaque est pax*, inquit, *mense nono usque ad Kalend. Aprilis, indictione octava.* Hinc ad annum 603, quo mensis Aprilis cum octava indictione currebat, productam pacem colligeremus, nisi octavam eamdem indictionem seq. capite 30 assignaret Paulus, tum secundo Phocæ imperantis anno, tum Gregorio ad Christum migranti, cum tamen nemini dubium sit septima indictione obiisse Gregorium; sexta vero, sub finem anni 602, Phocam imperare cœpisse.

[k] In recent. subditur : *Dat. mense Januarii, indict.* 7, quod nulli exhibent e nostris mss. Codicibus. Verum, quod pertinebat ad epistolam sequentem pro hac epistola assignarunt. Corrupte in Collectione Pauli *Data die secunda mensis Martii, indict.* 2.

EPIST. XIII [*Al.* 8]. — [a] In Vatic. D et Rhem., *petiisse legebatur.* Apud Gussanv. et in nonnullis Mss., *superasse legebatur.*

[b] Excusi, *quæ in Cassiopi castro est posita,*

[c] Tres Vaticani, Beccensis, et alii ex Norm. cum Regio, *ferri consultum.*

[d] Vatic. B, *ut synodale esse videatur .... et inveniri non possit.*

[e] Addi posset *mense Januario, indict.* 7. Legitur enim in tribus Vatic. et in Colb. vet., quos Codices præferendos putamus duobus Tellerianis, ubi habes *mense August., indict.* 6.

EPIST. XIV [*Al.* 9]. — [a] Hæc epistola in tabula marmorea ad basilicæ sancti Petri parietem affixa legitur. Affixæ hujus tabulæ meminit Joan. Diac., lib. II, c. 20. Ex hac epistola liquet quæ tunc et quanta essent in ecclesiis luminaria. Apud Cassiodorum, lib. III Variar., epist 7, scribit Theodoricus rex episcopo Salonitano ut persolvat pretium LX orcarum olei ad implenda ejus ecclesiæ luminaria comparatarum. De ecclesiæ luminaribus s epe dictum a nobis in notis ad Dialogos.

[b] Vatic. B, et F, *valde incongruum accessisse et durissimum.*

[c] In tabula marmorea : *Villa pertusa. Bifurco. Priminiano.* Consentit Reg.

XXV - 591-595. godine*: Anastaziju, Patrijarhu Antiohijskom**

Žali se na teret pastirske dužnosti

Grigorije Anastasiju, patrijarhu Antiohijskom.

Pismo vaše svetosti primio sam kao umoran spokojstvo, kao bolestan zdravlje, kao žedan izvor, kao izmožden ljetnjom pripekom hladovinu. Činilo se da one riječi nijesu potekle sa tjelesnog jezika, jer su tako otkrile duhovnu ljubav, kojom je bremenit, kao da je kroz njega progovorila sama duša. Ali bilo je veoma teško ono što je pisalo u pismu, jer vaša ljubav me je savjetovala da ponesem ovozemaljski teret i prvo ste me duhovno voljeli, a kasnije ste me, kako mi se čini, voleći me ovovremeno, do zemlje pritisnuli navalivši na mene teret; i tako kao ukopan, gubeći svu uspravnost duha, gubeći red u molitvi, mogu reći ne u duhu proroštva, nego kroz iskustvo: Savih se, *Ponizih se do kraja* (Psal 118, 107). Toliki me, dakle, teret obaveza pritiska, da se moj duh nikako ne može uznijeti u visine. Slamaju me vjetrovi mnogobrojnih problema i poslije onog mira i spokojstva ophrvan sam olujama ovog burnog života, pa s pravom mogu reći *dođoh u dubine morske, bura potopi me* (Psal. 68, 3). Pružite mi ruku vaše besjede dok sam u iskušenjima, vi koji stojite na obali vrlina. Time što me nazivate ustima Gospodnjim, koja nazivate svjetiljkom, što tvrdite da govorom mnogima koristim, da mogu mnoge da prosvetlim, priznajem da ste učinili da se u najvećoj mjeri dvoumim o tome šta da mislim o sebi. Uviđam, naime, ko sam i ništa u sebi kao znak toga dobra ne primjećujem. Uviđam i ko ste vi i sudim da ne možete lagati. No iako želim da vjerujem u ono što govorite, tome protivurječi moja slabost. Iako želim da potvrdim ono što se govori u moju pohvalu, protivurječi mi vaša svetost. No pitam te, sveti čovječe, da li nam dolikuje nešto od ove naše borbe, da, čak i ako nije tako ono što govorite, bude tako jer vi kažete da je tako. Osim toga, kao i ostaloj sabraći patrijarsima, tako sam i vama uputio istu sinodsku poslanicu: jer preda mnom ste uvijek ono što ste primili kao dar od svemogućeg Boga a ne ono što se ljudskom voljom smatra da nijeste. Donosiocu ovog pisma, advokatu Bonifaciju, dao sam nešto što bi vašoj svetosti trebalo posebno da bude blisko. Poslao sam vam, naime, ključeve onoga koji vas voli, apostola Petra, koji, položeni na bolesne, obično mnogim čudima blistaju.

* Mansi, vol. 9, col. 1049.

** Povjerenik i prijatelj risanskog episkopa Sebastijana.

XXV. AD ANASTASIUM PATRIARCHAM ANTIOCHENUM,

Conqueritur de onere paſtorali,

Gregorius Anaſtaſio patriarchæ Antiocheno,

Idem fere ſupra ep. 7.

SCripta veſtræ beatitudinis, uti feſſus requiem, ſalutem æger, fontem ſitiens, umbram æſtuans accepi. Neque enim illa verba per linguam carnis videbantur expreſſa: quia ſic ſpiritalem amorem ſuum, quem geſtabat, aperuerunt, ac ſi mens per ſemetipſam loqueretur. Sed durum valde fuit quod

Joan. diac. l. 1. c. 49. lit.

ſcriptum eſt, quia amor veſter terrena me portare onera præcepit, & quem prius ſpiritaliter diligebatis, poſtea, ut æſtimo, temporaliter amantes, uſque ad terram me ſuperpoſito onere depreſſiſtis; ita ut omnem mentis rectitudinem funditus perdens, contemplationiſque aciem amittens, non per prophetiæ

Pſal. 118.

ſpiritum, ſed per experimentum dicam: *Incurvatus ſum, & humiliatus ſum uſquequaque*. Tanta me quippe occupationum onera deprimunt, ut ad ſuperna animus nullatenus erigatur. Multis cauſarum fluctibus quatior, & poſt illa quietis otia, tumultuoſæ vitæ tem-

Pſalm. 68.

peſtatibus affligor, ita ut recte dicam: *Veni in altitudinem maris, & tempeſtas demerſit me*. Periclitanti igitur mihi manum orationis veſtræ tendite, vos qui in virtutum litore ſtatis. Quod vero me os domini, quod lucernam dicitis, quod loquendo multis prodeſſe, multiſque poſſe lucere perhibetis; æſtimationem mihi meam, fateor, in dubietatem maximam perduxiſtis. Conſidero namque qui ſum, & nihil in me ex hujus boni ſigno deprehendo. Conſidero namque qui eſtis, & vos mentiri poſſe non arbitror. Cum ergo credere volo quod dicitis, contradicit mihi infirmitas mea. Cum diſcutere volo quod in laude mea dicitur, contradicit mihi ſanctitas veſtra. Sed quæſo, vir ſancte, nobis aliquid de hoc certamine noſtro conveniat, ut etſi non quod dicitis ita eſt, ſit ita quia dicitis ita. Præterea ſicuti patriarchis aliis fratribus a paribus ſynodicam vobis epiſtolam direxi: quia apud me ſemper hoc eſtis, quod ex omnipotentis Dei munere * accepiſtis eſſe, non

* cœpiſtis.

quod ex voluntate nominum putamini non eſſe. Latori vero præſentium Bonifacio defenſori aliqua injunxi quæ ſanctitati veſtræ debeat ſecretius intimare. Amatoris autem veſtri beati Petri apoſtoli vobis claves tranſmiſi, quæ ſuper ægros poſitæ, multis ſolent miraculis coruſcare.

Godine 591-595*: Aristobulu bivšem prefektu** i kancelaru piše papa Gregorije

O izražavanju u svojim pismima

Gregorije Aristobulu, bivšem prefektu i kancelaru

Da bih objasnio svoje osjećanje, priznajem, nije dovoljan jezik. Ali što god mislio o vama, vaše osjećanje vam o tome bolje govori. Čuo sam da vas muče nekakve nesreće. Ali nijesam zbog toga previše žalostan, jer veoma često brod, koji je srećno uspio da stigne do oluja na pučini, od samog početka plovidbe bori se sa suprotnim vjetrom, ali se ipak, uprkos tome vraća u luku. Međutim, ako bi se slučajno dogodilo da primite pismo isuviše široko da biste ga protumačili, molim vas da ne tumačite riječ po riječ, nego da smisao tumačite smislom, jer uglavnom se događa da dok pažljivo pratite značenje riječi, izmiče ljepota smisla.

* Mansi, vol. 9, col. 1051.
** Prefekt Ilirikuma.

XXVIII. AD ARISTOBOLUM

EXPRÆFECTUM ET ANTIGRAPHUM.

De expoſitione epiſtolarum ſuarum.

Gregorius Ariſtobolo expræfecto & antigrapho.

AD explendum affectum meum, fateor, lingua non ſufficit: ſed quidquid de vobis ſentio, veſter vobis melius affectus dicit. Quibuſdam vero vos adverſitatibus laborare audivi. Sed non hac de re valde contriſtor, quia plerumque navis quæ pervenire ad altari pelagi * tempeſtates per proſperitatem poterat, in ipſo navigationis initio vento adverſante repellitur, ſed ad portum repulſa revocatur. Præterea ſi prolixam epiſtolam ad interpretandum accipere fortaſſe contigerit, rogo non verbum ex verbo, ſed ſenſum ex ſenſu tranferte: quia plerumque, dum proprietas verborum attenditur, ſenſuum virtus amittitur.

* deeſt, tempeſtates. *Pariſi.*

Godine 591-595[*]:
Papa Gregorije Filipu komesu ekskubita povjerava probleme Italije[**]

Gregorije Filipu komesu ekskubita

Isto onako kako čovjek nije u mogućnosti da ukine ili da ispituje sudove Božije, tako je dužan da pred njima pogne glavu i prikloni srce, a budući da ne zna šta mu je određeno, mora u taj sud da se pouzda; i ne smije drsko i uporno nastojati da zahtijeva dobru priliku, niti da se oholo smatra da je treba odbiti. Stoga sam ja nedostojan bio dužan da se pokorim zapovijesti svemogućeg Boga i vašoj volji i prihvatim teret episkopske dužnosti, koju ste željeli da vršim više zbog obilnosti blagodati, nego zbog procjene suda. Svemoguć je naime Bog, zbog Koga ste izabrali mene nedostojnog, neka ovakvu dobijete platu u vječnosti, da milosti, kojom obasipate sluge Njegove kod Njega mnogostruko budete udostojeni. Problemi, pak, u Italiji molim vas neka budu povjereni vašoj ekselenciji, i da, dokle god rado činite onima koji traže, brzo dobijete sve što od Boga tražite. (???)

[*] Mansi, vol. 9, col. 1052.
[**] Sloveni stupaju na Italikum u vojnim kontigentima.

XXXI. AD PHILIPPUM COMITEM

EXCUBITORUM.

Cauſſas Italiæ commendat.

Gregorius Philippo comiti excubitorum.

INquantum homo diſcutere & inveſtigare judicia ſuperna non ſufficit, intantum ſub eis debet cervicem cordis inflectere : & quia id quod ſibi tribuitur, quo judicio diſponatur, ignorat ; nec ad appetendum locum procax inſiſtere, nec ad repellendum contumax debet inveniri. Unde indignus ego ad ſuſcipienda epiſcopatus onera juſſioni omnipotentis Dei veſtræque me voluntati ſubditi : cui me præeſſe largitate magis gratiæ quam judicii exiſtimatione voluiſtis. Potens eſt enim Deus, propter quem me indignum diligitis, hanc vobis in perpetuum compenſare mercedem, ut gratiam quam indignis famulis ejus impenditis, apud eum invenire multiplicius valeatis. Cauſſas vero Italiæ veſtra quæſo ex Dcellentia habeat commendatas, ut dum vos petentibus libenter impenditis, omne quod a Deo petitis quantocitius impetretis. Joan. diac. lib. 1. c. 51.

Godina 591-595[*]:
Episkopima Evlogiju i Anastasiju[**]

da zajednički prekore gordost episkopa Jovana, koji za sebe traži ime vaseljenskog patrijarha

Gregorije Evlogiju episkopu Aleksandrijskom i Anastasiju episkopu Antiohijskom.

Dok izvrsni propovjednik govori: *Pošto sam ja apostol neznabožaca, hvalim sužanjstvo svoje;* (Rim 11, 13). On ponovo na drugom mjestu kaže: *Bijasmo blagi među vama..* (1 Sol. 2, 7). Daleko je od svake sumnje da ovaj primjer nama, koji ga slijedimo, pokazuje da treba da budemo smjerni u razboru, pa ipak da čuvamo dostojanstvo i poštovanje svog položaja kako u nama smjernost ne bi bila plašljiva, ni uzdizanje gordo. Prije ovih, naime, osam godina, u vrijeme mog prethodnika, blaženopočivšeg Pelagija, brat episkop naš Jovan u Konstantinopoljskom gradu iz drugog razloga tražeći, sazvao je sinod, na kome se usudio da sebe nazove vaseljenskim. Kada je to moj prethodnik saznao, uputivši pismo na osnovu autoriteta svetoga Petra apostola, akta tog sinoda je osudio. Potrudio sam se da primjerke tih pisama dostavim vašoj svetosti. Đakonu pak, koji je mimo običaja pratio u stopu presvetu gospodu kako bi dobio odgovor crkve, zajedno sa pomenutim našim svešteničkom zabranio je da služi misu. Slijedeći njegovu odluku, slično pismo poslao sam pomenutom našem svešteniku, kojega sam primjerak procijenio da treba da pošaljem i vašem blaženstvu; ovim sam uglavnom imao namjeru da u vezi sa tom stvari, a od te nove gordosti prevrće se stomak vaseljenske crkve, dušu ranije pomenutog našeg brata podstaknemo na skromnost. Ako on nipošto ne bude želio da se okrene od tvrdoglavosti i da se uzdigne, šta će biti onda, kada se bude temeljnije bavio utjehom svemogućeg Boga. Jer kao što vaša mnogo poštovana svetost zna, jednom pontifiku Stolice apostolske, kojoj voljom Božijom služim, ovo vaseljensko ime je ponuđeno na svetom Halkedonskom sinodu. Ali nikada nijedan od mojih prethodnika nije pristao da se koristi tako prostom riječju: zato što, ako se jedan patrijarh naziva vaseljenskim, ime patrijarha se kod ostalih ukida. Ali daleko neka bude, daleko od hrišćanskog uma neka bude to da bilo ko želi za sebe da prigrabi ono zbog čega, čini se, umanjuje poštovanje njegove sabraće, bez obzira koliko malo. Kada dakle, mi ne želimo da prihvatimo ponuđenu počast, pomislite kako je bestidan onaj ko želi tu čast za sebe silom da prigrabi. Zbog toga vaša svetost u svojim pismima nikoga nikada da ne imenuje vaseljenskim kako ne bi sebi umanjio dužno poštovanje, kada drugom nudi poštovanje koje mu ne duguje. I u toj stvari neka vašu dušu u vezi sa prepoštovanom gospodom ne muči rđava pomisao, jer on posjeduje strah od svemogućeg Boga, a sa druge strane ni na koji način se ne slaže sa tim da čini bilo šta protiv evanđelja, protiv najsvetijih kanona. Ja pak, mada me od vas dijele velika prostranstva kopna i mora, ipak sam sa vama srcem vezan. I u njega (srce) se uzdam kada je u pitanju bilo kakav odnos vašeg blaženstva prema meni: jer budući da mi uzvraćate ljubav, nijeste daleko od mene. A još veću zahvalnost dugujemo onom zrnu gorušičinom; jer se od tog neuglednog i prezrenog sjemena tako razgranalo iz istog korijena i raširilo na sve strane da se u granama njegovim gnijezde sve ptice nebeske. I neka je vječita hvala onom sijaču, kome je bilo dovoljno da od samo tri kopanje brašna tijesto cijelog ljudskog roda umiješa u jedno: i na malom kamenu, otkinutom od planine bez pomoći ruku zauzeo je lice cijeloga svijeta: koji se uz to raširio na sve strane, kako bi se iz cijelog ljudskog roda ujedinjenog izgradilo tijelo cjelokupne Crkve; i takva parcijalna podjela

[*] Mansi, vol. 9, col. 1213.
[**] Korpus od nekoliko narednih poslanica vezan je za risanskog episkopa Sebastijana, bliskog prijatelja i saradnika antiohijskog patrijarha.

XXVI. AD EULOGIUM

ET ANASTASIUM EPISCOPOS.

Ut communiter inſequantur ſuperbiam Joannis, epiſcopi, qui nomen univerſalis ſibi arrogabat.

Gregorius Eulogio epiſcopo Alexandrino, & Anaſtaſio epiſcopo Antiocheno.

Joan. diac lib. 4. c 11. Rom 11. 1. Theſ. 2.

DUm prædicator egregius dicat: *Quamdiu quidem ſum gentium apoſtolus, miniſterium meum honorificabo:* qui rurſus alias dicit: *Facti ſumus ut parvuli in medio veſtrum*: exemplum procul dubio nobis ſequentibus oſtendit, ut & humilitatem teneamus in mente, & tamen ordinis noſtri dignitatem ſervemus in honore, quatenus nec in nobis humilitas timida, nec erectio ſit ſuperba. Ante hos ſiquidem annos octo, ſanctæ memoriæ deceſſoris mei Pelagii tempore, frater & coepiſcopus noſter Joannes in Conſtantinopolitana urbe ex cauſſa alia occaſionem quærens ſynodum fecit, in qua ſe univerſalem appellare conatus eſt. Quod mox idem deceſſor meus ut agnovit, directis literis ex auctoritate ſancti Petri apoſtoli ejuſdem ſynodi acta caſſavit. Quarum videlicet epiſtolarum ſanctitati veſtræ exemplaria ſtudui deſtinare. Diaconum vero, qui juxta morem pro reſponſis eccleſiæ faciendis piiſſimorum dominorum veſtigiis adhærebat, cum præfato conſacerdote noſtro miſſarum ſolennia celebrare prohibuit. Cujus ego quoque ſententiam ſequens, ſimilla prædicto conſacerdoti noſtro ſcripta tranſmiſi, quorum exemplaria veſtræ beatitudini cenſui tranſmittenda; hoc præcipue intenA dens, ut hac de re, qua ex nova ſuperbia tota univerſalis eccleſiæ viſcera perturbantur, prius ſæpefati fratris noſtri animum modeſta intentione pulſemus. Qui ſi nequaquam a ſuæ elationis rigore voluerit inclinari, tunc quid fieri debeat, cum omnipotentis Dei ſolatio ſubtilius pertractetur. Sicut enim veneranda mihi veſtra ſanctitas novit, uni per ſanctam Chalcedonenſem ſynodum pontifici ſedis apoB ſtolicæ, cui Deo diſponente deſervio, hoc univerſitatis nomen oblatum eſt. Sed nullus unquam deceſſorum meorum hoc tam profano vocabulo uti conſenſit: quia videlicet ſi unus patriarcha univerſalis dicitur, patriarcharum nomen ceteris derogatur. Sed abſit hoc, abſit a Chriſtiana mente id ſibi velle quempiam arripere, unde fratrum ſuorum honorem imminuere ex quantulacumque parte videatur. Cum ergo nos hunc honorem nolumus oblatum ſuſcipere, penſate quam ignominioſum ſit hunc ſibi quempiam violenter uſurpare voluiſſe. Propterea ſanctitas veſtra in ſuis epiſtolis neminem unquam univerſalem nominet, ne ſibi debitum detrahat, cum alteri honorem offert indebitum. Nec hac in re de ſereniſſimis dominis animum veſtrum mordeat ſiniſtra ſuſpicio, quia omnipotentem dominum metuit, & contra ſtatuta evangeliça, contra ſacratiſſimos canones agere aliquid nullo modo conſentit. Ego veC ro quamvis a vobis per longa terrarum atque maris ſpatia disjunctus ſim, ſum tamen omnino vobis corde conjunctus. Idque de veſtra beatitudine erga me modis omnibus confido: quia cum me viciſſim diligitis, a me non longe eſtis. Et magis gratias referimus grano illi ſinapis; quia ex modici deſpicabiliſque ſeminis ſpecie ita eſt ramis ex eadem radice ſurgentibus, atque ſe diſtendentibus uſquequaque diffuſus, ut in eis volatilia cæli cuncta nidificent. Gratiaque ſit fermento illi, quo tribus farinæ ſatis totius humani generis maſſam in unitate conſperſit: atque parvo lapidi, qui abſciſſus de monte ſine manibus occupavit univerſam faciem orD bis terræ: qui ad hoc ſe uſquequaque diſtendit, ut ex omni humano genere in unitatem redacto totius corpus perficeretur eccleſiæ; atque ita ad totius compaginis pertineret commodum membrorum partialis iſta diſtinctio. Unde nos quoque a vobis non longe ſumus; quia in illo qui ubique eſt unum ſumus. Agamus ergo ei gratias, qui ſolutis inimicitiis, in carne ſua fecit, ut in omni orbe terrarum unus eſſet grex, & unum ovile ſub ſe uno paſtore; memores ſemper quid nos prædicator veritatis admoneat, dicens: *Soliciti ſervare unitatem Spiritus in vinculo pacis.* Et: *Pacem ſectamini cum omnibus & ſanctimoniam, ſine qua nemo videbit Deum.* Qui E aliis quoque diſcipulis dicit: *Si fieri poteſt quod ex vobis eſt, cum omnibus hominibus pacem habentes.* Vidit enim pacem bonos cum malis habere non poſſe; & idcirco, ſicut noſtis, præmiſit, *ſi fieri poteſt.* Sed quia pax niſi in duabus partibus firmari non valet, cum hanc mali fugiunt, boni tenere medullitus debent. Unde & mire dicitur: *Quod ex vobis eſt*; ut videlicet in nobis maneat, etiam cum a pravorum hominum mente repellitur. Quam videlicet pacem tunc veraciter tenemus, cum ſuperborum culpas caritate ſimul

Matth. 13. Ibidem. Epheſ. 4. Hebr. 12. Rom. 12.

na udove postoji zarad dobrobiti svakog pojedinog zgloba. Odatle i mi od vas nijesmo daleko; jer u Onome Koji je svuda mi smo jedno. Zahvalni smo dakle, onome koji je, rastjeravši neprijateljstva, ovaploćen učinio da na cijelom svijetu postoji jedno stado i jedan tor kome je On jedini pastir; sjećajmo se uvijek na šta nas propovjednik istine opominje, kada kaže: *Starajući se da čuvate jedinstvo Duha svetoga svezom mira.*(Efes. 4, 3) I: *Starajte se da imate mir sa svima i svetost, bez koje niko neće vidjeti Gospoda;* (Jev. 12, 14) Koji i drugim učenicima kaže: *Ako je moguće, koliko do vas stoji, imajte mir sa svima ljudima.* (Rim 12, 18) Vidio je, naime, da mira između dobrih i rđavih ne može biti; i stoga je, kao što znate, stavio uslov, *ako je moguće.* Ali budući da se mir ne može učvrstiti čak ni između dvije strane, kada ga (mir) rđavi napuste, dobri moraju od sveg srca da ga se drže. Stoga se i kaže ono čudesno: *koliko do vas stoji;* jer očigledno ostaje u nama čak i kada je izbačen iz srca rđavih. Kakav mir tada istinski imamo, kada krivice gordih progonimo istovremeno i ljubavlju i pravdom, iako ih volimo, mrzimo samo njihove grijehe. Čovjek je Božije djelo, ali je čovjekovo djelo grijeh. Mi, dakle, možemo jasno da rasudimo šta je učinio Bog, a šta čovjek; i da zbog grijeha ne gajimo mržnju prema čovjeku. Cijelom dušom, dakle, progonimo u čovjeku zlo gordosti, kako bi se od svog neprijatelja, to jest grijeha, sam čovjek što prije oslobodio. Daće snage svemogući naš Izbavitelj ljubavi i pravdi, daće nama koji smo daleko od vas jedinstvo Duha svojega, daće nam On sam u čijem (smo) zdanju, kao u nekom kovčegu koji je sagrađen od četiri strane svijeta, a sastavljene crvotočne strane, vezane su smolom ljubavi, (i zato) neprijateljstvom bilo kakvog duha, žestinom bilo kakve oluje koja dođe spolja ne smućuje se Crkva. Ali kao što, kad već upravlja blagodat Njegova treba poći takvim smjerom da nas nikakav talas koji dođe spolja ne prevrne, i za to se treba moliti iz dna duše, najdraža braćo, da desnica Njegovog proviđenja izbaci gomilu unutrašnjeg taloga u nama. Neprijatelj đavo, koji bijesneći protiv smjernih, urlajući kao lav kruži oko onoga koga bi progutao, ali još ne kruži, kako vidimo, po toru, ali u neke važne djelove Crkve tako silno zariva zube, da niko ne sumnja da ako jednodušno, pomoću Gospodnjom, ne dotrči cijela gomila brižnih pastira, cio tor će, daleko bilo, veoma brzo razderati. Istražite, najdraža braćo, ono što se iz blizine vidi i u čijim sveštenicima navaljuju takve primitivne sile. Jer, naime, blizu je onaj o kome je napisano. *Car je nad svijem zvijerjem*[200]*,* što sam prinuđen da kažem ne bez teškog bola, brat i saepiskop naš Jovan koji prezire zapovijesti Božije, apostolske savjete, kanone Otaca, usuđuje se u (njegovo) ime da se uzvisi. Vašem blaženstvu, pak, neka ukaže svemogući Bog, kakav težak bol me muči pri pomisli na njega, jer on je nekada meni izgledao najskromniji, od svih voljen, on koji je bio u milosti i potpuno zaokupljen molitvama i postom, iz onog pepela u kome je sjedio, iz one smjernosti u kojoj je živio, počeo je da se razmeće i da tako sebi pokuša da pripiše vaseljenu i sve što pristaje samo jednoj jedinoj glavi, to jest Hristu, kroz uznošenje kićenog govora nastoji sebi da potčini Hristove udove. I nije čudno, jer onaj napasnik, koji zna da je gordost početak svakog grijeha i onda se prije svega njome služio kod prvog čovjeka i sada je podmeće nekim ljudima na vrhuncu vrlina, da oni koji su, kako se činilo, izbjegli njegove okrutne ruke dobrim nastojanjima u životu, njima u sam cilj dobrog djelovnja i nekako postavlja zamku u najbitnijoj tački savršenstva. Stoga je potrebno mnogo moliti se i svemogućeg Boga neprestanim molitvama preklinjati da ovaj grijeh odvrati iz njegovog uma, i da otkloni ovo zlo gordosti i zbrke iz jedinstvenosti i smjernosti Crkve. I pomoću Božijom svom snagom se treba napregnuti i paziti da ne bi od otrova jednog govora umrli živi udovi Hristovog tijela. Ako je dopušteno slobodno reći, ovim se odriče čast svih patrijarha. I kada slučajno padne u grijeh, onaj (patrijarh) koji se naziva vaseljenskim, onda se nijedan episkop više ne nalazi na svom istinskom položaju. Zaklinjem vas, dakle, da neprestano i bez predrasude služite, kao što ste primili crkve, kako ništa u vama ova navala đavolske

[200] Prevod iz Biblije/*Svetog pisma* odobrenog od Sinoda SPC. Navedeni tekst iz Vulgate u prevodu glasi: *On je kralj nad svim sinovima gordosti. KJV: he is a king over all children of pride.*

mul & juſtitia inſiſtente proſequimur, cum A
eos diligimus, & eorum vitia odio habemus. Opus quippe Dei homo eſt, ſed opus hominis vitium. Nos ergo diſcernamus quid Deus, quid item homo fecerit; & neque propter errorem odio habeamus hominem, neque propter hominem diligamus errorem. Unita ergo mente inſequamur in homine malum ſuperbiæ, ut ab hoſte ſuo, videlicet errore, prius ipſe homo liberetur. Præſtabit vires omnipotens redemptor noſter caritati atque juſtitiæ, præſtabit nobis longe a nobis poſitis unitatem Spiritus ſui, ipſe cujus artificio quaſi in arcæ modum quatuor mundi conſtructa lateribus, atque in putribilium lignorum compage, & bitumine caritatis ad- B
ſtricta, nullius adverſitate ſpiritus, nullius venientis extrinſecus tumore fluctus perturbatur eccleſia. Sed quemadmodum illius gubernante gratia petendum eſt, ut nulla nos ſuperveniens exterius unda conturbet, ita ex totis orandum eſt viſceribus, fratres cariſſimi, ut ſuæ providentiæ dextera cumulum ſenti-
1. Tit. 5. næ in nobis interioris exhauriat. Adverſarius quippe diabolus qui contra humiles ſæviens, ſicut leo rugiens circuit quem devoret, non jam, ut cernimus, caulas circuit, ſed ita valide in quibuſdam eccleſiæ neceſſariis membris dentes figit, ut nulli ſit dubium, quin niſi unanimiter, favente domino, cunctorum provida paſtorum turba concurrat, omne, quod C
abſit, citius ovile dilaniet. Perpendite, fratres
* quib. Taric. cariſſimi, * quid e vicino ſubſequitur, cujus & in ſacerdotibus erumpunt tam perverſa primordia. Quia enim juxta eſt ille de quo ſcriptum eſt: *Ipſe eſt rex ſuper univerſos filios ſuperbiæ*, quod non ſine gravi dolore dicere compellor, frater & coepiſcopus noſter Joannes mandata dominica, apoſtolica præcepta, regulas patrum deſpiciens, eum per elationem præcurrere conatur in nomine. Veſtræ autem beatitudini indicet omnipotens Deus, quam gravi conſiderationis hujus gemitu torqueor, quod ille quondam mihi modeſtiſſimus, ille omnibus dilectus, ille qui in eleemoſynis, orationibus atque jejuniis videbatur occupatus, ex eo in quo D
ſedebat cinere, ex ea quam prætendebat humilitate, jactantiam ſumpſit, ita ut univerſa ſibi tentet adſcribere, & omnia quæ ſoli uni capiti cohærent, videlicet Chriſto, per elationem pompatici ſermonis ejuſdem Chriſti ſibi ſtudeat membra ſubjugare. Nec mirum, quod ille tentator qui initium omnis peccati ſcit eſſe ſuperbiam, & tunc ea in primo homine ante omnia uſus eſt, & nunc eam quibuſdam hominibus ponit in fine virtutum, ut qui aliquatenus bonis vitæ ſtudiis ejus videbantur crudeliſſimas manus effugere, eis in ipſa meta boni operis, & in ipſa quodammodo apponat perfectionis concluſione tendiculum. Unde E
magnopere orandum eſt, & omnipotens Deus aſſiduis precibus implorandus, ut hunc a mente illius avertat errorem, hoc ab unitate atque humilitate eccleſiæ malum ſuperbiæ, & confuſionis amoveat. Et favente Domino omnibus viribus concurrendum atque providendum, ne in unius veneno ſermonis viventia in Chriſti corpore membra moriantur. Si enim hoc dici licenter permittitur, honor patriarcharum omnium negatur. Et cum fortaſſe is in errore perit, qui univerſalis dicitur, nullus jam epiſcopus remanſiſſe in ſtatu veritatis inveni-

uzurpacije ne bi sebi pripisala, Budite jaki, ostanite bezbjedni i nemojte se nikada ni usuditi da primite ni da date pismo sa lažnošću imena vaseljenskog. Sve episkope povjerene vašem staranju čuvajte da se ne ukaljaju ohološću ovoga, kako bi vas, patrijarhe vaseljenske crkve, poznali ne samo po dobrim djelima nego i po autoritetu istine. Ako bude nekog otpora, moramo se pokazati jednodušni i uporni, čak i u samrtnom času, jer u sebi trpimo kad u ime opšteg osuđujemo nešto svoje. Recimo zajedno sa Pavlom: *Jer je meni život Hristos i smrt dobitak* (Fil. 1, 21). Čujmo šta kaže prvi od svih pastira: *Ako i stradate pravde radi, blaženi ste.* (1 Pt 3, 14) Vjerujte mi, jer čast, koju smo prihvatili da bismo propovijedali istinu, ako iziskuje potreba, prije bismo napustili zarad iste te istine nego je zadržali. Za mene se pak, kako već dolikuje vašem visoko poštovanom blaženstvu, molite, kako bih djelima pokazao ovo što se usuđujem da kažem vama.

A tur. Obteſtor ergo ut conſtanter ac ſine præjudicio ſervetis, ſicut accepiſtis eccleſias, & nihil ſibi in vobis hæc tentatio diabolicæ uſurpationis adſcribat. State fortes, ſtate ſecuri, ſcriptaque cum univerſalis nominis falſitate nec dare unquam, nec ſuſcipere præſumatis. Omnes epiſcopos curæ veſtræ ſubjectos ab hujus elationis inquinatione prohibete, ut univerſæ vos eccleſiæ patriarchas non ſolum in bonis operibus, ſed etiam in veritatis auctoritate cognoſcant. Si qua autem forſan adverſa ſubſequuntur, unanimiter perſiſtentes, etiam moriendo debemus oſtendere, quia in damnando generalitatis nomine noſtrum ſpecialiter aliquid non amamus. Dicamus cum Pau-
B lo: *Mihi vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.* Philipp. 1.
Audiamus quod primus omnium paſtorum dicit: *Si quid patimini propter juſtitiam beati eritis.* Mihi enim credite, quia honorem, quem pro prædicanda veritate ſuſcepimus, ſi neceſſitatis cauſſa exigat, ſecurius pro eadem veritate relinquimus quam tenemus. Pro me autem, ſicut veſtram cariſſimam beatitudinem decet, orate; ut hoc quod vobis loqui audeo, operibus oſtendam.

c * oportet Pariſ.

1. Pet. 3.

Godina 591-595[*]:
Episkopu Anastasiju Antiohijskom papa Gregorije zahvaljuje na odgovoru

Gregorije Anastasiju episkopu Antiohijskom

Slava na visini Bogu, i na zemlji mir, među ljudima dobra volja[201]: jer se ona velika rijeka, koja je nekada ostavila suvima stijene Antiohije, najzad vratila u svoje korito i doline koje leže uz nju natopila, kako bi donijela jednom tridesetostruki, drugi put šezdesetostruki, a treći put pak stostruki plod. Sada više nema sumnje da se mnogo cvjetova duša u njenim dolinama rascvjetalo i da će oni dostići do zrelih plodova kako se to na vašem tečnom jeziku kaže. Stoga svemogućem Bogu dugujemo dužnu slavu u srcu i na ustima iz dna duše i radošću saučestvujem u vašem blaženstvu, ne samo sa vama nego sa svima koji su vam podređeni. Primio sam pisma meni najdraže i najmilije vaše svetosti, sa kojom isti, da tako kažem, posao dijelimo. I znam, da je, poslije onih visova na kojima si nebeske tajne rukom srca doticao, veoma teško podnositi spoljašnji svijet. Ali sjeti se, budući zauzimaš apostolski tron i da što brže umiriš svoj bol: jer svima si postao sve. U knjigama careva, kao što vaša svetost savršeno zna, opisuje se onaj koji se objema rukama služio kao desnom. Što se te stvari tiče ja o najmilijem i najsvetijem svom patronu Anastasiju odavno nemam sumnji, jer dok ovozemaljske poslove vodi zarad nebeske koristi, lijevu ruku koristi umjesto desne: kako bi nebesa djelovala s des-na, a dok se stara o privremenom na korist pravdi, lijeva ruka ustupiće mjesto snazi desne. I, daka-ko, ovo nikako ne može biti bez teškog napora i muke. Ali treba da se sjetimo napora svojih prethod-nika i neće nam biti teško ono što podnosimo *i da nam kroz mnoge nevolje valja ući u Carstvo Božije.* (Dap 14, 22) *Suviše bijasmo opterećeni, preko moći, tako da smo bili u nedoumici i za život; čak sami u sebi osudu na smrt doživjesmo, da se ne bismo uzdali u sebe.* (1 Kor 1, 8-9) Pa ipak *stradanja sadašnjega vremena nijesu ništa prema slavi koja će nam se otkriti.* Kako, dakle, bez napora možemo da prođemo kroz nemire ovoga vijeka, u kome znamo da se namučimo, mi nejake ovce i ovnovi? Koliko nevolja na ovoj zemlji od mačeva Langobarda, od nepravdi sudija, od naduvanih i bezobzirnih kazni, od brige za podređene, čak i tjelesnih muka koje trpim, i koje ne mogu opisati ni jezikom ni perom. Ako nešto ukratko kažem o njima, sumnjam da vašoj svetosti ne bih, dok se bori sa svojim nevoljama, na nevolje još i svoje dodao. No svemogući Bog, neka ispuni obilnošću svoje milosti um vaše presvete prepodobnosti svakom utjehom i neka dopusti, vašim posredovanjem, da se ja nedostojan jednom odmorim od ovog zla koje trpim. (a) Amin. Milost (Hvala). Ove riječi koje sam u vašem pismu dobio, u svojim pismima koristim iz tog razloga, što vaša prepodobnost treba da zna da sveti Ignatije nije samo vaš, nego i naš. Kao što smatramo da je njegov učitelj, jedan od prvih apostola[202] i vama i nama zajednički, isto tako i učenika toga učitelja niko od nas ne može smatrati ličnom svojinom. Blagoslov vaš sa zahvalnošću od sveg srca smo primili, dobro miriše i prijatnog je ukusa. A svemogućem Bogu zahvaljujemo, jer divnog je mirisa i ukusa sve što činite, govorite i darivate. Što se života vašeg tiče, recimo uglas, recimo svi: *Slava na visini Bogu, i na zemlji mir, među ljudima dobra volja*[203].

[*] Mansi, vol. 9, col. 1216.
[201] Lk 2, 14
[202] Sv. Jovan Bogoslov
[203] Lk 2, 14
(a) Ovo nije u originalnim pismima Ignatijevim ali Oci sv. Maura napominju da su među nejasnim; ali starost nejasnih delova se priznaje.

XXXVII. AD ANASTASIUM EPISCOPUM

ANTIOCHENUM.

C Congratulatur de reversione ejus.

Gregorius Anastasio episcopo Antiocheno.

GLoria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: quia magnus ille fluvius, qui quondam arentia Antiochiæ saxa reliquerat, tandem ad proprium alveum reversus, & subjectas & juxta positas valles rigat, ut & unum tricesimum, & aliud sexagesimum, aliud vero centesimum fructum ferat. Jam nunc dubium non est, multos in ejus vallibus animarum flores excrescere, eosque ad maturos usque fructus per linguæ vestræ fluenta pervenire. Unde omnipotenti Deo debitam D laudem cordis atque oris vocibus ex omnibus medullis reddimus, & in vestra beatitudine non vobis tantummodo, sed omnibus qui vobis subjacent, congaudemus. Suscepi vero epistolas dulcissimæ mihi atque suavissimæ sanctitatis vestræ, ipsum, ut ita dicam, laborem * sudantes. Et quidem scio, quod post illa quietis culmina, in quibus secreta cælestia cordis tangebas manu, grave valde sit exteriora tolerare. Sed memento quia apostolicam sedem regis, & dolorem citius temperas: quoniam omnibus omnia factus es. In libris regum, sicut perfecta vestra sanctitas novit, quidam describitur, qui utraque manu pro dextera utebatur. In qua re ego de dulcissimo atque E sanctissimo dudum patrono domno meo Anastasio dubius non sum, quia dum terrena opera ad cælestem utilitatem pertrahit, in usum dextræ vertit sinistram: ut cælestis intentio opus suum videlicet dextra peragat, & cura temporalium dum ad justitiæ utilitatem ducitur, ad fortitudinem dextræ sinistra permutetur. Et quidem hæc esse sine gravi labore & tædio nequaquam possunt. Sed recordemur labores præcedentium, & dura non erunt quæ toleramus. *Per multas enim tribulationes oportet nos introire in regnum Dei. Et supra modum*

Luc. 2.

al. suadentes.

1. Taral. 12.

2. Cor. 1. Act. 14.

dum gravati sumus, supra virtutem, ita ut & A nos tæderet vivere. Sed & ipsi in nobis responsum mortis habuimus, ut non simus fidentes in nobis. Et tamen *non sunt condignæ passiones hujus temporis ad supervenientem gloriam, quæ revelabitur in nobis.* Quomodo igitur sine labore transire possumus æstum hujus sæculi, nos infirmæ oves, in quo graviter sudasse novimus & arietes? Quantas vero in hac terra tribulationes de Longobarborum gladiis, de iniquitatibus judicum, de insolentia atque importunitate caussarum, de cura subjectorum, de molestia etiam corporis quam patior, explere nec calamo nec lingua sufficio. De quibus & si qua breviter possum loqui, dubito ne vestræ sanctissimæ caritati, dum de suis tribula- B tionibus affligitur, etiam meas augeam. Sed omnipotens Deus, & suæ largitate pietatis sanctissimæ vestræ beatitudinis mentem omni consolatione repleat, & indignum me aliquando ab his quæ patior, malis quiescere pro vestra intercessione concedat. (*a*) Amen. Gratia. Quæ videlicet verba de scriptis vestris accepta, idcirco in meis epistolis pono, ut de sancto Ignatio vestra beatitudo cognoscat, quia non solum vester est, sed etiam noster. Sicut enim magistrum ejus apostolorum principem habemus communem, ita quoque ejusdem principis discipulum nullus nostrum habeat privatum. Benedictionem autem vestram qua debuimus mente suscepimus, bene redolentem, C bene sapientem. Et omnipotenti Deo gratias agimus, quia & odora sunt & sapora quæ agitis, quæ dicitis, quæ datis. De vita igitur vestra dicamus pariter, dicamus omnes: *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.*

591-595. godine[*]:
Episkopu Sebastijanu Risanskom

O biranju episkopa u Ariminu[**]

Gregorije episkopu Sebastijanu

Pastirska briga nas primorava da se pobrinemo za crkve koje su ostale bez svešteničkog kormila. I stoga što je crkva u Ariminu, kojoj je vaše bratstvo odredilo povremenu službu, dugo lišena svog sveštenika i pastirskog voditeljstva, zbog, kao što znate, bolesti glave (tijela), podstaknuti molbama klera i građana, (koji traže) da ne propustimo da podsjetimo episkopa da ako se osjeti bo-lje što se te bolesti tiče, mora da pristupi obavezi postavljanja sveštenika. Budući od nas više nego jednom opomenut za vrijeme iste bolesti, sada nam u pismu moleći nas daje na znanje da nikako ne može, spriječen bolešću, ustati kako bi prihvatio dužnost upravljanja nad istom crkvom. Pošto smo izgubili nadu u vezi sa tom ličnošću, smatrali smo neophodnim da se sami pobrinemo za tu crkvu. Podstičemo vas, dakle, da brižnim savjetom morate da podstaknete kler i narod te crkve da sami sebi, pomoću Božijom, izaberu takvog sveštenika koji bi se, s jedne strane, našao sposoban za takvu službu, a sa druge ni na koji način ne bi omalovažavao poštovanje kanona. On mora biti izabran i postavljen zvanično dekretom potkrijepljenim potpisima svih i svjedočenjem vašeg pisma, i mora doći ovamo na rukopoloženje; samo tako ona crkva, pomoću Božijom, valjano dobija svog sveštenika.

[*] Mansi, vol. 9, col. 142.
[**] Riminiju (pr. pr.)

A

LII. AD SEBASTIANUM EPISCOPUM. LXXVI.

De eligendo episcopo in Arimino,

Gregorius Sebastiano episcopo,

PAstoralis nos cura constringit ecclesiis sacerdotis moderamine destitutis solicita consideratione concurrere. Et ideo quia Ariminensis ecclesia, cui fraternitas vestra visitationis impendit officium, diu sacerdotis proprii, * capitis quam nostis impediente molestia, pastorali est regimine destituta, cleri, vel civium precibus permoti, eumdem episcopum non de-
B stitimus admonere, ut si ex eadem molestia se melioratum esse sentiret, ad suscepti sacerdotii debuisset ministerium remeare. Quia semel a nobis sæpiusve commonitus, eadem urgente molestia, nunc in scriptis nobis supplicatione porrecta noscitur intimasse, nullatenus se ad regimen ejusdem ecclesiæ vel susceptum officium impediente molestia assurgere posse. Qua personæ ejus desperatione compulsi, necessarium duximus de ordinatione nos ejusdem ecclesiæ cogitare. Hortamur ergo ut clerum plebemque ecclesiæ ejusdem sollicita debeatis admonitione compellere, ut sibi cum domini auxilio talem proficiendum eligant sacerdotem,
C qui & aptus tanto ministerio valeat inveniri, & a venerandis canonibus nullo modo respuatur. Qui dum fuerit postulatus, cum solennitate decreti omnium subscriptionibus roborati, vestrarum quoque testimonio literarum, huc sacrandus occurrat; quatenus ecclesia ipsa proprium auxiliante domino habere valeat sacerdotem.

* corporis. *Pariſ.*

* mense majo. *Pariſ.*

Izme|u 590. i 604. godine[*]:
Pismo svetog Gregorija Velikog upućeno arhiepiskopu Natalisu iz Salone[**]

Episkopa Florencija, udaljenog bez koncilskog suda, treba pozvati nazad iz progonstva; i njegov slučaj, sazvavši episkope, treba ponovo raspraviti.

Gregorije Natalisu arhiepiskopu Salonitanskom.

Dok sve ukazuje na to da je neophodno s velikom pažnjom istražiti istinu, dotle sve ono što se tiče odbacivanja svešteničkih činova, treba strože odmjeriti, pri čemu se ne radi toliko o [204]beznačajnim (ljudskim) zakonskim odredbama, koliko, na izvjestan način, o protivljenu božanskom blagoslovu. Te stvari nas i u ličnosti episkopa Florentinskog grada [205]Epidaurusa opominju da podstaknemo vaše bratstvo (niže u IX pismu). Po onome što nam je od nekih javljeno, on je bio optužen u slučajevima kriminala, i bez dokaza na osnovu kanonskog prava niti presudom [206]donijetom od svešteničkog koncila, on je odstranjen sa dužnosti [207]ne po zakonu, nego od vlasti. Budući, dakle, da može nekoga sa položaja episkopa, samo iz pravednih razloga, jednoglasna odluka sveštenika ukloniti, podstičemo vaše bratstvo da učinite da pomenuti gospodin bude izvučen iz tog izgnanstva u koje je otjeran, da se ispita njegov slučaj episkopskog raščinjenja preispita. I ako bude za ono za šta je optužen, okrivljen po kanonskom pravu, van svake je sumnje da mora podnijeti kaznu po kanonu. Ali ukoliko drugačije bude o njemu dokazano na osnovu [208]saborskog istraživanja nego što je procijenjeno, neophodno je da klevetnici pravednika iskuse strogost pravde, a [209](lažno) optuženom zbog njegove nevinosti neka budu sačuvana neokrnjenim sva prava njegovog položaja. Izvršenje ranije pomenute dužnosti povjerili smo Antoninu našem subđakonu na osnovu našeg saznanja, kakva mu je sadašnjost i kakvog se mišljenja po zakonima i kanonima treba držati i koje odluke, uz pomoć Gospodnju, treba usvojiti za dobar ishod. (Upor. Jovan Đakon. Knj. IV, pogl. 28.)

[*] PL, vol. 77, col. 611.
[**] Riječ je o progonstvu episkopa firentinskog Epidaurusa i bjekstvu risanskog episkopa Sebastijana.
[204] Kod sastavljača *de humanis (=o ljudskim).*
[205] Epidaurus, Gall. *Raguse,* primorski grad u Dalmaciji, sada nezavisan i glavni grad republike, ipak plaća danak Turcima. Ondje je poznata trgovina i ima jaku tvrđavu svetog Laurentija. Nekada je bio samo episkopski grad pod Sirmijumskom mitropolijom zapadnog Ilirika, danas ima arhiepiskopiju. Od strašnog zemljotresa, godine 1667. veoma je bio opustošen. Ovome su (reip.(?) možda porezom) podložni još neki gradovi i nekoliko obližnjih ostrva.
[206] Sastavljači: *praeveniente judicio (= spriječena je presuda).*
[207] Jer ga doista sa episkopskog čina nije uklonila iz pravednih razloga jednoglasna odluka sveštenika na saboru. Za raščinjenje episkopa potrebna je naime saborska istraga, dokazi po kanonima.
[208] Da su se episkopi čuvali da im bude suđeno po kanonima od sabora, vidjeli smo gore, knj. I, pismo 82, sada 81, ili svakako od 12 episkopa, kako Leon IV priznje u pismu upućenom episkopima Britanije. I to je prema kanonu 12 koncila Kartag.
[209] Gramatičari uče da se nijesu samo Junije, nego i Apulej i Ciceron riječju *criminor* koristili u pasivnom obliku.

EPISTOLA VIII.

AD NATALEM ARCHIEPISCOPUM.

Florentium episcopum, absque concilii judicio depositum, ab exsilio revocandum; causamque illius, convocatis episcopis, retractandum.

Gregorius Natali archiepiscopo Salonitano.

Dum cuncta negotia indagandæ sollicitudine veritatis indigeant, tum quæ ad dejectionem sacerdotalium graduum pertinent, districtius sunt trutinanda, in quibus non tam [a] de humilibus constitutis, quam divinæ quodammodo benedictionis refragatione tractatur. Quæ res quoque nos in Florentii [b] Epidauritanæ civitatis episcopi persona ad exhortationem ve træ fraternitatis admonuit (*Infra, epist.* 9). Nuntiatum siquidem nobis est a quibusdam fuisse eum in causis criminalibus accusatum, et nullis canonicis probationibus exquisitis, nec sacerdotalis concilii [c] proveniente judicio, cum ab honoris officio [d] non jure, sed auctoritate depositum. Quia ergo non potest quemquam episcopatus gradu, nisi justis ex causis, concors sacerdotum summovere sententia, hortamur fraternitatem vestram ut præfatum virum ex eodem in quo detrusus est ejici faciatis exsilio, causamque ejus episcopali disceptatione perquiri. Et si in his in quibus accusatus est canonica fuerit probatione convictus, canonica procul dubio est ultione plectendus. Quod si alias quam de eo æstimatum est [e] synodali fuerit inquisitione compertum, necesse est ut et criminatores justi districtionem juris exhorreant, [f] et incriminato innocentiæ suæ serventur illibata suffragia. Exsecutionem vero ante fati negotii Antonino subdiacono nostro ex nostra præceptione mandavimus, quatenus ejus instantia et quæ sunt legibus **632** canonibusque placita decernantur, et decreta, juvante Domino, mancipentur effectui. (*Cf. Joan. Diac. l.* IV *c.* 28.)

[b] Vatic. A et C, *nisi cum concessa*. Norm., *nisi concessam*, etc.

[i] Gussanv. putat sic legendum : *nec communionem capere, nec sacris administrare dignus sit altaribus.* Clara est nostra lectio, quam ex Mss. Vatic., Norm., etc., eruimus.

[k] Vulgati, *diceris*. Optime legitur in Mss. *dicitur*, scilicet, *fraternitas tua.*

EPIST. VIII. — [a] In excusis, *de humanis*. Sequimur Corb., Norm., etc.

[b] Epidaurus, Gall., *Raguse*, urbs Dalmatiæ maritima, nunc sui juris et reipublicæ caput, Turcis tamen tributaria. Ibi emporium celebre cum arce valida sancti Laurentii. Olim tantum episcopalis erat sub Sirmiensi occidentalis Illyrici metropolitano, hodie vero archiepiscopalis. Horrendo terræ motu valde est desolata an. 1667. Huic reip. parent urbes nonnullæ

Između 590. i 604. godine[*]:
Upućeno subđakonu Antoninu[**]

Da se pobrine da se Florenciju, ako od sazvanih episkopa bude oslobođen, vrate sve njegove stvari

Gregorije Antoninu subđakonu.

Do nas je došlo da je Florencije, episkop grada Epidaurusa, pošto mu je prethodno oduzeta imovina, bio osuđen za neke nedokazane zločine, bez svešteničkog koncila. I budući da on nije dužan podnositi kanonsku kaznu, za određivanje koje nije donijeta kanonska presuda, poveravamo tvome iskustvu da se moraš našem bratu i episkopu Natalisu naći u blizini kako bi učinio da se iz te situacije izvuče gore pomenuti čovjek, za koga kažu da je sada otjeran u progonstvo. [210]Pošto se okupi koncil episkopa, ako ovo za šta je optužen bude po kanonu dokazano, od pome-nutog našeg brata i episkopa Natalisa tražimo da protiv njega primijeni punosnažnu presudu. Ako pak bude po opštem mišljenju oslobođen, nemoj dopustiti da poslije toga trpi predrasude, a pomenuta imovina neka mu smjesta tvojim staranjem bude vraćena.

[*] PL, vol. 77, col. 612.
[**] Risanski ili subđakon Kanovie.
[210] Florencije je bio vraćen tek pod starost, mjeseca februara, I indikcije. Vidi knj. VIII, pismo 10.

EPISTOLA IX.

AD ANTONINUM SUBDIACONUM.

Ut Florentio, si a convocatis episcopis absolvatur, res suas omnino restitui curet.

Gregorius Antonino subdiacono.

Pervenit ad nos Florentium Epidauritanæ civitatis episcopum, prærreptis prius rebus ejus, pro quibusdam non approbatis criminibus, sine sacerdotali concilio fuisse damnatum. Et quia non debet is pœnam sustinere canonicam (*Grat.* 11, *q.* 1, *c.* 64), in cujus damnatione non est canonica prolata sententia, præcipimus experientiæ tuæ ut Natali fratri et coepiscopo nostro debeas imminere, quatenus supradictum virum de eodem ejici faciat, quo nunc dicitur detrusus exsilio. [a] Convocatoque episcoporum concilio, si hæc in quibus accusatus est canonice fuerint approbata, præfati Natalis fratris et coepiscopi nostri volumus in eum proprium robur obtinere sententiam. Sin autem generali fuerit judicio absolutus, nec eum deinceps cujuslibet præjudicio subjacere permittas, et præfatæ res districta tuæ sollicitudinis restituantur instantia. Necesse est ergo ut quanto graviora talium negotiorum perpendis pondera, tanto ea maturiori vigilantiorique studeas exsecutione complere.

EPIST. IX. — [a] Nondum in senem restitutus erat Florentius mense Februario, ind. 1. Vide l. VIII, ep. 10

Godina 590-604[*]:
Pismo svetog Gregorija Velikog upućeno svim episkopima Dalmacije[**]

Da se bez njegovog pristanka i dozvole ne zaređuje nijedan episkop u Saloni. Ako se ipak za nekoga drugog svi slože, neka bude zaređen.

Gregorije svim episkopima u Dalmaciji.

Vaše bratstvo nije trebalo da odbaci, zatvorivši tjelesne oči prema sudu Božijem, ništa što je u Božijim rukama i pripada ispravnoj težnji uma, niti da lice bilo kog čovjeka pretpostavi ispravnosti pravde. Ali pošto se vaš moral tako izmijenio u sekularnim poslovima da, pošto zaboravljate sav put svešteničke časti u sebi, sav obzir prema strahu Božijem, vi se trudite da ispunite ne ono što godi Bogu, nego ono što godi vama, smatramo da je neophodno primijeniti na vas ove posebne odredbe kojima na osnovu autoriteta blaženog Petra, prvog među apostolima, zahtijevamo da se uopšte niko bez našeg pristanka i dozvole, što se tiče zaređivanja u episkopat, u gradu Saloni ne usudi da rukopolaže, niti bilo ko u samom gradu da postupa drugačije nego što smo rekli.

A ukoliko biste se usudili protivno ovome išta, bilo na sopstvenu inicijativu, bilo od nekoga prisiljeni, samo da pokušate učiniti, donijećemo odluku da budete lišeni pričešćivanja Gospodnjim tijelom i krvlju, tako da zbog te vaše samovolje, ili voljnog kršenja naših preporuka, od nebeskih tajni budete udaljeni, a ni onaj koga vi budete rukopoložili ne može biti smatran episkopom. Mi naime ne želimo da niko, čiji se život može kritikovati, ni slučajno ne bude zaređen. Pa kako se đakon Honorat pokazuje nedostojnim, s obzirom na njegov život i moral, iako je bio izabran, želimo da (njegov izbor) bude poništen, jer nešto se mora u ovoj stvari učiniti sve dok svojim pristankom ne dopustimo da se valjano ispunjava.

Uzdajemo se u svemogućeg Gospoda jer nikada ne dopuštamo, koliko god je to u našoj moći, da bilo šta bude što bi moglo da padne na teret našoj duši, ali isto tako nikada ne dopuštamo da bude išta što bi moglo da padne na teret vašoj Crkvi. Ako se, pak, oko neke ličnosti svi svojevoljno u potpunosti tako slože, da je Božijom voljom dostojna i ako ne postoji niko ko se sa njegovim rukopoloženjem ne bi saglasio, to rukopoloženje koje vi izvršite u istoj Salonitanskoj Crkvi, na osnovu dopuštenja iz ovog pisma želimo da bude posvećeno, izuzimajući samo ličnost Maksima, o kojoj je do nas stiglo mnogo rđavih obavještenja; ako to rđavo ponašanje na osnovu zahtjeva višeg reda ne prestane, preostaje, kako sudim, budući da od toga nema ništa, da bude lišen čak i samog položaja na kome se nalazi.

[*] PL, vol. 77, col. 677.
[**] I risanskom, kotorskom, budvanskom.

A Oportuerat quidem fraternitatem vestram, divini respectu judicii clausis carnalibus oculis, nihil quod ad Deum pertinet [a] et rectam mentis intentionem omittere, nec cujuslibet hominis faciem rectitudini justitiæ præponere. Sed postquam mores vestri ita sunt sæcularibus traducti negotiis, ut obliviscentes omnem sacerdotalis in vobis honoris tramitem, cunctumque superni metus 690 intuitum, non quid Deo, sed quid vobis placeat studeatis explere, necesse habuimus hæc ad vos districtiora specialiter scripta transmittere, quibus ex beati Petri principis apostolorum auctoritate præcipimus ut nulli penitus extra consensum permissionemque nostram, quantum ad episcopatus ordinationem pertinet, in Salonitana civitate manus præsumatis imponere, nec quemquam in civi-
B tate ipsa aliter quam diximus ordinare

Quod si contra hæc quidpiam vel sponte vestra, vel a quolibet coacti præsumpseritis vel tentaveritis agere, decernemus vos dominici corporis et sanguinis participatione privatos, [b] quatenus ex eadem ipsa attrectatione vestra, vel voluntate transgrediendæ præceptionis nostræ, a cœlestibus mysteriis alieni sitis, nec is quem ordinaveritis habeatur episcopus. Nos namque nullum cujus vita reprehendi potest ordinari temere volumus. Quod si Honoratus diaconus indignus ostenditur, de vita moribusque ejus qui electus fuerit nobis renuntiari volumus, ut quidquid in hac re agendum est cum consensu nostro salubriter permittamus impleri.

C Confidimus enim in omnipotentem Dominum quia, quantum ad intentionem nostram pertinet, nunquam quod nostram gravare possit animam, nunquam sinimus fieri quod vestram gravare possit Ecclesiam. Sin vero in qualibet persona ita voluntarius omnium consensus accesserit, ut auctore Deo digna sit, et non sit qui ab ejus ordinatione dissentiat, hanc a vobis in eadem Salonitana Ecclesia ex præsentis epistolæ nostræ concessa licentia volumus consecrari, excepta duntaxat persona Maximi, de qua ad nos multa mala perlata sunt; quæ si ab appetitu majoris ordinis non cessat, restat, ut arbitror, quatenus subtiliter discussa, ipso quoque in quo est officio careat [c].

EPISTOLA X.

AD UNIVERSOS EPISCOPOS DALMATIÆ.

Ne absque consensu et permissu suo ullum Salonæ episcopum ordinent. Si tamen in aliquem alium a Maximo consentiant omnes, consecretur.

Gregorius universis episcopis per Dalmatiam.

Godine 625. 13. decembra[*]:
Papa Honorije episkopima Epira

Traži se palijum za Nikopolitanskog mitropolita.
Očišćenje Soterika i Hipata, Nikopolitanskih episkopa zakletvom na ispovijedanju blaženog apostola Petra.

Honorije Jovanu, Andreji, Stefanu i Donatu, episkopima koji se nalaze u Epiru.[**]

Predlagači prisutnih, prema crkvenoj disciplini zatražiše da prema željama molilaca pošaljemo palijum Hipatiju, đakonu nikopoljske crkve, koga ste, među svetim redovima postavili za episkopa. I, pošto nas njegova ličnost zabrinjava zbog sumnji da je možda umiješan u ubistvo Soterika, (mi), starješine toga grada, mislili smo da treba da damo ovaj odgovor glasnicima; da, budući da je preuzeo vođstvo u vrijeme kada mir naročito trpi, dođe u Rim da bi se na ispovijesti blaženom apostolu Petru zakleo da nije činio nikakva lukavsta ili spletke, i da nije učestvovao u tuđim lukavstvima i spletkama, da bismo mu, očišćenom od svake sumnje, mogli dodijeliti, prema crkvenom redu, ono što predlažemo. Jer dok je ovaj Soterik u tom gradu bio optužen za neke zločine, došao je blaženom Petru, prvom među apostolima i nije se zakleo na čistotu svoje savjesti.

Dato decembarskih ida, XIV indikcije.

[*] Acta, col. 520.
[**] Jedan od adresata je risanski ili kotorski episkop.

HONORIUS I (625-638)

288

ANNO 625
die 13 dec.

Pallium pro Nicopolitano metropolita petitur. Purgatio Soterici et Hypatii Nicopolitanorum episcoporum per iusiurandum in confessione b. Petri apostoli.

ML 80, 478. — Mansi X, 581. — *JE* 2010.

Honorius Joanni, Andreae, Stephano et Donato episcopis per Epirum constitutis.

Pallium pro Nicopolitano a Romano Pontifice petitur.

Praesentium latores, iuxta ecclesiasticam disciplinam, pallium nos Hypatio Nicopolitanae ecclesiae (1) diacono, quem in sacris ordinibus episcopum ordinastis, petierunt votis supplicibus dirigendum. Et quia eius persona pendula nos dubietate sollicitat, ne fortassis, in nece Soterici praefatae civitatis antistitis videatur esse commista, praesentium portitoribus, quantum opinamur, visi sumus reddidisse responsum; ut, assumpto fastigio, cum praesertim tempora pacis patiantur, in has Romanas partes venire deproperet, ut iusiurandum in confessione beati Petri apostoli praebeat, quod nullo dolo vel machinatione a se constructa, aut aliis haec machinantibus praebuit in his quoquo modo consensum, ut ab omni vitio dubietatis exempto, possimus secundum ecclesiasticum ordinem tribuere quod rogamur. Nam dum praedictus Sotericus de quibusdam capitulis fuisset suspectus, in hanc urbem deveniens ad beatum Petrum apostolorum principem de conscientiae suae puritate praebuit nihilominus iusiurandum.

Nicopolitanus (metropolita) Romam expurgandi se causa vocatur.

Nicopolit. (metropolita) iureiurando super confessionem b. Petri praestito purgatus.

Data idus decembres, indictione 14.

Oko 630. godine:
VIII Pismo pape Honorija i Jovanu i ostalim episkopima postavljenim u Epiru[*]
(iz zbirke kanona kardinala Deusdedita)

Honorije Jovanu, Andreju, Stefanu i Donatu, episkopima postavljenim u Epiru.

Poniznim molitvama donosioci ovog (pisma) su od nas zatražili da bude upućeno (L.2, c.188)[211], prema crkvenoj disciplini, palium Hipatiju đakonu Nikopolitanske crkve, kojeg ste rukopoložili u svete redove episkopa. A budući da nas njegova nestalna ličnost silno zabrinjava da se može biti ne čini da je saučesnik ubistva Soterika, protivnika pomenutog grada, donosiocima ovog (pisma), koliko smatramo, činilo se da smo uzvratili odgovor: da, pošto je primio dostojanstvo, naročito zbog toga što sada trpe vremena mira, u ove rimske predjele požuri da dođe, kako bi položio zakletvu u ispovijesti blaženog apostola Petra, da se nije poslužio nikakvim lukavstvom, ni spletkom, ili zakleo drugima koji su spletkarili niti da se u tome na bilo kakav način složio, kako bismo mu, pošto bude izuzet od bilo kakvog grijeha sumnje, mogli, prema eklezijastičkom redu, dodijeliti ono što se od nas traži. Naime, dok je pomenuti Soterik bio sumnjiv u vezi sa nekim pitanjima, u ovaj grad je došao kod blaženog Petra, prvog među apostolima, položio je ništa manje, nego zakletvu o čistoti svoje savjesti. Predato na dan decembarskih ida, 14. indikcije.

[*] PL, vol. 80, col. 478.
[211] Knjiga 2. poglavlje 188. (?)

EPISTOLA VIII.

HONORII PAPÆ I AD JOANNEM ET ALIOS EPISCOPOS PER EPIRUM CONSTITUTOS.

(Ex collectione canonum cardinalis Deusdedit.)

Honorius Joanni, Andreæ, Stephano et Donato episcopis per Epirum constitutis.

Præsentium latores (*L.* 2, *c.* 188), juxta ecclesiasticam disciplinam, pallium nos Hypatio Nicopolitanæ Ecclesiæ diacono, quem in sacris ordinibus episcopum ordinastis, petierunt votis supplicibus dirigendum. Et quia ejus persona pendula nos dubietate sollicitat, ne fortassis, in nece Soterici præfatæ civitatis antistitis videatur esse commista, præsentium portitoribus, quantum opinamur, visi sumus reddidisse responsum; ut, assumpto fastigio, cum præsertim tempora pacis patiantur, in has Romanas partes venire deproperet, ut jusjurandum in confessione beati Petri apostoli præbeat, quod nullo dolo vel machinatione a se constructa, aut aliis hæc machinantibus præbuit in his quoquo modo consensum, ut, ab omni vitio dubietatis exempto, possimus secundum ecclesiasticum ordinem tribuere quod rogamur. Nam dum prædictus Sotericus de quibusdam capitulis fuisset suspectus, in hanc urbem deveniens ad beatum Petrum apostolorum principem de conscientiæ suæ puritate præbuit nihilominus jusjurandum. Data Idus Decembres, indictione 14.

Oko 630. godine[*]:
XV Pismo pape Honorija upućeno Anatoliju, magistru milicije[**]
(Odlomak iz Ivone, part. X, c. 187.)

Donosilac ovog (pisma) sa suzama nas je ponizno molio, i žalio se tvrdeći da mu je brat ubijen od nekog vojnika iz Salernitanske tvrđave i osim toga da su poslije njegove smrti oplja-čkali njegovu imovinu, a pošto je to bezbožno i protivno zakonskim odredbama i kažnjivo, a po opštem mišljenju na osnovu samih dokaza da se počinilac nevino prolivene krvi nikako ne ka-žnjava. Oni za ovo mogu dobiti sudski spor, ali nije im stalo da kažnjavaju zbog zatvaranja očiju, ali zaista bi voljeli da znaju da li će se ubuduće zanemariti odbrana nevine krvi. Neka se zato ubuduće zastrašujućim ispitivanjem onih, koji su učesnici u ovom zločinu, takav izvršeni zločin progoni. Zbog toga vaša slava neka izdvoji iz vojne jedinice onoga koji je upleten u krvavi zločin ubistva kako bi bio kažnjen i kako bi se osvetio i neka požuri da ga preda sudiji eparhije da ga kazni udarcem pravde. Imovinu pak od njega na razbojnički način otetu gore pomenutom moliocu bez dvoumljenja treba vratiti, kad je već njegov brat preminuo, kako bi, pošto je disci-plina uvijek iznad nas, onaj ko je izvršio (neki) zločin uvijek očekivao i bez oklijevanja bio uhva-ćen, a ugled vojske zbog zlodjela jednoga ne bi bio okrnjen.

[*] PL, vol. 80, col. 482.
[**] Sjedište magistra slovenske milicije bilo je u Bariju a komanda u Kotoru (pr. pr).

EPISTOLA XV.

HONORII PAPÆ I AD ANATHOLIUM MILITIÆ MAGISTRUM.

(Fragmentum ex Ivone, part. x, c. 187.)

Lator præsentium prece nobis flebili supplicavit, asserens a quodam milite castri Salernitani germanum suum fuisse peremptum, insuper et rebus propriis post ejus interitum spoliatum, propterea quam impium quamque contra legum statuta sit noxium ipsis rerum documentis in propatulo omnibus tenetur expertum, ut sanguis innocenter effusus a committente nullatenus ulciscatur. Qui hæc vindicare possunt, et pro conniventia ulcisci negligunt, sint profecto scituri quia si defensare insontem sanguinem neglexerint, in futuro tremendoque examine de eis, uti hujus facinoris participibus, tale commissum scelus exigetur. Propterea gloria vestra, ad vindicandum, ulciscendumque funesto homicidii crimine irretitum, ab agmine militari disjungat, et judici provinciæ tradendum ac puniendum justitiæ impulsu festinet. Res vero ab eo vi latrocinali ablatas supradicto precatori, si germanus ejus exstiterit, indubitanter restituat, quatenus, nobis imminente disciplina, is qui scelus commisit semper exspectet, et incunctanter excipiat, et militaris integritas unius ob noxam homicidali contagio nequaquam subjaceat.

Oko 630. godine:
XVI Pismo pape Honorija Isaku patriciju i eksarhu Italije*
(Fragment iz Iv., p XII, str. 23)

Doznali smo iz pisanja nekih da su izvjesni episkopi u oblastima preko Poa neke riječi u suprotnosti sa episkopskim ponašanjem izrekli Petru, Pavlovom sinu i pošto je (on) opomenut što dobrava bezbožnička ubjeđivanja; oni tvrde da primaju na sebe krivicu krivokletstva samo da se ne bi složili sa kraljem Adulubaldom, već radije sa tiraninom Ariopaltom, a budući a je pomenuti slavni Petar prebacio naopakim od onih (ako se uopšte može reći) sveštenika da su naklonjeni nagovaranjima, umjesto da hrabrije čuvaju svetinje koje je kralju Konu, ocu pomenutog Adulubalda ostavio. A budući da je takvo nedjelo neprijateljsko Bogu i blagočestivim umovima, da ovi koji su bili dužni da to od drugih čuvaju da ne bi bilo oskrnavljeno, oni sami kao da su podsticali da tako bude, uz pomoć uzvišene (nebeske) vrline vama koji na tome radite da bi pomenuti Adulubaldus mogao biti vraćen u svoje kraljevstvo, izvoljećete poslati pomenute episkope u ove rimske oblasti, ako vam Bog pomogne, jer takav zločin ni u kom slučaju nećemo trpjeti nekažnjenim.

* PL, vol. 80, col. 482.

EPISTOLA XVI.

HONORII PAPÆ I AD ISAACIUM PATRICIUM ET EXARCHUM ITALIÆ.

(Fragmentum ex Iv., p xii, c. 25.)

Quorumdam scriptis didicimus quosdam episcopos in transpadanis partibus quædam verba episcopali actui inimica Petro Pauli filio edixisse, atque monito impiæ suasionis innuere; asserentes in se perjurii reatum suscipere, ut non Adulubaldo regi, sed potius Ariopalto tyranno consentiret, et quoniam præfatus gloriosus Petrus pravis eorum (si fas est dicere) sacerdotum respuit suasionibus inclinari, sed magis sacramenta, quæ Cono regi patri prædicti Adulubaldi præstiterat firmiter custodire. Et quia tantum facinus Deo et piis mentibus est inimicum, ut hi qui hoc ab aliis prohibere debuerant, ne fuisset commissum, ipsi potius ut fieret hortati sunt, cum nutu supernæ virtutis vobis laborantibus præfatus Adulubaldus in suum regnum fuerit restitutus, præfatos episcopos in has Romanas partes, adjuvante vos Deo, destinare dignemini, quia hujusmodi scelus nulla patiemur ratione inultum.

Ljeta Gospodnjeg 680:
Sveti Vaseljenski česti sabor treći konstantinopoljski
(učestvuje kotorski episkop Valerijan)*

ISTORIJA ŠESTOG SABORA

Pošto je već osuđena Eutihijevska jeres i jeres Acefala, koje su napadale Halkedonski sabor, iz Eutihejske bezbožnosti rađaju se razne nepodopštine Monotelita: koji, budući da se nijesu usudili javno da poreknu dvije prirode u Hristu, poricali su u Njemu postojanje dvije volje i dva djelovanja, kako bi, što nijesu mogli otvoreno, izvjesno je da su tajno duše ljudi prevodili do ranijih Eutihovih prelesti. Njihov vođa i inspirator bio je episkop Teodor Faranita, kako, u svojoj besjedi upućenoj Sergiju episkopu Arsenoitskom, povrđuje Sergije episkop Tempsanski, na osnovu svjedočenja Stefana episkopa Dorskog, na Lateranskom saboru održanom pod Martinom Prvim. Ovo zlo, dakle, čiji je tvorac, kako je rečeno, i graditelj bio Teodor Faranita, od njega je prešlo na Sergija episkopa Konstantinopoljskog, Sirijca, odgajenog u Jakovitskoj zajednici i disciplini. Proširilo se i na Kira epi-skopa Fasidskog, pa i na ostale, a među prvima na Atanasija Jakovitskog patrijarha, koji je takođe bio Sirijskog porijekla i veoma lukavog karaktera, u duhu veoma udaljenog od odluka Halkedonskog sabora. On se, pak, u Ierapolju sastao sa (carom) Iraklijem, u to vrijeme srećan zbog pobjeda nad Persijancima i zbog plijena koji je zadobio. Atanasija je, dok je nastojao da izvuče cara iz odaja, on sam nenadano odveo u odaje. Podstiče Atanasija na Halkedonsku vjeru. Obećava mu da će postati Antiohijski patrijarh ako se prizove pameti. Atanasije se pretvara da je onakav kakvog ga je Iraklije želio, ispovijedajući dvije Hristove prirode, a za uzvrat pita cara da li misli da postoji jedna, ili dvije Hristove volje i djelovanja. Iraklije je smatrao da o tome ne treba da odlučuje, nego je o postavljenom pitanju tražio mišljenje Kira Fasidskog, zamjenika Konstantinopoljskog patrijarha, jer je tada Sergije Konstantinopoljski episkop bio odsutan. Oni ubijediše Iraklija da Hristos ima samo jednu volju i jednu energiju, a on je to mišljenje objavio svojim ediktom, koji su nazvali simvolom vjere. Kir je zatim, iako po cijenu nedjela, pošto je postavljen na mjesto Georgija, preminulog episkopa Aleksandrijskog, na osnovu savjetovanja sa Teodorom Faranitom, objavio devet poglavlja sa anatemom, od kojih se u sedmom (poglavlju) snažno zalaže za ovu jeres, najstrože zaprijetivši anatemom onima koji se sa njom ne slažu. Konstantinopoljski patrijarh Sergije, okupivši sabor svojih episkopa, kojima je ovaj otrov već bio ubrizgao u nejake udove, vjere je, po carevom ovlašćenju i potkrijepljeno potpisima episkopa, pred okupljenim narodom izložio na vrata saborne crkve (u Aleksandriji). Zbog toga se ovo zlo naširoko rasijalo po cijelom Egiptu i Konstantinopoljskoj oblasti.

Na njihova bezbožna djela i nastojanja nije jednako gledao Sofronije, monah izuzetno poštovan zbog blagočestivosti, te je prvo napisao pisma Kiru i Sergiju, a zatim, pošto je ustoličen na Jesusalimski apostolski tron, održao je sabor svojih episkopa, na kome je javno iznio nova nastojanja i prevare Monotelita, kojima su prijetili propašću pravoslavnim narodima, i javno ih osudio. Teško to podnijevši, Sergije prijavi ime Sofronijevo Honoriju Rimskom potifiku da on novim nazivima dvije volje i energije smućuje cio istok i da se ne pokazuje ni Acefalima ravan, koji u to vrijeme bolje mišljenje i razum nego ikada ranije iskazuju. Sergiju, Kiru i Sofroniju Honorije odgovara ovako: da mu se čini da ništa drugo nije nastojao nego da prekine nove i pune buntovništva razloge za neslogu. Ovu brigu pontifika Monoteliti su protumačili kao odobravanje svoje prelesti, i u zaštitu svojih gledišta zloupotrebljavali su ime Rimskog pontifika.

* Mansi, vol. 11, col. 189-190.

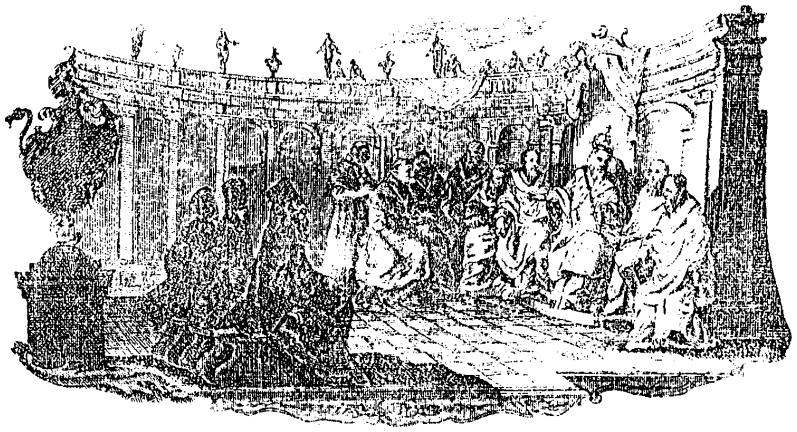

ANNO CHRISTI 680.

Η ΑΓΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΕΚΤΗ ΣΥΝΟΔΟΣ, ΤΡΙΤΗ ΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ.

ANNO CHRISTI 680.

SANCTA SYNODUS SEXTA GENERALIS CONSTANTINOPOLITANA TERTIA.

HISTORIA SEXTÆ SYNODI.

DAMNATA jam Eutychiana & Acephalorum hæresi, qui Chalcedonenſem ſynodum oppugnabant, varia ex eadem Eutychetis impietate Monothelitarum ſcelera naſcuntur: qui cum palam duas in Chriſto naturas negare non auderent, duas in eo voluntates & operationes negabant, ut quod aperte non poterant, occulte certe animas hominum ad priores Eutychetis errores traducerent. Fuit eorum dux & auctor Theodorus Pharanita epiſcopus, in ſermone ad Sergium Arſenoitarum epiſcopum, ut affirmat * Sergius Tempſanenſis epiſcopus teſtimonio Stephani Dorenſis epiſcopi in Lateranenſi ſynodo ſub Martino primo. Hoc igitur malum, cujus architectus, ut dictum eſt, & machinator fuit Theodorus Pharanita, ab eo manavit ad Sergium Conſtantinopolitanum epiſcopum, Syrum hominem, & in Jacobitarum A conſortio ac diſciplina educatum: manavit quoque ad Cyrum * Phaſidis epiſcopum, nec non ad alios, atque in primis ad Athanaſium Jacobitarum patriarcham, Syrum itidem genere, ingenio vaferrimum, animo a Chalcedonenſibus decretis alieniſſimo. Is vero Heraclium Perſarum tunc ſpoliis ac victoriis exultantem, Hierapoli convenit: quem dum imperatorem cœno ſtudet extrahere, in cœnum ipſe præceps actus eſt. Ad Chalcedonenſem fidem hortatur Athanaſium. * Spondet reſipiſcenti Antiochenum patriarchatum: Simulat Athanaſius eſſe ſe eum, quem cupiebat Heraclius; duaſque Chriſti naturas profeſſus, viciſſim rogat imperatorem, unam ne, an duas eſſe Chriſti voluntates & B actiones exiſtimet? Ea de re nihil tum ſtatuendum putavit Heraclius, ſed Sergium epiſcopum Conſtantinopolitanum abſentem, poſtea vero Cyrum Phaſidis tunc antiſtitem, de propoſita quæſtione conſuluit. Perſuaſerunt ii unam voluntatem, unamque actionem Heraclio; qui eam ſententiam publico etiam pervulgavit edicto, quam ecthefin * nominarunt. Cyrus deinde tanquam in pretium ſceleris, in Georgii defuncti Alexandrini epiſcopi locum ſuffectus

com

* v. Lateranenſem ſynodum ſecr. 6. c.

* Epiſtola Cyri 6. ſynodo act. 13. Later. ſecr. 3. & epiſt. Serg. eod. ſecret.

* Auctor hiſt. miſcel. lib. 18 Cedren. & Zonar. in Heracl.

* Later. 5 a. ſecr. 3.

Ali kada je Honorija naslijedio Severijan, a Severijana Jovan IV, ovaj je preko pisma od Iraklija bio obaviješten u vezi sa sektom Monotelita, pomenute njihove dekrete je na Rimskom saboru pocijepao i svojski se potrudio da cara udalji od njih. Podstaknut ovim, (kako potvrđuje sveti Maksim) ediktom se oslobodio svakog prijekora od crkve i napisao ovo: Ne postoji moje vjere, nijesam ga ja ni diktirao, niti zapovijedio da se napiše. Istina je, kada sam se prije pet godina vratio sa Istoka, patrijarh Sergije ga je sastavio i zamolio me, pošto sam došao u ovaj srećni grad, da se objavi pod mojim imenom i sa mojim potpisom: na njegov podsticaj to sam i učinio. A sada, pošto sam saznao da se to od nekih napada, svima izjavljujem da ono obrazlaganje nije moje.

Poslije ovoga Iraklija je naslijedio sin Konstantin, a Sergija, Konstantinopoljskog episkopa, naslijedio je Pir, veoma poznat po bliskoj vezi sa ovom zarazom i bezumljem, koji je zato što je otrovom uklonio Konstantina radi maćehe Martine, bio protjeran u Afriku i ondje izučivši djela presvetog monaha Maksima i njegovo učenje u razgovorima, odveden je Teodoru Rimskom pontifiku, koji je naslijedio Jovana IV. U Rimu je, pak, sa Teodorom sastavio bulu u kojoj se odrekao jeresi; tako je od pontifika vraćen u crkvu. Međutim, isti taj Pir, tek što je izišao iz grada, otrov, koji je u Rimu izbljuvao, ponovo popio u Raveni. Zbog toga ga pontifik Teodor, sazvavši sav kler, na grobu prvog od apostola proglašava krivim kao prebjega i prevrtljivca i lišava ga svešteničke časti. Pored toga zapovijeda da Stefan, episkop Dorski prosvijetli Istok i da (njegovim) apostolskim autoritetom zaustavi napredovanje Monotelita.

U to vrijeme Konstans, Konstantinov sin, Iraklijev unuk, koji je naslijedio carstvo, ali i bezvjerje, postavlja na Konstantinopoljski tron Pavla Monotelitu. On pak, uzdajući se u carevu zaštitu, iako je kao izuzetan divljak opustošio vinograd Gospodnji, raširivši požar zla po Africi, koji je ipak odmah ugašen, i gotovo iskorijenjen zahvaljujući budnosti pastira provincija Numidije, Mauritanije i Bizacene. Oni su održavali mnoge sabore, narod utvrđivali u otačkom predanju, zablude Monotelita odbacivali i s mnogo napora se svemu tome posvetili. Pored toga čestim i veoma ozbiljnim pismima čas su opominjali cara Konstansa i episkopa Pavla na njihovu dužnost, čas su pontifika Rimskog Teodora iznova i iznova molili da veoma strogim dekretima i ukorima slomi drskost jeretika. Teodor je, dakle, Pavlu, koji je iz dana u dan sve više ludovao i opirao se opomenama pravoslavnih predstavnika, strogo zaprijetio anatemom i oduzimanjem episkopskog čina. Ali on je zbog toga još žešće bijesnio i ludovao. Naime, čak je rimske poklisare, koji su i po mnogobožačkom pravu nedodirljivi i zaštićeni od nasilja, išibao i protjerao a oltar koji je u Konstantinopolju bio postavljen radi vršenja službe po rimskom obredu, iz temelja je izvalio.

Potresen divljaštvom (ovih) zložina, Martin I, Teodorov nasljednik, izuzetno blagočestiv, sazvao je tada Lateranski koncil kako zato da bi se čule žalbe Stefana episkopa Dorskog, u ime Sofronija episkopa Jerusalimskog koji je već bio preminuo, tako i da bi se saznalo o svemu u slučaju Monotelita.

Pošto je posijedalo 105 episkopa koji su se okupili na saboru, javno su pročitane mnogobrojne bule protiv jeretika, pročitani su monotelitske omilije, poslanice i sitnija djela, a zatim pročitane osuđujuće odluke svetih Otaca, koje su bile u navećoj suprotnosti sa bezbožnom novom monotelitskom dogmom. Pošto je sve ovo bilo pažljivo odmjereno i pošto su sazvani sekretari, održano je pet sjednica. Dvije su Hristove volje i dvije energije, u tome su se svi složili i to su potvrdili, a sve to je iznijeto u 20 kanona. Odbačeni su, između ostalih jeretika Teodor Faranita, Kir Aleksandrijski, Sergije, Pir i Pavle, Konstantinopoljski episkopi. Osuđeno je obrazlaganje Iraklijevo, kao i dekret u vezi sa vjerom koji je izložio na vrata crkve, čiji je autor bio Pavle.

Takav i tako uzvišen duh pontifika, tako jedinstveno nastojanje za ponovnim uspostavljanjem vjere, nije mogao da podnese Konstans, izuzetno rđavi car. I stoga ne samo da je najokrutnije kaznio Maksima izuzetno učenog monaha i najsnažnijeg pomoćnika i saveznika Martinovog

ANNO CHRISTI 680.

communicatis cum Theodoro Pharanita confilius, novem capita cum anathemate promulgavit: in quorum ſeptimo hæreſim hanc acerrime tuetur; ſeveriſſimum iis, qui diſſentirent, anathema comminatus. Neque ſenior Conſtantinopoli Sergius, coacta ſynodo ſuorum epiſcoporum, quibus idem venenum malis artibus inſtillarat, cthheſim & imperatoris auctoritate & epiſcoporum ſubſcriptionibus communitam, toto inſpectante populo, primarii templi foribus affixit. Quocirca per omnem Ægyptum & Conſtantinopolitanam ditionem id malum eſt latiſſime diſſeminatum.

Horum ſacrilegos motus, & conatus non parum repreſſit Sophronius ſpectatiſſimæ religionis monachus, ſcriptis primum ad Cyrum & Sergium epiſtolis: deinde cum ad Hieroſolymitanam ſedem eſſet evectus, ſuorum habuit epiſcoporum concilium; quo Monothelitarum nova ſtudia & fraudes, quibus perniciem orthodoxis populis moliebantur, enunciavit, & enunciata damnavit. Id vero moleſte ferens Sergius ad Honorium Romanum pontificem nomen Sophronii detulit, quod novis duarum voluntatum actionumque nominibus totum miſceret orientem, nec parum offenderet Acephalos, qui meliora per id tempus, quam unquam antea, conſilia & ſaniorem mentem præ ſe ferebant. Sergio, Cyro, & Sophronio ita referpſit Honorius, ut nihil aliud tunc ſpectaſſe videretur, quam ut novas quæſtiones diſcordiæ ac ſeditionis plenas reſecaret. Quam pontificis providentiam ſui erroris approbationem eſſe interpretati Monothelitæ, in ſuarum partium patrocinium Romani pontificis nomine abutebantur.

Sed cum Honorio Severianus, Severiano Joannes quartus ſucceſſiſſent, hic per literas ab Heraclio de Monothelitarum ſecta certior factus, indicta Romana ſynodo illorum decreta reſcidit, atque ut imperatorem ab eorum communione deduceret ſedulo laboravit. His permotus Heraclius (ut ſanctus Maximus affirmat) edicto ſe liberavit omni eccleſiaſtica reprehenſione, atque hæc ſcripſit: Ecthheſis mea non eſt, nec ego dictavi, aut fieri juſſi. Verum cum Sergius patriarcha quinque ante annis quam ab oriente redirem eam condidiſſet oravit me, poſtquam ad hanc felicem urbem adveni, ut nomine meo promulgaretur cum ſubſcriptione: ejus hortatu id feci. Nunc vero cum cognoverim eam a nonnullis oppugnari, declaro ad omnes non eſſe meam.

Poſt hæc Heraclio quidem Conſtantinus filius, Sergio autem Conſtantinopolitano epiſcopo Pyrrhus ſucceſſit ejuſdem contagionis & amentiæ ſocietate notiſſimus: qui propterea quod veneno Conſtantinum Martinæ novercæ gratia ſuſtuliſſet, in Africam relegatus, & inibi Maximi ſanctiſſimi monachi opera ac diſputatione catholicam edoctus diſciplinam, ad Theodorum Romanum pontificem, qui Joanni quarto ſucceſſerat, eſt adductus. Romæ vero quum Theodoro libellum, quo omnem deteſtabatur hæreſim, obtuliſſet; in communionem a pontifice receptus eſt. Verum idem Pyrrhus vix ab urbe digreſſus, virus, quod Romæ vomuerat, Ravennæ iterum hauſit. Quamobrem deſertorem illum, ac transfugam Theodorus pontifex toto conclamante clero, ad ſepulcrum principis apoſtolorum condemnat, & honore abdicat ſacerdotali. Stephanum quoque Dorenſem epiſcopum jubet orientem perluſtrare, atque apoſtolica auctoritate Monothelitarum impetus coercere.

Per id tempus Conſtans Conſtantini filius, & Heraclii nepos nihilo minus impietatis quam imperii hæres, Paulum Monothelitam in Conſtantinopolitana ſede collocat. Is vero fretus imperatoris præſidio, tanquam ſingularis ferus vineam domini depaſtus eſt, diffuſo in Africam uſque malorum incendio, quod tamen confeſtim eſt oppreſſum, ac prope reſtinctum vigilantia paſtorum Numidiæ, Mauritaniæ & Byzacenæ provinciæ. Qui & multis locis ſynodos habere, & plebem in patrum traditionibus confirmare, & Monothelitarum errores explodere ſtudiis omnibus inſtitere. Sed & frequentibus & graviſſimis epiſtolis tum Conſtantem imperatorem, & Paulum epiſcopum ſui muneris admonuere, tum Theodorum pontificem Romanum etiam atque etiam rogarunt, ut ſeveriſſimis decretis & animadverſionibus hæreticorum frangeret audaciam. Theodorus igitur Paulum in dies magis inſanientem, & contra orthodoxorum antiſtitum monita calcitrantem, & ſevero notat anathemate, & Conſtantinopolitano privat epiſcopatu. Ille vero vehementius ea re furere ac debacchari. Nam & Romanos apocriſiarios, qui jure etiam gentium ſacroſancti ſunt & inviolabiles, virgis cæſos in exilium ejicit: & altare quod Conſtantinopoli dicatum erat ſacrificiis Romano ritu obeundis, funditus evertit.

Ea ſcelerum atrocitate commotus Martinus primus, Theodori ſucceſſor religioſiſſimus, concilium in Laterano coegit, tum ad audiendas Stephani Dorenſis epiſcopi querelas, nomine Sophronii Hieroſolymitani epiſcopi jam vita functi, tum ad univerſam Monothelitarum cauſam cognoſcendam. Conſidentibus igitur quinque ſupra centum epiſcopis, qui ad eam ſynodum convenerant; publice recitati ſunt complures libelli adverſus hæreticos oblati: recitatæ Monothelitarum homiliæ, epiſtolæ, ſermones, & opuſcula: recitatæ ſanctorum patrum ſententiæ: novo ac ſacrilego dogmati verbis diſertiſſimis repugnantes. His omnibus diligenter expenſis, celebratiſque ſecretariis, ſeu conſultationibus quinque; duæ Chriſti domini voluntates, duæ item actiones, frequentiſſimo conſenſu ſanctæ ſunt, ac per viginti canones explicatæ: rejecti quoque in hæreticorum numerum Theodorus Pharanita, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus & Paulus Conſtantinopolitani epiſcopi. Damnata item Heraclii ecthheſis, ac typus, qui ut veluti fidei forma ad eccleſiæ valvas penderet, Paulus auctor fuerat.

Tantum ac tam excelſum pontificis animum, tam ſingulare ſtudium reſtituendæ religionis ferre non potuit Conſtans nequiſſimus imperator. Itaque non modo Maximum religioſiſſimum, doctiſſimumque monachum, & fortiſſimum Martini in eo certamine adiutorem ac ſocium, duoſque Anaſtaſios Maximi auditores crudeliſſimo affecit ſupplicio: ſed etiam Martinum pontificem, primo per Olympium exarchum, deinde per Theodorum Calliopam capi juſſit, captum Conſtantinopolim perduci: inde in Cherſoneſum relegat, ubi variis incommodis, ærumniſque confectus, diuturno quodam martyrii genere pontificatum ſuum illuſtravit & clauſit, quamplurimis etiam miraculis clarus. Nec ita multo poſt, cum omnibus inviſus imperator in Siciliam profectus eſſet, Andreas, Troili filius,

ei

ANNO CHRISTI 680.

* Auct. hiſt. miſcell. Cedre loc. cit. Later. fecer 2. Sex. Synod. act. 13.

* Lateranenſ. fec. 3.

* Hiſtor. miſcell. Cedr. & Zonar. Joc. cit. Suggeſt. Stephan. Later. fecer. 2.

* Epiſtol. Serg. ad Honor. Sex. ſynod. epiſt. 11.

* Epiſt. Honor. ad Serg. ext. ſynod. act. 11.

* Auct. hiſt. miſcell. & Cedren. ubi ſup.

* Ex geſtis S. Maximi, quæ extant in cod. Vatican.

* Auctor hiſt. miſcell. lib. 18. Cedr. & Zon. in Conſtan.

* Auct. hiſt. miſcell. ubi ſup.

* Later. fen. fecr 1. Hiſt. miſcell. ubi ſupr. Anaſt. in Theodoro.

* In ſuggeſt. Steph. Dorenſ Laterane. fecr 2.

* Zonar. in Conſtante. Hiſtor. miſcell. ubi ſup.

* Epiſt epiſcc. Afric. fecr 2. Later

* Later. fecr 1. Anaſtaſius in Theodoro Auctor vitæ S. Martini papæ apud Surium, tom. 6

* Later fecr 2 & ſeqq.

* Lateran fecrer.

* Martin. epiſt. ad Amandum, Syn. Lateranen. fec. 4. &

* Hiſt. miſc. lib. 19. Martini papæ epiſt. 14. ſeqq. Auct. vitæ S. Martini. Anaſt. in S. Martino. Cedr. & Zonar. in Conſtantio

u toj borbi, i dvojicu Anastasija, Maksimovih pomagača, nego je čak, prvo preko eksarha Olimpija, zatim preko Teodora Kaliope, naredio da se uhvati pontifik Martin, zarobljen da se dovede u Konstantinopolj, a onda da se protjera na Hersones, gdje je satrven raznim neprilikama i mukama, svakodnevnim mučenjem završio svoj pontifikat, slavan zbog mnogobrojnih čuda. Nije poslije toga prošlo mnogo vremena, pošto je od svih omraženi car otputovao na Siciliju, a Andrej, Troilov sin, smrskao mu je glavu u kupatilu, udarivši ga teškim vedrom. I pošto je tako skončao život, Konstans je započeo da ispašta tešku kaznu u paklu.

Konstansa je naslijedio sin Konstantin, sa nadimkom Pogonat, izuzetno privržen pravoslavnoj vjeri, koji se, kako bi sa svoje porodice i nasljednika uklonio ljagu, pozabavio, prvo sa najvišim pontifikom Donom, a zatim sa njegovim nasljednikom Agatonom, oko vaseljenskog (ekumenskog) sabora koji je trebalo da se okupi u Konstantinopolju, pod predsjedavanjam apostolskih legata. Agaton je pristao i uložio svoj autoritet; pošto je u Rimu održao sabor od 120 episkopa, četiri legata je poslao u Konstantinopolj da u njegovo ime budu na čelu sabora. To su bili Teodor i Georgije prezviteri, Jovan đakon i Konstantin ipođakon, i njima su uručena izuzetna i veoma nadahnuta pisma upućena caru i saboru, u kojima je izlagao pravoslavnu vjeru na osnovu najčuvenijih odlomaka iz djela svetih Otaca i na osnovu Predanja. Na taj Konstantinopoljski sabor u ime Rimskog sabora pod Agatonom otišli su episkopi Jovan Poruenski, Abundancije Pateranski, Jovan Regijski i sa njima Teodor prezviter umjesto Teodora episkopa Ravenskog. Bila su prisutna isto tako tri istočna patrijarha: Georgije Konstantinopoljski, Makarije Antiohijski i Petar Aleksandrijski; Georgije prezviter u ime Jerusalimske crkve i sa ovima veoma mnogi episkopi o čijem broju među hroničarima nema sa-glasnosti. Naime, izgleda da su neki računali samo one episkope koji su učestvovali na saboru, a njih je bilo oko 170; drugi tvrde da je mnogo veći broj episkopa, do 279, možda oni u taj broj ubrajaju i one koji su potpisali poslanice Rimskog sabora, a koji su prisustvovali ovom saboru preko legata.

Dakle, 27. godine vladavine Flavija Konstantina Avgusta, poslije njegovog XIII konzulata, 7. dana prije novembarskih ida, u kapeli carske palate koja se nazivala Trulo, u prisustvu cara i dvorskih činovnika, svi episkopi su se okupili da uz najintenzivnija nastojanja snažno potvrde simvol vjere. No, prvo su Monoteliti naširoko obrazlagali u korist svoje dogme: nešto su pogrešno protumačili, drugo su izvrnuli, ponešto dodali, no sve je, uglavnom, bilo krajnje besmisleno i odlikovalo se nekakvim izbrkanim poluistinama; pošto su ovepodvale i prevare lako bile prepoznate, od sabora i apostolskih legata objavljena je prvo Agatonova poslanica, a zatim poslanica Rimskog sabora, pa pošto ta pisma kao da su izgovorila usta prvog među apostolima, blaženog Petra i zabilježena Agatonovom rukom i perom, aklamacijom je bilo prihvaćeno da je očigledno da odišu iskrenim i čistim dahom evanđeoske pobožnosti. Tada Teodor episkop grada Melite, da li nevješt ili bezočan, smjerno zatraži da ništa ne bude odlučeno u vezi sa dvijema voljama; Oci za uzvrat navale da on kaže učitelje od kojih je naučio tako da huli: onima koji su to uporno od njega tražili, najzad reče čiji je to zločin i prevara. Tada je otkrivena i jeres Makarija, antiohijskog predstavnika, od koga je car, dok su sve oči bile uprte u njega, zatražio da otkrije šta o tome misli. On pak, očigledno dobro potkovan raznim vještinama, potvrđuje da je Hristova volja i energija (nečitko na grčkom), to jest bogočovječanska, ali da nikako nijesu dvije. Legati i oci su pokušali iznoseći mnoga svjedočenja presvetih učitelja da odvrate čovjeka od prelesti i bezumlja. Kada ništa nijesu postigli, jer je on suprotstavio prividna svjedočenja istinitim i iskvarena iskrenim, uklonili su ga sa mjesta antiohijskog predstavnika pošto su ga anatemisali, i na njegovo mjesto postavili Teofana Sikula, čovjeka poznatog po poštenju i čistoj vjeri. Tada uglas i strašno poviču: anatema na sve Monotelite i njihove učitelje. Među njima bio je i Polihronije, veoma opak čovjek, koji je, kako bi utvrdio i proširio Monotelitsku sektu, počeo mrtve ljude vraćati u život magijskim bajalicama i čarolijama. Sačine dakle Oci formulaciju vjere u kojoj

ANNO CHRISTI 680

ei situla graviter impacta, caput elisit in balneo. * Atque hoc vitæ exitu calamitoso Constans sempiternas apud inferos pœnas miserabiliter inchoavit.

* Cedren. Zonar. & auctor mist. miscell. loco cit.

Constanti successit Constantinus filius, cognomento Pogonatus, orthodoxæ religionis amantissimus, qui ut domesticam, ac veluti hæreditariam maculam deleret, egit primum cum Dono * summo pontifice, deinde cum Agathone ejus successore, de œcumenico concilio Constantinopoli cogendo, præsidentibus apostolicis legatis. Annuit Agatho * suamque adhibuit auctoritatem: habita igitur Romæ synodo centum & viginti episcoporum legatos, qui ejus nomine concilio præessent, Constantinopolim quatuor misit, Theodorum & Georgium presbyteros, Joannem diaconum, & Constantium hypodiaconum, datis & ad imperatorem, & ad synodum egregiis eruditissimisque literis: quibus orthodoxam fidem, clarissimis sacrorum voluminum, patrumque sententiis, ac traditionibus explicabat *. Convenerunt in eam synodum Constantinopolitanam Joannes Portuensis, Abundantius Paternensis, & Joannes Rnegiensis episcopi, nomine Romanæ synodi sub Agathone, & cum iis Theodorus presbyter, loco Theodori Ravennatis episcopi. Adfuerunt itidem tres orientis patriarchæ; Georgius Constantinopolitanus, Macarius Antiochenus, Petrus Alexandrinus: Georgius item presbyter Hierosolymitanæ ecclesiæ nomine, & cum his episcopi quamplurimi, de quorum numero non satis convenit inter scriptores. Nam aliqui episcopos tantum qui synodo interfuere recensere videntur, qui centum ac septuaginta circiter fuere; alii vero multo plures, nimirum usque ad ducentos & septuaginta novem fuisse affirmant, eos fortasse addentes qui Romanæ synodi epistolæ subscripserunt, qui per legatos tanquam in hac synodo præsentes habebantur.

* Anast. in Agathone & VI. syn. act. 4

* VI. synod. act. 1. & seqq. Histor. miscell. lib. 19 Anast Cedr. & Zonar. loc. cit.

Igitur anno vigesimoseptimo imperii Flavii Constantini Augusti post ejus consulatum XIII. septimo Idus Novembris in palatii secretario, cui Trullo nomen erat, imperatore, & sacri palatii magistratibus præsentibus, omnes episcopi ad fidei normam firmiter sanciendam intentissimis studiis confedere *. Ac primum * Monothelitæ multa pro suo dogmate proferre in medium: quædam perperam interpretari, alia depravare, affingere nonnulla, absurdissima pleraque veris quibusdam permistis honestare: quibus imposturis ac dolis facile agnitis ac rejectis, a synodo apostolicisque legatis prolatæ sunt Agathonis primum, deinde Romanæ synodi * literæ, quibus, quod sincerum germanumque evangelicæ pietatis odorem afflare viderentur, ab universa synodo * acclamatum est, tanquam beati Petri apostolorum principis ore pronunciatis, & Agathonis manu stiloque exceptis. * Hic Theodorus Melitenæ urbis episcopus, imperitus ne magis an impudens? supplicite postulat, ut ne quid de duabus voluntatibus statuatur: urgent vicissim patres, ut

* Act. 1.
* Act. 2. & seqq.
* Act. 4.
* Act. 8. & ep. syn ad Agathon.
* Act. 8.

A is magistros prodat, a quibus blasphemare didicisset: urgentibus prodit quorumdam crimen ac fraudem. Tunc etiam Macarii antistitis Antiocheni detecta hæresis, quem conjectis protinus in eum omnium oculis, rogat imperator, ut quid ea de re sentiat, expromat. Is vero malis videlicet artibus instructus, Christi voluntatem, atque actionem θεανδρικὴν, hoc est, deivirilem esse affirmat, duas vero nequaquam: conati sunt legati & patres plerisque sanctissimorum doctorum prolatis testimoniis, hominem ab errore amentiaque deducere. Cum nihil * proficerent, opponente illo testimonia fucata veris, corrupta sinceris, anathemate percussum, ab Antiochena sede deturbant, suffecto in ejus locum * Theophane Siculo, viro spectatæ probitatis ac fidei.

B

* Epist Constant imper. d Leonem papam secundum.

* Tum concors ac dirum conclamant anathema Monotheliticis omnibus, eorumque auctoribus, & in his * Polychronio perditissimo homini, qui ad confirmandam, amplificandamque Monothelitarum sectam, hominem magicis cantionibus ac veneficiis mortuum vitæ restituere conatus fuerat. Condunt deinde * patres catholicam fidei formulam; qua duas Christi voluntates, duas actiones, humanam ac divinam, indivise atque inconfuse prædicant: humanam vero voluntatem non modo divinæ nihil obluctantem, sed obsequentem atque omnino subjectam: a hæc, ea decreta suis quisque subscriptio- C nibus roborant * quæ fidei formula coram imperatore iterum lecta est. Hic etiam imperator patribus, & vicissim imperatori patres egere gratias, precantibus universis securitatem, & secundos in rebus gerendis exitus tam pio ac religioso principi. Denique in urbem mittunt * Macarium, aliosque publice exauctoratos, ut eorum causa ab Agathone recognoscatur: & unanimi in primis consensu ab eo precantur, * ut synodum ejusque canonicas sanctiones apostolica auctoritate confirmet. Accedit his omnibus præclarum imperatoris edictum, * quo gravissimis verbis imperat, ut sacrosanctam sextam synodum caste pieque amplectantur universis: & in eos qui secus egerint, pœnas constituit. Ceterum priusquam sive imperatoris & synodi epistolæ, sive ipsa synodus ad urbem perferrentur, suum jam diem Agatho pontifex obierat. Ejus tamen successor * Leo secundus hujus synodi acta ac decreta omnia beati Petri auctoritate confirmavit. Eamdem synodum venerata est itidem Toletana quartadecima synodus sub eodem pontifice celebrata: eamdem confirmarunt & œcumenicæ synodi septima, * & octava; * confirmavit & Leo nonus in epistola ad Petrum Antiochenum. Circumferuntur autem nonnulli canones nomine sextæ synodi in Trullo, verumtamen editi sine legatis apostolicæ sedis, neque ab ea comprobati: in quibus & nonnulla sunt, quæ minus apostolicam sapiunt traditionem: de quibus in fine concilii plura dicentur:

D

E

* Epist. syn. ad Agathonem.
* VI. syn. Act. 18.
* Anast. in Leone II.
* Act 7. in definitione.
* Act. 10.

se propovedaju dvije Hristove volje, dve energije, čovječija i božan-ska, koje su nedjeljive, ali se ne prožimaju: čovječija volja, koja ne samo da se božanskoj ni u čemu ne opire, nego joj se prilagođava, a nije joj potpuno podređena; uz to odluke potkrepljuju potpisima. Formulacija vjere je ponovo pročitana pred carom. Imperator sa svoje strane i oci sa svoje, jedni drugima zahvališe i svi poželješe sigurnost i srećan ishod u poduhvatima tako pobožnom i vjeri odanom vladaru. Naposljetku u grad (Rim) pošalju Makarija i druge javno za to ovlašćene, kako bi odluka bila priznata od Agatona i jednodušno se saglasiše da ga zamole da ovaj sabor i njegove kanonske odredbe potvrdi svojim apostolskim autoritetom. Uz sve to bio je dodat i sjajan carski edikt kojim car izuzetno ozbiljnim riječima zapovijeda da svi ovaj presveti šesti sabor pobožno i iskreno prigrle, a protiv onih koji drugačije čine ustanovio je kazne. Međutim, prije nego što su careva i saborska poslanica stigle u grad i prije nego što su akta samog sabora stigli do grada (Rima), pontifik Agaton ispunio je svoje dane. No ipak je njegov nasljednik Leon II akta ovoga sabora i sve dekrete autoritetom svetoga Petra potvrdio. Odluke ovog sabora potvrđene su na isti način i na Toletanskom 14. saboru koji je održan pod istim pontifikom. Potvrdili su ga i ekumenski sabori sedmi i osmi; potvrdio ga je i Leon IX u poslanici Petru Antiohijskom. Kružili su doduše neki kanoni pod imenom šestog sabora u Trulu, međutim, oni nijesu bili ni potpisani od legata Apostolske stolice niti od nje potvrđeni: među njima ima nekih koji veoma malo poznaju apostolsku tradiciju o kojima se više govori na kraju koncila.

BOŽANSKA SAKRA
Upućena [212]Donu presvetom papi starijeg Rima,
ali predata Agatonu presvetom i preblaženom papi istog staroga Rima,
stoga što je isti Don preminuo iz ovozemnog života.

NATPIS NA SAKRI
U ime Gospoda Spasitelja našega Isusa Hrista, car Flavije Konstantin vjeran veliki imperator.
Sakra [213]Donu presvetom arhiepiskopu našega drevnog Rima i ekumenskom papi
(datirano dan uoči avgustovskih ida, u Konstantinopolju, šeste indikcije.[214])

Vaše očinsko blaženstvo svakako zna, kao i većina u vašoj svetoj Crkvi drevnoga Rima da otkako je Bog zapovijedio kao car vladamo, da su mnogi mnogo puta željeli da se pobune oko nekih spornih riječi oko učenja (dogmata) pobožnosti između vaše toliko svete Crkve, i drugih djelova ovdašnje presvete Božije Crkve i da se prepiru; i mi smo zabranili da se to dogodi jer vrijeme to ne dopušta; znamo da iz neznatne prepirke ne samo da ne može biti jedinstva, nego da zlo sve više raste. I mada nas u duši veoma tišti bol nad svim bolovima, kako zbog zamjerki koje su nam zbog toga upućene od neprijatelja, tako i zbog same istine da su pontifici osim vas i naš pravoslavni narod zbog nekih novih riječi zapali u raskol, pa i zluradosti koja se rađa u bezvjernima i jereticima; ipak našem Bogu smo se predali da Sam promišlja ono što je za nas bolje i onda kada njegova dobrota zapovijedi da dođe do ispravljanja te stvari, da nam se ukaže pogodna prilika za okupljanje oba trona, kako bismo, pošto oni rasprave definicije (odredbe) svih pet sabora i izabranih svetih Otaca sami sebe zadovoljili i složili se u jedna usta i jedno srce na slavu prepoštovanog imena Boga našega. Ali, iako mi kao ljudi želimo, sve biva onako kako Bog zapovijeda; jer kako samo On zna budućnost i šta je nama na korist, [215]tako blagoizvoli da se

[212] Na grčkom i u starim izdanjima: *Domnum* Hard.
[213] Koji se na vulgatskom lat. naziva *Donus* Harduin.
[214] Ljeta Gospodnjeg 678.
[215] Na grčkom: *sicut ei placitum est, ad effectum perducere (kako on blagoizvoli da se ispuni).*

PART. I. CAP. I CONSTAN IMP EP. AD DONUM PAPAM.

ANNO CHRISTI 680.

DIVALIS SACRA

DIRECTA AD [1] DONUM sanctissimum papam senioris Romæ, constradita vero Agathoni sanctissimo ac beatissimo papæ ejusdem antiquæ Romæ, eo quod idem Donus de præsenti vita decessisset.

SUPERSCRIPTIO SACRÆ.

In nomine domini & salvatoris nostri Jesu Christi, imperator Flavius Constantinus, fidelis, magnus imperator. Sacra [2] Dono sanctissimo archiepiscopo antiquæ nostræ Romæ & universali papæ (data pridie Idus Augusti Constantinopoli, indictione sexta. [3])

PER omnia novit vestra paterna beatitudo, & plures vestræ sanctæ ecclesiæ antiquæ Romæ, quia ex quo jussit Deus principaliter nos imperare, dum voluissent multoties quidam motionem facere de verbis, de quibus est contentio pro dogmate pietatis, inter partes tam sanctæ vestræ ecclesiæ, quamque hujus sanctæ magnæ Dei ecclesiæ, ut ambigerent; & hoc prohibuimus fieri tempore non admittente; cognoscentes quod ex particulari contentione non solum unitas fieri non posset, sed magis malum accresceret. Et licet animo doleremus, ultra omnem dolorem tam pro exprobatione, quæ nobis ob hoc ab inimicis inferebatur, & propter ipsam veritatem, quod pontifices secundum vos, & orthodoxus noster populus propter quasdam novitates vocum in schisma incidisset, exultatioque ex hoc fieret impiis & hæreticis; attamen Deo nostro commisimus ipso pro nobis potiora providente, & dum ejus benignitas jusserit correctionem hujus rei fieri, tunc nobis condonare opportunitatem temporis ad generalem collectionem faciendam utrarumque sedium, quatenus considerantibus eis definitiones sanctarum quinque synodorum & editiones sanctorum probabilium patrum, satisfacerent sibimetipsis, & convenirent in uno ore, unoquoque corde, ad glorificandum honorificum nomen Dei nostri. Sed quoniam sicut homines cogitamus, sicut autem jubet Deus, omnia perficit; ipse enim novit futura & quæque nobis expediunt, [4] sic ei placitum est, ut ad effectum perducantur. Cognoscere facimus vestram paternam beatitudinem, quod dum ordinatus esset Theodorus sanctissimus & beatissimus patriarcha a Deo conservandæ hujus nostræ regiæ urbis, suggessit nostræ serenitati suspectum se esse, dirigere consueta synodica ad vestram paternam beatitudinem, ne forsan non recipiantur, sicut & sub prædecessoribus ejus patriarchis factum est. Sed quia magis prævidit adhortatoriam epistolam facere ad vestram paternam beatitudinem, quam & direxit: ejus per omnia scientiam habet vestra paterna

A

ΘΕΙΑ ΣΑΚΡΑ

ΚΑΤΑΠΕΜΦΘΕΙΣΑ ΠΡΟΣ *Δόμνον τὸν ἁγιώτατον πάπαν τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἀποδοθεῖσα δὲ Ἀγάθωνι τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πάπᾳ τῆς αὐτῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, διὰ τὸ τὸν αὐτὸν Δόμνον τὸν παρόντα μετοικεῖσθαι βίον.*

Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΣΑΚΡΑΣ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ B θεοῦ ἡμῶν, αὐτοκράτωρ Φλάβιος Κωνσταντῖνος, πιστὸς, μέγας βασιλεύς. Σάκρα Δόμνῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικῷ πάπᾳ.

ΠΑντως ἐπίσταται καὶ ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης, C πλεῖστα τῆς καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς πρεσβυτέρας ἡμῶν Ῥώμης, ὡς ἀφ' ὅπερ ἐκέλευσεν ὁ Θεὸς αὐτοκρατορεύειν Κωνσταντῖνον ἡμᾶς, πολλάκις ἐθελησάντων τινῶν κίνησιν ποιήσασθαι περὶ τῶν φιλονεικουμένων ῥημάτων ὑπὲρ τοῦ τῆς ἀσεβείας δόγματος, μεταξὺ τὰ μέρους τῆς τε καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, καὶ τῆς συγκλεῖσθαι ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἀμφισβητῆσαι, διεκωλύσαμεν τοῦτο γενέσθαι, τοῦ καιροῦ μὴ ἐπιδεχομένου· γινώσκοντες, ὡς ἀπὸ μειζονος ἀμφισβητήσεως, πρὸς εἰς σύνοδον γενέσθαι οὐκ ἐπιδέχετο, ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν πλεῖον ἔλαβε. Εἰ καὶ ἐπὶ τῇ ψυχῇ ὠδυνώμεθα ὑπὲρ πᾶσαν ὀδύνην, διά τε τὸν ἐνεστῶτα περὶ τούτου ὀνειδισμὸν ἐκ τῶν ἐχθρῶν, καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἀληθείαν, τῷ τοὺς καθ' ὑμᾶς ἀρχιερεῖς, καὶ τὸν ὀρθόδοξον ἡμῶν λαὸν διατινας ἐν καινοφωνίας σχίσματι περιπεσεῖν, καὶ τοῦτο ἐπίχαρμα γενέσθαι τοῖς τε ἀσεβέσι καὶ αἱρετικοῖς· ἀλλ' οὖν ἀποδεδώκαμεν τῷ Θεῷ ἡμῶν, αὐτὸ τὰ κρείττονα περὶ ἡμῶν προνοουμένῳ, καὶ καθ' ὃν καιρὸν ἡ αὐτοῦ D ἀγαθότης κελεύσῃ τὸ τοιοῦτο κατορθωθῆναι, τότε παρασχεῖν ἡμῖν εὐκαιρότητα χρόνου πρὸς καθολικὴν συνέλευσιν ἀμφοτέρων θρόνων, πρὸς τὸ κανονίζοντας αὐτοὺς τοὺς ὁρισμοὺς τῶν ἁγίων πέντε συνόδων, καὶ τὰς ἐκθέσεις τῶν ἁγίων ἐκείνων πατέρων, πληροφορίαν ἐμποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ σωληθῆν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ δοξάζειν τὸ πάντιμον ὄνομα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. ἀλλ' ἐπεὶ ὡς ἄνθρωποι βουλόμεθα, ὡς δὲ θέλει ὁ Θεὸς πάντα ἀποτελεῖ· αὐτὸς γὰρ ἐπίσταται τὰ μέλλοντα, καὶ τὰ συμφέροντα ἡμῖν, ἵνα δόξαν ἀποτελῶν· ἐν εἰδήσει ποιούμεθα τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, ὡς προχειροτονηθεὶς Θεόδωρος ὁ ἁγιώτατος E καὶ μακαριώτατος πατριάρχης τῆς θεοφυλάκτου ἡμῶν ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως ἀνήγαγε τῇ ἡμετέρᾳ γαλήνῃ, καὶ ὑφορᾶσθαι αὐτὸν δεῖλαι τὰ πρὸς σωτηρίαν σωφρονικὰ πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, μήπως ἀπροσδέκτως δέξωνται, καθὼς καὶ τὰ ἐπὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ πατριαρχῶν γεγόνασιν· ἀλλ' ὅτι μᾶλλον σωτηρίαν προσδεκτὴν ἐπίσταται χρήσασθαι πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, διὰ τινα καὶ ἑτε-

1 In Græco, & in vetustis editionibus, *Domnum*. Hard. 2 Qui vulgo *Donus* appellatur. *Harduinus*
3 Anno Christi 678. 4 In Græco, *sicut ei placitum est, ad effectum perducere*. Harduinus.

dogodi. Dajemo na znanje vašem očinskom blaženstvu, da je, čim je za patrijarha našega od Boga čuvanog grada bio izabran presveti i preblaženi Teodor, spomenuo je našem spokojstvu (našoj milosti) da se pobrinuo da se po navici saborska (akta) upute vašem očinskom blaženstvu kako se slučajno ne bi dogodilo da ne budu prihvaćena, kao što je činjeno pod patrijarsima, njegovim prethodnicima. No, kako je predvidio protreptičku poslanicu upućenu vašem blaženstvu, on ju je i poslao: o tome vašem očinskom blaženstvu sve poznato, ali nijesmo imali u vidu da se u ovoj našoj sakri o toj poslanici mnogo govori. Ali pošto je ta poslanica upućena vašem očinskom blaženstvu, upitali smo presvetog i preblaženog patrijarha i Makarija presvetog i preblaženog patrijarha grada Teopolja, kakvo je to nezadovoljstvo iskrslo između vašeg očinskog blaženstva, odnosno Apostolske stolice i njih, kad je već jednom sve ispunjeno (izvršeno) što god je postojalo u vezi sa našom besprijekornom i nepromjenljivom hrišćanskom vjerom, kako kroz učenje svetih apostola, tako i kroz definicije (odredbe) pet svetih sabora i učenje svetih i izabranih Otaca i kada su već sve jeresi iznijete na vidjelo i osuđene i potom kako nije ostao ni jedan razlog zbog kojeg bi došlo do podele ili raskola svete neokaljane naše vjere: opravdavaju nam se isti presveti patrujarsi da su neke nove reči uvedene iz neznanja (zbog neveštosti) onih koji su ih uveli, a i zbog toga što su neki nedosljedno istraživali nedokučiva djela Božija i budući da su zbog toga ove riječi počele da se uvlače/kreću sve dok nije došlo do razilaženja između dva trona do te mjere da se oni koji to ispituju, sebe opravdavaju istinom. Dakle zbog sitnih pitanja ne bi trebalo da nastanu beskrajne rasprave, kako nas ne bi ismijavali pagani i jeretici i kako ne bi u nama na svakom mjestu počelo rađati sjeme neprijatelja. Padajući, naime, od ljudskog roda koji mu je služio i smućen pojavljivanjem Gospoda našega, zbog toga ne miruje i ne prestaje to da čini sebi za utjehu. Ali blagodaću Gospoda našega Isusa Hrista, istinskoga Boga našega, neka bude posramljen naporima vašeg očinskog blaženstva i prema onome što je napisano kada napuštimo svu revnost, svu srdžbu i svu zavist, okupimo se oko istine. Istina je, naime, draga Bogu: a prema riječi Božijoj, onaj ko hoće od svih prvi da bude, neka bude sluga svima. I drugi put je rečeno: *Po tome će svi poznati da ste moji učenici ako budete imali ljubav među sobom*[216]. Pošto, dakle, vrijeme ne dopušta da dođe do savršenog slaganja, ovom svojom sakrom podstičemo vaše očinsko blaženstvo da uputite ljude sposobne i razumne koji dobro poznaju cijelo bogonadahnuto pismo i posjeduju besprijekorno poznavanje dogmata, bliske ličnosti vašeg apostolskog trona i njegovog koncila, koji će donijeti i bule koje će iz tog koncila proizići uz potpuna ovlašćenja; oni bi se sastali sa ovdašnjim presvetim i preblaženim patrijarhom i Makarijem presvetim patrijarhom Teopoljskim, i sa krotkošću i skromnošću, blagodaću svetoga Duha, raspravili sva pitanja i složili se oko istine, a oni koji bi došli od strane vaše Apostolske stolice imali bi kao osnovu ovu našu sakru. Tako mi Boga svedržatelja, kod nas nijedna strana nema prvijenstvo, nego ćemo sačuvati jednakost između obje strane, nikako ne čineći bilo kakav pritisak na izaslanike oko bilo koje teme i odajući im punu počast. Ako se i jedini u drugi slože, dobro je; a ako se ne slože, njih ćemo ih čovječno vama uputiti; a što se ostalog tiče opravdavamo se sudom Božijim koji nas sve čeka, osim toga što smo obavezni da čuvamo neokaljanom svetu vjeru koju smo primili, iako svako ima svoje mišljenje, o njemu će odgovarati pred budućim strašnim sudom našega Boga. Možemo, naime, pozvati i moliti da na svaki način posredujete za jedinstvo svih hrišćana, međutim, ne želimo ni u kom slučaju vršiti nikakav pritisak. Što se, pak, tiče ličnosti koje će vaše blaženstvo pažljivo odabrati iz vaše svete Crkve (dakako ako joj bude po volji) dovoljno je da ih bude tri, iako vaše presveto blaženstvo može da uputi onoliko, koliko nađe za shodno. A sa koncila, neka ih bude do dvanaest mitropolita i episkopa, a iz četiri vizantijska manastira neka budu po četiri monaha. Kad bi pak vrijeme dopustilo, kako je rečeno, potrudili bismo se da sačinimo

[216] Jn 13, 35.

ANNO CHRISTI 681.

καὶ ἑσμὲν, καὶ τούτης ἐν εἰδήσει πάντως γίγονεν ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης· καὶ ἡ συνεδομὴν ἀφ' ἧς τῆς παρούσης ἡμῶν ἀσεβοῦς σάκρας περὶ τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς πολυλογία χρήσασθαι. μὴ ἔν τῷ τιμῷ τοιούτῳ ἐπιστολῷ σαλεῦσαι πρὸς τιμὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα, ἠρωτήσαμεν τόν τε αὐτὸν ἁγιώτατον καὶ μακαριώτατον πατριάρχην, καὶ Μακάριον τῆς Θεουπολιτῶν πόλεως, τίς ἡ δυσχέρεια ἡ προφαίνουσα μεταξὺ τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος, ἦγουν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου, καὶ αὐτῆς· ἤδη πεπεισμένων πάντων ὄντων περὶ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν καὶ ἀπαραλλάκτου τῆς Χριστιανῶν πίστεως ἀφ' ἧς διδασκαλίας τῶν ἁγίων ἀποστόλων, διάτε τῶν ἐκθέσεων τῶν ἁγίων πενταδων, καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων ἐκείνων πατέρων, καὶ πασῶν τῶν αἱρέσεων ἤδη καὶ τηλαυγηθεισῶν καὶ καταργηθεισῶν, καὶ μηκέτι ὑπεῖναι τόπον δυνάμενον παρασπασμὸν ἢ χίσμα τῇ ἁγίᾳ καὶ ἀμωμήτῳ ἡμῶν περιποιῆσαι πίστει· καὶ ἀπελογήσαντο ἡμῖν οἱ αὐτοὶ ἁγιώτατοι πατριάρχαι, ὡς ῥήματά τινα καινοφωνιῶν εἰσήχθησαν, τινῶν μὲν ἐξ ἀνεπιστασίας τινῶν εἰσαγαγόντων, ἑτέρων δὲ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπεξεργαζομένων τὰ ἀκατάληπτα ἔργα τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅτι ἀφ' οὗ τινῶν ἤρξαντο κινεῖσθαι τὰ ῥήματα καὶ μέχρι τοῦ παρόντος συνέλευσις μεταξὺ τῶν δύο θρόνων ὁ γέγονεν, ἵνα ἐκζητοῦντες, πληροφορῆσαν ἑαυτοὺς εἰσαγάγωσι τῆς ἀληθείας. διὰ δὴ οἰκεῖα ζητήματα, μὴ γενέσθω ἀτέλεστος ἡ ἐριχελία, μὴ ἐπιχαρῶσιν ἡμῖν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ αἱρετικοί· μὴ λάβωσι χώραν ἕως τοῦ παντὸς τὰ σπέρματα τοῦ ἐναντίου εἰς ἡμᾶς. ἐκπεσὼν γὰρ ἐκ τῆς ἀνθρωπότητος τῆς λαβεύσης αὐτὸ, καὶ καταισχυνθεὶς τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐν τούτῳ ἄρτι ὁ παύεται τοῦτο πρὸς παραμυθίαν ἑαυτοῦ ποιῶν, ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐν τούτοις καταισχυνθῇ ἀφ' ἧς σπουδῆς τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος, καὶ κατὰ τὸ εἰρημένον, ἀποτιθεμένων ἡμῶν πάντα ζῆλον καὶ πᾶσαν ἔριδα καὶ πάντα φθόνον τῇ ἀληθείᾳ συνδραμόντος· ἡ γὰρ ἀλήθεια ἠγαπημένη ἐστὶ τῷ Θεῷ· καὶ κατὰ τὸν τοῦ κυρίου φωνὴν, ὅσις θέλει πάντων πρῶτος εἶναι, ἔσω πάντων διάκονος. καὶ πάλιν εἴρηται· ὅτι ἐν τούτῳ γνώσονται, ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐν τῷ ἀγαπᾶν ὑμᾶς ἀλλήλους. ἐπὰν δὲ ὁ χρόνος οὐκ ἐπιδέχεται τελείαν συνάθροισιν γενέσθαι, προβέπομεν τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν ἀσεβοῦς σάκρας σεῖλαι ἄνδρας χρηστίμους τε καὶ ἐπιεικεῖς, εὐθηνίαν ἔχοντας πάσης θεοπνεύστου γραφῆς, καὶ πεῖραν ἀνεπιλήπτων κεκτημένους δογμάτων, συνδεδυμένους τὸ πρόσωπον τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου καὶ τῆς συνόδου αὐτοῦ, ἐπιφερομένους καὶ τὰς βίβλους ἃς δεῖν ἐστὶ προσκυνεῖσθαι, καὶ πᾶσαν αὐθεντίαν ἔχοντας, πρὸς τὸ διερισκομένους μετ' αὐτῶν ἐνταῦθα, τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ, καὶ Μακαρίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ πατριάρχῃ Θεουπόλεως, ἀνενδυνῆσαι μετὰ πάσης πραότητος καὶ ἐπιεικείας, καὶ τῇ χάριτι τοῦ ἁγίου πνεύματος τῇ ἀληθείᾳ ἐπισεῖσαί τε καὶ πεισθεῖσαι, τὸ ἀσφαλὲς ἐχόντων τῶν καταλαμβανόντων ἐκ μέρους τοῦ καθ' ὑμᾶς ἀποστολικοῦ θρόνου διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν ἀσεβοῦς σάκρας. μὰ τὸν γὰρ Θεὸν παντοκράτορα, ὃν ἔστι παρ' ἡμῖν ἑτερομέρημα οἱαδήποτε, ἀλλ' ἰσότητα τοῖς ἀμφοτέροις φυλάξομεν, μηδόλως

beatitudo, & non prævidimus, per præsentem nostram piam sacram, de hujusmodi epistola uti multiloquio. Sed postquam directa est eadem epistola ad vestram paternam beatitudinem, interrogavimus eumdem sanctissimum & beatissimum patriarcham, & Macarium sanctissimum & beatissimum patriarcham civitatis Theopolitanæ, quænam esset difficultas, quæ perveneratinter vestram paternam beatitudinem seu vestram apostolicam sedem, & ipsos, olim omnibus expletis, quæcumque sunt de immaculata nostra & incommutabili Christianorum fide, tam per doctrinam sanctorum apostolorum, quamque per diffinitiones sanctorum quinque synodorum, & doctrinam sanctorum ac probabilium patrum, & omnibus hæresibus jam manifestatis atque condemnatis & nullo deinceps remanente modo, quo possit divisio aut schisma sanctæ & immaculatæ nostræ fidei inferri: satisfecerunt nobis iidem ipsi sanctissimi patriarchæ, quod verba quædam novitatis intromissa sunt, aliquibus quidem ex imperitia hæc introducentibus, aliquibus vero incongrue scrutantibus incomprehensibilia opera Dei: & quia, ex quo hæc verba moveri cœperunt & usque hactenus utraque sedes inter se minime convenerunt, ut inquirentes sibimet satisfacerent pro veritate. Propter viles igitur inquisitiones non sit infinita contentio, ne nobis insultent Pagani & hæretici, neque in nobis usquequaque locum accipiant semina adversarii. Cadens namque ab humano genere, quod ei serviebat, & confusus per apparitionem domini nostri, propterea non quiescit hæc ad suam consolationem facere. Sed per gratiam domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri, etiam in his confundatur per studium vestræ paternæ beatitudinis, & secundum quod scriptum est deponentibus nobis omnem zelum & omnem contentionem omnemque invidiam, veritati concurramus. Veritas enim Deo cara est; & secundum domini vocem, quicumque voluerit omnium primus esse, sit omnium minister. Et iterum dictum est: *In hoc cognoscent omnes quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinvicem.* Postquam igitur tempus non recipit perfectam congregationem fieri, adhortamur vestram paternam beatitudinem per præsentem nostram piam sacram, dirigere viros utiles ac modestos, notitiam habentes totius a Deo inspiratæ doctrinæ, & pertiam irreprehensibilem habentes dogmatum, indutos personam vestræ apostolicæ sedis, ejusque concilii deferentes & libros qui oportet proferri: & omnem auctoritatem habentes; quatenus convenientes cum hic posito sanctissimo ac beatissimo patriarcha, & Macario sanctissimo patriarcha Theopolitanæ civitatis, perscrutentur cum omni mansuetudine & modestia, & per gratiam sancti Spiritus veritati insistere & consentire, munitionem habentibus eis, qui huc advenerint ex parte sedis vestræ, per præsentem nostram piam sacram. Per Deum enim omnipotentem, non est apud nos partis cujuslibet favor, sed æqualitatem utrisque partibus conservabimus; nullatenus necessitatem facientes in quocumque capitulo eis, qui a vobis diriguntur quoquomodo: sed & omni honore, cum competenti

Matth. 11.

Joan. 13.

PART I CAP I CONSTAN IMP. EP AD DONUM PAPAM.

savršen skup, ali budući da nam to vrijeme ne dopušta a Bog naš svojom voljom nas je vodio u onome što smo u ovom vremenu preduzeli, u svakom slučaju želimo da vaše očinsko blaženstvo ni na koji način ne bude smetnja volji Božijoj, nego da ih jednostavno uputi. Tako se, naime, uzdamo u Njegovu dobrotu, budući da je On htio da se ova tema sada pokrene, da se mora rasvijetliti istina, i da svi moraju biti upućeni da se bez raskola i gnijeva dođe do istine i da svi mi jednim ustima i jednim srcem slavimo Njegovu dobrotu. Smatrali smo, dakako, da je strašno ovo prećutati kako se ne bi narod, koji dolazi u svete svesaborne (katoličke) apostolske crkve da bude posvećen, bio obuzet suprotnim mišljenjima, ako primijeti uzajamno nesaglasje (njihovih) arhijereja. Veliku pažnju su nam, naime, skrenuli, kako ovdašnji presveti i preblaženi patrijarh tako i Makarije presveti patrijarh Teopoljski, da bi trebalo iz diptiha izbaciti Vitalijana, i predložili su da se u diptisima pominje Honorije, u čast Apostolske stolice našeg drevnog Rima. Naime nije prihvatljivo da se pominju patrijarsi, koji su poslije ovoga bili u pomenutoj Rimskoj crkvi, sve dok se ne dođe do sporazuma i zadovoljavajućeg rješenja oko riječi oko kojih se spore dva trona i da se tako shodno tome i vaše blaženstvo pominje. Ali, mi ovo nijesmo prihvatili, to jest, da se izbaci Vitalijan iz diptiha i to zato što čuvamo jednakost i što smatramo obojicu ortodoksnim: ovo zbog ljubavi koju nam je za života pružio Vitalijan u pokretu naših tirana. Ali obećali smo pomenutim presvetim patrijarsima da će vaše blaženstvo uputiti u vezi sa svim ljude koji moraju sa njima da razgovaraju; i tada, prema onome što bude razjašnjeno, biće i to utanačeno. Naime, prije toga nikako ne prihvatamo da se preblaženi Vitalijan izbaci. Znajući ovo, vaše očinsko blaženstvo neka nastoji da slijedi volju Božiju. Kao što je već rečeno, pouzdajemo se u Boga koji nas ovjenčava, jer će, kako je bdio nad ovim našim toplim osjećanjem, Njegova dobrota isto tako umiriti pobunjene narode koji navaljuju na nas. Zapovijedili smo da Teodor, slavni patricije i eksarh hristoljubive naše eparhije Italije, pruži svaku pomoć onima koji dolaze, kako što se broda tiče, tako i što se tiče troškova i u svemu što im bude potrebno: a ako bude nekakve potrebe da im da i utvrđene dromone zarad njihove bezbjednosti, kako bi bez ikakve opasnosti (pomoću Božijom) bili dovedeni do nas. *Potpis.* Bog neka te čuva mnogo godina presveti i preblaženi oče.

Božanstvena sakra upućena Georgiju presvetom arhiepiskopu ovog velikog grada Konstantinopolja, novoga Rima

NATPIS
U ime Gospoda spasitelja našega Isusa Hrista, pobožni car, mirotvorac, Flavije Konstantin, vjerujući u Isusa Hrista Boga,
Georgiju presvetom i preblaženom arhiepiskopu Konstantinopolja i vaseljenskom patrijarhu
(datirano četvrtog dana prije septembarskih ida u Konstantinopolju,
za vrijeme vladavine najblagočestivijeg gospodara vječitog Avgusta, cara Konstantina,
28. godine vladavine i poslije njegovog 12. konzulovanja)

Iako je naša milost neprestano ophrvana brigama kako vojnim, tako i političkim, ipak, postavljajući na drugo mjesto sve poslove naše hristoljubive države zarad naše hrišćanske vjere, koju smatramo braniteljicom u ratovima, kako našu (ličnu), tako i Hristu dragih naših vojski, prosudili smo da je neophodno, ovom našom pobožnom sakrom da se poslužimo (i uputimo je) vašem očinskom blaženstvu, i da podstičući je njome odredimo da vaše očinsko blaženstvo okupi sve presvete mitropolite i episkope koji su potčinjeni njegovom presvetom tronu u ovom našem od Boga čuvanom carskom gradu, kako bi pomoću i milošću Boga našega bilo izvršeno preispitivanje dogmata, koji je jednom prije mnogo vremena nastao, o volji i energiji u ikonomiji ovaploćenja

PART. I. CAP. I. CONSTAN. EPIST AD DONUM PAP.

ANNO CHRISTI 680.

munificentia & susceptione dignos eos habebimus. Et si quidem utrique convenerint, ecce & bene: sin autem minime convenerint, iterum cum omni humanitate eos ad vos dirigemus: de cetero nos * excusantes in judicio Dei imminente nobis, juxta quod constituti sumus servare fidem sanctam & immaculatam, quam percepimus, unoquoque proprio sensu abundante, & rationem redditturo ante sanctum & terribile tribunal Dei nostri. Invitare enim & rogare possumus ad omnem * commendationem & unitatem omnium Christianorum, necessitatem vero inferre nullatenus volumus. Personas vero, quæ diligentur a paterna vestra beatitudine ita decernet: ex vestra quidem sancta ecclesia (si utique videtur ei) tres personæ sufficiant: quod si & plures, quantæ ei placuerunt, dirigat. De concilio vero usque ad duodecim metropolitas & episcopos. De quatuor vero monasteriis * Byzanzenis, ab unoquoque monasterio monachos quatuor. Nam si reciperet tempus, ut dictum est, & perfectam congregationem studuissemus facere, sed quoniam tempus non admittit, Deus autem noster proprio consilio protulit, quod nos differebamus, in hoc tempore per omnia volumus vestram paternam beatitudinem minime effici impedimentum voluntati Dei, sed eos dirigere. Sic enim speramus in ejus benignitate, quoniam qui voluit hujusmodi capitulum moveri in præsenti, per Spiritum sanctum concedere habet, ut veritas clareat, & instruantur omnes sine schismate atque contentione veritatem profiteri, & uno ore, unoque corde glorificare nos omnes ejus * bonitatem. Tacere quippe hoc, terribile æstimavimus, ut ne plebs, quæ ut sanctificetur accedit ad sanctas Dei catholicas & apostolicas ecclesias, contrariis cogitationibus occupetur, considerans antistitum adinvicem dissonantiam. Multam enim nobis instantiam fecerunt tam hic sanctissimus ac beatissimus patriarcha, quamque Macarius sanctissimus patriarcha Theopoleos, ut ejiceretur Vitalianus beatissimus de diptychis, asserentes Honorium memorari in diptychis, propter honorem apostolicæ sedis antiquæ nostræ Romæ. Nam non acquiescere, ut memorentur patriarchæ, qui postmodum fuerunt in prædicta sancta Romana ecclesia, donec conquisitio & satisfactio proveniat verborum, de quibus contenditur inter utrasque sedes, & ita vestra paterna beatitudo consequenter memoretur: sed hoc nos non acquievimus, id est, ut ejiceretur idem Vitalianus de diptychis, hoc quidem, utpote omnem æqualitatem servantes, & utrosque orthodoxos habentes: hoc autem, & propter collatam nobis caritatem ab eodem Vitaliano, dum superesset, in motione tyrannorum nostrorum. Sed sic polliciti sumus prædictis sanctissimis patriarchis, quod per omnia dirigit vestra beatitudo homines, qui debeant conquirere cum ipsis; & tunc secundum quod claruerit, perfecta dispositio fiet. Nam ante hoc nullo modo nos acquiescere, ut idem beatissimus Vitalianus ejiciatur. Hæc cognoscens vestra paterna beatitudo, studeat sequi voluntatem Dei. Sicut enim prædictum est, spem habemus in coronatore nostro Deo, quia dum præviderit super hoc ferventem nostrum affectum, ejus benignitas etiam ingruentes

* caventes

* cipendatio-nem

* Byzantiis,

* benignitate.

A ὑπαναγκάζοντες, ἐν οἱωδήποτε κεφαλαίῳ τοὺς στελλομένους παρ' ὑμῶν ἔν τινι, ἀλλὰ πάσης τιμῆς μετὰ καὶ τῆς δεούσης * δορυφορίας καὶ ἀποδοχῆς ἀξιωσόμεν αὐτούς. καὶ εἰ μὲν συμβιβασθῶσιν ἀμφότερα τὰ μέρη, ἰδοὺ καὶ καλῶς· εἰ δὲ μὴ συμβιβασθῶσι, πάλιν μετὰ πάσης ἀσφαλείας ἀποστέλλομεν αὐτοὺς πρὸς ὑμᾶς· μετὰ τοῦτο ἐπεξερχομένων ἡμῶν τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ τὸ ἐπικείμενον ἡμῖν, καθὼς ὡρίσθημεν φυλάττειν τὴν παρελάβομεν ἁγίαν καὶ ἀμώμητον πίστιν, ἑκάστου τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορουμένου, καὶ μέλλοντος ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ τοῦ ἁγίου καὶ φοβεροῦ βήματος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. προτρέπεσθαι γὰρ καὶ παρακαλεῖν δυνάμεθα ἐπὶ πάσῃ κατορθώσει τε καὶ ἑνώσει πάν-
B των τῶν Χριστιανῶν, καταναγκάζειν δὲ οὐδαμῶς βουλόμεθα. τὰ δὲ στελλόμενα παρὰ τῆς ὑμετέρας πατρικῆς μακαριότητος πρόσωπα οὕτως ὁρίσει· ἐκ μὲν τῆς καθ' ὑμᾶς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, εἰ μὲν ἀρέσκει αὐτῇ, ἐν τρισὶ προσώποις ἀρκεσθῆναι· ἐπεὶ καὶ πλείονας ὅσους ἀρέσκει αὐτῇ, ἐκπέμψει. ἐκ δὲ τῆς συνόδου ἕως δεκαδύο μητροπολιτῶν τε καὶ ἐπισκόπων· ἐκ δὲ τῶν τεσσάρων Βυζαντίων μοναστηρίων ἐξ ἑκάστου μοναστηρίου ἀββάδας τέσσαρας. εἰ γὰρ ἐπιδέχετο ὁ χρόνος ὡς προείρηται, καὶ τελείαν συνάθροισιν εἴχομεν παρασκευάσαι γίνεσθαι· ἀλλ' ἐπειδὰν ὁ χρόνος οὐκ ἐπιδέχεται, ὁ δὲ Θεὸς ἡμῶν τῇ ἰδίᾳ βουλήσει προήγαγεν, ὅπερ ἡμεῖς ὑπερετιθέμεθα, ἐν
C τῷ χρόνῳ τούτῳ πάντως κελεύομεν τὴν ὑμετέραν πατρικὴν μακαριότητα μὴ γίνεσθαι ἐμπόδιον τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τούτους ἀποστεῖλαι· οὕτως γὰρ ἐλπίζομεν εἰς τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα, ὅτι ὁ εὐδοκήσας κινηθῆναι τὸ τοῦ κεφάλαιον ἐπὶ τοῦ παρόντος, διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εὐδοκήσει ἔχει τοῦτο φανερωθῆναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐπιστῆναι πάντας χωρὶς σχίσματος καὶ ἔριδος τῇ ἀληθείᾳ, καὶ ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ ἀνυμνεῖν πάντας ἡμᾶς τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. παρασιωπῆσαι γὰρ αὐτὸ φοβερὸν ἡγησάμεθα, πρὸς τὸ μὴ τὸν λαὸν τὸν προσερχόμενον ἁγιασθῆναι ἐν ταῖς ἁγιωτάταις τοῦ Θεοῦ καθολικαῖς καὶ ἀποστολικαῖς ἐκκλησίαις, ἐναν-
D τίαις ἐμφιλοχωρεῖν ἐννοίαις, θεωροῦντας τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν ἀρχιερέων διάστασιν. πολλὴν γὰρ ἔνστασιν ἡμῖν ἐποίησαν ὅ, τε ἁγιώτατος καὶ μακαριώτατος τῶν ἐνταῦθα πατριάρχης, καὶ Μακάριος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Θεουπόλεως ἐκβαλεῖν Βιταλιανὸν τὸν μακαριώτατον ἐκ τῶν διπτύχων, φάσκοντες Ὀνώριον μνημονεύεσθαι ἐν τοῖς διπτύχοις διὰ τὴν τιμὴν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας ἡμῶν Ῥώμης. ἐπεὶ μὴ καταδέχεσθαι τοὺς μετὰ ταῦτα πατριάρχας τῆς εἰρημένης ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Ῥώμης μνημονεύειν, μέχρις ἂν ἡ συζήτησις καὶ πληροφορία γένηται τῶν ῥημάτων τῶν ἀμφισβητουμένων μεταξὺ τῶν ἑκατέρων θρόνων· καὶ εἶθ' οὕτως ἡ ὑμετέρα πατρικὴ
E μακαριότης ἀκολούθως μνημονευθῇ. ἀλλ' ἡμεῖς τοῦτο οὐ κατεδεξάμεθα, τουτέστι τὸ ἐκβληθῆναι τὸν αὐτὸν Βιταλιανὸν ἐκ τῶν διπτύχων· τοῦτο μὲν, ὡς πᾶσαν ἰσότητα τηροῦντες, καὶ τοὺς ἀμφοτέρους ὀρθοδόξους ἔχοντες. τοῦτο δὲ καὶ διὰ τὴν προσαχθεῖσαν ἡμῖν ἀγάπην παρὰ τοῦ αὐτοῦ Βιταλιανοῦ ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κινήσεως τῶν ἡμετέρων τυράννων. ἀλλ' οὕτως ὑπεσχόμεθα τοῖς εἰρημένοις ἁγιωτάτοις πατριάρχαις, ὡς πάντως ἀποστελεῖ ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης ἀνθρώπους, τοὺς ὀφείλοντας συζητῆσαι μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι τηνικαῦτα τὸ φανερούμενον ἡ τελεία δια-

* Interpr. legi δουλοφορίας

jednog od svete Trojice, Gospoda našega Isusa Hrista, istinskoga Boga našeg, što nije unijelo malo neslaganje posredstvom nekih ličnosti svete Crkve Božije: da upoznate sa ovim i Makarija prepodobnog arhiepiskopa velikog grada Antiohije, kako bi i on za vaš sabor bogoljubne mitropolite i episkope učinio spremnim da se iz istog razloga okupe ovdje. Već smo, naime, u vezi sa ovime preko naših blagočestivih diplomata podstakli dok je još bio među živima Dona presvetog papu apostolskog trona starijeg Rima, a pošto se preselio sa ovoga svijeta, presveti Agaton, koji je nedavno ustoličenjem na Apostolsku stolicu postao papa pomenutog starijeg Rima, primivši takve naše blagočestive poslanike, donio je odluku u sadašnje vrijeme da sebi bliske ličnosti, Teodora i Georgija, bogoljubive prezvitere i Jovana bogoljubnog đakona, a u ime cijelog njegovog sabora Jovana, Abundancija i Jovana prepodobne episkope, sa ostalim klericima i monasima, koji bi trebalo da učestvuju na razgovoru o pomenutoj temi i koji su se kod nas upravo okupili dajući nam dva prijedloga: jedan od istoga presvetog pape Agatona, a drugi od njegovog sabora. Pošto, dakle, vaše očinsko blaženstvo zna da je prvo i glavno što postoji (kao što smo već rekli) ovo pitanje o pravoslavlju, neka pohita i neka pomenuti prepodobni mitropoliti i episkopi brzo dođu u ovaj od Boga čuvani naš carski grad, kako bi se pomenuto pitanje, pomoću darovatelja velikih darova i ovenčavatelja našega Boga, raspravilo, i kako bi se sačuvala i naša postojeća pravoslavna definicija ovoga dogmata. (*Potpis.*) Neka te Bog sačuva još mnogo godina, presveti i preblaženi oče.

Poslanica pape **Agatona** *i Rimskog sabora od 125 episkopa.*
Bila je upućena kao prijedlog legata, koji su poslati da uzmu učešće na šestom saboru.

Sadržaj saborskog obrazloženja

Najblagočestivijim gospodarima i najspokojnijim pobjednicima i trijumfatorima, dragim sinovima Boga i Gospoda našega Isusa Hrista, Konstantinu velikom imperatoru, avgustima Irakliju i Tiberiju, Agaton episkop sluga slugu Božijih, sa svim saborima podložnim koncilu Apostolske stolice. Poznato je da postoji nada da sve što je dobro, dok njegovo carsko dostojanstvo, kao vjernik traži onoga koji ga je ovjenčao, i koji ga je postavio da vlada na spas ljudima, a poznajući ispovijedanje istine o njemu, zbog koje se jedino iznad svih darova raduje, čezne da Ga obgrli gorljivom pomisli. I to je izuzetan dar Božiji iz koga proizlazi svaki dobar dar: i kome se vraća sve, što je njegovo veličanstvo dokučilo; koji budući da se izgrađuje duhom u tajnama uma i pošto se osnažuje duhovnom uzavrelošću od zrake pobožne namjere, sve naokolo se pročišćava i dah miomirisa od žrtvovanja srca dopire do Gospoda, kome je ugodan takav dar, odakle i one na zemlji srećom dariva i može da potčini sve narode, koje poziva da ispovijedaju poznanje istine, a već potčinjene poziva Hristovoj vlasti, kako bi srećnim učinio ponižene, koji bi u mukama došli do propasti, kad bi to dopustio. A budući da ste najpobožniji i najmuževniji od careva, s pohvalom se divimo vašoj pobožnosti, te smatramo da vaš bogougodni prijedlog, koji ste, u vezi sa našom apostolskom vjerom, izvoljeli da imate, s Božijim tajinstvenim dopuštenjem, ne tečnim riječima, niti lažnom rječitošću, nego napominjući blagodaću Božijom, i uklonivši svako dvoumljenje želite da znate šta sadrži istina pravoslavne i apostolske vjere. Svi mi neznatni smo prvaci Hristovih crkava, podanici vašeg najhrišćanskijeg carstva, koji smo se zadesili u zapadnim i sjevernim krajevima, iako smo mali i prosti što se znanja tiče, ipak u svemu što se vjere tiče, blagodaću Božijom nepokolebljivi, zarad onoga što smo iz vaše božanske sakre saznali, obradovani zbog tog vašeg blagočestivog prijedloga, sa suzama iz dubine srca počeli smo da zahvaljujemo Bogu koji zajedno sa vama vlada i upravlja, stvoritelju i vladaru svega, jer se vjeruje je vaše

201 CONSTANTINOPOLITANUM III. 202

ANNO CHRISTI 681.

διοίκησις γίνεται. ἐπεὶ πρὸ τούτου μὴ καταδέχεσθαι ἡμᾶς τὸν αὐτὸν μακαριώτατον Βιταλιανὸν ἐκβληθῆναι. Ταῦτα γινώσκουσα ἡ ὑμετέρα πατρικὴ μακαριότης, σπεύσῃ ἐξακολουθῆσαι τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ. ὡς γὰρ προείρηται, ἐλπίδα ἔχομεν εἰς τὸν στέψαντα ἡμᾶς Θεόν, ὅτι ἡνίκα θεωρήσῃ θερμὴν περὶ τοῦτο ἐξ ἡμῶν πρόθεσιν, ἡ αὐτοῦ ἀγαθότης καὶ τοὺς παράχους τοὺς ἐπερχομένους ἡμῖν τῶν ἐθνῶν ἀποπαύσει. πᾶσαν δὲ συνέδρασιν ἐκελεύσαμεν τοῖς ἐρχομένοις παραχεῖν Θεόδωρον τὸν ἐνδοξότατον πατρίκιον καὶ ἔξαρχον τῆς Ἰταλῶν ἡμῶν φιλοχρίστου χώρας, εἴς τε πλοῖον καὶ δαπάνας καὶ πᾶσαν χρείαν αὐτῶν. καὶ εἰ ἡ χρεία καλέσοι, καὶ καστελλάτους καράβους παραχεθῆναι εἰς διάσωσιν αὐτῶν, πρὸς τὸ πάντῃ ἀβλαβεῖς καὶ ἀκινδύνους τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ ἀποκατασταθῆναι πρὸς ἡμᾶς. Ἡ ὑπογραφή. Τὸ θεῖον φυλάξοι σε ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε πάτερ.

A nobis perturbationes gentium sedabit. Omnem vero concursum venientibus jussimus præbere Theodorum gloriosum patricium & exarchum Christo amabilis nostræ Italiæ provinciæ, tam in navi, quamque in expensis & omni utilitate eorum: & si necessitas exegerit, etiam castellatos dromones præbere ad eorum munimen, ut ex omnibus illæsi, & sine periculo (Deo cooperante) iidem ad nos perducantur. *Subscriptio*. Divinitas te servet per multos annos sanctissime ac beatissime pater.

PART. I. CAP. II. CONSTAN. EPIST. AD GEORG. P. CP.

B

Θεῖα σάκρα καταπεμφθεῖσα πρὸς Γεώργιον τὸν ἁγιώτατον ἀρχιεπίσκοπον ταύτης τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης.

Divalis sacra directa ad Georgium sanctissimum archiepiscopum hujus magnæ Constantinopolitanæ urbis novæ Romæ.

Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ.

Ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, αὐτοκράτωρ εὐσεβέστατος, εἰρηνικός, Φλάβιος Κωνσταντῖνος, πιστὸς ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Θεῷ βασιλεύς. Σάκρα. Γεωργίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

SUPERSCRIPTIO

In nomine domini & salvatoris nostris Jesu Christi, imperator pius, pacificus, Flavius Constantinus, fidelis in Jesu Christo Deo, Georgio sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo Constantinopoleos & universali patriarchæ (data quarto Idus Septembris Constantinopoli, imperante domino piissimo perpetuo Augusto Constantino imperatore, anno vigesimo octavo, & post consulatum ejus anno 12.)

CAP. II.

C

ΕΙ καὶ μερίμναις στρατιωτικαῖς τε καὶ πολιτικαῖς ἀνενδότως ἡ ἡμετέρα συνέχεται γαλήνη, ἀλλ' οὖν ἅπαντα τῆς φιλοχρίστου ἡμῶν πολιτείας τὰ πράγματα δεύτερα τῆς χριστιανικωτάτης ἡμῶν πίστεως τιθέμενοι, ἣν καὶ ἐν πολέμοις ὑπέρμαχον ἡμῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων φιλοχρίστων ἐκστρατευμάτων κεκτήμεθα, ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν τῇ παρούσῃ ἡμῶν πρὸς τὴν ὑμετέραν πατρικὴν ἁγιωσύνην εὐσεβεῖ ἡμῶν χρήσασθαι σάκρα, δι' ἧς προτρέποντες αὐτήν, sancimus συναθροῖσαι τὴν πατρικὴν ὑμῶν μακαριότητα πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν ἁγιώτατον αὐτῆς θρόνον τυγχάνοντας ὁσιωτάτους μητροπολίτας τε καὶ ἐπισκόπους κατὰ ταύτην τὴν θεοφύλακτον ἡμῶν καὶ βασιλίδα πόλιν, ἐφ' ᾧ συνεργίᾳ τοῦ παντοδυνάμου καὶ πολυελέου ἡμῶν Θεοῦ τὴν ἀκκριβῆ ζήτησιν γενέσθαι, τοῦ ἤδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ἀναφυέντος δόγματος, περί τε θελήματος καὶ ἐνεργείας ἐπὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας Τριάδος κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, τοῦ καὶ διάστασιν οὐ μικρὰν ἔκ τινων προσώπων τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐμποιήσαντος ἐκκλησίᾳ· μεταδοῦναί τε τὴν περὶ τούτου εἴδησιν καὶ μακαρίῳ τῷ ὁσιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως, πρὸς τὸ καὶ αὐτὸν τοὺς τῆς οἰκείας συνόδου θεοφιλεῖς μητροπολίτας τε καὶ ἐπισκόπους παρασκευάσαι ἐπὶ τούτῳ ἐνταῦθα συνελθεῖν· ἤδη γὰρ περὶ τούτου προεξεψάμεθα δι' εὐσεβῶν ἡμῶν κεραίων ἔτι ἐν ζῶσι τυγχάνοντα καὶ Δόμνον τὸν ἁγιώτατον πάπαν τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. κἀκείνου τοῦ ἐνταῦθα μετασταντος βίου, Ἀγάθων ὁ ἁγιώτατος ἀρτίως προχειρισθεὶς πάπας εἰς τὸν τῆς λεχθείσης πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀποστολικὸν θρόνον, ἀπέστειλεν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ οἰκεῖον αὐτοῦ ἐπέχοντας πρόσωπον, Θεόδωρον, καὶ Γεώρ-

QUamquam solicitudinibus tam militaribus, quamque civilibus indesinenter nostra serenitas coarctetur, attamen omnes Christo amabilis nostræ reipublicæ causas in secundo ob Christianam nostram fidem ponentes, quam in bellis propugnatricem tam nostri, quamque Christo dilectorum nostrorum exercituum habemus; necessarium judicavimus, præsenti nostra pia sacra ad vestram paternam beatitudinem uti, per quam adhortantes eam, sancimus congregare vestram paternam beatitudinem omnes, qui ad ejus sanctissimam sedem pertinent sanctissimos metropolitas & episcopos in hanc a Deo conservandam nostram regiam urbem, quatenus cooperante omnipotente & misericorde Deo nostro diligentissima inquisitio dogmatis fiat, quod olim ante multum tempus exortum est, de voluntate & operatione in dispensatione incarnationis unius de sancta Trinitate dominij nostri Jesu Christi veri Dei nostri; quod & dissidium non minimum per quasdam personas sanctæ Dei ecclesiæ intulit: innotescere quoque super hoc & Macario venerabili archiepiscopo Antiochenæ magnæ civitatis, quatenus & ipse de propria synodo Deo amabiles metropolitanos & episcopos præparatos faciat pro hoc ipso huc congregari. Jam enim super hoc adhortati sumus per pios nostros apices adhuc inter vivos existentem & Donum sanctissimum apostolicæ sedis antiquæ Romæ præsulem: & illo de hoc sæculo migrante, Agatho Sanctus nuper ordinatus papa in apostolica sede prædictæ antiquæ Romæ, hujusmodi nostros pios suscipiens apices, destinavit in præsenti propriam ejus indutos personam, Theodorum & Georgium Deo amabiles presbyteros, & Joannem Deo

D

E

ama

čovjekoljublje poželjelo tako hvale vrijedno, tako čudesno, tako spasonosno, tako jedinstveno, zbog svih ovozemnih žrtava Bogu prihvatljivo djelo, za kojim su čeznuli mnogi, zbog blagočestivosti i pravednosti pomenutih careva, pa ipak izvršeno od tako malo njih, i rijetko i bogougodno, pokazano je da je moguće izvršiti iskrenošću prema apostolskoj vjeri. A vjerujemo, pak, da je dopušteno nekolicini upravo zato što je rijetko, i biće dopušteno od Boga vašeg okrunitelja vašem carstvu da kroz njega sine presjajna svjetlost katoličke i apostolske istinite naše vjere u dušama svih; jer iz izvora svjetlosti istine kao od blijeska munje, kroz blažene služitelje Petra i Pavla prvake apostola, i njihove učenike i apostolske nasljednike, postepeno se, sve do naše ništavnosti, pomoću Božijom sačuvala, neokaljana bilo kojom od jeretičkih prelesti iz mraka smrdljive pomrčine, i nezasjenjena bilo oblacima laži, kao kakvom maglom, ili raznovrsnim jeretičkim izopačenostima, nego je neopterećena i čista, svojim sopstvenim zracima zasijala. Tome su, naime, kako ovaj apostolski tron, tako i prethodnici naše neznatnosti, sve do sada, ne bez opasnosti, doprinijeli, čas dogmatskim opomenama apostolskih arhijereja, čas svima obznanjujući saborsku definiciju koja sadrži kanone istine. I braneći neprestano, sve do odlaska njihove duše, granice koje se ne smiju preći. Nijesu bili zavedeni laskanjima, ni uplašeni opasnostima kako bi djelima pokazali evanđeosku riječ Gospoda našega, u kojoj učeći projavljuje: *Svaki koji prizna mene pred ljudima, priznaću i ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima* (Mt 10, 32), a sljedstveno tome prijeteći kaznom opominje: *A ko se odrekne mene pred ljudima, odreći ću se i ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima* (Mt 10, 33). Osvrće se, naime, na to da tokom vremena može doći do nastanka razlike u ispovijedanju pobožnosti, i da On ne dopušta razliku u vezi sa tim šta je ispovijedanje istine. On kaže: *Jer ja (Gospod) ne mijenjam se* (Mal. 3, 6). Dakle, budući da je milost vaše spokojne muževnosti zapovijedila da ličnosti (izabrane) od episkopa budu upućene koje dobro poznaju Sveto Pismo i da budu besprijekornog života, što se pak života tiče, ma kako neko živio besprijekornim životom, ne bi se usudio da se u to pouzda, a savršeno znanje, ako bi se svelo na poznavanje istinske pobožnosti, samo je po sebi poznavanje istine. A ako je u pitanju laička rječitost, ne cijenimo da se u naše vrijeme bilo ko takav može naći, a da se zbog znanja cijeni jer u našim krajevima svakodnevno plamti bijes raznih naroda, koji se čas i sukobljavaju, čas bježe, i pljačkaju. Stoga je cio naš život prepun briga koga će opkoliti sila (pobjesnelih) plemena, i živi se u neprestanim tjelesnim naporima, te je tako pređašnje izdržavanje crkava, malo pomalo zbog najrazličitijih nevolja spalo na nemaštinu. Naše postojanje sada je jedino vjera, sa kojom nam je život najveća slava, a umrijeti za nju vječni dobitak. Savršeno dobro znamo da ćemo granice katoličke i apostolske vjere, koje do sada apostolski tron zajedno sa nama održava i predaje, sačuvati čuvajući je cijelom svojom dušom. Vjerujući u svemogućeg Boga Oca, stvoritelja neba i zemlje, svega vidljivog i nevidljivog i u Sina Njegovog jedinorodnog od Oca rođenog prije svih vjekova, Svjetlost od Svjetlosti, Boga istinitog od Boga istinitog; rođenog, a ne stvorenog, jednosuštnog Ocu, kroz Koga je sve postalo; (kako na nebu tako i na zemlji)... I u Duha Svetoga, Gospoda Životvornog, Koji iz Oca ishodi, Koji se sa Ocem i Sinom zajedno poštuje i zajedno slavi: i Trojstvo u jedinstvu i jedinstvo u Trojstvu, u jedinstvu prirode, u Trojstvu ličnosti, to jest ipostasi, ispovijedajući Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha Svetoga. Ne tri boga, nego jednoga Boga, Oca i Sina i Svetoga Duha, ne ipostas od tri imena, nego jednu suštinu od tri ipostasi: koje su jedne suštine, ili prirode, to jest jedno božanstvo, jedna vječnost, jedna vlast, jedno carstvo, jedna slava, jedno poštovanje, suštastvena iste svete i nedjeljive Trojice volja i energija, koja je sve stvorila, koja svime vlada i sve drži. Ispovijedamo da je jedan od svete jednosuštne Trojice, Bog Logos, koji je prije svih vjekova od Oca rođen, radi nas ljudi i radi našeg spasenja sišao s nebesa i da se ovaplotio od Duha Svetoga i svete prečiste prisnodjeve Marije, vladičice naše, istinske Bogorodice i istinski postao čovjek, da je On istinski Bog i da je istinski čovjek; da je Bog od Boga Oca, a da je čovjek od djeve majke, da se od nje ovaplotio tijelom,

PART. I CAP. III. EPISTOLA MANSUETI MEDIOL EPISCOPI

amabilem diaconum: ex persona vero totius A ejus concilii, Joannem & Abundantium, & Joannem venerabiles episcopos, cum ceteris clericis & monachis, qui debeant inveniri in prædicti capituli quæstionem: qui & nunc ad nostra convenerunt vestigia, porrigentes nobis etiam duas suggestiones, unam quidem ejusdem sanctissimi Agathonis papæ, aliam vera concilii ejus. Sciens igitur vestra paterna beatitudo quia primum * & præcipuum (ut prædiximus) hoc orthodoxiæ existit capitulum, festinet prædictos venerabiles metropolitanos & episcopos celeriter advenire in hanc a Deo conservandam nostram regiam urbem, quatenus prædictum tractetur capitulum, & magnorum donorum datore B atque coronatore nostro Deo cooperante, cauta atque orthodoxa definitio hujusmodi dogmati imponatur. (*Subscriptio.*) Divinitas te servet per multos annos, sanctissime ac beatissime pater.

Epistola Agathonis & Romanæ synodi centum viginti quinque episcoporum, quæ fuit velut instructio legatorum, qui missi sunt ad synodum sextam celebrandam.

Subscriptio synodicæ suggestionis.

[1] PIissimis dominis, & serenissimis victoribus ac triumphatoribus, dilectis filiis Dei & domini nostri Jesu Christi, Constantino magno imperatori, Heraclio & Tiberio Augustis, Agatho episcopus servus servorum Dei, cum universis synodis subjacentibus concilio apostolicæ sedis. Omnium bonorum spes inesse prænoscitur, dum imperiale fastigium ejus, a quo se coronatum, & hominibus præstitutum ad salubriter gubernandum cognoscit, veram confessionem, qua sola præ omnibus muneribus delectatur, inquirit fideliter, & vivaciter amplecti desiderat. Et hoc Dei præstantissimum munus est, a quo procedit omne quod bonum est: ad quem redigitur, quod de ejus majestate perceptum est: cujus spiritu præstruente in mentis arcanis, & convalescente spirituali flagrantia, piæ intentionis radii circumquaque perlustrant, & suavitatis odor de sacrificio cordis ascendit ad dominum, qui tali munere complacatur, unde & in terrestribus felicitatem donet, & gentes subjuget universas, quas ad veræ de se cognitionis confessionem adsciscat, quas subjectas Christiano imperio de potestate liberet tenebrarum, ut felices faciat humiliatos, quos infeliciter exaltari ad eorum dejectionem permiserat. Quia vero, piissimi atque fortissimi principum Augusti, vestræ pietatis cum laude admiramur Deo dignum propositum, quod circa apostolicam nostram fidem habere dignamini, Deo secretius satisfaciente, non verbis fluentibus, nec loquacitate fallaci, sed divina sua gratia commonente, omnique ambiguitate sublata, desideratis cognoscere, quæ veritas or-

Lib. 10. c. 3 thodoxæ & apostolicæ fidei contineat: Omnes nos exigui ecclesiarum præsules, vestri Christiani imperii famuli, in septemtrionalibus vel occiduis partibus constituti, licet parvi & simplices scientia, fide tamen per Dei gratiam stabiles, pro iis quæ per divalem sacram præcepta cognovimus, corregnanti ac dispensanti vobiscum

A γιον, τοὺς θεοφιλεστάτους πρεσβυτέρους, καὶ Ἰωάννην τὸν θεοφιλέστατον διάκονον· ἐκ προσώπου δὲ τῆς κατ' αὐτὸν ἁπάσης συνόδου, Ἰωάννην, Ἀβουνδάντιον, καὶ Ἰωάννην τοὺς ὁσιωτάτους ἐπισκόπους, μετὰ καὶ ἑτέρων κληρικῶν τε καὶ μοναχῶν, ὀφείλοντας εὑρεθῆναι εἰς τὴν τοῦ προλεχθέντος κεφαλαίου ζήτησιν· οἳ καὶ τανῦν πρὸς τὰ ἡμέτερα κατέλαβον ἴχνη, ἀποδεδωκότες ἡμῖν καὶ δύο ἀναφοράς· μίαν μὲν τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Ἀγάθωνος, ἑτέραν δὲ τῆς κατ' αὐτὸν συνόδου. γινώσκουσα τοίνυν ἡ πατρικὴ ὑμῶν μακαριότης, ὡς πρῶτον ἡμῖν καὶ ἐξαίρετον, ὡς προείρηται, τὸ τῆς ὀρθοδοξίας καθέστηκε κεφάλαιον, σπουδασάτω τοὺς εἰρημένους ὁσιωτάτους μητροπολίτας καὶ B ἐπισκόπους ἐν συντόμῳ καταλαβεῖν τὴν θεοφύλακτον ταύτην καὶ βασιλίδα πόλιν πρὸς τὸ λεχθὲν κινηθῆναι κεφάλαιον, καὶ τῇ τοῦ στέψαντος ἡμᾶς μεγαλοδώρου Θεοῦ συνεργίᾳ ἀσφαλέστατον καὶ ὀρθόδοξον ὅρον τῷ τοιούτῳ ἐπιτεθῆναι δόγματι. Τὸ θεῖόν σε φυλάξοι ἐπὶ πολλοὺς χρόνους, ἁγιώτατε καὶ μακαριώτατε πάτερ.

. . . .

. . . .

. . . .

Ἐπιγραφὴ τῆς συνοδικῆς ἀναφορᾶς.

ΤΟΙΣ εὐσεβεστάτοις δεσπόταις καὶ γαληνοτάτοις νικηταῖς καὶ τροπαιούχοις, ποθητοῖς τέκνοις τοῦ Θεοῦ καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Κωνσταντίνῳ μεγάλῳ βασιλεῖ, Ἡρακλείῳ καὶ Τιβερίῳ Αὐγούστοις, Ἀγάθων ἐπίσκοπος δοῦλος τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ σὺν πάσαις ταῖς συνόδοις ταῖς ἀνηκούσαις τῇ συνόδῳ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου. Πάντων τῶν ἀγαθῶν ἐλπὶς ὑπάρχειν γνωρίζεται, ἡνίκα ἡ βασιλικὴ κορυφὴ τὸν στέψαντα αὐτὴν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐγκαταστήσαντα πρὸς σωτηριώδη κυβέρνησιν, ἐπιγινώσκουσα τὴν περὶ αὐτοῦ ἀληθῆ ὁμολογίαν, ἥτινι μόνῃ ὑπὲρ πάντα τὰ δῶρα ἐπιτέρπεται, πιστῶς ἐπιζητεῖ, καὶ ἀναζωπυροῦντι λογισμῷ περιπτύσσεσθαι ἐπιθυμεῖ. καὶ τοῦτο Θεοῦ ἐστιν ἐξοχώτατον δῶρον, ἐξ οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ προέρχεται· πρὸς ὃν ἐπαναφέρεται, ὅπερ προσελήφθη ἀπὸ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος· οὗ τινος τῷ πνεύματι ἐν τοῖς τῆς διανοίας ἀποκρύφοις οἰκοδομοῦντος, καὶ ἀναῤῥωννυμένου τῇ πνευματικῇ βράσει τῆς * ἀκτῖνος τῆς εὐσεβοῦς σκοποῦ κύκλῳ πάντα διακαθαίρονται, καὶ τῆς εὐωδίας ἡ ὀσμὴ ἀπὸ τῆς θυσίας τῆς καρδίας ἀνέρχεται πρὸς τὸν κύριον, ὅστις τῷ τοιούτῳ δώρῳ εὐαρεστεῖται· ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἐπιγείοις εὐτυχίαν δωρήσηται, καὶ ἅπαντα τὰ ἔθνη ὑποτάξοι, ἅπερ προσκαλεῖται πρὸς τὴν ὁμολογίαν τῆς ἀληθοῦς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως, * τὰ ὑποτεταγμένα τῷ χριστιανικωτάτῳ κράτει. ἵνα εὐτυχεῖς ποιήσῃ τεταπεινωμένους, οὓς ταλαιπώρως ὑψοῦσθαι πρὸς κατάβλησιν ἑαυτῶν παρείασεν. ἐπεὶ δὲ, εὐσεβέστατοι καὶ ἀνδρειότατοι βασιλέων, τῆς σεβασμίας ὑμῶν εὐσεβείας σὺν ἐπαίνῳ θαυμάζομεν τὴν θεάρεστον πρόθεσιν, ἥνπερ πρὸς τὴν ἀποστολικὴν ἡμῶν πίστιν ἔχειν κατηξιώσατε, τοῦ Θεοῦ μυστικῶς πληροφοροῦντος, οὐ ῥήμασι ῥέουσιν, οὔτε λαλιᾷ ἀπάτης, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ θείᾳ χάριτι ὑπομιμνήσκοντος, καὶ πάσης ἀμφιβολίας περιαιρεθείσης ἐπιθυμεῖτε ἐπιγνῶναι, ὅπερ ἡ ἀλήθεια τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀποστολικῆς περιέχει πίστεως. ἡμεῖς πάντες οἱ ἐλάχιστοι τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ πρόεδροι, οἱ δοῦλοι τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους, ἐν τοῖς δυτικοῖς καὶ ἀρκτῴοις μέρεσι τυγχάνοντες, εἰ καὶ ὀλίγοι καὶ ἁπλούστεροι τῇ γνώσει, τῆς * πίστεως ὅμως διὰ τῆς τοῦ Θεοῦ χά-

ANNO CHRISTI 680.

L. εὐσεβοῦς ἀκτῖνος κύκλῳ διά πάντων

* L. ὥ τινα ἐν τ. χ. κ. ὄντα τα σκό- τους ἐξουσίας ἐλευθερώσοι

τῇ πίστει in Lat.

* Vetus Interpretatio ex Græco, cui similem aliam asservat collegium Parisiense Soc. Jesu. *Hard.*

da ima dušu razumnu i umnu; da je jednosuštan Bogu Ocu po božanstvu i da je jednosuštan nama po čovječijoj prirodi, po svemu jednak nama bez grijeha; da je raspet za nas u vrijeme Pontija Pilata, i da je stradao i bio pogreben; i da je vaskrsao i vaznio se na nebesa i sjedi sa desne strane Oca; i da će ponovo doći da sudi živima i mrtvima, i njegovom Carstvu neće biti kraja. Znamo, dakle, da je jedan Gospod naš Isus Hristos, Sin Božiji jedinorodni ipostas od dvije i u dvije nepomiješane, neizmijenjene, nedjeljive, nerazlučive suštine, i da se nikako nije uklonila razlika (između) priroda zbog prisajedinjenja, nego da se očuvala osobenost i jedne i druge prirode i da su u jednu ličnost i jednu ipostas (obje) pristupile (u jednoj ličnosti i jednoj ipostasi su se stekle); nikako u pomiješan, ili podijeljen dualitet ličnosti, niti u jednozdanu složenu prirodu, već da je jedan Sin jedinorodni, Bog Logos i Gospod naš Isus Hristos, i da nije jedan u drugome, niti jedan i drugi, nego znamo da je jedan i isti u dvjema prirodama, to jest, božanskoj i čovječijoj poslije ipostatskog prisajedinjenja; budući da se ni Logos nije pretvorio u tjelesnu prirodu, niti se tjelesna priroda preobrazila u prirodu Logosa, već je svaka priroda ostala ono što je prirodno bila; a razliku, pak, u Njemu prisajedinjenih priroda jedino umozrenjem dokučujemo od kojih je nerazdvojivo, nesjedinjivo i nepromjenjivo složen; jer je jedan od oba i kroz jednog oba; budući da su jednovremeno i neizmjerna veličina božanstva i neznatnost tijela: jer svaka priroda i poslije prisajedinjenja čuva svom punoćom svoju sopstvenu osobenost i jer svaka pojedina forma dejstvuje u zajednici sa drugom u onome što je za nju osobeno; jer Logos tvori ono što je do Logosa, a tijelo vrši ono što je do tijela, od kojih jedan blista čudima, a drugi se predaje nepravdama; iz toga sljeduje da istinski ispovijedamo da On ima dvije prirode, ili suštine, to jest božanstvo i čovječiju prirodu neizmiješano, nedjeljivo, neizmjenjivo, tako isto da ima i dvije prirodne volje i dvije prirodne energije, tako da nas kanon pobožnosti upućuje da je On savršeni Bog i savršeni čovjek; jer to je i naše apostolsko evanđelsko predanje i učenje svetih Otaca, koje sveta katolička Crkva i sveti sabori pokazuju da su prihvatili i definisali; iz tih učenja izabravši, ukratko smo dio iznijeli. Mi naime vjerujemo u ono što smo na osnovu apostolskog predanja primili i tog autoriteta se dosljedno držimo; jer to je ono što znamo i na osnovu toga su naši prethodnici poučavali i našu smjernost, a to predanje želimo da sačuvamo bilo životom, bilo smrću. Taj kanon čistog katoličkog i apostolskog ispovijedanja (vjere) i sveti sabor koji se u ovom našem gradu Rimu koji služi vašem hrišćanskom carstvu, za vrijeme apostolske memorije pape Martina okupio i svi mi, gdje god bili, smjerni predstavnici Hristovih crkava, znamo, da je na saboru objavljen i nepokolebljivo branjen. U tome su se složili i prethodnici naše malenkosti, prihvatili su je od početka i saborskim aktom objavili i bez dvoumljenja se ogradili od bilo kakve nove prelesti. Stoga dobrota vaše milosti revnosnom pobožnošću i ljubavlju prema istinskom apostolskom ispovijedanju vjere podstaknuta da ga podrobnije objasni neka se svojim carskim žarom postara da ono još više bljesne. Tu molitvu, zato što je od Boga, Bog će uslišiti kako bi se istina razjasnila u svakome ko se dvoumi i kako bi se okrijepila snagom u onima koji su je već iskreno prigrlili i kako bi se duhovnim srpom iskorijenilo sjeme kukolja, kako bi se svaki slučaj napada i obmane uklonio iz same Hristove Crkve. Neposredni krivci ovih napada su Teodor Faranita, Kir Aleksandrijski, Sergije, Pir, Pavle i Petar svi Konstantinopoljski i njihovi istomišljenici do kraja su otkriveni. Oni koji kao širioci ove nove jeresi i izmišljene ikonomije, od koje smo mi sačuvani, neprijatelji su ne samo istinskog ispovijedanja vjere, nego, budući da su zabludjeli sa puta istine, propovijedali su učenje protiv sebe samih, jer su se jedni opravdavali ovako, drugi onako jedni drugima pobijajući učenja. Jer, ono što se ne zasniva ni na kakvoj istini, nužno je da se zbog svoje praznine jeres varira. Naime, istinska vjera ne bi se mogla mijenjati, niti bi se moglo propovijedati čas jedno, čas drugo. Jer apostol uči: *neka bude riječ vaša: da, da; ne, ne; a što je više od toga od zloga je.* (Mt 5, 37) Osim toga, naše ništavno podaništvo mora da se opravda pred milošću naših premilostivih gospodara, zbog zakašnjenja ličnosti poslatih iz našeg koncila koje je, preko

ACTIO IV. PPIST II. AGATHONIS PP.

ANNO CHRISTI 680.

biſcum conditori & diſpenſatori omnium Deo exhilarati, pro hujuſmodi pio propoſito cum intimis cordis fletibus gratias reddere cœpimus, quod tam laudabile, tam mirificum, tam ſaluberrimum, tam ſingulariter Deo præ omnibus terrenis ſacrificiis acceptabile tranquillitas veſtra opus creditur concupiſſe, quod a multis quidem pietate & juſtitia præditis regibus deſideratum, pauciſſimis tamen raroque ad effectum Deo placitum, cum ſinceritate apoſtolicæ fidei perduct poſſibile demonſtratum eſt. Credimus autem, quia quod paucis raroque conceſſum eſt, a Deo coronato veſtro imperio divinitus concedetur, ut per ipſum catholicæ atque apoſtolicæ veræ noſtræ fidei ſplendidiſſimum in omnium mentibus emicet lumen: quod ex veri luminis fonte tanquam de radio vivificI fulgoris, per miniſtros beatos Petrum & Paulum apoſtolorum principes, eorumque diſcipulos & apoſtolicos ſucceſſores, gradatim uſque ad noſtram parvitatem, Dei opitulatione ſervatum eſt, nulla hæretici erroris tetra caligine tenebratum, nec falſitatis nebulis conſœdatum, nec intermiſtis hæreticis pravitatibus velut caliginoſis nebulis perumbratum, immune atque ſincerum, & ſuis radiis perluſtratum, * piiſſimis conatibus conſervare cupit veſtrum a Deo coronatum faſtigium. In hoc enim tam apoſtolicę ſedis, quamque noſtri exigui ſamulatus prædeceſſores uſque adhuc non ſine periculis deſudarunt, nunc decretali commonitione cum apoſtolicis pontificibus conſulentes, nunc ſynodali definitione, quæ veritatis regulas continebat, omnibus innoteſcentes: * & terminos quos tranſgredi nefas eſt, uſque ad animæ ipſius exitum conſtanter defendentes: non ſeducti * blanditiis, non periculis territi, ut illam in evangeliis domini noſtri ſententiam operibus demonſtrarent, qua ſententialiter præcipit, dicens: *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, & ego confitebor illum coram Patre meo qui in cœlis* eſt, & ſubſequenti pœna deterret, qua ſeveriter comminatur: *Qui me negaverit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo qui in cœlis eſt.* * Execratur enim vera confeſſio pietatis juxta diverſitates temporum variari, ſicut nec ipſe varietatem admittit, de quo eſt ipſa vera confeſſio, qui dicit: *Ego ſum, & non mutatus.* Igitur quia tranquilliſſimæ fortitudinis veſtrę clementia perſonas de epiſcopali numero dirigi juſſit, via atque ſcientia omnium ſcripturarum præditas, de vitæ quidem puritate, quamvis quiſquam * munditer vixerit, confidere tamen non prælumit: perfecta vero ſcientia, ſi ad veræ pietatis ſcientiam redigatur, ſola eſt veritatis cognitio: ſi ad eloquentiam ſæcularem, non æſtimamus quemquam temporibus noſtris reperiri poſſe, qui de ſummitate ſcientiæ glorietur: quandoquidem in noſtris regionibus diverſarum gentium quotidie æſtuat furor, nunc contligendo, nunc diſcurrendo ac rapiendo. Unde tota vita noſtra ſolicitudinibus plena eſt, quos gentium manus circumdat, & de labore corporis vitus eſt, eo quod priſtina eccleſiarum ſuſtentatio paulatim per diverſas calamitates

ἐστὸς σταθηρεῖ, ἕνεκεν τῆς προσαχθεισῶν ὑμῖν τῆς θεοδύτης σάκρας, ἐγνωκότες τὴν συμβασιλεύοντι καὶ διοικοῦντι σὺν ὑμῖν, τὴν κτίσιν καὶ σύστασιν τῆς πάντων Θεοῦ, ἱλαρυνόμενοι περὶ τῆς τοιαύτης ἀσεβῶς προθέσεως μὴ τὴν ἐκ βάθους τῆς καρδίας ἐδυρμῶν ἀχαρίστειν ἀπηρξάμεθα, ὅτι τὸ ὕπως ὀξιεπαίνετον, τὸ ὕπως θαυμαστὸν καὶ σωτηριώδες, ὕπω μονογλώσσῃ τῷ Θεῷ ὑπὲρ πάσας τὰς γενίνας θυσίας ἀπροσδεκτον ἔργον ἡ ὑμετέρα φιλανθρωπία κατατιστεῦσαι ἐπιθυμῆσαι ὅπερ πολλοῖς μὲν ἀσεβεία καὶ δικαιοσύνῃ σπάνυσι Χαπλεῦσιν ἐπεθυμεῖτο, ὁμως ὀλίγοις καὶ ἀραιοῖς πως θερμεσον ἀποτέλεσμα μὴ ἀκεραιότητος τῆς ἀποστολικῆς πίστεως δίχα σωθῆναι δυνατὸν ἀπεδείχθη. πιστεύομεν δέ, ὅτι ὅπερ ὀλίγοις καὶ ἀραιοῖς * σωτηρωνήθη, τῷ θεοστέπτω ὑμῶν κράτει θεόθεν δωρηθήσεται, ἵνα δι' αὐτοῦ τῆς καθολικῆς, καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως τὸ τηλαυγέστατον * λάμψῃ φῶς ἐν πᾶσι πάντων καρδίαις. ὅπερ ἐκ τῆς πηγῆς τῶ ἀληθινῶ φωτὸς, ὡς δι' ἀκτίνων τῆς ζωοποιοῦ λαμπηδονῶ πᾶσι μακαρίοις λειτουργοῖς Πέτρῳ καὶ Παύλῳ πᾶσι τῆ ἀποστόλων κορυφαίοις, καὶ πᾶσι τούτων μαθηταῖς καὶ ὀρθοδόξοις τοῖς ἀποστολικοῖς κατὰ βαθμὸν μέχρι τῆς ἡμετέρας ἐδενότητῶ τῆ τοῦ Θεοῦ βεηθείᾳ ἐφυλάχθη, μηδεμιᾷ τῆς αἱρετικῆς πλάνης δυσωδεστάτῃ σκότος ἀχλυι, μήτε νεφέλαις ψεύδες, ἢ νέφεσιν ἀπάτης μολυνθεῖν, μήτε παραμεμιγμέναις αἱρετικῶν φαυλότητι, καθάπερ ἀμαυροῖς νέφεσι κατασκιασθεῖ, ἀβαρὲς καὶ ἀκέραιον καὶ πᾶσι ἰδίαις ἀκτῖσι ὀλαλάμψαν, ἐν τούτῳ γὰρ ὅτε ἀποστολικὸς θρόνος, οἵτε φωσηγησάμενοι τὴν ἡμετέραν μετεσότητι μέχρι * πσότε ὐ χωρὶς κινδυνίων ἀπέκαμον, νῦν δογματικῶς μὴ τὴν ἀποστολικῶν ἀρχιερέων βελτισάμενοι, νῦν σωσοδικῷ ὅρῳ τῆς ἀληθείας πεμεχομένους κανόνας πᾶσι γνωρίσαντες. καὶ τὰ αἰώνια ὅρια, ἅτινα παρεβῆναι ὐ θέμις ἐστί, μέχρι τῆς ἐξόδου αὐτῆς Ἰης ψυχῆς συστατικῶς διεκδικοῦντες. μηδαπατηθέντες κολακείαις, μήτε κινδυνίως ἐφορώμενοι, ὅπως ἐκεῖνο τὸ ἐν ἀγγελίοις τῦ κυρίῳ ἡμῶν θέσπισμα ἔργοις ἀποδείξωσιν, ᾧπερ ἀποφαντικῶς διδάσκων παραγγίλλει. ὅστις με ὁμολογήσει ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων κἀγὼ ὁμολογήσω αὐτὸν ἔμπροσθεν τῦ πατρός μου τῦ ἐν οὐρανοῖς. καὶ τῆ ἐπακολεθήσῃ τιμωρίᾳ ἐκφοβεῖ, ἥτινι αὐστηρῶς ἀπειλεῖ· καὶ ὅστις με ἀρνήσεται ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τῦ πατρός μου τῦ ἐν οὐρανοῖς. ἀποβίπτει γὰρ πᾶς τὰς θεοφορὰς τῶν ἡρώων ἡ ἀληθὴς ὁμολογία τῆς εὐσεβείας ποικίλλεσθαι, καθὼς οὐδὲ αὐτὸς τὴν ποικιλίαν προσεδέξατο, περὶ ἣ ἐστιν αὕτη ἡ ἀληθὴς ὁμολογία, ὃς λέγει· ἐγὼ εἰμι, καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. τοίνυν ἐπειδὴ τῆς γαλωσίας ὑμῶν ἀνδρείας ἡ δικαία προσωπα ἀπὸ τῦ τῶν ἐπισκόπων ἀριθμοῦς στηλῆναι ἐκέλευσε, εἴπερ καὶ εἰδήσει * πάντων γραφῶν πάρχοντα, περὶ μὲν τῆς καθαρότητῶ τοῦ εἶναι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τις καθαρῶς βιώσει, ὅμως θαρρεῖν οὐ τολμᾶ· ἡ δὲ τελεία εἴδησις ἐὰν πρὸς εἴδησιν ἀληθοῦς εὐσεβείας ἐπαναδράμῃ, μόνη ἐστὶν ἀληθείας ἐπίγνωσις· ἐὰν δὲ πρὸς δίγλωττίαν βιωτικὴν, οὐ καταλαμβάνομέν τινα ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις δύνασθαι ἀρεθῆναι τὸν περὶ ἄκρας εἰδήσεως καυχώμενον· ὁπότε ἐν τοῖς ἡμετέροις κλίμασι τῆ βεβαρφόρων ἐθνῶν ἡ μανία βράζει, ποτὲ μὲν καὶ κατιπονοῦσες, ποτὲ δὲ κατιβίχουσες καὶ ἁρπάζουσες. ὅθεν ὅλῶ ὁ βίῶ ἡμῶν

* sempiternos term.

* sempiternos term.

* adulationibus

Marc. 8. Luc. 12.

Matth. 10.

* Aversatur

Matth. 3.

* pure

* πασῶν L.

svoje svete sakre, vaše presveto dostojanstvo zapovijedilo da budu poslati. Prvo, zbog toga što se naše brojno mnoštvo proteže sve do krajeva uz okean, a dužina tog puta uzima mnogo vremena. Nadali smo se, dakle, da će se našoj smjernosti pridružiti iz Britanije Teodor naš saslužitelj i saepiskop, arhiepiskop velikog ostrva Britanije i filozof, zajedno sa ostalima koji tamo žive, i još razni episkopi njegovog sabora, koji su u raznim krajevima postavljeni, kako bi naš doprinos došao iz cijele zajednice našeg podaničkog sabora, kako se ne bi dio onoga o čemu se radi ostao sakriven ako bi samo dio (sabora) o tome znao, a najviše zbog toga što se zna da većina naših saslužitelja borave usred plemena, kako Langobarda, tako i Slovena i Franaka, Gala, Gota i Britana. Oni i u toj situaciji ne prestaju da se trude, samo da bi znali šta se dešava u vezi sa apostolskom vjerom i koliko god mogu da budu od koristi, samo da bi ostali u vjerskom saglasju sa nama, i misle isto kao i mi; toliko da se, ako bi, daleko bilo, po pitanju vjere bilo nečeg sablažnjivog, uvijek nađu prema tome neprijateljski raspoloženi. Mi se pak, iako ništavni, svim silama trudimo da se zajednica vašeg hrišćanskog carstva, u kojoj je utemeljen tron prvog među apostolima, blaženog Petra, pod čijim se autoritetom svi hrišćanski narodi zajedno sa nama klanjaju i poštuju posredstvom blaženstva samog blaženog apostola Petra, pokaže uzvišenijom od svih naroda. Ličnosti, pak, koje sam predvidio da se iz reda naše malenkosti izaberu i pošalju pred noge vaše bogom zaštićene muževnosti, dužni su da pruže doprinos svih nas, to jest svih episkopa iz sjevernih i zapadnih krajeva. U tom prijedlogu smo već priložili ispovijedanje naše apostolske vjere; no ipak ne kako bi se sporila oko nesigurnog, nego da bi skraćenom definicijom iznijela ono što je sigurno i nepromjenljivo: preklinjući molimo da uz pomoć vašeg Bogom ovjenčanog carstva, da se isto ovo propovijeda i da zapovijedite da se kod svih osnaži, kako bi Bog, Koji voli istinu i pravdu, podario napredak u godinama vaše premilostive dobrote, u kojima bi bljesnula istina apostolskog propovijedanja i pobožnosti, i kako bi se vaše carstvo radovalo boljem i trajnijem uspjehu u pokoravanju neprijatelja. Udostojte se, najpobožniji od careva da sa velikodušnošću vaše uzvišene milosti primite episkope koje je poslala naša malenkost zajedno sa ostalima iz crkve i najblagovjernijim slugama Božijim, kako bi, vrativši se svojim kućama, sa svojim svjedočenjem o blagodarnosti, kod svih naroda umnožila pohvala vaše čovjekoljubivosti, kao što je velika bila pohvala onog velikog Konstantina, poslije čije smrti glas pun pohvala nije ništa manji, čija je bila izuzetna ne samo vlast, nego i pobožnost: jer pod njegovom vlašću okupio se u gradu Nikeji onaj najsvetiji sabor od 318 predstavnika, koji su ustali u odbranu jednosuštne Trojice. I kao što je bilo sa pohvalom Teodosija velikog, čija se, među ostalim vrlinama, pobožnost ističe kao jedinstvena: koji je potvrdio, blagodaću Svetoga Duha koji ih je nadahnuo, odluku 150 otaca te se počelo propovijedati da je Sveti Duh jednosuštan Ocu i Sinu. Ili kao što je velika pohvala ljubitelja istine cara Marcijana koji je učinio da se na Halkedonskom saboru podrži prvi Efeški sabor koji je projavio katoličku i apostolsku vjeru i jeresi koje su se bile osnažile izbacio iz Crkve Božije, prigrlivši onu poslanicu apostolskog muža pape Leona, koju mu je blaženi apostol Petar sopstvenim riječima kazivao u pero. Ili, kao što je velika pohvala posljednjeg doduše, ali ipak najblagorodnijeg od svih, onog velikog Justinijana, čija je kako vrlina, tako i pobožnost dovela sve u bolje stanje poput kojeg carevanje najmuževnije vaše milosti treba revnosno da pazi na hrišćansku zajednicu i obnovi je da bude jača i da naporima pobožnosti pritekne u pomoć katoličkoj (sabornoj) Crkvi, kako bi se u jedinstvu istinskog apostolskog ispovijedanja (vjere) usaglasila savršenije nego što ga do sada sa nama čuva Rimska Crkva, kako bi najblistaviju tajnu istinske pobožnosti truba što glasnije projavila po cijelome svijetu i gdje god čistota tog istinskog ispovijedanja blagočestivim naporima vašega carstva stigne, objaviće se zajedno sa njim pohvala i zasluga vašeg uzvišenog carstva, kako bi sa pohvalama vaše pobožnosti i vladavine, s dopuštenjem Božijim i vaša insignija proširila; a one koje prizove ispovijedanje istinske vjere, neka bude u vašem carstvu. I mi, naime, iako nedostojni, preklinjemo čovjekoljublje Božije, da dopusti da

ANNO CHRISTI 680.

ACTIO IV EPIST. II AGATHONIS PP.

σαντινουπόλεως, καὶ οἱ τούτων ὁμόφρονες μέχρι τέλους ἀποδειχθέντες. οἵ τινες τῆς καινῆς πλάνης αὐθέντται, καὶ τῆς τελείας οἰκονομίας, ἐν ᾗ πάντες ἐσώθημεν, ἐχθροὶ οὐ μόνον τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας ἐναντίοι, ἀλλ' ἅτε δὴ πλανώμενοι ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀληθείας τὰ ἐναντία ἐδίδαξαν, ἄλλως καὶ ἄλλως δικαιολογούμενοι, καὶ ἀλλήλων τὰ δόγματα κατηλύοντες. * τὸ γὰρ μηδεμιᾷ ἀληθείᾳ θεμελιωθέν, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα τῆς πλάνης τῷ ἀσυστάτῳ ποικίλληται. ἡ γὰρ ἀληθινὴ πίστις ἐναλλαγῆναι οὐ δύναται· ἢ ποτὲ μὲν ἄλλως, ποτὲ δὲ ἄλλως μετὰ τοῦτο κηρυχθῆναι. ἐπειδὴ ἔσται ὑμῶν, ὡς ὁ ἀπόστολος διδάσκει, τὸ ναὶ ναὶ, καὶ τὸ οὐ οὐ. τὸ γὰρ πλέον ἀπὸ τοῦ πονηροῦ ἐστιν. πρὸς τούτοις ἀπολογητέον ἐστὶν ἡμῖν τοῖς ἐλαχίστοις οἰκέταις πρὸς τὴν εὐμένειαν τῶν Γαλλιουτάτων ἡμῶν δεσποτῶν χάριν τῆς βραδύτητος τῶν σταλέντων ἐκ τῆς ἡμετέρας συνόδου προσώπων, οὓς σταλῆναι διὰ τῆς σεβασμίας αὐτῆς σάκρας ἡ ὑμετέρα κορυφὴ παρεκελεύσατο. πρῶτον μὲν οὖν, ὅτι ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν ἡμετέρων μέχρι τῶν κλιμάτων τοῦ ὠκεανοῦ ἐπεκτείνεται· ἧς τινος * συνόδου τὸ μῆκος ἐν πολλῇ καιροῦ παραδρομῇ διατείνει. εἶτα ἠλπίζομεν ἀπὸ Βρεττανίας Θεόδωρον τὸν συνόδιλον ἡμῶν καὶ συνεπίσκοπον, τῆς μεγάλης νήσου Βρεττανίας ἀρχιεπίσκοπον καὶ φιλόσοφον, μετὰ ἄλλων ἐκεῖσε κατὰ τὸν τόπον διαγόντων, ἐκεῖθεν τῇ ἡμετέρᾳ ἐνωθῆναι μετριότητι, καὶ διαφόρους τούτης τῆς συνόδου ἐπισκόπους ἐν διαφόροις κλίμασι τυγχάνοντας. ἵνα ἐξ ὅλης τῆς κοινότητος τῆς δουλικῆς ἡμῶν συνόδου ἡ ἡμετέρα ἀναφορὰ γένησοιτο. μήπως ἐὰν μονομερῶς τὸ πραττόμενον γνωσθήσηται, τὸ μέρος λάθη. καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν τῶν τε Λογγοβάρδων, καὶ Σκλάβων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Φράγκων, Γότθων, καὶ Βρεττανῶν πλεῖστοι ἐκ τῶν συνδούλων ἡμῶν εἶναι γνωρίζονται. οἵ τινες καὶ περὶ τούτου περιεργάζεσθαι οὐκ ἀφίσαντες, ἵνα γνώσωνται, τί εἰς τὸ πρᾶγμα τῆς ἀποστολικῆς πίστεως πράττεται· οἵτινες ὁπόσον ὠφελῆσαι δύνανται, ἐπὰν ἐν τῇ συμφωνίᾳ τῆς πίστεως μεθ' ἡμῶν κρατῶνται, καὶ ἡμῖν ὁμοφωνῶσι, τοσοῦτον, ὅπερ ἀπέστω, ἐὰν σκάνδαλόν τί ποτε ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς πίστεως ἐπομείνωσιν, ἀνεύσκονται ἐχθροὶ καὶ ἐναντίοι. ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ ἐλάχιστοι, ἀλλ' ὅμως ἀπὸ ὅλης ἰσχύος * θαρρῦμεν, ἵνα τοῦ χριστιανικωτάτου ὑμῶν κράτους ἡ πολιτεία, ἐν ᾗ τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων ὁ θρόνος τεθεμελίωται, οὗ τινος τὴν αὐθεντίαν τῇ ἀληθείᾳ πάντα τῶν Χριστιανῶν τὰ ἔθνη ἅμα ἡμῖν προσκυνοῦσι καὶ σέβουσι, κατὰ τὴν αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Πέτρου τοῦ ἀποστόλου τιμὴν πάντων τῶν ἐθνῶν ἀποδειχθῇ ὑψηλοτέρα. τὰ δὲ * πρόσωπα, ἃ παρὰ τῆς ἡμετέρας μετριότητος κατὰ τάξιν ἐπιλέξασθαι συνείδομεν πρὸς τὰ ἴχνη τῆς ὑμετέρας θεοσκεπάστου ἀνδρείας, ὀφείλοντα προσαγαγεῖν τὴν ἀναφορὰν πάντων ἡμῶν, τουτέστιν ἁπάντων τῶν κατὰ τὰ ἀρκτῷα καὶ δυτικὰ κλίματα ἐπισκόπων. ἐν ᾗ καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως τὴν ὁμολογίαν προαπηρξάμεθα· ὅμως οὐχ ὡς περὶ ἀδήλων φιλονεικεῖν, ἀλλ' ὡς βέβαια καὶ ἄτρωτα συνελόντι ὅρῳ προσφέρειν ἱκετευτικῶς παρακαλοῦντες, ἵνα τοῦ ὑμετέρου θεοστέπτου κράτους ἐπινεύοντος, τοῦτο αὐτὰ πᾶσι κηρυχθῆναι, καὶ πρὸς πάντας ἐπικρατεῖν κελεύσητε· ἵνα ὁ Θεὸς ὁ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἀγαπῶν, πάντα αἴσια χαρίσηται τοῖς χρόνοις τῆς ὑμετέρας γαλλιο-

* ἐπεὶ γὰρ μηδεμίᾳ ἀληθείᾳ θεμελιωθέν, ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἵνα τῆς πλάνης τὸ ἀνακόλουθον ποικίλλεται.

* ἐδῶ. I.

* L. κεφάλαιον.

* L. πρόσωπα δὲ ἐκ τῆς τάξεως τῆς ἡμετέρας μετριότητος ἐσ.

A in finem demonstrati sunt, qui novi erroris auctores, perfectæque dispensationi, qua salvati sumus, infesti, non solum veræ confessionis adversarii, sed, utpote a via veritatis aberrantes, sibiipsis contraria docuerunt, aliter & aliter asserentes, & alterutrum dogmata destruentes. Quod enim nulla veritate fundatum est, necesse est ut erroris inconstantia varietur. Nam vera fides immutari non poterit, nec aliter nunc, aliter postmodum prædicari. Quia *sit sermo vester*, ut apostolus docet, *Est, est, non, non: quod plus est, a malo est*. Præterea satisfaciendum est nostro exiguo famulatui apud serenissimorum dominorum nostorum clementiam, pro tarditate missarum ex concilio nostro personarum, quas dirigi per suam augustissimam sacram, vestrum piissimum fastigium jussit. Primum quidem, quod numerosa multitudo nostrorum usque ad oceani regiones extenditur, cujus itineris longinquitas in multi temporis cursum protelatur. Sperabamus deinde de Britannia Theodorum consamulum atque coepiscopum nostrum, magnæ insulæ Britanniæ archiepiscopum & philosophum, cum aliis qui ibidem usque hactenus demorantur, exinde ad nostram humilitatem conjungere, atque diversos hujus concilii episcopos in diversis regionibus constitutos, ut a generalitate totius concilii servilis nostra suggestio fieret, ne si tantum pars, quod agebatur, cognosceret, partem lateret: & maxime, quia in medio gentium, tam Longobardorum, quamque Sclavorum, nec non Francorum, Gallorum, & Gothorum, atque Britannorum, plurimi consamulorum nostrorum esse noscuntur, qui & de hoc curiose satagere non desistunt, ut cognoscant quid in causa apostolicæ fidei peragatur: qui quantum prodesse possunt, dum in consonantia fidei nobiscum tenentur, nobisque concorditer sentiunt: tantum, quod absit, si quid scandali in fidei capitulo patientur, inveniuntur infesti atque contrarii. Nos autem, licet humillimi, summis viribus enitimur, ut Christiani vestri imperii respublica, in qua beati Petri apostolorum principis sedes fundata est, cujus auctoritate omnes Christianæ nobiscum nationes venerantur & colunt, per ipsius beati Petri apostoli reverentiam, omnium gentium sublimior esse monstretur. Personas autem de nostræ humilitatis ordine prævidimus dirigere ad vestræ a Deo protegendæ fortitudinis vestigia, quæ omnium nostrum, id est, universorum per septentrionales vel occiduas regiones episcoporum suggestionem, in qua & apostolicæ nostræ fidei confessionem prælibavimus, offerre debeant, non tamen tanquam de incertis contendere, sed ut certa, atque immutabilia compendiosa definitione proferre: suppliciter obsecrantes, ut a Deo coronato vestro imperio favente, hæc eadem omnibus prædicari, atque apud omnes vim obtinere jubeatis, ut Deus, qui veritatem, & justitiam diligit, omnia prospera vestræ serenissimæ benignitatis temporibus donet, in quibus apostolicæ prædicationis & pietatis

B

C

D

E

Matth. 5. Jacob. 5.

ga, bez ikakve slučajne omaške, do samog kraja života sačuvamo bez ljage i da propovijedamo i da zbog toga pred licem Njegovim budemo proslavljeni. Jer uopšte ne poznajemo mudrost ovoga svijeta i prazne prevare (kako kaže blaženi apostol Pavle), najjednostavnijom istinom poučavamo i branimo kanon istinske propovijedi, jer ne želimo da imamo pompeznost u riječima samo da bismo se bavili sporovima, niti pak dolikuje da provodimo život u raznovrsnim tjeskobama, već onima koji bi poželjeli da se obrate istini, izlažem kanon naše istinske vjere sa prostodušnošću i krotkim riječima. Više volimo kroz istinu apostolskog ispovijedanja vjere da pružimo spasenje, naklonošću Božijom, nama povjerenim dušama, nego da rječitošću slušaoce zavodim u zabludu (prelest). Stoga kogod od sveštenika ovo, što se sadrži u ispovijedanju vjere naše poniznosti, želi zajedno sa nama da propovijeda, u skladu sa našom apostolskom vjerom, primamo ga kao sasveštenika, kao saslužitelja istoj vjeri i (da se jednostavno izrazim) kao duhovnog brata. A oni, pak, koji ne budu željeli da se obavežu na to, tako da moramo da ga smatramo neprijateljem katoličkog (sabornog) i apostolskog ispovijedanja, i krivcem vječne kazne, i zaista nikada nećemo trpjeti da takvi budu primljeni u zajednicu sa našom malenkošću, ukoliko se ne poprave, niti će se moći pomisliti da bismo mi mogli prići bilo kome od njih, a to smo primili od svojih prethodnika. Osim toga, nastaće velika radost na nebesima i na zemlji, ako posredovanjem vaše predobre blagočestivosti vaš savladar i svedržatelj Bog to do kraja sprovede, kako bi se nebo radovalo i zemlja se ushićivala zbog novonastalog mira za one koji vole mir i što nema sablazni i što je iz kuće Božije uklonjena gnusoba sablazni, što je značilo pad mnogih nesigurnih i priprostih; kako bi postojala samo jedna vjera, jedna usta i usne, kod svih jedno ispovijedanje vjere u svim apostolskim propovijedima, dok svi jednodušno govore o veličanstvu Boga; samo da u godinama vaše uzvišene milosti, mnogomilostivi Bog blagoizvoli da dopusti da se stvorene podjele ponovo ugrade u građevinu Crkve Božije, da se rastavljeno sastavi u istini, da se razvedeno ponovo pomiri i sjedini u ljubavi prema apostolskoj vjeri, da se razasuto ponovo stekne u jedinstvo apostolske Crkve, kako bi svi jednako misleći zajedno sa nama veličanstvenost Boga, koji je sve to učinio, u vjeri osnažili da molimo za dugovječnu i savršenu sreću od Boga podarenu carstvu vaše milosti, kako bi naporima vaše nepobjedive krotkosti sabrali iz naroda u vjerovanje u ime Njegovo, i slavili himnama istinsko ispovijedanje vjere u Njega, Koji jedini tvori velika čuda, koji je stvorio čudesna znamenja na zemlji, gaseći ratove s kraja na kraj zemlje, Koji razasuto sjedinjuje, i sjedinjeno čuva, Koji pobožne careve štiti kako bi vladali svojim narodom, a carevi narod zbog vječito budnog poštovanja i nepobjedivih napora, pomoću Božijom čuvaju.

POTPISI

Agaton episkop svete Božije katoličke i apostolske Crkve grada Rima, sa ovim obrazloženjem, sastavljenim zajedno sa cijelim koncilom Apostolske stolice, sačinjenim zarad ispravnosti ispovijedanja apostolske vjere, kao što je gore izloženo, slaže se i na njega stavlja potpis.

Andrej blagodaću Božijom episkop svete Ostijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sačinili zarad naše apostolske vjere, isto tako stavljam potpis.

Angel blagodaću Božijom episkop svete crkve Taracinske u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sačinili zarad naše apostolske vjere, isto tako stavljam potpis.

Angel blagodaću Božijom episkop svete Fundanske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazoženje, itd. Isto tako stavljam potpis.

Adeodat blagodaću Božijom episkop svete Formijske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, itd. isto tako sam se potpisao.

Petar blagodaću Božijom episkop svete Kumske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo zarad naše apostolske vjere jednodušno sastavili, isto tako sam se potpisao.

ACTIO IV. EPIST. II. AGATHONIS PP.

alium in alio, neque alium & alium, sed eumdem ipsum in duabus naturis, id est, in deitate & humanitate, & post subsistentialem adunationem cognoscimus: quia neque verbum in carnis naturam conversum est, neque caro in verbi naturam transformata est: permansit enim utrumque, quod naturaliter erat: differentiam quippe * adunatarum in eo naturarum sola contemplatione discernimus, ex quibus inconfuse, inseparabiliter, & incommutabiliter est compositus; Unus enim ex utrisque, & per unum utraque: quia simul sunt & * altitudo deitatis, & humilitas carnis, servante utraque natura etiam post adunationem sine defectu proprietatem suam, B & operante utraque forma cum alterius communione quod proprium habet: verbo operante quod verbi est, & carne exequente quod carnis est: quorum unum coruscat miraculis, aliud succumbit injuriis. Unde consequenter, sicut duas naturas sive substantias, id est, deitatem & humanitatem inconfuse, indivise, incommutabiliter, eum habere veraciter confitemur: ita quoque & duas naturales voluntates & duas naturales operationes habere, utpote perfectum Deum & perfectum hominem unum eumdemque ipsum dominum Jesum Christum pietatis nos regula instruit: quia hoc nos apostolica atque evangelica D traditio, sanctorumque patrum magisterium, quos sancta apostolica atque catholica ecclesia, & venerabiles synodi suscipiunt, instituisse monstratur. Ex quorum doctrinis hæc recolligentes in brevitate perstrinximus. Hoc enim credimus, quod per traditionem apostolicam accepimus, cujus auctoritatem in omnibus sequimur: a qua & institutos hoc ipsum nostræ humilitatis prædecessores cognovimus, quam & usque ad finem servari nobis sive per vitam, sive per mortem optamus. Hanc igitur meræ catholicæ atque apostolicæ confessionis regulam, & sanctum concilium, quod in hanc Roma- C nam urbem servilem vestri Christianissimi imperii sub apostolicæ memoriæ Martino papa convenit, prædicasse synodice, ac constanter defendisse, omnes nos, quisquis ubique est, humillimi ecclesiarum Christi antistites, cognoscimus: in qua & nostræ parvitatis prædecessores convenientes, apostolicam confessionem, quam a principio perceperunt, etiam synodali præconio prædicarunt, & absque cujuspiam novitatis errore citra ambiguitatem determinarunt. Pietatis itaque zelo, atque amore veræ apostolicæ confessionis, vestræ serenitatis benignitas mota, amplius declarare eam, ut regali somite mul- E to magis fulgeat, elaborare procuret: cujus votum, quia ex Deo est, a Deo perficitur: ut & veritas adhuc in ancipiti positis clareat, & eam sinceriter amplectentibus robur accrescat, & zizaniorum genimina spirituali falce, ut offensionis ac deceptionis occasio de medio Christi ecclesiarum tollatur, abscindantur. Quorum auctores extiterunt Theodorus Pharanitanus, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus & Petrus Constantinopolitani, vel quivis eis consentanei usque

* unitarum

* magnitudo Leo papa epist. 10.

A ἐν ἄλλῳ, οὔτε ἄλλον καὶ ἄλλον, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον ἐν δύο φύσεσι, τουτέστι θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι μετὰ τὴν ὑποστατικὴν ἕνωσιν ἐπιγινώσκομεν. ἐπειδὴ οὔτε ὁ λόγος εἰς τὴν φύσιν τῆς σαρκὸς ἐτράπη, οὔτε ἡ σὰρξ εἰς τὴν τοῦ λόγου φύσιν μετεμορφώθη. διέμεινε γὰρ ἑκάτερον ὅπερ φυσικῶς ἦν· τὴν διαφορὰν δηλονότι τῶν ἑνωθεισῶν ἐν αὐτῷ φύσεων μόνῃ θεωρίᾳ διακρινόμενοι, ἐξ ὧν ἀχωρίστως, ἀσυγχύτως, καὶ ἀτρέπτως συνετέθη. εἷς γὰρ ἐξ ἑκατέρων, καὶ δι' ἑνὸς τὰ ἑκάτερα. ἐπειδὴ ἅμα εἰσὶ καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος, καὶ τὸ ταπεινὸν τῆς σαρκός· ἑκατέρας φύσεως φυλαττούσης καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα, καὶ B ἐνεργούσης ἑκατέρας μορφῆς μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ' ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ὅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκεν. ὅθεν ἀκολούθως καθὼς δύο φύσεις ἤτοι οὐσίας, τουτέστι θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα ἀσυγχύτως, ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως αὐτὸν ἔχειν ἀληθῶς ὁμολογοῦμεν, οὕτως ὁμοίως καὶ δύο φυσικὰ θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας ἔχειν, ἅτε δὴ τέλειον Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτον τὸν κύριον ἡμῶν Ιησοῦν Χριστὸν, ὁ τῆς εὐσεβείας καταρτίζει κανών. ἐπειδὴ τοῦτο * ἡμᾶς ἡ D ἀποστολικὴ καὶ εὐαγγελικὴ παράδοσις, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡ διδασκαλία, οὕς τινας ἡ ἁγία καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, καὶ αἱ σεβάσμιαι σύνοδοι δέχονται, ὁρίσαι δείκνυνται· ἐξ ὧν διδασκαλιῶν ταῦτα ἀναλεξάμενοι διὰ βραχέων συνηγάγομεν. τοῦτο γὰρ πιστεύομεν, ὅπερ κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παράδοσιν παρελάβομεν, ἧς τινος τῇ αὐθεντίᾳ ἐν πᾶσιν ἑπόμεθα. τὸ αὐτὸ γὰρ γινώσκομεν * καὶ τοὺς παρ' αὐτῆς καταστάντας τοὺς προηγησαμένους τὴν ἡμετέραν μετριότητα. ἣν καὶ μέχρι τέλους παραφυλαχθῆναι ἡμῖν εἴτε ἐν ζωῇ, εἴτε ἐν θανάτῳ εὐχόμεθα. τοῦτον τοιγαροῦν τῆς καθαρᾶς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὁμολογίας τὸν κανόνα καὶ ἡ ἁγία σύ- C νοδος, ἥτις ἐν ταύτῃ τῇ δουλικῇ τοῦ ὑμετέρου χριστιανικωτάτου κράτους τῶν Ρωμαίων πόλει ἐπὶ τοῦ τῆς ἀποστολικῆς μνήμης Μαρτίνου τοῦ πάπα συνῆλθε, συνοδικῶς κηρῦξαι, καὶ συστατικῶς διεκδικῆσαι, πάντες ἡμεῖς, ὁσισδήποτε ὁπουδήποτε ὄντες, οἱ ἐλάχιστοι τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Χριστοῦ πρόεδροι ἐπέγνωμεν. ἐν ᾗ καὶ οἱ προηγησάμενοι τὴν ἡμετέραν ὀλιγότητα συνελθόντες τὴν ἀποστολικὴν ὁμολογίαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς παρέλαβον, καὶ συνοδικῷ κηρύγματι ἐκήρυξαν, καὶ χωρὶς οἱασδήποτε καινοτομίας πλάνης ἀναμφιβόλως ὥρισαν. τοίνυν τῆς εὐσεβείας τῷ ζήλῳ, καὶ τῷ πόθῳ τῆς ἀποστολικῆς ὁμολογίας ἡ εὐμένεια τῆς ὑμετέρας γαληνότητος κινηθεῖσα ἐπὶ πλέον λαμπρῦ- E ναι ταύτην, ἵνα τῇ βασιλικῇ θάλψει πολὺ μᾶλλον ἐξαστράψαι, ἀποκαμεῖν φροντίσῃ. ἧς ἡ εὐχὴ, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀποτελεσθείη· ἵνα καὶ ἡ ἀλήθεια * ἥτις ἀκμὴν τοῖς ἐν δισταγμῷ τυγχάνουσι φανῇ, καὶ τοῖς ταύτην εἰλικρινῶς περιπτυσσομένοις ἀνδρεία προστεθῇ, καὶ τῶν ζιζανίων τὰ σπέρματα τῇ πνευματικῇ δρεπάνῃ, ὡς προσκόμματος καὶ ἀπάτης ἀφορμὴ ἐκ τοῦ μέσου τῶν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιῶν ἐκκοπῇ· ὧν τινων αὐθένται ὑπάρχουσι Θεόδωρος ὁ Φαρανίτης, Κῦρος Ἀλεξανδρείας, Σέργιος, Πύρρος, Παῦλος καὶ Πέτρος οἱ Κωνσταν-

ANNO CHRISTI 680.

τοῦ ἑτέρου

ἀπόρρητα

* ἐμῶν

* καὶ διὰ θεῖον τῆς αὐτῆς ... L

* τοῖς ἀκμὴν ἐν δισ...

Angel blagodaću Božijom episkop svete crkve Misenske u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili zarad naše apostolske vjere, stavljam potpis.

Gaudios blagodaću Božijom episkop svete Puteolanske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sačinili, isto tako sam stavio potpis.

Stefan blagodaću Božijom episkop svete Lokranske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto tako sam se potpisao.

Angel ponizni episkop svete Neapolitanske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili zarad naše apostolske vjere, isto tako sam se potpisao.

Aurelije ponizni episkop svete Nolanske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam stavio potpis.

Barbat blagodaću Božijom episkop svete Beneventanske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo zarad naše apostolske vjere jednodušno sastavili, isto tako stavio sam potpis.

Dekoros blagodaću Božijom episkop svete Kapuanske crkve, u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere jednodušno sastavili. Isto tako sam stavio potpis.

Julijan nedostojni episkop svete Konsentinske crkve u eparhiji Brutija, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili isto sam se potpisao.

Jovan blagodaću Božijom episkop svete Hidruntinske crkve u eparhiji Brutija, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam stavio potpis.

German ponizni episkop svete Tarentinske crkve u eparhiji Brutija, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere jednodušno sastavili isto tako sam se potpisao.

Teofan ponizni episkop svete Turijske crkve u eparhiji Kalabriji, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili isto tako sam stavio potpis.

Petar ponizni episkop svete Krotonske crkve u eparhiji Brutija, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Pavle ponizni episkop svete Skilanske crkve u eparhiji Brutija, na ovo obrazloženje, koju smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Georgije ponizni episkop svete Taurijanske crkve u eparhiji Kalabriji, na ovo obrazloženje, koju smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili isto tako sam se potpisao.

Teodor episkop svete Tropejanske crkve u eparhiji Kalabriji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili zarad naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Abundancije ponizni episkop Tempsanske crkve u eparhiji Brutija, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili zarad naše apostolske vjere, isto sam stavio potpis.

Hijacint ponizni episkop svete Surentinske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili isto sam se potpisao.

Placencije ponizni episkop svete Veliternske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovo obrazloženje, koje smo, zarad naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Juvenal ponizni episkop svete Albanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam stavio potpis.

Vit ponizni episkop svete crkve u Silvi Kandidi, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam stavio potpis.

Pavle ponizni episkop svete Nomentanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno smo sastavili, slično sam stavio potpis.

Jovan ponizni episkop svete Portske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam stavio potpis.

Stefan ponizni episkop svete Prenestinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

ANNO CHRISTI 680.

ἡμῶν μεριμνῶν ἐστι πεπληρωμένος, οὓς τινας περικυκλοῖ ἡ τῶν ἐθνῶν χείρ, καὶ ἐκ τοῦ σωματικοῦ καμάτου ἡ τροφή ἐστι, καθὸ ἡ παλαιὰ διακράτησις τῶν ἐκκλησιῶν κατ' ὀλίγον ταῖς διαφόροις συμφοραῖς ἐκλείψασα ὑπέπεσε· καὶ μόνη ἐστὶν ἡμετέρα ὑπόστασις ἡ πίστις ἡμῶν, μεθ' ἧς τὸ ζῆν ἄκρα ἐστὶ δόξα, δι' ἣν τὸ ἀποθανεῖν κέρδος αἰώνιον ἐστίν. αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία ἡμῶν εἴδησις, ἵνα τοὺς ὅρους τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς πίστεως, οὓς μέχρι τούτου ὁ ἀποστολικὸς θρόνος ἅμα ἡμῖν καὶ ἐκράτησε καὶ παραδίδωσιν, ὅλῃ τῇ τῆς διανοίας παραφυλακῇ φυλάξωμεν. πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. καὶ εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα, ἀληθινὸν Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, καὶ ζωοποιοῦν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ σύμπροσκυνούμενον, καὶ συνδοξαζόμενον· Τριάδα ἐν μονάδι, καὶ μονάδα ἐν Τριάδι, ἑνότητα μὲν φύσεως, Τριάδα δὲ προσώπων, ἤγουν ὑποστάσεων, Θεὸν τὸν πατέρα ὁμολογοῦντες, Θεὸν τὸν υἱὸν, Θεὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. οὐ τρεῖς Θεοὺς, ἀλλ' ἕνα Θεὸν, πατέρα, υἱὸν, καὶ πνεῦμα ἅγιον· οὐ τριῶν ὀνομάτων ὑπόστασιν, ἀλλὰ τριῶν ὑποστάσεων μίαν οὐσίαν· ὧν μία οὐσία, ἤτοι φύσις, τούτεστι μία θεότης, μία αἰδιότης, μία δυναστεία, ἓν κράτος, μία δόξα, μία προσκύνησις, ἓν οὐσιώδες τῆς αὐτοῦς ἁγίας καὶ ἀχωρίστου τριάδος θέλημα καὶ ἐνέργεια, ἥ τις πάντα ἔκτισε, διοικεῖ, καὶ διακρατεῖ. ὁμολογοῦμεν δὲ τὸν ἕνα τῆς αὐτῆς ἁγίας ὁμοουσίου τριάδος τὸν Θεὸν λόγον, τὸν πρὸ αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, ἐπ' ἐσχάτων τῶν αἰώνων δι' ἡμᾶς, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, καὶ τῆς ἁγίας, ἀχράντου, καὶ ἀειπαρθένου, ἐνδόξου Μαρίας τῆς δεσποίνης ἡμῶν, τῆς ἀληθῶς καὶ κυρίως θεοτόκου, κατὰ σάρκα δηλονότι ἐξ αὐτῆς τεχθέντα, καὶ ἀληθῶς ἄνθρωπον γενόμενον, τὸν αὐτὸν Θεὸν ἀληθινὸν, καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον ἀληθινόν· Θεὸν μὲν ἐκ τοῦ Θεοῦ πατρὸς, ἄνθρωπον δὲ ἐκ τῆς παρθένου μητρὸς, σαρκωθέντα ἐξ αὐτῆς σαρκὶ ψυχὴν * ἔχοντα λογικὴν καὶ νοεράν. / ὁμοούσιον τὸν αὐτὸν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀθρωποτήτα, κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρὶς ἁμαρτίας. σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, παθόντα, καὶ τυφέντα, καὶ ἀναστάντα· ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, καὶ πάλιν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. ἕνα δηλαδὴ καὶ τὸν αὐτὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ ἐκ δύο καὶ ἐν δύο οὐσίαις ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως ὑποστῆναι γινώσκομεν, οὐδαμοῦ τῆς διαφορᾶς τῶν φύσεων ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον σωζομένης τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης· οὐκ ἐν δυάδι προσώπων μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, οὔτε εἰς μίαν συνθετὸν φύσιν συγχεόμενον, ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ Θεὸν λόγον τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὔτε ἄλλον

* ἐχούσης

A deficiendo succubuit. Et sola est nostra substantia fides nostra: cum qua nobis vivere summa est gloria: pro qua mori, lucrum æternum est. Hæc est perfecta nostra scientia, ut terminos catholicæ atque apostolicæ fidei, quos usque adhuc apostolica sedes nobiscum & tenet & tradit, tota mentis custodia conservemus; Credentes in Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium: & in Filium ejus unigenitum, qui ante omnia sæcula ex eo natus est; verum Deum de Deo vero, lumen de lumine, natum, non factum, consubstantialem Patri (id est,) B ejusdem cum Patre substantiæ, per quem omnia facta sunt, quæ in cœlo & quæ in terra: & in Spiritum sanctum, dominum & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum: Trinitatem in unitate, & unitatem in Trinitate; unitatem quidem essentiæ, Trinitatem vero personarum sive subsistentiarum, Deum Patrem confitentes, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum: non tres Deos, sed unum Deum, Joan. 5. Patrem & Filium & Spiritum sanctum: non trium nominum subsistentiam, sed trium subsistentiarum unam substantiam; quorum una essentia sive substantia vel natura, id C est, una deitas, una æternitas, una potestas, unum imperium, una gloria, una adoratio, una essentialis ejusdem sanctæ & inseparabilis Trinitatis voluntas & operatio, quæ omnia condidit, dispensat & continet. Confitemur autem unum ejusdem sanctæ coessentialis trinitatis Deum verbum, qui ante sæcula de Patre natus est, in ultimis sæculorum temporibus pro nobis nostraque salute descendisse de cœlis, & incarnatum de Spiritu sancto & sancta, immaculata, semperque virgine gloriosa Maria domina nostra, vere & proprie Dei genitrice: secundum carnem scilicet ex ea natum, & vere hominem D factum, eumdem Deum verum, eumdemque hominem verum: Deum quidem ex Deo Patre, hominem autem ex virgine matre incarnatum ex ea carne animam habente rationalem & intellectualem: consubstantialem eumdem Deo Patri secundum deitatem, consubstantialemque nobis eumdem ipsum secundum humanitatem, & per omnia similem nobis absque solo peccato: crucifixum pro nobis sub Pontio Pilato, passum, sepultumque & rusurgentem, ascendentem in cœlos, sedentem ad dexteram Patris, iterumque venturum judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Unum quippe eumdemque dominum no- E strum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, ex duabus & in duabus substantiis inconfuse, incommutabiliter, indivise, inseparabiliter subsistere cognoscimus, nusquam sublata differentia naturarum propter unitionem, sed potius salva proprietate utriusque naturæ & in unam personam, unamque subsistentiam concurrente, non in dualitatem personarum dispertitum vel diversum, neque in unam compositam naturam confusum: sed unum eumdemque Filium unigenitum, Deum verbum dominum nostrum Jesum Christum: neque

ACTIO IV. EPIST. II. AGATHONIS PP.

Feliks neznatni episkop svete Spoletanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam isto potpis.

Onorat neznatni episkop svete Esinatske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Feliks neznatni episkop svete Kamerinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Flor neznatni episkop svete Fulginske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam isto potpis.

Decencije neznatni episkop svete Foroflaminske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam potpisao.

Jovan neznatni episkop svete Nursinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili, slično sam potpisao.

Feliks neznatni episkop svete Askulanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Hadrijan neznatni episkop svete Reatinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Flor neznatni episkop svete Furkonske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Klarencije neznatni episkop svete Balnenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam potpis.

Orest/Kres neznatni episkop svete Vibonske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam stavio potpis.

Teodosije neznatni episkop svete Sirakuške crkve, u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam potpis.

Benedikt episkop svete Mesinske crkve, u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Jovan neznatni episkop svete Termitanske crkve, u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Jovan neznatni episkop Milske crkve u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske crkve, isto sam stavio potpis.

Petar neznatni episkop svete Tauromenske crkve, u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Julujan neznatni episkop svete Katanske crkve u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Georgije neznatni episkop svete Trioklitanske crkve, u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Georgije neznatni episkop svete Agrigentske crkve, u eparhiji Siciliji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Adeodat ponizni episkop svete crkve Leuka, legat na poštovanom saboru, koji je održan za eparhije Galije, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam potpis.

Vilfrid ponizni episkop svete Eboracenske crkve, na ostrvu Britanija, legat na poštovanom saboru koji je održan za Britaniju, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam potpis.

Mauricije ponizni episkop svete Tiburtanske crkve, u eparhiji Picenum, na ovo obrazloženje koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Feliks ponizni episkop Arelatenske crkve, legat poštovanog sabora osnovanog za eparhije u Galiji, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere. Jednodušno sastavili, stavio sam potpis.

ACTIO IV. EPIST. II. AGATHONIS PP.

ANNO CHRISTI 680.

tatis veritas fulgeat, meliori, ac prospero successu eorum fortissimæ tranquillitatis imperium lætari de hostium subjectione concedens. Suscipere itaque dignamini, piissimi principum, a nostra humilitate directos episcopos cum reliquis ecclesiastici ordinis viris atque religiosis servis Dei, cum solitæ tranquillitatis clementia, quatenus ex ipsorum testimonio cum gratiarum actione in propria remeantium, apud omnes nationes laus clementiæ vestræ crebrescat: sicut magni illius Constantini, cujus post obitum laudabilis fama nihilo minus viget, cujus insigne non tantum potestatis est, sed & pietatis: cum quo illud sacratissimum concilium trecentorum decem & octo antistitum in Nicæna civitate, in defensionem consubstantialis Trinitatis convenit. Et sicut Theodosii magni, cujus inter alias ejus virtutes singularis pietas prædicatur: quo annitente, per sancti Spiritus gratiam centum quinquaginta patrum sententia, * qui eis inspirabat, Spiritus sanctus consubstantialis Patri & Filio prædicatus est. Et sicut egregii veritatis amatoris Marciani principis, qui & primum concilium Ephesinum, utpote catholicam & apostolicam fidem prædicans, sancta Chalcedonensi synodo suscipi fecit, & * errores, qui accreverant, de Dei ecclesia repulit, sacrum illum tomum amplexus apostolici viri papæ Leonis, quem beatus Petrus apostolus verbis ejus ediderat. Et sicut extremi quidem, præstantissimi tamen omnium, magni illius Justiniani, cujus ut virtus, ita & pietas omnia in meliorem ordinem restauravit: cujus instar fortissimæ vestræ clementiæ principatus, virtutis quidem conatibus rempublicam Christianam tuetur, & restaurat in melius, pietatisque studiis catholicæ succurrit ecclesiæ, ut in unitate veræ ac apostolicæ confessionis perfectius copuletur, quam nunc usque nobiscum sancta Romana servat ecclesia, quatenus sinceræ pietatis arcanum, tuba clarius per totum orbem prædicetur: & ubi hujus veræ confessionis sinceritas pii vestri imperii savoribus vim obtinet; laus simul ac meritum serenissimi vestri imperii prædicetur, ut cum pietatis laudibus, etiam regni eorum, Deo annuente, dilatentur insignia: quosque veræ pietatis invitat confessio, imperialis fortitudo possideat. Nam & nos, licet indigni, Dei clementiam deprecamur, ut sine aliquo lapsu usque ad ipsius vitæ terminum, immaculatam nos servare ac prædicare concedat, & per eam in suo conspectu gloriari. Quia etsi sæculi sapientiam & inanem fallaciam (quemadmodum beatus Paulus apostolus dicit) penitus ignoramus, veræ tamen prædicationis normam simplici veritate docemus atque defendimus: quia non verborum pompas habere cupimus ut contentionibus occupemur: nec enim licet in angustiis nobis degentibus, sed qui converti ad veritatem voluerint, rectæ nostræ fidei ordinem cum simplicitate cordis, verborumque lenitate proferimus. Salvare enim per apostolicæ confessionis veritatem com-

* quem G.

* G. terrores

Coloss. 2.

τούτης εὐμενείας, ἐν οἷς τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος καὶ τῆς εὐσεβείας ἡ ἀλήθεια ἐκλάμψῃ, κρείττονι καὶ αἰσίᾳ ἐκβάσει τῆς ὑμῶν ἀνδρειότητος γαληνότητος τὸ κράτος εὐφρανθῆναι περὶ τῆς τῶν πολεμίων ὑποταγῆς χαριζόμενος. δέξασθαι τοίνυν καταξιώσατε εὐσεβέστατοι βασιλέων τοὺς σταλέντας παρὰ τῆς ἡμετέρας μετριότητος ἐπισκόπους μετὰ τῶν ὑπολοίπων τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως ἀνδρῶν, καὶ τῶν εὐλαβεστάτων δούλων τοῦ Θεοῦ μετ' εὐμενείας τῆς εἰθισμένης γαληνότητος. ὅπως δὲ τῇ ἐξ αὐτῶν μαρτυρίᾳ μετ' εὐχαριστίας εἰς τὰ οἰκεῖα αὐτῶν * ἐπαναστρέφοντες παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι συχνάσῃ ὁ ἔπαινος τῆς ὑμετέρας φιλανθρωπίας, ὡς ἐκείνου τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, οὗτινος μετὰ τὴν τελευτὴν * ἀξιέπαινος οὐδὲν ἧττον φήμη ἀκμάζει· οὗτινος οὐ μόνον τὸ ἐπίσημον τῆς ἐξουσίας ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τῆς εὐσεβείας, μεθ' οὗ ἐκείνη ἡ ἱερωτάτη σύνοδος τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ προέδρων ἐν τῇ Νικαίων πόλει ἐπὶ διεκδικήσει τῆς ὁμοουσίου τριάδος συνῆλθε. καὶ καθὼς Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου, οὗτινος ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ ἀρεταῖς ἡ μονογενὴς εὐσέβεια κηρύττεται· οὗτινος * ἐπινεύσαντος, διὰ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου πνεύματος τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα πατέρων * τῇ γνώμῃ, ἣν αὐτοῖς ἐνέπνευσε, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ ἐκηρύχθη. καὶ καθὼς τοῦ ἐξόχως τῆς ἀληθείας ἐρῶντος Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως, τοῦ καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, ἅτε δὴ καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν πίστιν * κηρύττοντος, ὑπὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου δεχθῆναι ποιήσαντος, καὶ τοὺς αὐξήσαντας φοβερισμοὺς ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀπελάσαντος ἐκκλησίας, τὸν ἱερώτατον ἐκεῖνον τόμον * ἐπασπασάμενος τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς τοῦ πάπα Λέοντος, ὃν ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος τοῖς ἐκείνου ἰδίοις ὑπηγόρευσε ῥήμασι. καὶ καθὼς τοῦ τελευταίου μὲν, ὅμως δὲ πάντων ἐξοχωτέρου, τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἰουστινιανοῦ· οὗτινος ὡς ἡ ἀρετὴ, οὕτω καὶ ἡ εὐσέβεια εἰς κρείττονα τάξιν ἀνεκαίνισε τὰ πάντα, οὗτινος καθ' ὁμοίωμα ἡ αὐτοκρατορία τῆς ἀνδρειότητος ὑμῶν εὐμενείας ἀρεταῖς τε καὶ ἐγχειρήμασι τὴν πολιτείαν τῶν Χριστιανῶν κατασφαλίζεται, καὶ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀνακαινίζει, τοῖς τε τῆς εὐσεβείας σπουδάσμασι τῇ καθολικῇ συντρέχει ἐκκλησίᾳ, ἵνα ἐν τῇ * ἑνώσει τῆς ἀληθοῦς ἀποστολικῆς ὁμολογίας τελειότερον συναφθῇ, ἣν μέχρι τοῦ παρόντος σὺν ἡμῖν ἡ ἁγία τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησία φυλάττει. ὅπως τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας τὸ μυστήριον λαμπρότερον σάλπιγγος εἰς ὅλον τὸν κόσμον κηρυχθῇ. καὶ ἔνθα ταύτης τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας τὸ ἀκέραιον τοῖς εὐσεβέσι σπουδαῖς τῆς ὑμετέρας βασιλείας ἐπικρατεῖ, ἔπαινος ἅμα καὶ εὐεργεσία τοῦ γαληναίου ὑμῶν κράτους κηρυχθῇ. ἵνα μετὰ τῶν τῆς εὐσεβείας ἐπαίνων καὶ τῆς βασιλείας ὑμῶν πλατυνθῶσι Θεοῦ ἐπινεύοντος τὰ * ἐξαίρετα. καὶ ἐς ἡ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ὁμολογία προξέπεται, ἡ βασιλικὴ ἀνδρεία κτήσηται. καὶ ἡμεῖς γὰρ εἰ καὶ ἀνάξιοι τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἱκετεύομεν, ἵνα χωρὶς ὀλίσθου τινὸς μέχρις αὐτοῦ τοῦ τῆς ζωῆς ὅρου ἄσπιλον ἡμᾶς φυλάξαι, καὶ κηρύξαι συγχωρήσῃ, καὶ δι' αὐτῆς ἐνώπιον αὐτοῦ * καυχήσασθαι. ἐπειδὴ εἰ καὶ σοφίαν κοσμικὴν, καὶ ματαίαν ἀπάτην, ὥς φησιν ὁ μακάριος Παῦλος ὁ ἀπόστολος, παντελῶς ἀγνοοῦμεν, ὅμως τὸν κανόνα τοῦ ἀληθοῦς κηρύγματος τῇ ἁπλουστάτῃ ἀληθείᾳ διδάσκομεν, καὶ * ἐκδικοῦμεν.

* ἐπαναστραφέντων

* ἀξιεπαίνετος

* ἰσότητι L.

* ἐπίσημα

* δοξασθῆναι

* διεκδικοῦμεν

Mansuetus, blagodaću Božijom, episkop svete Milanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Jovan nedostojni episkop svete Bergomatske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Donat episkop svete Laudenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Anastazije episkop svete Ticinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vkere, potpisao sam se.

Valentin episkop svete Akvenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Deziderije episkop svete Kremonske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam potpis.

Gracijan episkop svete Novarske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Deziderije episkop svete Eporedijske/Iporijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Jovan episkop svete Đenovske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Deusdedit episkop svete Briksijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam stavio potpis.

Audacis episkop svete Dertonske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Benenat episkop svete Astenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Benedikt, ponizni episkop svete Valvenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Bon episkop svete Albiganske/Albigaunske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Teodor ponizni episkop svete Vercelenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Rustik ponizni episkop svete Taurinatske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Jovan ponizni episkop svete Vintimilijenske crkeve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Sever ponizni episkop svete Lunenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Eleuterije episkop svete Lucenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sa se potpisao.

Maurijan episkop svete Pizanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednoušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Seren episkop svete Populonske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolake vjere, isto sam se potpisao.

Reparat neznatni episkop svete Florentinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Valerijan episkop svete Roselenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Kiprijan episkop svete Aretinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

ANNO CHRISTI 680

ACTIO IV. EPIST. II. AGATHONIS PP.

μῶν. ἐπειδὴ οὐχὶ πομπὰς ῥημάτων ἔχειν ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα τοῖς φιλονεικίαις προκατειληφθῶμεν, οὔτε γὰρ * ἐνδέχεται ἐν στενοχωρίαις διαγόντων ἡμῶν, ἀλλὰ * τοὺς θέλοντας ἐπιστρέψαι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς ὀρθῆς ἡμῶν πίστεως τὴν τάξιν μετὰ ἁπλῆς καρδίας, καὶ ῥημάτων πραότητος προσφέρομεν. σῶσαι γὰρ διὰ τῆς ἀληθείας τῆς ἀποστολικῆς ὁμολογίας τὰς ἐκ τῆς θείας ῥοπῆς ἐμπιστευθείσας ἡμῖν ψυχὰς ἐπιθυμοῦμεν, ἢ διὰ φλυαρίας τοὺς ἀκούοντας εἰς πλάνην ἐμβάλλειν. διόπερ ὁστισδήποτε τῶν ἱερέων τοῦτο τὰ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ἡμετέρας μετριότητος περιεχόμενα ἅμα ἡμῖν εἰλικρινῶς κηρύττειν ἐπιθυμήσει, ὡς τῇ ἡμετέρᾳ ἀποστολικῇ πίστει ὁμόφρονας, ὡς συνιερεῖς, ὡς συλλειτουργοὺς, ὡς τῆς αὐτῆς πίστεως, καὶ ἵνα ἁπλῶς εἴπωμεν, ὡς πνευματικοὺς ἀδελφοὺς, καὶ συνεπισκόπους ἡμῶν δεχόμεθα. τοὺς δὲ τοῦτο σὺν ἡμῖν ὁμολογεῖν μὴ θέλοντας, ὡς ἐχθροὺς τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ὁμολογίας, ἐνόχους εἶναι κρίνομεν τῆς αἰωνίου κατακρίσεως, οὔτε δέ ποτε τοὺς τοιούτους ἐν τῷ συλλόγῳ τῆς ἡμετέρας μετριότητος, εἰμὴ διορθωθέντας, ἀνεχόμεθα δέξασθαι. μήτε παραβῆναι ἡμᾶς τις ἐξ αὐτῶν ἐπολάβοι, ὅπερ παρελάβομεν ἀπὸ τῶν προηγησαμένων ἡμᾶς. διὰ τοῦτο χαρὰ μεγάλη ἔσται ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ἐὰν τῆς ὑμετέρας εὐμενοῦς βασιλείας μεσιτευούσης ὁ συμβασιλεὺς ἡμῶν καὶ παντοκράτωρ Θεὸς τοῦτο πρὸς πέρας ἀγάγῃ, ἵνα ὁ οὐρανὸς εὐφρανθῇ, καὶ ἀγαλλιάσηται ἡ γῆ γινομένης εἰρήνης πολλῆς τοῖς τὴν ἀλήθειαν ἀγαπῶσι, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον· καὶ ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ βδέλυγμα σκανδάλου, τὸ ὂν εἰς πτῶσιν πολλῶν ἀσυστάτων καὶ ἁπλουστέρων· καὶ γένηται μία πίστις, ἓν σόμα, καὶ χεῖλος ἓν, καὶ μία πρὸς * πάντα τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος ὁμολογία, ἐν ὅσῳ πάντες ὁμοθυμαδὸν λαλοῦσι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ· ὧν τινα ἐν τοῖς χρόνοις τῆς ὑμετέρας γαληναίας εὐδαιμονίας ὁ πολυέλεος Θεὸς χαρίσασθαι κατεξιώσοι, * ἐν ᾧ τὰ διεσπασμένα πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ κατασκευάζονται, τὰ διακεχωρισμένα εἰς ἁρμογὴν ἀληθείας συνέρχονται, τὰ διεζευγμένα εἰς ἀγάπην ἀποστολικῆς πίστεως συνάπτονται, τὰ διεσκορπισμένα εἰς ἕνωσιν ἐπικρατούσης τῆς ἀποστολικῆς ἐκκλησίας συνέρχονται. ἵνα ὁμοφρόνως ἅμα ἡμῖν πάντες τὴν μεγαλειότητα τοῦ ἐνεργήσαντος τὸ ἀγαθὸν τοῦτο Θεοῦ πιστῶς ἰσχύσωσι παρακαλέσαι ὑπὲρ τοῦ μακροχρόνιον καὶ τελείαν εὐδαιμονίαν θεόθεν χαρισθῆναι τῷ κράτει τῆς ὑμῶν ἀνδρείας, ἵνα τοῖς καμάτοις τῆς ὑμῶν ἀηττήτου ἡμερότητος συναχθήσονται ἐκ τῶν ἐθνῶν εἰς τὸ * πιστεύειν τῷ ὀνόματι τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, καὶ δοξάζειν ἐν ὕμνοις τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ὁμολογίαν, τοῦ ποιήσαντος θαυμάσια μεγάλα μόνου, τοῦ ποιήσαντος τέρατα ἐπὶ τῆς γῆς· ἀντιναιροῦντος πολέμους μέχρι τῶν ἐσχάτων τῆς γῆς. ὃς τὰ διεσπαρμένα συνήγαγε, καὶ τὰ συναχθέντα φυλάττει· ὃς τοὺς εὐσεβεῖς βασιλεῖς ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ βασιλεύειν προστάττει, ὅν τινα διὰ τῆς ἀγρύπνου εὐσεβείας, καὶ τῶν ἀηττήτων καμάτων συνεργοῦντος Θεοῦ φυλάττουσιν.

A missas nobis divina dignatione animas magis cupimus, quam per verbosam loquacitatem in errorem audientes immittere. Quicumque proinde sacerdotum hæc, quæ in hac nostræ humilitatis confessione continentur, nobiscum sinceriter prædicare desiderat, ut nostræ apostolicæ fidei concordes, ut consacerdotes, ut comministros ejusdem fidei, & (ut simpliciter dicamus) ut spiritales fratres & coepiscopos nostros suscipimus. Qui vero hæc confiteri noluerint, ut infestos catholicæ atque apostolicæ confessioni, perpetuæ condemnationis reos esse censemus: nec aliquando tales in nostræ humilitatis collegio, nisi correctos suscipere patimur. Nec transgredi nos quisquam eorum arbitretur, quod a prædecessoribus nostris percepimus. Præterea gaudium magnum erit in cœlo & in terra, si vestra benignissima pietate mediante, hæc corregnator vester omnipotens Deus ad effectum perduxerit, ut cœlum jucundetur, exultet & terra, dum pax multa sit diligentibus veritatem, & non est eis scandalum, & auferatur de domo Dei abominatio scandali, quæ erat ad ruinam multorum inconstantium, vel simplicium, ut sit una fides, unum os & labium, una apud omnes apostolicæ prædicationis confessio, dum omnes unanimes loquentur magnalia Dei: quam vestræ serenissimæ felicitatis temporibus misericors Deus concedere dignabitur; dum dissipata, in ædificationem ecclesiæ Dei construuntur: segregata in compagine veritatis conveniunt: dissociata, in caritatem apostolicæ fidei copulantur: dispersa, in unitatem obtinente apostolica veritate concurrunt, ut concorditer nobiscum omnes hoc bonum operantes, Dei majestatem valeant fideliter obsecrare pro longævitate atque perfecta prosperitate vestræ fortitudinis imperio divinitus concedenda, ut eorum invictissimæ mansuetudinis laboribus congregentur ex gentibus, ad confitendum nomini sancto ejus, & gloriandum in laude veræ ejus confessionis, qui facit mirabilia magna solus, qui facit prodigia super terram, auferens bella usque ad fines terræ, qui dispersa congregat, & congregata conservat, qui tam piissimos principes super populum suum regnare præcipit, quem pervigili pietate & invictis laboribus, Deo cooperante, custodiunt.

B

C

D

E

ΑΙ ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ἀγάθων ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας πόλεως Ῥώμης, τοιούτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἅμα τῷ κοινῷ ὅλης τῆς συνόδου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, τῇ γενομένῃ χάριν τῆς ὀρθότητος τῆς ἀποστολικῆς ὁμολογίας, ὡς ἀνωτέρω περιέχεται, φρονῶν ὑπέγρ.

Ἀνδρέας χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἐν τῇ Ὀστῃ

SUBSCRIPTIONES.

Agatho episcopus sanctæ Dei catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ urbis Romæ, huic suggestioni cum generalitate totius apostolicæ sedis concilii, pro rectitudine apostolicæ confessionis factæ, sicut superius continetur, cons. & subscr.

Andreas gratia Dei episcopus sanctæ Ostien-

Vitalijan episkop svete Senske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Marcijan episkop svete Volateranske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Mauricije episkop svete Suanenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Angel episkop svete Vulsinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potisao.

Teodor episkop svete Kluzijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Kustodit ponizni episkop Valentinokastra, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Vitalijan episkop svete Toskanske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Mauricije episkop svete Anagninske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, potpisao sam se.

Saturnin episkop svete Aletrinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Valerijan episkop svete Rosanske crkve,[*] na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Gaudioz/Gauzisk ponizni episkop svete Signinske crkve, na ovo obrazloženje, koje samo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Agaton episkop svete Akvilejske crkve u eparhijic Istriji, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere jednodušno sastavili, isto sam se potpisao.

Kirijak episkop svete Polanske crkve, u eparhiji Istriji, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Aurelijan grešni episkop svete Parentinske crkve, u provonciji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Ursin, neznatni episkop svete Cenetske crkve, u eparhiji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastvavili radi naše apostolske vjere, isto sam se potpisao.

Andrej neznatni episkop svete Vejenske/Kelejanske crkve, u eparhiji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

Gaudencije, neznatni episkop svete Tergestinske crkve, u eparhiji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam stavio potpis.

Benenat neznatni episkop svete Opitergijske crkve, u eparhiji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, također sam stavio potpis.

Ursijan ništavni episkop svete Paduanske/Pucinske, u eparhiji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam stavio potpis.

Pavle ništavni episkop svete Patavinske/Altinske crkve, u eparhiji Istri, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, također sam stavio potpis.

Pavle neznatni episkop svete Altinske /Ariminske /Altijenske crkve u eparhiji Pentapolj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam stavio potpis.

Beat neznatni episkop svete Pizaurenske crkve, u eparhiji Pentapolj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

Dominik ništavni episkop svete Fanske crkve u eparhiji Pentapolj, na ovo obrzloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

[*] Episkop Kotora ili Risna.

ACTIO IV. EPIST. II AGATHONIS PP.

. . . . . stiensis ecclesiæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subs.

Agnellus gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Tarracinensis provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subs.

Agnellus gratia Dei episcopus sanctæ Fundanæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, &c. similiter subscripsi.

Adeodatus gratia Dei episcopus sanctæ Formianæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, &c. similiter subscripsi.

Petrus gratia Dei episcopus sanctæ Cumanæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscr.

Agnellus gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Misenatis provinciæ Campaniæ, in suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

¹ Gaudiosus gratia Dei episcopus sanctæ Puteolanæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subscr.

Stephanus gratia Dei episcopus sanctæ Locrensis ecclesiæ, * in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subs.

* Provinciæ Calabriæ.

Agnellus humilis episcopus sanctæ Neapolitanæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unamiter construximus, similiter subs.

* Aurelius ² humilis episcopus sanctæ Nolanæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Aurelianus

Barbatus gratia Dei episcopus sanctæ Beneventanæ ecclesiæ provinciæ Campaniæ, hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subscr.

Decorosus gratia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Capuanæ provinciæ Campaniæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subscr.

Julianus indignus episcopus sanctæ Consentinæ ecclesiæ provinciæ Brutiorum *, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus similiter subscripsi.

* Calabriæ

Joannes gratia Dei episcopus sanctæ Hydruntinæ ecclesiæ provinciæ Brutiorum, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, simil. subscripsi.

Germanus humilis episcopus sanctæ Tarentinæ ecclesiæ provinciæ Calabriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra

A ἐκκλησίας ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

ANNO CHRISTI 680

Ἀγνέλλος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Ταῤῥακίνῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

. . . .

. . . .

. . . .

Ἀδεοδάτος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν * Σάρμῃ ἐκκλησίας, ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡ-

B μῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Πέτρος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Κούμῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ὑμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Ἀγνέλλος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Μισαίνῃ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Γαυδιῶζος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Ποτιολάνῳ ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν

C πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Λουκριτίας ἐπαρχίας Καλαβρίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

* Λοκ...

Ἀγνέλλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐν Νεαπόλει ἐκκλησίας ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Αὐρηλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νωλάνου ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέ-

D γραψα.

Βαρβάτος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βενεβέντου ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

Δεκόρωσος χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Καπύας ἐπαρχίας Καμπανίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Ἰουλιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κονσέντου, * ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

* omissum est: ἐπαρχίας Βρυτίων.

E Ἰωάννης χάριτι Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ὑδρουύντου ἐπαρχίας Καλαβρίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετάξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Γερμανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Τάραντος ἐπαρχίας Καλαβρίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ὑ-μῶν

* Tarentο

1 MS. Paris. *Γαυζιοῦς*. Harduinus.

2 Paris. *minimus episcopus*. Et sic in seqq. *Hard.*

Hadrijan ništavni episkop svete [217]Numanatske crkve u eparhiji Pentapolj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam stavio potpis.

Jovan neznatni episkop svete Auksimatske/ Auksimske crkve, u eparhiji Pentapolj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Jovan neznatni episkop svete Ankonske crkve, u eparhiji Pentapolj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, stavio sam potpis.

Benenat neznatni episkop svete Peruzinske crkve, u eparhiji Toskana, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Bonifacije episkop svete Tudertinske crkve, u eparhiji Toskani, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam stavio potpis.

Ekshilarat neznatni episkop svete Metuarske crkve, u eparhiji Toskani, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Amator episkop svete Bleranske crkve, u eparhiji Toskani, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Gracioz episkop svete Sutrinsake crkve, u eparhiji Toskani, na ovo obrazloženje, koje smo, radi naše apostolske vjere, jednodušno sastavili, takođe sam se potpisao.

Teodor episkop svete Nepezinske crkve, u eparhiji Toskani, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Jovan neznatni episkop svete Salernitanske /Falarske /Sarsinatske crkve u eparhiji Toskani, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Teodor neznatni episkop svete Amerijske crkve, u eparhiji Toskanskoj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Barbacijan, neznatni episkop svete Polimartijske crkve, u eparhiji Toskanskoj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Deusdedit episkop svete Narnijske crkve, u eparhiji Toskanskoj, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Teodor neznatni episkop svete Ravenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Stefan episkop svete Saranatske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Barbat episkop svete Kornelijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Viktor episkop svete Bononske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Flor episkop svete cezenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Vitalis episkop svete Faventinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Justin episkop svete Faventinske /Vikoaventinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Vincentin episkop svete Livijenske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

Placencije episkop svete Placentijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, takođe sam se potpisao.

[217] Paris. Nomentanske

ANNO CHRISTI 680.

μῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Θεοφάνης ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Θούρης ἐπαρχίας Καλαβρίας, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

* leg. Θουρίων

Πέτρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας συνόδου Κροτώνων ἐκκλησίας ἐπαρχίας * Βρυτίων, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

* ἄλλ' Βρετίων,

Παῦλος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σκυλλακίνης ἐπαρχίας Βρυτίων, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ταυριανῆς ἐπαρχίας Καλαβρίας, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ταυριανῆς ἐπαρχίας Καλαβρίας, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Ἀβουνδάντιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τεμψάνης ἐπαρχίας Βρυτίων, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Ὑάκινθος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σύρτης ἐπαρχίας Καμπανίας, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Σερρέντου

Πλακεντῖνος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βελιτέρνης * συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

add. ἐκκλησίας Καμπανίας,

Ἰουβενάλιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀλβάνης, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Βίτος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας λευκῆς Σίλβας, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

Παῦλος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νομεντάνης, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπερ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀναξίου ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς Πόρτης, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Στέφανος ἐλαχίστου ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πραινεστίνης, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπέξαμεν, ὁμοίως ὑπεγρ.

Φήλιξ ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σπολητίνης, συνέθετο τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνεπέξαμεν, συνηνεσα ὁμοθυμαδὸν, καὶ ὑπέγρ.

Ονωράτου ἐλάχιστου ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλη-

fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

ACTIO IV EPIST. II. AGATHONIS PP.

Theophanes humilis epiſcopus ſanctæ Thurinæ eccleſiæ provinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus ſimiliter ſubſcripſi.

Petrus humilis epiſcopus ſanctæ Crotonenſis eccleſiæ provinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fine unanimiter conſtruximus, ſimilit ſubſcripſi.

Paulus humilis epiſcopus ſanctæ Scylletienſis eccleſiæ provinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica
B noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimil. ſubſcripſi.

Georgius humilis epiſcopus ſanctæ Taurianæ eccleſiæ, provinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcr.

Theodorus epiſcopus ſanctæ Tropejanæ eccleſiæ provinciæ Calabriæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Abundantius humilis epiſcopus Tempſanæ eccleſiæ provinciæ Brutiorum, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra
C fide unanimiter conſtruximus ſimiliter ſubſcripſi.

Hyacinthus humilis epiſcopus ſanctæ Surrentinæ eccleſiæ provinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimil. ſubſcripſi.

Placentius humilis epiſcopus ſanctæ Velitrenſis eccleſiæ provinciæ Campaniæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſ.

Juvenalis humilis epiſcopus ſanctæ Albanenſis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter
D conſtruximus, ſimiliter ſubcripſi.

Vitus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Silvæ candidæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Paulus humilis epiſcopus ſanctæ Nomentanæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Portuenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubcripſi.

Stephanus humilis epiſcopus ſanctæ Præ-
E neſtinæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Felix exiguus epiſcopus ſanctæ Spoletanæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

* Honeſtus exiguus epiſcopus ſanctæ Eſinæ.

a Parif. *Honoratus*. Harduinus.

Mauricije episkop svete Regijske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

Petar episkop svete Mutinske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

Gracioz episkop svete Parmske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

Magno episkop svete Pupilske crkve, na ovo obrazloženje, koje smo jednodušno sastavili radi naše apostolske vjere, također sam se potpisao.

Konstantin preblagočestivi car reče: Dovoljno je ovo što smo danas pročitali. Makarije pak, prepodobni arhiepiskop Antiohijski i oni koji su sa njim, neka drugi put, kao što su već sami obećali, svjedočenja svetih otaca dostave.

ACTIO IV. EPIST II. AGATHONIS PP.

—— —— Eſinatis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Felix exiguus epiſcopus ſanctæ Camerinæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Florus exiguus epiſcopus ſanctæ Fulginatis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

[1] Decentius exiguus epiſcopus ſanctæ Foroflaminienſis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes exiguus epiſcopus ſanctæ Nurſinæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Felix exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aſculanenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Hadrianus exiguus epiſcopus ſanctæ Reatinæ eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Florus exiguus epiſcopus ſanctæ Furconienſis eccleſiæ in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Clarentius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Balnenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

* add. provinciæ Calabriæ,

[2] Orceſtes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vibonenſis, * in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Thodoſius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Syracuſanæ provinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Benedictus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Meſſanenſis provinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Thermitanæ provinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Mylanæ provinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Petrus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Tauromenitanæ provinciæ Siciliæ, in

A Ασίας *..... τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

ANNO CHRISTI 680.

Φήλιξ ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Καμερίνης, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

* fort. Ἀσκλ. εἰπ.

Φλῶρος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φολιγίνης, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρ' ἡμῶν πάντων γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Δεκέντιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φορομλαμινίας, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ. B

Ἰωάννης ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νέρσης, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Φήλιξ ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ασκυλάνων, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Ἀδριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ρεατίνης, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ. C

Φλῶρος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φυρκώνης, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Κλαρέντιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βαλνήσης τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

[1] Κρίστης ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βίβωνος, ἐπαρχίας Καλαβρίας, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγραψα. D

[1] Ὀρέστης

Θεοδόσιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Συρακούσης τῆς ἐν Σικελίᾳ, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγραψα.

Βενέδικτος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μεσσήνης τῆς ἐν Σικελίᾳ, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπ.

Ἰωάννης ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας εἰς τὸ Θερμιτάνα τῆς ἐν Σικελίᾳ, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γνωμιζομένῃ ἔκκειται τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ. E

Ἰωάννης . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Πέτρος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ταυρομβιτάνης τῆς ἐν Σικελίᾳ, τιύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ

1 Parif. *Decentianus*. Harduinus.
2 Lege, *Creſcens*, ut in Concilio Rom. anni 679. & ita hic habet Mſ. Parif. *Hard.*
3 Pro Κρίσσης. Harduinus.

ANNO CHRISTI 680.

ACTIO IV EPIST. II. AGATHONIS PP

τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἔνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ἰουλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κατάνης τῆς ἐν Σικελίᾳ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἕνεκεν τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Γεώργιος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Τροχαλιτάνης τῆς ἐν Σικελίᾳ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγραψα. [* L. Tetraclitanus]

Γεώργιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀκραγαντίνων τῆς ἐν Σικελίᾳ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ἀδεόδατος ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λεύκων, λεγάτος τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν Γαλλίᾳ τῇ ἐπαρχίᾳ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ συνοδικῶς παρ' ἡμῶν γενομένῃ συναινῶν ὑπέγ.

Οὐΐλφρεδος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Εὐνοσηκῆς νήσου τῆς Βρεττανίας, λεγάτος τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν Βρεττανίᾳ καθεσώσης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ συνοδικῶς παρ' ἡμῶν γενομένῃ συναινῶν ὑπέγ. [* L. Ἐβορακηνῶς]

Μαυρίκιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τιβέρτου ἐπαρχίας Πικαίνης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεταξάμεθα, ὁμοίως ὑπέγρ.

Φῆλιξ ἐλάχ. * πρεσβύτερος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Ρελατένσου, λεγάτος τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γάλλων καθεσώσης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ συνοδικῶς γενομένῃ παρ' ἡμῶν, συναινῶν ὑπέγρ. [* L. ἐπίσκοπος] [* L. Ἀρελάτου]

Ταυρῖνος ἀνάξιος διάκονος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Ακλοενσου, λεγάτος τῆς σεβασμίας συνόδου τῆς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Γάλλων καθεσώσης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ συνοδικῶς γενομένῃ παρ' ἡμῶν συναινῶν ὑπέγρ. [* L. Τελώνου]

Μανσουέτος κατὰ Θεοῦ χάριν ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Μεδιολάνου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς γενομένῃ παρὰ πάντων ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Ἰωάννης ἐκκλησίας * Βιργομάνης ἐπίσκ. ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ὑμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ. [* L. Βεργόμου]

Δονάτος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λαυδένσου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ἀναστάσιος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Τικένσου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ. [* L. Τικίνου]

Βαλεντῖνος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀκουένσου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Δεσιδέριος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Κρε- [* L. Κρεμώνης]

A hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Julianus exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Catanenſis provinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Georgius exiguus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Trioclitanæ provinciæ Siciliæ, in hanc ſuggeſtionem quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Georgius exiguus epiſcopus ſanctæ Agrigentinæ eccleſiæ provinciæ Siciliæ, in hanc B ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Adeodatus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Leucorum, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum provincias conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

[1] Vvilfridus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Eboracenæ inſulæ Britanniæ, legatus venerabilis ſynodi per Britanniam conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimilter ſubſcripſi.

C Mauricius humilis epiſcopus ſanctæ Tiburtinæ eccleſiæ *, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. [* Provinciæ Picenæ.]

Felix humilis epiſcopus Arelatenſis eccleſiæ, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum provincias conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

[2] Taurinus indignus diaconus ſanctæ eccleſiæ Telonenſis, legatus venerabilis ſynodi per Galliarum provincias conſtitutæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter D ſubſcripſi.

Manſuetus Dei gratia epiſcopus ſanctæ Mediolanenſis eccleſiæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Bergomatis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Donatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Laudenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Anaſtaſius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ticinenſis, E in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Valentinus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aquenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Deſiderius humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ

1 Pariſ. *Ulbucbridus*. 2 Pariſ. *Charinus*. Harduinus.

ACTIO IV. EPIST. II AGATHONIS PP.

ANNO CHRISTI 680.

——— ſiæ Cremonenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Gratianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Novarienſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

* c Hipporiez]in Calatria.

Deſiderius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Eporedienſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Genuenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus. B fideliter ſubſcripſi.

Deuſdedit epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Brixianenſis, in hanc ſugeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, fideliter ſubſcripſi.

[1] Audacis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Dertonenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Benenatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aſtenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. C

Benedictus, humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ [2] Valvenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

* Cave ut in Græc. Albigaunenſis, vel Albingaunenſis.

Bonus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * [3] Albiganenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Theodorus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vercellenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

D

Ruſticus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Taurinatis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Joannes humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Vintimilienſis, in hanc ſuggeſtonem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Severus humilis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Lunenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Eleutherius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Lucenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi. E

[4] Maurianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Piſanæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Λ μόνσυ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Γρατιανὸς ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νοβάρυ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Δεσιδέριος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Ἰπποῤῥίκης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

* L. Επορεδίας

Ἰωάννης * εὐσεβείᾳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας καθολικῆς ἐκκλησίας Γενύας, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

* Φιλωθρτίᾳ

Δευσδέδιτ ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βριξίας, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Αὐδάκης ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Δέρτωνος, ταύτῃ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἀναφορᾷ, ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως, συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Βενενάτος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀστένσο, ταύτῃ τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ἀναφορᾷ, ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Βενέδικτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βαλβείσυ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Βῶνος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀλβιγανενσίσυ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βερκελλῶν, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποσολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ῥόστικος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ταυρινάτων, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ἰωάννης ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βιντιμιλίυ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποσολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Σεβῆρος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησ. Λύνης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ἐλευθέριος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησ. Λυκκένσυ, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποσολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Μαυριανὸς ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πισῶν, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνήνεσα, καὶ ὑπέγ.

Σε-

1 Pariſ. *Audax*. Harduinus.
2 Holſtenius legit, *Alberſis*. Hard
3 Ms. Pariſ. *Albiganenſis*. Hard.
4 Pariſ. *Marianus*. Hard.

ANNO CHRISTI 680.

Σερῆνος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ποπυλωνίου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγ.

Ρεπαράτος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φλωρεντίνης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγ.

Βαλεριανὸς ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Ρουφελλέσου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως γενομένῃ συνῄνεσα, καὶ ὑπέγ.

* Ρουσελλένσου al. Ρουσελλίνης. L.

Κυπριανὸς ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Αρετίνης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγ.

Βιταλιανὸς ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σενέσου, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγ.

Μαρκιανὸς ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βολατεράνης, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγ.

Μαυρίκιος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σουανέσου, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολ. ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγρ.

Αγνέλλος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βουλσινιησίου, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς τῆς ἀποστολικ. ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κλουσίνης, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Κουστόδιτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τοῦ Βαλεντινοκάστρου, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Βιταλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Τούσκης, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

* Τουσκλάνης,

Μαυρίκιος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Αναγνίνης, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν γενομένῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως συνῄνεσα, καὶ ὑπέγραψα.

Σατουρνῖνος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Αλεξίνης, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Βαλεριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας εἰς τὸ Ρωσάνα, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

* Γαυζίσκος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σιγνίνης, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπήξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

1 Γαυδίοσος.

A Serenus episcopus sanctæ ecclesiæ Populoniensis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

ACTIO IV. EPIST. II. AGATHONIS PP.

Reparatus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Florentinæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Valerianus episcopus sanctæ ecclesiæ, * Rosellensis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Rusellinæ

Cyprianus episcopus sanctæ ecclesiæ Are- B tinæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Senensis, in hanc suggestionem quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Marcianus episcopus sanctæ ecclesiæ Volaterranæ, in hanc suggestionem; quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Mauricius episcopus sanctæ ecclesiæ Suanensis, in hanc suggestionem, quam pro C apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Agnellus episcopus sanctæ ecclesiæ * Vulsiniensis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Volsiniensis

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Clusinæ in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Custoditus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

D

Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Tusculanensis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Mauritius episcopus sanctæ ecclesiæ Anagninæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Saturninus episcopus sanctæ ecclesiæ Aletrinæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

E Valerianus episcopus sanctæ * Rosanæ ecclesiæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Rolanensis

1 Gaudiosus humilis episcopus sanctæ ecclesiæ Signinæ, in hac suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Aga-

1 Paris. ut in Græco, Gauziscus.

Concil. General. Tom. XI. V

ACTIO IV. FEST. II. AGATHONIS PP.

Agatho episcopus sanctæ ecclesiæ Aquilejensis provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Cyriacus episcopus sanctæ ecclesiæ Polensis Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Aurelianus episcopus sanctæ ecclesiæ Parentinæ provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Ursinus episcopus sanctæ ecclesiæ Cenetensis provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Andreas episcopus sanctæ ecclesiæ * Vejentanæ provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Gaudentius episcopus sanctæ ecclesiæ Tergestinæ provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Opitergiensis provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Pucinanæ

Ursinianus episcopus sanctæ ecclesiæ * Paduanæ provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* G. Altinensis

Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ * Patavinę provinciæ Istriæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Altûen.
* Altien.
* G. Arimenensis.

Paulus episcopus sanctæ ecclesiæ * Altinensis provinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

[1] Beatus episcopus sanctæ ecclesiæ Pisaurensis provinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Dominicus episcopus sanctæ Fanensis ecclesiæ provinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Hadrianus episcopus sanctæ ecclesiæ * Numanatis provinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Joannes episcopus sanctæ ecclesiæ Auximatis provinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, quam pro apostelica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripti.

ANNO CHRISTI 680.

A Ἀγάθων ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀκυληίας ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Κυριακὸς ἁμαρτωλὸς κ᾽ ἀνάξι͞ος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Πολιῶσ ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ. * Πολιν

Αὐρηλιανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκοπ͞ος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Παρέντε ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

B Οὐρσῖνος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Κοίσε ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ. * Κοίτε L.

Ἀνδρέας ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Κελαιάνης ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ. * Ουηιεντανης. L.

Γαυδέντι͞ος ἐλάχις͞ος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Τεργεώνης ἐπαρχίας Ἰστρίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, τῇ κοινῶς παρὰ πάντων ἡμῶν Γενομβίῃ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως σωνήνεσα, κ᾽ ὑπέγρ. * Τεργεστινῆτ

Βενεγνάτος ἐλάχις͞ος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Οπεπργίρε, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ. * Οντεργίν L.

* Οἰρσῖν͞ος ἐλάχις͞ος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Πατβίνης ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ. * Ουρσινιανὸς L. * Πατάβιν L.

Παῦλος ἐλάχιστος ἐπισκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Αλτινσίσε, ἐπαρχίας Ἰσ͞βίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

D Παῦλ͞ος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀριμίνε ἐπαρχίας Πεντηπόλεως, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Βεάτος ἐλάχ. ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πεσαώρου ἐπαρχίας Πεντηπόλεως, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμ. ὑπέγ.

Δομίνικ͞ος ἐλάχις͞ος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας *..... ἐπαρχίας Πεντηπολ-ως, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμ. ὑπέγ. * Φάνε L.

E Ἀδριανὸς ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νωμανάτης ἐπαρχίας Πεντηπόλεως, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμ. ὑπέγ.

Ἰωάννης ἐλάχις͞ος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Αὐσιμορὶς ἐπαρχίας Πεντηπόλεως, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἣν ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν σωνετύξαμεν, ὁμ. ὑπέγρ. * Αυξιμη

Ιωαν-

[1] Paris. *Ursinus . . . Patavina*. Hard.
[2] Paris. *Benenatus*. Hard.
[3] Paris. *Nomentana*. Hard

ANNO CHRISTI 680.

ACTIO IV. EPIST II. AGATHONIS PP

Ἰωάννης ἐλάχις© ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ἀγκῶν© ἐπαρχίας Πεντιπόλεως, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. ὑπέγ.

A Joannes episcopus sanctæ ecclesiæ Anconitanæ provinciæ Pentapolis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Βενσνάτος ἐλάχισος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πέρσσίνης ἐπαρχίας Τυσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. ὑπέγ.

Benenatus episcopus sanctæ ecclesiæ Perusinæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Βονιφάλιος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Τυδερτίνης ἐπαρχίας Τυσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. ὑπέγρ.

Bonifacius episcopus sanctæ ecclesiæ Tudertinæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Ἐξιλαράλος ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Μαντεριας ἐπαρχίας Τυσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ. ὁμ. ὑπέγρ.

Μεμόρι L.

B Exhilaratus episcopus sanctæ ecclesiæ Metuarensis provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Ἀμάτωρ ἐλάχισπος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βλεράνης ἐπαρχίας Τυσκίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. ὑπέγ.

Amator episcopus sanctæ ecclesiæ Bleranæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Γρατζιῶσος ἐλαχισπος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Σουβίνης ἐπαρχίας Τουσκιας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπερ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. υπέγ.

Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Sutrinæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Θεόδακτος ἐλάχισος ἐπισκ. Τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νεπεσίνης ἐπαρχίας Τουσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. υπέγρ.

Φεδέρις L.

C Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Nepesinæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Ἰωάννης ἐλάχ. ἐπίσκ. Τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Φυλάρεως ἐπαρχίας Τουσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. ὑπέγραψα.

Φιλίρου L.

Joannes episcopus sanctæ ecclesiæ * Salernitanæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

* Sarnensis, sed e Græca corrupta videtur legendum Salernitanis in Umbria.

Θεόδωρ© ἀναξι© ϗ ἐλάχισος ἐπίσκ. Τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῆς πόλεως Ἀμερίνης ἐπαρχίας Τουσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ ὁμ. ὑπέγ.

Theodorus episcopus sanctæ ecclesiæ Amerianæ provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Βαρβατιανός ἐλάχιστος ἐπίσκ. τῆς ἁγίας ἐκκλησιας Πολυμαρτίας ἐπαρχίας Τυσκίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμ. ὑπέγ.

Barbatianus episcopus sanctæ ecclesiæ Polymartiensis provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

D

Δεουσδεδίτ ἐλάχιστος ἐπίσκοπ© τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Νηρίας ἐπαρχίας Τουσκίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίσεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμοίως ὑπέγρ.

Deusdedit episcopus sanctæ ecclesiæ Narnientis provinciæ Tusciæ, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Θεόδωρος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ραβεννης, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίσεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμοίως ὑπέγρ.

Theodorus exiguus episcopus sanctæ ecclesiæ Ravennatis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Σπέφαν© ἐλαχις© ἐπίσκοπ© τῆς ἁγίας ἐκκλησίας [2] Σανσινάτης, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίσεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμοίως ὑπέγ.

ὁ ἤτοι Σαρσάτης,

Stephanus episcopus sanctæ ecclesiæ Saranatis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

E

Βαρβάτος ἐλάχιστος ἐπίσκοπ© τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Κορνηλίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίσεως ὁμοθυμαδὸν συνεπίξαμβυ, ὁμοίως ὑπέγ.

Barbatus episcopus sanctæ ecclesiæ Cornelienſis, in hanc suggestionem, quam pro apostolica nostra fide unanimiter construximus, similiter subscripsi.

Βικτωρ ἐπίσκοπ© τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βονωνίας, ἐν τυύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ἰῶ ὑπὲρ τῆς ἀπο-

Victor episcopus sanctæ ecclesiæ Bononiensis, in hanc suggestionem, quam pro apo-

1 Lege *Falartana*. Vide Concil. Rom. anni 675. In Mſ. Paris. *Phaleritana*. Hard.
2 Mſ. Paris. *Cafonatis*. Hard.

ACTIO IV. EPIST. II. AGATHONIS PP.

apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Florus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Cæſenatis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Vitalis epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Faventinæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

* Vicoavea. nuenſis

Juſtinus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ * Fidentinenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Vincentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Livienſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Placentius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Placentinæ, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Mauritius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Regienſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Petrus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Mutinenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Gratioſus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Parmenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Magnus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Pupilenſis, in hanc ſuggeſtionem, quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter conſtruximus, ſimiliter ſubſcripſi.

Conſtantinus piiſſimus imperator dixit: Sufficiunt quæ hodierna die recta ſunt: Macarius vero venerabilis archiepiſcopus Antiochiæ, & qui cum eo ſunt, in altero ſecretario teſtimonia patrum quæ jam polliciti ſunt, proferant.

A Ασολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

ANNO CHRISTI 680. Κωνστ. Φλωρ℣ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Κεσιτένης, συ τούτῳ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ὑμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Βιτάλι℣ ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Φαβεντίας, συ τούτῳ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ.

Ιυστῖνος ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Βικοαβεντίνης, συ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνε-

B τύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

Βικεντι℣ ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Λιβιεύσι, συ τούτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποσολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

Πλακεντι℣ ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Πλακεντίας, συ τούτῳ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπεγραψα.

Μαυρίκι℣ ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τῦ Ρηγίου, συ τούτῳ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ.

C Πέτ℣ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Μουτίνου, συ τούτῳ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγ. * Mutinæ L.

Γρατζιῶσος ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Παρμήσου, συ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγραψα.

Μάγνος ἐπίσκοπ℣ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας * Ποπιλίου συ ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ, ᾗ ὑπὲρ τῆς ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως ὁμοθυμαδὸν συνετύξαμεν, ὁμοίως ὑπέγρ. * Pupilæ L.

Κωνσταντῖν℣ ὁ ἀσεβίστατος βασιλεὺς εἶπεν· ἱκανῶς ἔχει κ τὰ κατὰ τὴν σήμερον ἡμέραν ἀναγνωσθέντα. Μακάριος δὲ ὁ ὁσιώτατος ἀρχιεπίσκ. Αντιοχείας, κ οἱ σὺν αὐτῷ καθ' ἑτέραν τὰς ἤδη ὑποτεθείσας παρ' αὐτῶν ἁγίων πατέρων χρήσεις προκομιζέτωσαν.

680. godine*: Odluke trećeg konstantinopoljskog sabora

(Poslanica pape Agatona caru Konstantinu, savladarima Irakliju i Tiberiju i svim učesnicima sabora)

Blagočestivim gospodarima i presvijetlim pobjednicima i trijumfatorima,
ljubljenim sinovima Boga i Gospoda našega Isusa Hrista,
Konstantinu velikom caru i avgustima Irakliju i Tiberiju,
Agaton episkop, sluga slugu Božijih sa svim saborima potčinjenim sinodu Apostolske stolice.

Poznato je da postoji nada u svako dobro kada carska preuzvišenost sprovodi vlast tako da je ona ljudima na spasenje jer poznaje Onoga koji ju je krunisao i ispovijeda istinsku vjeru, kojoj se sama raduje više nego bilo čemu drugom, kao vjernik je istražuje i želi gorljiva srca da je prigrli. To je najdivniji dar Gospoda od Koga nam svako dobro dolazi, čemu doprinosi ono što je njegovo veličanstvo pridodalo, a u tajnama njegove duše nastanio se duh, te tako zraci iz tog svetog staništa duhovnim žarom sve na svijetu pročišćavaju, a slatki miomir od žrtvovanog srca uznosi se do Boga, Koji to prima na dar; odatle će i zemaljskim poslovima podariti sreću i sve će narode potčiniti; time se prizivaju da ispovijedaju da su Ga istinski poznali i da su podanici hrišćanke sile koja ponizne čini srećnima i dopušta da budu uzdignuti iz svoga poništenja.

Budući da se, o sveti, o najhrabriji carevi, u najvećoj mjeri divimo od Boga podarenom prijedlogu vaše visoko poštovane blagočestivosti, vama koji ste udostojeni da date u vezi sa našom apostolskom vjerom, na koji vas je Bog tajnom nagovorio, ne varljivim riječima, niti privlačnom besjedom, nego opomenom svoje božanske milosti i bez ikakve sumnjičavosti želite da saznate ono što sadrži istina pravoslavne apostolske vjere; svi mi neznatni predstavnici Hristovih crkava, sluge vaše hrišćanske vlasti, u zapadnim i sjevernim djelovima iako malobrojni i prostodušni u poznavanju vjere, ipak smo, blagodaću Božijom, čvrsti i nepokolebljivi što se tiče onoga što je bilo predstavljeno od božanske visosti; poznajući Onoga Koji zajedno sa vama caruje i vlada, stvoriteljem svega i Bogom koji svime upravlja; radosni zbog ovog blagočestivog prijedloga, sa suzama smo, iz dubine srca počeli zahvaljivati, jer tako divljenja dostojno i spasonosno, te stoga jedinstveno, od Boga primljeno djelo preko svih ovozemaljskih žrtvovanja, vjeruje se da vaša milost želi ono što su dakako mnogi carevi izuzetni po blagočestivosti i pravednosti željeli, ipak su malobrojni i rijetki pokazali da se sa iskrenošću prema apostolskoj vjeri može očuvati od Boga darovano djelovanje.

Vjerujemo pak da će ono u čemu su se malobrojni i rijetki složili, božanstvenost vaše od Boga krunisane vlasti podariti: da će kroz katoličku i apostolsku našu vjeru u Njega najsjajnija svjetlost zasjati i srcima svih, a iz tog istinskog izvora svjetlosti, zrakama životvornog sjaja, a ta svjetlost je sačuvana uz posredovanje apostola Petra i Pavla i njihovoh učenika i apostolskih nasljednika, pomoću Božijom, sve do naše malenkosti, od svake prljavštine odvratnog mraka jeretičke zablude i nije okaljana ni oblacima i maglama lažne jeresi, niti je kao tamnim oblacima zamračena jeretičkim nevaljalstvima, već je čista i nepomućena i jasno sija svojim zracima.

Za to su se, naime, Apostolska stolica i oni koji prethodili našoj malenkosti, sve do sada, i to ne bez opasnosti mučili. Do sada su oko dogmata morali da se konsultuju sa apostolskim pontificima, a sada šalju kanone saborske definicije koji sadrže istinu i koji svima daju na znanje vječne granice koje ne smiju preći i koje moraju braniti do samog kraja života, ne zavedeni lažima, niti se plašeći opasnosti, kako bi kao na činjenice ukazali na onu zapovijest Gospodnju iz Evanđelja,

* Mansi, vol. 11, col. 767-768.

Inſcriptio ſynodalis relationis

Piis dominis, & ſereniſſimis victoribus & triumphatoribus, dilectis filiis Dei & Domini Jeſu Chriſti Dei noſtri, Conſtantino magno Imperatori, Heraclio & Tiberio Auguſtis, Agatho epiſcopus ſervus ſervorum Dei, cum omnibus ſynodis quæ pertinent ad ſynodum ſedis apoſtolicæ.

OMnium bonorum ſpes eſſe cognoſcitur, quando celſitudo Imperatoria, eum qui ipſam coronavit, & hominibus ad ſalutarem præfecit adminiſtrationem, agnoſcens veram de eo confeſſionem, qua ſola ſupra omnia bona delectatur, fideliter inquirit, & ardenti animo amplecti cupit. Hoc eſt Dei donum excellentiſſimum, a quo omne bonum donum procedit; ad quem refertur quod aſſumptum eſt ab ejus majeſtate: cujus quidem in mentis arcanis ſpiritu ædificante, & radii pii ſcopi ſpiritali ardore, in orbem omnia purgantur, & ſuavis odor a ſacrificio cordis aſcendit ad Dominum, qui id donum habet acceptum: unde & in rebus terreſtribus dabit felicitatem, & omnes gentes ſubjiciet: qua provocantur ad confeſſionem veræ ejus agnitionis quæ ſunt ſubjecta Chriſtianæ potentiæ; ut felices faciat humiles redditos, quos miſere extolli ſinit ad ſui dejectionem.

Quoniam autem, o pii, o fortiſſimi Imperatores, colendæ veſtræ pietatis cum laude admiramur Deo gratum propoſitum, quod erga apoſtolicam noſtram fidem habere dignati eſtis, Deo vobis myſtice perſuadente, non fluxis verbis, neque ſermone deceptionis: ſed divina ſua gratia admonente, & omni ſublata dubitatione cupiris agnoſcere ea quæ continet veritas orthodoxæ & apoſtolicæ fidei: nos omnes minimi eccleſiarum Chriſti antiſtites, ſervi veſtræ Chriſtianiſſimæ potentiæ, in Occidentalibus partibus & Septentrionalibus, etiamſi pauci & ſimpliciores cognitione fidei, per Dei tamen gratiam firmi & ſtabiles, propter ea quæ fuerunt propoſita per divinum apicem; agnoſcentes eum qui vobiſcum regnat & adminiſtrat omnium creatorem & gubernatorem Deum; de hoc pio propoſito exhilarati, cum fletibus ex imo corde profectis, cœpimus gratias agere, quod tam admirabile & ſalutare, adeo unice Deo ſuper omnia terrena ſacrificia acceptum opus, deſiderare creditur veſtra benignitas: quod a multis quidem pietate & juſtitia præſtantibus Imperatoribus deſiderabatur, a paucis tamen & raris ad Deo gratum effectum cum ſinceritate fidei apoſtolicæ conſervari potuiſſe eſt oſtenſum.

Credimus autem quod id in quod pauci & rari conſenſerunt, veſtræ a Deo coronatæ potentiæ donabitur divinitus: ut per ipſius catholicam & apoſtolicam noſtram fidem, tanquam

u kojoj se izričito kaže: *Svaki koji prizna mene pred ljudima, priznaću i ja njega pred Ocem svojim koji je na nebesima* (Mt 10, 32): a potom plaši, jer slijedi i kazna, kojom oštro prijeti: *A ko se mene odrekne pred ljudima, odreći ću se i ja njega pred ocem svojim koji je na nebesima.* (Mt 10, 33). Isključeno je, naime, da se istinsko ispovijedanje vjere mijenja tokom vremena: On sam, od Koga i jeste istinsko ispovijedanje (vjere), kao da ne dopušta promjenu kada kaže: *Jer ja (Gospod) ne mijenjam se.* (Mal. 3, 6)

Stoga, budući da je dobrostivost vaše presvijetle hrabrosti zapovijedila da se pošalju ličnosti iz redova episkopa, koje se ističu po (čednom) životu i poznavanjem svetoga Pisma, što se, doduše, tiče čednosti života, ma koliko neko u najvećoj mjeri čedno živio, ipak se ne usuđuje da se u to pouzda, a što se tiče savršenstva u znanju, ako se to odnosi na poznavanje istinske pobožnosti, postoji samo jedno jedino poznanje istine; ali ako je u pitanju svjetovna rječitost, mislim da se ne može naći niko u naše vrijeme ko bi se time proslavio; jer u našim krajevima ključa mahnitost raznih naroda koji ponekad napadaju, ponekad vrše upade i pljačkaju. Stoga je cio naš život ispunjen brigama, koje nam zadaje ruka raznih naroda i uz tjelesni napor sebi pribavljamo hranu. Nekadašnja imanja crkava malo pomalo propadaju u nemaštini zbog raznih nesreća. A naše postojanje je sada jedino naša vjera, sa njom živjeti najveća je slava i za nju umrijeti je vječni dobitak.

To je naše savršeno znanje da granice katoličke i apostolske vjere, koje je do sada Apostolska stolica zajedno sa nama u isto vrijeme i održavala i predala, sačuvamo svom dušom. Vjerujuću u jednoga Boga Oca, Svedržitelja, Tvorca neba i zemlje i svega vidljivog i nevidljivog. I u Njegovog Sina Jedinorodnog, od Njega (Oca) rođenog prije svih vjekova; Boga istinitog od Boga istinitog, Svjetlost od Svjetlosti; rođenog, a ne stvorenog, jednosuštnog Ocu, kroz Koga je sve postalo, kako na nebu, tako i na zemlji; i u Duha Svetoga, Gospoda Životvornog Koji od Oca ishodi, Koji se sa Ocem i Sinom zajedno poštuje i zajedno slavi; u Trojicu u jedinstvu i u jedinstvo u Trojici; u jedinstvo prirode, Trojicu ličnosti, ili ipostasi: Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha Svetoga: ne u tri Boga, nego u jednoga Boga, Oca i Sina i Duha Svetoga: ne u jednu ipostas od tri imena, nego u jedno suštastvo od tri ipostasi: čije je jedno suštastvo ili priroda, to jest, jedno božanstvo, jedna vječnost, jedna sila, jedna vlast, jedna slava, jedno poštovanje, jedna volja i energija jednosuštne i iste svete i nedjeljive Trojice, koja je sve stvorila i sve drži.

Ispovijedamo jednoga iste svete sasuštasvene Trojice Boga Logosa, Koji je od Oca rođen prije svih vjekova, a u skorijim vjekovima radi nas i radi našega spasenja sišao s nebesa i ovaplotio se od Duha Svetoga i svete prečiste i vječne djeve Marije, vladičice naše istinske Bogorodice: po tijelu od nje rođen, istinski je postao čovjek; ispovijedamo da je On istinski Bog i istinski čovjek: da je Bog od Boga Oca, a da je čovjek od djevstvene majke, ovaploćen od nje u tijelu, obdaren dušom razumnom i razboritom, a da je jednosuštan Bogu Ocu po božanstvu, a isto tako jednosuštan nama po čovječijoj prirodi; da je u svemu jednak nama osim grijeha; da je raspet za nas u vrijeme Pontija Pilata i stradao i bio pogreben i da je vaskrsao i vazneo se na nebesa i da sjedi sa desne strane Oca i da će opet doći da sudi živima i mrtvima, i da Njegovom carstvu neće biti kraja; poznajemo, dakle, jednoga Gospoda našega Isusa Hrista Sina Božijeg jedinorodnog, Koji se od dvije i u dvije suštastvenosti neizmiješano, nepromjenljivo, nedjeljivo i narazlučivo sastoji; ne odbacivši različitost priroda zbog sjedinjenja, već sačuvavši osobenost i jedne i druge prirode, pristupajući jedna drugoj u jednu ličnost i jednu ipostas; ne podvojeni, ili podeljeni dualitet ličnosti, niti pak sliven, u jednu ličnost, nego jednoga jedinorodnog Sina Boga Logosa Gospoda našega Isusa Hrista: niti jednog u drugome, niti jednog i drugog, već ovoga istog od dvije prirode, to jest, božanske i čovječije, poslije ipostatskog prilaženja. Naime, niti se izmijenio Logos u tjelesnu prirodu; niti se pak tijelo preobrazilo u prirodu Logosa. I jedna i druga priroda ostale su ono što su po prirodi bile. Razliku sjedinjenih u Njemu priroda poznajemo samo umom od kojih je nerazdvojivo, ne sliveno, nepromjenljivo složen. Jedan je od obje i kroz obje je jedan; budući da istovremeno postoje i veličanstvenost božanstva i poniznost tijela; pošto su obje prirode poslije

lux clariſſima luceat in cordibus omnium quæ ex ſonte veræ lucis, tanquam per radios viviſici ſpiendoris, beatis miniſtris Petro & Paulo poſtolorum ſummis, & eorum diſcipulis & ſucceſſoribus apoſtolicis gradatim uſque ad noſtram parvitatem Dei ope eſt conſervata, nulla hæreticı erroris ſa tidiſſimarum tenebrarum caligine, nec falſi nebulis aut nimbis erroris inquinata, neque admixtis hæreticorum pravitatibus tanquam nimbis obſcuris adumbrata, pura & ſincera & ſuis reſpiendens radiis. ANNO CHRISTI. 680.

In hoc enim ſedes apoſtolica & qui noſtram præceſſit mediocritatem, hucuſque non ſine periculo laboravit: In præſentia autem cum dogmatice cum apoſtolicis Pontificibus conſultaſſent, nunc ſynodalis definitionis qui continentur veritatis canones mittunt, omnibus ſignificantes, & æternos terminos quos nefas eſt tranſgredi, uſque ad ipſius animæ exitum conſtituendo defendentes: non decepti blanditiis, neque formidantes pericula: ut factis oſtendant illud Domini decretum in evangeliis, quod enunciative decens profert: *Qui me confeſſus fuerit coram hominibus, ego quoque eum confitebor coram Patre meo qui eſt in cœlis*: & conſequente terret ſupplicio, quo acerbe minatur *Qui me negaverit coram hominibus, ego quoque eum negabo coram Patre meo qui eſt in cœlis* Averſatur enim ad temporum diverſitates variari vera pietatis confeſſio: ſicut nec ipſe admiſit varietatem, de quo eſt hæc vera confeſſio, dum dicit: *Ego ſum, & non mutor*.

Quoniam ergo ſerenæ veſtræ ſortitudinis benevolentia juſſit mitti perſonas e numero epiſcoporum, præſtantes vita & ſcientia omnium ſcripturarum; de vitæ quidem puritate, etſi maxime quis pure vivat, tamen non audet confidere: perfecta autem ſcientia, ſi referatur ad veræ pietatis ſcientiam, ſola eſt veritatis agnitio: ſed ſi ad ſæcularem eloquentiam, non exiſtimamus poſſe aliquem noſtris inveniri temporibus, qui de ſumma ſcientia glorietur: cum in noſtris regionibus ebulliat furor diverſarum gentium, quæ aliquando quidem affligunt, aliquando autem incurſiones faciunt & diripiunt: Unde tota noſtra vita eſt plena ſolicitudinibus, quos circumdat manus gentium: & labore corporis nobis paratur alimentum: quandoquidem antiqua poſſeſſio eccleſiarum paulatim concidit diverſis deficiens calamitatibus: Et ſola ſubſtantia noſtra eſt fides noſtra: cum qua vivere eſt ſumma gloria: propter quam mori eſt lucrum æternum.

Hæc eſt perfecta noſtra ſcientia, ut catholicæ & apoſtolicæ fidei terminos, quos hucuſque ſedes Apoſtolica nobiſcum ſimul & tenuit & tradit, tota mente ſervemus: Credentes in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, & viſibilium omnium & inviſibilium; & in ejus Filium unigenitum, ante omnia ſæcula ex eo genitum: verum Deum ex Deo vero, lumen de lumine: genitum, non factum; conſubſtantialem Patri: per quem omnia facta ſunt tam quæ ſunt in cœlo quam quæ in terra: & in Spiritum ſanctum, Dominum & vivificantem: qui ex Patre procedit, cum Patre & Filio ſimul adoratur & glorificatur: Trinitatem in unitate: & unitatem in Trinitate: unitatem quidem naturæ, Trinitatem autem perſonarum ſeu hypoſtaſeon: Deum Patrem confitentes, Deum Filium, Deum Spiritum ſanctum: non tres Deos, ſed unum Deum, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum: non trium

prilaska jedna drugoj bez nedostatka sačuvale svoje osobenosti; i jedna i druga djeluju u saglasnosti sa drugom, i to onako kako joj priliči; jer Logos vrši i djeluje u skladu sa onim što je osobina Logosa, pa prema tome i tijelo vrši u skladu sa onim što je osobina tijela: jedno blista čudima: drugo je podložno stradanju.

Stoga shodno tome ispovedamo da kao što ima dvije prirode, ili dva suštastva, božansko i čovječije, koja nijesu slivena, nego su nerazdruživa i nepromjenljiva, isto tako ima dvije prirodne volje i dvije prirodne energije (djelovanja), te da je On savršeni Bog i savršeni čovjek, jedan i isti Gospod naš Isus Hristos. Tako uče kanoni pobožnosti, apostolsko i evanđelsko predanje, učenje svetih Otaca, sve to sveta katolička i apostolska crkva i prepoštovani sabori prihvataju i sve se jasno definiše. Iz njihovih učenja smo ovo sakupili i u nekoliko riječi saželi. U to, naime, vjerujemo, što smo primili prema apostolskom predanju, čiji autoritet u svemu slijedimo: znamo da su isto tako mislili oni koje je taj autoritet postavio, koji su prethodili našoj malenkosti; i to želimo da čuvamo i za života i u smrti.

Ovaj kanon čistog katoličkog i apostolskog ispovijedanja (vjere), koji u služenju ovoj vašoj hrišćanskoj vlasti, u za to određenom gradu Rimu, pod predsjedavanjem blaženopočivšeg pape Martina sastao sabor i poznali smo svi, koji god i odakle god bili neznatni predstavnici Hristovih crkava; u Rimu su se okupljali i oni koji su prethodili našoj malenkosti i apostolsko ispovijedanje vjere, koje su od početka prihvatli, još su i saborskim aktom objavili i nedvojbeno odredili da ne smije u njoj biti nikakve jeretičke novine. Dobrota vaše milosti, dakle, podstaknuta revnosnom pobožnošću i željom da se apostolsko ispovijedanje vjere još bolje razjasni, ulaže napor kako bi još više bljesnula iz carsog ognjišta; njena želja, budući da je od Boga, neka od Boga bude i izvršena, kako bi se istina razjasnila i onima koji još imaju sumnje i da se okrijepi duh onima koji su je već iskreno prigrlili. A sjeme kokolja duhovnim srpom, kao osuda napada i prevare, neka bude iskorijenjeno iz Hristove Crkve. Vinovnici ove prevare su Teodor Faranita, Kir Aleksandrijski, Sergije, Pir, Pavle i Petar svi Konstantinopoljski; oni su vinovnici nove jeresi i neprijatelji savršene ikonomije u kojoj smo izbavljeni i ne samo da su se okrenuli od istinske vjere, nego su zalutali sa puta istine, učili su suprotno, braneći svoje i raspravljaći protiv dogmata. Pošto u tome nema nikakve istine, potrebno je da bude izmijenjena i posljedica jeresi. Ne može se, naime promijeniti istinska vjera, niti se može jednom propovijedati jedno, drugi put drugo: jer će biti (riječ) vaša, kako uči apostol, *da, da; ne, ne; a što je više od toga od zloga je.*(Mt 5, 37)

Uz to mi, neznatne sluge, dobroti naših milostivih gospodara moramo da odgovorimo, i u vezi sa zakašnjenjem ličnosti poslatih od našeg sabora, koje je svojim poštovanim pismom vaša prepoštovana uzvišenost zapovijedila da budu poslate. Prvo jer je beskrajno prostranstvo od naših krajeva, pa sve do okeana, a to produžava vrijeme za okupljanje sabora. A zatim, nadali smo se da će iz Britanije doći naš saslužitelj i saepiskop Teodor, arhiepiskop velikog ostrva Britanije i filozof, sa ostalima koji ondje borave; i oni treba da se pridruže našoj malenkosti, kao i drugi episkopi ovoga sabora koji su bili u raznim krajevima, kako biste imali u vidu cijelu zajednicu, vašem podaništvu odanog našeg sabora, a ne da neki njen dio ostane sakriven ako se poznaje samo jedan dio, a najviše zato što se zna da se većina naših saslužitelja nalaze među raznim narodima, Langobardima, Slovenima, pa i Francima, Gotima i Britima, koji ne prestaju radoznalo da se raspituju kako bi saznali šta se događa sa apostolskom vjerom: a koliko bi mogli da pomognu kada bi u ispovijedanju naše vjere stajali zajedno sa nama i kada bi se sa nama slagali, a šta bi tek bilo, daleko bilo, kada bi podržali nešto od jeresi u vjeri, i kada bi nam postali neprijatelji i protivnici.

A mi, iako neznatni, ipak smo svom snagom uvjereni da se grad vaše hrišćanske vlasti (u kome se nalazi tron blaženog Petra prvog od apostola, čiji autoritet zaista svi hrišćanski narodi, zajedno sa nama poštuju i slave, u slavu blaženog apostola Petra,) potvrđuje kao primjer svim narodima; procijenili smo da ove ličnosti naša malenkost treba po obredu da izabere: one bi bile

ANNO CHRISTI 680.

nominum hypoſtaſim, ſed trium hypoſtaſeon unam eſſentiam: quarum una eſſentia ſeu natura, hoc eſt, una divinitas, una æternitas, una potentia, una dominatio, una gloria, una adoratio, una eſſentialis ejuſdem ſanctæ & inſeparabilis Trinitatis voluntas & operatio, quæ quidem omnia creavit & continet.

Confitemur autem unum ejuſdem ſanctæ conſubſtantialis Trinitatis Deum Verbum, qui ante ſæcula eſt genitus ex Patre, noviſſimis autem ſæculis propter nos & propter ſalutem noſtram deſcendit de cœlis: & incarnatus eſt de Spiritu ſancto, ex ſancta, impolluta, & ſemper virgine glorioſa Maria domina noſtra, vere & proprie Deipara: ſecundum carnem ſcilicet ex ea natus, vere homo factus: eundem Deum verum, & eundem hominem verum: Deum quidem ex Deo Patre; hominem autem ex Virgine matre; incarnatum ex ipſa carne, anima præditum rationali & intelligente: conſubſtantialem eundem Deo & Patri ſecundum divinitatem, & eundem conſubſtantialem nobis ſecundum humanitatem: in omnibus nobis ſimilem præter peccatum: crucifixum pro nobis ſub Pontio Pilato: qui paſſus eſt & ſepultus & reſurrexit, aſcendit in cœlos, ſedet ad dexteram Patris, & iterum venturus eſt judicatum vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Unum ſcilicet & eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum, ex duabus & in duabus eſſentiis, inconfuſe, immutabiliter, individue, inſeparabiliter conſiſtere cognoſcimus; naturarum differentia nequaquam ſublata propter unionem, ſed potius ſervata unione utriuſque naturæ, & concurrente in unam perſonam & unam hypoſtaſim: non in dualitatem perſonarum partitum aut diviſum, neque confuſum in unam compoſitam naturam: ſed unum & eundem Filium unigenitum, Deum Verbum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum: neque alium in alio, neque alium & alium, ſed hunc eundem in duabus naturis, hoc eſt, divinitate & humanitate, poſt hypoſtaticam unionem agnoſcimus. Nam nec Verbum mutatum fuit in naturam carnis; neque caro transformata fuit in naturam Verbi. Permanſit enim utrumque id quod erat naturaliter. Differentiam ſcilicet unitarum in eo naturarum diſcernimus ſola contemplatione: ex quibus inſeparabiliter, inconfuſe, immutabiliter etiam fuit compoſitus. Unus enim ex utriſque, & per unum utraque: quoniam ſimul ſunt, & magnitudo divinitatis & humilitas carnis: utraque natura etiam poſt unionem ſine defectu conſervante ſuam proprietatem: & utraque forma operante cum alterius ſocietate, id quod habuit proprium; Verbo quidem operante id quod eſt Verbi, exſequente autem corpore id quod eſt corporis: & illud quidem ſuis ſplendet miraculis: hoc autem eſt obnoxium contumeliis,

Unde conſequenter quatenus duas naturas ſeu eſſentias, nempe divinitatis & humanitatis, inconfuſe, individue, immutabiliter eum vere habere confitemur: ita ſimiliter etiam duas naturales voluntates habere; & duas naturales operationes, ut qui ſit perfectus Deus & perfectus homo, unum & eundem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, docet regula pietatis: quoniam apoſtolica & evangelica traditio, & ſanctorum Patrum doctrina, quos ſancta catholica & apoſtolica eccleſia & venerabiles ſynodi ſuſcipiunt, oſtendunter definire. Ex quorum doctrinis hæc excerpta paucis collegimus. Hoc e-

Concil. General. Tom. XI.

dužne da pred noge vaše Bogom čuvane visosti prvo donesu naš zajednički prijedlog, odnosno prijedlog svih episkopa koji su u sjevernim i zapadnim krajevima, u kome izlažemo ispovijedanje naše apostolske vjere. No ne tako kao da je riječ o nečem nesigurnom, nego tako da u kratkoj definiciji iznesu nešto čvrsto, pouzdano i nepovrjedivo. Ponizno molimo da vaša pomoću Božijom krunisana vlast zapovijedi da sve ovo svima bude predočeno, kako bi Bog, Koji voli istinu i pravdu, dopustio da u vrijeme vaše presvijetle dobrote sve bude uspješno i sa srećom, kada će ponovo zasjati istina propovijedi apostolske vjere; dopustivši dobrim i srećnim ishodom, da se vlast vaše visosti raduje pobjedi nad neprijateljima.

Blagoizvolite, dakle, o blagočestivi carevi, da episkope koji su od naše malenkosti poslati zajedno sa ostalim muževima iz crkvenih redova i prepodobnim slugama Božijim, dočekate sa uobičajenom naklonošću vaše svjetlosti, kako bi se, zahvaljujući njihovom svjedočenju, kada se puni zahvalnosti vrate svojima, slavila dobrota vaše milosti kao što slava onog velikog Konstantina nije bila ništa manja poslije njegove smrti, čija je, ne samo vladavina, nego i pobožnost bila izuzetna; sa kojim se u Nikeji okupio onaj presveti sabor od 318 predstavnika kako bi branio jednosuštnu Trojicu. Ili kao što je bila slava Teodosija velikog, čija se, između ostalih vrlina, naročito isticala jedinstvena pobožnost, koji je, blagodaću Svetoga Duha, obznanio odluku 150 Otaca koju mu je udahnuo Sveti Duh, koji je jednosuštan Ocu i Sinu. I kao što je bila slava cara Marcijana koji je izuzetno volio istinu i koji je učinio da se od svetog Halkedonskog sabora prihvati prvi Efeški sabor, koji je iznio katoličku apostolsku vjeru i one, koji uveli novine isterao Crkve Božije, pošto je prihvatio onu svetu poslanicu apostolskog muža pape Leona, koju mu je blaženi apostol Petar diktirao svojim riječima. I kao što je slava posljednjeg, ali od svih najizuzetnijeg onog velikog Justinijana, čija je kako vrlina, tako i pobožnost sve uredila nabolje. Po ugledu na njega vlast vaše uzvišene milosti vrlinama i trudom utvrđuje hrišćansku zajednicu i obnavlja je revnošću i pobožnošću da bude bolja i zajedno sa katoličkom crkvom požurio da se u jedinstvu istinske apostolske vjere potpunije vežu kao što to do sada čuva sveta Rimska crkva: kako bi truba istinske pobožnosti glasnije projavila tajnu cijelome svijetu; i tamo gdje čistota ovog istinskog vjeroispovijedanja svetim naporima vaše carske vlasti bude očuvana, istovremeno će biti projavljeno i dobro djelo vaše milosti; da se sa pohvalama vašoj pobožnosti, pomoću Božijom uveća sve što je dobro u vašem carstvu, a one koje ispovijedanje istinske pobožnosti hrabri, neka ih carska vrlina pobjeđuje. Ali mi, iako nedostojni, milost Božiju ponizno molimo, kako bismo bez pada sve do kraja života, vjeroispovijedanje neokaljanim sačuvali i ispovijedali i da dopusti da kroz nju budemo proslavljeni, kad već uopšte ne poznajemo filozofiju po nauci svijeta i ispraznu prevaru, kao što kaže apostol Pavle; ipak kanon istinske propovijedi poučavamo i branimo najjednostavnijom istinom: naime, ne želimo pompezne riječi, kako bismo se bavili prepirkama. Niti nam je to običaj, jer živimo u neprilikama, ali one koji žele da se obrate našoj istinskoj vjeri, po obredu i redu prostosrdačno i blagim riječima uvodimo; kroz istinu apostolske vjeroispovijesti, naime, radije želimo da sačuvamo, blagodaću Božijom, povjerene nam duše, nego zbog sitnica da zavedemo u jeres one koji nas slušaju.

Iz tog razloga ko god bi od sveštenika imao želju da zajedno sa nama istinito propovijeda ovo što se sadrži u vjeroispovijedanju naše malenkosti, kako oni koji se slažu sa našom apostolskom vjerom, tako i kolege, kako sveštenici, tako i saslužitelji iste vjere, i da još jedamput kažemo, sve njih prihvatamo kao duhovnu braću i saepiskope. A one koji neće sa nama isto da ispovijedaju, smatramo ih neprijateljima i štetnim za našu katoličku apostolsku vjeroispovijest i mislimo da su za vječnu osudu. One koji su takvi nikada nećemo prihvatiti da budu primljeni u zajednicu sa našom malenkošću, ukoliko se ne poprave. I neka niko od njih ne misli da možemo zanemariti ono što smo primili od onih koji su nam prethodili. Zbog toga velika će biti radost i na nebesima i na zemlji ako za vrijeme vaše dobronamjerne vladavine, zastupnik koji zajedno sa

nim credimus, quod ſecundum apoſtolicam accepimus traditionem, cujus auctoritatem ſequimur in omnibus : idem enim ſenſiſſe ſcimus eos qui ab ea ſunt conſtituti, qui noſtram præceſſerunt mediocritatem; quam perpetuo nobis conſervati, ſeu in vita, ſeu in morte, optamus. ACTIO III.

Hanc ergo puræ, catholicæ, & apoſtolicæ confeſſionis regulam, quæ in hac Chriſtianiſſimæ veſtræ potentiæ ſervitiis addicta urbe Roma, ſub apoſtolicæ memoriæ Martino Papa ſynodice convenit ſynodus, prædicaſſe & conſtituendo defendiſſe, omnes nos, quicumque & undecumque eramus, minimi eccleſiarum Chriſti antiſtites, agnovimus; in qua etiam qui noſtram præceſſerunt parvitatem, convenientes, apoſtolicam confeſſionem, quam ab initio acceperunt, etiam ſynodica prædicatione prædicarunt, & ſine quocumque errore novitatis, ſine dubio definierunt. Zelo ergo pietatis & deſiderio apoſtolicæ confeſſionis, ad eam magis illuſtrandam mota benevolentia veſtræ ſerenitatis, ut Imperatorio fomento magis refulgeat, ſtudet laborare : cujus deſiderium, quoniam ex Deo eſt, a Deo effectum reddatur; ut veritas appareat iis qui ſunt adhuc in dubitatione ; & iis qui eam ſincere amplectuntur addatur animus : & zizaniorum ſemina ſpiritali falce, tanquam offenſionis & deceptionis occaſio, exſcindantur e medio Chriſti eccleſiarum. Quorum ſunt auctores, Theodorus Pharanites, Cyrus Alexandrinus, Sergius, Pyrrhus, Paulus, & Petrus, Conſtantinopolitani; qui novi erroris auctores, & perfectæ œconomiæ, in qua ſumus ſervati inimici, non ſolum adverſi veræ confeſſioni, ſed aberrantes a via veritatis, docuerunt contraria, aliter & aliter ſua defendentes, & ſua invicem dogmata diſſolventes. Cum enim nulla ſit fundata veritas, neceſſe eſt ut varietur erroris conſequentia. Non poteſt enim mutari vera fides, aut aliquando quidem aliter, aliquando autem aliter poſtea prædicari: quoniam erit veſtrum, ut docet Apoſtolus, *ita ita, & non non: nam quod amplius eſt, a malo eſt.* Jacob. 5. 12. Matth. 5. 37.

Ad hæc nobis minimis ſervis veſtris, benevolentiæ ſereniſſimorum noſtrorum dominorum eſt reſpondendum, de tarditate miſſarum a noſtra ſynodo perſonarum; quas per venerandum ſuum apicem mitti juſſit veſtra ſublimitas. Primum quidem quod immenſum patet ſpatium a noſtris regionibus uſque ad oceanum, quod ſynodum in longum tempus extendit. Deinde ſperabamus ex Britannia venturum Theodorum conſervum noſtrum & coepiſcopum, magnæ Britanniæ inſulæ archiepiſcopum & philoſophum, cum aliis qui illic in loco degunt ; & illine eſſe uniendos noſtræ mediocritatis, & diverſos hujus ſynodi epiſcopos qui erant in diverſis regionibus: ut ex tota communitate ſervitiis veſtris addictæ ſynodi noſtræ noſtra fieret relatio : ne ſi ex una parte ſolum cognoſceretur, partem lateret : & maxime quoniam in medio gentium, Longobardorum & Sclavorum, quin etiam Francorum, Gothorum & Britannorum plurimi ex conſervis noſtris eſſe cognoſcuntur, qui non ceſſant de eo curioſe inquirere, ut ſciant quid agatur in negotio fidei apoſtolicæ: qui quantum poterunt juvare, ſi in conſenſione noſtræ fidei ſtent nobiſcum, & nobiſcum conſentiant, tantum, quod abſit ; ſi offenſionis aliquid in ſumma fidei ſuſtinuerint, inveniuntur inimici & adverſi.

Nos autem etſi minimi, totis tamen viribus

vama vlada, Bog svemogući, sve ovo dovede do kraja. Kako bi se nebesa radovala, i veselila zemlja, kad u miru bude učinjeno mnogo za one koji vole istinu i ako nema sablazni: neka se ukloni iz doma Gospodnjeg prokletstvo sablazni, koje je na propast mnogim kolebljivim i prostodušnim ljudima i neka bude jedna vjera, jedna usta i kod svih jedno vjeroispovijedanje apostolske propovijedi, a svi iz jednodušno neka govore o veličanstvenosti Božijoj, što će u vrijeme vaše svjetlosti milostivi Bog blagoizvoljeti da dopusti, dok se ono što je rasijano ne ustroji zarad izgradnje Crkve Božije i ono što je razjedinjeno dok se ne sjedini savez istine, a ono što je razdruženo dok se u ljubavi prema apostolskoj vjeri ne udruži i sve što je razasuto dok se ne sastane zarad jedinstva apostolske Crkve koja bi tako stekla snagu; te da svi zajedno sa nama složno i s vjerom mole veličanstvenost Boga od koga nam je sve dobro, da dugotrajna i savršena božanska sreća bude dopuštena vladavini vaše visosti, da se naporima vaše nepobjedive blagosti sakupe iz (svih) naroda da bi vjerovali u Njegovo sveto ime i da bi slavili u himnama istinsko njegovo vjeroispovijedanje. On jedini čini velika čudesa; On na zemlji ostavlja čudesna znamenja,; On umiruje ratove sve do nakraj zemlje; On je sakupio razasuto, a ono što je bilo sakupljeno sačuvaće; On zapovijeda da pobožni vladari vladaju Njegovim narodom, a taj narod kroz uvijek budnu pobožnost i nepobjedive napore oni će, pomoću Božijom, sačuvati.

POTPISI

Agaton episkop svete Božije apostolske crkve grada Rima, na ovaj prijedlog, koji je sačinjen zarad ispravnosti apostolskog vjeroispovijedanja zajedno cjelokupnim saborom Apostolske stolice, budući da osjećam onako kako je gore rečeno, stavio sam potpis.

Andrej blagodaću Božijom episkop Ostijske crkve, na ovaj prijedlog, koji smo radi naše apostolske vjere jednodušno sačinili, također sam se potpisao.

Angel blagodaću Božijom episkop Teracinske crkve u eparhiji Kampaniji, na ovaj prijedlog, koji smo jednodušno sačinili, također sam se potpisao.

Adeodat blagodaću Božijom episk. svete Sarnijske crkve, u eparhiji Kampaniji, itd.
Petar blagodaću Božijom episk. svete Kumske crkve u eparhiji Kampaniji itd.
Angel blagodaću Božijom episk. Mesaske/Misenatske crkve u eparh. Kampaniji itd.
Tauzije blagodaću Božijom episk. svete Puteolanske crkve u eparhiji Kampaniji itd.
Stefan nedostojni episk. svete crkve Lukricijske, u eparhiji Kalabriji itd.
Angel milošću Božijom episkop svete Neapolitanske crkve u eparhiji Kampaniji itd.
Aurelijan neznatni episk. svete crkve Nolanske, u eparh. Kampaniji itd.
Barbat blagodaću Božijom episk. svete crkve Beneventanske, u eparh. Kampaniji itd.
Dekoros blagodaću Božijom episk. svete crkve Kapuanske, u eparhiji Kampaniji itd.
Julijan nedostojni episk. svete crkve Konsentinske itd.
Jovan blagodaću Božijom episk. svete crkve Hidruntinske, u eparh. Kalabriji itd.
German neznatni episk. s. crkve Tarentinske, u eparh. Kalabriji itd.
Teofan neznatni episk. S. crkve Turitske, u eparh. Kalabriji itd.
Petar neznatni episk. s. Krotonske crkve, u Brutijskoj eparh itd.
Pavle neznatni episk. s. crkve Skilacinske, u Brutiskoj eparh. Itd.
Georgije neznatni episk. s. crkve Taurijske u eparh. Kalbrijskoj itd.
Teodor neznatni episk. s. crkve Tarpejske u eparh. Kalabrijskoj itd.
Abundancije neznatni episk. s. crkve Tempsanske u Brutijskoj eparh. Itd.
Jacint neznatni episk. s. crkve Sirtenske u eparh. Kampaniji itd.
Placencije neznatni episk. s. crkve Belicernske itd.
Juvenal neznatni episk. s. crkve Albanske itd.

confidentes, ut Christianissimæ vestræ potentiæ civitas, (in qua beati Petri apostolorum principis sedes est fundata , cujus auctoritatem revera omnes Christianorum gentes simul nobiscum adorant & venerantur , in honorem beati Petri apostoli ,) omnibus gentibus ostendatur superior; has personas a nostra mediocritate eligendas esse rite censuimus: quæ ad pedes vestræ a Deo custoditæ fortitudinis deberent afferre primum nostram relationem , hoc est , omnium episcoporum qui sunt in Septentrionalibus & Occidentalibus regionibus , in qua etiam apostolicæ nostræ fidei confessionem præposuimus . Sic tamen ut non tanquam de incertis contendant , sed tanquam firma , stabilia ac illæsa brevi definitione offerant . Suppliciter rogamus, ut vestra a Deo coronata annuente potentia, hæc ipsa omnibus prædicari, & apud omnes observari jubeatis : ut Deus qui veritatem diligit & justitiam, omnia fausta & felicia concedat temporibus vestræ serenissimæ benevolentiæ , in quibus resplendet veritas apostolicæ prædicationis & pietatis ; bono & felici eventu concedens , ut potentia vestræ serenitatis lætetur de subjectione hostium.

Dignemini ergo, o pii Imperatores , episcopos qui missi sunt a nostra mediocritate cum ceteris viris ordinis ecclesiastici, & reverentissimis Dei servis, excipere cum consueta serenitatis vestræ benevolentia; ut illorum testimonio, cum gratiarum actione ad suos revertentes , apud omnes gentes celebretur laus vestræ benignitatis: sicut magni illius Constantini , cujus quidem post mortem nihilominus fama viget laudabilis ; cujus non solum potestas, sed etiam pietas est insignis: cum quo sacratissima illa synodus trecentorum decem & octo antistitum Nicææ convenerunt, ad defensionem Trinitatis consubstantialis . Et sicut Theodosii magni , cujus inter alias virtutes unica prædicatur pietas: a quo per gratiam divini Spiritus prædicata fuit sententia centum quinquaginta patrum , quam ei inspiravit Spiritus sanctus , qui est ejusdem essentiæ cum Patre & Filio . Et sicut qui insigniter amavit veritatem Marciani Imperatoris, qui & primam Ephesinam synodum , ut qui catholicam & apostolicam prædicaret fidem, a sancta Chalcedonensi synodo fecerit suscipi, & eos qui auxerunt novitates ex Dei ecclesia expulit; accipiens sacratissimum illum tomum apostolici viri Papæ Leonis , quem beatus apostolus Petrus dictavit suis verbis . Et sicut ultimi quidem, sed omnium excellentissimi magni illius Justiniani ; cujus sicut virtus , ita etiam pietas in meliorem ordinem omnia redegit: Ad cujus similitudinem imperium fortissimæ vestræ benevolentiæ, virtutibus & conatibus munit Christianam rempublicam , & in melius renovat studiis pietatis , & cum catholica concurrit ecclesia: ut in unione veræ apostolicæ confessionis conjungatur perfectius, quam huc usque nobiscum servat sancta Romanorum ecclesia : ut veræ pietatis mysterium tuba clarius prædicetur in toto mundo : & ubi hujus veræ confessionis sinceritas piis studiis vestri imperii conservabitur, simul laus & beneficium prædicabitur serenæ vestræ potentiæ : ut cum pietatis laudibus, imperii quoque vestri , Deo annuente , augeantur quæ sunt præcipua : & quos adhortatur veræ pietatis confessio , virtus vincat imperatoria . Etenim nos etsi indigni , Dei clementiam suppliciter rogamus , ut sine lapsu usque ad ipsum vitæ terminum, nos immaculatam fidei confessionem servare & prædicare , & per ipsam coram ipso glorificari concedat : quandoquidem mundanam sapientiam & inanem deceptionem, sicut dicit beatus Paulus apostolus, omnino ignoramus ; regulam tamen vere prædicationis simplicissima veritate docemus & defendimus : nam verborum pompas non habere cupimus, ut occupemur a contentionibus. Neque enim id usuvenit, cum degamus in angustiis: sed eos qui volunt converti ad veritatem rectæ nostræ fidei , rite & ex ordine cum simplici corde & verborum lenitate adducimus : nam per veritatem apostolicæ confessionis cupimus conservare animas nobis creditas a Dei gratia , potius quam per nugas auditores in errorem immittere.

Quamobrem quicumque ex sacerdotibus , hæc quæ continentur in confessione nostræ mediocritatis simul nobiscum sincere prædicare desideraverint , tanquam apostolicæ nostræ fidei consentientes, tanquam consacerdotes, tanquam comministros, tanquam ejusdem fidei, & ut semel dicamus, tanquam spiritales fratres nostros & coepiscopos suscipimus. Eos autem qui nolunt eadem nobiscum confiteri , tanquam catholicæ & apostolicæ confessionis inimicos, obnoxios, esse judicamus æternæ damnationi: eos autem qui sunt ejusmodi, in cœtum nostræ mediocritatis, nunquam nisi correctos admitti sustinebimus. Nec existimet ex iis quispiam, nos ea transilire quæ accepimus ab iis qui nos præcesserunt . Propterea magnum erit gaudium in cœlo & in terra , si vestro intercedente benevolo imperio , intercessor qui vobiscum conregnat Deus omnipotens , hæc ad finem deduxerit: ut cœlum lætetur, & exsultet terra; multa pace facta iis qui diligunt veritatem, & non est eis scandalum: & auferetur a domo Dei abominatio scandali, quæ est in ruinam multorum instabilium & simpliciorum : & fiet una fides, unum os, & labium unum, & una apud omnes confessio apostolicæ prædicationis , dum omnes unanimes loquuntur Dei magnalia : quam temporibus vestræ serenæ felicitatis misericors Deus dignabitur concedere : donec quæ sunt divulsa , ad ecclesiæ Dei ædificationem construantur : quæ sunt separata , coeant ad compagem veritatis: quæ sunt disjuncta , conjungantur ad dilectionem fidei apostolicæ : quæ sunt dissipata , conveniant ad unionem apostolicæ quæ vires obtinet ecclesiæ : ut omnes una nobiscum concorditer , Dei qui hoc bonum fecit valeant fideliter rogare majestatem , ut diuturna & perfecta felicitas divinitus concedatur potentiæ vestræ fortitudinis : ut laboribus vestræ invictæ mansuetudinis congregentur ex gentibus ad credendum nomini sancto ejus, & glorificent in hymnis veram ejus confessionem , qui fecit admirabilia magna solus; qui fecit prodigia super terram , qui bella aufert usque ad fines terræ; qui dispersa congregavit, etiam quæ sunt congregata conservet; qui pios reges super populum suum regnare jubet, quem quidem per vigilem pietatem & invictos labores Deo adjuvante conservant .

ANNO CHRISTI 680.

Vit neznatni episk. s. crkve u Alba Silvi itd.
Pavle episkop svete crkve Nomentanske itd.
Jovan nedostojni episk. s. crkve Portuenske itd.
Stefan neznatni episk. s. crkve Prenestinske itd.
Feliks neznatni episkop s. crkve Spoletske itd.
Honorat neznatni episk. s. crkve Esinatske, sa ovim prijedlogom zajednički od svih nas sačinjenim radi naše katoličke vjere, složio sam se i potpisao.
Feliks neznatni episkop s. crkve Kamerinske itd.
Flor neznatni episkop s. crkeve Fulignatenske /Fulginatenske itd.
Decentin neznatni episk. s. crkve u Foristaminu itd.
Jovan neznatni episk. s. crkve u Norani/Nursini itd.
Feliks neznatni episk. s. crkve Klaniorske/Askulanske itd.
Adrijan episkop svete crkve Reatske itd.
Flor neznatni episk. s. crkve Furkonske itd.
Klarencije neznatni episk. s. crkve u Balbisi/Balnenske itd.
Krescent neznatni episk. s. crkve Bibonske, u eparh. Kalabrijskoj itd.
Teodosije neznatni episk. s. crkve Sirakuške, koja je na Siciliji itd.
Benedikt neznatni episk. s. crkve Mesinske, koja je na Siciliji itd.
Jovan neznatni episk. s. crkve Termitanske itd.
Petar neznatni episk. s. crve Tauromenske id.
Julijan neznatni episk. s. crkve Katanske, koja je na Siciliji itd.
Georgije neznatni episk. s. crkve Trokalitanske, koja je na Siciliji, itd.
Georgije neznatni episk. s. crkve Agrigentske, koja je na Siciliji, itd.
Adeodat u Božije ime episkop s. Lukanske crkve, poštovani legat sabora koja je u eparhiji Galiji, ovom prijedlogu, koji je od nas sačinjen na saboru, saglasan, potpisao sam se.
Ulbutrid neznatni episk. s. crkve Eunoske/Eboracejske Britanije, koja je na ostrvu Britaniji, legat poštovanog sabora, koji je održan u Britaniji, itd.
Mauricije neznatni episk. s. crkve Tiburtinske u eparh. Picenskoj itd.
Feliks neznatni prezviter s. crkve Arelatske, legat poštovanog sabora, koji je održan u Galiji.
Harin nedostojni đakon s. crkve Akvenske, legat poštovanog sabora koji je održan u oblasti Gala itd.
Mansuet blagodaću Božijom episk. s. crkve Mediolanske, itd.
Jovan Bergomenske crkve episk. itd.
Donat episkop svete crkve Laudenske, itd.
Anastazije episkop svete crkve Ticinske, itd.
Valentin episk. s. crkve itd.
Deziderije episkop s. crkve Kremonske itd.
Gracijan episkop svete crkve Novarenske, itd.
Deziderije episkop s. crkve Hiporicenske, itd.
Jovan episkop svete katoličke crkve itd.
Deusdedit episkop s. crkve Briksinske itd.
Audaks episkop s. crkve Dertonske, itd.
Benenat episkop svete crkve Astenske, itd.
Benedikt neznatni episk. s. crkve Kandenske/Valvenske, itd.
Bon neznatni episk. s. crkve Albingenske itd.
Teodor neznatni episk. s. crkve Vercelske, itd.
Rustik neznatni episk. s. crkve Tauritanske, itd.
Jovan neznatni episk. s. crkve Vintimilenske, itd.

SUBSCRIPTIONES.

Agatho epiſcopus ſanctæ Dei catholicæ & apoſtolicæ eccleſiæ urbis Romæ, in hac relatione ſimul cum communi totius ſynodi apoſtolicæ ſedis, quæ fuit propter rectitudinem apoſtolicæ confeſſionis ut ſuperius continetur, ſentiens ſubſcripſi.

ANNO CHRISTI 680.

i. Andreas Dei gratia epiſc. eccleſiæ Oſtienſis, in hac relatione quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter compoſuimus, ſimiliter ſubſcripſi.

iii. Agnellus Dei gratia Terracinenſis eccleſiæ provinciæ Campaniæ epiſc. in hac relatione quam pro apoſtolica noſtra fide unanimiter compoſuimus, ſimil. ſubſc.

Adeodatus Dei gratia epiſc. ſanctæ Sarnienſis eccleſiæ, provinciæ Campaniæ &c.

Petrus Dei gratia epiſc. ſanctæ Cumanæ eccleſiæ provinciæ Campaniæ &c.

vi. Agnellus Dei gratia epiſc. * Meſſanenſis eccleſiæ provinc. Campaniæ &c.

* Pro, Miſenatis

vii. Tauzius Dei gratia ſanctæ Puteolanenſis eccleſ. provinciæ Campaniæ epiſc. &c.

viii. Stephanus indignus epiſc. ſanctæ eccleſ. Lucritiæ, provinciæ Calabriæ &c.

ix. Agnellus Dei miſericordia epiſcopus ſanctæ Neapolitanæ eccleſiæ, provinciæ Campaniæ, &c.

x. Aurelianus minimus epiſc. ſanctæ eccleſ. Nolanæ, provinc. Campaniæ &c.

xi. Barbatus Dei gratia epiſc. ſanctæ eccleſiæ Beneventanæ, provinc. Campaniæ &c.

xii. Decoroſus gratia Dei epiſc. ſanctæ eccleſ. Capuæ, provinciæ Campaniæ &c.

xiii. Julianus indignus epiſc. ſanctæ eccleſiæ Conſentinæ &c.

xiv. Joannes Dei gratia epiſc. ſanctæ eccleſiæ Hydruntinæ, prov. Calabriæ &c.

xv. Germanus minimus epiſc. S. eccleſiæ Tarentinæ, provinciæ Calabriæ &c.

xvi. Theophanes minimus epiſc. S. eccleſiæ Thuritanæ, provinc. Calabriæ &c.

xvii. Petrus minimus epiſc. S. Crotonenſis eccleſiæ, Brutiorum provinc. &c.

xviii. Paulus minimus epiſc. S. eccleſiæ Scyllacinæ, Brutiorum provinc. &c.

xix. Georgius minimus epiſc. S. eccleſiæ Taurianæ, provinc. Calabriæ &c.

xx. Theodorus minimus epiſc. S. eccleſiæ Tarpejanæ, provinc. Calabriæ &c.

xxi. Abundantius minimus epiſc. S. eccleſiæ Tempſanæ, Brutiorum provinc. &c.

xxii. Jacinthus minimus epiſc. S. eccleſiæ Syrtenſis, provinc. Campaniæ &c.

xxiii. Placentius minimus epiſc. S. eccleſiæ Bellicernenſis &c.

xxiv. Juvenalis minimus epiſcopus S. eccleſiæ Albanæ &c.

xxv. Vitus minimus epiſc. S. eccleſiæ Albæ Silvæ, &c.

xxvi. Paulus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Nomentanæ, &c.

xxvii. Joannes indignus epiſc. S. eccleſiæ Portuenſis, &c.

xxviii. Stephanus minimus epiſc. S. eccleſiæ Prænestinæ &c.

xxix. Felix minimus epiſcopus S. eccleſiæ Spoletanæ, &c.

xxx. Honoratus minimus epiſc. S. eccleſiæ * huic relationi communiter a nobis omnibus factæ pro catholica noſtra fide, conſenſi & ſubſcripſi.

* Deeſt, Eſinatis

xxxi. Felix minimus epiſcopus S. eccleſiæ Camerinæ, &c.

xxxii. Florus minimus epiſc. ſanctæ * Fulignatenſis eccleſiæ &c.

* Pro, Fulginatenſis

xxxiii. Decentinus minimus epiſc. S. eccleſiæ Foriſflaminii &c.

Sever neznatni episkop s. crkve Lunenske, itd.
Eleuterije neznatni episk. s. crkve Lucenske, itd.
Marian neznatni episk. s. crkve Senske itd.
Seren neznatni episk. s. crkve Populonijske itd.
Reparat neznatni episk. s. crkve Florentinske itd.
Valerijan neznatni episk. s. crkve Rustelenske itd.
Kiprijan neznatni episk. s. crkve Aretinske, itd.
Vitalijan neznatni episk. s. crkve Senske, itd.
Marcijan neznatni episk. s. crkve Volateranske itd.
Mauricije neznatni episk. s. crkve Genuenske, itd.
Angel neznatni episk. s. crkve Vulzinske itd.
Kustodit neznatni episk. s. crkve u Kastru Valentinskom itd.
Teodor neznatni episk. s. crkve Kluzijske itd.
Vitalijan episkop svete crkve u Tusciji itd.
Mauricije neznatni episk. s. crkve Anagninske itd.
Saturnin neznatni episk. s. crkve Aletrinske itd.
Valerijan neznatni episk. s. crkve itd.*
Gauzisk neznatni episk. s. crkve u Rozanama itd.
Agaton neznatni episk. s. crkve Akvilejenske, u eparhiji Istarskoj itd.
Kvirijak nedostojni grešnik episk. s. crkve Polske u eparhiji Istarskoj itd.
Aurelijan neznatni episk. s. crkve Parentinske u eparhiji Istarskoj itd.
Ursin neznatni episk. s. crkve u Cenzu, u eparhiji Istarskoj itd.
Andrej neznatni episk. s. crkve u Vajani u eparhiji Istarskoj itd.
Gaudencije neznatni episk. Tirgione u eparhiji Istarskoj itd.
Benenat neznatni episk. s. crkve Opiterginske itd.
Ursin episk. neznatni s. crkve Patavinske, u eparhiji Istarskoj itd.
Pavle neznatni episk. s. crkve Altinske, u eparhiji Istarskoj itd.
Pavle neznatni episk. s. crkve Ariminske u eparhiji Pentapoljskoj itd.
Benenat neznatni episk. s. crkve Pizaurijske, u eparhiji Pentapoljskoj itd.
Dominik neznatni episk. s. crkve Fanske u eparhiji Pentapoljskoj itd.
Adrijan neznatni episk. s. crkve Nomentanske u eparhiji Pentapoljskoj itd.
Jovan neznatni episk. s. crkve Auksimitanske u eparhiji Pentapoljskoj itd.
Jovan neznatni episk. s. crkve Ankonske u eparhiji Pentapoljskoj itd.
Benenat neznatni episk. s. crkve Peruzinske u eparhiji Tusciji itd.
Bonifacije neznatni episk. s. crkve Deritinske /Tudertinske, u eparhiji Tusciji itd.
Ekshilarat neznatni episk. s. crkve u Manturiji u eparhiji Tusciji itd.
Amator neznatni episk. s. crkve Vlateranske, u eparhiji Tusciji itd.
Gracioz neznatni episk. s. crkve u Sutrini u eparhiji Tusciji itd.
Deodat neznatni episk. s. crkve Nepizinske u eparhiji Tusciji itd.
Jovan episk. s. crkve Faleritanske u eparhiji Tusciji itd.
Teodor nedostojni episk. s. crkve grada Amerina u eparhiji Tusciji itd.
Barbitan neznatni episk. s. crkve Polimartijske u eparhiji Tusciji itd.
Deusdedit neznatni episk. s. crkve Narnijenske u eparhiji Tusciji itd.
Teodor neznatni episk. s. crkve u Raveni itd.
Stefan neznatni episk. s. crkve Cezenske itd.
Barbat neznatni episk. s. crkve Kornelijske itd.

* Episkop Kotora ili Risna.

ACTIO III.

Joannes minimus epiſc. S. eccleſiæ * Noranæ ; &c. xxxiv.
Felix minimus epiſc. S. eccleſiæ * Claniorum , &c xxxv. * Tro, Nurſinæ.
Adrianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Reatinæ , &c. xxxvi. * Tro, Aſculanenſis.
Florus minimus epiſc. S. eccleſiæ Furconenſis , &c. xxxvii.
Clarentius minimus epiſc. S. eccleſiæ * Balbiſſæ, &c. xxxviii. * Balneenſis
Creſcens minimus epiſc. S. eccleſiæ Bibonenſis, provinciæ Calabriæ, &c. xxxix.
Theodoſius minimus epiſc. S. eccleſiæ Syracuſanæ, quæ eſt in Sicilia, &c. xl.
Benedictus minimus epiſc. S. eccleſiæ Meſſanenſis, quæ eſt in Sicilia, &c. xli.
Joannes minimus epiſc. S. eccleſiæ Thermitanæ, &c. xlii.
Petrus minimus epiſc. S. eccleſiæ Tauromenitanæ, &c. xliii.
Julianus minimus epiſc. S. eccleſiæ Catanenſis, quæ eſt in Sicilia, &c. xliv.
Georgius minimus epiſc. S. eccleſiæ Trocalitanæ, quæ eſt in Sicilia, &c. xlv.
Georgius minimus epiſc. S. eccleſiæ Agrigentinæ, quæ eſt in Sicilia, &c. xlvi.
Adeodatus in nomine Dei epiſcopus S. Lucanæ eccleſiæ , legatus venerabilis ſynodi quæ eſt in Gallia provincia , huic relationi quæ a nobis facta eſt ſynodaliter , conſentiens ſubſcripſi. xlvii.
Ulbuthridus minimus epiſc. S. eccleſiæ * Eunoſicæ Britanniæ inſulæ, legatus venerabilis ſynodi, quæ fuit in Britannia, &c. xlviii. * Eboracæ
Mauricius minimus epiſc. S. eccleſiæ Tiburtinæ, provinciæ Piceni, &c. xlix.
Felix minimus presbyter S. eccleſiæ Arelatenſis, legatus venerabilis ſynodi, quæ fuit in Gallia, &c. l.
Charinus indignus diaconus S. eccleſiæ Aquenſis, legatus venerabilis ſynodi quæ fuit in regione Gallorum, &c. li.
Manſuetus Dei gratia epiſc. S. eccleſiæ Mediolanenſis, &c. lii.
Joannes Bergomenſis eccleſiæ epiſc. &c. liii.
Donatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Laudenſis , &c. liv.
Anaſtaſius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Ticinenſis , &c. lv.
Valentinus epiſc. S. eccleſiæ, &c. lvi.
Deſiderius epiſcopus S. eccleſiæ Cremonenſis , &c. lvii.
Gratianus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Novarenſis, &c. lviii.
Deſiderius epiſcopus S. eccleſiæ Hipporicenſis , &c. lix
Joannes epiſcopus ſanctæ catholicæ eccleſiæ , &c. lx.
Deuſdedit epiſcopus S. eccleſiæ Brixianæ , &c. lxi.
Audax epiſcopus S. eccleſiæ Dertonenſis , &c. lxii.
Benenatus epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Aſtenſis , &c. lxiii.
Benedictus minimus epiſc. S. eccleſiæ * Candenſis, &c. lxiv. * Valvenſis
Bonus minimus epiſc. S. eccleſiæ Albinganenſis &c. lxv.
Theodorus minimus epiſc. S. eccleſiæ Vercellenſis, &c. lxvi.
Ruſticus minimus epiſc. S. eccleſiæ Tauritanenſis, &c. lxvii
Joannes minimus epiſc. S. eccleſiæ Vintimillenſis, &c. lxviii.

Viktor episkop svete crkve Bononijenske itd.
Flor episkop svete crkve Cezitanske itd.
Vitalis episkop svete crkve Faventinske itd.
Justin episkop svete crkve Viko-aventinske itd.
Vincencije episkop svete crkve Livijenske itd.
Placencije episkop s. crkve u Placenciji itd.
Mauricije episkop s. crkve Regijske itd.
Petar episkop svete crkve Mutinske itd.
Gracioz episkop svete crkve Parmske itd.
Magno episk. s. crkve itd.

Konstantin pobožni car reče: Dovoljno je ovo što je danas pročitano. Blaženi presveti episkop Antiohijski i oni koji su sa njim, drugoga dana će iznijeti odluke svetih Otaca koje su obećali.

ACTIO III.

Severus minimus episcopus S. ecclesiæ Lunen- A
lxix. sis, &c.
lxx. Eleutherius minimus episc. S. ecclesiæ Lucen-
sis, &c.
lxxi. Marianus minimus episc. S. ecclesiæ Senensis ,
&c.
lxxii. Serenus minimus episc. S. ecclesiæ Populonien-
sis, &c.
lxxiii. Reparatus minimus episc. S. ecclesiæ Florenti-
næ, &c.
lxxiv. Valerianus minimus episc. S. ecclesiæ Ruselen-
sis, &c.
lxxv. Cyprianus minimus episc. S. ecclesiæ Aretinæ ,
&c.
lxxvi. Vitalianus minimus episc. S. ecclesiæ Senensis,
&c. B
lxxvii. Marcianus minimus episc. S. ecclesiæ Volater-
ranæ, &c.
lxxviii. Mauricius minimus episc. S. ecclesiæ Genuen-
sis, &c.
lxxix. Agnellus minimus episc. S. ecclesiæ Vulsinensis
&c.
lxxx. Custoditus minimus episc. S. ecclesiæ Castri Va-
lentinæ, &c.
lxxxi. Theodorus minimus episc. S. ecclesiæ Clusianæ,
&c.
lxxxii. Vitalianus episcopus sanctæ ecclesiæ Tusciæ ,
&c.
lxxxiii. Mauricius minimus episc. S. ecclesiæ Anagninæ ,
&c.
lxxxiv. Saturninus minimus episc. S. ecclesiæ Aletrinæ, C
&c.
lxxxv. Valerianus minimus episc. S. ecclesiæ , &c.
lxxxvi. Gauzifcus minimus episc. S. ecclesiæ in Rosa-
nis, &c.
lxxxvii. Agatho minimus episc. S. ecclesiæ Aquilejensis,
provinciæ Istriæ, &c.
lxxxviii. Quiriacus peccator indignus episc. S. ecclesiæ
Polensis, provinciæ Istriæ, &c.
lxxxix. Aurelianus minimus episc. S. ecclesiæ Parenti-
næ, provinciæ Istriæ, &c.
xc. Ursinus minimus episc. S. ecclesiæ Censi , pro-
vinciæ Istriæ, &c.
xci. Andreas minimus episc. S. ecclesiæ Vajanæ, pro-
vinciæ Istriæ, &c.
xcii. Gaudentius minimus episc. Tirgionæ, provinciæ D
Istriæ, &c.
xciii. Benenatus minimus episc. S. ecclesiæ Opitergi-
næ, &c.
xciv. Ursinus episc. minimus S. ecclesiæ Patavinæ ,
provinciæ Istriæ, &c.
xcv. Paulus minimus episc. S. ecclesiæ Altinensis ,
provinciæ Istriæ, &c.
xcvi. Paulus minimus episc. S. ecclesiæ Ariminensis ,
provinciæ Pentapolis, &c.
xcvii. Benenatus minimus episc. S. ecclesiæ Pisauren-
sis, provinciæ Pentapolis, &c.
xcviii. Dominicus minimus episc. S. ecclesiæ * provin-
* Desil , Fa- ciæ Pentapolis, &c.
nensis.
xcix. Adrianus minimus episc. S. ecclesiæ Nomentanæ,
provinciæ Pentapolis, &c. E
c. Joannes minimus episc. S. ecclesiæ Auximitanæ,
provinciæ Pentapolis , &c.
ci. Joannes minimus episc. S. ecclesiæ Anconitanæ,
provinciæ Pentapolis, &c.
cii. Benenatus minimus episc. S. ecclesiæ Perusinæ ,
provinciæ Tusciæ, &c.
ciii. Bonifacius minimus episc. S. ecclesiæ * Deritinæ
* Tuderti- provinciæ Tusciæ, &c.
næ
civ. Exhilaratus minimus episc. S. ecclesiæ Manturiæ
provinciæ Tusciæ, &c.
cv. Amator minimus episc. S. ecclesiæ Volaterranæ,
provinciæ Tusciæ, &c.

Gratiosus minimus episc. S. ecclesiæ Sutrinæ pro- ANNO CHRISTI
vinciæ Tusciæ, &c. 610.
Deodatus minimus episc. S. ecclesiæ Nepisinæ ,
provinciæ Tusciæ, &c. cvi.
Joannes episc. S. ecclesiæ Phaleritanæ, provinciæ cvii.
Tusciæ, &c. cviii.
Theodorus indignus episc. S. ecclesiæ civitatis cix.
Amerinæ, provinciæ Tusciæ, &c.
Barbitianus minimus episc. S. ecclesiæ Polymar- cx.
tiæ, provinciæ Tusciæ, &c.
Deusdedit minimus episc. S. ecclesiæ Narnienfis, cxi.
provinciæ Tusciæ, &c.
Theodorus minimus episc. S. ecclesiæ Ravenna- cxii.
tis, &c.
Stephanus minimus episc. S. ecclesiæ Cesenatis , cxiii.
&c.
Barbatus minimus episc. S. ecclesiæ Corneliæ , cxiv.
&c.
Victor episcopus sanctæ ecclesiæ Bononiensis , cxv.
&c.
Florus episcopus sanctæ ecclesiæ Cesitanæ , cxvi.
&c.
Vitalis episcopus sanctæ ecclesiæ Faventinæ , cxvii.
&c.
Justinus episcopus S. ecclesiæ Vico-Aventinæ , cxviii.
&c.
Vincentius episcopus sanctæ ecclesiæ Livienfis , cxix.
&c.
Placentius episcopus S. ecclesiæ Placentiæ , cxx.
&c.
Mauricius episcopus S. ecclesiæ Rheginæ , cxxi.
&c.
Petrus episcopus sanctæ ecclesiæ Mutinensis , cxxii.
&c.
Gratiosus episcopus sanctæ ecclesiæ Parmensis , cxxiii.
&c.
Magnus episc. S. ecclesiæ, &c. cxxiv.

Constantinus pius Imperator dixit : Sufficiunt quæ hodierno die lecta sunt . Beatus autem sanctissimus archiepiscopus Antiochenus , & qui cum eo erant , altero die proferant ab eis promissas sanctorum patrum sententias.

787. godine:
II Nikejski Vaseljenski sabor:
učestvuje (arhi)episkop Risna*

POSLANICA HADRIJANA PRESVETOG PAPE STAROGA RIMA

Dragom bratu Tarasiju vaseljenskom patrijarhu, Hadrijan sluga slugu Božijih, upućuje pozdrav

Okupirani pastirskim brigama i zabavljeni osjetljivim razmišljanjem o tome kako propovjednik sve vrijeme treba da propovijeda razumnu propovjednikovu riječ, o tome kako bi pastir morao da pruži kako saosjećanje, tako i podršku i da u pružanju podrške mora da bude naročito dobar, kako bi u milosrđu prema svima bio u stanju da podnese svoju sopstvenu slabost i da se cjelokupnim svojim razborom osloni na volju Božiju. O ovome, kažem, svi mi smo utvrdili, da je vaše drago blaženstvo sazvalo sveti skup, i izložilo u sinodskim pismima sažeto i u nekoliko riječi ispovijedanje vaše vjere. Naime, ta pisma ste mi poslali po Leonu, vašem mnogopoštovanom prezviteru, a odmah na početku prve strane saznao sam da je tvoja svetost, kako naimenovanjem od laika, tako i po carskom izboru, uzvišena na svešteni tron patrijarha. To je bio razlog što je moje srce zaigralo od velike radosti. Iako vidim i dobro znam vašu pravoslavnu vjeru i čist i iskren odnos prema šest sinodskih kanona i prema klanjanju ikonama, nikako se ne mogu složiti sa tim sazivanjem sinoda. Doduše (zaista) ma koliko našem srcu nije ništa lakše jer je dirnuto bolom zbog vaših nesuglasica, tako nam je duša potpuno ispunjena radošću pošto smo saznali da je vaše ispovijedanje (vjere) blagočestivo i vaša vjera ispravna, čvrsta i nepokolebljiva. Pronašli smo u pomenutoj vašoj sinodskoj poslanici koliko je ispravno vaše ispovijedanje vjere u vezi sa svetim skupovima i šest svetih sinoda i prema poštovanju svetih ikona što je zaista čudesno i dostojno divljenja. U njoj je čak jasno izrečeno da se u pomenutim kanonima šestog sinoda zvanično prihvata ona čudesna ikona na kojoj je prikazano kako Preteča prstom pokazuje na Jagnje; Preteča jeste predstavljen na ikoni, ali on nam, u stvari, zaista pokazuje Jagnje, odnosno Hrista Boga. Mi, dakle, stičemo poznanje blagodati i istine kako primajući stare ikone, oblike i sjenke kao obilježje istine i znamenje crkve po predanju tako i smatrajući da su u potpunosti po kanonu. Te da zahvaljujući efektima boja onaj lik može da stoji pred očima svih, i on jeste ono Jagnje koje je preuzelo na sebe (sve) grijehe svijeta, on svakako predstavlja Boga našega i pored toga čovječiji lik; smatramo da od sada, umjesto onog drevnog Jagnjeta ponovo treba u crkvama podizati (ikone) Boga kako bismo kroz (Njegov obraz) razumjeli uzvisivanje poniženja Boga Logosa, kako bi-smo kao rukom bili vođeni da stalno imamo na umu njegovu bezgrješnost kojom je u tijelu živio, a isto tako i njegovo stradanje i smrt za spasenje svijeta. Ovim svjedočenjem pravoslavne vjere vaša svetost neka odbije ljubopitljivost i bezobzirno blebetanje drskih jeretika; na taj način njihove prljave spletke, milošću Božijom, nijesu prihvaćene kod nas, nego su osuđene kao bogohulne. Naoružajmo svoje duše svi zajedno, i mi i katolička apostolska Rimska crkva u borbi protiv zloglasne jeresi, ma koliko često crkva od nje bila napadnuta. Potom neka vaša svetost nastavi i dalje da poštuje i klanja se prepoštovanim ikonama prvo čovječijem obličju Hrista Boga našega, koji se prema nama, za nas i kroz nas ovaplotio, a zatim i ikonama neprikosnovene i istinske Bogorodice, najzad i ikonama svetitelja. U međuvremenu se molimo da želiš da ostaneš pri onom prijedlogu, koji si od početka donio. Savjetujemo iz pastirske brižnosti da pravoslavnu vjeru koju si

* Mansi, vol. 12, col. 536.

EPISTOLA HADRIANI SANCTISSIMI PAPÆ VETERIS ROMÆ.

Translata ex Romana lingua in Græcum ſermonem.

*Dilecto fratri Taraſio * generali patriarchæ Hadrianus ſervus ſervorum Dei ſalutem.*

* Hoc videtur Græculus quiſpiam apposuisse, nec est in Græco textu.

B PAſtoralibus curis & ſubtiliſſima conſideratione animadvertentes, quomodo præconii vox ſana omni tempore a præcone oporteat prædicari: quomodo item paſtor in compaſſione qualiſque in reductione exiſtere debeat, & in eadem ex integro inſignis, utque in pia commiſeratione omnium infirmitatem in ſeipſum ſuſcipere debeat, & in divinam voluntatem cuncta ſua ſagaci inſpectione transferre. De his, inquam, omnibus ſtatutum eſt nobis, veſtram dilectam beatitudinem & conventum ſacratum appellare, ſuccincte & paucis in his ſynodicis literis confeſſionem veſtræ fidei prædicando. Nam quas mihi per Leonem venerabilem presC byterum veſtrum literas miſiſtis, mox in principio paginæ primæ cognovi pietatem tuam cum laicorum ordinatione, tum imperatorio ſuffragio in ſacrum patriarchatus ſolium exaltatam. Quam ob cauſam effuſo gaudio exultavit cor meum. Quod ſi autem non perſpecta mihi eſſet, & probe cognita, erga ſacras ſynodicas ſex conſtitutiones & venerandas imagines veſtra ſinceritas & orthodoxa fides, nequaquam ad ſynodum convocandam aſſentiremur. Verum quemadmodum non leviter cor noſtrum ex ſuperioribus veſtris diſſenſionibus dolore tactum eſt, ita plurimo gaudio anima noſtra perfuſa eſt, poſtquam cognoviſſem piam veſtram confeſſionem, & rectam fidem eſſe firD mam & ſtabilem. Invenimus autem in prædicta ſynodica veſtra epiſtola, quanta ſit confeſſio & recta fides veſtra circa cœtus ſacros & ſex ſacras ſynodos, & erga venerandas & ſacras imagines, quæ profecto mira eſt & compunctione digna. In qua etiam clare eſt expreſſum, quod in ſextæ ſynodi divine & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua Agnus digito præcurſoris demonſtratus, graphice eſt inſculptus: qui in typum gratiæ aſſumptus, verum nobis per legem Agnum, nempe Chriſtum Deum, indicat. Veteres igitur typos, figuras & umbras, tamquam veritatis ſigna & notas eccleſiæ traditas ſuſcipientes, gratiam & veritatem agnoE ſcimus, tamquam legis plenitudinem hanc arbitrantes. Ut igitur & in colorum effectibus omnium oculis ſubjiciatur figura illa, quæ Agnum illum qui abſtulit peccata mundi, nimirum Deum noſtrum, juxta humanam effigiem delineat: cenſemus ab hoc tempore, pro veteri illo Agno & novum in eccleſiis Dei erigendum, quo per eum exaltationem humilitatis verbi Dei conſideremus, quo in memoriam poliiæ illius qua in carne vixit, item paſſionis ejus & ſalutiferæ mortis, unde mundo liberatio contigit, veluti manu ducamur. Hac orthodoxæ fidei teſtificatione improborum hæretico-

Joan. 1.

jednom ispovijedio, očuvaš neprikosnovenom i nepokolebljivom dok je propovijedaš. *Jer temelja drugoga niko ne može postaviti osim postojećeg, koji je Isus Hristos.* (1Kor 3, 11) Pa ko onda ne bi poželio da stavi sebi pred oči samoga Isusa Hrista, čovjekoljubivoga Boga kao temelj, čuvajući tako bedeme ljubavi prema Bogu i bližnjem? Neosporno je da tamo gdje je Hristos temelj, ondje je građevina od dobrih djela. Istina sama po sebi govori: *Ko ne ulazi na vrata u tor ovčiji... on je lopov i razbojnik. A koji ulazi na vrata pastir je ovcama.* (Jn 10, 1-2) A onda, sam Spasitelj kaže: *Ja sam vrata ovcama.* (Jn 10, 7) Onaj dakle prilazi ovcama ko ulazi na vrata, jer onaj ko ulazi na vrata, kroz Hrista ulazi. Kogod, dakle, poznajući je, čuva istinu ljudskoga roda kojeg je On stvorio i oslobodio i onaj ko nosi čin pastirskog dostojanstva, nosi breme ne osvrćući se na slavu i nestalnu čast, nego neprestano bdi čuvajući stado, kako ovce izopačenim riječima ne bi iskvarili naopaki ljudi, ili zao duh smrdljivim zadahom. Zaista je dobro, čini se, rekao blaženi Jakov Laban, koji je dvadeset godina zbog žena služio svome tastu: *Evo dvadeset godina bijah kod tebe: ovce tvoje i koze tvoje ne jaloviše se, a ovnova iz stada tvojega ne jedoh. Što bi zvijerje zaklalo nijesam ti donosio, sam sam podmirivao; od mene si iskao što bi mi bilo ukradeno danju ili noću. Danju me ubijaše vrućina a noću mraz; i san mi ne padaše na oči.* (1Moj. 31, 38-40) Ako je tolike napore i bdjenje podnio pastir Laban, koliko napora i bdjenja mora da podnese onaj ko čuva Božije ovce? Ali u svemu ovome ukrijepiće nas i poučiti Onaj koji je radi nas postao čovjek, Koji se ponizio da postane ono što je stvorio. Jedino On može u nas da udahne poštovanje i ljubav prema Svetome Duhu i da nas oslobodi svih briga, te da otvori vaše duhovne oči, kako biste kroz napor i borbu za poštovanje i bogosluženje, u kome se ugledate na našu svetu i apostolsku Crkvu, uspjeli jednom da izdejstvujete kod naših pobožnih careva da presvete ikone budu vraćene na svoje pređašnje mjesto kako bi ovo naše sveštenodjejstvo ostalo i dalje utvrđeno. Naime, iz vašeg pisma smo saznali da je vaša prepodobnost to već učinila kod pobožnih, pravoslavnih i hristoljubivih naših careva, vjernika i vjernih boraca za istinsku vjeru, tražeći da se sazove vaseljenski sabor; i da su oni to pred vjeri odanim narodom i na vaše molbe odobrili i da su zapovijedili da se održi sabor u carskome gradu. Stoga smo mi, kako su carske zapovijesti nalagale, sa velikom čežnjom u duši poslali oprobane i mudre sveštenike, učene što se tiče utemeljenja poštovanja ikona, kako bi one u onim krajevima bile vraćene na svoja ranija mjesta. Prije svega, neka vaša svetost bez bojazni ubijedi naše preblagočestive i nepobjedive careve da je onaj lažni skup protiv poštovanja ikona održan bez saglasnosti i prisustva Apostolske stolice, protivno cjelokupnom svetootačkom predanju, nezvaničan i bez obaveznog poziva i neka znaju da je anatemisan preko naših predstavnika; neka se iskorijeni sav kukolj iz Crkve i neka se ispune riječi Isusa Hrista Gospoda našega, kada je rekao: *I vrata pakla neće je nadvladati.* (Mt 16, 18) A zatim: *Ti si Petar, i na tom kamenu sazidaću Crkvu svoju.. I daću ti ključeve Carstva nebeskoga: i što svežeš na zemlji biće svezano i na nebesima; i što razdriješiš na zemlji biće razdriješeno i na nebesima.* (Mt 16, 18-19) I Petrov tron po cijelome svijetu, držeći primat, svijetli i glava je svih crkava Božijih. Stoga je ni blaženi apostol Pavle, po zapovijesti Božijoj čuvajući Crkvu, nije nikako zanemario, nego je svuda zadržao primat i drži: želio bih iskreno i od sveg srca da se vaša svetost čvrsto drži uz njega i naš blaženi apostolski tron, koji je glava savih Božijih crkava, jer, misleći zaista ispravno, čuvar neikvarene vjere. Neka se ovo kao prvo žrtvovanje prinese svemogućem Bogu. Vaša prepodobnost će naše velike i preblagočestive careve, kroz riječi molbe, opomenuti da se pobrinu, slijedeći stope naše Crkve pred Bogom i njegovim strašnim sudom, da se svete ikone vrate na pređašnje mjesto i u carskome gradu i na svakome mjestu i da zapovijede, čuvajući u svakom pogledu predanje ove naše presvete Rimske Crkve, da se progoni laž bestidnih jeretika, a vašim zalaganjem i naporima neka njihovu obmanu proglase prokletom. Ako ne vrate svete ikone na ranije mjesto, ni na koji način se ne usuđujemo da (im) damo svoju podršku. Zbog ovoga krajnjim naporom vjere i trudom, dolikuje vašoj svetosti da bdi kako bi se svete ikone Gospoda i

ticorum curiositatem & importunam garrulitatem vestra fraterna sanctitas repellat: quemadmodum eorum improba machinatio apud nos Dei gratia non recepta, sed impia judicata est. Succingentes igitur lumbos nostræ mentis, nobiscum cum catholica & apostolica Romana ecclesia consentiendo, contra hæreticorum insaniam armemur, quamvis ab his sæpe fuerit ecclesia impugnata. Deinceps etiam venerandas imagines primum juxta humanam figurationem Christi Dei nostri, secundum nos & pro nobis & per nos incarnati; deinde inviolatæ & veræ deiparæ, postremo omnium sanctorum suorum * beatitas vestra dilecta colere & adorare pergat. Rogamus etiam interim, ut in eo proposito, quod ab initio constituisti, manere velis. Consulimus etiam pastorali cura, ut orthodoxam fidem quam semel confessus es, inviolatam & stabilem prædicando & docendo conserves. *Fundamentum enim aliud nemo ponere potest, præter id, quod jacet, qui est Jesus Christus.* Quisnam igitur firmamentum dilectionis Dei & proximi conservans, ipsum illum Jesum Christum, Deum & hominis filium, ante oculos fundamentum non proposuerit? In confesso enim est, ubi Christus fundamentum est, ibi bonorum operum structuram sequi. Ipsa vero veritas per se dicit: *Qui non ingreditur per januam in ovile, is fur est & latro: qui vero per fores ingreditur, hic pastor est ovium.* Quemadmodum ipse Salvator inquit: *Ego sum janua.* Is igitur ad ovile ingreditur, qui per januam incedit: qui vero per januam intrat, per Christum ingreditur. Quicumque igitur ab ipso creati & liberati generis humani veritatem intelligens conservat, & gradum pastoralis dignitatis portans pondus sustinet, non ad gloriam & honorem prætereuntem respiciens, sed gregem suscipiens diligenter vigilat, ne oves vel a perversis hominibus & perversa loquentibus, vel malo spiritu afflatis corrumpantur. Recte sane beatus Jacob, qui propter uxores multos annos servivit Laban socero suo, visus est dixisse: *Viginti annis fui tecum, oves tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes ovium tuarum non comedi; captum a bestia non ostendi tibi; ego damnum omne reddebam, quidquid furto perierat; diu noctuque æstu urgebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis.* Si tantos labores & vigilias pastor Laban sustinuit, quot quantasque vigilias sustinere debet, qui pascit oves Dei? Sed in omnibus his confirmabit & docebit, qui propter nos homo factus est, dignatus (est) fieri, quod fecit. Ipse dilectionem & sancti Spiritus amorem in nos transfundat, & a cunctis solicitudinibus nos eximat, oculosque mentis vestræ aperiat, ut per laborem & certamen dilectionis & cursus vestri, quo sanctam nostram & apostolicam ecclesiam imitamini, efficiatis aliquando apud pios imperatores nostros, quo sanctorum venerandæ imagines in pristinum locum restituantur, ut in hoc facerdotium nostrum firmum permaneat. Nam ex confessione fidei vestræ cognovimus beatitudinem vestram id unum egisse apud piissimos, orthodoxos & Christi amantes imperatores nostros, fideles & rectæ fidei propugnatores, quo synodus generalis celebretur; idque illi in præsentia totius fidelis populi supplicationibus vestris annuerunt, synodumque in regia civitate fieri mandarunt. Nos itaque sapientes & probatos sacerdotes & de rebus quæ ad constitutionem imaginum pertinent, doctos, cum magno animi desiderio, quemadmodum regia mandata jubebant, misimus, quo in pristinum locum in illis partibus restituerentur. In primis autem vestra sanctitas piissimis & triumphatoribus nostris imperatoribus sine trepidatione inducat in animum, ut falsam congregationem illam sine consensu ac præsentia apostolicæ sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines sine ordine & debita convocatione factam execretur, & anathematizatam præsentibus apocrisariis nostris cognoscat: quo omne zizanium ab ecclesia eradicetur, & Jesu Christi Domini nostri verbum impleatur, cum ait: *Et portæ inferorum non prævalebunt adversus eam.* Et alibi: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & dabo tibi claves regni cælorum: & quæcumque in terra ligaveris, ligata erunt in cælis: & quæcumque solveris in terra, soluta erunt in cælis:* cujus etiam sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque ecclesiarum Dei caput existit. Unde & ipse beatus Paulus apostolus, Dei jussu ecclesiam pascens, nihil omnino prætermisit, sed ubique principatum obtinuit & obtinet: cui etiam & nostræ beatæ & apostolicæ sedi, quæ est omnium ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex sincera mente & totò corde agglutinetur, utpote quæ revera sit recte sentiens, & pietatis incorruptæ conservatrix. Hoc sacrificium primum omnipotenti Deo exhibeatur. Vestraque beatitudo magnos & piissimos nostros imperatores supplicibus verbis admonebit, ut ecclesiæ nostræ vestigia sequentes coram Deo & horribili ejus judicio, venerandas imagines in regia civitate, & omni loco in antiquum statum restituendas curent, jubeantque: nimirum servantes traditionem hujus sanctissimæ nostræ Romanæ ecclesiæ, persequantur improborum & hæreticorum impostruram, & per vestrum certamen & fidelissimos labores, eorum deceptionem execrentur. Nisi enim sacras & venerandas imagines in pristinum locum restituerint, nostram confirmationem nullo modo audemus tradere. Hujus rei causa summo labore fidei & conatu, ante omnia convenit vestræ sanctitati advigilare, ut quamprimum sacræ & venerandæ imagines Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctæ ejus genitricis semper virginis, & sanctorum apostolorum, omniumque beatorum prophetarum, martyrum & confessorum in partibus illis, in pristinum ordinem collocentur, ut unanimiter propheticam illam oden cantemus; Domine salva piissimos imperatores. Et: *Exaudi nos, Domine, in die qua invocaverimus te; quoniam dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ.* Quos autem ad vos misi, Petrum scilicet dilectum nostrum protopresbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ: nec non Petrum abbam & præsidem, ut ad pedes sereniſsimorum & piissimorum nostrorum imperatorum adducantur, per principem apostolorum Petrum supplicamus, ut cum humanitate & singulari benevolentia ab eis recipiantur, precenturque cum gratiarum actione illis & corporis mentisque firmum robur. Omnipotens Deus vestram dilectionem, modo constans maneat, conservet, custodiat & protegat, & fructum fidei tibi innatum infinitis modis augeat, & in æternum gaudium deducat: Deus sanum te conservet, frater dilecte.

Petrus

* al. sanctitas

1. Cor. 3.

Joann. 10.

Ibid.

Gen. 31.

Matth. 16.

Psalm. 19

Psalm. 25.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO II.

Spasitelja našega Isusa Hrista, prisnodjeve Bogorodice, svetih apostola, svih svetih proroka, mučenika i ispovjednika, u onim krajevima što prije vrate u pređašnje stanje, kako bismo jedno-dušno zapjevali onu proročku odu: Gospode spasi najblagočestivije careve, i: *Usliši nas, u dan u koji Te prizovemo.* (Psal. 19, 10) *Zavoljeh ljepotu doma Tvoga i mjesto naselja slave Tvoje.* (Psal. 25, 8) Oni, pak, koje sam vam poslao, su Petar, naš dragi protoprezviter svete Rimske crkve i Petar, ava i nastojatelj, treba da odu pred noge naših presvijetlih i preblagočestivih careva i da u ime Petra, prvog među apostolima, molimo da budu od njih ljubazno i naročito blagonaklono primljeni, neka se mole sa njima za snagu duha i tijela po blagodati Božijoj. Svemogući Bog neka vas neprestano čuva, štiti i brani i neka urođeni plod tvoje vjere što više uveća i neka te odvede u vječnu radost; neka Bog čuva tvoje zdravlje, dragi brate.

Petar i *Petar*, pobožni prezviteri, predstavnici presvetog pape staroga Rima Hadrijana, rekoše: Neka nam kaže prepodobni patrijarh carskoga grada Tarasije, da li se slaže sa presvetim pismom pape staroga Rima, ili ne.

Tarsije, presveti patrijarh odgovori:

Sam Hristos prosvijetlio je um Pavlu i on je nas kroz Evanđelje stvorio, i on je, istinski božanski apostol, pišući Rimljanima pošto je njihovu naklonost ka istinskoj vjeri u istinskog našega Boga prigrlio, rekao ovako: *O vjeri vašoj govori (se) po svemu svijetu.* (Rim. 1, 8) Ovo svjedočenje i mi treba da slijedimo i mislimo da se ovom bezumlju treba suprotstaviti. Zbog toga što je Hadrijan prvi u Rimu i nasljednik ostavštine svojih prethodnika, čini mi se da je jasno i istinito, kako je našim carevima, tako i našoj malenkosti napisao, potvrdio i objavio da je ispravno staro predanje katoličke crkve. Zbog toga mi se istražujući ispitivanjem svetog Pisma, dokazivanjem i ukazivanjem i poučeni učenjima Otaca, tako ispovijedamo i ispovijedaćemo i potvrđujemo pravosnažnost pročitanog pisma i oslikane ikone po starom predanju naših Otaca prihvatamo, njima se po svojoj želji klanjamo, kao izobraženima u ime Boga našega i bezgrješne Vladičice naše djeve Bogorodice i svetih anđela i svih svetitelja. Otvoreno svjedočimo da mi, dakako, služimo i poštujemo jednog istinitog Boga i u Njega se pouzdajemo.

Sveti sabor reče: Vaseljenski sveti sabor tako vjeruje i tako uči.

Petar i *Petar* najbogoljubniji prezviteri, legati Apostolske stolice rekoše: Neka nam kaže sveti sabor, da li prihvata pismo pape staroga Rima, ili ne.

Sveti sabor odgovori: Slažemo se, prihvatamo i odobravamo.

Jovan prepoštovani prezviter i legat istočne dijeceze, reče: Prikladno je da sada pjevamo iz psalma: *Milost i istina poljubiše se, pravda i mir cjelivaše se.* (Psal. 84, 11) Znamo da je Bog naš Isus Hristos sam milosrđe i istina, i presveti patrijarsi, pastiri redom iz cijeloga sveta kroz Njega postoje i razgovaraju. I doista se u Njemu susreću milosrđe i istina. Hadrijan presveti papa staroga Rima i Tarasije patrijarh carskoga grada Konstantinopolja isto misle, isto osjećaju i isto ispovijedaju. I zaista pomenuti mir, carujući pomoću Božijom i božanski silan, želeći da vidi ukras crkve, koristeći se pismom, cjelivao je pomenutu istinsku pravdu, odnosno Rimsku Crkvu i zapovijedio je da ona bude posrednica i ovaj sveti skup prepunio je radošću, istinsku vjeru iznio na vidjelo. A sada je zbog pisama presvetog Hadrijana, koja su upućena našim presvijetlim carevima i presvetom i prepoštovanom patrijarhu Tarasiju, među nama izazvao erupciju radosti. Iz tog razloga blagodarimo Bogu što nam je tako beskrajnu radost podario. Blagosloven neka je Bog što nam je takvo carstvo sagradio, koje (nas) oslobađa svake brige i uznemirenosti i hrišćanski narod sa svih strana privelo da jednodušno ispovijeda vjeru i poštuje svete kanone i predanje svetih Otaca. Već Bog Hristos neka, kroz presvetu Bogorodicu i sve svetitelje i vas, Njegove sveštenike, koji isto osjećate i nemate prevare u svom srcu, nego se neprestano trudite da sve što je pisano ispunite, ostvari svoja istinita obećanja. A našim carevima neka podari dugovječnost i neka

ACTIO II.

Petrus & Petrus piiſſimi presbyteri, & locum tenentes ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, dixerunt: Dicat nobis beatiſſimus patriarcha regiæ urbis Taraſius, conſentitne literis ſanctiſſimis papæ veteris Romæ, an minus.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha reſpondit. Cui Chriſti lumen circumfulſit, quique nos per evangelium generavit Paulus, vere divinus apoſtolus, Romanis ſcribens, & ſtudium ſinceræ fidei eorum erga verum Deum noſtrum exoſculatus, ſic inquit: *Fides veſtra prædicatur in univerſo orbe*. Hoc teſtimonium & nos inſequi par eſt, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Hadrianus veteris Romæ primas, & teſtatorum principum ſucceſſor, clare & vere cum ad imperatores noſtros, tum ad noſtram mediocritatem mihi ſcripſiſſe videtur, conſtabilivitque, & rectam eſſe declaravit catholicæ eccleſiæ antiquam traditionem. Ob id & nos per ſcripturam inquirendo, argumentando & demonſtrando exquirentes, & patrum quoque præceptis imbuti, ſic confeſſi ſumus, confitemur & confitebimur, concordamus, & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas ſecundum priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus, & has deſiderio noſtro adoramus, ut in nomine Dei noſtri, & intemeratæ Dominæ noſtræ deiparæ virginis ſanctorumque angelorum, & omnium ſanctorum factas. Sed apertis verbis teſtamur nos dumtaxat in unum Deum verum latriam (hoc eſt, cultum) & fidem noſtram referre & reponere.

Rom. 1.

Sancta ſynodus dixit: Univerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet.

Petrus & Petrus Deum amantiſſimi presbyteri, legati apoſtolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis ſacra ſynodus, num recipiat ſanctiſſimi papæ veteris Romæ literas, an minus.

Sancta ſynodus reſpondit: Sequimur, recipimus & probamus.

Joannes Deum colentiſſimus presbyter & legatus orientalis diœceſeos, inquit: Tempeſtivum eſt impræſentiarum ex pſalmo canere: *Miſericordia & veritas obviarunt ſibi, juſtitia & pax ſeſe exoſculatæ ſunt*. Scimus autem quod Deus noſter Jeſus Chriſtus ipſe miſericordia eſt & veritas, in ſucceſſione quoque ſanctiſſimi patriarchæ & orbis terrarum paſtores idem exiſtunt & dicuntur. Etenim miſericordia & veritas occurrunt ſibi. Hadrianus ſanctiſſimus papa veteris Romæ, & Taraſius patriarcha imperatricis urbis Conſtantinopoleos, idem ſapiunt, idem ſentiunt & fatentur. Et vere nominata pax, Dei ſuffragio imperans & divinitate potens, deſiderans videre eccleſiæ decorem, & literis quoque uſa, recte nominatam juſtitiam, Romanam ſcilicet eccleſiam, exoſculata eſt, juſſitque in medium procedere, & præſentem ſanctum cœtum lætitia perfudit, rectam fidem propalavit. Nunc etiam ob ſacras Hadriani ſanctiſſimi papæ literas, quæ & ad ſereniſſimos noſtros imperatores, & ad ſanctiſſimum & ter ampliſſimum patriarcham Taraſium ſcriptæ ſunt, plurimum gaudii inter nos erupit. Ea quoque de cauſa Deo maximas gratias agimus, quod in nobis lætitiam tam immenſam effecit. Benedictus Deus, qui nobis ejuſcemodi imperium excitavit, quod omni cura & ſolicitudine ſatagit, Chriſtianum populum undique in conſenſionem & unanimitatem, & ſacrorum canonum patrumque traditionis obſervantiam deducere. Sed Criſtus Deus noſter per ſanctiſſimam illius genitricem & omnes ejus ſanctos, voſque ipſius ſacros ſacerdotes, qui idem ſentitis, & dolum in cordibus veſtris non habetis, ſed perpetuo incumbitis in hæc ſtudia, ut omnia quæ ſcripta ſunt, impleatis, promiſſiones ſuas veras demonſtret. Imperatores autem noſtros dominos longævos faciat, induat eos gloria, & cornu eorum exaltet: ſubjiciat ſub pedibus inimicos eorum, donet illis præmium vitæ æternæ, & cum ſanctis regibus connumerari. Cuſtodiat etiam ſacram hanc & eadem ſentientem ſynodum.

ANNO CHRISTI 787.

Agapius ſanctiſſimus epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, dixit: In divinis noſtris ſcripturis exaratum eſt: *Diſtinxit Deus inter lucem & tenebras*. Ecce enim poſtquam hæreticorum caligines diſcuſſæ ſunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminavit. Quam & ego ſecutus, ſuſcipio & amplector ſanctas & venerandas imagines: qui vero ſecus ſentiunt, eos anathemate devoveo.

Gen. 1.

Joannes ſanctiſſimus Epheſi epiſcopus dixit: Quemadmodum ſanctiſſimi papæ Romani literis continetur, ſic credo, & per gratiam Chriſti Dei noſtri veri confiteor.

Conſtantinus ſanctiſſimus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, epiſcopus dixit: Juxta tenorem literarum, quæ ab Hadriano ſanctiſſimo papa Romano ad ſereniſſimos dominos noſtros & ad beatiſſimum patriarcham Taraſium miſſi ſunt, omnibus conſentio, & ſic confiteor, & cum hac fide ad tribunal Chriſti veri Dei noſtri proficiſcar.

Baſilius ſanctiſſimus Ancyræ epiſcopus dixit: Quemadmodum continent literæ ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, & ſecundum ſententiam beatiſſimi & univerſalis patriarchæ Taraſii, ſic ſentio, ſic teneo, ſic docebo. Et cum hac mea ſententia ad futurum ſæculum digredior.

Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Cyzici dixit: Secundum literas beatiſſimi papæ Romani Hadriani, & expoſitionem confeſſionis ter ſanctiſſimi patriarchæ Taraſii, ſic ſentio, ſentiamque, & de præſenti ſæculo cum illa ipſa confeſſione diſcedam.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardenſium dixit: Et ego ante lectis beatiſſimi papæ veteris Romæ literis ſincere & irrepugnabiliter inhæreo, conſentio, & confiteor de orthodoxa fide, deque ſanctis videlicet & venerandis imaginibus, non veluti hoc ſit novum aliquod dogma, aut nuperum inventum recipiens, ſed clare cognoſcens ex apoſtolica traditione, ſanctorumque doctorum in eccleſia juſſu per manus nobis traditum: ob eam cauſam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore & ſalutatoria adoratione ſuſcipio. Eos vero qui ſecus ſentiunt, aut reclamant, contrariave docent, alienos a catholica eccleſia arbitror, renuncio, & hæreticos proclamo.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Juxta prius lectas Hadriani beatiſſimi papæ Romani literas, & ſecundum fidem ſanctiſſimi patriarchæ Taraſii, venerandas imagines recipio, adoro, & id perpetuo docebo, ut poſſim etiam aliquando in futuro ſæculo rationem apud judicem noſtrum Deum reddere.

Elias ſanctiſſimus epiſcopus Cretæ dixit: Juxta venerandas ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani literas confiteor & teneo, venerandas & ſacras imagines nunquam ſeponens, ſed perfecte eas adorans, qui vero ſecus confitentur, eos anathematizo.

Stauracius ſanctiſſimus epiſcopus Chalcedonis dixit:

ih slavom odjene, neka uzvisi njihovu moć: neka im pred noge položi njihove neprijatelje, neka im podari vječni život i da budu među svetim kraljevima. Neka čuva i ovaj sveti sabor koji jednom dušom misli i osjeća.

Agapije, presveti episkop Cezareje u Kapadokiji, reče: U našem božanskom svetom Pismu je zapisano: *I rastavi Bog svjetlost od tame.* (1Moj 1, 4) I evo pošto su razvijane jeretičke magle, svjetlost pravoslavne vjere sve je obasjala. Slijedeći je i ja, primam i cjelivam svete i poštovane ikone, a one, pak, koji drugačije misle anatemom proklinjem.

Jovan, presveti episkop Efesa, reče: Upravo onako, kako stoji u pismu presvetog pape Rimskog, i ja vjerujem i ispovijedam, tako mi milosti Hrista Boga našeg istinskoga.

Konstantin presveti episkpop Konstancije, koja se nalazi na Kipru, reče: Sa sadržajem pisama, koja su od presvetog pape Rimskog Hadrijana upućena našim presvijetlim carevima i najprepodobnijem patrijarhu Tarasiju, u svemu se slažem i tako ispovijedam i sa tom vjerom neka odem pred sud Hrista Boga našeg istinitog.

Vasilije, presveti episkop Ankire, reče: Isto što sadrže pisma presvetog pape staroga Rima Hadrijana i u skladu sa mišljenjem prepodobnog vaseljenskog patrijarha Tarasija, mislim, toga se držim, tako ću poučavati. I sa tim svojim mišljenjem u budući vijek stupam.

Nikola, presveti episkop Kizika, reče: U skladu sa pismom prepodobnog pape Rimskog Hadrijana i u skladu sa izlaganjem vjeroispovijedanja presvetog patrijarha Tarasija mislim, misliću i iz ovoga vijeka ću sa istim vjeroispovijedanjem otići.

Eutimije, presveti episkop Sarda, reče: I ja sam iskreno i nepobitno privržen ranije pročitanom pismu i slažem se i ispovijedam u vezi sa pravoslavnom vjerom i svetih i poštovanih ikona, a ne kao što uči ovo nekakvo novo učenje, i ne prihvatam skorašnju novotariju, već jasno poznajem iz apostolskog predanja i po zapovijesti, učenje predato nama unutar crkve posredstvom svetih učitelja; iz tog razloga poštovanje ikona od sveg srca sa dužnim poštovanjem i klanjanjem zarad spasenja prihvatam. One, pak, koji drugačije misle, ili razglašavaju i suprotno uče, smatram otuđenim od katoličke crkve i javno proglašavam jereticima.

Petar, presveti episkop Nikomedije, reče: U skladu sa ranije pročitanim pismom Hadrijana, preblaženog Rimskog pape i prema vjeri presvetog patrijarha Tarasija, poštujem i klanjam se ikonama i to ću neprestano poučavati, kako bih mogao jednom u budućem vijeku položiti račun pred sudijom našim Bogom.

Ilija, presveti episkop Krita, reče: U skladu sa poštovanim pismom presvetog pape staroga Rima Hadrijana ispovijedam, nikada ne odbacujući svete i poštovane ikone, već im se uvijek klanjajući, a one, koji ispovijedaju drugačije, anatemišem.

Stavrakije, presveti episkop Halkedona, reče: U skladu sa poslanicom od Hadrijana, presvetog pape Rima, poslatom vaseljenskom patrijarhu Tarasiju, ispovijedam i svete i poštovane ikone prihvatam, cjelivam i poštujem kao zalog za svoje spasenje; a one koji drugačije misle anatemišem.

Nikifor, presveti episkop Drača, reče: U skladu sa mišljenjem, poslatim našim presvijetlim carevima od strane presvetog pape staroga Rima i presvetom vaseljenskom patrijarhu; isto tako i u skladu sa učenjem presvetog arhiepiskopa Tarasija, mislim o vjeri i vjeroispovijedanju, toga se držim, poučavam i poučavaću i sa ovim svojim ispovijedanjem vjere provešću kratko vrijeme do kraja života, u strahu od suda Hristovog.

Epifanije, đakon crkve u Katani, koji zamjenjuje Tomu, arhiepiskopa Sardinije, reče: Pismo koje je blagočestivim i hristoljubnim našim carevima poslao preblaženi papa staroga Rima Hadrijan, tokom malopređašnjeg čitanja, jasno je objasnilo preslavnu definiciju pravoslavlja i predanje svetih apostola. To isto uči i poslanica upućena preblaženom vaseljenskom patrijarhu Tarasiju. Zbog toga se i ja sa svim ovim slažem i privržen sam tome čista srca, te cjelivam i poštujem

ACTIO II.

dixit : Secundum epiſtolàm ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ ad ſanctiſſimum & generalem patriarcham Taraſium miſſam, confiteor, & ſanctas & venerabiles imagines recipio, amplector & honoro, veluti arrhabonem exiſtentes meæ ſalutis : ſecus autem ſentientes anathematizo. A

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrachii dixit: Juxta relationem ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ ad ſereniſſimos noſtros imperatores, & ad ſanctiſſimum & univerſalem patriarcham miſſam: item juxta ſanctiſſimi archiepiſcopi Taraſii doctrinam, fidem & confeſſionem ſentio, teneo, doceo & docebo, & cum hac mea confeſſione vitæ meæ breve ſpatium finiam, & timendo tribunali Chriſti me B ſiſtam.

Epiphanius diaconus eccleſiæ Caranes, & locum tenens Thomæ archiepiſcopi Sardiniæ dixit: Clariſſimam orthodoxiæ definitionem, & ſanctorum apoſtolorum traditionem, relatio ad pios & Chriſtum amantes noſtros imperatores a beatiſſimo papa veteris Romæ Hadriano miſſa, in præcedenti lectione clare explicavit. Quin etiam idem docuit epiſtola ad beatiſſimum univerſalem patriarcham Taraſium miſſa. Ob id & ego his omnibus aſſentior, & recto corde adhæreo, venerorque & adoro, quæ a multis ſæculis traditæ ſunt in eccleſia, venerandas & ſanctas imagines. Qui vero his contradicit, cum tamquam hæreticum conſentien- C tem averſor, & diris devoveo.

Leo presbyter ſanctiſſimæ eccleſiæ Conſtantinopoleos, locum tenens Sidæ metropolis, dixit: Juxta lectas ſynodicas epiſtolas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, ſanctas & venerandas imagines recipio, quoniam hæc vetuſtiſſima traditio eſt: qui vero aliter ſentiunt, anathematizo.

Nicolaus præſes manſionis Apræ, & locum tenens Tyanenſium metropoleos, dixit: Venerandas imagines, & juxta veterum traditionem, & juxta ſynodicas literas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, recipio: eos vero qui aliter credunt, anathematizo.

Conſtantinus ſanctiſſimus Gangrorum epiſco- D pus dixit: Juxta lectam relationem ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, & priſcam patrum traditionem, venerandas imagines recipio; & qui idem ſibi faciendum non exiſtimant, anathemate devoveo.

Nicetas ſive Victor ſanctiſſimus epiſcopus Claudiopoleos, dixit: Juxta ſynodicas literas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, venerandas imagines ex traditione priſca recipio: qui ſecus faxint, anathemati ſint obnoxii.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myron Lyciæ dixit: Juxta ſynodicas epiſtolas lectas, ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ miſſas, credo, ſicque confiteor, adoro & amplector venerandas imagines: & qui diverſum ſta- E tuunt, anathematizo & averſor.

Theophylactus diaconus & exarchus, locum tenens metropoleos Cariæ, dixit: Juxta ſynodicas literas Hadriani ſanctiſſimi papæ Romæ veteris confiteor: eos vero qui ſecus ſentiunt, anathemate percello.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Synnadon dixit: Juxta tenorem literarum ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ miſſarum confiteor, & juxta priſcam traditionem ſanctas & venerandas imagines recipio: qui vero non itidem ſentiunt, anathemate percutio.

ono što je tokom mnogih vjekova tradicija u crkvi, a to su poštovane i svete ikone. Onoga koji suprotno tome govori, kletvama proklinjem i odvraćam se od njega kao od istomišljenika jeretičkog.

Leon, prezviter presvete Konstantinopoljske crkve, koji predstavlja mitropoliju u Sidi, reče: U skladu sa pročitanim saborskim poslanicama Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, prihvatam svete i poštovane ikone, budući da je to najstarije predanje: one, koji drugačije misle, anatemišem.

Nikola, nastojatelj manastira Apre, predstavnika mitropolije Tijane, reče: Klanjanje ikonama i prema starom predanju i prema sabornim poslanicama Hadrijana presvetog pape Rima, prihvatam; a one koji drugačije vjeruju anatemišem.

Konstantin, presveti episkop Gangra, reče: U skladu sa pročitanom poslanicom presvetog pape staroga Rima, Hadrijana i starom predanju, prihvatam klanjanje ikonama; a one, koji smatraju da to ne treba da čine, anatemom proklinjem.

Nikita, ili *Viktor*, presveti episkop Klaudiopolja, reče: U skladu sa saborskim pismom Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, prihvatam klanjanje ikonama prema starom predanju: one koji bi drugačije činili, neka su anatemisani i prokleti.

Teodor, presveti episkop Miron Likije, reče: U skladu sa saborskim poslanicama poslatim od Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, koje su pročitane, vjerujem i tako ispovijedam, klanjam se i cjelivam poštovane ikone: od onih koji drugačije smatraju odvraćam se i anatemišem ih.

Teofilakt, đakon i egzarh, predstavnik mitropolije Karije, reče: U skladu sa saborskim pismom Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, ispovijedam: one pak, koji drugačije misle, anatemišem.

Mihailo, presveti episkop Sinada, reče: Ispovijedam u skladu sa sadržajem pisma poslatog od Hadrijana, presvetog pape staroga Rima i u skladu sa starim predanjem prihvatam poštovanje ikona; one koji drugačije misle anatemišem.

Evstatije, presveti episkop Laodikeje, reče: Onako kao što je u već pročitanom saborskom pismu Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, ispovijedam i na isti našin prihvatam poštovanje ikona, u skladu sa starim predanjem: one koji su protiv toga proklinjem.

Anastasije, episkop Nikopolja, u starom Epiru, reče: Ispovijedam u skladu sa saborskim poslanicama Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, prihvatam i poštujem ikone i to u skladu sa starim učenjem; a od onoga, ko bi činio drugačije, odvraćam se kao od jeretika.

Hristofor, presveti episkop Fasida, reče: Onako kako već pročitano saborsko pismo Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, kaže, tako i ja ispovijedam i prihvatam klanjanje ikonama prema starom učenju; anatemišem one koji tako ne čine.

Grigorije, prezviter one crkve svetih Apostola koja se nalazi u blizini Konstantinopolja, i predstavnik mitropolije Mocesa, reče: U skladu sa saborskim pismom presvetog pape staroga Rima Hadrijana i u skladu sa starim predanjem prihvatam klanjanje presvetim ikonama; onoga ko se od njih okreće, osuđujem anatemom.

Vasilije, episkop Sileja, reče: Prema starom crkvenom predanju i saborskom pismu presvetog pape staroga Rima Hadrijana, ispovijedam vjeru i prihvatam i poštujem klanjanje svetim ikonama; one koji to odbijaju anatemišem.

Teodor, presveti episkop Katane izjasnio se istim mišljenjem.

Manuil, presveti episkop Adrianopolja u Trakiji izjasnio se istim mišljenjem.

Maurijan, presveti episkop Pompejipolja, izjasnio se istim mišljenjem.

Kirilo zamjenik presvetog episkopa Gotije izjavio je da je istog mišljenja.

Teodor, presveti episkop Bizije, izjavio je da je istog mšljenja.

Jovan, presveti episkop Tauromenije, izjavio je da je istog mišljenja.

Grigorije, prezviter, predstavnik episkopije u Smirni, izjavio je da je istog mišljenja.

Gaudioz, episkop Mesane na Siciliji itd.

A Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Laodiceæ dixit: Quemadmodum literæ ſynodicæ jam lectæ ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ, ſic confiteor, & eodem modo recipio venerandas imagines, juxta veterum traditionem: repugnantes vero execror. ANNO CHRISTI 787.

Anaſtaſius epiſcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Juxta ſynodicas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ confiteor, recipio, & adoro venerandas imagines, idque juxta priſcam doctrinam: qui vero ſecus faxint, averſor ut hæreticos.

Chriſtophorus ſanctiſſimus Phaſidos epiſcopus dixit: Quemadmodum literæ ſynodicæ Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ jam lectæ tra-
B dunt, ſic confiteor, & venerandas imagines juxta priſcam doctrinam recipio; anathematizo autem qui ita non faciunt.

Gregorius presbyter ejus, quæ eſt prope Conſtantinopolim, ſanctorum apoſtolorum eccleſiæ, & locum tenens metropoleos Moceſi, dixit: Juxta literas ſynodicas ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, & juxta priſcam traditionem venerandas imagines recipio: qui eas averſantur, condemno anathemate.

Baſilius epiſcopus *Sylæi dixit: Juxta tradi- * Silei.
tionem veterem eccleſiæ & literarum ſynodicarum ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani confiteor, & recipio & adoro venerandas & ſanctas imagines: qui vero reſpuunt hoc, ana-
C thematizo.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes pronunciavit in eamdem ſententiam.

Manuel ſanctiſſimus epiſcopus Adrianopoleos Thraciæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Maurianus ſanctiſſimus epiſcopus Pompejopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum ſanctiſſimi epiſcopi Gothiæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Byzies in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Tauromeniæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Gregorius presbyter locum retinens epiſco-
D patus Smyrnes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Gaudioſus epiſcopus Meſſanæ Siculus, &c.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Apameæ Bithyniæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Germion, &c.

Joannes diaconus & locum retinens Apoſtolopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Panormi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Arcadiopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Bibonum &c. locum tenens Leontopoleos, &c.

Siſinnius epiſcopus ſanctiſſimus Parii in eam-
E dem ſententiam pronunciavit.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Leontinæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus Mileti, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Proconneſi, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Taurianes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus *Adria- * Andriacæ vel Adriæ.
ces in eamdem ſententiam pronunciavit.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Methymnes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theotimus ſanctiſſimus epiſcopus Crotonum in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leon

Evstratije, presveti episkop Apameje u Bitiniji izjavio je da je istog mišljenja.
Petar, presveti episkop Germija itd.
Jovan, đakon i predstavnik (mitropolije) Apostolopolja, izjavio je da je istog mišljenja.
Teodor, presveti episkop Panorma izjasnio se da je istog mišljenja.
Jovan, presveti episkop Arkadiopolja, izjavio je da je istog mišjenja.
Stefan, presveti episkop Bibona itd. predstavnik (mitropolije) Leontopolja itd.
Sisinije, presveti episkop Parija, izjavio je da je istog mišljenja.
Konstantin, presveti episkop Leontine, izjavio je da je istog mišljenja.
Epifanije, presveti episkop Mileta, itd.
Nikita, presveti episkop Prokonesa, itd.
Teodor, presveti episkop Taurijane, izjavio je da je istog mišljenja.
Hristofor, presveti episkop Adriace/Andriace/Adrije, izjavio je da je istog mišljenja.
Evstratije, presveti episkop Metinimne, izjavio je da je istog mišljenja.
Teotim presveti episkop Krotona, izjavio je da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Hijosa, itd.
Vasilije, presveti episkop Nesija itd.
Jovan, presveti episkop Apra, itd.
Ignatije, presveti episkop Prijene, itd.
Teofilakt, presveti episkop Kipsela/Kipsala, izjavio je da je istog mišljenja.
Teodor, presveti episkop Trofeja, izjavio je da je istog mišljenja.
Stefan, presveti episkop Sugda/Suida, izjavio je da je istog mišljenja.
Sergije, presveti episkop Nikotera, itd.
Grigorije, prezviter, predstavnik (mitropolije) Nikopolitanske, izjavio je da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Mesembrije, itd.
Teodosije, presveti episkop Amorija, itd.
Kirijak, presveti episkop Drizipara, itd.
Galata prezviter, predstavnik (mitropolije) Regija, itd.
Teodosije, presveti episkop Nise, itd.
Georgije, presveti episkop Kamulijana, izjavio je da je istog mišljenja.
Soterih, presveti episkop Cicesa/Ciscisa, itd.
Konstantin, presveti episkop Mastaura, izjavio je itd.
Georgije, presveti episkop Briula, itd.
Jovan, presveti episkop Nise, itd.
Vasilije, presveti episkop Magnezije, itd.
Sava, presveti episkop Ageja, itd.
Grigorije, presveti episkop Paleopolja, izjavio je itd.
Vasilije, presveti episkop Magnezije, koja se nalazi na Meandru, izjavio je itd.
Teofan, presveti episkop Koloje, itd.
Leon, presveti episkop Algiza, itd.
Nikodim, presveti episkop Evgaza, izjavio je itd.
Likast, presveti episkop Barila, itd.
Teofilakt, presveti episkop Hipepa, izjavio je itd.
Teofan, presveti episkop Lebeda, izjavio je itd.
Stratonik, presveti episkop Kime, itd.
Kozma, presveti episkop Mirine, itd.
Olbijan, presveti episkop Eleje, itd.
Pardo, presveti episkop Pitane, itd.
Vasilije, presveti episkop Pergama, itd.

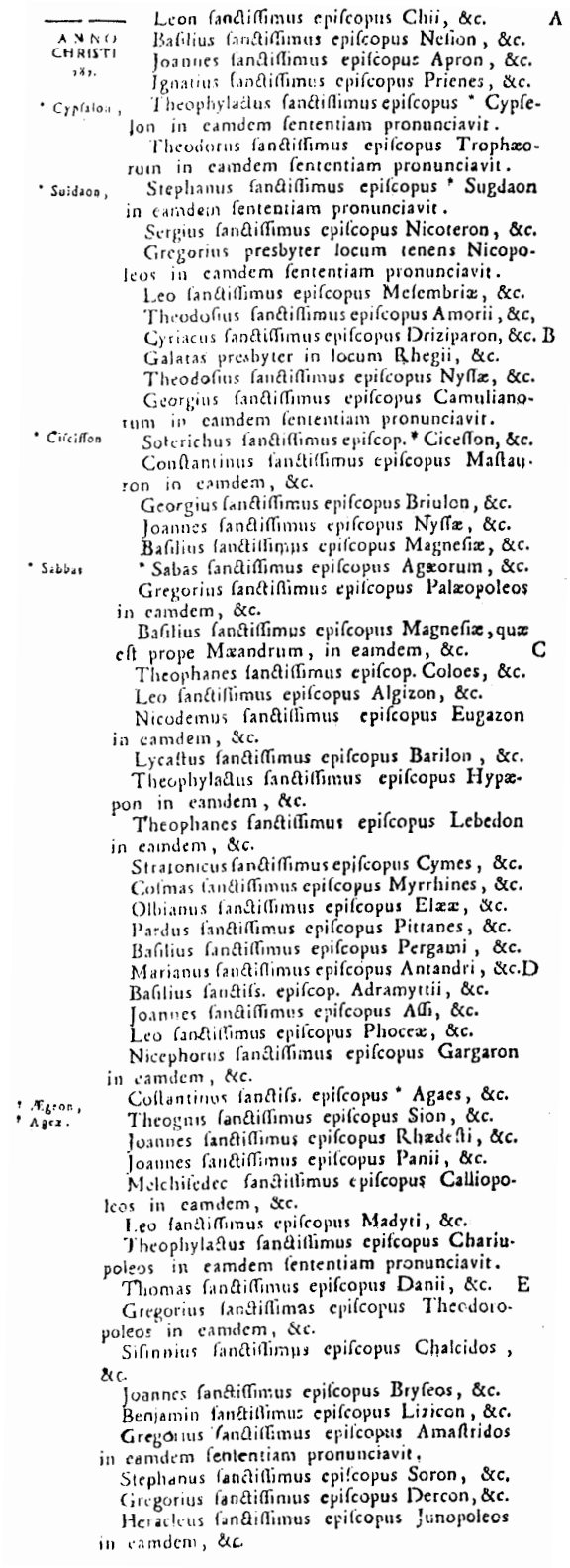

——— Leon ſanctiſſimus epiſcopus Chii, &c. A
ANNO CHRISTI 787. Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Neſion, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Apron, &c.
Ignatius ſanctiſſimus epiſcopus Prienes, &c.
* Cypſalon, Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus * Cypſelon in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Trophæorum in eamdem ſententiam pronunciavit.
* Suidaon, Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus * Sugdaon in eamdem ſententiam pronunciavit.
Sergius ſanctiſſimus epiſcopus Nicoteron, &c.
Gregorius presbyter locum tenens Nicopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Meſembriæ, &c.
Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Amorii, &c,
Cyriacus ſanctiſſimus epiſcopus Driziparon, &c. B
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Camulianorum in eamdem ſententiam pronunciavit.
* Ciſciſſon Soterichus ſanctiſſimus epiſcop. * Ciceſſon, &c.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Maſtauron in eamdem, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Briulon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Magneſiæ, &c.
* Sabbas * Sabas ſanctiſſimus epiſcopus Agæorum, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Palæopoleos in eamdem, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Magneſiæ, quæ eſt prope Mæandrum, in eamdem, &c. C
Theophanes ſanctiſſimus epiſcop. Coloes, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Algizon, &c.
Nicodemus ſanctiſſimus epiſcopus Eugazon in eamdem, &c.
Lycaſtus ſanctiſſimus epiſcopus Barilon, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Hypæpon in eamdem, &c.
Theophanes ſanctiſſimus epiſcopus Lebedon in eamdem, &c.
Stratonicus ſanctiſſimus epiſcopus Cymes, &c.
Coſmas ſanctiſſimus epiſcopus Myrrhines, &c.
Olbianus ſanctiſſimus epiſcopus Elææ, &c.
Pardus ſanctiſſimus epiſcopus Pittanes, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Pergami, &c.
Marianus ſanctiſſimus epiſcopus Antandri, &c. D
Baſilius ſanctiſſ. epiſcop. Adramyttii, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Aſſi, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Gargaron in eamdem, &c.
† Ægeon, * Agex. Conſtantinus ſanctiſſ. epiſcopus * Agaes, &c.
Theognis ſanctiſſimus epiſcopus Sion, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Rhædeſti, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Panii, &c.
Melchiſedec ſanctiſſimus epiſcopus Calliopoleos in eamdem, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Madyti, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Chariupoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Thomas ſanctiſſimus epiſcopus Danii, &c. E
Gregorius ſanctiſſimas epiſcopus Theodoropoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Chalcidos, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Bryſeos, &c.
Benjamin ſanctiſſimus epiſcopus Lizicon, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Amaſtridos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Soron, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Dercon, &c.
Heracleus ſanctiſſimus epiſcopus Junopoleos in eamdem, &c.

Marian, presveti episkop Antandra, itd.
Vasilije, presv. episk. Adramitija, itd.
Jovan, presveti episkop Asa, itd.
Leon, presveti episkop Fokeje, itd.
Nikifor, presveti episkop Gargara, izjavio je itd.
Konstantin, presv. episkop Agaje/Egeja/Ageje, itd.
Teognid, presveti episkop Siona, itd.
Jovan, presveti episkop Redesta, itd.
Jovan, presveti episkop Panija, itd.
Melhisedek, presveti episkop Kaliopolja, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Madita, itd.
Teofilakt, presveti episkop Hariupolja, izjavio je da je istog mišljenja.
Toma, presveti episkop Danija, itd.
Grigorije, presveti episkop Teodoropolja, izjavio je itd.
Sisinije, presveti episkop Halkide, itd.
Jovan, presveti episkop Brise, itd.
Venijamin, presveti episkop Lizika, itd.
Grigorije, presveti episkop Amastrida, izjavio je itd.
Stefan, presveti episkop Sora, itd.
Grigorije, presveti episkop Derka, itd.
Iraklije, presveti episkop Junopolja, izjavio je itd.
Konstantin, presveti episkop Heliopolja, izjavio je itd.
Antonije, presveti episkop Trezena, izjavio je itd.
Nikita, presveti episkop Nakolije, itd.
Petar, presveti episkop Aspone, itd.
Sinesije, presveti episkop Kine, itd.
Sinesije, presveti episkop Anastasiopolja, itd.
Evstatije, presveti episkop Sola, izjavio je itd.
Teodor, presveti episkop Citutija/Cikutija (umesto Citija, izjavio je itd.
Vasilije, presveti episkop Trimitunta /Tremetunta, izjavio je itd.
Aleksandar, presveti episkop Amatunta, izjavio je itd.
Mihailo, presveti episkop Melitupolja, izjavio je itd.
Sisinije, presveti episkop Adranije, itd.
Teodor, presveti episkop Germe, itd.
Grigorije, presveti episkop Adrijanitera, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Pemanija itd.
Simeon, presveti episkop Oce, itd.
Jovan, presveti episkop Lampsaka, itd.
Nikita, presveti episkop Ilija. Itd.
Leon, presveti episkop Troade itd.
Teodor, presveti episkop Abida, itd.
Anastasije, presveti episkop Tripolija, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Trakula, itd.
Stefan, presveti episkop Sal(on)a, itd.
Jovan, presveti episkop Avalona, itd.
Stefan, presveti episkop Silanda, itd.
Nikola, presveti episkop Perikomata, izjavio je itd.
Jovan, presveti episkop Seta, itd.

ACTIO II.

A Constantinus sanctissimus episcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
Antonius sanctissimus episcopus Trœzenes in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Nacoliæ, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Aspones, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Cynes, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Anastasiopoleos, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Solorum in eamdem, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus * * Citutii in eamdem, &c.
Basilius sanctissimus episcopus * Trimithunton in eamdem, &c.

* Cicutii.
* Pro, Cilii. H.
* Thremethunton,

B Alexander sanctissimus episcopus Amathunton in eamdem &c.
Michael sanctissimus episcopus Melitupoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Adranias, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Germes, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Adrianitheron in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon sanctissimus episcopus Oces, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Ilii, &c.
Leo sanctissimus episcopus Troados &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Abydi, &c.
Anastasius sanctissimus episcopus Tripoleos
C in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Traculon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Salon, &c,
Joannes sanctissimus episcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Silandi, &c,
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatos in eamdem, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Sethon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Liparon, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Meoniæ in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Stratonices in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
D Michael sanctissimus episcopus Troalon, &c.
Gregorius sanctiss. episcopus Gordon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Daldes, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Hyrcanes in eamdem, &c.
Josephus sanctissimus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsareæ in eamdem, &c.
Davidus sanctissimus episcopus Helenupoleos in eamdem, &c.
Cyron sanctissimus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsareæ Bithyniæ in eamdem sententiam pronuncia-
E vit.
Georgius sanctissimus episcopus Basilinupoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Aristes, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus * Adranes, &c.
Basilius in locum Dascylii in eamdem, &c.
Christophorus sanctissimus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus Meles, &c.
Neophytus sanctissimus episcopus Gordoserbon, &c.
Leo sanctissimus episcopus Linoes, &c.

* Adranes Thraciæ,

Joan-

Vasilije, presveti episkop Lipara, itd.
Teofan, presveti episkop Meonije, izjavio je itd.
Mihailo, presveti episkop Siratonike, izjavio je itd.
Likast, presveti episkop Filadelfije, izjavio je itd.
Mihailo, presveti episkop Troala, itd.
Grigorije, presv. episkop Gorda, itd.
Jovan, presveti episkop Dalde, itd.
Evstatije, presveti episkop Hirkane, izjavio je itd.
Josif, presveti episkop Atalije, itd.
Zaharija, presveti episkop Jerocezareje, izjavio je itd.
David, presveti episkop Helenupolja, izjavio je itd.
Kiron, presveti episkop Lofa, itd.
Teofilakt, presveti episkop Apolonijade, itd.
Konstantin, presveti episkop Cezareje u Bitiniji, izjavio je da je istoga mišljenja.
Georgije, presveti episkop Vasilinupolja, itd.
Leon, presveti episkop Ariste, itd.
Nikifor, presveti episkop Adrane/Adrane u Trakiji, itd.
Vasilije, predstavnik (mitropolije) u Dasciliju, izjavio je itd.
Hristofor, presveti episkop Cerafene, izjavio je da je istog mišjenja.
Nikita, presveti episkop Mele, itd.
Neofit, presveti episkop Gordoserva, itd.
Leon, presveti episkop Likoje, itd.
Jovan, presveti episkop Etena, itd.
Konstantin, presveti episkop Zela, itd.
Grigorije, presveti episkop Sinope, reče: Onako kako su nam u nasljeđe ostavili oni koji su bili svjedoci očevici Logosa i od njih su bili poučeni naši sveti Oci, te tako, još ubjeđeniji onim što sadrže pisma Hadrijana, presvetog pape staroga Rima, upućena našim presvijetlim gospodarima, i vaseljenskom patrijarhu Tarasiju, tako vjerujem, tako ispovijedam i toga se držim do svog posljednjeg daha i klanjaću se svetim ikonama i poštovaću ih; a one, koji ne misle tako, proklinjem anatemom.

Konstantin, presveti episkop Sasima, reče: U skladu sa pročitanim saborskim pismima presvetog Hadrijana, pape staroga Rima, i ja ispovijedam vjeru, vjerujem, poštujem i prihvatam klanjanje svetim ikonama, što je po našem predanju; one, koji se ne slažu, kletvama proklinjem.

Nikita, presveti episkop Dadibra, itd.
Teofil, presveti episkop Plusijada, izjavio je itd.
Nikita, presveti episkop Adrijanupolja izjavio je itd.
Jovan, presveti episkop Pontske Herakleje izjavio je itd.
Konstantin, presveti episkop Gracije, itd.
Nikita,[*] presveti episkop Ruzeja/ Rizeja/Rozeja, itd.
Nikifor, presveti episkop Klaneja, itd.
Leon, presveti episkop Troknada, itd.
Anastasije, prepodobni episkop Pataraha, izjavio je itd.
Georgije, presveti episop Nisoja, itd.
Teodor, presveti episkop Pimijara, izjavio je itd.
Nikodim, presveti episkop Didima, izjavio je itd.
Georgije, presveti episkop Unijanda/Vivanda, umjesto Enijandi, itd.

[*] (Arhi)episkop Risna.

ACTIO II.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Etennon, &c. A
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Zelon, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Sinopes dixit : Quemadmodum tradiderunt nobis qui ab initio oculati teſtes verbi fuerunt, quique ab ipſis imbuti ſunt ſancti noſtri patres, ita quoque certior factus in literis ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ, & ad ſereniſſimos & piiſſimos dominos noſtros, & ad ſanctiſſimum & univerſalem patriarcham Taraſium miſſis, contineri, ſic credo & ſic confiteor, ſicque teneo & tenebo ad extremum uſque animæ ſpiritum, veneraborque & adorabo honorabiles, venerandas & ſacras imagines : qui vero ita non ſentiunt, aut confitentur, eos B anathemate execror.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Saſimon dixit : Juxta prælectas ſanctiſsimi Hadriani papæ veteris Romæ ſynodicas literas, ſic confiteor, credo, adoro, & recipio ſanctas & venerandas imagines, ex veteri eccleſiæ traditione : qui vero diſſentiunt, eos diris devoveo.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Dadybron, &c.

Theophilus ſanctiſsimus epiſcopus Pluſiados in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Adrianupoleos in eamdem, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Heracleæ Pon- C ti in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Gratiæ, &c.

* Rhizæi, * Rhozzi, Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus * Ruzæi, &c.

Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Claneon, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Trocnadon, &c.

Anaſtaſius beatiſsimus epiſcopus Patarachon in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Niſſoi, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Pimiaron in eamdem, &c.

Nicodemus ſanctiſsimus epiſcopus Didymon in eamdem, &c.

* Vinandi, * Pro *Oeniandi*. H. Georgius ſanctiſsimus epiſcopus * Uniandi, D &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Candibon, &c.

Stauracius ſanctiſsimus epiſcopus Zenopoleos in eamdem, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Lamiron, &c.

Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Caunon, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Combon, &c.

Petrus ſanctiſsimus epiſcopus Orycandi, &c.

* Phaſelidis, Joannes ſanctiſsimus epiſcopus * Phaſilidos, &c.

* Pro *Sabbas*. H. * Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Cybirres, E &c.

Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Thabon*, &c.

Dorotheus ſanctiſsimus epiſcopus Neapoleos, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Heracleæ, &c.

David ſanctiſsimus epiſcopus Jaſſi, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Mylaſſes, &c.

Sergius ſanctiſsimus epiſcopus Vigiliarum, &c.

* Mygd, * Pro *Myndi*. H. Joannes ſanctiſsimus epiſcopus * Mybdi, &c.

Konstantin, presveti episkop Kandiva, itd.
Stavrakije, presveti episkop Zenopolja, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Lamira, itd.
Stefan, presveti episkop Kauna, itd.
Konstantin, presveti episkop Komba itd.
Petar, presveti episkop Orikanda, itd.
Jovan, presveti episkop Fasilida/Faselida, itd.
Ava/umjesto *Sava*, predstavnik mitropolije Tiosa, itd.
Grigorije, presveti episkop Kibire, itd.
Vasilije, presveti episkop Taba, itd.
Dorotej, presveti episkop Neapolja, itd.
Grigorije, presveti episkop Herakleje, itd.
David, presveti episkop Jasa, itd.
Grigorije, presveti episkop Milase, itd.
Sergije, presveti episkop Vigilija, itd.
Jovan, presveti episkop Mibda/Migda/umjesto Minda, itd.
Stavrikije, presveti episkop Stadije, itd.
Grigorije, presveti episkop Stavronikeje, itd.
Teodosije, presveti episkop Hona, itd.
Mihailo, presveti episkop Heretopa, itd.
Panteleon, presveti episkop Valencije, itd.
Grigorije, presveti episkop Pelta, itd.
Hristofor, presveti episkop Atanasa, izjavio je da je istog mišljenja.
Leontije, presveti episkop Eumenije, itd.
Grigorije, presveti episkop Timena Fera (?), izjavio je da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Tranupolja, itd.
Nicefor, presveti episkop Lunda, itd.
Gregorije, presveti episkop Apije, itd.
Konstantin, presveti episkop Eukarpije, izjavio je da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Aleja, izjavio je itd.
Mihailo, presveti episkop Hijeropolja, izjavio je da je istog mišljenja.
Hristofor, presveti episkop Promisa, izjavio je da je istog mišljenja.
Nikola, presveti episkop Fitije, izjavio je da je istog mišljenja.
Teofilakt, presveti episkop Cinabora, izjavio je da je istog mišljenja.
Niceta, presveti episkop Avgustopolja, izjavio je itd.
Konstantin, presveti episkop Kotieja, izjavio je itd.
Georgije, presveti episkop Medieja, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Docima, izjavio je da je istog mišljenja.
Damijan, presveti episkop Mera, izjavio je da je istog mišljenja.
Teofilakt, ekonom, predstavnik (mitropolije) Ipsa, izjavio je itd.
Stefan, designat Itra, izjavio je da je istog mišljenja.
Jovan, designat Hektorija/umjesto Stektorija, itd.
Konstantin, presveti episkop Amplada, izjavio je itd.
Epifanije, presveti episkop Perta, itd.
Sisinije, presveti episkop Filomelia, izjavio je itd.
Jovan, presveti episkop Siblije, izjavio je da je istog mišljenja.
Mihailo, presveti episkop Papara, izjavio je da je istog mišljenja.
Teodor, presveti episkop Sagalasa/Agalasa, izjavio je itd.

A Stauracius ſanctiſsimus epiſcopus Stadiæ, &c.
Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Stratoniceæ, &c.
Theodoſius ſanctiſsimus epiſcopus Chonon, &c.
Michael ſanctiſsimus epiſcopus Chæretopon, &c.
Pantaleon ſanctiſsimus epiſcopus Valentiæ, &c.
Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Peltarum, &c.
Chriſtophorus ſanctiſsimus epiſcopus Atanaſſi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leontius ſanctiſsimus epiſcopus Eumeniæ, &c.
B Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Timeni ferarum in eamdem ſententiam pronunciavt.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Lundon, &c.
Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Appiæ, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Eucarpiæ in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Aleus in eamdem, &c.
Michael ſanctiſsimus epiſcopus Hierapoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Chriſtophorus ſanctiſsimus epiſcopus Promiſi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Nicolaus ſanctiſsimus epiſcopus * Phytiæ in eamdem ſententiam pronunciavit.
C Theophylactus ſanctiſsimus epiſcopus Cinnabori in eamdem ſententiam pronunciavit.
Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Auguſtopoleos in eamdem, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Cotyæi in eamdem, &c.
Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Mediæi in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus * Docimi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Damianus ſanctiſsimus epiſcopus Meri in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theophylactus œconomus & locum tenens Ipſi in eamdem, &c.
D Stephanus deſignatus Itri in eamdem ſententiam pronunciavit.
Joannes deſignatus * Hectorii, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Ampladon in eamdem, &c.
Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus Perton, &c.
Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Philomelii in eamdem, &c.
Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Sibliæ in eamdem ſententiam pronunciavit.
Michael ſanctiſsimus epiſcopus Papparon in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Sagalaſſi in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Apameæ, quæ eſt Ciboti, in eamdem, &c.
E Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Conanes in eamdem, &c.
Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.
Marianus ſanctiſsimus epiſcopus Magydon in eamdem, &c.
Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Phlogon in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Andidon in eamdem ſententiam pronunciavit.
Manzo ſanctiſsimus epiſcopus Pracanon in eamdem ſententiam pronunciavit.

ANNO CHRISTI 787.

* Pythiæ,

* Docimii,

* Pro Stectorii. H.

* Agalaſſi

Nn Theo-

Sisinije, presveti episkop Apameje, koja je u Cibotu, izjavio je itd.
Konstantin, presveti episkop Konane, izjavio je itd.
Leon, ekonom i predstavnik (mitropolije) Sozopolja, itd.
Marian, presveti episkop Magida, izjavio je itd.
Nikifor, presveti episkop Floga, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Andida, izjavio je da je istog mišljenja.
Manzon, presveti episkop Prakana, izjavio je da je istog mišljenja.
Teodor, presveti episkop Germanikopolja, izjavio je itd.
Eustatije, presveti episkop Cilindera, izjavio je itd.
Zaharija, presveti episkop Trapezupolja, izjavio je itd.
Sisinije, presveti episkop Musbada, izjavio je itd.
Eustatije, presveti episkop Lama, itd.
Stefan, presveti episkop Filadelfije, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Sibila, itd.
Teodor, presveti episkop Tiberiupolja, izjavio je da je istog mišljenja.
Jovan, presveti episkop Azana, itd.
Vasilije, presveti episkop Dionisupolja, izjavio je itd.
Manuel, presveti episkop Nikopolja, izjavio je da je istog mišljenja.
Jovan, prezviter iz poslanstva Kolone, itd.
Eustratije, presveti episkop Debelta itd.
Teodor, presveti episkop Bulgarofiga, izjavio je itd.
Georgije, presveti episkop Plutinopolja, izjavio je itd.
Vasilije, presveti episkop Perberisa, izjavio je da je istog mišljenja.
Mihailo, presveti episkop Pamfila/Pamfilije, itd.
Ruben, presveti episkop Skopela itd.
Sifnije, presveti episkop Karele, itd.
Petar, presveti episkop Monembasije, itd.
Gabrijel, presveti episkop Egine, itd.
Leon, presveti episkop Portma, itd.
Dardan, presveti episkop Dobra, itd.
Andronik, presveti episkop Leontopolja, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Sebaste, itd.
Nikita, presveti episkop Halikarnasa, izjavio je itd.
Leon, presveti episkop Koridala, itd.
Teodor, presveti episkop Krema, itd.
Konstantin, presveti episkop Hadrijane, izjavio je itd.

Sveti sabor reče: Pravedno je da se izjasne i poštovani monasi.

Poštovani monasi rekoše: Ako tako nalaže red, i mi ćemo se izjasniti, kako zapovijedate.

Sava, prepodobni monah, iguman (manastira) Studija/ Studita, reče: U skladu sa predanjem, potvrđenim tokom mnogo vjekova i neprikosnovenom vjerom, koju su nam u nasljeđe predali apostoli, proroci i učitelji Crkve; osim toga, i u skladu sa poslanicom, koju je prepodobni i apostolski papa Hadrijan uputio našim blagočestivim Hristoljubivim vladarima i Tarasiju vaseljenskom patrijarhu, koja je bljeskom vjere zaslijepila naše oči i zaglušila naše uši, i ja ispovijedam i vjerujem.

Grigorije, prepodobni monah i predstavnik svetog Sergija, reče: U skladu sa starim predanjem i kanonima uspostavljenim prije mnogo vjekova, koje je nam je velika Crkva Božija rukom prepodobnih i preslavnih apostola ostavila u nasljeđe, koju su sačuvali svi pobožni i sveti

—— —— Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Germani- A
ANNO CHRISTI 787. copoleos in eamdem, &c.
Euſtathius ſanctiſsimus epiſcopus Cilindreos in eamdem, &c.
Zacharias ſanctiſsimus epiſcopus Trapezupoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Musbadon in eamdem, &c.
Euſtathius ſanctiſsimus epiſcopus Lamon, &c.
Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Sibyllon, &c.
Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Tiberiupoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Azanon, &c. B
Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Dionyſupoleos in eamdem, &c.
Manuel ſanctiſsimus epiſcopus Nicopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Joannes presbyter ex commiſſo Coloneæ, &c.
Euſtratius ſanctiſsimus epiſcopus Debelti, &c.
Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Bulgarophygi in eamdem, &c.
Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Plutinopoleos in eamdem, &c.
Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Perbereos in eamdem ſententiam pronunciavit.
* Pamphyliæ, Michael ſanctiſsimus epiſcopus * Pamphyli, C &c.
Ruben ſanctiſsimus epiſcopus Scopeli, &c.
Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Carelles, &c.
Petrus ſanctiſsimus epiſcopus Monembaſiæ, &c.
Gabriel ſanctiſsimus epiſcopus Æginæ, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Porthmi, &c.
Dardanus ſanctiſsimus epiſcopus Dobron, &c.
Andronicus ſanctiſsimus epiſcopus Leontopoleos in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Sebaſtæ, &c.
Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Halicarnaſſi in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Corydalon, &c. D
Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Cremon, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Hadrianes in eamdem, &c.
Sancta ſynodus dixit: Æquum eſt, ut & venerabiles monachi pronuncient.
Venerabiles monachi dixerunt: Si ordo ita exigit, pronunciabitur a nobis ut mandatis.
* Studii ſeu Studiorum Sabas venerabilis monachus, præfectus * ſtudiorum, dixit: Juxta priſcam traditionem jam a multis ſæculis approbatam, & ſecundum irreprehenſibilem a ſanctis apoſtolis, prophetis & eccleſiaſticis doctoribus traditam fidem: præterea ſecundum epiſtolam a beatiſsimo & apoſtolico papa Hadriano ad pios Chriſti a- E mantes noſtros reges, & Taraſium univerſalem patriarcham miſſam, quæ oculos noſtros & aures fulgore fidei perſtrinxit, confiteor & credo.
Gregorius venerabilis monachus & præſes ſancti Sergii dixit: Juxta priſcam traditionem, & ante multa ſæcula legislationem, quæ in magna Dei eccleſia per manus beatorum & præclarorum apoſtolorum tradita eſt, hactenuſque a piis omnibus & ſanctis patribus noſtris & doctoribus eſt obſervata: item juxta ſacrarum ſex ſynodorum traditionem, & lite-

naši Oci; a takođe i u skladu sa predanjem šest svetih sabora i pisma koje je poslao presveti papa staroga Rima Hadrijan, našim pobožnim i Bogu najodanijim carevima, kao i Tarsiju, vaseljenskom patrijarhu, kojim je prosvijetlio um i srce svih nas, vjerujem, propovijedam i ispovijedam i siguran sam da ću sve to slijediti za oproštenje grijehova, ako budem ispravno činio.

Jovan, iguman Pegurija, izjasnio se da ima isto mišljenje.

Simeon, iguman Hore, izjasnio se da ima isto mišljenje.

Evstatije, predstavnik monaha svetog Maksimina, izjavio je da ima isto mišljenje.

Georgije, iguman Perge, izjavio je da ima isto mišljenje.

Simeon, predstavnik Abrahamita, izjavio je itd.

Josif, predstavnik Iraklija, izjavio je itd.

Platon, iguman Sakula/umesto Sakudija, izjavio je itd.

Grigorije, iguman monaha svetog Ijakinta, izjavio je da ima isto mišljenje.

Aras ab apoſtolico & ſanctiſsimo veteris Romæ papa Hadriano ad piiſsimos & Deo devotiſsimos noſtros imperatores, nec non ad Taraſium univerſalem patriarcham miſſas, quibus intellectus cordium noſtrorum illuminatus eſt, credo, prædico, confiteor, certamque fiduciam accipio, me remiſsionem peccatorum, ſi recte egero, conſecuturum. ACTIO II.

Joannes præfectus Pegurii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Simeon præfectus Chores in eamdem ſententiam pronunciavit.

Euſtathius præſes monachorum ſancti Maximini in eamdem ſententiam pronunciavit.

Georgius præfectus Perges in eamdem, &c.

B Simeon præſes Abrahamitarum in eamdem, &c.

Joſeph præſes Heraclei in eamdem, &c.

Plato præfectus * Saculon in eamdem, &c. * Pro Sattadien. H.

Gregorius præſes monachorum ſancti Hyacinthi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Treće zasijedanje
Drugog Nikejskog vaseljenskog sabora:
Episkopi sa Ilirikuma obavezuju se da poštuju ikone

PRIMJERAK SABORSKE POSLANICE TEODORA,
PRESVETOG PATRIJARHA JERUSALIMSKOG

Vjerujemo, presveti oci, onako kako smo vjerovali odvajkada, u jednoga Boga Oca, Sverdržitelja, bespočetnog i vječnog, Tvorca svega vidljivog i nevidljivog. I u jednoga Gospoda Isusa Hrista, Sina Božijeg, jedinorodnog, koji je prije svih vjekova rođen, a ne stvoren, od Boga i Oca, koji ne poznaje drugi početak osim Oca i koji je Njemu samom jednosuštan, svjetlost od svjetlosti, Boga istinotg od Boga istinitog. I vjerujemo u jednoga Svetoga Duha, koji bez kraja ishodi iz Oca, Svjetlost i Boga, Koji se sam po sebi poznaje, koji postoji i istinski postoji, Koji je sa Ocem i Sinom jednovječan, jednosuštan i istoga roda, iste suštine i prirode, koji je na isti način jednosuštan sa istim božanstvom, svetom Trojicom, koji se zajedno sa Ocem i Sinom poštuje i Koji je na istome tronu i sabira se (sa Ocem i Sinom) u jedno božanstvo, u jednu jadinstvenu sabranu silu i verujemo u Trojicu koji bez prožimanja ličnosti i suština i bez razdvajanja čine jedinstvo i slavimo jedinstvo u Trojici. Slavimo Trojicu u tri supstancije, no u jedinstvu božanstva, ali to jedinstvo nije (međusobno) prožeto (sliveno), niti su pak Trojica u svemu razdvojena, nego su jedan u drugom očuvana. Dijele se, naime, samo tako što se supstancije sabiraju, a sabiraju se u različitosti ličnosti, ali čine jedinsvo identičnošću suštine (supstancije) i prirode, nikako ne dopuštajući razdvajanje. Jer Bog je jedan. Stoga se izričito propovijeda i jedno božanstvo i poznaje se u Trojici ličnosti. Ali nije Bog jedna količina božanstva, jedna cjelina, pa zatim podijeljena u tri boga: to je Arijanska jeres; s druge strane, nije ni tako da se jedan Bog pokazuje kao jedna cjelina (svaukupnost), a ne propovijeda se da je u tri ipostasi, nego se govori da su Otac i Sin i Duh Sveti vezani i spojeni u jednu ipostas: to je Sabelijanska jeres. Zbog toga ljudi upućeni u teologiju kažu da mi znamo da je u pitanju sjedinjenje u jedno jedinstveno božanstvo, ali da su Trojica od tri neizmiješane supstancije; niti pak znamo za drugog jednog Boga pored tri ličnosti, niti su tri jednosuštne ličnosti Trojice, koje su Otac, Sin i Duh Sveti, nešto drugo osim jednoga Boga. Zbog toga propovijedamo da su ova Trojica jedan, u Kojima je božanstvo, (ili da istinitije kažemo) zna se da Trojica jesu božanstvo.

Vjerujemo, također, u to da je jedan od iste svete jednosuštne Trojice, Gospod naš Isus Hristos *Koji budući u obličju Božijem, nije smatrao* (kao što kaže apostol) *za otimanje to što je jednak sa Bogom, nego je sebe ponizio uzevši obličje sluge.* Jer je jednosuštan Ocu i izjednačeni prisjednik, koji se u posljednjim vremenima ovaplotio i rodio od svete i bezgrješne Vladičice naše, Bogorodice, primivši umni i razumski dio duše od nas, ne začećem, nego djelovanjem Svetoga Duha. Tako je Bog Logos, proizišavši iz dvije suprotnosti po prirodi savršen Bog, a isto tako i po prirodi savršen čovjek, ne mijenjajući prirodu, niti izgledom ukazujući na svoju osnovu, nego primivši tijelo od svete djeve razborito i umno, tijelo koje je bilo ono što samo po sebi jeste, prišavši po ipostasi, i ne sjedinjen, nedjeljiv, ne mijenjajući svoju božansku prirodu u tjelesnu suštinu (supstanciju), niti pak suštinu (supstanciju) svoga tijela mijenjajući u prirodu svoga božanstva. Jer dvije prirode, nepromjenljivo jedna drugoj prišle u jednu ipostas Boga Logosa, projavljuju jednog Sina i Gospoda našega, vidljivog i nevidljivog, smrtnog i besmrtnog, te tako na isti način opisanog, savršenog Boga i savršenog čovjeka, projavljenog kao savršenog u objema prirodama, pa prema tome poštovanog u dvjema moćima, vrlinama i voljama. Ali ne bi djejstvovao božanski, niti opet čovječanski, da po prirodi nije bio Bog i čovjek. Ispovijedamo da je On budući istinski Bog i istinski čovjek, radi našeg spasenja raspet i da je u tijelu smrt iskusio, da je bio tri dana pogreben,

ACTIO III.

EXEMPLAR SYNODICARUM *literarum Theodori ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymorum.*

ANNO CHRISTI 787.

CRedimus, ſanctiſſimi fratres, quemadmodum a primordio credidimus, in unum Deum Patrem omnipotentem, fine principio exiſtentem & ſempiternum, omnium viſibilium & inviſibilium factorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum, qui ab æterno & expers affectionis genitus ex Deo & Patre, neque aliud initium quam Patrem cognoſcentem, & qui ex ipſo * ſuoſtantiam habet, lumen de lumine, Deum verum e Deo vero. Et in unum ſanctum Spiritum, ſine fine ex Patre procedentem, lumen & Deum, * & ſui ipſius decreti, exiſtentem, & vere exiſtentem, Patri Filioque cœternum, conſubſtantialem, & ejuſdem generis, ejuſdemque ſubſtantiæ & naturæ, eodem modo etiam deitatis ejuſdem Trinitatem conſubſtantialem, eodem honore affectam, & ejuſdem throni exiſtentem, in eamdem deitatem conſummatam, & in unam & communem coactam poteſtatem, ſine perſonali & * ſubſtantiali confuſione & electione Trinitatem in unitate credimus, & unitatem in Trinitate glorificamus. Trinitatem quidem in tribus ſubſiſtentiis, unitatem vero in unitate deitatis, neque unitatem illam confuſam habentem, neque Trinitatem per omnia diviſam, ſed in altera alteram conſervatam. Diviſa eſt enim numerariis ſubſiſtentiis, & numerata perſonalibus alteritatibus, ſed ſubſtantiæ & naturæ identitate unita, & nulla ratione partitionem admittens. Unus enim Deus eſt. Inde etiam divinitas una abſolute prædicatur, & in perſonarum Trinitate cognoſcitur. Et non, in quantum unus Deus, & una deitas, Deus eſt diviſus, & in tres deos partitus: Arianorum enim iſta eſt impietas; neque etiam, in quantum tres unus Deus eſt, & demonſtratur, & tres hypoſtaſes prædicantur, & Pater & Filius & Spiritus ſanctus dicitur, contractus & conjunctus, & in unam ſe hypoſtaſim contrahens: Sabellianorum enim iſta eſt impietas. Quamobrem recte a viris divinarum rerum peritis dictum eſt, unitatem nos ſentire in una & ſingulari deitate, Trinitatem autem in tribus inconfuſis ſubſiſtentiis: nec alium Deum unum præter tres perſonas cognoſcimus, neque tres Trinitatis conſubſtantiales perſonas, quæ ſunt Pater, Filius & Spiritus ſanctus, alium præter unum Deum agnoſcimus. Ob id etiam unum hæc tria, in quibus divinitas, prædicamus, vel (ut verius dicamus) quæ deitas eſt & cognoſcitur.

Credimus etiam in unum ejuſdem ſanctæ conſubſtantialis Trinitatis Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, *Philip. 2.* *Qui in forma Dei exiſtens, non rapinam arbitratus* (ut inquit apoſtolus) *in eo quod ſimilis cum Deo exiſtat, ſed ſeipſum exinanivit, aſſumpta ſervi forma.* Nam Patri exiſtens conſubſtantialis & coæqualis aſſeſſor, in extremis temporibus non dedignatus eſt ex ſancta & immaculata domina noſtra deipara aſſumpta carne, animata anima intellectuali & rationali, ab initio a noſtra maſſa, non ſeminio, ſed opificio per Spiritum ſanctum naſci. Sic ex duobus contrariis progreſſus Deus Verbum, perfectus natura Deus exiſtens, idem perfectus natura homo fuit, non vertens naturam, neque phantaſmate ſimulans diſpoſitionem ſuam, ſed aſſumpta ex ſancta virgine rationaliter & intellectualiter carne, & quæ in * ſeipſo id quod erat ſortita, unitus ſecundum hypoſtaſim, inconfuſus, indiviſus, non naturam * ipſo deitatis ſuæ in carnis ſubſtantiam mutans, neque etiam ſubſtantiam carnis ſuæ in naturam deitatis ſuæ. Duæ enim naturæ immutabiliter in ſe invicem unitæ in una Verbi Dei hypoſtaſi, unum Filium & Dominum noſtrum declarant, viſibilem & inviſibilem, mortalem & immortalem, eodem modo * deſcriptum, perfectum Deum & perfectum hominem, perfectum in duabus naturis declaratum, & in duabus poteſtatibus & virtutibus & voluntatibus adoratum. Non enim operatus eſt divine, neque rurſus humaniter, niſi natura ſuiſſet Deus & homo. Hunc vere Deum exiſtentem & hominem confitemur, propter noſtram ſalutem crucifixum, & mortem in carne guſtaſſe, tribus etiam diebus in ſepulcro receptum, reſurgentem a mortuis propriæ deitatis potentia, deprædantem infernum, & eos qui a principio captivi tenebantur, liberantem, in cælum aſcendentem, & a dextera Patris ſedentem, venturum, juxta incorporeorum vocem ad apoſtolos, in ſecunda præſentatione judicare vivos & mortuos. Confitemur etiam & a mortuis in extremo die per vocem archangelicæ tubæ reſurrectionem, & omnium qui vixerunt, ſive bene, ſive male, ex juſto Dei noſtri Jeſu Chriſti judicio retributionem & vitam æternam venturam, neque finem habituram. Suſcipimus autem & ex animo amplectimur & amamus ſex ſacras & univerſales ſynodos, quæ ex Spiritu ſancti inſtinctu contra omnes hæreſes quæ in diverſis locis & temporibus fuerunt, congregatæ ſunt, quas ſane omnes excellenter univerſæ, quæ ſunt ſub ſole, eccleſiæ prædicant, earumque rectis & a Deo inſpiratis dogmatibus ſeipſos confirmant, rejicientes quos ipſæ rejiciunt, recipientes vero quos illæ recipiunt.

Et prima quidem in Nicæa congregatis trecentis decem & octo patribus, propter Arii, cognomento inſani, hæreſim extirpandam, ejuſque corruptrices animarum blaſphemias: qui ſublatam cupivit unam illam & inconfuſam deitatem, Patris etiam creationem Filium inani ſua garrulitate prædicabat, negans per Filium etiam cuncta ex nihilo in illud quod ſunt, producta. Damnavit etiam eadem ſynodus omnes qui cum illo erant ejuſdem ſententiæ. Hæc eadem perſancte conſtituit Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ante cuncta ſæcula ex Patris ſubſtantia & hypoſtaſi, ante tempora ſine deflexu generatum, præterea Patri conſubſtantialem, & ſancto quoque Spiritui. Atque hæc per ſymbolum, ſive rectam fidem confeſſa eſt.

Secunda vero in Conſtantinopoli, convenientibus centum quinquaginta patribus, congregata eſt contra πνευματομάχους Macedonium, & eos qui a partibus ejus ſtabant Deo odibiles Semianos. Hæc ſancta ſynodus Spiritum ſanctum ducem & ductorem nacta, declaravit ex Patre ante tempora & perpetuo Spiritum ſanctum egreſſum habuiſſe: præterea Patri & Filio conſubſtantialem, coadoratum & conglorificatum: Eos vero qui blaſphemias fuderunt in Paracletum, veluti non ſimul proceſſiſſet, execrationibus infinitis devoverunt. Sed & cum his inſanum Apollinarium, qui & Servatorem, hominem ſine mente, ipſe demens blaſphemavit.

Tertia, quæ in Epheſo prior ex ducentis patri-

* ſubſiſtentiam

* al. & ipſum per ſe cognitum,

* ſubſiſtentiali

* ſ. circumſcriptum eundem & incircumſcriptum

da je vaskrsao iz mrtvih silom sopstvenog božanstva, da je oplijenio ad i da je oslobodio one koji bili držani kao sužnji, da se vaznio na nebesa i da sjedi sa desne strane Oca i da će doći, prema riječima apostola i da će po svom drugom dolasku suditi živima i mrtvima. Ispovijedamo da će sudnjega dana zvukom trube ahranđela podići iz mrtvih sve koji su živjeli, bilo dobro, bilo rđavo i na osnovu pravednoga suda Boga našega Isusa Hrista, kao zasluženu nagradu, dobiće vječni život kome neće biti kraja. Prihvatamo i od srca grlimo i volimo šest svetih vaseljenskih sabora, koji su se bili, na podsticaj Svetoga Duha, protiv svih jeresi koje su se pojavile na raznim mjestima i u različito vrijeme, okupili i koje propovijedaju sve crkve pod suncem, i njihovim kanonima, i bogonadahnutim dogmatima same sebe ukrepljuju, jer odbacuju ono što i one same odbacuju i prihvataju ono što i one prihvataju.

I prvi sabor na kome se u Nikeji okupilo 318 Otaca radi iskorjenjivanja Arijeve jeresi, koja je bila poznata kao mahnitost i njegove bogohulnosti koja kvari duše; on je želio da bude uklonjeno ono jedino nesliveno božanstvo i propovijedao svojim ispraznim blebetanjem stvaranje Sina od Oca, pobijajući na taj način sve što je ni iz čega postalo ono što jeste. Taj sabor je osudio i sve njegove istomišljenike. Taj isti sabor je utvrdio da je Gospod naš Isus Hristos prije svih vjekova od supstancije (suštine) i ipostasi Oca nepobitno rođen i da je jednosuštan Ocu, a takođe i Svetome Duhu. I sve se to kroz simvol vjere ispovijeda.

Drugi, pak, sabor u Konstantinopolju, kada se okupilo 150 Otaca, okupio se protiv pnevmatomaha Makedonija i onih od Otaca koji su bili uz njega, a koji su bili Semiarijanci. Ovaj sveti sabor, koji vođen Svetim Duhom, utvrdio je da Sveti duh od Oca prije svih vjekova i neprestano proishodi i da je osim toga Ocu i Sinu jednosuštan, da se jednako poštuje i slavi. A one koji su širili hulu protiv Paraklita, kao da neprestano ne proishodi, prokleli su vječnim prokletstvom. Ali sa ovima i mahnitog Apolinarija, koji je potpuno lud hulio da je Spasitelj čovjek bez razuma.

Treći sabor, prvi u Efesu, na kome se okupilo dvije stotine Otaca, uklonio je i odsjekao bezumlje Nestorija, koji je poštovao čoveka i njegove pristalice zauvijek osudio. A on, zaveden sopstvenom glupošću, blebetao je da je jedan Bog Logos prije svih vjekova, a da se drugi ovaplotio od djeve radi našeg spasenja. Zbog toga je čak i nehotice bio prinuđen da svetoj Trojici pridoda i četvrtu ličnost: ne samo jedinstvo dvije Hristove prirode u dvije ipostasi, nego je Bogorodici promijenio ime u Hristorodica, iako su svi znali da je ona istinski majka Božija, i da je i poslije porođaja i prije porođaja djevstvena i da je po razboritoj i osjećajnoj prirodi uzvišena, slavom i sjajem ovjenčana. Treći sabor od dvije stotine Otaca je, dakle, anatemom uzvratio prokletniku, a njegove gluposti koje kvare duše prokleo, i posvjedočio da jedan Sin od Oca blista prije svih vjekova i da je u posljednje vrijeme od prečiste djeve Bogorodice naše Marije uzeo ljudsku prirodu. Iznio je učenje da je savršeni Bog i savršeni čovjek, propovijedajući da je Bog samoga Boga, to jest, da je jedan i Sin i Hrist i Gospod. Ili, još jednostavnije rečeno, da je ovaploćena jedna priroda Boga Logosa, jer ukazuje na jedinstvo dviju priroda u (jednom) ipostasu. Ustanovio je, takođe, da je ispravno reći i u skladu sa istinom, da je sveta Marija Bogorodica.

Na vrijeme je sazvan i onaj sabor u Halkedonu, na kome je 600 otaca uklonilo onu jeres, koja sjedinjuje dvije Hristove prirode: tu jeres je svojom nerazboritošću prvi uveo bezumni Eutih, usudivši se da odriče dvije prirode bez promjene ujedinjene u jednome Hristu, proglašavajući da postoji jedna priroda na čudesan način sjedinjena od dvije. Stoga, pridobivši onog opakog čovjeka, Dioskora, za svog saborca i zastupnika, razotkriven je kao optužilac pravih dogmata i neprijatelj istine. Ali ovu dvojicu je potpuno uništio sveti četvrti sabor, a njihovo isprazno blebetanje, kao i same inicijatore izložio je strogim anatemama: projavio da su se dvije prirode Hrista našeg istinitog Boga, bez miješanja, nepromjenljivo, nepovratno ujedinjene u jednu ipostas: da je poznato da je On savršen i u božanstvu i kao čovjek, od dvije prirode i u dvije prirode. Osim toga prokleo je i dijeljenje onog opakog Nestorija, te stoga i one koji su pristalice njegove dogme.

ANNO CHRISTI

patribus emicuit, Neſtorii adoratoris hominis velaniam ſuſtulit & abſcidit, ejuſque affectas in perpetuum damnavit. Hic enim ex propria ſtultitia ſeductus, alium ante ſæcula Deum Verbum; alium vero ex virgine pro noſtra ſalute incarnatum nugatus eſt. Ob id etiam nolens coactus eſt Trinitati quartam perſonam ſuperinducere: non ſolum autem unitas duas Chriſti naturas in duas hypoſtaſes, verum etiam nomen hoc Θεοτόκος hoc eſt, deipara, impius iſte adjurans, pro eo Χριστοτόκος, id eſt, Chriſtipara, ſubſtituit, cum omnes cognoſcant eam vere Dei matrem poſt partum & ante partum virginem qualibet intellectuali & ſentibili natura ſuperiorem, gloria & ſplendore ornatam. Hunc igitur tertia ſynodus ducentorum patrum anathemate reddidit execrabilem, illiuſque corruptrices animarum nugas plane deteſtata eſt, unum ex patre filium ante ſæcula ſplendentem, & in extremis temporibus ex immaculata virgine deipara Maria noſtram naturam induente teſtata. Quin etiam docuit perfectum Deum & perfectum hominem, ipſius Filium Dei prædicans, hoc eſt, unum & Filium & Chriſtum & Dominum. Simplicius autem unam naturam Verbi Dei incarnatam, quod indicat duarum naturarum ſecundum hypoſtaſim unitatem. Inſtituit autem proprie dici, & ſecundum veritatem, ſanctam Mariam Θεοτόκον, hoc eſt deiparam.

Tempeſtive & ea quæ in Chalcedone celebrata eſt ſynodus, in qua ſexcenti patres erroneam hæreſim, quæ Chriſti duas naturas confundit, ſuſtulerunt: quam ſane primus inſanus Eutyches per inſipientiam induxit, autus negare duas naturas in uno Chriſto incommutabiliter unitas, unam autem naturam ex duabus extitiſſe compoſitam prodigioſe pronuncians. Hinc Dioſcorum ſceleſtum illum hominem commiſtionem & advocatum nactus, bonorum dogmatum accuſator, & veritatis hoſtis repertus eſt. Sed hos duos ſancta quarta ſynodus ſubvertit, eorum vaniloquas deliriationes ſeveris anathematibus, ipſoſque auctores ſubjecit: duas autem Chriſti veri Dei noſtri naturas, ſine confuſione, incommutabiliter, inconvertibiliter in una ipſius hypoſtaſi uniri prædicavit: perfectum etiam ipſum in deitate & humanitate exiſtere, ex duabus & in duabus naturis cognitum. Præter hæc Neſtorii quoque ſceleſti iſtius diviſionem, ipſumque adeo & qui dogmata illius ſectantur, abrenunciavit.

Deinceps & quinta congregata ſynodus eſt in imperatoria civitate, ex ſexaginta quatuor ſupra centum epiſcopis conſtans. Hæc, Spiritu ſancto duce, priores quatuor ſynodos confirmavit, juſſitque ut harum decretis acquieſceremus, execrans Arium, Neſtorium, Eutychen, Theodorum Mopſueſtienſem, horumque omnium blaſphemias. Præterea Origenem, Evagrium, Didymum, omneſque fabuloſas & gentiles eorum prodigioſas narrationes: Ad hæc epiſtolam, quæ Ibæ cujuſdam nomine ad Marim Perſam circumfertur. His adde Theodoriti commentaria, quæ contra recta duodecim capita beatæ memoriæ Cyrilli conſcripta ſunt.

Poſtquam ſancta ſexta ſynodus, veluti alter ſol, ex ducentis & octoginta novem patribus, in regia civitate locum ſortita illuxit; in qua congregata exiſtens, eos, qui duas ſui juris voluntates & operationes in Chriſti Dei noſtri incarnata œconomia negant, & unam voluntatem, unamque operationem Servatoris noſtri deitatis & humanitatis conſtituunt, anathematizavit: nimirum Sergium, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum dictum Pharan, nec non Polychronium delirantem ſenem, præterea omnes, qui conſtituerunt, conſtituunt, ac conſtituere tentabunt unam voluntatem & operationem duarum Chriſti naturarum. Nam ſi (ut quidam ſapiens inquit) involuntariam & inefficacem humanam Chriſti naturam reliquimus, ubi perfectum illud in humanitate ſervabitur? Igitur duas voluntates & operationes invicem in Chriſti naturis, ut naturaliter loquamur, aptantes, efficiemus ut magnum ſalutaris œconomiæ myſterium manifeſtiſſime appareat.

ACTIO III

His itaque ſex ſacris ſynodis, quas ſolas univerſales agnoſcimus, concorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt: neque aliam, præter has, ſynodum accipimus. Non enim quidquam apoſtolicarum traditionum, nihil etiam patrum legitimarum editionum, quod dubium movere poterat, aut correctione indigebat, omiſſum eſt. Idcirco univerſos hæreticæ improbitatis auctores, ut ſeminis zizaniarum diabolicarum plantatores, animarumque corruptores, a principe peſſimo, Simone (inquam) Mago, uſque ad extremos eorum ſucceſſores, uno (quod ajunt) faſce deinceps ex tota anima anathematizamus. Maxime autem, quos ſex priores ſynodi univerſales damnarunt. Quibus etiam adjicio Severum, Acephalorum & unius naturæ clamantium principem, illiuſque commilitones omnes. Neque iniquum eſt his adjicere Petrum Fullonem, qui ter ſancto hymno adjicere aliquid auſus fuit, impaſſibilique deitati paſſiones affricare tentavit: Quicumque etiam hunc ut ducem ſequuntur. Locales autem ſynodos non averſamur, ſed magis amamus, amplectimur & recipimus, earum etiam divinitus inſpiratas canonicas conſtitutiones, correctiones, & utiles earum legislationes ſumma obſervantia colimus. Apoſtolicas autem eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturaque ſanctorum docetur, recipimus & veneramur: Eos autem ut miniſtros, amicos & filios Dei exiſtentes, honoramus. Honor enim qui a conſervis idem ſenticntibus invicem exhibetur, indicium eſt benevolentiæ erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei & pura Chriſti habitacula, Spirituſque ſancti immaculata ſpecula. Quin etiam *animæ eorum* Sap. 3. *in manu Dei exiſtunt*, ut ſcriptum eſt. Deus enim vita exiſtens, cum ſancti in Dei manu ſint, in vita & lumine neceſſum eſt ut exiſtant. Et ob id, *pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus*. Pſal. 115. Hi viventes in libertate Deo adſtiterunt. Servator noſter Chriſtus fontes ſalutares ſanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, unguentum redolentis ſuavitatis ſcaturientes. Et ut inquit magnus doctor, cui ab immortalitate nomen eſt, martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impartiunt, lepras emundant, tentationes & mœrores ſolvunt. Atque id per Chriſtum, qui in ipſis habitat. Bene etiam pſalmographus cecinit: *Mirabilis* Pſal. 67. *Deus in ſanctis ſuis*. Et iterum: *Sanctis in ter-* Pſal. 15. *ra illius mirificas fecit omnes voluntates ejus in ipſis*. Cum etiam ſanctas imagines reveremur, principio adorantes Dei Verbi propter nos incarnati, Domini noſtri & Servatoris Jeſu Chriſti, qui formam ſervi aſſumpſit, imaginem. Philip. 2. Quamquam ſciamus ipſam imaginem & typum deitatis, quæ cum carne illius immaculata in-

Athanaſium Intelligit.

con-

Zatim se okupio peti sabor u carskome gradu, gdje je bilo 164 episkopa. Ovaj sabor, pod vođstvom Svetoga Duha, potvrdio je prethodna četiri sabora i zapovijedio da se držimo njihovih odluka, proklinjući Arija, Nestorija, Eutiha, Teodora Mopsuestinenta i sve njihove blasfemije. Osim toga Origena, Evagrija, Didima i sve njihove čudne i prazne priče. Uz to i poslanicu koja kruži pod imenom nekog Ibe, upućenu Mar Persi. Ovome dodaj i Teodoritove komentare, koji su napisani protiv 12 poglavlja blaženopočivšeg Kirila.

Potom je šesti sabor od 289 Otaca, baš kao drugo sunce, u carskom gradu svanulo i obasjalo cio kraj; sakupivši se ondje, anatemisao je one koji su poricali dvije posebne volje i dvije energije u ikonomiji ovaploćenja Hrista Boga i tvrdili da postoji jedna volja i jedna energija našeg Spasitelja, božanska i čovječija: anatemisao je Sergija, Pira, Petra, Kira, Honoria, Teodora zvanog Farski, kao i ludog starca Polihronija, osim toga i sve one koji su tvrdili, tvrde i koji će se usuditi da tvrde da je jedna volja i energija svojstvena dvijema Hristovim prirodama. Naime, ako (kao što kaže jedan mudrac) ostavimo bez volje i bez energije čovječiju Hristovu prirodu, čemu će služiti ono savršenstvo u čovječijoj prirodi? Završićemo, dakle, kako bi bilo potpuno očigledna tajna ikonomije spasenja, dvije volje i energije, da kažemo sasvim jednostavno, u Hristovim prirodama međusobno jedna drugu usavršavaju.

I tako na ovih šest svetih sabora, jedinih koje priznajemo kao vaseljenske, pravoslavna vjera je u slozi utvrđena; druge sabore osim ovih ne prihvatamo. Ništa naime od apostolskog predanja i znaničnih otačkih učenja nije propušteno što je moglo da izazove bilo kakvu sumnju, ili potrebu za ispravljanjem. Stoga jednim (kako kažu) srpom iz dna duše anatemišemo sve inicijatore jeretičkog zla, sijače sjemena đavolskog sjemena i uništavaoce duša, počevši od najgoreg, Simona (kažem) Maga, sve do njihovih posljednjih nasljednika. Ali najviše one koji su osudili prethodnih šest sabora. Njima dodajem Severa, prvaka Acefala, koji se zalažu za jednu (Hristovu) prirodu i sve njegove istomišljenike. Nije nepravedno ovima dodati Petra Fulona, koji se usudio nešto da doda presvetoj himni i pokušao da porekne mogućnost stradanja božanstvu koje ne stradava i sve one koji ga kao vođu slijede. Lokalne sabore ne preziremo, već ih još više volimo, grlimo i prihvatamo i njihove bogonadahnute kanonske odluke, ispravke i njihove korisne zakone izuzetno poštujemo. A predanja Apostolske crkve, koji nas uče poštovanju svetinja, prihvatamo i poštujemo. Ukazujemo im počast kao slugama, prijateljima i sinovima Božijim. Jer čast koju saslužitelji koji isto misle jedni drugima ukazuju, znak je ljubavi prema Gospodu. Oni su riznice Božije, čista Hristova obitavališta i Svetoga Duha prečista ogledala. Štaviše, njihove *duše su u ruci Božijoj.* (Knj. Mudrosti 3, 1), kao što je napisano. Jer Bog je život, a kada su u svetoj ruci Božijoj, onda su svakako u životu i svjetlosti. I zbog toga *Časna je pred Gospodom smrt prepodobnih Njegovih.* (Psal. 115, 6) Oni su za života svojevoljno stali uz Boga. Spasitelj naš Hristos ostavio nam je mošti svetitelja kao izvore spasenja, i oni na mnogo načina ulivaju nejakima dobročinstva, točeći miro i odišući miomirisom. I kao što je rekao veliki učitelj, koji nosi ime besmrtnosti (Atanasije), kosti mučenika razgone bolesti, iscjeljuju nejake, slijepima vid vraćaju, leprozne čiste, tjeskobe i iskušenja uklanjaju. I to kroz Hrista koji u njima obitava. Dobro poje psalmopojac: *Divan je Bog u svetima Svojim* (Psal. 67, 36) I na drugom mjestu: *Svetima koji su na zemlji Njegovoj čudesno učini Gospod sve volje svoje u njima.* (Psal 15, 6) A kada poštujemo svete ikone, klanjamo se prije svega ikoni Boga Logosa, radi nas ovaploćenog, Gospoda našega i Spasitelja Isusa Hrista, koji je (na sebe) primio obličje sluge. Mada znamo da sama ikona i obraz božanstva, koje je sa tijelom bezgrješno bespovratno sjedinjeno, ne može biti predstavljeno obličjem. Ali nevidljiva je božanska priroda i ne može se ni oslikati ni uobličiti. *Boga niko nije,* kako Sam reče, *vidio nikad.* (Jn. 1, 18) Ali mi se, potaknuti bojama, klanjamo ikoni njegove čovječije prirode. Bog je, naime, bio viđen i sa ljudima je razgovarao, kao mi i po našoj prirodi je trpio, osjećao glad i žeđ. Klanjamo se, dakle, Hristovom obličju Njegovom liku, onakvom kakav je bio, no ipak nije odvojiv od božanstva, daleko bilo da tako mislimo, jer je od samog začeća njegova

convulſim unita eſt, minime poſſe figuram præſtare. Inviſibilis enim eſt divina natura, nec depingi, nec figurari ſe permittit. *Deum enim*, ut ipſe inquit, *nemo vidit unquam*. Sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Viſus enim eſt Deus, & cum hominibus converſatus eſt, noſtroque more & natura laboravit, eſuriit, ſitiit. Adoramus quidem Chriſti imaginem, quemadmodum facies ejus viſa eſt, non tamen a deitate ſeparata: abſit ut ita ſentiamus, cum ab ipſa prima conceptione cum deitate unita ſit. Quamvis enim dicat ad Judæos: *Quid vultis me occidere, hominem qui veritatem locutus ſum vobis*: non tamen ob id dumtaxat homo fuit, ſed & Deus. Et cum inquit, *Ego, & Pater unum ſumus*, hic non abnegat noſtram naturam. Humano enim ore & lingua inſtrumentaria hæc loquitur. Veneramur etiam & adoramus imaginem deiparæ & dominæ noſtræ irreprehenſibilis immaculatæ, & inexplicitæ caſtitatis matris, quæ illum peperit. Quin etiam ſanctorum apoſtolorum, prophetarum, & victorum martyrum, ſanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei, imagines colimus, non in materia aut coloribus honorem conſtituentes, ſed per hoc officium noſtrum, quod ipſis adeo, quorum typum imagines geſtant, debemus, impartientes: cum ſciamus, juxta Baſilii magni ſententiam, quod imagini honor exhibitus ad ipſum prototypum referatur. Ad eos vero, qui contentioſius nobiſcum agentes, negant fas eſſe, imagines ſanctorum adorare, cum ſint manufactæ, ob id etiam idola impii illi eas vocant: ſciant hi, quod & cherubim & propitiatorium, & arca, & menſa, quæ admirandus Moſes ex Dei mandato præparavit, manu hominum facta ſunt & adornata. Divina enim ſcriptura reprehendit eos qui ſculptilia adorant, & qui dæmonibus immolant. Gentium enim ſacrificia abominanda erant, juſtorum vero probanda. Cum igitur ſatis craſſe ſcriptura venerandas imagines recepit, adorare eas licitum eſt, ſed prototypi cauſa. Has igitur ſynodicas literas cum acceperitis patres ſanctiſſimi, ſi quid in illis repertum fuerit correctione dignum, petimus ut ſine invidia, veſtra doctrina nos reddatis participes, idque literis reſcriptis admonete. Sic enim fiet, ut concordes vos & nos in fide inventi glorificetur Pater & Filius & Spiritus ſanctus, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Et poſteaquam literæ lectæ fuiſſent, Petrus uterque venerabiles presbyteri, vicem agentes ſanctiſſimi Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Confidimus, juxta fidem quam recte confeſſus eſt Taraſius ſanctiſſimus patriarcha Conſtantinopoleos, & apud nos apoſtolicus papa Hadrianus, ſanctam hanc ſynodum ambulaturam, utpote quæ jam conſenſit illis, quæ ipſi confeſſi ſunt. Benedictus etiam Deus, quod orientis ſanctiſſimi præſules in confeſſione adorationis imaginum venerandarum conſoni cum Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ & Taraſio beatiſſimo patriarcha novæ Romæ inventi ſunt. Qui vero ita non confitentur, anathemati a trecentis decem & octo patribus hic congregatis, ſubjiciantur.

Sancta ſynodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius ſanctiſſimus epiſcopus Cæſareæ dixit: Literis, quæ ab orientis præſulibus ſanctiſſimis miſſæ ſunt ad Taraſium univerſalem patriarcham, veluti columnæ orthodoxæ fidei, omnibus modis aſſentior, eorumque communionem recipio: qui vero ſecus ſaxint, anathemati ſubjicio.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Epheſi inquit: Epiſtolio orthodoxo a præſulibus ſanctiſſimis orientis ad ſanctiſſimum & univerſalem patriarcham Taraſium deſtinato acquieſco eorumque communionem amplector. Qui vero ita non confitentur, neque venerandas imagines colunt, alienos ab eccleſia catholica & apoſtolica cenſeo, eoſque diris devoveo.

Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: In nullis peccantes cum videam literas, quæ nunc lectæ ſunt, & ab orientalibus epiſcopis ad Taraſium ſanctiſſimum & beatiſſimum archiepiſcopum & univerſalem patriarcham miſſæ: item cum in his eamdem fidei confeſſionem cognoſcam, ego indignus etiam aſſentior, & uno animo idem prædico. Suſcipio enim & amplector venerandas imagines, adorationem autem quæ ſit ſecundum λατρείαν, hoc eſt, Dei culturam tantummodo ſuperſubſtantiali & viviſicæ Trinitati conſervo. Qui vero aliter ſentiunt, quique glorioſos ſanctos non approbant, a catholica & apoſtolica eccleſia ſeparo, & anathemati ſubjicio, & ad eos relego, qui incarnatam Chriſti Dei veri noſtri œconomiam pertinaciter negant.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Literis, quæ ab orientalibus ſanctiſſimis præſulibus ad beatiſſimum archiepiſcopum & univerſalem patriarcham Taraſium miſſæ ſunt, acquieſco & adhæreo; & quæ illi ſunt confeſſi, cum omni animi promptitudine recipio: qui vero ſic non ſentiunt, anathemati ſubjicio.

Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Cyzici dixit: Literis ſanctiſſimi patriarchæ Taraſii ad orientales præſules miſſis, & rurſus libellis orientalium ſanctiſſimorum præſulum ad univerſalem patriarcham reſcriptis de ſanctarum imaginum veneratione, aſſentior: eorumque communionem recipio: qui vero ſecus ſentiunt, anathemati relego.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardenſium dixit: In omnibus veritatem ſectari cupio, & traditionibus ſanctorum apoſtolorum patrumque inhærere contendo. Quamobrem literis dudum lectis, a Taraſio ſanctiſſimo patriarcha ſcriptis, quaſque ille a ſanctiſſimis orientis præſulibus recepit, quoniam illis una eſt voluntas, acquieſco, & idem ſentio nimirum de ſanctis eorum decretis, & quæ venerationem ſanctarum imaginum reſpiciunt. Qui vero extra hoc vaniloqui ſunt, nuganturque contra ſanctas imagines, neque illis quidquam tribuunt, hæreticos & perverſos exiſtimo, & eorum communionem longe valere jubeo.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Juxta literas a præſulibus orientalis diœceſeos ad ſanctiſſimum & univerſalem archiepiſcopum & patriarcham Taraſium miſſas ſentio, & quæ in illis confeſſa ſunt, recipio. Veneror autem & adoro venerandas & ſacras imagines, & qui non ſunt ejus ſententiæ, execror.

Hypatius Nicææ epiſcopus dixit: Epiſtolæ, quam miſerunt orientales præſules ſummi ad Taraſium beatiſſimum & univerſalem patriarcham, accedo; & quæ in ea confeſſa ſunt, recipio. Veneror etiam ſacras imagines, & eaſdem adoro & amplector. Omnes autem qui ita ſibi faciendum non exiſtimant, alienos a catholica & apoſtolica eccleſia eſſe arbitror, & anathemate devoveo.

Joan. 1. — Barac. 3. — Joann. 8. — Joan. 10. — De Spiritu ſancto ad Amphilochium c. 18. — Pſalm. 96. Iſai. 42.

* for. ut per — * for. inventos

čovječija priroda sjedinjena sa božanstvom. Pa, iako kaže Judejcima: *A sada tražite da ubijete mene, čovjeka koji sam vam kazao istinu;* (Jn. 8, 40) ipak zbog toga nije bio samo čovjek, nego i Bog. A kada je rekao *Ja i Otac jedno smo*, (Jn. 10, 30) time nije porekao našu prirodu. Čovječijim ustima i jezikom kao sredstvima to govori. Klanjamo se i poštujemo ikonu Bogorodice i vladičice naše besprekorno čiste i neizrecivo čedne majke koja Ga je rodila. I isto tako poštujemo ikone svetih apostola, proroka, pobjednika mučenika, svetitelja i prepodobnih, kao prijatelja Božijih, ne odajući pritom počast tvari, ili bojama, nego ovim našim iskazivanjem poštovanja, što smo svakako dužni da činimo iz poštovanja prema onima čije obličje izobražavaju ikone, jer na osnovu mišljenja Vasilija Velikog znamo da se poštovanje iskazano ikoni prenosi do samog praobraza. A onima koji sporeći se sa nama poriču da je pravo klanjati se ikonama svetitelja, jer su rukom napravljene, pa ih zbog toga oni bogohulnici nazivaju čak i idolima; a dobro znaju da su Heruvimi, zaklopac, kovčeg i sto, koje je dostojan divljenja Mojsije, po Božijoj zapovijesti pripremio, načinjeni su i ukrašeni čovječijom rukom. Božansko pismo, međutim, prekorijeva one koji se klanjaju napravljenim kipovima i one koji prinose žrtve demonima. Mnogobožačko žrtvovanje je moralo biti prokleto, a žrtvovanje pravednika je moralo biti ugodno. Po-što je, dakle, sveto Pismo dovoljno značajnim prihvatilo klanjanje ikonama, dopušteno je poštovati ih, ali samo radi praobraza. Ova, pak, saborska poslanica iako ste je vi, presveti oci prihvatili, ako bi u njima bilo išta što bi trebalo ispraviti, zahtijevamo da bez ikakvog obzira, svojom poukom nam skrenete pažnju i opomenete nas uzvratnim pismom. Neka tako bude, da vi i mi budemo složni u vjeri i neka je slavljen Otac i Sin i Duh Sveti, sada, i uvijek, i u vjekove vjekova. Amin.

I pošto je pročitano ovo pismo, i jedan i drugi **Petar**, poštovani prezviteri, kao predstavnici presvetog Hadrijana pape staroga Rima, rekoše: Pouzdajemo se, u skladu sa vjerom koju je pravo ispovijedio Tarasije, presveti patrijarh Konstantinopolja i kod nas apostolski papa Hadrijan, da će ovaj sabor poći dobrim putem, jer se on već složio sa onim što su sami već izjavili. Neka je blagosloven Bog što su se presveti predstavnici Istoka u ispovijedanju poštovanja prema klanjanju ikonama složili sa Hadrijanom presvetim papom staroga Rima i sa Tarasijem prepodobnim patrijarhom novoga Rima. A oni, koji ne ispovijedaju tako, neka budu anatemisani od 318 ovdje okupljenih otaca.

Sveti sinod reče: Neka bude tako, neka bude, neka bude.

Agapije, presveti episkop Cezareje, reče: Sa pismom, koje je u ime istočnih predstavnika poslato Tarasiju vaseljenskom patrijarhu, na svaki način se slažem, kao sa stubom pravoslavne vjere, i prihvatam ga, a one koji budu drugačije činili, anatemišem.

Jovan, presveti episkop Efesa, reče: Pravoslavno pismo presvetih predstavnika Istoka, upućeno vaseljenskom patrijarhu Tarasiju pozdravljam sa njima i grlim ih kao istomišljenike. A one koji tako ne ispovijedaju, i koji ne poštuju svete ikone, smatram daleko od katoličke i apostolske crkve i proklinjem ih.

Konstantin presveti episkop Konstancije, koja je na Kipru, reče: Budući da u pismu, koje je sada pročitano, a koje je, od strane istočnih episkopa, poslato Tarasiju presvetom i prepodobnom arhiepiskopu i vaseljenskom patrijarhu ne vidim ništa grješno, budući da poznajem isto ispovijedanje vjere koje je u njemu, ja, nedostojan, sa njim se slažem i jednodušno propovijedam isto. Prihvatam i grlim klanjanje ikonama, i poštovanje koje im se odaje u skladu sa latrijom, to jest, čuvam bogoštovanje samo prema životvornoj Trojici. A one koji drugačije misle, i koji ne odobravaju proslavljene svetitelje, odvajam od katoličke i apostolske crkve i anatemišem i udaljujem one koji ikonomiju ovaploćenja Hrista našega istinitog Boga uporno poriču.

Vasilije, presveti episkop Ankire, reče: Sa pismom, koje je poslato od istočnih presvetih predstavnika prepodobnom arhiepiskopu i vaseljenskom patrijarhu Tarasiju, slažem se i privržen sam tome; i sve ono što su oni u pismu ispovijedili, prihvatam spremno i iz dna duše: a one koji ne misle tako anatemišem.

ANNO CHRISTI 787.

Elias ſanctiſſimus epiſcopus Cretæ dixit : Literis ab oriente miſſis inſiſto, & eas approbo. A

Stauracius Chalcedonis epiſcopus dixit: Cum videam literas lectas, tum quas ſanctiſſimus & univerſalis patriarcha Taraſius ad orientem direxit, tum quas ab orientali diœceſi ſanctiſſimi archiepiſcopi ad Taraſium reſcripſerunt, plane convenire, & in nulla re diſſonare, ſed plena teſtimonia rectæ fidei dare, ego quoque his aſſentior, eadem confiteor, & alienos ab eccleſia, qui aliter exiſtimant, judico.

Nicephorus reverendus epiſcopus Dyrrachii dixit: Ab oriente orthodoxis literis a ſacerdotibus ſummis ad Taraſium ſanctiſſimum patriarcham miſſis aſſentior, eorumque confeſſionis B expoſitionem recipio: qui vero aliter animati ſunt, eos condemno.

Epiphanius ſanctiſſimus diaconus eccleſiæ Catanes, locum retinens Thomæ ſanctiſſimi epiſcopi Sardiniæ dixit: Verum eſt, quod ſcriptum eſt: *Favi mellis, ſermo bonus: dulcedo eorum, medela animæ.* Ecce enim quæ jam lectæ ſunt ſynodicæ literæ Taraſii ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi imperialis urbis Conſtantinopoleos novæ Romæ, ad orientis ſanctiſſimos ſummoſque ſacerdotes ſcriptæ: quin etiam rurſum ab his ad illum deſtinatæ, dulci & redolenti favo doctrinæ & orthodoxæ fidei patrum efflorescentes, omnium noſtrorum mentes ſenſus redolentia perfuderunt, eos etiam qui in C fide anima claudicabant, robore & virtute orthodoxæ doctrinæ ſanaverunt: ob eam cauſam ego paria cum his ſentiens, recipio, veneror-que juxta veterem traditionem ſanctas imagines. Et conventiculum illum apoſtaticum, quam ſeptimam ſynodum delirantes quidam auſi ſunt appellare, omneſque qui cum hac ſentiunt, horrendis diris devoveo.

Leo ſanctiſſimus presbyter, & locum retinens metropoleos Sides, dixit: Gratia Chriſto vero Deo noſtro, qui concordes eſſe voluit literas orientalium præſulum cum illis, quas ad illos ſanctiſſimus patriarcha Taraſius deſtinaverat: quamobrem ego quoque his accedo ac inhæreo. Qui vero diverſe ſentiunt, anathemate exe- D cror.

Nicolaus venerabilis monachus, præſes manſionis quæ Apra appellatur, locum retinens metropoleos Tyanenſium, pronunciavit in eamdem ſententiam.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Neocæſareæ dixit: Literis ab orientalibus archipræſulibus ad ſanctiſſimum & univerſalem patriarcham Taraſium miſſis acquieſco, adhæreo, & recipio venerandas colendaſque ſanctorum imagines: qui vero mecum non ſentiunt, anathemati ſubjicio.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes dixit: Quibus perpetuo pietatis ratio habita eſt, his ſane continuo orthodoxæ fidei ſermo ſplen- E deſcit. Merito ſane ob id literis jam lectis, quas ſanctiſſimus patriarcha Taraſius ad orientis archiepiſcopos direxit, & rurſus quas illi ſanctiſs. præſules ad Taraſium univerſalem patriarcham imperatricis urbis Conſtantinopoleos novæ Romæ remiſerunt, mea tenuitas accedit, cum in illis videam conſenſum orthodoxæ fidei & ſanctorum patrum decreta convenire. Ob id idem etiam ſentiens cum ipſis, recipio & exoſculor ſanctas & venerandas imagines. Septimam autem ſynodum falſo ita appellatam, quæ contra has promulgata eſt, cum

Nikola, presveti episkop Kizika, reče; Slažem se sa pismom presvetog patrijarha Tarasija upućenom istočnim jerarsima i sa uzvratnim pismom istočnih presvetih jerarha poslatim vaseljenskom patrijarhu o klanjanju svetim ikonama; zajednicu sa njima prihvatam: a one koji drugačije misle, anatemišem.

Evtimije, presveti episkop Sarda, reče: Želim u svemu da slijedim istinu i da naslijedim predanja svetih apostola i otaca. Zbog toga se slažem sa pismom upravo pročitanim, a napisanim od Tarasija presvetog patrijarha, kao i sa onim koje je on primio od presvetih jerarha, budući da u oba postoji ista volja, a isto tako mislim i o njihovim odlukama i o tome što prihvataju klanjanje svetim ikonama. A one koji su praznoslovili van toga i blebetali protiv svetih ikona, i kojima one ništa ne znače, smatram jereticima i izopačenima, a zajednicu sa njima ne smatram valjanom.

Petar, presveti episkop Nikomedije, reče: Mislim u skladu sa pismom koje su jerarsi istočne dijeceze poslali presvetom i vaseljenskom arhiepiskopu i patrijarhu Tarasiju i prihvatam ono što se u njima ispovijeda. Klanjam se presvetim ikonama, poštujem ih i cjelivam, a one koji nijesu tog mišljenja, proklinjem.

Hipatije, episkop Nikeje, reče: Potpuno se slažem sa poslanicom, koju su poslali istočni jerarsi Tarasiju, prepodobnom i vaseljenskom patrijarhu; i prihvatam ono što se u njima ispovijeda. Poštujem svete ikone, klanjam im se i cjelivam. A sve one koji ne smatraju da to treba da čine, osuđujem da su udaljeni od katoličke i apostolske crkve i proklinjem ih anatemom.

Ilija, presveti episkop Krita, reče: Slažem se sa pismima poslatim sa Istoka i odobravam ih.

Stavrakije, episkop Halkedona, reče: Budući da vidim da se pročitana pisma, kako ono koje je presveti patrijarh Tarasije uputio na Istok, tako i ono kojim su presveti arhiepiskopi iz istočne dijeceze odgovorili, u potpunosti slažu, i da se ni u čemu ne razilaze, već da sadrže puna svjedočenja prave vjere, i ja se sa njima slažem, isto ispovijedam i udaljenim od crkve smatram one koji drugačije misle.

Nikifor, poštovani episkop Drača, reče: Slažem se sa pismom koje su sa Istoka poslali najviši pravoslavni sveštenici i slažem se sa njihovim ispovijedanjem vjere: a one koji su drugačije nadahnuti osuđujem.

Epifanije, presveti đakon Katanske crkve, predstavnik Tome, presvetog episkopa Sardinije, reče: Istina je da je napisano: *Saće meda riječi su ljupke, slatke duši* (Izreke 16, 24). Eto šta je pročitano saborsko pismo presvetog Tarasija i prepodobnog arhiepiskopa carskoga grada Konstantinopolja, novoga Rima, napisano presvetim najvišim sveštenicima Istoka i opet od ovih upućeno njemu: odišući slatkim i mirisnim saćem otačkog učenja pravoslavne vjere oblili su duše svih nas miomirisom, pa čak i one, koji su u duši bili pomalo hrome vjere, snagom i vrlinom pravoslavnog učenja su iscijelili: iz tog razloga, misleći isto kao i oni, saglasan sam i klanjam se, prema starom predanju, svetim ikonama. A onaj otpadnički nazovi-sabor, koji su se neki suludi (ljudi) usudili da nazovu sedmim i sve koji misle kao oni, proklinjem najstrašnijim kletvama.

Leon, presveti prezviter, zastupnik mitropolije Side, reče: Blagodarim Hristu istinitom našem Bogu, koji je htio da se slaže pismo istočnih jerarha sa onim, koje im je uputio presveti patrijarh Tarasije: zbog toga se i ja sa njima slažem. A one koji drugačije misle, anatemom proklinjem.

Nikola, prepodobni monah, iguman manastira koji se naziva Apra, zastupnik Tijanske mitropolije, izjasnio se da je istog mišljenja.

Grigorije, presveti episkop Neocezareje, reče: Sa pismom istočnih jerarha, upućenim presvetom vaseljenskom patrijarhu Tarasiju, spokojno se slažem i prihvatam poštovanje i klanjanje svetim ikonama; a one, koji se sa mnom ne slažu, anatemišem.

Teodor, presveti episkop Katane, reče: Oni kojima je neprestano svojstvena blagočestiva razboritost, ovako neprestano blista besjeda pravoslavne vjere. Sa potpunim pravom, zbog toga, sa već pročitanim pismom, koje je presveti patrijarh Tarasije uputio istočnim arhiepiskopima i kojim su oni presveti arhijereji uzvratili Tarasiju, vaseljenskom patrijarhu carskoga grada

A omnibus qui huic adhærent, anathemate devoveo. ACTIO III.

Anaſtaſius ſanctiſſimus epiſcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit: Cum videam conſonas & per omnia convenientes literas ſanctiſſimi & univerſalis patriarchæ Taraſii, & ad illas quoque reſcriptas ab oriente, aſſentior his, & me in finem vitæ in eadem ſententia permanſurum, ſanctaſque & venerandas imagines reverenter habiturum confiteor: eos vero qui ita non ſentiunt, anathemate execror.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Tauromeniæ dixit: Quemadmodum convenimus, ut idem ſentiremus, ita & idem eruditi ſumus. Convenientibus enim & concordantibus literis ſy-
B nodicis lectis Taraſii ſanctiſſimi & univerſalis patriarchæ pridem ad orientis ſanctiſſimos præſules miſſis, & reſcriptis eorum ad eumdem patriarcham ſecundum traditionem ſex ſacrarum ſynodorum, & orthodoxam fidem, ego quoque his fidem adhibens, eadem credo, & venerandas imagines veneror & adoro, inque hac catholica & orthodoxa fide & vivere cupio, & tribunali Chriſti animo intrepido ſiſti. Qui vero præter hoc aliter exiſtimant, eos anathemate percello.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Peſſinuntos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Silæi in eamdem ſententiam pronunciavit.

C Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myron, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Rhodi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Laodiceæ, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Seleuciæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Amorii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Hierapoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Niceras ſanctiſſimus epiſcopus Cladiupoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Synnadon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Iconii, &c.

D Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Piſidiæ, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Perges, &c.

Theophylactus Deum amantiſſimus diaconus, locum tenens metropoleos Tyanenſium in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Carpathi, &c.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus Phaſidos, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes pronunciavit in eamdem ſententiam.

Manuel ſanctiſſimus epiſcopus Adrianopoleos Thraciæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Maurianus ſanctiſſimus epiſcopus Pompejopo-
E leos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum ſanctiſſimi epiſcopi Gothiæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Byzies in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Tauromeniæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Georgius presbyter locum retinens epiſcopatus Smyrnes, &c.

Gaudioſus ſanctiſſimus epiſcopus Meſſanæ Siculus, &c.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Apameæ Bithyniæ, &c.

Pe-

Konstantinopolja, novoga Rima, moja malenkost se u potpunosti slaže, jer u njima mogu da vidim slogu u pravoslavnoj vjeri i da se ona slažu sa odlukama svetih Otaca. Zbog toga, misleći isto kao i oni, prihvatam i cjelivam klanjanje svetim ikonama. Sedmi pak sabor, lažno tako nazvan, koji je odlučivao protiv svega ovoga, zajedno sa svima koji se sa njim slažu, anatemom proklinjem.

Anastasije, presveti episkop Nikopolja u starom Epiru, reče: Budući da vidim saglasna i u svemu složna pismo presvetog i vaseljenskog patrijarha Tarasija i ono koje mu je kao odgovor stiglo sa Istoka, potpuno se sa njima slažem i ispovijedam da ću pri tom mišljenju ostati do kraja života i da ću se s poštovanjem klanjati ikonama: a one, koji ne misle tako, proklinjem anatemom.

Jovan, presveti episkop Tauromenije, reče: Svakako smo se okupili kako bismo se složili, a tako smo isto i odgajeni. Budući da se slažu i saglasne su, pročitana saborska poslanica Tarasije, presvetog i vaseljenskog patrijarha prethodno poslato presvetim jerarsima na Istok i kao njihov odgovor poslat istom patrijarhu, sa predanjem šest svetih sabora i sa pravoslavnom vjerom, i ja se sa njima slažem i isto vjerujem, a klanjanje ikonama poštujem i prihvatam i u ovoj katoličkoj i pravoslavnoj vjeri želim da živim, i spokojna srca i bez straha stajem pred Hristov sud. A one koji o ovome drugačije misle, proklinjem anatemom.

Grigorije, presveti episkop Pesinunta, izjasnio se da je istoga mišljenja.

Vasilije, presveti episkop Sileja, izjasnio se da je istoga mišljenja.

Teodor, presveti episkop Mira, itd.

Leon, presveti episkop Rodosa, izjasnio se da je istoga mišljenja.

Evstatije, presveti episkop Laodikeje, itd.

Teodor, presveti episkop Seleukije, izjasnio se da je istoga mišljenja.

Nikola, presveti episkop Amorija, izjasnio se da je istog mišljenja.

Teodor, presveti episkop Hijeropolja, izjasnio se da je istog mišljenja.

Nikita, presveti episkop Kladiupolja/Klaudiopolja(?), izjasnio se da je istoga mišljenja.

Mihailo, presveti episkop Sinada, izjasnio se da je istoga mišljenja.

Leon, presveti episkop Ikonije, itd.

Georgije, presveti episkop Pisidije, itd.

Konstantin, presveti episkop Perge, itd.

Teofilakt, najbogoljubiviji đakon, zastupnik Tijanske mitropolije, izjasnio se da je istog mišljenja.

Leon, presveti episkop Karpata, itd.

Hristofor, presveti episkop Fasida, itd.

Teodor, presveti episkop Katane, izjasio se da je istog mišljenja.

Manuil, presveti episkop Adrijanopolja u Trakiji, izjasnio se da je istog mišljenja.

Maurijan, presveti episkop Pompejopolja, izjasnio se da je istog mišljenja.

Kirilo, zastupnik presvetog episkopa Gotije, izjasnio se da je istog mišljenja.

Teodor, presveti episkop Bizije, izjavio je da je istog mišljenja.

Jovan, presvetti episkop Tauromenije, izjavio je da je istog mišljenja.

Georgije, prezviter, zastupnik episkopije Smirne itd.

Gaudioz, presveti episkop Mesane na Siciliji, itd.

Evstratije, presveti episkop Apameje u Bitiniji, itd.

Petar, presveti episkop Germija, itd.

Jovan, đakon i zastupnik (mitropolije) Apostolopolja, itd.

Teodor, presveti episkop Panorma itd.

Jovan, presveti episkop Arkadiopolja, itd.

Stefan, presveti episkop Bibona, itd.

Sisinije, presveti episkop Parija, itd.

Konstantin, presveti episk. Leontine, itd.

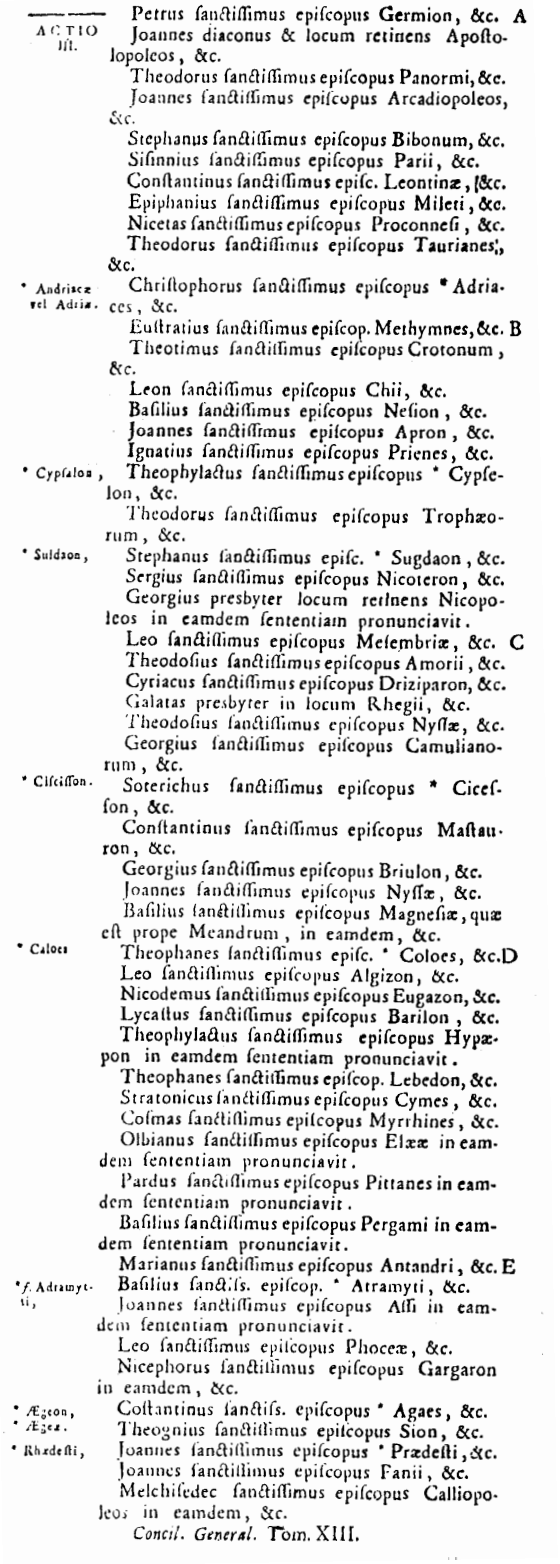

ACTIO III.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Germion, &c. A
Joannes diaconus & locum retinens Apoſtolopoleos, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Panormi, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Arcadiopoleos, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Bibonum, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Parii, &c.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſc. Leontinæ, &c.
Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus Mileti, &c.
Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Proconneſi, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Taurianes, &c.

* Andriacæ vel Adriæ. Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus * Adriaces, &c.
Euſtratius ſanctiſſimus epiſcop. Methymnes, &c. B
Theotimus ſanctiſſimus epiſcopus Crotonum, &c.
Leon ſanctiſſimus epiſcopus Chii, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Neſion, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Apron, &c.
Ignatius ſanctiſſimus epiſcopus Prienes, &c.

* Cypſaloa, Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus * Cypſelon, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Trophæorum, &c.

* Suldaon, Stephanus ſanctiſſimus epiſc. * Sugdaon, &c.
Sergius ſanctiſſimus epiſcopus Nicoteron, &c.
Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Meſembriæ, &c. C
Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Amorii, &c.
Cyriacus ſanctiſſimus epiſcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodoſius ſanctiſſimus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Camulianorum, &c.

* Ciſciſſon. Soterichus ſanctiſſimus epiſcopus * Ciceſſon, &c.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Maſtauron, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Briulon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Nyſſæ, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Magneſiæ, quæ eſt prope Meandrum, in eamdem, &c.

* Caloes Theophanes ſanctiſſimus epiſc. * Coloes, &c. D
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Algizon, &c.
Nicodemus ſanctiſſimus epiſcopus Eugazon, &c.
Lycaſtus ſanctiſſimus epiſcopus Barilon, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Hypæpon in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theophanes ſanctiſſimus epiſcop. Lebedon, &c.
Stratonicus ſanctiſſimus epiſcopus Cymes, &c.
Coſmas ſanctiſſimus epiſcopus Myrrhines, &c.
Olbianus ſanctiſſimus epiſcopus Elææ in eamdem ſententiam pronunciavit.
Pardus ſanctiſſimus epiſcopus Pittanes in eamdem ſententiam pronunciavit.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Pergami in eamdem ſententiam pronunciavit.
Marianus ſanctiſſimus epiſcopus Antandri, &c. E

*f. Adramyti, Baſilius ſanctiſſ. epiſcop. * Atramyti, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Aſſi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Gargaron in eamdem, &c.

* Ægeon, Coſtantinus ſanctiſſ. epiſcopus * Agaes, &c.
* Ægeæ. Theognius ſanctiſſimus epiſcopus Sion, &c.

* Rhædeſti, Joannes ſanctiſſimus epiſcopus * Prædeſti, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Fanii, &c.
Melchiſedec ſanctiſſimus epiſcopus Calliopoleos in eamdem, &c.

Epifanije, presveti episkop Mileta, itd.
Nikita, presveti episkop Prokonesa, itd.
Teodor, presveti episkop Taurijane, itd.
Hristofor, presveti episkop Adrijace/Andrijace/Adrije, itd.
Evstratije, presveti episkop Metimne, itd.
Teotim, presveti episkop Krotona, itd.
Leon, presveti episkop Hijosa, itd.
Vasilije, presveti episkop Nesija, itd.
Jovan, presveti episkop Apra, itd.
Ignatije, presveti episkop Prijene, itd.
Teofilakt, presveti episkop Kipsela/Kipsala, itd.
Teodor, presveti episkop Trofeja, itd.
Stefan, presveti episk. Sugdaja/Sudaja, itd.
Sergije, presveti episkop Nikotera, itd.
Georgije, prezviter i zastupnik (mitropolije) Nikopolja, izjasnio se da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Mesembrije, itd.
Teodosije, presveti episkop Amorija, itd.
Kirijak, presveti episkop Drizipara, itd.
Galata, prezviter, zastupnik (mitropolije) Regija, itd.
Teodosije, presvei episkop Nise, itd.
Georgije, presveti episkop Kamulijana, itd.
Soterih, presveti episkop Cicesa/Ciscisa, itd.
Konstantin, presveti episkop Mastaura, itd.
Georgije, presveti episkop Briula, itd.
Jovan, presveti episkop Nise, itd.
Vasilije, presveti episkop Magnezije na Meandru, izjasnio se itd.
Teofan, presveti episk. Koloje/Kaloje, itd.
Leon, presvei episkop Algiza, itd.
Nikodim, presveti episkop Evgaza, itd.
Likast, presveti episkop Barila, itd.
Tefilakt, presveti episkop Hipepa, izjasnio se da je istog mišljenja.
Teofan, presveti episk. Leveda, itd.
Stratonik, presveti episkop Kime, itd.
Kozma, presveti episkop Mirinr, itd.
Olbijan, presveti episkop Eleje, izjasnio se da je istog mišljenja.
Parad, presveti episkop Pitane, izjasnio se da je istog mišljenja.
Vasilije, presveti episkop Pergama, izjasnio se da je istog mišljenja.
Marijan, presveti episkop Antandra, itd.
Vasilije, presv. episk. Atramita/Adramita, itd.
Jovan, presveti episkop Asa, izjasnio se da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Fokeje, itd.
Nikifor, presveti episkop Gargara, izjasnio se itd.
Konstantin, presv. episkop Age/Ageja, itd.
Teognije, presveti episkop Sija, itd.
Jovan, presveti episkop Predasta/Redesta, itd.
Jovan, presveti episkop Fanija, itd.
Melhisedek, presveti episkop Kaliopolja, izjasnio se itd.
Leon, presveti episkop Madita izjasnio se da je istog mišljenja.

A Leo ſanctiſſimus epiſcopus Madyti in eamdem ſententiam pronunciavit. ANNO CHRISTI 787.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Chariupoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Thomas ſanctiſſimus epiſcopus * Danii, &c. * Daonii,
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Theodoropoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Chalcidos in eamdem &c. Colchidos,
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Bryſeos, &c.
Benjamin ſanctiſſimus epiſcopus Lizicon, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Amaſtridos in eamdem, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Soron, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Dercon, &c.
B Heraclius ſanctiſſimus epiſcopus Jonopoleos in eamdem, &c.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
Antonius ſanctiſſimus epiſcopus * Trœzenes * Trizenes, in eamdem, &c.
Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus * Nacaleæ, &c. * Nicoliæ,
Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Aſpones, &c.
Syneſius ſanctiſſimus epiſcopus Cynes, &c.
Syneſius ſanctiſſimus epiſcopus Anaſtaſiopoleos, &c.
Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Solorum, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus * Citutii, &c. * Pro, *Citii* H.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus * Trimithunton in eamdem, &c. * Thremethuntos,
C Alexander ſanctiſſimus epiſcopus Amathunton, &c.
Michael ſanctiſſimus epiſcopus Melitupoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſſimus epiſcopus Adranias, &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Germes, &c.
Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Adrianitheron, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Pœmanii, &c.
Simeon ſanctiſſimus epiſcopus Oces, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Lampſaci, &c.
Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Ilii, &c.
Leo ſanctiſſimus epiſcopus Troados &c.
Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Abydi, &c.
Anaſtaſius ſanctiſſimus epiſcop. Tripoleos, &c.
D Leo ſanctiſſimus epiſcopus Traculon, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Salon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Abalon, &c.
Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Silandi, &c.
Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Pericommatos in eamdem ſententiam pronunciavit.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Sethon, &c.
Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Liparon, &c.
Theophanes ſanctiſſimus epiſcopus Meoniæ in eamdem, &c.
Michael ſanctiſſimus epiſcopus Stratonices in eamdem, &c.
Lycaſtus ſanctiſſimus epiſcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
Michael ſanctiſſimus epiſcopus * Troalon, &c. * Pro *Tralian* ſive *Trallenſium*. H.
E Gregorius ſanctiſs. epiſcopus Gordon, &c.
Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Daldes, &c.
Euſtathius ſanctiſſimus epiſc. Hyrcanes, &c.
Joſephus ſanctiſſimus epiſcopus Attaliæ, &c.
Zacharias ſanctiſſimus epiſcopus Hierocæſareæ in eamdem, &c.
Davidus ſanctiſſimus epiſcopus Helenupoleos in eamdem, &c.
Cyrion ſanctiſſimus epiſcopus Lophi, &c.
Theophylactus ſanctiſſimus epiſcopus Apolloniados in eamdem ſententiam pronunciavit.
Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cæſareæ Bithyniæ, &c.

Teofilakt, presveti episkop Hariopolja, izjasnio se da je istog mišljenja.
Toma, presveti episkop Danija/Daonija, itd.
Grigorije, presveti episkop Teodoropolja, izjasnio se itd.
Sisinije, presveti episkop Halkide, izjasnio se itd.
Jovan, presveti episkop Briseje, itd.
Venjamin, presveti episkop Lizika, itd.
Grigorije, presveti episkop Amastrida izjasnio se itd.
Stefan, presveti episkop Sora, itd.
Grigorije, presveti episkop Derka, itd.
Iraklije, presveti episkop Jonopolja, izjasnio se itd.
Konstantin, presveti episkop Heliopolja, izjasnio se itd.
Antonije, presveti episkop Trezene/Trizene, izjasnio se itd.
Nikita, presveti episkop Nakaleje/Nakolije, itd.
Petar, presveti episkop Aspone, itd.
Sinesije, presveti episkop Cine, itd.
Sinesije, presveti episkop Anastaziopolja, itd.
Eustatije, presveti episkop Sola, itd.
Teodor, presveti episkop Citutija/Citija, itd.
Vasilije, presveti episkop Trimitunta /Tremetunta, izjasnio se, itd.
Aleksandar, presveti episkop Amatunta, itd.
Mihailo, presveti episkop Melitupolja, izjasnio se itd.
Sisinije, presveti episkop Adranija, itd.
Teodor, presveti episkop Germe, itd.
Grigorije, presveti episkop Adrijanitera, itd.
Leon, presveti episkop Pemanija, itd.
Simeon, presveti episkop Oce, itd.
Jovan, presveti episkop Lampsaka, itd.
Nikita, presveti episkop Ilija, itd.
Leon, presveti episkop Troade, itd.
Teodor, presveti episkop Abida, itd.
Anastasije, presveti episkop Tripolija, itd.
Leon, presveti episkop Trakula, itd.
Stefan, presveti episkop Sala, itd.
Jovan, presveti episkop Avala, itd.
Stefan, presveti episop Silanda, itd.
Nikola, presveti episkop Perikomata izjasnio se da je istog mišljenja.
Jovan, presveti episkop Seta, itd.
Vasilije, presveti episkop Lipara, itd.
Teofan, presveti episkop Meonije, izjasnio se itd.
Mihailo, presveti episkop Stratonike, izjasnio se itd.
Likast, presveti episkop Filadelfije, izjasnio se itd.
Mihailo, presveti episkop Troala/Tralija/Tralijena, itd.
Grigorije, presv. episkop Gorda, itd.
Jovan, presveti episkop Dalde, itd.
Eustatije, presveti episk. Hirkane, itd.
Josif, presveti episkop Atalije, itd.
Zaharija, presveti episkop Jerocezareje, izjasnio se itd.
David, presveti episkop Helenopolja, izjasnio se itd.

ANNO CHRISTI 787.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Baſilinupoleos, &c. A

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Ariſtes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus * Adrames, &c.

* Adrianes Thraciæ.

Baſilius in locum Daſcylii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus Ceraſenes in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Meles, &c.

Neophytus ſanctiſſimus epiſcopus Gordoſerbon, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Linoes, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Etennon, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Zelon, &c. B

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Sinopes, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Saſimon in eamdem &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Dadribon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theophilus ſanctiſſimus epiſcopus Pluſiados in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Adrianupoleos in eamdem, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Gratiæ, in eamdem ſententiam pronunciavit. C

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus * Ruzæi, &c.

* Ridazi, * Rhozzi,

Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Claneon, &c.

* Trogmadon,

Leo ſanctiſſimus epiſcopus * Trocnadon, &c.

Anaſtaſius beatiſsimus epiſcopus Patarachon in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Pro Nyſſe. H.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus * Niſſoi, &c.

* Pro Tinnaron, vel Tinnarenſium H.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Pimiaron in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicodemus ſanctiſsimus epiſcopus Didymon in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Uniadi, * Pro Oeniadi. H.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus * Vinandi, in eamdem, &c. D

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Candibon in eamdem, &c.

Stauracius ſanctiſsimus epiſcopus Zenopoleos in eamdem, &c.

* Pro Lymiren. H.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus * Lamiron, &c.

Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Caunon, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Combon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Petrus ſanctiſsimus epiſcopus Orycandi, &c.

* Phaſelidis,

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus * Phaſilidos, in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.

* Abas * Pro Zebbat. H.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Cybirres, &c. E

Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Thabon, &c.

Dorotheus ſanctiſsimus epiſcopus Neapoleos in eamdem, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Heracleæ in eamdem, &c.

David ſanctiſsimus epiſcopus Jaſſi, &c.

* Mylaſſon, * Milaſi.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus * Mylaſſes in eamdem, &c.

Sergius ſanctiſsimus epiſcopus Vigiliarum, &c.

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Mybdi, &c.

Stauracius ſanctiſsimus epiſcopus Stadiæ, &c.

Kirion, presveti episkop Lofa, itd.
Teofilakt, presveti episkop Apolonijade, izjasnio se itd.
Konstantin, presveti episkop Cezareje u Bitiniji, itd.
Grigorije, presveti episkop Vasilinopolja, itd.
Leon, presveti episkop Ariste, izjasnio se da je istog mišljenja.
Nikifor, presveti episkop Adrane u Trakiji, itd.
Vasilije, zastupnik (mitropolije) Dascilija, izjasnio se da je istog mišljenja.
Hristofor, presveti episkop Cerafene, izjasnio se itd.
Nikita, presveti episkop Mele, itd.
Neofit, presveti episkop Gerdoserva,* itd.
Leon, presveti episkop linoje, itd.
Jovan, presveti episkop Etena, itd.
Konstantin, presveti episkop Zela, itd.
Grigorije, presveti episkop Sinope, itd.
Konstantin, presveti episkop Sasina, izjasnio se, itd.
Nikita, presvei episkop Dardiba, izjasnio se da je istog mišljenja.
Teofil, presveti episkop Plusijade, izjasnio se itd.
Nikita, presveti episkop Adrijanupolja, izjasnio se itd.
Jovan, presveti episkop Pontske Herakleje, izjasnio se itd.
Konstantin, presveti episkop Gracije, izjasnio se da je istog mišljenja.
Nikita,* presveti episkop Ruzeja/Riza/Rozeja, itd.
Leon, presveti episkop Troknada/Trogmada, itd.
Anastazije, prepodobni episkop Pataraha, izjasnio se da je istog mišljenja.
Georgije, presveti episkop Nisoja/ Nise, itd.
Teodor, presveti episkop Pimijara/Tinara/Tinarena, izjasnio se da je istog mišljenja.
Nikodim, presveti episkop Didima, izjasnio se da je istog mišljenja.
Georgije, presveti episkop Vinanda/Unijanda/Enijanda, izjasnio se itd.
Konstantin, presveti episkop Kandiba, izjasnio se itd.
Stavrakije, presveti episkop Zenopolja, izjasnio se itd.
Leon, presveti episkop Lamira/Limira, itd.
Konstantin, presveti episkop Komba, ijasnio se itd.
Petar, presveti episkop Orikanda, itd.
Jovan, presveti episkop Fasilida/Faselida, izjavio je itd.
Ava, zastupnik mitropolije Tiosa, itd.
Vasilije, presveti episkop Tava, itd.
Dorotej, presveti episkop Neapolja, izjasnio se itd.
Grigorije, presveti episkop Herakleje, izjavio je itd.
David, presveti episkop Jasa, itd.
Grigorije, presveti episkop Milase, izjasnio se itd.
Sergije, presveti episkop Vigilijara, itd.
Jovan, presveti episkop Mivda, itd.
Stavrakije, presveti episkop Stadije, itd.
Grigorije, presveti episkop Stratonike, izjasnio se, itd.
Teodosije, presveti episkop Hona, izjasnio se, itd.

* Veći broj istraživača smatra da se radi o gradu Serbiji (Servii), izgrađenom za vladavine cara Heraklija (prim. prir).
* Risanski (arhi)episkop.

A Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Stratoniceæ in eamdem, &c. ACTIO III.
Theodoſius ſanctiſsimus epiſcopus Chonon in eamdem, &c.
Michael ſanctiſsimus epiſcopus Chæretopon in eamdem, &c.
Pantaleon ſanctiſsimus epiſcopus Valentiæ in eamdem, &c.
Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Peltarum, &c.
Chriſtophorus ſanctiſsimus epiſcopus Atanaſſi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leontius ſanctiſsimus epiſcopus Eumeniæ, &c.
Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus * Timæti * Timæni.
B ferarum in eamdem ſententiam pronunciavit. * Timeni
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Lundon in eamdem, &c.
Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Appiæ, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Eucarpiæ in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Aleus, &c.
Michael ſanctiſsimus epiſcopus Hierapoleos in eamdem, &c.
Chriſtophorus ſanctiſsimus epiſcopus Promiſi in eamdem, &c.
Nicolaus ſanctiſsimus epiſcopus Phytiæ, &c.
Theophylactus ſanctiſsimus epiſcopus Cinnabari in eamdem, &c.
C Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Auguſtopoleos in eamdem, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Cotyæi in eamdem, &c.
Georgius ſanctiſſimus epiſcopus * Mediæi, &c. * Medæi,
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Docimi, &c. * Pro *Medali*. H.
Damianus ſanctiſsimus epiſcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus & locum tenens Ipſi in eamdem ſententiam pronunciavit.
Stephanus deſignatus Itri, &c.
Joannes deſignatus * Hectorii, &c. * Pro *Stecterii*. H.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Ampladon in eamdem, &c.
Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus * Pertem, &c. * *f.* Perhen.
D Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Philomelii, &c.
Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Sibliæ in eamdem ſententiam pronunciavit.
Michael ſanctiſsimus epiſcopus Papporum in eamdem ſententiam pronunciavit.
Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Sagalaſſi in eamdem ſententiam pronunciavit. * Agalaſſi
Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Apameæ, quæ eſt Ciboti, &c.
Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Conanes in eamdem ſententiam pronunciavit.
Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.
Marianus ſanctiſsimus epiſcopus Magydon in
E eamdem, &c.
Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Phlogon in eamdem, &c.
Leo ſanctiſsimus epiſcopus Andidon, &c.
Manzo ſanctiſsimus epiſcopus Pracanon, &c.
Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Germanicopoleos in eamdem, &c.
Euſtathius ſanctiſsimus epiſcopus * Cilindereos in eamdem, &c. * Celendereos;
Zacharias ſanctiſsimus epiſcopus Trapezupoleos in eamdem, &c.
Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Musdabon in eamdem, &c.

Eu-

Mihailo, presveti episkop Heretopa, izjasnio se itd.
Pantaleon, presveti episkop Valencije, izjasnio se, itd.
Georgije, presveti episkop Peltara, itd.
Hristofor, presveti episkop Atanasa, izjasnio se itd.
Leontije, presveti episkop Evmenije, itd.
Grigorije, presveti episkop Timeta/Timena Fera(?), izjasnio se da je istog mišljenja.
Leon, presveti episkop Tranupolja. itd.
Nikifor, presveti episkop Lunda, izjasnio se itd.
Georgije, presveti episkop Apije, itd.
Konstantin, presveti episkop Eukarpije, izjasnio se, itd.
Leon, presveti episkop Aleja, itd.
Mihailo, presveti episkop Hijeropolja, izjasnio se, itd.
Hristofor, presveti episkop Promisa, izjasnio se, itd.
Nikola, presveti episkop Fitije, itd.
Teofilakt, presveti episkop Cinabara, izjasnio se itd.
Nikita, presveti episkop Avgustopolja, izjasnio se, itd.
Konstantin, presveti episkop Kotieja, izjasnio se, itd.
Georgije, presveti episkop Medieja/Medea/Mede, itd.
Leon, presveti episkop Dokima, itd.
Damian, presveti episkop Mera, itd.
Teofilakt, presveti ekonom i zastupnik (mitropolije) Ipsa, izjasnio se da je istog mišljenja.
Stefan, designat Itra, itd.
Jovan, designat Hektorija, itd.
Konstantin, presveti episkop Amplada, izjasnio se, itd.
Epifanije, presveti episkop Perte(m)/Pere(n), itd.
Sisinije, presveti episkop Filomelija, itd.
Jovan, presveti episkop Siblije, izjasnio se da je istog mišljenja.
Mihailo, presveti episkop Papora, izjasnio se da je istog mišljenja.
Teodor, presveti episkop Sagalasa/Agalasa, izjasnio se da je istog mišljenja.
Sisinije, presveti episkop Apameje koja se nalazi u Cibotu, itd.
Konstantin, presveti episkop Konane, izjavio je da je istog mišljenja.
Leon, ekonom i zastupnik (mitropolije) Sozopolja, itd.
Marian, presveti episkop Magida, izjavio je, itd.
Nikofor, presveti episkop Floga, izjasnio se, itd.
Leon, presveti episkop Andida, itd.
Manzon, presveti episkop Prakana, itd.
Teodor, presveti episkop Germanikopolja, izjasnio se, itd.
Evstatije, presveti episkop Cilindereja/Celendereja, izjasnio se itd.
Zaharija, presveti episkop Trapezopolja, izjasnio se, itd.
Sisinije, presveti episkop Musdaba, izjasnio se, itd.
Evstatije, presveti episkop Lama, itd.
Stefan, presveti episkop Filadelfije, itd.
Leon, presveti episkop Sibila, itd.
Teodor, presveti episkop Tiberiopolja, itd.
Jovan, presveti episkop Asana, itd.
Vasilije, presveti episkop Dionisupolja, itd.
Manuil, presveti episkop Nikopolja, itd.
Evstratije, presveti episkop Develta, itd.

ACTIO III.

Euſtathius ſanctiſsimus epiſcopus Lamon, &c. A

Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Philadelphiæ, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Sibyllon, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Tiberiupoleos, &c.

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Aſanon, &c.

Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Dionyſupoleos, &c.

Manuel ſanctiſsimus epiſcopus Nicopoleos in eamdem, &c.

Euſtratius ſanctiſsimus epiſcopus Debelti, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Bulgarophygi, &c. B

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Plutinopoleos, &c.

Perbireos Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus * Perbereos in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Pamphyliæ, Michael ſanctiſsimus epiſcopus * Pamphyli in eamdem, &c.

Ruben ſanctiſsimus epiſcopus Scopeli, &c.

* Supra Γαριάλου. H. Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus * Garelles, &c.

Petrus ſanctiſsimus epiſcopus Monembaſiæ, &c.

Gabriel ſanctiſsimus epiſcopus Æginæ, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Porthmi, &c.

* Supra Βαρδανιος Δοάρου. H. * Dardanus ſanctiſsimus epiſcopus Dobron, &c. C

Andronicus ſanctiſsimus epiſcopus Leontopoleos, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Sebaſtæ, &c.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Halicarnaſſi in eamdem, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Corydalon, &c.

* Crennon, Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Cremon, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Hadrianes, &c.

Reliqui autem ſanctiſſimi epiſcopi & venerabiles monachi exclamaverunt: Univerſa hæc quæ per gratiam Chriſti veri Dei noſtri, & divinum imperatorum noſtrorum decretum, congregata eſt ſynodus, propter relationem, D quæ ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ ad imperatores Chriſtianiſſimos noſtros miſſa eſt; & propter chartam, quæ nunc in definitionem rectæ ſententiæ lecta eſt, & ab univerſali & ſanctiſſimo patriarcha Taraſio ad orientales præſules miſſa fuit: item ob eas literas, quæ a ſanctiſſimis præſulibus orientis ad beatitudinem præſentis patriarchæ deſtinatæ ſunt, quoniam ſimul omnes in nulla re diſſonant, ſed conveniunt, gaudio & lætitia plurimum perfunditur, noſque ſimul omnes eas recipimus & amplectimur, & venerandas imagines cum ſummo honore adoramus. Septimam vero falſam ſynodum, quæ contra illas eſt habita, nimirum ut omnibus in locis E ſubverterentur, diris devovemus. Ceterum Deus cuſtodiat imperatores noſtros bonos, & ſanctiſſimum patriarcham.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Rixoſa contentio inter nos ſedata eſt, & obſtaculum inimicitiæ ſublatum eſt. Oriens enim & occidens, ſeptemtrio & meridies ſub jugum unum inclinant, & unam concordiam acceptant.

Sancta ſynodus dixit: Gloria tibi Deus, qui nos unos reddideris.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Gra-

Teodor,* presveti episkop Vulgarofiga, itd.
Georgije, presveti episkop Plutinopolja, itd.
Vasilije, presveti episkop Pervereja/Pervireja, izjasnio se da je istog mišljenja.
Mihailo, presveti episkop Pamfila/Pamfilije, izjasnio se, itd.
Ruvin, presveti episkop Skopela, itd.
Sisinije, presveti episkop Garele/Gariala, itd.
Petar, presveti episkop Monemvasije, itd.
Gavrilo, presveti episkop Egine, itd.
Leon, presveti episkop Portma, itd.
Dardan/Vardan, presveti episkop Dobra/Doara, itd.
Andronik, presveti episkop Leontopolja, itd.
Leon, presveti episkop Sevaste, itd.
Nikita, presveti episkop Halikarnasa, izjasnio se, itd.
Leon, presveti episkop Koridala, itd.
Teodor, presveti episkop Krema/Krena, itd.
Konstantin, presveti episkop Hadrijane, itd.

Ostali, pak, presveti episkopi i prepodobni monasi, uzviknuše: Cio ovaj Vaseljenski sabor okupio se milošću Hrista istinitog Boga našega i na osnovu odluka naših božanskih careva, zbog poslanice koju je našim najhrišćanskijim carevima uputio Hadrijan, presveti papa staroga Rima; radi dokumenta koji je sada pročitan kako bi se donijela ispravna odluka, a koji je poslat od vaseljenskog i presvetog patrijarha Tarasija istočnim jerarsima; isto tako radi one poslanice koju su presveti istočni jerarsi uputili njegovoj svetosti istome patrijarhu, budući da se svi ovi dokumenti ni u čemu ne razlikuju, već su u potpunosti saglasni, radost i veselje je u najvećoj mjeri preplavilo i nas i mi svi prihvatamo i sa najvišim poštovanjem pozdravljamo klanjanje svetim ikonama. Sedmi lažni sabor, koji je protiv njih održan, kako bi se one na svim mjestima uništile, kletvama proklinjemo. A zatim Bog neka čuva naše dobre careve i presvetog patrijarha.

Tarasije, presveti patrijarh, reče: Među nama nema više sukoba i uklonjen je kamen razdora. Naime, istok i zapad, sjever i jug, priklonili su se istom mišljenju i sada su složni.

Sveti sabor reče: Slava Tebi Bože, koji si nam povratio slogu.

Tarasije, presveti patrijarh, reče: Djelovanjem blagodati Hrista Mirotvorca, istinitog Boga našega i Oca i svetoga Duha, u vjekove vjekova. Amin.

Sveti sabor se zatim srećno i zadovoljno pomolio: Za mnogo godina carevima. Za mnogo godina velikim vladarima Konstantinu u Irini. Za mnogo godina pravoslavnim carevima. Čuvare vjere, Gospode zaštiti: ukrijepi zaštitnike Crkve. Novom Konstantinu i novoj Jeleni neka je vječni pomen. Podari im miran život, Gospode. Patrijasima dodaj godine, neka poživi ovaj sveti skup. Amin.

* Bugara ili bugarsko-slovenske populacije u današnjoj istočnoj Makedoniji (prim. prir).

Atiarum actio pacificatori Christo vero Deo nostro, cum Patre & sancto Spiritu, in sæcula. Amen. ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus ita bene & feliciter precata est: Multi anni imperatoribus. Constantino & Irenæ magnis regibus multi anni. Orthodoxis imperatoribus multi anni. Custodes fidei, Domine, protegas: propugnatores ecclesiæ confirma. Novi Constantini & novæ Helenæ æterna memoria. Pacificam vitam da illis, Domine. Patriarchis multi sint anni. sacræ congregationi multi anni. Amen.

Drugi Nikejski sabor:

Poslanica blaženog našeg oca Germana
upućena Konstantinu, episkopu Nakolije

Pisao nam je najbogoljubniji mitropolit Sinada da mu tvoja milost nije predala moje pismo. Iz tog razloga smo ophrvani ne malim bolom zarad tebe, jer mi se čini da si ti zanemario ljubav Božiju i milost i poštovanje, koje Hristovi udovi duguju jedni drugima. Iz tog razloga se ovim pismom pozivamo na tvoju milost, da Teofilu, mitropolitu Konstantinskom odmah predaš pismo i da mu ukažeš sve dužno poštovanje i da mu svakako pokažeš poslušnost, onako kako njegov visoki svešteničkи čin nalaže; tako je tvoja milost prihvatila našu riječ, i obavezala se da će je slijediti i da se neće upravljati prema sopstvenom mišljenju. Dobro znaš o čemu smo razgovarali, kada si me pozvao, da te ne lišim episkopske časti: i tada si obećavao da ćeš se popraviti i da ćeš utvrditi ono o čemu se govorilo da se tvoja vjera koleba i da nećeš više ništa ružno govoriti, ili činiti, protiv Gospoda, ili ikona Njegovih svetitelja, već da ćeš odobravati sam ono što je po svetom Pismu, a ne da u izobraženim ikonama nema ničeg božanskog što bi trebalo poštovati, već da se njima ipak treba klanjati; poučili smo te da se tako ponašaš u vezi sa tim i da se i mi toga postojano držimo i da tako vjeru ispovijedamo. A naše pismo mitropolitu Teofilu upravo to sadrži i mi smo mu prenijeli to isto. Kako se ne bi smućivao nedužni narod, neprestano misli na ove riječi Božije: *Koji sablazni jednoga od ovih malih..., bolje bi mu bilo ... da se baci u more.* (Mk 9, 42) Ali, tvoja milost to dobro zna i neka preda naše pismo mitropolitu i ovo ti zapovijedam tako ti svete jednosuštne Trojice kojoj se moraš klanjati, a ako to ne učiniš, nikada više ti neće biti dopušteno da služiš svetu službu. Jer, ako ništa nijesmo mogli da postignemo opomenama, svakako želimo da te zastrašimo strogošću osude, koliko god budemo u stanju, samo da se ne izložiš osudi Božijoj.

Presveti patrijarh reče: Poštovana braćo, kao što sam već rekao, pomenuti episkop Nakolije je već zaveden ovom stranom novotarijom.

Konstantin, najbogoljubniji đakon i pisar je pročitao.

Poslanica Germana, episkopa Konstantinopoljskog
upućena Tomi, episkopu Klaudiopolja

Mudri Solomon se jednom ovako svojim riječima izrazio: *Uvrijeđen*[218] *je brat kao tvrd grad, i svađa je kao prijevornica na dvoru.* (Prič. 18, 19) Ja, međutim, mislim da nijesam od onih koji mogu da pomognu vašoj milosti, već sam prije onaj kome je potrebna pomoć, jer sam vam uputio pismo ne mogući više da podnesem gomilu pomisli (ta kome bih drugom pohitao, osim onome ko me nagoni da žudim za istinom?), a ne znam da li one sadrže neistinu, ili laž, da se poslužim riječima Grigorija Bogoslova, kao da ih vjetar donosi: ako nije istina ono što mi govore, rasuđivanje će me gotovo sa svih strana zatvoriti. Ili je to zbog sporosti i tromosti mnogih, kojima se riječi samo na usnama rađaju, a slatka ljubav ne ulazi im u srce, ne izučavaju sveto Pismo i ne sežu u dubine? Iz tog razloga sudimo da je ljubav mnogih više umišljena nego istinska, te tako

[218] U zvaničnim verzijama danas prihvaćenim stoji ovako, ali u Septuaginti stoji bohqoumenoV (= pomognut), u Vulgati *adiuvatur* (= pomognut biti), a to isto značenje ima i latinski citat (vjerovatno iz Italike). Ovo treba imati u vidu da bi se razumjelo zašto je na ovome mjestu korišćen ovaj citat. Slobodni prijevod ovog citata bi bio ovakav: *Brat kome je brat pomogao, sličan je utvrđenom i visokom gradu, on je kao kraljevstvo zasunom (prijevornicom) zatvoreno.*

Eſuſdem beati patris noſtri Germani ad Conſtantinum epiſcopum Nacoliæ epiſtola .

Joannes Dei amantiſſimus Synadon metropolites nobis ſcripſit, quomodo tua caritas literas noſtras illi non tradiderit. Qua de cauſa non mediocrem propter te dolorem concepimus, quod videris mihi amorem Dei & caritatem & honorem, quæ membra Chriſti mutuo ſibi debent, poſtpoſuiſſe. Quam ob cauſam
D per literas iſtas præſentes caritati tuæ renunciamus, ut * Theophilo Conſtantino metropolitæ confeſtim literas traditas, omnemque honorem illi debitum tribuas, illique ſecundum ſacerdotalem ordinationem ſubjiciaris: quemadmodum quoque ſermones noſtros tua caritas ſuſcepit, profeſſaque eſt eos ſecuturam, neque propriæ ſententiæ inhæſuram. Noviſti enim quæ locuti fuerimus, cum me invocaſti, ne epiſcopatu tuo privareris: promittebaſque te correcturum ea & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius contumeliæ adverſum Dominum, aut ſanctorum ejus imagines dicturum, aut facturum; ſed tantummodo e ſcriptura probatu-
E rum, nihil divini honoris in creaturis conſiſtere, ſed licere tamen venerationem illis exhibere: quam ſane rem & nos docuimus ſic ſe habere, quamque ſtabiliter tenemus & confitemur. Scripta autem noſtra ad * Theophilum metropolitam eadem continent, & nos illi exemplar idem tranſmiſimus. Ne igitur populo innocenti offendiculum præbeatur, in memoriam redigas divinum judicium, quo inquit: *Quicumque unum ex minimis iſtis ſcandalizaverit, ſatius ut ſubmergatur illi fuerit.* Hoc igitur caritas tua cognoſcat, & epiſtolam noſtram metropolitæ reddito, atque per ſanctam

* Ut ſupra. Hard.

* Ut ſupra. Hard.

Matth. 10. *Marc.* 9. *Luc.* 17.

možemo vidjeti da mnogi čak i ne obraćaju pažnju i ne ispituju šta sveto Pismo zapovijestima od nas zahtijeva. *Ljubav,* kako kaže božanski apostol, *ne misli o zlu.* (1Kor. 13, 5) Iako se ovo kod mnogih ispunilo, smatrao sam da mi je neophodno da opišem kako nam izgleda ova sadašnja zbrka. Napale su me pomisli, jer, iako sam vidio tvoju ljubav prema Bogu, sa kojom si se prema nama ophodio i dok sam se podvižavao kroz mnogobrojne rasprave i prilikom uvođenja u molitve, kako kroz pisma, tako i kroz razgovore, ipak nam tvoja milost nikada nije postavila ni pitanje, a kamo li dovela u sumnju šta ja mislim o ikonama, kako svetitelja, tako i samog Gospoda našega Isusa Hrista, Spasitelja našega, i po tijelu Njegove svete i istinite majke, Bogorodice. Zbog toga, kako bismo vašim bratskim odobravanjem svoj um oslobodili (onih pomisli), reći ćemo ukratko šta o tome mislimo. Predočivši vam ipak prethodno da treba da imamo u vidu novu situaciju, a najviše zato što (ova isprazna) novina rađa u Hristovom narodu sjeme nesloge i postaje predmet sablazni kada je vjera u pitanju, a potom, potrebno je mnogo vremena da nešto u crkvama postane navika. Uostalom, ako se po savjetu svetog Pisma pije vino, nije li tim prije potrebno da imamo dovoljno vremena da se o toj stvari posavjetujemo, kako ne bismo bili izloženi strašnom sudu Božijem, na kome onoga koji prezre *jednoga od malih ovih* (Mt 18, 19) Bog kažnjava? A i inače se sudi svima onima koji sagriješe, bilo riječima, bilo djelima na sramotu crkve Hristove i koji se usude da oskvrnu poštovanje prema Njemu. Ovo, dakle, prije svega treba imati na umu, ne samo sada, nego uvijek, a i to da su nam Judejci vratili na sramotu, budući da su ipak uvijek bili robovi i istinski sluge idolopoklonstva. I to ne iz drugog razloga nego samo zato da bi našu neprikosnovenu vjeru zagadili. A kada su se oborili na rukotvorine, i nastoje da ih uklone, ne čine to da bi se božanska priroda poznala uzvišenijom od svega vidljivog i čuvstvenog, nego se sav njihov trud i poštovanje okrenulo na to da bi božansku prirodu ponizili; no ni to ne bi bilo dobro zanemariti: šta su drugo nego psi, koji laju protiv stada Hristovog? A Saracenima je pak (kad se već čini da bi i oni željeli nešto da kažu o tome) na volju da kamenu bez duše u pustinji prinose žrtve i uzvikuju ovu riječ, Kobar; da ono što je od Otaca preuzeto svetkuju kao uvođenje dječaka u tajne, a Hrišćani, koji po cijelome svijetu pod evanđeoskim jarmom (kao što kaže prorok) služe Bogu, kao najosobeniju zajedničku crtu imaju vjeru i ispovijedanje jednoga Boga Oca i Sina i Svetoga Duha, nestvorenu Trojicu, vječnu, nedokučivu, nevidljivu, jednosuštnu, koja je na istome tronu, istovremeno ispovijedajući istinitu čovječiju prirodu Sina Božijeg, i sve ostalo što stoji u simvolu vjere i u skladu sa tim narod Hristov vjeruje u Boga, što se tajni tiče kroz sveto predanje. Zatim u ponovno duhovno rođenje kroz božansko krštenje u ime tri božanska ipostasa Božija, u presuštvljenje životvornih simbola beskrvne žrtve božanskom energijom i u pričešće, kroz koje blista sjaj istine i razgoni se tama bezbožništva. Jer pričešće sa sobom donosi jasni sud, na osnovu kojeg se mogu razaznati sagrješenja počinjena protiv božanskog i bezbožništvo. Budući da je ovo jedno drugom suprotstavljeno, da se apostolski izrazim, od samog početka, jer Bog je odvojio svjetlost od tame. Neka to zajedno sa nama kaže blaženi evanđelista Jovan *I ovo je pobjeda koja pobijedi svijet - vjera naša*: (1Jn 5, 4) ona se nalazi pred nama, o njoj nam se govori, ona je stijena na kojoj je Hristos sazidao svoju crkvu, protiv vrata ada, to jest, protiv nepomjerljive i nepromjenljive neprijateljske sile napada i poruge. Odande smo dobili zajedničko ime, koje je (kao što kaže Isaia) blagosloveno. On, naime, ovako kaže: *blagosiljaće se Bogom istinijem* (Isa. 65, 16) i objaviće (ono) neistraživo, nedokučivo, neopisivo Njegove neizrecive prirode, i ono što se nikako ne može promijeniti, postojano u svoj punoći, propovijedajući njegovu vječnu silu i božanstvo od postanja svijeta, koje se, po riječima presvetog apostola, *umom na stvorenjima jasno vidi* (Rim 1, 20): stoga se smatramo dostojnima da živome i istinitome Bogu služimo i to činimo tako što *nijesmo djeca robinje, nego slobodne*[218] (Gal. 4, 31); poštujući Ga i slaveći, pošto odbace

[218] Citat iz zvanične sinodske verzije Novog zavjeta, a tako stoji i u Septuaginti. U Vulgati, odnosno Itali, koja se ovde citira, stoji ovako: *kojom nas je Hristos oslobodio (slobodom koju nam je Hristos podario).*

——— consubstantialem & venerandam Trinitatem hoc jubeo, ut nisi facias, nunquam sacrum officium amplius administrare potes. Nam si admonitionibus nihil profecerimus, certe sententiæ austeritate, quantum poterimus, te deterrere cupimus, ne Dei subdaris judicio.

Sanctissimus patriarcha dixit: Venerandi fratres, quemadmodum prædixi, inductio peregrinæ istius novitatis a prædicto episcopo Nacoliæ initium cepit.

Constantinus Dei amantissimus diaconus & notarius legit.

Epistola Germani episcopi Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

Salomon sapientiæ doctor verbis suis ita alibi expressit: *Frater a fratre adjutus, tamquam civitas munita & alta & regnum vectibus clausum.* Ego autem meipsum non ex eis esse qui auxiliari possunt, sed potius qui auxilio egent, arbitratus, ad vestram caritatem, non sufferens cogitationum turbam, literas has direxi, (quo enim properarem alio, quam quo me veritatis studium pellit?) in quibus si falsa continentur aut mendacia, ut utar Gregorii theologi verbo, auræ eas ferant: sin autem vera sunt quæ referunt, undique sane me mentis sententia firmet. An non igitur propter multorum tarditatem & pigritiam, quibus verba tantummodo in labiis nascuntur, & delectatio dilectionis cor non intrat, sententiæ scripturarum non exquiruntur, & ad profunda rimantur? Quamobrem multorum caritatem fictam potius quam veram esse arbitramur, ut neque etiam multos jam videamus animadvertere & indagare, quid sanctæ scripturæ juffionibus nobis demandetur. *Dilectio enim*, ut inquit apostolus divinus, *malum non cogitat*. Hæc cum apud multos expleta sit, necessarium mihi esse putavi, significare & quid nobis de præsenti tumultuatione videatur. Harum autem cogitationum occasio mihi fuit, quod cum vidissem tuam erga Deum affectionem, qua nobiscum versatus es, & multis quæstionibus & orationum meditationibus, cum per scripta, tum per disputationes se exercitantem, numquam tamen nobis quæstionem aut dubitationem de imaginibus, cum sanctorum virorum, tum ipsius Domini nostri Jesu Christi Servatoris nostri, & juxta carnem illius sanctæ & veræ & deiparæ matris, a tua caritate propositam, neque quæsium, quid ego ea de re sentirem. Quapropter ut fraterna approbatione mentem nostram aperiamus, brevibus, quæ de ea re nobis cognita sunt, dicemus. Illud tamen prius subjicientes, oportere nos omnem rerum vanam novitatem observare, & maxime cum in fide in Christi populo discordiæ tumultus, & scandali argumentum suboritur. Deinde in ecclesiis consuetudinem longi temporis tenendam. Etenim si cum consilio scriptura vinum ordinat bibi debere, quanto magis nos opportunioribus temporibus, pleniore consultatione res aggredi oportet, ne tremendo Dei judicio subjiciamur, quo is *qui unum ex pusillis scandalizat, a Deo tollitur*? & alioquin omnes quicumque ad contumeliam ecclesiæ Christi errorem aliquem sive verbis, sive factis consulto inducunt, quive ejus divinum venerandumque honorem infringere tentant, judicantur. Hoc igitur præcognoscere oportet, non solum nunc, verum sæpius idque maxime

Prov. 18. *1. Cor. 13.* *Matth. 18.* *Prov. 31.*

Judæos nobis opprobrio vertisse, cum tamen idololatriæ servi, & ministri vere semper extiterint. Non sane aliam ob causam, quam ut fidem nostram inviolabilem contaminent. Cum autem in manufacta invehuntur, eaque auferre studeant, non hoc agunt, ut divina natura omnibus visibilibus & sensibilibus superior cognoscatur, sed omne studium cultusque eorum huc vertitur, quo divinam naturam humilient: sed non satius fuerit relinquere: quid enim aliud quam canes sunt, latrantes contra ovile Christi? Sarracenis autem (quandoquidem & ipsi de ea re aliquid dicere velle videntur) sufficiat, quod in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentque hanc vocem, Chobar: quod a patribus acceptum, per puerilia mysteria & festa peragunt, Christianis vero, quibus per universum orbem terrarum, sub unum evangelii jugum videlicet (ut propheta inquit) servientibus Deo, character propriissimus est fides & confessio in unum Deum Patrem, Filium, & sanctum Spiritum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, consubstantialem, in eodem throno sedentem, simul etiam confessa vera Filii Dei humanitate cum reliquis sacri symboli capitibus, quod populus Christi convenienter & mystice in sacram anaphoram Deo adducit. Deinde spiritualis in nomine trium * Dei principalium hypostasium facta per divinum baptisma regeneratio, & vivificorum incruenti sacrificii symbolorum divinæ operationis transsumptio, communioque. Per quæ sane veritatis resplendet illuminatio, impietatisque tenebræ discutiuntur. Afferens etiam secum judicium evidens, quo errores in divinis commissi, impietasque discerni possit. Hæc igitur cum invicem opposita sint, & ut apostolice dixerim, ab initio segregavit Deus per medium lumînis, & per medium tenebrarum. Dicat nobiscum beatus evangelista Joannes: *Hæc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra*: hæc proponatur nobis, de hac nobis dicatur, ipsa est petra, supra quam Christus suam ædificavit ecclesiam in portas inferni, hoc est, impressionum & insultationum contrariæ potentiæ inconcussum & incommutabile præsidium Illinc commune nomen accepimus, quod (ut Isaias ait) benedicetur. Sic enim inquit: Deum verum benedicent, & non dicibilis ejus naturæ investigabile & incomprehensibile annunciabunt, incircumscriptibile, & quod nulla ratione mutari potest, & in plenitudine constans, prædicantes ejus sempiternam potentiam & divinitatem a creatione mundi, juxta sanctissimum apostolum, in creaturis intellectam considerantes: ita Deo viventi & vero servire digni habiti sumus, idque ea libertate agimus, qua ipse Christus nos liberavit; honorantes eum & glorificantes, omnem idololatriæ errorem & impietatis abjicientes, cui singularis cognitio dicere lapidi: Tu me genuisti & ligno, tu me fecisti, ut est apud prophetam: neque inspicere vult in cælum, ut Isaias clamat, neque cogitare quisnam sit qui hæc omnia indicaverit: qui in numerato totum mundum eduxit, omnia nominibus vocari fecit per gloriam & roboris sui plenitudinem; cujus manus omnem cælestem exercitum, ut alius quidam propheta inquit, fecerunt, ut cum bonam & harmoniacam omnis creationis illius harmoniam inspexerimus, per animæ intellectum, & verbum illum productificum, & per illud Patrem vere

divinarum

Joan. *Matth. 16.* *Isa. 65.* *Rom. 1.* *Gal. 4.* *Jerem. 2.* *Isa. 40.*

exi-

svaku prelest idolopoklonstva i bezbožništva, a pojedini govore nekakvom kamenu: *Ti si me rodio* (Jer. 2, 27) i *drvetu: ti si otac moj*[219], kako stoji kod proroka; neko ne želi ni u nebo da pogleda, kako uzvikuje Isaija, niti da razmisli ko je sve to stvorio: *ko izvodi vojsku svega toga na broj i zove svako po imenu* (Isa 40, 26) kroz slavu i punoću svoje sile: čija ruka je stvorila svu vojsku nebesku, kao što reče drugi prorok, kako bismo, pošto smo vidjeli dobro i harmonično saglasje cijelog Njegovog stvorenja, kroz um i poštovali i pojmili onaj stvaralački Logos, i kroz Njega Oca Koji istinski postoji, kako na jednom mjestu blaženi Atanasije, u svojoj besjedi protiv idola, veoma jasno iznosi. Tako, dakle, nema *zajednicu svjetlost s tamom* (2Kor 6, 15), niti bilo kakvu *saglasnost* ima *Hristos sa Velijarom*[220]*;* stoga ništa nemaju hrišćani, koji jednog Boga neizrecive slave i sile služeći mu poštuju, sa ovima koji Boga, jer je Bog, pokušavaju da oblikuju i naprave. I to prorok s pravom smatra da je bijedno: njihovo je srce pepeo, kako je pisano. A neki od njih smatraju da će sebe načiniti Bogom, pa pošto su na brzinu načinili sebi idola, od nečega čega nije bilo, a zatim, iz nekog ispraznog i mračnog razloga, imaju čvrsto uvjerenje da Boga nema, ako ga smjesta na drugom mjestu ne podignu. A upravo nas o tome jasno uči božansko Pismo o načinjenom teletu, kada su, pobunivši se, rekli Aaronu: *Hajde, načini nam bogove, koji će ići pred nama* (2Moj 32, 1) Mislili su, naime, da nije Bog, ni lažan, ni istinit, ako ne mogu da vide njegov idol, a njemu su poslije pripisivali izlazak iz Egipta; ne vidim da bi ovo moglo da ukazuje ne bilo šta drugo osim njihovog ispada bezbožnosti. A oni pak koji su slijedili mnogobožačko praznovjerno i sramno bezbožništvo i nastojali toj sramoti da daju ime bogova, koje su onda poštovali, podizali im statue, naročito Jupiterove, kojeg su nazivali ocem bogova i ljudi, i statue mnogih drugih, čija su imena poznata. Njihovi obredi, vjerovanja i prinošenja žrtava, šta je drugo, nego bludništvo, zločini i ispoljavanje svakojake nečistote? A da ne kažem da je, pored svega toga, tamo gdje su bila žrtvovanja i obredi postojala čista blasfemija i razbludnost i da je čovjek bivao bogovima žrtvovan. Kod hrišćana pak ikone svetih ljudi, koji su se sve do krvi suprotstavljali grijehu, pa bih mogao zaista sa apostolom reći i koji se služe riječju istine: kažem da apostoli i proroci, koji su blagočestivim životom i vršenjem dobrih djela, i koji su zaista sluge Božije: ništa drugo nijesu nego odraz njihove hrabrosti i njihove svete ikonomije i oblikom prikazana vrlina i to na slavu Boga Kome su učeći u ovom životu služili. Besjeda koja brižljivo razmatra djela dobrih ljudi, pomaže slušaocima i podstiče ih da se na njih ugledaju. Ovo se isto tako može reći za često posmatranje ikona. Naime, ono što besjeda čini putem čula sluha, to isto i ikona ćuteći poučava pokazujući kroz sličnost. Vasilije Veliki, naime, kaže da i jedno i drugo podstiče na hrabrost. Kratka i (da kažem) uzvišena besjeda i likovni odraz koji oslikavanjem izraženih činjenica oponaša na ikoni, jednako nam je korisna dok je posmatramo. Jer i kroz idole onih lažnih bogova vide se nečista djela. Naime, oni koji su često čuli da se na isti način govori o svetim ljudima, isto je tako ako bi više puta na ikoni vidjeli isto, onda se prisjećaju onoga što su čuli, ili pročitali. Pa čak i ako ne znaju ništa o tome, kada im je pred očima i mogu da posmatraju, pronalaze razlog da o tome istražuju i ispituju. Pored toga one nas snažnije podstiču na ljubav i hvalu Boga, tako da na taj način oni koji vide, ili slušaju o divnim djelima svetitelja, Oca našega koji je na nebesima, prisiljeni su da slave po riječima evanđelja. Mojsijevi zakoni pak zapovijedaju da narod ušije plave rese na odjeću kako bi pamtili zakone i čuvali ih. Dakako, tim prije sličnom silom s pravom treba jasno na ikoni svetih ljudi gledati izraz slavnog preokreta i treba se ugledati na njihovu vjeru u skladu sa apostolskim učenjem. Da bismo utjerali u laž jeretike, koji ludujući kažu da je on došao u neko izmišljeno tijelo, kome je na štetu obraz Gospoda po tijelu oblikovati? Tako koristi i ovima, koji ne mogu duhovnim promišljanjem da dođu do poznanja najuzvišenijeg božanstva. Za tim imaju potrebu i oni koji nekakvim tjelesnim opažanjem dobijaju

[219] Ibidem.
[220] Ibidem.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

existentem Deum intelligamus & adoremus, ut alibi beatus Athanasius in sermone contra idola clarissime explicat. Quemadmodum igitur nulla communio lumini cum tenebris, neque ulla Christo cum Belial concordia: ita nulla
2. Cor. 6. Christianis, qui Deum unum inenarrabili gloria & potentia adorantes colunt, cum his qui Deum, ut Deus est, effingere & formare intendunt. Et hæc quidem apud prophetam justæ miseriæ existimantur: illis enim cor cinis est, ut scriptum est. Quorum hi quidem arbitrantur se Deum, facto sibi idolo recenter ex eo quod non erat, facturos: & eo qualicumque de causa evanescente & obscurato, firmiter sibi non esse Deum, persuasum habent, nisi confestim alium in locum ejus erigant. Et hoc nos aperte divina scriptura docet de vitulo in deserto Israelitarum formatione, quando seditione concitati, contra Aaron dicebant:
Exod. 32. *Fac nobis Deos qui nos præcedant*. Hoc unum arbitrati, non esse Deum neque verum neque falsum, nisi cujus idolum formatum videant, cui etiam postea egressum ex Ægypto attribuerunt: qua sane re quid aliud, quam excessum impietatis suæ indicarint, non video. Hi autem qui gentilis superstitionis & impietatis turpitudinem sectabantur, & hanc promovere studebant, in nomine deorum, qui ab eis colebantur, statuas erexerunt, nimirum Jovis, quem patrem & primatem deorum omnium & hominum vocabant, reliquorumque plurimorum, quorum nota sunt nomina. Quorum culturæ, religiones, & sacrificia, quid aliud erant, quam scortationes, scelera, & omnis impuritatis demonstratio? ne dicam interim puras blasphemias & libidines, ubi & sacrificia & cultus erat, hominem diis jugulasse. Apud Christianos vero sanctorum virorum imagines, qui & usque ad sanguinem peccato obstiterunt, ut cum apostolo loquar, quique verbo veritatis
Hebr. 11. ministraverunt: dico autem apostolos & prophetas, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quique vere Dei servi reperti sunt: nihil aliud sunt quam fortitudinis eorum delineatio, sanctæque dispensationis & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in præsenti hac vita servierunt, admonitio & instructio. Sermo enim qui bonorum virorum actiones recensct, juvat audientes, & ad imitationem sæpius adhortatur. Hoc etiam per frequentem imaginum inspectionem fieri verisimile est. Nam quæ historica narratio per auditum docet, ea tacens pictura per imitationem ostendit. Magnus enim Basillus inquit,
In orat. in 40. martyres. ex utroque ad fortitudinem incitari. Brevis, & (ut dicam) per summa facta narratio, & factorum in imagine per picturam expressorum imitatrix demonstratio, nobis contemplantibus utilis est. Nam & per idola falsorum illorum deorum gesta impura demonstrantur. Nam & qui sæpe audiverunt, ejuscemodi de sanctis viris narrari, si iterum in imagine ista repræsentari viderint, in memoriam ea quæ audiverunt & legerunt, reducunt. Quin etiam ignorantes ejuscemodi, cum objecta fuerit eorum oculis talis contemplatio, causam inquirendi & persequendi acquirunt. Præterea ab his vehementius in amorem & laudem Dei concitamur, ita ut per hæc utraque illi qui egregia sanctorum facta vident aut audiunt, Patrem nostrum qui est in cælis, glorificare juxta evangelii vocem cogantur. Legislatio autem Mosaica populum jubet
Matth. 5. Num. 15. fimbrias assuere, ut memores sint justorum, & ea custodiant. Multo sane magis per similitudinariam vim apparentem in pictura sanctorum virorum, egressum gloriosæ catastrophes rite videre licet, horumque fidem juxta apostolicam doctrinam imitari. Domini autem juxta
Hebr. 13. carnem formæ characterem figurari in redargutionem hæreticorum, qui eum in phantastico & non vero corpore venisse delirantes dicunt, quid obest? ita ut & his prosit, qui ad summa divinitatis spiritali speculatione pervenire nequeunt. Indigent enim & hi corporeo quodam intellectu, ad eorum quæ audierunt confirmationem. Mysterium enim quod & cælos tetigit, quodque virtute a sæculis & a generationibus in Deo celatum est omnium conditore: non solum ex auditu fidem habet: *Fides*
Rom. 10. *enim* (inquit apostolus) *ex auditu*: verum etiam ex visis in animis videntium imprimitur. Deus enim in carne in mundo apparuit, & creditus est, omnibus sanctior & magis salutaris repertus. Quare & per evangelica præconia de dispensatione ejus, quæ in carne cum hominibus fuit scripta, ad populorum memoriam juvandam, & venerationes gloriæ ejus, & bonitatis erga nos recordationem faciunt, quæ etiam eadem claritate per artificium prædicari possunt, & ad adorationem ejus nos perducere. Non enim colorum & lignorum mixtura adoratur, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris existit. Is enim adorationem suscipit in
John 4. spiritu & veritate, per ipsum ad Patrem nobis aditum gratis dans, qui cum eo adoratur. Nam
Gen. 48. Hebr. 11. & Jacob in summitate virgæ Joseph adorasse dicitur, non sane ligno illum cultum exhibens, sed suum amorem in eum indicans, qui habuerat eamdem. Ita etiam sanctitatis Christi & superglorioſæ matris imagines a populo Christiano inspiciuntur, & considerantur, & honore afficiuntur. Quare a longis temporibus sanctissimis ecclesiis eas suscipere visum fuit neque quidquam adhuc accidit ut prohiberentur. Quin etiam post omnes persecutionum turbulentias, & post fidei confirmatæ ubique libertatem, omnibus synodis universalibus usque ad nostram generationem celebratis, cum multi quoque canones de imaginibus ederentur, numquam tamen quidquam de earum abrogatione statutum est: quod certe, si illicitæ fuissent, fieri debebat. Multa autem de idolis & idolorum statuis & execrationibus earum, in scriptura dicta sunt, quæ etiam & nunc ipsa consuetudine exclusæ sunt: hæc enim ad alienationem a Deo ferebant. Nam qui dicebat,
Matth. 28. 20 apostolis se adfuturum usque ad consummationem sæculi, profecto hoc ipsum & illis qui ecclesiæ suæ curam gerunt, annunciavit. Non enim illis corporaliter adfuturus erat usque ad
Matth. 18. hujus præsentis sæculi transitionem. Item & tribus aut quatuor in nomine illius congregatis, adfuturum se illis dixit. Putasne tantas congregationes zelo bono coeuntes, ut illius cultus propagetur, divina illius inspiratio & ductio reliquit, ne posset consummationem perfectæ confirmationis suæ ecclesiæ, in qua neque macula, neque ruga, neque aliquid tale est, videre? Neque hanc consuetudinem non
Ephes. 5. paucæ aut ignobiles urbes, verum omnium regnorum nobilissimæ & principales ecclesiæ servant. Quod autem res pervetusta sit, historicas scripturarum narrationes in imagines effigiare, adstruit beati Gregorii Nysseni episcopi sermo, in Abraham inscriptionem præ se ferens, in quo

potvrdu onoga što su čuli. A tajna koja je i sama nebesa dotakla i koja je vrlinom od vjekova i generacija sakrivena u Bogu, stvoritelju svega: nema vjere samo po onome što se čuje: *Vjera biva* (kaže apostol) *od propovjedi:* nego se u duše onih koji gledaju utiskuje na osnovu onoga što gledaju. A Bog se u tijelu pojavio na svijetu i povjerovalo mu se, otkrilo se da je svetiji od svih i svima na spasenje. Zato i kroz evanđeosko projavljivanje o Njegovoj ikonomiji, koja je napisana, kako bi bila od pomoći narodu da Ga slavi i iz dobrote prema nama Evanđelja bilježe ono što se gotovo isto tako jasno može propovijedati kroz ikonu, a istovremeno nas i jedno i drugo privodi poštovanju prema Njemu. Jer se ne klanjamo bojama na drvetu, nego nevidljivom Bogu, koji je u Očevom krilu. On naime, prima klanjanje u duhu i istini darivajući nam slobodan pristup Ocu, Koji se zajedno sa njim poštuje i slavi. Naime priča se da se Jakov u dubokoj starosti preko vrha palice poklonio Josifu, ne iskazujući, naravno, poštovanje prema drvetu, nego iskazujući mu svoju ljubav, istu koju je imao i on. Tako hrišćanski narod gleda u ikone Hristove svetosti i preslavne njegove majke, obasipajući ih poštovanjem. Stoga se činilo da su ih od davnina u svetim crkvama prihvatili i nikada se nije ništa dogodilo da bi bile zabranjene. Čak i poslije mnogobrojnih progona i pošto je svuda ustanovljena sloboda vjere, pošto su održani svi vaseljenski sabori, sve do našeg naraštaja, mada su o ikonama ustanovljeni i mnogi kanoni, ipak nikada nije odlučeno ništa za njihovo ukidanje: što bi se, svakako, moralo dogoditi da su bile nedopuštene. Ali o ido-lima, njihovom statuama i njihovom prokletstvu mnogo je rečeno u svetom Pismu, a to je čak i danas potpuno izbačeno iz običaja: jer sve to doprinosi otuđivanju od Boga. A i On je govorio apostolima da će biti sa njima sve do kraja vijeka, a to isto je objavio i onima koji se staraju za Njegove crkve. Ali sa njima nije bio tjelesno sve do prolaska ovog sadašnjeg vijeka. Isto tako je tri, ili četiri puta rekao onima koji su se u ime njegovo okupili, da će uz njih biti. Misliš li da bi ih napustilo tolike skupove, koji se okupljaju tako revnosno, da bi se širilo poštovanje prema Njemu, njegovo božansko nadahnuće i vođenje, kad ne bi mogao da vidi usavršavanje savršenog utvrđivanja svoje crkve, u kojoj nema ni mrlje, ni bore, niti bilo šta takvo? A taj običaj nijesu sačuvali samo mali i beznačajni gradovi, nego najuglednije i najznačanije crkve u svim krajevima. Jer onome što je toliko staro, kao što su istorijske priče u svetom Pismu, protiv stvaranja obličja, dodaje besjeda blaženog Grigorija, episkopa Niskog, u kojoj se govori protiv (nekog oslikanog) natpisa na kome Avram ispred sebe drži sliku o Isakovom žrtvovanju. Jer ako su one stvari bile tako oslikane, koliko više treba da imaju takav izraz čudesa Gospodnje ikonomije i stradanja? Pa i tjelesna hrabrost svetih mučenika, koje posmatrače podstiču na revnovanje i dobro ugledanje, treba da bude oslikana, tu treba da se sadrži istinska borba u šakanju plemenitog divljenja dostojnog mučenika Anastasija. Ali, njemu će, možda, reći da je neophodno slijediti zapovijesti svetoga Pisma, kao kada se kaže: *Ne gradi sebi lika rezana niti kakve slike od onoga što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodu ispod zemlje. Nemoj im se klanjati.* (2Moj 20, 4) Pa ponovo: *Ne uzimaj imena Gospoda Boga svojega;* (2Moj 20, 7). I u 5. Mojsijevoj knjizi, u knjizi *Zakona* ponovljenih: *(Ne kršite moj zakon), ne gradi sebi lika rezanoga.* (5Moj 5, 8) I to mu kažu. Ali imaju čist um. Znamo, naime, da se priroda Božija oblikom ne može predstaviti, da je nedokučiva, niti da je nekakvo poštovanje kad bi On bio prikazan kao čovjek, nego se rukovodimo naslućivanjima i nagađanjima. Besjedeći im, Mojsije (reče): *Zato čuvajte dobro duše svoje; jer ne vidjeste nikakoga lika u onaj dan kada vam govori Gospod na Horivu ispred ognja.* (5Moj 4, 15) Rekavši to, odmah dodade: *(Ne prekoračite zakon), da ne biste sebi načinili itd.* (5Moj 4, 16) kako dalje slijedi. I to zbog toga što se sjećao izlivanja teleta: i to dobro naglasio, kako se ne bi, po egipatskom običaju, vratili na takvo svetogrđe i kako tome ne bi pripisali nešto slično božansko. Ovo i veliki apostol u svojoj besjedi održanoj Atinjanima: *Kad smo, dakle, rod Božiji, ne treba da mislimo da je Božanstvo podobno zlatu ili srebru ili kamenu, rezanom po vještini i zamisli čovječijoj.* (Dap 17, 29) Isti smisao ima i ovo: *Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega:* (2Moj 20, 7) to jest nemoj nazivati,

——— quo de oblatione Iſaac in tabula expreſſa re- A
ANNO CHRISTI 387. cenſet. Quod ſi autem illorum res ita expreſſæ ſunt, quanto magis miracula dominicæ diſpenſationis & paſſionis talem demonſtrationem habere debent? Sic etiam athleticæ ſanctorum martyrum fortitudines, quæ ad zelum & bonam imitationem aſpicientes inducunt, exprimi debent, in quibus habetur etiam generoſi & admirandi martyris Anaſtaſii veri pugilatus certamen. At illi forte dicent, neceſſario eſſe ſanctæ ſcripturæ mandata ſequenda, veluti cum
Exod. 20. dicitur: *Non facies tibi ipſi idolum, neque ſimilitudinem ullam eorum quæ aut in cælo, aut in terra ſunt infra, aut in aquis ſuper terram; neque adorabis ea, neque ea coles.* Iterum: *Non aſ-*
Ibid. *ſumetur nomen Domini Dei tui in vanum.* Et in B
Deut. 5. Deuteronomio. *Legem meam ne tranſgrediamini, nec facite vobis ſculptam imaginem.* Et hæc quidem illi dicunt. Sed clarum habent intellectum. Naturam enim Dei ſcimus forma repræſentari non poſſe, incomprehenſibilemque eſſe, neque honorem aliquem eſſe, qui illi tamquam vitio exhibeatur, ſed conjecturis & opinationibus ad corporeas conceptiones ducimur. Prædicens
Ibidem. enim illis Moyſes: *Cuſtodite diligenter animas, ne quam ſimilitudinem aſpicitatis, in die illa qua locutus eſt Dominus ad vos in Choreb, in monte ex medio ignis.* Hæc præfatus, ſtatim ſubdidit: *Ne legem tranſgrediamini, nec facite vobis:* & quæ ſequuntur. Hoc quidem ob id, quia recordabatur conſtructionis vituli: atque ita dili- C
genter hoc inculcavit, ne ex Ægyptiorum conſuetudine ad tantam impietatem redirent, divinaque illis arbitrarentur ſimilia. Hoc & magnus apoſtolus in oratione ad populum Athe-
Act. 17. nienſem habita ait: *Genus igitur cum ſimus Dei, argento, auro, lapidi, aut figuræ artis, aut excogitationis hominis, divinum eſſe ſimile exiſtimari non oportebit.* Eumdem intellectum habet: &
Exod. 20. illud: *Non accipies nomen Domini Dei tui in vanum:* hoc eſt, non vocabis aut autumabis Deum, in quo nihil divinitatis exiſtit, ſed vana opinione & falſa appellatione hoc dignaberis. *Nobis autem*, ut magnus docet apoſtolus,
1. Cor. 8. *unus Deus Pater, ex quo cuncta: & unus Dominus Jeſus Chriſtus, per quem omnia*; & unus Spi- D
ritus ſanctus, in quo univerſa. Naturalis autem diverſitas per præpoſitionum commutationem ne ſit inducta. Etenim tria hæc, unus Deus inter ſe invicem intellecta ſunt, ut ſapiens docet Gregorius. Nulli igitur nomen illud ſuper omne nomen exiſtens, populus Chriſti in hunc uſque diem, præterquam ad ſanctam vivificantem Trinitatem retulit. Abſit ut hoc faciat. Ubique cum verbum hoc, λατρείαν, divina ſcriptura ponit, tantummodo dictis aſſignat, quo a nobis alienum, & non communem, indicet hunc errorem. Manifeſta enim eſt quæ ſit latriæ idolorum ratio. Apud nos autem unus Deus adorandus, una & in eum fides, unum ſalutare baptiſma: ſic quoque E
una, quæ illi debetur, latria, quemadmodum a ſanctis apoſtolis traditum eſt, & hactenus ſervatur. Laudationiſque ſacrificium, quod per Chriſtum Deo Patri præſentari inquit divinus
Hebr. 13. apoſtolus, quid aliud eſt, quam labiorum nomen illius confitentium fructus, & in vivificis myſteriis diviniſſima traditio, quam præſignificavit Malachias propheta, veluti ex perſona
Malac. 1. loquens Dei. *Ab oriente ſole uſque ad occaſum in gentibus glorificatum eſt nomen meum, & in*
Cor 6. *omni loco ſacrificium offertur nomini meo?* Sacrificium, inquam, purum. Nulla itaque conſœde-

niti tvrditi da je Bog ono u čemu nema Božanstva, nego ćeš tako da budeš udostojen samo ispraznog mišljenja i lažnog prizivanja. *Ali mi,* kako nas uči veliki apostol, *imamo samo jednoga Boga Oca, od kojega je sve;* (1Kor 8, 6) i jedan Duh Sveti, u kome je sve. Nije došlo do različitosti priroda promjenom položaja. Naime, ova Trojica, jedan Bog između sebe se poimaju, kako (nas) mudro uči Grigorije. Dakle, narod Hristov ovo ime nad imenima do današnjeg dana nikome nije pripisao, osim svetoj životvornoj Trojici. Daleko bilo da to čini. Kada ovu riječ, latrija, sveto Pismo negdje pominje, ona stoji samo u zapovijestima, a njome ukazuje da je to grijeh koji je nama tuđ i nema ničeg zajedničkog sa nama. Očigledno je, naime, da u sebi nosi smisao latrije, to jest klanjanja idolima. Mi se, pak, jednom Bogu klanjamo, vjerujemo samo u Njega, vjerujemo u jedno krštenje za spasenje: tako postoji i jedna, koju Njemu dugujemo, latrija, onako kako su nam sveti apostoli predanjem ostavili, kako bi se očuvala. A žrtvu hvale, koju kroz Hrista, kako kaže apostol, prinosimo, što je, drugim riječima, *plod usana koje ispovijedaju ime Njegovo* (Jev 13, 15) i u životvornim tajnama najbožanskije predanje, koje je prorekao prorok Malahija, kao da govori riječi Božije: *Od istoka sunčanoga do zapada veliko će biti ime moje među narodima, i na svakome će mjestu prinositi kâd imenu mojemu i čist dar;* (Mal. 1, 11) Žrtvu, kažem, čistu. Nema, dakle, nikakvog saveza sa hramom, to jest onim hramom sa idolima. Daleko bilo. A ona sama je, po riječima apostola, *stub i tvrđava istine* (1. Tim 3, 15). A Zaharija uzvikuje: *Istrijebiti iz zemlje imena idolima* (Zah. 13, 2), kada se otvara svako mjesto Davidovom domu, to jest crkvi Hristovoj, čiji dom smo mi. Tu se događa sve što se u mudrosti Solomonovoj i kod mnogorječitog Isaije nalazi. Tamo se, naime, kaže: *Pronalazak idola bio je početak bluda, i njihovo je otkriće izopačilo život. Nije ih bilo u početku, niti će ih biti dovijeka. Jer su došli na svijet po ispraznosti čovječijoj, i zato im je određen konac brz, itd.* (Mudr 14, 12-14)[221] A prorok pak kaže: *Ko gradi boga i lije lik, nije ni na kakvu korist. Gle, svi će se drugovi njegovi posramiti, i umjetnici više od drugih ljudi* (Isa 44, 10-11) i ostalo; to jest zanatlije koji režu u drvetu, a od drveta kojim se ljudi služe, grade ljudsko obličje i klanjaju mu se u svojoj ludosti. Za takvog se još kaže: *da ne može (uvidjeti).. ni reći: nije li laž što mi je u desnici?* (Isa 40, 20), jer je unio u dušu razorno djelovanje pomenutog bezbožništva. A mi koji smo poznali Sina Božijeg i vjerujemo da je On istina i desnica Oca, daleko smo od prorečene osude. I zbog toga je veoma pogodno da se poslužim proročkim riječima: *Šta će pljeva sa pšenicom?* (Jer 23, 28) Kakve bliskosti ima u sramnosti naduvenoj od duhova, u nepostojanoj beznačajnosti onih koji se klanjaju idolima, zanemarivši Tvorca, sa blagotvornom riječju poznanja istinitog božanstva, koja se nalazi u cijelom narodu Hristovom? Oni su ti o kojima govore Isaija i Osija: *Na vrh gora prinose žrtve, i na humovima kade pod hrastvima, topolama i brijestovima, jer im je sjen dobra* (Os. 4, 13), kako drugi prorok, savremenik proroka Isaije uzvikuje. Narod Hristov, *Caru vijekova, neprolaznome, nevidljivome, jedinome premudrome Bogu čast* (1Tim 1, 17) i slavu iskazuje, klanjajući Mu se u duhu i istini, prinoseći neprestano svu hvalu i slavu životvornoj Trojici. A svemu onome, što se van mudrosti (Božije) blebeće o idolima, brzo će doći kraj. Nestajanje, naime, svega toga, jer više nije moglo da se održi, nastalo je samo i jedino od pojave Hrista Isusa, velikog Boga i Spasitelja našega; što i crkva Njegova od početka sve do kraja svijeta, iskupljena Njegovom krvlju, u svemu ispovijeda i sa slavom propovijeda. Neće, dakle, u onome što u je u Pismu napisano o osudi i kažnjavanju idola istinski i iskreni poklonik Trojice, narod Hristov smatrati da se to njega tiče, ako ima ikone svetitelja u znak sjećanja na njihovu vrlinu. Čak ni obrezanje Timotejevo, šišanje po zakonu i uvođenje žrtvovanja u hram nije smirilo ukor i osudu blaženog apostola Pavla koji je odbijao tjelesno obrezanje i prijetio onima koji su ga željeli opravdati po zakonu. Jer ne treba gledati na ono što je jednostavno određeno, nego uvijek u svemu treba gledati na valjanost namjere: naime, onaj koji ne uzima u obzir ponuđeni razlog, često donosi pogrešan sud. Oni koji tako ne čine, nikako neće izgledati da

[221] Biblija, Stari i Novi zavjet, Stvarnost-Zagreb, 1969.

A ratio templo Dei, hoc eſt, illius eccleſiæ cum idolis. Abſit. Ipſa enim columna & firmamentum veritatis apoſtolice nominatur: *Idolorum autem nomina*, ut Zacharias clamat, *de terra auferentur*, quando omnis locus domui David, hoc eſt eccleſiæ Chriſti, cujus domus ſumus nos, per traditionem fidei aperietur. Huc faciunt omnino, quæ in ſapientia Salomonis, & apud magniloquum Iſaiam reperiuntur. Illic enim dicitur: *Principium ſcortationis, reſpectus idolorum: deſiderium eorum, corruptio vitæ. Neque enim erat a principio, neque in perpetuum erit. Vanitas enim hominum ingreſſi eſt mundum. Et propter hoc, brevis finis illis deputatus eſt*, &c. In propheta autem: *Confutabuntur omnes* B *qui ſculptilem Deum aut faciunt, aut conflant; & omnes qui inde generantur exſiccati ſunt, & fabri ab hominibus facti ſunt*; & reliqua: hoc eſt, fabri lignarii artis induſtria, & lignorum quorum uſus ad miniſterium hominum, in formam viri transformatur, & tripudium inſipientiæ adorantium ea. Quibus infertur: *Vide te, ne dicatis, mendacium in dextera mea.* Quod præmiſſæ impietatis veluti ſubverſionem induxit. Nos autem cognoſcentes & credentes Filium Dei, quod ſit veritas & dextera Patris, alieni a damnatione prophetica demonſtramur. Et ob id valde opportune propheticam orationem uſurpavero: *Quid paleis ad triticum?* quæ familiaritatis ſuſtinatæ a ſpiritibus nequitiæ, C inſtabilis levitatis colentium creaturam, præterito creatore, ad veræ divinitatis cognitionis nutriens verbum, quod in omni Chriſti populo invenitur? Illi enim ſunt, de quibus Iſaias ait: *In verticibus montium ſacrificaverunt; & ſuper colles incenſum fecerunt. Sub quercu & populo, ſubter arbore ſubumbrante, quia bona tegmenta erant*, quemadmodum alius propheta contemporaneus Iſaiæ clamat. Populus autem Chriſti, regi ſæculorum incorruptibili, inviſibili, uni ſapienti Deo adorationis cultum exhibet, in ſpiritu & veritate adorando, omnemque laudationem & glorificationem vivificæ Trinitati inceſſanter offerens. Ea vero quæ extra ſapientiam de idolis jactantur, brevem finem habent.

DNam eorum obſcuratio, & quod amplius eſſe non poterant, non aliunde quam ex Chriſti Jeſu magni Dei & Servatoris noſtri apparitione factum eſt; quam etiam eccleſia illius a principio utque ad totius mundi terminum, ſanguine illius redempta, per omnia confitetur & glorioſe prædicat. Non igitur in illa ſcripta idolorum damnatione vituperationeque verus & germanus Trinitatis adorator populus Chriſti ſe notari putabit, quod ſanctorum virorum imagines in recordationem virtutis eorum habeat. Neque etiam beato apoſtolo Paulo carnalem circumciſionem prohibenti, & illis qui per legem juſtificari volebant minanti, circumciſio Timothei, legalis tonſura, ſacrificium in tem- E plum inducere, reprehenſionem aliquam aut condemnationem conciliavit. Non enim ſimpliciter deſignata inſpicere oportet, ſed undique rerum intentio probanda eſt: nam qui cauſam offerentemque non inſpicit, ſæpe contraria judicat. Qui vero ita non faciunt, fortaſſe apud hos ipſius quidem Dei mandatum irreprehenſum nequaquam videbitur: ſiquidem lege ſculptile & conflatile interdicente, ſubjicitur, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium, ut apoſtolus inquit: Hæc enim ejus apparatus fuerunt, quibus divinam gloriam vectam fuiſſe non ſolum ex ſcriptura docemur, & divus Athana-

ACTIO IV.

1. Tim. 3. Zach. 13. Sap. 14. Iſa. 1. 24. & 44. Jerem. 23. Iſa. 65. Oſee. 4. 1. Tim. 1. Rom. 3. Gal. 2. 1. Cor. 7. Exod. 25. Hebr. 9.

ſius

ispunjavaju neprikosnovenu zapovijest samoga Boga: iako su se, doista, pokoravali izrezanom zakonu koji zabranjuje salivanje, heruvimi slave natkriljuju zaklopac, kako kaže apostol. Sve to je, naime, bila krasota kojom se uznosila slava Božija, kako nas uče sveto Pismo i divni Atanasije iznoseći ovaj citat iz psalma: *Koji sjediš na Heruvimima, pojavi se.* (Psal. 79, 2) ovakvo mišljenje o tome dao. A Heruvimi su bića po prirodi nepoznata ljudima, oni su duh i vatra, a obličjem tijela i prirodom neobični, i ono što o njihovom tjelesnom obličju govori prorok, ima viši, simvolični smisao. Drugačije, naime, treba poimati svetinje nedostupne tjelesnim čulima i razumu. To je zaista neophodno, kao što se može reći, da hrišćani nikako, slikajući obličje po tijelu svojih, bilo rođaka, prijatelja, ili poznanika, ovo obličje ne treba da poštuju, ili da ga smatraju dostojnim bilo kakve počasti; štaviše, oni koji se pokoravaju naređenjima careva ne treba (njihovoj) vlasti da ukazuju (božanske) počasti; čineći to biće grješni jer su potpuno zaluđeni, govoreći da su oni (carevi) mudri i tako zamjenjuju *slavu besmrtnoga Boga podobijem smrtnoga čovjeka* (Rim 1, 23), kao što kaže apostol. Stoga iz ovoga dolikuje znati toliko da nam ne dolikuje da pomenuto iz Pisma uzmemo kao oslonac. Odnosno, da blagočestivo mišljenje o Bogu primijenimo na ono što je smrtno, ili zapostavimo Bogu dužno poštovanje i služenje, ili ga pak umanjujemo, zbunjeni na neki način ovakvim argumentom: tako bi iščezlo ono čega se pridržavate i odvuklo bi vas od poštovanja i postojanosti prema jedinom i istinitom Bogu. Sada, doduše vidimo da biva sasvim suprotno; naime, ako neko sa poznanjem posmatra ikonu nekog od svetitelja, sasvim ispravno će hvaleći Boga reći: slava Tebi, Bože, i dodaće ime svetitelja, da bi se na ovaj način, ono što u molitvi kažemo, ispunilo, da bi se kroz vidljivo i nevidljivo slavilo tri puta sveto ime Hristovo. Tako, zaista, ne bismo ni pokušali da nekoga od svetih prizivamo kao Boga. Bogu je naročito i zaista ugodno da Ga tako prizivamo; a onima koji čine ono što je ugodno Bogu, Bog je to ime predao kao što je u svetim psalmima napisano. Ali ne treba opet da posmatramo u crkvama sabrani i okupljeni narod Božiji, smatrajući da ove ikone posjeduju dovoljnu potvrda poznanja Boga: već, štaviše, u njima danju i noću, ali da se zajedno sa psalmopojcem bolje izrazim, *Večerom i jutrom i u podne* (Psal. 54, 18), treba blagosiljati Boga, ali najviše, pak, ovo treba da čine u božanskim tajnama i svetim službama. Ali svakako znamo da nam ni sa jedne druge strane neće doći nada u spasenje, ako iz blagočestivog ispovijedanja vjere, prema istinitom Bogu i jednom od svete Trojice: kažem ispovijedanje vjere, koja se jednim dijelom nalazi u srcu, a drugim ustima izgovara: *Jer se srcem vjeruje za pravednost, a ustima se ispovijeda za spasenje.* (Rim 10, 10) Uvijek hvalu prema Onome Koji nas je stvorio, na usnama noseći i u ustima uznošenja Božija, sav narod Hristov pričešćuje se krvlju i tijelom, što po predanju činimo u znak sjećanja na njegovu smrt i vaskrsenje, iz neutažive žudnje i od Boga podstaknute želje, *kao što čezne jelen za izvorima voda* (Psal 41, 2). Zaista, neka nikoga ne vrijeđa što se pred ikonama svetitelja pale kandila i miomirisni tamjan. Treba smatrati da je sve to nastalo u čast onih čije počivalište je sa Hristom, čije poštovanje znači poštovanje prema Njemu; kako to svjedoči (po Bogu) mudri Vasilije, tako se iskazuje poštovanje prema očuvanju dobra, a prema samom Gospodu zajedničko obilježje dobre želje. Mirisna kandila su, naime, simvol one od Boga date nestvarne svjetlosti, a paljenje mirisnog tamjana označava čisto nadahnuće i prepunjenost Svetim Duhom. A i ovo smo sebi dopustili da napišemo protiv protivurječja koja se pridodaju i da uzmemo odavde, odande i ponešto što je izloženo u svetom Pismu; podstičući da bez sablazni i bez zbunjivanja razgovaramo sa narodom, kada Bog zabranjuje da se prezre i jedan od onih malih. Isto tako je nedopustivo sablazniti bilo koga i strašni sud prijeti onima koji to pokušaju. Sada se pak oko te stvari komešaju cijeli gradovi i zajednice ljudi. Čuvajmo se i trudimo se da mi ne postanemo začetnici tako nečega. Prije svega, međutim, treba voditi računa da te ne promijeni mišljenje, da se zbog toga ne podignu naši neprijatelji i protivnici krsta Hristovog i ne kažu: Sve do sada hrišćani lutaju, kad nijesu ni spoznali da je njihov običaj idolatrija, a sada opet odbacuju rukotvotine. Da se skupila tolika količina poruge i podrivanja vjere u Hrista, to bilo ko može da pozna. Jer one koji su jednom mogli da

——— sius pſalmicum hoc verbum exponens: *Qui ſe-* A
ACTIO IV *des ſuper cherubim, appareas:* talem de his tradit ſententiam. Etenim cherubim illorum exemplaria, ignota juxta naturam omnibus hominibus exiſtentia, ſpiritus & ignis exiſtunt, & ab omni corporea figuratione & natura aliena, ea quæ de ipſis a propheta corporalibus dicuntur, ſymbolicum & altius ductum ſenſum habent. Aliter enim intelligere juxta ſacram & corporeis non decentem rationem oportet. Illud vero neceſſarium eſt ut dicatur, nequaquam Chriſtianos ſuorum juxta carnem, aut cognatorum, aut amicorum, aut familiarium figuram pingentes, illam aut colere, aut honore aliquo dignam ducere. imo ne imperatorum quidem juſſibus obedientes, poteſtati talia tribuunt: in B
quibus ſane culpabiles inveniuntur, qui dicentes ſe ſapientes, infatuati ſunt, & gloriam Dei
Rom. 1 incorruptibilis cum ſimilitudine corruptibilis hominis commutarunt, ut inquit apoſtolus. Adeo ex hac re ſcire licet, nobis non licere prædictam ſcripturam in columnam rapere. Igitur ſi de Deo pias opiniones ad id quod corporalius eſt, tranſponimus; aut Deo decentem gloriam & ſervitium relinquentes, aut aliqua ratione imminuentes hujuſmodi argumento deprehendimur: recte utique auferentur, quæ vos vacare faciunt, & abducunt a cultura & aſſiduitate erga unum & verum Deum. Nunc vero contrarium fieri videmus; nam ſi quiſpiam cum ſcientia, ſanctorum alicujus imagi- C
nem inſpexerit, recte Deum laudans dicet; Gloria tibi Deus; nomenque ſancti apponet. Ut per hunc modum, id quod in precatione a nobis dicitur, impleatur, ut per viſibilia & inviſibilia ter ſanctum nomen Chriſti glorificetur. Verum neque ſanctorum virorum aliquem Deum appellari ſuſtinuerimus. Proprie enim & vere ejuſcemodi appellatio Deo convenit: & iis qui faciunt quod Deo placeant, Deus id
Pſal. 81. nomen tradidit, ut pſalmorum ſacro codice ſcriptum eſt. Neque rurſus, ut ſufficientem exiſtimantes cognitionis Dei aſſertionem, ejuſcemodi imagines habentes, deſpicimus in ec- D
cleſiis Dei populi congregationes & concurſum: imo in eis die noctuque, & ut cum pſalmo-
Pſal. 54. grapho melius dixerim, veſperi & mane & meridie benedicere Deum oportebit, maxime autem in divinis myſteriis & ſacris officiis, dum hæc, inquam, peraguntur. Sed certo ſciamus, non aliunde nobis ſpem ſalutis accedere, niſi ex pia fidei confeſſione, quæ ſit erga Deum verum & unum in Trinitate adoratum: fidei dico confeſſionem, quæ partim in corde conſiſtit, partim per os profertur: *Corde enim creditur ad juſtitiam, ore autem fit confeſſio ad ſa-*
Rom. 10. *lutem*: Semper laudem ejus qui nos fecit, in
Pſalm. 149. ore ferentes, & exaltationes ejus in gutture habentes, omnis populus Chriſti in tranſumptio-
Luc. 22. ne ſanguinis & corporis ejus, per quam, memoriam mortis & reſurrectionis illius juxta E
ſuam traditionem celebramus, inſatiabili deſi-
Pſalm. 41. derio & a Deo incitato ſtudio ad ea incitatur, magis quam ad fontes aquarum cervus. Verum ne quempiam offendat, quod ante ſanctorum imagines lumina & ſuaveolentia thymiamata acceduntur. Symbolicos enim illa fieri in honorem illorum opinandum eſt, quorum cum Chriſto requies, quorum honor ad ipſum
Hom. in Gordium mart. recurrit, hoc ipſum teſtante ſapiente Baſilio, quod erga conſervos bonos honor, erga ipſum Dominum commune benevolentiæ ſignum exhibet. Senſibilia enim lumina ſymbolum ſunt

sagriješe, njih je teško vratiti na pravi put, jer su se udajili od istine. Ali šta treba da kažemo kada vidimo da naši vladari i carevi, iz naročite ljubavi prema Bogu, umjesto svoje statue podigli krst za spasenje, kao ponos vijeka? Iz ovoga se može zaključiti mnogo toga što je van svake rasprave, da ikone svetitelja čine nevjerovatna čuda, kao što dobro zdravlje bolesnima ulazi na usta, tako se često u snovima pojavljuju oni koji nam daju najbolje savjete. Van svake rasprave je da se u gradu Sozopolju, u Pisidiji nalazi ikona djevstvene prečiste majke koja iz svoje oslikane ruke toči izvor mira. Veoma su mnogobrojni svjedoci ovoga čuda. Mnogo toga na svijetu činili su svetitelji vjerom, što čitamo u djelima apostolskim: očigledno svjedočanstvo toga bila je sjenka od odjeće i znojavi ubrusi koji su darivali zdravlje. Lako se možete uvjeriti da tako ne bi mogli djelovati bilo čija sjenka i bilo kakvi ubrusi, već se po tome vidi da je vjera obojice prema Bogu bila tolika da je On na taj način pokazao blagodat čak i kroz nežive predmete. Stoga treba vjerovati da i kroz ikone tako nešto dožive od Boga obilježeni, no takva čudesa se ipak ne dešavaju kroz bilo kakve slike, ili bilo kakve oblike slika, nego samo kroz ikone koje predstavljaju svetitelje, ili kroz ikone Isusa Hrista. Niti, pak, treba vjerovati da su takva iscjeljenja nastala sama od sebe, nego je to jedino moguće po blagodati Božijoj. Vrijedno je pak (kako sudim) razmotriti i ono što je u istoriji crkve istorijski zabilježeno kod Jevsevija. Naime, priča se da je u gradu Paneadi, koja se u Evanđelju naziva Kesarija Filipova, bila kuća krvotočne žene, to jest one koja je patila od tečenja krvi i koja je bila iscijeljena tako što se dotakla ruba (haljine) Spasiteljeve, kako svjedoči Evanđelje. Kažu da pred vratima kuće stoji od bronze salivena ikona, koja izobražava lik Gospoda našega, a preko puta nje da se nalazi od istog materijala izrađena statua žene koja kleči i preklinjući pruža ruke i da je to izrađeno u znak sjećanja na ono čudo koje je njoj učinjeno; i da se stoga ona sama pobrinula za to. Pod nogama (kako se čini) statue Gospodnje iznikla je nekakva trava, nepoznate vrste, koja iscjeljuje sve bolesti, a Jevsevije kaže da je to sam svojim očima vidio. Očigleno je, međutim, da su ti darovi ispunjeni izuzetnim milosrđem Božijim, što nam je iz gore rečenog dokazano. Isto tako, u istoj knjizi Jevsevije je napisao da je vidio u boji oslikane ikone apostola Petra i Pavla, kao i samog Gospoda našega Isusa Hrista: on tvrdi da su one vrste koje se smatra da su bile. Međutim, ne govorimo ono što mislimo u vezi sa izradom bronzanih statua, nego samo da tvoju svetost opomenemo da ne treba stari običaj odbaciti. Bog, naime, i Gospod istine, Čije carstvo je vječno blagosloveno, neka te dovede do istine i neka ti iz duše ukloni sve sumnje i prilike da o tome uopšte razmišljaš, ako zajedno sa nama dođeš do istinitog zaključka.

Presveti patrijarh reče: Čuvari katoličke crkve, sveti Oci nam odobravaju, uvijek budni na svojoj straži zahvaljujući onoj mudrosti suviše i uništavaju tako svu vojsku koja isprazno govori. Svoju pak stražu sačuvavši netaknutom, falange neprijetelja su razagnali; te su istovremeno mačem duha, zajedno sa starim jeresima, i ovu novu drsku optužbu hrišćana posjekli. Recimo, dakle, svi jednoglasno ono što govori naš sveti učitelj Pavle: *Jer On je mir naš, koji i jedne i druge sastavi u jedno.* (Ef. 2, 14) Svi slavite Hrista, zajedno sa Ocem i Svetim Duhom, sada i u vjekove vjekova, i vječno Mu se klanjajte.

Sveti sabor reče: Učenja Otaca koji božanski govore nas vratiše na pravi put; iz tih učenja pijući istinu, opomenuti smo: držeći se postojano tih učenja, prognali smo laž; poučeni njima pozdravljamo svete ikone, pošto su oci sinovima tako objavili šta je valjano, poslušni smo: slavimo u licu majke, sveto od predaka naslijeđeno crkveno Predanje, vjerujući u jednoga Boga koji se slavi i poštuje u Trojici. Svete ikone poštujemo. Oni koji tako ne vjeruju, anatema na njih: oni koji drugačije misle neka budu udaljeni od crkve. Mi stojimo čvrsto uz stare crkvene kanone. Mi ćemo očuvati odluke Otaca. Mi anatemišemo one koji bilo šta dodaju ili oduzimaju od crkve. Mi anatemišemo nedavnu optužbu hrišćana. Pozdravljamo klanjanje ikonama. Anatemišemo one koji to neće. Na onima koji optužuju hrišćane, odnosno na ikonoklastima, neka je anatema. Oni

A immaterialis illius & a Deo dati luminis: aromatum autem incensio sincerum & totum sancti Spiritus afflatum & repletionem significat. Et hæc quidem veluti contra subornatas contradictiones, & ex scripturis hinc illinc acceptas objectiones scribere nobis permisimus; adhortantes ut sine scandalo & sine turbatione cum populo conversemur, quando etiam ne unum ex pusillis despiciendum Deus prohibet. Similiter scandalizare aliquem intolerabile & horrendum judicium affert illis qui intendunt. Nunc autem & totæ civitates, & hominum congregationes non parum hac de re tumultuantur. Caveamus autem nos omni studio, ne hujus rei auctores simus. Ante omnia ve-
B ro providendum est, ne a sententia permuteris, ne ex hoc inimici nostri & hostes crucis Christi supercilium elevent contra fidem nostram, dicantque: Hucusque Christiani errarunt: nisi enim institutum suum idololatriam cognovissent, non sane nunc manufacta abjicerent. Quod ipsum quantum contumeliæ subversionisque fidei in Christum conciliavit, quivis agnoscere potest. Nam qui semel errarint, eos in viam reducere difficile est, ut qui a veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cum videamus reges nostros & imperatores, ex propria erga Deum affectione, pro sua statua salutiferam crucem gloriationem sæculi erexisse? Summa autem rerum in hoc concludi
C potest, quod extra omnem controversiam est, sanctorum imagines mirifica designare miracula, ut & debilibus valetudo bona per eos concilietur, sæpeque in somnis apparentes optima quæque nobis consulant. Extra omnem controversiam est in Sozopoli Pisidiæ civitate imago virginis matris intemeratæ, quæ ex picta etiam manu sua unguentorum scaturiginem effundit. Cujus sane miraculi plures testes sunt. Hæc omnia sancti per fidem operati sunt in mundo, ut in actis apostolicis legimus: cujus rei etiam evidens testimonium est umbra vestimentorum, & sudaria sanitates largientia. Quod igitur non omnis corporis umbra, neque quælibet sudaria id possint, facile videtis, qui, quæ
D fides fuerit utriusque erga Deum, animadverterit, ut qui ejuscemodi gratiam per inanimata illa indicaverit. Quamobrem credendum est, & per imagines quoque talia a Deo designari, non per quaslibet tamen picturas aut imaginum species ejusmodi fiunt, sed sanctorum effigies repræsentantium tantum, aut Jesu Christi. Neque etiam ob hujuscemodi curationes spontaneas esse credendum est, sed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autem est (ut arbitror) & id recensere, quod apud Pamphili Eusebium historice scriptum est in historia ecclesiastica. In Paneade enim civitate, quam & Cæsaream Philippi evangelium vocat, dicitur fuisse domus hæmorrhoissæ, hoc est, laboran-
E tis profluvio sanguinis mulieris, quæ tacta fimbria Servatoris sanata est, quemadmodum evangelium testatur. Pro foribus autem domus ajunt ex ære fusam imaginem stare, quæ Domini nostri effigiem repræsentat: ex adverso vero statua ejusdem materiæ, mulieris genibus provolutæ, palmasque suppliciter tendentis, expressa est, idque in memoriam miraculi illius, quod circa ipsam factum est; quamobrem & ejusdem procuratione facta est. Sub pedibus autem (veluti apparet) statuæ dominicæ herba quædam excrescit, peregrina specie, neque satis cognobilis, quæ omnium morborum re-

me-

ANNO CHRISTI 78.

Hebr. 11.

Act. 5.

Eusebius I. cap. 14.

Matth. 16.

Matth. 9.

koji djelove svetoga Pisma izrečene protiv idola izvrću i okreću protiv ikona, neka su pod anatemom. Oni koji svete ikone idolima nazivaju, neka su pod anatemom. Oni koji govore da hrišćani ikone kao bogove cjelivaju, neka su pod anatemom. Oni koji su u zajednici sa onima koji odbacuju ili preziru svete ikone, neka su pod anatemom. Oni koji govore da smo mi pored Hrista uzeli nešto od idolatrije, neka su pod anatemom. Oni koji se usuđuju da kažu da je sveta katolička crkva ikada prihvatila idole, neka su pod anatemom.

Kada je anatema izrečena od svih prisutnih redom, sveti sabor, povinovavši se po drugi put onome što govori Evtimije, episkop Sardski, uzviknu: Sveti Oci koji izvršavaju božansku zapovijest Gospoda i Spasitelja i svjetiljku poznanja od Njega podarenu ne kriju pod loncem, već je stavljaju na svijećnjak najkorisnijeg učenja, kako bi svima u kući, to jest u katoličkoj crkvi rođenim svijetljela, kako niko od onih koji se blagočestivo pouzdaju u Gospoda kročio ne bi na kamen jeretičke izopačenosti. Sami su protjerali jeretičku prelest; sami su odsjekli gnjio ud, budući da ga nijesu mogli iscijeliti; noseći u ruci lopatu, otrijebili su gumno Njegovo: a žito, to jest životvornu riječ, koja jača čovječiji um, zaključali su u ambaru, a pljevu jeretičke izopačenosti izbacivši, spališe je neugasivom vatrom. Zbog toga je sveti sabor, po drugi put okupljen, voljom Božijom i po zapovijesti najblagočestivijih naših careva Irene, druge Jelene i drugog Konstantina, u blistavom gradu Nikeji, čitanjem poznatih odluka svetih Otaca, proslaviće samoga Boga Koji im je podario riječ zarad naše (duhovne) izgradnje i usavršavanja svete katoličke crkve. A oni, pak, koji nijesu tako nadahnuti, već odbacuju istinu zarad novih dogmata, njima ćemo doviknuti ove riječi psalmopojčeve: *Koliko zlo zamisli neprijatelj na svetinje Tvoje, i hvaljahu se..* da *nema više proroka (kod njih).* (Psal. 73, 3,9) Ali mi znamo njihovu podlost, mi koji slijedimo otačko predanje, te jednim ustima i jednim srcem projavićemo istinu, ne dodajući ništa i ne oduzimajući od toga ništa; nego sa ovim se slažemo, uz to smo prionuli, tako iskušavamo svoje, ispovijedamo onako kako svih sedam svetih sabora ispovijeda.

Vjerujemo u jedoga Boga Oca Svedržitelja, Tvorca svega vidljivog i nevidljivog: i jednoga Gospoda Isusa Hrista Sina (Božijeg) Jedinorodnog, Logosa Njegovog, kroz Koga je sve postalo: u Svetoga Duha Životvornog Gospoda itd. Pozdravljamo svete gospodnje, apostolske i proročke, isto tako i svetačke ikone, naročito ikone naše Bogorodice, koje nam pružaju primjer učeći nas da se ugledamo na dobra djela i njihovu vjeru u Hrista; proklinjemo svaku idolatriju i služeći jedino Hristu i Bogu Ocu i Duhu Svetome, kao jednome Bogu, Kome neka je poštovanje i hvala u vjekove.

Petar, prvak među prezviterima u svetoj Rimskoj crkvi, potpisao se rimski, a prijevod toga je ovakav: U ime Gospoda našega Isusa Hrista, Petar milošću Božijom arhiprezviter svete Božije apostolske i katoličke crkve, u ime Hadrajana presvetog pape staroga Rima, prihvatajući sve koji su se osvijestili iz ranije ikonoklastičke jeresi i koji priznaju klanjanje ikonama prema predanju, potpisao sam se.

Petar, milošću Božijom prezviter i iguman manastira svetoga Save, drugi predstavnik apostolskog pape, pridružujem svoj potpis već rečenom.

Tarasije, milošću Božijom episkop Konstantinopolja, novoga Rima, priznajući sve rečeno kao istinito, drage volje sam se potpisao.

Jovan, milošću Božijom prezviter i legat, zastupnik tri istočna trona, Aleksandrijskog, Antiohijskog i Jerusalimskog, sve ovo odobrivši i pohvalivši, potpisao sam se.

Toma, milošću Božijom prezviter i iguman manastira svetog oca našega Arsenija, koji se nalazi u Egiptu, takođe zastupnik tri istočne dijeceze, potpisao sam se.

Agapije, nedostojni episkop Cezareje Kapadokijske, sve prethodno rečeno prihvatajući, potpisao sam se.

Jovan, nedostojni episkop Efesa, sve prethodno rečeno prihvatajući, potpisao sam se.

Konstantin, nedostojni episk. Konstancije, koja se nalazi na Kipru, prihvatajući sve prethodno rečeno, potpisao sam se.

——— media & curationes exhibet: quod & ipſe Eu- A
ANNO CHRISTI 787. ſebius oculis ſe vidiſſe tradit. Manifeſtum au-
loc. ſup. cit. tem eſt, quod ex inſigni Dei miſericordia ejuſ-
cemodi dona contingunt, quemadmodum no-
bis in ſuperioribus demonſtratum eſt. Idem in
eodem libro Euſebius ſcripſit, ſe apoſtolorum
Petri & Pauli, item ipſius Domini noſtri Je-
ſu Chriſti ex coloribus depictas imagines vidiſ-
ſe: aſſerit autem ea ſpecie, qua putantur fuiſ-
ſe. Hæc autem non dicimus, quod arbitremur
nobis circa ærearum ſtatuarum operoſitatem
laborandum, ſed tantummodo ut admoneamus
ſanctitatem tuam, veterem conſuetudinem non
eſſe rejiciendam. Deus enim & veritatis Do-
minus in omnem veritatem te deducet, omneſ-
que ambiguitates & diſceptandi occaſiones ab B
animo tuo auferet, ſi unanimiter nobiſcum ad
veritatis rationem indagandam deſcendas, cu-
jus regnum benedictum eſt in perpetuum.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Cuſtodes catho-
licæ eccleſiæ ſancti patres nobis acclamarunt,
ex ſuperna illa prudentia in præſidiis tuis vi-
gilantes; omnemque vaniloquorum exercitum
diſſiparunt. Suam autem cuſtodiam inconvul-
ſam ſervantes, phalanges hoſtium perſecuti
ſunt: ſimul etiam cum antiquis hæreſibus &
hanc Chriſtianorum accuſatorum novitiam im-
probitatem gladio ſpiritus abſtulerunt. Dica-
mus igitur omnes una voce cum ſacro noſtro
Epheſ. 2. doctore Paulo: *Pax noſtra Chriſtus, qui ex duo-*
bus unum fecit. Illum omnis gloria, & cum C
Patre & ſancto Spiritu, nunc & in ſæcula ſæ-
culorum, omnis decet adoratio.

Sancta ſynodus dixit: Divinoloquorum pa-
trum doctrinæ nos correxerunt; ex iis veritа-
tem haurientes, admoniti ſumus: ipſis adhæ-
rentes, mendacium perſecuti ſumus; ab iis e-
ruditi venerandas imagines ſalutamus, patribus
annunciantibus bona filiis obedientes ſumus:
gloriamur autem in facie matris, ſanctæque tra-
ditionis eccleſiæ, credentes unum Deum in
Trinitate laudatum. Venerandas imagines ve-
neramur. Qui ſic non credunt, anathema:
qui aliter ſentiunt, longe ab eccleſia abjician-
tur. Nos veteri eccleſiæ legislationi inſiſtamus.
Nos ſtatuta patrum conſervemus. Nos qui ad- D
dunt aut auferunt aliquid de eccleſia, anathe-
matizamus. Nos nuperam Chriſtianorum accu-
ſatorum inventionem anathematizamus. Nos
venerandas imagines ſalutamus. Nos, qui ſic
nolunt, anathemati ſubjicimus. Chriſtianorum
accuſatoribus, videlicet iconoclaſtis, anathema.
Qui ex ſcriptura ſententias contra idola dictas,
in ſanctas imagines torquent, anathema. Qui
ſacras imagines idola vocant, anathema. Qui
dicunt Chriſtianos tamquam deos imagines
amplecti, anathema. Qui communionem ha-
bent cum iis qui ſanctas imagines rejiciunt aut
contemnunt, anathema. Qui dicunt, præter
Chriſtum aliquem nos a cultu idolorum libe-
raſſe, anathema. Qui dicere audent ſanctam E
catholicam eccleſiam idola unquam accepiſſe,
anathema. Cum autem anathematiſmi præſen-
tes eſſent ex charta dicti, ſancta ſynodus ite-
rum ſubjecta legente Euthymio epiſcopo Sar-
denſium exclamavit: Domini & Servatoris no-
ſtri divinam ordinationem ſancti patres perfi-
cientes, candelam cognitionis ab eo datam non
ſub modio celarunt, ſed ſuper lucernam utiliſ-
Matth. 5. ſimæ doctrinæ poſuerunt, ut omnibus in do-
Marc. 4. mo, hoc ex, catholica eccleſia genitis luceat,
Luc. 8. ut nemo ex iis qui pie confitentur Dominum,
ad lapidem hæreticæ pravitatis pedem impin-

Vasilije, nedostojni episkop Ankire, prihvatajući sve prethodno rečeno, potpisao sam se.
Nikola, nedostojni episkop Kizika, potisao sam se misleći isto.
Evtimije, nedostojni episkop Sarda, potpisao sam se na isto mišljenje.
Petar, nedostojni episkop Nikomedije, potpisao sam se na isto mišljenje.
Hipatije, nedostojni episkop Nikeje, potpisao sam se na isto mišljenje.
Ilija, nedostojni episkop krita, itd.
Stavrakije, nedostojni episk. Halkedona, itd.
Nikifor, nedostojni episk. Drača, itd.
Epifanije, nedostojni đakon crkve Katane, zastupnik Sardinije, na isto mišljenje sam se potpisao.
Leon, nedostojni prezviter i zastupnik mitropolije Side, prihvatajući sve rečeno, potpisao sam se.
Nikola, nedostojni monah (zastupnik) mitropolije Tijane, na isto mišljenje sam se potpisao.
Grigorije, nedostojni episkop Neocezareje, itd.
Teodor, nedostojni episkop Katane, itd.
Anastasije, nedostojni episkop Nikopolja u starom Epiru, na isto mišljenje sam se potpisao.
Jovan, nedostojni episkop Tauromenije, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Pisinunta, itd.
Vasilije, nedostojni episkop Sileje, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teodor, nedostojni episkop Mira, na isto mišljenje itd.
Leon, nedostojni episkop Rodosa, itd.
Evstatije, nedostojni episkop Laodikeje, itd.
Teodor, nedostojni episkop Seleukije, na isto mišljenje itd.
Nikola, nedostojni episkop Amorsa, itd.
Teodosije, nedostojni episk. Jeropolja, itd.
Nikita, nedostojni episkop Klaudiopolja, na isto mišljenje itd.
Mihailo, nedostojni episk. Sinada, na isto mišljenje, itd.
Leon, nedostojni episk. Ikonija, itd.
Georgije, nedostojni episkop Pisidije, itd.
Konstantin, nedostojni episkop Perge, na isto mišljenje itd.
Evstratije, nedostojni episk. Metimne, itd.
Teotim, nedostojni episk. Krotona, itd.
Leon, nedostojni episkop Hiosa, na isto mišljenje sam se poitpisao.
Vaslije, nedostojni episkop Nesija, na isto mišljenje sam se potpisao.
Jovan, nedostojni episkop Apra, na isto mišljenje sam se potpisao.
Ignatije, nedostojni episkop Prijene, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teofilakt, nedstojni episkop Kipsela/Kipsala, itd.
Teodor, nedostojni episk. Trofeora, itd.
Stefan, nedostojni episkop Sugda, na isto mišljenje itd.
Sergije, nedostojni episkop Nikotera, itd.
Georgije, prezviter, zastupnik (mitropolije) Nikopoljske, itd.
Leon, nedostojni episkop Mesembrije, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teodor, nedostojni episkop Amorija, itd.
Kirijak, nedostojni episkop Drizipara, itd.
Galata, prezviter, zastupnik (mitropolije) Regije, itd.
Teodosije, nedostojni episkop Nise, itd.
Georgije, nedostojni episkop Kamulijana, itd.
Soterih, nedostojni episkop Ciscesa, itd.

A gat. Ipſi omnem hæreticorum errorem expule-
runt; ipſi putridum membrum, quatenus cu-
rari non poterat, abſciderunt; & ventilabrum
in manu ferentes, aream ejus expurgarunt: fru-
mentum autem, hoc eſt, verbum nutribile,
quod mentes hominum firmat, in horreo ca-
tholicæ eccleſiæ concluſerunt, paleas autem hæ-
reticæ pravitatis ejicientes, combuſſerunt eas
igni inextinguibili. Quapropter ſancta ſynodus
Dei voluntate, & piiſſimorum noſtrorum im-
peratorum Irenæ novæ Helenæ, & Conſtanti-
ni novi juſſu, in Niceniſium ſplendida metro-
poli ſecundo congregata, per lectiones cognitis
ſanctorum patrum decretis, ipſum Deum glori-
ficet, a quo illis datum eſt verbum ad no-
B ſtram inſtructionem, & ad perfectionem ſanctæ
& catholicæ eccleſiæ. Qui vero ſic non ſunt
animati, ſed veritatem ob novitia dogmata re-
jiciunt, eis pſalmographi hoc occinemus: *Quan-* *Pſalm. 73.*
tas improbitates hoſtes in ſancto tuo cogitarunt,
gloriati ſunt cum dicerent, non eſt amplius qui
docet? Sed nos ignoramus dolos eorum, qui ſe-
cundum patrum traditionem incedentes, uno
ore atque corde veritatem annunciamus, nihil
auferentes aut addentes ad ea; ſed his conſen-
timus, his adhæremus, ſic probamus noſtra, ſic
confitemur, quemadmodum lex ſacræ univer-
ſales ſynodi confitentur.

Credimus autem in unum Deum Patrem
omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibi-
C lium factorem: & in unum Dominum Jeſum
Chriſtum Filium unigenitum, Verbum ejus,
per quod cuncta creata ſunt: in ſanctum Spi-
ritum vivificantem Dominum, &c. Salutamus
etiam ſanctas dominicas, apoſtolicas & prophe-
ticas, item ſanctorum, præcipue autem domi-
næ noſtræ deiparæ imagines, quæ nobis veluti
exemplaria ſunt & inſtructiones bonorum ope-
rum imitationis & fidei erga Chriſtum; omnem
idololatriam execrantes, & latriam ſolam Chri-
ſto tribuentes & Deo Patri & Spiritui ſancto,
tamquam uni Deo, cui honor & laus in ſæ-
cula.

Petrus primas presbyterorum in ſancta Ro-
mana eccleſia ſubſcripſit Romane, cujus hæc
D eſt interpretatio: In nomine Domini noſtri
Jeſu Chriſti Petrus Dei miſeratione archipres-
byter ſanctæ Dei apoſtolicæ & catholicæ eccle-
ſiæ, & locum retinens Hadriani ſanctiſſimi pa-
pæ veteris Romæ, omnes qui ex priori icono-
claſtarum hæreſi reſipiſcunt, ſuſcipiens, & ve-
nerandas imagines admittens juxta traditionem
patrum, ſubſcripſi.

Petrus miſeratione divina presbyter & præ-
ſes monaſterii ſancti Sabbæ, locum ſecundum
retinens apoſtolici papæ, dictis ipſis ſubſcripſi.

Taraſius miſeratione divina epiſcopus Con-
ſtantinopolitanus novæ Romæ, in omnibus
prædictis veritatem confeſſus, libens ſubſcripſi.

Joannes miſeratione divina presbyter, & le-
E gatus & locum tenens trium thronorum orien-
tis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymo-
rum, omnia approbans & laudans ſubſcripſi.

Thomas miſeratione divina presbyter & præ-
ſes monaſterii ſancti patris noſtri Arſenii, quod
eſt in Ægypto, locum retinens trium orienta-
lium diœceſium, ſubſcripſi.

Agapius indignus epiſcopus Cæſareæ Cappa-
dociæ, omnia prædicta recipiens, ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus Epheſi, omnia
prædicta recipiens, ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſc. Conſtantiæ, quæ
eſt in Cypro, omnia prædicta recipiens, ſubſcr.

Baſi-

Konstantin, nedostjni episkop Mastaura, na isto mišljenje itd.
Georgije, nedostojni episkop Briula, na isto mišljenje, itd.
Jovan, nedostojni episkop Nise, na isto mišljenje sam se potpisao.
Vasilije, nedostojni episkop Magnezije na (rijeci) Meandru, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teofan, nedostojni episkop Kaloe, itd.
Leon, nedostojni episkop Algiza, na isto mišljenje itd.
Nikodim, nedostojni episkop Evgaza, itd.
Likast, nedostojni episkop Barila, itd.
Teofilakt, nedostojni episkop Hipepa, na isto mišljenje itd.
Teofan, nedostojni episk. Lebeda, itd.
Stratonik, nedostojni episk. Kime. itd.
Kozma, nedostojni episkop Mirine, itd.
Olbijan, nedostojni episk. Eleje, itd.
Pardo, nedostojni episk. Pitane, itd.
Vasilije, nedostojni episkop Pergama, itd.
Marian, nedostojni episkop Antandra, itd.
Vasilije, nedostojni episk. Atramita/Adramita, itd.
Jovan, nedostojni episkop Asa, na isto mišljenje sam se potpisao.
Leon, nedostojni episkop Fokeje, itd.
Nikofor, nedostojni episk. Gargara, itd.
Konstantin, nedostojni episkop Agaje/Egea/Egeje, itd.
Teognid, nedostojni episk. Sija, itd.
Jovan, nedostojni episkpo Redesta, itd.
Jovan, nedostojni episk. Panija, itd.
Melhisedek, nedostojni episkop Kaliopolja, itd.
Leon, nedostojni episkop Madita, itd.
Teofilakt, nedostojni episkop Hariuolja, itd.
Toma, nedostojni episkop Danija, itd.
Grigorije, nedstojni episkop Teodoropolja, itd.
Sisinije, nedostojni episkop Halkide/Kolhide, itd.
Jovan, nedostojni episkop Brisa, itd.
Venijamin, nedostojni episkop Lizika, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Amastida, itd.
Stefan, nedostojni episkop Sora, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Derka, itd.
Iraklije, nedostojni episkop Junopolja, itd.
Konstantin, nedostojni episkop Heliopolja, itd.
Antonije, nedostojni episkop Trezena, na isto mišljenje sam se potpisao.
Nikita, nedostojni episkop Nakolije, na isto mišljenje sam se potpisao.
Petar, nedostojni episkop Aspone, itd.
Sinesije, nedostojni episkop Kine, itd.
Sinesije, nedostojni episk. Anastasiopolja, itd.
Evstatije, nedostojni episkop Sola, itd.
Teodor, nedostojni episkop Citutija/Cikutija (umesto Citija), itd.
Vasilije, nedostojni episkop Trimitunta/Tremetuntoe, itd.
Aleksandar, nedostojni episkop Amatunta, itd.
Mihailo, nedostojni episkop Melitupolja, na isto mišljenje sam se potpisao.
Sisinije, nedostojni episkop Adranije, itd.

——— ACTIO IV.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, omnia A
prædicta recipiens, subscripsi.
Nicolaus indignus episcopus Cyzici in eamdem sententiam subscripsi.
Euthymius indignus episcopus Sardensium in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Nicomediæ in eamdem sententiam subscripsi.
Hypatius indignus episcopus Nicææ in eamdem sententiam subscripsi.
Elias indignus episcopus Cretæ, &c.
Stauracius indignus episc. Chalcedonis, &c.
Nicephorus indignus episcop. Dyrrachii, &c.
Epiphanius indignus diaconus ecclesiæ Catanesi, locum tenens Sardiniæ, in eamdem sententiam subscripsi. B
Leo indignus presbyter & locum retinens metropoleos Sides, omnia prædicta recipiens, subscripsi.
Nicolaus indignus monachus * metropolis Tyanensium, in eamdem sententiam subscripsi.
* for. locum tenens
Gregorius indignus episcop. Neocæsareæ, &c.
Theodorus indignus episcopus Catanes, &c.
Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri, in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episc. Tauromeniæ, &c.
Gregorius indignus episcop. Pissinunton, &c.
Basilius indignus episcopus Sylæi in eamdem sententiam subscripsi.
Teodorus indignus episcopus Myron in eamdem sententiam, &c. C
Leo indignus episcopus Rhodi &c.
Eustathius indignus episcopus Laodiceæ, &c.
Theodorus indignus episcopus Seleuciæ in eamdem sententiam, &c.
Nicolaus indignus episcopus Amorsi, &c.
Theodosius indignus episc. Hierapoleos, &c.
Nicetas indignus episcopus Claudiopoleos in eamdem sententiam, &c.
Michael indignus episc. Synnadon in eamdem sententiam, &c.
Leo indignus episcopus Iconii, &c.
Georgius indignus episcopus Pisidiæ, &c.
Constantinus indignus episcopus Perges in eamdem sententiam, &c.
Eustratius indignus episc. Methymnes, &c. D
Theotimus indignus episc. Crotonum, &c.
Leon indignus episcopus Chii in eamdem sententiam subscripsi.
Basilius indignus episcopus Nesion in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episcopus Apron in eamdem sententiam subscripsi.
Ignatius indignus episcopus Prienes in eamdem sententiam subscripsi.
Teophylactus indignus episcopus * Cypselon, &c.
* Cypsalon.
Theodorus indignus episc. Trophæorum, &c.
Stephanus indignus episcopus Sugdaon in eamdem sententiam, &c.
Sergius indignus episcopus Nicoteron, &c. E
Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos, &c.
Leo indignus episcopus Mesembriæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Amorii, &c.
Cyriacus indignus episcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Regii, &c.
Theodosius indignus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius indignus episc. Camulianorum, &c.
Soterichus indignus episcopus Ciscesson, &c.
Constantinus indignus episcopus Mastauron, in eamdem, &c.

Teodor, nedostojni episkop Germe, na isto mišljenje, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Adrianitera, itd.
Leon, nedostojni episkop Pemanija, itd.
Simeon, nedostojni episkop Oce, itd.
Jovan, nedostojni episkop Lampsaka, itd.
Nikita, nedostojni episkop Ilija, itd.
Leon, nedostojni episkop Troade, itd.
Teodor, nedostojni episkop Abidosa, itd.
Anastasije, nedostojni episkop Tripolija, itd.
Leon, nedostojni episkop Trakula, itd.
Stefan, nedostojni episkop Sala, itd.
Jovan, nedostojni episkop Abala (gore Tabalski), itd.
Stefan, nedostojni episkop Silanda/Silandra u Lidiji, itd.
Nikolaj, nedostojni episkop Perikomata, itd.
Jovan, nedostojni episkop Seta, itd.
Vasilije, nedstojni episkop Lipara, na isto mišljenje se potpisao.
Teofan, nedostojni episkop Meonije, itd.
Mihailo, nedostojni episkop Stratonike, itd.
Likast, nedostojni episk. Filadelfije, itd.
Mihailo, nedostojni episkop Troala, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Gorda, itd.
Jovan, nedostojni episkop Dalda, na isto mišljenje sam se potpisao.
Evstatije, nedostojni episk. Hirkane, na isto mišljenje, itd.
Josif, nedostojni episkop Atalije, itd.
Zaharija, nedostojni episk. Hijerocezareje, itd.
David, nedostojni episkop Helenopolja, itd.
Kriton, nedostojni episkop Lofa, itd.
Teofilakt, nedostojni episkop Apolonijade, itd.
Konstantin, nedstojni episkop Cezareje Bitinijske, itd.
Georgije, nedstojni episk. Vasilinupolja, itd.
Leon, nedostojni episkop Ariste, itd.
Nikifor, nedostojni episkop Adriane, itd.
Vasilije, zastupnik (mitropolije) Dascilija, itd.
Hristofor, nedstojni episkop Cerasene, na isto mišljenje, itd.
Nikita, nedostojni episkop Mele, itd.
Nikofit, nedostojni episk. Gordoserva, itd.
Leon, nedostojni episkop Linoe, na isto mišljenje, itd.
Jovan, nedostojni episkop Etena, itd.
Konstantin, nedostojni episkop Zela, na isto mišljenje itd.
Grigorije, nedostojni episk. Sinope, itd.
Konstantin, nedostojni episk. Sasima, itd.
Nikita, nedostojni episk. Dadriba/Dadibra, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teofil, nedostojni episk. Plusijada, itd.
Nikita, nedostojni episkop Adrianopolja, itd.
Jovan, nedostojni episk. Herakleje Pontske, itd.
Konstantin, nedostojni episk. Kratije, itd.
Nikita, nedostojni episk. Ruzeja/Rizeja, na isto mišljenje sam se potpisao.[*]

[*] (Arhi)episkop Risna.

A Georgius indignus epiſcopus Briulon in eamdem ſententiam, &c. ANNO CHRISTI 787.
Joannes indignus epiſcopus Nyſſæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius indignus epiſcopus Magneſiæ, quæ eſt prope Mæandrum, in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theophanes indignus epiſcopus Caloes, &c.
Leo indignus epiſcopus Algizon in eamdem ſententiam, &c.
Nicodemus indignus epiſcopus Eugazon, &c.
Licaſtus indignus epiſcopus Baritlon, &c.
Theophylactus indignus epiſcopus Hypæpon in eamdem ſententiam, &c.
Theophanes indignus epiſc. Lebedon, &c.
B Stratonicus indignus epiſc. Cymes, &c.
Coſmas indignus epiſcopus Myrrhines, &c.
Olbianus indignus epiſc. Elææ, &c.
Pardus indignus epiſcop. Pittanes, &c.
Baſilius indignus epiſcopus Pergami, &c.
Marianus indignus epiſcopus Antandri, &c.
Baſilius indignus epiſcop. * Atramiti, &c. *ſ. Adramyt.
Joannes indignus epiſcopus Aſſi in eamdem ſententiam ſubſcripſi. ti,
Leo indignus epiſcopus Phoceæ &c.
Nicephorus indignus epiſc. Gargaron, &c.
Conſtantinus indignus epiſcopus * Agaes, &c. * Ægeon, Ægeæ.
Theognius indignus epiſc. Sion, &c.
Joannes indignus epiſcopus Rhædeſti, &c.
Joannes indignus epiſc. Panii &c.
C Melchiſedec indignus epiſcopus Calliopoleos, &c.
Leo indignus epiſcopus Madyti, &c.
Theophylactus indignus epiſcopus Chariupoleos, &c.
Thomas indignus epiſcopus Danii, &c.
Gregorius indignus epiſcopus Theodoropoleos, &c.
Siſinnius indignus epiſcopus * Chalcidos, &c. * Colchidos,
Joannes indignus epiſcopus Bryſeos, &c.
Benjamin indignus epiſcopus Lizicon, &c.
Grego ius indignus epiſcopus Amaſtridos, &c.
Stephanus indignus epiſcopus Soron, &c.
Gregorius indignus epiſcopus Dercon, &c.
Heraclius indignus epiſcopus Junopoleos, &c.
D Conſtantinus indignus epiſcopus Heliopoleos, &c.
Antonius indignus epiſcopus Trœzenes in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Nicetas indignus epiſcopus Nacoliæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Petrus indignus epiſcopus Aſpones, &c.
Syneſius indignus epiſcopus Cynes, &c.
Syneſius indignus epiſc. Anaſtaſiopoleos, &c.
Euſtathius indignus epiſcopus Solorum, &c.
Theodorus indignus epiſcopus * Citutii, &c. * Pio, Citii.
Baſilius indignus epiſcopus * Trimithuntos, &c. * Thremithuntos, H.
Alexander indignus epiſcopus Amathuntos, &c.
Michael indignus epiſcopus Melitupoleos in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
E Siſinnius indignus epiſcopus Adranias, &c.
Theodorus indignus epiſcopus Germes in eamdem ſententiam, &c.
Gregorius indignus epiſcopus Adrianitheron, &c.
Leo indignus epiſcopus Pœmanii, &c.
Simeon indignus epiſcopus Oces, &c.
Joannes indignus epiſcopus Lampſaci, &c.
Nicetas indignus epiſcopus Ilii, &c.
Leo indignus epiſcopus Troados &c.
Theodorus indignus epiſcopus Abydi, &c.
Anaſtaſius indignus epiſcop. Tripoleos, &c.
Leo indignus epiſcopus Traculon, &c.

Nikifor, nedostojni episk. Klaneja, na isto mišljenje itd.
Leon, nedostojni episkop Troknada, itd.
Anastasije, nedostojni episkop Nisoa, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teodor, nedostojni episkop Pimiara/Finara, itd.
Nikodim, nedostojni episk. Didima, itd.
Georgije, nedostojni episk. Vinanda/Unianda, itd.
Konstantin, nedostojni episk. Kandiba, itd.
Stavrakije, nedostojni episk. Zenopolja, itd.
Leon, nedostojni episk. Lamira/Limira, ne isto mišljenje sam se potpisao.
Stefan, nedostojni episk. Kauna, itd.
Konstntin, nedostojni episk. Komba, itd.
Petar, nedostojni episk. Orikanda, itd.
Jovan, nedostojni episk. Fasilida/Faselida, na isto mišljenje sam se potpisao.
Ava, zastupnik mitropolije Tiosa,
Grigorije, nedostojni episkop Kibire, itd.
Vasilije, nedostojni episkop Taba, na isto mišljenje sam se potpisao.
Dorotej, nedostojni episk. Neapolja, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Herakleje, na isto mišljenje sam se potpisao.
David, nedostojni episkop Jasa na isto mišljenje sam se potpisao.
Grigorije, nedostojni episkop Milase, itd.
Sergije, nedostojni episk. Vigilija, itd.
Jovan, nedostojni episk. Mibda/Minda u Kariji, itd.
Stavrakije, nedostojni episkop Stadije, itd.
Grigorije, nedostojni episk. Stratonike, itd.
Teodosije, nedostojni episkop Hona, itd.
Mihailo, nedostojni episk. Heretopa, itd.
Pantaleon, nedostojni episkop Valencije, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Peltara, na isto mišljenje sam se potpisao.
Hristofor, nedostojni episkop Atanase, itd.
Leontije, nedostojni episkop Eumenije, na isto mišljenje sam se potpisao.
Grigorije, nedostojni episkop Temena Fera, na isto mišljenje sam se potpisao.
Leon, nedostojni episkop Tranuopolja, itd.
Nikifor, nedostojni episkop Launda, itd.
Grigorije, nedostojni episkop Apije, na isto mišljenje itd.
Konstantin, nedostojni episkop Eukarpije, itd.
Leon, nedostojni episkop Alija, na isto mišljenje sam se potpisao.
Mihailo, nedostojni episkop Jerapolja (Hierapolja), itd.
Hristofor, nedostojni episkop Promisa, na isto mišljenje, itd.
Nikolaj, nedostojni episkop Fitije, na isto mišljenje itd.
Teofilakt, nedostojni episkop Cinabara, itd.
Nikita, nedostojni episkop Avgustopolja, itd.
Konstantin, nedostojni episkop Kotieja, na isto mišljenje sam se potpisao.
Georgije, nedostojni episkop Medieja/Medaja, itd.
Leon, nedostojni episkop Dokima, itd.
Damijan, nedostojni episkop Mera, itd.
Teofilakt, ekonom i zastupnik Ipsa, na isto mišljenje sam se potpisao.
Stefan, designat Itra, itd.
Teofilakt, Boga nedostojni đakon, zastupnik mitropolije Tijanske, ma isto mišljenje itd.

ANNO CHRISTI 787.

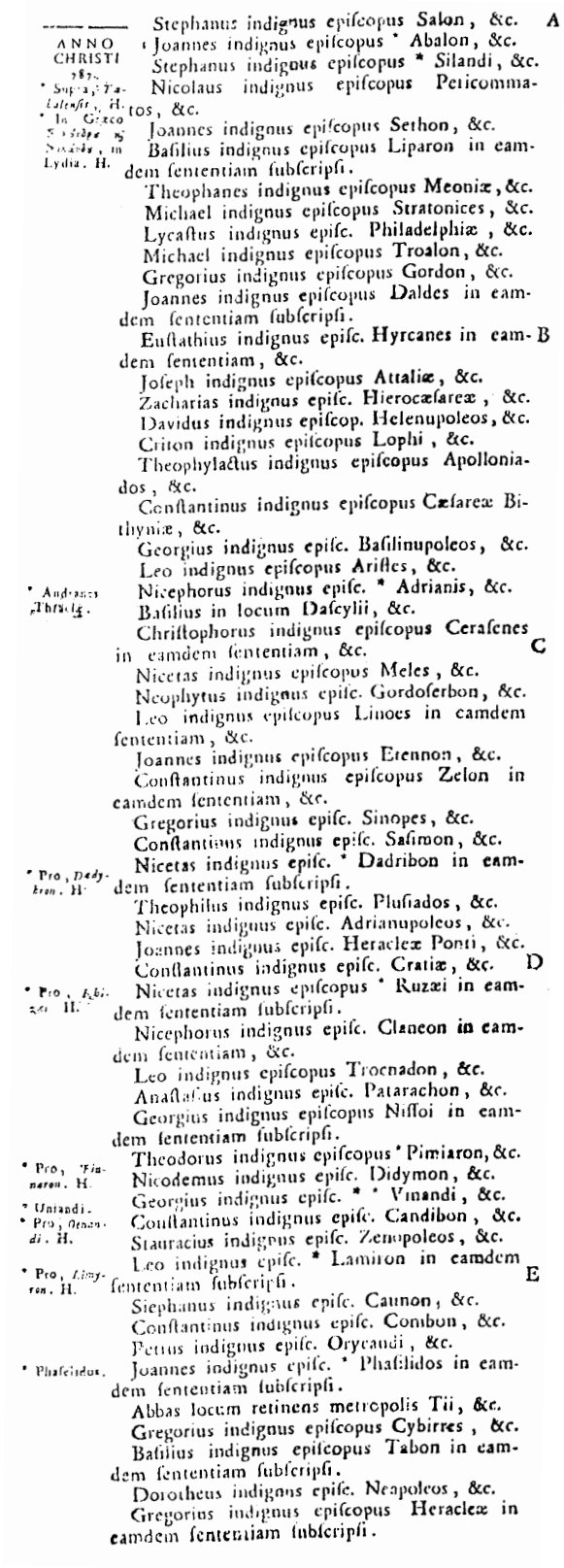

Stephanus indignus episcopus Salon, &c. A
Joannes indignus episcopus * Abalon, &c.
Stephanus indignus episcopus * Silandi, &c.
Nicolaus indignus episcopus Pericommatos, &c.
Joannes indignus episcopus Sethon, &c.
Basilius indignus episcopus Liparon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophanes indignus episcopus Meoniæ, &c.
Michael indignus episcopus Stratonices, &c.
Lycastus indignus episc. Philadelphiæ, &c.
Michael indignus episcopus Troalon, &c.
Gregorius indignus episcopus Gordon, &c.
Joannes indignus episcopus Daldes in eamdem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episc. Hyrcanes in eamdem sententiam, &c. B
Joseph indignus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias indignus episc. Hierocæsareæ, &c.
Davidus indignus episcop. Helenupoleos, &c.
Criton indignus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus indignus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus indignus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, &c.
Georgius indignus episc. Basilinupoleos, &c.
Leo indignus episcopus Aristes, &c.
Nicephorus indignus episc. * Adrianis, &c.
Basilius in locum Dascylii, &c.
Christophorus indignus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam, &c. C
Nicetas indignus episcopus Meles, &c.
Neophytus indignus episc. Gordoserbon, &c.
Leo indignus episcopus Linoes in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Etennon, &c.
Constantinus indignus episcopus Zelon in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episc. Sinopes, &c.
Constantinus indignus episc. Sasimon, &c.
Nicetas indignus episc. * Dadribon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episc. Plusiados, &c.
Nicetas indignus episc. Adrianupoleos, &c.
Joannes indignus episc. Heracleæ Ponti, &c.
Constantinus indignus episc. Cratiæ, &c. D
Nicetas indignus episcopus * Ruzæi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus indignus episc. Claneon in eamdem sententiam, &c.
Leo indignus episcopus Trocnadon, &c.
Anastasius indignus episc. Patarachon, &c.
Georgius indignus episcopus Nissoi in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus * Pimiaron, &c.
Nicodemus indignus episc. Didymon, &c.
Georgius indignus episc. * * Vinandi, &c.
Constantinus indignus episc. Candibon, &c.
Stauracius indignus episc. Zenopoleos, &c.
Leo indignus episc. * Lamiron in eamdem sententiam subscripsi. E
Stephanus indignus episc. Caunon, &c.
Constantinus indignus episc. Combon, &c.
Petrus indignus episc. Oryeandi, &c.
Joannes indignus episc. * Phasilidos in eamdem sententiam subscripsi.
Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.
Gregorius indignus episcopus Cybirres, &c.
Basilius indignus episcopus Tabon in eamdem sententiam subscripsi.
Dorotheus indignus episc. Neapoleos, &c.
Gregorius indignus episcopus Heracleæ in eamdem sententiam subscripsi.

* Supra, Tabalensis, H.
* In Græco Σιλάνδρα ἢ Σιλάνδου, in Lydia. H.
* Andranes Thraciæ.
* Pro, Dadykron. H.
* Pro, Ebizæi. H.
* Pro, Pinnaron. H.
* Uniandi.
* Pro, Oenandi. H.
* Pro, Limyron. H.
* Phasilidos.

Leon, nedostojni episkop Karpata, na isto mišljenje itd.
Hristofor, nedostojni episkop Fasida, na isto mišljenje, itd.
Teodor, nedostojni episkop Katane, itd.
Manuil, nedostojni episkop Adrijanopolja Tračkog, na isto mišljenje sam se potpisao.
Maurian, nedostojni episkop Pompejopolja, na isto mišljenje itd.
Kirilo, zastupnik, nedostojnog episkopa Gotije, na isto mišljenje sam se potpisao.
Teodor, nedostojni episkop Bizije, itd.
Jovan, nedostojni episkop Tauromenije, na isto mišljenje itd.
Georgije, prezviter, zastupnik episkopa Smirne, na isto mišljenje itd.
Gaudioz, nedostojni episkop Mesene Sikulske (Sicilijske), na isto mišljenje sam se potpisao.
Evstratije, nedostojni episkop Apameje, na isto mišljenje sam se potpisao.
Petar, nedostojni episkop Germija, itd.
Jovan, nedostojni episkop i zastupnik (mitropolije) Apostolopolja, na isto mišljenje, itd.
Teodor, nedostojni episkop Panorma, na isto mišljenje sam se potpisao.
Jovan, nedostojni episk. Arkadiopolja, itd.
- -

ACTIO IV.

A David indignus episcopus Jassi in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Mylasses, &c.
Sergius indignus episc. Vigiliarum, &c.
Joannes indignus episc. * Mibdi, &c.
Stauracius indignus episcopus Stadiæ, &c.
Gregorius indignus episc. Stratoniceæ, &c.
Theodosius indignus episcopus Chonon, &c.
Michael indignus episc. Chæretopon, &c.
Pantaleon indignus episcopus Valentiæ, &c.
Georgius indignus episcopus Peltarum in eamdem sententiam subscripsi.
Christophorus indignus episcopus Atanassi, &c.
Leontius indignus episcopus Eumeniæ in
B eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Timæn ferarum in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus indignus episcopus Lundon, &c.
Georgius indignus episcopus Appiæ in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Eucarpiæ, &c.
Leo indignus episcopus * Aleus in eamdem sententiam subscripsi.
Michael indignus episcopus Hierapoleos, &c.
Christophorus indignus episcopus Promisi in eamdem sententiam, &c.
C Nicolaus indignus eoiscopus Phytiæ in eamdem sententiam, &c.
Theophylactus indignus episcopus Cinnabari, &c.
Nicetas indignus episcopus Augustopoleos, &c.
Constantinus indignus episcopus Cotyæi in eamdem sententiam subscripsi.
Georgius indignus episcopus * Mediæi, &c.
Leo indignus episcopus Docimi, &c.
Damianus indignus episcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus, & locum tenens Ipsi, in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus designatus Itri, &c.
Theophylactus Dei indignus diaconus, lo-
D cum tenens metropolis Tyanensium, in eamdem, &c.
Leo indignus episcopus Carpathi in eamdem sententiam, &c.
Christophorus indignus episcopus Phasidos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Catanes, &c.
Manuel indignus episcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Maurianus indignus episcopus Pompejopoleos in eamdem, &c.
Cyrillus in locum indigni episcopi Gotthiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Byzies, &c.
Joannes indignus episcopus Tauromeniæ in
E eamdem, &c.
Georgius presbyter, locum retinens episcopatus Smyrnes, in eamdem sententiam, &c.
Gaudiosus indignus episcopus Messenæ Siculus in eamdem sententiam subscripsi.
Eustratius indignus episcopus Apameæ in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Panormi in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episc. Arcadiopoleos, &c.

* Pro, Myndi, in Carta. H.

* Lege, Temeni, H.

* Græce, Anilar. H.

* Medæi.

Ste-

Godina 806:
Konstantinopoljski patrijarh Nikifor o kotorskom monahu Hilarionu*

{'Υπομνημα} προσυπομνησας (Sinaksar). Nikiforov izvještaj imperatoru povodom monaha Hilariona koji je napustio manastir u Dalmaciji da bi izbjegao da bude izabran za igumana. Patrijarh traži da ga nazad vrati manastir Katara (u Opsikionu) gdje se Hilarion povukao.

Spominjanje: Sinaksar za 6. jun: AS, Propyl. Nov., 73258; Nikodim, III, 85; Dokakis 'Ιουνιος, 52.

* V. Grumel: "Les regestes des actes du Patrircat de Constantinople de 381. à 1206.", Docii assumptionistae Chalcedonenses, col. 376. (Dalje: V. Grumel)

N. 376

En 806.

[Ὑπόμνημα] προσυπομνήσας (Synaxaire). **Rapport a l'empereur Nicéphore** *au sujet du moine Hilarion qui a quitté le monastère de Dalmate pour éviter d'en être élu hégoumène. Le patriarche demande qu'on le ramène du monastère des Cathares* (dans l'Opsikion) *où il s'est retiré.*

Mention : Synaxaire, 6 juin : AS, Propyl. Nov., 732ss; Nicodème, III, 85; Doukakès, Ἰούνιος, 52.

Chronologie pour les NN. 375 et 376 : Ces actes doivent être placés au début du patriarcat de Nicéphore, car, d'après le Synaxaire, Hilarion gouverne huit ans son monastère avant la persécution de Léon V, qui commença en 815. En outre, la marque de confiance donnée à Théodore (N. 375) dut précéder le rétablissement du prêtre Joseph (N. 377), cause d'un si grand trouble dans les relations du Studite et du patriarche.

Pisma Teodora Studita
815. - 827. godine:
Ikonoklasti u Boki*

Konstantin nije odredio *Kanone* Crkve; oni, pak, koje hvali Teodor, donijete na Trulanskom konventu, koji nazivaju sinod Kvinisekst, bili su objavljeni u Konstantinopolju, i oni nijesu nikada potvđeni autoritetom Rimskog pontifika; v.(idi) Bar. God. 629. Stoga, pošto Teodor o njima s pohvalom i poštovanjem govori, kako ovdje, tako i u drugim pismima i knjigama, koje je napisao, bez ikakve sumnje kažemo da je on priznao one kanone, koji nijesu u suprotnosti sa svesabornom doktrinom; naime, može se pročitati da su poneki te vrste na tom sinodu ustanovljeni; u vezi sa tom stvari o većem broju govori autor predgovora u V tomu *Opera Sirmondi*. Ovaj kanon je pak ovdje Teodor pohvalio: 58; *Niko od onih koji su u redovima laika neka sam ne uzima božanske tajne u prisustvu episkopa, prezvitera, ili đakona;* na osnovu toga pravo je da jedino oni imaju pravo i mogućnost prinošenja božanske Evharistije vjernim laicima; mada su se u narodu već odvikli da je to dužnost đakona, bar u Latinskoj Crkvi. Šta je bio razlog uspostavljanja ovog kanona govori Kard. Bona lib. 2. Rer. Liturg. Pogl. 17, ½. 7: jer *čak i u javnim crkvama laici su sebi prisvojili služenje Evharistije.* Zaista, Trulanskim Ocima bilo je predloženo ovo, da laici božanske misterije nikako ne diraju i da ne uzimaju u usta, kada je bilo episkop prisutan, bilo sveštenik ili đakon, koji treba da ih prinesu, ali ipak, ako niko od njih ne bude prisutan, da se ne zabranjuje primanje Evharistije; i ovaj običaj, kojim je vjernicima bilo dopušteno da sami sebi u usta unesu ovaj sakrament, čini se da je dugo bio na snazi kod Grka, kako na osnovu Trulanskog kanona, tako na osnovu Žitija sv. Luke Mlađeg pod nadimkom Taumaturg (čudovorac), kome je, kada se kod njega raspitivao neki episkop, kako on i njegovi monasi treba da se pričešćuju, episkop je odgovorio da to mora biti posredstvom svešte-nikovog služenja; a ako njega nema, *Onda,* reče, *pošto prostreš tkaninu (antimnis), poređaš po njoj (njemu) čestice, pa pošto upališ tamjan i pošto se tri puta klečeći pomoliš, ne dodirujući rukama, ustima uzmeš dragocjeno Tijelo Hrista i Boga našega, izgovarajući: Amin.* Pogledaj Bolanda, u 2. tomu na dan 7. februara. Odavde, dakle, sv. Teodor, predloživši onaj kanon, određuje, da je mnogo više bilo do-pušteno Erastu, jer je bilo hitno i neophodno, da vrši krštenje, pošto sveštenoslužitelji nijesu bili prisutni. Veoma su se pak trudili u katoličkoj Crkvi da se čuvaju toga da ih ne bi pričešćivali nekakvi jeretici; međutim, to ne bi mogli da izbjegnu roditelji onog djeteta koje je u kupelji krštenja okupao Erast, a da je on to odbio, možda bi morali očekivati da obred izvrši nekakav ikonoborac, samo da dijete nekršteno ne bi umrlo.

7. Tamo gdje je boravio Erast, a ta mjesta su očigledno bila u Dračkoj episkopiji, ili u neposrednom susjedstvu, jer Teodor posebno moli Antonija[222] da *bratu*, odnosno Erastu, *podari oproštaj,* jer je sa njim u izvjesnoj bliskosti i prijateljstvu.

Drugo Teodorovo pismo Antoniju: Episkopu(1) Antoniju

Neka se sada tvoja svetost(2) uzdrži od korišćenja doličnih prijekora, ne zbog nas poniznih: jer znamo i sami kakvi smo, budući da smo bijedniji od onih koji su dostigli vrlinu, već zbog svih božanskih otaca i(3) ispovjednika, budi kao neki dobri glasnik koji donosi utješne riječi i sve nas osvaja osjećanjem ljubavi. A sigurno i s pravom je potrebno onima koji su drugdje rasijani(4) zbog riječi Božije i svjedočenja jedinorodnog njegovog Sina Gospoda našega Isusa Hrista, da

* Farlati, 7, col. 351.
[222] Dračkog episkopa

Constantin. nullos sancivit Canones ecclesiasticos; qui autem a Theodoro laudantur, in Trullano conventu, quem Quinisextam Synodum appellant, Constantinopoli editi fuere, hique nunquam Romani Pontificis auctoritate probati; v. Bar. an. 692. Hinc, cum Theodorus de iis perhonorifice tum hic, tum in aliis epistolis, ac libris ab se scriptis loquitur, procul dubio eos canones ab eo dicimus admissos, qui doctrinæ Catholicæ non adversantur; nam & hujus generis nonnulli leguntur in ea Synodo constituti; qua de re pluribus disserit auctor Præfationis in Tomo V. Opp. Sirmondi. Canon vero hic a Theodoro laudatus est quinquagesimus octavus; *Nemo eorum, qui sunt in ordine laicorum, divina sibi mysteria impertiat, præsente Episcopo vel Presbytero vel Diacono*; quibus unice divinam Eucharistiam porrigendi laicis Fidelibus jus est & facultas; quamquam in Diaconis id vulgo jam desueverit, in Latina saltem Ecclesia. Caussam condendi hujus Canonis fuisse ait Card. Bona lib. 2. Rer. Liturg. cap. 17. §. 7. quia *etiam intra Ecclesiam publicam sibi Eucharistiæ administrationem laici homines usurpabant*. Verum Patribus Trullanis hoc erat propositum, ut ne laici divina tangerent sumerentque ore mysteria, cum seu Episcopus adesset, sive sacerdos aut diaconus, a quibus præberentur, quorum tamen si nullus præsto foret, susceptio Eucharistiæ non interdicebatur; & hic mos, quo Fidelibus licuit ipsos sibi in os inferre hoc Sacramentum, diu viguisse apud Græcos videtur tum ex Canone Trullano, tum e re gesta in vita S. Lucæ junioris cognomento Thaumaturgi, cui sciscitanti a quodam Episcopo, quo modo is suique Monachi de sacra Eucharistia communicare deberent, respondit Episcopus, per sacerdotis ministerium fieri hoc oportere; qui si desit, *Tunc*, inquit, *explicato linteolo propones in eo sacras particulas, accensoque thymiamate, trinaque genuflexione adorans, absque contactu manus, ore pretiosum Christi & Dei nostri Corpus sumes, dicendo, Amen*. Vide Bollandum tomo 2. die 7. Februarii. Hinc igitur S. Theodorus, eo Canone proposito, determinat, multo magis licuisse Erasto, necessitate urgente, baptismum conficere, si principales ministri hujus Sacramenti abfuerint.

6 Maximo enim studio Catholici cavebant, nequam sacrorum communionem haberent cum quibusvis hæreticis; quod non effugissent parentes illius pueri baptismate abluti ab Erasto, quo abnuente, ministerium cujuspiam Iconomachi expetendum forte fuisset, ne infans Sacramento illotus de vita decederet.

7 Ubi Erastus degebat, quæ loca in Dyrrhachiensi provincia fuisse videntur, vel illi finitima, præsertim cum Theodorus Antonium oret, ut *Fratri*, scilicet Erasto, *veniam largiatur*, veluti sibi vicinitas cum eo aliqua esset, & consuetudo

razgovaramo međusobno preko pisama, i da duhovno budemo vezani utjehama i opomenama; ali nikako ćutanjem jer tako kao da smo mrtvi. Znamo da je blaženi apostol Pavle izdaleka razgovarao sa svojim prijateljima i da su tako razmjenjivanjem besjeda djelovali zajedno, i da su na taj način Evanđelje Carstva Božijeg projavili cijelome svijetu; u koji Sveti Duh stavlja i nas, iako je to isuviše smjelo reći, i zapovijeda: Govori, kaže, nemoj ćutati, jer mnogo je ovdje mog naroda. A na drugom mjestu: *Ako li odstupi, neće biti po volji duši mojoj* (Jev. 10, 38). Zbog toga grozan je sud ćutanja, naročito u ovoj zkolobnoj gluvoći onih koji jeretički misle. Jer, kao što je tvoja svetost napisala, dok pomnjivo(5) i valjano služi, mnogobrojne smetnje podnosi od onih koji ne samo da ne žele da čuju svetu riječ; nego odbacuju Bogom izobraženu ikonu Hristovu, Bogorodičinu, ili bilo kog sluge Njegovog. Idi, najžuđeniji, ti, koji si na svijećnjak za riječi postavljen evanđeoskom riječju i svijetliš svima koji su u kući (Mt 5, 15), kako bi oni koji otvore oči odmah vidjeli svjetlost: ali oni koji zatvaraju čula, neka oberu plodove svoje sljepoće. I moli se, svakako, da se i mi u ovome istaknemo i da krivicom predstojateljstva(6) ne ostanemo bez uzdarja. Zatim želimo da znaš da je jedna od svjetiljki odletjela Gospodu; to je najsvetiji Mitropolit(7) Sinadski; a još ranije plemenita braća i oci, Atanasije nastojatelj Paulopetrija(8) i Jovan iguman(9) Halkite. I neki jeretici smatraju da je tako uklonjen izvjestan broj ispovjednika Hristovih, a ne znaju da se nadmetanjem vodećih boraca još više uvećava jato onih koji lete sa njima i pojačava sklad onih koji zamahuju krilima; da Hristos, zaista, još uvijek spava i da vrata drugima otvara neizrecivom dobrotom; da drugima iskušava čežnju za tim da zasluže vijenac trpeljivosti; da druge, kao prekaljeno zlato, bilo gdje (da su) uvijek dodaje predivnoj kruni svoje slave. Ovoliko tebi od nas, o prepodobni. Ti, pak, idi i moli se Bogu da podari mir tvojoj Crkvi, da otkloni od nje sva zla, a mi koji smo preostali, da budemo udostojeni da se sretnemo i razmijenimo(10) mišljenja, kako si rekao da želiš.

BILJEŠKE

1: Ovo je osmo jedno, od preko dvije stotine pisama iz druge knjige koja, kao što smo rekli, obuhvata pisma koja je sv. Teodor napisao od godine 813. do god. 826, kada je i otišao iz života.

2: U istom duševnom stanju počinje i prvo pismo. Čini se da je Antonije poslao pismo puno ljubavi i utjehe Teodoru i njegovoj sabraći protiv kojih žestoko bijesni oluja ikonoboraca. Tek kad je, naime, na vlast došao Lav Jermenin 813. godine i žestoko i opasno zaratio protiv svetih ikona, napao je i sve one koji su ih poštovali i borili se za njih, uglavnom monahe, terorom prijetnji, uništavanjem dobara, progonom i na sve moguće načine. Zapovijedio je da sam Teodor bude prognan na Crno more i da godine 814. u blizini Apolonije, bude stavljen pod najstroži nadzor.

3: To jest arhimandrite manastira i ostale bliske monasima koji su se zajedno sa episkopima suprotstavili većini carskih edikata i zbog učenja o poštovanju ikona pretrpjeli mnogobrojna zla.

4: Koji su se bilo potčinili bezbožnosti cara Nikifora, bilo od njega bili poslati u progonstvo iz istih vjerskih razloga. Pošto je on poginuo u bici protiv Bugara godine 811, i pošto je na vlast došao Mihailo Kuropalat, darovao je slobodu svim prognanicima; ali još se nijesu svi ni vratili u svoja mjesta ni u Konstantinopolj, kada je većina njih od Lava Jermenina bila otjerana po drugi put u progonstvo. Među ovima je bio sv. Josif, Teodorov brat, arhiepiskop Solunski; naime iz svoje Crkve istjeran od ikonoborskih jeretika, izuzetno hrabro se suprotstavio njihovoj razuzdanoj drskosti i pogub-nom učenju, kako glasom, tako i spisima i njemu povjereno stado, iako odsutan i prognan, nastojao je da zadrži u pravoj vjeri, da ga tješi u mukama i hrabri da kakve god bile osude, moraju da ih podnesu do kraja, koliko god je to moguće. Ovdje treba dodati da je granica Dračke oblasti sa Solunskom bila otvorena za jeretičku zarazu, kojom je bio preplavljen

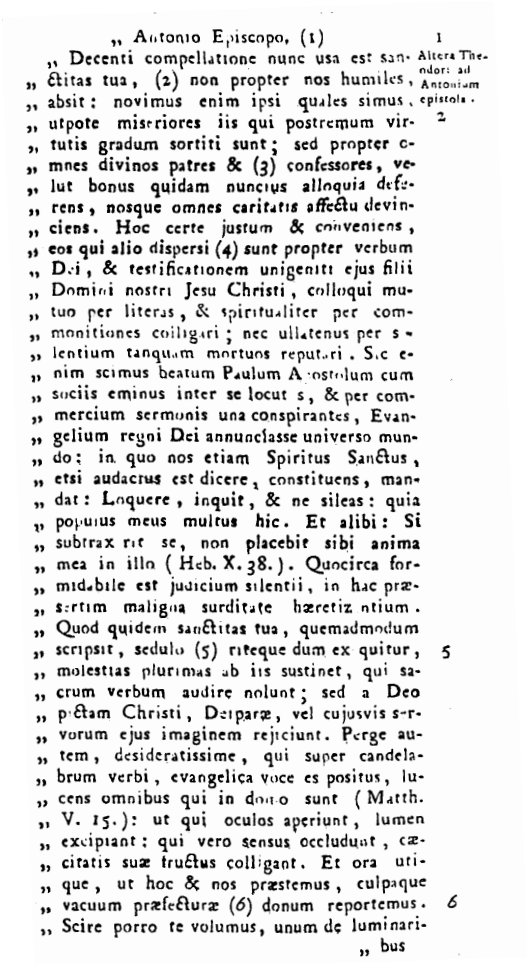

„ Antonio Episcopo, (1) 1
„ Decenti compellatione nunc usa est san- Altera Theodori ad Antonium epistola.
„ ctitas tua, (2) non propter nos humiles,
„ absit: novimus enim ipsi quales simus,
„ utpote miseriores iis qui postremum vir- 2
„ tutis gradum sortiti sunt; sed propter o-
„ mnes divinos patres & (3) confessores, ve-
„ lut bonus quidam nuncius alloquia defe-
„ rens, nosque omnes caritatis affectu devin-
„ ciens. Hoc certe justum & conveniens,
„ eos qui alio dispersi (4) sunt propter verbum
„ Dei, & testificationem unigeniti ejus filii
„ Domini nostri Jesu Christi, colloqui mu-
„ tuo per literas, & spiritualiter per com-
„ monitiones colligari; nec ullatenus per si-
„ lentium tanquam mortuos reputari. Sic e-
„ nim scimus beatum Paulum Apostolum cum
„ sociis eminus inter se locutos, & per com-
„ mercium sermonis una conspirantes, Evan-
„ gelium regni Dei annunciasse universo mun-
„ do; in quo nos etiam Spiritus Sanctus,
„ etsi audacius est dicere, constituens, man-
„ dat: Loquere, inquit, & ne sileas: quia
„ populus meus multus hic. Et alibi: Si
„ subtraxerit se, non placebit sibi anima
„ mea in illo (Heb. X. 38.). Quocirca for-
„ midabile est judicium silentii, in hac præ-
„ sertim maligna surditate hæretizantium.
„ Quod quidem sanctitas tua, quemadmodum
„ scripsit, sedulo (5) riteque dum exquitur, 5
„ molestias plurimas ab iis sustinet, qui sa-
„ crum verbum audire nolunt; sed a Deo
„ pictam Christi, Deiparæ, vel cujusvis sa-
„ vorum ejus imaginem rejiciunt. Perge au-
„ tem, desideratissime, qui super candela-
„ brum verbi, evangelica voce es positus, lu-
„ cens omnibus qui in domo sunt (Matth.
„ V. 15.): ut qui oculos aperiunt, lumen
„ excipiant: qui vero sensus occludunt, cæ-
„ citatis suæ fructus colligant. Et ora uti-
„ que, ut hoc & nos præstemus, culpaque
„ vacuum præfecturæ (6) donum reportemus. 6
„ Scire porro te volumus, unum de luminari-
„ bus

Novi Epir i okaljao ga sramotnom zarazom jeresi. Razdaljina, pak, između Drača i Soluna tome se tako ispriječila da je mitropolit Drački Antonije mogao da uživa u prijatnom prijateljstvu i međusobnom komunikacijom preko pisama mogao da se poveže sa Josifom, uglavnom u vezi sa pitanjima vjere; otuda bliskost koju je započeo Antonije sa Teodorom kojega je, uostalom, proslavio po cijelom svijetu zbog izuzetnih zasluga za hrišćanstvo i kao obdarenog nebeskom mudrošću i učenošću episkopi su ga neprestano pitali za savjet, kako bi usred iskvarenosti onog vremena sami svoje Crkve sačuvali netaknutim jeretičkom zarazom, ili ako su već njome zaražene, pitali su kako da se postaraju da ih oporave.

5: Teodor hvali Antonija, koji je napisao da je stekao običaj da čestim besjedama ili privatno ili javno pobija jeres i opovrgava njene sljedbenike, čime ih je, pošto su odbacili i osudili te zablude, vratio na pravu stazu istine i u sveopštu crkvenu zajednicu; i opominje ga i hrabri da zbog bezočnosti onih koji (mu) protivurječe i ogrubjelosti duše udaljene od Boga ne odustane od episkopske dužnosti da razgovara. Ja smatram da je ovo pismo (napisano) uoči Lavovog edikta kojim je najstrože zabranio 814. godine da se bilo ko poslije toga ne usudi da govori o vjeri i teološkoj temi, oko koje su bile tolike borbe protiv ikonoboraca, na bilo koji način; ovom dekretu Teodor se javno suprotstavio budući da nije pravo, kada je vjera u pitanju, kukavički i nemarno ćutati, jer time se odobrava; stoga se ovo pismo može smjestiti u istu godinu. A što se tiče Antonija i Dračke Crkve, vrlo je očigledno da su se sljedbenici ikonoborstva i onamo uvukli; Antonije je počeo da se protiv nje bori nepobedivom snagom duha i uspio je da je istjera van granica svoje dijeceze i cijele oblasti.

6: Teodor je tada bio iguman Studitskog manastira, koji je tada u Konstantinopolju bio najveći po broju monaha i slavan po svetosti, zbog toga je Teodor i dobio ime Studit.

7: Mihailo mitropolit Sinadski, koji je učestvovao na II Nikejskom koncilu 787. god. i potpisao se na osudu ikonoborstva.

8: To je ime tog opštežiteljnog manastira, ili u Konstantinopolju, ili u nekoj oblasti u blizini grada.

9: Halkita je manastir na Halkitidi, kako pretpostavljam, ostrvu u blizini Halkedona, koju Stefan naziva *Halkicida i Demones.*

10: Antonije je želio da razgovara usmeno sa Teodorom i da uživa u njegovom prisustvu i prijateljstvu; no to samo ako Bog dopusti, odgovara on; ali, možda im ta utjeha nikada nije bila dopuštena. Naime, Teodor je te 814. godine bio poslat u progonstvo, a do toga nije došlo prije 821. god. Kada je ponovo pozvan u Konstantinopolj, gdje je pet godina kasnije preminuo. A o ostalim Antonijevim djelima nije preostalo ništa da bi se napisalo.

„ bus ad Dominum avolasse; is est sanctis-
7 „ simus Metropolita (7) Synadorum; ac prius
„ etiam præclaros fratres & patres, Athana-
8 „ sium Paulopetrii (8) moderatorem, & Joan-
9 „ nem rectorem (9) Chalcitæ. Et putant qui-
„ dem hæretici, numerum succidi confesso-
„ rum Christi: ignorant autem, æmulatione
„ præeuntium athletarum augeri potius ag-
„ men convolantium, cœtumque alas expli-
„ cantium: Christum vero adhuc dormire,
„ atque aliis quidem januam aperire bonita-
„ te ineffabili; aliorum explorare studium
„ proposita patientiæ corona; alios, tamquam
„ probatum aurum, ubique semper assumere
„ ad diadema decoris gloriæ suæ. Hæc tibi
„ a nobis, o beate. Tu vero perge Deum
„ exorare, ut pacem Ecclesiæ suæ largiatur,
„ mala omnia evellens de medio, & nos,
„ qui residui sumus, dignos censeat, qui ad
10 „ intuitus congressum (10) veniamus, sicut
„ optare te significasti.

NOTÆ.

1 Est hæc octava supra ducentesimam epistola libri secundi, qui, uti diximus, complectitur literas a S. Theodoro scriptas ab anno 813. ad an. 826. quo vita excessit.

2 Iisdem fere animi sensibus incipit prima epistola. Videtur vero Antonius literas caritatis & consolationis plenas ad Theodorum ejusque sodales misisse, in quos vehementer sæviebat Iconomachorum procella. Vix enim Leo Armenus imperio potitus est an. 813., bellum denuo in sacras Imagines intulit calamitosissimum, & Catholicos earumdem cultores, ac propugnatores, præcipue Monachos, minarum terrore, bonorum spoliatione, exilio, quovis suppliciorum genere insectatus est, ipsum Theodorum in Pontum relegari jussit, & in custodiam arctissimam includi prope Apolloniam an. 814.

3 Archimandritas scilicet monasteriorum, aliosque e Monachorumtu cœtu, qui cum Episcopis plerisque Imperatoriis edictis parere abnuebant, & propter Catholicum dogma de Imaginum religione mala plurima fortiter perpessi fuerant.

4 Qui vel alio se subduxerant Nicephori Imp. impietati, vel ab eo in exsilium fuerant ejecti ob eamdem religionis causam. Eo in prælio adversus Bulgaros cæso anno 811., Michael Curopalates Imperium adeptus Catholicos exsules libertate donavit; sed nondum ad sua quique loca, aut Constantinopolim redierant, cum a Leone Armeno plerique iterum exsulare coguntur. Inter hos eminuit S. Josephus Theodori frater, & Archiepiscopus Thessalonicensis; nam e sua Ecclesia ab hæreticis Iconomachis pulsus fortissime eorum effræni audaciæ, & nefariæ doctrinæ, tum voce, tum scriptis obstitit, sibique traditum Catholicorum gregem vel absens & exsul in Fide orthodoxa retinere, in ærumnis solari, adhortarique ad extrema quæque damna toleranda enisus est, quoad licuit. Hinc conjicere fas est, Dyrrhachiensis provinciæ cum Thessalonicensi confinium hæreticæ pesti viam aperuisse, qua Epirum novam pervaderet, & fœda errorum contagione pollueret. Ea vero inter Dyrrhachium & Thessalonicam distantia intercedit, ut Antonius Metropolita Dyrrhachinus facili, & haud incommoda amicitiæ, & mutua literarum conjunctione cum Josepho obstringi potuerit in negotio præcipue religionis; unde causa consuetudinis ab Antonio initæ cum Theodoro, quem cæteroquin præclara in rem Christianam merita toto in orbe illustrabant, & cælesti sapientia ac doctrina præditum Catholici Episcopi consulebant assidue, ut in illa temporum perversitate suas ipsi Ecclesias ab hæretica lue servarent incolumes, aut ea corruptas curare satagerent.

5 Laudat Theodorus Antonium, qui scripserat, se crebris sermonibus solitum esse vel privatim, vel publice hæresim refellere, & coarguere illius sectatores, quo, erroribus iis abjectis atque damnatis, in rectam veritatis semitam, & Catholicam societatem reverterentur; eumque monet & hortatur, ne ob eorum, qui contradicunt, proterviam, & obstinati animi duritiem episcopali sermocinandi muneri desit. Existimo ego, hunc epistolæ locum ad Leonis edictum respicere, quo severissime vetuit an. 814., ne quis deinceps de Fide, ac de religionis argumento, de quo tantæ erant adversus Iconomachos contentiones, ullo modo colloqui, ac disputare auderet; & huic decreto palam restitit Theodorus nefas esse affirmans in causa Fidei timide ignaviterque silere; quare eidem anno affigi potest hæc epistola. Et quod ad Antonium attinet, & Dyrrhachiensem Ecclesiam, hinc perspicuum fit, Iconomachorum sectam etiam in novam Epirum irrepsisse; quam oppugnare Antonius conabatur invicta animi fortitudine, & e suæ diœcesis ac provinciæ finibus procul expellere.

6 Præerat tum Theodorus Studii monasterio, qui locus erat amplissimus Constantinopoli, & Monachorum frequentia ac sanctitate celebris, unde Theodoro Studitæ cognomen additum.

7 Michael Metropolita Synnadensis, qui interfuit Concilio Nicæno II. an. 787., & Iconomachorum condemnationi subscripsit.

8 Cœnobii cujusdam nomen, aut Constantinopoli aut in proxima urbi regione.

9 Chalcitæ monasterium in Chalcitide, uti suspicor, insula in conspectu prope Chalcedonis, quam Stephanus *Chalcitidem*, & *Demonesum* appellat.

10 Optabat Antonius coram Theodorum alloqui, ejusque frui præsentia & consuetudine; id ut a Deo precibus impetret, ille respondit; sed fortasse hoc nunquam solatium iis concessum. Nam Theodorus hoc anno 814. relegatus est, neque ante an. 821. Constantinopolim revocatus, ubi quinquennio post sanctissime obiit. Ac de reliquis Antonii gestis nihil omnino scribendum superest.

815 - 827. godina:
II knjiga pisama svetog Teodora Studite
protiv ikonoklasta u Gornjoj Dalmaciji*

VI. - Prezviteru koji se potpisao (143.)

O svetim ikonama

Koliko si postradao moj poštovani u ovom brodolomu potpisivanja? I koliko si oplakivao taj pad? Jer taj pad je kao stvarno nasilje protiv svete Hristove ikone, pa makar samo rukom. Shvatio sam (sve to) iz tvog pisma, o, čovječe Božiji, i saosjećao sam sa tobom i rastužio sam se i plakao sam umjesto tebe, neutješno kukao, kako dolikuje sabratu koji voli. Jer *smo udovi jedan drugome*[223]. I *ako strada jedan ud, s njim stradaju svi udovi* (kaže apostol) *a ako li se jedan ud proslavlja, s njim se raduju svi udovi*[223] Ali, o nesreće! Progonjeni smo, užasnuti, uplašeni, u onome u čemu ne smije biti nikakvog razloga za strah, ili užas: pa ako čitamo: *ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a dušu ne mogu ubiti*[224], zašto se onda, meni nekorisnom, prijatelju moj, obraćaš? Kakva je moja moć iscjeljivanja kada sam bolestan od grješnosti kad nijesam od onih kojima se obraćaju za iscjeljenje takvih muka? Kad već ni Bog nije (iscjelitelj) zbrke: za ono što tišti prezvitere ili sveštenike, pravo iscjeljenja i ispravljanja dodijelio je episkopima. Zašto od mene tražiš ono što je iznad mojih moći? Ne dolikuje. Ali ovo ti kao savjet i iz ljubavi predlažem i kažem, kako te ne bih ostavio potpuno bez odgovora. Bog je dobar jer ne traži čovjekovu smrt, *nego da se vrati... i bude živ*[225]. Ako zaista u tebi ima pokajanja, svakako se čvrsto drži sveštenosluženja: da ne iskrsne ne znam kakva nužnost da nekoga treba da pričestiš. Jer biva da iz potrebe i nedoumice slučajno naiđe neko i primi pričešće i pored naklonosti prema jeresi. Koliko si toga učinio bilo ti lično, bilo po savjetu drugoga, što je izvanredno i hvale vrijedno kako bi Boga umilostivio. A uopšte ništa nema moć da odriješi (razriješi) od sveštenog čina, pa makar izgledalo da je savršen od ko zna kakvog sveštenika: i to sve dok je mira u Crkvi Božijoj; u ovo vrijeme na osnovu sinodskog suda kao da je potrebno i najmanja sitnica da se po kanonima procjenjuje, a (konačni) sud će (ipak) donijeti božanska glasačka kuglica. Kao kad bi rekao da si potpisujući povikao da se klanjaš svetim ikonama: oprosti brate, i Pilat je, dok je ustima bio nevin u Hristovom ubistvu, perom je potvrdio njegovu smrt. Toliko tebi od mene ništavnog, kao pred licem Božijim. Ali molim te pomeni u svojim molitvama i moje spasenje, u svom kajanju i duševnom bolu. Pozdravi od mene stradalnika i utješi one moje svete Oce koje kažeš da viđaš u obilascima.

* S. Theodori Studitae Epistolarum, vol. II, col. 1127. (Dalje: Stud.)
223 Ef. 4, 25.
223 1Kor. 12, 26.
224 Mt. 10, 28.
225 Jezek. 33, 11.

VI.— *Presbytero qui subscripserat.* Ϛ'. — *Πρεσβυτέρῳ ὑπογράψαντι.* [ρμδ'.]

De sanctis imaginibus.

Quid passa reverentia tua est in hoc subscriptionis naufragio? et quantopere lapsum deflevisti? Lapsus enim revera est sanctæ Christi imaginis violatio, vel manu tantum. Ex libello tuo intellexi, B o vir Dei, et commiseratus et conquestus sum, et vicem tuam dolui, miserabiliter ejulans, et ut hominem decet fraterne amantem. Etenim *sumus invicem membra* [13]. Et: *Sive patitur unum membrum, compati debent omnia membra* (vox est Apostoli), *sive gloriatur unum membrum, gaudium ad omnia pertinet* [14]. Sed o calamitatem! spoliati sumus, territi, pavore perculsi, ubi nulla pavoris, nulla causa terroris fuit: siquidem legimus: *Ne terreamini ab his qui occidunt corpus, animam autem non possunt lædere* [15]. Quorsum me igitur, qui sum ad nullam rem utilis, sermone compellas, o amice? Quæ mihi medendi vis est, cum sim a peccatis æger, nec ex eorum numero quibus talium vulnerum concredita curatio sit? Non enim Deus confusionis C est: quæ presbyteros attinent sive sacerdotes, emendandi jus ac sanandi episcopis attribuit. Quid a me ea poscis quibus sum impar? Non licet. At istud interim tum dandi consilii causa, tum benevolentiæ significandæ, suggero ac dico, ne te dimittam omnino a responso vacuum. Bonus est Deus qui non vult mortem hominis, sed ut magis convertatur et vivat [16]. Si igitur ex animo pœnitentia est, sacris operam dare omnino desine: nisi forte necessaria causa interveniente, sancta nonnullis impertieris. Fit enim interdum ex necessitate ac difficultate, ut a seipso quis accipiat propter hæresim declinandam. Quæ igitur præstitisti, sive a te ipso, sive inductus ab alio, egregia sunt et digna laude ad flectendum Deum. At nulla res omnino potest veniam dare rei D sacræ faciendæ, vel si a quocunque antistite data videatur: idque dum Ecclesia Dei pace perfruatur: quo tempore synodali judicio, ut par est, quæ ad similia spectant negotia, per canones sancientur, divino tum calculo sententiam corroborante. Quod si dixeris, Inter subscribendum exclamavi adorare me sanctas imagines; ignosce, frater, et Pilatus, dum expertem se Christi cædis ore faceret, calamo necem confirmavit. Hæc tibi nostra tenuitas, tanquam spectante Deo. At preces, quæso, funde pro mea salute, in pœnitentia ac dolore animi tui. Consolare eos, quos a te conspici ais, sanctos Patres meos ex episcopis, et jube salvere tanquam a me miserabili.

Οἷον πέπονθεν ἡ τιμιότης σου ἐν τῷ ναυαγίῳ τῆς ὑπογραφῆς; καὶ ὁπόσον ἀπεκλαύσω τὸ πτῶμα; Πτῶμα γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ἡ κατὰ τῆς ἁγίας εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ ἔκτασις, καὶ μόνον τῆς χειρός. Ἔγνων διὰ τοῦ πιττακίου σου, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, καὶ συμπέπονθα, καὶ συνεποτνίασα, καὶ συνήλγησα, σχέτλια φθεγξάμενος, καὶ οἷα εἰκὸς ἁρμόζει τῷ φιλαδέλφως ἔχοντι. *Καὶ γὰρ μέλη ἀλλήλων ἐσμέν.* Καί· *Εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχειν ὀφείλει πάντα τὰ μέλη·* (φωνή ἐστιν ἀποστολική)· *Εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, ἡ χαρὰ ἐπὶ πᾶσιν.* Ἀλλ' ὢ τῆς ἐπηρείας! ἐσυλήθημεν, ἐπτοήθημεν, ἐφοβήθημεν, ἐν οἷς οὐ φοβητέον, οὐδ' αὖ πτοητέον· εἴπερ ἀναγινώσκομεν τὸ, *Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων λαβέσθαι* [f. βλαβέσθαι]. Τί οὖν πρός με τὸν ἀχρεῖον, ὦ φίλε, ἀνήνεγκας τὸν λόγον; Τίς ἐγὼ πρὸς ἰατρείαν ὁ νοσῶν ἐν ἁμαρτίαις· καὶ οὐ τῶν τὰ τοιαῦτα πεπιστευμένων ἰᾶσθαι συντρίμματα; Ἐπεὶ μὴ ἀταξίας ὁ Θεός· τὰ τῶν πρεσβυτέρων, ἤγουν ἱερέων, ἐπισκόποις ἀπένειμεν ἐπανορθοῦν καὶ ἰᾶσθαι. Πῶς παρ' ἐμοῦ ἐπιζητοίης τὰ ὑπὲρ ἐμέ; Οὐκ ἐγχωρεῖ. Τοῦτο δὲ συμβουλευτικῶς καὶ ἀγαπητικῶς ὑποτίθημι καὶ λέγω· ἵνα μή σε ἀναπόκριτον ἐάσω πάντη. Ὁ Θεὸς ἀγαθός ἐστιν οὐ θέλων τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. Εἰ οὖν ἐν ἀληθείᾳ ἡ μετάνοια· στῆθι τῆς ἱερουργίας παντάπασιν· οὐκ οἶδα εἰ μὴ κατὰ ἀνάγκην τὴν ἐνεστῶσαν μεταδοίης τισὶ τῶν ἁγιασμάτων. Ἔστι γὰρ ἐξ ἀνάγκης καὶ ἀπορίας, καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ μεταλαβεῖν τὸν τυχόντα, διὰ τὸ φευκτὸν τῆς αἱρέσεως. Ὅσα οὖν ἐποίησας, εἴτε παρ' ἑαυτοῦ, εἴτε καὶ πρὸς ἄλλου ἐπιτραπείς, καλὰ μὲν καὶ ἐπαινετὰ εἰς Θεοῦ ἐπίκαμψιν. Οὐδὲν δὲ τὸ καθόλου δυνάμενον λῦσαι τῆς ἱερουργίας· κἂν ἐξ οἱουδηποτοῦν ἀρχιερέως δόξειεν εἶναι· καὶ τοῦτο ἕως εἰρήνης τῆς τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίας· ἐν ᾗ τηνικαῦτα κρίσει συνοδικῇ ὡς δέον πᾶν ὁτιοῦν τῶν τοιούτων κανονισθήσεται, καὶ κρίσιν ἕξει θεόψηφον. Εἰ δὲ φῄς, ὅτι ὑπογράφων ἔκραζον προσκυνεῖν με τὰς ἁγίας εἰκόνας· σύγγνωθι, ἀδελφὲ, καὶ Πιλάτος, τῷ στόματι ἀθῳῶν ἑαυτὸν τῆς σφαγῆς Χριστοῦ, τῷ καλάμῳ ἐκύρου τὸν θάνατον. Ταῦτά σοι παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ ὡς ἐνώπιον Θεοῦ. Ἀλλὰ δέομαι μνείαν ποιοῦ ὑπὲρ ἐμῆς σωτηρίας, ἐν τῇ μετανοίᾳ τῆς συνθλίψεώς σου. Προσαγορεῦσαί τε παρακλήθητι οὓς ἔφης ὁρᾷν ἁγίους Πατέρας μου ἐν ἐπισκόποις, ὡς ἐξ ἐμοῦ τοῦ οἰκτροῦ.

[11] Psal. XLVIII, 13. [12] dogmatica. [13] Ephes. IV, 25. [14] I Cor. XII, 26. [15] Matth. X, 28. [16] Ezech. XXXIII, 11.

VII Duhovnom čedu Jovanu (igumanu kod Kotora?)[*] odgovara na postavljena pitanja

Naslađujem se, sine i brate, tvojim pismima: dolaze, naime, jedno za drugim i otklanjaju duševnu odvratnost prema govorljivosti. Jer vrlina pisma sastoji se u tome što se odmah na postavljenu temu nadovezuje, i što govori samo ono što je neophodno, a da pritom ne okoliši po drugim temama. No, dobro. Što se tiče onoga što si me pitao, sada nije vrijeme da čovjek bude ljubopitljiv o tome, niti sada meni priliči da te u to posvećujem, dobri dječače, budući da sam, pored ostalog, i ja neupućen u ono što je teško dostupno. No, da te ne dovedem u nedoumicu. Evo šta imam da kažem o onom prvom: još niko od ostalih bogonosnih Otaca nije tako dobro rasvijetlio to pitanje kao Grigorije Niski. Bilo bi nam dovoljno, dakle, umno sagledavanje u duhu (duhovno sazercanje), umno sagledavanje koje je isuviše uzvišeno. Sa te strane je, kako se kaže, Gaderska tvrđava nepristupačna. A evo o drugome: *Zato će pravedni mučati, jer je zlo vrijeme.*[226] Ne dopada mi se što je smutno i iskvareno. Postoji, međutim, *vrijeme kad se govori,* kako nam određuje bogonadahnuto Pismo, i *vrijeme je kad se mučí*[227]*,* već kako nalaže prilika, sada kada istražujemo i odmejravamo riječ istine. Nije li nam zapovijeđeno: *Ne dajte svetinje psima, niti bacajte bisera svojih pred svinje*[228]? Pomno gledaj bogonosne oce: a njih ćeš naći, da čas *pod sud*[229] ćutanja stavljaju riječi budući da je beskorisno govoriti, štaviše i štetno, a čas riječi na svijećnjak puštaju, onda kada sjetva ima izgleda da bude plodna, a ne kao na kamenu. Toliko je moj um sagledao u tom pitanju. Ako otkriješ ti sam, ili uz pomoć nekog drugog nešto bolje, nemoj se ustezati da sa tim upoznaš mene tvoga oca i brata, koji oskudijeva u znanju. Ostaj zdravo, i mnogo se moli za mene.

[*] Stud. col. 1130.
[226] Amos 5, 17.
[227] Prop. 3, 7.
[228] Mt 7, 6.
[229] Mt 5, 15.

Ζ'. — *Ἰωάννῃ τέκνῳ.* [ρμη'.]

VII. — *Joanni filio.*

Respondet ad quæsita.

Ἥδομαι, τέκνον καὶ ἀδελφὲ, ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς A σου· ὅτι καθ' εἱρμὸν ἔρχονται, καὶ τὸν τῆς πολυλογίας ναυτιασμὸν ἀπαναίνονται. Καὶ γὰρ ἐπιστολῆς ἀρετὴ, εὐθὺς τῆς προκειμένης ὑποθέσεως ἅπτεσθαι, καὶ τοσαῦτα λέγειν ἅττα ἐπάναγκες· ἀλλὰ μὴ ἐπικυκλεῖν τὰ οὐχ οὕτως. Εἶεν. Περὶ ὧν ἠρώτησας, οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ τὰ τοιάδε φιλοπευστεῖν· οὔτε πρὸς ἡμῶν μυεῖσθαί σε, ὦ καλὲ παῖ· ἐπειδὴ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἀμύητος ἐγὼ τῶν δυσεφίκτων. Ὡς δ' ἂν μὴ παραλυπῆσαι τῇ ἀφασίᾳ· ἐκεῖνο λέγω περὶ τοῦ πρώτου· ὅτι οὐδείς πω τῶν ἄλλων θεοφόρων Πατέρων ἐλεύκανε τὸ πρόβλημα οὕτως ὡς ὁ Νυσσεὺς Γρηγόριος. Ἀρκεσθῶμεν οὖν τῇ τοῦ πνεύματος θεωρίᾳ ἐν ἀνηγμένῃ θεωρίᾳ ἄγαν. Τὸ γὰρ ἐπέκεινα Γαδείρων οὐ περατόν· ὡς ὁ λόγος. Περὶ δὲ τοῦ δεύτερου· *Ὁ συνιὼν ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σιωπήσεται· ὅτι καιρὸς πονηρός ἐστιν* · οὐ δοκεῖ μοι καμπύλον καὶ σκολιὸν εἶναι. Καιρὸς γὰρ τοῦ λαλεῖν ἡμᾶς διώρισται ὑπὸ τῆς Θεοπνεύστου Γραφῆς, καὶ καιρὸς σιωπῆς, κατὰ τὴν ἐπιβάλλουσαν χρείαν, σκοπούντων ἡμῶν καὶ οἰκονομούντων τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Ἢ γὰρ οὐχὶ μὴ βάλλειν τοῖς κυσὶ τὰ ἅγια, μήτε ῥίπτειν τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων προστετάγμεθα; Ἄθρει τοὺς Θεοφόρους· καὶ τοὺς δὲ εὑρήσεις, τῇ μὲν ὑπὸ τὸν μόδιον τῆς σιωπῆς τὸν λόγον τιθέντας, ὁπόταν ἀλυσιτελὲς τὸ λέγειν, μᾶλλον δὲ καὶ ζημιῶδες. Ἢ δὲ, ἐπὶ τῆς λυχνίας αὐτὸν ἀνιέντας [Reg. cod. ἀνιόντας], ὁπηνίκα εὔκαιρος ἡ σπορὰ καὶ οὐ πετρώδης. Τοσαῦτά μοι συνεώρατι ἐν τῇ προτάσει. Ἐξευρίσκων δὲ παρὰ σεαυτοῦ ἢ καὶ C ὑφ' ἑτέρων τὰ δοκιμώτερα· μὴ φθονήσειας μεταδοῦναι ἐμοὶ τῷ σῷ πατρὶ καὶ ἀδελφῷ, ἐνδεεῖ τῶν νοημάτων ὑπάρχοντι. Ἐρρῶσο, πλεῖστά μοι προσευχόμενος.

Delector, fili ac frater, litteris tuis : quod et continuæ perferuntur, et multiloquii fastidium vitant. Hæc enim epistolæ laus propria est, ut statim a proposito argumento initium dicendi faciat, eaque dicat quæ necesse est, nec ea revolvat quæ non sunt ejusmodi. Ad alia porro pergamus. De quibus interrogasti, neque est hujus temporis talia sciscitari, nec nostrarum virium edocere te, puer optime : quandoquidem, præter alia, rudis sum et imperitus in iis quæ sunt captu difficilia. Ne vero molestiam nostra tibi taciturnitas afferat, de priore sic statuo : a nemine cæterorum divinorum Patrum illustratam hanc quæstionem esse perinde atque a Gregorio Nysseno. Satis igitur nobis sit ea spiritu contemplari, patefacta oppido ad contemplandum via. Nam quæ ultra Gades, inaccessa : ut B est in proverbio. De altero vero capite : *Prudens in tempore illo tacebit, quia tempus malum est* [17] ; non mihi videtur aut prave dictum, aut præpostere. Tempus enim loquendi nobis a Scriptura divinitus inspirata definitum est [18], et tempus tacendi, ut poscit usus, nobis explorantibus, ac dispensantibus verbum veritatis. Annon enim nec dare sancta canibus, nec mittere margaritas ante porcos jubemur [19] ? Sanctos viros intuere : hos profecto intelliges nunc quidem sub silentii modio sermonem ponere, cum loqui supervacuum est, imo et damnosum : nunc vero super candelabrum attollere, cum spem proventus sementis habet, nec lapidosa est. Hæc sunt quæ in proposita quæstione animus intuetur. Si vel per te ipse, vel aliorum ope compereris quæ magis probentur, fac me participem libens, patrem videlicet, fratremque tuum, consilii in primis egentem. Vale, ac plurimum pro me precare.

CXVI Podvižniku Jovanu (igumanu kod Kotora?)* o nekom pustinjaku jeretiku koji se vratio istinskoj vjeri

Kad neko vidi prijatan prizor, onda obično i kad se od njega odvoji, taj prizor uvijek umom vidi. Isto tako i mi smjerni, moj bogopoštovani, pošto smo te jednom vidjeli i razgovarali s tobom, nijesmo te zaboravili: nego te čuvamo u mislima: a to zato što se radujemo kada vidimo Božijeg čov-jeka, koji odiše blagodaću Božijom i likom i govorom i potpuno posvećenog slavoslovu Božijem. Sto-ga si se potčinio pustinjačkoj samoći i molitvenom uzvisivanju sijajući kao Mojsej, lica blistava od neizrecive (netvarne) svjetlosti. Stoga čeznemo da te opet vidimo kako bismo bar malo dobili udjela u blagodatnim darovima koje u sebi posjeduješ, jer sam u drugom redu pričasništva u svetosti, tebe je darivao Bog, a ti nas. Vidiš li koliko te je Bog proslavio, pošto si ti proslavio Njega? Ali još više neka te proslavi na kraju života, jer dostojno stižeš do kraja puta. A za nas grješne moli se kako bi-smo stupili na put spasenja: budući da smo ništavni i daleko od Boga. Toliko u prvom dijelu besjede.

A šta je drugi dio? O pustinjaku Teoktistu: on kao da je rastrzan nekim jeretičkim pitanjima o tijelu Crkve, no ti to sam znaš bolje od mene, mnogopoštovani. Jer smo, kada smo pretprošle godine došli kod vas, naučili (mnogo) o problemima čovjeka od onih koji ih poznaju. Mađutim i u pismima smo ga opominjali i molili da se drži što dalje od onih mračnih i demonskih razgovora, a da zdravije sudi i u vezi sa presvetom Bogorodicom i ostalim temama. Sada nam je pak naš brat Nikanor, došavši nam, donio vijest da se čovjek pokajao i da želi da bude u saglasju sa Crkvom i da kaže ne samo da nijedno moje pismo nije primio, nego da žarko želi da ih dobije. No, sveti Oče, budući da je napisano: *Ako odvojiš što je dragocjeno od rđavoga, bićeš kao usta moja.*[230] I još: *Da će onaj koji obrati grješnika sa puta zablude njegove... pokriti mnoštvo grijehova*[231]: tvoja svetost treba da pripomogne i pruži ruku pomoći čovjeku u zabludi (prelaštenom). Tako bi bio saučesnik u djelima Božijim. A kako će to biti? Da pozoveš Teoktista k sebi, da mu govoriš i da razgovaraš sa njim o tome šta je valjano. I ako otkriješ da se on povlači pred riječju Božijom, reci mu i za mene smjernoga, da sam ja isto tako potresen od ljubavi prema njegovom spasenju; i ako bi ti to pokušao, o Oče, i ako bi on žarko to želio poslaću mu pismo prikladno napisano, tako da sa obje strane bude privučen i tako će to biti na korist već izgubljenom čovjeku. Jer tako Bog hoće, kad je već na zemlju došao da vrati izgubljeno. A kao dokaz ljubavi prema Njemu, mi treba da ljubimo bližnjega. I mi treba iz sve snage da djelamo, prepodobni Oče: jer i ja sam tebi ovo napisao time pobuđen. A ako se poslije takvog truda neposlušan ne povinuje, *grješnik će vidjeti*[232]. Gospod kaže: *Ostavite ih, slijepi su*[233]: Čini dobro, kako god Gospod rukovodi, Oče, i ukaži mi na to svojim poštovanim pismom.

* Stud. col. 1386.
230 Jer. 15, 19.
231 Jak 15, 20
232 Psal. 111, 10
233 Mt 15, 14

ΡΙϚ' (12). — *Ἰωάννῃ ἐρημίτῃ.* [χμη'.]

CXVI. — *Joanni eremitæ.*

De quodam eremita hæretico ad fidem catholicam adducendo.

Ἡδὺ θέαμα ὁπόταν τις θεάσοιτο, τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς νοῦν ἀεὶ ἀναθεωρεῖν εἴωθεν. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ, θεοτίμητε, ἅπαξ σε βλέψαντες, καὶ ὡμιληκότες, οὐκ ἐπιλελήσμεθα· ἀλλὰ φανταζόμενον ἔχομεν ἐν τῇ διανοίᾳ· αὐτὸ τοῦτο γαννύμενοι ὁρᾷν ἄνθρωπον Θεοῦ, προσώπῳ τε καὶ ὁμιλίᾳ χάριν θείαν λάμποντα, καὶ εἰς δοξολογίαν Θεοῦ προτρεπόμενον.) Ἔσχες δὲ τοῦτο τῇ ἐρημικῇ μονώσει, καὶ τῇ προσευκτικῇ προσελεύσει· λαμπρυνθεὶς Μωσαϊκῶς τὴν ὄψιν πρὸ τοῦ ἀῤῥήτου φάους. Διὸ καὶ αὖθις γλιχόμεθά σε κατοπτεῦσαι, καὶ συμμετασχεῖν τῶν ἐν σοὶ χαρίτων, κατὰ δευτέρωσιν ἁγιαστικοῦ μετουσιασμοῦ, σὺ πρὸς Θεὸν, καὶ ἡμεῖς παρὰ σοῦ. Ὁρᾷς ὅσον σε Θεὸς ἐδόξασεν, ἐπεὶ ἐδόξασας αὐτόν; ἀλλὰ καὶ ἔτι δοξάσειεν ἐν τέλει τοῦ βίου, ἀποπεραίνοντα ἀξίως τὸν δρόμον. Ἡμῖν δὲ τοῖς ἁμαρτωλοῖς εὔξαιο κἂν ἄρξασθαι τοῦ σωτηρίου δρόμου· ἐπείπερ μακρὰν ἀπὸ Θεοῦ οἱ ἐλάχιστοι. Ἡ πρώτη ἐπιβολὴ τοῦ λόγου ἐν τούτοις.

Τίς ἡ δευτέρα; Περὶ Θεοκτίστου τοῦ ἐρημίτου· ὃς ὅπως διερράγη ἐξ αἱρετικῶν τινων ὑποθέσεων τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς ἡμῶν μᾶλλον ἐπίστασαι, τιμιώτατε. Πλὴν ὅτι καὶ ἡμεῖς προπέρυσι πλησιάσαντες τοῖς καθ' ἡμᾶς [f. ὑμᾶς] ἐνδιατήμασιν, ἐξεμάθομεν παρὰ τῶν εἰδότων τὰ τοῦ ἀνδρός. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ γραμμάτων ὑπεμνήσαμεν καὶ παρεκαλέσαμεν ἀποσχέσθαι αὐτὸν τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων καὶ δαιμονοποιῶν φθεγμάτων, ὀρθοδοξεῖν δὲ μᾶλλον ἐπί τε τῆς παναγίας Θεοτόκου, καὶ τῶν ἄλλων τρόπων. Νῦν οὖν Νικάνωρ ὁ ἡμέτερος ἀδελφὸς φοιτήσας πρὸς ἡμᾶς, ἀπήγγειλεν ἐλθεῖν εἰς μετάγνωσιν τὸν ἄνδρα, καὶ ἐθέλειν ὁμοφρονεῖν τῇ Ἐκκλησίᾳ· λέγειν δὲ μηδὲ γράμμα ἐμὸν εἰληφέναι, ἀλλὰ καὶ ἐρᾷν δέξασθαι. Ἐπεὶ οὖν, Πάτερ ἅγιε, γέγραπται· *Ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου ὡς στόμα μου ἔσται.* Καὶ, *Ὁ ἀποστρέψων ἄνθρωπον ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν·* δεῖ τὴν ἁγιωσύνην σου διαναστῆναι, καὶ δοῦναι χεῖρα βοηθείας τῷ πλανωμένῳ. Ἐν τούτῳ γὰρ Θεοῦ συνεργὸς ἔσῃ. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς; ἵνα δηλώματι ἄξοις τὸν Θεόκτιστον πρὸς σὲ, εἴποις τε καὶ διαλεχθῇς τὰ εἰκότα. Καὶ εἰ μὲν εὕροις αὐτὸν εἴκοντα τῷ θείῳ λόγῳ, εἴποις καὶ περὶ ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ, ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο κεκίνημαι φιλῶν τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ· κἂν δοκιμάζοις, ὁ Πατὴρ, κἀκεῖνος ἐρᾷ, ἐπιστείλω αὐτῷ εὐθέτως, ὥστε ἀμφοτέρωθεν ἑλκυσθῆναι, καὶ κερδηθῆναι τὸν ἀπολλύμενον. Τοῦτο γὰρ βούλεται Θεὸς, κἂν τοῦτο ἦλθεν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ ἀπολωλὸς ἐκζητῶν ἐπιστρέψαι· καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀγάπης ἀπόδειξιν τὴν τοῦ πέλας φιλίαν ποιεῖται ἡμῖν. Καὶ δεῖ παντὶ σθένει κινηθῆναι ἡμᾶς, Πάτερ ὅσιε· εἰς τοῦτο γὰρ κἀγὼ κινηθεὶς ἔγραψά σοι. Εἰ δὲ μετὰ τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν ἀπειθῶν ἀπειθεῖ, *ὄψεται ὁ ἀνομῶν·* λέγει Κύριος· *Ἄφετε αὐτοὺς, τυφλοί εἰσιν·* ὡς οὖν εὐοδοῖ Κύριος, ἀγαθύνθητι, Πάτερ, δηλοποιῆσαί μοι γράμματί σου τιμίῳ.

Si jucundum spectaculum viderit quispiam, hoc, et postquam recesserit, animo semper intueri solet. Sic igitur et nos humiles, vir a Deo honorate, ex quo te semel vidimus et locuti tecum sumus, minime obliti sumus; sed impressum menti gerimus, illum ipsum videre gestientes hominem Dei, et vultu et verbis divinam gratiam spirantem, et ad Dei laudes incitantem. Hoc vero adeptus es eremitica solitudine, et orationis frequentatione, faciem gerens Moysis instar ineffabili luce resplendentem. Quocirca et iterum intueri te cupimus, et gratiæ donorum quæ in te sunt participes fieri, ac sanctitatis quam tu a Deo, nos abs te, minus tamen quam quanta in te est, hauriemus. Vides quanta te Deus gloria affecerit, quoniam tu illum gloria affecisti? Atque utinam ornare te pergat in fine vitæ, curriculum ut par est absolventem. Tu vero pro nobis ora peccatoribus, ut vel inchoemus salutarem cursum; quippe qui a Deo longe absumus homunculi. Atque hoc primum orationis propositum.

Quodnam alterum? De Theoctisto eremita: qui quonam modo per hæreticas quasdam quæstiones ab Ecclesiæ corpore divulsus sit, ipse nosti melius quam nos, reverendissime. Attamen et ipsi nuper ad cellulas vestras cum venissemus, de hominis rebus ex iis qui noverant didicimus. Quin etiam per litteras commonefecimus hortatique sumus, ut ab tenebricosis illis et dæmoniacis sermonibus abstineret, et orthodoxe potius sentiret tum de sanctissima Deipara, tum de aliis capitibus. Nunc ergo Nicanor frater noster ad nos veniens resipuisse hominem renuntiavit, velleque Ecclesiæ consentire, negare autem se litteras meas accepisse; sed et illas optare. Quoniam igitur scriptum est, Pater sancte: *Qui educit dignum ex indigno, sicut os meum erit* [44], et: *Qui converti fecerit hominem ab errore viæ suæ, operiet multitudinem peccatorum* [45]; sanctitatem tuam exsurgere oportet, et auxilii manum porrigere erranti. In hoc enim Dei adjutor eris. Qui vero id fiet? Ut Theoctistum ad te advoces, eique dicas et edisseras quæ par erit. Et si quidem cedere illum videris divino sermoni; de me etiam humili significes, eamdem meam mentem esse, ejus salutis desiderio: et, si probabis, Pater, idque ille expetet, scribam ad illum apposite, ut utraque parte trahatur, et lucrifiat qui perit. Hoc enim vult Deus, et hujus gratia in terram venit, quod perierat quærens reducere [46]: et amorem proximi esse jubet nobis amoris erga se argumentum. Omnique conatu excitari nos convenit, Pater sancte: in hunc enim finem ut ad te scriberem permotus sum. Quod si post talem conatum detrectans non obsequetur, *videbit iniquus* [47]. Ait Dominus: *Sinite illos, cæci sunt* [48]. Quem igitur successum Dominus dederit, indicare mihi, Pater, venerandis tuis litteris bonitas tua ne gravetur.

[44] Jerem. xv, 19. [45] Jac. v, 20. [46] Matth. xviii, 13.

CXVII Spatariju Marianu (kod Kotora)* o prezrenju svijeta

Tvoja blagočestivost me vuče da ti pišem, jer, kažu, pisanje služi na korist; ali ne mislim da je to baš tako, jer kao i naš život, tako je i naša besjeda beskorisna, već služi na korist samo zato što je bremenita ljubavlju. *Ljubav*, naime, kaže Apostol, *ne misli o zlu*[234]. Uostalom, kako stvari stoje, slijedim i pokoravam se našem privrženiku, dobrome čovjeku, najblagočestivijem poglavaru, čedu pobožnosti, učeniku istinske vjere, čovjeku Božijem, ljubitelju monaha. Ima mnogo pohvalnih riječi za tebe, mnogo je najljepših i najboljih tvojih osobina. Ali, pogledaj, gospodaru moj, kako hodiš: jer ovako uzvikuje Apostol: *ne kao nemudri, nego kao mudri*[235]: ne kao onaj ko ugađa tijelu, nego kao onaj ko čini što je Bogu ugodno; ne kao besmrtan, nego kao onaj ko se stara o svom kraju: o onome što je svima zajednička nužnost, granica koja se ne može prekoračiti. Jer kažu, *koji je čovjek koji će živjeti i neće vidjeti smrti?*[236]. Pa koje su to, reći ćeš, osnovne osobine jednog i drugog (nemudrog i mudrog)? Evo, ja ću ti ih izložiti, prijatelju: onog prvog su osnovne osobine odlazak na igranke, lakrdije, igre, psovanje, opijanje, proždrljivost, gordost, isprazno razmetanje, težnja za odlikovanjima koja jedno drugo prestižu, zgrtanje bogatstva, ljubavne strasti, a još mnogo ružnih i ozbiljnijih osobina tvog visokog položaja izostavljam. I, zaista, *oni koji tako nešto čine neće naslijediti Carstvo Božije*[237], otkriva Apostol. No hajde da ti ukažem i na vrline drugoga. Siromaštvo duhom, suze skrušenosti, krotkost, mir, milosrđe, umno viđenje (umozrenje) upućeno Bogu, nesrebroljubivost, nenaklonjenost svijetu, zadovoljstvo onim što ima, uzdržljivost; iznad svega i preko mogućnosti, više nego supružnika, više nego djecu, više nego roditelje, braću, jednostavno, više od svega, voljeti Gospoda Koji nas je sazdao, Koji je za svakog pojedinog od nas samoga sebe predao smrti.

To su i tome su slične osobine istinskog hrišćanina. Ali nemoj misliti, gospodaru, da je riječ o monahu, i da se sve to ne odnosi i na laika (iako na monaha naročito), osim djevstvenosti i potpunog siromaštva, zbog kojih se mirjaninu neće suditi. Međutim, i što se toga tiče postoji vrijeme uzdržava-nja i pravila dovoljnosti onim što se posjeduje. *A kad imamo hranu i odjeću, budimo ovim zadovoljni. A koji hoće da se bogate, upadaju u iskušenje i zamku*[238]. I, opet, *i oni koji imaju žene da budu kao da ih nemaju*[239]. Eto, moj gospodaru, prinudio si me da te uputim u pravdu Božiju. Požurimo obojica da se spasimo. Dovoljno nam je još vremena u životu preostalo kako bismo pobijedili tjelesnu volju. *Evo sad je*, reče Apostol, *najpogodnije vrijeme, evo sada je dan spasenja!*[240] Evo, dobri Bog čeka do našeg posljednjeg daha naš plod; ne bi rekao: *Posijeci je (smokvu)! Zašto i zemlju da slabi?* Ne bi sve zatvorio za nas, pa da ne otvara: da nas ne bi uzeo đavo na svoju stranu, s namjerom da sa njim zanavijek u paklu stradamo: kako ne bismo iznenada na silu bili uhvaćeni. Koliko puta smo se zarekli da ćemo, samo ako se oslobodimo ove bolesti, ili ove opasnosti, ili ove tjeskobe, postati istinske sluge Božije, pa smo opet zaboravili na obećanje? Do kada će podnositi? Dokle će dopuštati? Neophodno je, svakako, otići malo dalje od toga. Kako se, dakle, ne bismo našli neopremljeni dobrim djelima, kako ne bi, teško nama, tako bilo vjekovima i vječno; nego da živimo u pripremanju da ugodimo Bogu, kako bismo bili udostojeni da steknemo udjela u Carstvu Gospodnjem u beskrajnoj vječnosti. Neka bude tako.

* Stud. col. 1387.
234 1 Kor 13, 5.
235 Efes. 5, 15.
236 Psal. 88, 49.
237 Gal. 5, 21.
238 1Tim 6, 8-9
239 1Kor 7, 29
240 2Kor 6, 2

CXVII. — *Mariano spathario.*

PIZ' (13). — *Μαριαρῷ σπαθαρίῳ.* [χνη'.]

De mundi contemptu.

Compellit me ad scribendum pietas tua, tanquam inde fructum, inquit, capiens; ego vero non puto, quia sermo noster, quemadmodum et vita, inutilis est; sed ut charitate potius incitata. *Charitas* enim, ait Apostolus, *non cogitat malum* [59]. Cæterum quoquomodo res se habeat, cedo et obsequor amico nostro, viro bono, laudatissimo præsidi, alumno pietatis, doctrinæ orthodoxæ discipulo, homini Dei, monachorum amatori. Multa sunt encomia tua, egregia facinora. Sed vide, domine mi, quomodo ambules; hoc enim clamat Apostolus [60]: non ut insipiens, sed ut sapiens; non ut carni deditus, sed ut amans Deum; non tanquam immortalis, sed tanquam de exitu sollicitus. Commune est debitum, præfixus terminus qui transcendi non potest. *Non est* enim, ait, *qui vivet et non videbit mortem* [61]. Quænam ergo, dices, utrorumque propriæ sunt notæ? Ego, amice, tibi exponam. Priorum quidem choreæ, risus, ludi, turpiloquia, ebrietates, crapulæ, elati spiritus, inanes jactantiæ, exquisiti ad gloriam ornatus alii aliis succedentes, divitiarum desideria, quæque his plura et graviora ob dignitatis tuæ reverentiam prætermitto. Et quidem, *qui talia agunt, regnum Dei non consequentur* [62], ut pronuntiavit Apostolus. Age vero alterius quoque partis quæ sint propria ostendam. Paupertas spiritus, compunctionis lacrymæ, mansuetudo, pax, misericordia, mentis in Deum contemplatio, contemptus pecuniæ, odium mundi, frugalitas, continentia pro cujusque virium facultate: supra conjugem, supra filios, supra parentes, supra fratres, supra omnes omnino amare Dominum qui fecit nos, qui seipsum ad mortem tradidit pro unoquoque nostrum.

Hæc atque his similia, veri sunt Christiani. Noli enim de monacho interpretari, domine, quæ dicta sunt, et non de laico æqualiter omnia (tametsi de monacho impensius) præter continentiam et paupertatem, de quibus sæcularis non condemnabitur. Et tamen istic quoque sunt tempora continentiæ, et frugalitatis leges. *Habentes* enim *alimenta*, inquit, *et quibus tegamur, his contenti simus* [63]. *Qui autem divites fieri volunt, incidunt* in barathrum ineluctabile [64]. Et rursum, *Ut et qui habent uxores, tanquam non habentes sint* [65]. Ecce, mi domine, adegisti me ut justam Dei legem annuntiarem tibi. Contendamus ambo ut salvi simus. Satis nobis fuerit præteritum vitæ tempus, ut desideria carnis expleremus. *Nunc*, ait Apostolus, *tempus acceptabile, nunc dies salutis* [66]. Ecce bonus Deus usque ad extremum spiritum exspectat fructum a nobis; ne dicat: *Succide illum, ut quid etiam terram occupat* [67]? ne claudat nobis, et non sit qui aperiat: ne assumat nos diabolus in sortem suam cum ipso in æternum puniendos: ne repente abripi nos contingat. Quoties spopondimus, nos, si ab infirmitate, si ab hoc periculo, si ab hac ærumna liberaremur, Deo sincere servituros: et postea pactionum obliti sumus? Quousque tandem sustinebit? quousque cessabit? Necesse est prorsus paulo post hinc abire. Non igitur deprehendamur a bonis operibus imparati, ne nobis æternum et fine carens væ obveniat; sed præparantes nos ad obtinendam Dei pacem, ut cum Domino regnare mereamur in sæcula non desinentia. Fiat.

Ἔλκει ἡμᾶς ἡ εὐσέβειά σου πρὸς τὸ γράφειν, ὡς ὄφελος, φησίν, εὑρίσκουσα· καὶ οὐ δοκῶ· ἐπείπερ ἡμῶν σὺν τῷ βίῳ, καὶ ὁ λόγος ἄχρηστος· ἀλλ' ὡς ἀγάπῃ φερομένη. *Ἡ ἀγάπη* γάρ, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, *τὸ κακὸν οὐ λογίζεται.* Πλὴν ὁποτέρως ἂν ἔχοι, εἶκω καὶ πείθομαι τῷ ἡμετέρῳ ἐραστῇ, τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ, τῷ πανευφήμῳ ἄρχοντι, τῷ τροφίμῳ τῆς εὐσεβείας, τῷ θρέμματι τῆς ὀρθοδοξίας, τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ Θεοῦ, τῷ φιλητῇ τῶν μοναστῶν. Πολλά σου τὰ ἐγκώμια, κάλλιστα τὰ ἀριστεύματα. Ἀλλὰ βλέποις, ὁ δεσπότης μου, πῶς περιπατεῖς· τοῦτο γὰρ βοᾷ ὁ Ἀπόστολος, μὴ ὡς ἄσοφος, ἀλλ' ὡς σοφός· μὴ ὡς φιλόσαρκος, ἀλλ' ὡς φιλόθεος· μὴ ὡς ἀθάνατος, ἀλλ' ὡς ἐμμέριμνος ἐξόδου· τὸ κοινὸν χρέος, τὸ ἀνυπέρβατον ὁροθέσιον. *Οὐκ ἔστι* γὰρ, φησὶν, *ὃς ζήσεται, καὶ οὐκ ὄψεται θάνατον.* Τίνα οὖν ἀμφοτέρων τὰ ἰδιώματα, εἴποις ἄν; Ἐγώ σοι διεξίημι, φίλε· τοῦ μὲν πρώτου χορεύματα, γελοιάσματα, παίγνια, αἰσχρολογήματα, οἰνοφλυγίαι, γαστριμαργίαι, μετεωρισμοὶ, διάκενα φυσήματα, καλλωπίσματα ἀλλεπάλληλα, φιλοπλουτίαι, ἔρωτες, καὶ τὰ πλείω καὶ βαρύτερα αἰδοῖ τῆς ἐξουσίας σου ἀφίημι. *Καὶ γε οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν*, ἀπέφηνεν ὁ Ἀπόστολος. Δεῦρό σοι καὶ τοῦ ἑτέρου ὑποδείξαιμι τὰ κράτη. Πτωχεία πνεύματος, κατανύξεως δάκρυα, πραότης, εἰρήνη, ἐλεημοσύνη, νοῦ πρὸς Θεὸν θεωρία, ἀφιλαργυρία, μισοκοσμία, αὐτάρκεια, ἐγκράτεια· κατὰ δύναμιν τῆς ἐφ' ἑκάστῳ δυνάμεως, ὑπὲρ ὁμόζυγον, ὑπὲρ τέκνα, ὑπὲρ γονεῖς, ὑπὲρ ἀδελφοὺς, ὑπὲρ ἅπαντας ἁπλῶς, ἀγαπᾷν τὸν Κύριον τὸν ποιήσαντα ἡμᾶς, τὸν ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου ἐκδεδωκότα ἑαυτὸν εἰς θάνατον.

Ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια, καὶ τοῦ ἀληθινοῦ Χριστιανοῦ. Μὴ γάρ τοι νομίσῃς, δέσποτα, ἐπὶ μονάζοντος τὰ λεχθέντα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπὶ λαϊκοῦ τὰ πάντα ἐπίσης (κἂν ἐν τῷ μονάζοντι ἐπιτεταμένως)· πλὴν ἀγαμίας καὶ ἀκτημοσύνης, ἐν οἷς ὁ κοσμικὸς οὐ κατακέκριται· ὅμως κἀνταῦθα ἐγκρατείας καιροὶ, καὶ αὐταρκείας θεσμοί. *Ἔχοντες* γὰρ, φησὶ, *διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ἐμπίπτουσιν* εἰς τὸ ἄφυκτον βάραθρον. Καὶ πάλιν, *Ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσιν.* Ἰδοὺ, δέσποτά μου, ἠνάγκασάς με τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἀναγγεῖλαί σοι. Σπεύσωμεν ἀμφότεροι σωθῆναι. Ἀρκετὸς ἡμῖν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τοῦ βίου, τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς κατεργάσασθαι. *Νῦν*, φησὶν ὁ Ἀπόστολος, *καιρὸς εὐπρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας.* Ἰδοὺ ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἐκδέχεται ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς τὸν καρπὸν ἡμῶν· μὴ εἴποι· *Ἔκκοψον αὐτὸν, ἵνα τί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ;* μὴ κλείσῃ καθ' ἡμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν ἀνοιξις· μὴ λάβοι ἡμᾶς ὁ διάβολος εἰς μέρος αὐτοῦ, συγκολαζομένους αἰώνια· μὴ ἀνάρπαστοι ἄφνω γενοίμεθα. Ποσάκις ἐγγύας δεδώκαμεν, ὡς εἰ τῆς ἀσθενείας, ἢ τοῦδε τοῦ κινδύνου, ἢ τῆσδε τῆς θλίψεως ῥυσθῶμεν, Θεῷ γνησίως δουλεύσομεν· καὶ πάλιν ἐπελαθόμεθα τῶν συνθηκῶν; ἕως πότε ἀνέξεται; ἕως τίνος ἐάσει; Ἀνάγκη πάντως μικρὸν ὕστερον ἐξελθεῖν τῶν ἐνθένδε. Μὴ τοίνυν εὑρεθῶμεν ἀπαρασκεύαστοι τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἵνα μὴ τὸ οὐαὶ ἡμῖν εἴη αἰώνιον καὶ ἀπέραντον· ἀλλ' ἐν ἑτοιμασίᾳ εὐαρεστήσεως, ὅπως συμβασιλεύειν Κυρίῳ καταξιωθῶμεν εἰς ἀτελευτήτους αἰῶνας. Γένοιτο.

CLVII Antoniju episkopu Dračkom* o krštenju iz nužnosti

Poslije dugog vremena smo primili odavno napisano poštovano pismo našeg presvetog Oca, i mnogo smo se, smjerni, obradovali. Jer ništa ne zna tako da veže ljubav i da je čuva postojanom kao uzajamno razmjenjivanje mišljenja. Ali šta je razlog što nas, o gospodaru, toliko uzdižete pohvalnom besjedom vašeg premudrog jezika, kad kod nas nema ništa ni najmanje dobrog? Ili je možda ljubav uzrok, ljubav koja krade ono što je istinito i koja dragima pripisuje kao postojeće ono čega nema? Osim ako pritom i mi posjedujemo (jer treba reći), ako ne griješim, ljubavi i brige prema sabraći i Ocima, i onima koji su, kao ti, koji privlačiš ka prijateljstvu čestitošću svog dobrog ophođenja čak i onoga ko je po prirodi grub. Toliko, dakle, od nas dvojice koji tvojoj sveštenoj uzvišenosti odgovaramo u nekoliko riječi na tvoje obimno pismo koje me je toliko usrećilo. A evo šta imamo u vezi sa našom odbranom brata Erasta koga optužuju. Mi, preosvešteni, iako smo inače beznačajni, nijesmo tako malo obrazovani, niti pak preziremo zapovijesti Božije, da bismo predložili našem učeniku koji nije dostigao do svešteničkog čina, da se usudi da vrši ono što može samo sveštenik, pa prema tome i da krštava djecu. To je, naime, njegova krivica. A ako je tako zahtijevala situacija u kojoj je to bilo neophodno, u onim danima kada je jeres tumarala po narodu zavodeći ga, u danima kada se na sve strane pljačkalo, a od svega toga nije mogao da se sakrije u nekakvoj skrovitoj prostoriji ni onaj koji je htio da se sačuva. Nije moje da sudim, po kratkoj pameti koja u meni postoji, niti tog monaha, niti pak ovo drugo: budući da nužda mijenja zakon. Pa vidimo da se tako događalo i u stara vremena; onoga u pustinji, poškropivši ga pijeskom, u pustinji, jer mu prijeti smrt, krštavali su i bivali kršteni međusobno; tvoje savršenstvo to dobro zna po riječima svetog Atanasija. Međutim, dječije djelovanje koje vidimo kod blaženopočivšeg Aleksandra, bilo je smatrano Bogom izvršeno i onaj koji je to vršio bio je smatran sveštenim licem, a onaj nad kojim je vršeno, smatrao se ponovo rođe-nim: iako u to vrijeme nije bilo nikakve potrebe za to. A šesti sinod u božanskim kanonima[241] dopušta da ako nije prisutno svešteno lice, iz nužde mirjanin sam sebe pričešćuje svetinjama, a to ne smije biti prihvatjivo ako situacija nije izuzetna.

Stoga ako se, dakle, to dogodilo, mi se, oprosti mi visokopoštovani, ne usuđujemo bilo šta reći, ili poreći mimo onoga što je božanski odlučeno od (svetih) Otaca. Ali to opravdava brata koji je tako učinio, i to sa mnogo tjeskobe u srcu, prvo zato što je onaj koji ga je prinudio bio i jeste čovjek izuzetno pobožan, blagorazuman i poznat, Tomas konzul i kartularijus; zatim Jakov, jedan od najblagočestivijih monaha koji nije imao ništa sa jeresi. Potom i Eutimije, uvažen među monasima i progonjen. *Na riječima dva ili tri svjedoka,* kaže, *da ostaje stvar*[242]. Kažeš, gospodaru, da nije tako; a ti si, očigledno, najčasniji od svih. Šta onda da činim ja koji se nalazim između takvih svjedoka? Ako je tako, kao što kažeš, da je on, iako su sveštenici bili prisutni, ovo učinio iz želje za autoritetom nad sveštenicima, pa je prigrabio sebi svešteničkи čin, nikada ne može, što se nas tiče, biti unaprijeđen u svešteničkи čin, pored ostalih epitimija: jer tako je pravo. A ako je, kako pripovijedaju svjedoci sa još dvojicom i on sam, bio prinuđen na to kako nejako novorođenče ne bi umrlo nekršteno, kako se dogodilo sa dvoje djece ranije, jer se nije dao nagovoriti, ili da odgurne od sebe one koji čuvaju svoju vjeru i prepusti ih jereticima. Ja se grješnik ne usuđujem ništa da odlučim sve dok naše najblagorodnije preosveštenstvo, pošto dobro promisli, ne iznese svoj sud. I nemoj moju neznatnost, najdraži Oče, ništa da moliš, nego bolje se moli da se držimo svojih mjerila i da mi svoj grješni život popravimo. A i pored drugih njegovih grijehova, na koje

* Stud. col. 1490.
241 Trulanski kanon br. 58.
242 5 Moj. 19, 15.

PNZ (49). — Ἀντωνίῳ τῷ Δυρραχίου. [χμθ'.]

CLVII. — *Antonio Dyrrhachii* (*).

De baptismo qui fit ex necessitate.

Ὀψὲ μὲν τοῦ καιροῦ, ὅμως ὅτι κατελάβομεν τῶν πάλαι γεγραμμένων ἐπιστολὴν τιμίαν τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν Πατρὸς, πάνυ ἥσθημεν οἱ ταπεινοί· οὐδὲν γὰρ οὕτως συνδεῖν οἶδεν ἀγάπην καὶ ἀδιασκέδαστον φυλάττειν, ὡς ἀντιδιδομένη διάθεσις. Ἀλλὰ τί ὅτι οὕτως, ὦ δέσποτα, ἤρες τῷ ἐγκωμιαστικῷ λόγῳ τῆς πολυσόφου σου γλώττης, τὰ καθ' ἡμᾶς τοὺς μηδ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν ἔχοντας; Ἡ πάντως ἡ ἀγάπη αἰτία, κλέπτουσα τ' ἀληθῆ, καὶ τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα τοῖς φιλουμένοις ἀνάπτουσα; Πλὴν ὅτι ἐν τούτῳ καὶ ἡμεῖς ἔχομεν (εἰρήσεται γὰρ), εἰ μὴ ἀπατώμεθα, τὸ στέργειν καὶ ἀγαπᾷν τοὺς ἀδελφοὺς καὶ Πατέρας, καί γε τοὺς οἷος σὺ εἶ, ἕλκων τῇ χρηστότητι τῶν ἀγαθῶν τρόπων πρὸς φιλίαν καὶ τὸν ἠγριωμένον ἤθει. Ταῦτα μὲν οὖν παρ' ἀμφοτέρων ἡμῶν τῇ ἱερᾷ σου κορυφῇ βραχέσι συλλαβαῖς ἀμειψαμένων τὴν πολύστιχον καὶ πολύολβον ἐπιστολήν. Ἃ δὲ πρὸς ἡμῶν εἰς ἀπολογίαν τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν Ἔραστον ἐγκλήσεως, ἐν τούτοις. Ἡμεῖς, ἱερώτατε, εἰ καὶ ἄλλῳ, εὐτελεῖς ἐσμεν, οὐ μὴν οὕτως ἀμαθεῖς, ἢ

Sero quidem, quia tamen dudum scriptam sanctissimi Patris nostri epistolam accepimus, valde nos humiles gavisi sumus. Nihil enim adeo charitatem colligare, indissolubilemque servare solet, ac reciproca communicatio. Sed quid ita nos, domine, qui omnino nihil boni habemus, encomiasticis peritissimæ linguæ tuæ verbis extulisti? An causa est prorsus charitas, vera supprimens, et quæ non sunt, ac si essent, amicis adaptans? Nisi quod habemus et nos istud certe (dicendum est enim) quod, si non fallimur, fratres patresque amamus et diligimus, eos præsertim qui similes sunt tui, qui egregia morum probitate in amorem trahas etiam agrestis ingenii hominem. Atque hæc de utroque nostrum, sacro vertici tuo pauca, ad prolixam et locupletem epistolam breviter respondentes. Quæ vero ad fratris Erasti, quem accusant, defensionem habemus, hæc sunt. Nos, vir sacratissime, etsi viles alioqui sumus, non tamen adeo imperiti, aut divinarum constitutionum contem-

[13] Jac. II, 18. [14] Matth. XXII 27. [15] Joan. XII, 35. [16] I Cor. VI, 3, 4.

NOTÆ.

(49) In cod. Reg. ριθ'.

(*) Dogmatica.

je izvoljela da nam ukaže tvoja blagočestivost, uopšte ne mislim da je on rđavo učinio, već nešto hvale dostojno, ako se, slušajući one koji čine preljubu, nije uplašio da to javi onima koji su kadri da spriječe bezbožništvo (kod. Reg. nasilje), ili da vidi šta treba učiniti kada komitisa uzme da upotrijebi omču. Znao je da mu je to dužnost, a ne nešto drugo, a mnoge pohvale u vezi sa gore pomenutim ljudima, kako sam čuo, prenio je sam brat Erast. Nije, dakle, on, sveti čoveče, tamo bio začetnik spletki, ali sam bratu, zbog sablazni, ipak zabranio da poje palinodiju, dok se optuženi ne oslobodi krivica i dok se ne umire oni koji vole da optužuju i da izazivaju nevolje. A ti, najblagočestivji Oče naš, pošto si sve ovo čuo, podari nam svoje molitve koje umilostivljuju Boga, a potom podari bratu oproštenje.

ptores, ut discipulo nostro, extra sacerdotium constituto, præciperemus ut quæ sacerdotis sunt, aggredi auderet, ac proinde parvulos baptizare. Hæc enim est accusatio. Quod si necessitatis ratio id exigebat iis diebus, in quibus hæresis populum seducens grassabatur ; maximeque in præteritis deprædationibus, quando ei qui sibi cautum vellet, nec extra domunculæ latebras prospicere licebat ; non possum, pro exigua mea intelligentia, neque hunc monachum, neque alium damnare ; quandoquidem ex necessitate, legis quoque mutatio. Et quidem priscis temporibus talia facta cernimus ; atque hunc arena infusa, in deserto, eo quod mors instaret, baptizasse et baptizatum esse, et alium aliter : nec vero perfectionem tuam latent, quæ ad sanctum spectant Athanasium. Attamen puerilis actio a beatissimo Alexandro conspecta, recepta est tanquam divinitus facta : et qui initiavit, habitus pro sacerdote ; et qui initiatus, pro regenerato, quanquam nulla tunc erat necessitas. Sed et sexta synodus in divinis canonibus permittit [17], ut laicus ex necessitate, si non adsit sacerdos, sibi ipsi porrigat sacramenta : quod quidem citra urgentem rationem non est recipiendum.

Quare si hoc modo res gesta est ; ignosce, vir honoratissime, non audemus præter ea quæ divinitus a Patribus monstrata sunt, dicere quidquam aut reprehendere. Comprobat autem fratrem sic fecisse, idque magno cum animi angore, primum quidem ipse qui coegit, vir inter insignes pietate ac prudentia, atque inter illustres, Thomas consul et chartularius : deinde Jacobus religiosissimus monachus, cui pars nulla cum hæresi : tum Euthymius, venerandus alter monachus et persecutionem passus. *In duobus vel tribus testibus stabit*, inquit, *omne verbum* [18]. Ais, domine, non ita rem habere ; tu quidem omnibus haud dubie illustrior. Quid igitur faciam, in medio tantorum testium constitutus ? Si ita res habet ut dicis, atque ille astantibus presbyteris, dominandi studio sacerdotium sibi despondens hoc egit, nunquam apud nos ad dignitatem sacerdotii provehetur, præter alias pœnas. Hoc enim justum. Sin autem coactus, ut testes et ipsemet narrant, et cum duo proposita essent, aut infantem non initiatum mori, quod in duobus antea pueris, quia obtemperare noluit, acciderat ; aut hæreticis objici eos qui pietatem observabant : nihil ausim ego peccator injungere, quoad beatissimus sacrorum antistes noster re considerata proferat sententiam. Tu vero vilitatem meam, Patrum amicissime, ne deplores : sed potius ora, ut intra modulum nostrum consistamus, mendosamque vitam corrigamus. De aliis autem erratis, quorum indicium nobis religio tua et significationem dedit, nullo modo inique illum egisse existimavimus ; sed rem laude dignam, si, quosdam mœchari audiens, veritus non est rem denuntiare iis qui inhibere poterant impietatem, aut, cum uti laqueo vellet comitissa, videre quid facto esset opus. Hæc enim officii sui fuisse novit, et non aliud, et magnas a viris supra memoratis, ut ipse audivi, laudes retulit frater Erastus. Non igitur, vir sancte, quod discordiæ illis in locis ipse auctor fuerit, sed propter perversa scandala, vetui ne frater palinodiam caneret ; ut et accusatus absolvatur criminibus, et quiescant qui criminationes amant, et vitia vendunt. Tuque beatissimus Pater noster his auditis preces tuas Deum inflectentes largiaris nobis, et fratri veniam

A τῶν θείων διαταγῶν καταφρονηταὶ, ὡς ἐντελασθαι μαθητῇ ἡμῶν ἔξω ἱερωσύνης τελοῦντι, κατατολμᾷν ἐγχειρεῖν τὰ τῆς ἱερωσύνης, κἀντεῦθεν βαπτίζειν παιδία· τοῦτο γὰρ τὸ ἔγκλημα. Εἰ δὲ ὁ λόγος ἀνάγκης ἀπῄτησεν ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς αἵρεσις λαοπλάνος, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς προλαβούσαις λεηλασίαις, ἐφ' αἷς οὐδὲ προκύπτειν ἦν τὸν φυλαττόμενον τοῦ κρυπτικοῦ δωματίου· οὐκ ἔχω ἀποκρίνειν, κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι βραχεῖαν σύνεσιν, οὔτε τόνδε τὸν μονάζοντα, οὔτ' αὖ ἕτερον· ἐπειδὴ ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις. Καίγε ὁρῶμεν ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις τοιαῦτα γιγνόμενα· καὶ ὃν μὲν ἀμμῶδει ἐπιχύσει κατ' ἐρημίαν, ἐπειδὴ θάνατος παρῆν, βαπτίσαντα καὶ βαπτισθέντα, καὶ ἄλλον ἄλλως· οὐκ
B ἔξω δὲ γνώσεως τῇ τελειότητί σου τὰ κατὰ τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον. Ὅμως ἡ παιδικὴ πρᾶξις ὁραθεῖσα πρὸς τοῦ μακαριωτάτου Ἀλεξάνδρου, ἐνεκρίθη ὡς θεοτελὴς, καὶ ἐλογίσθη ὁ τελέσας ὡς ἱερεὺς, καὶ ὁ τελειώσας ὡς ἀναγεννηθείς· καίπερ οὐκ ἐξ ἀνάγκης ὁ καιρός. Παραχωρεῖ δὲ καὶ ἡ ἕκτη σύνοδος ἐν τοῖς θείοις κανόσιν, εἰ μὴ πάρεστιν ἱερωμένος, ἐξ ἀνάγκης λαϊκὸν ἑαυτῷ μεταδοῦναι τῶν ἁγιασμάτων· ὅπερ οὐ θεμιτὸν, ἄνευ περιστατικοῦ λόγου.

Οὕτως οὖν εἰ γέγονεν, ἡμεῖς, σύγγνωθι, πάντιμε, οὐ τολμῶμεν παρὰ τὰ θειωδῶς τοῖς Πατράσιν ἐκπεφασμένα εἰπεῖν τι ἢ ἐπιτιμῆσαι. Συνίστησι δὲ τὸν ἀδελφὸν οὕτω πράξαντα, καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίσς, πρῶτον μὲν αὐτὸς ὁ ἀναγκάσας, καὶ ἔστιν ὁ ἀνὴρ
C τῶν λίαν καὶ εὐσεβῶν καὶ ἐμφρόνων, καίγε περιφανῶν, Θωμᾶς ὁ ὕπατός τε καὶ χαρτουλάριος· ἔπειτα Ἰάκωβος ὁ εὐλαβέστατος μονάζων, καὶ τῆς αἱρέσεως ἀμέτοχος. Εἶτα καὶ Εὐθύμιος, ἕτερος αἰδέσιμος μονάζων, καὶ δεδιωγμένος. *Ἐπὶ δύο καὶ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται*, φησὶ, *πᾶν ῥῆμα*. Λέγεις, ὁ δεσπότης, οὐχ οὕτως ἔχειν· καὶ προφερέστερος δηλονότι τῶν πάντων. Τί γοῦν ποιήσω ἐγὼ ἀπειλημμένος ἐν μέσῳ τοσούτων μαρτύρων; Ἐὰν, ὡς αὐτὸς φῄς, ἔχῃ, ὅτι παρόντων ἱερέων, φιλαρχίᾳ προμνηστευόμενος αὐτῷ ἱερωσύνην, τοῦτο εἰργάσατο· εἴη πρὸς ἡμῶν μήποτε εἰς τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα προβαίνων, μετὰ καὶ ἑτέρων ἐπιτιμίων· δίκαιον γάρ. Εἰ δὲ, ὡς οἱ μάρτυρες καὶ αὐτὸς διηγεῖται, ἀναγκασθεὶς, καὶ δυοῖν προκειμένων· ἢ ἀμύητον τὸ βρέφος ἀπο-
D τεθνάναι· ὅπερ ἔπαθεν ἐν δυσὶ πρότερον οὐ πεισθεὶς παισίν· ἢ προέσθαι τοῖς αἱρετικοῖς τοὺς φυλαττομένους τὴν εὐσέβειαν· οὐδὲν ἐγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς τολμῶ ἐπισκῆψαι, ἕως ἂν ὁ μακαριώτατος ἡμῶν ἱεροντελεστὴς ἐπιθεωρήσας ἐξοίσει κρίσιν. Καὶ μή μου τῆς ταπεινώσεως, Πατέρων φίλτατε, καταστενάξειας· ἀλλ' ἢ μᾶλλον προσεύχου ἐν τοῖς ἰδίοις μέτροις ἑστάναι, καὶ τὸν ἐσφαλμένον βίον διορθώσασθαι ἡμᾶς. Περὶ δὲ ἑτέρων σφαλμάτων, ὧν ἔδωκεν ἔμφασιν ἡ θεοσέβειά σου, καὶ ἐξηγόρευσεν ἡμῖν, καὶ οὐδ' ὅλως ἐπενοήσαμεν ἐκθέσμως αὐτὸν πρᾶξαι, ἀλλ' ἢ καὶ ἐπαίνου ἄξιον, εἰ μοιχεύοντας ἀκούων, οὐχ ὑπεστείλατο μὴ οὐχὶ ἀναγγεῖλαι τοῖς δυναμένοις ἀπεῖρξαι τὸ ἀσέβημα [cod. Reg. ἀσέλγημα]· ἢ τὸ τῇ κομιτίσσῃ αἱρουμένῃ ἀγχόνῃ χρήσασθαι· εἰδεῖν τὰ προσήκοντα ἐπιπράξασθαι. Τάδε γὰρ οἶδεν ὠφληκέναι, καὶ οὐκ ἄλλο· καὶ πολλῆς εὐφημίας πρὸς τῶν ἀνωτέρω δηλωθέντων ἀνδρῶν, ὡς αὐτήκοος ἐγενόμην, προανεδήσατο ὁ ἀδελφὸς Ἔραστος ἐπαίνους. Οὐ τοίνυν, ἅγιε, διὰ τὸ σκινδαλμὸν αὐτὸν ἐμποιῆσαι ἐν τοῖς αὐτόθι, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀδιόρθωτα σκάνδαλα, εἶρξα τὸν ἀδελφὸν τῆς παλινῳδίας· ὡς ἂν ἐντεῦθεν ἀθώωθείη μὲν ὁ κατηγορούμενος τῶν ἐγκλημάτων· εἰρηνεύσειαν δὲ οἱ φιλεγκλήμονες, καὶ παθοπράται. Ὅ τε μακαριώτατος ἡμῶν Πατὴρ ὑπακουσθείς, χαρίσῃ ἡμῖν τὰς θεοκλινεῖς σου προσευχὰς, ἐπεὶ καὶ τῷ ἀδελφῷ συγχώρησιν.

CLVIII Spatariju Jovanu (kod Kotora)[*]
o Bogosloviji, božanskom ovaploćenju i o svetim ikonama.

Blagoslovena vijest o spasenju mog blagoslovenog gospodara i duhovnog brata, koja je objavljena još prije no što je stiglo pismo, obradovala je naša smjerna srca; a pošto je pismo pročitano, potpuno ih je razveselila i ispunila radošću; i ne samo nas grješne, nego i anđeoske sile: jer je *veća radost na nebu zbog jednoga griješnika koji se kaje*[243]*,* piše u svetom Pismu. Ali, blagosloven neka je Bog, Koji nije dopustio da ti, mnogopoštovani, budeš do kraja zaveden podmuklom jeresi Hristomaha, već te je kroz dobru i blaženu kćer vratio do svetlosti istine. I o čuda, kakav roditelj, kakva kći! O kakva iskrena ljubav i jednog i drugog! O kolika je ljubav kćeri koja se stara do posljednjeg daha za spasenje svojega oca! I očeva koji je bogougodno priklonio svoje uho i ugodio njoj koja ga je molila za valjanu sahranu, i povratak u istinsku vjeru. Ona je preminula imajući uza se, pored svoje umilnosti i dobrote i prijatni gostinski dar da ga prinese Bogu: spasenje svoga oca; a On je očekivao blagočestivu divotu kćeri i veliku radost svih istinski pravoslavnih. *Jer,* kaže*, šta znaš, ženo, možda ćeš spasti muža? Ili šta znaš, mužu, možda ćeš spasti ženu?*[244] A mi ovo treba samo malo da izmijenimo, jer je kći spasila oca. I blažena neka je i prepodobna ona, blažen neka si i ti, dugoželjeni. Jer vjerujem da ćeš sa sobom i cijelu porodicu, pa i rodbinu povesti da se kroz pravoslavlje vrati Vladiki Hristu: *da od mnogih lica bude uznijeta za* vas *izobilna blagodarnost.. zbog* vašeg *blagodatnog dara*[245]*.* Takav je božanski prinos i tvoje najbolje ispovijedanje, kojim si se u pismima ispovijedio pred Bogom i ljudima.

Jer takva je istinska vjera hrišćanska: da po utvrđenom učenju (dogmi) hrišćanskog bogoslovlja veruju u Oca i Sina i svetoga Duha: u ime kojih se vrši krštenje: u ime Boga Oca, Boga Sina i Boga Duha svetoga: u ime jednoga Boga, a ne u ime tri, daleko bilo; budući da jedno božanstvo nije podijeljeno u tri ipostasa, nego se cijelo božanstvo poima nedjeljivo u svakoj pojedinoj ličnosti; što i jeste čudo: reći da je svaka (od njih) Bog i ispovijedati da se u jednoga Boga sabiraju; a po ikonomiji, opet, vjerovati da *Logos postade tijelo*[246]*:* to jest jedan od svete Trojice je rođen od prečiste djeve Marije: ostavši ono što je bio, Bog nepromjenljivi i sa Ocem jednobitni, primivši našu prirodu djevstvenim rođenjem u svetom Duhu. I jeste u cjelosti Bog i u cjelosti čovjek; jer nosi u Sebi u potpunosti sve i od jedne i od druge prirode od kojih se sastoji: to jest i božanske i čovječije osobine u jednom ipostasu: zato je opisiv i neopisiv: ovo drugo po božanskoj prirodi, ovo prvo po čovječijoj: jer ovakve su Mu osobine: budući da je po neopisivoj jedan od svete Trojice, a da je po opisivoj jedan od nas. I vjeruje se u to da je postao posrednik između Boga i ljudi, kako bi nas, povezujući u sebi krajnosti, kroz božansku svoju prirodu načinio pričasnicima i sinovima Božijim; to je dostojno najvećeg udivljenja i iznad svega dostojno pohvale i kada se samo na to pomisli, a kamo li kada se govori. Onaj, dakle, ko govori da se On ne opisuje u tijelu[247] po sličnosti sa nama, odriče, blagosloveni moj brate, da se Bog ukazao u tijelu i tako protivurječi Hristovom Evanđelju i isti je kao Judejac. Gdje bi onda bila istina da je rođen po svemu sličan nama, ako ne bi bio izobražen po nama? A gde je ono: *Opipajte me i vidite; jer duh nema tijela i kostiju kao što vidite da ja imam.*[248] A gde ono: *A sada tražite da ubijete mene, čovjeka*

[*] Stud. col. 1494.
[243] Lk 15, 7.
[244] 1 Kor 7, 16.
[245] 2 Kor 1, 11.
[246] Jn 1, 14.
[247] Za života.
[248] Lk 24, 39.

ΡΝΗ' (50). — *Ἰωάννῃ Σπαθαρίῳ.*

CLVIII.—*Joanni Spathario* (*).

De Theologia, et de divina incarnatione, et de sanctis ac sacris imaginibus.

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας τοῦ εὐλογημένου μου δεσπότου καὶ πνευματικοῦ ἀδελφοῦ καὶ πρὸ τοῦ γράμματος ἀπαγγελθὲν, ἥδυνεν ἡμῶν τὰς ταπεινὰς καρδίας· ἐπεὶ δὲ καὶ ἀνεγνώσθη, τελείως εὔφρανε καὶ ἐχαροποίησε· καὶ οὐχ ἡμᾶς μόνους τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις· εἴπερ ἐφ' ἑνὶ ἀνθρώπῳ μετανοοῦντι χαρὰ ἐν οὐρανοῖς γίνεται, κατὰ τὰ ἱερὰ λόγια. Ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὃς οὐκ εἴασε τὴν τιμιότητά σου ἕως τέλους συναπαχθῆναι τῇ πονηρᾷ αἱρέσει τῶν Χριστομάχων· ἀλλὰ διὰ τῆς καλῆς καὶ μακαρίας θυγατρὸς ἐπέστρεψεν εἰς τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Καὶ ὢ τοῦ θαύματος, καὶ τοῦ γεννήσαντος, καὶ τῆς γεννηθείσης! Ὢ τῆς τῶν ἀμφοτέρων εἰλικρινοῦς ἀγάπης! τῆς μὲν φροντισάσης ἐπ' αὐταῖς ταῖς τελευταίαις ἀναπνοαῖς τὸ πατρικὸν σῶσμα· τοῦ δὲ κλίναντος θεοπρεπῶς τὸ οὖς, καὶ χαρισαμένου τῇ αἰτησαμένῃ καλὸν ἐντάφιον, τὴν ὀρθόδοξον ἐπιστροφήν. Ἀπῆλθεν ἡ μὲν ἔχουσα μετὰ τῆς οἰκείας καλοκαγαθίας ξένιον τερπνὸν προσοῖσαι τῷ Θεῷ, τὸ πατρῷον σωτήριον· ὁ δὲ ἐπέμεινε θυγατρὸς ἱερᾶς εὐσεβὲς ἐγκαλλώπισμα, καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων ὡς ἀληθῶς εὐφραντήριον. *Τί γὰρ οἶδας, φησὶ, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;* Ἡμῖν δὲ μικρὸν ὑπαλλακτέον, ὅτι ἔσωσεν ἡ θυγάτηρ τὸν πατέρα. Καὶ μακαρία ἐκείνη ἡ ὁσία, μακάριος καὶ σὺ, ὦ τριπόθητε. Πείθομαι γὰρ ὅτι σὺν σοὶ καὶ ὅλην οἰκίαν, τάχα δὲ καὶ γένος προσαγάγῃς ὀρθοδοξοῦν τῷ Δεσπότῃ Χριστῷ· ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων, τὸ εἰς ὑμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ὑμῶν. Τοιαύτη ἡ θεία προσφορὰ, καὶ καλλίστη σου ἡ ὁμολογία, ἣν ἐν τοῖς γράμμασιν ὡμολόγησας ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων.

Οὕτω γὰρ ἡ ἀληθινὴ πίστις τῶν Χριστιανῶν· κατὰ μὲν τὸ τῆς θεολογίας δόγμα πιστεύειν εἰς Πατέρα, καὶ Υἱὸν, καὶ ἅγιον Πνεῦμα· ἐν οἷς καὶ τὸ βάπτισμα τὴν τελείωσιν ἔχει· Θεὸν τὸν Πατέρα, Θεὸν τὸν Υἱὸν, Θεὸν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· εἰς ἕνα Θεὸν, καὶ οὐ τρεῖς,

Faustus de salute benedicti domini mei et spiritualis fratris nuntius ante litteras allatus, humilia corda nostra oblectabat; post lectas vero litteras plene ac perfecte exhilaravit et lætitia affecit; neque nos solum peccatores, sed angelicas etiam virtutes: siquidem de homine uno pœnitentiam agente gaudium est in cœlis, juxta sacra eloquia [19], Sed benedictus Deus, qui honorificentiam tuam non permisit usque in finem abduci perversa hæresi Christomachorum: sed per egregiam et beatam filiam convertit ad lucem veritatis. Et, o rem miram, tum in genitore, tum in genita! o sinceram utriusque charitatem! hujus quidem, quod in extremo ipso spiritu paternæ salutis curam gessit; illius vero quod autem pie inclinaverit, et roganti pulchras exsequias, persolverit conversionem orthodoxam. Decessit illa quidem, habens, cum propria sanctitate, jucundum munus quod offerat Deo, paternam salutem; hic vero exspectabat a sacra filia pium ornamentum, omniumque revera orthodoxorum exsultationem. *Unde enim scis, mulier,* inquit, *si virum salvum facies? aut unde scis, vir, si mulierem salvam facies* [20]? Nobis paululum immutandum, quia salvavit filia patrem. Et felix illa sancta: et tu quoque beatus, o charissime. Persuasum enim habeo fore ut totam tecum familiam, ac fortasse cognationem, orthodoxam reddas, et ad Christum Dominum adducas: ut ex personarum numero, beneficium quod accepistis per multos cum gratiarum actione pro vobis celebretur. Talis est divina oblatio, et pulcherrima tua confessio, quam per litteras confessus es coram Deo et hominibus.

Sic enim vera fides Christianorum; secundum theologiæ quidem dogma, credere in Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, in quibus et baptisma perfectionem habet: Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum sanctum, in unum Deum, et

[19] Luc. xv, 7. [20] I Cor. vii, 16.

NOTÆ.

(50) In cod. Reg. ρκς'.

(*) Dogmatica.

koji sam vam kazao istinu, koju čuh od Boga[249]. Dakle onaj koji se ne opisuje, očigledno nije sličan nama, a onda se ne može opipati, pa prema tome, ne može biti ubijen. Ali ubijen je i opipljiv je poslije vaskrsenja. Prema tome može se opisati, pa na osnovu toga može se po nama i izobraziti. *Nego zaludješe u svojim umvanjima* Ikonoborci *i potamnje nerazumno srce njihovo*[250]. Time što odriču ikonu Hristovu i Bogorodičinu, kao i ostalih svetitelja, odriču i ikonomiju spasenja, a Hrista priznaju na riječima, kao i demoni, a djelima Ga odriču. Jer Hristos ne bi bio Hristos, kad se ne bi mogao opisati; ne bi mu se moglo klanjati kad onaj ko mu se klanja ne bi vjerovao u ikonu Njegovu.

Tako dakle, Božiji čovječe, stoji stvar sa istinom i tako nas istini uče apostoli, proroci i bogonosni Oci, ako ne istim riječima, ono bar na osnovu istinski pažljivog preispitivanja onoga što oni kažu. Naime, kao nekakvo sjeme, razbacana su moguća tumačenja u razumevanju Božijih riječi: a na osnovu toga vremenom su iznikle jeresi koje napadaju na blagočestivo utvrđena učenja, odakle takve, na duhovnoj njivi razmnožene skakavce bezvjerja, Duh sveti svojim djelovanjem istjeruje. Ako tako i sam vjeruješ, ostaj zdravo u Gospodu, klanjajući se Hristu, klanjajući se i ikoni Njegovoj, klanjajući se Bogorodici i ikoni njenoj, svetiteljima i ikonama njihovim: klanjajući se ikonama, klanjaš se i njima samima, jer poštovanje njihove ikone uznosi se do njih, kao što je rekao Vasilije Veliki.

[249] Jn 8, 40.
[250] Rim. 1, 21.

non tres, absit; quoniam una deitas, non divisa tribus hypostasibus, sed tota in singulis personis spectata indivisim: quod plane intelligentiam excedit: Deum dicere unumquemque, et in unum Deum recolligere confessionem: secundum vero incarnationis dogma, rursum credere quod *Verbum caro factum est*[21], sive unus de sancta Trinitate natus est ex immaculata virgine Maria; manens quidem id quod erat, Deus immutabilis, et Patri coæternus; sed assumpta natura nostra per virginalem in Spiritu sancto generationem. Estque idem totus Deus, et totus homo: totas sine defectu habens in seipso duarum naturarum ex quibus constat, deitatis scilicet atque humanitatis, in una hypostasi proprietates; circumscriptus et non circumscriptus: hoc quidem propter deitatem, illud vero propter humanitatem: hæ sunt enim proprietates: et qua incircumscriptus, unus exsistens de sancta Trinitate; qua circumscriptus, unus de nobis. Atque in hoc creditur mediator Dei et hominum factus, ut qui in seipso extrema conjungat, et per seipsum divinæ naturæ participes Deique filios nos efficiat · quod admirandum et omni laude majus, sive cogitatur, sive dicitur. Qui ergo illum ait non circumscribi in carne, quatenus similis est nobis; negat, benedicte mi frater, Deum in carne apparuisse, contrádicens Evangelio Christi, et par est Judæis. Ubi enim verum erit illud, similem nobis per omnia factum esse, si imagine, more nostro, non exprimatur? Ubi illud: *Palpate me et videte, quia spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere*[22]? Ubi et illud: *Quid me vultis interficere, hominem qui veritatem vobis locutus sum, quam audivi a Patre*[23]? Qui ergo non circumscribitur, nec similis nobis est haud dubie, nec palpatur, neque porro occiditur. Atqui occisus est, et palpatus post resurrectionem. Ergo et circumscribi sicut nos per imaginem potest. Sed *evanuerunt in cogitationibus suis* Iconomachi, *et obscuratum est insipiens cor eorum*[24]: ex eo quod negant imaginem Christi, et Deiparæ, et omnium sanctorum, negantes salutarem dispensationem; et Christum ore quidem confitentes, sicut dæmonia, operibus autem negantes. Neque enim Christus Christus est, si non circumscribatur; neque adoratur, si non creditur in imagine sua adorari.

Sic igitur, o homo Dei, se habet veritas: atque ita docuerunt et apostoli, et prophetæ, et Deo pleni Patres; si non iisdem verbis, at certe per veram eorum quæ ab illis dicta sunt explanationem. Nam, velut semina quædam, propositæ sunt omnes dogmaticæ sententiæ in divinorum eloquiorum notionibus: subinde autem exorientibus hæresibus opponuntur pietatis dogmata, inde Spiritus impulsu exculta; et impietatis zizania abolentur. Sic et tu credens, vale in Domino, Christum adorans, et adorans imaginem ejus; Deiparam, et ejus imaginem; sanctos, et eorum imagines; quandoquidem in imaginibus prototypa adorantur; et honor imaginis ad prototypum ascendit, ut ait magnus Basilius.

Βασίλειος.

A ἄπαγε· ἐπείπερ μία ἡ Θεότης, οὐ διαιρουμένη ταῖς τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἀλλ' ὅλη ἐφ' ἑκάστῳ προσώπῳ θεωρουμένη ἀμερίστως· ὃ καὶ παράδοξον· Θεὸν λέγειν ἕκαστον, καὶ εἰς ἕνα Θεὸν ἀνακεφαλαιοῦν τὴ ὁμολόγημα· κατὰ δὲ τὸ τῆς οἰκονομίας, πάλιν πιστεύειν, ὅτι *Ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο*· ἤγουν ὁ εἷς τῆς ἁγίας Τριάδος ἐγεννήθη ἐκ τῆς παναχράντου παρθένου Μαρίας· μείνας μὲν ὅπερ ἦν, Θεὸς ἀναλλοίωτος, καὶ τῷ Πατρὶ συναΐδιος, προσλαβὼν δὲ τὸ ἡμέτερον διὰ τῆς παρθενικῆς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ γεννήσεως. Καὶ ἔστιν ὅλος Θεὸς, καὶ ὅλος ἄνθρωπος· ὅλα φέρων ἀνελλιπῶς ἐν ἑαυτῷ τὰ τῶν ἑκατέρων φύσεων ἐξ ὧν συνετέθη· θεότητος, φημὶ, καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν μιᾷ ὑποστάσει ἰδιώματα· περιγραπτὸς καὶ οὐ περιγραπτός· τὸ μὲν κατὰ τὴν θεότητα, τὸ B δὲ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ταῦτα γὰρ τὰ ἰδιώματα· καὶ τῷ μὲν ἀπεριγράπτῳ εἷς ὢν τῆς ἁγίας Τριάδος· τῷ δὲ περιγραπτῷ, εἷς ὢν ἐξ ἡμῶν. Κἀν τούτῳ πιστοῦται μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γενόμενος, ὡς συνάπτων τὰ ἄκρα πρὸς ἑαυτὸν, καὶ δι' αὐτοῦ θείας φύσεως κοινωνοὺς καὶ Θεοῦ υἱοὺς ἡμᾶς ἀπεργασάμενος· τὸ θαυμαστὸν καὶ ὑπεραινετὸν, καὶ νοούμενον καὶ λεγόμενον. Ὁ οὖν λέγων αὐτὸν μὴ περιγράφεσθαι ἐν σαρκὶ καθ' ὁμοίωσιν ἡμετέραν, ἀρνεῖται, εὐλογημένε μου ἀδελφὲ, Θεὸν ἐν σαρκὶ φᾶναι· ἀντιτασσόμενος τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔστιν Ἰουδαίοις ἴσος. Ποῦ γὰρ ἀληθεύσει τὸ ὅμοιον ἡμῖν κατὰ πάντα γεγονέναι, εἴπερ μὴ ἐξεικονίζοιτο καθ' ἡμᾶς; Ποῦ δὲ τό· *Ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι* C *πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα*; Ποῦ δὲ τὸ, *Τί με θέλετε ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Πατρός*; Ὁ τοίνυν μὴ περιγραφόμενος, οὔθ' ὅμοιος ἡμῖν ὀηλονότι, οὔτ' αὖ ψηλαφᾶται, οὐδ' οὐ μὴν ἀποκτένεται. Ἀλλὰ μὴν ἀπεκτάνθη καὶ ἐψηλαφήθη μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Οὐκοῦν καὶ περιγραπτὸς τῇ καθ' ἡμᾶς ἐξεικονίσει. Ἀλλ' *ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν* οἱ Εἰκονομάχοι, *καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία*· ἐκ τοῦ ἀρνεῖσθαι τὴν εἰκόνα Χριστοῦ, σὺν τῆς Θεοτόκου, καὶ ἁπάντων τῶν ἁγίων, ἀρνούμενοι τὴν σωτήριον οἰκονομίαν, καὶ Χριστὸν μὲν ὁμολογοῦντες, ὡς τὰ δαιμόνια, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούμενοι. Οὐ γάρ τοι Χριστὸς ὁ Χριστὸς, εἰ μὴ περιγράφοιτο· D οὐδὲ προσκυνεῖται, εἰ μὴ πιστεύεται ἐν τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνούμενος.

Οὕτως οὖν, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀλήθεια· καὶ οὕτως δεδογμάτισται παρά τε ἀποστόλων, καὶ προφητῶν, καὶ Θεοφόρων Πατέρων· κἂν οὐκ αὐταῖς λέξεσιν, ἀλλά γε διὰ τῆς ἀληθοῦς τῶν ὑπ' αὐτῶν λελεγμένων ἀναθεωρήσεως. Οἷα γάρ τινα σπέρματα, προβέβληνται πᾶσαι αἱ δογματικαὶ δυνάμεις ἐν ταῖς τῶν θείων λογίων νοήσεσι· ταῖς δὲ κατὰ καιρὸν ἀναφυομέναις αἱρέσεσιν ἀντεπεξάγεται τὰ εὐσεβῶς δογματιζόμενα, ἐκεῖθεν πνευματοκινήτως γεωργούμενα καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας ζιζάνια ἐκτίλλονται. Οὕτως καὶ αὐτὸς πιστεύων, ἔρρωσο ἐν Κυρίῳ, προσκυνῶν τὸν Χριστὸν, προσκυνῶν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ· τὴν Θεοτόκον, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς· τοὺς ἁγίους, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν· ἐπειδὴ ἐν ταῖς εἰκόσι τὰ πρωτότυπα προσκεκύνηνται· καὶ ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον ἀναβαίνει, ὥς φησιν ὁ μέγας

LXIV Arhimandritu Gotije (gradu - savezniku Kotora)* o osnovnim monaškim pravilima

Blagodarimo svetome Bogu što smo udostojeni da dobijemo od vaše prepodobnosti pisma puna ljubavi; nije nam potrebno opravdavanje zbog sporosti. Pa nijesmo li mi i malim zadovoljni? Ili zbog toga što uopšteno pripovijedate našoj ništavnosti o onome što vas neizbježno potresa? Međutim, budući da ste skromni znate da se ophodite prema najneznatnijima: s razlogom ste i sami napisali i mi bili poučeni, ne samo o tome šta je sve sadržala (vaša) poslanica, nego i sve ono što su najuvaženiji oci i sabraća izrekli napadajući je. Protiv toga Bog neka nas sačuva; i neka umiri one koji nerazumnim optužbama napadaju. A znali bismo i mi smjerni ako bi ikada bilo riječi u našem prisustvi da kritikujemo njihovo, ne zato što smo poniženi zarad vas, nego zato što ispunjavamo zavjet ljubavi. I nijesmo bili prisiljeni da pismom izrazimo blagodarnost najbogoljubnijem Ocu i arhijereju, gospodaru Filaretu, što je prihvatio našu smjernu molbu u vezi sa uspostavljenjem mira, od kojeg ništa nije korisnije i po kome se učenici Hristovi, oni koji su od njega prizvani, moraju raspoznavati. Toliko u dijelu (pisma) o onome što je najpreče. A što se drugoga tiče šta uopšte da odgovorimo na ono što tražite? Budući da vi Bogom poučeni imate Bogom napisanu knjigu Vasilija Velikog, koja uči o svemu što je na korist spasenju u monaškom, kako usamljeničkom, tako i opštežiteljnom životu: bez nje se ne može ni (duhovno) rukovoditi kako je Bogu ugodno, niti prepustiti se rukovođenju na duhovnu korist, bez nje nema ni rukovoditelja ni poslušnika. On je, na svako pitnje o temama i motivima opštežiteljnog života, dao odgovor po svetome Duhu; i onaj ko ga slijedi, slijedi svetoga Duha; a onaj ko ga ne sluša, nije poslušao Hrista koji kroz njega progovara. Nije dopušteno da nenamjerna sagrješenja prema sabraći, počinjena iz nepažnje, sude ličnosti iz svijeta, a sam Apostol uzvikuje: *Usuđuje li se neko od vas, imajući žalbu na drugoga, da se sudi kod nepravednih a ne kod svetih?*[251] A zatim i ovo: *Zar nema među vama ni jednoga mudra koji će moći presuditi među braćom svojom? Nego se brat sa bratom sudi, i to kod nevjernih.*[252] A isto tako je osobina nevjernika da pred laicima ispituju prestupe monaha i da otvaraju vrata onima kojima nije dozvoljeno da zaviruju u naše stvari; a to je potpuno nedopustivo i opasno za Crkvu Božiju.

Što se tiče odricanja (od svijeta) i postriga, pošto je i o tome riječ, nije bezopasno nikoga odbiti, jer reče, *Onoga koji dolazi meni neću istjerati napolje*[253]*;* niti treba prosto i kao slučajno primiti; niti je podobno primiti postrig iz neukosti. Naime ako se *nijedan vojnik ne upliće u poslove običnog života, da bi ugodio vojvodi*[254] kao što je napisano, koliko je onda to važnije u vojsci od Boga izabra-noj? Onaj ko istinski želi da slijedi Hrista, treba svega da se odrekne, mora da ostane bez ičega, dužan je sve da razdijeli i da se dobrovoljno otuđi od društvenih veza, ukućana, prijatelja i rodbine i cijeloga svijeta: samo tako može da se utemelji i oblikuje od Boga zasnovani i od Boga stvoreni monaški život; i pošto se podvrgne opitu i iskušenju vrline, biva doveden, po svjedočenju mnogih, do monaške zrelosti i može da postane jedna o Hristovih ovaca. A bez uvođenja u tajne i znanje, onako kako nam je kazano, primiti postrig je opasno i veoma pogubno i za onoga ko vrši i za onoga ko prima postrig. Ali, oduzeti monahu monašku shimu isto je što i poništiti krštenje. Usuditi se uopšte da se tako nešto učini, strašno je i čuti. Poslije valjanog obreda postrizavanja neki se vrate u gore stanje: takve koji uporno ostaju u zlu i koji sami ne iscjeljuju bolesnu dušu treba odstraniti iz bratstva, po ugledu na zagnojene udove, kako

* Stud. col. 1519.
251 1 Kor 6, 1.
252 1 Kor 6, 5-6.
253 Jn 6, 37.
254 2 Tim. 2, 4.

CLIV. — [illegible] Gothiæ (*).

ΡΞΔ' (56). — Ἀρχιμανδρίτῃ Γοτθίας. [ψ'.]

De monastico instituto.

Gratias [illegible] Deo, quod digni habiti sumus [illegible] tuæ litteras accipere-mus. [illegible] nobis est opus. Quinam [illegible] homines tantilli ? aut qua de causa [illegible] ineptiis vestris maximis ad [illegible] ratis ? Attamen quia [illegible] nostis etiam minimos comp[illegible] vos scribere, et nos disce[illegible] continebat, verum etiam [illegible] ac patres docuere, qui [illegible] omnia Deus pro-tect[illegible] objectarum crimina-tio[illegible] autem et nos humi-les, [illegible] in nobis erunt, [illegible] ari ; non quo bene-ficia [illegible] ut quód charitati de-bet[illegible] scribere coacti fuimus [illegible] et pontifici domino P[illegible] ierit humilis nostra in[illegible] pacem, quia nihil est [illegible] discipuli, qui ab ipso [illegible] Hæc velut in summa [illegible] quorsum a nobis [illegible] ? cum vos divinitus [illegible] Deo exaratum ha-be[illegible] seu cœnobiacæ [illegible] que quo nec guber-n[illegible] nec utiliter guber-n[illegible] argumento et ma-t[illegible] propria interrogatus, [illegible] ut qui ejus du-c[illegible] Spiritus sancti : qui [illegible] cum locutus est, [illegible] fratribus obre-p[illegible] mines judicari non [illegible] lus : Audet aliquis [illegible] alterum, judicari [illegible] [58.59]. Et post alia : S[illegible] quam, qui possit ju-dicare [illegible] frater cum fratre [illegible] ? Perinde autem est, ac si [illegible] laicos monachorum negotia [illegible] aperire, quos ne-fas est [illegible] absurdumque hoc prorsus [illegible] Dei.

Χάριν ὁμολογοῦμεν τῷ ἁγίῳ Θεῷ, ὅτι ἠξιώθημεν δέξασθαι γράμματα ἀγαπητικὰ τῆς ὁσιότητος ὑμῶν· οὐ μὴν χρῄζομεν ἀπολογίας διὰ τὴν βραδυτῆτα. Τίνες γὰρ ἡμεῖς οἱ εὐτελεῖς; ἢ τίνος ἕνεκεν ὅλως τὸ τῇ ἡμετέρᾳ οὐθενότητι ἀναφέρειν ὑμᾶς περὶ τῶν συγκινούντων ὑμᾶς ἀναγκαίων; Ὅμως ἐπειδὴ μετριόφρονες τυγχάνοντες οἴδατε καὶ τοῖς ἐλαχίστοις συμπεριφέρεσθαι· εἰκότως καὶ αὐτοὶ γεγράφατε, καὶ ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν, οὐ μόνον ὅσα ἡ ἐπιστολὴ, ἀλλὰ καὶ ὅσα οἱ ταύτην ἐπιφερόμενοι αἰδεσιμώτατοι ἀδελφοὶ καὶ B Πατέρες ἐδίδαξαν. Καθ' ὧν ἁπάντων ὁ Θεὸς ἡμῶν ὑπερασπιστής· καὶ τῶν ἐπιφερομένων ἀλογίστως αἰτιαμάτων διαλλακτής. Συνεισοίσομεν δὲ καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ, εἴ ποτε λόγος γένοιτο τὰ παρ' ἑαυτῶν, ἐν τοῖς φθάζουσιν ἐνδιαβάλλειν, οὐ χάριν ὑμῖν καταβαλλόμενοι, ἀλλὰ τὸ κεχρεωστημένον τῇ ἀγάπῃ ἀποπληρώσοντες. Οὗ χάριν ἠναγκάσθημεν ἐπιστεῖλαι καὶ τῷ θεοφιλεστάτῳ Πατρὶ καὶ ἀρχιερεῖ κυρίῳ Φιλαρέτῳ· εἴγε καὶ προσδεχθείη ἡ παράκλησις ἡμῶν τῶν ταπεινῶν, συνδέουσα τὰ πρὸς εἰρήνην, ἧς οὐδὲν λυσιτελέστερον, καὶ ἐφ' ᾗ Χριστοῦ μαθηταὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ κεκλημένοι, ὀφείλουσι χαρακτηρίζεσθαι. Ταῦτα ὡς ἐν κεφαλαίῳ περὶ τῶν κατεπειγόντων. Ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων, τί καὶ ἐπεζητήθημεν ὅλως ἀποκριθῆναι; C ἐχόντων ὑμῶν τῶν θεοδιδάκτων τὴν θεοχάρακτον βίβλον τοῦ μεγάλου Βασιλείου, διδάσκουσαν τοῦ μοναδικοῦ, εἴτ' οὖν κοινοβιακοῦ βίου τὰ σωτήρια καὶ ὀνησίφορα· ἧς χωρὶς οὐκ ἔστιν οὔτε καθοδηγῆσαί θεοπρεπῶς, οὔτε καθοδηγηθῆναι λυσιτελῶς, καὶ ἄρχοντα καὶ ἀρχόμενον. Ἐκεῖνος ἐρωτώμενος ἐπὶ πάσῃ ὑποθέσει καὶ ἀφορμῇ τῆς ἐν κοινοβίῳ ἱερᾶς ζωῆς, διὰ Πνεύματος ἁγίου ἀποκέκριται· καὶ ὁ ἐκείνῳ στοιχῶν, ἐστοίχησε τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· ὁ δ' αὐτῷ ἀπειθῶν, ἠπείθησε τῷ ἐν αὐτῷ φθεγξαμένῳ Χριστῷ. Τὰ γοῦν συμπίπτοντα ἐξ ἀπροσεξίας τοῖς ἀδελφοῖς σφάλματα, οὐκ ἐξὸν ἐπὶ λαϊκῶν προσώπων κρίνεσθαι, καὶ αὐτὸς ὁ ἱερὸς Ἀπόστολος βοᾷ· *Τολμᾷ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἁγίων*; Καὶ μεθ' ἕτερα· *Οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν* D *σοφὸς οὐδὲ εἷς, ὃς δυνήσεται ἀνακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ· ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων*. Ἴσον δὲ τῶν ἀπίστων ἐστὶ τὸ ἐπὶ τῶν λαϊκῶν τὰ τῶν μοναχῶν ἐξετάζεσθαι, καὶ ἀνοίγειν θύραν οἷς ἀθέμιτον παρακύπτειν εἰς τὰ ἡμέτερα· καὶ τοῦτο ἀπᾷδον ἐστὶ παντάπασι καὶ ἀσύμφορον τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ.

NOTÆ.

(*) [illegible]

(56) In cod. Reg. ρνδ'.

ne bi neposrednom blizinom naškodili zdravom. Jer Gospod reče: *Jer ti je bolje da pogine jedan od udova tvojih negoli sve tijelo tvoje da bude bačeno u pakao.*[255] Isto tako pravo je da se sa onim koji je odsječen čovječno postupi ako se nađe neko mudriji da ga iscijeli, da ga ne zavede neko od od onih koji propadaju. Oni, inače, koji veoma lako odlaze iz opštežića, neka ne budu prihvaćeni u drugim bratstvima, kako bi svuda u svemu bio poredak i sloga i kako ne bi jedni drugima osujećivali trud. Ako monah u manastiru ima slugu, isto je toliko neprihvatljivo kao da ima ženu: i jedno i drugo su proizvod neposlušnosti; a oni koji žele odmah na početku da se kroz monašku zajednicu brzo uzvise i usrdno žele da se ugledaju na predivan rajski život, moraju da odbace prethodno rečeno. To se ne donosi od kuće, nego iz onoga što smo rekli prisjetivši se onoga što su bogonosni Oci govorili: zahtijevajući da se vi, preosvešteni molite da mi ne samo govorimo šta je dobro, nego da to u Gospodu činimo.

[255] Mt 5, 39.

Περὶ ἀποταγῆς καὶ ἀποκάρσεως, ἐπειδὴ καὶ τούτου λόγος, οὔτε τὸ ἀποσείεσθαι ἀκίνδυνον· φησὶ γάρ, *Τὸν ἐρχόμενον πρός με, οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω*· οὔτε τὸ προσίεσθαι ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε· καὶ ἀποκείρειν ἀνεπιστημόνως, ὅσιον. Εἰ γὰρ *οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ*, καθὰ γέγραπται· πόσῳ δὴ οὖν μᾶλλον ἐπὶ τῇδε τῇ θεολέκτῳ στρατιᾷ; Πᾶσιν ἀποτάξασθαι δεῖ, πάντων ἀπογυμνωθῆναι χρή, πάντων ἀπολλαγῆναι δέον, καὶ σχέσεων, καὶ οἰκείων, καὶ φίλων, καὶ συγγενῶν, καὶ τοῦ σύμπαντος κόσμου κατὰ διάθεσιν ξενωθῆναι, τόν γε ὡς ἀληθῶς ἀκολουθεῖν μέλλοντα τῷ Χριστῷ· εἶθ' οὕτως στοιχηθῆναι καὶ διαπλασθῆναι τὴν θεοστοιχῆ καὶ θεόπλαστον μοναδικὴν ἕξιν· καὶ πεῖραν δόντα καὶ βάσανον ἀρετῆς, οὕτως εἰσαχθῆναι τῇ μαρτυρίᾳ τῶν πολλῶν εἰς τὴν μοναχικὴν τελείωσιν, καὶ ἕνα γενέσθαι τῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων. Ἀμυήτως δὲ καὶ ἀμαθῶς, ὡς ἀπήγγελται ἡμῖν, ἀποκείρεσθαι, ἐπικίνδυνον καὶ ὀλεθριώτατον, καὶ τῷ κειρομένῳ καὶ τῷ κείροντι. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀποσχηματίζειν μοναχὸν, ἴσον ἐστὶ τῷ ἀποβαπτίζειν. Ὅλως τολμᾶται τοῦτο γίνεσθαι· φρικτὸν λέγειν καὶ ἀκουόμενον. Εἰ δὲ μετὰ τοῦ δεόντως ἀποκαρῇ τις, ἐπειδὴ ὑπονοστοῦσί τινες πρὸς τὰ χείρονα τοὺς τοιούτους ἐπιμένοντας τῇ κακίᾳ, καὶ μὴ ἰωμένους ἑαυτοὺς ἐν τοῖς ψυχικοῖς ἀῤῥωστήμασιν, ἐκκόπτεσθαι χρὴ τῆς ἀδελφότητος, καθ' ὁμοίωσιν τῶν σεσηπότων μελῶν, ὡς ἂν μὴ τῇ συνεχείᾳ καὶ τὸ ὑγιὲς βλαπτοιτο. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος· *Συμφερές σοι ἵνα ἓν τῶν μελῶν σου ἀποκοπῇ, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός*. Ἐὰν δὲ ἄλλην οὐνατὸν ᾖ τὸν ἐκκοπέντα προσήκασθαι κατὰ φιλανθρωπίας τρόπον, οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος· εἴ γε εὑρεθείη ἐπιστημονικώτερος ἰατρεύειν, ἀλλὰ μὴ ἀπολλυμένων συμπεριφερόμενος. Οἱ δὲ ἄλλως κουφότατοι ἀποκειρόμενοι τοῦ κοινοβίου, ἀπρόσδεκτοι ἔστωσαν ταῖς ἄλλαις ἀδελφότησιν· ἵνα συναπισμὸς ᾖ καὶ συμφωνία κατὰ πάντα τοῖς πᾶσι· καὶ μὴ ὑπ' ἀλλήλων τὰ ἀλλήλων καταλύοντες σπουδάσματα· ἐξ ὧν οὐ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς, ὁ τῇ εἰρήνῃ συνδέων τὰ πάντα, ἀλλὰ τί; Ἀπευκταῖον καὶ λέγειν. Δοῦλον δὲ ἔχειν μοναχὸν ἐν μοναστηρίῳ, τοσοῦτον ξένον ὡς καὶ τὸ ἔχειν γυναῖκα· ἀμφότερα γὰρ τῆς παρακοῆς εὑρέματα· καὶ οἱ εἰς τὸ κατ' ἀρχὰς ἀναδραμεῖν ἐφιεμένοις διὰ τῆς μοναδικῆς πολιτείας, καὶ τὴν ἀπήμονα τοῦ παραδείσου ζωὴν μιμεῖσθαι ἐζηλωκόσιν, ἀπόβλητα τὰ προειρημένα. Ταῦτα οὐκ οἴκοθεν, ἀλλ' ἐξ ὧν οἱ θεοφόροι Πατέρες φθέγγοντες, συνειληχότες ὑπομνηματίσαι· ἐφθεγξάμεθα· αἰτούμενοι ὑμᾶς τοὺς πανιέρους προσεύχεσθαι μὴ μόνον λέγειν ἡμᾶς τὰ καλὰ, ἀλλὰ καὶ πράττειν ἐν Κυρίῳ.

De renuntiatione et tonsura, quandoquidem de hoc etiam sermo: nec periculo vacat repellere; ait enim: *Eum qui venit ad me, non ejiciam foras*[61]: neque temere ac fortuito admittere, et tondere imperite, sanctum est. Nam si *nemo militans implicat negotiis sæcularibus, ut ei placeat cui se probavit*[62], sicut scriptum est, quanto magis in hac a Deo constituta militia? Omnibus renuntiare oportet, omnibus spoliari necesse est, ab omnibus avelli convenit, et affectibus, et domesticis, et amicis, et cognatis, et a mundo universo voluntate peregrinari eum, qui vere secuturus sit Christum: atque ita institui et formari monasticam professionem a Deo conditam: eumque cujus virtus spectata atque experta fuerit, sic introduci sub multorum testimonio ad monachicam perfectionem, et unam fieri de ovibus Christi. Sine initiatione autem et sine scientia, ut nobis denuntiatum fuit, tonderi periculosum est, ac perniciosissimum et tonso et tondenti. Sed et habitum detrahere monacho, perinde est ac baptismo spoliare. Omnino eo proceditur audaciæ ut istud fiat, orrendum est vel auditu. Si vero postquam tonsura rite facta fuerit, ad deteriora redeant aliqui, iique persistant in improbitate, nec animæ suæ morbos curent; exscindi debent a fratrum cœtu, sicut solent putrida membra, ne contactu quod sanum est lædatur. Dicit enim Dominus: *Præstat unum de membris tuis abscindi, quam totum corpus tuum mitti in gehennam ignis*[63]. Eum autem qui rescissus est, ab altero suscipi humanitatis gratia, non est præter fas et æquum; si modum peritior medicus inveniatur qui eum sanet, nec a pereuntibus simul abducatur, Cæterum qui per levitatem et cœnobio resiliunt, ab aliis fraternitatibus nullo modo recipiantur: ut mutua sit dilectio et concordia omnium in omnibus; et ne alii aliorum invicem pia studia destruant; ex quibus fit, ut caput non sit Christus, qui per pacem colligit universa; sed quis? detestandum est dictu. Quod autem servum habeat monachus in monasterio, id non minus alienum est quam si habeat mulierem; utraque enim inventa sunt inobedientiæ: et iis qui ad primigeniam integritatem redire per monachicam conversationem cupiunt, et mali expertem paradisi vitam imitari student, respuenda sunt quæ dixi. Hæc non domi nata, sed ex iis quæ divini Patres docent collata protulimus; postulantes ut vos sanctissimi oretis, ut nos bona non dicamus modo, sed et faciamus in Domino.

Godina 817-824:
Konstantinopoljski monasi upućuju pismo pontifeksu kao poglavaru vaseljenske Crkve i traže[256] njegovu zaštitu žaleći se na progone koje trpe od ikonoboraca[*]

MG 99, 1151 ss. (pisma II, 12). - Baronius, uz god. 817 br. 21.

Paskalu papi Rimskom.

Uvijek najneprikosnovenijoj, velikoj svjetlosti, najuzvišenijem arhijereju, gospodaru našemu, apostolskom vladici papi, Jovan, Teodosije, Atanasije, Jovan, Teodor, najneznatniji prezviteri i igumani (monaha) kod Katara (Kotora), Pikrida, Pavlopetrija, Evkerije, Studija.

Vaše preuzvišeno blaženstvo već je svakako čulo za ono što je zbog našeg grijeha napalo na našu Crkvu. Postali smo naime *priča i potsmijeh među svijem narodima*[257], da se izrazim riječima iz svetoga Pisma. Slikovito rečeno, nije sasvim isto kada stigne vijest i kada se to napiše u pismu. Stoga smo mi neznatni, iako smo samo čestica tijela Hrisovog, budući da je naš poglavar zarobljen[258], a oni koji su se u bratstvu isticali razasuti na sve strane, smogli nekako snagu, zbog toga što smo postali bliski i hrabrimo jedan drugoga, da postanemo kao jedan i duhom i riječju: pišemo vam, pa makar to bilo i isuviše drsko.

Slušaj, apostolska glavo, Bogom postavljeni pastiru Hristovih ovaca, čuvaru ključa Carstva Nebeskog, stijeno vjere na kojoj je sagrađena katolička (svesaborna) Crkva. Ti si, naime, poput Petra, tron Petrov kraseći i upravljajući. Žestoki vukovi provalili su u dvor Gospodnji: vrata pakla, kao nekada, obrušila su se na njega. Zašto to? Progoni se Hristos zajedno sa majkom i poslugom: pod vidom napada na ikonu, izgoni se njen praobraz. Odatle zadržavanje patrijaršijske glave, progonstva, raščinjavanja arhijereja i jereja, monaha i monahinja; tamnice, lanci, mučenja i napokon smrt. O strašne li pripovijesti! Prepoštovana ikona Spasitelja Boga našega, pred kojom i demoni drhte, izvrgnuta porugama, unižena, ne samo u prijestonici, nego po čitavoj zemlji i po svim gradovima. Oltari razrušeni, hramovi pomračeni, svešteni sasudi i ostali predmeti rastureni, prolivena je i još se lije krv onih koji se drže Evanđelja. Progoni i izbjegličtvo onih koji su još preostali. Zaćutala su sva pobožna usta u strahu od smrti, odvezao se jezik protivnika i bogohulnika...

Nas je, o blaženi, zadesilo sve to. Ko bi mogao u sebi da zamisli sve to razmišljajući o stra-danju bližnjih?... Odavde, dakle, sa Zapada, o ti što se u Hrista ugledaš, *Ustani, i ne odbaci (nas) do kraja*[259]. Tebi reče Hristos Bog naš: *A ti, kada se obratiš, utvrdi braću svoju*[260]. Evo vremena i mjesta: pomozi nam, o ti koji si od Boga za to određen; pruži nam ruku koliko god je moguće; imaš od Boga moć na osnovu toga što si ispred svih; u Njegovo ime si postavljen. Uplaši, preklinjemo te, one je-retičke zvijeri sviralom svoje božanske riječi. O dobri pastiru, zaklinjemo te, založi se dušom svojom za ovce. Neka se čuje pod nebesima da se od vas preko sinoda anatemišu oni koji se usudiše na sve ovo i koji su već antemisali naše svete Oce. To bi bilo Bogu ugodno, a anđelima i svetiteljima na radost; oslonac onima koji se kolebaju, postojanima potvrda,

---

256 Osjećanja koja su istinski Istočnjaci uvijek imali prema Rimskoj stolici, a to se veoma ubjedljivo vidi iz ovih pisama.

[*] Acta, col. 931.

257 2 Dnev. 7, 20

258 Tj. vjerovatno patrijarh Nikifor I, koji je 815. godine od cara bio prisiljen da se povuče sa patrijaršijskog trona. Car je naredio da ga bace u tamnicu. Upor. Grumel, N. 401.

259 Psal. 43, 24

260 Lk 22, 32

PASCHALIS I (817-24)

36

Monachi Constantinopolitani Pontifici tamquam capiti universalis Ecclesiae de persecutione ab iconomachis passa conqueruntur eiusque protectionem petunt (1).

MG 99, 1151 ss. (epist. II, 12). — Baronius, ad ann. 817 n. 21.

Πασχαλίῳ πάπᾳ Ῥώμης.

Τῷ πάντα παναγεστάτῳ, φωστῆρι μεγάλῳ, ἀρχιερεῖ πρωτίστῳ, κυρίῳ ἡμῶν, δεσπότῃ ἀποστολικῷ πάπᾳ, Ἰωάννης, Θεοδόσιος, Ἀθανάσιος, Ἰωάννης, Θεόδωρος, ἐλάχιστοι πρεσβύτεροι καὶ ἡγούμενοι τῶν Καθαρά, τῶν Πικριδίου, τὸν Παυλοπετρίου, τῆς Εὐκερίας, τῶν Στουδίου.

Ἤδη που πάντως ἤκουσται τῇ κορυφαίᾳ ὑμῶν μακαριότητι τὰ κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίᾳ ἐπελθόντα. Καὶ γὰρ γεγενήμεθα εἰς παραβολὴν καὶ διήγημα ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, Γραφικῶς εἰπεῖν, οὐ μὴ ἴσως ἡ ἀπαγγελία ἐντελῶς τὰ καὶ ἐπιστολικῶς. Διόπερ ἡμεῖς οἱ ἐλάχιστοι, εἰ καὶ μέλος που τοῦ σώματος Χριστοῦ ἔσχατον τυγχάνοντες· ὅπως τῆς κεφαλῆς ἡμῶν εἰργομένης, (3) *τῶν τε ἐν ἀδελφότητι προεχόντων ὧδέ τε κἀκεῖσε διεσπαρμένων· ἠδυνήθημέν πως ἐκ τοῦ σύνεγγυς εἶναι καὶ διὰ τῆς εἰς ἀλλήλους καταμηνύσεως εἰς ἓν γενέσθαι καὶ πνεῦμα καὶ ῥῆμα· γράφοντες εἰ καὶ τολμηρῶς τάδε.*

Paschali papae Romae.

Prorsus sanctissimo luminari magno, antistitum supremo, domino nostro, domino apostolico popae, Ioannes, Theodosius, minimi presbyteri et praepositi eorum qui apud Cathara, Picridium, Paulopetrium, Euceriam et Studium.

Rom. Pontifex antistitum supremus.

Audita iam sunt haud dubie supremae vestrae beatitudini ea quae propter peccata nostra in nostram Ecclesiam invasere. Etenim facti sumus in parabolam et proverbium omnibus gentibus, ut secundum Scripturam loquar (2); nondum tamen fortasse ea perfecte et per epistolas renuntiata fuere. Quare nos minimi, etsi membrum corporis Christi ultimum sumus, tamen, cum is qui caput nostrum est, captivus sit (3), atque ii qui inter fratres eminent, huc atque illuc dissipati, aliquo modo potuimus, ex eo quod prope sumus et ex mutua significatione, tamquam uno spiritu et communibus verbis, quamvis temerarium sit, ista scribere.

C.politani monachi de iis quae in illa ecclesia eveniunt Rom. Pontifici referunt.

36 (1) Sensus quos veri Orientales erga Romanam Sedem semper habuerunt, etiam ex istis Studitorum litteris convincenter apparent.

(2) Psal. 68, 12.

(3) i. e. probabiliter patriarcha Nicephorus I, qui a. 815 patriarchatui renunciare est coactus ab imperatore, qui eum custodia detineri fecit. Cf. Grumel, N. 401.

a palima da se podignu; čitavoj Crkvi pravoslavnih ushićenje; a tvojoj preuzvišenosti sigurno, po onima koji su ti od starina prethodili, vječni pomen. Oni su u sličnim vremenima djelovanjem svetoga Duha okrivili ono što se od nas grješnih sada zahtijeva i pominju se među blaženima. Međutim, vjerujemo da ćeš, dirnut milosrđem, milostivo primiti naše skromno pismo: ugledajući se na Hrista, koji, budući da je Bog svih, nije prezreo da Avgarovo pismo primi i na njega odgovori.

Rom. Pontifex petra fidei super quam aedificata Ecclesia Christi; qui Petri sedem exornat.

De persecutionibus iconoclastarum conqueruntur.

Primatus universalis iurisdictionis Rom. Pontificis,

Ἄκουε, ἀποστολικὴ κάρα, θεοπρόβλητε ποιμὴν τῶν Χριστοῦ προβάτων· κλειδοῦχε τῆς οὐρανῶν βασιλείας· πέτρα τῆς πίστεως, ἐφ' ᾗ ᾠκοδόμηται ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. Πέτρος γὰρ σύ, τὸν Πέτρου θρόνον κοσμῶν καὶ διέπων. Λύκοι βαρεῖς εἰσεφδάρησαν ἐν τῇ αὐλῇ Κυρίου· πύλαι ᾅδου, ὡς πάλαι, προσερράγησαν αὐτῇ. Τί τοῦτο; διώκεται Χριστὸς σὺν μητρὶ καὶ θεράπουσιν· εἴπερ ἡ τῆς εἰκόνος καταδρομή, τοῦ πρωτοτύπου διωγμός. Ἐντεῦθεν κατένεξις πατριαρχικῆς κεφαλῆς· ἐξορίαι τε καὶ περιορισμοὶ ἀρχιερέων τε καὶ ἱερέων, μοναστῶν τε καὶ μοναζουσῶν· εἱρκταί τε καὶ σιδηρώσεις· βασανοί τε καὶ τέλος θάνατοι. Ὦ τοῦ φοβεροῦ ἀκούσματος! ἡ σεπτὴ εἰκὼν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ἣν καὶ δαίμονες φρίττουσιν, ἐνύβρισται, ἐξουδένωται, οὐ μόνον ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει, ἀλλὰ γὰρ καὶ κατὰ πᾶσαν χώραν καὶ πολίχνην. Θυσιαστήρια ἠφανίσθη· ναοὶ ἠμαυρώθησαν· ἱερὰ ἐκοινώθη, ἐχέθη αἵματα καὶ χέεται τῶν ἀντεχομένων τοῦ Εὐαγγελίου· Διωγμοὶ καὶ φυγαδεῖαι τῶν ἔτι ὑπολελειμμένων. Ἐσίγησε πᾶν εὐσεβοῦν στόμα δέει θανάτου· ἠνέῳκται ἡ ἀντίθετος καὶ βλάσφημος γλῶσσα·.....

Ἐφ' ἡμᾶς, ὦ μάκαρ, ἐγένετο ταῦτα πάντα. Ἃ τίς μὲν οὐκ ἐπιστυγνάσειεν εἰς ἑαυτὸν τὰ τοῦ πλησίον ἀναθεωρῶν πάθη;..... Δεῦρο δὴ οὖν ἀπὸ Δυσμῶν ὁ χριστομίμητος, Ἀνάστηθι καὶ μὴ ἀπώσῃ εἰς τέλος (4). Πρὸς σὲ εἴρηκε Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· Καὶ σὺ ποτὲ ἐπιστρέψας στηρίζεις τοὺς ἀδελφούς σου (5). Ἴδε ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος· βοήθησον ἡμῖν ὁ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμένος

Audi, apostolicum caput, a Deo praeposite pastor ovium Christi, ianitor regni coelorum, petra fidei super quam aedificata est catholica Ecclesia. Petrus enim tu, Petri sedem exornans et gubernans. Lupi graves irrupuerunt in caulam Domini; portae inferi, ut olim, ruptae sunt in ipsam. — Quid hoc? Persecutionem patitur Christus cum matre et ministris, siquidem contra imaginem incursus, prototypi est persecutio. Hinc detentio patriarchalis capitis: exsilia et relegationes archiepiscoporum et sacerdotum, et monachorum monachorumque compedes et vincula ferrea tormentaque et ad extremum mors. O horribilem auditionem! Veneranda imago Salvatoris Dei nostri, quam etiam daemones perhorrescunt, contumeliis affecta et ludibrio habita est, non solum in regia urbe, verum etiam in omni regione et oppido. Altaria deleta sunt, templa destructa, sacra profanata, effusus est sanguis et effunditur eorum qui retinent Evangelium, persecutiones et exilia eorum qui adhuc relicti sunt. Conticuit omne os pium mortis metu; aperta est adversaria et blasphema lingua.....

In nos, o beate, haec omnia facta sunt. Quae quis non aegre tulerit, in seipso proximi damna considerans?..... Huc igitur ab Occidente, o Christi imitator, *Exurge et ne repellas in finem* (4), Tibi dixit Christus Deus noster: *Et tu aliquando conversus confirmabis fratres tuos* (5). Ecce tempus, ecce locus; opitulare nobis, qui es a Deo ad hoc ordinatus; por-

(4) Ps. 43, 23. — (5) Lc. 22, 32.

εἰς τοῦτο· ὄρεξον χεῖρα καθ' ὅσον οἷόν τέ ἐστιν· ἔχεις τὸ ἰσχύειν παρὰ Θεῷ ἐκ τοῦ πάντων πρωτεύειν· ἐν ᾧ καὶ ἐτέθης. Πτόησον, δεόμεθα, τοὺς αἱρετικοὺς θῆρας σύριγγι τοῦ θείου λόγου σου. Ὁ ποιμὴν ὁ καλός, θὲς τὴν ψυχὴν ὑπὲρ τῶν προβάτων· ἱκετεύομεν. Ἀκουσάτω ἡ ὑπ' οὐρανόν, ὅτι ὑφ' ὑμῶν ἀναθεματίζονται συνοδικῶς οἱ ταῦτα τετολμηκότες καί γε ἀναθεματίζοντες τοὺς ἁγίους Πατέρας ἡμῶν. Τοῦτο εἴη Θεῷ εὐπρόσιτον· ἀγγέλοις καὶ ἁγίοις χαρμόσυνον· σαλευομένοις στήριγμα· ἐδραιουμένοις ἐπισφράγισμα· καταπεπτοκόσιν ἀνάστημα· πάσῃ Ἐκκλησίᾳ ὀρθοδόξων ἀγαλλίαμα· καί γε τῇ σῇ κορυφαιότητι κατὰ τοὺς πάλαι προηγησαμένους μνημόσυνον αἰώνιον. Οἱ ἐν τοῖς ὁμοίοις καιροῖς τὰ παρ' ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν νῦν αἰτούμενα δεδρακότες πνευματοκινήτως· καὶ μνημονεύονται καὶ μεμακάρινται. — Πάντως δὲ πιστεύομεν ὡς ἐλέῳ οἰκτιρμῶν καμπτόμενος δέξῃ ἡμῶν τὸ εὐτελὲς γράμμα· Χριστὸν μιμούμενος, ὃς Θεὸς ὢν τῶν ἁπάντων, οὐκ ἀπηξίωσε τὴν παρὰ Αὐγάρου ἐπιστολὴν καὶ δέξασθαι καὶ πρὸς αὐτὴν ἀντιγράψαι.

rige manum quantum fieri potest; habes potestatem a Deo, eo quod omnium princeps es; in quo et positus es. — Terreto, supplicamus, haereticas feras calamo divini verbi tui. Pastor bone, pone animam pro ovibus, supplicamus. Audiat Ecclesia quae sub caelis est, quod a vobis anathematizantur per synodum qui haec ausi et iam sanctos Patres nostros anathematizant. Hoc fuerit Deo acceptum, angelis et sanctis gaudium, concussis firmamentum, fundatis stabilimen, lapsis resurrectio, omni orthodoxorum Ecclesiae exultatio et tuae certae celsitudini, secundum eos qui antiquitus praecesserunt aeternum monimentum. Qui similibus temporibus fecerint ea quae a nobis peccatoribus nunc petuntur, Spiritu sancto afflati; et commemorantur et beati habiti sunt. — Prorsus autem credimus et confidimus, quod misericordia miserationum flexus nostram tenuem epistolam accipies, Christum imitatus, qui, Deus cum esset omnium, non recusavit ab Abgaro epistolam accipere et acceptae rescribere.

qui est omnium princeps, pastor bonus.

Rom. Pontifex et Eccl. universalis.

Ab eo responsum petunt.

Pečat Nikifora (arhi)episkopa Risna

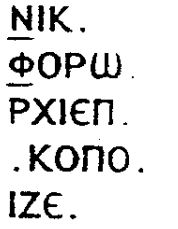

[+]Νικ[η]-
φόρῳ [ἀ]-
ρχιεπ[ι]-
[σ]κόπο [Ῥ]-
ιζέ[ου].

+Νικηφόρῳ ἀρχιεπισκόπ(ῳ) Ῥιζέου.

Godine 817-824:
Isti monasi od rimskog Pontifeksa traže[261] pomoć u progonima koje trpe od ikonoboraca

MG 99, 1153 s. (pismo 11, 13) - Baronius, uz god. 818. br. 2

Istome.

Uvijek najneprikosnovenijem Ocu, najuzvišenijoj svjetlosti vaseljenskoj, Gospodaru našem, vladiki apostolskome papi, Jovan, Teodosije, Atanasije, Teodor, ništavni prezviteri i igumani (monaha) kod Katara (Kotora), Pikridija, Pavlopetrija, Studija.

Nas je pohodio Istok s visine[262], Hristos Bog Naš, postavljajući tvoje blaženstvo na Zapadu, kao kakvu bogosvetleću svetiljku, pri jarkom sjaju Crkve pod nebesima, na apostolski najuzvišeniji tron. Pošto smo osjetili umnu svjetlost, nalazeći se u tami i sjenci smrti pod vlašću podmukle jeresi, odgurnuli smo oblak malodušnosti i prepustili se najboljim nadama kada smo saznali preko naše sabraće i sapatnika, koje smo poslali, šta je i koliko učinila i rekla vaša sveta preuzvišenost, kada je s pravom nazad vratila jeretičke apoklisare kao razbojnike, i da ih nije pustila u svoju sveštenu blizinu: jer se veoma ražalostila i uzdisala, ugledajući se na Boga, zbog naših muka, dok je slušala sadržinu pisma i pripovijesti braće koju smo poslali, kao da su u pitanju njoj najbliži. I zaista poznadosmo, smjerni, da se očigledni nasljednik prvog među apostolima nalazi na čelu Rimske Crkve. Istinski smo uvjereni da Gospod nije napustio našu Crkvu: jer se samom Božijom promišlju, u neprilikama koje su nas snašle, našla jedna i jedina pomoć sviše i sa izvora, od vas. Vi ste, dakle, zaista nezamućeni i neograničeni izvor od početka pravoslavlja; vi ste u svakoj jeretičkoj oluji bezbjedna mirna luka cijele Crkve; vi ste Bogom izabrani grad kao pribježište za spasenje. Ali, budući da je isuviše smjelo od nas stradalnika i nedostojnih pohvalnih riječi da se zajedno sa vašim, od božanskih jezika, odavno proslavljenim imenom, uznosimo, neophodno je da pređemo na naše muke.

Bezbožnici ne odustaju u svemu revnosno i sumnuto da čine ono što su navikli: sve pod prijetnjom smrti odvlače i guraju u jamu jeresi. Situacija je strašna, jer onaj ko ne želi da popusti toj podmukloj vatri biva podvrgnut šibanju zajedno sa svojim sljedbenicima, tako da malo po malo iščezavaju, što je najstrašnije, i oni koji su ih ranije podržavali.

A mi i ponovo uniženi i posljednji među članovima, kako u ime same sveštene glave, tako i u ime preostalih Otaca i braće koji se još drže, usuđujemo se da posredujemo i da usrdno molimo, da se sažali na nas tvoja sveta apostolska duša. Prvo, jer vjerujemo da će to učiniti, da neće ostati samo na molitvi, koja umilostivljuje Boga, za podršku i spasenje svih. Da, zaklinjemo najsvetije srce da odluči i ustanovi ono što je djelovanjem svetoga Duha na korist naše smjernosti i neprestanu hvalu svoje vrline, i da će to, pomoću Božijom, sprovesti do kraja.

[261] Kako se iz ovog pisma vidi, monasi, koji se bore za istinsku vjeru, uputili su najvišem Pontifiku i poslanstvo.
[262] Lk 1, 78.

36 a

Iidem monachi Romani Pontificis auxilium in persecutione ab iconomachis passa petunt (1).

MG 99, 1153 s. (epist. 11, 13). — Baronius, ad ann. 818 n. 2.,

Τῷ αὐτῷ.

Rom. Pontifex supremum luminar universale,

Τῷ τὰ πάντα παναγεστάτῳ Πατρί, κορυφαίῳ φωστῆρι οἰκουμενικῷ, Κυρίῳ ἡμῶν, δεσπότῃ ἀποστολικῷ πάπᾳ, Ἰωάννης, Θεοδόσιος, Ἀθανάσιος, Θεόδωρος, ἐλάχιστοι πρεσβύτεροι καὶ ἡγούμενοι τῶν Καθαρά, τῶν Πικριδίου, τοῦ Παυλοπετρίου, τῶν Στουδίου.

quod Ecclesiam quae sub coelo est illuminat.

Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς Ἀνατολὴ ἐξ ὕψους (2). *Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· τὴν σὴν ἐν τῇ Δύσει μακαριότητα, ὥσπερ τινὰ λυχνίαν θεαυγῆ, εἰς περίλαμψιν τῆς ὑπ᾽ οὐρανὸν Ἐκκλησίας, ἐπὶ τὸν ἀποστολικὸν πρώτιστον θρόνον θέμενος. Καὶ γὰρ ἤσθημεν φωτὸς νοεροῦ οἱ ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου ἐνισχημένοι τῆς πονηρᾶς αἱρέσεως· καὶ τὸ νέφος τῆς ἀθυμίας ἀπεθέμεθα καὶ πρὸς χρηστὰς ἐλπίδας ἀνενεύσαμεν μεμαθηκότες δι᾽ ὧν ἀπεστείλαμεν ἀδελφῶν ἡμῶν καὶ συνδούλων, οἷα καὶ ἡλίκα πέπραχέ τε καὶ λέλεχεν ἡ ἁγία ὑμῶν κορυφαιότης· τοὺς μὲν αἱρετικοὺς ἀποκρισιαρίους ὡς λωποδύτας, μηδὲ εἰς ἱερὰν αὐτῆς θέαν προσηκαμένη, πόρρω δὲ ὄντας ἐνδίκως ἀποπεμψαμένη· τοῖς δὲ ἡμετέροις ταλαιπωρήμασι, διὰ τῆς ἐπακροάσεως τῶν γραμμάτων καὶ διηγήσεως τῶν ἀποσταλέντων, ἐπιστυγνάσασά τε*

C.politani monachi Rom. Pontifici legationem mittunt, qui eos tamquam propria membra suscipit.

Rom. Pontifex successor principis apo-

Eidem.

Per omnia religiosissimo Patri, supremo luminari universali, domino nostro, domino apostolico papae, Ioannes, Theodosius, Athanasius, Theodorus, minimi presbyteri et praepositi Catharorum, Picridii, Paulopetri et Studii.

Respexit nos oriens ex alto, (2) Christus Deus noster, tuam in Occidente beatitudinem, tamquam facem quamdam divinitus lucentem, ad Ecclesiae quae sub coelo est illuminationem, in apostolica prima sede constituens. Etenim spirituale lumen percepimus qui in tenebris et in umbra mortis improbae haereseos tenebamur; et tristitiae nebulam deposuimus atque in spem optimam emersimus, cum didicissemus ex fratribus nostris et conservis quos misimus, qualia et quanta egerit et dixerit sancta celsitudo vestra, quando haereticos quidem apocrisiarios, velut fures, ne in sacrum quidem conspectum admisit, sed cum procul adhuc essent, merito reiecit, nostris vero calamitatibus ex litterarum auditione et missorum relatione compatiens, indoluit atque ingemuit, Dei exemplo, tamquam propriis membris. Ac reipsa nos humiles cognovimus, ma-

36a (1) Ut ex ista epistula apparet, monachi pro vera fide certantes etiam legationem Summo Pontifici direxerant.

(2) Lc. 1, 78.

καὶ ἐπιστενάξασα θεομιμήτως, ὡς οἰκειοις μέλεσι. Καὶ ὄντως ἔγνωμεν οἱ ταπεινοί, ὡς ἐναργὴς διάδοχος τοῦ τῶν ἀποστόλων κορυφαίου προέστη τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας· ἀληθῶς πεπείσμεθα, ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπε Κύριος τὴν καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίαν· μιᾶς καὶ μόνης τῆς παρ' ὑμῶν ἐπικουρίας ἄνωθέν τε καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐν ταῖς συνβαινούσαις περιστάσεσιν ὑπαρχούσης αὐτῇ Θεοῦ προμηθείᾳ. Ὑμεῖς οὖν ὡς ἀληθῶς ἡ ἀθόλωτος καὶ ἀκαπήλευτος πηγὴ ἐξ ἀρχῆς τῆς ὀρθοδοξίας· ὑμεῖς ὁ πάσης αἱρετικῆς ζάλης ἀνῳκισμένος εὔδιος λιμὴν τῆς ὅλης Ἐκκλησίας· ὑμεῖς ἡ θεόλεκτος πόλις τοῦ φυγαδευτηρίου τῆς σωτηρίας. Ἀλλ' ὅτι τολμηρὸν παρ' ἡμῶν τῶν οἰκτρῶν καὶ ἀναξίων ἐγκώμια συναίρειν τῇ ὑπὸ θείων γλωσσῶν πάλαι μεμακαρισσμένῃ ὑμῶν θεωνυμίᾳ· δέον ἐπὶ τὸ πονεῖν ἐλθεῖν.

nifestum Apostolorum principis successorem Romanae Ecclesiae praesidere certoque nobis persuasimus Dominum Ecclesiam nostram minime deseruisse, cui unum solumque a vobis auxilium hactenus atque ab ipso exordio, in occurrentibus molestiis, Dei providentia concessum est. Vos igitur illimis revera ac sincerus ab initio fons orthodoxae veritatis; vos adversus omnem haereticam procellam tranquillus sepositus Ecclesiae universae portus; vos a Deo electa civitas refugii salutis.

Sed quoniam temerarium est a nobis miseris ac indignis encomia congeri divino nomini vestro, quod divinae olim linguae beatum praedicarunt, praestat, ut ad aerumnas nostras veniamus.

stolorum – qui C.politanae Eccl. semper succurrit;

ipse fons orthodoxae veritatis, Ecclesiae universae portus.

Οἱ μὲν οὖν ἀσεβοῦντες τὰ συνήθη σὺν πάσῃ σπουδῇ καὶ μανίᾳ ποιεῖν οὐκ ἐνδιδόασι· πάντας ὑφέλκοντες καὶ κατασπῶντες εἰς τὸ τῆς αἱρέσεως βάραθρον δεδιττομένους τὸν θάνατον. Ἀνάγκη γὰρ πᾶσα, τὸν μὴ εἴκοντα τῇ πονηρᾷ φλογὶ τῶν μαστίγων ὑποβληθῆναι σὺν τοῖς ἀκολούθοις, ὥστε κατὰ μικρὸν ὑποῤῥέειν, τὸ σχετλιώτατον καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἠθληκότων. Ἡμεῖς δὲ καὶ αὖθις οἱ ταπεινοὶ καὶ ἔσχατοι ἐν τοῖς μέλεσιν, ὑπέρ τε τῆς οἰκείας ἱερᾶς κεφαλῆς καὶ τῆς ἐνισταμένης ὑπερεχούσης πατρότητός τε καὶ ἀδελφότητος, τολμῶντες πρεσβεύομέν τε καὶ ἐκλιπαροῦμεν, παρακληθῆναί σου τὴν ἁγίαν καὶ ἀποστολικὴν ψυχήν. Πρῶτον μέν, ὅπερ καὶ πιστεύομεν ποιεῖν, μὴ καταλῆξαι τῆς ὑπὲρ στηριγμοῦ καὶ διασώσεως ἁπάντων

Impii ergo consueta sibi omni conatus ac vesania facere non cessant; omnes, qui mortis metu franguntur, in haeresis barathrum trahentes et abripientes; siquidem omnino necesse est eum qui cedere nolit, verberum aliorumque supplicium poenis subici, ita ut diffluant sensim aliqui, quod est miserrimum, etiam ex iis qui certamen antea sustinuerant. Nos vero iterum, humiles et in membris postremi, tam pro sacro proprio capite, quam pro reliquis decertantibus patribus et fratribus, audentes legatione fungimur et obsecramus, ut consoletur nos sancta et apostolica anima tua. Primum quidem, quod et facere illam credimus, ne suas pro stabilitate et salute omnium Deum flectentes preces intermittat. Ita obtestamur sacratissima viscera.

De persecutione passa conqueruntur; consolationem petunt.

936 S. Nicolaus I (858-867)

θεοκλινοῦς προσευχῆς. Ναί, δεόμεθα τὰ ἱερώτατα σπλάγχνα. Ἔπειτα ἃ πνευματοκινήτως αὐτῇ βεβούλευται καὶ ὥρισται ἐπ' ὠφελείᾳ μὲν ἡμῶν τῶν ταπεινῶν, αἰωνίῳ δὲ μακαρισμῷ τῆς οἰκείας ἀρετῆς, εἰς πέρας σὺν Θεῷ ἀγαγεῖν.

Deinde ut quae Spiritus sancti instinctu pro humilitatis nostrae utilitate ac perpetua virtutis suae laude deliberavit et statuit, ad exitum, Deo adiuvante, perducat.

925. godine:
Papa Jovan arhiepiskopu Salone[*]

Jovan episkop sluga slugu Božijih,
mnogopoštovanom i presvetom našem sabratu Jovanu arhiepiskopu svete Salonitanske Crkve,
i svim njegovim episkopima sufraganima.

Budući da je među vama nastala prepirka u prisustvu naših legata u vezi sa crkvenim poslovima, želimo da, došavši pred naš apostolski prag, pred nama i našim episkopima sve to na dužan način razriješite. Jer se samo onda savršenstvo vjere ispunjava kada, kroz pravila kanonske discipline, koja je odavno propisana, iskušavamo kako bismo se popravili. Naime, pošto smo primili vaše pismo, nijesmo odlagali da istražujemo; a budući da su se tamo podigle velike glasine, postarali smo se da to prekinemo, kako bi pred nama, pošto dođeš ti sa Gregorijem, ili pošto dođe jedan vaš episkop sufragan, sve po redu i kako dolikuje otkrili; da bismo, pošto vi (ponovo) stupite na put pravde, mogli valjano da procijenimo sve što među vama vrijedno postoji. Sa ostalim, pak, kapitulima upoznajemo vas kako bi, pošto se završi vaš spor, naši legati episkopi zajedno sa vama ponešto zajedno odlučili, i kako bismo mi to potvrdili. Ali iako već spomenuti vaš spor, pošto ste digli galamu, nije valjano mogao završiti, ništa dostojno vjere nije moglo zatrijeti crkvena učenja.

[*] Gustav Wenzel: "Arpadkori Ujokmanytar", Pest, 1867, col. 15. (Dalje: Wenzel)

6.

X. János pápának a 925-ki spalatoi nemzeti zsinat határozataira vonatkozó levele. 925. után.

Joannes Episcopus servus servorum Dei Reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Joanni Sanctae Salonitanae Ecclesiae Archiepiscopo, omnibusque suis suffraganeis Episcopis.

Quia in vobis orta fuit contentio ante nostrorum Legatorum praesentiam de Ecclesiasticis negotiis; volumus ad limina Apostolorum venientes ante nostram, nostrorumque Episcoporum praesentiam cuncta definire satagatis. Quia tunc perfectio religionis adimpletur, cum per canonicae disciplinae regulas, quod quondam ordinatum fuerat, per nos emendare comprobatur. Nam vestras litteras suscipientes, investigare non detulimus; et quia illic maxima erat impressa murmuratio, suspendere hoc curavimus, ut ante nostram praesentiam, aut tu cum Gregorio, aut unus vester suffraganeus Episcopus veniens, cuncta per ordinem nobis revelent; quatenus per viam justitiae incedentes, quidquid rectum est inter vos, definire valeamus. De caeteris autem capitulis vobis innotescimus, quatenus hac ratione excepta, quicquid synodaliter nostri Legati Episcopi vobiscum una statuerunt, a nobis confirmata existant. Sed quia minime res praelibata tumultuantibus vobis finiri valuit, nihil dignum religionis Ecclesiastica dogmata sumere potuit.

(Ugyanott III. köt. 101. l.)

928. godina:
Podjela crkava u Dalmaciji između Bugara i Hrvata*

- - - Stoga često pošto mi molimo to isto da prihvate određene granice, pa da završimo sa tom stvari, ali rimski legati, Madalbert poštovani episkop, Jovan presvijetli vojvoda i vojvoda Kumas traže da im se garancijama priključi Bugarska; tome slijede pisma, a oni do nas stižu poslije dvije godine. Dolazeći, dakle, ovi navedeni legati do naših granica, i kao da im je po apostolskoj zapovijesti bila data dužnost, odoše u Bugarsku, pa pošto su obavili pregovore o miru između Bugara i Hrvata, ponovo doputuje do nas poštovani Madalbert episkop došavši u Spalatsku Crkvu, sakupi na sabor nas episkope, Jovana, Formina, Gregorija, zajedno sa vladarom Hrvata i njegovim prvacima; sjedeći sa njima i sa opravdanom obazrivošću ispitujući sve što se tiče starog (uređenja) provincije, odredi da se ponovo u svim crkvama uspostave stare već utvrđene privilegije episkopa i to, dakako, da crkva svetog Domnija, kao na početku, zadrži primat, a unutar granice svoje dijeceze da se sve spovodi po kanonu. Na sličan način svaka pojedina Crkva, ili gradska zajednica, koja je od ponifikalne administracije uredno uspostavljena, istovremeno bi se koristila sjedištem po preuređenim granicama onako kako su njenoj dijecezi odredili oci na osnovu regula; to se tiče kako Jadertinske Crkve, tako i ostalih crkava u Dalmaciji, Arbenske, Veklenske, Absarcenske, koje se nalaze na zapadnom dijelu; Druge pak Crkve, koje su na istoku, to jest Stagnenska Raguzijska i Katarska imaju isti broj sjedišta i svojim granicama u svemu slijede dogmat katoličke vjere. Za Nonsku pak Crkvu od starine se zna da nije imala episkopa, nego arhiprezvitera sa ovlašćenjem episkopa. Zna se po zakonu da je sam epi-skop (položaj episkopa) u bilo kojoj od ovih crkava, koje su imale u prvo vrijeme episkope, svima (njima) dostupan; pošto su sve s obje strane mnogoljudne i pomoću Božijom imaju obilje sveštenika i naroda, postavio bi se (episkop) bilo u Skardonskoj Crkvi, ili Sisačkoj, ali svakako u Delminskoj Crkvi. A ako se neizmjernost pontificija raduje da se širi, a ne želi da joj ijedna dijeceza bude odviše i veličinu ove tri ne može da podnese na svoju i njihovu propast; kada ni narod nije valjano u mogućnosti da dobije od onog pontifikalnog staranja kako su Sveti Oci ustanovilii, niti on sam (narod) u njima valjano može da ispunjava svoju dužnost, jer je teško obrađivati velika prostranstva zemlje. Ovako je srećno odredio prema apostolskoj podjeli poštovani Madalbert u razgovoru, pošto je o svemu po istini saznao; tako da nije bilo nikoga ko bi prekršio ovo preuređenje; pošto je sve, što je gore spomenuto, bilo predstavljeno rimskom pontifiku posredstvom poklisara i on je božanskim prosvjetljenjem i svetoga Petra, pismom i slanjem palijuma potvrdio.

* Wenzel, col. 16-17.

7.

Madalbert pápai követ intézkedései Dalmátiának egyházi ügyeiben, melyeket IV. Leo pápa helybenhágy. 928.

— — — Unde frequenter eadem poscentibus nobis definitionem recipere hac de causa terminando, injunctam sibi operis Bulgariam petentes Romanorum Legati Madalbertus Venerabilis Episcopus, et Joannes Dux Illustris, Dux Cumas; quae sequuntur epistolae, ad nos post biennium devenerunt. Pervenientes igitur se praefati legati ad confinia nostra, et sicut illis opus injunctum Apostolica jussione fuit, Bulgariam perrexerunt; quique peracto negotio pacis inter Bulgaros et Croatos, repetito iter ad nos Venerabilis Madalbertus Episcopus in Ecclesia Spalatensi advenieus, synodaliter nos Episcopos Joannem, Forminum, Gregorium, cum Croatorum Principe, et ejus Proceribus congregavit; cum quibus residens cuncta provinciae antiquae consuetudinis justo moderamine perscrutans, firmavit omnia secundum veterum statuta in omnibus Ecclesiis Episcoporum privilegia redintegrari. Ita dumtaxat, ut Ecclesia Sancti Domnii, sicut ab initio, Primatum obtineat, et intra limites Dioecesis suae cuncta canonice peragat. Similiter unaquaeque Ecclesia, vel civitas, quae Pontificali munere constipata consistit, simul sedem cum praefinitis terminis Dioecesi suae a patribus institutis regulariter abutatur; tam Jadertina Ecclesia, quam ceterae Ecclesiae Dalmatiarum, Arbensis, Veclensis, Absarensis, quae sunt in occidentali parte positae; Ecclesiae vero aliae, quae in oriente habentur, idest Stagnensis, Ragusiana, et Catharitana eamdem plenitudinem sedibus, et terminis suis in omnibus catholicae fidei dogma adsequuntur. Nonensis vero Ecclesia non Episcopum antiquitus, sed Archipresbyterum sub ditione Episcopi habuisse cognoscitur. Constat legitime, ut ipse Episcopus in qualibet Ecclesia ex his Ecclesiis, quas primis temporibus habuisse Episcopos omnibus patet; cum sint utrinque omnes populatae, et Deo adjuvante sacerdotum et plebium copiam habentes proponatur, sive in Scardonitana Ecclesia, vel Sisciana, aut certe in Delminensi Ecclesia. Quod si immensum pontificii subire delectat, et unam sibi Dioecesium sufficere non vult, harum trium magnitudinem Dioecesei ponderis ad interitum suum et eorum suscipiat; dum neque plebs perfecte ab eo pontificali munere percipere valeat gratiam juxta Sanctorum Patrum statuta, neque ipse adimplere suum in eis officium valeat, cum sit propter multa terrarum spatia difficile peragrari. His ita secundum Apostolicam jussionem Madalbertus venerabilis Episcopus perscrutatus omnia et comperta veraciter, feliciter sancivit; ita ut nullus unquam hujus ordinationis violator existat; cum cuncta, quae praelibata, per dictum Apocrisarium Romano Pontifici fuerint praesentata, et ab eo Divina auctoritate, et Sancti Petri, per suas litteras, et pallii missione confirmata.

(Ugyanott III köt. 103. l.)

Godine 950. - 1000:
Sudija Bizanti[*]

. . . . . drugu garanciju mi je dao . . . . . da dođe koji god rod koji bi proganjao ovu rečenu . . . . . svoju mogućnost da je otkupi pod kraljevstvom gdje bi se usudili da idu i svoje poslane . . . . . da ide ili da šalje i nameće joj da kupi. I ako budu mogli da iskupe od njih njen nemar. I potražićemo ih i oni se neće usuditi da se zakunu na Božija evanđelja sa dvanaest svojih rođaka da su je marljivo tražili ali nijesu mogli da je nađu, ili ne budu mogli da je otkupe, odgovaralo nam je da nam isplate pedeset Konstantinovih zlatnika, i ranije su je protiv volje . . . . i da je ima za ženu kao što ju je imao na početku, i ako se bude našao neko da se zakune, neka bude slobodan. Druge garancije mi je dao sam gorepomenuti Kalojohanes, pod ovim uslovom. Da, ako je ne nađu sa njim u jednoj kući da stanuje ova moja nećaka sa njenom snahom (?), da istog trenutka ovoj mojoj nećaki snaha da (plankytza clausa) prema svojoj kući. Da se odijeli od njega da stanuje ova moja nećaka. Da im ona ne učini tamo ikakvu uslugu, i neka joj da upravu i da uzme prema onome čime može da upravlja i da može da živi. . . . . svog muža. I da Kalojohanes nema nikakvu vlast nad njom . . . . tužiti . . . . . ovog imenovanog . . . . . .

bi ispunio protiv volje. Druge garancije . . . . već pomenutom svom roditelju da da pravo da u drugom danu svojih zavjeta poslije svojih zaruka daje svojoj supruzi jutarnji dar, koji se sastoji od četvrtine svih njegovih stvari . . . . . pokretnih i nepokretnih. Neka to napiše javni pisar i neka bude posvjedočeno od pogodnih ljudi. Ako bi propustili da učine tako, neka nam plate pedeset zlatnih Konstantinovih dukata, i neka protiv volje da jutarnji dar. Neka nam to isplate već imenovani Kalojohanes i Bazilijevi otac i sin, i neka nam za to daju za garanta Gajderisa, brata ovog Kalojohanisa i Kalojohanesa sina . . . . . čisti od mjesta Anete. I ovi garanti neka nam daju slobodu da zovemo i njih i njihove nasljednike na sud i na njihove ostale sudove. I ovaj dokument sam napisao ja, subđakon i pisar grada Barija Ursilej i učestvovao sam u sastavljanju.

Ja sudija Bizancije.
. . . . . svjedok.
Ja Majo sam svjedok.
. . . . . sam potpisao kao svjedok.
Ja Petar sam svjedok

[*] Codice diplomatico Barese, vol. 4, col. 102. (Dalje: CD Barese)

Framm. 5. A. D. (950-1000).* (. . . . .)

Data di luogo Bari.
Rogatario Ursileus subdiac. et not.
Descrizione Sono due pezzi della stessa pergamena che misurano in largh. 0,26 e in altezza il primo 0,14, il secondo 0,19.
Scrittura Longobarda con elementi corsivi.
Contenuto Frammenti dei patti in un contratto matrimoniale.
Bibliografia Inedita.

1.° *pezzo* . . . . . aliam guadiam michi dedit . . . . . adienerit quelivet gens qui depredaverint ipsa predicta nor . . . . . suam potentiam recomparare eam infra regno ubi illis ausi fuerint hire et missos suos . . . . . vadat seu dirigat et decertet eam excomparare. et si illis de ea neglectum redimendi posuerint. et inde eos quesierimus. et illos nobis ad dei evangelia ausi non fuerint iurare cum duodecim suis parentibus ut diligenter eam inquisissent. set nullo modo eam invenire potuissent aut non habuissent tantam potentiam unde eam redimere poteret quinquaginta constantini solidi componere nobis placitavit, et in antea per invitis eam re . . . . at et habeat eam uxorem sicut et de primitus eam habuit. et si iuraverit sit exsoluti *(sic)*. Alia guadia michi dedit solus supernominatus Kaloiohannes. sub hoc namque ordine. ut si non conveniret cum eo in unam domum ad avitandum ipsa nepote mea nuram eius. ut de presente daret eidem nepoti mee nuru sue casa plankytza clau[sa?] erga ipsa domum suam. ad dividutum da eo ad avitandum ipsa nepote mea. et nullam virtutem illis inde faciat. quam et det ei regimen et sumpta secundum suam potentiam in quibus regere se possat et vivere ipsa . . . . . ipsum virum suum. et nullo modo haberet potestatem ipse qs. Kaloiohannes . . . . causare . . . . . ipsum nominatum . . . . . .

2.° *pezzo* . . . . . adimpleret per invitis. Alia guadia . . . . . supradicto genitori suo. rationem quidem. ut in alia die botorum suorum post nuptias daret uxori sue morgincaput quartam partem continentem ex omnibus rebus suis . . . . . staviles atque moviles. scriptum sit a publico notario et ab idoneis homines roboratum. quod si taliter facere neglexerint quinquaginta constantini solidi componere nobis placitavit. et morgincaput ipsum daret per invitis. Unde pro tote iste guadie nobis adimplendum ipsi supernominati Kaloiohannes et Basili paterque filius. posuerunt nobis exinde mediatores Gayderisi germanum supradicti Kaloiohannis et Kaloiohannem f. . . . . puri de locum Annette. Et isti mediatores tribuerunt nobis licentiam se et suos heredes pignerari per vobes suos et alia sua pignera legitima. Et hunc brebe scripsi ego Ursileus subdiaconus et notarius in civitate Bari et interfui.

† Ego qs. Bisantius iudex.

. . . . . μαρτις.

† Ego Maio teste sum.

. . . . . spatharius.

. . . . . μαρτυς επειγραψα.

† Ego Petrus testis sum.

(*) La data è determinata dalla scrittura.

Godine 993. novembar:
VI indikcije: Braća Bizanti daju u najam dio posjeda u Italiji*

U ime Gospoda Isusa Hrista, trideset četvrte godine vladavine gospodara Vasilija i trideset druge godine vladavine našeg gospodara Konstantina, naših presvetih careva, mjeseca novembra, šeste indikcije. Mi, braća Bizancije i Maraldo, sinovi . . . . . iz grada Juvenacije u Kanozijskoj zemlji, napravili smo ovaj dokument. U ovom gradu, u prisustvu Madelma, kao i drugih plemenitih građana, potpisanih dolje kao svjedoci, izjavljujemo da dajemo gospodinu Pastinu, sinu Dumnela iz grada Barija, naše dvije kuće koje smo imali unutar pomenutog grada Barija, sa dvorištem i bunarom koji je iskopan u ovom dvorištu. Dali smo mu ove dvije kuće da obrađuje ovu okućnicu sa bunarom, i da odsada, do ispunjenja šest godina, on i njegovi nasljednici rade ispred ove dvije kuće i da izgrade dvije kuće od kamena i kreča sa žitnicom i da tamo stave žito i da postave skele oko nje . . . . . i da obrađuju komad zemlje, na svoj trošak, sve do kuće sveštenika Sasona, našeg strica, da mu ne tražimo da nam je obilježi. Po završetku šest godina, kada budu završene ove dvije kuće, kako je već rečeno, od kamena i kreča, neka ih Pastin ili njegovi nasljednici podijele, i neka podijele ovo dvorište ovih kuća na dva dijela . . . . . dio sa polovinom cijelog dvorišta za sebe. I neka načini od druge kuće drugi dio sa drugom polovinom dvorišta za sebe tako da ako mi ili naši nasljednici budemo uzeli od svega . . . . . dio koji mi budemo željeli da izaberemo i pošto ga mi budemo uzeli, on ili njegovi onaj dio koji preostane . . . . . ako naši dokumenti o oba ova dijela nastave po redu po kojem je načinjen ovaj dogovor i . . . . . i treba da podijeli ovo dvorište sa ovim bunarom, kako piše iznad, i uz Božiju pomoć se završi ovaj posao koji po ugovoru treba da se završi. Zatim odmah u prisustvu ovog Pastina . . . . . je podijelio sve što piše iznad i da uzme jednu kuću kao jedan dio sa cijelim . . . . . od ovog dvorišta za sebe, što je on podijelio i od jedne od ovih kuća da načini drugi dio sa . . . . . dvorište za sebe, gdje smo mi braća prvo uzeli za svoj dio cijelu . . . . . sa svojim kapijama i svim građevinama koje su tamo, i sa cijelom polovinom . . . . . našu kuću i poslije nas tako uzme ovaj Pastin u svoj dio . . . . . sa kapijom i svim građevinama koje se nalaze tamo i sa drugom polovinom . . . . . bunar nam je ostao zajednički . . . . . ovaj Pastin . . . . . svoj dio dvorišta i . . . . . da damo svojim nasljednicima ili . . . . . i po imenu Pastin ili njegovim nasljednicima . . . . . bunar vode se . . . . . nama zajednički . . . . . ostalo je zajedničko . . . . . i naše vlasništvo . . . . . da nam je zajedničko . . . . . da imamo prolaz u ovo dvorište . . . . . radimo u sva vremena . . . . . ova kuća . . . . . vinograd, je kuća kovača Gilija . . . . . tamo koliko . . . . . je kuća Jakvinta, koji se zove . . . . . i pao je jarak . . . . . treći dio od sredine vinograda je kuća Martina iz Buterita i zajednički je prolaz za obje kuće, koji treba da prolazi između Martinove i Cicerove kuće, četvrti dio . . . . . dvorište koje je nama došlo u dio. I odmah u prisustvu pomenutog sudije i drugih potpisanih plemića da nam magister Pastino vrati . . . . . naše, koje su nam prethodno došle u dio sa svime što je iznad i ispod njih, sa svojim ulazima i izlazima, sa svim našim ovlašćenjem i sa svim građevinama koje se nalaze u njemu i čitava ova pomenuta kuća sa njenim vratima, kako su raspoređena po građevini sa ulazima i izlazima, po dijelu dvorišta ovog Pastina do ovih naših djelova . . . . . i sa svim građevinama koje se tamo nalaze i iznad svega sa onima koji se sastaju među nama . . . . . gospodin Pastin je dao sebe za garanta, svojim rukama da ako neko vrijeme . . . . . tako i on ili njegovi nasljednici nama braći, i našim nasljednicima čitave gore pomenute kuće koje su nam došle u dio, kako je već rečeno, protiviti se ili ukloniti . . . . . .

* CD Barese, vol. 4, col. 99.

Framm. 3. A. D. 993. (novembre, Indiz. VI).

Data di luogo Giovinazzo.
Rogatario Bisantius diac. et not.
Descrizione Da principio quasi intera, poi s'interrompe per strappi e fori.
Scrittura Corsiva.
Contenuto I germani *Bisantius* e *Maraldus*, di Giovinazzo, avendo dato a *Pastino magister f. Dumnelli*, di Bari, due *casili* in questa città, perchè in sei anni ci fabbricasse dinanzi due case, vengono ora, secondo l'accordo, a dividere il nuovo fabbricato e i *casili* in due porzioni uguali, una per loro, l'altra per *Pastino*.
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi tricesimo quarto anno imperii domini Basili. et tricesimo secundo anno imperii domini Constantini sanctissimis imperatoribus nostris mense nubember sexta indictione. Brebe recordationis factum a nos Bisantio. Et Maraldo germani et f. qd. . . . . [d]e civitate Iubenacie finibus canosina. qualiter in eadem civitate ante presentia Madelmi criti. quam et ante alios [subscriptos] nobiliores homines. declaramus enim coram eorum presentia. quia ante preteritos annos. dati habuimus in parte ad la-[borandum] Pastino magister. f. Dumnelli de civitate Bari duo casili nostri. quod abemus pertinentes in[tus] predicta civitate Bari. cum ipsa [curte et p]uteo qui fundatum est in eadem curte. tali vero hordine dedimus ei is dicti casili. in parte ad laborandum [cum curte et] ipso puteo da aquam. ut amodo. et in antea usque ad sex anni completi. tam ille vel suos eredes labo<ra>rent an[te predicti ca]sili et facerent ibidem duo case. ad petre et ad calce. orreate. et mitterent ibidem orreali et trabarent ip . . . . . a priarent *(sic)*. et cohoperirent ipse ad planke. et tantum laborarent ipse in altum cum omne suo expendio quantum est [casa] Sassoni clerici barbaneo nostro. sic tamen ut non quereremus nos ei ipse tabulandum. Ad completi ipsi sex anni ubi paruerit quod aberet ambo ipse case laborate qualiter superius legitur per ordinem. ad petre et ad calce. ut divideret ipse qs. Pastino vel eius eredes. ambo is dicte case. et ipsa curte dividere per m[edie]tatem. nominatam unam ex ipse case . . . . . eret de e . . . . . portionem cum medietatem de integra ipsa curte. erga se. et de ipsa alia casa faceret de[inde] aliam [portionem] cum ipsa alia media curte. erga se. sic tamen ut tam nos vel nostris heredidus tolleremus de omnia an . . . . [portio]nem qualem nos eligere voluerimus. et post nos sic tollerent ille vel suos

da damo garanta pedeset . . . . . zatim neka ostanu kod nas za sva vremena i protiv naše volje i protiv volje . . . . . već rečenom bunaru on ili njegovi nasljednici, nama ili našim nasljednicima kako je već rečeno . . . . . i garant nam je dao dozvolu da uzmemo za zalog njegovo govedo i drugim legitimnim i nelegitimnim garancijama, i ovaj dokument sam napisao ja đakon i pisar Bizancije, i tako znam.

Madelmo, sudija.

Ja Mel Fria sam se potpisao kao svjedok.

Ja, Adelferi, svjedok.

Ja, Jakvinto, svjedok.

Ja, magister Pastino, svjedok.

heredes. sortionem illam qui remanserit . . . . . si brebi nostri de ambarum partes continunt per ordinem. unde modo completum est ipsum constitutum et super quod . . . . . se. et ipsa curte cum ipso puteo dividere debet. qualiter superius legitur. et deo adiubante comple[tum est ip]sum laborem. quod facere debuit per ipsum brebe nostrum. Unde statim modo ad presens ipse nominatus Pastino . . . . . dividit omnia ec que superius legitur. et de una casa ex ipse fecit unam portionem cum inte . . . . . ex ipsa curte. erga se. quod ille dividit. et de ipsa alia casa fecit aliam portionem cum . . . . . curte erga se. unde primitus tulimus nos germani in sortione nostra integra ip[sa] . . . . . tis. cum ostie sue et cum omnia edificia infra se abentes et cum integra me[dietate] . . . . . ipsa casa nostra. et post nos sic tulit ipse Pastino in sortione sua ipsa . . . . . cum ostie sue et cum omnia edificia infra se abentes et cum ipsa alia medietate . . . . . [pu]teo remansit inter nos com[mune] . . . . . se ipse pastino . . . . . [por]tione sua de ipsa curte et . . . . . nostris eredibus demus aut . . . . . et ipse nominato Pastino vel eius . . . . . puteo da aquam cum . . . . . naliter est ipso puteo . . . . . inter nos commune . . . . . remansit commune. et . . . . . proprietate nostra . . . . . ut communiter sit et ipso . . . . . inter nos com[mune] . . . . . ipsa curte abeamus trasito . . . . . boramus omnibus temporibus. A . . . . . ipsa casa . . . . . piciolo est casa Gilii ferrario . . . . . ibidem aliquantum . . . . . est casa Iaquinti qui vocat de ips . . . . . et cecidit gutta . . . . . [ter]cia parte a medio piciolo est casa Martini de Buterito et est trasito [commune cum ?] ambo ipse case. qui est trasenda inter casa Martini et casa Ciceri. quarta parte . . . . . edit curte quod nobis in sortem venit. Et statim ante presentiam de supradicti criti et de alios subscriptos noviliores homines. per fustem nobis retradet qs. Pastino magister integra . . . . . s nostre. quod superius nobis in sortem venerunt cum superiora subterioraque suarum. cum trasita et exita suarum. cum omnem nostram auctoritatem. et cum omnia edificia infra se abentes. et integra is dicta casa. cum ostie sue sicut modo ordinate sunt per edificio [cum trasi]ta et exita suarum per sortione de ipsa curte eidem Pastini. ad ipse sortiones nostre . . . . . a. et cum omnia edificia infra se abentes. et insuper pro convenientibus inter nobis . . . . . [de]dit ipse qs. Pastino magister. mediatorem se ipsum manibus suis exivit. ut si aliqua . . . . . tempore. tam ille vel eius eredes. nobis germani nostrisque eredibus integre ec s[upradicte case que no]bis in sortem venerunt sicut prelegitur, contrare seu remobere . . . . . [mediatorem ip]sum districtum dare nobis placitavit quinquaginta . . . . . [exin]de maneant aput nos omni tempore per inbitis. et per inbitis la . . . . . iamdicto puteo ille vel suos eredes. nobis nostrisque eredibus qualiter prele[gitur] . . . . . ator et mediator est tribuit nobis licentia se pignerandum per bovi sui. et a[lia pignera legitima et inlegi]tima et hunc brebe scripsi ego Bisantius diaconus et notarius et sic novi.

† Μαδελμος [κριτις] . . . . . .

† Εγω Μελ φρια *(sic)* μαρτηρων ὑπεγραψα.

† Ego Andrea teste.

† Ego Adelferi (?) teste.

† Ego Iaquinto teste.

† Ego Pastino magister te[ste].

Ljeta Gospodnjeg 1011. oktobar:
IX indikcije: Bilježnik grada Barija, Bizanti, sklapa ugovor*

U ime Gospoda našeg Isusa Hrista, pedeset druge godine vladavine našeg gospodara Vasilija i gospodara Konstantina, mjeseca oktobra devete indikcije. Ovaj dokument sam načinila ja, žena po imenu Arhontisa, kćerka čovjeka po imenu Armodokt, stanovnica grada Taranta, udovica jermenskog sveštenika Mojsija, sina Hristovog . . . . . iz grada Barija, zajedno sa ekprozopom Silvestrom, mojim rođakom i advokatom i sudijom Leonom mojm bratom koji stoje uz mene . . . . . dogovora sa Andrejom, mojim pastorkom, sinom pomenutog sveštenika Mojsija, koji je bio moj muž i sa . . . . . sina Andreje, u prisustvu sveštenika Romualda i sudija i plemeniti potpisani svjedoci, u prisustvu arhiđakona Madelma, opata svete barijske crkve, o parnici koju sam imala sa njim o četvrtini svih posjeda, pokretnih i nepokretnih, ovog sveštenika Mojsija, na koje po zakonu ja kao žena imam pravo po jutarnjem daru, koji je ovaj sveštenik Mojsije potvrdio po zakonu Langobarda, kao i dvanaest zlatnika koje sam ja kao žena dobila od ovog sveštenika Mojsija, moga muža, prema sadržaju dokumenta o darovanju, koje treba da nam vrati, ali sedamnaest godina poslije pisanja ovog dokumenta je ovaj moj muž a njegov otac umro, ovaj Andreja je govorio da mi je njegov otac isplatio ove zlatnike, i ovaj dokument je načinjen lukavo i tajno i bila sam spremna da mu potvrdim ovaj dokument, prema langobardskom zakonu, i on da nam vrati zlatnike zbog kojih smo došli na sud sa njime. Da mu ne bih ovaj dokument potvrdila i da nam ne bi dao ove zlatnike, odlučili smo između nas i njega da mu ja oprostim ovih dvanaest zlatnika iz ovog mog dokumenta o tom daru i on da nam ostavi tu četvrtinu koja mi pripada po zakonu . . . . . muža moga umjesto dijela njegove majke, koja je bila prethodna sveštenikova žena. A ta moja četvrtina je moj jutarnji dar . . . . . pošto smo se tako dogovorili, tako smo i učinili i Andreja, moj zet je po svojoj dobroj volji dao i predao meni za onu četvrtinu kuća, zgrada i dvorišta unutar ovog grada i koji su pripadali ovom svešteniku Mojsiju, njegovom ocu. Prije svega jedna kuća sa utvrđenom ogradom, kako je ova ograda sve do kuće ovog Andreje, koja je na sjeveru, i ograda ide i do druge strane, prema jugu, zajedno sa nešto prazne zemlje ispred ove ograde još pet stopa i pola, koje je za sebe zadržao taj Andreja, prema mjeri pomenutog Simeona i nastavlja istom njegovom mjerom još pet i po stopa, sve do samog zida dvorištanca Mala sina Fazanovog i tamo je, u tom zemljištu, iskopan bunar pitke vode. On treba nešto da da mjereći stope istom mjerom, i ja od iste moje zemlje treba da dam, kako bismo se sreli na sredini, kako bismo zatvorili kamenom i blatom ona vrata koja su otvorena i vode u (subpinno) ovog Andreje, i nećemo ih nikada otvarati i nećemo praviti rupu u zidu sa željom da gledamo kroz nju, i koliko bude dasaka i drva (de ipso suppino), daće nam celu polovinu ako ikada Andreja bude došao da gradi kuću iza ove naše ograde u svom dijelu, ostaviće između ove naše ograde i kuće dvije velike stope, prema stopi gore pomenutog Simeona, gdje treba da upadnu oba odvoda, naš i njihov. I ove dvije stope će da uveća u našem zajedničkom dijelu sa baštom. I da načini odvod od ovog dijela sa baštom. I neka ne načini bilo kakvu pukotinu na zidu sa te strane, koja je njegov dio gdje treba da sazida kuću, kako je u širinu od ugaonog (kamena) njegove kuće do dijela one bašte sve do zida od onog našeg palearija i u dužinu ide, na jugu, sve do zida od dvorišta pomenutog Mela, sina Fazanijevog i odatle . . . . ako ondje sazida kuću, neka ostavi onaj prolaz između . . . . od dvije stope i neka se vrati od onog prolaza u dio bašte, kao što smo gore rekli, a u toj ku . . . . . koju sada ima, da ne može da otvori vrata ili prozor na dijelu one bašte kao što ni sada . . . (ded.?) . . . (dain.?). . . ovim dogovorom vinograd je

* CD Barese, vol. 4, col. 21.

N. 11. A. D. 1011. (ottobre, Indiz. IX).

Data di luogo Bari.
Rogatario Bisantius cler. et not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,77, largh. 0,30. Corrosa in parecchi punti.
Scrittura Corsiva.
Contenuto *Archontissa, f. Armodocti*, di Taranto, vedova di *Mosesi clerico armeno*, viene ad un accordo col figliastro *Andrea* figlio di *Mosesi*, per i diritti che essa vantava sulla quarta parte de' beni del marito e su un credito di dodici soldi, che al medesimo avea imprestati.
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi. quinquagesimo secundo anno imperii domini Basilii et domini Constantini mense octubrio nona indictione. brebe factum a me mulier nomine Archontissa f. hominis nomine Armodocti nativa de civitate Taranto, relicta que sum Mosesi clerico armeno f. Crista . . . . . de civitate Bari. qualiter una cum Silvestro ecprosopo parente et advocatore meo et Leo veridico germano meo mecum astantibus . . . . . convenientie cum Andrea filiastro meo f. nominati Mosesi clerici qui fuit vir meus. et cum . . . . . filii Andree, presentiam Romualdi clericus et iudex et testium novilium subscriptorum, astante ibi Madelmus archidiaconus et abbas sancte varine ecclesie, de causationem quam habui cum illo per nominativo de quartam partem quam legibus ego mulier habeo in omnem rem stavilem et movilem ipsius Mosesi clerici, per morgincaph meum quem ipse Moses clericus habuit firmatum secundum legem langobardorum. nec non et de solidi duodecim quos ego mulier prestitum habui ipsius Mosesi clerici viri mei, secundum continentiam de brebe meo ex ipso prestito, reddendum illos nobis. sed postquam ipso brebe de prestito ipso erat iam de annos septimo decimo. et ipse vir meus pater eius erat mortuus, dicebat ipse Andreas filiaster meus, deliberatos habuisset mihi *(sic)* ipse genitor eius solidi ipsi. et ingeniose atque colludiose brebe ipso facto fuisset. et fui parata firmando illi ipsum predictum brebe secundum legem langobardorum, et ille solidi ipsi nobis reddendum. de qua contentione venimus cum illo ad finem. Ut nec brebe ipso ei firmarem. nec solidi ipsi ille nobis daret. statuimus inter nos et illum, ut ego a parte mea dimitterem ipsi duodecim solidi de ipso brebe meo ex ipso prestito, et ille a parte sua dimitteret quartam partem quam legibus habuit pertinentem . . . . . viri mei pro parte matris sue que fuit anteriorem uxorem illius. Et ipsa quarta mea per ipsum morgincaph meum . . . . . dum taliter inter nos et illum convenit. Ita et fecimus de presente ipse Andreas filiastro meo bona sua voluntate per fustem dedit atque tradidit michi pro ipsa quarta mea de casis et casilis et curte de intus hac civitate que fuerunt ipsius Mosesi clerici patris eius. In primis uno casile paleario fundamentato, quomodo est paleario ipso usque in pariete de casa ipsius Andree que est a pars septemtrionis. et in alia parte contra meridie vadit palearo *(sic)* ipso cum aliquanta terrula vacua in capite de ipso palearo, usque in quinque pedes et semisse quibus de terrula ipsa serbavit sibi ipse Andreas, ad pedem supradicti Symeonis. et vadit ipsa mensura illius ex ipsi quinque pedes et semisse, usque in pariete proprio de curticella Meli f. Fasanis. et ubi in terrula ipsa est fundatum puteo vivo da aqua. ut det ille per mensuram de ipsa terrula sua ex ipsi pedes, et ego de ipsa terrula mea aliud tantum mittendum et faciendum inter me et illum parietem communem cum omne stipendium communem. Claudendum inter me et illum recte ipso pariete, ut ferat in medio buccale ex ipso puteo et puteo ipso semper sit communem inter me et illum implendum ille a parte sua et ego a parte mea quando voluerimus die et nocte et fuerit nobis et illi necesse. Et dilatat paleario isto erga casa ipsius Andree foras ipsa casa eius in pars de andito et trasito et exito commune nostro et illius et de curte nepotum Amati f. Musceli per exiente trasito et exito ipso nobis et illius, usque via puplica que est ante eclesia *(sic)* nostra sancti Georgii, quomodo est paleario ipso cum hostia sua cum tectumina sua, et cum omnia infro se habentem cum iamdicta terrula quam claudere debemus da ipso puteo ut diximus supra. Ita vero ut si aliquando fecerimus casam in paleario ipso exceptamus ipsa quarta de casa . . . . . quantum continet ipso paleario nostro ut cadat gutta ipsa in andito commune nostro . . . . . casa illius et habeamus potestatem rec[umbere] . . . nos in pariete ex ipsa casa eius quantum comprehendet de eo ipso paleario nostro. et claudamus nos cum illo uno ostio quod apertus esse videtur modo et intrat ostio ipso in subpinno ipsius Andree. cum petre et luto ostio ipso claudamus, et non illum aliquando aperire queramus, nec nullam rupturam in parte illius

omeđen na mjestu koje se zove Kretacio, poimence taj vinograd koji nazivamo . . . na jugu, gdje stoji jedna maslina enseta(?) koju nam je predao zajedno sa pomenutim vinogradom, sa prolazom i izlazom i sve što se u njemu nalazi, sa četvrtinom palmenta(?) i pile(?) i mankana(?) i okolni prostor što je, čini se, sagrađeno na tromeđi njegova tri vinograda koje je za sebe sačuvao. Pa ipak mi je predao četvrti dio malog ograđenog prostora sa maslinama i ogradom i sve što je čini se tu bilo, u mjestu Celije, koje je u blizini crkve Svetog Pankracija . . . sa ovim granicama: sa jedne strane (graniči se) sa antičkim putem; sa druge strane graniči se sa zidom na jugu, udolinom Kalopetra de Garaguzi; sa treće i četvrte strane vinogradi toga Andreje, koji se nalaze izvan te udoline, gde se nalazi Cisterna koja dolazi meni, a ta Cisterna ulazi u samu udolinu i ide samim rubom sve do pomenutog antičkog puta, gdje stoje one dvije masline, jedna je moja, a druga je njegova. Ponovo je je meni predao četvrtinu, no kako bi se napravila granica, trećinu svoga dvorišta na onom mjestu Celije, dakle, crkva Svetog Maura, tako da je ono dvorište sa kasilom(?) i maslinama i jabukama i sve što se u njemu nalazi . . . što smo rekli sa onim što se nalazi ispod i iznad sa prolazima i izlazima i sa svim što se u njoj sadrži da sve to imam ja i nasljednici moji od svega što mi je predao . . . . u vlasništvo i prema tome sa pravom da mi svim tim raspolažemo onako kako nam bude volja bez ponovnog traženja i protivljenja njegovog, ili njegovih nasljednika da nam ispuni kao što je gore rečeno. I kao što je rečeno, ni zbog četvrtine svoje majke niti zbog bilo koje druge svrhe iz tog razloga neće se sa nama suditi, niti razdiobu zahtijevati, niti bilo šta od nas uzeti. I od sada ja Arhontisa . . . . . i sa pomenutim advokatom sastavila sam ovaj svoj ugovor u kome se sadrže i onih dvanaest zlatnika koje sam na dar dobila što . . . sam imala od toga Mojsija sveštenika, njegovog oca. Ovaj ugovor napisan je rukom Petra bilježnika, ovjeren je od sudije Petra i ostalih svjedoka, a sklopljeni ugovor poslala sam istome Andreji, svome pastorku. A što se tiče onih zlatnika, nećemo ih nikada tražiti od njega. A što se tiče ostalog što on posjeduje unutar i izvan grada, a što je dobio od svoga oca, moga muža, nećemo više tražiti da nam se preda četvrtina, osim od one pomenute crkve Svetog Đorđa, od njene bašte i od popločanog natkrivenog trema koji je uz samu crkvu i od dvije orte(?) od vinogradâ koji su u mjestu Kaziliole, dakle livade Gaudija sina Gregorijevog da nam, kada nam bude volja, preda na osnovu toga našu četvtinu, da je posjedujemo u svom vlasništvu kao i ono što nam je predao sada, tako, naime, da od već pomenutog bunara pitke vode taj Andreja počne da ispunjava (svoju obavezu) od dijela onog supinula po onoj zemlji gdje će se zidati kuća i da istih pet i po stopa od svog zemljišta koje su dakle već dvorištance pomenutog Mela sina Fazanovog; i to kao što je rečeno, da učinimo isto između sebe od onog stavila(?). Ko poslije ovoga među nama . . . . . podijelili smo se i predao nam je na gore rečeni način i po gore rečenom redosljedu. Svojom dobrom voljom taj Andreja, moj pastorak sa pomenutim . . . . i advokatom svojim dao je garanciju meni, Arhontisi, svojoj maćehi i advokatu i bratu mome i . . . . . sin Petra kalciolarija(?), našeg susjeda. Na taj način da ako se on, ili njegovi nasljednici usprotive ili protivurječe predavanju i razgraničavanju, a isto tako i meni i mojim nasljednicima, ili . . . . . sve kao što smo gore rekli i ako nam ne budu dali četvrtinu od pomenute crkve i . . . . . od kuće, sa svim što se unutra sadrži kada bude naša volja i pošalju nas . . . . . bilo kakvim spletkama lično, ili preko nekog zastupnika i ne bude branio ovo predavanje . . . . . svoga oca i započnu sa nama spor. Obavezao je sebe i svoje nasljednike da se slažu sa nama i našim nasljednicima a od onih koji preko nas iz istog razloga imaju dvadeset Konstantinovih zlatnika i još dvadeset u kraljevskim, i neka ćute pred nama zauvijek; i neka ispune i neka nas brane kao što je gore rečeno. A na taj način taj zastupnik nam je pružio jemstvo da on i njegovi nasljednici bez dvoumljenja garantuju cjelokupnom svojom imovinom zakonitom i nezakonitom, sve dok ne učine da se sve ispuni onako kako je gore rečeno. A ovaj ugovor napisao sam ja, Bizancije, klerik i bilježnik u pomenutom gradu Bariju i ovjerio.

faciemus volendum aspicere in parte illius et quante planke et lignamina fuerint de ipso suppinno, daret nobis integram medietatem sic tamen ut si aliquando ipse Andreas venerit ad faciendum casam retro ipso paleario nostro in sortione sua. dimittat inter ipsa casa sua et ipso paleario nostro, stricta larga pedes duos, ad pedem supradicti Simeonis. ubi cadant ambo ipse gutte, nostra et illius. et ipsi duo pedes quos dimiserit pro ipsa stricta, largefaciat eos in pars de viridiario commune nostro et illius quod tenet modo ipsa ecclesia nostra. et gutta faciat a pars de ipso viridiario. tantum rupturam nullam in pariete ipso faciat a pars de ipso viridiario. que est ipsa sortio eius ubi casam ipsam facere debet, quomodo est in latitudo ab angulare de casa illius a pars de ipso viridiario usque in pariete de ipso paleario nostro et in longitudo vadit in pars meridie usque in pariete de casa et curte nominati Meli f. Fasani et proinde . . . . . si casam ibi fecerit. dimittat stricta ipsa inter . . . . . lata ipsi duobus pedibus et restauret se de ipsa stricta in pars de ipso viridiario ut supradiximus. et in ipsa ca . . . . . que modo habet, non possit ostium aut fenestram aperire in pars de ipso viridiario sicut nec modo . . . . . ded . . . . . dain . . . . . per hanc convenientiam una vinea adlimitata que est ubi vocatur Cretacio. per nominativo ipsa vinea que vocamus da . . . a pars meridie. ubi stat una oliva enseta que tradidit nobis cum iamdicta vinea. cum trasito et exsito suo et omnia infro se habente. cum quartam partem de palmento et pila et mancano et platea eius que videntur esse edificatum in capite de tres vinee eius que reserbavit sibi. Nec non et tradidit michi in quarta una clausurella cum olive et termiti et omnia que esse videntur in ea in loco Celie propinquo ecclesia Sancti Pancratii . . . per os fines. prima parte via antica a media ipsa via. de secunda parte a medio pariete a meridie, clausuria Calopetri de Garagusi. de tertia et quarta parte vineali ipsius Andree qui sunt foras ista clausurella, ubi est cisterna que venit michi, et intrat cisterna ipsa in clausurella ipsa. et vadit fine ista usque in iamdicta via antica ubi stant due ensete olive, una est mea et una est illius. Iterum tradidit michi in quarta, finem faciendum, tertiam partem de una curte sua in ipso loco Celie, erga ecclesia sancti Mauri. sicut est curte ipsa cum casile et olive et poma. et omnia que esse videntur in ea . . . ec quod diximus cum inferius superiusque suis. cum trasitis et exsitis suis. et cum omnia infro se habente pertinente illi de parte sua habendum ego et eredes meos ec omnia que tradidit . . . . trasactive in potestate nostra faciendum exinde omnia que fuerit voluntas nostra sine requisitione et contradictione sua et de heredibus eius adimplendum nobis ut supra dictum est. Et ut dictum est, non pro quarta matris sue nec pro quocumque ingenio nobiscum iam exinde causare aut sortionem querere vel aliquid nobis tollere. Et de presente ego Archontissa . . . . . et cum predicto advocatore meo capsavi ipso brebe meo qui fuit continentem ex ipsi duodecim solidi de prestito quod . . . . . habui ad ipso Moses clerico patre eius viro meo. scripto brebe ipso per manum Petri notarii, testatum in eo Petrus Iudex et alios testes et capsatum brebe ipsum misi apud eundem Andream fi-

Ja, to jest Madelm arhiđakon i opat svete Barijske crkve.
Ja, to jest Romuald klerik i sudija.
Amat, potpisao sam se kao svjedok.
Ja Romualdo sin Parda, protospatarija.

liastrum meum. Ut iam de solidi ipsi, nullam càlumniam mittamus illi aut queramus quodcumque. Et de rebus eius alia de intus et foris pertinentem ei de patre suo viro meo, non abeamus potestatem amplius querere dandum nobis exinde, quartam nisi de ipsa iamdicta ecclesia sancti Georgii. et de viridiario eius et de uno applicto terraneo cooperto ad planke, coniuncto cum eadem ecclesia, et de duo ortas de vinee que sunt in loco Casiliole erga pastine Gaudii f. Gregorii ut quando nostra voluntas fuerit det nobis exinde ipsa quarta nostra. habendum ad proprietatem nostram sicut et illud quod tradidit nobis modo. ita namque ut ab ipso iamdicto puteo vivo da aqua, intret ipse Andreas ad implendum per propria causa sua a pars de ipso suppinulo per ipsa terra sua ubi ipsa casa facere debet et per ipsi quinque pedes et semisse terrula sua qui sunt ergo curticella nominati Meli f. Fasanis. hoc autem ut dictum est, fecimus inter nos de ipso stavile. Qui postquam talia inter nos . . . . . divisimus et nobis tradidit in supradicta ratione et ordine. bona sua voluntate ipse Andreas filiaster meus cum predicto . . . . . et advocatore suo guadium dedit michi Archontisse matrine sue et ipsorum advocatori et fratris meo et . . . . . tium f. Petri calciolarii vicinum nostrum. Eo tinore ut si ille aut heredes suos contrare seu contradicere traditio et finitio ista michi et meis heredibus vel cui . . . . . omnia ut superius diximus et non dederint nobis quartam partem de iamdicta ecclesia et appli . . . . . nee de casaliole. cum omnia infro se habente quando fuerit nostra voluntas et miserint nos . . . . . tationem quocumque ingenio per se aut per summissam personam aliam et non defensaverint traditio ista . . . . . nimina patris sui si miserint nos exinde quascumque per aliquam contentionem. Obligabit se et suos heredes componere nobis nostrisque heredibus et illorum qui per nos de causa ipsam habuerint solidi constantini viginti, et alii viginti solidi in domnico. et taciti maneant apud nos exinde semper. atque adimpleant et defendant nos sicut superius est dictum. Et in eo tinore ipse mediator licentiam nobis tribuit se et suos heredes pignerare per omnia sua causa legitima et inlegitima sine calumnia donec faciant et adimpleant per omnia ut supra legitur. Et hunc brebe scripsi ego Bisantius clericus et notarius in predicta civitate Bari et interfui.

† Ego qs. Madelmus archidiaconus et abbas sancte varine ecclesie.

† Ego qs. Romualdus clericus et iudex.

† Αματος μαρτης υπεγραψα (1).

† Ego Romualdus f. Pardi protospatharii.

(1) In maiuscola.

Ljeta Gospodnjeg 1012. avgust:
X indikcije: Bizanti prvi protonotar grada Barija*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista, pedeset i treće godine vladavine gospodara Vasilija i gospodara Konstantina, mjeseca avgusta, desete indikcije, ugovorom sačinjenim od mene Amorusa subđakona, koji sam hvala Bogu punoletan, sina Amorusa klerika iz grada Barija, kako bih se u prisustvu uglednih potpisanih svjedoka sačinio ugovor sa Hijeronimom, svojim stricem, koji je bio brat moga oca. A on je ovim ugovorom meni dao garanciju, kao i ja njemu, a on je kao posrednika postavio meni, kao i ja njemu, Boka, sina Ahanovog iz mesta Celije, i stanovnika ovoga grada Barija. I to tako da sastavimo on i mi oba dijela i da podijelimo te naše kuće iz ovoga grada Barija koje imamo zajedničke, kako bi on podijelio te kuće, načinivši onda dva dijela. Na osnovu toga da ja uzmem sebi jedan dio koji sebi budem izabrao prema njegovoj podjeli i da isti dio ja posjedujem, a drugi, koji bude preostao, da on ima za sebe, čineći tako između sebe ugovor kako je običaj ovoga grada, kao što dolikuje. I ako slučajno nekada neko podigne protiv mene ili njega tužbe oko djelova, ili samo zbog mog dijela, ili samo zbog njegovog dijela, da se mi obojica udružimo i da se borimo i čak usudimo da budemo u opasnosti. A ako bude potrebno da podnesemo prigovor i ako se bude moralo dati da obojica podjednako damo da istu opasnost i kolika god bude kazna, da je podjednako dijelimo. I ako tako učiniti i ispuniti ne bude htio on i njegovi nasljednici meni i mojim nasljednicima u svemu kako se gore kaže, pa nas natjera da se sporimo, dvadeset dukata kazne biće dužan da nam plati. I protiv volje učine i ispune u svemu kako je gore rečeno. Stoga je taj posrednik nama pružio jemstvo da će on i njegovi nasljednici dati u zalog svu svoju legitimnu i nelegitimnu imovinu bez otezanja. A ovaj ugovor napisao sam ja Bizancije, klerik i prvi protonotarije u pomenutom gradu Bari, i ovjerio.[364]

* CD Barese, vol. 4, col. 25.
[364] Na dokumentu nedostaju potpisi.

CODICE DIPLOMATICO BARESE

N. 12. A. D. 1012. (agosto, Indiz. X).

Data di luogo Bari
Rogatario Bisantius cler. et protonot.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,28 1|2, largh. 0,17.
Scrittura Corsiva, un po' sbiadita.
Contenuto *Amorusus subdiac. f. Amorusi cler.* di Bari divide alcune case con suo zio *Hieronimus.*
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi. Quinquagesimo tertio anno imperii domini Basilii et domini Costantini. mense augusto decima indictione. brebe facto a me Amorusi subdiacono qui dei laude sum de legitima etate f. Amorusi clerici de civitate Bari. qualiter ante presentiam novilium subscriptorum testium iuncxi me per convenientiam cum Hieronimo barbano meo qui fuit frater ipsius patris mei. Et per ipsam convenientiam guadium michi dedit ille et ego ei. et mediatorem ille posuit michi et ego illi Boccum f. Achanis de loco Celie. et commorator in hac civitate Bari. Eo tinore. Ut iungamus nos et illum ambe partes et dividamus ipse case nostre de hac civitate Bari que habemus communes. dividendum ille case ipse. et faciendo exinde due partes. Et primus exinde lebem michi unam partem qualem michi delegero secundum eius divisionem et habeam michi partem ipsam. et alteram que remanserit habeat sibi. faciendo exinde inter nos brebe ut est consuetudo istius civitatis ut decet. Et si fortasse quandocumque surrexerit a quocumque michi aut illi contentiones de sortes ipsas aut de sola mea sorte aut de sorte eius sola ut iungamus nos ambo simul. et contendemus. et audemus et periculemus. Et si necesse fuerit interpellemus. et si est ad dare. ut ambo per pariter demus ut ipsum periculum et quantum damnum exinde habuerimus equaliter sit. Et si taliter facere et adimplere noluerit ille et illius heredes michi et meis heredibus per omnia ut supra legitur, et per causationem aut ad legem nos exinde intrare fecerint. viginti solidi pena. nobis componere placitabit. Et per invitis facerent et adimplerent per omnia ut legitur supra. Unde ipse mediator licentiam nobis tribuit se et suos heredes pignerare per omnia pignera legitima et inlegitima sine calumnia. Et hunc brebe scripsi ego Bisantius clericus et protonotarius intus predicta civitate Bari et interfui (1).

(1) La pergamena fu tagliata d. p., perciò mancano le sottoscrizioni.

Ljeta Gospodnjeg 1021. maj:
IV indikcije: Carski topoterit Bizanti*

U ime Gospoda našeg Isusa Hrista. Šezdeset druge godine vladavine našeg gospodara Vasilija i gospodara Konstantina, mjeseca maja, četvrte indikcije. Ja, Leon, sin Musanda, carskog sudije grada Barija. Pošto sam u prisustvu gospodina . . . . . i gospodina Bizancija carskog topoterita i drugih uglednih potpisanih svjedoka, stupio sam u dobar dogovor sa Majom, mojim rođakom, Majonovim (?) sinom, i podijelili smo među sobom nepokretnosti od zemalja koje smo imali u zajedničkom vlasništvu kod mjesta Vulpiklana u polju u močvari i dao sam mu i predao mu u cjelosti kao jedan komad zemlje koja je . . . . . močvara na samom obronku i na zapadnoj strani; i u toj močvari sam mu predao četvrtinu zemlje na jugu, koju sam mu i predao i drugi komad zemlje na sjeveru. Isto tako sam mu predao jedan pojas zemlje . . . . . ta zemlja . . . . . smo rekli jedan komad zemlje kao što je od samog znaka na jugu. A on je predao meni . . . . . u samoj močvari na sjeveru, kao i drugu četvrtinu zemlje dao mi je na jugu . . . . . jedan mali pojas (zemlje) koji ide na sjeveru sve do zajedničkog zida naših i . . . . Plankatona. I to kao gore sam mu dao u udio kao što piše gore ima . . . . . ranije rekli, a pomenuti komad zemlje koji je iznad same močvare na istom obronku na zapadu prva međa od srednjeg fiksiranog kamena međaša nalazi se sama pomenuta zemlja kao što meni dolazi u udio na jugu, druga međa od sredine zida nalazi se šumom obraslo zemljište . . . . . ; treća međa je onaj kamenolom de Vitekte. Četvrta međa je kod serona(?) . . . . . (ream?) . . . . . zajednički. I međe kažemo a sama četvrtina one močvare; prva međa od srednjeg kamena međaša na sjeveru se nalazi sama četvrtina zemlje kako meni dolazi u udio; druga međa od srednjeg kamena međaša prema istoku je ponovo zemlja da dođe meni u udio; treća međa od graničnog zida zemlje samog Majona da pripadne njemu po pravu. Četvrta međa na zapadu je onaj zajednički seron(?); međe govorimo a to je druga četvrtina zemlje; prva i druga međa na zapadu i jugu čine zemlju koja meni dolazi u udio. Treća međa od kamena međaša na zapad ponovo je četvrtina zemlje da meni dođe u udio. Četvrta međa je zid gdje počinje zemlja Dorota i Plankatona; govorimo međa a to je onaj pojas šume kako je na početku te zemlje; prva međa je zid kojim se graniči zemlja Jovana Barbuta prema . . . . . druga međa zida kojim se prema jugu graniči zemlja u posjedu onoga Majona. Treća međa od kamena međaša prema . . . . . kako meni dolazi u udio. Četvrtu među predstavlja zid odakle počinje zemlja Plankatona i Dorota. Unutar ovih međa dao sam i predao sve ovo da se prepiše u udio pomenutom Majonu, da ga ima i posjeduje on i njegovi nasljednici i da sa tim čini sve što bude želio bez bilo kakvog protivljenja sa naše strane i strane naših nasljednika i da sve to posjeduje uvijek zajedno sa girom(?) i tornatorijem(?), prolazima i izlazima i svim što je gore i dolje i sa svim što se nalazi unutar . . . . . gospodarica Legnita unuka(?) naša; da uvijek imaju pravo on i njegovi nasljednici sami dva svoja drveta da njeguju za svoga vremena da ih sakupe i izvade i da čine sve što budu željeli; (bez ikakvog protivljenja) od strane Egina našeg strica je meni dao osamnaest termiti(?) insetati(?) koji se nalaze na njegovom dijelu kao što se kaže u mom ugovoru. Stoga pošto je meni predato sve ovo kako je već rečeno, ja, Leon, ... garanciju sam dao tebi Majonu i kao posrednika sam tebi postavio Mela sina Kaloleonovog. I to tako da . . . . . ni ja ni naši nasljednici . . . . . može . . . . . to vratiti . . . . . kada ni tvojim nasljednicima ni bilo kome od vas da u bilo koju svrhu ja i moji nasljednici tebi i tvojim nasljednicima od svega što je gore rečeno. Da na dijelu . . . . . predali smo od svih ljudi koji bi se za naš dio sa vama sudili ili tražili da nešto izvuku od svega što je gore spomenuto i što je kao svoj

* CD Barese, vol. 4, col. 30.

N. 15. A. D. 1021. (maggio, Indiz. IV).

Data di luogo Bari.
Rogatario Urso diac. et not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,(illegible), largh. 0,26. In pessima condizione.
Scrittura Corsiva con molti elementi minuscoli. Appena visibile.
Contenuto Divisione di alcuni beni rustici, posti *in loco Vulpiclano*, tra' due cugini *Leo f. Musandi imper. critis* e *Maio f. Maioni.*
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri (illegible) christi. Sexagesimo secundo anno imperii domini Basilii et domini Constantini mense maii quarta indictione. Ego Leo f. Musandi imperialis criti de civitate Vari. Qualiter ante presentiam domini . . . . . et domini Visantio imperiali topoteritis. aliorum novilium subscriptorum testium iniunxi me in bonam convenientiam cum Maio consobrino meo f. Maioni. et divisimus inter nos rebus stabilibus de terris quod communiter abuimus in loco Vulpiclano foras in ipsa lama. et per fustem dedi et tradidi in sorte ei una pecia de terra que est . . . . . lama in ipso plaio. et in pars occidentis. et in ipsa lama tradidi ei una quatra de terra in pars meridiei quam et tradidi ei alia pecia de terra in pars septemtrionis. Item tradidi ei una corigia de terra si . . . . . in pars oriente in capite de tote iste terre. et ipse Maio dedit et tradidit in sorte mea de ipsa terra de . . . . . xi(illegible) una pecia de terra sicut est ab ipse signaide in pars meridiei. Et tradidit michi . . . . . in ipsa lama in pars septemtrionis. quam et alia quatra de terra dedit michi in pars meridie os . . . . . unam corigiolo qui vadit in pars septemtrionis usque in pariete communes nostrum et . . . . . Plankatoni. Et illut ut supra ego ei dedi et tradidi in sorte ei ut legitur supra abet fi . . . . . ante dicimus at iamdicta pecia de terra que est supra ipsa lama in ipso plaio in pars occidentis primus finis a medie signaide petre ficte est ipsa iamdicta terra ut michi venit in sorte in pars meridie. secundo finis a medie pariete est terra silvosa . . . . . o. tertius finis est ipsa carrara de Vitecte. Quartus finis ipso serrone . . . . . ream . . . . . communis. Et fines dicimus at ipsa quatra (illegible) ipsa lama. prima finis a medie signaide in pars septemtrionis est ipsa quatra de terra ut michi venit in sorte. secunda finis a medie signaide

udio imao. I tim garancijama . . . . . i dijelom predavanja . . . . . međe od svega što je kao udio imao doći . . . . . dio Egina našeg strica kao što su gore pomenuti . . . . . primili smo od stavke do stavke da zauvijek ostajemo pri tome i pri ovom ugovoru od stavke do stavke mi i naši nasljednici. A ako ja i moji nasljednici sa tobom i tvojim nasljednicima budemo željeli ikada i ako ovaj ugovor od nas, ili naših zastupnika prekršimo ili protivurječimo, ili ako ne budemo u svemu branili vas, u svemu kao što se gore navodi. Obavezujem sebe i svoje nasljednike na plaćanje tebi i tvojim nasljednicima pedeset zlatnika i pedeset kraljevskih i ukoliko protiv volje da činimo . . . . . kao što gore piše. A za . . . . . je napisano . . . . . dao je garanciju da daje kao zalog on i njegovi nasljednici u svemu nelegalne i legalne prihode. A dokument podijele na gore rečeni način zauvijek neka bude neprikosnoven. Taj dokument zatražio sam od tebe Ursona đakona i bilježnika da napišeš u gradu Bari, a ti si i ovjerio.

. . . . . .
Ja Bizancije carski topoterit
Petar (potpisao sam se kao svjedok)
. . . . . kao svjedok sam se potpisao.

a pars orientis est iterum terra ut michi venit in sorte. tertia finis a medio pariete terre ipsius Maioni ut ei pertinet pro vicaria. Quarta finis a pars occidentis est ipso serrone commune. fines dicimus at alia quatra de terra. prima et secunda finis a pars occidentis et meridie est terra que michi venit in sorte. Tertia finis a medie signaide a pars occidentis iterum quatra de terra ut michi venit in sorte. Quarta finis a medio pariete a pars septemtrionis est terra Dorotthi et Plancatoni. finem dicimus at ipsa corigia silvosa ut est in caput de iste terre. prima finis a medio pariete terra Iohanni barbuto a pars . . . . . secunda finis a medio pariete a pars meridie est terra propria ipsius Maionis. Tertia finis a medie signaide a pars . . . . . ut michi venit in sorte. Quarta finis a medio pariete terra Plankatoni et de Dorotthi. Infra os autem finis dedi et tradidi ec homnia ut prelegitur iamdictum Maionem in sorte. abendum et possidendum ille et suos heredes et faciendum omnia ut boluerit sine omni contrarietate nostra et de heredum nostrorum et abendum semper una cum gira et tornatoria sua trasitis et exsitis suis et tota cum inferius superiusque suis et cum omnia infro se abentes . . . . . domina Legnita nepoti nostra. ut semper abeant potestatem ille et eius heredes ipsi duo arbori sui cultandum et intrandum in illis tempore suo colligendum et remundandum et faciendum omnia ut boluerit. [sine ulla contradictione] a pars Egini barbano nostro dedit in sorte michi decem et octo termiti insetati stantes in ipsa sorte eius ut brebe meum continet. Unde post tradita est a me hec omnia ut prelegitur. ego Leo bi . . . . . e guadium tivi Maioni dedi et mediatorem tivi posui Mele f. Caloleonis. Eo tinore ut . . . . . nec ego nec heredes nostri . . . . . potest . . . . . ista retornare . . . . . quando tivi nec at tuos heredes nec aliquit vobis de illut subtraere pro quibuscumque ingeniis ego et heredes meos tivi et tuis heredibus de omnia quod superius legitur. Ut in sorte . . . . . tradidimus da omnibus ominibus qui pro parte nostra vobiscum causare aut aliquit suptraere quesierit de quantum superius nominatum est et quod in sortem receputum ille abuit. Et per ista guadia . . . . . gatione et sorte traditionis . . . . . fines de omnia quanta sortem abuerat venire v. . . . . pars Egini barbano nostro ut supra nominati . . . . . recepti abemus de parte in parte ut semper maneamus in finem et convenientia ista de parte in parte nos et heredes nostros. Quod si ego et heredes meos tecum et cum tuis heredibus causare voluerimus aliquando et convenientia ista rumpere et contradicere per nos et missos nostros. seu si non defensaberimus vos de omnium sicut superius legitur. obligo me et meos heredes componere tivi et tuis heredibus solidos quinquaginta et quinquaginta in domnico et pro invitis faciamus . . . . . ut legitur supra. Et per . . . . . .

. . . . . .

est scriptum . . . . . redibus dedit licentiam pignerare se et suos heredes per omnia legitima et inlegitima pignera quocumque. Et carta divisionis in supradicta ratione omni tempore sit firma. Quam te Ursonem diaconum atque notarium scribere rogavimus intus civitate Vari qui et interfuit.

† . . . . . .

† Ego Bisantius Imperialis topoteritis.

† Πετρος [μαρτυς ὑπεγραψα].

† . . . . . μαρτυρον ὑπεγραψα.

Ljeta Gospodnjeg 1025. juni:
VIII indikcije: Bizanti, arhiepiskop Barija, dobija insignacije Monte Kasina*

Jovan episkop, sluga slugu Božijih. Visokopoštovanom našem sabratu i našem duhovnom bratu Bizanciju, arhiepiskopu do kraja njegovog života. Apostolskom upravljanju dolikuje da dobronamjernim saosjećanjem pritekne u pomoć onima koji imaju čvrstu vjeru i od srca pružiti podršku onima koji se posvećenošću uzavrelog srca mole. Zbog toga se, naime, na nebesima najprije dobija prva nagrada od Boga, stvoritelja svega, kada izvrsna i poštovanja dostojna mjesta mogu postati bolja, kada su nepokolebljivo postojana i dobro uređena. Pošto si dakle tražio od nas da zbog tvog dragog bratstva i velikog poštovanja prema tebi dopustimo i potvrdimo tokom svih dana tvoga života pomenutu arhiepiskopiju svete Kanuzinske crkve, sa svim što uz nju ide ili joj pripada. To znači dvanaest episkopija, upravo onako kako je u stara vremena, to jest u vrijeme naših prethodnika svetog pomena određeno, da arhiepiskop ima dvanaest episkopa njemu podređenih. Stoga sada izlazimo u susret pravednim zahtjevima molilaca, da i vama, pomenutom Bizanciju, anđeoskom arhiepiskopu dodijelimo pomenutu svetu Kanuzijsku crkvu sa svim gradovima i kastelima. A to su: Kanuzije, Bari, Medunio, Juvenacio, Melfi, Rubo, Trane, Kani, Menerbino, Akvatekta, Monte Meloni, Labelotatum, Cisterne, Bitalbe, Salpi, Kupersano, Puliniano, isto tako i Ekatera i ostale gradove i kastra koji se uz nju, ili nešto dalje nalaze, sve dok se ne ispuni dvanaest episkopija. I potvrđujemo vam sva imanja i kuće, zajedno (sa pomoćnim zgrada) ma i čokotima, slugama i sluškinjama, zajedno sa posjedima i velikoposjednicima, zajedno sa lukama, brdima, brežuljcima i ravnicama i livadama, zajedno sa narodom, to jest crkvama, zajedno sa njihovim grobljima i kapelama, kao i sa manastirima muškim i ženskim, (kako grčkim tako i) latinskim. Sa svim crkvenim redovima, đakonima, subđakonima, lektorima, prezviterima i cjelokupnim (klerom sa cje)lokupnim prihodima i imovinom, sakralnom i nesakralnom i sa svim što se može reći i (imenovati) uopšte sa svim što im pripada od teritorije Apulije. Osim toga, dodjeljujemo ti, i na osnovu autoriteta prvih među bla-ženim apostolima Petra i Pavla, i na osnovu našeg autoriteta, jer smo mi njihovi nasljednici, pravo na to da se tokom svih dana svoga života služiš paliumom i da zaređuješ episkope sa svom smjernošću i poštovanjem, jer takva i tolika pastirska dužnost, ako se obavlja bez unutrašnje budnosti pada više kao teret, nego čast, dakako, onome ko se stara o svome, ako se nije prethodno postarao o spasenju drugog. Ovim sada ukratko rečenim najdraži i najhristoljubiviji, budi u svemu dobar, budi za ugled svima koji te gledaju ili slušaju, a ti hodi zemljom slijedeći stope svetih, kako bi zaslužio da na nebesima budeš u njihovom društvu. A to ćeš postići ako gore opisanu arhiepiskopiju svojim rukama njeguješ upotrebom palijuma, i ako se koristiš apostolskim autoritetom, od današnjeg dana, osme indikcije, tokom svih dana svoga života dodjeljujemo ti i potvrđujemo da ovom arhiepiskopijom upravljaš i da je posjeduješ i da svim tim vladaš i gospodariš sa strahom Božijim, tako da se nijedan patricije, katapan, ekskubit, ili bilo ko bez obzira na titulu i carsko dostojanstvo, ne usudi ili drzne da ti sudi, prigovara, ili da te zbog bilo čega uznemirava. Isto tako da se nijedan klerik, ni laik, ni bilo koji čovjek, ne usudi, ili drzne, isto tako bilo kakvu smetnju da čini ili da ti se suprotstavlja. Biće, dakako, podvrgnuti apostolskoj kazni i pod prijetnjom suda Božijeg i biće pod prijetnjom anateme tako da se nikada niko od naših nasljednika pontifika, ili kraljeva i careva, ili bilo ko velike ili male vlasti, ne usudi da ukine, ili umanji ovo što je od nas utvrđeno i određeno. Ako bi pak neko, u što ne vjerujemo, lakoumnom drskošću protiv ove naše apostolske privilegije ustao, neka zna, ako se ne prizove pameti, da je vezan lancem anateme voljom svemogućeg Boga i na

* CD Barese, vol. 1, col. 21.

N. 13. A. D. 1025 (giugno, Indiz. VIII).

Data di luogo Roma.

Rogatario Roggerius not. region. et scriniar. s. Rom. eccl.

Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,35 1[2, largh. 0,21: scritta anche a tergo per cm. 11. Ha uno strappo nel l. s., ed è macchiata qua e là dall'umidità.

Scrittura (*V. osservazioni particolari*). Dalla parte recto a un certo punto si restringe, per ritornar larga, come prima, a tergo.

Contenuto Bolla di Giovanni XIX papa, con la quale concede l'autorità arcivescovile su Canosa e sulle chiese suffraganee a Bisanzio.

Bibliografia Lombardi F., *Compendio cronologico delle vite degli arcivescovi baresi* (Napoli, 1697), pag. 16-18; Ughelli F., *Italia Sacra:* vol. VII, *Barenses archiepiscopi* (V. *Bisantius*); Di Meo Ales., *Annali critico-diplomatici del Regno di Napoli* (Napoli, 1802), an. 1025, n. 4; Assemani G. S., *De rebus Neapolitanis et Siculis*, t. III, cap. 16, pag. 561; Tortora Aug. A., *Relatio status s. primatialis eccl. canusinae* (Roma, 1758), pag. 143 e s. e 323; Garruba Mich., *Serie critica de' sacri Pastori baresi* (Bari, 1844), pag. 103, nota 2; Jaffé Ph., *Regesta Romanorum Pontificum* (Lipsia, 1888), vol. I, pag. 515, n. 4068.

Osservazioni particolari. Questa bolla del pontefice Giovanni XIX è una copia, come si ricava, oltre che da varii altri indizii, dal tergo di essa, dove, dalla mano stessa del documento, fu scritto: *Exemplum privilegii Bisantii archiepiscopi.* **La scrittura longobarda, elegante piuttosto che no (degna quasi di un mss. calligrafico), la quale parrebbe, a prima vista, del sec. XI, io la riterrei una scrittura di riproduzione dell'epoca del Rinascimento.**

Però dubito che, se mai sia esistito l'originale di una bolla del detto pontefice all'arcivescovo Bisanzio, non fu da esso ricavata questa copia. Se per poco si confronti questa con la bolla del pontefice Alessandro II ad Andrea arcivescovo (n. 25, a. 1062), si vedrà che le sono perfettamente uguali, e che se della bolla di Alessandro trovasi in quella di Giovanni corretto qualche errore grammaticale o grafico, non mancano però degli errori grafici (*) e grammaticali (**) riprodotti.

E come (a mio parere) per la copia della bolla di Giovanni si prestò, modello fedele, anzi scrupoloso, la bolla di Alessandro, così potè dare il tipo della scrittura un'altra carta sincrona, la bolla di Giovanni arcivescovo, ad esempio, (n. 12, a. 1024). La lettera di questa bolla è una longobarda nitida, elegante (che ci fa sentire di lontano la bella minuscola), in uso allora anche nelle carte private di una qualche importanza (***). Chi accuratamente confronti la scrittura di questi documenti con quella della copia suddetta, non può del tutto escludere l'ipotesi che la prima sia stata modello per la seconda.

Da ultimo osserverò che, di regola, le copie delle carte, tanto di carattere pubblico, che di carattere privato, si redigevano qui con una certa solennità. Il giudice, un pubblico notaio, tre testimoni (almeno), dopo aver esaminato il documento *oculata fide*, lo trascrivevano e ne dichiaravano autentica la copia, corroborandola con le loro sottoscrizioni. Ond'è che, pur supponendo che il documento in parola sia una copia autentica di autentico originale, mancherebbe sempre del richiesto valore giuridico.

Iohannes episcopus servus servorum dei. Reverentissimo confratri ac nostro spirituali f. Bisantio sancte canusine ecclesie a nobis consecrato arciepiscopo (*sic*) omnibus diebus vite sue. Convenit apostolico moderamine pia religione pollentibus benibola compassione succurrere et posscentium animi alacri devotione impartire assensum. Ex hoc enim lucri potissimum primum a conditore omnium deo in sidereis arcibus prescribitur remunerationem quando egregia ac venerabilia loca ad meliora fuerint sine dubio stata perducta. Igitur quia postulasti a nobis quatinus ob tua reverentia atque amabilis fraternitas. Concederemus et confirmaremur cunctis diebus vite tue prefatum archiepiscopatum sancte canusine ecclesie, cum omnibus sibi adiacentiis vel pertinentiis. Videlicet duodecim episcopatus. Quemadmodum abolitana tempora scilicet nostris antecessoribus sancte memorie decreverunt. Ut archiepiscopos (*sic*) duodecim sub se ordinaret episcopos. Unde nunc iustis precantium votis faveamus. Ut et vobis prenominato Bisantio angelico archiepiscopo consecraremur in prephate ecclesie sancte canusine (*sic*) cum universis civitatibus et castellis. Hoc sunt Canusie. Bari. Medunio. Iuvenacio. Melfi. Rubo. Trane. Canni. Menerbino. Aquatecta. Monte Meloni. Labellotatum. Cisterne. Bitalbe. Salpi. Cupersano. Puliniano. simul et Ecatera (1) et aliarum civitatum atque castrorum sibi adiacentium vel longe lateque sibi posite donec impleatur duodecim episcopis. Atque confirmamus vobis omnes fundos et casales, una [cum casi]s et vineis. servos et ancillas. una cum massis et massariciis. atque molendi[nis. un]a

---

(*) Così *hac* per *ac*, poco solito, quasi impossibile nelle carte di cancelleria pubblica; *honeris* per *oneris*, etc.

(**) Così *utere* per *uti; consortia* per *consortio; qualibet* per *quelibet;* non ultimo poi il *pro intuitu* della copia, che corrisponde, sì, al *pio intuitu* della bolla di Alessandro, ma che eziandio attesta che chi copiava incorse appunto nell'errore, in cui tutti, anche i più pratici, incorrerebbero a prima giunta, essendo il *pio* scritto in modo, da sembrare proprio un *pro*.

(***) Così la carta a n. 14, a. 1028.

(1) Da questo punto si restringe la scrittura.

osnovu autoriteta blaženog Petra prvog od apostola i našeg i da je udaljen od Carstva Božijeg i da je u paklu u društvu sa Judom, izdajnikom Gospoda našega Isusa Hrista i sa svim bezbožnicima. A onaj ko se istakne kao zaštitnik i čuvar ove naše apostolske privilegije, naka zasluži da od Gospoda dobije blagodat blagoslova i vječni život u vjekove vjekova, amen. Napisano rukom Rodžera bilježnika regijalnog(?) i sekretara svete Rimske crkve, mjeseca juna osme indikcije. Ostajte u (dobrom) zdravlju.

cum portua montibus et collibus atque planitiis. et pratis. simulque plevibus sive [ecclesiis] cum omnibus titulis sive cappellis suis. verum et monasteriis virorum seu puellarum [tam greca quam] latina. Cum universis ordinis ecclesiasticis. diaconis. subdiaconis. lectoribus. presbiteris et omni[clero cum u]niversa predia et possessiones. cultum vel incultum. atque cum omnibus que dici et nominari [possunt?] generaliter et in integro pertinentibus. Constitutos a territorio Apulie. Preterea concedimus [et aucto]ritate beatorum apostolorum principis Petri et Pauli. et nostre simul qui eorum fungimur vicariatum quatinus licentiam habeas cunctis diebus vite tue utere pallium et episcopos consecrare cum omni humilitate atque reverentia quia tale hac tantum pastoralis officium arripere si sine interiori vigilantia perpendatur plus est honeris quam honoris. Quippe cui propria non sufficit curare. nisi et salubriter gesserit alienum. His ita breviter prelibatis nunc karissime et in christo amantissime. esto forma omni bonitate. esto forma cunctis videntibus seu audientibus imitare sanctorum (2) vestigia in terris. ut eorum consortia esse mereatis in celis. Quos vero superscriptum archiepiscopatum canusinum cum omnibus suis pertinentiis. et episcopos ipsos per manus vestras consecrandi atque usu pallei per auctoritatem apostolicam utendi. a presenti octaba indictione. omnibus diebus vite tue concedimus atque confirmamus tenendum atque dominandum et omnia cum dei timore regendum et gubernandum. Ita ut nullus patricius seu catapanus atque exubitus. vel qualiscumque honoris seu dignitatis imperialis sit audeat vel presumat diiudicare vel molestare aut inquietare de ulla re. Etiam nullus clericus nullusque laycus vel qualibet persona hominum audeat vel presumat ibidem aliqua molestia vel contraria facere (3). Statuentes quippe apostolica censura sub divini iudicii obtestatione et anathematis interdictionibus ut nullus umquam nostrorum successorum pontificum. sive regum vel imperatorum aut cuilibet magne parveque potestati audeat interdicere vel confringere hoc quod a nobis constitutum et ordinatum est. Si quis autem quod non credimus temerario ausu contra hunc nostrum apostolicum privilegium extiterit sciat se nisi resipuerit auctoritate dei omnipotentis et beati Petri apostolorum principis et nostra anathematis vinculo esse innodatum et a regno dei alienus atque cum Iuda traditore domini nostri iesu christi et omnibus impiis socius sit in infernum. Qui vero pro (*sic*) intuitu custos et observator huius nostri apostolici privilegii extiterit benedictionis gratiam vitamque eternam a domino percipere mereatur in secula seculorum amen. Scriptum per manus Roggerii notarii regionarii atque scriniarii sancte romane ecclesie mense iunio indictione octaba. [Bene] valete.

---

(2) * suorum.

(3) Le parole da *aliqua* a *facere* in rasura.

Ljeta Gospodnjeg 1028. juni:
Zavještanje članova porodice Bizanti*

Šezeset devete godine vladavine gospodara Konstantina, mjeseca juna . . . . . Mi, Bizancije, sin Martinov i Alfarada, kćerka Majonova, pošto smo muž i žena, izjavljujemo . . . . . bez sinova i kćeri smo i dok smo mirno sjedjeli i objedovali, nad nas je brzo došlo . . . . . počeli smo da mislimo kako ljudima, koji sjede i objeduju u ovom prolaznom svijetu, iznenada dolazi smrt po tuđem sudu a da ne izgovore ni riječ, i budu odnijeti iz ove svjetlosti, a ono što su stekli u ovom svijetu, stekli su sa velikom željom, drugima dopadne poslije njihove smrti, a da im oni to niijsu predali, već su strpljivi i mudri, dok smo tako mislili naše srce se uplašilo . . . . . nam je došlo. Tada smo, milošću Božijom, budući da nas je darom svoje milosti i milosrđa obdario kako bi se postarao za nas, počeli da živimo na manastirskoj zemlji. I odmah smo otišli u episkopiju grada Barija, gdje se nalazio gospodin arhiepiskop Bizantije, sa carskim sudijom Leonom, ekprozopom Leonom i ostalim uglednim ljudima koji su dolje potpisani i povjerili smo im sve ovo, želeći da već za života svoje pokretnosti, kao zavjetni dar, darivamo crkvi blažene i preslavne prisnodjeve Bogorodice Marije, koja je, kako je rečeno, episkopska, kao i četvrtinu koja pripada meni, već pomenutoj ženi, kao morgingab, uz saglasnost Majona, moga oca i moga sestrića Romualda, Laodokimovog sina i na ispitivanje već pomenutog sudije, kako stoji u zakonu, i on me je savjesno ispitivao da nijesam možda primorana na ovo od strane moga muža, ili bilo koga drugog, svojom voljom sam potvrdila da me niko nije primorao, nego da sam svojom dobrom voljom željela da učinim ovaj dar. I odmah sam ja, već pomenuta žena, po dopuštenju ovog već pomenutog sudije, koji se i sam potpisao sa mnom na ovom dokumentu, i sa već pomenutim mojim mužem i već pomenutim Romualdom, mojim sestrićem, koji su se složili sa mnom i smjesta smo mi, već pomenuti Bizancije i Alferada, muž i žena, uz već pomenutu saglasnost, a svojom dobrom voljom, ovim dokumentom o darivanju u potpunosti dali kao zavjetni dar ovoj svetoj crkvi, a u ruke već pomenutog gospodina arhiepiskopa Bizancija dva naša spojena i sjedinjena vinograda u jedno imanje koje imamo ograđeno iznad crkve Svetog Leukija Ispovjednika i isto tako vinograde Bizancija de Antonija od mojih međa kako sa svim što se nalazi unutra i na istom mjestu u tom ograđenom prostoru prepuštamo Bizanciju mome bratu i mome rođaku pomenutom Bizanciju drugi vinograd koji ima u jednom dijelu pedeset urdina(?) i u drugom dijelu šezdeset urdina(?); isto tako dajemo toj svetoj crkvi dvanaest zlatnika koje smo dali za jedan založeni vinograd dragom mome bratu Bizanciju i polovinu dajemo već pomenutoj svetoj crkvi od ograđenog maslinjaka koji posjedujemo u mjestu Vicijanu gdje se nalazi ona cutizza(?) kojima preostala druga polovina pripada sinu Mela Gvaliardija, a svoju polovinu dajemo istoj crkvi i od onolikog vinograda koji posjedujemo u mjestu Kontare zajedno sa pomenutim sinom Mela; a polovinu od drugog ograđenog maslinjaka koji se nalazi u samom mjestu Vicijanu zajedno sa treći-nom ribnjaka koji se nalazi izvan (toga mjesta); pored ovih pomenuto imanje ustupamo Boneli našoj kazanatici(?) po redosljedu kako smo niže rekli i jedno veliko bure(?) za čuvanje vina dajemo već pomenutoj crkvi; i cjelokupnu našu polovinu od prese za vino(?), kace(?) i kamenog žrvnja(?) i prostora oko njih, kako imamo u onom vinogradu koji se gore pominje; a drugo bure(?) prepuštamo pomenutom Bizanciju mome bratu. Sve ovo, kako je gore rečeno dali smo i poklonili sada pomenutoj episkopskoj crkvi preslavne Marije, bez onoga što smo ostavili mome bratu Bizanciju, kako je rečeno gore, po onom redosljedu ovo svima poklanjamo kao što je rečeno i u ruke toga gospodina arhiepiskopa tako da za svih dana našeg života mi, muž i žena,

* CD Barese, vol. 1, col. 25.

N. 15. A. D. 1028. (giugno . . . . .).

Data di luogo Bari.
Rogatario Urso levita.
Descrizione Taglio probabilmente rettang.: alt. 0,56, largh. 0,29. Mutila nel principio e nelle sottoscrizioni. Fu adibita a copertina di libro, come si vede dalle piegature e da' fori, attraverso i quali dovè passare il filo: di qui il carattere molto sciupato e appena intelligibile. A tergo si vede ancora un *L* maiuscolo a colori rosso e nero, cui seguono lettere scomparse e quindi un « Nicolay » forse « (Liber . . . Nicolay »): più giù una croce grande da' medesimi colori: dovea esser questa la facciata principale del libro.
Scrittura Corsiva.
Contenuto I coniugi Bisanzio, f. Martini, ed Alferada donano due vigne e 12 soldi a Bisanzio, arcivescovo di Bari.
Bibliografia Inedita.

(1) [† Sexagesimo nono anno imperii domini Constantini mense iunio . . . . . Nos Bisantio f. Martini et Alfarada f. Maionis ut sumus viroque uxor declar . . . . . sine filihis filiabus sumus et dum quieti sederemus et epularemus subito venit super nos . . . . . cogitare cepimus qualiter sedentibus hominibus ac epulantibus in oc fragili seculo superveniente in iudicio alii perrepentina mors et absque loquutione lingue] ab hac luce sub[stracti sunt et illut quod in hoc seculo maiore desiderio acquisierunt aliis post eorum obitum] sine illorum traditione possidunt et qui talis pati[enter putaretur sapientia illorum. dum autem] talia cogitante nos forte expavit cor nostrum . . . . . [atbeniret nobis. tunc cepimus] deprecari domini clementiam ut ex dono sue pietatis et misericordia (?) largitor nobis esset causa [nostra ordinandi. et] statim ibimus in ipso episcopio istius civitatis Bari. ubi residevat dominus Bisantio archiepiscopo cum Leo imperialis [Kritis] Leone ecprosopo et aliis novilis qui subter ascripti et intimavimus eis omnia ut supra et boleremus modo in vita nostra dare et offerire rebus nostras stavilem in eclesia beate et gloriose semperque virginis dei genitrice Mária que est episcopio ut legitur supra, et ubi in rebus ipsa pertinet michi nominata mulier quartam partem per meum morgincaph et statim michi mulier per consensu istius nominato viro meo quam et consentiente michi supradicto Maio patre meo et Romualdo consobrino meo f. Ladokimo et per inquisitionem a supradicto kritis ut lex continet qui me mulier diligenter interrogavit ne forte haberem violentiam et virtutem ego ab ipso viro meo vel a quocumque hominem set manifestata sum bona mea voluntate ut a neminem haberem violentiam nec virtutem set bona mea voluntate volerem ego ut supra offertionem facere. et statim ego predicta mulier per absolutionem ipsius iamdicti kritis qui et ipse una mecum in ac carta sua manu posuit, et cum nominato patre meo et iamdicto Romualdo consobrino meo qui michi consenserunt insimul nos predicti

(1) Questa carta è molto corrosa: ne facemmo la collazione da una copia, che, probabilmente, è del principio di questo secolo.

upravljamo svim tim i smatramo ih sopstvenom svojinom, da je uvećavamo, ali ne i da je prodamo, pa ni poklonimo, niti zamijenimo, niti pod bilo kojim izgovorom bilo kome damo, niti kad bi se sudilo našoj duši, nego od sada neka ovo bude zauvijek svojina ove svete crkve, samo za našeg života, kao što je rečeno, mi, muž i žena, sve ovo održavamo i uvećavamo kao što se navodi gore i ako, pak, jedno od nas, muža i žene, ranije bude umrlo, ono od nas, koje bude ostalo u svom životu neka se drži svega ovoga i neka uveća, a poslije smrti nas oboje, muža i žene, neka bude sve i u svemu, onako kako je gore rečeno, i neka po pravu pređe u vlasništvo ove svete crkve i njenoj upravi i neka bude zauvijek u vlasništvu ove svete crkve kao što je rečeno sve do kraja svijeta, a od pomenutog ograđenog polja, kao gore, polovinu našu smo ustupili već pomenutoj kazanatici(?), zajedno sa trećinom onog ribnjaka i neka to bude u njenom vlasništvu i njenih sinova i kćeri, a ako ona umre bez djece, ili ako joj umru djeca, i ta imovina, dio polja i ribnjaka, neka pripadne istoj svetoj crkvi, kao i sve ostalo što je naše, kao gore rečeno. A što se tiče onih pomenutih dvanaest zlatnika koje smo dali kao zalog za onaj vinograd, ako slučajno na našoj smrti nemamo te zlatnike i taj vinograd bude vraćen, neka na isti način i onaj vinograd bude u vlasništvu iste svete crkve, kako bi se crkva oslobodila od onih dvanaest naših zlatnika koje smo dali, kako je gore rečeno, jer tako želimo . . . . . neka budu ti zlatnici u posjedu ove svete crkve, kako je gore rečeno, a našom slobodnom voljom ja, gore pomenuti Bizancije i Alferada, muž i žena, uz pristanak gore pomenute moje žene i zahvaljujući velikodušnosti pomenutog sudije, dali smo ovakvu garanciju tome gospodinu Bizanciju arhiepiskopu i postavili smo posrednika, imenovanog gore pomenutog Maja, oca koji se sa mnom (ženom) slaže: ni na kakav način nemamo pravo ovo što je zaključeno i onako kako je gore rečeno, da vratimo, da prekršimo niti na bilo kakav način oduzmemo ovoj svetoj crkvi ni cjelinu, ni dio ovoga koliko se gore navodi i što smo poklonili, onako kako je gore rečeno; a ako tako učiniti i ispuniti ne budemo htjeli, pa gore pomenuti poklon svoj budemo htjeli da uzmemo nazad i da oduzmemo nešto od njega, i ne budemo željeli da ispunimo ono što je gore rečeno i ako budemo željeli da pokrenemo spor, bilo na koji način, za nas same ili preko naših predstavnika, ikada, bilo iz kog razloga, obavezujemo se da ćemo isplatiti gospodinu arhiepiskopu ili njegovim nasljednicima pedeset solida i pedeset sudu i ostaćemo, i protiv svoje volje, uz vas i pri ovoj odredbi, tako da ćemo ostati pri ovoj odredbi i protiv svoje volje, kako je određeno gore. Preko ovog našeg pomenutog posrednika koji je ovom gospodinu Bizanciju arhiepiskopu i njegovim nasljednicima dao obavezu da on i njegovi nasljednici jamče svom svojom legalnom i nelegalnom imovinom kao zalogom bez žalbe i otezanja sve dok na ovaj način ne ispunimo kako je gore rečeno i tako poklonimo kako je gore rečeno pomenutu imovinu kako ni ovaj gospodin Bizancije arhiepiskop ni njegovi nasljednici ne bi imali prava na bilo koji način poslije naše smrti gore rečeni poklon od ove svete crkve uzeti niti kao nasljedstvo, niti kao poklon, niti kao blagoslovni dar, ni kao bilo kakvu drugu odredbu, nego ondje . . . . . sveta crkva zauvijek kako je gore napisano; i ovaj dokument o poklonu na već opisani način za sve vrijeme neka bude pravosnažan i ovako smo tražili da se napiše rukom đakona Ursona, u gradu Bariju i on je i ovjerio.

. . . . . .

Bisantio et Alferada viroque uxor cum iamdictis consentientis. bona videlicet nostra voluntate per hunc scriptum offertionis et per fustem traditionis dedimus modo et offeruimus in prefata sancta eclesia ipsa et in manus supradicti domino Bisantio archiepiscopo duo binee nostre coniuncte et adunate uno teniente quod habemus inclusum super eclesia sancti Leucii confessoris et iuxta binee Bisantii de Antonia a [meis limitibus qualiter] sunt cum omnia infro se abentes et ibidem in ipso cluso dimittimus at Bisantio germano meo mulier et cognato meo prefato Bisantio aliam bineam qui abet in una parte urdini quinquaginta et in alia parte urdini sexaginta. similiter damus in ipsa sancta eclesia duodecim solidos qui dati abemus in una binea impigna⟨ta⟩ da Gratioso fratre meo Bisantio et medietatem damus in iamdicta sancta eclesia de duo clausurelle olibe quod abemus in loco Vitiiano ubi est ipsa cutizza quibus reliqua altera medietas est de filii Meli Guagliardi et medietatem nostram damus in eclesia ipsa de quanti bineali abemus [pertinentem] in loco Contare cum supradicti f. Melis. et medietatem de alia clausurella olibe que est intus in ipso loco Vitiiano cum tertia parte de una piscina qui est foras iuxta his dicta clausurella dimittimus at Bonella casanatizza nostra in ordine ut subtus dicere abemus et una butte maiore damus in iamdicta eclesia da bino mittendum. et integram medietatem nostram de uno palmento pila et mangano et platea ut abemus in ipse binee qui legitur supra. et alia butte dimittimus at iamdicto Bisantio fratre meo mulier. hec omnia ut legitur supra dedimus et offeruimus modo im prephata eclesia episcopio gloriosam Maria absque ipsum qui at ipsum fratrem meum mulier dimisimus ut legitur supra. in eo hordine hec omnibus offerimus ut dictum est et in manus de ipso domino archiepiscopo ut cunctis diebus vite nostre nos viroque uxor dominemus illut omnibus et teneamus at nostras proprietates at refudiandum nam non bendendum exinde nec donandum nec vicariandum nec per quolivet titulo cuicumque dandum nec pro anima nostra iudicandum set amodo fiat de ipsa sancta eclesia husque in perpetuum. tantum diebus vite nostre ut dictum est nos viroque uxor teneamus omnibus illut et refudiemus nobis ut legitur supra et si vero uno ex nos virque uxor antea mortuus fuerit. ille qui ex nos remanserit bita sua teneat omnibus illut rebus ipsa et refudiet sivi et post morte nostra de ambos virque uxor. sic omnia et in omnibus ut legitur supra. deveniat in potestatem at trasactum de ipsa sancta eclesia et de gubernatores eius at essent semper de sancta eclesia ipsa ut dictum est husque in fine mundi. et memorata clausurella ut supra medietatem nostram dimisimus at iamdicta casanatizza nostra cum tertia parte de ipsa piscina fiat in potestate eius et de filihis et filiabus suis et si mortua fuerit illa sine filihis filiabus vel ipsi filiis mortuis fuerint debeniat illut de clausurella et piscina [in po]testate iamdicta [sancta] eclesia ubi et ipsum aliut nostrum ut supra. et de ipsi memorati duodecim solidi qui dati habemus in ipsa binea impignata. si fortasse at mortem nostram non habemus solidi ipsi levatim et binea ipsa retditam. ut similiter et illa binea esserot in potestate de ipsa sancta eclesia quo salvaret se eclesia

ipsa de ipsi duodecim solidi nostri ut ibi dati habemus ut dictum est supra quia sic bolumus . . . . . fiant solidi ipsi de ipsa sancta eclesia ut supra dictum est. et bona nostra voluntate ego supradicto Bisantio et Alferada viroque uxor cum supradictis meis consentientis mulieri et per largientiam prefato kritis guadiam ipsius domini Bisantio archiepiscopo dedimus et mediatorem posuimus ei nominatum supradictum Maium patrem et consentientore meo mulier eo tinore. Ut per nullo hordine non habeamus potestates quomodocumque facta ista nostra ut supra qualiter dictum est retornare et rumpere per nullam rationem nec subtus sancta eclesia ipsa subtrahere non totum non partem illut de quantum supra legitur qui offeruimus ut supra qualiter dictum est. et si taliter facere et adimplere noluerimus. et supradictam hoffertionem nostram retornare et contrare voluerimus et aliquit exinde subtraherem. et noluerimus talia percomplere ut supra sicut est continentem. et causare si voluerimus quomodocumque per nos ipsis et per nostris summissis aliquando exinde per qualemcumque rationem hobligavimus nos composituros ipsius domino archiepiscopo vel posteros eius solidos quinquaginta et alios quinquaginta solidos in pubblicum et per invitis atbersus [vos perman]eamus [et] in ipsa hordinatione ut supra nostra hoffertione per invitis talia stemus ut supra iam qualiter per hordinem est continentem. Per ipsum memoratum mediatorem nostrum qui ipsius domino Bisantio archiepiscopo et eius posteris dedit licentiam pignerare se et suos heredes per omnia sua legitima et illegitima pignera sine appellatione et calumnia donec taliter adimpleamus ut supra legitur et sic offeruimus ut supra dictum est iamdicta rebus ut nec ipsum dominum Bisantium archiepiscopo nec posteros eius non habeant potestates quomodocumque post morte nostra supradicta hoffertione de ipsa sancta eclesia subtraere neque per vicariam neque per donationem et benditionem neque per nullum ordinem. sed ibi . . . . . sancta eclesia ipsa imperpetuum ut legitur supra. et hec cartula offertionis in predicta ratione omni tempore sit firma [et ta]liter eam scribere rogavimus per manum levita Ursonem [actum in civitate] Bari et interfuit.

Pečat Bizantija, prvog arhiepiskopa Barija

+Βισάντ(ι)ος ἀρχ(ι)επίσκοπος, δοῦλος Χριστοῦ.

Ljeta Gospodnjeg 1028. decembar:
XI indikcije: Vjenčanje Bizantijeve kćeri po običaju Langobarda*

U ime Gospoda, Boga vječnoga i Spasitelja, Isusa Hrista. Šezdeset devete godine vladavine gospodara Konstantina, mjeseca decembra, jedanaeste indikcije. Ja Magistar Mel, sin Natalisa iz grada Barija. Pošto sam se, u ime Boga svedržitelja vjenčao tobom, Alfaranom, kćerkom Bizancija iz grada Barija, drugog dana naših zavjeta, poslije naših zaruka, pred našim prijateljima i rođacima, po običaju našeg naroda Langobarda, pokazao sam ti i predao ovu knjižicu koju je napisao javni pisar i koju su potkrijepili pogodni svjedoci. U njoj je jutarnji dar. I njime sam ti dao četvrtinu cijelog mog nasljeđa, nepokretnog i pokretnog. Kako kuća i zgrada sa svojim dvorištima i putevima, tako i sa vinogradima i čokotima, zemljama i teritorijama, poljima i šumama, vodama i pašnjacima, drvima, plodonosnim i neplodonosnim, rodnim ili nerodnim, zatvorenim ili nezatvorenim, obrađenim i neobrađenim, orezanim i maslinama, cisternama, bazenima i jezerima. Od srebra ili zlata, (here) ili željeza, danka (?) ili olova, slugu ili sluškinja, svile, lana ili vune, životinja, velikih ili malih, vina i hrane, ulja i variva, posuda drvenih i staklenih i svega ostalog. Svih pokretnih i nepokretnih stvari, kako onih koje sada imam, tako i onih koje u toku tvoga života, gdje god i kako god budem stekao. Tebi, Alfarani, svojoj supruzi, dao sam četvrtinu, da, od danas, bude u vlasti i posjedu tvom i tvojih nasljednika, i da ostane u njoj, što god da učiniš sa njom, a da je moji nasljednici ne traže. I ovaj dokument o jutarnjem daru neka, u mjeri koja je već rečena, bude uvijek čvrst. Ja sam zamolio tebe, đakona Panda, da tako napišeš, u gradu Bariju, mjeseca decembra, jedanaeste indikcije.

Jovan, protospatarije, turmarha grada Barija potpisao sam svojom rukom.

Bizancije, sin Petrov, potpisao sam svojom rukom.

Alfaran, ekprozop.

Ja Jovan svjedok sam.

* CD Barese, vol. 1, col. 24.

N. 14. A. D. 1028. (dicembre, Indiz. XI).

Data di luogo	Bari.
Rogatario	Pandus diac.
Descrizione	Taglio irregol., finisce in punta: alt. 0,75, largh. 0,35. Ha una grande miniatura nel centro. La carta è qua e là corrosa, specie ne' luoghi miniati.
Scrittura	Longobarda elegante; tutte le lettere maiuscole e i segni d'abbreviazione sono miniati.
Contenuto	Mele magister, f. Natalis, di Bari, concede il morgincap a sua moglie Alfarana, f. Bisantii, di Bari.
Bibliografia	Inedita.

† In nomine domini dei eterni et salvatoris (1) nostri iesu christi. Sexagesimo nono anno imperii domini Constantini mense decembrio undecima indictione. Ego Mel magister f. Natalis de civitate Vari. Dum in dei omnipotentis nomine Te quidem Alfarana (2) f. Bisantii de predicta civitate Vari im meo sociavi coniugio. Tunc in alia die botorum nostrorum post nuptias. Ante amicos et vicinos nostros secundum ritus gentis nostre lagobardorum. (*sic*) Ostendi imo et tradidi tibi hoc libellum scribtum a puplico notario et roboratum ab idoneis testibus. Quo est morgincaph. Et per ipsum tradidi tibi quartam partem de omni hereditate me (*sic*) stabile et mobile. Tam de casis et casilis cum curtis et plateis suis. Quam et de vineis et vinealis. Terris et territoriis. Campis et silbis. Aquis et pascuis. Arboribus fructiferis et infructiferis. Pomiferis et inpomiferis. Clausis vel inclausis. Cultis vel incultis. Termitetis vel olivetis. Cisternis. piscinis et lacoris. De auro vel argento. Here vel ferro. Stango vel plumbo. Serbis vel ancillis. Pannis sericis lineis vel laneis. Animalibus maioribus vel minoribus. Vino et victualibus. Oleo et legumina. Vasis ligneis et vitreis et ceteris omnibus regimentis. De omnibus vero rebus stabilibus vel mobilibus. Tam de quibus nunc habeo. Quam et de quibus in antea diebus vite tue ubicumque vel qualitercumque parare et conquirere potuero. Tivi prephate Alfarane (2) uxori tradidi Quartam partem. Ea videlicet ratione. Ut a presenti die in tua et de tuis heredibus sit potestate et dominatione. Et quicquid exinde feceris vel iudicaveris stabilis permaneat sine requisitione de meis heredibus. Et carta ista morgincapitis in supradicta ratione semper sit firma. Quam te Pandum (3) diaconum taliter scribere rogabi in predicta civitate Vari in predicto mense decembrio et undecima indictione.

† Ιωαννης προτοσπαταριος τρουμαρχη βαρεος ὑπεγραψα ιδεία χειρὶ.

† Βυζαντιος του Ηετρου υπεγραμα ιδεια χειρι.

† Alfaranus ecprosopus (4).

† Ego Romoaldus clericus et iudex.

† Ego Iohannes testis sum.

---

(1) Tutto in lettere maiuscole.
(2) Il nome è scritto in lettere maiuscole.
(3) In lettere maiuscole intrecciate e miniate.
(4) Tutto in lettere maiuscole non miniate.

Ljeta Gospodnjeg 1030. april:
XIII indikcije: Subđakon Bizanti kao svjedok ugovora*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista, druge godine vladavine gospodara Romana, mjeseca aprila, XIII indikcije. Ja Grisancije, magister, sin Gvisona, iz grada Barija, kako u prisustvu sudije Alefanta, carskog sudije, tako i ostalih plemenitih potpisanih svjedoka, svojevoljno, u potpunosti prodajem vinograd putem ovog prodajnog ugovora. Prodao sam vama, Melu kovaču, Natalisovom sinu i Melu patijariju(?), Forcalisovom sinu, koji ste naši sugrađani iz pomenutog grada Barija; ovo je zapravo jedan drvećem obrastao i ograđen vinograd, koji imam u mjestu Babute, a koji mi je pripao od pomenutog mog roditelja i pošto sam se podijelio sa bratom. Taj vinograd ima ove međe: sa jedne strane, na južnom dijelu, nalazi se međa kojom se, kupci, graniči sa vašim vinogradom; drugom međom, na istoku, graniči se sa vinogradom prezvitera Bizancija i njegovog brata Dukata; treća međa, na sjeveru, zapravo je zid imanja Simeona obućara; a četvrta međa proteže se uz javni put. Unutar ovih međa cjelokupan ovaj vinograd prodao sam vama, gore pomenutim, zajedno sa gornjim i donjim njegovim ulazom i izlazom i sa svim što u njemu postoji; a od dva drveta masline jedna pripada Dalfiju, sinu prezvitera i opata Majona, a ona druga maslina pripada Gvisu, koji je rođak[365]; a od onog zida koji se nalazi prema onom pomenutom putu, sačuvao sam sebi pravo da uzmem sve ono kamenje od onog zida i da ono kamenje ja odnesem gdje god budem želio da načinim od njega sebi (bilo šta) za svoje potrebe; naime, inače kao što se gore navodi što god se tamo bude našlo, to sam prepustio vama u vlasništvo; zato ni meni ni mojim nasljednicima ni kao morgingab (jutarnji dar) moje žene, niti bilo kom čovjeku nećemo sačuvati, niti bilo koji dio ove prodaje nazad tražiti; nego sam vama sve prodao u posjed. A da bi se potvrdila i osnažila ova prodaja vama, sada, od ovoga (časa) primio sam od vas, imenovanih kupaca, utvrđenu cijenu od jednog starog okruglog zlatnika sotiriha (?). A to iz tog razloga da bi od ovoga dana i nadalje bio prenijet u vaše vlasništvo i suverenu vlast vaših nasljednika da ga zauvijek držite i posjedujete i stoga da činite što god vam bude volja, bez ikakvog mog, ili mojih nasljednika, protivljenja i ponovnog traženja; i ja i moji nasljednici uvijek ćemo u vašem interesu i (interesu) vaših nasljednika ovu prodaju braniti od svih naših sugrađana i susjeda i od svakog našeg duga, obaveze i prodaje i od pomenute moje žene i njenih nasljednka i tutora, kao i od svih ljudi koji bi od vas htjeli nešto suprotno tražiti ili uzeti kako bi od sada, pa zauvijek bili bezbjedni. Povrh toga, ja, koji sam gore (navedeni) Grisancije, magistar, dao garanciju vama, pomenutim Melu kovaču i Melu patijariju, sugrađanima i kupcima našim; a kao posrednika sa vama postavio sam ovog Dalfija, sina već pomenutog prezvitera i opata iz grada Barija, Majona. Na taj način da ćemo ja ili moji (nasljednici u vašem interesu) i u interesu vaših nasljednika uvijek braniti ovu prodaju od svih ljudi, kao što gore piše i sve ćemo (vam isp)uniti kako gore stoji, a ako ne budemo htjeli učiniti tako i ispuniti, ili ako zatražimo da se ovaj (ugovor) raskine, ili prekrši i da vi odatle preko suda, ili zakona budete otjerani ili od nas samih, ili bilo kakvim prevarama naših zastupnika, obavezao sam se da ćemo ja i moji nasljednici platiti kaznu vama i vašim nasljednicima u vrijednosti od deset Konstantinovih zlatnika i još deset u javnosti i onoliko koliko kod vas bude uvećana ova cijena, sve ćemo vam nadoknaditi onako kako vi odredite cijenu i uvijek ćemo ostati ćuteći pred vama i sve već rečeno i na gore pomenuti način ćemo vam ispuniti bez protivljenja. Preko određenog i navedenog našeg posrednika koji je vama i vašim nasljednicima (dao jem)stvo da će on i njegovi nasljednici založiti sve i legalno i nelegalno stečeno bez izvrdavanja sve dok ne učine da mi vama ispunimo sve što je gore navedeno.

* CD Barese, vol. 1, col. 27.
[365] Oštećeno mjesto

N. 16. A. D. 1030. (aprile, Indiz. XIII).

Data di luogo Bari
Rogatario Bisantius subdiac. et not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,52, largh. 0,29. Poco corrosa in quattro punti.
Scrittura Corsiva.
Contenuto Grisanto magistro, f. Guisoni, di Bari, vende a Mele ferrario e Mele patitario, suo' parenti, un vignale in loco Babutte, pel prezzo di un soldo d'oro sotirico olotraco.
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi. secundo anno imperii domino Romano mense aprelis tertiadecima indictione. Ego Grisanto magistro f. Guisoni de civitate Vari. qualiter presentia Alephanti imperiali kriti et de aliis nobilibus subscriptis testibus bona mea voluntate per fustem traditionis et per hanc cartulam venditionis. Vendidi vobis Mel ferrario f. Natali et Mel patitario f. Forzalis qui sitis parentes nostri de predicta civitate Vari; hec est enim uno vineale meo silvoso et termitoso quam habeo in loco Babutte pertinentem michi a supradicto genitori meo et per divisionem ab ipsi germani mei. Que est vineale ipso per has fines. de prima parte a pars meridie a medie signaide est vineale vestro emptores. secunda fine a sol ponente a medio limite est vineale de Bisantio presbiter et de Ducato germano eius. tertia fine a pars septemtrion a medio pariete est terra Simeoni scarpario. de [quarta] autem parte pergit via publica. Infra has autem fines integro ipso vineale vobis prefati vendidi una cum inferiora et superiora sua trasi⟨to⟩ et exito suo et cum omnia infro se habente et continente. absque duo arboribus olibe una est de Dalfio f. Maioni presbiteri et abbatis et ipsa alia oliba est de Guiso qui est nepoti (1). et absque ipso pariete qui est erga ipsa predicta via unde reservavi michi ad levandum ipse petre tote de pariete ipso et portandum ego petre ipse ubi voluero faciendum exinde meam utilitatem. nam aliut ut prelegitur quodcumque ibi fuerit abendum sivi illum ad suam proprietatem. unde nec michi nec ad heredes meos nec in morgincaph de ipsa uxore mea nec ad nullum quempiam hominem reservabimus de venditio ista requirendi exinde aliquam portionem. set trasactibe illam vobis per equaliter venundedi possidendum. Et pro confirmandam et stabiliscendam vobis venditio ista nunc de presente recepi a vos nominati emptores exinde pretium solidum unum aureo bono betere sotiriho olotraho. Ea videlicet ratione. ut a presenti die in antea in vestra et de vestris heredibus trasactibe sit potestate et dominatione ad semper habendi et possidendi vel omnia exinde faciendi ut volueritis sine omni mea et de meis heredibus contrarietate et requisitione. et ego vel mei heredes vobis vestrisque heredibus semper defensemus venditio ista ab omnes nostros parentes et confinales. et ab omni devito et servitio et religatione nostra. et a predicta uxore mea et hab heredes et mundoaldos eius. seu et ab omnes homines qui vobis exinde aliquid contrare vel querere tollere voluerint ut securi exinde maneatis semper. Super hoc autem Ego qui super Grisantio magister guadiam vobis prephati Meli ferrario et Meli patitario parentes et emptores nostri dedi. et mediatorem posui vobis ipso supradicto Dalfio f. iamdicti Maioni presbiteri et abbatis de ac civitate Vari. Eo tinore. ut ego vel mei [heredes vobis] vestrisque heredibus semper defensemus venditione ista ad omnibus hominibus ut superius legitur, et omnia [vobis adim]pleamus qualiter continet supra. quod si taliter facere et adimplere noluerimus et disrumpere vel retornare illut quesierimus et per causationem vel per legem vos exinde mittere per nos ipsos vel per nostros summissos per quibuscumque ingeniis; obligabi me et meos heredes dare vobis vestrisque heredibus pena; decem con-

(1) In ras.

A gore navedenu garanciju i obavezu sačinio sam da vama ugodim kako bi na svaki način bilo spriječeno da moja pomenuta žena, ili njeni nasljednici i tutori uzmu od vas nešto od prodatog za dio od njenog morgingaba, imate kao zalog toliko i tako uzeti od nje, moje pokretne, ili nepokretne imovine gdje god budete željeli i da na to imate pravo bez ikakvog našeg protivljenja ili preispitivanja i ovaj prodajni ugovor na gore navedeni način zauvijek je validan. Molićemo tebe, Bizancije, subđakone i pisaru da taj ugovor napišeš u pomenutom gradu Bariju, što si i ovjerio.

Ja Alefant carski sudija.

Svojeručni znak gore pomenutog Grisancija, prodavca.

Ja Mel đakon svjedok sam.

Ja Bizancije subđakon svjedok sam.

Ja Mel, subđakon svjedok sam.

Ja Urso subđakon svjedok sam.

stantini solidi et alii decem in publico. et quod remelioratam paruerit aput vos venditione ista omnia sub estimatione pretii vobis illut restituamus et taciti aput vos exinde semper maneamus et omnia predicta in supradicta ratione vobis adimpleamus per invitis. Per districtum ipsum prescriptum mediatorem nostrum qui vobis vestrisque heredibus [tribuit licen]tiam se et suos heredes pignerare per omnia sua causa et pignera legitima et inlegitima sine calumnia donec fecerint nos vobis adimplere omnia qualiter superius est enarratum. Et per supradictam guadiam et obligationem placitum vobis feci. ut per quocumque ordine parutum est levare vobis ipsa predicta uxor mea aut heredes et mundoaldos eius aliquid de emptione ista pro pars de ipso morgincaph suo. licentiam sit vobis levare tantum et tale de ipsa rebus mea stabile in alia parte ubicumque volueritis set habere illut vobis sine omni nostra contrarietate et requisitione. et hec cartula venditionis in supradicta ratione semper sit firma. Quam te Bisantius subdiaconus et notarius taliter scribere rogabimus intus predicta civitate Vari qui et interfuisti.

† Ego qs. Alephantus imperialis kritis.

† Signum manus supradicti Grisantii venditoris.

† ego Mel diaconus testis sum.

† ego Bisantius subdiaconus testis sum.

† ego Mel subdiaconus testis sum.

† ego Urso subdiaconus testis sum.

Ljeta Gospodnjeg 1031. novembar:
XIV indikcije: Jedno od imanja kotorske porodice Bizanti u Bariju*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista. Treće godine vladavine gospodara Romana, mjeseca novembra, četrnaeste indikcije. Ja, Mel magister patitarije, sin Forcalisa iz grada Barija pred uglednim dolje potpisanim svjedocima. Odlučio sam da ugovorom sa Melom, magistrom kovačem, svojim sugrađaninom (ili rođakom), Natalisovim sinom i podijelio sam između sebe i njega onaj vinograd obrastao drvećem i ograđen, koji smo sve do sada zajednički posjedovali u mjestu Babute, koji nam je pripao kupovinom koja je zaključena sa Grisantom (Grisancijem) magistrom, Gvizovim sinom, našim sugrađaninom kako je i sačinjen i kako stoji u našem dokumentu o kupovini. Napravio sam od vinograda dva dijela; jedan dio sam napravio od njega od sredine signaide[366], od stuba do stuba smo ga ispravno odredili, na južnoj strani. A drugi dio sam načinio od njega, i to od već pomenute signai-de, prema sjevernoj strani. Pošto sam tako podijelio taj vinograd, dao sam dozvolu onom pomenu-tom Melu da uzme jedan dio od onih djelova, koji god hoće. On, dakle Mel, uzeo je stoga u svoj dio onaj dio pomenutog vinograda koji se nalazi na sjeveru, to jest, u cjelini onaj dio od sredine one pomenute signaide prema sjeveru. Zatim sam ja, to jest Mel patitarije uzeo za sebe onaj preostali dio. I pošto su ti djelovi na taj način između nas podijeljeni, onaj Mel (je uzeo) onaj pomenuti dio koji je na sjevernom dijelu, a ja, Mel, opisani preostali dio onog vinograda, koji je na južnom dijelu. Zatim smo u cjelini jedan drugome dali i predali, ja sam njemu dao i predao pomenuti njegov dio, koji je sam za sebe uzeo, a on je meni dao i predao onaj preostali dio koji sam ja sebi uzeo, kako je gore rečeno. To je dakle dio, koji sam ja onome Melu predao, u ovim granicama: sa jedne strane od sredine signaide, pomenute čvrste stijene, nalazi se moj pomenuti dio; sa druge strane od njega nalazi se međa vinograda prezvitera Bizancija i Dukata njegovog brata; sa treće strane, omeđeno zidom, nalazi se imanje Simeona obućara; sa četvrte strane proteže se javni put. Unutar ovih granica nalazi se cio pomenuti dio već pomenutog vinograda, koji je na sjevernom dijelu. Ja, to jest Mel patitarije, tebi, pomenutom Melu kovaču, dao sam i predao u dio. Zajedno sa pomenutim i gornji pripadajući ulaz i izlaz i sve ostalo što se nalazi na tom dijelu i od jedne pukotine koja je tropa[367] i koja je ostala od Gviza magistra, našeg sugrađanina (možda: rođaka); i predao sam tebi, pomenutom Melu taj opisani dio u posjed. Da ga imaš i posjeduješ ti i tvoji nasljednici i da shodno tome sa njim činite što god vam se svidi bez mog protivljenja i ponovnog traženja, ili traženja mojih nasljednika. Povrh ovoga, po mojoj dobroj volji, ja, to jest Mel patitarije, dao sam tebi, Melu, garanciju i postavio sam ti kao posrednika Garofala magistra, našeg sugrađanina i susjeda i sina Balsamovog iz već pomenutog grada Barija. I to tako da ako ja, ili moji nasljednici, tebi, ili tvojim nasljednicima ovaj opisani dio budemo htjeli da uzmemo i vratimo, ili da se protivimo u bilo koje vrijeme i na bilo koji način i ponovo ga od vas zatražimo, ili bilo šta slično preduzmemo; ili se usudimo da uzmemo i vratimo i tražimo novu podjelu. I budemo željeli reći da je ovaj ugovor nevažeći, pa tako i podjela, ili da je ovaj ugovor lažan. I putem suda, ili zakona istjeramo vas mi sami, ili naši zastupnici na bilo koji način ili prevarama, obavezao sam se da ja i moji nasljednici tebi, ili tvojim nasljednicima platimo kaznu od deset zlatnika konstantinskih za napor; i još deset u javnosti. I da treba da ćutimo i mi i daćute svi naši zastupnici koji bi sa vama iz tog razloga ikada željeli da se sude ili prepiru. I da se držimo ovog ugovora i razdiobe i podjele i da sve ranije rečeno da vam ispunimo po ranije rečenom redu i na utvrđeni način čak i protiv

* CD Barese, vol. 1, col. 29.
366 Po svemu sudeći nije latinska riječ, ali bi mogla da bude nekakva oznaka.
367 Riječ koja nije potvrđena ni u jednom rječniku srednjovjekovnog latinskog, vjerovatno nije latinska.

N. 17. A. D. 1031. (novembre, Indiz. XIV).

Data di luogo Bari.
Rogatario Pandus diac. et not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,43, largh. 0,23.
Scrittura Corsiva (*V. facsimile*).
Contenuto I parenti Mele ferrario e Mele patitario si dividono il vignale di terra comprato da Grisanto magistro in loco Babutte (*V. carta precedente*).
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi. Tertio anno imperii domini Romano mense novembrio quartadecima indictione. Ego Mel magister patitarius f. Forzalis de civitate Vari. presentia nobilium subscriptorum testium. Coniunxi me per conbenientiam cum Mele magistro ferrario parenti meo f. Natalis. et dibisi ego inter me et illum ipso vineale silboso et termitoso que usque nunc commune habuimus in loco Babutte pertinente nobis per comparationem nobis exinde factam a Grisanto magistro f. Guisi parenti nostri ut cartula nostra ex comparatione ista facta est continente. Et feci de vineale ipso duo sortiones. unam sortionem feci ex eo a medie signaide que in eodem vineale de sole in sole fiximus recte.

volje; preko određenog i ranije napisanog našeg posrednika koji tebi, ili tvojim nasljednicima, daje u zalog on i njegovi nasljednici bez izvrdavanja cijelim svojim imetkom i prihodima zakonitim i nezakonitim, što god bilo gdje budete mogli naći, sve dok ne učine da mi vama ispunimo sve po gore navedenom redu i na navedeni način. Ovaj ugovor je sačinio i potvrdio Pando đakon i bilježnik u navedenom gradu Baru.

Ja Dardan subđakon svjedok sam.

PETAR

Jakov subđakon i bilježnik isto tako svjedočim.

in pars meridie. Et aliam sortionem feci ex eo a medie ipse predicte signaide in parte. septemtrionis. Postquam ego taliter vinealem ipsum dibisi dedi licentia eique predicto Meli lebandi ex his prefatis sortionibus unam sortionem qualem bolerent. Ipse denique mel tulit exinde sibi in sortionem sua. ipsam unam sortionem ex predicto vinealo que est a parte septemtrionis sicut est a medie ipse predicte signaide totum de vineale ipso in pars septemtrionis. Deinde ego qs. Mel patitarius tuli in sortionem meam ipsam reliquam sortionem. Et post taliter sortiones ipse inter nos lebate ipse Mel ipsa predicta sortione que est a parte septemtrionis et ego Mel ipsam prescribtam reliquam sortionem que est a parte meridie ex vineale ipso; Continuo per fustes ipse inter nos dedimus atque retradidimus ego ei dedi et tradidi ipsam prefatam sortionem eius quem sibi ille lebabit. et ille dedit et tradidit michi ipsam reliquam sortionem quam ego michi tuli ut dictum est supra. Est ergo ipsa sortione quam ego ipsus Meli tradidi in sortionem per hos fines. de prima parte a medie signaide predicte petre ficte; est ipsa predicta sortione mea. de secunda parte a medio limite est vineale Bisantii presbiteri et Ducati fratris eius. de tertia parte a medio pariete; est terra Simeoni scarparii. de quarta autem parte perget via puplica. Infra hos autem fines integra ipsa predicta sortione ex iamdicto vineale que est a parte septemtrionis. ego qs. Mel patitarius tibi predicto Mele ferrario in sortionem dedi atque tradidi. Una cum superiore et subteriore andito trasito et exito suo et cum omnia infro se continente absque una talia que est troppa et est de Guiso magistro parenti nostro. et tradidi tibi predicto Mele sortionem istam prescribtam trasactive. Ad habendum et possidendum eam tui vel tui heredes. et faciendum exinde omnia que vobis placuerit sine mea et de meis heredibus contrarietate et requisitione. Super hoc autem et bona mea voluntate ego qs. Mel patitarius guadiam tibi predicto Mele ferrario dedi. et mediatorem tibi posui Garofalum magistrum parentem atque vicinum nostrum et f. Balsami ex iamdicta civitate Vari. Eo tinore. Ut si ego vel mei heredes tibi vel ad tuos heredes sortionem istam prescribtam retornare tollere vel contrare voluerimus quocumque tempore per quocumque ordine. et contrare illam vobis quesierimus vel aliquid exinde vobis subtraere. Et remobere vel retornare et aliam dibisionem querere facere presumpserimus. Et combenientiam atque dibisionem istam irritam aut brebem istum reprobum dicere voluerimus. Et per causationem vel per legem vos exinde miserimus per nos ipsos aut per nostros summissos per quibuscumque modis vel ingeniis. obligabi me et meos heredes dare tibi vel ad tuos heredes pena pro fatigio decem solidi constantinati. et alii decem in puplico. Et taceamus nos et tacere faciamus omnes nostros summissos qui vobiscum exinde qualitercumque causare seu contendere voluerint. Et stemus in istam conbenientiam et dibisionem atque sortionem et omnia predicta adimpleamus vobis in supradicto ordine et ratione per invitis. per districtum ipsum prescribtum mediatorem nostrum qui tibi vel ad tuos heredes tribuit licentiam se et suos heredes pignerare per omnia sua causa et pignera legitima et inlegitima. quecumque illis ubicumque inbenire potueritis sine calumnia. donec fecerint nos vobis adimplere omnia predicta in supradicto ordine et ratione. Et hunc brebe scribsit Pandus diaconus et notarius in predicta civitate Vari et interfuit.

† Ego Dardanus subdiaconus testis sum.

† PETRVS

† Jacobus subdiaconus et notarius ita testor.

Ljeta Gospodnjeg 1048. oktobar:
I indikcije: Spor dvojice Kotorana u Bariju*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista, šeste godine vladavine gospodara Konstantina Monomaha, mjeseca oktobra, prve indikcije. Ja Urso, sin Majona iz grada Barija, napominjem da sam bio u parnici sa Epifanijem, svojim prijateljem, sinom Bizancijevim, stanovnikom iz ovoga grada; rekao sam mu da on mora meni da da polovinu one polovine vinograda koji je njemu dao Jovan Kazo u mjestu Palice; na ime duga prema obojici, za koji je založio polovinu svog vinograda, njemu je bila data ona polovina vinograda. A taj Epifanije mi je govorio da ja ne treba da imam ništa u toj polovini vinograda, budući da je njemu dat bio kao što piše u njegovom dokumentu, a ja Urso sam govorio njemu da je to podlo uradio. I između nas je došlo do suda, da se on meni zakune i onda smo se nagodili. Zatim smo otišli u dvorište svetog Nikolaja Ispovjednika Hristovog kod zadnjih vrata da bismo se zakleli na svetinju; i ja, Urso, ondje sam pred njega postavio sveto Jevanđelje. I pred njim se Epifanije zakleo[368] (u prisustvu) Delekterija carskog sudije i drugih dobrih ljudi, dolje potpisanih svjedoka, koje smo tamo pozvali; tako smo se pomirili i utvrdili da od one polovine vinograda on ima onu polovinu pored svog vinograda, a onu drugu polovinu da imam ja, Urso. I bilo je odlučeno da se učini tako kao što sam rekao; odmah smo zanemarili i zaboravili u potpunosti sva prebacivanja i sva ispitivanja koja smo sve do sada između sebe od ranije imali zbog onoga što je već rečeno, i koje bismo od tada i nadalje mogli imati i dali smo jedan drugome zakletvu da želimo jedan drugome međusobno činiti i predali smo zatim jedan drugome kao uzajamni dar dali <*faciolum cum serico*[369]>, kako više nikada ne bi bilo valjano da se zbog bilo čega svađamo. I utvrdili smo između sebe da od one polovine vinograda taj moj prijatelj i njegovi nasljednici imaju onu polovinu vinograda koja je prema njegovom vinogradu, a onu drugu polovinu vinograda da imamo ja, Urso i moji nasljednici i da sva-ki od nas ima prolaz i izlaz. I odlučeno je između nas da od one zemlje koja se nalazi uz vinograd, a koja je u posjedu pomenutog Jovana Kaza, ako dođe do toga da bude za prodaju, svaki od nas kupi jednaki dio. I podijelili smo između sebe po polovini i prema onome kako smo se dogovorili i da bude pravedno. I da se jedan dio od one zemlje ne kupuje bez drugog. I ako se bude kupovala ona zemlja, da je kupi jedan za obojicu, a zatim polovinu jedna strana neka da drugoj tako da jedan drugome po istij cijeni nadoknadimo polovinu. Stoga i da bismo učvrstili sve ovo što je gore rečeno po utvrđenom redu i na utvrđeni način, po svojoj slobodnoj volji ja, to jest Urso, dao sam garanciju pomenutom Epifaniju, svome prijatelju i postavio sam posrednika Teodora, koji se zove i Ursilej, sina Desigija sudije iz ovoga grada Barija. I to ovako da se ja, ili moji nasljednici uvijek držimo ovog ugovora i dogovora, odnosno ovoga što je utvrđeno i od sada svako od nas ima tu svoju polovinu od tog već pomenutog vinograda kao što je rečeno, i da sve već rečeno učinimo i ispunimo mome prijatelju ili njegovim nasljednicima kao što je rečeno i napisano gore. I ako tako ne budemo htjeli da im učinimo i ispunimo i ako budemo tražili da se raskine ovaj ugovor, ili da ga na bilo kakav način budemo htjeli promijeniti, ili budemo rekli da je ovaj dokument nevažeći, pa ih pošaljemo na sud mi sami ili naši zastupnici, na bilo kakav podli način, obavezao sam se da ja i moji nasljednici platimo njemu, ili njegovim nasljednicima kao nadoknadu za muku trideset zlatnika konstantinskih i drugih trideset u kraljevskim. I držaćemo se uvijek ovoga što je odlučeno i dogovoreno i učinićemo i ispunićemo njima kao što je po redu rečeno i napisano gore, čak i protiv svoje volje. I zato ja, to jest Ursilej, koji se zovem i Teodor,

* CD Barese, vol. 1, col. 38.
368 Nedostaju riječi "u prisustvu".
369 *Faciolum* bi mogao biti pasulj, ili neka vrsta odjeće; a *sericus* može biti svila, vuna, lan, ili crvena boja.

N. 22. A. D. 1048. (ottobre, Indiz. I).

Data di luogo Bari.
Rogatario Pandus diac. et not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,47, largh. 0,22.
Scrittura Corsiva.
Contenuto Accordo tra Urso, f. Maionis, ed Epifanio, f. Bisantii, di Bari, circa la spettanza di un mezzo vignale nella località Pallizzo, donato da Iohannes Caso.
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi. Sexto anno imperii domini Constantini Monomachi mense octubrio prima indictione. Ego Ursus f. Maionis de civitate Vari. Memorationem facio quia causationem habui cum Epifanio compatri meo f. Bisantii habitator ex ista civitate. dicendum ego ei ut deberet ille daret michi medietatem de ipso medio vineale quod dedit illi Iohanne Caso in loco Pallizze in capite de ipse vinee sue eo quod pro damno quem habuimus commune inde fuisset datum sibi ipso medio vineale. Et ipse Epifanius dicebat michi quod nullam deberem ego habere in ipso medio vineale quoniam donatum sibi fuisset ut contineret scribtum suum, ego autem Ursus dicebam illi. quod ingeniose illut fecisset. Et iudicatum fuit inter nos. ut iuraret ille inde michi et guadiabimus nos inde. Deinde venimus in curte sancti Nicolai confessoris christi de ipsa pusterula ad faciendum ipsa sacramentum, et posui ego Ursus ibi ante eum ipsa sancta evangelia. Et antequam iuraret ipse Epifanius. (1) Delecterii imperialis kritis et de aliis bonis hominibus subscribtis testibus quos ibi vocabimus. orta est inter nos finem bonam et confiximus ut de ipso medio vineale haberet ille medietatem iuxta ipse vinee sue. et ipsam aliam medietatem haberem ego Ursus. Et placendum inter nos hec que dixi facere. statim donabimus et amisimus infro nos per fustes omnes calumnias et questiones cunctas quas usque modo inter nos a retro habuimus ex ea que prelegitur. et quas inde in antea habere potuimus, et donabimus inter nos sacramentum quod inter nos nobis facere voleremus. et recepimus inde de parte in parte launegilt faciolum cum serico. ut iam per nullum ordinem nos exinde querere valeamus

(1) mancano le parole « in presentia ».

posrednik dao sam garanciju ovome Epifaniju ili njegovim nasljednicima da ja i moji nasljednici bez otezanja dajemo kao zalog cijelu svoju imovinu i sve prihode legitimne i nelegitimne, koje god nam budu mogli pronaći, sve dok sve što je ranije rečeno ne učinimo da se njima izvrši i ispuni kako je gore rečeno. A ovaj dokument je napisao Pando đakon i bilježnik, koji je i ovjerio.

Ja, Topatije sam svjedok.

En(?) ja, to jest Delekterije carski sudija.

Ja, Leon, nedostojni prezviter tako znam.

aliquando. Et statuimus inter nos ut de ipso medio vineale ipse compater meus et sui heredes habeant medietatem erga ipse vinee sue et ipsam aliam medietatem habeamus ex ea ego Ursus et mei heredes et unusquisque in ipsum suum de ipso medio vineale per ipsum suum intret et exeat. Et stetit inter nos ut de ipse terre quas ibi adiacent, que sunt de iamdicto Iohanne Casu. si veniunt ad vendendum comparemus ipse ambe parte equaliter. et dibidamus ipse inter nos per medietatem et secundum qualiter combenerimus et ut iustum fuerit. Et una parte absque alia non comparet de terre ipse. Et si comparaberit ipsa pars que comparat pro ambas partes comparet, et medietatem inde det ad ipsa aliam partem. sic ut refundamus inter nos ipso pretio de ipsa comparatione medietatem. Unde et pro firmandum hec omnia quod supra legitur in predicto ordine et ratione bona mea voluntate ego qs. Ursus guadiam prefato Epifanio compatri meo dedi, et mediatorem posui Theodorum qui et Ursileum f. Desigii iudicis ex ista civitate Vari. Eo tinore. Ut ego vel mei heredes semper stemus in isto facto et conbenientia seu statuta, et amodo unusquisque habeat ipsam medietatem suam de ipso iamdicto medio vineale ut prelegitur, et omnia predicta faciamus et compleamus ipsius compatris mei vel ad eius heredes sicut per ordinem dicta et scribta sunt supra. Et si taliter illis facere et adimplere noluerimus et de hoc facto et conbenientia exire et in aliquo illut mutare quesierimus. et istum scribtum dixerimus reprobum. et per causationem vel per legem illos deinde miserimus per nos ipsos vel per nostros submissos per quibuscumque ingeniis et modis, obligabi me et meos heredes dare ei vel ad eius heredes pena pro fatigio triginta solidi constantini et alii triginta in domnico. Et stemus semper in istam statutam et combenientiam et omnia predicta faciamus et compleamus illis sicut per ordinem dicta et scribta sunt supra invitis. Et in eo tinore ego qs. Ursileus qui et Theodorus mediator licentiam tribui ipsi Epifanii vel ad eius heredes me et meos heredes pignerare per omnia nostra causa et pignera legitima et inlegitima quecumque nobis ubicumque inbenire potuerint sine calumnia. donec omnia predicta illis faciamus facere et percomplere sicut legitur supra. Et hoc scribtum scribsit Pandus diaconus et notarius qui et interfuit.

† Ego Topatius testis sum.

† En ego qs. Delecterius imperialis kritis.

† Ego Leo indignus presbiter ita novi.

Ljeta Gospodnjeg 1054
Pseudosinod konstantinopoljski pod
predsjedavanjem Mihaila Kerularija
(za vrijeme vladavine cara Konstantina Monomaha):
Mitropolit Drača u ime Kotora prihvata Veliku Šizmu*
na kojoj je na legate Apostolske stolice bačena anatema

Edikt o buli koju su na Časnu trpezu bacili Rimski legati, protiv presvetog patrijarha vladike Mihaila, mjeseca juna VII indikcije.

Pod predsjedavanjem Mihaila, presvetog vladike našega i ekumenskog patrijarha, zajedno sa onima koji su se zadržali sa njim, na njegovoj desnoj strani, a to su najbogoljubniji mitropolit Teofan iz Kizika i sinkel, Nikita iz Halkedona i sinkel, Lavrentije iz Drača i sinkel, Antim iz Side, Nikolaj iz Pisinunta, Leon iz Mira, Leon iz Trapezunta, Jovan iz Smirne, Jevsevije iz Adrijanopolja, Konstantin iz Mitiline, Nikolaj iz Hona, Hipatije iz Hidrunta, zatim arhiepiskopi, Leon iz Karavizije, Grigorije iz Mesembrije i ostali prisutni patrijaršijski velikodostojnici.

Zlom i lukavom demonu nije, kako se čini, bilo dovoljno zla. Pa zbog toga nikada ne prestaje da se uvlači u blagočestive ljude uvijek smišljajući nešto novo protiv istine. Zbog toga je nebrojenim spletkama, još prije ovaploćenja Gospodnjeg, zaludio ljudski rod, a poslije toga nastavio nebrojenim prelestima i zamkama da potkopava i odvlači one koji su u Njega vjerovali, od čega nikako ne odustaje i nikada ne prestaje. Štaviše čak i oni koji su od malena sa vjerom odgajeni, iako u njima bijaše velika vjera i nada, iako su toliko pobožni da nikada u budućnosti ne bi željeli da budu začetnici novih klica bezbožništva, baš u svim tim ljudima onaj lukavi se potrudio da zasije ono što je protiv pra-ve vjere, mada je čak i sam mislio, naprotiv, da bi tako njegove spletke bile otkrivene i onemoguće-ne, sada pak neki ljudi bezbožni i prokleti od kojih niko ne poštuje nikakvu blagočestivost, ljudi koji su se iz mračnih dubina pojavili, iako vode porijeklo iz Hesperije, navalili su na ovaj od Boga čuvan grad, koji poštuje i čuva pobožnost, iz kojeg izbijaju izvori sa najviših vrhova pravoslavlja i iz kojeg se svijet od kraja do kraja natapa čistim vodama pobožnosti koja poput rijeke natapa pobožnim učenji-ma sve duše koje pod suncem žive, na taj grad kao grom, ili zemljotres, ili bujica, ili, da se još primjerenije izrazim, kao divlje svinje i istinsku vjeru različitim dogmatima pokušali da izopače tako što su čak i sveto Pismo sa časne Trpeze uklonili u velikoj Božijoj Crkvi, čime su nas, a u stvari pravo-slavnu Božiju Crkvu i sve one koji njihovim bezbožnim dogmatima nijesu otrgnuti, pa zbog toga pravoslavne, koji prije svega žude da budu blagočestivi i da šire pravoslavnu vjeru, pogađaju anatemom, optužujući nas, između ostalog, i zbog toga što ne podržavamo brijanje brade kao oni i što ono obličje čovjekovo, koje je u skladu sa prirodom, ne želimo da mijenjamo. A naročito što se pričešćujemo zajedno sa sveštenicima vezanim brakom. Uz to i što ne želimo ispadom drskosti da oskvrnemo neprikosnoveni Simvol (vjere), koji je pravosnažan na osnovu svih dokumenata donijetih na vaseljenskim saborima, protivkanonskim razmišljanjima i besplodnim besjedama, i što ne govorimo kao oni da Duh Sveti, o, kakve li demonske spletke, ishodi iz Oca i Sina, nego što kažemo da od Oca ishodi; što, ne želimo da izvrćemo sveto Pismo, koje kaže: ne izbrijavajte svoju bradu; i što uopšte nijesmo voljni da promijenimo mišljenje da je Bog Stvoritelj ustanovio da to (glatka brada) priliči ženama, što je neprilično za muškarce; s druge strane peti kanon sabora u Gangri o onima koji se groze braka, javno ga prezirući, koji kaže: *Ako bi se neko odvajao od oženjenog*

* Mansi, vol. 19, col. 811-812.

tissima concilia [illegible]

ANNO CHRISTI 1054. Ex Allatio in Differ. 2 de lib eccles. Græcor. pag. 161 & seq.

PSEUDOSYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ANNO CHRISTI 1054.

SUB MICHAELE CERULARIO

In qua in Apostolicæ Sedis Legatos anathema intorquetur.

Edictum de projecto pittacio in sacra mensa a Legatis Romanis, contra sanctissimum Patriarcham Dominum Michaelem mense Junio, indictione septima.

PRæsidente Michaele sanctissimo Domino nostro & Oecumenico Patriarcha, a dextris Catechumenorum, & simul cum ipso confidentibus Dei amantissimis Metropolitis Theophane Cyzici & Syncello, Niceta Chalcedonis & Syncello, Laurentio Dyrrachii & Syncello, Antimo Sides, Nicolao Pisinuntis, Leone Myrorum, Leone Trapezuntis, Joanne Smyrnæ, Eusebio Adrianopolis, Constantino Mitylenes, Nicolao Chonarum, Hypatio Hidruntis, & Archiepiscopis Leone Carabyziæ, Gregorio Mesembriæ assistentibus, & Patriarchalibus nobilibus.

Nequam ac improbo dęmoni non sat fuit, ut videtur, malorum. Propterea namque nullum umquam finem fecit, in pios homines arrepens, & novum quid adversus veritatem sem-

D Ζημείωμα περὶ τοῦ ῥιφέντος τιττακίου ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ παρὰ ἀπὸ Ῥώμης πρέσβεων κατὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου κυροῦ Μιχαὴλ, μηνὶ Ἰουνίῳ, Ἰνδικτ ζ'.

ΠΡοκαθημένου Μιχαὴλ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπούτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσι τῶν κατειχομενείων, συνεδριαζόντων αὐτῷ Θεοφιλεστάτων μητραπολιτῶν Θεοφάνους Κυζίκου καὶ Συγκέλλου, Νικήτα Χαλκηδόνος, καὶ Συγκέλλου, Λαυρεντίου, Δυῤῥαχίου καὶ Συγκέλλου, Ανθίμου Σίδης, E Νικολάου Πισινοῦντος, Λέοντος Μύρων, Λέοντος Τραπεζοῦντος, Ιωάννου Σμύρνης, Εὐσεβίου Αδριανουπόλεως, Κωνσταντίνου Μιτιλήνης, Νικολάου Χωνῶν, Υπατίου Ἱδροῦντος, καὶ ἀρχιεπισκόπων Λέοντος Καραβιζύης, Γρηγορίου Μεσιμβρίας παρισταμένων καὶ τῶν Πατριαρχικῶν ἀρχόντων.

Οὐκ ἦν ἄρα, ὡς ἔοικε, κόρος τῷ πονηρῷ τῶν κακῶν. Διὰ τοῦτο γὰρ οὐ παύεται τοῖς εὐσεβέσιν ἐπιφυόμενος, καὶ καινόντι κατὰ ἀληθείας ἀνὰ ἐφευρίσκειν

sveštenika, kao da ne bi trebalo, pošto je ovaj savršio liturgiju, od njega da primi pričešće, neka bude anatemisan. A samim tim odbacuju i šesti sabor preziruć ono što određuje 13. kanon: Budući da znamo da je umjesto kanona po predanju Rimske Crkve da oni koji su udostojeni da budu rukopoloženi u čin đakona, ili prezvitera, treba da se obavežu da se više ne smiju ženiti, mi, čuvajući stare kanone apostolskog savršenstva i reda, želimo da prethodno sklopljeni brakovi sveštenih ljudi od tog vremena budu postojani i čvrsti i da se njihova zajednica sa ženama nikada ne razvrgne, niti da im se, ako se promijeni običaj, to međusobno uskrati kada prođe određeno vrijeme. Zbog toga ako se ustanovi da je neko dostojan da bude rukopoložen u čin ipođakona, đakona, ili prezvitera, ne smije mu se zabraniti da bude rukopoložen, ako sa zakonitom ženom živi u zajednici. Ne treba od njega zahtijevati u vrijeme rukopoloženja da se obaveže da će se uzdržavati od bračne obaveze kako ga ne bismo nepravedno prisiljavali da se odrekne od Boga zasnovanog i blagoslovenog braka, jer evanđeoska besjeda uzvikuje: Ono što je Bog sastavio neka čovjek ne rastavi; Jer i apostol nas uči: "Brak neka bude u svemu častan i postelja bračna čista" (Jev 13, 4); "Jesi li se privezao za ženu? Ne traži da se razdriješiš" (1Kor 7, 27). Ako bi se, dakle, neko usudio i apostolskim kanonima podstaknut da zatraži nekoga od sveštenih ljudi, recimo prezvitera, đakona, ili ipođakona da se liši zajednice, ili običaja sa zakonitom ženom, neka bude uklonjen. Isto tako ako bi neki prezviter ili đakon otjerao svoju ženu izgovarajući se blagočestivošću, neka bude udaljen. Osim svega toga uopšte nijesu razumni, jer tvrde da Sveti Duh ishodi ne samo od Oca, već i od Sina, budući da tako nešto ne postoji ni kod Evanđelista, niti su ovo bogohulno učenje mogli izvući iz vaseljenskog sabora. Gospod, naime, Bog naš kaže: Duh istine, koji od Oca ishodi (Jn 15, 26). Pa ipak, oni koji su smislili ovo novo bezbožništvo kažu da Duh koji ishodi od Oca i od Sina ishodi; a, s druge strane, ne uviđaju da se, kad već Duh ishodi od Oca, poznaje Njegovo (Očevo) svojstvo. Isto tako se time što se rađa (postaje) Sin, (poznaje se svojstvo) Sina; a ishodi li, kako oni zbijaju šalu, Duh i iz Sina, u više svojstava Duh se od Oca razlikuje nego Sin. Duhu i Sinu zajedničko je što ishode od samoga Oca, svojstvo Duha je ishodište od Oca, ali ne i od Sina. Jer, ako se u više razlika izdvaja Duh nego Sin, bliži Očevoj suštini će biti Sin, nego Duh. I tako opet izranjaju Makedonijevi pokušaji protiv Svetoga Duha i to je njihova drama i tako su se zapleli. Osim već rečenog, u cjelosti ne žele da prihvate da sve što nije zajednička (osobina) Gospodnje jednosuštne Trojice već samo jednoga od Trojice. Ali ovi su se na taj način nerazborito ponijeli i prema nama i prema pravoslavnoj Božijoj Crkvi, a sa druge strane došavši iz staroga Rima našem najblagočestivijem caru i lukavom podmuklošću neke druge crkve zavedeni protiv pravoslavnog skupa, još od samog početka lažući o svom dolasku, kada su smislili da dođu iz grada Rima, da su poslati od Pape, pošto su samoj stvari mnogim savjetima lažne vrijednosti opomenuti, sami su od sebe došli, nijesu nikako poslati od Pape. Već i pismo, koje su navodno donijeli od njega, sami su smislili: jer i od mnogih drugih je to poznato, pa već i po tome što je izišlo na vidjelo da su pečati na pismu slomljeni. I taj spis protiv nas, italskim slovima napisan, i u prisustvu ipođakona u ponedjeljak, prvo je od njih na Časnu Trpezu stavljen, a zatim kada su ga ipođakoni sklonili i odbacili sa Časne Trpeze i zatražili od onih koji su ga postavili da ga opet uzmu, nijesu to htjeli (da učine). Pošto je bio bačen na pod, kada je već došao do mnogih ruku, moja malenkost ga je podigla, kako se to svetogrđe ne bi razglasilo: i stoga zatražila, pozvavši neke, koji su vješti prevođenju sa italskog jezika na grčki, dakako protospatarija Kozmu, Rimljanina Pira i monaha Jovana Španca, da se taj spis prevede na naš jezik. I pošto su preveli svojim riječima tako da ostane prvobitni smisao, on je sadržavao ovo: *Ko god se suprotstavi vjeri i žrtvovanju Rimske i Apostolske stolice, anatema na njega i neka se ne naziva pravoslavnim, nego Prozimitom, i novim Antihristom. Ubert milošću Božijom episkop svete Rimske crkve, Petar, arhiepiskop Amalfitana, Frederih (Federik) đakon i sakelarije sinovima univerzalne katoličke Crkve. Sveti Rimski prvi apostolski tron, kome, kao glavi, pripada posebno staranje o svim*

ANNO CHRISTI 1054.

κειν ἐκμηχανώμενος. Τοιγάρτι καὶ μυρίαις μὲν τόσαις ἀπάταις πρὸ τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ δεσπότου παρρησίας τὸν ἄνθρωπον ὑπηγάγετο. Μυρίαις δὲ καὶ μετὰ ταῦτα πλάναις καὶ δελεάσμασιν ὑποσκελίζειν καὶ παρασύρειν τοὺς αὐτῷ πιθομένους οὐχ ὑφῆκεν ὅλως, οὐδὲ διέλιπεν. ἀλλὰ καὶ τούτων ἐκ ποδῶν γενομένων, καὶ εὐσεβοῦς καὶ βαθείας ἐλπίδος τοῖς εὐσεβεῖν ὑποτρεφομένης ἐθέλουσι μήτ' ἂν καινοτέρων δυσσεβημάτων ἐφευρετὴς γενέσθαι ποτε, ἐν πᾶσιν οἷς κατὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου ὁ πονηρὸς πειράσαι ἐσπούδασεν· εἰς τοὐναντίον αὐτῷ τῶν μηχανημάτων περιτραπέντων· νῦν τινες δυσσεβεῖς ἄνδρες, καὶ ἀποτρόπαιοι, καὶ τί γὰρ οὐκ ἄν τις εὐσεβῶν τούτους ὀνομάσειεν, ἄνδρες ἐκ σκότους ἀναδύντες· τῆς γὰρ ἑσπερίου μοίρας ὑπῆρχον γεννήματα, εἰς τὴν εὐσεβῆ ταύτην ἐλθόντες πόλιν καὶ θεοφύλακτον, ἀφ' ἧς, ὥσπερ ἀπό τινος ὑψηλοῦ καὶ μετεώρου χωρίου αἱ τῆς ὀρθοδοξίας πηγαὶ ἀναδύονται, καὶ καθαρὰ τῆς εὐσεβείας τὰ νάματα ἐς τὰ τῆς οἰκουμένης διαρρέουσι πέρατα, καὶ ποταμῶν δίκην τὰς ἐν ἁπάσῃ τῇ ὑφ' ἥλιον ψυχὰς, τοῖς εὐσεβέσι δόγμασι καταρδεύουσιν, εἰς ταύτην, ὥσπερ κεραυνὸς, ἢ σεισμὸς, ἢ χαλάζης πλῆθος· εἰ χρὴ δὲ μᾶλλον εἰπεῖν οἰκειότερον, ὡς μονιὸς ἄγριος εἰσπηδήσαντες τὸν ὀρθὸν λόγον τῇ διαφορᾷ τῶν δογμάτων καταλυμήνασθαι ἐπεχείρησαν, ὡς καὶ γραφὴν ἀποθέσθαι ἐν τῇ μυστικῇ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας τραπέζῃ, δι' ἧς ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ τὴν ὀρθόδοξον τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, καὶ πάντας τοὺς μὴ συνυπαγομένους τοῖς αὐτῶν δυσσεβήμασιν ὀρθοδόξους ἀναθέματι δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι εὐσεβεῖν, καὶ τὸ ὀρθόδοξον προβαίνειν ἐθέλομεν, καθυπέβαλον, ἐγκαλέσαντες ἡμῖν ἄλλα τέλεα, καὶ ὅτι τοὺς πώγωνας παραπλησίως ἐκείνοις ξυρᾶν, καὶ τὴν κατὰ φύσιν ἀνθρώπου μορφὴν παρὰ φύσιν ἐξαλλάσσειν οὐκ ἀνεχώμεθα· πρὸς δὲ καὶ ὅτι μὴ διακρινόμενοι ἀπὸ πρεσβυτέρων μεταλαμβάνειν γεγαμηκότων· πρὸς ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, καὶ ὅτι τὸ ἱερὸν, καὶ ἅγιον σύμβολον, ὃ πᾶσι τοῖς συνοδικοῖς, καὶ οἰκουμενικοῖς ψηφίσμασιν ἄμαχον ἔχει τὴν ἰσχὺν, νόθοις λογισμοῖς καὶ παρεγγράπτεις λόγοις καὶ θράσους ὑπερβολῇ μὴ κιβδηλεύειν ἐθέλομεν, μηδὲ παραπλησίως ἐκείνοις ἐκ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὦ τῶν τοῦ πονηροῦ μηχανημάτων, ἀλλ' ἐκ τοῦ πατρὸς φαμὲν ἐκπορεύεσθαι· μήτε τῇ γραφῇ προσέχειν ἐθέλοντες, ἣ οὐκ ἀκομαδαράσετέ φησι τοὺς πώγωνας ἡμῶν, οὔτε μὴν ἐννοεῖν ὅλως βουλόμενοι, ὅτι γυναιξὶν εὐπρεπὲς τοῦτο ὁ κτίσας ἐποίησε θεὸς, ἀνδράσι δὲ ἀνάρμοστον ἐδικαίωσεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τέταρτον τῆς ἐν Γάγγρᾳ συνόδου περὶ τῶν γάμον βδελυσσομένων φανερῶς ἀτιμάζοντες, ὅς φησιν, εἴ τις διακρίνοιτο παρὰ πρεσβυτέρου γεγαμηκότος ὡς μὴ χρῆναι λειτουργήσαντος αὐτοῦ προσφορᾶς μεταλαμβάνειν, ἀνάθεμα ἔστω· κατ' αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ τὴν ἕκτην σύνοδον ἀθετοῦντος καὶ ἀτιμάζοντες, ἥ φησιν· ἐπίδει ἐν τῇ Ῥωμαίων ἐκκλησίᾳ ἐν τύξει κανόνος παραδεδόσθαι διέγνωμεν, τοὺς μέλλοντας διακόνου, ἢ πρεσβυτέρου ἀξιοῦσθαι χειροτονίας, καθομολογεῖν, ὡς οὐκέτι ταῖς αὐτῶν συνάπτονται γαμεταῖς, ἡμεῖς ἀρχαίοις ἐξακολουθοῦντες κανόσι τῆς ἀποστολικῆς ἀκριβείας καὶ τάξεως, τὰ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν κατὰ νόμους συνοικέσια, ἀπὸ τοῦ νῦν ἐρρῶσθαι βουλόμεθα, μηδαμῶς αὐτῶν τὴν πρὸς τὰς γαμετὰς συνάφειαν διαλύοντες, ἢ ἀποσεροῦντες αὐτοὺς τῆς πρὸς ἀλλήλους κατὰ καιρὸν τὸν προσήκοντα ὁμιλίας· ὥστε εἴ τις ἄξιος εὑρεθῇ πρὸς χειροτονίαν, διακόνου, ἢ ὑποδιακόνου, οὗτος μηδαμῶς κωλυέσθω ἐπὶ τὸν τοιοῦτον

A per excogitans. Quapropter innumeris fere fraudibus ante Domini in carne adventum genus humanum illusit, innumeris vero postmodum erroribus & illecebris supplantare & dejicere eos, qui illi credebant, omnino non destitit, neque unquam cessavit. Verumtamen his quoque de medio sublatis, cum pia, magnaque spes esset in iis, qui pietatem amplectuntur, nunquam in posterum nova impietatis semina inventuros in omnibus his quæ contra rectam rationem improbus ille disseminare studuit, cum contra ac ipse speraverat, machinæ illius dissipatæ fuissent, nunc quidam homines impii & execrandi, & quid non quicumque pietatem colit eos non nominaret, homines e tenebris erumpentes, cum ex Hesperia ortum ducant, in pietatis cultricem hanc, & a Deo B conservatam urbem advenientes, ex qua tamquam ex alta & eminente specula orthodoxiæ fontes erumpunt, & pura pietatis fluenta in orbis terrarum fines perfluunt, & fluviorum instar animas, quæ sub sole degunt omnes piis dogmatibus irrigant, in hac veluti fulgur, sive turbo, sive grandinis copia, sive, ut magis proprie rem indicemus, veluti sylvestris porcus irruentes, rectam rationem diversitate dogmatum prævertere conati sunt ita, ut & Scripturam in mystica magnæ Dei Ecclesiæ reponerent mensa, qua nos, immo orthodoxam Dei Ecclesiam, omnesque, qui impiis eorum dogmatibus non abrepti sunt, orthodoxos ob id idem, quod pii esse, & fidem or- C thodoxam dilatari præcupiunt, anathemate feriunt, incusantes nos in multis aliis, & præterea quod barbam æque ac illi radere, & eam, quæ est secundum naturam, hominis figuram immutare non sustinemus. Nec non quod non divisi a Presbyteris matrimonio junctis, communionem suscipimus Ad hæc quod sacrosanctum Symbolum, quod omnibus Synodalibus, & Oecumenicis decretis inconcussum atque inexpugnabile robur habet, spuriis cogitatis, & sermonibus adulterinis, & audaciæ excessu adulterare nolumus nec ut illi, ex Patre & Filio Spiritum Sanctum, o improba D demonis machinas! sed ex Patre dicimus procedere; neque Scripturæ animum advertere volentes, quæ ne deglabretis, ait, mente vestra; neque omnino animo volvere volentes, decorum id mulieribus creatorem Deum statuisse, quod indecorum esset hominibus; sed & quintum Gangrensis Synodi Canonem de iis, qui a nuptiis abhorrent, palam contemnentes, qui dicit: *Si quis se dividit a Presbytero conjugato, quasi non oporteat, postquam ille sacrum fecerit, illius oblationis participem fieri, anathema sit.* Et in hoc etiam sextam Synodum rejicientes, E & contemnentes, quæ ait Can. 13. *Quoniam Romanæ Ecclesiæ pro Canone traditum esse cognovimus, ut qui ad Diaconatum, vel Presbyteratum promovendi sunt, profiteantur, se non amplius suis uxoribus conjungendos, nos antiquos Canones Apostolicæ perfectionis, ordinisque servantes, hominum, qui sunt in sacris, conjugia deinceps ex hoc temporis momento firma, & stabilia esse volumus, nequaquam eorum cum uxoribus conjunctionem dissolventes, vel eos mutua, tempore convenienti, consuetudine privantes. Quamobrem si quis dignus inventus fuerit, qui Hypodiaconus, vel Diaconus, vel presbyter ordinetur,*

is ad

crkvama, kao i o miru između crkava, i radi potrebe nas je, kao svoje izaslanike, odlučio je da nas pošalje u ovaj carski grad, kako bismo, kako je pisano, sišli i vidjeli da li sve čine kao što nepresano dolazi glas do njegovih ušiju; ako li nije tako da znamo. Stoga neka bude poznato, prije svih slavnim carevima, kleru, Senatu, narodu Konstantinopoljskom i cijeloj katoličkoj Crkvi, da smo znali da je ovdje, čemu se u najvećoj mjeri radujemo, dobrog, a zbog čega najviše žalimo, sada znamo da je rđavo. Naime, što se tiče stubova Carstva i carskih velikodostojnika i mudrih građana, grad je u najvećoj mjeri hrišćanski i pravoslavni. Ali, što se tiče Mihaila, koji je zloupotrebljavao položaj Patrijarha i svoje saveznike u (toj) ludosti, ljude koji sa njim dijele sudbinu, grad se nalazi usred bujice jeretičkog kukolja koliko god se danas rasijavaju. Stoga što, naime, kao Simomonijci prodaju dar Božiji i kao Valežani kastriraju svoje goste i rukopolažu ih ne samo za klerike, nego i za episkope i kao Arijanci već krštene ponovo krštavaju u ime svete Trojice, a najradije Latine; kao Donatisti smatraju da je izvan Grčke Crkve, Hristove Crkve i istinska žrtva i istinsko krštenje nestalo; kao Nikolaiti dopuštaju tjelesno vjenčanje i (oženjenima) dopuštaju bogosluženje; kao Severijani proglašavaju Mojsijev zakon prokletim; kao Pneumatomasi, ili Teomasi, izbacuju iz Simvola vjere ishođenje Svetoga Duha od Sina; Kao Nazareni toliko čuvaju judejsku tjelesnu čistotu da se protive da se krštavaju tek rođena djeca na samrti, prije navršenog osmog dana od rođenja; i zabranjuju da se žene za vrijeme mjesečnog krvarenja ili u babinjama bilo pričešćuju, bilo krštavaju, ako nijesu krštene; kosu i bradu njegujući kao Nazareni, a one, koji se šišaju i briju prema pravilima Rimske crkve, ne primaju na pričešće. O svim tim prelestima i mnogobrojnim drugim djelovanjima, sam Mihailo, iako pismom našeg gospodara pape Leona opomenut, odbio je da se prizove pameti. Potom nam je, iako smo se razumno opirali, preko svojih glasnika, iznoseći protiv nas argumente za ista zla, potpuno zabranio pristup i razgovor sa njim, i nije poslušao savjet careva i poziv da se prizove zdravoj pameti; kao što je još ranije zatvorio Latinske crkve, nazivajući ih Azimitima, te je riječima i djelima otišao tako daleko da je odasvud njene sinove protjerao i anatemisao Apostolsku stolicu protiv koje se sam sada potpisuje kao vaseljenski Patrijarh. Stoga mi, ne podnoseći tako veliku nepravdu i nasilje prema svetoj i prvoj Apostolskoj stolici i ne prihvatajući da katolička vjera može biti toliko ponižena, vrijeđanjem svete i nedjeljive Trojice i Apostolskog trona, čiji smo mi izaslanici, svih pravoslavnih Otaca i sedam sabora, anatemom sveukupne katoličke Crkve, koju je naš gospodar, presveti papa, izrekao istom Mihailu i njegovim sljedbenicima, ukoliko ne žele da poslušaju savjet i koju mi na ovaj način potpisujemo. Mihailo, koji je uzurpirao položaj Patrijarha, kao Neofita i koji je samo iz ljudskog straha navukao na sebe izgled monaha, a sada nepopravljivim prestupima pred mnogima razobličen, a zajedno sa njim Leon, koji se naziva Akridskim, i Nikifor, istog Mihaila sakelarije, koji je latinsku žrtvu pred svima nogama izgazio, kao i svi ostali koji ih slijede u već pomenutim prelestima i nedjelima, neka je anatema. Maran ata, zajedno sa Simonijancima, Valežanima, Arijancima, Donatistima, Nikolaitima, Severijacima, Manihejcima, sa kojima dijele učenja i sa drugima koji potkvašeno smatraju Duhom nadahnutim i zajedno sa svim jereticima, pa i sa đavolom i njegovim anđelima, ukoliko se ne urazume. Amin. Amin. Amin.

Sve se ovo zaista sadrži u onom bezbožničkom, prezrenja dostojnom spisu. Naša malenkost zaista ne mogući da podnese da se tolika drskost i bestidnost protiv pobožnosti ne ispita, i ne ostane nekažnjena, imala je o ovoj stvari razgovor sa našim valjanim i svetim carem. A on, budući da je samo dan ranije bio napustio grad, pošto mu je (ovo) bilo prenijeto, šalje ljude da ih vrate u ovaj veliki grad i da što prije budu pozvani, ali ne žele da se sastanu sa mojom malenkošću, niti pred sveti veliki Sinod da dođu, niti bilo kakav odgovor da daju o onome što su na tako bezbožan način objavili, nego su se izrazili isto onako kao što piše u dokumentu, koji su sami napisali i još mnogo više, nego što je u njemu bilo zapisano, tvrde da su protiv naše vjere i da žele prije da umru, nego da dođu pred nas i pred naš Sinod. Ovo je, naime, snažni i sveti naš car, kroz odgovor poštovanog magistra i na molbe najbogoljubnijeg Kartofilaksa i Ipomneumatografa

ANNO CHRISTI 1054.

is ad talem gradum assumi nequaquam prohibea-
tur, si cum legitima uxore cohabitet. Sed neque
ordinationis tempore ab eo postuletur, ut profiteatur se a legitima cum uxore consuetudine abstenturum, ne ex eo a Deo constitutas, & sua præsentia benedictas nuptias injuria afficere cogamur, Evangelica voce exclamante, Quæ Deus conjunxit, homo non separet; *& Apostolo docente*: Honorabiles nuptias, & thorum immaculatum: *&*; Alligatus es uxori, ne quæ re solutionem. *Si quis ergo præter Apostolicos Canones incitatus sit aliquem eorum, qui sunt in sacris Presbyterorum inquimus, vel Diaconorum, conjunctione cum legitima uxore, & consuetudine privare, deponatur. Similiter & si quis Presbyter vel Diaconus suam uxorem pietatis prætextu ejecerit, segregetur, & si perseveret, deponatur.* Præter hæc omnia nihil omnino sapientes, Spiritum non ex Patre, sed ex Filio quoque affirmant procedere; cum vocem illam neque ab Evangelistis habeant, neque blasphemum hoc dogma a Synodo Oecumenica hauserint. Dominus enim Deus noster ait, *Spiritus veritatis, qui a Patre procedit*. Verumtamen novæ hujusce impietatis parentes Spiritum inquiunt, qui a Patre & Filio procedit; non illud rursus attendentes, si in quo a Patre spiritus procedit, proprietas illius cognoscitur. Similiter & si in quo generatur Filius, Filii; & procedit, ut ipsi nugantur, & Spiritus a Filio, pluribus proprietatibus Spiritum a Patre discerni, quam filium. Commune enim Spiritui & Filio ex ipso Patre processus, propria vero Spiritus ex Patre processio, non vero a Filio. Quod si pluribus differentiis Spiritus quam Filius discernitur, proximior erit paternæ substantiæ Filius, quam Spiritus. Et sic rursus Macedonii in Spiritum Sanctum conatus emergent, eorum drama, scenamque iaduens. Præter jam dicta neque illud capere omnino volunt, omne, quod commune non est omnium dominatricis, & consubstantialis Triadis, unius tantummodo ex tribus esse. Sed hi quidem hac ratione, & contra nos, & Orthodoxam Dei Ecclesiam impudenter sese gesserunt, ab altera quam a vetere Roma ad piissimum nostrum Imperatorem accedentes, & alia quædam contra Orthodoxum Ecclesiæ cœtum dolo malo machinati, imo vero & ipsum accessum ab initio mentiti, cum comminiscerentur ex urbe Roma accedere, missosque esse a Papa, re autem ipsa fraudis plenis monitis, & consiliis Argyri, ipsi ex se advenerant, nullo modo a Papa missi. Sed & literas, quas ab eo scilicet deferebant, commenti sunt: quod ab aliis etiam multis agnitum est, sed eo potissimum, quod palam litterarum sigilla adulterata esse deprehensa sunt. Scriptum autem ab impiis hisce contra nos repositum Italicis literis exaratum, & in præsentia Hypodiaconorum secundæ hebdomadis ab ipsis primum altari Dei magnæ Ecclesiæ appositum, postmodum, quod Hypodiaconi illud summoverunt, & a sacra mensa abjecerunt, & illis qui apposuerant, ut denuo reciperent, contenderunt, illi noluerunt. Illius in pavimentum dejecti, cum jam in manus multorum pervenerit, ne blasphema promulgarentur, mediocritas nostra in se recepit: ideoque nonnullis advocatis, qui ex Italica lingua in Græcam convertere callent,

ANNO CHRISTI 1054.

Ἀβαθμὸν ἐπαναβιβάζεσθαι νομίμῳ συνοικῶν γαμετῇ, μήτε μὴν ἐν τῷ τῆς χειροτονίας καιρῷ ἀπαιτεῖσθαι ὁμολογεῖν, ὡς ἀποστήσεται τῆς νομίμου πρὸς τὴν οἰκείαν γαμετὴν ὁμιλίας, ἵνα μὴ συνεῦσιν τὴν ἐκ Θεοῦ νομοθετηθεῖσι, καὶ βλογηθεῖσι τῇ αὐτῇ παρουσίᾳ, γάμον καθυβρίζειν ἐκδιαθάλλῃ. τῆς τοῦ Εὐαγγελίου φωνῆς ἐκβοώσης, ὃς ὁ Θεὸς ἔζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω, καὶ τοῦ ἀποστόλου διδάσκοντος, τίμιον τὸν γάμον ἐν πᾶσι, καὶ τὴν κοίτην ἀμίαντον· καὶ, δέδεσαι γυναικί, μὴ ζήτει λύσιν. εἴ τις οὖν τολμήσῃ παρὰ τοὺς ἀποστολικοὺς κανόνας κινήμασί τινα τῶν ἱερομένων, πρεσβυτέρων φαμέν, ἢ διακόνων, ἢ ὑποδιακόνων ἀποστερεῖν τῆς πρὸς τὸν νόμιμον γυναῖκα συναφείας, καὶ κοινωνίας, καθαιρείσθω. ὡσαύτως, καὶ εἴτις πρεσβύτερος, ἢ διάκονος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα προφάσει εὐλαβείας ἐκβάλλοι, ἀφοριζέσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω· πρὸς ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις μηδὲ συνοικεῖν ὅλως ἐθέλοντες, ἐν οἷς τὸ πνεῦμα οὐκ ἐκ τοῦ πατρός, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ φασιν ἐκπορεύεσθαι, ὅτι ὅπου ἀπὸ εὐαγγελικῆς φωνῆς ἔχουσι τοῦτο, ὅπου ἀπὸ οἰκουμενικῆς συνόδου τὸ βλάσφημον τοῦτο κέκτηνται δόγμα. ὁ μὲν γὰρ κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν φησι, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται· οἱ δὲ τῆς καινῆς ταύτης δυσσεβείας πατέρες τὸ πνεῦμά φασιν, ὃ παρὰ τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐκπορεύεται· ἀλλὰ μηδὲ συνορῶντες πάλιν, ὡς εἰ ἐν ᾧ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ πνεῦμα, ἡ ἰδιότης ἐπιγινώσκεται αὐτοῦ· ὡσαύτως καὶ εἰ ἐν ᾧ γεννᾶται ὁ υἱὸς, ἡ τοῦ υἱοῦ· ἐκπορεύεται δὲ ὡς ὁ αὐτὸς λόγος καὶ τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ υἱοῦ, πλείοσιν διασέλλεται τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς, ἤπερ ὁ υἱὸς· κοινὸν μὲν γὰρ πνεύματι, καὶ υἱῷ ἡ ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς πρόοδος, ἰδία δὲ τοῦ πνεύματος ἡ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπόρευσις, ἡ μὴν καὶ ἡ τοῦ υἱοῦ· εἰ δὲ πλείοσι διαφοραῖς διασέλλεται τὸ πνεῦμα ἤπερ ὁ υἱὸς, ἐγγυτέρω ἂν εἴη τῆς πατρικῆς οὐσίας ὁ υἱὸς, ἤπερ τὸ πνεῦμα· καὶ ὅπως ἡ Μακεδονίου πάλιν κατὰ τὸ πνεύματος παρακύψει τόλμα τὸ ἐκείνων ὑποδυομένη δράμα, καὶ τῷ σκιωμῷ· Χωρὶς δὲ τῆς εἱρημένων, ὧδε συνιέναι ὅλως ἐθέλουσιν, ὅτι εἰ πᾶν, ὅπερ μή ἐστι κοινὸν τῆς παντοκρατορικῆς, καὶ ὁμουσίου Τριάδος, οὐδὲ ἐστι μόνου τῶν τριῶν· οὐκ ἔστι δὲ ἡ τοῦ πνεύματος προβολὴ κοινὸν τῶν τριῶν· ἀλλ' οἱ μὲν ὅπως ἡμῶν τε αὐτῆς, καὶ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας κατηναισθήσαντο· ἐφ' ἑτέρας μὲν ἀπὸ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πρὸς τὸν φιλάσεβέστατον ἡμῶν αὐτοκράτορα ἀφικόμενοι· ἄλλα δέ τινα κατὰ τῆς ὀρθοδόξου τῆς ἐκκλησίας πληρώματος σκηνωρήσαντες· μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῷ τῷ ἄφιξιν πεπλασμένῳ τῷ ἀρχῷ ποιησάμενοι, καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης μὲν ἀφικέσθαι, καὶ παρὰ τοῦ πάπα ἀποσταλῆναι σκηψάμενοι, ταῖς δὲ ἀληθείαις, ταῖς παρὰ τοῦ ἀργυροῦ δολεραῖς ὑποθήκαις καὶ συμβολαῖς, αὐτόθεν ἀφ' ἑαυτῶν ἀφικόμενοι, καὶ μήτε παρὰ τοῦ πάπα ἀποσταλέντες· Ἀλλὰ καὶ τὰ γράμματα, ἃ ὡς ἀπ' ἐκείνου δῆθεν ἐπεφέροντο, πλασάμενοι. Τοῦτο γὰρ ἀπό τε ἄλλων διεγνώσθη πολλῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ τὰς τῶν γραμμάτων σφραγῖδας νεοθλασίας φανερῶς φωραθῆναι· αὐτὸ μὲν ἓν τὸ παρὰ τῶν δυσσεβῶν τούτων ἀποτεθὲν ἔγγραφον καθ' ἡμῶν, Ἰταλικοῖς γράμμασι γεγραμμένον, καὶ ἐπὶ παρουσίαν τῶν ὑποδιακόνων τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, παρ' αὐτῶν πρῶτον μὲν τῇ τραπέζῃ τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἐπιτεθέν· ὕστερον δὲ διὰ τὸ τοὺς ὑποδιακόνους ἀπώσασθαι τοῦτο, καὶ τῆς θείας ἀπορρίψαι τραπέζης,

καὶ

objavio da oni nama i Sinodu saopšte. Kada je pak njima, budući da nijesu željeli da izađu pred nas i Sinod, izgledalo da se koristi sila, naš valjani i sveti car nije ni pokušao da je primijeni zbog toga što je delegacija bila službena, nego je ponovo ukazao da nije dostojno da ostane tolika štetna bezočnost i da je to potpuno nedostojno, i pripremio je nabolji lijek za taj problem i našoj malenkosti poslao dragocjeno i poštovano pismo preko Stefana presvetog monaha i ekonoma velike crkve i Jovana magistra i uz pomoć Konstanta Vestarha i filofora Hipata, a sadržaj tog pisma je ovaj: *Presveti Vladiko, onime što se dogodilo, moje carsko veličanstvo je, raspitavši se, veoma ojađeno; korijen zla potekao je od prevodilaca, Argirijevih prijatelja, došljaka stranoga porijekla; što se tiče ostalih podmetanja, ništa ne možemo učiniti, ali uzročnike zla poslali smo išibane tvojoj svetosti da se na njihovom primjeru nauče i ostali da ubuduće ništa slično ne blebeću. Ovo pismo sa izrečnom anatemom, Konzilijari i oni koji su ga objavili, ili napisali, ili pak oni koji cio događaj dobro poznaju onako kako se dogodio do pojedinosti neka pred svima spale. Moje kraljevsko veličanstvo zapovijedilo je i da se Vestarh, Argirijev zet i njegov sin Vest, zatvore u tamnicu, da tamo provedu život i budu zlostavljani, što su zbog ovog slučaja i zaslužili. Mjeseca jula VII indikcije.*

Ovo je sadržavalo carsko pismo. Kako je i predvidio car, poštovalac pobožnosti, ono bezbožno pismo, zaista oni koji su ga izložili, ili podstaknuti da to učine, ili pomogli njegovim tvorcima, u prisustvu onih koje je car poslao u velikoj tajnosti su anatemisani; to je bilo odlučeno čatvrtog dana, koji je bio nedjelja tekuće sedmice.

Dvadeset i četvrtog dana, pak, istog mjeseca jula, kada je trebalo da bude pročitano uobičajeno izlaganje petog Sabora pred narodom, o tome da na onaj isti spis treba uzvratiti anatemom na one koji su ga donijeli i napisali, iznijeli su nekakav sporazum, ili odluku kako bi se to učinilo. Original one bezbožne i proklete bule, koju su bacili bezbožnici, nije bio spaljen, već je odložen u Hartofilaksov arhiv, na vječnu sramotu i zarad vječne osude onih koji su hulili na našega Boga. Osim toga treba znati da su dvadesetog dana tog mjeeca, kada su oni, koji su hulili na našu pravoslavnu vjeru, anatemisani, zajedno sa ostalim dostojanstvenicima, koji su sa nama zasijedali, bili prisutni svi mitropoliti i episkopi koji su boravili u gradu; bili su tu: Leon, Atinski i sinkel, Mihailo Silejski i sinkel, Nikolaj Evhanijski i sinkel, Dimitrije Karijski i arhiepiskop, Pavle Lemljanski, Leon Kotradijski i Antonije Zikhijski.

ANNO CHRISTI 1054.

καὶ προτεναθᾶς μὲν τοῖς θεῖσι λαβεῖν, ἐκείνους δὲ μὴ βουληθῆναι τῶν κατὰ τὰ ἐδάφους ῥιφισι, καὶ εἰς χεῖρας πολλῶν ἐλθόν, ἵνα μὴ δημοριωθῇ τὰ ἐν αὐτῷ σλασφημήματα, ἡ μετεμότης ἡμῶν ἀνελάβετο, ἔτι τῶν τῷ Ἰταλίδα γλῶτταν εἰς τὸν ἑλλάδα μεταβάλλειν εἰδότων προκαλεσαμένη τινάς, ἦγεν τὴν πρωτοσπαθάριον Κοσμᾶν, τὸν Ῥωμαῖον τὸν Πυρὸν καὶ τὸν μοναχὸν Ἰωάννην τὸν Ἱσπανόν, μεταφράσαι τὸ ἔγγραφον ἐπετρέψατο· καὶ τῷ ἐγγράφου παρὰ τέτων μεταφρασθέντος, εἶχεν ἡ τότου ὑφὴ αὐτοῖς ῥήμασιν ὑπισί· Ὅστις ἂν τῇ πίστει, καὶ τῇ θυσίᾳ τῆς ῥωμαϊκῆς καὶ ἀποστολικῆς καθέδρας ἀντιλέγοι, ἀνάθεμα ἔστω, καὶ μήτε δεχέσθω ὀρθόδοξος, ἀλλὰ λεγέσθω προζυμίτης, καὶ νεος Ἀντίχριστος. Οὐβέρτος θεῷ χάριτι τῆς ἁγίας τῶν Ῥωμαίων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος, Πέτρος τῶν Ἀμαλφηνῶν ἀρχιεπίσκοπος, Φρεδέριχος διάκονος, καὶ σακελλάριος πᾶσι τοῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τέκνοις· ἡ ἁγία Ῥωμαϊκὴ πρώτη, καὶ ἀποστολικὴ καθέδρα, πρὸς ἣν ἅπερ δὴ τῶρος κεφαλίω, ἡ φροντὶς πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἰδικῶς ἐφαρμόζει, τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρίωνης, καὶ χρείας χάριν, πρὸς τετύπην τὴν βασιλικὴν πόλιν ἡμᾶς ἀποκρισιαρίους αὐτῆς ποιῆσαι κατηξίωσεν· ἵνα καθὼς γέγραπται, κατέλθωμεν, καὶ ἴδωμεν, εἰ ἄρα ἔργῳ πεπλήρωται ἡ βοή, ἣ ἀδιασίκτως ἐκ τηλεκαύτης πόλεως ἀνέβαινε πρὸς τὰ ὦτι αὐτῆς· εἰ δὲ καὶ μὴ ἦν ὕτως, γνῶ. ὅθεν γινωσκέτωσαν πρὸ μὲν πάντων οἱ δεδοξασμένοι αὐτοκράτορες, ὁ κλῆρος, ἡ σύγκλητος, καὶ ὁ λαὸς τετύτης τῆς Κωνσταντινου πόλεως, καὶ πᾶσα ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἡμᾶς ἐντεῦθα διεγνωκέναι, ὅθεν πλεῖσα χαιρόμεθα ἀγαθόν, καὶ μέγιστον, ὅθεν ἐλεεινῶς λυπέμεθα, κακόν· καὶ γὰρ ὅσον πρὸς τὲς κίονας τὸ κράτους, καὶ τὲς αὐτὸ τετιμημένους, καὶ τὲς πολίτας σοφὲς, χριστιανικώτατος, καὶ ὀρθοδοξέστερη ἡ πόλις· ὅσον δὲ πρὸς τὸν Μιχαὴλ τὸν κατηχρηστικῶς λεγόμενον πατριάρχην, καὶ τῆς αὐτῆ αἱρέσεως συνεργὸς, πλεῖσα ζιζάνια τῶν αἱρέσεων καθεκάστην διασπείρεται ἐν μέσῳ αὐτῆς, ὅτι καθὼς οἱ Σιμωνιακοὶ τὴν δωρεὰν τῆ θεῆ πιπράσκουσι, καὶ ὡς Βαλέσιοι τὲς παροίκους αὐτῶν ἐξανουχίζουσι, καὶ ὁ μόνον πρὸς Κληρικᾶτα, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ἐπισκοπᾶτα ἀνάγουσιν. ὡς οἱ Ἀρειανοὶ ἀναβαπτίζουσι τὲς ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας Τριάδος βεβαπτισμένους, καὶ μάλισα τὲς Λατίνας· ὡς οἱ Δονατισαὶ ἐπικορᾶσιν, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἐκκλησίας τῶν Γραικῶν τὴν ἐκκλησίαν τῆ Χριστῆ, καὶ ἡ ἀληθινὴ θυσία, ἓ τὸ βάπτισμα ἐξ ὅλα τὸ κόσμα ἀπολωλεκέναι. ὡς οἱ Νικολαΐτται τοὺς σαρκικοὺς γάμους παραχωρᾶσι, καὶ διεκδικᾶσι τοῖς τῆ ἱερῆ θυσιασηρίυ ὑπηρέτπις· ὡς οἱ Σεβηριανοὶ ἐπικατάρατόν φασι τὸν νόμον τῆ Μωσέως· ὡς οἱ Πνευματόμαχοι, ἢ Θεόμαχοι, ἀπέκοψαν ἀπὸ τῆ συμβόλα τῆ ἁγίᾳ πνεύματος τὸ ἐκπόρευσιν ἐκ τῆ υἱῆ. ὡς οἱ Ναζωραῖοι τὸν σαρκικὸν τῶν Ἰεδαίων καθαρισμὸν ἐπὶ τοσῆτον τηρᾶσιν, ὥστε τὰ βρέφη τὰ θηνσκόμενα ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἡμέρας ἀπὸ τῆς γενήσεως βαπτίζεσθαι ἀντιλέγειν, καὶ τὰς γυναῖκας, τὰς ἐν τοῖς κατειμένοις αὐτῶν, εἴτε ἐν τῇ ζωνᾶ κεκοιμημένας κοινωνήσαθαι, εἴτε ἀβάπτιστοί εἰσι βαπτίζεσθαι δηλωλύειν, καὶ τὸ κόμαν τῆς κεφαλῆς καὶ τὸ πώγωνα, ὡς οἱ Ναζωραῖοι βόσκοντες, τὲς τὰς κόμας κείροντας, καὶ κατὰ τὸ διάταξιν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας τὲς πώγωνας ξυρίζοντας εἰς τὸ κοινωνίαν ἐ κατιδέχονται· ὑπὲρ ὧν πλανισμῶν, καὶ ἑτέρων πλείσων ἔργων αὐτῆ, ὁ αὐτὸς Μιχαὴλ γράμμασι τῆ κυρῆ ἡμῶν Λέοντος τῆ πάπα νεθετηθείς, πα..... κατεφρόνησεν. ἔπειτα ἡμῖν τοῖς ἀγγέλοις αὐτῆ τὴς ὑπερ-

ANNO CHRISTI 1054

A Protoſpatarium duntaxat Gotmam, Romanum Pyrum, & Monachum Joannem Hiſpanum, ſcripturam illam in noſtram linguam tranſvehere impoſuit. Tranſverſi vero ſententia his iiſdem verbis ita ſe habebat. *Quicumque fidei, & ſacrificio Romanæ & Apoſtolicæ ſedis ſe opponit, anathema ſit, nec dicatur Orthodoxus, ſed Prozymita, & novus Antichriſtus. Ubertus divina gratia ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Epiſcopus, Petrus Amalphitanorum Archiepiſcopus, Federicus Diaconus, & ſacellarius, univerſæ catholicæ Eccleſiæ filiis. Sancta Romana prima & Apoſtolica ſedes, ad quam, tanquam ad* B *caput, cura omnium Eccleſiarum ſpecialiter adaptatur, Eccleſiaſticæ pacis, ac neceſſitatis gratia ad hanc regiam urbem nos ſuos apocriſiarios mittere conſtituit, ut, quemadmodum ſcriptum eſt, deſcendamus, & videamus, ſi opere completa eſt vox, quæ continuo ex ea urbe ad aures illius aſcendit, cognoſceretque, ſi res aliter ſe haberet. Hinc notum ſit præ omnibus, glorioſis Imperatoribus, Clero, Senatui, populoque Conſtantinopolitano, univerſæque Catholicæ Eccleſiæ, nos hic agnoviſſe, quod maxime lætamur, bonum, & maximum, quod afflictim dolemus, malum. Nam* C *quod pertinet ad columnas Imperii, viroſque ab iiſdem cohonestatos, & cives ſapientes, maxime omnium Chriſtiana, & orthodoxa urbs eſt: quod ad Micharlem, qui Patriarchatu abutitur, & illius inſipientiæ ſocios, & conſortes, in medio illius plurima hæreſeon zizania quot die diſſeminantur. Quemadmodum enim Simoniaci donum Dei vendunt: ut Valeſii hoſpites ſuos caſtrant & non ſolum ad Clericatum, ſed inſuper ad Epiſcopatum promovent: ut Ariani rebaptizent in nomine ſanctæ Trinitatis baptizatos, & Latinos potiſſimum: ut Donatiſtæ decernunt, extra Græcorum Eccleſiam, Eccleſiam Chriſti, & verum ſacrificium, & baptiſma ex univerſo orbe periiſſe: ut Nicolaitæ carnales nuptias concedunt, de-* D *fenduntque ſacris altaris miniſtris; ut Severiani, maledictam legem Moyſis pronunciant: ut Pneumatomachi, aut Theomachi, Spiritus Sancti ex Filio proceſſionem ex Symbolo abſciderunt: ut Nazareni, carnalem judæorum munditiem adeo ſervant, ut parvulos morientes ante octavum diem a nativitate baptizari contradicant: & mulieres vel in menſtruis, vel partu pereclitantes, communicare, vel ſi baptizatæ non fuerint, baptizari prohibent: & comam capitis, & barbam, veluti Nazareni nutrientes, eos qui comas tondent, & ſecundum inſtitutionem Romanæ Eccleſiæ barbas radunt, in communionem non recipiunt. De quibus erroribus, & aliis pluribus o-* E *peribus, ipſe Michael literis domini noſtri Leonis Papæ admonitus, reſipiſcere neglexit. Poſtmodum nobis illius nunciis ſimilium malorum argumenta rationabiliter opponentibus, præſentiam ſuam, atque colloquium penitus denegavit, neque ſacrum Imperatorum conſilium, & ſapientum eum cohortantium ad ſanam mentem, audiit: quemadmodum & antea Latinorum Eccleſiis clauſit, eoſque Azymitas nuncupans, verbis & factis ubique perſecutus eſt in tantum, ut in ſuis ſuis anathematizaret Apoſtolicam ſedem, contra quam ſeipſum adhuc ſubſcribit Oecumenicum Patriarcham. Quare nos ejuſdem ſanctæ, & primæ Apoſtolicæ ſedis inſignem injuriam, & vim non ſe-*

ANNO CHRISTI 1054.

rentes, & Catholicam fidem multis modis demergi posse suspicantes, præjudicatione sanctæ & individuæ Trinitatis, & Throni Apostolici, cujus nos sumus Apocrisiarii, & omnium orthodoxorum Patrum, & septem Synodorum, ex universa catholica Ecclesia anathemati, quod dominus noster piissimus Papa eidem Michaeli, & illius sequacibus, si suaderi nolunt, decrevit, hunc in modum subscribimus. Michael, qui Patriarchatu abutitur, Neophytus, & qui tantum humano timore monasticum habitum induit, nunc vero delictis incurabilibus apud multos difformatus, & una cum eo Leo, qui Acridæ dicitur, & ejusdem Michaelis sacellarius Nicephorus, qui Latinorum sacrificium in conspectu omnium pedibus conculcavit, cæterique omnes, qui eos sequuntur in jam dictis erroribus, & facinoribus, sit anathema, Maranatha cum Simoniacis, Valesiis, Arianis, Donatistis, Nicolaitis, Severianis, Manichæis, tum quibus dogmata statuunt, & aliis, qui fermentatum, animatum esse dicunt, & cum omnibus hæreticis, imo vero cum Diabolo & Angelis ejus, si resipiscere nolunt. Amen. Amen. Amen. Et hæc quidem in impio illo scripto & detestando continebantur: Mediocritas vero nostra tantam contra pietatem audaciam & impudentiam haud sustinens sine examine, & impunitam prætergredi, valido & sancto Imperatori nostro de hac re sermonem habuit. At ille, namque ante unum tantum diem ab urbe discesserant, postquam illi relatum fuerat, viros, qui eos in hanc magnam urbem reducerent, mittit, vocanturque citissime, sed nolunt mediocritatem nostram convenire, aut in conspectu sanctæ & magnæ Synodi procedere, & responsum utcumque dare de his, quæ ipsi impie enunciarunt, sed ut ipsi in Scriptura ab ipsis exarata expresserant, & multo plura, quam in eo scripta fuerant, contra nostram fidem habere sese contendunt, velleque se potius mortem oppetere, non tamen in conspectum nostrum & Synodi venire. Hæc enim robustus & Sanctus noster Imperator, per responsum spectabilis magistri, & a supplicationibus, Dei amantissimi Carthophilacis, & Commentariorum Scriptoris, eos nobis & Synodo dicere renunciavit. Cum vero iis nolentibus ad Synodum & nos accedere, vim inferri, validus & sanctus noster Imperator, propter Legationis provinciam, quam præ se ferre videbantur, non probaret, rursumque tantam contra pietatem impudentiam innoxiam permanere haud decorum esset, & prorsus indignum, medicinam optimam rei præparavit, & pretiosum & venerandum scriptum ad nostram mediocritatem per Stephanum sanctissimum Monachum, & magnæ Ecclesiæ Oeconomum, & Joannem Magistrum, & a supplicationibus, & Constantem Vestarchem, & Philosophorum Hypatum transmisit, cujus tenor ille est: *Sanctissime Domine, de eo, quod*

A θέσεις τῶν τηλικούτων κακῶν λογικῶς ἀντιστῆναι λέγουσι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν συντυχίαν παντελῶς ἀπηρνήσατο. οὔτε τῷ ὑγιεῖ βουλεύματι τῶν αὐτοκρατόρων, καὶ τῶν σοφῶν, νουθετούντων κατασπάσασθαι αὐτὸν, οὐχ ὑπήκουσεν, καθὼς καὶ πρότερον τὰς τῶν Λατίνων ἐκκλησίας ἠσφαλίσατο, καὶ αὐτὸς ἀζυμίτας ἀποκαλῶν ῥήμασι καὶ ἔργοις ἀπαντιχῆ κατεδιώξατο ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀναθεματίζειν τὴν ἀποστολικὴν καθέδραν, καθ' ἧς ἑαυτὸν ἔτι ὑπογράφει οἰκουμενικὸν πατριάρχην· ὅθεν ἡμεῖς τῆς ἁγίας αὐτῆς, καὶ πρώτης ἀποστολικῆς

B καθέδρας τὴν ἐξάκουστον βίαν καὶ ὕβριν οὐχ ὑποφέροντες, τήν τε καθολικὴν πίστιν κατυδύεσθαι πολυτρόπως ὑφορώμενοι, προκρίσει τῆς ἁγίας, καὶ ἀδιαιρέτου Τριάδος, τοῦ τε ἀποστολικοῦ θρόνου, οὗ τινος τὴν ἀπόκρισιν διέπομεν, καὶ πάντων τῶν ὀρθοδόξων πατέρων τῶν ἐπτὰ συνόδων, ἀπὸ πάσης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τῷ ἀναθέματι, ὅπερ ὁ πύριος ἡμῶν ὁ εὐλαβέστατος πάπας τῷ αὐτῷ Μιχαὴλ, καὶ τοῖς αὐτῷ ἑπομένοις, ἐὰν μὴ πισθῶσιν, ἀπεφήνατο, οὕτω καθυπογράφομεν. Μιχαὴλ ὁ κατυχρηστικῶς πατριάρχης, ὁ νεόφυτος, καὶ μόνῳ ἀνθρωπίνῳ σόβῳ τὸ

C μοναχικὸν σχῆμα δεξάμενος. νῦν δὲ ἐγκλήμασιν ἀνηκέστοις παρὰ πολλῶν διαπεφημισμένος, καὶ μετ' αὐτοῦ Λέων ὁ τῆς Ἀχρίδας ἐπιλεγόμενος, καὶ ὁ σακελλάριος τοῦ αὐτοῦ Μιχαὴλ ὁ Νικήφορος, ὅστις τὴν τῶν Λατίνων θυσίαν προφανῶς κατεπάτησε τοῖς ποσὶ, καὶ πάντες οἱ ἑπόμενοι αὐτοῖς ἐν τοῖς προκειμένοις πλανίσμασι, καὶ τολμήμασιν, ἔστωσαν ἀνάθεμα, Μαραναθὰ σὺν τοῖς Σιμωνιακοῖς, Βαλεσίοις, Ἀρειανοῖς, Δονατισταῖς, Νικολαΐταις, Σεβηριανοῖς, Μανιχαίοις, σὺν οἷς δογματίζουσι καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅτι τὸ ἔνζυμον ἔμψυχον εἶναι, καὶ σὺν

D πᾶσι τοῖς αἱρετικοῖς, μᾶλλον δὲ καὶ μετὰ τοῦ Διαβόλου, καὶ τῶν ἀγγέλων, ἐὰν μὴ πεισθῶσιν, ἀμήν. ἀμήν. ἀμήν· Ταῦτα μὲν οὖν τὰ τῆς δυσσεβοῦς ταύτης, καὶ ἀνοσίου γραφῆς· ἡ δὲ μετριότης ἡμῶν τὴν τηλικαύτην κατὰ τῆς εὐσεβείας τόλμαν, καὶ τὴν ἀναίδειαν μὴ ἀναχομένη ἀνεπεξέλευστον μεῖναι, καὶ ἀτιμώρητον, τῷ κραταιῷ, καὶ ἁγίῳ ἡμῶν βασιλεῖ τὰ περὶ τούτου κοινολογεῖται· καὶ ὃς, ἦσαν γὰρ οὗτοι ἀπόδημον πρὸ μιᾶς καὶ μόνον ἡμέρας μετὰ τὸ περὶ τούτου ἀνενεχθεῖναι τῷ κράτει αὐτοῦ, τοὺς ὡς τὴν μεγαλόπολιν τούτους μετεσταλοῦντας ἐκπέμπει· καὶ θᾶττον

E μεταπέμπονται, οὐ βούλονται δὲ τῇ ἡμετέρᾳ μετριότητι προσελθεῖν, ἢ τῇ ἱερᾷ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, καὶ ἀπόκρισίν τινα δοῦναι, περὶ ὧν ἀσεβῶν ἀπηρεύξαντο· ἀλλ' ἀκολούθως μὲν τῷ παρ' αὐτῶν ἐκτεθέντι ἐγγράφῳ, καὶ πλείω δὲ τῶν ἐν αὐτῷ γραφέντων κατὰ τῆς ἡμετέρας πίστεως ἔχειν εἰπεῖν διατείνονται· αἱρεῖσθαι δὲ θανεῖν μᾶλλον, ἢ εἰς ὄψιν ἡμῖν, καὶ τῇ συνόδῳ ἐλθεῖν. Ταῦτα γὰρ ὁ κραταιὸς, καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς δι' ἀποκρίσεως τοῦ περιβλέπτου μαγίστρου, καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων, καὶ τοῦ θεοφιλεστάτου χαρτοφύλακος, καὶ τοῦ ὑπομνηματογράφου λέγειν τούτους ἡμῖν, καὶ τῇ συνόδῳ μεμήνυκεν· ἐπεὶ δὲ αὐτοὺς μὲν μὴ βουλομένους τῇ συνόδῳ, καὶ ἡμῖν ἀπαντῆσαι; βιασθῆναι ὁ κραταιὸς καὶ ἅγιος ἡμῶν βασιλεὺς, διὰ τὸ δοκοῦν περικεῖσθαι τούτους τῆς προσβείας ὀφφίκιον, οὐκ ἠυδόκησεν· ἀνεκδίκητον δὲ πάλιν τὴν τηλικαύτην κατὰ τῆς εὐσεβείας μεῖναι ἀναίδειαν ἀπρεπὲς ἦν, καὶ ἄλλως ἀνάξιον, ᾠκονόμησε θεραπείαν ἀρίστην τῷ πράγματι, καὶ τίμιον, καὶ προσκυνὸν γράμμα πρὸς τὴν ἡμετέραν μετριότητα διὰ Στεφάνου τοῦ ὁσιωτάτου μοναχοῦ, καὶ οἰκονόμου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ Ἰωάννου μαγίστρου, καὶ ἐπὶ τῶν δεήσεων, καὶ Κώνσταντος βεστάρχου, καὶ ὑπάτου τῶν φιλοσόφων ἐξαπέστειλεν. ἔχει δὲ ἐπὶ λέξεως οὑτωσί· ἁγιώτατε δέσποτα περὶ τοῦ συμβάντος ἡ βασιλεία μου ἐρευνήσασα, εὗρε τὴν ῥίζαν τοῦ κακοῦ γενομένην ἀπὸ τῶν Ἑρμηνευτῶν καὶ τοῦ μέρους τοῦ ἀργύρου, καὶ τοὺς μὲν ἐθνικοὺς ὡς ξένους, καὶ παρ' ἑτέρων ὑποβληθέντας

ANNO CHRISTI 1054.

τις τι ποιῆσαι οὐκ ἔχομεν· τοὺς δὲ αἰτίους τυφ- A
θέντας ἀπεσείλαμεν πρὸς τὴν ἁγιωσύνην σου, ὡς
ἂν δι' αὐτῶν παιδαγωγηθῶσι καὶ ἄλλοι, τὸ μὴ φλυα-
ρεῖν τοιαῦτα· τὸ δὲ χαρτίον μὴ τὸ ἀναθεματι-
σθῆναι καὶ τοὺς συμβουλεύσαντας, καὶ τοὺς ἐκδεδω-
κότας, καὶ γράψαντας, καὶ μικρὰν εἴδησιν τῆς τού-
των ποιήσεως ἔχοντας, καυθήτω ἔμπροσθεν πάντων·
προσέταξε γὰρ ἡ βασιλεία μου, ἵνα καὶ τὸν Βεσάρ-
χην τὸν Γαμβρὸν Λοῦ ἀργυροῦ, καὶ τὸν Βέσην τὸν
ἐκείνου υἱὸν ἀποκλεισωσιν εἰς τὴν φυλακήν· ὡς ἂν
διάγωσιν ἐν αὐτῇ κακοχούμενοι, καθὼς εἰσὶν ἄξιοι
ἕνεκα τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. μηνὶ Ἰουλίῳ ἰνδικ-
τιῶνος ζ'. Ταῦτα μὲν ἡ βασιλικὴ, καὶ θεία γραφή.
Κατὰ γοῦν τοῦ φιλοσεβοῦς αὐτοκράτορος οἰκονο- B
μίαν, αὐτό τε τὸ ἀσεβὲς ἔγγραφον, οἱ τοῦτ' ἐθέ-
μενοι, καὶ ἢ γνώμῃ εἰς τὴν τούτου ποίησιν δεδωκό-
τες, ἢ αὐτοῖς τοῖς ποιήσασι συναράμενοι ἐπὶ παρου-
σίᾳ τῶν πρὸς βασιλέως ἀπεσταλμένων, ἐν τῷ με-
γάλῳ σεκρέτῳ ἀναθέματι ὑπεβλήθησαν· ἐκείθη
δὲ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν, ἥτις ἐστὶ πρώτη μιᾶ-
ς τῆς ἐνεστώσης ἑβδομάδος.

κδ'. δὲ τοῦ παρόντος Ἰουλίου μηνός, καθ' ἣν καὶ
ἡ τῆς πέμπτης συνόδου ἔκθεσις ἀναγνωσθῆναι μέλ-
λει κατὰ τὸ σιώθες ἐπ' ἀκροάσει τοῦ πλήθους, ἀ- C
ναθέμα τεθῆναι τὸ αὐτὸ ἀσεβὲς καὶ αὖθις ἔγ-
γραφον· Πρὸς δὲ καὶ τοὺς τοῦτο ἐκθεμένους καὶ
γράψαντας καὶ συναινέσαντας ἵνα, ἢ βουλὴν εἰς τὴν
τούτου ποίησιν δεδωκότας· τὸ δὲ πρωτότυπον τοῦ ῥι-
φέντος παρὰ τῶν δυσσεβῶν ἀνοσίου ἐγγράφου καὶ
μισαροῦ ἐκατεκαύθη· ἀλλ' ἐν τῷ διαγεῖ τοῦ χαρ-
τοφύλακος ἀπετέθη σεκρέτῳ εἰς ἔλεγχον διηνεκῆ πῶν
τηλικαύτου τοῦ θεοῦ ὑμῶν βλασφημησάντων· καὶ
εἰς μονιμωτέραν κατάγνωσιν· δεῖ δὲ γινώσκειν, ὅτι
κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς, καθ'
ἣν ἀνεθεματίσθησαν οἱ κατὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως
βλασφημήσαντες, συμπορῆσαν τοῖς σήμερον συνε-
δριάζουσιν ἡμῖν ἀρχιερεῦσι, καὶ οἱ ἐνδημοῦντες πάν- D
τος μητροπολῖται, καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι, ἦγουν·
Λέων ὁ Ἀθηνῶν καὶ Σύγκελλος, Μιχαὴλ Συ-
λαίου καὶ Σύγκελλος, Νικόλαος Εὐχαΐτας καὶ
Σύγκελλος, Δημήτριος Καρίας καὶ Ἀρχιεπίσκο-
πος, Παῦλος Λήμνου, Λέων Κοτραδίας, Ἀντώ-
νιος Ζιχίας.

accidérat, mea Regia Majestas perquirens offen-
dit, mali radicem ortum habuisse ab Interpreti-
bus, & sociis Argyri; & de alienigenis quidem
tanquam peregrinis, & ab aliis suppositis ali-
quid facere non possumus, mali vero auctores ver-
beratos ad tuam sanctitatem transmissimus, ut
per eos instruerentur & alii, ne similia in poste-
rum effutiant. Chartula hæc post anathema dictum
& Consiliariis, & iis, qui publicarunt, aut scri-
pserunt, aut rem, ut gesta est, vel tenuiter cal-
lent, coram omnibus comburatur. Mea siquidem
regia Majestas imperavit, ut & Vestarches Ar-
gyri gener, & Vestes illius filius in phylacam
concludantur, ut ibi vitam degant, malis dive-
xati, quemadmodum sunt digni propter hanc cau-
sam. Mense Julio Indict. 7. Et hæc quidem
Regia & divina scriptura continebat. Secun-
dum itaque pietatis cultoris Imperatoris pro-
videntiam, ipsum impietatis scriptum, nec
non qui illud exposuerunt, & vel ad illud fa-
ciendum adhortati sunt, vel auctoribus auxi-
lium præstiterunt, in præsentia missorum ab
Imperatore in magno secreto anathemate sub-
acti sunt; judicatum vero est quarta die, quæ
est prima currentis hebdomadis.

Vigesima quarta vero die præsentis mensis
Julii, qua & quintæ Synodi expositio pro mo-
re legenda est, audiente multitudine, anathe-
mate feriendum esse rursum impium scri-
ptum, nec non & qui illud ediderunt, & scri-
pserunt, & consensum aliquem, aut consi-
lium, ut illud fieret præstiterunt. Prototypum
vero projecti ab impiis, impii execrandique
scripti combustum non est, sed in sacro Char-
tophylacis secreto repositum, ad perpetuum
eorum dedecus, & stabiliorem condemnatio-
nem, qui similia adversus Deum nostrum bla-
sphemarunt. Sciendum præterea est, quod vi-
gesimo die præsentis mensis, quo illi, qui ad-
versus orthodoxam fidem blasphemarunt, ana-
themate icti sunt, aderant una cum aliis Præ-
sulibus, qui nobiscum considebant, universi
Metropolitæ & Episcopi, qui in urbe dege-
bant; nempe Leo Athenarum & Syncellus,
Michael Sylæi & Syncellus, Nicolaus Euchai-
tæ & Syncellus, Demetrius Cariæ & Archi-
episcopus, Paulus Lemni, Leo Cotradiæ, An-
tonius Zicchiæ.

ANNO CHRISTI 1054.

Ljeta Gospodnjeg 1059. 24. avgust:
XII indikcije: Posvećenje crkve Spasitelja u Bariju*

Episkop Nikolaj, sluga slugu Božijih, svim vjerujućim u Hrista, vječni pozdrav. Pošto je dužnost našeg apostolstva da očuvamo dobrobit svih crkava, treba da se posvetimo sa velikom brigom vjerskim i svetim mjestima. Zbog toga apostolskim autoritetom posvećujemo crkvu našeg Spasitelja Isusa Hrista, koji se naziva Sotir, i njegove roditeljke djevice Marije u gradu Bariju, pored morske luke, koju je izvjesna religiozna žena po imenu Marija, Lignitova kći** sazidala, i koju je arhiepiskop ovoga grada oslobodio, želeći da joj ova sloboda ostane, i ovom stranicom našeg edikta potvrđujemo njenu slobodu i zaređenje ove žene, kao Argirov dar,*** kako stoji u njihovim dokumentima, da bi ova crkva bila slobodna, mirna i sigurna, zajedno sa njoj podložnim crkvama, to jest Sv. Đorđa kod luke, Sv. Nikolaja kod kule Musara. Dio Sv. Sebastijana in cute, sa svime što im sada po pravu pripada ili će steći na neki način priznat po ljudskim i Božijim zakonima na svim teritorijama i mjestima. Pored toga smo odlučili, zarad brige o pravičnosti i na osnovu našeg autoriteta, da posvećenje ove Marije za stalno ostane čvrsto i nepokolebljivo, i neka se niko od rođaka ili nasljednika ili neko od prezvitera, monaha i klerika, ili bilo koja velika ili mala osoba bilo kog reda ili časti, niti njeni epitropi ne usude da drsko naruše njeno posvećenje, koje je izvršio opat Saso. Ko god se drzne da naruši odluku njenog i ovog našeg edikta, ako se ne pokaje i ne da naknadu, neka zna da je vezan sa đavolom vječitom anatemom, kako onaj koji se bude usudio, tako i oni koji su se složili sa njim i pružili mu pomoć. Onaj, ko je bude čuvao, neka se ispuni apostolskim blagoslovom i neka bude sudionik vječnog nasljedstva.

Rota: Potvrdi, Gospode, ono što smo učinili
U centru: Hrist pobeđuje Petar Pavle

Dato u Melitiji devetog dana prije septembarskih Kalenda, godine našeg Gospoda Isusa Hrista hiljadu pedeset devete rukom Humberta episkopa svete crkve Silve Kandide i bibliotekar Apostolske stolice. Prve godine pontifikata pape Nikolaja II, dvanaeste indikcije.

* CD Barese, vol. 1, col. 41.
** Kći građanina Ohrida (primj. prir.)
*** Vizantijski car Roman Argir (primj. prir.)

N. 24. A. D. 1059. (24 agosto, Indiz. XII).

Data di luogo Melfi.
Rogatario Humbertus s. ecclesie silve Candide episc. et apostol. sedis. bibliotec.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,47, largh. 0,34. Un po' sciupata nella piegatura mediana: è staccato il suggello di piombo.
Scrittura Pontificia punto accurata, che s'accosta più alla minuscola che alla corsiva.
Contenuto Nicolò II papa conferma la esenzione, già data dall'arcivescovo di Bari, alla chiesa di s. Salvatore e s. Maria, edificata in Bari da Maria, f. Ligniti.
Bibliografia Inedita.

Nicholaus episcopus servus servorum dei (1). Omnibus christi fidelibus perpetuam salutem. Cum officia apostolatus nostri sit omnium ecclesiarum dei utilitatibus generaliter invigilare, religiosis tamen ac piis locis propensiorem curam assidue sollicitudinis debemus adhibere. Quapropter ecclesiam salvatoris nostri iesu christi que dicitur Sothir. et genitricis eius Marie perpetue virginis. in civitate Bari (2) supra portum maris. a quadam religiosa femina Maria Ligniti qd. f. constructam. atque ab archiepiscopo ipsius civitatis libertata donatam sub ipsa libertate ma[n]ere volentes. ac per huius nostri edicti paginam eandem libertatem. et prefate femine ordinationem. et constitutionem. nec non et Argiroi (2) concessionem. secundum quod in scriptis eorum legitur. confirmantes. apostolica auctoritate sancimus. ut sit ipsa predicta ecclesia libera quieta et secura. cum ecclesiis sibi subiectis. Scilicet ecclesiam Sancti Georgio supra portum. Sancti Nicolai in turre musarra. Sortem Sancti Sebastiani in cute cum omnibus iustis pertinentiis ac possessionibus earum. quas nunc habent. aut deinceps quo[cumque] modo divinis et humanis legibus cognito in vestram (?) acquirent in omnibus ubique territoriis ac locis. Statuimus preterea per iustitie [sollici]tudinem. et nostre auctoritatis constitutionem. ut iamdicte Marie ordinatio firma et stabilis perpetualiter maneat. nec aliquis parentum illius vel heredum. aut aliquis presbiterorum. monachorum clericorumque. vel quelibet alia magna parvaque cuicumque (*sic*) ordinis aut dignitatis persona. nec ipsi epitropi ordinationem eis temerario ausu corrumpere presumant quam abbati Sasso fecit. Quicumque vero illius. et huius nostri edicti constitutionem. infringere presumpserit. nisi resipiscens condigne satisfecerit perpetui anathematis vinculo se innodandum cum diabolo noverit. [tam i]lle qui hoc temptaverit quam et illi qui ei consensum et adiutorium prebuerint. Qui autem extiterit conservator et custos. apostolica benedictione repleatur et eterne hereditatis particeps esse mercatur.

Rota: † *Confirma hoc deus quod operatum est in nobis.* Bene Valete.

Nel centro: *Christus vincit Petrus Paulus.*

Datum Melfie VIIIJ kl. septembris. (2) anno domini nostri iesu christi M.LVIIIJ. per manus H[umberti] Sancte ecclesie Silve Candide episcopi et apostolice sedis bibliotecario (3). Anno primo pontificatus domini pape Nicolai (2) secundi. Indictione XIJ mas. (4).

---

(1) Tutto in lettere maiuscole.

(2) In lettere maiuscole.

Ljeta Gospodnjeg 1063. maj:
I indikcije: Arhiepiskop Barija, Andrija, Kotoranin*

Aleksandar episkop, sluga slugu Božijih, visokopoštovanom sabratu našem i duhovnom sinu Andriji, od nas se postavlja za doživotnog arhiepiskopa svete Kanozinske crkve. Apostolskoj stolici dolikuje da sa dobronamjernim saosjećanjem pritekne u pomoć onima koji su blagočestivi u vjeri i da sa odanošću vatrenog srca pruži podršku onima koji za nju mole. Stoga je naime od najveće dobrobiti dar od Boga, Stvoritelja svega, u zvjezdanim svodovima zapisana nadoknada, kada izuzetna i poštovana mjesta budu bila bez dvoumljenja uzdignuta do boljeg položaja. Dakle, budući da si od nas tražio da dopustimo i potvrdimo da tvoja reverencija i drago bratstvo tokom svih dana svoga ži-vota pomenutu arhiepiskopiju svete Kanoske crkve sa svim što njoj pripada i svim njoj podređenim, odnosno sa dvanaest episkopija, onako kao što je za njih od starine, to jest od naših blaženopočivših prethodnika, bilo određeno, tj. da arhiepiskop ima dvanaest njemu podređenih episkopa, te stoga je i sada s pravom želimo, na osnovu glasova onih koji to mole, da i vas, pomenutog Andriju, posvetimo u anđeoski čin arhiepiskopa u pomenutoj svetoj Kanoskoj crkvi sa svim gradovima i dvorcima koji su u Kanuziji: Bari, Meduneo, Jubenacio, Melfi[370], Rubo, Trane, Kani, Menerbino, Akvatekta, Montemeloni, Lavelotatum, Cisterne, Bitalbe, Salpi, Kopersano, Puliniano, kao i Ekatera i ostali gradovi i kastra koji se uz njih nalaze, ili u široj i daljoj okolini, sve dok ih ne bude dvanaest episko-pija i potvrđujemo vam sva imanja i zgrade, zajedno sa kućama i okućnicama, slugama i službavkama, zajedno sa pomoćnim zgradama i radnicima i mlinovima, zajedno sa lukama, planinama i brdima i ravnicama i livadama i zajedno sa narodom, odnosno crkvama, sa svim njihovim kapelama i imanjima. Isto tako i sa muškim i ženskim manastirima, grčkim i latinskim, sa cjelokupnim crkvenim klerom, đakonima, subđakonima, čtecima i prezviterima; sa cjelokupnim prihodima i imanjima obrađenim ili neobrađenim i sa svim što se može reći, ili imenovati uopšte i u cjelini sa onim što se proteže do teritorije Apulije. Osim toga dopuštamo i autoritetom blaženih prvih apostola Petra i Pavla i osnivamo istovremeno naš i njihov vikarijat kako bi ti imao dozvolu da svih dana svoga života koristiš palijum i da zaređuješ episkope sa svom skrušenošću i poštovanjem, jer ako se bez velike budnosti obavlja, takva i tolika pastirska dužnost opterećuje; više će biti kao teret, nego čast, za onoga kome je dovoljno da se stara za svoje ako se ne brine za spas drugoga. Ovim što je prethodno tako ukratko rečeno, sada najdraži i u Hristu najvoljeniji, budi za svaki ugled dobrotom, budi za ugled svima koji te gledaju i slušaju, ugledaj se na život svetitelja na zemlji da bi zaslužio da se sa njima na nebesima sjediniš; budući da prepuštamo i potvrđujemo da gore pomenutu Kanosku arhiepiskopiju sa svim onim što joj pripada, kao i episkope, svojom rukom posvećuješ i da se na osnovu apostolskog autoriteta služiš palijumom od sadašnje prve indikcije, pa do kraja svoga života, da sve to držiš i svim tim upravljaš sa strahom Božijim, da gospodariš i vladaš tako da nijedan paricije, ili katepan, ili ekskubit, ili bilo koji čovjek kakvo god zvanje, ili carsko dostojanstvo imao, ne usudi, niti pokuša da se žali, ili dosađuje, ili uznemirava ni zbog čega, a isto tako da se ne usudi, niti pokuša nijedan klerik, ili laik, ili bilo koji čovjek da učini bilo kakvu smetnju, ili neprijatnost; neka znaju svi oni da apostolski sud podliježe božanskom sudu, a oni kaznama anateme tako da se nikada niko od naših nasljednika pontifika, kraljeva, ili careva niti bilo ko, bio on manje ili više moćan, ne usudi umiješati, ili prekršiti ovo što smo mi odredili i uspostavili. Ako neko, što ne vjerujemo, nepromišljenom drskošću pođe protiv ove naše privilegije, neka zna da ako se ne prizove pameti, voljom svemogućeg Boga i blaženog Petra, prvog među apostolima

* CD Barese, vol. 1, col. 42.
[370] Oštećeno

N. 25. A. D. 1063. (maggio, Indiz. I).

Data di luogo Roma.
Rogatario Guinizonis scrin. et not. sacri Palatii.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,60, largh. 0,49. È attaccato il suggello di piombo.
Scrittura Corsiva pontificia chiara ed accurata.
Contenuto Alessandro II papa concede ad Andrea l'autorità arcivescovile sulla chiesa di Canosa e suffraganee.
Bibliografia Citata dal Beatillo Ant., *Historia di Bari* (Napoli, 1637), pag. 68 — Lombardi, *op. cit.*, pag. 29 — Ughelli, *op. cit.* (V. Andreas) — Garruba, *Eoniade della Traslazione dell'Imagine di Maria SS. di Costantinopoli nella città di Bari* (Napoli 1834), pag. 43 — Idem, *op. cit.*, pag. 124, nota 2.

Alexander episcopus servus servorum dei (1) reverentissimo confratri ac nostro spirituali filio Andrea sancte Canosine ecclesie a nobis consecrato archiepiscopo omnibus diebus vite sue. Convenit apostolico moderamine pia religione pollentibus benivola compassione succurrere et poscentium animi alacri devotione impertire assensum. Ex hoc enim lucri potissimum premium a conditore omnium deo in sidereis arcibus proscribaturum remunerationem, quando egregia et venerabilia loca ad meliora fuerint sine dubio statu perducta. Igitur quia postulasti a nobis. quatenus ob tua reverentia atque amabilis fraternitas concederemus et confirmaremur cunctis diebus vite tue prephatum archiepiscopatum sancte Canosine ecclesie cum omnibus sibi adiacentiis vel pertinentiis eius videlicet duodecim episcopatis quemammodum abolitana tempori scilicet a nostris antecessoribus sancte memorie decreverunt ut archiepiscopus duodecim sub se ordinaret episcopos. unde nunc iuste precantium votis faveamus ut et vobis prenominato Andrea angelico archiepiscopo consecraremus in prefata ecclesia sancta canosine cum universis civitatibus et castellis hoc sunt Canusie. Vari. Meduneo. Iubenacio. Melfi. (2) Rubo. Trane. (2) Canni. Menerbino. Aquatecta. Montemeloni. Lavellotatum. Cisterne. Bitalbe. Salpi. Copersano. Puliniano. simul et Ecatera et aliarum civitatum atque castrorum sibi adiacentium vel longe lateque sibi posite donec impleatur duodecim episcopis atque confirmamus vobis omnes fundos et casales una cum casis et vineis. servis. et ancillis. una cum massis et massariciis atque molendinis. una cum portibus montibus et collibus atque planitiis et pratis simulque plebibus sive ecclesiis. cum omnibus titulis sive cappellis suis. Verum etiam monasteriis virorum seu puellarum greca et latina cum universis ordinis ecclesiasticis diaconis. subdiaconis. lectoribus. presbiteris et omni

i neraskidivim lancem naše anateme neka bude daleko od Carstva Božijeg, u paklu, zajedno sa Judom, izdajnikom Gospoda našega Isusa Hrista i sa svim bezbožnicima. A onaj koji blagočestivom pažnjom bude čuvao i vodio računa o našoj apostolskoj privilegiji, neka zasluži blagodat blagoslova i neka mu Gospod naš podari vječni život u vjekove vjekova. Amen. Napisano rukom sekretara i pisara svete palate, Gvinizona, mjeseca maja prve indikcije.

Ostajte zdravo.

Ukrug napisano: *Desnica Gospodnja podiže me.* (Psal. 117, 16)

U centru: *Velik je Gospod naš, i velika je moć Njegova.* (Psal. 146, 5)

clero. cum universa predia et possessiones cultum vel incultum atque cum omnibus que dici et nominari possunt generaliter et in integrum pertinentibus constitutos territorio apulie. Preterea concedimus et auctoritate beatorum apostolorum principis Petri ac Pauli et nostrum simul qui eorum fungimur vicariatum. quatinus licentiam abeas cunctis diebus vite tue utere pallium et episcopos consecrare cum omni umilitate atque reverentia. quia talem hac tantum pastoralis officium arripere si sine acriori vigilantia perpendatur. plus erit honeris quam honoris quippe cui propria non sufficit curare nisi et salubriter gesserit alienam. His itaque breviter prelibatis nunc carissime et in christo amantissime esto forma omni bonitate esto forma cunctis videntibus seu audientibus. imitare sanctorum vestigia in terris ut eorum consortia esse merearis in celis. quia vero supradictum archiepiscopatum canosinum cum omnibus suis pertinentiis et episcopos ipsos per manus vestras consecrandi atque usu pallei per auctoritate apostolica utendi a presenti prima indictione omnibus diebus vite tue concedimus atque confirmamus tenendum atque dominandum et omnia cum dei timore regendum et gubernandum ita ut nullus patritius seu catepanus atque exubitus vel qualiscumque honoris seu dignitatis imperialis sit audeat vel presumat diiudicare vel molestare aut inquietare devellare (3) etiam nullus clericus nullusque laicus vel qualivet persona hominum audeat vel presumat ibidem aliqua molestia vel contraria facere. statuentes quippe apostolica censura sub divini iudicii obtestatione et anatematis interdictionibus. ut nulli umquam nostrorum successorum pontificum sive regum vel imperatorum aut cuilibet magna parvaque persona et potestati audeat interdicere vel confringere hoc quod a nobis constitutum et ordinatum est. Si quis autem quod non credimus temerario ausu contra hoc nostrum privilegium extiterit sciat se nisi resipuerit auctoritate dei omnipotentis et beati Petri apostolorum principis et nostri anatematis vinculo innodatum et a regno dei alienum atque cum Juda traditore domini nostri iesu christi et omnibus impiis socius sit in inferno. qui vero pio intuitu custos et observator nostri apostolici privilegii extiterit. benedictionis gratiam vitamque eternam a domino deo nostro percipere et invenire mereatur in secula seculorum amen. Scriptum per manus Guinizonis scriniarii et notarii sacri palatii mense magio indictione prima.

Rota: † *Exaltavit me deus in virtute brachii sui.* Bene Valete.

Nel centro: *Magnus dominus noster et magna virtus eius.*

Ljeta Gospodnjeg 1067. april:
V indikcije: Porodica Slovena zavještava crkvi svoje imanje u Italiji*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista, osme godine carevanja Konstantina Duke, mjeseca aprila pete indikcije. Ja Nikolaj, prezviter i monah iz grada Barija, dajem na znanje da su prije ovih godina, Piper i Griza, muž i žena, videći da su ostali bez sinova i kćeri, stavili na raspolaganje svoja sredstava u korist crkve svetoga Priska u mestu Sao, kako je i bilo poslije njihove smrti. A pomenutu crkvu svetog Priska, sa svim što je u njoj postojalo i krstove i ikone i knjige i ukrase prepustili su na upravljanje Jovanu Sakeru carskom kliriku i kubikulariju da njome gospodari; da on za svog ovozemnog života odredi sveštenika da njome upravlja i gospodari i da vodi računa o stvarima u njoj, baš onako kako sadrži ugovor o njihovom čuvanju. I od smrti tog muža i žene taj isti Jovan Saker držao je i još uvek drži pomenutu crkvu sa svim stvarima u njoj u svom posjedu. I pošto se sada razbolio i ne mogavši sebi pomoći, bilo mu je u volji da je u cjelini preda meni, zajedno sa Leonom[371] njegovim zastupnikom u prisustvu poštovanih i uglednih ljudi, potpisanih svjedoka, a ja sam od njega primio zajedno sa Grimaldom[372], mojim zastupnikom i bratom cijelu pomenutu crkvu svetog Pris-ka u mjestu Sao, sa krstovima, ikonama, svijećnjacima, koji su u pomenutoj crkvi i sa svim ostalim što joj pripada, sa dvorištem i zelenilom pred njom, sa maslinjakom, vodom, jabukama, lozom i svim nepokretnostima, koliko su uz nju ostavili oni muž i žena i koliko je pomenuti Jovan još dodao poslije njihove smrti. Od pokretnosti dao mi je omilije i služabnik sa žitijima svetih, dnevni i noćni antifonarijum, knjigu ambrozijskih himni i svečani psaltir, molitvenik, četiri puta po dvadeset i tri žitija svetih, prekrivač, krstionicu ukrašenu ružama, još jednu malu krstionicu sa kaporom[373] za seriku[374]. Pet lanenih čaršava i jednu seriku sa betanom[375], staru kapu za čteca, šest odeždi od lanenog platna sa krstovima i dvije sa ikonama, lanenu odeždu za pjevanje mise, putir i patenu (diskos), jednu kadionicu, naprslo zvono, sve i u svemu ono što se nalazi u pomenutoj crkvi gdje god bilo, predao je meni. Pod uslovom da od sada pa sve dok mi milost Božija na ovome svijetu podari život, sve to bude u mom posjedu da pomenutom crkvom gospodarim, da pojem i da se molim za njegovu dušu i za duše već pomenutih Pipera i Grise, muža i žene, i Lucije monahinje i za sve hrišćane i da upravljam njome po volji Božijoj i mojoj. Da imam ondje sa sobom presvitere, monahe i klerike, koliko budem htio i da kako dolikuje vodim računa o svim stvarima i da čuvam pomenutu crkvu i da služim u njoj. I da ništa od bilo koje njene pokretnosti, ili nepokretnosti, niti bilo koju stvar koja joj pripada, niti episkopu, niti manastiru, niti nekoj drugoj crkvi, niti epitropima, niti bilo kojoj laičkoj ličnosti ne ustupim ni po koju cijenu. Na mojoj samrti, ako pomenuti Jovan još bude živ, neka ponovo dođe u njen posjed sa svim što joj pripada i sve što ja budem u njoj popravio, i što god joj Bog bude na bilo koji način podario. I ako postoji čovjek u toj crkvi iz moje pastve, bogobojažljiv i blagovjeran, neokaljan, bez sinova i kćeri i doličan za rektora i ja njega budem htio da odredim za rektora, on mi daje pristanak i zajedno ćemo ga zarediti. Ako pak ne, neka bude u njegovoj vlasti da koga god želi odredi. I ako on na mojoj samrti više ne bude živ, da je meni dopušteno da činim ono što je pomenuto i da stvarima i svim ostalim da upravljam na gore pomenuti način, i da je dam dobrom, blagovjernom i neokaljanom svešteniku, bogobojažljivom, bez žene i djece, pa da i

* CD Barese, vol. 1, col. 44.
371 Ovu riječ je kasnije dodao isti pisar, ali se vidi razlika.
372 Vidi bilješku br. 7.
373 Nepotvrđena riječ.
374 Vrsta odjevnog predmeta.
375 Nepotvrđena riječ.

N. 26. A. D. 1067. (aprile, Indiz. V).

Data di luogo Bari.
Rogatario Gaudius cler. et not.
Descrizione Taglio irregol., finisce in punta: alt. 0,41, largh. 0,29.
Scrittura Corsiva.
Contenuto Iohannes, basilicos cliricos et cubuclisius, dona, sotto certe condizioni, al monaco Nicolò di Bari la chiesa di s. Prisco di Sao, che egli avea ricevuta per legato da' coniugi Pipero e Grisa.
Bibliografia Inedita.

† In nomine domini nostri iesu christi. octabo anno imperii domini Constantini o ducos mense aprili quinta indictione. Ego Nicolaus presbiter et monachus de civitate Bari. Clarefacio quia ante hos annos Piper et Grisa virque uxor videndum se absque filiis filiabus disposuerunt ex sua facultate. et de ecclesia sancti Prisci de loco Sao quid inde fieret post obitum illorum. Et dimiserunt prephata ecclesia sancti Prisci cum rebus sua stabile et cruces et yconas et codices et paramenta in potestate Iohannes sacer basilicum cliricum et cubuclisius dominandum eam. et ordinandum in ea vita sua sacerdotem quia eam regere et gubernare et rebus eius cultare ut cartula epitropie illorum continet. ex qua ille factam habet ysa per omnia similem continentem. Et ab obitum ipsorum virque uxor idem Iohannes sacer tenuit et tenet predicta ecclesia cum rebus et causa eius suo sub iure. Et quia modo infirmavit et non potendum se adiuvare, placuit illi et per fustem michi tradidit una cum Leone (1) suo advocatore ante presentia honoratorum et nobiliorum hominum subscriptorum testium, quam ego recepi ab illo una cum Grimaldo (1) meo advocatore et fratre (1) tota iamdicta ecclesia sancti Prisci de loco Sao, cum cruces yconas candelas. quas sunt in pre-

(1) Questa parola è aggiunta dopo dallo stesso notaio, ma con inchiostro differente.

on kasnije tako čini i da crkva prelazi od sveštenika do sveštenika i neka bude slobodna i samostalna i pod svojim sopstvenim opatom sve do kraja svijeta, a onako kako njome budem bio dužan da upravljam ja, da tako budu dužni da upravljaju i moji nasljednici sve do kraja svijeta, tako ćemo polagati račun na dan Suda, pred Hristom, a on za svoga života više nema prava pomenutu crkvu i sve što joj pripada od mene uzeti, i sebi vratiti i drugome dati, ili nešto spletkariti, ili bilo šta nepravedno činiti ni na koji način. A ja nemam pravo za života pomenutu crkvu ostaviti i iz nje otići, a ako to slučajno učinim, on može sve moje da oduzme od mene gdje god bude mogao naći i bude iz pomenute crkve, i pozvati me nazad i protiv moje volje. Naime, dva vinograda, koji se nazivaju pastine, koje su oni muž i žena ostavili u episkopiji Barskoj koje su dali u vlast ovome Jovanu da ih drži i da u njima uživa do kraja života, i ja da imam pravo da držim, da dobro obrađujem, kako dolikuje i uživam u njimu za života ovoga Jovana. Poslije njegove smrti neka se (vinogradi) vrate onoj episkopiji, a sada je dao i ostavio kod mene četrdeset osam kartica koje sadrže sve iz one crkve koje je on imao, i koje treba da sačuvamo i ja i moji nasljednici, kako bismo branili onu svetu crkvu i sve što joj pripada. Povrh toga i to svojom dobrom voljom, ja, to jest Nikolaj prezvier i monah zajedno sa pomenutim mojim zastupnikom dajem garanciju tebi, gorepomenutom Jovanu kubikulariju i ti si je primio sa tvojim zastupnikom i za garante svojevoljno sam postavio pomenutog Grimalda, moga brata i Odelmana, da ćemo ja i svi moji nasljednici sve vrijeme ostati pri ovome što je zaključeno i da ćemo ispuniti sve kako je gore potanko iznijeto, a ako tako ne budemo htjeli učiniti i ispuniti i budemo htjeli da prekršimo zaključeno, ili u nečemu da promijenimo, ili bilo kakvim spletkama vas pošaljemo na sud, ili se pozovemo na zakon, onaj (od nas) ko se usudi da to učini, neka bude proklet od Oca i Sina i Svetoga Duha, i neka đavo i njegova svita budu njegovo društvo, kao i surovi i krvavi Juda, izdajnik Gospodnji i neka bude osuđen apostolskom anatemom. Povrh toga, neka vam plati sto zlatnika i sto kraljevskih, a mi ćemo se i protiv volje držati zaključenog ugovora i sve ćemo ispuniti kako je gore rečeno. Preko određenih posrednika, koji su tebi, u čijim rukama je ovaj dokument, dužni da pruže garanciju oni sami i njihovi nasljednici na osnovu svih prihoda i legalnih i nelegalnih bez ikakvog izvrdavanja što god im bilo gdje budete pronašli, sve dok ne učine da mi ispunimo sve što gore piše, a posrednici će od nas uzeti sav imetak kako bi se ispunilo sve što se gore navodi. A ovaj dokument je napisao Gaudije klerik i bilježnik, koji ga je i ovjerio, a ja sam se ovdje svojom rukom potpisao.

Ja, to jest Nikolaj prezviter i monah, tako sam se postarao.

Melija protospatarije, potpisao sam se kao svjedok.

Ja, Sergije.

Efrem protospatarije i . . . . . menglavita, potpisao sam se kao svjedok.

dicta ecclesia et subdides suas. cum curtis ante se et viridiario. terras olibis. aquis. pomis. vineis. et cum omnibus stabilibus quantum in ea dimiserunt ipsi viroque uxor. et quantum predictus Iohannes in ea preparavit post obitum illorum. De mobilibus vero dedit michi omelia et feriale cum gestis de sanctis. antifonarium de dia (*sic*) et alium de nocte. unum ambrosianum. et solomonem psalterium. orationale. viginti tribus quaterni de gestis sanctorum. una cortina. sabano rosato. alio sabanello villato cum capore ad sericum. quinque sindones lineis. et una serica cum betana. caput lectora vetere. sex vestiture lineis de cruces. et due de yconas. paratura linea da missa canere. calicem et patera. unum turibulum. campana rupta. omnia et in omnibus (2) que pertinet in iamdicta ecclesia ubicumque undecumque michi tradidit. Tali quidem modo. Ut amodo et usque dum divina gratia michi in hoc mundo vitam donaverit sit in mea potestate dominandum predicta ecclesia. psallendum et orandum pro anima eius et pro animabus iamdicto Piperio et Grisa qui et Lucia monacha virque uxor. et pro omnibus christianis et regendum eam secundum dei voluntate et mea. Habendum ibi mecum presbiteros monachos clericos quales voluero. et rebus ipsa bona cultandum ut decet. et custodiendum iamdicta ecclesia et officiandum in ea. Et de nullum stabilem vel mobilem eius. nec eandem ecclesia seu causa et pertinentiis eius, nec sub episcopio. nec sub monasterio. nec sub alia ecclesia nec sub epitropos, nec sub nulla laica persona submittamus per nullum ordinem. Ad obitum meum si predictus Iohannes vivens est. deveniat in eius potestate cum tota causa et rebus. et quantum in ea preparavero. et deus dederit quomodocumque in ea. Ita, ut si est homo in ipsa ecclesia ex mea congregatione deum timentem religiosum. castum sine filiis filiabus et decet rectore et voluero ego illum ordinarem rectorem, ille consentiret michi et insunam mecum illum ordinemus. Sin autem, deveniat in eius potestate ordinandum prout voluerit. Et si ille ad obitum meum vivens non fuerit, liceat michi agere ex iamdicta et rebus et causa eius et ordinare ordine supradicto. dandum eam ad sacerdotem bonum religiosum castum. deum timentem sine uxore et filiis filiabus. ut et ille similiter postea faciat ut de sacerdotem in sacerdotem abbatem vadat et fiat libera et absoluta sub suo abbate proprio usque in fine mundi. et qualiter facere et ordinare debuero ego de ea, et posteris meis usque in fine mundi. retdamus inde rationem in diem iudicii, ante tribunal christi. et ille diebus vite sue iam non habendum licentiam iamdicta ecclesia et rebus et causa eius michi levare. et retornare contrare et alteri dare vel aliquid subtrahere aut iniustum facere per nullam rationem. Et ego non habeam potestatem diebus vite mee predicta ecclesia dimittere et exire de ea. quod si sorte fecero, omnia mea michi tollere ubicumque inbenire potuerint et fiat ex iamdicta ecclesia. et me inviti ibidem revocare. Nam ipse due vinee quas pastine dicitur. quas ipsi viroque uxor dimiserunt in episcopio Varino quas in potestate dederunt ipsius Iohannes tenendum

(2) Il *bus* finale (b;) è scritto con inchiostro differente.

diebus vite sue et frugiare, ego habeam potestatem ille tenere laborare bone ut decet et frugiare diebus vite ipsius Iohannes michi. Post obitum eius redeant in ipso episcopio. et modo dedit et remisit apud me quadraginta octo (3) cartulis quas sunt continentes ex ipsa ecclesia et causa et rebus eius. habendum ille ego et posteris mei salve pro defensione ex ipsa sancta ecclesia et rebus eius (4). Insuper et bona mea voluntate ego qs. Nicolaus presbiter et monachus una cum predicto meo advocatore. guadiam tibi superius dictus Iohannes cubuclisius dedi. et tu eam recepisti cum ipso tuo advocatore et mediatores posui me ipsum et predictum Grimaldum fratrem meum et Odelmanum. ut ego et posteros meos omnes stemus omni tempore in isto facto et omnia adimpleamus sicut superius per ordinem est intimatum. quod si taliter facere et adimplere noluerimus, et de hoc facto exire voluerimus, et in aliquo mutare, et per causationem vel per legem (5) vos inde miserimus pro quibuscumque ingeniis, qui hoc facere presumpserit sit maledictus a patrem et filio santoque spiritui. et consortium eius sit cum diabolo et eius atrociis pompis condempnati cum effero et cruentato Iuda proditoris domini abeatque super se anathema apostolica. insuper componat vobis centum aureos solidos et centum in domnico. et inviti stemus in isto facto et omnia adimpleamus sicut superius est enarratum. Per districtis ipsis mediatores qui tibi et in cuius manibus cartam istam paruerit pignerare se suosque heredes per omnia pignera legitima et inlegitima sine calumnia quodcumque illis ubicumque inbeneritis. donec fecerint nos adimplere omnia ut legitur supra. qualem volueritis et aparuerit ex nos toti mediatores pignerare adimplendum omnia ut legitur supra. Et hec cartula scripsit Gaudius clericus et notarius qui interfuit et propria manu mea hic me subscripsi.

† Ego qs. Nicolaus presbiter. et monachus ita egi.

† Μελια προτοσπαθαριος μάρτιρων ὑπέγραψα.

† ego Sergius.

† Εφραιμ προτοσπαθαριος και . . . . . μαγγλαβιτης μαρτηρων υπεγραψα.

(3) In carattere con inchiostro diverso.

(4) Da questo punto il carattere è con inchiostro differente, ma uguale all'inchiostro di quelle parole che notammo nelle note precedenti.

(5) In ras.

MURRAY'S SMALL CLASSICAL ATLAS

Ljeta Gospodnjeg 1086. mart:
IX indikcije: Sloven daruje svoje imanje crkvi u Bariju*

U ime svete i nedjeljive Trojice, godine od ovaploćenja Gospoda našeg Isusa Hrista hiljadu osamdeset šeste, mjeseca marta, devete indikcije. Ja, Paskali, sveštenik grada Barija, i sin Nega,** kako u prisustvu carskog sudije Mira i drugih plemenitih ljudi koji su dolje potpisani, svojom voljom ovim dokumentom o daru i predajom dajem, predajem i poklanjam zajedno sa Petrom, svojim advokatom, Teofilaktovim sinom iz ovoga grada, cijelu i potpunu ovu svoju zemlju koju imam pored dvorišta zapovjednka Lua i pored crkve Svetog Jovana apostola i evanđeliste u ovome gradu, koja mi pripada kupovinom od Sergija, sina Joanacija iz Benestama, prema sadržini dokumenta koju imam o tome u pomenutoj crkvi Svetog Jovana apostola i evanđeliste i u tvojim rukama, Pasaro, Sine Teodorov, jer si primio ovaj moj dar umjesto ove svete crkve, kako za svoj dio, tako i za dio Libonovog sina, tvog rođaka. Jer, cijelu ovu zemlju koja se nalazi pored ove crkve sa sjevera sam dao, predao i poklonio ovoj crkvi, pošto mi pripada po ovoj kupovini, zajedno sa onim što je ispod i iznad nje, sa ulazom i izlazom i sa svime što joj pripada i sa svime što je ispod nje i što se nalazi u njoj u vlast i posjed ove crkve i njenih rektora, samo ono što mi pripada po ovoj mojoj kupovini. O ovom mom daru, niti meni niti mojim nasljednicima niti ijednom čovjeku nijedan dio od nje nijesam sačuvao da ga traži, nego sam je u cjelosti dao, predao i poklonio ovoj svetoj crkvi, kako stoji iznad, sa izuzetkom jednog groba koji sam sačuvao za sebe na ovoj zemlji, sa zapadne strane pored puta i ulaza i izlaza ove crkve. Ništa više od toga nijesam sačuvao za sebe, samo ovaj grob da tamo načinim prostoriju pod zemljom i (pesulum) ili sobu iznad zemlje ili što god budem želio da bude na mjestu ovog groba, i da bude u mom posjedu i vlasti i sina i kćerke Kalije, moje sestre, i njihovih sinova i kćeri, zauvijek, bez protivljenja ovih rektora ili gospodara ove crkve i kada god poželimo da sahranimo svoje mrtve u tom grobu, poslaćemo ih u ovu crkvu i tamo će se za njih vršiti služba, bez tvog protivljenja, Pasari, sine Libonov, i tvojih nasljednika i rektora ove crkve. Sve ostalo od ove zemlje koja mi pripada po već pomenutoj kupovini, da pripadne ovoj crkvi. I za nju nijesam primio zemaljsku nagradu, za ovaj poklon, jer očekujem da ću za ovo dobiti nebesku nagradu. I od danas ubuduće, u svako vrijeme, da ovaj moj dar ostane u potpunsti u posjedu i vlasti ove crkve da je ima i sa njom čini kako bude bilo potrebno ovoj crkvi, bez protivljenja i oduzimanja s moje strane i mojih nasljednika i naravno bilo kog čovjeka. I nikada nećemo imati vlast da ovaj dar oduzmemo od ove crkve, da mu se protivimo ili da ga povratimo, niti da bilo šta od njega oduzmemo ili da ga umanjimo na bilo koji način, osim već pomenutog groba, koji ćemo da sačuvamo u svojoj vlasti, ali sve ostalo da bude u cjelini u vlasti ove crkve. I ja i moji nasljednici ćemo braniti ovaj dar za već pomenutu crkvu od svakog duga i službe i oduzimanja i od svakog čovjeka, da mirna i spokojna ima ovaj dar. I tako sam poklonio ovu zemlju ovoj crkvi, da, ako već pomenuti Libonovi sinovi budu došli u propisano doba i ne budu željeli da ja budem opat u ovoj crkvi i budu me izbacili, jedna polovina ovog dara bude u mojoj vlasti i mojih nasljednika, da činimo sa njom šta nam je volja i jedna polovina da bude tvoja, Pasari, i ove crkve. Pored ovog ja, Paskali, sveštenik, zajedno sa svojim advokatom dajem tebi Pasaru garanciju i dajem sebe kao garanta. Pod uslovom da ja i moji nasljednici ne učinimo i ne ispunimo vama i vašim nasljednicima i rektorima već pomenute crkve sve i u svemu kako stoji gore, ili pokušamo da se povučemo ili da bilo kako izmijenimo ovaj dokument, i budemo vas pozvali na parnicu ili na sud, na bilo koji način i sa bilo kojom namjerom, obavezujem nas da vam isplatimo pedeset zlatnika i to javno i učinićemo protiv svoje

* CD Borese, vol. 5, col. 13.
** Neguš - Njeguš.

N. 6. A. D. 1086. (marzo, Indiz. IX).

Data di luogo Bari.
Rogatario Leo not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,35, largh. 0,28.
Scrittura Corsiva.
Contenuto *Pascali presb., f. Nega*, di Bari, cede in donazione alla chiesa di s. Giovanni Evangelista, presso la corte *de lu catepano*, un pezzo di terreno posto a settentrione della chiesa medesima, riserbandosi solo il diritto di una sepoltura nella parte occidentale del terreno donato.
Bibliografia Inedita.

† In nomine sancte et individue trinitatis anno ab incarnatione domini nostri iesu christi millesimo octogesimo sexto mense martio nona indictione. Ego Pascali presbiter de civitate Bari et f. Nega qualiter ante presentiam Miro imperialis kriti et de aliis noviles homines qui subter ascripti sunt. Congrûa mea voluntate per hoc scriptum offertionis et per fustem trad(itionem) *(sic)* dedi tradidi atque offerui una cum Petro advocatori meo et f. Theofilacti de ista civitate totam et integram ipsam terram meam quam habeo iuxta ipsa curte de lu catepano et iuxta ecclesia sancti Iohannis apostoli et evangelista de ista civitate et que michi pertinet per emptionem a Sergi f. Iohannaci de Benestamo secundum continentiam de scripto quod exinde habeo in predicta ecclesia sancti Iohannis apostoli et evangelista et in manibus tuis Passaro f. Theodori quod tu accepisti istam meam offertionem vice predicte sancte ecclesie tam pro tua sortione quam et per sortionem f. Liboni consobrino tuo. Nam tota supradicta terra que est iuxta predicta ecclesia a pars septemtrion modo dedi tradidi atque offerui illam ad supradicta ecclesia sicut michi pertinet per supradictam benditionem una cum inferiora et subteriora sua trasita et exita sua et cum omni sua pertinentia atque cum omnia infra se habentem et continentem fiendum in potestate et dominatione de iamdicta ecclesia et de eius rectoribus tanta quanta exinde michi pertinet et per supradictam emptionem meam. De qua ista supradictam meam offertionem nec michi nec ad mei heredes nec ad nullum quemquam hominem aliquam sortionem exinde reservavi requirendum sed ad trasactum illam dedi tradidi atque offerui in predicta sancta ecclesia sicut supra continet. Excepto unam sepulturam quod michi ibi in predicta terra reservabi a pars occidente iuxta ipsa via et trasita et exita de iamdicta ecclesia. Amplius nullum dominium in eam michi reservavi solummodo predictam sepulturam faciendum ibi illam solariatam sub terra et super terra pesulum sive camera vel quecumque voluero fiendum ipso loco de predicta sepultura in potestate et dominatione mea et de filii et filie Calie sororis mee eorumque filiis filiabus usque in perpetuum sine contrarietate de supradicti rectores vel domini iamdicte ecclesie et quandocumque mortuos nostros in predicta sepultura voluerimus sepelire mittamus illos in predicta ecclesia et officiare illos ibi faciamus sine contrarietate tua Passari et de filii supradicti Liboni vestrisque heredibus et de rectoribus ipsius ecclesie. totum vero aliud de supradicta terra que per iamdicta emptione michi pertinet ut supra legitur ad trasactum fiat de iamdicta ecclesia. Et proinde non recepi terrenum meritum de ista supradicta offertione mea quia celestem meritum me exinde expecto habere. Et a presenti die in antea omni quoque tempore totam istam offertionem meam sicut legitur supra ad trasactum fiat in potestate et dominatione de supradicta ecclesia habendi dominandi et omnia exinde faciendi ut necesse fuerit in iamdicta ecclesia

volje i ispuniti kako piše. Ja Paskali, sveštenik, vama i vašim nasljednicima i rektorima ove crkve, dao sam slobodu da pozovete mene i moje nasljednike na sve naše legitimne i neligitimne parnice, bez prevare i poziva, šta god da bude među nama, dok god vam sve ispunjavamo kako stoji iznad. I ovaj dokument je napisao pisar Leon iz već pomenutog grada Barija, koji je i učestvovao.

Miron, sudija.

Ja, Mundo* sam svjedok.

Ja, Kortici sam svjedok.

* Drugi naziv za Katare (prim. prir).

sine contrarietate et requisitione mea et de mei heredes videlicet de omnibus hominibus. Et non habeamus potestatem aliquando tempore istam supradictam offertionem ad iamdicta ecclesia tollere contrare vel retornare nec aliquid exinde subtrahere et minuare per nullum ordinem vel humanum ingenium excepto iamdicta sepultura quod nostre potestati servabimus. sed totum aliud ad trasactum fiat in potestate de predicta ecclesia ordine supradicto. Et ego et mei heredes defendamus istam supradictam offertionem ad iamdicta ecclesia ab omni devito et servitio et relegatione et ab omni humana persona ut secura et quieta habeat et possideat istam supradictam offertionem. Et ita offerui istam supradictam terram ad ista supradictà ecclesia ut si quando venerint iamdicti f. Liboni ad legitimam etatem et noluerint ut fiam ego abbatem in predicta ecclesia et eiecerint me de medietate eorum predicta ecclesia tota medietate de ista predicta offertione mee sit potestatis et de mei heredes faciendum exinde omnia ut voluerimus. reliqua medietas ex predicta offertione fiat de medietate tua predicti Passari ex iamdicta ecclesia. Super hoc autem ego qs. Pascali presbiter bona mea voluntate una cum iamdicto advocatori meo guadiam tibi Passaro dedi et per meipsum mediatorem intravi. Eo tinore ut si ego et mei heredes non fecerimus et adimpleverimus vobis et ad vestris heredibus et ad rectores iamdicte ecclesie omnia et in omnibus ut supra continet sive si de isto facto exire et in aliquo illud mutare quesierimus. et per causationem vel per legem vos exinde miserimus pro quibuscumque modis vel ingeniis obligo nos componere vobis quinquaginta aurei solidi et similiter in puplicum et inviti faciamus et adimpleamus omnia ut legitur supra. Per districtum me qs. Pascali presbiter et mei heredes qui licentiam tribui vobis et vestris heredibus et ad rectores iamdicta ecclesia pignerare per omnia nostra causa et pignera legitima et inlegittima sine calumnia et appellatione quecumque nobis ubicumque invenire potueritis donec omnia adimpleamus vobis ut supra continet. Et hoc scriptum scripsit Leo notarius de iamdicta civitate Bari qui et interfuit.

† Miro qs. kriti.

† Ego Mundo testis sum.

† Ego Cortici testis sum.

1087. jun:
X indikcije: Normanski duks prisvaja imanje vojnog komandanta iz južne Italije*

U ime svete i nedjeljive Trojice. Ja, Rodžer, Božijom milošću vojvoda, sin vojvode Roberta. Ako poštujemo Božiju službu i čast svete crkve i korist sa dužnim poštovanjem i redom, onda smo dužni da se o svemu što je oko crkve najpomnije brinemo i staramo. Tako da bi nas utoliko više i milostivije štitila nebesa, ukoliko se sa više žara trudimo da pazimo i uzvisimo svoju crkvu. Stoga za ljubav svemogućeg Boga i Gospoda našega Isusa Hrista i svete Bogorodice, djeve Marije i spasenje duše gospodara i oca našega Roberta, najslavnijeg vojvode i duše gospodarice Sinkelgaite, drage majke našega vojvode i duše svih naših sunarodnika, ovim pečatom ustupamo i darivamo arhiepiskopiji ovog nama od Boga povjerenog barijskoga grada, kome je na čelu gospodar Urso, milošću Božijom, arhiepiskop, cijelo (seosko) imanje koje se naziva de Katapano koje pripada nama i našoj državi. Ustupamo dakle, darivamo i potvrđujemo da to imanje sa svim što se u njemu nalazi pripada pomenutoj arhiepiskopiji, a pomenuti arhiepiskop i njegovi nasljednici i dio arhiepiskopije imaju slobodu da sa njim raspolažu po svojoj volji, ali da crkvu posvećenu preblaženom Nikolaju ondje sa-grade i da pomenuto imanje i crkva na njemu sagrađena i sve ostale građevine uvijek budu u posjedu arhiepiskopije i pomenutog arhiepiskopa i njegovih nasljednika i da se ovome episkopu i njegovim nasljednicima nikada ne suprotstave ni bilo ko od nas, niti od naših nasljednika, niti od naših sudija katepankih trumarha, niti bilo ko od vlasti naše države, ili bilo ko od ljudi u bilo koje vrijeme. Nego da sve zauvijek posjeduju kako je gore rečeno i da na osnovu toga čine što god im je volja. Prepuštamo, osim toga, i darivamo i ti potvrđujemo, iz poštovanja prema preslavnoj Mariji, vječnoj djevici i zbog ljubavi i zahvalnosti koju prema tvojoj ličnosti osjećamo, kao i poštovanja, na mjestu koje se zove Kanalis, a koje pripada našoj državi, toliko obradive zemlje koliko bude potrebno tebi i tvojim nasljednicima, i to bez poreza na zemlju. Na istom tom mjestu neka arhiepiskopija ima pravo da drži sve svoje (domaće) životinje, sa pojilom, potrebnom drvenom građom i ispašom i sa svim neophodnostima slobodno i bez ikakve obaveze. Ustupamo, takođe, tebi i tvojim nasljednicima na istome mjestu crkvu Svetog Anđela koja se nalazi na brdu Joanaciju, sa svim njenim baštama i bašticama koje se nalaze pored same crkve i sa cjelokupnim zemljištem koje je ograđeno zidom i koje se proteže putem kojim se ide do Joe i vraća se sve do podnožja toga brda, na istočnoj strani. Ono što je naš slavni otac, blaženopočivši vojvoda Robert, tebi i tvojim nasljednicima ustupio, predao i darovao, to jest Bitriktovo imanje zajedno sa onim mjestom koje se zove Kasan i sa svim što ono ima i sadrži i sve crkve i manastire, velike crkve i kapele Barijaca, cio moj desetak, kako u gradu bar(ij)skom, tako i izvan u dvorcima ili na imanjima ili bilo gdje da su podignute, ili ih treba podići, sa svim klericima i službenicima i svom pokretnom i nepokretnom imovinom čak i ako se premjeste iste crkve ili službenici i ono što im na bilo koji način pripada, ili se uz njih nalazi, neka budu slobodne i nezavisne, kao sve gorepomenute crkve, tako i njihovi službenici, od bilo kakve moje jurisdikcije, ili mojih nasljednika, ili posljednika, ili jurisdikcije i bilo kakve javne potrebe, ili obaveze, ili poreza ili naknade ustupam i potvrđujem da kao što je preslavni vojvoda Robert, moj roditelj, svojim pečatima tebi i tvojim nasljednicima zauvijek predao i ustupio, tako i ja tebi, vladiki Ursonu, prepoštovanom bar(ij)skom i kanuzijskom arhiepiskopu i tvojim nasljednicima zauvijek ustupam i potvrđujem sve ovo što je gore rečeno i o čemu treba voditi računa, a od mene i mojih nasljednika ili posljednika ili službenika ovo se ne smije prekršiti. Osim toga, ne zanemarujemo ni judejce ni povjerioce, nego sve judejce ostavljamo sa svim judejskim porezima

* CD Barese, vol. 1, col. 59.

N. 32. A. D. 1087. (giugno, Indiz. X)

Data di luogo (*manca*).
Rogatario Grimoaldus not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,66, largh. 0,52. S'è staccato il suggello di piombo e resta solo un pezzo di pergamena (non anteriore al sec. XV) cucita alla carta, entro cui dovette esser riposto il suggello, perchè minacciava di smarrirsi.
Scrittura Minuscola elegante.
Contenuto Ruggiero duca dona all'arcivescovo di Bari, Ursone, la corte del Catapano, con la facoltà di edificarvi la chiesa di s. Nicola. Gli dona ancora delle terre nella località Canale e la chiesa di s. Angelo in monte Ioannacii: e in ultimo gli conferma la donazione di Bitritto e Cassano e delle decime fatta dal padre, Robberto duca, e gli dà potestà sui Giudei e sulla Giudecca.
Bibliografia Citata dal Beatillo, *Historia della Vita di s. Nicola* (Napoli 1620) — Id., *Historia di Bari* etc., pag. 74 — Pubblic. per int. dal Garruba, *Esame critico sull'origine e sui privilegi del priorato di s. Nicola di Bari* (Napoli 1830), p. 14-15 n. — Id., *Serie critica* etc., p. 232. — Petroni, *Op. cit.*, p. 203-4 (cit.).

† In nomine sancte et individue trinitatis. ego Rogerius divina favente clementia dux ducis Robberti f. (1) Si divinum cultum et sancte ecclesie honorem atque utilitatem debita reverentia et ordine digno adtendimus profecto devotione tota circa sanctam dei ecclesiam diligentissimam curam et solacium adhibere debemus. Ut tanto nos superna pietas gratiosius protegat quanto ferventius suam ecclesiam exaltare atque tueri satagimus. Itcirco pro amore omnipotentis dei et domini nostri iesu christi et sancte eius genitricis et virginis Marie (*sic*). et pro salute anime domini ac patris nostri Robberti gloriosissimi ducis. animeque domine Sykelgaite ducis dilecte genitricis nostre et anime nostre. animeque omnium parentum nostrorum. per hoc sigillum concedimus atque donamus in archiepiscopio huius nobis a deo concesse barine civitatis cui dominus Urso gratia dei archiepiscopus preest. totam et integram curtem que vocatur de catapano que nobis nostreque reipublice pertinet. Concedimus igitur atque donamus et confirmamus ipsam curtem cum omnibus suis pertinentiis intus et exterius predicto archiepiscopio. et prefatus archiepiscopus eiusque successores et pars archiepiscopii licentiam habeant facere de ea quod voluerint. et ecclesiam in honore beatissimi Nicolay ibi edificare. et predicta curtis et ecclesia in ea constructa et alia quecumque edificia semper sint in potestate archiepiscopii et archiepiscopi prefati eiusque successorum et neque a nobis aut a nostris heredibus neque a nostri iudicibus catepanis trumarchis. neque a quibuscumque auctoribus nostre reipublice aut a quibuscumque hominibus habeant ipse archiepiscopus eiusque successores et pars ipsius ecclesie. quolibet tempore de ea aliquam contrarietatem. Sed in perpetuum omnia ut suprascriptum est habeant et quod voluerint inde faciant. Concedimus preterea atque donamus et confirmamus ob reverentiam gloriosissime Marie semper virginis et ob multum amorem et gratiam qua personam tuam diligimus et veneramus in loco qui dicitur Canalis qui nobis nostreque reipublice pertinet

(2) Tutto in maiuscola capitale ed onciale.
(1) Tutto in maiuscole miste a minuscole allungate (son minuscole *a, b, d, s*).

(tinkta? i celandra?) i sve strance odakle god došli i koliko god ti i tvoji nasljednici budete mogli da imate, kako bi ova sveta bar(ij)ska crkva zauvijek bez bilo kakvog protivljenja i optuživanja našeg, ili naših nasljednika i posljednika, imala i posjedovala i sve one judejce i strance u svojoj kuriji, kao svoje sopstvene i da im odredi i dosudi koliko god želi globa i ostalih obaveza. A ako bi se neko drsko usudio da prekrši bilo šta od ove naše koncesije i potvrde, neka zna da će morati da plati hiljadu funti najčistijeg zlata, polovinu našoj kancelariji i polovinu samoj crkvi. A ova koncesija i donacija neka uvijek ostane čvrsta i neoboriva. Pisanje teksta ove naše koncesije i donacije prepustili smo tebi, Grimoaldu, mom bilježniku i svojim olovnim pečatom smo učinili da se zapečati, godine ovaploćenja Gospodnjeg hiljadu osamdeset sedme, mjeseca juna, desete indikcije.

Ja Rodžer vojvoda ss (svojeručno potpisano?)
Znak Boamunda sina vojvode Roberta.
Znak Roberta sina vojvode Roberta.
Ja Gvalterije Trojanski episkop hvalim i odobravam.
Znak Henrika komita de Monte.
Znak Amika komita.

tot terras pro laborando quot necessarie fuerint tibi et successoribus tuis absque servitio aliquo vel terratico. In eodem etiam loco habeat predictum archiepiscopium potestatem ibi habendi omnia animalia sua. cum aquis lignis et pascuis et cum omnibus utilitatibus suis libere et absque omni servitio. Concedimus etiam tibi tuisque successoribus in eodem loco ecclesiam sancti Angeli que sita est in monte Ioannacii cum omnibus ortis et orticellis suis qui sunt iuxta ipsam ecclesiam et cum curticella maiori que est congirata pariete et vadit per viam qua itur ad Ioam et revertitur usque ad pedem ipsius montis ad partem orientis. Illud etiam quod gloriosus pater noster dux Robbertus digne memorie tibi et successoribus tuis concessit, reddidit atque donavit videlicet casale Bitricti cum loco illo qui dicitur Cassanus et cum omnibus tenimentis et pertinentiis suis. et omnes ecclesias et monasteria. plebes et omnes cappellas baronum et totam decimam meam tam intus in civitate barensi quam extra in castellis vel casalibus vel ubicumque constitutas vel constituendas cum omnibus clericis et ministris et cum omnibus mobilibus et immobilibus seseque moventibus eisdem ecclesiis seu ministris quomodolibet pertinentibus vel adiacentibus liberas et immunes tam supradictas ecclesias omnes quam ministros earum. ab omni mea vel heredum sive successorum meorum iurisdictione omnibusque publicis functionibus seu redditibus angariis vel parangariis concedo atque confirmo ut sicut gloriosissimus dux Robbertus genitor meus per suum sigillum tibi tuisque successoribus in perpetuum reddidit atque concessit sic ego tibi dompno Ursoni venerabili barensi et canusino archiepiscopo tuisque successoribus in perpetuum concedo atque confirmo hec omnia que supradicta sunt perpetuo observanda. et a me meisque heredibus seu successoribus vel ministris tenenda inviolabiliter sanctio. Preterea de iudeis et affidatis non pretermittimus sed concedimus omnes iudeos cum tota ipsa iudeca tincta et celandra. et omnes affidatos undecumque advenientes et quantoscumque tu et successores tui habere poteritis quatinus sine nostra nostrorumque heredum et successorum contrarietate et calumpnia aliqua ipsa sancta barensis ecclesia in perpetuum libere habeat et possideat. ei ipsos omnes iudeos et affidatos in curia sua, sicut proprios homines suos de omnibus forisfactis et aliis quibuscumque placitis iudicet et constringat. Quod si quis temerario ausu huius nostre concessionis seu confirmationis violator extiterit. sciat se compositurum auri purissimi libras mille. medietatem camere nostre et medietatem parti ipsius ecclesie. Et hec concessio et donatio semper firma et inconcussa permaneat. Textum vero huius nostre concessionis et donationis scribere precepimus tibi Grimoaldo notario nostro. atque cum nostro tipario plumbeo fecimus illum bullare. anno dominice incarnationis millesimo octogesimo septimo mense iunio indictione decima.

† Ego Roggerius dux ss. (2)

† Signum Boamundi f. Robberti ducis

† Signum Robberti f. ducis Robberti

† Ego Gualterius Troianus episcopus laudo et confirmo (3)

† Signum Henrici comitis de Monte

† Signum Amici comitis

Ljeta Gospodnjeg 1088. mart:
XI indikcije (u Konstantinopolju): Vizantija sakuplja porez u Kraljevstvu Slovena[*]

U ime Gospoda i Spasitelja našeg Isusa Hrista. Godine od ovaploćenja Gospodnjeg hiljadu osamdeset osme, mjeseca marta, jedanaeste indikcije, u Konstantinopolju. Ja, Dominik, sin Dominika Teupula, iz Metemauka, sa svojim nasljednicima dajem punu i neopozivu sigurnost, vama Dominiku i Ursonu, obojici svojim rođacima, sinovima Ursona Teupula iz okoline Sv. Avgustina, i vašim nasljednicima, jer ste mi u Konstantinopolju našli i dali jedan dokument o sigurnosti od vašeg brata Vitala, a prema jednom dokumentu koji sam načinio za sebe, u vezi sa šezdeset njegovih i mojih libri i sa kojim sam pošao u sakupljanje poreza u Slaveniji, jednim brodom kojim je upravljao Dedo Kalbani. Ovaj dokument, zajedno sa svojim dokumentom o sigurnosti, ste mi vratili u roku u kome ste se obavezali, kako stoji u dokumentu o obavezi, tako da nikada više ne treba da tražimo ili vas nagonimo, sa bilo kojom svrhom, velikom ili malom, i vratio sam vam ovaj dokument. Ako se njegove kopije pojave kod mene ili bilo koga neka budu nevažeće i bez ikakve snage. Ako budemo pokušali da tražimo išta po ovom osnovu, obećavam da ćemo ja i moji nasljednici vama i vašim nasljednicima dati pet zlatnik libri, i neka ovaj dokument ostane u vašem čuvanju.

Znak ruke pomenutog Dominika, koji je naložio da se to učini.
Ja, Jovan, svjedok sam potpisao.
Ja, Stefan sam potpisao kao svjedok.
Ja, Vilijo sam potpisao kao svjedok.
Potpisi svjedoka, to jest Jovan Pantaleon.
Stefan Faletro.
Vilio Eotanto.

[*] Documenti del commercio veneziano nei sec. XI-XIII, col. 17.

17. *Domenico Tiepolo dichiara a Domenico ed Ursone Tiepolo di aver ricevuto la quietanza d'una colleganza da lui stipulata col loro fratello Vitale per commerciare in Schiavonia.* Costantinopoli, 1088 marzo.

Museo di Paleografia (prov. S. Giorgio Magg.) - Cattiva - 119×203 - Alt. XVII: *Costantinopoli 1088.*

+ In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Ihesu Christi. Anno ab incarnacione eiusdem Redemptoris nostri millesimo octuagesimo octavo, mense marcii, indicione undecima, Constantinopoli. Plenam et inrevocabilem securitatem mitto ego quidem Dominicus filius Dominici Teupulo de Metemauco cum meis heredibus vobis quidem Dominico et Ursoni ambobus meis consanguineis filiis quondam Ursonis Teupulo de confinio Sancti Augustini et vestris heredibus de una cartula promissionis quod michi in Constantinopoli fecistis inveniendi et dandi unam securitatis cartulam de Vitale fratri vestro de unam cartulam memorialis quod ego sibi feci, continente de capite inter suum et meum libras denariorum sexaginta, cum quo habere ambulavi in taxegio de Selavinia in unum platum ubi nauclerus fuit Dedo Calbani. Qua cartula memorialis cum sua iamdicta securitatis cartula michi reddidistis in eodem termine quod nobis alligati fuistis, ut continet in iamdictam cartulam promissionis, ita ut nullis diebus nullisque temporibus vos inde amplius requirere aut compellere debeamus per nullum ingenium non parvum neque magnum, et eam cartulam promissionis vobis reddidi, si exempla de ea apparuerint apud me vel in aliqua persona hominum inanis et vacua persistat sine omni vigore et robore. Quod si quocumque tempore de suprascriptis capitulis aliquid requirere temptaverimus, componere promitto cum meis heredibus vobis et vestris heredibus auri libras quinque et hec securitatis cartula maneat in sua firmitate.

+ Signum manus suprascripti Dominici qui hec fieri rogavit.
+ Ego Iohannes testis subscripsi.
+ Ego Stephanus testis subscripsi.
+ Ego Vilio testis subscripsi.

Notitia testium id est Iohannes Pantaleo.
Stephanus Faletro.
Vilio Acotanto.

1089 oktobar:
XIII indikcije: Kotor potpada pod vojnu upravu Normana*

Episkop Urban, sluga slugu Božijih. Najdražem bratu, arhiepiskopu Iliji, pozdrav i apostolski blagoslov. Pošto je u naše vrijeme, po Božanskom nagovoru, kraljev brat udostojio da proslavi barijsku crkvu, koja sa zove i kanozijska, tijelom svog blaženog ispovjednika Nikolaja, mi, Božijom voljom zamjenik svetih apostola Petra i Pavla, smo radi izvršavanja crkvenih dužnosti, prešavši u Apuliju, a pozvani preklinjanjima najdražih sinova Rimske crkve, duksa (vojvode) Rodžera i njegovog brata Boamunda, kao i vašim, posjetili vaš grad iz ljubavi prema blaženom ispovjedniku Nikolaju. Radi velikog broja ljudi koji su se okupili zbog radosti i da bi posjetili svetog Nikolaja, došli smo protiv običaja naše svete i apostolske Rimske crkve i posvetili te, najdraži brate u tvom sjedištu, pobijeđeni poštovanjem prema blaženom Nikolaju i ljubavlju tvoga naroda. A tebe smo prigrlili svojim rukama kao izuzetnog sina Rimske crkve i, želeći da uveličamo tvoju Barijsku crkvu, na čijem si čelu po Božijem proviđenju, a koja se zove i Kanuzijska, kao i tvoj narod kako u ovom prolaznom svijetu, tako i da je, po Božijoj velikodušnosti i pravičnosti, proslavimo u vječnost, potvrđujemo ti autoritetom ove stranice cijeli Barijski, a koji se zove i Kanuzijski, arhiepiskopat, da bi ti i tvoji nasljednici upravljali njime po episkopskom pravu, kao da i njime raspolažete i da ga posjedujete po spasonosnom autoritetu svete Rimske crkve, koja je Bogom osnovana te je prva među svim crkvama i kojoj, kao majci, svi treba da ukazuju najveće poštovanje. Bez predrasude, dakle, slijedeći glas pravičnosti svih crkava koji stoji iza privilegija naših prethodnika, dajemo tebi i tvojim nasljednicima posjede ili dijeceze barijske ili kanuzijske crkve da ih posjedujete i njima upravljate zauvijek. A to su: Bar, Kanuzija, Bistekte, Bitont, Medunij, Juvenacij, Melfikta, Rub, Trane, Andri, Kana, Minervin, Akvatekt, Montemilone, Lavel, Rapula, Melfis, Bitalbe, Cisterna, Salpi, Kupresan, Pulinijan, kao i Kotor, za koji se zna da se nalazi na obali preko mora. Takođe i druge municipije i gradove koji se nalaze blizu pomenutih gradova, ili su daleko od njih, ali im pripadaju, i potvrđujemo vam sve građevine i zgrade, zajedno sa kućama i vinogradima, sa slugama i sluškinjama i selima (?) i zaseocima (?) i mlinovima i lukama, planinama i .... i pašnjacima zajedno sa narodom ili crkvama. Sa svim njihovim spomenicima i kapelama, kao i manastirima, ženskim ili muškim, grčkim ili latinskim, sa svim crkvenim redovima i sve časti, posede ili dostojanstva koje sa posebnom velikodušnošću, koje je starina dala, i dodajemo starima one koje ne dolaze u sukob sa pravičnošću i koje u budućnosti barijska i kanuzijaska crkva bude mogla da stekne po pravu. I milostivo potvrđujemo ovakve privilegije ovim dekretom našeg autoriteta, bez protivljenja ijednog kralja ili cara, nikoga ko je dobio ikakvo dostojanstvo, i da se niko ne usudi da ga umanji, otuđi ili primijeni u druge svrhe ono što je dato ovoj crkvi od strane bilo koga po pravu ili uz Božiju milost bude darovano. Pored toga ti, po običaju, dodjeljujemo upotrebu palijuma, da ga koristiš na misama o velikim prazni-cima, to jest na Rođenje Gospodnje, Sv. Stefana, Bogojavljenje, Tajnu večeru, Uskrs, Uspenje, Duhove, rođenje Sv. Jovana Krstitelja, rođenja apostola, na tri praznika Sv. Marije, praznik Sv. Nikolaja i Sabina, praznik Svih Svetih, na godišnjicu tvog osvećenja, na osvećenju episkopa i ostalih klerika, na osvećenju crkava, na prenosu moštiju blaženog gospodnjeg ispovjednika Nikolaja. Podstičemo te da ti ovakva čast koristi kao dodatak svim tvojim svešteničkim dužnostima, i da ti ne bude samo na spoljašnji ukras, nego da te okrijepi i iznutra. Ako ovo priliči palijumu, priliči i drugom odejaniju, da voliš Boga svim srcem, svom dušom i svom vrlinom i da voliš svog bližnjeg kao samoga sebe. Jer, za upotrebu palijuma su potrebne sve vrline, i neodvojivo je milosrđe, koje

* CD Barese, vol. 1, col. 61.

N. 33. A. D. 1089. (5 ottobre, Indiz. XIII).

Data di luogo Bari.
Rogatario Iohannes diac.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,38, largh. 0,49 (V. *osservaz. particol.*).
Scrittura Minuscola e longobarda piuttosto elegante.
Contenuto Urbano II papa, trovandosi in Bari, consacra Elia ad arcivescovo di Bari e Canosa e gli concede l'uso del pallio.
Bibliografia Beatillo, *Historia della vita di s. Nicola* etc., pag. 865 (citata); Id., *Historia di Bari* etc., pag. 74 (riportato un brano); Lombardi, *Op. cit.*, pag. 16 e 38 (citata); Ughelli, *Op. cit.* (v. Urso) pubblic. per int.; Baronio, *Annali*, t. XI ad ann. (pubblic. per int.); Tortora, *Op. cit.* (pubblic. per int.); Di Meo, *Op. cit.* ad ann. (citata); Garruba, *Esame critico* etc., pag. 16, n. 2 (pubblic. per int.); Id., *Serie critica* etc., pag. 103 e 142, n. 3 (id.); Petroni, *Op. cit.*, pag. 208 (cit.); A. Prologo, *L'antichissima chiesa di s. Maria di Trani,* in *Arch. Stor. Pugl.*, an. I, fasc. I, pag. 14 e n. (citata).
Osservazioni particolari Questo documento molto sciupato trovasi cucito in un quaderno capitolare. L'accuratezza con la quale è rigata la carta; la eleganza della scrittura; l'esattezza con cui son tracciati la ruota e il Bene Valete; la mancanza di qualsiasi indicazione dalla parte recto e da tergo, che la dimostri una copia, vorrebbero far passare la bolla per originale. Invece non è tale: 1.° per la scrittura tutt'altro che pontificia; 2.° per la mancanza assoluta del suggello, perchè non ci sono neppure i fori, nè v'ha alcun motivo per ritenere la carta tagliata da piedi; 3.° per il motto contenuto nella ruota, che ci ha un *amen* di più del solito motto di Urbano II. A riprova di ciò si può cfr. una bolla dello stesso pontefice, scritta dallo stesso notaio, che si conserva nell'Archivio della Cattedrale di Trani (pubblicata da A. Prologo, *Le carte che si conservano nell'Arch. del Capitolo Metropolitano della città di Trani,* Barletta, 1877, an. 1090, pag. 65). Essa ha la solita forma solenne; la scrittura è minuscola non ancora perfetta ed elegante, ma certamente di cancelleria pontificia; il suggello s'è perduto, ma restano i fori e i fili di seta. Essendo questa indiscutibilmente autentica ed originale, ne viene che la bolla di Bari sia una copia. Per quel che si disse a proposito della bolla di Giovanni XIX (n. 13), essa non ci assicura della sua veridicità, mancando del richiesto valore giuridico. È probabile che il documento in parola, se non una mera falsificazione, sia un raffazzonamento o un rifacimento a memoria della vera bolla che il pontefice Urbano II dovè dare all'arcivescovo Elia.

Urbanus (1) episcopus servus servorum dei. Karissimo fratri Helie archiepiscopo salu[tem] et apostolicam benedictionem. Quia nostris temporibus ecclesiam quam deo auctore regis frater karissime barensem que et canosina dicitur omnipotens dominus beati confessoris sui Nicolay corpore illustrare dignatus est [nos] auctore deo apostolorum Petri Paulique vicarii propter ecclesiastica negotia exequenda in Apulie provinciam descendentes. dilectissimorum filiorum romane ecclesie Rogerii ducis et fratris eius Boamundi atque vestris deprecationibus invitati [civitatem] vestram pro beati confessoris Nicolay dilectione precipua visitavimus. Cum magna itaque undique confluentis populi frequentia letitiaque beati Nicolay in locum parati aditi transferentes contra morem nostre romane et [apostolice] ecclesie te dilectissime frater in sede propria consecravimus. beati Nicolay reverentia et tui populi dilectione devincti. Te igitur in specialem romane ecclesie filium amplectentes amoris intimi brachiis. tuamque c[ui deo] auctor[e presides] barensem que et canusina abetur ecclesia exaltare et populum tuum tam temporaliter quam eternaliter glori[fica]re largiente domino et favente iustitia cupientes. confirmamus tibi presentis pagine auctoritate integ[rum] totum barensem qui et canosinus est archiepiscopatum. ut tu tuique successores episcopali iure illum regas. disponas atque possideas salva romane auctoritate ecclesie. que instituente domino ecclesiarum omnium princeps est [cuique] ut matri summa debet ab universis reverentia exhiberi. Absque preiudicio ergo iustitie quarumlibet ecclesiarum sequentes tenorem qui nostrorum continetur privilegiis predecessorum barensis sive canosine [ecclesie] possessio[nes sive] dioceses tibi tuisque successoribus perpetuo possidendas regendasque contradimus. Hec autem sunt. Barum. Canusia. Bistecte. Bitonto. Medunium. Iuvenacium. Melficta. Rubo. Trane. Andri. Canne. Minervinum. [Aqu]atecta. Montemilone. Lavellum. Rapulla. Melfis. [Bit]albe. Cisterna. Salpi. Cupersanum. Pulinianum. simul et Catera. que in trasmarini litoris ora sita esse cognoscitur. Necnon et alia municipia sive [civit]ates

(2) Tutto in maiuscola capitale ed onciale.
(3) Tutto in maiuscola.
(1) In maiuscola onciale.

nadilazi sve i koje treba da bude dostojanstveno. Svi tvoji podređeni treba da se ugledaju na tvoj život i znanje i ovo treba da im bude pravilo ako budu poklekli zbog ljudske slabosti. Neka ih na pravi put vraća osjećanje tvoje iskrenosti. Ali pazi da ih ispravljaš po pravu i da budeš revnostan u ispravljanju grešaka i da ne pređeš preko granica umjerenosti i, da mnogo toga objasnimo sa malo riječi, pratiš izreke otaca i da misliš na svoju (duhovnu) izgradnju, kao i (na izgradnju) onih koji su ti potčinjeni, tako da budu podučeni tvojim primjerom i prate stope dobrog pastira i da sa tobom stignu do kraljevstva vrhovnog pastira i da, uz Božije dopuštenje, vide sreću vječnog života. Amen. Amen. Amen.

Rota: Blagosloven Bog i Otac Gospoda našeg Isusa Hrista, amen.

Dato u Baru, rukom đakona Jovana. Godine od ovaploćenja Gospodnjeg hiljadu osamdeset devete, druge godine pontifikata našeg gospodina pape Urbana, trinaeste indikcije, trećeg dana prije novembarskih nona.

[predictis] civitatibus adiacentes. sive longe posite sed ad eas pertin[entes at]que confirmamus vobis omnes fundos et casales una cum casis et vineis. cum servis et ancillis. cum massis et massariciis atque molendinis cum portibus montibus atque . . . . . et pratis. simul cum plebibus sive ecclesiis. cum omnibus titulis sive capellis suis. simul etiam cum monasteriis virorum seu feminarum grecis aut latinis. cum universis ordinibus ecclesiasticis. et quicquid honoris. possessionis. seu dignitatis [specia]lem largitionem et iustam concessionem antiquitus tenuisse et quicquid quod iustitie non contradicit antiquis superadditum esse probatur. et in futurum iuste poterit barensis et canosina ecclesia adipisci. atque huiusmodi pri[vilegia] presenti auctoritatis nostre decreto indulgentes statuimus. nulli [unqu]am regum vel imperatorum. antistitum. nullum quacumque dignitate preditum, vel quenquam alium audere minuere. alienare. sive suis usibus applicare de his que [eidem] ecclesie a quibuslibet hominibus de proprio iure iam donata sunt vel deinceps domino favente donari contigerit. Preterea fraternitati tue pallei usum ex more concedimus. ut eo inter missarum solempnia his dum [taxat festivitati]bus utaris, videlicet nativitate domini. sancti Stephani. epiphanie. cena domini. Resurrectione. Ascensione. Pentecoste. Nativitate sancti Iohannis baptiste. Nataliciis apostolorum. et tribus festivitatibus sancte Marie. festivitate sanctorum Nicolay et Sabini. festivitate omnium sanctorum. in annuo ordinationis tue die. in ordinatione episcoporum seu ceterorum clericorum. in consecratione etiam ecclesiarum. in translatione etiam beati confessoris domini Nicolay. Hortamur i[taque] fraternitatem tuam. ut honor tante dignitatis. supplementum utique totius sacerdotalis ordinis moribus tuis conveniat. et non solum exteriori homini tuo decorem prestet et gratiam. sed interiorem quoque multiplici virtute roboret. Siquidem ista sunt pallei. ista sunt huiusmodi indumenti. ut deum ex toto corde. tota anima et omni virtute diligas et proximum tuum sicut te ipsum. Nam licet ad usum pallei omnium virtutum ornamenta sunt [necessaria] inseparabiliter tamen caritas que omnes superexcedat hac pollentem dignitate comitari convenit. Ad imitanda igitur omnium bonorum instrumenta vita et scientia tua subditis tuis sit forma et reg[ula] si quid in eis ex humana fragilitate reprehensibile deprehenditur. Intuitu sancte conversationis tue ad rectitudinem sinceritatis tue corrigatur. Quibus sic studeas dispensationis tue iura moderari. ut in corrigendis vitiis et zelo rectitudinis ferveas. et modum temperantie non excedas. et ut multis pauca explicemus. quicquid in sanctorum patrum dictis reppereris. ad tuam et eorum qui tibi subduntur utendum censeas [edifi]cationem [quatenus docu]mentis tuis instructi atque boni pastoris vestigia secuti. ad regnum summi pastoris [tecum] valeant pertingere. et perpetue vite felicitatem domino annuente percipere. Amen [amen] amen.

Ruota: ***benedictus deus et pater domini nostri iesu christi amen*** (1). Bene Valete.

Datum apud Barum per manus Iohannis diaconi. Anno dominice incarnationis m°LXXXVII°IJ. Anno vero pontificatus domni URbani pape II°. indictione XIII. Tertio nonas octobris.

1089. novembar:
XII indikcije: Izgra|ena crkva Svetog Nikole u Bariju*

U ime svete i nedjeljive Trojice. Godine ovaploćenja Gospoda našeg Isusa Hrista hiljadu osamdeset devete, dvanaeste indikcije, mjeseca novembra. Ja, Ilija, Božijom milošću arhiepiskop svete barijske stolice, koja se zove i kanuzujska, izjavljujem da su, kada sam bio opat manastira Sv. Benedikta u ovom gradu, u vrijeme presulstva gospodina arhiepiskopa Ursona, moga prethodnika ovdje naklonošću milosti Božijeg proviđenja, donijete mošti sv. Nikolaja, Hristovog ispovjednika. Njih je cijeli barijski narod jednodušno predao meni na čuvanje. Sa njima sam se dogovorio da se pobrinem da se crkva posveti u ime i čast ovog blaženog Nikolaja na prostoru koji je nekada bio javni trg, što sam ja uz Božiju pomoć započeo. U međuvremnu, pošto je arhiepiskop Urson preminuo, sav narod grada Barija i sav kler, a uz saglasnost duksa (vojvode) Rodžera, tada vladara ovog grada, izabrao je mene nedostojnog za arhiepiskopa. Ubrzo potom, Boamund, gospodar ovog često pominjanog grada, i svi stanovnici Barija poslali su poslanstvo Urbanu, papi grada Rima, da ga zamole da dođe u Bar i premjesti mošti svetog Nikolaja, jer još nijesu bile dostojno smještene, i da ih premjesti u ispovijedaonicu, za koju se zna da su tamo još uvijek. A ovaj poštovani papa je došao i časno i dostojno premjestio najposvećenije mošti. Pošto je tako učinjeno, sljedećeg dana me je poštovani papa, koga su svi za to molili, posvetio za arhiepiskopa i predao mi je sve crkve barijske i kanuzijske dijeceze, i naročito crkvu Sv. Klementa koja se nalazi pored kapije, zajedno sa svime što joj pripada. Meni je izgledalo prikladno i pogodno da je predam crkvi Presvete Bogomajke i djevice Marije, koja je naše episkopsko sjedište. Zato ja, arhiepiskop Ilija, po autoritetu koji mi je predao gospodar papa, dajem, predajem i prepuštam crkvu Sv. Klementa** sa svim što joj pripada, tebi, arhiđakonu Jovanu koji je primaš u ime već pomenute crkve Presvete Bogomajke i djevice Marije, da zauvijek ostane u njenoj vlasti, moći i jurisdikciji. Ni ja, ni moji nasljednici, nećemo imati moć da otuđimo ili zamijenimo ili odvojimo iz vlasništva naše episkopije ovu crkvu. Jer, ako se neka crkvena ili svjetovna (vlast) usudi da prekrši ili poništi ovo moje davanje, predavanje i prepuštanje, neka bude prokleta i ekskomunicirana autoritetom svemogućeg Boga i svetog Petra, prvog među apostolima, bez pomirenja, koji god grješnik to bio, neka bude odbijen od krvi i tijela Hristovog. Da bi ovo naše prepuštanje bilo potvrđeno i neopozivo za buduća vremena zauvijek, naložio sam da se ovo zapiše rukom protonotara Nikifora. I radi pravosnažnosti ovog dokumenta, potpisao sam se svojom rukom. Pored toga je zapečaćen olovnim pečatom sa našim znakom.

Ilija, milošću Božijom arhiepiskop svete barijske stolice, koja se zove i kanuzijska.

* CD Barese, vol. 1, col. 64.
** Slovenska bazilika (prim. prir).

CODICE DIPLOMATICO BARESE

N. 34. A. D. 1089. (novembre, Indiz. XII).

Data di luogo Bari.
Rogatario Nikiforus protonot.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,49, largh. 0,29 1/2. Macchiata dall'umidità specie nel l. destro: s'è staccato il suggello di piombo, avanza un pezzo di sottile corda.
Scrittura Minuscola con parecchi ed evidenti ricordi di longobarda e corsiva.
Contenuto Helias, arcivescovo di Bari, cede alla sua chiesa e nelle mani di Giovanni arcidiacono la chiesa di s. Clemente, posta presso il porto, la quale gli era stata, per special favore, donata da papa Urbano II, quando, venuto in Bari per la deposizione delle ossa di s. Nicola, lo consacrò arcivescovo.
Bibliografia Ughelli, *Op. cit.*, col. 614 — Nic. Putignani, *Vindiciae vitae et gestorum s. Thaumaturgi Nicolai* (Napoli 1753), pag. 347 (pubblic. un brano) — Garruba, *Serie critica* etc., pag. 144, n. 4 (pubblic. per int.) — Petroni, *Op. cit.*, pag. 209 n. (cit.).
Osservazione particolare La bolla manca di quella semplicità solita delle carte vescovili: ha una certa solennità, anzi pomposità, che fa del documento un capitolo di ben dettata cronaca.

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno incarnationis domini nostri iesu christi millesimo octogesimo nono. duodecima indictione. mense nobembris. Ego Helias gratia dei archiepiscopus sancte sedis barine que et canusina dicitur. Declaro quoniam cum essem abbas cenobii sancti Benedicti huius civitatis tempore presulatus domni Ursonis archiepiscopi mei predecessoris; divine miserationis annuente providentia; Reliquie corporis sanctissimi Nicolai christi confessoris a barensibus hac in civitate ducte sunt. Quas cunctus barinus populus uno consensu mihi ad tuendum et servandum tradidit. Cum quibus pactus sum. Ut ecclesiam ad eiusdem beati Nicolai onoma et honorem, in curte que olim pretorium publicum fuerat, construere curarem. Quod a me deo iubente inceptum est. Interea pretitulato Ursone archiepiscopo hac vita decedente, omnis barine civitatis populus cunctusque clerus Rogerio quoque duce huius civitatis tunc dominatore consentiente. uno votu atque consensu ad archipresulatus apicem me indignum elegerunt. Nec multo post. Boamundus istius sepe nominate civitatis dominus omnesque barini incole. legatos ad Urbanum romane urbis apostolicum miserunt rogaturos ut Baro adventaret: corpusque sanctissimi Nicolai quod nondum decenter collocatum erat; transferret et collocaret intus confessione, in qua nunc manere esse dinoscitur. Veniens igitur isdem venerabilis papa honorabiliter decenterque sacratissimas collocavit reliquias. His ita gestis. alio sequenti die flagitatus ab omni populo idem apostolicus me indignum in archiepiscopum consecravit, conceditque mihi omnes ecclesias diocesis barine et canusine sedis pertinentis. et specialiter ecclesiam sancti Clementis que est sita iusta portum cum omnibus possessionibus suis. Quam visum est michi congruum et idoneum dare et concedere ad ecclesiam sancte dei genitricis et virginis Marie que est nostrum episcopium. Unde Ego qs. Helias Archiepiscopus per auctoritatem michi concessam a domino papa, do trado atque concedo ipsam ecclesiam sancti Clementis cum omnibus tenimentis et possessionibus suis tibi Iohanni archidiacono recipienti vice eiusdem ecclesie sancte dei genitricis et virginis Marie ita ut semper sit in suo dominio potestate et iurisdictione. Nec ego et successores mei habeant potestatem ipsam ecclesiam sancti Clementis alienare seu vicariare aut a proprietate [nostri episcopii exinde retra]ere. Nam si quis ecclesiastica aut secularis [persona audeat ru]mpere aut removere hanc meam d[ationem traditionem atque concessionem] maledicatur et excomunicetur auctoritate omnipotentis dei et beati Petri principis ap[ostolorum ir]reconciliabiliter. cuius vicem quamvis peccator obtineo et a corpore et christi sanguine separetur. Ut autem hec nostra concessio sit rata et stabilis temporibus futuris in perpetuum ut supradictum est precepi scribi hoc scriptum per manum Nikifori protonotarii. Et ob firmitatis causam manibus meis in eo testatus sum. Insuper cum vulla plumbea ex nostro tipario consignata illud vullari iussi.

† Haelias gratia dei Archiepiscopus sancte sedis Barine que et Canusina dicitur.

1093. juli:
I indikcije: Imanje kotorskog plemića Bizantija u Bariju[*]

U ime svete i nedjeljive Trojice. Godine od ovaploćenja našeg Gospoda Isusa Hrista hiljadu devedeset treće. Mjeseca jula, prve indikcije. Ja, Brunel sin Nikolaja kandidata spatarija, koji se zove Argir,[**] iz grada Barija. Objavljujem u prisustvu dobrih i plemenitih ljudi, potpisanih dolje kao svjedoci da mi od oca pripada jedna kuća sa vrtom(?) koja predstavlja imanje(?) koje se nalazu unutar pomenutog grada u susjedstvu i pored luka i kuće za koju kažu da pripada Petru domestiku i sudiji, a pripadala je mome roditelju od Griselajte koja je bila njegova tetka i bila je predajom dobijena od gospodina Bizancija, carskog protospata(rija) i plemića, a priča se da je on (tu kuću) od tog Alfaranita kao što sadrži već pomenuti dokument o već pomenutoj predaji, koji ja imam kod sebe zdravog čitavog. I dolično je sada da ja dam u nasljeđe cijelu pomenutu kuću sa vrtom koja predstavlja cijelo imanje sa svim što joj pripada iznutra i spolja od jedne pede[376] i dve uncije[377] od drugog imanja koje se nalazi prema onoj mojoj kući i imanju kao što onaj dokument o već pomenutoj predaji sadrži. Amorucu, sinu Daugija de Amoruco, iz ovoga grada koji hoće da je naslijedi u svoje ime i u ime Leona brata njegovog, na osnovu zapovijesti i po volji pomenutog Daugija njihovog roditelja koji ovdje prebiva. I kao što meni izgleda da je dolično, a tako je i u skladu sa mojom željom, ja, to jest Brunel, u prisustvu potpisanih svjedoka, u cjelosti predajem i dajem u nasljeđe tebi pomenuti Amoruco, što si ti prihvatio u svoje ime i u ime pomenutog Leona, svoga brata, cijelu pomenutu kuću s vrtom koja predstavlja cjelinu imanja sa jednom pedom i dve uncije od drugog imanja koje se nalazi pored one koju sada, izgleda, drži Pasaro, sin pomenutog Bizancija, plemića, sa svojim unucima i cijelo to nasljedstvo predao sam tebi sa svim onim što je ispod zemlje i nad zemljom, sa zidovima, vratima, balkonima i prozorima, sa drvenarijom i krovovima i gutama(?), sa prolazom i izlazom u ono zajedničko dvorište gdje se nalazi zajednički bunar i prema javnom putu i sa dijelom dvorišta koliko već pomenutoj kući pripada, gdje se nalaze kamene stepenice diruta(?) od već pomenute ku-će i sve u svemu onako kako ju je predao pomenuti Bizancije plemić već pomenutom mom ocu i onako kako smo je održavali i upravljali njome ja i moj otac sve do sada i u skladu sa sadržinom pomenutog dokumenta o predaji pomenute kuće koji je sačinio onaj pomenuti Bizancije za pomenutog mog oca; takvu je tebi u nasljedstvo dajem i predajem u posjed da bi je imao zajedno sa jednom pedom i dvije uncije drugog imanja; i na osnovu mog već pomenutog nasljedstva i predaje, te ni meni, ni ijednom nasljedniku ni rođacima mojim niti ijednom drugom čovjeku nijesam (optiuui) ostavio nikakvu mogućnost da išta traži, nego sam, kao što gore piše, ostavio u nasljedstvo i prenio u vlasništvo. A kako bi se ovo nasljeđivanje i predaja potvrdila i utvrdila zauvijek, tebi i Leonu, tvome bratu, i vašim nasljednicima na ranije rečeni i utvrđeni način, sada sam primio od tebe zbog toga u ime tvoje i u ime tvoga brata jednu četvrtinu jedne vaše kuće sa vrtom sa svim što se u njoj nalazi, onako kako ju je tebi prodao i predao Joanokar, moj rođak i sin gospodina Bizancija, carskog protispata(rija) i sudije iz ovoga grada. I to tako da od današnjeg dana pa nadalje i zauvijek cijelo pomenuto nasljedstvo bude u tvome vlasništvu i u vlasništvu tvoga brata i vaših nasljednika da ga držite, da njime upravljate i da sa njim činite štogod vam je volja bez ponovnog traženja, protivljenja bilo moga, ili mojih nasljednika i nemamo nikakvo pravo da ga bilo od vas, bilo od vaših nasljednika uzmemo, vratimo, ili tražimo, ili bilo šta da uzmemo ili umanjimo, ni na kakav način, nego šta više, ja i moji nasljednici treba da branimo za tebe i tvoga brata i vaše

[*] CD Barese, vol. 1, col. 65-66.
[**] Član vizantijske carske porodice (prim. prir).
[376] Peda je agrarna mjera.
[377] Takođe mjera za površinu zemlje.

N. 35. (*) A. D. 1093. (luglio, Indiz. I).

Data di luogo Bari.
Rogatario Petracca not.
Descrizione Taglio rettangolare sin quasi in fondo: va poi a terminare in punta. Alt. 0,67, largh. 0,25.
Scrittura Corsiva con qualche elemento minuscolo, molto nitida ed elegante.
Contenuto Brunellus, f. Nikolay spatarii kandidati, detto de Argiro, barese, cede una sua casa orreata, posta in Bari, ad Amoruzzo (che la riceve per sè ed in nome di suo fratello Leo, dietro autorizzazione del loro padre Daugy) e ne ha in cambio la quarta parte di una casa orreata, venduta ad Amoruzzo da Joannoccarus, f. Bisantii imperiali protospata et critis.
Bibliografia Inedita.

(*) V. nota a pag. 56.

(Da' transunti del 1267 e del 1272) A. D. 1093. (ottobre, Indiz. I).

Data di luogo (manca).
Rogatario Alferius cler. et not.
Contenuto Boemondo principe, seguendo il tenore de' privilegi concessi all'arcivescovo di Bari da Roberto e Sichelgaita e da suo fratello Ruggiero, conferma all'arcivescovo Elia il casale di Bitritto, le decime, il dominio su' Giudei e sugli affidati, un territorio in Canale, la chiesa di s. Angelo in monte Joannacii, il dominio sulle meretrici e il possesso di due case in Noia.
Bibliografia Pubblicata per int. da GARRUBA, *Serie critica* etc., pag. 234 — Cit. da PETRONI, *Op. cit.*, pag. 211.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Boamundus dei gratia princeps Roberti ducis f. Declaro per hoc presens sigillum quod cum multa bona et acceptabilia servitia recepissemus a domino Elya reverentissimo barino et canosino archiepiscopo placuit nobis ad suas preces et omnium aliorum ecclesie archiepiscopatus barensis et pro anima domini Roberti gloriosissimi ducis genitoris nostri, omniumque parentum nostrorum, et pro salute nostra concedere et confirmare in archiepiscopio huius nostre concesse a deo barine civitatis, cui ipse dominus Elyas preest dei gratia archiepiscopus, casale Bitricti cum omnibus tenimentis et pertinentiis suis, omnes ecclesias et monasteria plebes cappellas et totam decimam nostram tam intus in civitate barensi, quam extra in castellis vel casalibus vel ubicumque constitutas vel constituendas, cum clericis et ministris, et cum omnibus mobilibus et immobilibus seseque moventibus eisdem ecclesiis seu ministris quomodolibet pertinentibus vel adiacentibus, et immunes tam supradictas ecclesias omnes quam ministros ab omni nostra iurisdictione omnibusque publicis functionibus seu redditibus angariis vel parangariis, ut sicut gloriosissimus dux Robertus genitor meus per

nasljednike cijelo pomenuto nasljedstvo od svakog našeg duga i usluge, ili poklanjanja i od strane moje i moga roditelja i njegovih nasljednika rođaka i tutora, kao i od svakog čovjeka kako biste u bezbjednosti i spokojstvu i bez ikakve štete, sa bilo koje strane, ili umanjenja bili i ostali zauvijek; i sada sam dao i ostavio kod tebe zdrav i čitav onaj dokument o predaji, koji je sačinio pomenuti Bizancije patricije, mome pomenutom roditelju i drugi dokument o sudskoj odluci i predaji kuća Bizancija sina Dumnandovog koji je predao Teofilakt carski spatarije kandidat i pantos(?) i domestik kod Argira koji je bio moj habio(?) i bračni dar pomenute Griselajte, koja je bila njegova sestra i tim jutarnjim darom pomenute Griselajte koji je njoj dao i predao već pomenuti Bizancije koji je bio njen muž, i jedan dokument, ugovor(?) o pomenutoj kući dvorištu(?) i bunaru koje su kupili ovi pomenuti Bizancije i Maraldo, braća, sinovi Dumanda magistra iz Simiskija, i drugi dokument ugovora o toj kući koji je sačinio Ursilej magister sin Geronima sa pomenutim Bizancijem i jedan dokument koji sadrži o pomenutoj kući kako biste ih vi imali cijele zdrave i čitave za našu i vašu odbranu i kada bude potrebe za vašu odbranu, imate pravo da ih iskoristite i da se pomoću njih branite, ako želite, a ako ne želite da ih date i ostavite kod nas kako bismo vam dali garanciju i postavili vam posrednika kako bismo vas branili, a pošto vas odbranimo, ta dokumenta zdrava i čitava ćemo dati i ostaviti kod vas, bez ikakve prinude i zle namjere. I ti, pomenuti Amoruco dao si i ostavio sada kod mene jedan dokument o nasljedstvu one četvrtine pomenute kuće, kako ju je dao u nasljedstvo Prankatoni onome već pomenutom Joanokaru, svome bratu, a mome rođaku, sa još tri dokumenta koja si dao i ostavio kod mene, onaj dokument o prodaji pomenute četvrtine od pomenute kuće koju je tebi prodao onaj pomenuti moj rođak kako bismo mi te dokumente imali sve vrijeme zdrave i čitave za našu i vašu odbranu. Naime, ta pomenuta kuća koju sam ja tebi sada dao u nasljedstvo sa onom jednom pedom i dvije uncije od druge veće kuće koju sada, čini se, drži onaj pomenuti Pasaro sa svojim unucima, sa onim dvorištem i bunarom i zajedničkim dvorištem onako kako stoji u onom ugovoru koji je sačinio već pomenuti Bizancije, patricije za mog roditelja, a koji sam ja kod tebe ostavio zdravog i čitavog, tako sam sada ja to tebi predao i dao u nasljedstvo kako i koliko se sadrži u onom dokumentu, a nama je pripadala, da posjedujete i gospodarite, tu pomenuti Amoruco i taj Leon, tvoj brat i vašim nasljednicima, pa vi činite i radite sa tim sve kako budete htjeli bez našeg potraživanja nazad, ili bilo koga kao što je gore rečeno. I mojom dobrom voljom ja, to jest Brunel, dajem tebi, pomenuti Amoruco garanciju koju si primio u svoje ime i u ime pomenutog Leona tvoga brata i samoga sebe sam postavio kao posrednika; da ja i moji nasljednici sve vrijeme ostajemo pri toj pomenutoj predaji u nasljedstvo i predaji i da je branimo za tebe i za tvoga brata i za vaše nasljednike od svih, kao što sam već rekao i da činimo sve što je već rečeno i ispunjavamo vam kao što je gore po redu detaljno rečeno. A ako sve već pomenuto učiniti i ispuniti ne budemo htjeli i budemo htjeli da raskinemo ugovor, ili da tražimo da se mijenja i budemo protiv vas, ili vaših nasljednika pokrenuli parnicu ili se pozvali na zakon na bilo koji način, platićemo vam (kaznu) od (3) stotine zlatnih solida i sto u domniku, a koliko god bude ovo pomenuto nasljedstvo poboljšano kod vas vašim radom, sve ćemo vam nadoknaditi na osnovu procjene. Povrh toga branićemo, činićemo i ispunićemo vam onako kako je gore po redu rečeno i napisano. A kao određeni posrednik to jest ja, Brunel i kao garant, pružio sam tebi, pomenutom Amorucu i tvome bratu Leonu i vašim nasljednicima kao garanciju da ja i moji nasljednici, zalažemo svu svoju imovinu i sve prihode legitimne i nelegitimne bez otezanja, štogod nam i gdje god nam budete pronašli, sve dok vam ne učinimo i ne ispunimo sve na osnovu pomenutog nasljedstva, onako kako se redom sadrži gore. A ovaj dokument je napisao Petraka, bilježnik koji je i ovjerio (učestvovao u sastavljanju), sa ovim potpisanim svjedocima.

Ja Leon, sam svjedok.

Melicijaka sin Andronika.

Ja, Oto, sam svjedok.

Osservazioni particolari

I. In questa carta quasi tutte le parole son fornite del loro accento, che cade appunto sulla sillaba che lo richiede. È strano però che l'accento de' futuri anteriori, 1.ª e 2.ª pers. pl. (come noluerimus, fecerimus, compleverimus, quesierimus, volueritis, inveneritis, etc.), non sia segnato, come dovrebbe, sull'*e*, ma sull'*i*. Il ricorrere costantemente l'accento sulla penultima esclude l'ipotesi di un errore grafico, come d'altra parte ci sembra quasi impossibile che quelle parole fossero pronunziate così com'erano scritte. Questo fenomeno non ricorre in altre carte, fornite, come questa, di accenti.

II. A tergo della carta, nella punta estrema inferiore, per lo spazio di circa 8 cm., si scorge, in direzione opposta a quella del testo, una scrittura molto sbiadita e sciupata, indubbiamente di mano dello stesso notaio. Comincia: « Et modo . . . » e poi restano ancora le parole: « maraldus f. dumnandi magistri — dicto bisantio — curticella cum puteo », frammenti questi, che ci attestano trattarsi delle stesso contenuto della carta. Non crediamo sia la nostra una carta veramente opistografa, essendo il testo completo. Forse vi si parla della destinazione che ebbero in seguito i beni, di cui nell'istrumento (come parrebbe accennare quell'*et modo*), ed allora la scrittura sarebbe di qualche tempo posteriore.

† In nomine sancte et individue trinitatis. Anno incarnationis domini nostri iesu christi, Millesimo nonagesimo tertio. Mense Iulio prima Indictione. Ego Brunellus f. Nikolay spatarii kandidati qui dicitur de Argiro de civitate Bari. Clarefacio ante presentiam bonorum et nobilium hominum testium subscriptorum, Quia pertinet michi (1) a predicto genitori meo, Una casam orreatam qui est astatione que est intus predicta civitate in vicinato et iuxta arco et case qui dicitur de Petro domestico et kritis, et ipsius genitori meo pertinuit a

---

suum sigillum venerabili Ursoni archiepiscopo et suis successoribus in perpetuum concessit sic ego tibi domino Elye venerabili archiepiscopo tuisque successoribus in perpetuum concedo atque confirmo hec omnia que supradicta sunt perpetuo observanda a me meisque successoribus ac ministris inviolabiliter sancio, Concedo quoque et confirmo tibi tuisque successoribus in perpetuum habere omnes Iudeos et affidatos undecumque advenientes et quantoscumque habere potueritis sicut continetur in sigillo facto a gloriosissimo duce Rogerio fratre nostro et Sikeligayta ducissa matre eius, ut sine nostra nostrorumque successorum contrarietate vel calumnia ipsa ecclesia barensis et canusine libere habeat et possideat. Concedo et confirmo ob reverentiam beate Marie semper virginis, et ob amorem et gratiam quam habemus ad te venerabilis archiepiscope in loco qui dicitur Canale, qui nobis nostreque reipublice pertinet tantas terras ad laborandum quanta necessa fuerit tibi et successoribus tuis absque servitio aliquo vel terratico, habeat etiam potestatem predictum Archiepiscopium habendi ibi omnia animalia sua cum aquis et pascuis et absolute sine aliquo servitio sicut continetur in sigillo facto a gloriosissimo duce Rogerio fratre nostro, concedimus in eodem etiam loco tibi tuisque successoribus ecclesia sancti Angeli que sita est in monte Joannacii cum omnibus hortis et horticellis suis qui sunt iuxta ipsam ecclesiam et corticella maiori que est congirata pariete et vadit per viam qua itur ad Ioiam et revertitur usque ad pedem ipsius montis ad partem orientis. Preterea omnes meretrices que sunt in civitate Bari vel que omni adveniente tempore fuerint tibi tuisque successoribus habendas et dominandas concedimus sicut continetur in sigillo facto archiepiscopo Ursoni a gloriosissimo patre nostro duce Roberto et duce Rogerio fratre nostro et domina Sikilegayta ducissa matre eius, quod si quod absit et avertat divina potentia vel ego vel mei heredes vel successores omnia que supradicta sunt non observaverimus, et si contra omnia que premissa sunt ire agere vel inquietare presumpserimus, tunc daturos et composituros nos obligamus et promictimus predicte ecclesie eiusque ministris pene nomine auri obtimi libras centum et post penam solutam hoc sigillum cum omnibus que continentur in sua maneat firmitate. Declaro etiam quod ipse dominus archiepiscopus rogavit me quatenus et ego consentirem et confirma-

Griselayta que (2) fuit thia sua et per traditionem a domino Bisantio imperiali protospata et patricii qui dicitur de ipso Alfaraniti ut ipse scriptum ex iamdicta traditione est continente que aput me illum habeo sanum et salvum, Et aptum est modo michi dare et vicariare tota predicta casa orreata qui est astatione cum omni eius pertinentiis de intus et foras cum uno pede et uncie d[ue] de alia astatione qui est erga ipsa casa et astatione mea ut ipse scriptum ex iamdicta traditione est continente, Ad Amor[uz]zum f. Daugy de Amoruzzo de hac civitate qui illum volet vicariare vice sua et vice de Leo germano suo per iussionem et voluntatem de supradicto Daugi suorum genitori qui hic stat. Et sicut aptum michi videtur esse, ita et de presente, Congrua mea voluntate ego qs. Brunellus, Presentia subscriptorum testium, Per fustem trado et vicario tibi prephato Amoruzzo quam recepisti vice tua et vice de predicto Leo germani tuo, Tota predicta casa orreata qui est astatione cum ipso pede uno et uncie due de alia astatione qui est iuxta illa que modo videtur tenere Passarus f. prephati Bisantii patriciy cum suos nepotes, et tota ipsa vicaria tradidi tibi cum subteriora et superiora sua, Cum parietibus ostie balcones et fenestras suas, cum lignamina tectumina et guttis suis cum trasito et exito suo pro ipsa curte com-

---

rem illi ex nostra parte concessionem quam predictus dominus pater meus antequam intrasset in civitate barensi eidem archiepiscopo concessit et fecit cum erat abbas in monasterio sancti Benedicti videlicet duas domos in loco Noha idest domum Petri clerici et domum Dionisii clerici secundum continentiam sigilli quod exinde fecit illi, unde ego qs. Boemundus dei gratia princeps per hoc videlicet sigillum confirmamus tibi domino Helye venerabili archiepiscopo tuisque successoribus concessionem ipsam quam fecit tibi prefatus dux pater meus de predictis hominibus cum esset abbas monasterii sancti Benedicti de Baro, ita ut ab hodierno die in antea illi et sui heredes sint in potestate et dominatione tua et successorum tuorum sine requisitione et contrarietate mea nostrorumque heredum et successorum et non habeamus potestatem ego vel mei heredes vel posteriores querere illis datam aut adiutorium nec ullum servitium vel angariam per nullum humanum ingenium. Volumus etiam ut qualemcumque causam vendiderint aut emerint in civitate barensi non habeat potestatem nullus ordinatus noster vel heredum nostrorum plazzam eis levare nec simbolaticum nec commercium per ullum ingenium; Unde et pro securitate tam istorum hominum quam omnium illorum que prefati sumus hoc nostrum sigillum exinde scribere per manum Alferii clerici et nostri notarii fieri feci et secundum consuetudinem nostram plumbeam bullam cum nostro tipario feci bullari anno dominice incarnationis millesimo nonagesimo tertio in mense octubrio indictione prima. . . . . sigillatum erat sigillo plumbeo pendenti in filo lineo in quo sigillo ex uno latere sculpta erat quedam ymago, ex altero scripte erant quedam litere grece.

(1) Osserviamo sin da ora che la sigla *m* e stata da noi sempre sciolta con *michi,* essendo questa la scrizione generalmente adoperata nelle nostre carte medievali.

(2) In questa carta il *qui* è abbreviato per mezzo del *q* con una ripiegatuta del gambo, che dà una figura quasi uguale al *g* della scrittura inglese: il *que* o è scritto per esteso o è abbreviato con $\bar{q}$ (anche come enclittica: *atq-quoq* etc.). In questo luogo abbiamo una figura che ha l'uno e l'altro segno abbreviativo: non è che un *qui* corretto poi in *que.*

muni ubi est puteo communi et pro ipsa via publica et cum sortionem de ipsa curte quantum ad iamdicta casa pertinet ubi sunt scale petrineę diruta de iamdicta casa et per omnia et in omnibus quomodo et qualiter illa dedit et tradidit affato Bisantio patricio ad iamdicto genitori meo, et quomodo et qualiter tenuimus et dominavimus illa ego et ipse genitori meo usque modo et secundum continentiam ex predicto scripto traditionis ex prephata casa quod fecit ys dictus Bisantio patricio ad iamdicto genitori meo; talem illam tibi vicarie dedi et tradidi trasactibe possidendum cum ipso uno pede et uncie due de alia astatione, Et ex predicta mea vicariatione et traditione, nec michi nec ad ullus heredes et parentes meos nec ad ullum hominem exinde optiuui vel reservabi aliquid requirendum, set sicut superius legitur trasactibe illam vicariabi et tradidi possidendum, Et pro confirmandam et stabiliscendam semper tibi et ad ipso Leo germano tuo et ad vestris heredibus predicta vicaria et traditio ista in prefinito ordine et ratione, Nunc quoque recepi modo a te exinde vice tua et vice de ipso germano tuo; quartam partem de una casa vestra orreata cum omni eius pertinentiis qualem illam tibi vendidit et tradidit Ioannoccarus cognatus meus et f. domini Bisantii imperiali protospata et critis ex hac civitate. Ea quidem ratione, Ut a presenti die in antea omni tempore tota predicta vicaria sit in potestate tua et de ipso Leo germano tuo et de vestris heredibus tenendum et dominandum et faciendum de illa omnia ut volueritis sine requisitio (*sic*) et contrarietate mea et de meis heredibus, et non habeamus licentiam illam vobis vel ad vestris heredibus levare retornare contrare vel aliquid querere levare et minuare; per ullum ordinem, Set insuper ego et mei heredes defendamus tibi et ad ipso germano tuo et ad vestris heredibus tota predicta vicaria, ab omni nostro devito et servitio vel relegatione et a parte mee genitrice illiusque heredibus parentes ac mundoaldis eius, Quam et ab omni humana persona ut securi et quieti et sine omni data vel damno aut minuatione exinde fiatis et maneatis ex omni parte semper, Et modo dedi et remisi aput te ipsum scriptum sanum et salvum de ipsa traditione quod fecit predictus Bisantio patricio ad iamdicto genitori meo, et alium scriptum iudicationis et traditionis de casis Bisantii f. Dumnandi quod tradidit Theofilactus imperialis spatarius kandidatus et panthos (?) atque domesticus ad Argiro qui fuit habio meo pro quarta et meffium prephate Griselayta qui fuit soror sua, et ipso morgincaph de affata Griselayta quod ad illa dedit et tradidit iamdictus Bisantio qui fuit viro suo, et unam Cartulam compara de predicta casa et curticella et puteo, quas comparaverunt ys dicti Bisantio et Maraldus fratres f. Dumnandi magistri a Simisky. et alia cartula convenientie ex ipsa casa quod fecit Ursileo magister f. Geronimi cum predicto Bisantio, et unum brebem pertinentem de predicta casa pro habendum vos toti illi sani et salbi pro nostra et vestra defensione et quando opus est pro vestra defensione; licentiam habeatis illos excutere et defendere vos cum illos si volueritis et si non ut detis et remittatis illos aput nos per guadiam et mediatorem vobis dandum et ponendum pro defendendum vos et postquam defensaverimus vos demus

et remittamus illos aput vos sane et salbe sine compellatione et mala ,voluntate, Et tu predictus Amoruzzo dedisti et remisisti modo aput me unam cartulam vicarie ex ipsa quarta de predicta casa quomodo vicariavit illa Prancatoni ad iamdictus Ioannoccarus germanus suus cognatus meus cum alie tres cartule quam et dedisti et remisisti aput me ipsa cartula venditionis ex predicta quarta de iamdicta casa quod tibi vendidit ys dictus cognato meo pro habendum nos tote ipse cartule omni tempore sane et salbe pro nostra et vestra defensione. Nam ipsa supradicta casa que modo tibi vicariabi cum ipso uno pede et uncie due de alia casa maiore que modo videtur tenere ys dictus Passaro cum suos nepotes cum ipsa curticella et puteo et curte communi sic quomodo continet in ipsum scriptum quod fecit iamdictus Bisantio patricio ad ipso genitori meo quod aput te remisi sanum et salvum, sic modo totum illut tibi tradidi et vicariabi quomodo et qualiter continet in ipsum scriptum et nobis pertinuit tenendum et dominandum tu predictus Amoruzzo et ipse Leo germano tuo et vestris heredibus et faciendum et agendum de illut omnia ut volueritis sine requisitione nostra vel de cuiuscumque sicut supra dictum est. Et bona mea voluntate ego qs. Brunellus guadiam tibi predicto Amoruzzo dedi, quam recepisti vice tua et vice de iamdicto Leo germano tuo et me ipsum mediatorem posui, Ut ego et mei heredes omni tempore stemus in ista supradicta vicaria et traditione, et defendamus illam tibi et ad ipso germano tuo et ad vestris heredibus ab omnibus ut predixi, et omnia predicta faciamus et adimpleamus vobis sicut superius per ordinem est intimatum. Quod si omnia predicta facere et adimplere noluerimus et de hoc facto exire et in aliquo illut mutare quesierimus et pro causatione vel per legem vos vel vestros heredes exinde miserimus quomodocumque; demus vobis [pena] (3) centum aureos solidos et centum in domnico, Et quod remeliorata paruerit aput vos iamdicta vicaria per vestrum lavorem; omnia sub estimatione hominum illut vobis restituamus, Insuper defendamus faciamus et adimpleamus vobis sicut superius per ordinem dictum et scriptum est, Per districtum me qs. Brunellus mediatorem et obligatorem qui tibi predicto Amoruzzo et ad ipso Leo germano t[uo] et ad vestris heredibus tribui licentiam pign[erandi] me et meos heredes, per omnes causas nostras et pignera legitima et inlegitima sine calumnia, quodcumque nobis ubicumque inveneritis donec fecerimus et compleverimus vobis omnia ex iamdicta vicaria ut per ordinem continet supra. Et hanc cartulam scripsit Petracca notarius qui interfuit cum istis subscriptis testibus.

† Ego Leo testis sum.

† Meliciacca f. Andronici.

† Ego. Oto. testis sum.

(3) In ras.

VIII – IX vijek:
Arhiepiskopa Drača Filip*

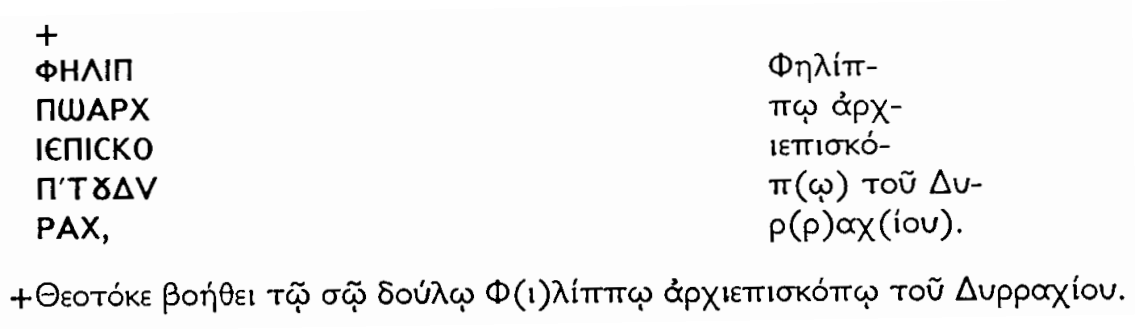

***Svi Pečati uzeti su:**
V. Laurent: "Le corpus des sceaux de l'Empire¨byzantin", Paris, 1981.

Ljeta Gospodnjeg 1099. juli:
VII indikcije: Melicijaka, sin Bizantija iz Barija*

U ime svete i nedjeljive Trojice (godine od ovaploćenja Gospoda našega Isusa Hrista) hiljadu devedeset i devete, mjeseca jula sedme indikcije. Ja, Melicijaka, sin Bizancija iz grada Barija, dajem na znanje da je prije ovih godina . . . . sa Grisancijem njenim mužem, i sinom Paskasija . . . . i sa mnom njenog sina . . . . . Petra i Teofilakta najbližim rođacima . . . . i pred drugim svjedocima u potpunosti je dao Golfaru, sinu Leonovom, našem rođaku iz ovoga grada . . . . . svetog Đorđa sa njenim kućama i dvorištem . . . . . drugo što joj pripada unutar ovoga grada i izvan od strane pomenutog svog roditelja (prema sa) držini dokumenta o darivanju koji ja posjedujem i koji je pomenuta moja majka sačinila za pomenutog Golfarija. Ali poslije nekoliko dana već pomenuti Golfari dao mi je taj . . . . . sa svim što se sadrži i pravom na raspolaganje, koje je on sam posjedovao prema sadržini drugog dokumenta o poklonu koji stoga ja posjedujem i koji je za mene sačinio pomenuti . . . . . Bogu hvala što mojoj majci pripadao unutar ovoga grada i izvan, od pomenutog njenog roditelja i roditeljice, te meni pripada kao što se gore sadrži. A meni je pridodato pomen . . . . . Svetog Đorđa sa zgradama i dvorištem i sa svim onim što onom vikarijatu pripada crkve Svetog Nikolaja Ispovjednika Hristovog ovoga grada gdje počivaju i njegove časne mošti. I . . . . . neka izgleda da je tako i od sada u prisustvu . . . . . (Nikolaja) ovdje i Melis Pecis i ostalih dobrih ljudi potpisanih kao svjedoka pred kojima . . . . . je učinjeno sve gore rečeno i ono što slijedi . . . . . Melicijaka u potpunosti predajem tebi, najsvetijem našem dospodaru Eliji prepoštovanom arhiepiskopu svete barske stolice (koja se i Kanuzijskom) naziva i ostavljam u amanet pomenutoj crkvi svetog Nikolaja . . . . . same crkve Svetog Nikolaja zajedno sa gospodarom Kostom carskim magistrom. . . . iz pomenutog grada Barija. Sve ovo takođe . . . . . i koliko pripada meni od kazalinela[378] koji je na posjedu pomenute kuće i drugog . . . . je na drugom posjedu pomenute kuće i pored . . . . i cijelo dvorište pomenute crkve i zgradama koje pomenuta crkva Svetog Đorđa sa tim zgradama i kazalinelom i dvorištem . . . . međe. Prva sa istoka je ona kuda su prolazili i šetali ljudi od katepana ovoga grada kada su čuvali dvorsko dvorište i izvan njega od toga . . . . je zgrada pomenute crkve Svetog Nikolaja. Druga (međa) ograničena je zidom od . . . . . .

* CD Barese, vol. 1, col. 51.
[378] Nepotvrđena riječ.

N. 30. A. D. 1099. (luglio, Indiz. VII).

Data di luogo Bari.
Rogatario Iohannes not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,74, largh. 0,35. In pessimo stato: il l. d. è tutto corroso.
Scrittura Minuscola nitida, generalmente sbiadita.
Contenuto Permuta di beni tra *Meliciacca, f. Bisantii*, di Bari, e l'arcivescovo *Helias*, che agisce in nome della chiesa di s. Nicola, di cui era rettore.
Bibliografia Inedita.

† In nomine sancte et individue trinitatis. [Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi] millesimo nonogesimo nono mense iulio septima indictione. Ego Melicciacca f. Bisantii de civitate [Bari]. Clarefacio quoniam ante hos annos . . . . . cum Ckrisantio viro suo et f. Pascasii . . . . . amite et mecum filio suo . . . . . Petro et Theofilacto propinquiores parentes . . . . . et de alios testes per fustem donabit ad Golfarum f. Leonis parentem nostrum de ista civitate . . . . . sancti Georgii cum casis suis et curte eius . . . . . aliud quodcumque ei pertinuit intus ista civitate et foras a parte de predicto suo genitori [secundum con]tinentiam de scripto donationis quod exinde ego habeo et quod predicta mater mea fecit ad predicto Golfari. Post paucos vero dies iamdictus Golfari donabit michi ipsum . . . . . cum omni continentia et potestate sua quam ille in eo habuit secundum continentiam de alio scripto donationis quod exinde ego habeo et quod michi fecit predictus . . . . . deo laus totum quod ipsi matri mee pertinuit intus ista civitate et foras a predicto genitori suo et genitrice pertinet michi ut supra continet. Et aptum est michi predic . . . . . sancti Georgii cum casis suis et curte et cum omni sua pertinentia vicariare illam ecclesie sancti Nicolai confessoris christi huius civitatis ubi sanctas reliquias eius requiescunt. Et . . . . . videatur esse ita et de presente ante presentiam k. . . . . [Nicolai] qui et melis pezzis et de aliis bonis hominibus subscriptis testibus ante quorum . . . . . hacta sunt omnia supradicta et subsequentia . . . . . Meliciacca per fustem tradidi tibi piissimo domino nostro Elie venerabili archiepiscopo sancte sedis barine [que et canusina] dicitur et vicariabi predicte ecclesie sancti Nicolai . . . . . vice ipsius ecclesie sancti Nicolai una cum domino Costa imperialis magister varba . . . . . nis de predicta civitate Bari. Hec etiam . . . . . et quantum pertinet michi de casalinello qui est in capite de predicta casa et alio . . . . . est in alio capite de predicta casa et iuxta . . . . . et tota curte de predicta ecclesia et casis que predicta ecclesia sancti Georgii cum ipsis casis et casalinello et curte . . . . . fines. Prima ab oriente est illud unde preteribant et ambulabant homines de catepanibus istius civitatis quando custodiebant curtem domnica et extra illud de ipso tra . . . . . est casa predicte ecclesie sancti Nicolai. Secunda a meridie est pariete de

Godine 1105-1120:
Član porodice Bizanti vraća dug Stefanu Slovenu*

. . . . . Stefan, koga zovu i Sklavus, moj rođak, sin Melisa, iz istoga grada, tražio je od mene da mu vratim dug koji treba da mu . . . . . vratim prema sadržini ugovora o dugu, koji je napravio zbog mene. I ja sam mu govorio: "Spreman sam da ti vratim ove dugove i rad koji ide uz njih sve do onog vremena kad budem bio spreman da ti vratim dug i njihov rad, kada svjedočanstva . . . . . prema sadržini spisa o njihovim svjedočanstvima koji imam o tome, ako ti želiš da daš rukama . . . . . gospodin Eustatije, opat crkve Sv. Nikolaja, ili drugi čovjek koji . . . . . imao sam toliko novaca . . . . . svjedočanstva je učinio zbog mene . . . . . mudrošću sudija . . . . . ali ako ovaj Sklavus tako bude želio, dao bih je rukama . . . . . koga bismo obojica izabrali sada, spasao bih ga od svih ovih dugova. I ako mu se ovako zakunem kako je već prije rečeno, onda kada bih svjedočio zbog njega dokle god ne bi tražio od mene rad od ovih dugova. Neka ovaj dug raste sa kamatom, samo dok ga budem spasavao. I ako mu ne učinim takavu zakletvu, kako je rečeno . . . . . njega ili njegove nasljednike. Ja ili moji nasljednici iz svih ovih dugova i nihovog rada kako . . . . . ovo sve već pomenuto . . . . . itd. itd. I ovaj spis je napisao protonotar Jovan koji je učestvovao . . . . . Falkona . . . . . .

Joanicije, sin Petrake

Na poleđini:

"Ugovor Bizancija de plantakulcitra, kada je želio da vrati dug Stefanu koji se naziva i Sklavus . . . . . je imao . . . . . (pismo trinaestog vijeka)

* CD Barese, vol. V, col. 294.

Framm. 11. A. D. [1105-1120]. (*) (. . . . . .)

Data di luogo [Bari].
Rogatario Iohannes protonot.
Descrizione Pergamena interamente corrosa e frammentaria. Quello che avanza misura in alt. 0,36, in largh. 0,16.
Scrittura Minuscola.
Contenuto Istrumento di restituzione di debiti da parte di *Bisantius plantaculcitra* a *Stefanus sclavus*.
Bibliografia Inedito.

. . . . . .

Stefanus qui et sclavus cognatus meus. f. Melis ex predicta civitate querebat michi ut rederem ei debitum que ei . . . . . reddere debeo iuxta continentiam de brebibus debiti quos super me factos habet. et ego dicebam ei paratus sum reddere tibi debita ipsa et eorum laborem qui continetur usque in illo tempore cum paratus fui reddere tibi ipsa et eorum laborem quando testimonia . . . . . secundum continentiam scripti de testimoniis ipsis quod exinde habeo si tu tunc velles dare per manus . . . . . dominus Eustasius abbas ecclesie sancti Nicolai vel alius homo qui . . . . . habebam tantum pretium . . . . . testimonia super me fecisti . . . . . per iudicium sapientium . . . . . sed si ipse sclavus tunc vellet dare traderem ipsam per manus . . . . . quem ambo eligerimus de presente salvarem illum de omnibus debitis ipsis. et si hoc sacramentum ei facerem ut prelegitur. ex tunc quando testimonia ipsa super eum feci usque modo non quereret michi laborem de debitis ipsis. amodo vero usque quo illum salvarem cresceret debitum ipsum cum usura. Et si tale sacramentum ei non fecissem sicut prescriptum est . . . . . illum vel eius heredes. ego vel mei heredes ex omnibus debitis ipsis et eorum laborem qualiter . . . . . hec omnia predicta . . . . . *etc. etc.* Et hoc scriptum scripsit Iohannes protonotarius qui interfuit.

. . . . . Falconis . . . . . .

† Ioannacius Petracce f.

A tergo: *brebe Bisantii de plantaculcitra quando voluit reddere debitum Stephano qui et sclavo . . . . . habebat . . . . .* (scrittura sec. XIII).

(*) La data è determinata dalle indicazioni de' nomi propri che ricorrono nel doc., cioè *Iohannes protonot.*, di cui l'ultimo atto rogato che si conservi è del 1100 (num. 32); *Bisantius de plantaculcitra,* debitore, e *Stephanus Sclavus,* creditore, vissuti, per quanto si ricava da' doc. esistenti, non oltre il primo ventennio del sec. XII, e l'abate *Eustasius,* che ebbe il governo di s. Nicola alla morte dell'arcivescovo *Helias* nell'anno 1105.

Ljeta Gospodnjeg 1107. mart:
XIV indikcije: Izaslanik konstantinopoljskog dvora zastupa kotorsku porodicu Bizanti*

U ime svete i nedjeljive Trojice, godine ovaploćenja Gospoda našeg Isusa Hrista hiljadu sto sedme, mjeseca marta, četrnaeste indikcije. Dok sam ja, Romoald, sudija Barijski boravio u sudnici našeg slavnog gospodara Boamunda, antiohijskog kneza,** u gradu Bariju sa drugim uglednim ljudima, potpisanim kao svjedoci, da sudimo i razmatramo sporove i razmirice svih ljudi koji dolaze kod nas, tada je pred nas došao Leo, sin Petrake, carskog protospatarija, konzula i turmarha i pokrenuo tužbu u ime svoje rođake Domnule, Bizancijeve kćerke, plantakulcitre, protiv Kafara, Luponovog sina, kolumba, iz ovoga grada, govoreći da ovaj Kafar treba da podijeli sve svoje nepokretnosti unutar i izvan grada, koje je imao od onog vremena kad je dao jutarnji dar ovoj Domnuli i ono što je stekao, osim svojih kuća, koje je prodao Nikolaju, Saracenu. I da ih podijeli na četiri dijela, i da joj da onaj koji Domnulina strana bude izabrala. Slično da uradi i da joj da četrvrtinu od pokretnosti, i da joj vrati sto skifatskih zlatnika i četrdeset osam mihalatskih zlatnika koji su bili dio bračnog poklona ove Domnule. Ove zlatnike sam ja predao ovom Kafaru umjesto ove Domnule. I sve ovo treba da joj da kako su presudile sudije u prisustvu vojvode Rodžera. Ja, sudija, saslušao sam ovaj zahtjev i poslao sam ovoj Domnuli da se ispita da li joj je po volji zahtjev koji je ovaj Leon iznio u njeno ime. A ona je čula i poslala nam govoreći da joj je taj zahtjev po volji, i da ga je ona poslala da učini zahtjev. Onda smo pozvali ovog Kafara pred nas. On je došao i saslušao ovaj zahtjev, i kada smo ga pitali šta bi rekao na to, on odgovori: "Gospodine sudija, isplatio sam ovu četvrtinu i bračni dar koji se tu traži od mene. I ono što je preostalo od toga da se isplati, spreman sam da isplatim". Na njegov odgovor, Leon reče: "Gospodine sudija, Kafarova strana se dogovorila sa Domnulom, da plati ovu kaznu. I počeli su da je isplaćuju, ali je ranije bilo dogovoreno da, ako ne bude isplaćena čitava svota, ono što je isplaćeno ima da bude bezvrijedno". Na šta je ovaj Kafar odgovorio rekavši: "Gospodine, nikada nijesmo ugovorili ovo što kaže Leon". Pošto sam saslušao ovu prepirku, ja, sudija presudio sam da, ako Domnula bude mogla da dokaže ovo sa dva pogodna svjedoka kakve zakon prihvata, koji će da potvrde i da se zakunu da se Kafarova strana obavezala na ovakvo vraća-nje duga, to jest da, ako se ne da kazna u potpunosti, onda isplaćeni dio ima da se računa kao bezvrijedan, i ako to obojica budu posvjedočila, ovaj Kafar treba da joj da četvrtinu svojih stvari i da joj da taj bračni poklon. Ali, Kafar nije želio da izvrši ovu odluku, i prošlo je mnogo vremena u njegovom protivljenju. Poslije toga je kod nas došao Sergije, carski protonobilisim, sin Johanokarija, stric ove Domnule potvrđujući i tvrdeći u njeno ime da prihvata takvu odluku. A ja, sudija, poslao sam Domnuli da se pita da li je ona poslala ovog Sergija da kaže da prima ovu odluku. A ona nam je odvratila odgovor govoreći da je ona poslala ovog Sergija. I kada je pozvan ovaj Kafar, došao je na sud. I pošto je Sergije govorio i tvrdio da je Domnula toliko vremena trpjela nepravdu zbog toga što se nije izvršavala odluka koja je donesena u njenu korist. I ovaj Kafar je odbijao da izvrši odluku, ali ga je javna strana natjerala, pa je primio ovu našu presudu. Onda je ovaj Sergije, pošto je pozvan na sud, odredio garancije ovom Kafaru i za garanta mu dao Jovana Krasa, sina sudije Nikolaja, da dovede dva pogodna svjedoka kakve zakon prihvata, koji će da svjedoče i da se zakunu da se Kafar dogovorio sa Domnulom o isplaćivanju kazne i da je tako učinjeno, da ako se ne isplati sve, ono što je isplaćeno ima da bude nevažeće. Poslije toga je Kafar podijelio svoje nepokretnosti unutar grada na četiri dijela na ovaj način: prvi dio je napravio od sobe sa kaminom sa cijelim hodnikom pored nje izuzev baranca(?) i sredine, jer treba da

* CD Barese, vol. 1, col. 83.
** Sin duksa Roberta Giskara koji je tokom Prvog krstaškog rata dobio u posjed Antiohiju (prim. prir).

N. 46. **A. D. 1107.** (marzo, Indiz. XV).

Data di luogo Bari.
Rogatario Nikiforus protonot.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,64, largh. 0,39. Macchiata in qualche punto. È attaccato il suggello di piombo. (*V. Tavola de' suggelli n. 8*).
Scrittura Minuscola nitida.
Contenuto Il giudice *Romoaldus*, di Bari, chiamato a giudicare nella causa, che *Domnula, f. Bisantii plantaculcitra*, aveva intentata contro *Cafarus, f. Luponis columbi*, perchè questi le desse, per diritto di *morgincaph*, la quarta parte di tutti i suo' beni, emette sentenza favorevole a *Domnula* e fa da lei scegliere una delle quattro porzioni, nelle quali, all'uopo, erano stati divisi i suddetti beni.
Bibliografia Inedita.

÷ In nomine sancte et individue trinitatis. Anno incarnationis domini nostri iesu christi millesimo et centesimo septimo mense martio quintadecima indictione. Residente me Romoaldo barinorum criti in curia nostri gloriosi domini Boamundi principis antioceni in civitate Bari cum ceteris nobilibus hominibus subscriptis testibus ad iudicandum et diffiniendum causas et altercationes uniuscuiusque hominis ad nos venientis. Tunc nostre advenit presentie Leo f. Petracce imperialis protospatarii ypati et turmarce, et compellavit vice Domnule consobrine sue f. Bisantii plantaculcitra. super Cafarum f. Luponis columbi ex prefata civitate dicens. Ut ipse Cafarus divideret totum stabile suum de intus et foris quod habuit ex illo tempore quando morgincaph eidem Domnule tradidit. et quod acquisivit usque modo preter domos quas vendidit Nicolao sarraceno. Et faciat inde quattuor sortiones. Et unam ex ipsis sortionibus quam pars Domnule elexerit tradat ei. Similiter faciat et tradat ei quartam de mobili. Et reddat ei centum solidos sciphatos. et quadraginta octo solidos michalatos qui fuerunt de meffio ipsius Domnule. Quos solidos ego prestavi eidem Cafaro vice eiusdem Domnule. Et hoc totum tradat ei sicut iudicatum fuit a iudicibus ante presentiam Roggerii ducis. Hanc compellationem audiens ego qs. critis misi dicendo eidem Domnule si placeret ei hec compellatio quam predictus Leo vice eius fecit. Que audiens misit nobis dicendo quod placeret ei ipsa compellatio. et ipsa eum miserat ad compellandum. Deinde fecimus venire ipsum Cafarum ante nostram presentiam. Qui veniens et prescriptam compellationem audiens. et inquisitus a nobis quod inde diceret. respondit dicens domine critis. de ipsa quarta et meffio unde super me compellatur finem factam habeo. Et illud quod de eadem fine remansit ad faciendum. preparatus sum adimplere. Cuius responsione ipse Leo ait domine critis per veritatem pars Cafari iuncta fuit cum Domnula pro fine facienda. Et incepta est finis ipsa. Sed confictum fuit antea. ut si tota finis non compleretur quod inde factum fuisset vacuum esset. Ad que prefatus Cafarus respondit dicens, domine nunquam hoc quod Leo dicit inter nos confictum fuit. Has altercationes audiens ego qs. critis iudicavi ut si Domnula posset probare per duos ydoneos testes quales lex recipit. unusquisque testificetur et iuret dicens quando pars Cafari cum Domnula iunxit se pro fine

budu dati od istog prolaza u zidu, stoga što je obavezan svom rođaku Seniorelu da omogući prolaz, kako stoji u dokumentu koji se odnosi na ovo, zajedno sa zadnjim dijelom kuće, od zemlje pa sve do šljemena krova. Tako da onaj ko bude uzeo ovaj dio, zatvara sva vrata i balkone koji su na dijelu druge kuće ovog Kafara i kuće koja je pripadala bačvaru Baziliju. Dakle napravio je ovaj dio, zajedno sa svime što se nalazi ispod njega i što se nalazi u njemu i sa ulazom i izlazom koji gleda na luku ovog grada i sa svime što tu pripada. A od dve kule (orreis žitnice(?) koje se nalaze iznad četvrtog dijela, ove orree su podijeljene od praga na podu (astrago soliato(?) sve do vrha na četiri jednaka dijela, mjereno iznutra. Ovom prvom dijelu je dodao čitav dio koji je pored četvrtog dijela od one dvije oree. Načinio je drugi dio: Polovinu od veće kuće, onu polovinu koja se nalazi pored pomenute sale sa kaminom (camenata), od zemlje pa do šljemena krova, zajedno sa cijelom polovinom druge kuće uz koju ide mlin. Onu polovinu koja je ispred pomenute polovine velike kuće i pored kuće koja je pripadala bačvaru Baziliju sa ulazom i izlazom od strane luke i sa uspinjanjem i silaženjem preko zajedničkih kamenih stepenica između ovog dru-gog i trećeg dijela i svojim ulaskom i izlaskom od unutrašnje strane grada, iz drugog dijela i svime što se nalazi ispod nje i što stoji u njoj. Tako da se izgradi zid između ovog drugog i trećeg dijela od tri baranke(?) na zajedničkoj zemlji i o zajedničkom trošku, od zemlje do šljemena krova. I sa svime što mu pripada. Tako da, ako strana pomenute Domnule uzme ovaj drugi ili pomenuti prvi dio nikada ne mora da traži da ima ulaz ili izlaz ka svom dijelu od pomenutih orea kula kroz druga tri dijela kuća i da se pridoda ovom drugom dijelu. Prvi dio onih dviju orea, a taj dio se nalazi na dijelu javnih astacija(?). I dodao je ovom dijelu polovinu vinograda koji posjeduje izvan grada pored vinograda Nikolaja melipeca(?), zajedno sa polovinom cijele neobrađene zemlje koja je vezana sa onim vinogradom, to jest od jednog i po vinograda. Kao treći dio načinio je preostalu polovinu veće kuće, i to onu polovinu koja se nalazi na južnom dijelu sa preostalom polovinom od druge kuće gdje se nalazi onaj mlin. Onu polovinu koja se nalazi na dijelu Bizancija skaliona(?) sa prolazom i izlazom od strane gradske luke. I sa uzlazom i silazom pomenutim stepenicama koje su zajedničke i sa prolazom i izlazom iznutra od drugog dijela i sa svim što unutra postoji i sadrži. Tako da se sazida zid između ovog trećeg i drugog dijela od tri baranke(?) na zajedničkoj zemlji i o zajedničkom trošku od zemlje sve do šljemena krova sa svim što se tu sadrži. I dodao je ovom trećem dijelu drugi dio od dvije pomenute kule oree(?). Četvrti dio je načinio: Cjelokupno zemljište od te kule onoliko koliko je sada sa cijelom oreom(?), što je iznad tog terena i zajedno sa cijelim supinom(?) kako je sada sa prolazom i izlazom od strane gradske luke i sa svim što uz to ide. I dodao je ovom četvrtom dijelu četvrti dio pomenutih dviju orea(?) one kule. Isto tako je dodao ovom dijelu preostalu polovinu cijelog pomenutog vinograda, sa polovinom neobrađene zemlje, to jest od jednog i po vinograda. Te djelove donio je meni, to jest sudiji, na piktacelama(?), a ja sam ih predao istom Sergiju da izabere za istu Domnulu jedan dio od njih, kako želi. On je, pak, posavjetovavši se sa istom Domnulom, iza-brao pomenuti prvi dio. I tako je onaj Kafar, našom presudom, u našem prisustvu i u prisustvu onih uglednih ljudi, koji su se potpisali kao svjedoci, u cjelini dao i predao istom Sergiju koji je primio u ime one Domnule cio i u cjelosti prvi dio onako kako je prethodno opisano, stoga je isti Kafar istom Sergiju dao garanciju i on ju je prihvatio u ime pomenute Domnule i sebe postavio za garanta. I to tako da oni njegovi nasljednici nemaju pravo onaj dio onoj Domnuli, ili njenim nasljednicima uzeti taj dio, ili usprotiviti se. Ali budući da je jutarnji dar i vjerenički dar silom očuvan, taj Kafar i njegovi nasljednici će braniti taj dio iste Domnule i njenih nasljednika od strane svoje žene i od svakog drugog čovjeka koji bi htio njima, ili njoj uzeti, ili biti protiv nje, kako bi u bezbjednosti i spokojstvu i bez ikakve štete svoj dio posjedovala. I to tako da ako Domnuli ne budu dali njen dio, ovi svjedoci posvjedoče i zakunu se da je ova predaja i pomenuta garancija nevažeća, onako kako je već rečeno. Poslije nekoliko dana došle su obje strane

facienda tunc fuit confictum. ut si tota finis non compleretur quod inde factum fuisset vacuum esset. Et ubi hoc ei per testes compleretur. ipse Cafarus per divisionem suarum rerum daret ei quartam. et daret illi ipsum meffium. Sed Cafarus hanc legem nolendo adimplere per multum tempus de contrariando dilatum est. Postea vero venit ad nos Sergius imperialis protonobilissimus f. Iohannoccari barbanus eiusdem Domnule reclamans et conquerens vice prefate Domnule ut finem de eadem lege acciperet. Sed ego qs. critis misi dicendo eidem Domnule. ut nunciaret michi si ipse Sergius missus ab ea ad querendum finem huius legis veniret. Illa autem misit nobis dicendo quod ipsa eundem Sergium misisset. Et vocatus ipse Cafarus ad curtem venit. Et Sergio conquerente et vociferante quod eadem Domnula tanto tempore iniustitiam pateretur de lege que sibi non adimplebatur ut preiudicata erat. Et predictus Cafarus rennuens iudicium adimplere districtus a parte publica, recepit nostrum iudicium ut prefatum est. Unde predictus Sergius advocatus per nostrum iudicium. guadium eidem Cafaro dedit et mediatorem ei posuit Iohannem crassum f. Nicolai critis. ut det duos ydoneos testes quales lex recipit, unusquisque testificetur et iuret dicens quando pars Cafari cum Domnula iunxit se pro fine facienda. tunc fuit confictum. ut si tota finis non compleretur quod inde factum fuisset vacuum esset. Post hec isdem Cafarus divisit stabile suum de intus hac civitate in quattuor sortiones hoc modo. Primam sortionem fecit totam camenatam cum tota stricta iuxta eam excepto baranco et medio quod mitti debetur de eadem stricta in pariete unde obligatus est Seniorello consobrino suo communiter mittere secundum continentiam scripti quod exinde factum est. et una cum tota casa retro se a terra usque ad culmen tecti. Ita ut qui tulerit hanc sortionem claudat tota ostia et valcones qui sunt in parte de altera domo ipsius Cafari et de domo que fuit Basilii vuttarii. Hanc autem sortionem fecit. una cum omnia infra se habentem et continentem. et cum trasitu et exitu suo a parte portus istius civitatis. et cum sua pertinentia. Et de duabus orreis turris que sunt super quartam sortionem que *(sic)* orrea sunt divisa ab astrago soliato usque supersum in quattuor sortiones equali modo ab intus mensurata. Addidit huic prime sortioni totam sortionem que est iuxta quartam portionem de ipsis orreis duobus. Secundam sortionem fecit. Medietatem de casa maiore. eam medietatem que *(sic)* est iuxta predictam camenatam a terra usque ad culmen tecti una cum integra medietate de alia domo ubi sedet molinum. Eam medietatem que est ante predictam medietatem case maioris. et iuxta domum que fuit predicti Basilii vuttarii. et cum trasitu et exitu suo a parte portus. et cum ascensa et descensa sua per scalam petrineam communem inter hanc secundam et tertiam sortionem. et cum trasitu et exitu suo ab intus civitate ex alia parte. et cum omni infra se habentem et continentem. Ita ut mittatur paries inter hanc secundam et tertiam sortionem de tribus barancis in communi terra et de communi expendio a terra usque ad culmen tecti. Et cum omni sua pertinentia. Ita quidem ut si pars predicte Domnule tulerit hanc secundam vel prefatam primam sortionem

na sud. I pomenuti Sergije je doveo dva svjedoka čija imena su Stefan koga nazivaju Sklavus, sin Mela i Nikolaj, koga još nazivaju komes, sin Petrake turmarha. Oni, upitani od mene šta znaju, kao jednim ustima odgovoriše i posvjedočiše, svaki od njih rekavši da se Kafarova strana sa Domnulom sukobila umjesto da se sve dovede do kraja. Tada je bilo utvrđeno da ako se ne izvrši sve do kraja, da sve što je do tada učinjeno nema više važnosti. I tek pošto se svako pojedinačno, položivši ruku na Jevanđelje, zakleo govoreći: Tako mi ovih svetih Jevanđelja Božijih, tako je istina kako sam sada posvjedočio. Poslije ovoga taj Kafar je podijelio svoje nasljedstvo izvan grada, (u mjestu koje) se naziva Termiti i u blizini crkve svete Agnete, na četiri dijela, to jest vinograde, maslinjake i zemlju. I kao prvi dio načinio je onaj glavni dio vinograda koji se nalazi pored vinograda koji bjehu u svojini Argirica, carskog protoproedra, pa sve do utvr-đenog kamena međaša na pedeset stopa, to jest do stabala od drvoreda maslina, koji ima između njega i sina Nikolaja sudije melipeca(?). I tom dijelu je dodao polovinu vinograda od četrdeset (neke mjere) od neobrađene zemlje koja se nalazi pored vinograda Nikolaja Saracena na sjevernoj strani. Drugi dio je načinio od preostalog dijela vinograda pored prvog dijela, od središnjih kamena međaša sve do drugih međaša. I ovome dijelu je pridodao dva drvoreda maslina koje posjeduje pored vinograda koji bjehu svojina pomenutog Argirica. I između svojih vinograda i onih koji pripadaju crkvi. I dodao je ovome dijelu polovinu vinograda od četrdeset (nekih mjera) neobrađene zemlje pored vinograda pomenutog Nikolaja Saracena, na zapadnom dijelu. Treći dio je načinio od preostalog dijela vinograda koji se proteže od središnjih kamena međaša pored drugog dijela sve do drugih kamenova međaša. I dodao je ovome dijelu kulion(?) maslina koji je ondje i polovinu vinograda od četrdeset (nekih mjera), pored vinograda Stefana Tarentinca. Četvrti dio sastavio je od preostalog dijela vinograda koji se proteže od srednjih kamenova međaša pored trećeg dijela sve do drvoreda maslina zajedno sa istim drvoredom i sa ona tri stabla maslina koje se nalaze u tom vinogradu. I tom dijelu je dodao polovinu vinograda od četrdeset (nekih mjera) pored vinograda koji bješe svojina gore pomenutog Argirica. Ove djelove (imanja) napisane na piktacelama(?) poslao je nama. Primivši ih, ja, to jest sudija, dao sam ih istom Sergiju da izabere, u skladu sa željom pomenute Domnule, jedan dio od njih koji želi. On je, pak, po mišljenju i volji te Domnule izabrao pomenuti treći dio. I kada je taj Kafar po našoj presudi, u našem prisustvu i u prisustvu uglednih ljudi koji su se potpisali kao svjedoci, u potpunosti je predao istom Sergiju koji je primio u ime pomenute Domnule cio i potpuni treći dio (imanja), onako kako je već napisano. I zajedno sa pripadajućim prolazom i izlazom, odakle taj Kafar ima pravo na njihovo korišćenje uz svoja tri dijela imanja. A zajedno sa četvrtim dijelom i pravo na korišćenje vinske prese, žrvnja i kace, a posjedujući taj četvrti dio i vinsku presu, žrvanj i kacu. Na taj način i takvom odbranom da je sam Kafar mogao da ima tri dijela. Otuda pomenuti Kafar po našoj presudi daje jemstvo pomenutom Sergiju, koji je primio u ime pomenute Domnule, i samoga sebe je postavio za garanta. I to tako da on i njegovi nasljednici nemaju pravo taj dio od pomenute nekretnine i unutar grada i izvan grada ovoj Domnuli i njenim nasljednicima da uzme, ili da traži u cjelini, ili dijelu. I budući da je, kao što je rečeno, jutarnji dar i njen svadbeni dar silom zadržan, taj Kafar i njegovi nasljednici neka brane taj dio nepokretnosti od onog (dijela) unutar grada i izvan grada (u interesu) iste Domnule i njenih nasljednika od strane svoje žene i od bilo kog drugog čovjeka koji bi joj htio uzeti taj dio, ili od toga dijela, kako bi ona sve to bezbjedno i spokojno i bez ikakve štete imala i posjedovala. I ako na taj način sve ovo učiniti i ispuniti ne budu htjeli i budu ovu Domnulu, ili njene nasljednike slali na sud, ili na bilo koji drugi način ili lukavstvom, obavezao je sebe i svoje nasljednike da ima njima platiti kaznu od pet stotina zlatnih solida i isto tako drugih pet stotina zlatnih solida sudu, i protiv volje sve neka učine i ispune kako je već rečeno. Preko garanta i jemca kojeg je sam odredio koji je pružio garanciju istoj Domnuli i njenim nasljednicima da on i njegovi nasljednici garantuju cjelopunom

nullo tempore querat habere trasitum et exitum ad sortionem suam de prefatis duabus orreis turris per alias tres sortiones de domibus. et adiunxit huic secunde sortioni. Primam sortionem de ipsis duabus orreis que sortio est in parte astationum publicarum. Et adiunxit huic sortioni medietatem de una vinea quam habet foris iuxta vineas Nicolai melipezzis cum medietate de tota terra deserta coniuncta cum ipsa vinea idest de uno vineali et medio. Tertiam sortionem fecit reliquam medietatem de domo maiore illam medietatem que est in parte meridiei cum reliqua medietate de altera domo ubi sedet ipsum molinum. Eam medietatem que est in parte domus Bisantii scalionis cum trasitu et exitu a parte portus. Et cum ascensa et descensa per prefatam scalam petrineam communem et cum trasitu et exitu ab intus ab alia parte et cum omnia infra se habentem et continentem. Ita ut mittatur paries inter hanc tertiam et secundam sortionem de tribus barancis in communi terra et de communi expendio a terra usque ad culmen tecti cum sua pertinentia. Et adiunxit huic tertie sortioni secundam sortionem de prefatis duobus orrei ipsius turris. Quartam sortionem fecit. Totum terraneum de ipsa turre qualiter modo est cum toto orreo quod est super ipsum terraneum et una cum toto suppinno qualiter modo est cum trasitu et exitu suo a parte portus istius civitatis et cum omni sua pertinentia. Et adiunxit huic quarte sortioni quartam sortionem de prefatis duobus orrei ipsius turris. Etiam addidit huic sortioni reliquam medietatem de tota predicta vinea, cum medietate de ipsa terra deserta idest de uno vineali et medio. Quas sortiones scriptas in pictacellis attulit michi qs. criti. quos ego dedi eidem Sergio ut eligeret per eandem Domnulam unam sortionem ex eis quale vellet. Ipse autem consiliatus cum eadem Domnula elegit prefatam primam sortionem. Et sic ipse Cafarus per nostrum iudicium. Ante nostram presentiam et ipsorum nobilium hominum testium subscriptorum per fustem dedit et tradidit eidem Sergio recipienti vice predicte Domnule. totam et integram primam sortionem qualiter prelegitur unde et isdem Cafarus guadiam eidem Sergio dedit. et ille eam recepit vice predicte Domnule. et se ipsum mediatorem ei posuit. Eo tenore ut ipsi et sui heredes non habeant potestatem ipsam sortionem eidem Domnule vel eius heredibus levare contrariare totam vel partem. Sed quia morgincaph et meffium per vim capsatum est ipse Cafarus et sui heredes defendant ipsam sortionem eidem Domnule et eius heredibus a parte uxoris eius et ab omni humana persona que eis ipsam vel de ipsa tollere aut contrariare .oluerit. ut securi et quieti et sine omni dampno eam habeant et possideant. Ita quidem. ut si ipsos testes non dederint pars Domnule. ut testificentur et iurent sicut predictum est hec traditio et prefata guadia vacua sit. Post aliquot vero dies venerunt utreque partes ad curtem. Et predictus Sergius duxit duos testes quorum nomina sunt Stephanus qui et sclabus f. Melis et Nicolaus qui et comes dicitur f. Petracce turmarce. Qui interrogati a me quod inde scirent. quasi uno ore responderunt et testificati sunt. unusquisque dicens. quando pars Cafari cum Domnula iunxit se pro fine facienda. tunc fuit confictum. ut si tota finis non compleretur quod inde factum

svojom imovinom, legitimnom i nelegitimnom, gdje god bila, bez otezanja sve dok im sve ne učine i ne ispune kako je opisano. Ali pomenuti Sergije, kada je sam Kafar došao kako bi mu dao tu garanciju da će braniti dio imanja iste Domnule, zatraži od njega drugog garanta, bojeći se da bi njegova (Kafarova) imo-vina mogla biti otuđena. A taj Kafar je rekao da on drugog garanta sa tolikom obavezom ne može imati. Po našoj presudi zakleo se sam Kafar na sveta Jevanđelja, rekavši: Tako mi ovih svetih Jevan-đelja drugog garanta ne mogu da imam, a moja imovina nije otuđena, ili data na bilo koji način po-red onoga što sam prodao Nikolaju Saracenu i pored izvjesne količine zemlje mojih žena i izuzev ako nekome budem dao dvorište sa porticima. Stoga zbog sigurnosti i odbrane ove Domnule i njenih nasljednika, ovu presudu napisanu i njene odredbe dao sam da se napišu na šta sam se svojom rukom potpisao zajedno sa ovim uglednim ljudima, potpisanim svjedocima, koji su se za to našli. I učinio sam da se zapečati našim olovnim pečatom. Ovo sam napisao ja, Nikifor protonotar, koji je i učestvovao.

Romoaldo sudija bar(ij)ski.

Ja, Georgije svjedok sam.

Ja, Mel svjedok sam.

Alefant (?) potpisao sam se kao svjedok.

Ja, Robert svjedok sam.

fuisset vacuum esset. Et mox unusquisque posita manu super evangelium iuravit dicens per hec sancta dei evangelia ita est verum sicuti modo testificatus sum. Post hoc ipse Cafarus divisit hereditatem suam de foris ubi vocatur Termiti et prope ecclesiam sancte Agnetis in quattuor sortiones idest vineas et olibas et terras. Et primam sortionem fecit illud caput vinearum quod est iuxta vineas que fuerunt Argirizzi imperialis protoproedri de sole in solem usque ad signaidas petras fictas cum viginti pedibus idest arboribus de filo olibarum quem habet inter se et filium Nicolai melipezzis iudicis. Et addidit huic sortioni medium vinealem quadragenalem de terra vacua que est iuxta vineas Nicolai sarraceni in parte septemtrionis. Secundam sortionem fecit reliquam partem vinearum iuxta primam sortionem a mediis signaidis usque ad alias signaidas. Et adiunxit huic sortioni duos filos olibarum que habet iuxta vineas que fuerunt predicti Argirizzi. Et inter vineas suas et vineas ecclesie. Et addidit ad hanc sortionem medium vineale quadragenale de terra vacua iuxta vineas prefati Nicolai sarraceni in parte occidentis. Tertiam sortionem fecit reliquam partem vinearum que est a mediis signaidis iuxta secundam sortionem usque ad alias signaidas. Et adiunxit huic sortioni totum culionem olivarum qui ibi est et medium vineale quadragenale iuxta vineas Stephani tarentini. Quartam sortionem fecit reliquam sortionem vinearum que est a mediis signaidis iuxta tertiam sortionem usque ad filum olibarum una cum eodem filo et cum tribus arboribus olibarum que sunt in eisdem vineis. Et addidit huic sortioni medium vineale quadragenale iuxta vineas que fuerunt pronominati Argirizzi. Quas sortiones scriptas in pictacellis duxit nobis. quas accipiens ego qs. critis dedi eidem Sergio ut eligeret cum voluntate predicte Domnule unam sortionem ab eis quale vellet. Ipse autem consilio et voluntate ipsius Domnule elegit prefatam tertiam sortionem. Et mox ipse Cafarus per nostrum iudicium ante nostram presentiam et ipsorum nobilium hominum testium subscriptorum per fustem dedit et tradidit eidem Sergio recipienti vice prefate Domnule totam et integram tertiam sortionem qualiter prelegitur. et una cum trasitu et exitu suo. unde ipse Cafarus habet ad tres sortiones suas cum utilitate earum. Et una cum quarta parte de palmento pila et mangano ad habendum quartam ipsam de palmento pila et mangano. Tali modo et tali defensione sicuti ipse Cafarus habere potuerit tres partes. Unde predictus Cafarus per nostrum iudicium guadiam dedit ad predictum Sergium recipientem vice predicte Domnule et se ipsum mediatorem ei posuit. Eo tenore ut ipse et sui heredes non habeant potestatem ipsam sortionem de predicto stabili et de intus hac civitate et de foris eidem Domnule et eius heredibus levare contrariare totam vel partem. Et quia ut dictum est morgincaph et meffium suum per vim capsatum est ipse Cafarus et sui heredes defendant ipsam sortionem stabilem de intus et de foris eidem Domnule et eius heredibus a parte uxoris sue et ab omni humana persona que eis tollere ipsam vel de ipsa portione aut contrariare voluerit ut securi et quieti et sine omni dampno eam habeant et possideant. Et si taliter hec omnia eis facere et adimplere noluerint et per causationem vel per legem ipsam Domnulam vel eius heredes exinde miserint per quemcumque modum vel ingenium. obligavit se et suos heredes dare eis penam quingentos aureos solidos et similiter alios solidos quingentos in publico. et inviti omnia faciant et adimpleant que preleguntur. Per districtum seipsum Cafarum mediatorem et obligatorem qui licentiam tribuit eidem Domnule et eius heredibus pignerare se et suos heredes per omnes eorum causas legitimas et inlegitimas quecumque eis ubicumque invenerint sine calumnia donec omnia eis faciant et adimpleant que prescripta sunt. Sed predictus Sergius quando ipse Cafarus venit ad dandum ipsam guadiam ei ad defendendum portionem ipsam eidem Domnule quesivit ei alium mediatorem timendo ne forte res suas alienatas haberet. Et ipse Cafarus dicebat se alium mediatorem in hac obligatione habere non posse. Per nostrum iudicium iuravit ipse Cafarus ad dei evangelia dicens per hec sancta dei evangelia alium mediatorem habere non possum. et res meas non habeo alienatas vel datas ullo modo preter illud quod venditum habeo Nicolao sarraceno. et preter quartulas uxorum mearum et excepto si dedi curticellam cuilibet. Unde pro securitate et defensione ipsius Domnule et eius heredum hoc scriptum iudicii et diffinitionis feci scribere in quo propria manu mea me subscripsi una cum istis nobilibus hominibus subscriptis testibus qui in hoc facto inventi sunt. Et nostra plumbea vulla ex mea tipario consignata illud vullari feci. Quod scripsit Nikiforus protonotarius qui interfuit.

† Romoaldus barensium critis.

† Ego Georgius testis sum.

† Ego Mel testis sum.

† Αλιφαντος (?) μαρτιρον υπεγραφα.

† Ego Robertus testis sum.

Ljeta Gospodnjeg 1108. decembar:
I indikcije: Monasi iz Zete predaju svoju crkvu u Laveli katoličkim sveštenicima*

Godine od ovaploćenja Gospoda našeg Isusa Hrista hiljadu sto osme, mjeseca decembra, prve indikcije. Mi, Jovan i Hristus, monasi Sv. Lavrentija de Centum**. U prisustvu sveštenika ili uglednih potpisnika sa Gofridom iz Lavele, našim advokatom po volji gospodina Gofrida, upravnika Kazamaksime predajemo sebe i samu crkvu Sv. Laurentija sa svim pokretnostima i nepokretnostima koje joj pripadaju, u ruke gospodina Angela monaha i priora manastira Svih Svetih u Kutu, koji prima u ime već pomenutog manastira, da bude u njegovoj vlasti sa svim svojim stvarima i mi ćemo, dok smo živi, služiti za spasenje duše gospodina Gofrida i njegove majke i oca i svih hrišćana i može da povjeri ovaj manastir onolikom broju stranih ljudi kolikom bude želio, da ih služi prema dokumentu koji je za nas sačinio gospodin Gofrida i koji smo dali ovom prioru u ime manastira da ga razvija, vodi i brani. I ako mi, kako se kaže gore, pokušamo da to narušimo ili da ne ispunimo, neka bi-smo imali prokletstvo i gnjev od Boga Oca i Sina i Svetoga Duha i od Svete Bogomajke i Djevice Marije i od svih anđela i arhanđela i neka bismo bili odvojeni od hrišćanske zajednice i neka bismo bili vezani vječitom i nerazrješivom anatemom. I onaj ko ovo bude poštovao, neka se ispuni blagoslovima. Sjećanja radi i vjernosti ovom manastiru napisa Petar, đakon i pisar, koji je takođe i učestvovao.

Ovaj znak životvornog krsta načinio sam ja, Gofrida, jer se slažem.
Ovaj znak sam načinio ja, Gvilelmov mladi vojnik.
Ja, sveštenik Petraka.
Ja, sveštenik Fusk.
Ja, prezviter Melis.
Ovaj kraljevski znak sam svojim rukama učinio ja, Acaro.

* CD Barese, col. 90.
** Iz Zete.

N. 49. A. D. 1108. (dicembre, Indiz. I).

Data di luogo Casamassima (?).
Rogatario Petrus diac. et not.
Descrizione Taglio rettang., si restringe d. p.: alt. 0,32, largh. 0,20.
Scrittura Minuscola, un po' trascurata.
Contenuto I monaci *Iohannes e Xistus* della chiesa di s. Lorenzo di *Centum* donano a quella chiesa ogni loro bene stabile e mobile.
Bibliografia Inedita.

† Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi millesimo centesimo octavo. mense decembris prima indictione. Nos Iohannes et Xistus monachi de sancto Laurentio de Centum. Ante presentiam sacerdotis et nobilium subscriptorum cum Goffrida de Lavella avocatore nostro per voluntatem domini Goffrida dominatore Casamaxima offerimus nos et ipsam ecclesiam de sancto Laurentio de Centum cum omnia pertinentia stavilia et movilia sua in manibus domino Angelo monacho et priori monasterio omnium sanctorum de Cuto recipienti pro parte predicti monasterii ut sit in sua potestate cum omni sua causa et nos donec vivi fuerimus serviamus in ipsa ecclesia pro meritis de anima domini Goffrida et de patre et matre et de omnium christianorum et possit affidare ipsum monasterium de quantis hominibus voluerit de estranea parte ad eorum servitium secundum cartam que fecit nobis ipse dominus Goffrida et quam damus ad ipsum priorem pro ipso monasterio ad faciendum agendum et defendendum. Et si nos ut supra legitur disrumpere seu evacuare illut temptaverimus per qualiscumque ingenium maledicionem et iram a deo patri et filio et spiritus sancti. et a sancte dei genitricis et virginis Marie et ab omnibus angelis et archangelis et ab omnibus sanctorum dei habeamus et simus segregati a consortio christianorum et insoluvilia anathema perpetuo simus ligati. Et qui hanc obserbaberit benedictionibus repleatur. unde pro causa memorie et firmitatis ipsius monasterii scripsit Petrus Diaconus et Notarius qui etiam interfuit.

† Hoc signum et *(sic)* vivifice crucis quam feci ego qs. Goffrida quia confirmo.
† Hoc signum Guillelmi infans miles feci.
† Ego Petracca sacerdos.
† Ego Fuscus sacerdos.
† Ego Melis presbiter.
† Hoc signum rigale meis manibus feci ego Azzaro.

(1) Cfr. num. 7, nota 1.

Ljeta Gospodnjeg 1109:
II indikcije: Komandant Barija daje roba slovenskoj porodici u Bariju[*]

U ime svete i nedjeljive Trojice. Ja, Gofrid Galipoljski, zapovjednik grada Barija i Juvenacija, izjavljujem da me je moj gospodar Boamund, antiohijski knez, postavio za zapovjednika ovog grada Barija i Juvenacija. I pisanim i zapečaćenim dokumentom sa njegovim pečatom mi je dao ovlašćenje, da bih ja umjesto njega vodio računa o stvarima i parnicama koje mu pripadaju unutar i izvan pomenutih gradova, kako budem našao za shodno i šta god da uradim treba da bude neopozivo i postojano, kao da je on sam to učinio. Ovaj dokument je vidjelo i pročitalo mnogo stanovnika Barija, i našli su da u njemu stoji ono što sam ranije rekao. Onda je našoj gospodarici knjeginji Konstanciji došla Gema, supruga Sklava, sina Melisovog iz grada Barija, moleći je da joj se da i prepusti jedan od afidata našeg gospodara kneza, po imenu Simeon. I ova naša gospodarica knjeginja je saslušala molbu ove Geme, zato što je njen suprug u svemu najvjerniji našem gospodaru knezu, i to je provjereno i poznato. Zato mi je naredila ova naša gospodarica knjeginja da ja, zapovjednik, sačinim dokument o ovom Simeonu. Tako ja, po naređenju svoje gospodarice, i na osnovu moći i ovlašćenja koje mi je dao moj gospodar knez, ovim dokumentom dajem, predajem i prepuštam ovoj Gemi i njenim nasljednicima ovog Simeona i njegove nasljednike i porodicu i da uvijek on, njegovi nasljednici i njegova porodica budu u vlasništvu ove Geme i njenih nasljednika i da svaku službu i dužnost koju vrše afidati prema svom gospodaru vrše prema njoj i njenim nasljednicima, bez oduzimanja i protivljenja našeg gospodara knez Boamunda i njegovih nasljednika i moje i svih sadašnjih i budućih namještenika i poreznika ovog grada ili bilo kog čovjeka. Da bi bili sigurni i mirni zauvijek. Za sigurnost i odbranu ove Geme i njenih nasljednika sam naredio da Fulkon, dvorski pisar Barijskog kastela, napiše ovaj dokument svojom rukom i da se zapečati olovnim pečatom i mojim ličnim znakom, i da se zapečati potpisana. Godine ovaploćenja Gospodnjeg hiljadu sto devete. Mjeseca (nedostaje), druge indikcije.

[*] CD Barese, vol. 1, col. 97.

N. 54. A. D. 1109. (manca, Indiz. II).

Data di luogo Bari.
Rogatario Fulco not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,24 1|2, largh. 0,19. Macchiata in vari punti. È staccato il suggello di piombo, che si conserva: è uguale a quello attaccato alla pergam. n. 47.
Scrittura Minuscola molto trascurata.
Contenuto *Gosfridus Gallipolinus, catepanus Bari et Iuvenacii*, per autorità concessagli da *Boamundus princeps antiocenus*, dà un *affidatus*, a nome *Simeon*, a *Gemma*, moglie di *Stephanus Sclavus*, per la fedeltà di questo verso il principe.
Bibliografia Pubblicata quasi per intero da Petroni, *Op. cit.*, pg. 229, n. 1.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Gosfridus gallipolinus catepanus civitatis Bari et Iuvenacii. Declaro quoniam dominus meus Boamundus antiocenus princeps me catepanum istius civitatis Bari et Iuvenacii constituit. et per sigillum scriptum et vullatum cum suo proprio tipario potestatis auctoritatem michi concessit ut ego vice eius agerem omnia de rebus et causis sibi pertinentibus intus et foris in nominatis civitatibus que mee essent voluntatis et quodcumque exinde agerem stabile et irremotum semper esset ac si ille egisset. Quod sigillum a multis barensibus visum et lectum est. et inventum est ita continens sicut predixi. Unde venit ad nostram dominam principissam. Constantiam. Gemmam uxorem Sclavi f. Melis ex ac civitate Bari rogans ei ut daret et concederet sibi unum de affidatis nomine Simeone proprio nostri domini principis. et ipsam nostram dominam principissam exaudivit rogationem ipsius Gemme pro eo quod vir eius in omnibus est fidelissimus nostri domini principis. et probatur et cognoscitur. Ideoque precepit michi ego qs. catepanus ipsa nostra domina principissa ut facerem ei ex illo Simeone sigillo. Sic ego per preceptionem mee domine et per potestatem et auctoritatem michi datam a meo domino principe. Per hoc meum sigillum do trado atque concedo eidem Gemme et heredibus ipsius Simeonem cum heredibus et familiis suis ut omni tempore sit ipse et heredes et familias eius in potestate et dominatione ipsius Gemme et heredibus eius et omnem redditionem et censum quod affidati suis dominis faciunt faciant sibi et suis heredibus sine requisitione et contrarietate nostri domini Boamundi principis suorumque heredum et successorum et mea et de omnibus presentibus et futuris ordinatis et exactoribus istius civitatis omnisque humane persone. ut securi et quieti et sine omni damno et controversia semper exinde maneat ex omni parte. Unde pro securitate et defensione eiusdem Gemme et eredibus eius hoc sigillum iussi scribi ei per manum Fulconis curialis notarii castelli barini. et cum vulla plumbea ex meo tipario expressa et consignata illud vullari feci. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo nono. Mense *(manca)* indictione secunda.

Ljeta Gospodnjeg 1110. jul:
III indikcije: Član porodice Bizanti ženi se po običaju Langobarda[*]

Godine od spasonosnog ovaploćenja Gospoda i Spasitelja našeg Isusa Hrista hiljadu sto desete, mjeseca jula, treće indikcije. Ja, Petraka, sin Bizancija iz grada Barija. Pošto sam se u ime Boga svedržitelja sjedinio u braku sa tobom, djevojkom Laitom, kćerkom Grimoalda iz ovog grada, drugog dana naših zavjeta poslije zaruka, pred našim prijateljima i rođacima, po običaju našeg naroda Langobarda pokazao sam i predao tebi, Laiti, svojoj voljenoj supruzi, ovu knjižicu u kojoj je javni pisar napisao o jutarnjem daru, a pogodni svjedoci ga potkrijepili. I njome sam ti predao četvrtinu svih svojih pokretnosti i nepokretnosti, svih koje sada imam bilo gdje, koje sam ranije igdje, ikako i koliko god mogao da steknem Gospodnjom darežljivošću, pod ovim uslovom, da od današnjeg dana ubuduće bude u vlasti i moći tvojoj i tvojih nasljednika, i šta god da učiniš ili budeš mislila, da nepokretnosti ostanu, bez oduzimanja od strane mene i mojih nasljednika ili bilo kog čovjeka. I ovaj dokument koji je napisao protonotar Nikolaj, neka uvijek bude jutarnji dar, postojano i čvrsto. Imenovanog mjeseca i indikcije.

Arhistrat, sin Petrake, sudija.

Karolampije, sin gospodina Joanicija.

[*] CD Barese, vol. 1, col. 71.

N. 37. A. D. 1110. (luglio, Indiz. III).

Data di luogo Bari.
Rogatario Nicolaus not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,34, largh. 0,24 1[2. Con un foro verso la fine, che non tocca però la scrittura.
Scrittura Minuscola chiara.
Contenuto Petracca, f. Bisantii, di Bari, cede, con la carta del morgincaph, la quarta parte de' suo' beni alla moglie Laita, f. Grimoaldi.
Bibliografia Inedita.

† Anno salutifere incarnationis domini et redemptoris nostri iesu christi millesimo centesimo decimo mense iulii tertia indictione. Ego Petracca f. Bisantii de civitate Bari. Dum in dei omnipotentis nomine [te] quidem puella nomine Laita f. Grimoaldi de hac civitate In meo sociavi coniugio Tunc In alia die votorum nostrorum post nuptias, ante amicos et parentes nostros secundum ritum gentis nostre langobardorum Ostendi immo et tradidi tibi prefate Laite, dilecte uxoris mee hoc libellum quod est morgincaph scriptum a puplico notario et ab ydoneis testibus bene roboratum. Et per ipsum tradidi tibi inclitam quartam partem, omnium rerum mearum stabilium et mobilium, Tam de quibus nunc habeo ubicumque, Quam et de quibus in antea diebus vite mee ubicumque quomodocumque qualitercumque domino largiente parare et conquirere potuero, Ea videlicet ratione, Ut a presenti die in antea in tua et tuorum heredum sit potestate et dominatio[ne], Et quicquid exinde feceris vel Iudicaveris stabile permaneat, sine requisitione meorum heredum omniumque hominum, Et cartula ista morgincaph in predicta ratione semper sit (1) stabilis et firma Quam scripsit Nicolaus (2) notarius mense et indictione prenominata.

† Archistratus f. Petracce kritis.

† Carolampius kiri Ioannacii f.

---

(3) O *ficubus?*

(4) Parole frammentarie.

(5) Resta la sola impressione della penna.

Ljeta Gospodnjeg 1118. januar (?):
XI indikcije: Rasprava između Slovena povodom imanja*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista, g(odine) od ovaploćenja Njegovog hiljadu sto osamnaeste, mjeseca januara(?) (jedanaeste indikcije). Dok sam, po zapovijesti (presvijetle i) najblaženije kraljice Konstancije, kćeri (franačkog) kralja, ja Leon, sudija (u sudnici pres)lavnog sina njenog (gospodara našega) Boamunda i nekoć preslavnog prvaka antiocenskog (do)brog i vječnog pomena Boamunda sin, zasijedao kako bih donio presude i razriješio nekakve slučajeve i parnice, koje su se tada našle pred nama, dođe pred nas Jovan, sin Acara iz grada Barija i u ime crkve Svetoga Petra iz Lucini(jane), koja je njegova, da tuži Petraku, sina Maralda, klerika i bilježnika iz toga grada, govoreći nam: Gospodine sudija, tužim Petraku koji bespravno drži jedan vinograd izvan grada, u pomenutom mjestu Lucinijanu, koji pripada pomenutoj našoj crkvi, na osnovu donacije, koju je u korist iste crkve izvršio Bos, milošću Božijom komes kastra Medunija kako stoji u sadržini (dokumenta) o donaciji koji posjedujemo. Ovu tužbu čuvši, ja, to jest sudija, poslao sam (po njega) i učinio da pomenuti Petra(ka dođe pred nas kako bi) pomenutu optužbu (saslušao) i na nju (odgovorio). On odgovori ovako: Gospodine, meni ne . . . . . da odgovorim u vezi sa vinogradom, jer on pripada meni i episkopu(?) Jovanu, mome bratu, ali iz skromnosti odgovoriću samo ako je tebi po volji . . . . . rekosmo milošću Božijom. I on odgovori ovako: Taj vinograd pripada nama od strane pomenutog moga roditelja, a njemu je pripao kupovinom koju je izvršio od Gvalterija buzarda(?) gospodara mesta Medunija, prema sadržini ovog dokumenta. I on mi odmah pokaza i dade taj dokument, koji je, pošto sam ga pročitao, sadržavao sve onako kako je (sam) Petraka govorio; A onaj Jovan na to reče: Gospodine, taj dokument je nevažeći zbog toga što prema sadržini (mog) dokumenta taj Gualterije buzard(?) nije mogao da ga proda. I on odmah pokaza i dade mi taj dokument i pročitavši ga otkrili smo da je on ranije napisan nego dokument koji je imao Petraka i to više od trideset godina kada je bio učinjen (poklon i Petrakin dokument otkri . . . . . nama; I zbog toga što smo otkrili vlasnika, istom Petraki rekosmo: Ako želiš, imaš pravo po zakonu da odeš do čovjeka koji u vašem interesu svojom imovinom brani taj vinograd. Ako pak ne želiš, ti postupi na osnovu zakona koji kaže da ja ne mogu da vodim nikakav spor iz toga sa njim, nego samo (tvrd)im da je ovaj dokument o poklonu lažan. A pomenuti Jovan reče: Ne daj Bože da je taj dokument lažan, nego je vjerodostojan. Čuvši ovu njihovu prepirku i tvrdnje sa obiju strana, ja, to jest sudija, ukazao sam im na to da pomenuti Jovan potvrđuje svoj dokument poređenjem rukopisa bilježnika i svjedoka time što su tada već bili mrtvi. I povrh toga (zakle)o mu se sa dvanaestoricom svojih sugrađana i izjavio da je dokument vjerodostojan, a ne lažan . . . . . Petraka mu je pružio Jevanđelje i saslušao zaklinjanje i prepustio je onu polovinu vinograda koju je držao. I više se nije . . . . . I tako su se našom presudom posrednici sami između sebe nagodili i tako se moralo ispuniti onako kako sam presudio. Po dogovoru je u sudnicu došao i pomenuti Jovan sa svojim sugrađanima, kako bi se oslobodio zakletve, a došao je i pomenuti Petraka kako bi prihvatio zakletvu. I u skladu sa običajem potvrdili su garancije, odnosno pomenuti Jovan je u našem prisustvu i u prisustvu ostalih dobrih i plemenitih ljudi, dolje potpisanih svjedoka, dao garanciju istom Petraki i samoga sebe postavio za garanta kako bi poređenjem rukopisa bilježnikovog i svjedoka potvrdio vjerodostojnost svog dokumenta o donaciji i kako bi mu se povrh toga i (zakl)eo na Božija Jevanđelja, kao što gore piše. A onaj Petraka dao je istom Jovanu garanciju i samoga sebe (postavio) za garanta kako bi mu pružio Jevanđelja i od njega uzeo zakletvu i prepustio mu polovinu

* CD Borese, vol. 1, col. 73.

N. 39. A. D. 1118. (gennaio (?) Indiz. XI)

Data di luogo	Bari.
Rogatario	Bernardus protonot.
Descrizione	Taglio rettang.: alt. 0,82, largh. 0,25. Molto sciupata, specie nel l. s.: ha un foro nel centro: è staccato il suggello.
Scrittura	Minuscola con ancora molta fisonomia della corsiva. In molti punti è scomparsa, e dalla metà in giù non resta che l'impressione della penna.
Contenuto	Il giudice Leo, nella causa tra Iohannes Azzari, rappresentante della Chiesa di s. Pietro in Luciniano, e Petracca, chierico e notaio, pel possesso di un vignale nel suddetto luogo Luciniano, pronunzia una sentenza favorevole al primo; in seguito alla quale Petracca restituisce la metà di detto vignale, essendo l'altra metà in dominio di suo fratello.
Bibliografia	Inedita.

[† In nomine] domini nostri iesu christi. A[nno] ab incarnationis eiusdem millesimo centesi[mo octa]bo decimo [mense ianu]ario (?) [undecima indictione] Dum iussione [illustrissime et] serenissime regine Constantie regis [francorum] filia. Ego Leo iudex [in iudiciali curia glorio]sissimi f. sui [domini nostri] Boamundi et olim gloriosi et clarissimi principis antioceni [bo]ne ac sempiterne memorie Boamundi f. residerem ad iudicandum et diffiniendum cuiuscumque causas et altercationes ad nos procla[mantis tunc] nostram ante presentiam venit Johannes f. Azzari de civitate Bari et vice ecclesie sancti Petri de Luci[niano] que sua est compellans super Petraccam f. Maraldi clerici et notarii ex ista civitate dicendo nobis. Compello domine iudex super Petraccam qui malo ordine tenet unum vinealem foras in predicto loco Luciniano qui pertinet ad predictam ecclesiam (1) nostram per oblationem quam exinde fecit eidem ecclesie Bosus divina gratia comes castro Medunii (2) secundum continentiam [scripti] oblationis quod exinde habemus. Hanc compellationem audiens ego qs. iudex misi et feci venire predictum Petrac[cam in nostram presentiam ut] prephatam compellationem [audiret] et ei [responderet]. qui respondit dicens — domine michi non . . . . . ad respondendum (1) de vineali quia pertinet michi et episcopo (?) Iohanni fratri meo modo autem si tibi placet de medietate mea [responde]bo . . . . . diximus cum dei gratia. Et ille respondit dicens — ipsum vinealem pertinet nobis a parte iamdicti genitoris nostri et ei pertinuit per comparationem quam exinde fecit a Gualterio buzzardo dominatore loci Medunii secundum continentiam huius scripti et statim ostensit et dedit michi scriptum ipsum, quod legere faciens erat continens sicut [ipse] Petracca dicebat; Et e contra ipse Joannes — domine ipsum scriptum est vacuum eo quod secundum continentiam scripti [mei] ipse Gualterius buzzardus non potuit illum vendere et statim ostensit et

(1) Frammentaria.

(2) Le parole da « bosus » a « Medunii » sono in inchiostro più nero, perchè aggiunte dopo dallo stesso notaio.

pomenutog vinogradab . . . . . on ili njegovi nasljednici imaju pravo da prodaju dio, ili da se sude oko pomenutog vinograda . . . . . , . . . nasljednicima . . . . . pomenuta Jevanđelja . . . . . ili donacijom . . . . . zato neka bude od strane njegove žene, njenih nasljednika, rođaka i tutora i od bilo kog čovjeka koji bi se usudio u njegovo ime, ili u ime njegove pomenute žene sa njima se svađati, ili suditi na bilo koji način, da ostanu bezbjedni i spokojni i bez ikakve štete zauvijek i od bilo koje strane. I ako tako sve ovo gore rečeno ne budu htjeli njima izvršiti i ispuniti i ako ih pozovu na sud i na bilo koji način i sa bilo kojom svrhom, obavezao je sebe i svoje nasljednike da im plate kaznu od dvadeset zlatnih solida, a isto toliko u javnosti. Da im učine i ispune sve gore rečeno, čak i protiv svoje volje. Preko određenog onog Petrake kao garanta i jemca koji je pružio garanciju onom pomenutom (Jovanu) i njegovim nasljednicima i rektorima one crkve da zalažu oni i njihovi nasljednici svu svoju legitimnu i nelegitimnu imovinu koju god i gdje god je budu našli, i da se neće protiviti i žaliti sve dok im ne izvrše i ne ispune sve gore rečeno. (Dođe) zatim taj Jovan i dade nam da uporedimo rukopis bilježnika na dokumentu . . . . . bili su identični. I pošto je sam Petraka pred određenih dvanaest sugrađana postavio Jevanđelja, prvi je na Jevanđelja položio ruku sam Jovan i zakleo se rekavši: Neka čuje Petraka tako mi ovih svetih Božijih Jevanđelja, taj dokument o donaciji je vjerdostojan, a ne lažan. A zatim se zakleo Eviland, njegov brat, rekavši to isto: Tako mi ovih svetih Božijih Jevanđelja taj dokument o donaciji je vjerodostojan, a ne lažan. Nije htio da sva desetorica izgovore zaklevu, nego im je svojevoljno u potpunosti povjerovao, primivši od njih launegilt panum cum serico(?). Poslije ovoga Petraka je u našem prisustvu i u prisustvu potpisanih svjedoka u potpunosti predao braći Jovanu i Evilandu svoju polovinu pomenutog vinograda što . . . . . su prihvatili u ime pomenute crkve . . . . . Zatim sam, zbog bezbjednosti i odbrane braće Jovana i Evilanda, njihovih nasljednika i same crkve i njenih rektora sačinio ovaj dokument o presudi i odredbama i na njemu se svojom rukom potpisao zajedno sa onim dobrim i uglednim ljudima, potpisanim svjedocima i učinio da bude zapečaćen mojim pečatom i olovom. I zapovijedio sam da se ovo napiše rukom Bernarda našeg protonotarija, koji je i sam učestvovao.

Ja, to jest Leon, sudija barijski
Ja, Leon paoni(?) sam svjedok
Nikolaj Guilelmov Notatur(?)

dedit michi ipsum scriptum quod legentes continens invenimus eum anteriorem scripti de Petracca et habebat plus de triginta annis quod fuit facta [obl]atio et scriptum Petracce inveni . . . . . nobis; Et pro eo quod dominium invenimus [ad] eundem Petraccam diximus — si vis potestate habes secundum legem ire ad guarentem qui defendat vobis [ipsum] vinealem. sin autem age tu exinde legem qui ait ego nullam aliam actionem ago exinde cum eo sed tantum [dic]o ipsum scriptum oblationis falsum esse. Et iamdictus Johannes ait noli deus ut ipsum scriptum falsum sit sed verax est. Has eorum altercationes et contentiones ex utraque parte audiens ego qs. iudex iudicavi inter eos ut dictus Johannes firmaret ipsum scriptum suum per manum collationis notarii et testium eo quod mortui erant. Et insuper [iurar]et ei exinde cum duodecim secum suis parentibus et diceret quod scriptum ipsum veracem esse et non falsum . . . . . Petracca (3) pararet ei ipsa evangelia et audiret exinde ipsum sacramentum et amitteret medietatem quam [ex ipso vine]ali tenebat. Et iam amplius se non exinde . . . . . Et sic per nostrum iudicium inguadiaverunt [exin]de inter se et per se ipsos mediatores exinde intraverunt [omnia adim]plendum sicut a me preiudicatum est. Ad constitu[tum] vero venit iamdictus Johannes in curiam cum suis parentibus ad deliberandum se de ipso sacramento. venit et iamdictus Petracca ad recipiendum ipsum sacramentum. Et secundum consuetudinem renovarunt inter se ipsas guadias, videlicet predictus Johannes ante nostram presentiam et de aliis bonis et nobilibus hominibus subscriptis testibus guadiam dedit eidem Petracce et se ipsum mediatorem ei posuit ut firmet ipsum scriptum oblationis per manum collationis notarii et testium et insuper ut [iur]et ei ad dei evangelia sicut supra continet. Et ipse Petracca guadiam dedit eidem Johanni et se ipsum mediatorem ei [posuit] ut paret ei ipsa evangelia et recipiat ab eo ipsum sacramentum et ammittat ei medietatem de iamdicto vineali (3) . . . . . ille vel sui heredes habeant potestatem eam vendendi vel causandi de predicto vineali . . . . . heredibus . . . . . prephata evangelia . . . . . scriptum vel oblatione . . . . exinde fiat a parte uxoris sue heredibus parentibus et mundoaldis eius et ab omni humana persona que pro parte sua et iamdicte uxoris sue cum eis exinde contendere vel causare presumpserit quomodocumque. ut securi et quieti et sine dampno exinde permaneat semper ex omni parte. Et si taliter hec omnia predicta illis facere et adimplere noluerint et per causationem vel per legem eos exinde miserint per quemcumque modum vel ingenium obligavit se et suos heredis dare eis penam viginti solidos aureos similiter et in puplico. Et inviti omnia faciant et adimpleant eis qualiter preleguntur. Per districtum ipsum predictum Petraccam obligatorem et mediatorem. qui licentiam tribuit eidem predicto [Jo-

(3) Da questo punto in poi generalmente non resta che l'impressione della penna.

hanni] et suis heredibus et rectoribus eiusdem ecclesie pignerare se et suos heredes per omnes causas suas legitimas et inlegitimas quascumque eis ubicumque invenerint sine calumnia et appellatione donec omnia eis faciant et adimpleant que prescripta sunt [venit] deinde ipse Johannes et dedit nobis manum collationis notarii per scriptum . . . . . consimilia erant. Et assignatis duodecim secum suis parentibus positaque evangelia ab ipso Petracca coram eis. primus posuit ipse Johannes manum suam supra ipsa evangelia iuravit dicens audiat Petracca per hec sancta dei evangelia scriptum istud oblationis verax est et non falsum. Et deinde iuravit Evilardus frater suus similiter dicens — per hec sancta dei evangelia scriptum istud oblationis verax est et non falsum, Decem autem parentibus suis qui parati erant ad iurandum noluit ad sacramentum mittere, sed bona sua voluntate per fustem donavit eis ipsum sacramentum recipiens inde ab eis launegilt pannum cum serico. Post hec ipse Petracca Ante nostram presentiam et de subscriptis testibus per fustem ammisit ad ipsos fratres Johannem et Evilardum ipsam medietatem suam de dicto vineali quod . . . . . receperunt vice predicte ecclesie . . . . . Inde pro securitate et defensione ipsorum fratrum Johannis et Evilardi et suorum heredum et ipsius ecclesie et rectorum eius hoc scriptum iudicii et diffinitionis feci eis in quo propria manu mea me subscripsi una cum istis bonis et nobilibus hominibus subscriptis testibus et cum nostro tipario ad plumbum illud bullari feci. Et iussi scribere illud per manum Bernardi nostri protonotarii qui interfuit

† Ego qs. Leo barensium Iudex

† Ego Leo paoni testis sum

† Nicolaus, Guidelmi, NotatuR.

XI vijek:
Pečat Nikole despota Epira

+ϹΦΡΑΓ, -ΠΕΦVΚΑ-ΝΙΚΟΛΑδ-ΔΕϹΠΟ-Τδ : +Σφραγ(ὶς) πέφυκα Νικολάου δεσπότου.

+Σφραγὶς πέφυκα Νικολάου δεσπότου.

Ljeta Gospodnjeg 1119. septembar:
XII indikcije: Kotorani gube imanja u Bariju*

U ime Gospoda našega Isusa Hrista, godine od Njegovog ovaploćenja hiljadu sto devetnaeste, mjeseca septembra, dvanaeste indikc(ije). Kada sam po zapovijesti presvijetle kraljice Konstantine sjedio ja, Mihailo sudija barijski u sudnici (njenoga) sina, gospodara našega Boamunda, koji je sin najodličnijeg prvaka antiocenskog, gospodina Boamunda, u gradu Bariju, kako bih rješavao sporove parni(čara), dok smo zasijedali sa većim brojem uglednih ljudi našega grada, koji su sjedjeli oko nas, tada pred nas do(đe) gospodin Angel, arhiprezviter crkve Blažene Marije, u episkopiji našeg pomenutog grada, pod čijom zaštitom i upravom je crkva svetog Leona, koja se nalazi van grada, u mestu Cilaru, nekada podignuta od Leona prezvitera i učitelja, žaleći se protiv Melicijake, sina Di(sigijevog), učitelja i protiv Picinaka sina Melisovog, obojice iz ovoga grada i to ovim riječima: Gospodine, ulažem žalbu protiv Melicijake u(čitelja i) protiv Picinaka koji bespravno drži jednu kuću unutar ovoga grada u blizini Alfaranite koja se nalazi pored kuće o(voga Melic)ijake i pripadala je pomenutom Leonu prezviteru, a sada pripada pomenutoj crkvi blaženog Leona i van grada na pomenutom mjestu Cilijaru masli(na, čoko)te, zemlju i drugu nekretninu koja cijela pripada pomenutoj crkvi, na osnovu odluke gore imenovanog Leona prezvitera. Čuvši ovu ža(lbu), ja, to jest sudija, poslao sam po njih da dođu u sudnicu i da odgovore na gore rečenu žalbu. Kada su oni došli i saslušali tu žalbu, odgovoriše ovako: Gospodine, ovo, zbog čega se ovaj gospodin arhiprezviter protiv nas žali, mi ne držimo protivzakonito, nego zakonito. Naime, pomenuti Leon prezviter je meni, Melicijaki, prije ovoliko godina dao i predao polovinu cjelokupne svoje imovine u skladu sa sadrži(nom) ovog dokumenta koji vam sada pokazujem i ako vam je po volji da ga pročitate, izvolite. U njemu je pisalo: Ja i Leon, moj rođak, otac ovoga Picinaka, po zakonu mu dajemo u nasljedstvo zato što je bio brat naših očeva, uzevši taj dokument naredili smo da se poročita i otkrili smo da on sadrži da su pomenuti Leon prezviter na molbu Alamane, majke toga Melicijake, kao i ona sama, na molbu toga Leona prezvitera dali i predali pomenutom Melicijaki; sam Leon prezviter polovinu sve svoje nepokretne imovine koju je tada posjedovao, i koju je kasnije stekao, tako da ih je držao dok je bio živ, a poslije njegove smrti prešle su u posjed toga Melicijake, a sama Alemana, jedinica, sa svojim roditeljima dala je i predala istom Melicijaki, svome sinu, svoju četvrtinu koja je njoj pripadala u imovini po(menutog) Disigija, oca ovoga Melicijake, i cio svoj venčani dar, i isto tako što je sve to držala za života, a poslije njene smrti imovina je prešla u po(sjed pomenutog) njenog sina. Na to gospodin Angel reče: Gospodine sudija, taj dokument je bezvrijedan i sačinjen protiv zakona. Naime, pomenuta že(na) koja je sa sinom i tutorom svojim Melicijakom prema zakonu trebalo da dâ drugome, kada su oni sa drugim njenim rođacima ustupili njenom tutoru, i on je, ne složivši se sa tim, dokument sačinio. A Melicijaka reče: Zbog ustupanja imovine koje je meni pomenuta moja majka učinila nelegalno nije bezvrijedno ustupanje pomenutog gospodina Leona, moga oca. A na to će gospodin arhiprezviter: U jednom istom dokumentu ne mogu biti u skladu postupci legalno i protiv zakona učinjeni. Naime, ako se izuzme ono što je protiv zakona napisano na pergamentu, ono što ostaje napisano na tom pergamentu, vjerujem da se nikako ne čuje. O nasljedstvu pak po pravdi i po zakonu se ne možete suditi i sporiti. Naime, taj gospodin Leon prezviter, kada je bio na samrti, svoju imovinu je testamentom ostavio, u skladu sa sadržinom dokumenta te odluke, koji vam, gospodine sudija, pokazujem, i ako vam je po volji uzmite ga i naredite da se pročita. Uzevši taj dokument, naredili smo da se pročita. Pronašli smo da sadrži

* CD Barese, vol. 1, col. 75.

N. 40. A. D. 1119. (settembre, Indiz. XII).

Data di luogo Bari.
Rogatario Bernardus protonot.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,35, largh. 0,34. Smozzicata ne' due lati, specie nel sinistro: è staccato il suggello.
Scrittura Minuscola, ma con ancora molta fisonomia della corsiva.
Contenuto Il giudice Michayl, nella causa tra Angelus, archipresbiter della chiesa Cattedrale di Bari, rappresentante della chiesa di s. Leone in Cillaro, da una parte, e Meliciacca, f. Disigii de lu grammatico, e Pizzinacus, f. Melis, dall'altra, circa il possesso di una casa in Bari e di alcune terre in Cillaro, pronunzia una sentenza favorevole al primo.
Bibliografia Citata da A. Gabrieli, *Majone da Bari,* in *Arch. Stor. Pugl.*, an. I, fasc. II, pag. 286.

† In nomine domini nostri iesu christi. anno ab incarnatione eiusdem millesimo centesimo nonodecimo mense septembrio duodecima indict[ione]. Cum per iussionem illustrissime regine Constantie sederem Ego Michayl barensium critis in iudiciali curia filii [sui] domini nostri Boamundi qd. f. excellentissimi principis antioceni domini Boamundi in civitate Bari ad dirimendas litigan[tium] altercationes ad nos proclamantium, plerisque nobilibus nostre civitatis circa nos consedentibus Tunc nostram ante presentiam v[enit] domnus Angelus archipresbiter ecclesie beate Marie episcopii nostre iamdicte civitatis sub cuius protectione et regimine est [ecclesia] sancti Leonis que est foras in loco Cillaro olim constructa a Leone presbitero et grammatico proclamans super Meliciaccam f. Di[sigii] de lu grammatico et super Pizzinacum f. Melis ambos ex ista civitate et dicens domine proclamationem facio super Meliciaccam de lu g[rammatico e]t super Pizzinacum qui malo ordine tenent unam domum intus hac civitate in vicinia de Alfaranitis que est prope domum ip[sius Melic]iacce et fuit de prephato Leone presbitero et nunc pertinet affate *(sic)* ecclesie beati Leonis et foras in predicto loco Cillaro oliv[as vine]as et terras et aliud stabile quod totum pertinet prephate ecclesie per iudicationem supra nominati Leonis presbiteri, Hanc proclama[tionem] audiens ego qs. critis misi ad eos ut in curiam venirent et supradicte proclamationi responderent, qui venientes et ipsam proclamationem audientes responderunt dicentes — domine hoc unde iste dominus archipresbiter super nos proclamat non malo ordine sed bono ordine tenem[us]. Nam predictus Leo presbiter michi Meliciacce ante hos annos dedit et tradidit medietatem omnium rerum suarum stabilium secundum continen[tiam] scripti huius quod nunc vobis ostendo, et si vobis placet legere facite; In eo autem quod ab eo iniudicatum remansit, ego et Leo consobrinus meus pater istius Pizzinaci per legem ei successimus eo quod frater fuit patrum nostrorum, quod scriptum accipientes legere fecimus et invenimus eum continens quomodo predictus Leo presbiter per deprecationem Alamanne matris ipsius Meliciacce et illa per deprecationem ipsius Leonis presbiteri dedissent et tradidissent ad predictum Meliciaccam ipse Leo presbiter medietatem omnium rerum suarum stabilium quas tunc habebat et [in an]tea acquirere debebat, sic ut teneret eas ille diebus vite sue et post obitum eius devenirent in potestate ipsius Meliciacce, et ipsa Alamanna monacha cum parentibus suis dedisset et tradidisset ad ipsum Meliciaccam f. suum quartam suam que ei pertinebat in rebus pren[ominati] Disigii patris ipsius Meliciacce et totum meffium suum, similiter ut teneret illud ea diebus vite sue et post eius obitum in pote[state predicti] f. sui remaneret; Ad hec dominus Angelus — domine critis istud scriptum vacuum est et contra legem factum. Nam predicta mu[lier] que cum filio et mundualdo suo Meliciacca secundum legem alii dare oportebat, cum illi cum aliis parentibus suis concedeb[at mundualdo] suo ei non consentiente contra legem faciebat; Et Meliciacca — pro concessione quam michi predicta mater mea fecit non legali[ter non va]cuatur concessio predicti domini Leonis patrui mei; Ad hec dominus Archipresbiter in uno eodemque scripto non bene conveniunt lega[liter] et contra legem acta. Nam si absciditur illud quod contra legem in membrano scriptum est, illud quod remanet in ipso membrano scriptum credo quod nullo modo audiatur; De successione autem per iustitiam et legem causare et contendere non potestis; ipse enim domnus Leo presbiter cum ad mortem venit res suas testamento disposuit secundum continentiam scripti huius iudicationis quod domine critis

ovo: U ime svete i nedjeljive Trojice, godine od ovaploćenja Gospoda našega Isusa Hrista hiljadu osamdeset devete, mjeseca jula, dvanaeste indikcije; I kako je sam Leon sveštenik i učitelj, sin Majona, iz grada Barija, zajedno sa Romoaldom, dvorskim komesom i sudijom i Jovanom, sinom Bizancija, carskog patricija, epitropima svojim iz ovog pomenutog grada u potpunosti predao pomenutu crkvu sa cjelokupnom njenom nepokretnom i pokretnom imovinom Melu prezviteru, i onu pomenutu kuću u tom gradu; isto tako u onom dokumentu se sadržavalo da je onaj Leon prezviter pomenutoj crkvi svu svoju imovinu odredio i ostavio, a ništa od svoje imovine nije ostavio ni onom Melicijaki, niti pomenutom Leonu njegovom rođaku. Ja, to jest sudija, pošto sam čuo ove prepirke sa obje strane i sadržinu oba pomenuta dokumenta i zajedno sa drugim sudijama našega grada pažljivo razmotrivši i te iskaze obiju srana, govoreći im po redu, podržan mišljenjem većeg dijela onih sudija, to jest gospodina Leona turmarha, gospodina Petricija, gospodina (Leona) de raica(?), gospodina Karolampa i gospodina Karofilija, u prisustvu uglednih ljudi dolje potpisanih svjedoka, donio sam presudu da je pomenuti dokument o ustupanju bezvrijedan i da je sačinjen protiv zakona i da onaj Melicijaka i pomenuta Kiremarija, žena pomenutog Picinaka, njegova unuka i njihovi nasljednici u potpunosti treba da ih prepuste, a da taj Melicijaka i pomenuti Picinak (u ime) svoje i pomenute Kiremarije pomenutom arhiprezviteru treba da predaju onu imovinu da ih ona crkva posjeduje, kao što je već rečeno. I tako na osnovu naše presude u našem prisustvu i u prisustvu onih dolje potpisanih svjedoka, oni pomenuti Melicujaka i Picinak u svoje ime i u ime pomenute Kiremarije, predadoše u cjelini pomenutu kuću i sve ostalo što je od onog gospodina Leona onoj crkvi bilo dosuđeno, a samu crkvu svetog Leona sa cjelokupnom imovinom i svim što joj pripada onom gospodinu arhiprezviteru i tu predaju prihvatio je taj gospodin arhiprezviter sa Jovanom svojim prezviterom, svojim advokatom. I to tako da više ni Melicijaka, ni Picinak, ni pomenuta Kiramarija, njegova žena, niti njihovi nasljednici nemaju nikada pravo da pokreću parnicu u vezi sa onim što je u pomenutom dokumentu, koji sadrži testament gospodina Leona, protiv ovog gospodina arhiprezvitera, ili protiv strane pomenute episkopije, ili protiv bilo kog sveštenika koji crkvu posjeduje da bi njome upravljali. Zbog toga su svojom dobrom voljom garanciju pomenutom gospodinu arhiprezviteru dali koju je sa pomenutim advokatom prihvatio i sami sebe su postavili za izvršioce i Melicijaku, sina Romoaldovog, unuka toga Melicijake. U namjeri da se sve ispuni kako je gore rečeno. Povrh toga njegovi branioci uvijek neka budu sam Melicijaka od strane svoje žene i svoje kćeri i Kiremarije svoje unuke, nasljednika, rođaka i njenih tutora, a onaj Picinak (od stran)e pomenute svoje žene sve dok ona bude živa i od bilo kog čovjeka koji bi htio za njihovu stranu nekakvu nepriliku da im stvori kako bi (bezbjedn)o i spokojno držali i posjedovali onaj gospodin arhiprezviter i od njegove strane pomenuta episkopija, u svemu kako je gore u pojedinostima rečeno. I ako tako (sve ovo) pomenuto njima učiniti i ispuniti ne budu htjeli i budu ih pozvali na sud iz bilo kog razloga, da obavezuju sebe i svoje nasljednike (da plate) kaznu od sto zlatnih solida, a isto toliko i u javnosti. Da i protiv svoje volje sve izvrše i ispune ovima kako je rečeno. Preko određenih onih pomenutih jemaca i izvršilaca i onog drugog Melicijake, izvršilaca koji su dali garanciju pomenutom gospodinu Angelu arhiprezviteru i strani pomenute (episkopije) da zalažu i oni sami i njihovi nasljednici svu svoju imovinu legalnu i nelegalnu koju god i gdje god im budu pronašli bez otezanja i žalbe sve dok (sve ne u)čine i ne ispune i učine da se ispuni sve što je napisano. Stoga, da bi se pamtilo i zbog bezbjednosti i odbrane pomenute crkve Svetog Leona i onoga gospodina pomenutog arhiprezvitera i strane pomenute naše episkopije, ovaj dokument sa presudom, odredbama i prepuštanjem učinili smo da bude napisan i na njemu sam se svojom rukom potpisao kao svjedok zajedno sa potpisanim uglednim ljudima koji su se za to pronašli. Povrh toga i zarad postojanosti i autoriteta, na ovaj dokument sa presudom potpisali su se pomenuta gospoda sudije po čijem savjetu smo donijeli presudu. I naredili smo da se zapečati našim olovnim

vobis ostendo et si vobis placet accipite et legere facite, quod accipientes legere fecimus; Et invenimus eum continens: In nomine sancte et individue trinitatis Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi millesimo octogesimo nono mense iulii duodecima indictione; Et quomodo ipse Leo sacerdos et grammaticus f. Maionis de civitate Bari una cum Romoaldo comis curti et criti et Johanne f. domni Bisantii imperialis patricii epitropis suis de ista predicta civitate [per] fustem tradidit predictam ecclesiam cum omnibus rebus suis stabilibus et mobilibus ad Melem presbiterum, etiam et ipsam predictam casam ex ista civitate[; etiam] in ipso scripto continebatur quomodo ipse Leo presbiter iamdicte ecclesie res suas iudicasset ac dimisisset et nichil de rebus suis ipsi Meliciacce nec predicto Leoni consobrino sue iudicaverat ac dimiserat; Has altercationes ab utraque parte ego qs. critis [audien]s et amborum scriptorum predictorum continentiam cum aliis iudicibus nostre civitatis diligenter perscrutans et ipsas utriusque partis altercationes [eis?] per ordinem narrans confirmatus consilio maioris partis ipsorum iudicum videlicet domini Leonis turmarche et domini Petrizzii et domini [Leonis] de raizza et domini Carolampi dominique Carofilii Ante presentiam nobilium hominum testium subscriptorum iudicavi predictum scriptum conces[sionis v]acuum et contra legem factum esse. et ut ipse Meliciacca et predicta Kiramaria uxor predicti Pizzinaci neptis eius vel eorum heredes [non habeant potestatem] aliquando aliquam causationem movere propter successionem ipsius domini Leonis nec cum scripto nec sine scripto, sed res ipsi[us stab]iles ut ab ipso domno Leone iudicatum est in ipsa ecclesia sancti Leonis, semper fiant sub iure et dominio ipsius ecclesie absque contr[arietate] predicti Meliciacce et ipsius Kiremarie neptis eius eorumque heredum et per fustem amittant eas ipse Meliciacca et predictus Pizzinacus [vice] eorum et predicte Kiremarie ad predictum dominum archipresbiterum ad habendum eas ipsa ecclesia ut predictum est. Et sic per nostram iussionem ante nostram ipsorumque testium subscriptorum presentiam ipsi predicti Meliciacca et Pizzinacus vice eorum et predicte Kiremarie amiserunt per fustem predictam domum et totum aliud quod ab ipso domno Leone ad ipsam ecclesiam iudicatum fuerat et ipsam ecclesiam sancti Leonis cum omnibus rebus et pertinentiis suis ad ipsum dominum archipresbiterum quam amissionem accepit ipse dominus archipresbiter cum Johanne de lu presbitero suo advocato; Ea ratione ut iam nec ipse Meliciacca nec ipse Pizzinacus nec predicta Kiramaria uxor sua vel eorum heredes habeant potestatem aliquando aliquas causationes movere de eo quod in predicto scripto iudicationis domini Leonis contra ipsum dominum archipresbiterum vel contra partem de predicti episcopii vel contra aliquem sacerdotem qui ipsam ecclesiam ad regendam et gubernandam tenere debet. Quapropter et bona illorum voluntate guadiam predicto domino archipresbitero dederunt quam cum predicto suo advocato recepit et mediatores ei posuerunt se ipsos et Meliciaccam f. Romoaldi nepotem ipsius Meliciacce. Eo tenore ad adimplendum omnia ut superius enarratum est. Insuper defensores ei [semper] fiant ipse Meliciacca a parte uxoris

pečatom. I ovo je po našoj zapovijesti napisao Bernard, naš protonotar, koji je i učestvovao u tome.

Sudija Barijski Mihailo
Leon turmarh barijski sudija
Petricije sudija barijski je svjedok
Leon barijski sudija ovo potvrđuje što je de Rajca(?)
Karolampije barski sudija
Karofilije barijski sudija
Romano sin Stefana materienzisa(?)
Leon, za ovo sam svjedok.

sue et filie sue et Kiremarie neptis sue heredibus parentibus et mundoaldis earum et ipse Pizzinacus [a part]e predicte uxoris sue usque dum cum ea vixerit et ab omni humana persona que pro parte eorum aliquam molestiam eis exinde inierere (1) voluerint ut [secur]e et quiete teneantur et possideantur ab ipso domino archipresbitero et a parte predicti episcopii per omnia ut superius intimata sunt; Et si taliter [hec omnia] predicta illis facere et adimplere nuluerint *(sic)* et per causationem vel per legem eos exinde miserint per quemcumque modum vel ingenium obligant se et suos heredes [componere] penam centum aureos solidos similiter et in puplico. et inviti omnia faciant et adimpleant eis qualiter prelegun-tur. Per districtos ipsos predictos [Meliciacc]am et Pizzinacum obligatores et mediatores et ipsum alium Meliciaccam mediatorem. qui licentiam tribuerunt predicto domino Angelo archipresbitero et parti predicti [episcopii] pignerare se et suos heredes per omnes (2) eorum causas legitimas et inlegitimas quascumque eis ubicumque invenerint sine calumnia et appellatione donec [omnia fa]ciant et adimpleant et adimplere faciant que prescripta sunt; Unde pro causa memorie securitatis et defensionis [predicte] ecclesie sancti Leonis ipsiusque domini predicti archipresbiteri et partis supradicti nostri episcopii hoc scriptum iudicii diffinitionis et [ammissionis?] fecimus fieri in quo propria manu mea subtestatus sum cum istis subscriptis nobilibus qui in hoc inventi sunt. Insuper et ob [firmitatis] causam et auctoritatis, ex hoc nostro emisso iudicio, predicti domini Judices quorum consilio illud emisimus in eo subtestati sunt. Et cum plumbea bulla nostri tiparii illud consignari feci Et quod per nostram iussionem scripsit Bernardus noster protonotarius qui interfuit.

† Critis qs. barensium Michail

† Leo qs. turmarche barensium iudex

[†] Petrizzius qs. iudex barensis testis est

[†] Leo qs. barensium iudex hoc firmat quod et de Rayza

[†] Carolampius qs. barensis iudex

† Carofilius qs. barensium iudex

[†] Romano Stephani materiensis f.

† Leo pro ea testis sum.

(1) Errore grafico per *inferre* opp. *inferere*.

(2) È abbreviato $\overline{oies}$ = *omnies*. Forse il notaio credeva di dover scrivere $\overline{oia}$ = *omnia*; di qui quell'i.

Godine 1124-1130:
Uspostavljanje reda između Normana i Slovena u Kalabriji i na Siciliji*

Rodžeru najblagovjernijem, presvetom i moćnom kralju i pomagaocu svih hrišćana, (Bog neka doda još) mnogo godina. Znaj, sveti gospodaru, da je u vrijeme vladavine blaženopočivšeg i presvetog našeg gospodara, tvoga oca, veliko odobravanje u zemlji učinio prodor (udarac) takozvane Katune protiv Tragine, i kada je okupio prvake Kalabrije i Sicilije i objavio zapovijest četvrtoga dana: Slušajte prvaci Kalabrije i Sicilije! Ako se pokaže (pojavi, iziđe na vidjelo) neko ko ima veći broj velana(?) na svojoj ulici ili uništi, ili promjeni granice zemlje, ja budući da imam pravo djecu svoje djece da izbatinam, tako imam pravo njihove vođe da grdim, a zemljoposjednika da razapnem na krst, a ako bi neko pustošio i uništavao(?) žetvu(?) iz zadovoljstva, da ga istjeram sa zemlje. To se dogodilo četvrtog dana i ponovo petog dana objavi se ista zapovijest i šestoga dana isto, pa je tri dana glasnik istu zapovijest objavljivao, a onda objavi ovu zapovijest: a od sada određujem bilježnika Filipa Kolokinta, u Gerakijevom utvrđenju i Filipa Kaminita i Andriju Gerakitana, gdje god da mi nađu stranog čovjeka i Kalabreza i Sicilijanca da od mene, njihovog komita, imaju ovlašćenje da od njih traže da se obavežu i da se izgradi Fokeron kastron(?) i da mi se sagradi kula koju mogu da vidim iz milita(?); a koji bi se zemljoposjednik pokazao da vrši nasilje nad mojim radnicima, ja, Rodžer, naređujem da moji radnici imaju ovlašćenje da ga bace u lance u da ga dovedu preda me; pošto je to bilo razglašeno po mojoj volji i ovakvo moje ovlašćenje uručeno radnicima; ovo je bila zapovijest i naređenje svetog vladara našeg i tvoga oca u ono vrijeme i ostavio ti je u amanet od svih zemljoposjednika(?). To je dakle, bilježnik Filip Kolokintu i Filip Kaminitis čuvši ovu takvu zapovijest presvijetlog svetog vladara našeg i tvoga oca, okupismo 500 porodica od Livira sve do Milea, koji je preko puta Svetoga Marka, za (izgradnju) Fokerona(?) i pošto smo ih okupili, zatraži narod obradivu zemlju kako bi je sijali i (od nje) živjeli, i odosmo kod svetog gospodara, tvoga oca i ukazasmo mu na to šta traži narod, i zapovijedi sveti gospodar tvoj otac dvanaestorici arhonata da razdijele zemlju Fokera i ovi razdijeliše zemlju Fokera, gospodin Georgije, stric gospodina Evgenija Amira i gospodin Melis Frankos iz Tragine i Arifismetus Marsatinus iz Tragine, Petros Filonitis iz Katune, Notaris Maniaki, Leon Adrianu, Vasilis Triharis iz svetog Marka, menglavitis svetoga Marka, Mules iz Mavro Homa, zapovjednik Galate i zapovjednik arhistratiga, Mihail bilježnik, Leon Sakas i bilježnik Filip Kolokintos, ovi su bili arhonti koji su razdijelili zemlju Fokera. Tako započinje od trave i vlura(?) i uzvisuje se do svete Bogorodice, od ispraznosti i izbavlja se u sveti Jerusalim i silazi iz divljine i pustoši sve do svete Ekaterine i izbavlja se u rijeci Mavro koma i iz rijeke se uzdiže na stijenu sve do srdžbe i izbavlja se na carskome putu i ponovo stupa carskim drumom sve do bršljanove stijene(?) i od bršljanove stijene(?) stupa sve do tri bunara i od tri bunara do carskog bunara do iscrpljivanja mundu alvanu(?), i silazi u budnost postojanih monaha, i odatle silazi sve do rijeke baca u nju svetu stijenu, i opet iz rijeke se uspinje na brdo pobjedonosno i izbavlja se u korijenju bogataša iz Fokera i iz Fokera silazi u pustoš sve do raskrsnice Halinzetera i napušta 30 stabala i ponovo silazi do Riaka(?) sve do rijeke u ravnici i odlazi u more odakle su arhonti Fokera i načinili početak granica i sveti naš gospodar zadovoljio se i odobrio podjelu kojom su poštovani i slavni arhonti njegovi iz Fokera sve do svršetka vijeka, amin i svakih pet godina da mi služi svaki u skladu sa svojom mogućnosti. A poslije nekoliko godina zateče kraj života blaženog i svetog našeg gospodara tvoga oca i on umre u Kalabriji, a Sicilija svete gospodarice, tvoje majke razori utvrđenje Fokera uz pomoć tvojih arhonta koji su u to vrijeme držali zemlju, i ponovo pomoću Božijom, sveta gospodarica, tvoja majka pobijedi zemljoposjednike i ponovo

* Dokumenti siciliani greci e arabi, col. 532. (Dalje: Greci et arabi)

XIV.

† Ρωγερίου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ ἁγιοτάτου καὶ κραταιοῦ ῥηγὸς καὶ βοηθοῦ πάντων τῶν χριστιανῶν πολλὰ τὰ ἔτη. γίνωσκε ἅγιε αὐθέντα ὅτι ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ μακαρίου καὶ ἁγιοτάτου ἡμῶν αὐθέντου τοῦ πατρός σου κρότον μέγαν ἐποίησεν ἐν τῇ χώρα ἐμβολὰ οἱ λεγομένη κατοῦνα ἀντικρὺς τραγήνας, καὶ ἐσώρευσεν τοὺς ἄρχοντας καλαβρίας καὶ σικελίας καὶ ἔκρουσεν πρεκόνην ἐν ἡμέρα τεταρτῃ: ἀκούσατε ἄρχοντες καλαβρίας καὶ σικελίας οἷος δ᾽ ἂν σανῆ ἔχοντα περισσώτερον βελλάνον εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πλατείαν ἢ σμίξει ἢ ἀλλάξει ἢ σινόρον χώρας καταλήσει, ἵνα ἔχων ἐξουσίαν παιδία τῶν παιδίων μου μενγγλαβίζειν καὶ πομπεύειν τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, τὸν δὲ τερρέριν σταυρώνειν εἰδ᾽ὡς κορεύγειν καὶ δοδῆν καλάμην εἰς τὸ χαίρειν καὶ ῥροστεύγειν ἐκ τὴν χώραν. τοῦτου γέγωνε ἐν ἡμέρα δ᾽ καὶ πάλιν τῇ ε᾽ ἡμέρα τὸ αυτὸ πρεκόνην καὶ τῇ ς᾽ ἡμέρα τὸ αὐτοῦ τρεῖς ἡμέρας ἔδωκε τὸ πρεκόνην: καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν προστάττω τὸν νοτάριον φλιππον τὸν κολόκινθον τὸν ἐν τῶ ἄστει γερακίου καὶ φίλιππον καμινήτην καί ἀνδρέαν γερακιτάνον, ὅπου δ᾽ ἂν μου εὕρωσιν ἄνθρωπον ξένον τε καλαβρὸν καὶ σικελὸν ἵνα ἔχων ἐξουσίαν παρ᾽ ἐμοῦ τοῦ κόμητος τοῦ σουρεῦσαι αὐτοὺς καὶ οἰκοδομῆσαι τὸν φωκαιρὸν κάστρον καὶ ἵνα μου ποιήσει πύργον ὅτινα τὸν βλέπω ἀπὸ τοῦ μυλίτου, καὶ οἷος δ᾽ ἂν τερρέρης ῥανῆ ποιοῦνταν δύναμιν εἰς τοὺς ἐμοὺς δουλευτὰς τὸ ἐγὼ ῥωγέρης προστάττω ἵνα ἔχωη ἐξουσίαν ἡ ἐμοὶ δουλευταὶ τοῦ βάλλειν λισίδαν εἰς τὸν αὐτῶν αὐχέναν καὶ μου φέρνειν ἔμπροσθεν, ταῦτα ἐκηρύθη ἐβουλώθη τῇ ἐμοῖ διακηρωβούλλη καὶ ἀπεδώθη ἐχ τοὺς ἐμοὺς δουλευτάς: οὗτος ὑπῆρχε ὁ πρόλογος καὶ ἡ πρόσταξεις τοῦ ἁγίου αὐθέντου ἡμῶν τοῦ πατρός σου τῶν καιρῶν ἐκείνον καὶ ἀρῆκέν σοι εἰς ἀνάμνησιν ἐκ πάντων τῶν τερρερίων. ταῦτα γοῦν νοτάριος φίλιππος τοῦ κολοκίντου καὶ φίλιππος καμινίτης ἀκούσας τὴν τοιαύτην πρόσταξιν παρὰ τοῦ ὑπερλάμπρου ἁγίου αὐθέντου ἡμῶν τοῦ πατρός σου ἐσουρεύσαμεν φαμιλίες ϙ᾽ ἀπὸ τοῦ λιβίρην ἄχρι τοῦ μιλέου τοῦ ἀντιχρεὶς τοῦ ἁγίου μάρκου εἰς τὸν φωκαιρὸν, καὶ μετὰ τοῦ σουρεῦσαι αὐτοὺς ἐζήτησαν ὁ λαὸς χωράφια εἰς τὸ σπέρνην καὶ ζῆν, καὶ ἀπήλθομεν εἰς τὸν ἅγιον αὐθέντα τὸν πατέρα σου καὶ ἐδείξαμεν τὸ ζητούμενον παρὰ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπρόσταξεν ὁ ἅγιος αὐθέντης ὁ πατήρ σου ιβ᾽ ἄρχοντας εἰς τὸ διαχωρῆσαι τὴν χώραν τοῦ φωκαιροῦ καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ διαχωρήσαντες τὴν χώραν τοῦ φωκαιροῦ, ὁ κύριος γεώργιος ὁ θεῖος τοῦ κυρίου εὐγενίου τῶ ἀμμηρὰ καὶ ὁ κύριος μέλις ὁ φράνγκος τῆς τραγίνας καὶ ὁ ἀριτεισμέτους μαρσατίνους τῆς τραγίνας πέτρος φιλονίτης τῆς κατούνας τοῦ μανιακή νοτάρις λέων τοῦ ἀδριανοῦ βασίλις τριχάρις τοῦ ἁγίου μάρκου μενγγλαβίτης τοῦ ἁγίου μάρκου μουλὲς τοῦ μαύρου χώματος ὁ ἡγούμενος τῆς γαλάτης καὶ ὁ ἡγούμενος τοῦ ἀρχιστρατηγοῦ μιχαὴλ νοτάριος λέον ὁ σακκὰς καὶ ὁ νοτάριος φλιππος ὁ κολούκινθος, οὗτοί εἰσιν οἱ ἄρχοντες οἱ διαχωρήσαντες τὴν χώραν τοῦ φωκαιροῦ. ἄρχεται οὕτως ἀπὸ τὰ βοτάνια καὶ ἀπὸ τοῦ βλοροῦ καὶ ἀναβαίνει εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον τοῦ ματαίνου καὶ ἀποσώζει εἰς τὴν ἁγίαν ἱερουσαλὴμ καὶ καταβαίνει ἐκ τὰ ἀγριακὰ καὶ ἐκ τὸν χέτην ἄχρι εἰς τὴν ἁγίαν ἐκκατερίνην καὶ ἀποσώζει εἰς τὸν ποταμὸν τοὺ μαύρου κώματος καὶ ἀπὸ τὸν ποταμὸν ἀναβαίνει εἰς τὴν πέτραν ἄχρι τῆς τραχίας καί ἀποσώζει εἰς τὸν βασιλικὸν δρόμον καὶ πάλιν ἀπέρχεται τὸν βασιλικὸν δρόμον ἄχρι εἰς τὸ κισσόπετρον καὶ ἀπὸ τὸ κισσόπετρον ἀπέρχεται ἄχρι εἰς τὰ τρία πηγάδια καὶ ἀπὸ τὰ τρία πηγάδια εἰς τὸ βασιλικὸν πηγάδιον ὅπου ὑπάρχει ἡ διαχράτησης τοῦ μούντου ἀλβάνου, καὶ καταβαίνει εἰς τὴν ἐγείρον εἰς τὸ σίνορον τῶν μοναχῶν

sazida drugi Foker iz tri puta, treći put ga razori ga Algeris i tvrđava postade pustoš poslije upokojenja gospodarice; i prognali su velane(?) iz Fokera koje je Algeris naselio po imenu . . . . rasu njihovu . . . . . njih u Vini i u Liviri . . . . . i u Svetom Petru . . . . . i u Mavro Koma i u . . . . . batina i . . . . . i to ime. . . . otac Vasilis, sin Moho . . . . . tvoj čovjek, a ostali mnogi drugi: odakle i . . . . . sveti gospodaru da onaj koji je strašan emurdanias(?) po cijeloj zemlji Kalabrije i Sicilije, ali sveta gospodarica, tvoja majka smoždila ga je kao zemljani lonac . . . . . njega u vrijeme svete njene vladavine, i nije bilo u vrijeme . . . . . zanemarujući njegovo ime bio je jedini povod za to za jednog velana(?). . . . . imaš velane(?) svoje, otela ih je tiranska . . . . . od upokojenja svete gospodarice, tvoje majke sve do . . . . hvali i govori sa njegovim rođakom Gimundom, da nema u to vrijeme arhonta koji me odbacuje niti kralj od . . . . . ovoga . . . . . gospodar njemu zbog otimanja fokera koje je izvršio i oteo je zemlju fokera cijelu od podlosti njihove da kavalaris da . . . . . tri dana zadržavanje zemlje . . . . . obogatio se sveti gospodaru . . . . . Fokera hrišćane da su se i arhonti tvoji i stratezi tvoji uplašili njegovih zlodjela, samo, sveti gospodaru, ako želiš da on rđavo čini svojim grijesima i neposlušnošću koju pokazuje prema tvom svetom kraljevstvu, dovoljna mu je nepravda granice kondu(?), pošto je poslao mog gospodara Duku i njegove arhonte i mene koji sam napisao ovo pismo, i izbavi za tebe mog svetog gospodara sa mojim rođenim bratom Jovanom i da se začudiš i zaprepastiš zbog štete koju je učinio tebi, našem svetom gospodaru i da budemo i mi sluge slugu tvojih prema tebi gajimo istinu i vjeru, a sve druge grijehe Alkerija da ti ukaže i oprezno ti pišući, nego je svrha toga da ti ukažem na put . . . . . Sikije Nikifor, Nikolaj Litris, Arkadije Mastukas, Arkadije iz Vine, Leos starog Mule, Leos Lupulitis, Nikolaj Lupulitis, Sergis Lupulitis, Vasilis Lupulitis, Leos nećak Kohalitisa, djeca staroga Ursa Vaptiste.

πάκτων, καὶ ἀπὸ τἀκεῖθεν καταβαίνει ἄχρι τοῦ ποταμοῦ καὶ βάλλει τὸν ἅγιον πέτρον ἔσω, καὶ πάλιν ἀπὸ τῶν ποταμῶν ἀναβαίνει τὸν βουνὶν τοῦ ἁγίου ἐπίνικος καὶ ἀποσώζει εἰς ταὶς ῥίζες πλησίον τοῦ φωκαιροῦ καὶ ἀπὸ τῶν φωκαιρῶν καταβαίνει τὸν χέτην ἄχρι εἰς τὸν σταυρὸν τοῦ χαλινζετέρει καὶ ἀποδιδὶ εἰς ταὶς λ᾽ δρείαις καὶ ἀπὸ ταὶς λ᾽ δρείαις πάλιν καταβαίνει τὸν ῥίακα ἄχρι τοῦ ποταμοῦ τῶν βοτανίων καὶ ἀποδιδὴ εἰς τὴν θάλασσαν ὅθεν καὶ τὴν ἔναρξιν τῶν σηνόρων ἐποιήσαν οἱ ἄρχοντες τοῦ ἔστεν τοῦ φωκαιροῦ, καὶ ὁ ἅγιος ἡμῶν αὐθέντης ἔστερξεν καὶ ἐβεβαίωσεν τὴν διαχώρησιν ἥνπερ ἐδιαχώρησαν οἱ τίμιοι ἐνδοξότατοι αὐτοῦ ἄρχοντες τοῦ ἔστεν τοῦ φωκαίροῦ ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀμήν, καὶ ἄνα πέντε ἐνιαυτοὺς ἵνα μου δουλεύει ὁ καθὶς κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ μετὰ ὀλίγα ἔτη τέλος τοῦ βίου ἔχρισεν ὁ μακαρίτης καί ἅγιος ἡμῶν αὐθέντης ὁ πατήρ σου, καὶ ἐμορτεύε ἐν καλαβρία καὶ σικαιλία τῆς ἁγίας αὐθεντρίας τῆς μητρός σου καὶ ἀπελύθη τὸ κάστρον τοῦ φωκαιροῦ διὰ σῶν ἀρχόντων οὓς ἐπικράτουσαν τὴν καιρὸν ἐκεῖνον τὴν χώραν, καὶ πάλιν μετὰ θεὸν ἡ ἁγία αὐθέντρια ἡ μητρά σου ἐνίκησεν τοὺς τερρερίους καὶ ἀνοικοδόμησεν πάλιν τὸν φωκαιρὸν β᾽ ἄχρι εἰς τὰς γ᾽ φορὰς, καὶ ἡς τὴν τρίτην ῥωρὰν κατάλυσεν αὐτὸ ὁ ἀλγέρης, καὶ ὑπάρχει ἔρημον τὸ κάστρον ἀπὸ τῆς κυμήσεως τῆς αὐθεντρίας· καὶ ἐξόρησαν τοὺς βελλάνους ἀπὸ τοῦ φωκαιροῦ οὓς ἐκατοίκουν εἰς τὴν χώραν ὁ ἀλγέρης διὰ τὸ ὄνομα . . . . . ἐμή ρασαν αὐτοὺς . . . . . αὐτοὺς εἰς τὴν βίναν καὶ εἰς τὸ λιβίριν . . . . . καὶ εἰς τὸ ἅγιον πέτρον. . . . . καὶ εἰς τὸ μαυρὸν χοῦμαν καὶ εἰς τὰ . . . . . μενγγλαβίζετσι καὶ . . . . . κατούνομα αὐτὸ . . . ὁ παπᾶς βασίλεις υἱὸς τοῦ μοχο. . . . . ἄνθρωπός σου καί ἄλλοι ἕτεροι πολλοί: ὅθεν καὶ . . . . . ἄγιε αὐθέντα ὅτι ὅπερ ἐμουρδουννίας φοβερὸς ὑπῆρχεν ἐν πάσῃ τῇ γῇ καλαβρίας καὶ σικελίας ἀλλὰ ἡ ἁγία αὐθέντρια ἡ μητρά σου ὡς σκεύη κεράμεως συνέτριψεν αὐτὸν. . . . . αὐτὸν εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἁγίας αὐτῆς βασιλείας, καὶ οὔκ ἐστιν ἐν τῷ καιρῷ του . . . . ἀργεύων τὸ ὄνομα αὐτοῦ μόνον ἀφορμὴ ἦτον πρὸς αὐτὸν διὰ ἕναν βελλάνον. . . . . ἔχεις τοὺς βελλάνους σου τοὺς ἐκατήρπαξεν τυραννικῆ. . . . . τους ἀπὸ τῆς κυμήσεως τῆς ἁγίας αὐθεντρίας τῆς μητρός σου ἄχρι τῆς σή . . . . καυχᾶ τε καὶ λέγει σὺν τῷ συγγενῆ αὐτοῦ τοῦ γημούντου, ὅτι οὔκ ἐστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτω ἄρχων ἵνα με ἀποβάλει οὔτε ὁ ῥηγὰς ἀφ᾽ ἑαυτοὺς. του. . . . τούτου . . . . ὁ αὐθέντης πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν ἁρπαγὴν ἣν πέπρακεν τοῦ φωκαιροῦ καὶ ἐκατήρπαξεν τὴν χώραν τοῦ φωκαιροῦ ὅλην ὑπὸ τῆς πονηρίας αὐτῶν ὅτι καβαλλάρις ἵνα . . . σει τριῶν ἡμερῶν τὴν διακράτησιν τῆς χώρας . . . . . ἐπλούτησεν ἅγιε αὐθέντα. . . . . φωκαιροῦ τοὺς χριστιανοὺς ὅτι καὶ οἱ ἄρχοντές σου καὶ <u>οἱ</u> στρατηγί σου ἐδείλουσαν τὰ κακὰ τοῦ, μόνον ἅγιε αὐθέντα εἰ μὲν τὸν θέλεις κακοποιῆσαι διὰ τὰ σφάλματα αὐτοῦ καὶ τὴν παρακοὴν τὴν ποιεῖ πρὸς τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν, οἱ ἀδικία τοῦ ὄρου τοῦ κόνδου ἀρκεῖ τοῦ, στεῖλας τὸν αὐθέντον μου τὸν δοῦκαν καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτοῦ καὶ ἐμὲν ὁ γράψας ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, καὶ ἀπεσώθη πρὸς σὲ τὸν ἅγιόν μου αὐθέντα σὺν τοῦ ἐμοῦ αὐταδέλφου ἰωάννου, καὶ ἵνα θαυμάσεις καὶ ξενιαστὴς ἐκ τὴν ζημίαν ἣν πέπρακεν πρὸς σὲ τὸν ἅγιον ἡμῶν αὐθέντα καὶ ἵνα ὑπάρχωμεν καὶ ἡμεῖς οἱ δοῦλοι τῶν δούλον σου πρὸς σὲ ἀληθινῆ καὶ πίστει ἔχομεν καὶ ἄλλα πολλὰ σφάλματα τοῦ ἀλκέρι εἰς τὸ σοῦ ὑποδείξαι καὶ ἄτονον μὲν γράφανταν, ἀλλὰ ἕως ὁδοῦ ὁ σκόπος.

. . . . . τῆς σικίας νικηφόρος, νικόλαος λύτρις, ἀρκάδιος μαστοῦκας, ἀρκάδιος τῆς βίνας, λέος τοῦ γεροῦ μουλέ, λέος λουπουλίτης, νικόλαος λουπολίτης, σέργις λουπολίτης, βασῖλις λουπολλίτης, λέος ἀνεψιὸς τοῦ κοχαλλήτη, οἱ παῖδες τοῦ γεροῦ οὔρσου τοῦ βαπτήστα.

Prije 1130. godine:[*]
Fragment dokumenta

Smaragd.
Leon Suponov.
Ovo ovako potvrđuje Rodostam.

[*] CD Barese, vol. 5, col. 295.

Framm. 12. A. D. [anter. al 1130]. (*) (. . . . .)

Data di luogo [Bari].
Rogatario . . . . .
Descrizione È un frammento contenente solo tre sottoscrizioni, senz'alcuna indicazione dell'istrumento cui furono apposte. Alt. 0,20, largh. 0,17.

† Smaragdus.

† Leo Supponis.

† firmat hec Rodostamus ita.

Bari, 1130. 5. novembar:
Antipapa Anaklet*

Anaklet II, arhiepiskopu Angelu. Predaje mu na raspolaganje crkvu Sv. Sabina koja se nalazi u Kanuziji i manastir Svih Svetih blizu Barija, koje pripadaju zakonu Sv. Petra, samo u toku njegovog života; potvrđuje privilegije i dostojanstva koje su dali njegovi prethodnici; povjerava mu posvećivanje princa Grimoalda ili njegovih sinova, koje treba vršiti po autoritetu Apostolske stolice.** - Jer prema djelima, ja Anaklet itd. Dato u Bariju rukom Saksona S.R.E. kardinalskog sveštenika i kancelara, na novembarske none, devete indikcije, na početku godine Gospodnje 1131. a godine pontifikata gospodina Anakleta II, prve.

Čitaoci će se sjetiti da je Anaklet II u novembru, petog dana ida na koncilu u Bariju pomenuo da ovaj poštovani dan (deveti novembar) slavi u Kanuziju sa cijelom istočnom crkvom. Cf. IP. VIII 38 n. *140 i Palumbo l.c. str. 667 i str. 671 n. 54. 457 sq. Ovi istoričari govore, sljedeći Ugela [1]VII 874 sq.; [2]VII 619 sq, da je arhiepiskop Angel, godine 1137, mjeseca juna, dobio od Inocentija II sa carem Lotarom III upravu, i da je zamijenio arhiepiskopa Jovana, a da je i jedno i drugo učinjeno poslije mira između Inocentija II i kralja Rodžera II, kao i da je vladao Barskom crkvom do godine 1151, kada ih je obojicu izbacio papa Eugenije III, nedostaju im stari izvori; cf. Bernhardi Lotar p. 712 not. 10.

* Archiepiscopatus Barensis, col. 321.
** Ne po pravoslavnom, ni po slovenskom. Ovim dokumentom ukida se slovenska služba u navedenim crkvama (prim. prir).

12 *Bari 1130 nov. 5*

Anacletus II Angelo archiep.: committit dispositioni eius ecclesiam s. Sabini sitam in Canusio et mon. Omnium Sanctorum prope Baren. civitatem positum, quae iuris b. Petri sunt, vita eius tantum; confirmat privilegia et dignitates ab antecessoribus concessa; committit ei Grimoaldi principis seu filiorum eius consecrationem apost. sedis auctoritate faciendam. — Quia per operis. Ego Anacletus etc. Dat. Bari p. m. Saxonis S. R. E. presb. card. et canc. non. nov., ind. 9, inc. d. a. 1131, pont. autem d. Anacleti II pp. a. 1.

A^1 (cass. II n. 46). — Ed. Cod. dipl. Barese I 80 n. 42 ex A^1 ad a. 1131. — Regg. Beatillo Hist. di s. Nicolò ^{1}p. 885. Beatillo Hist. di Bari ^{1}p. 94 = Lombardi Compendio I 60. Garruba Eoniade ^{1}p. 44 n. 11. Palumbo Lo scisma del 1130 p. 667 n. 47. JL. —.

Meminerint lectores Anacletum II ad m. nov. 5 id. apud Barum concilium indixisse, quod revera hoc die *(nov. 9)* Canusii „cum omni orientali ecclesia" celebravit; cf. IP. VIII 38 n. *140 et Palumbo l. c. p. 667 et p. 671 n. 54. 457 sq. — Quae historici Barenses Ughellum ^{1}VII 874 sq.; ^{2}VII 619 sq. secuti narrant, i. e. Angelum archiep. a. 1137 m. iun. ab Innocentio II pp. Bari cum Lothario III imp. constituto depositum et Iohannem archiep. substitutum esse, ambo vero postea, pace inter Innocentium II et Rogerium II regem facta, simul Barensem ecclesiam rexisse usque ad a. 1151, quo ab Eugenio III pp. ambo deiecti essent, antiquo fonte carent; cf. Bernhardi Lothar p. 712 not. 10.

Ljeta Gospodnjeg 1131. mart:
IX indikcije, u Koratu: Građanin Risna prodaje svoje imanje u Italiji[*]

Godine ovaploćenja Gospoda Isusa Hrista hiljadu sto trideset prve, mjeseca marta, devete indikcije. Ja, Bon, sin Rizona iz grada Kurata. U ovom gradu pred sudijom Silita i sudijom Ursonom. Svojom voljom sam prodao i predao Ursonu sinu Benedikta, koga zovu Nahar, iz istog grada, jedan komad zemlje, koja se nalazi na mjestu koje se zove Daulari. I koja je ograničena sljedećim: prva granica je put, druga granica od sredine je komad crkvene zemlje. Treća granica je od sredine granice komad zemlje Bona, sina Petrovog i njegovo nasljedstvo i ispred, od sredine zida je dio zemlje Joanokarija Kotoranina, mog brata, sina Pufanovog. Četvrta granica od sredine zida je komad zemlje Jakvinta i Petrona, braće i Bizancijevih sinova. I ispred, od sredine granice, kako je okružuje i obavija, komad je zemlje Jovana, sina Gvisandovog i njegovo nasljedstvo. Dokle god je ova moja prodaja u njegovoj vlasti i vlasti njegovih nasljednika, da na njoj i sa njom rade šta god žele u svom dolasku i odlasku, i sa mojim nasljedstvom. Treći dio od jezera koje je na početku ovog komada zemlje, i sa svim što je ispod, a da se ja, moji nasljednici ili bilo ko drugi ne protivimo. I izjavljujem da sam na ime ove moje prodaje od njega primio dogovoreni iznos, to jest, dvadeset dva milijara od dobrih ramesinskih, dvadeset četiri ramesinska za milijarske. Dobrovoljno sam dao garanciju i sebe samog za garanta ovom Ursonu, da ćemo mi i moji nasljednici štititi ovu prodaju u službi Gospodnjoj, i u ime svoje ženi, i od svih ljudi koji ih tamo budu pokušavali bilo kako uznemiravati. Ako ne budemo ispunjavali ono što je rečeno, daćemo im kao kaznu trideset dobrih skifatskih zlatnika, i poslije ćemo, makar protiv volje poštovati ono što smo rekli. Za garanciju sam im dao dozvolu da pozovu na sud mene i moje nasljednike za sve naše pravične i nepravične stvari, bez poziva, dok god budemo ispunjavali ono što je gore rečeno. Ovaj dokument sam zapisao ja, protonotar Angel, koji sam i bio prisutan.

Ja, Silit, sudija.

Ja, Urso, sudija.

[*] "I documenti storici di Corato", col. 43.

XXXI.

1131, marzo, ind. IX, Corato.

(s. r.).

In presenza di Sillitto e di Ursone, giudici, Bono, f. di Risone, vende in Corato ad Ursone, detto Nacaro, f. di Benedetto, un podere per il prezzo di ventidue migliaresi *di* ramesine buone. — *Notaio Angelo, protonotario.* — *(cm. 34 × 20).* — Inedito.

† Incarnato Ihesu Xristo domino nostro anno millesimo centesimo tricesimo primo. mense marcio nona indictione. Ego Boni f. Risonis. de civitate Curato. In eadem civitate ante presenciam Sillitti iudicis et Ursonis iudicis. Voluntarie per fustem tradidi. atque vendidi. Ursoni Nacharo qui dicitur. f. Benedicti. ex eadem civitate. Unam peciam de terra. que est in loco ubi Daulari dicitur. Sicut videtur esse intus has fines. Prima finis ei est via. Secunda finis ei a medio limite est peciam terre dominice. Tercia finis ei a medio limite est pecia terre Boni f. Petri illiusque sortificum. et in antea a medio pariete est clausurella de terra Ioannoccari Caterino fratre meo f. Pufani. Quarta vero finis ei a medio pariete est peciam terre Iaquinti et Petroni germanorum filiorumque Bisantii. et in antea a medio limite sicut regirat et revolbit. est peciam de terra Iohanni f. Guisandi illiusque sortifice. Quatenus hec iamdicta mea vendicione. sit in sua suorumque heredum potestate. faciendi in ea. et ex ea quicquid sibi placuerit cum ingressu. et regressu suo. et cum sorcione mea. terciam partem. de laco qui est in capite. ei pecia terre. atque cum omnibus infra se habitis. sine omni mea meorumque heredum contradiccione seu alicuius. Et pro hac mea vendicione. declaro quoniam recepi ab eo totum inter nos statutum precium. scilicet viginti et duo miliarenses. de ramesinis. bonis. viginti quattuor ramesine pro miliarensi. Unde voluntarie guadiam et me ipsum mediatorem eidem Ursoni dedi. quo ego vel mei heredes defendamus eis prenominatam vendicionem a servicio Dominico. et a parte uxoris mee. et ab omnibus hominibus qui illos exinde quesierint quovis modo. Quod si ut prelectum est eis non observaverimus demus eis pro pena triginta solidos aureos bones skifatos. ac post modum inviti observemus eis queque predicta. Unde et per eandem guadiam licenciam eis tribui me vel heredes meos pignerare per omnes res nostras licitas et inlicitas. sine appellatione donec quod prelectum est eis adimpleamus. Hoc autem scriptum scripsi ego Angelus protonotarius qui interfuy.

† Ego qs. Sillittus iudex.

† Ego qs. Urso iudex.

Ljeta Gospodnjeg 1131. april:
IX indikcije: Kotoranin Bizanti poklanja dio imanja crkvi[*]

Godine spasonosnog ovaploćenja Gospoda i Spasitelja našeg Isusa Hrista, vječnoga Boga, hiljadu sto trideset prve, mjeseca aprila, devete indikcije. Ja Gregorije, sin Bizancija Karolila iz grada Barija. Izjavljujem da mi u mjestu Sao, blizu crkve Sv. Priska, pripada od oca jedan voćnjak. Ispod ovog voćnjaka je, po mojoj volji podigao zid i izgradio građevine Urso, sin (nedostaje) i prema ovom zidu sa strane ove crkve je načinio dvorište i proširio ga sve do posjeda ove crkve. A sada sam odlučio da dam za svoju dušu i dušu svojih roditelja kao dar i ponudim ovu zemlju crkvi Sv. Priska, koja je pod upravom gospodina episkopa ovog grada. I pošto mi odgovara da tako učinim, u prisustvu dobrih ljudi potpisanih kao svjedoka kojima smo objavili ovo što je napisano kao i sljedeće, ja Gregorije po svojoj dobroj volji dajem, predajem i poklanjam gospodinu Angelu, poštovanom arhiepiskopu, koji prima zajedno sa Nikolajem, svojim advokatom u ime crkve Sv. Priska čitavu ovu pomenutu zemlju. Ona je omeđena sljedećim. Na istoku izvan zida je voćnjak ove crkve, i izvan zida je zemlja koja je pripadala Orbu, a sada pripada (nedostaje), druga na jugu, je zemlja Saracena, sina Melisovog, koja je izvan zida. Na zapadu je voćnjak ove crkve. Na sjeveru su posjedi ove crkve. Unutar ovih granica dajem, predajem i poklanjam svu ovu zemlju, zajedno sa njenim stazama i raskrsnicama, ulazom i izlazom, sve do javnog puta, kao i sve što se nalazi ispod nje, ovoj crkvi za svoju dušu i dušu svojih roditelja. Iz ove i u ovoj predaji i daru, nijesam prisvojio niti sačuva za sebe ili svoje nasljednike niti bilo kog drugog čovjeka pravo ili mogućnost da ima ili traži ovu zemlju. Nego sam je dao i poklonio u cjelini. Pod ovim uslovom, da od današnjeg dana ubuduće ovo predavanje, davanje i poklon, kako je rečeno zauvijek bude u vlasništvu ove crkve Sv. Priska i njenih rektora da imaju, koriste i upravljaju i rade sa njom što god im bude po volji bez protivljenja mene i mojih nasljednika. A ja i moji nasljednici da nemamo moć da oduzmemo zemlju ovoj crkvi i njenim rektorima, ili da se protivimo ili im otimamo ili je umanjujemo na bilo koji način i sa bilo kojom svrhom. Pored toga bićemo zaštitnici ove crkve i njenih rektora od svakog našeg duga ili službe ili oduzimanja i od moje supruge i od njenih nasljednika, rođaka ili zaštitnika i od svih ljudi koji budu pokušavali da uznemire ili ugroze ovu crkvu i neka sigurni, mirni i van opasnosti ostanu zauvijek rektori ove crkve. I primio sam uzvratni poklon i nebesku zaslugu kojoj sam se i nadao. Pored ovoga sam svojom dobrom voljom dao garancije ovom gospodinu Angelu, poštovanom arhiepiskopu, koji ih je zajedno sa svojim advokatom primio umjesto crkve, i dao sam mu sebe za garanta. Pod tim uslovom da ćemo ja i moji nasljednici uvijek stajati i ostati pri ovom davanju, i bićemo branioci ovoj crkvi od svih, kako je rečeno, i učinićemo ovoj crkvi i njenim rektorima kako je već rečeno. I ako ne budemo to učinili ispunili kako je rečeno i budemo prekršili ovo davanje, predaju i poklanjanje ili budemo pokušali da ih promijenimo ili budemo rekli da je ovaj dokument bezvrijedan ili lažan i budemo pozvali na parnicu ili na sud ovu crkvu ili njene rektore sa bilo kojom namjerom, treba da isplatimo trideset zlatnika kao kaznu i takođe drugih trideset u javnosti i protiv svoje volje ćemo stajati i ispuniti kako je već rečeno. I ja Georgije sam, kao obveznik i garant, dao poštovanom arhiepiskopu i rektorima njegove crkve, ili onom u čijim rukama bude ovaj dokument, da mene ili moje nasljednike može pozvati na sud na sve naše legitimne i nelegitimne parnice, bez prevare i poziva dok god budemo činili i ispunjavali sve što je već rečeno. I ovaj dokument je napisao pisar Major, sin sveštenika i protonotara Nikolaja, koji je i učestvovao.

Suponis, sin Joanokarija[**]
Joanicije, sin Petrake.

[*] CD Barese, vol. 1, col. 83.
[**] Kotoranina (primj. prir).

N. 44. A. D. 1131. (aprile, Indiz. IX).

Data di luogo Bari.
Rogatario Maior not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,42, largh. 0,18 1/2.
Scrittura Minuscola. L'inchiostro è di molto sbiadito.
Contenuto Gregorius, f. Bisantii Carolilli, barese, dona alla chiesa di s. Prisco nella località Sao, dipendente dalla chiesa Cattedrale di Bari, un *ortale*.
Bibliografia Inedita.

† Anno salutifere incarnationis domini et redemptoris nostri iesù christi dei eterni millesimo centesimo tricesimo primo mense aprilis nona (1) indictione. Ego Gregorius f. Bisantii Carolilli de civitate Bari. Declaro quoniam in loco Sao prope ecclesia sancti Prisci. pertinet michi a parte prelati (2) patris mei unum ortale. Infra quod ortale per meam voluntatem misit parietem et edificium fecit Urso f. (*manca*) et contra parietem a pars in parte predicte ecclesie fecit curtem et extendit usque in p[ertinenti]a ipsius [ec]clesie. Nunc autem aptum est michi pro mercede anime mee et parentum meorum dare et offerre ipsam totam predictam terram prelate ecclesie sancti Prisci, que est sub iure et dominio episcopii istius civitatis. Et hoc michi placendo facere sic ante presentiam bonorum hominum testium subscriptorum quibus predicta et subsequentia notificavimus. ego qs. Gregorius bona mea voluntate per fustem dedi tradidi atque optuli domino Angelo venerabili archiepiscopo recipienti cum Nicolao suo advocato vice prelate ecclesie sancti Prisci. totam predictam terram. Que est per hos fines. Prima fine orientis extra parietem est ortale eiusdem ecclesie et in antea sicut vadit extra parietem est terra que [pertinui]t (?) Orbi, et nunc est (*manca*) Secunda meridiei extra parietem est terra Saraceni f. Melis. Tertia occidentis est ortale ipsius ecclesie. Quarta septemtrionis est pertinentia predicte ecclesie. Infra has autem fines totam et integram ipsam terram eidem ecclesie pro mercede anime mee et parentum meorum dedi et obtuli cum inferiora et superiora sua anditis giris et tornatoriis suis trasito et exito suo usque in viam puplicam et cum omnia infro se habente. Ex qua et in qua traditione et datione nec michi nec meis heredibus neque cuilibet alteri homini aliquam portionem vel potestatem optinui vel reser[vavi] habendam vel requirendam. Sed trasactive illam eidem ecclesie dedi et optuli possidendam. Ea videlicet ratione ut a presenti die in antea hec predicta traditio et datio et oblatio qualiter prelegitur trasactive semper sit in potestate et dominatione prelate ecclesie [sancti] Prisci et de eius rectoribus habendi dominandi possidendi et omnia ex ea et in ea faciendi ùt illorum fuerit voluntas [sine] contrarietate et requisitione mea et meorum heredum omniumque hominum. Ego autem et mei heredes non habeamus potestatem ipsam terram qualiter prelegitur eidem ecclesie et rectoribus eius levare vel contrare seu aliquid de ea subtrahere vel minuare ullo modo vel ingenio. Insuper defensores exinde eidem ecclesie et eius rectoribus fiamus ab omni nostro devito et servitio vel relegatione nostra et ab uxore mea et ab heredibus parentibus et mundoaldis eius et ab omnibus hominibus qui pars ipsius ecclesie exinde querere seu molestare [quesierint] ut securi et quieti et sine omni damno ipsius ecclesie rectores ex ea maneant. Launegilt vero exinde ab eo recepi e[t celeste?] meritum exinde me spero habere. Super hoc autem et bona mea voluntate ego qs. Gregorius guadiam eidem domino Angelo venerabili archiepiscopo dedi quam vice ipsius ecclesie cum predicto suo advocato accepit et me ipsum mediatorem illi posui. Eo tenore ut ego et mei heredes semper stemus et permaneamus in hac prelata datione traditione et oblatione et defensores exinde eidem ecclesie fiamus ab omnibus ut prelegitur et omnia eidem ecclesie et eius rectoribus faciamus et adimpleamus exinde qualiter supra intimata sunt. Et si taliter hec omnia predicta non fecerimus et adimpleverimus et dationem et traditionem atque oblationem istam rumpere vel in aliquo eam mutare quesierimus et scriptum istud irritum vel reprobum esse dixerimus et per causationem vel per legem ipsam ecclesiam et eius rectores exinde miserimus per quodcumque ingenium triginta aureos solidos ¦pena eis componere obligamus et similiter alios triginta solidos in puplico et inviti semper stemus et permaneamus in hac prelata datione et oblatione omnia parti ipsius ecclesie adimplentes que preleguntur. Per districtum me qs. Gregorius obligatorem et mediatorem qui licentiam tribui eidem domino Angelo venerabili archiepiscopo et ipsius ecclesie rectoribus sive in cuius manibus hoc scriptum apparuerit pignerare me et meos heredes per omnes causas nostras legitimas et inlegitimas quascumque nobis ubicumque invenerint sine kalumnia et appellatione donec omnia eis faciamus et adimpleamus que preleguntur. Et hoc brebe scripsit Maior notarius Nicolai clerici et protonotarii f. qui interfuit.

† Ioannoccari Supponis f.

† Ioannacius Petracce f.

(1) In ras.
(2) * *prelatis*.

Godine 1137:
Sloveni mijenjaju posjede u Kotoru za iste u Ugarskoj*

U ime svete i nedjeljive Trojice. Neka svim čuvarima svete Božije crkve, sveštenicima i laicima, bude poznato da je slavni kralj Bela na Strigonijskom skupu, gdje je svom sinu dao bosansko vojvodstvo, uz slaganje kraljevskog savjeta, manastir na ostrvu Opatije, gdje je crkva Sv. Marije kojom upravlja arhiepiskop Felicijan i ostali episkopi, to jest: Maharije, Saul, Martin, Petar, Valter, Zakej i Macelin i kurijalni grof Francelo, grof Matej, Akus, Dominik, Filip Tevtonski, Dionizije, Miska, Nikolaj, Anprud, Georgije Kalajski i sazvana braća sa očevima, čije je cijelo nasljeđe podijelio grof Martin, u prisustvu svoga brata, grofa Mikuša i grofa Alpreta, kao i Amanda, svog usvojenog sina, Merkurija, Aprada, Rotarda, Jovana i pošto se oni nijesu protivili, kralj Bela je dao grofu Martinu da njome upravlja po svojoj volji. Milost koju je dao otac, daje i sin koji ga nasljeđuje u kraljevstvu, Geuczha, u prisustvu grofa Beloša, prepozita Hitelana, preposita Quuchina (Kvuhina?), Kalista i grofa Julijana i Rolanda. Zamijenio je oblast Kotora u kojoj je izgrađen manastir, i koju je dijelio sa braćom, za dio zemlje koju je imao u Beschen-u, ne iza rijeke Mura, nego sa ove strane, dio koji je dat Aleksiju. Ali u toku njegovog života je dat Nikolaju kao otkup za nekog njegovog ubijenog čovjeka po imenu Plis. Ubica Stefan je zamijenio Ipolitov dio za zemlju koju je imao u Niru. A svoj dvor na tom mjestu sa četiri pluga zemlje i četiri vinograda, jedan u Boku, jedan u Bahi, jedan u Andreji i jedan u Deuhar-u, dao je njegovoj ženi pod uslovom da, dok god živi, sve ovo ima u posjedu, a ako se bude udala ili umrla, ovo gore navedeno pripadne manastiru. Na ovoj teritoriji je dao manastiru četiri pluga zemlje sa dvanaest kuća. Pored toga je dao i ljude da služe opatu, kako bude naredio. Njihova imena su: Gaacen, Nezdigz, Peterz, Alaud, Černic, Nen, Kunad, Verenc, kuvar Patikan, sobar Hiva, Bratej sa braćom, Jovan, Furten, Zeezta, Bizotelem, Radec, Fela, Decina, Bojić(?) sa sinom Bratlom, Matej, koga je kupio grof od onih od kojih je došao (možda kupio) njegov otac Matej za libru(?), Simeon, Bana, Berac, Vruc, Klement, Duga. I oslobođenike koje je grof Martin kupio od Burdiginjana, koji se zovu Grab i Odmat, petorica u kući za istu dužnost koju su vršili i ranije. U nedjelju dana, tri dana kose sijeno, u vrijeme žetve, tri dana žanju, čuvaju opatu konja, služe ga na putu, vode kola, čuvaju konje, donose travu, sijeku drva, pale vatru. Oni pred kojima su kupljeni su: prepozit Jovan, Sidemer, Mosi, Ilis, Ilija, Makabej, sin Labertov, Bas, sin Endrin, Opus, Caldejski sudija, Gregorije, Gabrijelov sin, Apa, Sidemerov sin, Ipolt Gavin sin, Boleslav, Homin sin, Veteh, Ipolitov sluga, Vapusa, ovo je napisao otac Vasard. Dao je i druge oslobođenike koji su mu došli poslije Ivonovog ubistva. Njihova dužnost je ovakava: drže konje za sebe, gdje god da ide njihov gospodar, daju kola sa konjem i pokrivačem, daju kotao, čuvaju konje, donose travu, pale vatru, sijeku drva, vode stoku na pašu, na praznik Sv. Martina daju kubik meda i jednu ovcu, šest kubika ječma, šest brašna, šest kola sijena. Od praznika Sv. Martina borave kod svog gospodara sa sjekirom, sve do Uskrsa; pripremaju kuću svog gospodara, jedan od njih je uvijek nedjeljnik, i tako po redu. Na koju god zemlju da su poslati, nose sa konjem i kolima šta god im gospodar zapovijedi. Oni imaju devet kuća. Takođe je dao zemlju kod Zala, koju mu je dao kralj, a od kralja je tražio gospodin prestald Serafim, njegov brat. Kada mu je davana ova zemlja, posredovali su ovi velikaši: Jula, centurion Salomon, centurion San, Kaenez, Petar. Njima je dat novac u znak sjećanja. Tamo su dva pluga zemlje sa šest kuća i deset domova, da služe opatu, kako bude naredio. Ali, ako opat bude poželio, neka daju kćeri za slobodne ljude, i neka se žene kćerima slobodnih. Ovo su njihova imena: Donamer sa dva sina, Didec sa sinovima,

* Georgii Fejer: "Codex diplomaticus Hungariae", vol. 2, col. 88. (Dalje: Fejer)

A. Ch. 1137. *Martinus, Comes Hungariae, monasterium S. Petri de Chatar, in Comitatu Zaladiensi fundat.*

In nomine Sanctae et indiuiduae Trinitatis. Notum sit omnibus sanctae Dei Ecclesiae cultoribus, tam Clericis, quam laicis, quod rex Bela inclitus, in conuentu Strigoniensi, vbi filio suo Ladislao communi regni consilio Boznensem Ducatum dedit, in insula Abbatiae monialium, vbi Ecclesia S. Mariae, Archiepiscopo Feliciano praesidente, et ceteris episcopis praesentibus, scilicet Machario, Saulo, Martyno, Petro, Waltero, Zachaeo, Macelino; et curiali comite Franzello; Matthaeo comite, Acus, Dominico, Philippo Teutonico, Dionysio, Misca, Nicolao, Anprud, Georgio Calaensi, et aduocatis fratribus cum patribus, quorum omnem hereditatem Martinus comes diuiserat, praesente germano suo, Micusa Comite, et Alpreto Comite, etiam Amando, adoptiuo folio suo, Mercurio, Aprado, Rothardo, Iohanne. His nihil contradicentibus, Bela Rex concessit Martino Comiti ad placitum sua ordinare, Gratiam, quam pater concesserat, concessit succedens filius in regnum Geuczha, praesente Belos duce, et Hitelano praeposito, Quuchino praeposito, et Calixto et Iuliano Comite, et Rolando. Praedium Chiatarii, in quo monasterium est aedificatum, quod erat cum fratribus suis commune, cambiuit mutando a filiis Andreae, cum parte de terra, quam habebat in Beschen, non vltra aquam Muram, sed citra, pars Alexii data est. Sed eo viuente, pars Nicolai data est sibi pro restauratione cuiusdam hominis sui interfecti, nomine Plis. Interfector Stephanus partem Ypoliti cambiauit cum terra, quam habebat in Nir. Curiam vero illius loci tantummodo dedit vxori suae cum quatuor aratris, et quatuor vineis, vnam in Boc, aliam in Bache, tertiam Andreae, quartam in Deuchar, ea vero conditione, vt quamdiu viueret, haec omnia sub potestate haberet: si autem matrimonio ducta fuerit; vel morietur; supra dicta monasterio remaneant. In eodem praedio dedit monasterio quatuor aratra cum duodecim mansionibus. Insuper dedit homines, qui seruiant Abbati, qualiter praecepcrit, quorum haec sunt nomina: Gaaozen, Nesdigz, Peterz, Alaudt, Czernitz, Nen, Cunad, Werenc, Patikan cocus, Hiua camerarius, Brathei cum fratribus; Iohannus, Furten, Zeezta, Bizotelem, Radec, Fela, Decinna, Boic cum filio Bratla: Matthaeus, quem adquisiuit Comes in iudicium; Bolizlaus, quem emit comes ab illis, a quibus euenit (fors: emit) pater eius Matthaeus pensis, Symean, Banna, Berac, Vruc, Clemens, Duga. Libertos vero, quos emit Martinus Comes a Budriginensibus, qui vocantur Grab et Odmat, quinque domo ad idem officium, quo prius vtebantur. In hebdomada tribus diebus foenum falcant, tempore messis tribus diebus metunt, equum tenent abbati, in via seruiunt, currum ducunt, equos custodiunt, herbas afferunt, ligna incidunt, ignem faciunt. – Coram quibus emti sunt, nomina haec sunt: Iohannes praepositus, Sydemer, Mosy, Ilis, Elias, Machabaeus, filius Laberti; Bas, filius Endrae; Opus, iudex Czaldensis; Gregorius, filius Gabrielis; Apa filius Sydemer: Ipolt, filius Gaua;

Radasta, Dracem, Sadem, sin Blasije, Grapo Kace, Budisa, Pribizla, Odila. Zemlju Ferteu sa jednim plugom i tri kuće. Zemlju Galani, koju je dao kralj umjesto svoje zemlje, to jest Sar, koja je data episkopu Macelinu, je dao manastiru sa deset kuća, čija su imena Giznoud, Simon, Sduta, Musla sa bratom, Deda, Isak Abram, svi sa sinovima i kćerima. Davalac ove zemlje od kralja je bio prestand Akus, Vrijan. Zemlju Hon, koju je kupio od Calaenjana za petnaest libri i šesnaest goveda i dva konja, i dao ju je manastiru sa dva pluga i tri kuće i jednim mlinom. Zemlju koju je kupio od Jovane, sestre sina Zlaustovog, na kojoj je nastanio svoje sluge, Talkaza sa njegovom braćom. Sa njima žive oni koji opatu plaćaju određenu najamninu i sa njima čovjek imenom Quucgen (Kvucgen?) koji drži opatovog konja. Zemlju Černic, koju je grof Apa stekao kraljevom milošću. Po smrti Finta, sina Fintovog, kralj ju je dao grofu Martinu. Tražilac grof Zak, ju je dao manastiru. Zemlju koju je kupio od Simeona, sina grofa Nikolaja, preko Drave za stotinu lira i dva ratna konja, dao je manastiru. Zemlju koju je imao u Zagrebačkoj parohiji, to jest Semezu, koju je dobio milošću kralja Stefana, tražitelj je grof Georgije sin Saulov, pristaud Veng, sin Rodoanov. Nju je Neteg kupio za sedam stotina libri, U Zaki to jest zemlju Strae, sa dva ribara i sa jednim plugom zemlje, i dao ju je ovom manastiru. Dao je dva vinograda u Kitaru, jedan Zoenov, drugi Sv. Petra, sa vinogradarima. U Beszdradu pet vinograda sa vinogradarima; U Treipinu jedan vinograd sa vinogradarom. Drugu koju je Zcabislav dao, jednu u Rakolenu, jednu, koju je dao Sarlat. Dao je manastiru dvije stotine konja i dvije stotine goveda, dvije stotine svinja, hiljadu petstotina ovaca. Ovo sve sa pastirima. Dao je dva srebrna mača. Pored toga je svojoj supruzi dao ljude koje je obdario ovakvom milošću: ako se gospodarica uda ili bude umrla, neka služe kojem god gospodaru žele. To su Sarlet, Finto sa svojim rođacima, Bratej, Cuhec sa svojim rođacima, Bragna, Hainis. Svojoj starijoj kćeri je dao dva imanja, Gradisu, na kojoj su četiri pluga zemlje, dvanaest kuća, tri vinograda sa vinogradarima, jedan je kupio od svoje supruge, jedan od Domka i jedan je pored dvora; dvanaest domova da kose sijeno, a drugi rade u dvoru.

Bolozlou, filius Choma; Weteh, seruiens Ypoliti; Wapussa, Wasardus pater haec scripserat; hos dedit Martinus monasterio. Alios etiam libertos dedit, qui euenerunt sibi de interfectione Iuonis. Officium illorum tale est: per se ipsos tenent equum, quocumque eat dominus eorum: currum dant cum equo et copertorio; cacabum dant, equos seruant, herbas afferunt, ignem faciunt, ligna incidunt, pecora ad vescendum ducunt, simul in festo S. Martini cubulum mellis dant, et vnam ouem, sex cubulos brasii, sex annonae; sex currus foeni. A festo S. Martini morantur apud dominum suum cum securi vsque sabbathum Paschae; domino suo domos parant; vnus eorum semper est hebdomadarius, et sic per ordinem; ad quodcunque praedium mittantur, cum equo et curru, quidquid dominus praeceperit, afferunt. Istorum mansiones sunt nouem. Item dedit praedium de Zala, quod sibi dedit rex, quaesitor a Rege dominus praestaldus, Seraphim, frater eius. Vbi datum est sibi illud praedium, inter fuerunt hi proceres: Iula, Salomon centurio, San centurio, Kaenez, Petrus. Istis dati sunt numi in recordationem. Ibidem sunt duo aratra cum sex mansionibus, et decem domibus, vt seruiant abbati, qualiter praeceperit. Sed, si abbati placuerit; dent filias liberis, et ducant de liberis; quorum nomina haec: Donamer cum duobus filiis, Didec cum filiis, Radasta, Dracem, Sadem, Blasius filius, Grapo Cace, Budissa, Pribizla, Odila. Praedium Ferteu cum vno aratro, et tribus mansionibus: praedium Galani, quod dedit rex pro suo praedio, scilicet Sar, quod datum est episcopo Macellino, dedit monasterio cum decem mansionibus, quorum nomina haec sunt: Giznoud, Symon, Sduta, Musla cum fratre, Deda, Isac Abram, omnes cum filiis et filiabus. Dator huius praedii a Rege fuit Acus praestandus. Vrianus. Praedium Hon, quod emit Czalaensibus XC. pensis et XVI. bobus, et duobus equis, dedit monasterio cum vno aratro, et tribus mansionibus, et vno molendino. Terram vero, quam emit a Iohanne, filio Zlaust soror — quarum posuit seruos suos, habitatores scilicet Talkaz, cum fratribus suis. Cum illis habitant tales, qui dant constitutum reditum abbati, et cum eis quidam, nomine Quucgen, qui tenet abbati equum. Terram Czernitz, quam Apa comes adquisiuit gratia Regis. Finto mortuo, filio Finti, rex dedit Martino Comiti. Quaesitor Zak comes illam dedit monasterio. Terram, quam emit a Symeone, filio Nicolau Comitis, vltra Drauum centum pensis et duobus dextrariis, dedit monasterio Terram, quam habuit gratia Stephani regis, in Zagrabiensi Parochia, scilicet Semeza, quaesitor Georgius Comes, filius Saul, pristaudus Weng, filius Rodoan. Illam Neteg, quam fecit fodi pretio DCC. pensis, in Zaccam cum duobus piscatoribus, et cum terra vnius aratri, scilicet terram Strae, dedit monasterio. In Chitar duas vineas, vnam Zoen, alteram S. Petri, cum vinitoribus dedit monasterio. In Beszdrad quinque vineas cum vinitoribus; in Treipin vnam vineam cum vinitore. Aliam, quam dedit Zcabislaus, vnam in Racolen, vnam, quam dedit Sarlat. Dedit monasterio CC. equos, et CC. boues, porcos CC. oues MD. Haec omnia cum pastoribus. Dedit duos scyphos argenteos. Praeterea dedit Vxori suae homines, quos tali libertate donauit: si domina nuberet, vel moreretur, cuicunque nobilium vellent libere seruirent: Sarlet, Finto, cum propinguis suis, Brathei, Cuchetz, cum propinguis suis, Bragna, Hainis. Maiori filiae suae dedit duo praedia, vnum Gradissa. Ibi quatuor aratra, XII. mansiones, III. vineas cum vinitoribus, vnam, quam emit ab uxore supra, alteram, quam emit a Domk: tertiam iuxta curiam; XII. domos, qui secant foenum, et alia operantur in curia.“

Apud Bern. Pez. cod. Dipl. Tom. VI. col. 355. e Bibliotheca Admontensi.

Godine 1137:
Magdalena, supruga ovog istog Martina,
uvećava darove date manastiru Sv. Petra "u Kotorskoj zemlji"[*]

Neka bude poznato svima, kako sadašnjima, tako i budućima, da ja, Magdalena, supruga komesa Martina, svoje duše radi, i iskupljenja moga gospodara Martina i za zdravlje svih mojih rođaka dajemo manastiru Sv. Petra koji smo sagradili u Kotorskoj zemlji, zemlju Mura, koju mi je moj gospodar Martin dao za miraznu odjeću, sa dva pluga i devet kuća koje se zovu: Hartvigić, sa svojim sinovima, bez supruge koja je slobodna, Gvinvar, Stoisa, Atunca, Decemer, bez supruge, Velen, Laurencije, Fela, Boleslav i jedan Vugi, Toma i jedan Faber, Vioti. Na ovoj zemlji sam dala i devet šuma, nepripitomljenih, konje sa pastirom Hezdigijem, dvadeset svinja sa svinjarima Agusom i Maradecom i deset košnica pčela. Na zemlji Ferte sam dala sto šezdest ovaca sa pastirima. Pored toga sam dala i zemlju u Sajanu, koju sam kupila za trideset libri od sina Petra centuriona, sa jednim plugom i tri kuće, čija su imena: Sudibok, Seigina, Vahan, pored toga dva zvonara, Beke i Simikana, i dva kubikularija, Paula i Pudija i jednog testora, jednog kuvara Ajanduka i četiri djevojke u Bogoti, pet vinograda sa pet vinogradara, od kojih su dvojica sluge bez žena, a trojica dužnici. U Rokolijanu, jedan vinograd sa vinogradarom, i jedan u Kolosu, sa vinogradarom. Pored toga sam dala i dva kolcima ograđena prostora, jednu oltarsku tkaninu (de exameto). Tri pozlaćena odijela, od kojih su dva ukrašena dragim kamenjem, dvije zlatne narukvice, da se od njih izlije putir, sedamdeset vizantijskih zlatnika, jednu i po marku srebra i kovano srebro, četiri lanena odijela, tri tapiserije, dvadeset kubita fine kože. Ove sluge sam oslobodila: Mojlona, Davida, Soludija, Berneja, Kanu i Bogu sa suprugama i sinovima i kćerima, tako da gdje god da žele da služe, služe slobodno. Hemekove djevojke, kome sam dala djevojku za službu, Kusudi, Atagudi, kome sam za službu dala i drugu djevojku, Cepa, Mahal, Hugdi, Ajanduk, Makuna, Alusova supruga. Altomanu, svom sinu sam dala dvije djevojke, Psijahu i Anu, jednu na dar, jednu za Hemekija. Svojoj starijoj kćeri sam dala tri djevojke, Feinu, . . .

[*] Fejer, col. 92.

A. Ch. 1137. *Magdalena, eiusdem Martini Coniux, donationes monasterio S. Petri factas auget.*

Notum sit omnibus tam futuris, quam praesentibus, quatinus ego Magdalina, Martini Comitis vxor, pro animae meae, dominique mei Martini remedio, proque omnium meorum salute propinquorum, S. Petri monasterio, quod in Katharensi construximus praedio, praedium Mura, quod dominus meus Martinus pro dotalibus vestibus mihi concesserat, ordinauimus cum duobus aratris, et nouem mansionibus, quarum nomina haec sunt: Hartuigic, cum suis filiis, absque vxore, quae libera est; Guinuar, Stoissa, Atunca, Decemer, absque vxore; Velen, Laurentius, Fela, Boiszelau, et vnum Vhugi, Thomas, et vnum Fabrum, Vioti. In eodem praedio dedi IX. siluestres (indomitos) equos cum pastore Hezdigi, et XX. porcos, cum pastoribus Agus, Maradec, et X. vasa apum. In praedio Ferte, dedi CLX oues cum pastoribus. Insuper aliud praedium dedi in Sayan, quod emi XXX. pensis de filio Petrus, centurionis cum vno aratro, et tribus mansionibus, quarum nomina haec sunt: Sudiboc, Seigina, Wahan. Praeterea duos concessi campanarios, Beke, Simican, et duos Cubicularios: Paullus, Pudi, et vnum testorem, vnum cocum, Aianduc, et IV. puellas in Bogota, V. vineas cum V. vinitoribus, quorum duo serui sunt, sine vxoribus, tres vero debitores. In Rocolian I. vineam, cum vinitore, aliam in Colos cum vinitore. Insuper II. cortinas de pallio dedi monasterio: vnum velamen altaris de exameto. III. casulas aurificatas, quarum duae gemmis ornatae sunt; II. aureas armillas, ad calicem componendum; LXX. Bizantios Romaniticos, I. marcam argenti et dimidiam, et argentum cusum; IV. lineas cortinas, III. tapetia, XX. cubitos de subtili tela. Hos praeterea seruientes propriae libertati donaui: Moylon, Dauid, Soludi, Bernei, Kana, et Boggu, cum vxoribus, et filiis et filiabus, tali donatione, vt vbicunque seruire voluerint, libere seruiant. Puellas vero Hemeci, cui pro seruitio puellam dedi; Cusudi, Atagudi, cui et aliam puellam concessi, Cepa, Mahal, Hugdi, Aianduc, Macuna, Vxorem Alus. Altomanno filio meo, dedi duas puellas, Psiacham, et Annam, alteram dono, alteram pro Hemeci. Maiori filiae meae III. puellas dedi: Feina, Finta, Vrancia, griseas pelles, binas inaures electrinas, duo aurea monilia. Minori filiae IV. puellas: Maina, Menda, Serelmes, Gunte, I. textorem Gunuata, armelinas pelles, electrinas inaures, duo aurea monilia, VII. equos, octauum palefridum cum sambuca, et freno, et lectica, et vna cortina de syndone. Vxori filii mei, Altomanni, vnum monile aureum, et armelinas pelles.

Ljeta Gospodnjeg 1144. mart:
VII indikcije: Ugovor o zalozi između Slovena i Langobarda*

Godine ovaploćenja Gospoda i Spasitelja našeg Isusa Hrista hiljadu sto četrdeset četvrte. Godine vladavine našeg gospodara, najsrećnijeg kralja Sicilije i Italije Rodžera trinaeste, mjeseca marta, sedme indikcije. Ja, žena po imenu Kira Epifanu, kćer gospodina Petrake i udovica Rodostama i Kafarija iz grada Barija. Izjavljujem da je prije nekoliko mjeseci Alfrana, kćer Petrake de Miro i udovica Leona adamantine (?) iz istog grada preko dokumenta koji sam sa njim načinila o bračnom poklonu od moga muža sa Filipom, sinom i nasljednikom imenovanog Rodostama, moga muža, trebalo da mi da osamdeset dobrih dukata u kraljevskoj moneti u roku od . . . . . Za ove dukate mi je založila sve vinograde sa svim stablima svake vrste i maslinama koje je imala izvan ovog grada pored crkve Sv. Agnete djevice i Hristove mučenice, sa svim što mu pripada. Pod uslovom da, ako u prenesenom ugovoru ne . . . . . bi spasili mene ili moje nasljednike od pomenutih dukata ovi vinogradi i sve masline da budu u potpunosti moje i moje . . . . . za ove dukate da činimo sa njima ono što budemo željeli a da ih niko ne traži i da će da nas brane od svih, prema dokumentu koji je načinjen povodom toga. A sada je taj rok istekao, i pošto mi dukati nijesu vraćeni, napisani vinogradi i masline prema . . . . . uslov i prema onome što je bio zakon i ti dukati su mi u potpunosti ostali. Sad je došao gospodin Melias, sin gospodina Stefana, koga zovu i Sklavus, govoreći da želi da vinograd i masline pripadaju njemu, i da je zato pravedno da mi isplati pomenute dukate . . . . . jer sam ih popravila i on mi je isplatio trideset dva dukata koje sam dala za tu popravku i ja . . . . . vinograde i masline prodati i predati. Zbog toga pošto je i meni izgledalo pravedno i tražio je od mene pravično. Smjesta sam u prisustvu gospodina Leona de Raiza, kraljevskog sudije Barija i gospodina Koste, takođe kraljevskog sudije Barija, kao i drugih plemenitih ljudi, potpisanih dolje kao svjedoci i prema pravičnom proviđenju i slavi pomenutih sudija, zajedno sa gospodinom Stefanom, svojim advokatom, dala sam, predala i prodala ovom gospodinu Meliji ove vinograde sa pomenutim drvećem i svim maslinama, zajedno sa ulazom i izlazom i sa raskrsnicima i stazama, presama, stubovima i bač-vom i sa svim što mu pripada, iznad i ispod njega. I da bih potvrdila ovu prodaju i predaju gospodinu Meliji i njegovim nasljednicima. Na licu mjesta sam primila dogovorenu cijenu, to jest osam stotina trideset i dva dukata, zajedno sa svojim advokatom. Pošto je cijena isplaćena za koju tvrdim da je sada kod mene, pod tim uslovom da od današnjeg dana ubuduće ova prodaja i predaja, kako se kaže, bude u njegovoj vlasti i njegovih nasljednika da imaju, upravljaju i rade šta im bude volja, a da se ja i moji nasljednici ne protivimo i ne tražimo da nam se vrati. A ja i moji nasljednici da nemamo mogućnost da ovu predaju i prodaju, u cjelini ili u dijelu, prekršimo, usprotivimo se ili je obesnažimo na bilo koji način. Pored toga ćemo ostati njihovi branioci od svih koji ih u moje ime ili ime mojih nasljednika ili zaštitnika budu proganjali ili klevetali, da bi bili sigurni i mirni od svake kazne sa bilo koje strane. I dala sam, predala i otpustila mu zajedno sa svojim advokatom ovaj spis i dogovor u njegovoj punoj snazi . . . . . i autoritetom da posjeduje, vodi i brani se sa njim samim i njegovim nasljednicima od svih koji ih budu pokušali proganjati ili oklevetati, na koji god način. Pored toga sam po svojoj dobroj volji ja, Kirapifanu zajedno sa ovim svojim advokatom dala garancije i garanta ovom gospodinu Meliji, na ovaj način, da ćemo ja i moji nasljednici stajati i ostati pri ovoj predaji i prodaji i braniće mo . . . . . njima od svih, kako je rečeno i da ćemo sve činiti i ispuniti im, kako je iznad rečeno. Ako ne budemo htjeli da tako činimo i budemo ih tužili, sa bilo kojim razlogom, obavezujem sebe i svoje nasljednike da ćemo im isplatiti kao

* CD Barese, vol. 1, col. 165.

N. 97. A. D. 1144. (marzo, Indiz. VII).

Data di luogo Bari.
Rogatario Curcuturius not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,34 1|2, largh. 0,17 1|2.
Scrittura Minuscola rimpicciolita, molto sbiadita nel l. d.
Contenuto *Kira Epiphanu, f. Petracce*, di Bari, essendosi, giusta la convenzione fatta, impossessata de' beni rustici presso la chiesa di s. Agnese, fuori di Bari, di proprietà di *Alfarana, f. Petracce de Miro*, di Bari, in seguito al mancato pagamento da parte di costei di un credito di 800 *ducales*, cede quei beni a *Melias, f. Stephani Sclavi*, per diritto di primo iscritto, ricevendo da lui gli 800 *ducales*, più altri 32 per miglioramento apportato ne' beni medesimi.
Bibliografia Inedita.

† Anno incarnationis domini et Redentoris nostri iesu christi millesimo centesimo quadragesimo quarto. Regni vero domini nostri Roggerii Sicilie et Italie felicissimi regis tertiodecimo. mense martio. indictione septima. Ego mulier nomine Kira Epiphanu f. domini Petracce et relicta Rodostami et Caphari de civitate Baro. Declaro quoniam ante hos menses Alfarana f. Petracce de Miro et relicta Leonis adamantine (?) de predicta civitate. Per convenientiam quam cum ea feci de meffio michi tradito a predicto viro meo. et cum Filippo f. et herede nominati Rodostami viri mei debuit michi dare octingentos ducales bonos regiam scilicet monetam ad terminum in . . . . . Pro quibus ducatis anteposuit michi omnes vineas cum totis arboribus cuiuscumque generis et olivas quas habuit foras hac civitate iuxta ecclesiam sancte Agnetis virginis et martiris christi cum omnibus suis pertinentiis. Tali quidem modo ut si in prelato constituto non . . . . . salvassent me vel meos heredes de totis predictis ducalis ipse vinee et olive tote et integre essent trasactive me *(sic)* et meos . . . . . pro ipsis ducalis ad faciendum inde omnia que voluerimus sine requisitione et contrarietate cuiuscumque defendentes illos nobis ab omnibus secundum continentiam scribti quod exinde factum est. Nunc autem termino ipso finito. et ducalis michi non redditis prescribte vinee et olive secundum . . . . . tenorem et secundum quod ius erat et de ipsis ducalis michi trasactive remanserunt. Nunc vero venit dominus Melias f. domini Stephani qui et Sclavi dicens pro protimissy ipsas sibi vineas et olivas pertinere. unde iustum fore dicebat ut nominatos ducales michi reddere . . . . . quia eas conciaveram ipsam conciaturam que fuit ducales triginta duo quos in eos conciandis dederat similiter solveret et ego . . . . . vineas et olibas tradere et ammittere. Quaprobter quoniam et michi rectum esse videbatur et iustum michi querebat. Statim in presentiam domini Leonis de Raiza barensium regales supra iudicis et domini Coste similiter barensium regalis iudicis et aliorum nobilium hominum subscriptorum testium et secundum iustam providentiam et laudamentum predictorum iudicum una cum Kiri Stephano meo advocatore. Per fustem dedi tradidi et ammisi eodem Kiri Melie notatas vineas cum predictis arboribus et olibas totas et integras una cum trasitu et exitu suo anditis giris et tornatoriis suis. palmento pila et mangano et cum omnibus sibi pertinentibus omnibusque infra se habitis et contentis. Et pro confirmanda et stabiliscenda predicto Kiri Melie et eius heredibus traditionem et ammissionem istam. Nunc pre-

kaznu stotinu zlatnika, i to u javnosti, ispunjavajući i protiv svoje volje ono na šta smo se obavezali. Kao obveznik i garant, ja Kira Epifanu, koja sam dala gospodinu Meliji i njegovim nasljednicima slobodu da mene i moje nasljednike pozove na sud na svim našim parnicama legitimnim i nelegitimnim, koje budu bez klevete i poziva, dok god budemo činili i ispunjavali sve o čemu smo gore govorili. I ovo je zapisao pisar Kurkuturije, koji je i učestvovao.

Kraljevski sudija Barija Leon de Raiza.

Kosta, kraljevski sudija Barija.

Mir Apolonije, kraljevskog magistra Nikolaja.

Ja Bizancije sam svjedok.

sentaliter recepi exinde ab eodem prenotatum pretium idest ducales octingentos triginta duo. una cum eodem meo advocato. finito vero pretio quod apud me habere confessa sum ea videlicet ratione ut a presenti die in antea. hec predicta traditio et ammissio qualiter prelegitur in sua et suorum heredum sit potestate et dominatione habendi dominandi possidendi et omnia exinde faciendi ut eorum fuerit voluntas sine requisitione et contrarietate mea meorumque heredum omniumque hominum. Ego autem et mei heredes non habeamus potestatem eandem predictam traditionem et ammissionem totam vel partem rumpere contradicere seu evacuare nullo modo vel ingenio. Insuper defensores eis exinde maneamus ab omnibus qui pro parte mea et meorum heredum aut mundualdorum. eos inde quesierit vel calumniaverit quomodocumque ut securi et quieti et sine omni damno ex omni parte semper exinde maneant hordine predicto. Et per eundem fustem dedi et tradidi et remisi ei una cum eodem advocato meo prenotatum scribtum predictam convenientiam continentem cum omni virtute . . . . . et auctoritate sua ad habendum et agendum et defendendum se cum eo ipso et eius heredibus ab omnibus qui eos exinde querere vel calumniare quesierint quomodocumque. Super hoc autem bona mea voluntate ego qs. Kirapiphanu *(sic)* una cum ipso meo advocato guadiam et mediatorem eidem Kiri Melie dedi hoc quidem modo. ut ego et mei heredes stemus et maneamus semper in traditione et ammissione ipsa et defendamus . . . . . eis ab omnibus sicut dictum est et omnia faciamus et adimpleamus eis qualiter superius dicta sunt. Quod si taliter facere et adimplere noluerimus et per causationem vel legem eos inde miserimus per quodcumque ingenium obligo me et meos heredes dare eis penam centum aureos solidos et totidem in plupico *(sic)* inviti que preleguntur adimplentes. Per districtam me qs. Kira Epiphanu obligatricem et mediatricem qui licentiam tribui domino Melie nominato et eius heredibus pignerare me meosque heredes per omnes causas nostras legitimas et inlegitimas quascumque nobis ubicumque invenerint sine calumnia et appellatione donec omnia faciamus et adimpleamus que superius intimata sunt. Et hoc brebe notarius qui interfuit scripsit Curcuturius.

† Regalis supra iudex barensium Leo de Rayza. Costa qs. barensium Regalis iudex.

† Nicolai imperialis magistri Mirus Apollonius. Ego Bisantius testis sum.

Godine 1151. 18. mart:
XV indikcije: Potvrđuje se jurisdikcija Barija nad Kotorom*

Episkop Eugenije sluga slugu Božijih, poštovanom bratu barijskom arhiepiskopu i njegovim nasljednicima po kanonu, u vječnost. Pošto smo po Božijoj volji primili brigu o cijeloj crkvi, i obavezani smo apostolskom dužnošću da se brinemo o dobrobiti crkava, da sačuvaju ono što pravično posjeduju i ono što izgube da im se vrati, a ti si došao pred nas i svojim riječima nas obavijestio o stanju svoje crkve i između ostalog si nam saopštio da su kradomice oduzete privilegije Barijske crkve koja ti je od Boga povjerena i da dosad nijesi uspio da ih povratiš iako si se veoma trudio, i pokorno si zatražio da se ne dopusti da ova crkva ubuduće trpi zbog gubitka zaštite, i da ti se da privilegija korišćenja palijuma, čime bi ovoj crkvi, tebi i tvojim nasljednicima potvrdili sufragana, mi smo, prinuđeni s jedne strane obavezom prema našoj dužnosti i s druge strane molbama tvoga bratstva i nevoljama tvoje crkve, velikodušno, sa uobičajenom dobronamjernošću Apostolske stolice, ispunili tvoje pravične zahtjeve. Njime (palijumom) ćeš se služiti samo na svečanim svetim misama i na pobrojane dane. To su: Rođenje Gospodnje, praznik Sv. Stefana, Bogojavljenje, Sretenje, tri praznika svete Bogomajke Prisnodjeve Marije, Večera Gospodnja, Uskrsnuće Gospodnje i drugi dan praznika, Uspenje, Duhovi, Rođenje svetog Jovana Krstitelja, praznici apostola, i Sv. Lavrentije, Svi Sveti, prenos moštiju i praznik Sv. Nikolaja, praznik Sv. Sabina, godišnjica tvog posvećenja, posvećenje episkopa i crkava, blagosiljanje opata i rukopoloženje klerika. Želimo da budeš dostojan ovog palijuma i da ti on ne služi samo kao spoljašnji ukras, nego da ti služi da ukrepi tvoj karakter, čistotu djela i života, svetost misli i da se tvoje milosrđe, u skladu sa punoćom ovakvog dostojanstva, brine da predvodi sve, pošto ukras tvojih običaja treba da bude dostojan ovog dostojanstva. Budi, dakle, pun razumijevanja, čistih misli, dobrih djela, diskretan u ćutanju, koristan kada govoriš. Neka tvoje grudi budu ispunjene mlijekom a ne nabrekle ohološću. Neka ti ne bude briga toliko da vodiš svoje podređene, koliko da im koristiš, i ono što budu tražili riječima, pokaži im primjerom. Nemoj da misliš na moć svoga položaja nego na jednakost. Pazi da tvoj život ne narušava tvoj nauk, i da ti nauk ni u najmanjoj mjeri ne protivrječi. Eto, brate, između ostalog, ovo je dostojanstvo palijuma, ovo su njegovi preslavni znaci, koje uz Hristovu pomoć možeš lako ispuniti. Ako se budeš brinuo da sačuvaš samilost i poniznost. Pored toga, potvrđujemo apostolskim autoritetom i metropolitskim pravom bez predrasude i potčinjavamo tebi i tvojoj crkvi ove episkopate: Kupres, Polinijan, Botunt, Bitekt, Rub, Juvenacij, Melfita, Kana, Salpija, Lavel, Minervin i Kotor, koji se nalazi u prekomorskim krajevima, sa spasonosnim autoritetom i poštovanjem Apostolske stolice. Uostalom, zna se da ćeš istrajati u posvećenosti i vjernosti prema svojoj presvetoj majci, rimskoj crkvi, tako tvojem poštenju i spasenju povjeravamo stado, da bi ti Apostolska stolica zbog njihovog očuvanja dugovala još više i da to damo tvojoj crkvi. Amen. Amen. Amen.

Rota: Učini od mene Gospode, dobar znak.
Ja, Eugenije, episkop saborne crkve.
Ja, Gregorije, kardinalski prezviter Sv. Kalista.
Ja, Julije, kardinalski prezviter Sv. Marcela.
Ja, Ubald, kardinalski prezviter Sv. Krsta u Jerusalimu.
Ja, Gvido, kardinalski episkop Pastira.
Ja, Roland, kardinalski prezviter, Sv. Marka.
Ja, Gerard kardinalski prezviter Sv. Stefana na brdu Celij.

* CD Barese, vol. 1, col. 94.

N. 49. A. D. 1151. (18 marzo, Indiz. XV).

Data di luogo Signa.
Rogatario Boso S. Romanae ecclesiae scriptor.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,81, largh. 0,57. Verso la fine è un po' macchiata d'umidità ed ha un foro. È staccato il suggello, restano in parte i fili di seta color d'oro scuro.
Scrittura Minuscola pontificia elegante.
Contenuto Bolla di papa Eugenio III, con la quale, dietro preghiera dell'arcivescovo di Bari Giovanni, che lamentava il furto delle carte contenenti i privilegi della sua chiesa, gli concede l'uso del pallio e gli conferma i passati diritti.
Bibliografia Citato un brevissimo transunto dal Garruba, *Eoniade*, etc., pag. 6, n. 10; Id., *Serie critica*, etc., pag. 178, nota 1.

Eugenius episcopus servus servorum dei venerabili fratri Iohanni barensi archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum (1). Quoniam universalis ecclesie curam deo prout ipsi placuit committente suscepimus; ex iniuncto nobis offitio apostolatus astringimur. ecclesiarum utilitatibus tanta circumspectione intendere; ut eis et que rationabiliter possident nostro studio conserventur; et que dilapsa fuerint in statum debitum releventur. Veniente te venerabilis in christo frater ad nostram presentiam. et ecclesie tue statum ore proprio indicante; inter cetera nostre audientie suggessisti; Commisse tibi a deo barensis Ecclesie privilegia furtive fuisse sublata. nec ea licet studio multo adhibito te potuisse hactenus invenire. Unde ne per amissionem munimentorum ecclesia ipsa futuris temporibus sua se doleret dignitate fraudari; a sede apostolica intensis precibus humiliter postulasti. ut de usu pallei privilegium tibi concederet. in quo etiam eiusdem ecclesie suffraganeos tibi tuisque successoribus confirmaret. Nos igitur hinc offitii nostri debito. hinc fraternitatis tue petitionibus et ipsius ecclesie necessitatibus provocati; rationabiles postulationes tuas ex assueta sedis apostolice benignitate libenter admittimus. et iuxta loci tui veterem dignitatem usum tibi pallei confirmamus. Quo nimirum infra ecclesiam tantum ad sacra missarum sollemnia uti fraternitas tua debebit. et his solum diebus qui in subsequentibus exprimuntur. Nativitate domini. Festivitate sancti Stephani. Epyphania. Ypopanti. Tribus sollemnitatibus beate dei genitricis semper virginis Marie. Cena domini. Resurrectione domini. et secunda feria. Ascensione. Pentecoste. Nativitate beati Iohannis baptiste. Festivitatibus Apostolorum. et sancti Laurentii. In commemoratione omnium sanctorum. In traslatione ac festivitate sancti Nicholay. Festivitate sancti Sabini. Anniversario consecrationis tue die. In consecrationibus episcoporum et ecclesiarum. benedictionibus abbatum et ordinationibus clericorum. Huius siquidem pallei genium volumus te per omnia vendicare. ipsiusque decorem non ex exteriori ornatu. sed ex compositione morum. munditia operum.

(1) Tutto in lettere allungate.

Ja, Jovan, kardinalski prezviter, Ekvitija.

Ja, Oton, kardinalski đakon Sv. Gregorija kod zlatnog vela.

Ja, Rodulf, kardinalski đakon Sv. Lucije.

Ja, Jovan kardinalski đakon Sv. Sergija i Baha.

Dato u Sinju rukom skriptora Sv. Rimske crkve XV prije aprilskih Kalenda, XV indikcije, godine ovaploćenja Gospodnjeg hiljadu sto pedest prve, godine pontifikata pape Eugenija III osme.

et vite sanctitate pensare. ut plenitudine tante dignitatis adepta ita caritas tua curet cuncta peragere; Quatenus tuorum morum ornamenta eidem dignitati valeant convenire. Esto ergo discretione precipuus. cogitatione mundus. actione purus. in tacendo discretus. utilis in loquendo. Pectora tua lacte pinguescant. non tipo turgeant. Cure tibi sit non tam preesse subditis quam prodesse. et quod appetere debeant; verbo eis et exemplo monstrare. Non in te potestate ordinis. sed equalitatem pensa conditionis. Stude ne vita doctrinam destruat. nec vite doctrina vel in minimo contradicat. Ecce frater inter multa alia hec est pallei suscepti dignitas. hec ipsius preclara insignia. Que omnia facile christo adiuvante poteris adimplere; si magistram omnium caritatem umilitate comite curaveris conservare. Preterea sine preiuditio quarumlibet ecclesiarum tibi et ecclesie tue per te subscriptos episcopatus auctoritate apostolica confirmamus. et iure metropolitano subiacere decernimus. Cupersanum. Polinianum. Botuntum. Bitectum. Rubum. Iuvenatium. Melfita. Canne. Salpia. Lavellum. Minerbinum. et Catera in transmarinis partibus constituta. Salva nimirum in omnibus apostolice sedis auctoritate ac reverentia. Decetero frater tua interesse dinoscitur ita in sacrosancte matris tue Romane ecclesie devotione ac fidelitate persistere. ita honestati tue. ac salute commissi tibi gregis intendere; ut apostolica sedes cum conservatione istorum maiora tibi debeat et ecclesie tue conferre. Amen. Amen. Amen.

Rota: *fac mecum domine signum in bonum.* Bene Valete.

Ego Eugenius catholice ecclesie espiscopus ss.

† Ego Gregorius presbiter cardinalis tt. Calixti ss.

† Ego Iulius presbiter cardinalis tt. sancti Marcelli ss.

† Ego Ubaldus presbiter cardinalis tt. sancte Crucis in Hierusalem ss.

† Ego Guido presbiter cardinalis tt. Pastoris ss.

† Ego Rolandus presbiter cardinalis tt. sancti Marci ss.

† Ego Gerardus presbiter cardinalis tt. sancti Stephani in Celio monte ss.

† Ego Iohannes presbiter cardinalis tt. Equitii ss.

† Ego Otto diaconus cardinalis sancti Georgii ad velum aureum ss.

† Ego Rodulfus diaconus cardinalis sancte *(sic)* Lucie ss.

† Ego Iohannes diaconus cardinalis sanctorum Sergii et Bachi ss.

Datum Signie per manum Bosonis sancte Romane ecclesie scriptoris. XV. Kalendas aprilis. indictione XV. Incarnationis dominice anno. M.C.L.J. Pontificatus vero domni Eugenii (2) pp. III anno octavo.

(2) In maiuscola.

Godine 1152. 18. mart:
Senj: Normani iz Donje Dalmacije dobijaju Kotor*

Eugenije III arhiepiskopu Jovanu: Na njegove usmene žalbe, kako su njegovoj crkvi potajno oduzete privilegije, potvrđuje upotrebu palijuma na navedenim svetkovina; potvrđuje mu i odlučuje da mu po mitropolitskom pravu budu podložni ovi episkopati: Kupresan, Polinijan, Botunt, Bitect, Rub, Juvenacij, Melfita, Kana, Salpija, Lavel, Minerbin i Kotor, koji se nalazi u prekomorskim krajevima. Pošto pripadaju cijeloj crkvi(?). Ja, Eugenije itd. Potpisano 10 kardinala. Dato u Senju rukom Bosona S.R.E. pisano 15 dana prije aprilskih kalendi XV indikcije, godine gospodnje 1151, osme godine pontifikata pape Eugenija III.

Za arhiepiskopa Jovana cf. C.A. Garufi u Arch. Stor. Za istočnu Siciliju IX (1912) 329 sq.

* "Archiepiscopatus Barensis", col. 321.

13 *Segni 1152 mart. 18*

Eugenius III Iohanni archiep.: ad preces eius ore proprio indicantis, quia ecclesiae eius privilegia furtive essent sublata, confirmat usum pallii in festivitatibus enumeratis; confirmat et ei iure metropolitano subiacere decernit hos episcopatus: Cupersanum, Polinianum, Botuntum, Bitectum, Rubum, Iuvenacium, Melfita, Canne, Salpia, Lavellum, Minerbinum et Catera in transmarinis partibus constituta. — Quoniam universalis ecclesiae. Ego Eugenius etc. Subscr. 10 card. Dat. Signiae p. m. Bosonis S. R. E. script. 15 kal. april., ind. 15, inc. d. a. 1151, pont. v. d. Eugenii pp. III a. 8.

A^1 (cass. II n. 52). — Ed. Cod. dipl. Barese I 94 n. 49 ex A^1. — Regg. Garruba Boniade ^{1}p. 44 n. 10. Garruba Serie p. 178 not. 1 ex elenco Calefati. JL. —.

De Iohanne archiep. cf. C. A. Garufi in Arch. stor. per la Sicilia orientale IX (1912) 329sq.

Godine 1154:
Donacija kotorskom manastiru Svetog Đorđa u Kratiri*

Zapečaćeno pečatom mojim, Golialma, najblagovjernijeg i velikog kralja Sicilije, Kalabrije, Italije i Pulje(?), daje se na dar svetom i velikom prepoštovanom manastiru svetog Đorđa u Kratirima, mjeseca jula treće indikcije, godine 6663. (1154.)

Budući da se radujem što moja bogoljubna i bogougodna vlast blistavim i blagotvornim božantvenim zrakama blista i zabavljen danju i noću staranjem za duše, ozaren upirući nepokolebljivi pogled u siromaštvo crkava, te budući neprijatno suočen ne samo sa tim što se laici dovoljno ne trude oko onoga što bi trebalo, nego ni pojedinci koji provode svoje monaške dane na sakrivenim brežuljcima. Stoga i sveti kratirski i poštovani manastir, koji oskudijeva u svemu i koji ima potrebu za obradivom zemljom zbog neophodne ishrane onih koji su se Bogu posvetili i zbog dubokog osjećanja milosrđa, darivam i poklanjam ovom svetom manastiru da ima na raspolaganju za ishranu siromašnih monaha ova polja koja se nalaze u ovim granicama: njihove međe počinju od vrha brda koje se nalazi na početku polja Kormakijevog i odatle se proteže od šumarka sve do velikog puta i ide duž puta sve do polja Gulialma Valierija i odatle se proteže od obronka brda gdje se sastaje na toj strani sa poljem Gulialma Valierija, sve do potoka koji se zove Guraef i produžuje sve do vinograda bilježnika Filipa i odatle ide duž staze koja je uz sam Rinaldov vinograd, sve do brežuljka svetoga Petra gdje se nalazi . . . . Filipa bilježnika i odatle skreće do rijeke gange(?) i ide duž rijeke sve do potoka gdje se graniči sa poljem uz zgradu i ide duž istog potoka i produžuje sve do dvije vododerine i odatle ide do polja salitarije(?) i odatle se uspinje uzbrdo gdje je ograda Ahmarainova i odatle se vraća do polja Kormakijevih, gdje je bio početak imanja, a ta polja mjere šest zevgarija, ili sto osamdeset modija; stoga smo početak načinili prema mojoj zapovijesti i od strane mojih izvršilaca Gulielma Valierija, sudije Avalena i bilježnika stratega Petralisa i ostalih članova savjeta staraca pomenute zemlje Petreli, i polja su jednostavno i kako je ispalo uzvišenjima i brdima, vodenim tokovima i po cijelom pašnjaku onako kako se zateklo i kako se uklopilo, sveti manastir neka spokojno, mirno i neotuđivo posjeduje i raspolaže zauvijek, u vjekove vjekova, onako kako želi i neka ga obrađuju susjedima okruženi oni koji sada žive i oni koji će potom živjeti, neka se mole i traže od Boga milost za oslobođenje i oproštenje mojih grijehova i grijehova mojih roditelja, i neka nikada u tome ne budu sprječavani niti im se bilo ko suprotstavi; ako bi se usudio da se pojavi takav od mojih opunomoćenika tog trenutka i isključivo na osnovu ovog mog naređenja, ne samo da će biti lišen dostojanstva, nego i svog imanja, koje će pripasti mojoj vlasti. Zbog toga je i ovaj pečat stavljen i olovnom bulom moje vlasti zapečaćen, i sve zajedno je predato svetom manastiru Kratira i sadašnjoj i budućoj bratiji. Mjeseca, indikcije i godine kao što je već ranije napisano.

Majo, milošću Božijom i carskom emir nad emirima.

* Greci e arabi, col. 360.

III.

† Σιγίλλιον γενόμενον παρ᾽ ἐμοῦ γολιάλμου τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μεγάλου ῥηγὸς σικελίας καλαβρίας ἰταλίας καὶ πουλλίας ἐπιδωθὲν δωρεὰ τῇ ἁγία καὶ μεγάλη σεβασμία μονῇ τοῦ ἁγίου γεωργίου τῶν κρατήρων μηνὶ ἰουλίῳ τῆς ἰνδικτιῶνος γ᾽ ἔτους ϛχξγ᾽.

3.

Ἐπειδὴ τὸ φιλόθεον καὶ θεώρεστον κράτος μου τὰς θεαυγεῖς ἀκτεῖνας τῆς εὐποιείας ραιδρύνομενος καὶ ψυχικὰ ῥροντίδας νυκτί τε καὶ ἡμέρα ἀσχολούμενος καὶ αὐγαζώμενος καὶ ἀκλινεῖ τῷ ὄμματι τὰς τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν ὑστέρισεις ὑποβλεπόμενος οὐ μόνον λαϊκοῖς τοῖς ἄγαν ἐπιτινομένοις τοῖς δέουσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς μοναδικοῖς καὶ ἐν λόῤῥοις ἐναρυπτομένοις ἀμῤῥύνασθαι. ἔνθεν τι καὶ τὴν τῶν κρατήρων ἁγίαν καὶ σεβασμίαν μονὴν ὑστερουμένην πάνυ καὶ ὀλοῤῥομένην χωραρίοις διὰ τὴν ἀναγκαίαν τῶν ἐκεῖσε καλιεργαθῶν θεσρῶν μοι τροῤῥὴν καὶ τὴν ἐξ ἔθους μοι εὐσπλαγχνίαν καμῤθεὶς, δωροῦμαι καὶ ἀποχαρίζομαι ταύτῃ τῇ ἁγία μονῇ ἔχειν πρὸς διοίκησιν πενήτων καὶ διὰ τροῤῥὴν τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν τὰ τῖδε χωράρια ἅτινα εἰσὶν ἐν τῇ διακρατήσει πετραλῇ ἐν τῇ περιχώρῳ γάγγε ἅτινα· ἄρχεται ὁ περιορισμὸς αὐτῶν ἐκ τὴν κεραλὴν τοῦ βουνοῦ ἅπερ εἰσὶν εἰς τὴν ἔναρξιν τὰ χωράρια κορμάκι, κακεῖθεν κατέρχεται ἐκ τὴν πρισνίαν ἄχρι τῆς μεγάλης ὁδοῦ καὶ διαχωρίζει τὴν ὁδὸν ὁδὸν ἄχρι τοῦ χωραρίου τοῦ γουλιάλμου βαλιέρι καὶ ἐκεῖθεν κατέρχεται ἐκ τὴν πλευρὰν τοῦ βουνοῦ ὅπου ὑπάρχει εἰς τὴν πλευρὰν τοῦ χωραρίου τοῦ γολιάλμου βαλέρι ἄχρι τοῦ ῥίακος τοῦ λεγομένου γουῤῥὰερ καὶ ἀποδίδει ἄχρι τοῦ ἀμπελῶνος νοταρίου φιλίππου, κακεῖθεν ἀνέρχεται τὸ μονοπάτιν τὸ πλησίον τοῦ ῥηνάλδου ἀμπελῶνος ἄχρι τοῦ βουνοῦ ἁγίου πέτρου ὅπου ὑπάρχει . . . . . τοῦ φιλίππου νοταρίου κακεῖθεν γυρίζει εἰς τὸν ποταμὸν γάγγε καὶ ἀνέρχεται ἐν τῷ αὐτῷ ποταμῷ ἄχρι τοῦ ῥίακος ὅπου ὑπάρχει πλησίον τοῦ χωραρίου τοῦ ὁσπηταλίου καὶ ἀνέρχεται ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥύακος καὶ ἀποδίδει ἄχρι τῶν δύο ῥυάκων τῶν ἀνύδρων, κακεῖθεν ἀπίει εἰς τὰ χωράρια σαλιταρίας κακεῖθεν ἀνέρχεται εἰς τὸν βουνὸν ὅπου ὑπάρχει τὸ μάνδριν ἀχμαραίνου κακεῖθεν γυρίζει εἰς τὰ χωράρια τοῦ κορμάκη ὅπου ἡ ἔναρξις γέγονε καὶ συγκλείει, ὑπάρχει δὲ τὰ τοιαῦτα χωράρια ζευγαρίων ἓξ ἤγουν μοδίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα· ὅθεν τὴν ἀρχὴν ἐποιήσαμεν καθάπερ τῇ ἐμῇ προστάξει παρὰ τῶν ἐμῶν ἐξουσιαστῶν γουλιέλμου βαλιέρι καὶ ἀβανέλη τῷ κριτῇ καὶ νοταρίῳ στρατηγοῦ πετραλῆς καὶ τῆς λοιπῆς γερουσίας τῆς ῥημένης χώρας πετραλῆς διαχορίσθησαν, τὰ αὐτὰ ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὁρίοις καὶ βουνοῖς ὑδάτων καὶ πάσης νομῆς ὅσα ὑπὸ τοῦ περιορισμοῦ κατέχονται καὶ συγκλίονται. ἔχειν αὐτὰ ἡ ἁγία μονὴ ἀδιάστως ἀταράχως καὶ ἀκινητομήτως εἰς ἀπέραν τὸν αἰῶνα αἰῶνος διηκεῖν ἐπιμελεῖν καὶ καλιεργεῖν καὶ εἰς παροίκους ἐπινομεῖν οἱ ἀρτίως ζῶντες καὶ οἱ μεπέπειτα προσευχόμενοι καὶ ἐξιλαούμενοι τὸ θεῖον ὑπὲρ λύτρου καὶ ἀρέσεως τῶν ἐμῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν γεννητόρων μου, μηδὲ ἐναντιούμενοι ἐν αὐτοῖς μηδὲ παρεμποδιζόμενοι παρά τινος εἰ σέ τις τολμίσων φανήσεται ἀπὸ τῶν ἐμῶν ἐξουσιαστῶν τὴν στιγμὴν καὶ μόνον τοῦ παρόντος ἐντάλματος ἀποκρουομένου οὐ μόνον τῆς ἀξίας ἀπαλλαγήσεται ἀλλὰ καὶ τοῦ οἰκείου πράγματος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀντιλείψει τοῦ κράτους μου ὑστερυθήσεται. διὰ τοῦτο τὸ παρὸν σιγίλλιον ἐκτέθη, καὶ τῇ διὰ μολύβδου βούλλῃ τοῦ κράτους μου σφραγισθὲν ἐπεδώθη τῇ ἁγία μονῇ τῶν κρατήρων καὶ τοῖς οὖσιν ἀδελφοῖς καὶ τοῖς μέλλουσιν μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι καὶ ἔτος τοις προγεγραμμένοις.

† Maio dei et regia gracia amiratus amiratorum.

1160. ljeta:
Hristovog Koncilijabulum u Papiji od cara Fridriha (sazvan)
Vizantijska bazilika Svetog Tripuna i Kotoru postaje katolička*

I stoga bez legalnog autoriteta, dekret (carska odluka) i od Aleksandra s pravom odbijen i nepriznat, a njime se pontifikat Rimske crkve, ljeta Gospodnjeg 1160. na početku pontifikata pape Aleksandra, predaje Viktoru III, antipapi šizmatičkom, nasuprot Aleksandra III, koji je legitimno i po kanonu izabran.

Od koga i na osnovu kog ovlašćenja je ovaj koncilijabulum bio sazvan, ovako opisuje Radevik u 4. knjizi (svog djela) o vladavini cara Fridriha, u 68. poglavlju:

To je bilo u vrijeme kada je trebalo oglasiti naređeni koncil u Papiji i to iz svih djelova carstva, to jest sa ove i sa one strane Alpa. Na jednom mjestu okupljeni arhiepiskopi i episkopi i drugi crkveni prelati, izgledali su smrknuti od sumnjičavog iščekivanja. Tada avgust (car), napominjući da svi uz pomoć postova i molitvi stvar svekolike crkve preporuče Bogu, sa sveštenicima i okupljenim narodom zatraži pomoć Božiju zastupništvom Svih svetih. Zatim, pošto je sazvani koncil počeo da zasijeda, obrati se episkopima:

"Iako mi je poznato da na osnovu položaja i carskog dostojanstva posjedujemo ovlašćenje da sazovemo koncil, naročito u ovakvim prilikama opasnim po crkvu (pamti se, naime, da su ovo učinili carevi i Konstantin i Teodosije, pa i Justinijan, a u skorije vrijeme Karlo Veliki i Oton), ipak donošenje odluka ovog najznačajnijeg i najuzvišenijeg posla povjeravam vašoj razboritosti i moći. Bog je, naime, odredio da vi budete sveštenici i podario vam je moć da vi i o nama sudite. A budući da nije naše da sudimo o onome što je u rukama Božijim, pa zato ni o vama, tako vas podsjećamo da imate n umu da u ovoj stvari očekujete samo Božiji sud o vama.

Kada je ovo rekao, povukao se sa koncila, a cijelo crkveno ispitivanje povjerio je crkvenim ličnostima kojih je tamo bilo nebrojeno mnogo. Bilo je, naime, oko pedeset arhiepiskopa i episkopa, a opata i prepozita zbog brojnosti nije bilo moguće procijeniti. Bili su prisutni i poslanici raznih zemalja, obećavajući da će sve, što na sinodu bude odlučeno, biti nesumnjivo prihvaćeno od njihovih.

Pošto su tako episkopi i čitav kler sedam dana zasijedali, situacija se razbuktala sve dok na-pokon, u prisustvu gospodina Oktavijana, iako je imao zastupnike za svoju stvar, rasprava nije ustuknula pred pobjedom i koncil je donio odluku u njegovu korist, osudivši i odbacivši Rolanda, koji je, kako se pričalo, uporno odricao legitimnost koncilu. Želimo veoma često da se čitalac spomene da u ovoj činjenici, da bi ispitao istinu ne treba da se povede za našim riječima, nego neka se osloni na pisma i dokumenta koja sam smatrao da treba u ovo djelo unijeti i neka sam prosudi, kada donosi sud o ovoj kontroverziji, o prekidu rasprave i o odluci koncila, onako kako mu izgleda dovoljno uvjerljivo.

Akta koncilijabula isti Radevik u 71. poglavlju doslovno ovako citira:
AKTA KONCILA U PAPIJI

Gospodar Oktavijan i niko drugi, u Rimu u crkvi B.(laženog) Petra, na traženje naroda i uz saglasnost i po želji klera, od kardinala je svečano u odeždu odjeven i u prisustvu i bez protivljenja kancelara, na tronu B.(laženog) Petra je ustoličen i kardinali i rimski kler otpjevali su mu svečano *Te Deum laudamus* (Tebe Boga slavimo), i dobio je ime Viktor. Tamo je mnoštvo klera i rimskog naroda do njegovih nogu došlo. Tada je skrinijar, prema starom rimskom običaju

* Mansi, vol. 22, col. 1111-1112.

ANNO CHRISTI 1160.

CONCILIABULUM PAPIENSE

ANNO CHRISTI 1160.

A FRIDERICO IMPERATORE,

Adeoque illegitima auctoritate, indictum, meritoque ab Alexandro declinatum & reprobatum, quo Victori III. antipapæ schismatico contra Alexandrum III. legitime & canonice electum, pontificatus Romanæ ecclesiæ adjudicatur, anno Dom. MCLX. initio pontificatus Alexandri papæ.

A *Quo quave auctoritate hoc Conciliabulum fuerit congregatum, Radevicus de gestis Friderici imperatoris lib. 4. cap. 68. his verbis describit:* Tempus erat quo concilium Papiæ indictum celebrandum fuerat, idque de universis regni partibus, videlicet cisalpinis & transalpinis, in unum collecti archiepiscopi, & episcopi, aliique ecclesiarum prælati pendula expectatione operiebantur. Tum Augustus, commonens omnes jejuniorum & orationum subsidiis ecclesiæ catholicæ causam Deo commendare, cum sacerdotibus & omni populo auxilium Divinum sida sanctorum intercessione poscebat. Deinde convocato in unum concilio, cum resedisset, ait ad episcopos: Quamvis noverim officio ac dignitate imperii penes nos esse potestatem congregandorum conciliorum, præsertim in tantis ecclesiæ periculis: (hoc enim & Constantinus, & Theodosius, nec non Justinianus, seu recentioris memoriæ Carolus magnus, & Otto Imperatores fecisse memorantur) auctoritatem tamen dissimiendi hujus maximi & summi negotii vestræ prudentiæ vestræque potestati committo. Deus enim constituit vos sacerdotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque judicandi: Et quia in his quæ ad Deum sunt, non est nostrum de vobis judicare, tales vos & taliter in hac causa hortamur habere, tanquam solius Dei de vobis expectantes judicium.

Cum hæc dixisset, ipse se concilio subtraxit, examen totum ecclesiæ & ecclesiasticis, quæ ibi innumerabiles erant, committens personis. Erant autem circiter quinquaginta archiepiscopi & episcopi: abbatum & præpositorum non erat præ multitudine æstimatio. Legati quoque diversarum terrarum aderant, spondentes quidquid a synodo decretum foret indubitanter a suis recipiendum.

Residentibus itaque episcopis & clero universo, septem diebus causa ventilata est, tandemque domino Octaviano, qui cum præsens advenisset, & haberet qui partem suam defenderent, cessit litis victoria, & pro ipso concilium dedit sententiam, condemnato Rolando & reprobato, qui citatus legitime concilio se præsentare contumaciter abnuisse dicebatur. Sæpius autem lectorem admonitum esse cupimus, ut in hoc facto ad disquirendam rerum veritatem non nostra dicta consulat, sed litteris & scriptis, quæ ad manus nostras venerunt, & huic operi inserendæ visæ sunt, innitatur, suo servans arbitrio, quando de hac controversia, & litis decisione, conciliique judicio, sufficienter sibi fides facta videatur.

Acta Conciliabuli idem Radevicus verbo tenus recitat cap. 71. his verbis.

ACTA CONCILII PAPIENSIS.

DOminus Octavianus, & nemo alius, Romæ in ecclesia B. Petri, petitione populi & consensu, ac desiderio cleri, a cardinalibus manto indutus est solemniter, & præsente cancellario, & non contradicente, in cathedra B. Petri collocatus est, & a cardinalibus & clero Romano *Te Deum laudamus* solemniter ei cantatum est, nomen ei Victor impositum est. Ibi multitudo cleri & populi Romani venit ad pedes ejus. Tunc scriniarius secundum antiquam Romanorum consuetudinem ascendens in altum voce magna clamavit ad populum dicens: Audite cives Romani, & cœtus reipublicæ. Secunda feria patet noster Hadrianus mortuus est, & proximo sequenti sabbato dominus Octavianus cardinalis S. Cæciliæ in Romanum pontificem electus & immantatus est, & in cathedra B. Petri collocatus est, & papa Victor est nominatus. Placet vobis? Respondit magna voce clerus & populus: Placet. Secunda & tertia vice interrogatus populus si placeret, clara voce respondit: Placet. Deinde cum bandis & aliis papalibus insignibus dominus papa cum laudibus in palatium deductus est.

His itaque rite peractis, capitulum B. Petri statim venit ad pedes ejusdem papæ Victoris, & obedivit, ac debitam ei reverentiam exhibuit clerus

popevši se na uzvišenje, glasno uzviknuo, obraćajući se narodu: "Počujte građani rimski i državni skupe. Na drugu feriju otac naš Hadrijan je umro, a prve subote koja je uslijedila gospodar Oktavijan, kardinal Sv. Cecilije, izabran je za Rimskog pontifika i inaugurisan, i na tronu B. Petra je ustoličen i dobio je ime papa Viktor. Da li vam je po volji?" Kler i narod na sav glas odgovore: "Po volji nam je!" Po drugi i treći put upitan da li mu je po volji, narod glasno odgovori: "Po volji nam je!" Zatim je sa zastavama i drugim papskim insignijama gospodar papa svečano odveden u palatu.

Pošto je to po obredu obavljeno, kapitulum B.(laženog) Petra odmah je došao pred noge istoga pape Viktora, i iskazao svoju poslušnost, a dužno poštovanje iskazali su i kler i narod, veliko mno-štvo na sličan način iskazalo je poslušnost. Sljedećeg pak dana, rektori rimskoga klera, prilazeći gospodinu kancelaru i kardinalima koji sa njim bjehu, željeli su znati da li je još uvijek u papskoj odeždi, kako su neki govorili: i nijesu ga našli u odeždi, niti sa bilo kakvim znacima dostojanstva: i pošto su sa njim i kardinalima razgovarali, saznadoše iz usta njegovih i njihovih da nikada nije bio u odeždu odjeven i da mu se to lažno pripisuje. Pošto su to čuli i saznali rektori pred noge pape Viktora dođoše i izraziše svoju poslušnost i poštovanje. O gore rečenom postoje svjedoci, Petar Kristian dekan bazilike B. Petra, i sva njegova braća, i dva rektora rimskoga klera Blazije to jest prezviter i Manerije prezviter, i sedam arhiprezvitera rimskoga grada, i još četvorica kako đakona, tako i subđakona.

Zatim prior Lateranski i njegovi kanonici iskazaše poslušnost.

Klerici iz patrijaršije S(vete) Marije Majoris

Opat iz patrijaršije S(vetog) Pavla iskazao je poslušnost preko svojih, i u znak poslušnosti posla mu (nešto) od dobara svoje crkve.

Opat iz patrijaršije Sv. Laurencija sa svojim monasima iskazao je poslušnost.

Opat Cirengija iskazao je poslušnost

Opat Sv. Silvestra sa svojim monasima iskazao je poslušnost.

Opat Sv. Aleksija na brežuljku Aventinu sa svojim monasima iskazao je poslušnost.

Opat Sv. Blazija sa svojim monasima iskazao je poslušnost.

Konvent Sv. Sabe iskazao je poslušnost.

Konvent Sv. Marije na kapitolu iskazao je poslušnost.

Konvent monaha Svetog Kozme i Damjana iskazao je poslušnost.

Opat Sv. Valentina iskazao je poslušnost.

Magister braće hrama Hijerosolimitanskog na brežuljku Aventinu sa svojom braćom iskazao je poslušnost.

Kardinalija Sv. Marcela iskazala je poslušnost.

Klerici iz kard.(inalije) Svetih apostola iskazali su poslušnost.

Klerici iz kard. Sv. Petra u lancima iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Silvestra iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Siksta iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Sabine iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Sibiline iskazali su poslušnost.

Klerici Sv. Cirijaka kod Dioklecijanovih terma iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Marija preko Tibra iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Marije u Portiku iskazali su poslušnost.

Klerici iz kardinalije Sv. Nikolaja u sužanjstvu iskazali su poslušnost.

Manastir Sv. Agate iskazao je poslušnost.

Arhiprezviter Sv. Apolinarija iskazao je poslušnost.

Arhiprezviter Sv. Trifuna iskazao je poslušnost.

Arhiprezviter Sv. Bartolomeja iskazao je poslušnost.

Crkva Sv. Celza iskazala je poslušnost.

——— rus & populus, multitudo magna ſimiliter obe- A
ANNO CHRISTI 1160. divit. Sequenti vero die proxima rectores cleri Romani accedentes ad dominum cancellarium, & ad cardinales qui cum eo erant, voluerunt cognoſcere ſi immantatus eſſet, ſicut quidam dicebant: & non invenerunt eum immantatum, neque aliqua ſpecie dignitatis variatum: & habito cum eo & cardinalibus ſuis colloquio, cognoverunt ab ore ejus & ſuorum, quod nunquam fuerit immantatus, & quod hoc ei falſo imponebatur. Quo audito & cognito rectores ad pedes domini papæ Victoris venerunt, & obedientiam & reverentiam exhibuerunt. De omnibus ſupradictis capitulis teſtes fuerunt, Petrus Chriſtianus decanus baſilicæ B. Petri, & omnes fratres ejus, & duo rectores cleri Romani Blaſius ſcilicet pres- B
al. novem byter, & Manerius presbyter, & ſeptem *archipresbyteri Romanæ urbis, & quatuor alii tam diacones, quam ſubdiacones.

Deinde prior Lateranenſis & ſui canonici obedierunt.

Clerici de patriarchia S. Mariæ Majoris obedierunt.

Abbas de patriarchia S. Pauli per ſuos obedivit, & in ſignum obedientiæ de bonis eccleſiæ ſuæ illi miſit.

Abbas de patriarchia S. Laurentii cum ſuis monachis obedivit.

Abbas Cirengii obedivit.

Abbas S. Silveſtri cum ſuis monachis obedivit.

Abbas S. Alexii in monte Aventino cum ſuis C
monachis obedivit.

Abbas S. Blaſii cum ſuis monachis obedivit.

Conventus S. Sabæ obedivit.

Conventus S. Mariæ in Capitolio obedivit.

Conventus monachorum ſanctorum Coſmæ & Damiani obedivit.

Abbas S. Valentini obedivit.

Magiſter fratrum templi Hieroſolymitani in monte Aventino cum ſuis fratribus obedivit.

Cardinalia S. Marcelli obedivit.

Clerici de card. SS. apoſtolorum obediverunt.

Clerici de card. S. Petri ad vincula obediverunt.

Clerici de cardinalia S. Silveſtri obediverunt.

Clerici de cardinalia S. Sixti obediverunt. D

Clerici de cardinalia S. Sabinæ obediverunt.

*J. Balbinæ Clerici de cardinalia S. Sibilinæ *obediverunt.

Cardinalis S. Cyriaci apud thermas Diocletiani obedivit.

Clerici de cardinalia S. Mariæ trans Tiberim obediverunt.

Clerici de cardinalia S. Mariæ in Porticu obediverunt.

Clerici de cardinalia S. Nicolai in carcere obediverunt.

Monaſterium S. Agathæ obedivit.

Archipresbyter S. Apollinaris obedivit.

*Tryphonis, Archipresbyter S. Tryphi *obedivit.

Archipresbyter S. Bartholomæi obedivit.

Eccleſia S. Celſi obedivit. E

Eccleſia S. Mariæ in Monaſterio obedivit.

Eccleſia S. Mariæ in Pallaria obedivit.

Eccleſia S. Salvatoris de Curte obedivit.

Archipresbyter S. Vincentii cum ſuis obedivit.

Archipresbyter S. Catharinæ cum ſuis obedivit.

Archipresbyter S. Thomæ de Parione obedivit.

Archipresbyter S. Anaſtaſiæ cum ſuis obedivit.

Archipresbyter S. Salvatoris de Campo cum ſuis obedivit.

Archipresbyter S. Mariæ in monte Celſo cum ſuis obedivit.

Crkva Sv. Marije u Manastiru iskazala je poslušnost.
Crkva Sv. Marije u Palariji iskazala je poslušnost.
Crkva Sv. Salvatorija de Kurte iskazala je poslušnost.
Arhiprezviter Sv. Vincenta sa njegovima iskazao je poslušnost.
Arhiepiskop Sv. Katarine sa svojima iskazao je poslušnost.
Arhiepiskop Sv. Tome iz Pariona iskazao je poslušnost.
Arhiprezviter Sv. Anastazije sa svojima iskazao je poslušnost.
Arhiprezviter Sv. Salvatorija de Kampo sa svojima iskazao je poslušnost.
Arhiprezviter Sv. Marije na brežuljku Celiju sa svojima iskazao je poslušnost.
I mnoge druge crkve i manastiri, koje jedva da možemo nabrojati, iskazali su poslušnost.

Poslije inauguracije gospodara Viktora, kanonici B. Petra poslaše kancelaru Rolandu svoje kanonike da vide da li je u papskoj odeždi, kako neki govore, ili je na neki drugi način ustoličen. Odande, dva puta poslati inkvizitori, dva puta izvijestiše kako nije u odeždi niti na bilo koji drugi način izmijenjen. Sljedećeg pak dana, kako više nije bilo nikakve sumnje, kanonici poslaše nekoga od svojih da budu za kardinalskom trpezom i da vide ko je za njom i da li on za trpezom zauzima neko uzvišenije mjesto, ili, možda, blagosilja trpezu sjedeći u pročelju, ili se na neki drugi način, sjedeći među kardinalima, dostojanstvom, ili odjećom ističe. U svemu tome ni na koji način nijesu primijetili da je on promovisan ili izmijenjen. I na taj način kanonici su provjeravali položaj kancelara svakoga dana tokom osam uzastopnih dana.

Basson i Jovan de Romano kažu: "Pošto se kancelar, kada je gospodar Viktor zauzeo tron, povukao u utvrđenje, klerik Jovan Fizut i laik Jovan de Bukalata željeli su da u papsku odeždu obuku kancelara. On im, međutim, pošto ih je grubo odbio, reče: "Od mene nećete napraviti predmet podsmijeha: tamo je papa, idite k njemu i iskažite mu svoju poslušnost."

Prezviter Blazije i prezviter Manerije, rimski rektori, kažu da su tada sa još tri druga rektora, sjutradan poslije inauguracije gospodara Viktora prišli kancelaru i svim kardinalima koji su bili sa njim i da ga nijesu vidjeli u papskoj odeždi, niti na bilo koji drugi način promovisan, i da su prije nego što su se povukli, dva puta čuli iz usta samog kancelara da niti jeste, niti je bio u papsku odeždu odjeven. Štaviše, sami rektori, koji su bili tamo, kardinalu Otonu iz Karcera Tulijanskog, posvjedočili su da gospodin Oktavijan nikakvo nasilje, ni nepravdu kancelaru nije nanio.

Oton još kaže: "Ni zbog čega neće biti prebacivano ovom gospodinu kancelaru, jer njemu niko nije oduzeo odeždu, budući da je nikada nije ni imao." Pošto je sve tako izvršeno i saznato, sami rektori odoše kod gospodara Viktora i iskazaše mu poslušnost, i dadoše savjet kleru da mu iskažu poslušnost, a tako je i učinjeno.

Prezviter Baron i prezviter Jovan, kapelani kancelarove kardinalije, rekoše da su oni, dan poslije inauguracije gospodara Viktora, prišli kancelaru i da su mu rekli ovako: [22]"Kada smo čuli da ste vi u papskoj odeždi, obradovali smo se, a sada, budući da vidimo drugačije, žalimo. On im reče: Zbog mene se nemojte ni radovati, ni žaliti, jer ja niti sam bio niti jesam u papskoj odeždi. Idite i iskažite poslušnost onome koga vidite u odeždi pape." Prezviter Baron i prezviter Jovan potvrdiše da su ove riječi tako bile izgovorene iz usta kancelarovih: "Bilo ko od naših klerika, koji su bili prisutni, da se zakunu, u njihovim dušama to bi bila istima."

Klerici iz kardinalije Sv. Hrizogona rekoše da su dan poslije inauguracije gospodina Viktora prišli svom kardinalu, koji je bio sa kancelarom i da su ga pitali: "Svi klerici odlaze pred noge gospodara pape, šta mi da radimo?" On im je odgovorio: "Idite k njemu, kao i ostali."

Mnogi od naših kažu da su videli kancelara 11. dana da je izašao iz Grada bez mantije, bez stole, bez bijelog konja, bez ikakve promjene u držanju, kose pokrivene crnom kapuljačom, u crnom ogrtaču (i da je otišao) sve do Cisterne.

Jovan de Romano kaže da je čuo kako su Jovan Napolitanski i Bonamdies i još neki kardinali rekli kod Cisterne: "Budući da smo, na neki način, bez pastira, bez glave, napravićemo sebi gospodara." I potom su ga odjenuli u odeždu i otpjevali mu, tamo kod Citerne, *Tebe Boga slavimo.*

A Et multæ aliæ eccleſiæ & monaſteria obedierunt, quas vix enumerare valemus. ANNO CHRISTI 1160.

Poſt promotionem domini Victoris, canonici B. Petri miſerunt ad Rolandum cancellarium canonicos ſuos, qui viderent an eſſet immantatus, ſicut quidam credebant, aut aliquo modo promotus. Unde bis miſſi inquiſitores, bis retulerunt eum non eſſe immantatum, nec aliqua promotionis ſpecie variatum. Sequenti vero die, ut omnis dubitatio tolleretur, miſerunt canonici quoſdam de ſuis, ut menſæ cardinalium, qui intererant, intereſſent, & viderent ſi ſaltem in menſa locum digniorem ſolito obtineret, aut etiam benedicendo menſam primus eſſet, vel aliquo modo inter cardinales loco, vel dignitate, ſeu vé-
B ſte dignior haberetur. In quibus omnibus nullo modo ſenſerunt eum promotum, vel mutatum. Atque in hunc modum perſcrutati ſunt canonici ſtatum cancellarii per ſingulos continuos octo dies.

Baſſo & Joannes de Romano dicunt: Poſtquam cancellarius, ſedente domino Victore in cathedra, in munitionem ſe recepit, Joannes Phizutus clericus, & Joannes de Buccalata laicus, voluerunt immantare cancellarium Qui cum injuria repulit eos, dicens: De me non facietis ridiculum: ibi eſt papa: ite ad eum, & obedite ei.

Presbyter Blaſius & presbyter Manerius, rectores Romani, dicunt ſe tum tribus aliis rectoribus cleri ſequenti die poſt promotionem domini Victoris acceſſiſſe ad cancellarium, & ad omnes
C cardinales qui cum eo erant: & non viderunt eum immantatum, nec aliquo modo promotum: & antequam diſceſſiſſent, audierunt duabus vicibus ab ore cancellarii, quod nec erat, nec fuit immantatus. In præſentia etiam ipſorum rectorum, qui ibi erant, teſtificatus eſt Otto cardinalis de Carcere Tulliano, quod dominus Octavianus nullam violentiam vel injuriam intulit cancellario.

Item dixit Otto: Pro nihilo adſcribitur hoc domino cancellario, quia nullus ei mantum abſtulit, quia nunquam habuit. His omnibus ita peractis & cognitis, rectores iſti iverunt ad dominum Victorem, & obedientiam ei fecerunt, & præceperunt clero ut ei obediret: quod & factum eſt.

D Presbyter Barro & presbyter Joannes, capellani de cardinalia cancellarii, dixerunt ſe ſequenti die poſt promotionem domini Victoris ad cancellarium acceſſiſſe, & dixiſſe ad eum ſic: Audientes vos eſſe immantatum, gaudebamus, & nunc quia aliter videmus, dolemus. Qui dixit eis: Pro me nolite gaudere vel dolere, quia ego nec ſui, nec ſum immantatus: ite & obedite ei quem videtis immantatum. Hæc verba taliter ab ore cancellarii proceſſiſſe commiſit presbyter Barro, & presbyter Joannes, quibuſdam ex noſtris clericis præſentibus, ut jurarent in animabus eorum ita verum eſſe.

Clerici de cardinalia S. Chryſogoni dixerunt ſe ſequenti die poſt promotionem domini Victo-
E ris acceſſiſſe ad cardinalem ſuum, qui erat cum cancellario, & interrogaſſe eum dicentes: Omnes clerici vadunt ad pedes domini papæ, quid faciemus & nos? Qui reſpondit: Ite ad eum, ſicut alii.

Multi ex noſtris dicunt vidiſſe cancellarium 11. die ab Urbe exiſſe ſine manto, ſine ſtola, ſine albo equo, & ſine omni habitus *munitione, cum pellibus nigro pallio coopertis, & cum nigro almutio uſque ad Ciſternam. *f. mutatione.

Joannes de Romano dicit audiviſſe Joannem Neapolitanum, & Bonamdiem, & quoſdam alios cardinales, dicentes apud Ciſternam: Quoniam modo ſumus ſine paſtore, & ſine capite, faciamus no-

Jovan iz Svetog Stefana i Volferamin kažu da su čuli šta je onima papa Hadrijan rekao, kada je izašao iz Grada: "Oktavijan", reče, "koga sam ja poslao u Lombardiju, želi da ekskomunicira Milaneze. Ali ja sam naložio Milanezima da ne brinu o njemu, nego da se hrabro drže, isto kao i Brižani, protiv cara. Ja sam se sa njima dogovorio da car, zbog njihovih zapreka, ne bude u mogućnosti da dođe u Rim. Isto tako, dogovorio sam se sa svojim kardinalima da Oktavijan ne bude papa poslije moje smrti."

Gimund i Volferamin kažu da su čuli iz usta episkopa Sabinskog, da bi se rado vratio gospodru Viktoru, ali zakletvom je vezan tako da to ne može da učini, a da ne prekrši zakletvu.

Episkop Alterin je, u prisustvu gospodina Gvidona Kremenskog i Gimonda i Jovana Kajetana i mnogih drugih, rekao: "Ne mogu da odem kod gospodina Viktora, jer sam kancelaru i njegovima kod Anagnije obećao, da ne mogu da dođem kod njih sve do Kalenda. Ali da ću, poslije Kalenda, doći. Međutim, ipak njega smatram svojim gospodarom i pastirom." Kada su prošle Kalende, još uvijek je bio nesiguran, gospodaru Viktoru poslao je izraze svoje poslušnosti preko nekog klerika, koga imamo prisutnog.

O svim gore rečenim navodima pružili su svoje svjedočenje pomenuti rektori rimskog klera i sedam prezvitera koje sam gore spomenuo, i mnogi drugi čestiti i pobožni Rimljani i Petar prefekt Grada, Stefan de Tebaldo, Stefan Nortman, Jovan iz svetog Stefana, Jovan Kajetano, Volferamin de Gidocika, Gimund iz dvora Petra Leona i mnogi drugi sjajni Rimljani i plemeniti, koji u svemu ovome učestvovali i sve vidjeli i ispričali.

Kako je Fridrih potvrdio izbor Viktora i ustoličio ga, Radevik opisuje ovako:

Pošto je na taj način Viktor potvrđen i prihvaćen kao papa, odluka se odnosi princepsu sacerdotalisu koncila. Pošto je ona s poštovanjem primljena i potvrđena, Viktor se poziva u crkvu i na velikoj svečanosti podržava ga mnoštvo naroda i klera i izvikuje ga za najvišeg pontifika i papu svih hrišćana. Čak je i božanski car uobičajeno poštovanje, kao Konstantin blaženom Silvestru, ponizno, pred vratima crkve ukazao: uzevši ga za ruku odveo ga do trona i ustoličio. O ostalom što se dešavalo prilažem primjerke pisama.

CAREVO PISMO
O Viktorovom izboru

Friderik Božijom milošću imperaror rimski i uvijek Avgust, svom dragom Eberardu, poštovanom episkopu Salcburškom i njegovim sufraganima, Albertu Frizinškom episkopu, Hartmanu Brešanskom, Romanu Gurcenskom i cijeloj provinciji Salcburškoj, milost svoju i svako dobro.

Da ste učestvovali na konziliju u Papiji, bili biste u mogućnosti da se neposredno uvjerite i da znate sve što se tamo, to jest u Rimskoj crkvi dogodilo. Stoga ćemo vam, da ne bi, možda, bila zamagljena istina, ili vaša iskrenost na suprotnu stranu zavedena od onih koji su se rasijali po gotovo cijelom svijetu sa iskrivljenim pričama i lažima, što je sažetije moguće, naznačiti redosljed cijele stvari, bez umetanja bilo kakvih laži, samo ono što smo smatrali dostojnim čiste istine. Poznato je i jasno kao dan da je Roland, kancelar za života pape Hadrijana i neki kardinali, ne obraćajući pažnju na riječi Gospodnje: *Neka bude riječ vaša, da, da; ne, ne;* [379] pošto su sklopili zavjeru sa Vilelmom Sicilijskim, kojeg su ranije ekskomunicirali, i sa ostalim neprijateljima carstva, Milanezima, Brešanima, građanima Pjaćence, i da slučajno ne bi, smrću pape Hadrijana, propalo to neprilično savezništvo, obavezali su se međusobno zakletvom da, kada umre papa Hadrijan, niko drugi ne može da ga zamijeni, osim nekoga ko je već sa njima u zavjeri. Iz tog razloga, dvanaestog dana po izboru gospodara pape Viktora, pošto je on već ustoličen na tron Sv.

[379] Mt 5, 37

ANNO CHRISTI 1160.

——nobis dominum: & poſteà immantaverunt eum, & cantaverunt ei *Te Deum laudamus* apud Ciſternam. A

Joannes de ſancto Stephano & Wolferaminus dicunt ſe audiviſſe quod papa Hadrianus dixit ad eos, cum de Urbe exiret: Octavianus, inquit, quem ego miſi in Longobardiam, vult excommunicare Mediolanenſes: ſed ego mandavi Mediolanenſibus, ut non curent de eo, ſed fortiter ſe habeant, tam ipſi quam Brixienſes, contra Imperatorem: & ego cum eis diſpoſui, quod Imperator propter eorum impedimenta non poterit Romam venire. Item etiam cum cardinalibus ita diſpoſui, quod Octavianus non erit papa poſt mortem meam.

Gimundus & Wolferaminus dicunt ſe audiviſſe ab ore epiſcopi Sabinenſis, quod libenter rediret ad dominum Victorem: ſed ita adjuratione eſt aſtrictus, quod ſine perjurio non poteſt. B

Epiſcopus Aletrinus in præſentia domini Guidonis Cremenſis cardinalis, & Gimundi, & Joannis Cajetani, & aliorum multorum, dixit: Non poſſum ad dominum Victorem venire, quia talem ſecuritatem feci cancellario, & ſuis apud Anagniam, quod non poſſum ad eos venire uſque ad Kalendas: poſt Kalendas autem veniam. Interim tamen habeo eum pro domino & paſtore meo. Itaque Kalendis tranſactis, cum infirmitate teneretur, miſit domino Victori obedientiam per clericum quemdam, quem habemus præſentem. C

De omnibus ſupradictis capitulis teſtimonium perhibuerunt prædicti rectores cleri Romani, & * *al.* novem. ſeptem archipresbyteri ſupra memorati, & alii multi honeſti & religioſi clerici Romani, & Petrus Urbis præfectus, & Stephanus de Thebaldo, & Stephanus Northmannus, & Joannes de ſancto Stephano, & Joannes Cajetanus, & Wolferaminus de Gidocica, & Gimundus de domo Petri Leonis, & multi alii illuſtres Romani & nobiliſſimi, qui omnibus his interfuerunt, & omnia viderunt, & tractaverunt.

Qualiter Fridericus confirmaverit electionem Victoris cumque inthronizaverit, idem Radevicus ſubjungit his verbis: Confirmato & recepto taliter in papatu Victore, defertur ad principem D ſacerdotalis concilii ſententia. Qua venerabiliter ſuſcepta & approbata, Victor ad eccleſiam vocatur, & magna ſolemnitate, & frequentia cleri ac populi ſuſcipitur, ipſique ut ſummo pontifici & univerſali papæ acclamatur. Divus quoque imperator conſuetam ei reverentiam, ſicut Conſtantinus beato Silveſtro, humiliter pro foribus eccleſiæ exhibuit: & manu ejus accepta uſque ad ſedem deduxit, & inthronizavit. De reliquis quæ ibidem acta ſunt, exemplaria litterarum ſubnotata conſule.

EPISTOLA IMPERATORIS.

De Victoris electione. E

Fridericus Dei gratia Romanorum imperator, & ſemper Auguſtus, dilectiſſimo ſuo Eberardo venerabili Saltzburgenſi archiepiſcopo, & ſuffraganeis ejus, Alberto Friſingenſi epiſcopo, Hartmanno Brixienſi, & Romano Gurcenſi, totique provinciæ Saltzburgenſi, gratiam ſuam & omne bonum.

SI ſacro conſilio Papiæ interfuiſſetis, omnia quæ ibidem vel in Romana eccleſia facta ſunt oculata fide cognoſcere poſſetis. Ne autem ab his qui pravis delationibus & mendaciis jam

Petra, već spomenuti zavjerenici izašli su iz Grada do Neronove cisterne, sakupili se napustivši korito tekuće vode, i podigli sebi kancelara Rolanda za idola: govoreći da je on Simon Petar, on koji je pomišljao da se na tako nečastan način domogne samog vrha apostolskog dostojanstva. Nije izmišljotina da je ova zavjera bila sklopljena i da je već spomenuti Roland u nju na ovaj način ušao, nego je to na čudesan način časnim i pobožnim ljudima objelodanio onaj ko zna sve tajne ljudskog srca. Dok se to u Rimu događalo i dok smo se mi savjetovali sa blagovjernim i čestitim ljudima, to jest arhiepiskopima i episkopima o tome šta treba učiniti u vezi sa tolikim raskolom (šizmom), iznenada dođoše, kao da ih je Bog poslao, episkop Tarantasijski, opat Klarevalenški, opat Morimundenški i još deset drugih opata koji su od građana Mediolanuma (Milana) bili da traže mir: oni su se, na našu molbu, vratili u Mediolanum kako bi ispitali njihovu volju i dobili su od njih (građana Mediolanuma) ovakav odgovor: "Gospodo oci, ne odustajemo, jer smo vezani zakletvom dospodaru papi i kardinalima da nikako ne smijemo da se vratimo naklonosti carevoj bez njihove volje, a oni za uzvrat, bez naše volje ne mogu da sklope nikakav mir." Opati im odgovoriše: "Vi nemate više takve obaveze prema gospodaru papi, zato što je umro." A ovi odmah odgovoriše: "Ako je papa i umro, mi ipak nijesmo oslobođeni (zakletve): jer ništa manje nijesmo obavezni kardinalima, kao što su i oni obavezni nama." Tako su pomenuti oci opati u odgovorima građana Mediolanuma dobili svjedočanstvo za ovo i to pred mnogobrojnim pobožnim i čas-nim ljudima. Osim toga, dobili smo mnoge dokaze o postojanju zavjere iz pisama koja su na putu uhvaćena, a i sam taj glasnik je to još bolje vidio i čuo. Upravo po savjetu mudrih ljudi, kao što sam vam drugom prilikom već spomenuo, zakazao sam sveopšti skup vjernih i časnih ljudi u Papiji, na koji smo pozvali obojicu onih koji sebe nazivaju rimskim pontificima, ne na svjetovni sud, kako govore lažljivci, nego na crkveno ispitivanje, koje je trebalo da vode dva poštovana episkopa, to jest episkop Verdenski i episkop Praški. Drugi (od njih dvojice) od ovoga, zato što je imao čistiju savjest, to jest gospodar Viktor, podvrgao se svojevoljno crkvenom ispitivanju: kako je drugi, to jest Roland, to uporno odbijao govoreći da, budući da on treba da sudi o drugima, ne bi želio da njemu drugi sude. Pošto je tako održan poštovani skup na kome su se okupili patrijarh Akvileje i mnogi arhiepiskopi i episkopi, na kome se tokom osam uzastopnih dana raspravljalo sa najvećom ozbiljnošću, izuzetno marljivim ispitivanjem, u odsustvu bilo kog laika, koji od njih dvojice po pravu treba da zauzme položaj najvišeg rimskog pontifika. Poslije dugih savjetovanja, budući da je ona sramna zavjera i Bogu i crkvi mrska, dokazana ne samo na osnovu očiglednih indicija, nego je i razobličena pred licem cijele crkve. A protiv gospodara Viktora nije pronađeno ništa opipljivo, osim ako malobrojniji kardinali nijesu, iako članovi one zavjere, glasali za njega za dobro mira unutar države, pa pošto je prizvana milost svetoga Duha, crkva Božija osudila je kancelara Rolanda kao zavjerenika i šizmatika koji projavljuje da su dobre nesloge, svađe i krivokletstvo, a potvrdila je gospodara Viktora kao papu i duhovnog oca i pontifika cijelog svijeta. Njega smo i mi, slijedeći vođstvo crkve priznali i objavili da će on, milošću Božijom, da bude otac i rektor sveopšte crkve. Tražimo i zahtijevamo da ovaj tako uzvišeni čin, pomoću Božijom obavljen, čvrsto utemeljen u apostolskoj postojanosti na steni, to jest na Hrista, od vašeg blaženstva bude prihvaćen zarad mira u čitavoj crkvi i spasa carstva, i da bude poštovan i čuvan od svih crkava vašoj svetosti povjerenih.

Izdato u Papiji XV dana (prije) martovskih Kalenda

PISMO PREDSEDAVAJUĆIH
koncila koje je na više strana upućeno

Budući da zabuna oko Apostolske stolice uznemirava duh hrišćana, mi, koji smo se okupili u Papiji radi ukidanja raskola i ponovnog uspostavljanja mira u crkvi, smatrali smo da treba

A fere totum orbem reſperſerunt veritas poſſit ob- ANNO CHRISTI 1160.
nubilari, vel veſtra ſinceritas trahi in contra-
rium: quanto brevius poſſumus, ſeriem totius rei
ſine aliqua falſitatis commixtione, mera verita-
te, vobis ſignificare dignum duximus Luce cla-
rius conſtat quod papa Hadriano adhuc vivente
Rolandus cancellarius, & quidam cardinales, non
attendentes illud Dominicum. *Sit ſermo veſter*, *Matth. 5.*
eſt eſt, *non*, *non*: conſpiratione facta cum Wil-
helmo Siculo, prius ab eis excommunicato, &
cum ceteris hoſtibus imperii, Mediolanenſibus,
Brixienſibus, Placentinis, ne forte per mortem
papæ Hadriani tam iniqua factio evaneſceret,
juramenti vinculo invicem ſeſe conſtrinxerunt,
ut defuncto papa nullus alius ei ſubſtitueretur,
B niſi qui in eadem conſpiratione cum eis conve-
niſſet. Hac de cauſa duodecimo die poſt electio-
nem domini Victoris papæ, eo ſedente in ſede
beati Petri, jam dicti conſpiratores egreſſi ab Ur-
be ad ciſternam Neronis, derelinquentes venam
aquarum viventium, ſe contulerunt, & idolum
ſibi Rolandum cancellarium erexerunt: dicentes
hunc eſſe Simonem Petrum, qui apoſtolicæ di-
gnitatis apicem tam nefaria invaſione attingere
præſumebat. Quod hæc conſpiratio facta fuerit,
& ille jam dictus Rolandus per eam hoc modo
intraverit, non eſt fictitium, ſed religioſis viris
ab illo qui facit manifeſta conſilia cordium, mi-
rabiliter eſt declaratum. Dum hæc Romæ age-
rentur, & nos quid ſuper tanto ſchiſmate agen-
C dum eſſet, viros religioſos, archiepiſcopos vide-
licet & epiſcopos conſultaremus, ſupervenerunt,
quaſi miſſi a Deo, Tarantaſinus archiepiſcopus,
abbas Claræ-vallenſis, abbas Morimundenſis, &
alii abbates numero decem, poſtulantes pacem
Mediolanenſibus: qui recepto a nobis verbo, dum
Mediolanum pro inveſtiganda eorum voluntate
redirent, acceperunt ab eis tale reſponſum: Do-
mini patres, non tenemur aſtricti juramento do-
mino papæ & cardinalibus, quod non debeamus
redire ad gratiam Imperatoris ſine eorum volun-
tate, & ipſi econtra ſine noſtra voluntate, nul-
lam pacem facere poſſunt. Reſponderunt eis ab-
bates: Vos de cetero non tenemini domino pa-
pæ, quia mortuus eſt, & illi ſtatim ſubjunxe-
D runt: Si mortuus eſt papa, nos ideo non ſumus
abſoluti: quia nihilo minus tenemur cardinali-
bus, & ipſi tenentur nobis. Hæc prædicti patres
abbates in reſponſis a Mediolanenſibus teſtificati
ſunt coram multis religioſis viris. Præter hæc,
multa experimenta factæ conſpirationis per litte-
ras in via deprehenſas accepimus, ſicut nuncius
iſte plenius vidit & audivit. Sane ex conſilio ortho-
doxorum, ſicut alia vice meminimus vobis man-
daſſe, generalem conventum religioſorum Papiæ
indiximus, ad quem ambos qui ſe dixerunt Ro-
manos pontifices, non ad judicium ſæculare, ſi-
cut ora mendacium aſtruunt, ſed ad examen ec-
cleſiæ, per duos venerabiles epiſcopos, Verden-
ſem videlicet & Pragenſem, convocavimus. Al-
E ter vero, eo quod puriorem haberet conſcien-
tiam, dominus Victor videlicet, judicio eccleſiæ
ultro ſe obtulit: altero videlicet Rolando contu-
maciter renitente, & dicente, quia, cum ipſe
omnes deberet judicare, ipſe a nullo vellet judi-
cari. Habito itaque venerabili concilio, in quo
patriarcha Aquilejenſis, & multi archiepiſcopi &
epiſcopi religioſi convenerant, per octo continuos
dies maxima gravitate, diligentiſſima examina-
tione, ſemota omni laica perſona, tractatum eſt,
quis ex duobus ſummi pontificatus apicem de ju-
re deberet obtinere. Poſt longam itaque delibe-
rationem, quia illa nefandiſſima conſpiratio Dei
& ec-

svima da razjasnimo kakav je slučaj u pitanju, kako smo tu dužnost obavili i kako je ovaj sveti koncil vođen, kako bi, pošto napismeno bude iznijeta čista istina, duhovi slušalaca odbacili laž koju su prethodno slučajno čuli i kako na taj način ne bi bili zavedeni pismenim izveštajima šizmatika. Kada je, dakle, cio skup opštepoštovanih ljudi, u Božije ime okupljenih u Papiji, započeo zasijedanje, cio slučaj je tokom sedam dana zaredom, bez ikakvog sekularnog uticaja, pravno i po kanonu razmatran i pažljivo ispitan i iznijet pred koncil putem pouzdanih svjedoka. Poslije svega toga, potvđeno je da je za gospodara papu bio izabran Viktor i niko drugi, u bazilici Sv. Petra, od razboritijeg dijela kardinala, na traženje naroda i uz saglasnost i po želji klera i da je svečano u odeždu bio odjeven i to u prisustvu i bez protivljenja Rolanda, nekadašnjeg kancelara i da je na tron blaženog Petra bio ustoličen i da su mu ondje kardinali i rimski kler pompezno otpjevali *Tebe Boga slavimo* i da je odande odveden u palatu, sa zastavama i drugim papskim insignijama: da su kler i narod, upitani po običaju preko skrinijara, da li im je po volji, tri puta glasno odgovorilil: po volji je. Dokazano je, takođe, da je Roland, 12. dana po ustoličenju gospodara Viktora, iz Grada izašao kod Cisterne, u kojoj se car Neron nekada sakrivao, i da je tamo prvi put odjeven u papsku odeždu. Dokazano je da je drugoga dana po ustoličenju gospodara Viktora, Roland, upitan od rektora Rimske crkve i klerika iz svoje kardinalije, da li treba da iskažu poslušnost gospodaru Viktoru, izričito priznao da on nikada nije bio odjeven u papsku odeždu, a da je doslovno rekao: "Idite, i iskažite poslušnost onome koga vidite da je u papsku odeždu odeven.[2]" Za ove navode bilo je svjedoka, koji su se zakleli dodirnuvši sveto Jevađelje, lično gospodin Petar Kristian, dekan bazilike Sv. Petra i sva njegova braća. Zakleli su se poštovani arhiepiskopi i rektori rimskog klera, Blazije i Manerije prezviteri, Jovan, prezviter gentilis, Aimerardo arhiprezviter, Berardo prezviter, Jovan arhiprezviter, Benedikt đakon, magister Ptolemej arhiprezbiter, magister Gerardo, Nikolaj i drugi časni klerici rimski. Osim toga, Petar presvijetli prefekt Grada, Stefan de Tebaldo, Stefan Nortman, Gimundo iz dvora Petra Leona, Jovan de Stefano, i drugi principi i nobili rimski, koji dođoše pred koncil na poziv presvijetlog cara, i u vezi sa već pometim navodima najvećom dijelom su slično izjavili i htjeli su da se zakunu. Ali, budući da smo imali već u dovoljnoj mjeri svjedočenje mnogih blagočestivih prezvitera, smatrali smo da u vezi sa tim treba da poštedimo laike. Zatim, poštovani episkopi Herman Verdenski, Danijel Praški i Oton komes palatinus i magister Heribert prepozit, koje je gospodar car po savjetu 22 episkopa i opata Cisternskog i Klarevalenskog, i drugih časnika tada prisutnih, bijaše poslao u Rim, da obje strane pred koncil u Papiji pozovu, pred koncilom su posvjedočili da kancelar Roland i njegova strana, iako su ga sa tri edikta, tri puta u vremenskim razmacima zvanično pozvali pred crkvene velikodostojnike koji je trebalo da se okupe u Papiji, bez prisustva laika, i da su kancelar Roland i njegovi kardinali naglas sopstvem ustima izričito izjavili da ne žele da prihvate nikakav ni crkveni sud ni ispitivanje. Vidjeli smo, takođe, pismena Henrika Pizanskog kardinala, pod naslovom svetih Nereja i Ahileja, upućene gospodaru caru, u kojima su se izričito izražavali, da oni ne žele da se podvrgnu nikakvom crkvenom ni sudu, ni ispitivanju. Povrh toga sve ovo potvrđuju isti Henrik i Oton kardinal Svetog Nikolaja iz karcera Tulijanskog, koji su u vrijeme koncila i prije (njega) boravili kod Janua, Jovan Anagnin kardinal i Jovan Piozut, svete rimske crkve subđakoni, koji su tada osam dana bili kod Pjaćence, očekivani su od cijelog koncila, i pozivani putem pisama i koncilskih glasnika, sa prezirom su odbili da dođu. Svim ovim, dakle, u dovoljnoj mjeri obaviješteni, objavivši na osnovu toga punu istinu, poštovanom koncilu je bilo po volji da se izbor gospodara Viktora, koji kao krotko i bezazleno jagnje bijaše došao, namjeravajući ponizno da se podvrgne crkvenom sudu, potvrdi, a da se izbor Rolanda konačno odbije. Tako je bilo i učinjeno. Pošto je tako izbor gospodara Viktora, bez ikakvog sekularnog uticaja, milošću Svetoga Duha, potvrđen, i prihvaćen, hrišćanski car je poslije svih episkopa i poslije cjelokupnog klera, posljednji i na traženje koncila izbor gospodara Viktora prihvatio i

ANNO CHRISTI 1160.

——— & eccleſiæ admodum odibilis, manifeſtis indiciis non ſolum probata, verum in facie totius eccleſiæ coram poſitæ revelata eſt: & in domino Victore nihil reprehenſibile inventum eſt, niſi quod pauciores numero cardinales omnino a conſpiratione illa extorres, eum pro bono pacis inter regnum & ſacerdotium conciliando elegerunt, & invocata ſancti Spiritus gratia, eccleſia Dei Rolandum cancellarium conſpiratorem & ſchiſmaticum, diſcordias & lites, & perjuria bona eſſe evangelizantem condemnavit, & dominum Victorem papam in patrem ſpiritualem & univerſalem pontificem confirmavit. Quem nos eccleſia duce ſecuti approbamus, & univerſalis eccleſiæ patrem & rectorem, cooperante Divina clementia, fore denunciamus. Hoc itaque factum Divinis eſſultum, præſidiis, & in apoſtolica ſtabilitate ſupra petram, Chriſtum videlicet, firmiter fundatum, a veſtra beatitudine, pro pace totius eccleſiæ & ſalute imperii approbari, & ab omni eccleſia veſtræ ſanctitati commiſſa teneri & conſervari rogamus, & præoptamus.

Data Papiæ xv. Kal. Martii.

EPISTOLA PRÆSIDENTIUM
Concilio Hincinde directa.

QUia ſedis apoſtolicæ turbatio, Chriſtianorum animos admodum ſauciavit, nos, qui ad reſecanda ſchiſmata, & pacem eccleſiæ reformandam, Papiæ ſumus congregati, qualitatem cauſæ, modumque negotii, & ſacri concilii diſpenſationem, univerſitati veſtræ plenarie duximus intimandum: quatenus, per ſcripta præſentia mera veritate monſtrata, auditorum animi falſitatem, quam forte conceperant, vehementer expellant, & amodo per ſcripta ſchiſmatica non ſeducantur. Cum igitur orthodoxorum Papiæ congregatorum univerſitas in nomine Domini conſediſſet, cauſa per ſeptem dies continuos, omni remoto ſæculari judicio, legitime & canonice agitata, ac diligenter inſpecta, ſufficienter & canonice in conſpectu concilii per teſtes idoneos eſt comprobatum, dominum papam Victorem, & nullum alium, in baſilica beati Petri a ſaniori parte cardinalium, petitione populi, & conſenſu ac deſiderio cleri fuiſſe electum, & ſolemniter immantatum: quod præſente, & non contradicente Rolando quondam cancellario, in cathedra beati Petri fuit collocatus, & quod ibi ei a cardinalibus & clero Romano *Te Deum laudamus* glorioſe decantatum*, & inde ad palatium cum bandis & aliis papalibus inſignibus eſt deductus: & clerus & populus ſecundum, conſuetudinem interrogatus per ſcriniarium, ſi placeret, tribus vicibus clara voce reſpondit: Placet. Probatum eſt etiam quod Rolandus 12. die poſt domini Victoris promotionem ab Urbe egreſſus apud Cillernam, in qua Nero imperator quondam ab Urbe profugus latitavit, primo eſt immantatus. Probatum eſt quod in ſecundo die poſt promotionem domini Victoris, Rolandus interrogatus a rectoribus & clero Romano, ac clericis de ſua cardinalia, ſi domino Victori eſſet obediendum, expreſſe confeſſus eſt ſe nunquam fuiſſe immantatum, & expreſſe dixit: Ite, & obedite ei, quem immantatum eſſe videtis. Super his capitulis fuerunt teſtes, & ſub ſtola tactis ſacroſanctis evangeliis juraverunt, dominus Petrus Chriſtianus decanus baſilicæ beati Petri, & in perſona ſua, & omnium fratrum ſuorum. Juraverunt etiam venerabiles archipresbyteri, & rectores cleri Romani, Blaſius & Manerius preſ-

potvrdio: a potom i svi principi i nebrojeno mnoštvo ljudi, koji su bili prisutni, pošto su tri puta upitani da li im je po volji, sa radošću vikanjem odgovoriše da im je po volji. Sljedećeg dana, odnosno prvog šestnika praznika četrdesetnice, gospodar Viktor je, u procesiji od crkve Svetog Salvatora (Spasa) do izvan grada, u kome mu bijaše bio konak, veličanstveno odveden do saborne crkve. Ondje ga je veoma pobožni car pred vratima crkve prihvatio, pomogavši mu da siđe s konja, ponizno mu pridržavajući stremen, uzeo za ruku, odveo do oltara i poljubio mu noge: a svi mi patrijarsi, arhiepiskopi, episkopi, opati i svi principi sa cjelokupnim mnoštvom koje je bilo prisutno, poljubili smo mu apostolska stopala.

.....

byteri , Joannes presbyter gentilis , Aimerardus archipresbyter, Berardus presbyter , Joannes archipresbyter, Benedictus diaconus, magister Ptolemæus archipresbyter, magister Gerardus, & Nicolaus, & alii honesti clerici Romani. Præterea Petrus illustris Urbis præfectus, Stephanus de Tebaldo , Stephanus Northmannus , Gimundus de domo Petri Leonis , Joannes de Stephano , & alii principes & nobiles Romani , qui ad vocationem serenissimi imperatoris venerant , in conspectu concilii super jam dictis capitulis, ex maxima parte testimonium similiter perhibuerunt , & jurare voluerunt . Sed nos quia religiosorum presbyterorum multorum testimonium sufficiens & abundantissimum habebamus , duximus laicis in hac parte parcendum. Deinde venerabiles episcopi Hermannus Verdensis, Daniel Pragensis , & Otto palatinus comes , & magister Heribertus præpositus, quos dominus imperator ex consilio 22. episcoporum, & Cisterciensis & Clarævallensis abbatum, aliorumque religiosorum tunc præsentium , Romam delegaverat , ut partes ante concilii præsentiam Papiam evocarent , in conspectu concilii testimonium perhibuerunt , quod Rolandum cancellarium , & partem ejus trinis edictis per intervalla peremptorie & solemniter ad præsentiam ecclesiæ Papiæ congregandæ, remoto omni sæculari judicio, vocaverunt, & quod Rolandus cancellarius & sui cardinales viva voce & ore proprio judicium vel examen aliquod ecclesiæ se nolle recipere manifeste dixerunt. Vidimus etiam scripta Henrici Pisani cardinalis tituli sanctorum Nerei & Achillei ad dominum imperatorem directa, in quibus expresse continebatur, quod nullum vellent ecclesiæ subire judicium vel examen. Super hæc omnia idem Henricus , & Otto cardinalis sancti Nicolai de carcere Tulliano, qui tempore concilii, & ante , apud Januam morabantur , & Joannes Anagninus cardinalis, & Joannes Piozutus, * sanctæ Romanæ ecclesiæ subdiaconi , qui tunc apud Placentiam erant per octo dies, a concilio toto sunt expectati, & per litteras & per nuncios concilii sunt vocati, & contempserunt venire . Ex his igitur omnibus sufficienter instructi, & veritate hinc inde plenarie declarata , placuit reverendo concilio, ut electio domini Victoris, qui tanquam agnus mansuetus & innocens venerat , ecclesiæ judicium humiliter susceperus, approbaretur & confirmaretur, & electio Rolandi penitus cassaretur . Et factum est ita . Electione itaque domini Victoris, remoto omni sæculari judicio, sancti Spiritus gratia invocata , confirmata , atque recepta , Christianissimus imperator post omnes episcopos, & post omnem clerum , ultimus consilio & petitione concilii electionem domini Victoris recepit, & approbavit: & post eum omnes principes, & innumerabilis hominum multitudo, quæ præsens erat , tribus vicibus interrogata si eis placeret, respondit cum gaudio magna voce: Placet. Sequenti die proxima, id est prima sexta feria quadragesimæ, dominus Victor cum processione ab ecclesia sancti Salvatoris extra civitatem, in qua fuerat ejus hospitium, ad catholicam ecclesiam gloriose deductus est . Ibi religiosissimus imperator ante januas ecclesiæ eum susceptit, & descendenti de equo strepam humiliter tenuit , & apprehensum per manum usque ad altare conduxit , & pedes ejus est osculatus : & nos omnes patriarchæ , archiepiscopi , episcopi, & abbates, & omnes principes cum universa multitudine quæ præsens erat, pedes apostolicos sumus osculati.

ANNO CHRISTI 1160.

* Phizutus

Godina 1164, 10. februar:
Prostagma Konstantina Kotoranina*

Sinodalni akt o dobrima Crkve: U ponedjeljak, 10. februara, indikta 12, patrijarh Luka je predsjedavao na desnoj strani Aleksijeve katehumenije, i sa njim su zasijedali episkopi Kizika, Melitene, Gangra, itd. (njih 14, naznačeni samo po svojim sjedištima), a također su bili prisutni arhonti. Mitropolit Herakleje, Mihajlo, tražio je da ukoliko može da zadrži ugovore o zakupu crkvenog zemljišta na dva puta po 27 godina zaključene po predmetu ενθυρια i povrh toga αυτουργια. On je predao jedan primjerak sinodske semejome i praksisa koji je napisao Simeon Vlahernjanin, načinjene po zapovijesti pretora i anagrafa Trakije, Makedonije, Volera, Strimona i Soluna. U ovaj su praksis uključeni jedna carska prostagma i jedan patrijaršijski pitakion koji je na spoljnoj strani posjedovao jednu drugu carsku prostagmu, svi listovi, kaže naš dokument, koji su niže položeni su. Svi su ovi dokumenti pročitani, pa je nakon mitropolitovog obnovljenog zahtjeva, odgovor patrijarha i sinoda bio da treba da se prekinu ugovori o zakupu crkvenih dobara, bilo oni koji su premašili 27 godina, bilo oni koji su επι προσωποις (to jest oni koji mogu da pređu na druge ličnosti), čak kada se oni tiču ενθυρια i αυτουργια, ukoliko su ličnosti zainteresovane. Isti je mitropolit ponudio jedan papir koji mu je uputio Konstantin Kotoranin u septembru 6670. (=1161) godine a koji je sadržavao jednu prostagmu istog Kotoranina koju su potpisala četiri klerika mitropolije Herakleje, Vasilije Abasgos, protopapas, Nikifor Drosos, primicerijum notara, Mihajlo Elafrides i Jovan Drosos, protekdikos, poznavalac zakona i sudski pisar. Kako je ovaj papir nosio ugovor o zakupu na 4000 vinovih loza na dva puta po 27 godina, patrijarh je, zamoljen od rečenog mitropolita da o ovome iznese svoje gledište, oglasio da je ovaj ugovor ništavan pošto nije saglasan sa onim što kanon predviđa. Slijede već navedeni dokumenti: 1) sinodalna semejoma (ona Nikole III, n. 952); 2) praksis Simeona Vlahernjanina, od koga je na našu žalost sačuvan samo početak koji sadrži datum (Uspenskij, Mnenija, 41-42).

* V. Grumel, dol. 1055.

N. 1055

10 février 1164.

Acte synodal sur des biens d'Église. — *Le* 10 *février, lundi, indiction* 12, *le patriarche Luc présidant dans la partie droite des catéchouménies d'Alexis, et siégeant avec lui les évêques de Cyzique, de Mélitène, de Gangres, etc.* (en tout 14, désignés seulement par leurs sièges), *étant aussi présents des archontes, le métropolite d'Héraclée, Michel, demanda s'il faut maintenir les bails de fonds ecclésiastiques de deux fois* 27 *ans conclus au sujet des* ἐνθύρια *ou encore des* αὐτούργια. *Il remit un exemplaire d'un semeioma synodique et une praxis écrite de Syméon Blachernitès, faite sur l'ordre du préteur et anagrapheus de Thrace, Macédoine, Boléros, Strymon et Thessalonique, le sébaste Jean Taronitès; dans cette praxis étaient insérés un prostagma impérial et un pittakion patriarcal qui portait à l'extérieur un autre prostagma impérial, toutes pièces, dit notre document, qui sont couchées ci-dessous. Tous ces documents ayant été lus, et le métropolite ayant renouvelé sa demande, la réponse du patriarche et du synode fut qu'il fallait faire cesser les bails de biens ecclésiastiques, soit ceux qui dépassent* 27 *ans, soit ceux qui sont* ἐπὶ προσώποις (c'est-à-dire qui peuvent passer à d'autres personnes), *même quand ils concernent les* ἐνθύρια *ou les* αὐτούργια, *quelles que soient les personnes intéressées. — Le même métropolite produit un papier à lui adressé par Constantin Catharos en septembre* 6670 (= 1161) *et contenant un prostagma du même Catharos signé par quatre clercs de la métropole d'Héraclée, Basile Abasgos, protopapas, Nicéphore Drosos, primicier des notaires* (ταβουλλαρίων), *Élaphridès Michel et Jean Drosos, protecdicos, légiste et greffier; comme ce papier portait un contrat de bail de* 4.000 *vignes pour deux fois* 27 *ans, le patriarche, prié par le dit métropolite d'exprimer son avis là-dessus, déclara ce bail de nulle valeur comme non conforme à l'exactitude canonique. Suivent les documents annoncés ci-dessus :* 1) *le semioma synodique* (celui de Nicolas III N. 952); 2) *la praxis de Syméon Blachernitès*, dont malheureusement n'a été conservé que le début contenant la date (Uspenskij, *Mnênija*, 41-42).

Texte : Protocole : Μηνὶ φεβρουαρίῳ ι', ἡμέρᾳ β', ἰνδικτιῶνος ιϐ'. προκαθημένου Λουκᾶ τοῦ ἁγιωτάτου ἡμῶν δεσπότου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐν τοῖς δεξιοῖς Ἀλεξιακοῖς κατηχουμενείοις συνεδριαζόντων τῇ μεγάλῃ ἁγιωσύνῃ αὐτοῦ...

Incipit : ὁ ἱερώτατος μητροπολίτης Ἡρακλείας Μιχαήλ...

Uspenskij, *Mnênija...* : Izvêstija, V, p. 30-42 (d'après le *codex* 100 de la métropole d'Ochrida, fol. 612-616) = Pap.-Kérameus, *Analecta*, IV, 106-107 (d'après le *cod.* 1 de Cosinitza, f. 409), seulement jusqu'au tiret = Oudot, 30-32, avec trad. franç., 31-33 (également jusqu'au tiret). A cet endroit, dans ces deux dernières éditions, se lit une note indiquant que les documents annoncés n'ont pas été reproduits parce que trop longs, mais que qui les cherche les trouvera dans le livre bambicin (βαμβικίνῳ) de la bibliothèque patriarcale).

Littérature : L. Petit : EO, IV, 188; Stadtmüller, 149-152.

1164. novembar:
XII indikcije: Zaplijena imanja zbog duga*

Godine od ovaploćenja Boga Logosa hiljadu sto šezdeset četvrte, mjeseca novembra, dvanaeste indikcije. Godine vladavine našeg gospodara Gvilelma, pobjedonosnog kralja, četrnaeste. Ja, Gvariscije, majstor zlatar u gradu Barolu pred potpisanim svjedocima. Primio sam od tebe, gospodina sveštenika Perseja i tvog advokata monaha koji stoji sa tobom, u zalog dokument o jednom dugu i zapljeni jednog komada zemlje, u kome stoji da ti Bratan, sin Albana Krispa, duguje stotinu dukata. Zato ti je založio i predao komad zemlje unutar granica koje su napisane u ovom dokumentu, da ja i moji nasljednici, koliko možemo, po ovoj garanciji obrađujemo i ono što steknemo od obrađivanja ćemo da dijelimo jednako između nas i Njega kao naše slobodno vlasništvo i ako ova garancija bude ispunjena od strane ovog dužnika ili njegovih otkupitelja, vratićemo ga tebi ili tvojim nasljednicima. Da bi ovo ostalo u sjećanju, zapisao je pisar Jovan, koji je i učestvovao.

Petar de Bosenzai svjedoči.

Gvilelm zlatar svjedoči.

* CD Barese, vol. 3, col. 137.

N. 97. A. D. 1164. (novembre, Indiz. XII).

Provenienza S. Giacomo.
Data di luogo Barletta.
Rogatario Iohannes not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,9, largh. 0,16.
Scrittura Minuscola.
Contenuto *Perseus presbiter* deposita presso *Guariscius magister aurifex*, di Barletta, lo scritto di credito, di cui al num. 90, an. 1160, perchè lo faccia fruttare, e ne divida il lucro esattamente fra lui e sua figlia *Nega*, sino a quando il debitore non venga a riscattarlo.
Bibliografia Inedita.

† Divini verbi incarnationis anno millesimo centesimo sexagesimo quarto. Mense november indictione duodecima. Regni vero domini nostri Guillelmi triumfatoris regis anno quartodecimo Ego Guariscius magister aurifex in civitate Barolo coram subnotatis testibus. Accepi a te domino Perseo presbitero et monacho advocato tuo stante tecum in depositione unum scriptum unius debiti et appignorationis cuiusdam petie terre continens quo modo Brattanus (1) f. Albini Crispi (1) debet tibi ducatos centum (1). Unde appignavit et tradidit tibi predictam petiam terre secundum fines in ipso scripto impositos. ut ego et mei heredes in quantum possumus de ipso pignore lucremus et quantumcumque lucri inde nobis provenerit eque per medietatem dividamus inter nos et Negam (1) liberam nostram propriam et si pignus ipsum a predicto debitore vel eius redemptum fuerit heredibus pretium ipsum tibi vel tuis heredibus reducamus. Pro quibus memorandis scripsit hec Iohannes notarius qui interfuit.

† Petrus de Bosenzai testatur (1).

† Guillelmus Aurifex testatur (1).

---

(1) Aggiunto dopo dal notaio stesso.

Godine 1165. februar:
Sloven zapovjednik grada Kupersana*

U ime svete i nedjeljive Trojice. Godine od spasonosnog ovaploćenja Gospoda našeg Isusa Hrista hiljadu sto šezdeset pete, petnaeste godine vladavine našeg gospodara Vilelma, nepobjedivog kralja Italije i Sicilije, mjeseca februara, trinaeste indikcije. Pošto je po zakonima Rimljana i Langobarda dolično da prelati mogu da razmjenjuju svoje vlasništvo da bi ga uvećali. Zbog toga ja, Eustacije Božijom milošću opat i rektor kupresansog manastira Sv. Bernarda objavljujem da našoj crkvi po zakonu pripadaju zemlje na mjestu koje se zove Bijektum, koje je našem manastiru poklonio gospodin Alecizije, poštovani sveštenik, sin vojnika Leona iz ovog grada, i odlučio sam da ove zemlje, a na korist ovom našem manastiru, kako stoji dalje, zamijenim i da za njih primim druge stvari koje su korisnije i potrebnije za manastir. Pošto mi se činilo da tako treba da učinim, razgovarao sam sa gospodinom Nikolajem, našim priorom, i sa našom sabraćom u ovom svetom manastiru, koji su se jednodušno složili da tako treba učiniti. Tako sam ja, opat Eustacije svojom dobrom voljom i uz saglasnost gospodina Nikolaja, našeg priora, i sve svoje sabraće u ovom našem svetom manastiru, koji su svi bili prisutni, i ovo im je bilo po volji, u prisustvu gospodina Eustazija, kraljevskog sudije Kuprešana i gospodina Rodžera, sudije po drugi put, i Sklava, kraljevskog zapovjednika ovog grada i gospodina Grimoalda, sudije kastela Rutilijana i gospodina Romana i gospodina Majona, pisara, i gospodina Majona sina gospodina Teofilakta, pisara, i drugih plemenitih ljudi, dolje potpisanih svjedoka, koji su obaijvešteni o svemu što stoji gore i što je dolje napisano, zajedno sa gospodinom Rodžerom, sinom ser Bartolomeja, vojnika, mojim advokatom, dao sam, predao i zamijenio sa gospodinom Ugonom, Simeonovim sinom iz već pomenutog kastela Rutilijana, ove zemlje koje su omeđene sljedećim: Lama Rubea ih okružuje, na istoku je javni put, na jugu je zemlja arhiprezvitera Leona, sina Jovana Tarala, na zapadu je zemlja gospodara kralja, na sjeveru je zemlja Petrona, po nadimku Grasole i barona Ursona i onih koji se graniče sa njima i polje koje se zove de Rukangina, koje je omeđeno sljedećim: na istoku je javni put, na jugu je zemlja gospodara kralja, koja je nekad pripadala Falkonu Panu Toksiku, sa zapada je zemlja gospodina Ugona Fraksenetа, sa sjevera je javni put i jedan vinograd koji je na brdu Bijekto i koji se zove de Kalpricis i koji je omeđen sljedećim: sa istoka i juga prolazi javni put, sa zapada je zemlja Sv. Martina i zemlja gospodara kralja. I drugi vinograd na istom brdu Bijekto, koji se zove de Amigdolis, koji je ograničen sljedećim: sa istoka je vinograd Sv. Martina, sa juga prolazi javni put, sa zapada je zemlja braće Leona i Ursona, sinova Nikolaja Sparara, iz istog kastela Rutilijana, sa sjevera zemlja gospodara kralja. I jedan vinograd koji je nekada pripadao Leonu, vojniku, ocu pomenutog gospodina Alcizija, omeđen sljedećim: sa istoka je zemlja gospodina kralja, sa juga je zemlja pomenute braće, sa zapada je Abinabila, Silvestrovog sina, sa sjevera je zemlja Petrona, po nadimku de Supo. I jedno ograđeno zemljište okruženo zidom, sa maslinama, koje je omeđeno sljedećim: sa istoka je zemlja Sv. Bartolomeja, sa juga prolazi javni put, sa zapada je zemlja pomenute braće Leona i Ursona, sa sjevera je zemlja Sv. Bartolomeja. I još je-dan vinograd koji se zove de Kalaprice, okružen ovim granicama: na istoku je zemlja gospodina Leona, arhiprezvitera sa juga je zemlja pomenute braće Leona i Ursona, sa zapada, iza zida, prolazi javni put, sa sjevera prolazi stari put. I jedno polje de Korkito i Serone, koje omeđuju: sa istoka, iza zida je zemlja pomenute braće Ursona i Leona, sa juga je stari put, sa zapada je zemlja ove braće Ursona i Leona, sa sjevera je zemlja Amoruzija iz kastela Rutilijana. I jedna (lamam) koja se zove de Vomeribus

* Le pergamene di Conversano, col. 112.

N. 112

1165 febbraio, [Conversano].

Eustasio, abate del monastero di san Benedetto di Conversano, procede al cambio di alcune terre avute in dono dal sacerdote Alecisio. Le riceve Ugone da Rutigliano che a sua volta consegna ad Eustasio quattro codici, il primo contenente le Epistole di San Paolo, il secondo un « gestarium » imprecisato, forse un romanzo cavalleresco oppure un'opera storica, il terzo è un antifonario « nocturnum » ed il quarto un messale. Ai codici aggiunge una cappa di seta, un incensiere d'argento e duecento ducali d'argento e si obbliga a versare, annualmente, la decima al monastero.

Originale: [A], senza segn. Al verso legge, con l'aiuto della lampada di Wood, di mano contemporanea: « Dominus Rutiliani tenet dictus [. . . . .] »; sempre della stessa mano, anzitutto una prova di scrittura: « Quando per bagna »; inoltre: « instrum(entum) de terra Rutil(iani) in contrata Bigetti »; di mano alquanto più tarda: « Instrum(entum) de terra Bigetti qua supra obtulit monasterio presbiter Alcisius / pertinet do(m)pnus Hugoni filio Simeonis de Rut(iliano), fuerunt mo/nasterio decime de eius refudio »; del sec. XVIII: « 1165 / Rotigliano / decima di molte terre / Lama russa delli / Muscioni. / 219 P / S. dupl(icato) n. 1 / 15 ». Ed.: *CC.*, 108, pp. 209-11.

Per le norme seguite nel calcolo degli anni di regno di Guglielmo, v. nota introduttiva al documento n. 104.

La pergamena è discretamente conservata. Vi sono alcune erosioni sul margine superiore sinistro ed alcune macchie, ma non ledono la scrittura.

† In nomine sancte et individue Trinitatis. Anno salutifer[e d]omini nostri Iesu Christi incarnationis mill(esimo) cent(esimo) sexag(esimo) quinto, / regni vero d(omi)ni nostri Wilielmi Sicilie et Italie invictissimi regis anno quinto decimo, m(ense) februario ind(ictione) tertia decima. / Q(uonia)m romanorum ac longobardorum legibus liquet ecclesiarum prelatos res earum ad augmenttum [a] tamen sui commutare utiliter cum convenien/tibus posse. Iccirco [b] ego Eustasius divina opitulante clementia abbas et rector cupersanensis sancti Benedicti monasterii clare/[fa]cio nostre ecclesie iure pertinere terras in loco qui cognominatur Biiectum, quas terras in eodem mense optulit nostro sancto monasterio dominus Alecisius / venerabilis sacerdos filius Leonis militis ex predic(ta) civit(ate), placet m(ich)i ipsas terras ad proficuum ipsius sancti nostri monasterii ut subsequens ordo designavit / vicariare et accipere inde in vicaria alias res que magis utiles et necessarie sunt eidem nostro monasterio, et dum hoc m(ich)i aptum facere visum est / habui inde colloquium cum domino Nicolao nostro priore et cum omnibus nostris conf(rat)ribus eiusdem sancti cenobii, qui omnes illud michi unanimiter facere lauda/verunt, et sic ego q(ui) sup(er) Eustasius abbas bona mea voluntate una cum consensu et voluntate edicti d(omi)ni Nicolai nostri prioris omniumque meorum / conf(rat)rum eiusdem nostri sancti monasterii qui omnes ibi aderant et hoc eis placebat ante presentiam domini Eustasii regalis cupersanensium iudicis et domini Rog(erii) / iterum iudicis et domini Sclavi prephate civit(atis) regalis ecatap(ani) et domino Grimoaldi castelli Rutiliani iudicis et domini Romano et domini Maionis no/tarius et domini Maionis filii domini Theofilacti not(arii) aliorumque no-

koja je ograničena sljedećim: sa istoka prolazi javni put, sa juga je zemlja ove braće Ursona i Leona, sa istoka je ona manastirska zemlja koju sam razmijenio sada sa Ugonom, sa sjevera je zemlja već pomenute braće Ursona i Leona, sve ove nabrojane zemlje ova braća drže u ime našeg svetog manastira. Unutar ovih granica sam dao, predao i zamijenio zemlje koje pripadaju našem svetom manastiru, sa svim što je na njima i što im pripada, zajedno sa onim što je iznad i ispod njih, sa ulazima i izlazima sve do javnih puteva i svime što im pripada i alatima. Iz ove predaje i zamjene nijesam sačuvao ni za sebe ni za buduće opate i rektore ovog svetog manastira, niti za bilo koga neki dio ili vlast da je ima ili traži, nego sam ih u potpunosti dao, predao i zamijenio sa Ugonom ili njegovim nasljednicima, da ih posjeduju i da upravljaju njima; i da bi se potvrdilo i utvrdilo ovo naše davanje, predaja i zamjena sa Ugonom i njegovim nasljednicima, primio sam od njega u zamjenu četiri knjige. Jedna se zove Poslanice Pavlove, druga Gestarijum, treća koja se zove Noćni Antifonar i četvrta se zove Misal i (kappam de catalaptivo) i jednu srebrnu kadionicu, da ih koristi ovaj sveti manastir i pored toga je radi poboljšavanja dodao i meni sa mojim advokatom dao tri stotine novih srebrnih dukata gospodina kralja pod uslovom da pomenuto davanje, predaja i zamjena budu od sada u vlasništvu gospodina Ugona i njegovih nasljednika, da imaju, upravljaju i posjeduju bez protivljenja i traženja mene i svih opata, priora ili rektora ovog svetog manastira. Pored toga, ja, opat, i svi opati, priori i rektori ovog svetog manastira ćemo za Ugona i njegove nasljednike braniti ovu našu zamjenu i predaju od svake naše dužnosti, službe i našeg oduzimanja od svih ljudi, da bi ostali sigurni i mirni i bez ikakve kazne. A sam Ugon i njegovi nasljednici će svake godine davati ovom svetom manastiru čuvenu desetinu od svega što im Bog bude dao na ovim zemljama, i ako, daleko bilo, budu umrli bez nasljednika, da ove zemlje ostanu manastiru, ako se bilo iz kog razloga budu odselili iz kastela Rutilijana, takođe neka ostanu našem manastiru, s tim što ćemo ih po njihovom povratku vratiti. I ako ne budemo željeli da učinimo i ispunimo ovo i budemo ih pozivali na parnicu ili na sud, sa bilo kojom namjerom, obavezujem sebe i sve opate, priore ili rektore ovog svetog manastira da im isplate stotinu kraljvskih zlatnika. I ovaj dokument o zamjeni je napisao Majo, dvorski pisar, koji je i učestvovao.

Ja, opat Eustacije potvrđujem ovo što je napisano.
Znak gospodina Nikolaja priora načinio je svojim rukama.
Ja, Simeon đakon i monah sam načinio ovaj znak.
Znak ruke monaha Jakvinta.
Ja, monah Matej.
Znak ruke monaha Jovana.
Eustacije sudija koji se pominje iznad.
Madije je svjedok, jedan pošten među svjedocima.
Ja, Grimoald, sudija koji se pominje iznad, svjedok sam.
Majo, Teofilaktov sin.

bilium hominum testium subscriptorum quibus omnia predicta et subscripta sunt notificata / una cum domino Rogg(erio) filio sere Bartholomei militis meo advocato per fustem dedi tradidi atque vicariavi domino Ugoni filio Si/meonis de predic(to) castello Rutiliani ipsas prephatas terras que omnes sunt per hos fines: Lama Rubea circudatur[c] his finibus; ab oriente est via / puplica, a meridie est terra domini Leonis archipresbiteri filii Iohannis Taralli, ab occidente est terra d(omi)ni regis, a septentrione est terra / Petronis cognomento Grassolle et Ursonis baronis et eorum confinalium; et pectiam una que cognominatur de Rucangina que his circum/datur finibus: ab oriente pergit via puplica, a meridie est terra d(omi)ni regis que olim fuit Falconis Panis Toxici; ab occidente est terra d(omi)ni / Ugonis Fraxeneti, a septentrione pergit via puplica; et vinealis unus qui est in alto Biiecto qui vocatur de Calapricis concluditur per hos / fines: ab oriente et a meridie pergit via puplica, ab occidente est terra sancti Martini et terra [d] d(omi)ni regis, a septentrione est terra d(omi)ni / regis; et alius vinealis in eodem alto Biiecti qui cognominatur de Amigdolis qui concluditur per hos fines: ab oriente est vinealis sancti Martini, / a meridie pergit via puplica, ab occidente est terra Leonis et Ursonis fr(atr)um et filii Nicolai Sparari de predic(to) castello Rutiliani, / a septentrione est terra d(omi)ni regis; et vinealis unus ubi olim fuerunt vinee Leonis militis patris affati domini Alecisi per hos / fines concluditur: ab oriente est terra d(omi)ni regis, a meridie est terra edictorum fr(atr)um, ab occidente est terra Abinabilis filii / Silvestri, a septentrione est terra Petronis cognomento de Suppo; et clausurellam una parietibus circumdatam cum olivis / que concluditur per istos fines: ab oriente est terra sancti Bartholomei, a meridie pergit via puplica, ab occidente est / terra prephatorum fr(atr)um Leonis et Ursonis, a septentrione est terra sancti Bartholomei; et vinealis alius qui dicitur de Calaprice cir/cumdatur per hos fines: ab oriente est terra domini Leonis archipresbiteri, a meridie est terra predictorum fr(atr)um Leonis et Urso(nis), / ab occidente extra parietem pergit via puplica, a septentrione pergit via antica; et pectia una de Cecorito et Serrone / concluditur per hos fines: ab oriente extra parietem est terra edictorum fr(atr)um Ursonis et Leonis, a meridie est via antica, / ab occidente est terra ipsorum fr(atr)um Ursonis et Leonis, a septentrione est terra filiorum Amorusii de castello Rutiliani; / et lamam una que dicitur de Vomeribus que per istos fines concluditur: ab oriente extra parietem pergit via puplica, a me/ridie est terra ipsorum fr(atr)um Ursonis et Leonis, ab occidente est terra ipisius [e] sancti monasterii quam ipsi Ugoni nunc vicariavi, / a septentrione est terra predictorum fr(atr)um Ursonis et Leonis, que omnes prenominate terre prephati germani tenent eas a

parte / nostri sancti monasterii; infra hos denique fines per fustem dedi tradidi atque vicariavi prenominatas terras quas in eodem nostro monas/terio pertinent ad predic(tum) Ugonem suosque heredes cum omnibus infra se habentibus et continentibus una cum inferioribus et superioribus / suis, trasitibus et exitibus suis usque ad viam puplicam omnibusque pertinentiis et utilitatibus suis, ex qua traditione et vicaria/tione nec michi nec posterioribus ipsius sancti monasterii abbatibus et rectoribus neque ulli homini portionem vel dominationem aliquam / optinui vel reservavi habendam vel requirendam, set trasactive ipsas eidem Ugoni vel suis heredibus dedi tradidi atque vicariavi / possidendum et dominandum; et pro confirmanda atque stabiliscenda ipsi Ugoni et suis heredibus hac nostra predic(ta) traditione et vicariatione / nunc presentaliter recepi ab ipso Ugone exinde in vicaria libros quattuor videlicet librum unum qui dicitur Epistula Pauli et alium / librum qui vocatur Gestarium, et alterum librum qui nuncupatur Antifonarium noctornum, e (f) quartum librum qui vocatur Missale, / et kappam unam de catalaptivo, et turibulum unum de argento ad opus et utilitatem ipsius sancti monasterii, et insuper / causa meliorationis adiunxit et dedit michi cum eodem meo advocato recipienti ad opus et utilitatem nostri edic(ti) monas/terii duc(ales) ducentos novos bonos argenteos monetam videlicet d(omi)ni regis, in ea videlicet ratione ut a presenti die in antea / hec predic(ta) traditio et vicariatio qualiter prelegitur trasactive sit in potestate et dominatione prelibati Ugonis et suorum heredum / habendi dominandi possidendi sine mea et omnium abbatum priorum seu ipsius sancti monasterii rectorum omniumque hominum contrarieta/te et requisitione; insuper ego predic(tus) abbas et omnes ipsius sancti cenobii abbates priores seu rectores defendamus ipsi Ugoni / et suis heredibus hanc nostram vicariationem et traditionem ab omni nostro debito servitio nostraque relegatione et ab omni humana / persona ut securi et quieti et sine omni da(m)pno semper exinde maneant ab omni parte ordine prenotato; tamen ipse Ugo / et sui heredes in uno quoque anno usque in perpetuum deferant ipsi sancto monasterio de omni refudio quod Deus in ipsis terris eis / dederit inclitam decimam partem ad opus et utilitatem ipsius sancti monasterii, et si quod absit sine heredibus mortui fuerint / terre ipse nostro remaneant monasterio; si autem de predic(to) castello Rutiliani quacumque occasione exabitaverint quoadusque / reddeant, similiter nostro remaneant monasterio, ita ut eis revertentibus eorum potestati totum illud restituamus. / Et si taliter omnia predic(ta) eis facere et adimplere noluerimus et per causationem vel per legem eos exinde miserimus per quodcumque / ingenium obligo me et omnes ipsius sancti monasterii abbates priores seu rectores co(m)ponere eis solidos aureos regales / centum. Et hanc exin-

de cartulam vicariationis scripsit Maio curialis not(arius) qui interfuit. (S)

† Ego Eustasius abbas affirmo prescripta.

† Signum domini Nicolai prioris fecit proprie manibus suis.

† Ego Simeon dicanus[g] et monachus feci hoc signum.

† Signum manus Iaquinti monachi.

† Ego Matheus monachus.

† Signum manus Iohannis monachi.

† Eustathius qui supra iudex. (S)

† Madius est testis ex testibus unus honestis.[h]

† Ego Grimoaldus q(ui) supra iudex testis sum.

† Maio Tehofilacti filius. (S)

(a) *Così A.* (b) *Così A.* (c) *Così A.* (d) *In A:* et(e:)ra. (e) *Così A.* (f) *Così A: s'intenda* et. (g) *Così A.* (h) *Questa sottoscrizione è spostata nella parte destra della pergamena.*

Godine 1167. 8. jul:
XV indikcije: Zaplijena imanja slovenskog vlastelina - najamnika*

Godine našega gospoda Isusa Hrista hiljadu sto šezdeset sedme, mjeseca jula, u ponedjeljak osmi, petnaestog dana indikcije. Mi, potpisani svjedoci izjavljujemo da nas je gradonačelnik (Maior) Plankatonije zamolio da sa njim idemo kući Raona Bodonovog. Kada smo ušli u nju, pokazao je i dao da se pročita jedna povelja o bračnom poklonu, napisana prema langobardskom zakonu i barijskom običaju. I rekao nam je, kada je stigao do granice kuća Raona Bodinovog: Slušajte, i budite mi svjedoci da prema autoritetu ove povelje zapljenjujem sve ove kuće i sve stvari koje su u njima i ostale posjede Raona Bodinovog, to jest, tkanine, prava na korišćenje, kuće, sluge i sluškinje, konje, kobile i sve ostale životinje i što god još poseduje. Zato ja, đakon Amorozus, budući da sam bio tamo prisutan i vidio sve ovo, napisah ovo svjedočanstvo svojom rukom i za njega svjedočim.

Ja, đakon Amorozus, potvrđujem gore napisano.

Ja, Bartolomej, mesar, svjedok sam.

Ja, Jakvint, Leonov sin, takođe sam svjedok.

(Ova tri potpisa su napisana istom rukom (rukom đakona Amorozusa), razlikuju se samo po *signa crucis*)

* CD Barese, vol. 1, col. 98.

N. 51. A. D. 1167. (8 luglio, Indiz. XV).

Data di luogo Bari?
Rogatario Amorosus diac.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,22 1[2, largh. 0,12 1[2.
Scrittura Minuscola. Un po' sbiadita d. c.
Contenuto Pignoramento delle case e de' beni di Raonis Bodonis fatto da Maior Plancatonius, alla presenza di tre testimoni, in virtù di un istrumento di meffio, del quale era in possesso.
Bibliografia Inedita.

Anno domini nostri iesu christi Millesimo ⟨C̊⟩ sexagesimo septimo mense iulii die lune octavo die astante indictione quint(a)decima. Nos subscripti testes declaramus. quoniam Maior Plancatonius nos rogavit ut cum eo ad domus Raonis Bodonis pergeremus, ad quas dum ivimus. ostendit nobis et l[eger]e fecit unum brebem meffii ordinatum iuxta legem longobardorum et more barisanorum. qui dixit nobis capiens limina domorum Raonis Bodonis audite et testes michi estote. quoniam ego pignero auctoritate huius brevis omnes has domus et res omnes que in eis sunt et ceteras alias res Raonis Bodonis videlicet pannos regimina domus servos ancillas equos equas et omnia alia animalia et quecumque ipse habet. unde ego Amorosus diaconus ibi presens et videns hec omnia mea propria manu hoc brebe testimoniale scripsi. in quo etiam subtestatus sum.

† Ego Amorosus diaconus predicta confirmo

† Ego Bartholomeus buccerius testis sum

† Ego Jaquintus f. Leonis quoqui testis sum (1).

---

(7) Il notaio, senz'accorgersene, ha innestato due formule: continuando la formula *per manum* si sarebbe avuto *Stephani notarii.... scriptum est.*

(8) Maiuscola.

(1) Le tre sottoscrizioni sono evidentemente tracciate dalla stessa mano (quella di *Amorosus diac.*); ne differiscono solo i *signa crucis.*

Godine 1168 (?):
Kotor traži vlast Barija[*]

Na audijenciji kod Aleksandra III pokreće se tužba između (Tribuna) Dubrovačkog episkopa i (Jovana) Barijskog arhiepiskopa o Kotorskoj episkopiji ustanovljenog preko mora, na dalmatinskoj obali, i pošto su oba arhiepiskopa tvrdila da ovaj episkopat potpada pod njihovu jurisdikciju, a Kotorski episkop da ga je rukopoložio za episkopa (Jovan) arhiepiskop.

v. *Bari*, arhiepiskopija n. 14. (supra str. 321.). Papa je dosudio Barijskom arhiepiskopu episkopat (v. na istom mjestu n. 15). Majo, Kotorski episkop, potpisao se na lateranskom koncilu koji je održao Aleksandar III godine 1179. među sufraganima Barijskog arhiepiskopa. (Mansi XXII 215. 461).

[*] Archiepiscopatus Barensis, col. 324.

*1 *(1168?)*

In audientia Alexandri III inter (Tribunum) Ragusinum et (Iohannem) Barensem archiepp. super episcopatu Chatarino ultra mare in Dalmatiae maritimis constituto quaestio movetur, utroque archiepiscopo asserente eundem episcopatum ad iurisdictionem suam pertinere et Chatarino ep. perhibente se a (Iohanne) archiep. consecratum esse in episcopum.

v. Bari, Archiepisc. n. *14 (supra p. 321). — Papa episcopatum Barens. archiep. adiudicavit (v. ib. n. 15). A. 1179 Maio ep. Catharensis concilio Lateranensi ab Alexandro III celebrato inter suffraganeos Baren. archiepiscopi subscripsit (Mansi XXII 215. 461).

Godine 1170. mjeseca marta:
Mauro Kotoranin*

Mauro Kotoranin, sin Serca iz Budve, pismeno se obavezuje Jovanu Serci da će u Konstantinopolju platiti ugovoreni novac njegovom bratu. U Armiru, 1170. mjeseca marta.

U ime Gospoda našega i Spasitelja našega Isusa Hrista, ljeta Gospodnjeg hiljadu sto sedamdesete, mjeseca marta, III indikcije, u Armiru. Izjavljujem ja, Mauro Kotoranin, sin izvjesnog Serđa iz Budve od Kotora, zajedno sa svojim nasljednicima, da sam primio od tebe, Jovana Serđovog iz okoline Sankt Apolinara i tvojih nasljednika sedam starih zlatnih važećih perpera, koje moram već sada sa sobom ponijeti odavde u Konstantinopolj brodom kojim upravlja vlasnik Dominik Permarino, i da sam dužan u roku od petnaest dana, za koje (vrijeme) ću ući u Konstantinopolj, lično, ili preko zastupnika dati i staviti na raspolaganje Marinu Serđovom, tvome bratu, ili njegovom zastupniku, sve gore navedene perpere bez dobitka. Međutim, ipak, treba da bude jasno da gore navedeni perperi moraju da budu u onakvoj opasnosti od mora i ljudi u kakvoj će biti i sam brod, sa svim što se na njemu nalazi. Ako se za sve ovo ne postaram, kako je gore rečeno, obećavam da ću nadoknaditi sa svojim nasljednicima tebi i tvojim nasljednicima sve gore navedene perpere, u dvostrukoj vrijednosti, od mojih imanja i kuća i od svega što u ovom vijeku imam do sada i još povrh toga samu glavnicu i dvostruku kamatu koji će zaraditi od pet šestina godišnje. Svojeručni znak gore navedenog Maura koji je tražio da se ovo sačini. Potpisao sam se kao svjedok ja, Romano Senatori. Ja Mihael Muiranesego potpisao sam se kao svjedok.

Ja, Jakob Kalbo, sveštenik i bilježnik sastavio sam i opravosnažio.

Ja, Marko Suvere kao svjedok sam se potpisao. Uvjerio sam se da je isto na kopiji kao na originalu.

Ja, Mihael Muiranesego uvjerio sam se, pa sam svjedok i na originalu i na kopiji.

S.T. Ja, Jakob Kalbo sveštenik i bilježnik ovaj primjerak za gore potpisane, godinu Gospodnju, mjesec i indikciju, nijesam ni dodao ni smanjio, sastavio sam i opravosnažio.

* Documenti del commercio Veneziano nei sec. XI-XIII, col. 221 (dalje: Documenti).

221. *Mauro Catarino, del fu Serzi da Budoa, contrae con Giovanni Serzi un prestito marittimo per Costantinopoli ove pagherà al fratello di lui.* Armiro, 1170 marzo.

S. Zacc., B. 24 - Buona - 112×140 - Att. coevo: *Mauro Catarino filius quondam Serci de Boda de Cataro* - Att. I.B.: *credito Iohanni Serzi con Mauro Catharin de perperi 7, del 1170 de marzo.* - Copia dello stesso anno e mese.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Ihesu Christi. Anno Domini millesimo centesimo septuagesimo, mense marcius, indicione tercia, Armiro. Manifestus sum ego quidem Mauro Catarino filius quondam Serci de Boda de Kataro cum meis heredibus, quia recepi de te quidem Iohannes Serçi de confinio Sancti Apolenaris et tuis heredibus perperos auri veteres pensantes septem quos ad presens mecum portare debeo de hinc in Constantinopoli cum nave in qua nauclerus vadit Dominicus Permarino, unde infra dies quindecim quibus in Constantinopoli intravero, debeam per me vel per meum missum dare et deliberare Marino Serçi fratri tuo vel suum missum totos suprascriptos perperos sine prode. Verumpta, men suprascriptos perperos debet esse in tali periculo quali fuerit ipsa navis cum omni habere que in ea fuerit maris et gentis ita quod sit clarefactum. Hec omnia ut superius legitur si non observavero, componere promito cum meis heredibus tibi et tuis heredibus totos suprascriptos perperos in duplo de terris et casis meis et de omnibus que habere visus fuero in hoc seculo, et inde in antea ipsum caput et duplum prode laborent de quinque sex per annum. Signus manus suprascripti Mauri qui hec rogavit fieri. Ego Romano Senatori testis subscripsi. Ego Michael Muvranesego testis subscripsi.

Ego Iacobus Calbo presbiter et notarius complevi et roboravi.

+ Ego Marco Suvere testis subscripsi. Sunt in filia sicut vidi in matre.

+ Ego Michael Muvranesego vidi in matre et sum in filia testis.

S.T. Ego Iacobus Calbo presbiter et notarius hoc exemplum per suprascriptos annum Domini et mensem et indicionem, nec auxi nec minui, complevi et roboravi.

U Armiru 1170. mjeseca marta:
Jovan, brat Maura Kotoranina[*]

U ime Gospoda Boga i Spasitelja našega Isusa Hrista, ljeta Gospodnjeg hiljadu sto sedamdesetog, mjeseca marta, III indikcije, u Armiru. Izjavljujem ja, Jovan Baruđo iz okoline Sankt Silvestra sa svojim nasljednicima, da sam primio od tebe, Jovana Serđovog iz okoline Sankt Apolinara, i tvojih nasljednika, tri stara zlatna važeća perpera, koje sada moram sa sobom da nosim odavde u Konstantinopolj brodom, kojim upravlja vlasnik Rajnerije Dongeorgijo, i to tako što ne smijem da mijenjam taksegium (prevozno sredstvo, ili pravac putovanja), i da sam dužan u roku od petnaest dana, za koje vrijeme treba da uđem u Konstantinopolj, ili lično, ili preko svog zastupnika, u Konstantinopolju predati i dati na raspolaganje Marinu Serđovom, tvome bratu, ili njegovom zastupniku sve tvoje gore navedene perpere bez prode (kamate/dobitka). No ipak treba da bude jasno da su gore opisani perperi u istoj opasnosti od mora i ljudi u kakvoj će biti sam brod sa svim što će se na njemu nalaziti. Ako ne učinim sve ovo kako se gore kaže, obećavam da ću izmiriti sa svojim nasljednicima tebi i tvojim nasljednicima sve gore navedene perpere, u dvostrukoj vrijednosti, od zemalja i kuća svojih i od svega što ću od imanja do kraja vijeka steći i povrh toga samu glavnicu i dvostruku dobit koju će steći od pet šestina godišnje. Potpis gore navedenog Jovana koji je tražio da se ovo ovako sačini. Ja, Romano Senatori potpisao sam se kao svjedok. Ja Stefan Akotanto potpisao sam se kao svjedok. Ja Jakob Kalbo sveštenik i bilježnik sastavio sam i opravosnažio.

Ja Marko Suve potpisao sam se kao svjedok. Sve je na kopiji kao na originalu.

Ja Mihael Muiranesego vidio sa na originalu i na kopiji sam svjedok.

S.T. Ja Jakob Kalbo sveštenik i bilježnik ovaj primjerak za gore navedene sastavio sam i opravosnažio i nijesam ni uvećao ni umanjio ljeto Gospodnje, ni mjesec, ni indikciju.

(S.T možda znači "sigillo testatur" pečatom ovjerava)

[*] Documenti, col. 222.

222. *Giovanni Baruzo contrae con Giovanni Serzi un prestito marittimo per Costantinopoli ove pagherà al fratello di lui.* Armiro 1170 marzo.

S. Zacc., B. 21 - Buona - 106×132 - Att. coevo: *Iohannis Baruço de confinio Sancti Silvestri; Marinus Sergi* - Att. I.B.: *securtà fata per Ioan Baruzo a Ioan Serzi, del 1170 de marzo.* - Copia dello stesso anno e mese.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Ihesu Christi. Anno Domini millesimo centesimo septuagesimo, mense marcius, indicione tercia, Armiro. Manifestus sum ego quidem Iohannes Baruço de confinio Sancti Silvestri cum meis heredibus, quia recepi de te quidem Iohannes Serçi de confinio Sancti Apolenaris et tuis heredibus perperos auri veteres pensantes tres, quos ad presens mecum portare debeo de hinc in Constantinopoli cum nave in qua nauclerus vadit Raynerius Dongeorgio, ita quod aliut taxegium mutare non debeam, unde infram dies quindecim quibus in Constantinopoli intravero debeam per me vel per meum missum dare et deliberare Marinus Serçi fratri tuo vel suum missum in Constantinopoli totos tuos suprascriptos perperos sine prode. Verumplamen suprascriptos perperos debent esse in tali periculo quale erit ipsa navis cum omni habere que in ea fuerit, maris et gentis, ita quod sit clarefactum. Hec omnia ut superius legitur si non observavero, componere promito cum meis heredibus tibi et tuis heredibus totos suprascriptos perperos in duplo de terris et casis meis et de omnibus que habere visus fuero in hoc seculo et inde in antea ipsum caput et duplum prode laborent de quinque sex per annum. Signus suprascripti Iohanni qui hec rogavit fieri. Ego Romano Senatori testis subscripsi. Ego Stefanus Acotanto testis subscripsi. Ego Iacobus Calbo presbiter et notarius complevi et roboravi.

+ Ego Marco Suve testis subscripsi. Sunt in filia sicut vidit in matre.

+ Ego Michael Muyranesego vidi in matre et sum in filia testis.

S.T. Ego Iacobus Calbo presbiter et notarius hoc exemplum per suprascriptos annum Domini et mensem et indicionem, nec auxi nec minui, complevi et roboravi.

Tuskul 1172. jun 28:
Kotor ne pripada Dubrovniku već Bariju*

Aleksandar III Rainaldu, Barijskom i Kanuzijskom arhiepiskopu: po primjeru Aleksandra II i Urbana II uzeo je barijsku crkvu, koja se smatra i Kanuzijskom, pod zaštitu Sv. Petra; potvrđuje mu navedene posjede; Bar, Kanuzij, Bitont, Vitekt, Juvenat, Melfitu, Rub, Ander, Kanu, Minervin, Akvatekt, Monte Milone, Lavel, Vitalbu, Cisternu, Salpu, Kupresan i Polijan, kao i druge municipije i gradove i Kotorski episkopat, koji se nalazi preko mora u Dalmaciji, a što se tiče teškog spora na audijenciji kod Apostolske stolice između (Jovana) njegovog prethodnika i (Tribuna) dubrovačkog arhiepiskopa, da dubrovački arhiepiskop i njegovi nasljednici treba da se spore na sudu povodom Kotorskog episkopata protiv njega; potvrđuje mu posjede sa onime što im pripada; dopušta mu upotrebu palijuma. Kod Apostolske stolice. Ja, Aleksandar itd. Potpisano jedanaest kardinala. U Tuskulu, rukom Gracijana S.R.E. subđakona i notara četvrtog dana prije julskih kalenda, pete indikcije, godine Gospodnje 1172. Trinaeste godine pontifikata pape Aleksandra III.

U ovoj buli je riječ Ander uzeta iz bule Urbana II, riječi Vitalbu i Cisternu iz bula Aleksandra II i Urbana II; cf. Klewitz l. c. str. 35 sq. Rainald, barijski arhiepiskop, prethodno kazinski monah (cf. M. Inguanez Kazinski Nekrolozi I četvrtog februara) bio je na čelu svoje crkve od 1171. do 1188 (cf. Garruba str. 183. 185.).

* Archiepiscopatus Barensis, col. 322.

15 *Tusculanum 1172 iun. 28*

Alexander III Rainaldo Barensi et Canusino archiep.: ad exemplar Alexandri II *(n. 4)* et Urbani II *(n. 7)* suscipit Baren. eccl. quae et Canusina habetur sub b. Petri protectione; confirmat possessiones propriis expressas vocabulis; Barum, Canusium, Bitontum, Vitectum, Iuvenatium, Melfittam, Rubum, Andrum, Cannas, Minervinum, Aquatectam, Montem Milonem, Lavellum, Vitalbe, Cisternam, Salpas, Cupersanum et Polinianum necnon et alia municipia et civitates et episcopatum Chatarinum ultra mare in Dalmatiae maritimis constitutum, super quo inter (Iohannem) praedecessorem eius et (Tribunum) Ragusinum archiep. gravis fuit in apost. sedis audientia iam pridem quaestio mota *(n. *14)*, ita ut liceat Ragusino et successoribus eius contra eum et successores eius super Catharina ecclesia ordine iudiciario experiri; confirmat possessiones cum pertinentiis; concedit usum pallii. — In apostolicae sedis. Ego Alexander etc. Subscr. 11 card. Dat. Tusculani p. m. Gratiani S. R. E. subdiac. et not. 4 kal. iul., ind. 5, inc. d. a. 1172, pont. v. d. Alexandri pp. III a. 13.

A^1 (cass. II n. 53). — Edd. Baronius Ann. ad a. 1172 c. 14 Exc. Garruba Serie p. 189 not. 5. Cod. dipl. Barese I 99 n. 52 ex A^1. — Regg. Di Meo Annali X 353. Garruba Eoniade [1]p. 45 n. 17. J. 8171. JL. 12157.

In hac bulla verba „Andrum" ex bulla Urbani II, „Vitalbe et Cisternam" ex bullis Alexandri II et Urbani II sumpta sunt; cf. Klewitz l. c. p. 35sq. — Rainaldus archiep. Baren., prius monachus Casinen. (cf. M. Inguanez I necrologia Cassinesi I ad feb. 4), praefuit ab a. 1171 usque ad a. 1188 (cf. Garruba p. 183.189).

Godine 1172. 28. jun:
V indikcije:
Dubrovniku se dopušta da povede sudski postupak za vjersku jurisdikciju nad Kotorom*

Episkop Aleksandar, sluga slugu Božijih, poštovanom bratu, Rainaldu, Barijskomi Kanuzijskom arhiepiskopu i njegovim nasljednicima, koji ga budu naslijedili prema kanonu, do u vječnost, mi postavljeni na visoko mjesto Apostolske stolice, po Božijem proviđenju, iako nedostojni; pošto se moramo brinuti za mir i spokoj pojedinaca, treba da budemo zabrinuti za njihov mir, mi koji smo predani pastirskom dostojanstvu i unaprijeđeni do pontificijske dužnosti. Ako se i ne staramo o njihovoj koristi, čuvamo njihovo dostojanstvo i prava, onoliko koliko to Gospod dopušta i branimo ih od napada zlih ljudi; o njihovom dobrostanju se ne mogu zaista brinuti oni koji su se po Božijem proviđenju posvetili vlasti. Podstaknuti razmišljanjem o ovome, poštovani brate u Hristu, arhiepi-skope, kao i osobitom naklonosti koju ti dugujemo, potvrdismo milostivo i blagonaklono tvoje zahtjeve i, prema primjeru svetog sjećanja na naše prethodnike Aleksandra Drugog i Urbana Drugog, rimske pontifike, već pomenutu Barijsku crkvu, koja se smatra i kanuzijskom, za koju se zna da je vodiš po Božijoj volji, uzimamo pod zaštitu Sv. Petra i našu i privilegijom ovog spisa je utvrđujemo, izjavljujući pritom da, koje god posjede, koja god da dobra ova crkva sada posjeduje pontificijskim dopuštenjem, velikodušnošću kraljeva i kneževa, darovima vjernika ili na neki drugi pravični način, ili u budućnosti bude mogla steći, treba da ostanu čvrsta i neumanjena tebi i tvojim nasljednicima. Smatramo da ovo treba navesti svojim riječima: Bar, Kanuzij, Bitont, Vitekt, Juvenacijum, Melfitu, Rub, Ander, Kanu, Minervin, Akvatektu, Monte Milone, Lavel, Vitalbe, Cisternu, Salpe, Kapersan, i Polinijan, kao i ostale municipije ili gradove koji stoje uz već pomenute gradove blizu ili daleko, ali i pripadaju. I pošto je između našeg poštovanog brata, dubrovačkog arhiepiskopa i dobrog sjećanja tvog prethodnika, na audijenciji pri Apostolskoj stolici, već bilo pokrenuto teško pitanje oko Kotorske episkopije ustanovljene na dalmatinskoj obali preko mora. I pošto su oba arhiepiskopa tvrdila da im ta episkopija pripada i uporno potvrđivala da potpada pod njihovu jurisdikciju i pošto je i epi-skop tog mjesta koji je bio prisutan čvrsto tvrdio da ga je tvoj prethodnik rukopoložio za episkopa i da njemu duguje poslušnost i poštovanje i da je njemu odan, jasno spoznasmo da je tvoj prethodnik posjedovao tu episkopiju. Iako to pomenuti raguzijski episkop nije učinio, potvrđujemo da i ti imaš taj posjed kao i tvoj prethodnik. Ipak, pošto nijednom od vas ne bi dolikovalo da uznemirite taj posjed bez sudske odluke ili da ga prigrabite, ipak neka bude dopušteno raguzijskom episkopu i njegovim nasljednicima da podignu sudski postupak u vezi sa kotorskom crkvom protiv tebe i tvojih nasljednika. Pored toga ti i ova crkva treba da razumno držite u vlasti: Bitrikt, Medonej, Keliju, Biturit, Karbonar, Valencan, Nou, Kazamaksimu, Akvavivu, jou, Sv. Nikandra, Sv, Erazma, Kapruzij, Malijan, Kazapaktul, Monteron, Luzit, Kanit, Sicir i Mecan. Pored njih i sve feude i domaćinstva, zajedno sa kućama, maslinama, vinogradima, slugama i sluškinjama, staništima i njihovim stanovnicima, mlinovima, lukama, planinama, ravnicama, pašnjacima, zajedno sa kmetovima, kao i sa svim spomenicima i kapelama i svim manastirima, muškim i ženskim, grčkim ili latinskim, unutar gradova ili van njih i sa svim častima, posjedima i dostojanstvima. Potvrđujemo to tebi i tvojim nasljednicima ovom privilegijom. Pored toga ti dopuštamo uporebu palijuma prema običaju, da bi se njime služio, to jest na praznicima, naročito na Rođestvo Gospodnje, Sv Stefana, Bogojavljenje, Tajnu Večeru, Vaskrs, Uspenje, Duhove, Rođenje Sv. Jovana Krstitelja, Apostole (Natalitiis Apostolorum), tri praznika Sv. Marije, praznik Sv. Nikolaj i Sabina,

* CD Barese, vol. 1, col. 99.

N. 52. A. D. 1172. (28 giugno, Indiz. V).

Data di luogo Tusculano.
Rogatario Gratianus S. Rom. eccl. subdiac. et not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,85, largh. 0,59. Staccato il suggello: restano de' fili di seta color d'oro.
Scrittura Minuscola pontificia elegante.
Contenuto Bolla di papa Alessandro III a Rainaldo arcivescovo di Bari, con la quale gli dà l'uso del pallio, confermandogli i diritti concessi agli arcivescovi baresi da' precedenti pontefici, Alessandro II e Urbano II.
Bibliografia Pubbl. dal GARRUBA, *Serie critica*, etc., pag. 189, n. 5. Cit. dal PETRONI, *Op. cit.*, pag. 308. Cit. da G. DE SANTIS, *Ricordi storici di Mola di Bari* (Napoli 1880), pag. 13.

Alexander episcopus servus servorum dei venerabili fratri Rainaldo barensi et canusino archiepiscopo eiusque successoribus canonice substituendis in perpetuum. (1) In apostolice sedis specula quamquam immeriti disponente domino constituti; cum singulorum paci et tranquillitati debeamus intendere; presertim pro illorum quiete nos oportet esse sollicitos; qui pastorali dignitate sunt prediti. et ad officium pontificale promoti. Nisi enim eorum utilitatibus intendentes. ipsorum dignitates et iura in quantum deo permittente possumus. integra conservemus. et auctoritate apostolica eos ab iniquorum hominum incursibus defendamus; de illorum salute non vere poterunt esse solleciti; qui sibi ad regendum domino sunt providente commissi. Huius itaque rei consideratione venerabilis in christo frater archiepiscope provocati. et speciali quam ad tuam personam debemus affectione inducti; tuis iustis postulationibus clementer et benigne annuimus. et ad exemplar sancte recordationis predecessorum nostrorum Alexandri secundi et Urbani secundi Romanorum Pontificum; prefatam Barensem ecclesiam. que et Canusina habetur. cui deo auctore preesse dinosceris; sub beati Petri et nostra protectione suscipimus. et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones. quecumque bona eadem ecclesia concessione pontificum. largitione regum vel principum. oblatione fidelium. seu aliis iustis modis possidet. aut in futurum poterit adipisci; firma tibi et successoribus tuis et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda vocabulis. Barum. Canusium. Bitontum. Vitectum. Juvenatium. Melfittam. Rubum. Andrum. Cannas. Minervinum. Aquatectam. Montem Milonem. Lavellum. Vitalbe. Cisternam. Salpas. Cupersanum. et Polinianum. nec non et alia municipia sive civitates predictis civitatibus adiacentes sive longe positas. set ad eas pertinentes. Et quia inter venerabilem fratrem nostrum Ragusinum archiepiscopum. et bone memorie predecessorem tuum. super episcopatu Chatarino ultra mare in Dalmatie maritimis constituto. gravis fuit in apostolice sedis audientia iam pridem questio mota. et utroque archiepiscopo eundem episcopatum sibi vendicante. et constanter asseverante ad

(1) Tutto in caratteri allungati.

praznik Svih Svetih, na dan obilježavanja tvog rukopoloženja, na da posvećenja episkopa i drugih sveštenika, na posvećenju crkava, na prenošenje moštiju Sv. Hristovih ispovjednika Nikolaja i Sabina. I ohrabrujemo te da ti pristaje čast ovakvog dostojanstva i dodatak cijelog svešteničkog reda tvojim običajima i da ne bude na ukras samo tvojoj spoljašnjoj časti, nego da ti osnaži i tvoje unutrašnje vrline. Ovo je palijum, ali i ohrabrenje (riječ nečitka u kopiji) da voliš Boga cijelim srcem, cijelom dušom i svom vrlinom, kao i da voliš svog bližnjeg kao samoga sebe. Jer, da bi se koristio palijum, potreban je ukras svih vrlina, kao i milosrđe, koje prevazilazi sve. Treba slijediti ovu snažnu vrlinu dostojanstveno, da bi se slijedio veliki broj dobrih. Neka tvoj život i znanje budu tvojim potčinjenima uzor i pravilo da bi obuzdali ono što se u njihovoj krhkoj prirodi može pokuditi u razgovoru sa tobom, svojevoljno, prema ispravnosti tvoje iskrenosti. Trudi se da tako opominješ u okviru prava svoje uprave, tako da budeš gorljiv u ispravljanju grešaka i revnosti svoje ispravnosti i da ne pređeš granice umjerenosti i, da mnogo toga objasnimo sa malo riječi, da slijediš primjer riječi otaca. Misli na izgradnju sebe i svojih potčinjenih, koliko god ih podučavaš svojim primjerom i koji slijede tragove dobrog pastira, neka bi sa tobom dostigli kraljevstvo najvišeg pastira, i neka uz Božije odobrenje prime radost vječitog života. Odlučujemo, dakle da niko ne smije da uznemirava pomenutu crkvu ili da prisvoji njene posjede ili, ako ih prisvoji, da ih zadrži, umanji ili da joj uzrokuje bilo kakve smetnje, nego da sve bude čitavo i u cjelosti čuvano, i neka bi na sve načine koristilo onima na čije je upravljanje i izdržavanje dato autoritetom Apostolske stolice. Ako ubuduće neka crkvena ili svjetovna ličnost, znajući za ovu stranicu naše odluke pokuša da joj se suprotstavi, opomenuta po drugi i treći put da će, ako svoju drskost ne ispravi dostojnim iskupljenjem, izgubiti dostojanstvo svoje moći i časti, i ako se božanskim sudom sazna da je kriva, neka bude strana najposvećenijem tijelu i krvi Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista i neka bude izvrgnuta najvećoj osveti; a svima koji čuvaju prava ovog mjesta, neka bude mir Gospoda našeg Isusa Hrista, da bi vidjeli ovaj plod dobroga djela i neka bi našli nagradu vječitog mira kod strogog Sudije. Amen. Amen. Amen.

Rota: Puteve tvoje, Gospode, pokaži mi
Ja, episkop katoličke crkve Aleksandar
Ja, Hubald, episkop Hostije
Ja, Bernard, episkop Portujski i Sv. Rufine
Ja, Jovan, kardinalski sveštenik Sv. Jovana i Pavla, Pamahija
Ja, Giljelmo, kardinalski sveštenik Sv. Petra od okova
Ja, Boso, kardinalski sveštenik Sv. Pudencijane, Pastora
Ja, Petar, kardinalski sveštenik Sv. Laurencija u Damasu
Ja, Ardicio, kardinalski đakon Sv. Adrijana
Ja, Hugo, kardinalski đakon Sv. Eustahija pored Agripinog hrama.
.....

iurisdictionem suam pertinere. et episcopo quoque eiusdem loci qui erat presens firmiter perhibente se ab antecessore tuo consecratum fuisse in episcopum. et illi obedientiam. et reverentiam impendisse. et in eius devotione extitisse. manifeste cognovimus antecessorem tuum eiusdem episcopatus possessionem. predicto Ragusino id non inficiante, habere eandem possessionem quemadmodum antecessor tuus habuit et tu habere nunc nosceris; tibi et eidem ecclesie tue auctoritate apostolica confirmamus. Ita quidem. ut nulli liceat vobis eamque possessionem absque ordine iudiciario perturbare. seu auferre. licitum sit tamen prenominato Ragusino et successoribus eius; adversus te et successores tuos super eadem Catharina ecclesia si voluerint ordine iudiciario experiri. Preterea Bittrictum. Meduneum. Celias. Biturritum. Carbonarium. Valenzanum. Noam. Casammaxima. Aquavivam. Joam. Sanctum Nicandrum. Benettrum (*sic*). Grumum. Turittum. Recarolum. Palum. Basilinianum. Trevianum. Sanctum Erasmum. Capursium. Mallianum. Casapactulum. Monteronum. Lusitum. Cannitum. Sizirum et Mezanum. Ad hec omnes feudos et casalia una cum domibus. olivis. et vineis. servis. et ancillis. massis et massaritiis. molendinis. portubus. montibus. planitiebus et pratis. simul cum plebibus. sive etiam cum omnibus titulis sive cappellis suis. et cum omnibus monasteriis virorum seu feminarum. grecis aut latinis. intus civitatem vel de foris. et cum universis ordinibus ecclesiasticis. et quicquid honoris. possessionis. sive dignitatis. tu et eadem ecclesia rationabiliter possidetis; tibi et successoribus tuis presenti privilegio confirmamus. Preterea fraternitati tue pallei usum ex more concedimus. ut eo inter missarum sollempnia his dumtaxat festivitatibus utaris. videlicet nativitate domini. Sancti Stephani. Epyfania. Cena domini. Resurrectione. Ascensione. Pentecosten. Nativitate sancti Iohannis baptiste. Natalitiis apostolorum. Tribus festivitatibus sancte Marie. festivitate sanctorum Nicolai et Sabini. festivitate omnium sanctorum. In annuo ordinationis tue die. In ordinatione episcoporum seu ceterorum clericorum. In consecratione ecclesiarum. In translationibus etiam beatorum confessorum christi Nicolai et Sabini. Hortamur itaque fraternitatem tuam. ut honor tante dignitatis atque supplementum totius sacerdotalis ordinis moribus tuis conveniat. et non solum exteriori [honori] tuo decorem prestet et gratiam. et [interior]em quoque multiplici virtute corroboret. Siquidem ista sunt pallei. ista sunt huiusmodi iudumenti. ut deum ex toto corde. tota anima et omni virtute diligas. et proximum tuum sicut te ipsum. Nam licet ad usum pallei omnium virtutum ornamenta sint necessaria; inseparabiliter tamen caritatem que omnes superexcedit; hac pollentem dignitate comitare convenit. Ad imitanda igitur omnium bonorum instrumenta; vita et scientia tua subditis tuis sit forma et regula. ut si quid in eis humana fragilitate reprehensibile deprehenditur. intuitu sancte conversationis tue. ad rectitudinem sinceritatis tue corrigatur. Quibus sic studeas dispensationis tue iura moderari. ut in corrigendis vitiis. et zelo rectitudinis ferveas; et modum temperantie non excedas. et ut multa paucis explicemus. quiequid in sanctorum patrum dictis reppereris; ad tuam et eorum qui tibi subduntur utendum censeas edificatio-

nem. quatenus documentis tuis instructi. atque boni pastoris vestigia secuti. ad regnum summi pastoris tecum valeant pertingere. et perpetue vite felicitatem domino annuente percipere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare. aut eius possessiones auferre. vel ablatas retinere. minuere. seu quibuslibet vexationibus fatigare. sed illibata omnia. et integra conserventur. eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt. usibus omnimodis profutura. salva sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona. hanc paginam nostre constitutionis sciens; contra eam temere venire tentaverit. secundo tertiove commonita; nisi presumptionem suam digna satisfactione correxerit. potestatis honorisque sui dignitate careat. reamque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat. et a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. cunctis autem eidem loco sua iura servantibus; sit pax domini nostri iesu christi. quatinus et hic fructum bone actionis percipiant. et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Rota: *Vias tuas domine demonstra michi.* Bene Valete.

Ego Alexander catholice ecclesie episcopus ss.

† Ego Hubaldus Hostiensis Episcopus ss.

† Ego Bernardus Portuensis et sancte Rufine Episcopus ss.

† Ego Johannes Presbiter Cardinalis sanctorum Johannis et Pauli tt. Pamachii ss.

† Ego Guilelmus Presbiter Cardinalis tt. sancti Petri ad vincula ss.

† Ego Boso Presbiter Cardinalis sancte Pudentiane tt. Pastoris ss.

† Ego Petrus Presbiter Cardinalis tt. sancti Laurentii in Damaso ss.

† Ego Arditio Diaconus Cardinalis sancti Theodori ss.

† Ego Cinthyus Diaconus Cardinalis sancti Adriani ss.

† Ego Hugo Diaconus Cardinalis sancti Eustachii iuxta templum Agrippe ss.

† Ego Vitellus Diaconus Cardinalis sanctorum Sergii et Bachi ss.

† Ego Petrus de Bono sancte Marie in Aquiro Diaconus Cardinalis ss.

Datum Tusculani per manum Gratiani sancte romane ecclesie subdiaconi et notarii. IIIJ. Kalendas iulii. indictione V. Incarnationis dominice anno M°. C°. LXXIJ°. Pontificatus vero domini Alexandri pp. III anno Tertiodecimo.

Pečati arhiepiskopa Gotije

+IW	+'Iω(άννης)
APXIЄ	ἀρχιε-
ΠICKOΠ	πίσκοπ(ος)
ΓOTΘI	Γοτθί-
AC	ας.

+'Ιωάννης ἀρχιεπίσκοπος Γοτθίας.

ΤΩCΩΔδΛ : [Κ(ύρι)ε βοήθει] τῷ σῷ δούλ[ῳ].

Au revers, légende sur cinq lignes :

+IW...H	+'Iω[άνν]ῃ
ЄΛЄΩΘ	ἐλέῳ Θ⟨(ε0)ῦ⟩
APXIЄΠI, K	ἀρχιεπι(σ)κ-
.ΠΩΓOT	[ό]πῳ Γοτ-
ΘIAC	θίας.

+'Ιωάννῃ ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιεπισκόπῳ Γοτθίας.

XIe s. (début).

1179. godine:[*]
Kotorska episkopija postaje katolička
Treći lateranski sveopšti koncil za vrijeme pape Aleksandra III

ISTORIJA KONCILA

Kada je papa Hadrijan IV, godine od Hristovog rođenja 1159, preminuo, kardinali, koji su se nešto kasnije okupili zbog izbora, objavili su izbor istovremeno dvojice pontifika: jednog, Rolanda Senskog, čovjeka svake hvale dostojnog, koji je izabran glasovima dvadeset i jednog kardinala i nazvan Aleksadar III; drugog, pak, Oktavija Rimskog, koji je izabran od samo trojice kardinala, i koji se usudio da uzurpira ime pontifika. Iz ove nesloge kardinala izrodio se strašni raskol, koji je mnogo godina rastrzao crkvu. Iako je, naime, istinski papa bio Aleksandar, ipak je, budući da je Oktavijan, koji se nazivao Viktor IV, bio u najvećoj mjeri po volji caru Fridrihu, za sebe, carevim djelovanjem, pridobio duše Germana, da su čak, pošto je taj Viktor umro, izabrani Gvidon Cremenski, a zatim i Jovan, koji su ga naslijedili, bili smatrani pravim ponificima u cijeloj Germaniji. S druge, strane Galija, Britanija, Hispanija i gotovo sve provincije podržavale su Aleksandrovu stranu, osim Italije, u kojoj su jedne oblasti bile uz Aleksandra, a druge uz Viktora. Pored ostalih i mnogi izuzetni gradovi Ovostrane Galije, pošto su se iz opravdanih razloga odmetnuli od cara Fridriha, pridružili su se pristalicama pape Aleksandra, pa su čak sagradili grad sa njegovim imenom Aleksandrija, a kada je napokon pobijeđen Fridrih, prišli su teškom zadatku iskorjenjivanja ovog pogubnog raskola. Kada je, naime, car Fridrih, koji protiv njih ogorčeno ratovao, u bici bio pobijeđen, i kada su njegove najveće i najpouzdanije trupe najvećim dijelom uništene, toliko je bio uzdrman ovim porazom, da se, kada su počeli da mu stižu podsticaji mnogih germanskih principa, koji su mu počeli prebacivati zbog raskola, budući da su izašli iz mraka prethodnog perioda i počeli da vide svjetlost (istine), ubrzo prizvao pameti i poslije 18 godina, tokom kojih je bio u otvorenom neprijateljstvu sa pontifikom Aleksandrom, bacio mu se ponizno pred noge i uspostavio sa njim čvrst i stabilan mir. Tada Aleksandar, koji je tokom tolikih godina, dok je crkva bila u teškim previranjima, zadržao klavus[380] pošto je, kada su se već smirili olujni vjetrovi, uživao u najvećem spokojstvu, kako bi mogao da se pobrine za dobrobit crkve i kako bi drugi pontifici, u budućnosti, izbjegli oluje kroz koje je on sam prošao, sazvao je sveopšti koncil s namjerom da se pismeno odredi nekakav drugačiji, pogodniji način izbora pontifika, jer se postojeći način izbora često nalazi pod pritiskom drskosti i oholosti ljudi željnih vlasti. Osim toga, kako se iskvario moral ljudi zbog raskola u crkvi i rata, trebalo je autoritetom koncila iskorijeniti iznuđivanje, simoniju i druge ružne pojave koje su se već duže vremena, polako, ali sigurno širile. Osim toga, pojavio se jedan veoma težak problem, koji je pontifika podsticao da sazove koncil. Naime, jeres Katara, ili Publikana, odnosno Paterina, koja se pojavila u Akvitaniji i iz dana u dan sve se više širila. Veoma mnogi neuki i prosti ljudi bili su zavedeni njihovim zabludama u Vaskoniji, Albigeziji i djelovima Toskane. Ovoj pogubnoj bolesti bilo je neophodno odmah naći lijeka. Svim tim razlozima podstaknut, Aleksandar je zapovijedio da se sazove opšti sinod, na koji bi u Rim bili pozvani ne samo episkopi iz evropskih zemalja, nego i neki iz Azije, kako piše Gvilielmo, episkop Tirski:

"Godine od ovaploćenja Gospodnjeg 1178, koja je bila peta godina vladavine gospodara Baldvina IV.

[*] Mansi, vol. 22, col. 209.
[380] *Odežda* sa purpurnim pervazom (clavus/clavis = vestis purpurata) (prim. prev.)

ANNO CHRISTI 1179.

CONCILIUM LATERANENSE III, GENERALE

ANNO CHRISTI 1175.

SUB ALEXANDRO III. SUMMO PONTIFICE.

HISTORIA CONCILII.

Acta Alexandri ab ejus temporis auctore conscripta ex codice Var. Et epist. Alexandri papæ apud Radevicum lib. 2. cap. 51. de gest. Friderici. Radevicus lib. 2. cap. 62. & seqq.

CUM Hadrianus quartus pontifex maximus, anno a Christo nato MCLIX. Kalendis Septembris mortem obiisset, cardinales, qui paulo post ad eligendum convenerant, duos simul pontifices renunciarunt: alterum Rolandum Senensem, virum omni laude præstantem, qui uno ac viginti cardinalium suffragiis electus, Alexander III. fuit appellatus; alterum vero Octavianum Romanum, qui a tribus tantum cardinalibus designatus, pontificis nomen ausus est usurpare. Ortum est ex hac cardinalium discordia schisma deterrimum, quod multos annos vexavit ecclesiam. Licet enim Alexander verus pontifex esset, tamen cum Octavianus, qui Victor quartus vocabatur, apud imperatorem Fridericum plurimum posset, ita Germanorum animos imperatoris opera sibi devinxit, ut etiam, postquam ipse Victor e vivis excessit, Guidonem Cremensem, & deinde Joannem, qui in ejus locum successerunt, tanquam veros pontifices coluerit universa Germania. Contra vero Gallia, Britannia, Hispania, & reliquæ fere omnes provinciæ, Alexandri partes constanter susceperunt, excepta una Italia, in qua aliæ regiones Alexandro, aliæ vero Victori sunt obsecutæ. Præter ceteras autem, multæ Galliæ Cisalpinæ civitates nobilissimæ, cum ab Imperatore Friderico justas ob causas defecissent, ita se Alexandro pontifici addixerunt, ut nomine ipsius urbem Alexandriam ædificaverint, ac tandem victo Friderico, pestiferi schismatis extinguendi causam non levem attulerint. Cum enim imperator Fridericus, qui bellum acerbissimum cum illis gerebat, prælio superatus esset, copiæque ejus maximæ atque firmissimæ magna ex parte deletæ: adeo hac clade commotus est, ut cum ad eam multorum principum Germanorum, qui ipsi schisma objiciebant, cohortationes accederent, paulatim resipuerit, discussaque superioris temporis caligine, lucem respicere creperint, ac denique post duodeviginti annos, quibus apertas cum Alexandro pontifice inimicitias gesserat, se ad pedes ejus supplex abjecerit, cumque illo pacem firmam & stabilem conciliaverit. Tunc Alexander, qui tot annorum spatio in maximis turbinibus ecclesiæ clavum tenuerat, cum, sedatis jam tempestatum fluctibus, summa tranquillitate frueretur, ut ecclesiæ commodis consuleret. atque ut alii pontifices, procellas, quibus ipse vexatus fuerat, devitaret, in posterum prospiciens, Concilium generale convocavit: tum ut forma aliqua electioni pontificis apta præscriberetur, qua ambitiosorum hominum audacia & insolentia deinceps reprimeretur: tum etiam ut mores hominum schismatis & belli causa corrupti conformarentur, usura, simonia, aliaque vitia, quæ longius serpebant, authoritate concilii coercerentur. Accessit præterea alia causa gravissima, quæ pontificis animum valde ad hoc concilium incitavit. Nam hæresis Catharorum, sive Publicanorum, vel Paterinorum, quæ in Aquitania fuerat exorta, in dies latius manabat: quibus, permulti rudes & imperiti, hæreticorum fraudibus decepti, in Vasconia, & in Albigesio, & in partibus Tolosanis, fidem habebant: necesseque erat huic pesti detestabili remedium statim adhibere. His igitur causis commotus Alexander, synodum generalem congregari jussit, ad quam non solum episcopi ex provinciis Europæ, verum etiam nonnulli ex Asia Romam adventarunt, ut Guilielmus archiepiscopus Tyrius scribit his verbis: Anno ab Incarnatione Domini MCLXXVIII. qui erat regni domini Balduini IV. annus quintus: „ mense Octobri, cum anno præcedenti indicta „ esset per universum Latinorum orbem synodus „ generalis, profecti sunt de nostro Oriente, „ ego Guilielmus Tyrensis archiepiscopus, Al„ bertus Bethlehemita episcopus, Heraclius Cæ„ sariensis archiepiscopus, Rodulfus Sebastenus „ episcopus, Jotius Aconensis episcopus, Roma-

Acta Alexandri citata.

Acta Alexandri. Rogerus in annal. parte poster. & alii.

Alexander in epist. indictionis concilii. Rogerus ubi supra.

Willielmus Tyrius de bello sacro lib. 21. cap. 1. & alii.

Mjeseca oktobra, pošto je prethodne godine po čitavom Latinskom svijetu bio najavljen sveopšti sinod, otputovali su sa našeg Istoka, ja, Gvilielmo episkop Tirski, Albert episkop Vitlejema, Heraklije arhiepiskop Cezareje, Rodulfo episkop Sevastenski, Jotije episkop Akonski, Roman episkop Tripolitanski, Petar prior crkve Groba Gospodnjeg, Reinaldo opat crkve na Sionskoj gori. *Nešto kasnije*: U isto vrijeme (to jest godine 1179.), dvadesete godine pontifikata pape Aleksandra, marta mjeseca, XII indikcije, petog dana u mjesecu, u Rimu, u Konstantinovoj bazilici koja se naziva Lateranum, održan je sinod kome je prisustvovalo tri stotine episkopa. Ako neko želi da zna šta je na tom sinodu zaključeno, imena svih episkopa, njihov tačan broj i titule, neka pročita spis koji smo mi, na molbu svetih otaca koji su učestvovali na istom sinodu, savjesno sastavili.[2]" Ovo su riječi episkopa Tirskog.

Da je ljeta Gospodnjeg 1179. održan koncil potvrđuje i Roger, marljivi hroničar tog vremena. Na tom koncilu pontifeks je prvo, kako bi se ubuduće izbjegao raskol, ustanovio da ne može postati Rimski pontifeks onaj ko ne bi bio izabran od obiju kardinalskih strana. Ukinuo je sve što su ustanovili šizmatički pseudopontifici Oktavijan, Gvidon i Jovan. Osim toga, anatemisao je sve jeretike i one koji se nijesu odrekli opštenja sa njima, ili koji bi im na bilo koji način pomagali. Naposljetku odlučuje da njih treba oružjem suzbiti. Odlučeno je još mnogo toga što je bilo na veliku korist crkvi: donijeto je dvadeset i sedam kanona koji se mogu naći kod mnogih pisaca i velikim dijelom se sadrže u crkvenom pravu. Tada su, na tom koncilu, kako germanski šizmatički episkopi, tako i oni iz drugih oblasti, od Aleksandra primljeni u crkvu, pošto su se odrekli šizme ovim riječima: " Ja, taj i taj, anatemišem i odbacujem svaku jeres koja se podigne protiv svete Rimske svekolike crkve, a naročito šizme Oktavijana, Gvidona i Jovana i sva njihova akta smatram ništavnim i protivim se njima i zaklinjem se da ću iskazivati pokornost i sada i ubuduće i obećavam vjernost svetoj Rimskoj crkvi i svome gospodaru Aleksandru i njegovim nasljednicima pravedno izabranim i služiću mu, i od svake zle namjere protiv svakog čovjeka u skladu sa svojim položajem. Njegove odluke koje mi bude napismeno poslao, ili sam povjerio, neću odati ni jednom čovjeku, čak ni pod prijetnjom tjelesnih muka. Legatu Rimske crkve ću iskazivati počast, dočekivati i ispraćati i novčano pomagati. Tako mi Bog pomogao i ova sveta Evanđelja.

PISMO
PAPE ALEKSANDRA III UPUĆENO EPISKOPIMA U TOSKANI

Aleksandar episkop, sluga slugu Božijih poštovanoj braći, episkopu Pizanskom i svim episkopima, dragim sinovima opatima postavljenim u Toskani, šalje pozdrav i apostolski blagoslov.

Budući da na njivi Božijoj, što crkva i jeste, svakoga dana raste trnje i korov i niče sjeme grijeha, pa tako, pošto su čovječija čula od mladosti naklonjena zlu i budući da zlonamjerni čovjek od svoje zlobe ne prestaje da sije intrige, dobro sjeme počinje da se guši. Zato je neophodno (dobro sjeme) marljivo njegovati, nekad iščupati, isjeći mlad korov, a nekad štetnom sjemenu, koje će tek nići, spriječiti mogućnost da se širi, pa potom zasijati plodno sjeme, zasijati dobro sjeme koje može da donese plod trideset, šezdeset, sto puta, ako ga Bog oplodi. Čini se, naime, da još uvijek odzvanjaju one riječi Gospodnje kojima je upućuje proroka Jeremiju: "Metnuh riječi svoje u tvoja usta. Vidi, postavljam te danas nad narodima i carstvima da istrebljuješ i obaraš i da zatireš i raskopavaš i da gradiš i da sadiš."[381]Na te riječi dopušteno je da se oslone svi crkveni rektori, a tim više vrhovni Rimski sveštenik, jer je po Gospodu Isusu Hristu blaženi Petar postao glava crkve i preuzeo je brigu o ovčicama Gospodnjim i to su braća potvrdila i poznato je da je tako izričito zapovijeđeno. Pošto je to tako, dakle od Boga dopušteno, i pošto je tako Njemu

[381] Jer. 1, 10

ANNO CHRISTI 1179.

„ nus Tripolitanus episcopus, Petrus ecclesiæ A
„ Dominici sepulcri Prior. Raynaldus abbas ec-
„ clesiæ montis Sion. *Paulo post:* Per idem
„ tempus (anno scilicet MCLXX.X.) Romæ cele-
„ brata est synodus in basilica Constantiniana,
„ quæ dicitur Lateranum, trecentorum episco-
„ porum, pontificatus Alexandri XX. anno, men-
„ se Martio, Indictionis duodecimæ, quinta die
„ mensis, cujus si quis statuta, & episcoporum
„ nomina, numerum, & titulos scire desiderat,
„ relegat scriptum, quod nos ad preces sancto-
„ rum patrum, qui eidem synodo interfuerunt,
„ confecimus diligenter. Hæc Tyrensis. Anno
Domini MCLXXIX. concilium celebratum fuisse
Annal. Anglic. par. poster. affirmat etiam Rogerus, ejus temporis diligens
scriptor. In hoc concilio primum pontifex sta- B
tuit ad futura schismata vitanda, ut non haberetur Romanus pontifex, qui non a duabus cardinalium partibus esset electus. Rescidit ordinationes omnes a schismaticis pseudo-pontificibus Octaviano, Guidone, & Joanne habitas. Anathematizavit præterea hæreticos omnes, atque illos qui ab illorum communione non se separassent, vel auxilium eis aliquo modo attulissent: immo armis comprimendos illos esse decernit. Constituta sunt etiam multa alia, quæ sine dubio magnam ecclesiæ afferunt utilitatem: extant-
Alber. Strad. in chronic. Crantzius ecclesiasticæ historiæ Saxoniæ l. 7. cap. 3. que vigintiseptem canones, qui apud multos scriptores reperiuntur, & magna ex parte in jure pontificio continentur. Episcopi quoque schismatici tum Germaniæ, tum aliarum provinciarum, C
qui ab Alexandro in hoc concilio ad ecclesiæ catholicæ unitatem recepti sunt, hac verborum
„ formula schisma abjurarunt: Ego N. anathe-
„ matizo, & recuso omnem hæresin extollen-
„ tem se adversus sanctam Romanam ecclesiam
„ catholicam, præcipue vero schisma Octaviani,
„ Guidonis, & Joannis, & ordinationes eorum
„ irritas judico, & eis contradico, & modo, &
„ inantea me obedituram juro, & promitto fide-
„ litatem sanctæ Romanæ ecclesiæ, & domi-
„ no meo Alexandro, & successoribus ejus juste
„ intrantibus, ipsique serviam absque omni ma-
„ lo ingenio contra omnem hominem secundum
„ ordinem meum. Consilia ejus quæ mihi scri-
„ pto certo mandaverit, vel ipse commiserit, D
„ nulli hominum prodam, nec etiam pro peri-
„ culo corporis, atque membrorum. Legatum
„ ecclesiæ Romanæ honorabo, & ducam, &
„ reducam, & juvabo expensis. Sic me Deus
„ adjuvet, & hæc sancta evangelia.

EPISTOLA

ALEXANDERI PAPÆ III.

AD EPISCOPOS PER TUSCIAM CONSTITUTOS.

Alexander episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Pisano archiepiscopo, & universis episcopis, dilectis filiis abbatibus per Tusciam constitutis, salutem & apostolicam benedictionem.

QUONIAM in agro Domini, qui est ecclesia, tanquam spinæ & tribuli nascuntur quotidie, & pullulant germina vitiorum, tum videlicet, quia proni sunt sensus hominis ad malum ab adolescentia sua; tum quia inimicus homo de malitia sua zizania superseminare non cessat, & germen bonum nititur suffocare; necesse est diligentiam adesse cultorum, & nunc evellere, & amputare jam nata, nunc etiam nascituris nocivis * graminibus proficiendi aditum observare, subsequenter autem & inserere fructiferum germen, & seminare semen bonum, quod trigesimum, sexagesimum, & centesimum fructum, fœcundante Deo, possit afferre. Nam & hoc verba illa Dominica sonare videntur, quibus Jeremiam prophetam, & in eo evangelicum sacerdotem instruxit, dicens: *Dedi verba mea in ore* Jerem. 1. *tuo. Ecce constitui te super gentes, & regna, ut evellas, & destruas, & dispergas, & dissipes, & ædifices, & plantes.* Id autem licet universis ecclesiarum rectoribus incumbat, multo tamen fortius imminet Romanæ urbis antistiti, quia Domino Jesu Christo, ut caput esset ecclesiæ, in beato Petro accepit, & de pascendis Dominicis ovibus, & fratribus confirmandis, expressum & speciale noscitur habuisse mundatum. Inde siqui- Luc. 22. dem est, quod nos licet insufficientes meritis ad Joan. 21. providentiam apostolicæ sedis & ministerium universalis ecclesiæ a Deo, ut ipsi placuit, disponente vocati; quia in ecclesia Dei correctione videmus quamplurima indigere, tam ad emendanda, quæ digna emendatione videntur, quam ad promulganda, quæ saluti fidelium visa fuerint expedire: de diversis partibus personas ecclesiasticas decrevimus evocandas, quarum præsentia & consilio, quæ fuerint salubria, statuantur; & quod bonum, secundum consuetudinem antiquorum patrum, provideatur, & firmetur a multis. Quod si particulariter fieret, non facile posset plenum robur habere. Quocirca per apostolica vobis scripta mandamus, qualiter huic nostræ dispositioni plenis desideriis cooperaris curetis, & prima Dominica advenientis Quadragesimæ, ad urbem Romam, ducente Domino, veniatis, & cooperante sancti Spiritus gratia, tum in corrigendis enormitatibus, tum in statuendis quæ Deo grata fuerint, communi studio quod fuerit agendum agatur, & in uno humero sublevemus arcam Domini, atque uno ore honorificemus Deum & Patrem Domini nostri Jesu Christi. Datum Tusculi XI. Kal. Octobr.

ANNO CHRISTI 1179.

* germinibus

CONCILII LATERANENSIS

generalis, sub Alexandro papa III.

DECRETA.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De electione summi pontificis.*
II. *De abolendis ordinationibus ab antipapis introductis.*
III. *Quales debeant esse qui eligendi sunt ad regimen ecclesiæ.*
IV. *Qualiter prælati debeant cum subjectis hospitare.*
V. *Ne aliquis ordinetur sine certo titulo.*
VI. *Qualiter prælati debeant proferre sententiam in subjectos.* E
VII. *Ne novi census imponantur ecclesiis.*
VIII. *Ne ecclesiastica beneficia alicui promittantur, antequam vacent.*
IX. *De ecclesia interdicta, & interdictorum sepultura.*
X. *Ne monachus vel alius religiosus recipiatur sub pretio.*
XI. *Ne clerici in sacris ordinibus constituti focarias habeant.*
XII. *Ne clerici præsumant sæculares procurationes suscipere.*

XIII.

po volji da mi, koje je Bog blagoizvolio pozvati, iako nemamo dovoljno zasluga za dobrobit Apostolske stolice i upravljanje svekolike crkve, kako popravimo ono što nam izgleda vrijednim ispravljanja, jer vidimo da postoji potreba da se u crkvi Božijoj mnogoštošta ispravi, tako i da zakonom utvrdimo ono što treba izvršiti za spasenje vjernika. Odlučili smo da treba pozvati crkvene ličnosti sa raznih strana čije prisustvo i savjet bi mogli biti korisni. Neka mnogi potvrde i postaraju se za ono što je dobro u skladu sa predanjem drevnih otaca. To će se djelimično postići, jer nije lako smoći toliko snage. Stoga vam putem apostolskog pisma zapovijedamo da se koliko god je moguće, sarađujući u potpunosti, postarate za ovaj naš zahtjev i u prvu nedjelju dolazeće Četrdesetnice dođete u Rim pod vođstvom Gospoda i uz pomoć Svetoga Duha, da bi se ispravile nepravilnosti, ali i da bi se donijele Bogu ugodne odluke, da se zajedničkim naporom učini ono što se učiniti mora, da na jedno rame svi oslonimo luk Gospodnji i da jednim ustima slavimo Boga i Oca Gospoda našega Isusa Hrista. Napisano u Tuskulu XI dana prije oktobarskih Kalenda.

LATERANSKOG KONCILA

Opšteg, pod papom Aleksandrom III

ODLUKE

NASLOVI POGLAVLJA

I *O biranju najvišeg pontifika.*
II *O ukidanju svih akata i odluka (zaređivanja) donijetih od antipapa.*
III *Kakvi su dužni da budu oni koji se spermaju da budu izabrani za dostojanstvo opata.*
IV *Kako treba da se odnose nadređeni prema podređenima.*
V *Da niko ne proizvodi u crkvene činove one bez sigurnih prihoda*
VI *Kako nadređeni treba da se obraćaju podređenima.*
VII *Da crkve ne nameću nove dažbine.*
VIII *Crkvene položaje ne treba nikome obećavati dok se ne uprazne.*
IX *O crkvi pod interdikcijom i o sahranjivanju ekskomuniciranih.*
X *Monasi ne smiju biti primani u manastir za novac.*
XI *Klerici koji su u svetim redovima ne smiju imati domaćice.*
XII *Da klerici ne smiju da se prihvataju sekularnih dužnosti.*
XIII i XIV Da niko ne može imati mnogo crkava.
XV *O testamentima klerika.*
XVI *O upravljanju crkvama(ili sprovođenju unaprjeđenja u crkvama).*
XVII *O upravljanju i patronatu nad crkvama.*
XVIII *Da prelati treba da obezbijede učitelje.*
XIX *Da laici ne mogu opterećivati crkve porezima.*
XX *Da se ne organizuju viteški turniri.*
XXI *O tome da treba čuvati primirje .*
XXII *O održavanju mira.*
XXIII *Da leprozni treba da imaju svoje crkve i groblja.*
XXIV *Zabranjeno je da hrišćani služe Saracenima.*
XXV *O zelenašenju.*
XXVI *Hrišćani ne treba da žive sa Jevrejima i Saracenima.*
XXVII O jereticima.

ANNO CHRISTI 1179.

XIII. & XIV. *Ne aliquis multas habeat eccleſias.*
XV. *De teſtamentis clericorum.*
XVI. *De ordinatione eccleſiarum.*
XVII. *De præſentatione clericorum.*
XVIII. *Ut prælati prouideant magiſtris ſcholarum neceſſaria.*
XIX. *Ne laici imponant eccleſiis onera.*
XX. *Ne torneamenta fiant.*
XXI. *De treuguis ſervandis.*
XXII. *De pace ſervanda.*
XXIII. *Leproſi ſibimetipſis privatam habeant eccleſiam & cœmeterium.*
XXIV. *Prohibentur Chriſtiani ne ſerviant Saracenis.*
XXV. *Ne manifeſtus uſurarius recipiatur ad communionem altaris.*
XXVI. *Ne Chriſtiani habitent cum Judæis vel Saracenis.*
XXVII. *De hæreticis.*

PRÆFATIO.

* MCLXXIX. ANNO ab incarnatione Domini * MCLXXX. prætidente Romanæ eccleſiæ papa Alexandro III. anno pontificatus ejus vigeſimo, menſe Martio, Indictione XII. die menſis ſecundo, præſidente eodem ſummo pontifice, ſancta ſynodus in baſilica, quæ appellatur Conſtantiniana, * CCLXXX. epiſcoporum celebrata eſt.

* CCC.

Præfationem hujus Concilii auctiorem exhibet tomus XII. Spicilegii Dacheriani, pag. 638. his verbis: Anno ab Incarnatione Domini MCLXXIX. præſidente ſanctæ Romanæ eccleſiæ ſanctiſſimo Papa Alexandro III. Pontificatus ejus vigeſimo, menſe Martio: Indictione XI. quinta & ſeptima & nonadecima die menſis: ſedata jam diſcordia, quæ inter Eccleſiam & Imperium occaſione ſchiſmatis per * Octovianum hæreſiarcham adverſus prædictum ſanctiſſimum Papam introducti, & per ſucceſſores ejuſdem Octoviani, Guidonem Cremenſem, & Joannem Strumenſem diutius perdurantis; longo tempore invaluerat. Prædicto, id eſt, ultimo hæreſiarcha, & Frederico Romanorum Imperatore, qui huic rei ſe fautorem præſtiterat, ad unitatem matris Eccleſiæ redeuntibus; ſedit præſidente eodem ſummo Pontifice Alexandro ſancta generalis ſynodus in baſilica Lateranenſi, quæ appellatur Conſtantiniana, trecentorum duorum epiſcoporum, a diverſis mundi partibus convocatorum; quorum nomina ſubtus adnexa ſunt.

Ita mſ.

De Provincia Romana.

Hubaldus Hoſtienſis.
Hugo Terracinenſis.
Joannes Fundanus.
Jonatas Fundanus.
Zacharias Marſus.
Odalriſius walvenſis.
Dodo Reatinus.
Formundus Verulanus.
Leo Aletrinus.
Rodulfus Ferentinas.
Aſahel * Agninus.
Petrus Signinus.
Milo Tyburtinus.
Joannes Sutrinus.
Martinus Nepeſinus.
Cenſius Tuſcanenſis.
Petrus Civitatis Caſtellanenſis.
Armatus Narnienſis.
Paulus Hortanus.
Petrus * Amelinus.

* Pro Anaginus.

* Pro, Amerinus.

Richardus Urbeventanus.
Gratianus Tudertinus.
Vivianus Peruſinus.
Petrus Caſtrenſis.
Leo Cluſinus.
Martinus Groſſetanus.
Paulinus * Funenſis.
Gulfranus * Sunenſis.
Guilelmus Lucenſis.
Petrus Lunenſis.
Ruſinus Aſiſinas *.
Raimerus Caſtellanus.
Raſiſericus Spolentinus.
Ofreductus Eugabinus. *
Aloderius Callenſis.
Guiſſo Urbinas.
Nicolaus * Simphronius.
Jacobus Senegallienſis.
Acceptabilis * Tamerinenſis.
Jordanus Humanenſis.
Petrus Firmanus.
Rainaldus Eſinus.
Gentilis * Auſumanus.
* Mimaldus Phanenſis.
Jochelinus Ariminenſis.
Petrus Piſcarienſis.
Julius Florentinus.
Lamfractus Feſculanus.
Tedbaldus Placentinus.
Stephanus Monopolitanus.
Anſelmus Methenſis.
Radulphus Melfenſis ſancti Marcii.

* Pro Eugubinus

* Pro, Forofempronienſis: *hodie, Foſſombrone.*

* Pro, Camerinus.

* Pro, Auximanus.

* al. Monaldus.

* Pro, Feſulanus.

* Pro, Militenſis.

Provinciæ Capuanæ.

* Palphanus Capuanus archiepiſcopus.
Petrus * Themenſis epiſcopus.
Reinaldus * Beneſranus.
Reinaldus Aquinas.
Erveus Sueſſanus.
Porphyrius Caſertanus:

* al. Alphanus.

* Pro, Theanenſis.

* Pro, Veneſranus.

Provinciæ Amalphitanæ.

Dionyſius Amalphitanus archiepiſcopus.
Joannes * Liſtrenſis epiſcopus.
..... Ravellenſis.

* Pro, Litterenſis.

Provinciæ Neapolitanæ.

Sergius Neapolitanus archiepiſcopus.
Bernardus Nolanus epiſcopus.
Bartholomæus * Achanus epiſcopus.
Petrus Inſulanus.

* Pro, Acerranus.

Provinciæ Salernitanæ.

Rainaldus Salernitanus archiepiſcopus.
Arnulfus * Capreaquenſis epiſcopus.
Joannes * Marſitanus.
Petrus * Acunenſis.
Johannes * Sernenſis.

* Pro, Caputaquenſis.

* Pro, Marſicanus.

* Pro, Acernenſis.

* Pro, Sarnenſis.

Provinciæ Beneventanæ.

Baldevvinus * Aliſanus epiſcopus.
Petrus * Teſelinus.
Petio Triventinus.
Andreas * Boravenſis.
* Alaſius Gardianus.
Goſſridus * Termilanus.
Petrus Larinenſis.
Robertus Civitatenſis.
Nicolaus * Dracoranenſis.
Robertus * Florentinenſis.
Rainaldus Lucerinus.
Johannes de Monte * Maram.
Johannes Aſculenſis.
Bartholomæus * Arranenſis.
Jaquintus Frequentinus.
Rogerius * Vicenſis.

* Pro Aliſanus.

* Pro, Teſeſinus.

* Pro, Boviancnſis.

* al. Halatius.

* Pro, Termulanus.

* Pro, Draconarienſis.

* Sive, Farentinenſis.

* Pro, Marrano.

* Pro, Arianenſis.

* Sive, Trevicenſis.

Provinciæ Sipontinæ.

Amandus Vigilenſis epiſcopus.

UVODNA RIJEČ

Godine od ovaploćenja Gospodnjeg 1180./*1179.* u vrijeme pape Rimske crkve Aleksandra III, dvadesete godine njegovog pontifikata, mjeseca marta, XII indikcije, drugoga dana u mjesecu, pod predsjedavanjem istog vrhovnog pontifikata, održan je sveti sinod u bazilici koja se zove Konstantinova, u prisustvu 258 episkopa.

Uvodna riječ ovog koncila izložena je u XII tomu Spicilegija Daherijanskog, str. 638. ovako: Godine od ovaploćenja Gospodnjeg 1179. pod predsjedavanjem najsvetijeg pape Rimske crkve Aleksandra III, dvadesete godine njegovog pontifikata, mjeseca marta, XI indikcije petog i sedmog i devetnaestog dana mjeseca: pošto se već smirio sukob između crkve i carstva do kojeg je došlo u slučaju šizme koju je predvodio jeretik Oktavijan protiv pomenutog najsvetijeg pape i nasljednika toga Oktavijana Gvidona Kremenskog i Jovana Strumenskog i koji je veoma dugo trajao. Pošto su se pomenuti, to jest, posljednji jeretik i Fridrih rimski car, koji je bio toj šizmi bio pokrovitelj, vratili u krilo jedine majke crkve, zasijedao je, pod predsjedavanjem istog vrhovnog pontifika Aleksandra, sveti sveopšti sinod u Lateranskoj bazilici, koja se još zove Konstantiana, u prisustvu tri stotine i dva episkopa pozvanih iz raznih krajeva svijeta. Evo liste njihovih imena:

Iz Rimske oblasti
Hubald Hostijski
Hugo Teracinski
Jovan Fundanski
Jonatas Fundanski
Zaharija Marsus
Odalrisije Valvenski
Donon Reatinski
Formund Verulanski
Leon Aletrinski
Rodolf Ferentinas
Asabel Agninski/*Anagninski*
Petar Signinski
Milon Tiburtinski
Jovan Sutrinski
Martin Nepesinski
Cens Tuskanijski
Petar iz grada Castelanskog
Amat Nernijenski
Pavle Hortanski
Petar Amelinski/*Amerinski*
Rihard Urbeventanski
Gracijan Tudertinski
Vivijan Peruzinski
Petar Kastrenski
Leon Kluzijski
Martin Grosetanski
Paulin Funenski/*Svanenski*
Gulfran Sunenski/*Senentski*
Gvilelmo Lucenski
Petar Lunenski

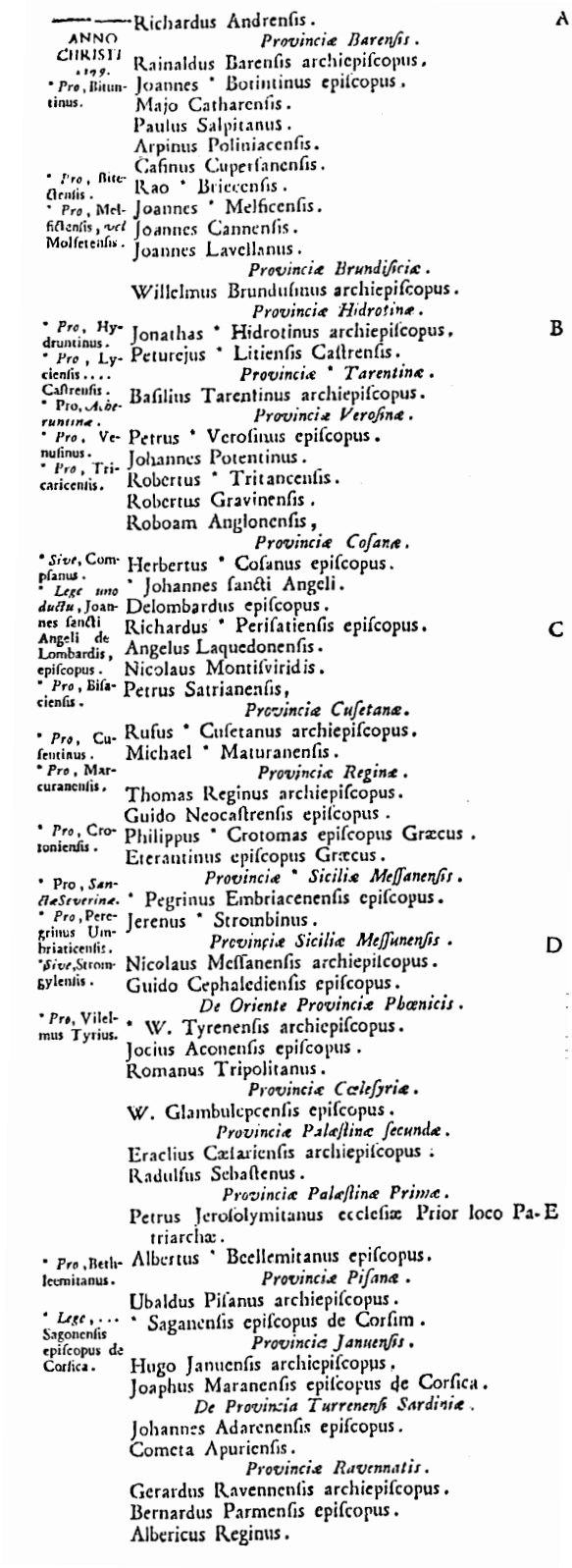

——— Richardus Andrenſis. A
ANNO CHRISTI 1199.
Provinciæ Barenſis.
Rainaldus Barenſis archiepiſcopus.
* Pro, Bituntinus. Joannes * Botintinus epiſcopus.
Majo Catharenſis.
Paulus Salpitanus.
Arpinus Poliniacenſis.
Cafinus Cuperſanenſis.
* Pro, Bitectenſis. Rao * Briccenſis.
* Pro, Melficenſis, vel Molfetenſis. Joannes * Melficenſis.
Joannes Cannenſis.
Joannes Lavellanus.
Provinciæ Brundiſiciæ.
Willelmus Brunduſinus archiepiſcopus.
Provinciæ Hidrotinæ.
* Pro, Hydruntinus. Jonathas * Hidrotinus archiepiſcopus. B
* Pro, Lycienſis.... Caſtrenſis. Peturejus * Litienſis Caſtrenſis.
*Provinciæ * Tarentinæ.*
* Pro, Aberuntinæ. Baſilius Tarentinus archiepiſcopus.
Provinciæ Veroſinæ.
* Pro, Venuſinus. Petrus * Veroſinus epiſcopus.
* Pro, Tricaricenſis. Johannes Potentinus.
Robertus * Tritancenſis.
Robertus Gravinenſis.
Roboam Anglonenſis,
Provinciæ Coſanæ.
* Sive, Compſanus. Herbertus * Coſanus epiſcopus.
* Lege uno ductu, Joannes ſancti Angeli de Lombardis, epiſcopus. * Johannes ſancti Angeli.
Delombardus epiſcopus.
Richardus * Periſatienſis epiſcopus. C
Angelus Laquedonenſis.
Nicolaus Montiſviridis.
* Pro, Biſacienſis. Petrus Satrianenſis,
Provinciæ Cuſetanæ.
* Pro, Cuſentinus. Rufus * Cuſetanus archiepiſcopus.
* Pro, Marcuranenſis. Michael * Maturanenſis.
Provinciæ Reginæ.
Thomas Reginus archiepiſcopus.
Guido Neocaſtrenſis epiſcopus.
* Pro, Crotonienſis. Philippus * Crotomas epiſcopus Græcus.
Eterantinus epiſcopus Græcus.
*Provinciæ * Siciliæ Meſſanenſis.*
* Pro, Sanctæ Severinæ. * Pegrinus Embriacenenſis epiſcopus.
* Pro, Peregrinus Umbriaticenſis. Jerenus * Strombinus.
Provinciæ Siciliæ Meſſunenſis. D
* Sive, Stromgylenſis. Nicolaus Meſſanenſis archiepiſcopus.
Guido Cephaledienſis epiſcopus.
De Oriente Provinciæ Phœnicis.
* Pro, Vilelmus Tyrius. * W. Tyrenenſis archiepiſcopus.
Jocius Aconenſis epiſcopus.
Romanus Tripolitanus.
Provinciæ Cœleſyriæ.
W. Glambulepcenſis epiſcopus.
Provinciæ Palæſtinæ ſecundæ.
Eraclius Cæſarienſis archiepiſcopus.
Radulfus Sebaſtenus.
Provinciæ Palæſtinæ Primæ.
Petrus Jeroſolymitanus eccleſiæ Prior loco Patriarchæ. E
* Pro, Bethleemitanus. Albertus * Beellemitanus epiſcopus.
Provinciæ Piſanæ.
Ubaldus Piſanus archiepiſcopus.
* Lege, ... Sagonenſis epiſcopus de Corſica. * Saganenſis epiſcopus de Corſim.
Provinciæ Januenſis.
Hugo Januenſis archiepiſcopus.
Joaphus Maranenſis epiſcopus de Corſica.
De Provincia Turrenenſi Sardiniæ.
Johannes Adarenenſis epiſcopus.
Cometa Apurienſis.
Provinciæ Ravennatis.
Gerardus Ravennenſis archiepiſcopus.
Bernardus Parmenſis epiſcopus.
Albericus Reginus.

Rufin Asisinas
Raimer Kastelanski
Razizerik Spolentinski
Ofredukt Eugabinski/*Eugubinski*
Aloderije Kalenski
Gvison Urbinas
Nikolaj Simfronijski/*Furosempronijski*
Jakob Senegalijski
Akceptabil Tamerinski/*Kamerijski*
Jordan Humanenski
Petar Firmanski
Rainald Esmus
Gentilis Ausumanski/*Auksimanski*
Mimald Fanenski
Johelin Ariminenski
Petar Piskarijski
Julije Florentinski
Lamfrakt Feskulanski/*Fesulanski*
Tedbald Placentinski
Stefan Monopolitanski
Anzelm Metenski/ *Militenski*
Radulf Melfenski svetog Marcija

Iz Kapuanske oblasti
Palfan/*Alfan* arhiepiskop Kapuanski
Petar Termenski/*Teamenski* episkop
Reinald Benefranski/*Venefranski*
Reinald Akvinas
Ervej Svesanski
Porfirije Karfetanski
Iz Amalfitanske oblasti
Dionizije arhiepiskop Amalfitanski
Jovan Liktrenski/*Literenski* episkop
. . . . . Ravalenski

Iz Neapolitanske oblasti
Sergije Neapolitanski arhiepiskop
Bernard Nolanski episkop
Bartolomej Ahanski/*Aceranski* episkop
Petar Insulanski

Iz Salernitanske oblasti
Rainald Salernitanski arhiepiskop
Arnulf Kapreakvenski/*Kaputakvenski* episkop
Jovan Marsitanski/*Marfikanski*
Petar Akunenski/*Acernenski*
Jovan Sernenski/*Sarnenski*

A Ardicio Mutinenſis.
Johannes Faventinus.
Henricus Cornelienſis.
Johannes * Favetinus.
Alexander * Lurenſit.
Lamfredus * Pompilienſis.
Leonardus * Cæſarias.
Gabriel * Arienſis.
Alericus Bobienſis.

Provinciæ Mediolanenſis.

Algeſius Mediolanenſis archiepiſcopus.
Johannes * Bricienſis epiſcopus.
Galo Bergamenſis.
Vinfredus Cremonenſis.
Albericus Laudenſis.
B Obertus * Terdonenſis.
Ubertus Aquenſis.
Guigo Saonenſis.
Lauterius * Albiganenſis.
Stephanus Vigintimilienſis.
Milo Taurinenſis.
Gannarus Yporienſis.
Boneſacius Novarienſis.

De Provincia Aquileenſi.

Garſentinus Mantuanus.
Anſelmus * Cumanus.
Gerardus Paduanus.
Salomon Tridentinus.

Provinciæ Venetiæ

C Henricus Gradenſis Patriarcha.
Marinus * Glogenenſis epiſcopus.
Leonardus * Tercellenenſis epiſcopus.

*De Provincia * Ladarenſi.*

Andreas * Albenſis.
Lamfredius Abſarenſis,
Drobo * Viglenſis.
Renerius Spaletenſis archiepiſcopus.
Matthæus * Nonenſis.
Michael * Sardonenſis.

Nomina epiſcoporum qui ex Gallia interfuerunt, infra.

*De Provincia * Biſentina.*

D Rogerus Lauſanenſis epiſcopus.
Rantaldus Bellicenſis.

Provinciæ Terragonenſis.

Bernardus Terragonenſis archiepiſcopus.
Reimundus * Gerdenſis.
Bernardus Barchinonenſis.
Petrus Auſonenſis.
Pontio Dertoſanus.
* Bergarius Ilerdenſis.
Arnaldus Urgellenſis.
Stephanus Oſcenſis:
Hugo Rutenenſis.
Petrus Pampilonenſis.
E Rodericus Calagoritanus.

Provinciæ Toletanæ.

Celebrimus Toletanus archiepiſcopus.
Raimundus Palentinus epiſcopus.
Gonſaldus Segobienſis.
Michael Oxomenſis.
Odelricus Seguntinus.

Provinciæ Compoſtellanenſis.

Petrus Compoſtellanus archiepiſcopus.
Sanctius Abulenſis.
Petrus Civitatis Roderici;

De Provincia Treverenſi.

Arnaldus Treverenſis archiepiſcopus.
Fredericus Metenſis epiſcopus.

Provinciæ Colonienſis.

Radulphus Leodinenſis epiſcopus.

ANNO CHRISTI 1179.

* *Pro*, Faventinus.
* *Pro*, Livienſis, *ſive*, Foro-Livienſis.
* *Pro*, Popilienſis; *ſive* Foro-Popilienſis.
* *Pro*, Cæſenas.
* *Sive*, Adrienſis.
* *Pro*, Brixienſis.
* *Pro*, Dertonenſis.
* *Pro*, Albingaunenſis.
* *Pro*, Comenſis.
* *Pro*, Clugienſis, *ſive* Foſſæ Clodiæ.
* *Pro*, Torcellenſis.
* Pro, *Jaderenſi*.
* *Pro*, Arbenſis.
* *Sive*, Veglienſis.
* *Pro*, Novenſis.
* *al.* Scardonenſis.
* Pro, *Biſuntina*.
* *Pro*, Gerundenſis.
* *Pro*, Berengarius.

Pro-

Iz Beneventanske oblasti
Baldevin Alisanski/*Alifanski* episkop
Petar Teselinski/*Telesinas*
Petije Triventinski
Andreas Boravenski/*Bovianenski*
Alazije/*Halatias* Gardijanski
Gofrid Termilanski/*Termulanski*
Petar Larinenski
Robert Civitatenski
Nikolaj Drakonanski/*Drakonarienski*
Robert Florentinenski/*Farentinenski*
Rainald Lucerinski
Jovan de Monte Maram/*Marano*
Jovan Askulenski
Barolomej Aranenski/*Arianenski*
Jakvint Frekventinski
Rogerije Vicenski/*Trevicenski*

Iz Sipontinske oblasti
Amand Vigilenski episkop
Rihard Andrenski

Iz Barijske oblasti
Rainald Barijski arhiepiskop
Jovan Botintinski/*Bituntinski* episkop
Majo Kotorski
Pavle Salpitanski
Arpin Poliniacenski
Kafin Kupersanski
Rao Brikcenski/*Bitektenski*
Jovan Melficenski/Melfikenski, ili Molfetenski
Jovan Kanski
Jovan Lavelanski

Iz Brundizijske oblasti
Vilelm Brunduzijski arhiepiskop

Iz Hidrotinske oblasti
Jonatas Hidrotinski arhiepiskop
Peturej Licijenski Kastrenski

Iz Tarentinske oblasti
Bazilije Tarentinski arhiepiskop

Iz Verozinske oblasti
Petar Verozinski/*Venuzinski* episkop
Jovan Potentinski
Robert Tritancenski/*Trikaricentski*

Provinciæ Maguntinæ. A

ANNO CHRISTI 1179.
Chriſtianus Maguntinus archiepiſcopus.
Odo Bambergenſis epiſcopus.
Arduicus Auguſtenſis.
Bertoldus Conſtantienſis.
* *Pro*, Spireuſis. Olricus * Ypirenſis.
* *Pro*. Vormacienſis. Goradus * Guamarcienſis.
* Pro, *Magdeburgenſi*. Ulricus Curienſis.
* *Pro*, Citizenſis. *De Provincia* * *Medeburgenſi.*
Odo * Ciſtenſis epiſcopus.
Sifridus Branderburgenſis.
Marrinus Miſinenſis.
De Provincia Saltiburgenſi.
* *Pro*, Salisburgenſis. Conradus * Saltiburgenſis archiepiſcopus.
* *Pro*, Patavienſis. Coronatus Ponenſis epiſcopus. B
Tedbaldus * Patainenſis.
Provinciæ Bremenſis.
Bernoz Virrenſis epiſcopus.
Provinciæ Daniæ.
Omerus Burgalenſis.
Provinciæ Angliæ.
* *Pro*, Bachonienſis. ..... Cantuarenſis.
Rainaldus * Barovienſis epiſcopus.
Robertus Herfordenſis.
Johannes Norvicenſis.
Adam de ſancto Aſaph.
Petrus Menevenſis.

ITEM IN ANGLIA.

Provinciæ Eboracenſis. C
Hugo Dunelmenſis epiſcopus.
Provinciæ Scotiæ.
* *Pro*, Roſſenſis. * Gregorius Roſenſis epiſcopus.
Provinciæ Hiberniæ.
Laurentius Dublinienſis archiepiſcopus.
Catholicus Tereonenſis archiepiſcopus.
Conſtantinus epiſcopus de Culerne.
* *Forte*, Limericenſis. Bricius * Lumbreenſis.
* *Pro*. VVaterfordienſis. Auguſtinus * Guaterfondenſis.
Felix epiſcopus Leſmorienſis.
De Ungria.
Andreas Bahaſnenſis archiepiſcopus.

CAPITULA. D

1. De electione ſummi pontificis.

Licet de evitanda diſcordia in electione ſummi pontificis manifeſta ſatis a noſtris prædeceſſoribus conſtituta manaverint: tamen quia ſæpe poſt illa per improbæ ambitionis audaciam, gravem paſſa eſt eccleſia ſciſſuram: nos etiam ad malum hoc evitandum, de conſilio fratrum noſtrorum, & ſacri approbatione concilii, aliquid decrevimus adjungendum. Statuimus igitur, ut ſi forte inimico homine ſuperſeminante zizania, E inter cardinales de ſubſtituendo pontifice non potuerit concordia plena eſſe, & duabus partibus concordantibus tertia pars noluerit concordare, aut ſibi alium præſumpſerit * ordinare: ille * Romanus pontifex habeatur, qui a duabus partibus fuerit electus, & receptus. Si quis autem de tertiæ partis nominatione conſiſus, quia * rem non poteſt, ſibi nomen epiſcopi uſurpaverit: tam ipſe, quam

* nominare vel ordinare.
* ille abſque ulla exceptione ab univerſa eccleſia Romanus pontifex habeatur,
* de ratione eſſe non poteſt.

Robert Gravinenski
Roboam Anglonenski

Iz Kozanske oblasti
Herbert Kozanski/ili *Kompsanski* episkop
Jovan sankti Angeli de Lombardis episkop
Rihard Perisacijenski/*Bizacijenski* episkop
Angel Lakvedonski
Nikolaj Montisviridski
Petar Satrijanski

Iz Kuzetanske oblasti
Ruf Kuzetanski/*Kuzentinski*
Mihael Maturanski/*Markuranski*
Iz Reginske obasti
Tomas Reginski arhiepiskop
Gvidon Neokastrenski episkop
Filip Krotomas/*Krotonski* episkop grčki
Eterantin episkop grčki

Iz oblasti Sicilije Mesenske/ Sankte Severine
Pegrin/*Peregrin* Embrijacenski/*Umbrijatski* episkop
Jeren Strombinski/*Stromgilenski*
Nikolaj Mesenski arhiepiskop
Iz oblasti Sicilije Mesunske
Nikolaj Mesanski arhiepiskop
Gvidon Kefaledinski episkop

Iz provincije Fenikije sa Istoka
V./*Vilelm* Tirski arhiepiskop
Jocije Akonski episkop
Roman Tripolitanski

Iz oblasti Celesirije
V. Glambulkpcenski(*sic*) episkop

Iz oblasti Palestine druge
Eraklije Cezarijenski arhiepiskop
Radulf Sebastenski

Iz oblasti Palestine prve
Petar Jerusalimski prior crkve, umesto patrijarha
Albert Beelemitanski/*Betleemski* (Vitlejemski) episkop

Iz oblasti Pizanske
Ubald Pizanski arhiepiskop
Sagonski episkop sa Korzike

Iz provincije Januenske
Hugo Januenski arhiepiskop
Joaf Maranski episkop sa Korzike

A qui eum receperint, excommunicationi ſubjaceant, & totius ſacri ordinis privatione mulctentur, ita ut viatici eis etiam niſi tantum in ultimis, communio denegetur: & niſi reſipuerint, cum Dathan & Abiron, quos terra vivos abſorbuit, accipiant portionem. Præterea ſi a paucioribus aliquis, quam a duabus partibus fuerit electus ad apoſtolatus officium, niſi major concordia interceſſerit, nullatenus aſſumatur, & prædictæ pœnæ ſubjaceat, ſi humiliter noluerit abſtinere. Ex hoc tamen nullum cano- ANNO CHRISTI 1179.
B nicis conſtitutionibus & aliis * eccleſiaſticis, præjudicium generetur, in quibus majoris & ſanioris partis debet ſententia prævalere: quia quod in eis dubium venerit, ſuperioris poterit judicio diffiniri. In Romana vero eccleſia aliquid ſpeciale conſtituitur, quia non poteſt recurſus ad ſuperiorem haberi. * eccleſiis.

II. De abolendis ordinationibus ab antipapis introductis.

C Quod a prædeceſſore noſtro felicis memoriæ Innocentio factum eſt, innovantes, ordinationes ab Octaviano & Guidone hæreſiarchis, necnon & Joanne Strumenſi, qui eos ſecutus eſt, factas, & ab ordinatis ab eis, irritas eſſe cenſemus: adjicientes etiam, ut ſi qui dignitates eccleſiaſticas, ſeu beneficia, per prædictos ſchiſmaticos receperunt, careant impetratis. Alienationes quoque, ſeu invaſiones, quæ per eoſdem ſchiſmaticos, ſive per laicos, factæ ſunt de rebus eccleſiaſticis, omni careant firmitate, & ad eccleſiam ſine omni ejus onere
D revertantur. Si quis autem contraire præſumpſerit, excommunicationi ſe noverit ſubjacere. Illos autem qui ſponte juramentum de tenendo ſchiſmate præſtiterint, a ſacris ordinibus & dignitatibus decrevimus manere ſuſpenſos. Canone ultimo concilii Lateranenſis ſub Innocentio II.

III. Quales debeant eſſe qui eligendi ſunt ad regimen eccleſiæ.

E Cum in ſacris ordinibus, & miniſteriis eccleſiaſticis, & ætatis maturitas, & morum gravitas, & ſcientia litterarum ſit inquirenda: multo fortius hæc in epiſcopo oportet inquiri, qui ad curam poſitus aliorum, in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Domini oporteat converſari. Eapropter, ne quod * a quibuſdam ex neceſſitate temporis factum eſt, in exemplum trahatur a poſteris: præſenti decreto ſtatuimus, ut nullus in epiſcopum eligatur, niſi qui jam trigeſimum ætatis annum egerit, & de legitimo ſit matrimonio natus, * Cum in cunctis ſacris ordinibus. * de quibuſdam

Iz Turenske oblasti na Korzici
Jovan Adarenski episkop
Kometa Apurijenski

Iz oblasti Ravenske
Gerard Ravenski arhiepiskop
Bernard Parmski episkop
Alberik Reginski
Ardicio Mutinski
Jovan Faventinski
Henrik Kornelijski
Jovan Favetinski/*Faventinski*
Aleksandar Lurenzit./Livijski, t.j. Foro-Livijski
Lamfred Pompilijski/Popilijski, t.j. Foro-Popilijski
Leonard Cezarias/*Cezenas*
Gabriel Arijski/*Adrijski*
Alerik Bobijski

Iz Mediolanske (Milanske) oblasti
Algezije Mediolanski arhiepiskop

Jovan Bricijenski/Briksijenski (Brešanski) episkop
Galo Bergamski
Vinfred Kremonski
Alberik Laudenski
Obert Terdonski/*Dertonski*
Ubert Akvenski
Gvigo Saonski
Lauterije Albiganski/*Albingaunski*
Stefan Vigintimiljski
Milo Taurinski
Ganar Iporijski
Bonefacije Novarski

Iz Akvilejske oblasti
Garsentin Mantovanski
Anzelm Kumski/*Komenski*
Gerard Padovanski
Salomon Tridentski

Iz Venetske oblasti
Henrik Gardenski patrijarh
Marin Glogenski/Klugijenski, t.j. iz Fose Klodije, episkop
Leonard Tercelenski/*Torcelenski*

Iz Ladarske/Jaderske oblasti
Andreas Albanski/*Arbanski*
Lamfredije Absarenski

ANNO CHRISTI 1179.

——natus, qui etiam vita & ſcientia commendabilis demonſtretur. Cum autem electus fuerit, & confirmationem electionis acceperit, & eccleſiaſticorum bonorum adminiſtrationem habuerit: decurſo tempore, de conſecrandis epiſcopis a canonibus definito, is, ad quem ſpectant beneficia quæ habuerat, diſponendi de illis liberam habeat facultatem. Inferiora etiam miniſteria utpote decanatus, archidiaconatus, & alia, quæ animarum curam habent annexam, nullus omnino ſuſcipiat, ſed nec parochialium eccleſiarum regimen: niſi qui jam vigeſimum quintum ætatis annum attigerit, & qui ſcientia, & moribus exiſtat commendandus. Cum autem aſſumptus fuerit, ſi archidiaconus in diaconum, & decani, & reliqui admoniti, non fuerint præfixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati: & ab illo removeantur officio, & alii conferatur, qui & velit, & poſſit convenienter illud implere. Nec proſit illis appellationis diffugium, ſi forte in tranſgreſſionem conſtitutionis iſtius per appellationem voluerint ſe tueri. Hoc ſane non ſolum de promovendis, ſed de his etiam, qui jam promoti ſunt, ſi canones non obſiſtant, præcipimus obſervandum. Clerici ſane ſi contra formam iſtam quemquam elegerint: & eligendi poteſtate tunc privatos, & ab eccleſiaſticis beneficiis triennio ſe noverint ſuſpenſos. Dignum eſt enim, ut quos timor Dei a malo non revocat, eccleſiaſticæ ſaltem coerceat ſeveritas diſciplinæ. Epiſcopus autem * ſi cui fecerit, aut fieri conſenſerit contra hoc: in conferendis prædictis poteſtatem ſuam amittat, & per capitulum, aut per metropolitanum ſi capitulum concordare nequieverit, ordinetur.

A B C D

* ſi contra hoc fecerit, aut fieri conſenſerit in conferendis prædictis officiis & beneficiis poteſtatem ſuam, &c.

IV. Qualiter prælati debeant cum ſubjectis boſpitare.

1. *Theſſ.* 3. 2. *Theſſ.* 3. * alendos,

Cum apoſtolus ſe & ſuos propriis manibus decreverit * exhibendos, ut locum prædicandi auferret pſeudoapoſtolis, & illis quibus prædicabat, non exiſteret oneroſus: grave nimis, & emendatione fore dignum dignoſcitur, quod quidam fratrum & coepiſcoporum noſtrorum, ita graves in procurationibus ſuis ſubditis exiſtunt, ut pro hujuſmodi cauſa interdum ornamenta eccleſiaſtica ſubditi compellantur exponere, & longi temporis victum brevis hora conſumat. Quocirca ſtatuimus, quod archiepiſcopi parochias viſitantes, pro diverſitate provinciarum, & facultatibus eccleſiarum, quadraginta, vel quinquaginta evectionis

E

Drobo Viglenski/*Veglijski*
Renerije Spaletski arhiepiskop
Mateus Nonski/*Novski*
Mihael Sardonski/*Skardonski*

Imena prisutnih episkopa iz Galije:
Iz Bizentinske/Bizuntinske oblasti:
Roger Lauzanski episkop
Rantald Belicenski

Iz Teragonske oblasti
Bernard Teragonski arhiepiskop
Reimund Gerdenski/*Gerundenski*
Bernard Barhinonski
Petar Auzonski
Pontio Dertozanski
Bergerije/*Berengarije* Ilerdski
Arnald Urgelski
Stefan Oscenski
Hugo Rutenski
Petar Pampilonski
Roderik Kalgoritanski

Iz Toletanske oblasti
Celebrim Toletanski arhiepiskop
Raimund Palentinski episkop
Gonzald Segobijanski
Mihael Oksomenski
Odelrik Seguntski

Iz Kampostelanske oblasti
Petar Kampostelanski arhiepiskop
Sankcije Abulenski
Petar iz grada Roderika

Iz Treverske oblasti
Arnald Treverski arhiepiskop
Frederik Metenski episkop

Iz Kolonijske oblasti
Radulf Leodinski episkop

Iz Meguntinske oblasti
Kristian Maguntinski arhiepiskop
Odo Bamberški episkop
Arduik Augustenski
Bertold Konstancijski
Olrik Ipirski/*(iz) Spireuze*
Gorad Guamarkijski/*Vormarkijski*
Ulrik Kurijski

A* numerum non excedant : cardinales vero , viginti quinque non excedant : epiſcopi , viginti , vel triginta nequaquam excedant : archidiaconi , quinque aut ſeptem : decani conſtituti ſub ipſis , duobus equis exiſtant contenti . Nec cum canibus venatoriis & avibus proficiſcantur , ſed ita procedant , ut non quæ ſunt ſua , ſed quæ Jeſu Chriſti , quærere videantur : nec ſumptuoſas epulas quærant , ſed cum gratiarum actione recipiant , quod honeſte & competenter fuerit illis miniſtratum . Prohibemus etiam , ne ſub-
B ditos ſuos taliis & exactionibus epiſcopi gravare præſumant . Suſtinemus autem pro multis neceſſitatibus , quæ aliquoties ſuperveniunt , ut , ſi manifeſta & rationabilis cauſa extiterit , cum caritate moderatum ab eis valeant auxilium poſtulare . Cum enim dicat apoſtolus : *Non* 2. Cor. 12. *debent parentibus filii theſaurizare , ſed parentes filiis* : multum longe a paterna pietate videtur , ſi præpoſiti ſuis ſubditis graves exiſtant , quos in cunctis neceſſitatibus paſtoris more fovere debent : Ar-
C chidiaconi vero ſive decani , nullas exactiones vel tallias , in presbyteros , ſeu clericos exercere præſumant . Sane quod de prædicto numero evectionis ſecundum tolerantiam dictum eſt , in illis locis poterit obſervari , in quibus ampliores ſunt reditus & eccleſiæ facultates . In pauperioribus autem locis tantam volumus teneri menſuram , ut ex acceſſu majorum , * minores non debeant gravari : ne ſub tali indulgentia , illi qui paucioribus equis uti ſolebant hactenus , plurimam ſibi credant poteſtatem indul-
D tam .

ANNO CHRISTI 1179. evectionum

* minores merito non doleant ſe gravari

V. Ne aliquis ordinetur ſine certo titulo .

Epiſcopus , ſi aliquem ſine certo titulo , de quo neceſſaria vitæ percipiat , in diaconum vel presbyterum ordinaverit , tamdiu neceſſaria ei ſubminiſtret , donec in aliqua ei eccleſia convenientia ſtipendia militiæ clericalis aſſignet : niſi forte talis qui ordinatur , extiterit , qui de ſua vel paterna hæreditate ſubſidium vitæ poſſit habere .

E *VI. Qualiter prælati debeant proferre ſententiam in ſubjectos .*

Reprehenſibilis valde conſuetudo in quibuſdam partibus inolevit , ut fratres & coepiſcopi noſtri , ſeu etiam archidiaconi , quos appellaturos in cauſis ſuis exiſtimant , nulla penitus admonitione præmiſſa , ſuſpenſionis , vel excommunicationis in eos ferant ſententiam . Alii etiam dum ſuperioris ſententiam , & di-

ſci-

Iz Medeburške/Magdeburške oblasti
Odo Cistenski/*Citizenski*
Zifrid Branderburški
Marin Mizinski

Iz Saltiburške oblasti
Konrad Saltiburški/*Salisburški* arhiepiskop
Koronat Ponski episkop
Tedbald Patainski/*Patavijski*
Iz Bremenske oblasti
Bernoz Virenski episkop

Iz Danijske oblasti
Omer Burgalski

Iz Anglijske oblasti
. . . . . Kantuarski
Rainald Barovijski/*Bahonijski* episkop
Robert Herfordski
Jovan Norvicenski
Adam de sankto Asaf.
Petar Menevenski

Takođe u Angliji
Iz Eboracenske oblasti
Hugo Dunelmenski episkop

Iz Skotijske oblasti
Gregorije Rozenski episkop

Iz Hibernijske oblasti
Laurencije Dablinski arhiepiskop
Katolik Tereonski arhiepiskop
Konstantin episkop iz Kulerna
Bricije Lumbreenski/ (možda Limericenski)
Augustin Guaterfondski/*Vaterfordijski*
Feliks episkop Lezmorijski

Iz Ungrijske oblasti
Andrea Bahaznenski arhiepiskop

POGLAVLJA (PARAGRAFI?)

I

O biranju najvišeg pontifika (O načinu biranja vrhovnog Pontifika)

Iako su o tome kako da se izbjegne razdor oko izbora vrhovnog pontifika naši prethodnici donijeli dovoljno jasne odluke, ipak smo i mi, budući da je crkva pretrpjela izuzetno ozbiljan

ANNO CHRISTI 1179.

ſciplinam canonicam reformidant, ſine A ullo gravamine appellationem objiciunt, & ad defenſionem iniquitatis uſurpant, quod ad ſubſidium innocentium dignoſcitur inſtitutum. Quocirca, ne vel prælati valeant ſine cauſa gravare ſubjectos, vel ſubditi pro ſua voluntate ſub appellationis obtentu correctionem valeant eludere prælatorum: præſenti decreto ſtatuimus, ut nec prælati, niſi canonica commonitione præmiſſa, ſuſpenſionis, vel excommunicationis ſententiam proferant in ſubjectos: niſi forte talis ſit culpa, quæ ipſo genere ſuo * excommu- B nicationis pœnam inducat: nec ſubjecti contra diſciplinam eccleſiaſticam ante ingreſſum cauſæ in vocem appellationis prorumpant. Si vero quiſquam pro ſua neceſſitate crediderit appellandum, competens ei ad proſequendam appellationem terminus præfigatur: infra quem, ſi forte proſequi neglexerit, libere tunc epiſcopus ſua authoritate utatur. Si autem in quocumque negotio aliquis appellaverit, & eo, qui appellatus fuerit, veniente, qui appellaverit, venire neglexerit: ſi proprium quid habuit, competentem ei recompenſationem faciat expenſarum: ut hoc ſaltem timore perterritus, in gravamen alterius non facile quis appellet. Præcipue vero * in locis religioſis hoc volumus obſervari, ne monachi, ſive quicumque religioſi, cum pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi, contra regularem prælati ſui & capituli diſciplinam appellare præſumant, ſed humiliter ac devote ſuſcipiant, quod pro ſalute * ſua utiliter ejus fuerit injunctum. C D

* ſuſpenſionis vel excommunicationis

* in religioſis hoc, &c.

* ſua ſciat iis injunctum.

VII. Ne novi cenſus imponantur eccleſiis.

Cum in eccleſiæ corpore omnia debeant ex caritate tractari, & quod gratis receptum eſt, gratis impendi: horribile nimis eſt, quod in quibuſdam eccleſiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro epiſcopis vel abbatibus, ſeu quibuſcumque perſonis eccleſiaſticis ponendis in ſede, ſeu introducendis presbyteris in eccleſiam, necnon pro ſepulturis & exequiis mortuorum, & bene- E dictionibus nubentium, ſeu aliis ſacramentis, aliquid exigatur: & ille qui indiget, non poſſit iſta percipere, niſi manum implere curaverit largitoris. Putant plures ex hoc ſibi licere, quia legem * mortis de longa invaluiſſe conſuetudine arbitrantur: non ſatis, quia cupiditate cæcati ſunt, attendentes, quod tanto graviora ſunt crimina, quanto diutius animam infelicem tenuerint alligatam. Ne igitur hoc de cetero fiat, & vel pro

* Forte, *moris*. H.

razdor poslije svega onoga (što se dogodilo) zbog drskosti opakog slavoljublja, odlučili, na osnovu savjeta naše braće i uz odobravanje koncila, da treba tome još nešto dodati kako bi se to zlo ubuduće izbjeglo. Odlučili smo, dakle, da ako se dogodi da zao čovjek posije spletke među kardinale oko toga ko treba da naslijedi pontifika, pa se ne bude mogla postići potpuna saglasnost među kardinalima, i ako se dvije od tri strane slože, a treća ne želi da se složi sa njima, ili ona sama za sebe drugog imenuje: onaj pontifikom Rimskim neka bude smatran (onaj, i to bez ikakvog izuzetka, od cjelokupne Rimske crkve treba da bude smatran ponifikom) i prihvaćen, koji bude od dvije trećine izabran. Ako bi pak neko, potpuno uvjeren u svoje imenovanje od treće strane, budući da to ne može da ostvari*(na osnovu okolnosti to ne može da bude), samovoljno uzme titulu episkopa, onda kako on sam, tako i oni koji ga podržavaju, treba da budu izloženi ekskomunikaciji i da budu kažnjeni oduzimanjem svešteničkog čina, pa čak da im bude uskraćeno pričešće, izuzev posljednjeg: ako se ne opamete, neka ih zadesi isto što i Datana i Avirona, koje je zemlja žive progutala. Pored toga, ako bi neko bio izabran za apostolsku dužnost od nekolicine, brojno manje od dvije trećine kardinala, ukoliko ne dobije veću saglasnost neka to nikako ne prihvata, ili i on podliježe već pomenutoj kazni, ukoliko ne želi ponizno da se povuče. Ali iz ovoga ipak ne treba da proiziđe nikakva (pravna) šteta kanonima i pravilima po kojima mišljenje većeg i starijeg dijela kardinala odnosi prevagu: jer ono oko čega bi se dvoumili, moglo bi da se riješi na osnovu procjene više (instance). U Rimskoj crkvi, naime, postoji utvrđeno pravilo da ne može biti suprotstavljanja nadređenome.

II
O poništenju svih akata i odluka donijetih od antipapa

Ono što je učinjeno od našeg prethodnika, blaženopočivšeg Inocencija (*po posljednjem kanonu Lateranskog concila za vreme Inocentija II*) treba obnoviti, a pravila donijeta od Oktavijana i Gvidona jeretika, kao i Jovana Strumskog, koji je bio njihov sljedbenik, koja su sprovedena u djelo, smatramo nevažećim: pod tim podrazumijevamo i to da se ukidaju crkvena dostojanstva ili beneficije dobijene od pomenutih šizmatika. To isto se tiče i otuđenja, ili uzurpacije, koje su isti šizmatici, ili laici izvršili, a tiču se crkvene imovine, sve je to u potpunosti nepravosnažno, sva ta imovina mora da se vrati crkvi bez ikakve nadoknade. A ako bi se neko tome suprotstavio, neka zna da podliježe ekskomunikaciji. Odlučili smo da oni, koji su se svojevoljno zakleli da će se držati šizme, ostanu udaljeni od sveštenog služenja i dostojanstva.

III
Kakvi su dužni da budu oni koji se spremaju da budi izabrani za crkvene dostojanstvenike

Budući da je za sve svešteničke redove i crkvene službe neophodna starosna zrelost, moralna ozbiljnost i obrazovanje, tim više o tome treba voditi računa kada je u pitanju episkop, koji je postavljen da se stara o drugima, pa sam mora da bude primjer drugima kako se treba ponašati u kući Gospodnjoj. Zbog toga ako se nešto tako nekima učinilo zbog potrebe trenutka, neka to ubuduće ostane kao primjer izuzetka. Ovom odlukom utvrđujemo da niko ne može da bude izabran za episkopa ukoliko nije navršio trideset godina života, ukoliko nije rođen iz legitimnog braka i ukoliko se (svojim) životom i znanjem nije pokazao za to dostojnim. Pošto pak bude izabran i primi potvrdu svog izbora i bude imao upravu nad crkvenim dobrima i kada prođe vrijeme, kanonima određeno za posvećivanje episkopa, neka on, jer tada mu faktički pripadaju

A personis ecclesiasticis deducendis ad sedem, vel sacerdotibus instituendis, aut mortuis sepeliendis, seu etiam nubentibus benedicendis, seu etiam aliis sacramentis, aliquid exigatur, districtius inhibemus. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, portionem cum Giezi se noverit habiturum: cujus factum turpis muneris exactione imitatur. Prohibemus insuper, ne novi census ab episcopis vel abbatibus, aliisve prælatis imponantur ecclesiis, nec veteres augeantur, nec partem redituum suis usibus B appropriare præsumant: sed libertates, quas sibi majores desiderant conservari, minoribus quoque suis bona voluntate conservent. Si quis autem aliter egerit, irritum quod fecerit habeatur.

ANNO CHRISTI 1179.

4. Reg. 5.

VIII. Ne ecclesiastica beneficia alicui promittantur antequam vacent.

Nulla ecclesiastica ministeria, seu etiam beneficia, vel ecclesiæ, alicui tribuantur seu promittantur antequam vacent: ne C desiderare quis mortem proximi videatur, in cujus locum & beneficium se crediderit successurum. Cum enim id etiam in ipsis gentilium legibus inveniatur prohibitum: turpe nimis est & Divini plenum animadversione judicii, si locum in Dei ecclesia futuræ successionis expectatio habeat, quam etiam damnare ipsi gentiles homines curaverunt. Cum vero præbendas ecclesiasticas, seu quælibet officia, in aliqua ecclesia vacare contigerit, vel etiam si modo vacant, non diu maneant in suspenso, sed infra D sex menses personis quæ digne administrare valeant, conferantur. Si autem episcopus ubi ad eum spectaverit, conferre distulerit, per capitulum ordinetur. Quod si ad capitulum electio pertinuerit, & infra prædictum terminum hoc non fecerit: episcopus hoc secundum Deum cum virorum religiosorum consilio exequatur. Aut si omnes forte neglexerint, metropolitanus de ipsis secundum Deum absque illorum contradictione disponat.

E *IX. De ecclesia interdicta, & interdictorum sepultura.*

Cum & plantare sacram religionem, & plantatam fovere modis omnibus debeamus: nunquam hoc melius exequemur, quam si nutrire quæ recta sunt, & corrigere quæ profectum veritatis impediunt, commissa nobis authoritate curemus. Fratrum autem & coepiscoporum nostrorum vehementi conquestione comperimus, quod fratres Templi & Ho-

beneficije koje je već imao, slobodno njima raspolaže. A niže crkvene činove, kao što je dekan, arhiđakon i ostali uz koje je vezano staranje o dušama, nikako ne može steći, pa čak ni upravljanje parohijalnim crkvama, onaj ko već nije navršio dvadeset pet godina starosti i koji se nije preporučio svojim znanjem i karakterom. Pošto već bude imenovan, ako, na primjer, arhiđakon nije već bio proizveden u đakona, a dekani i ostali, pošto su već opomenuti, ne budu proizvedeni u sveštenike u roku tačno određenom kanonima, neka budu uklonjeni sa te dužnosti i neka se ona prenese na drugoga koji i želi i može na pravi način da je izvršava. A njima da se ne dozvoli da pribjegnu žalbi ako bi željeli da se žale na prekoračenje ovog zakona. Savjetujemo da se o ovome vodi računa i ne odnosi samo na buduća napredovanja, nego i na one koji su već promovisani, ako to nije protivno kanonima. Svakako ako klerici odrede nekoga u suprotnosti sa ovim pravilom, neka znaju da im se ukida pravo na biranje i na tri godine gube crkvene beneficije. Pravo je da one, koje strah Božiji ne zadržava od zla, obuzda bar strogost discipline. Čak i episkop ako je u nečijem interesu postupio protivno ovoj odluci, ili je dao pristanak da se postupi, neka izgubi pravo da vrši pomenute dužnosti i neka ta imenovanja vrši kapitulum ili mitropolija, ako kapitulum ne može da se složi.

IV
Kako treba da se ophode prelati prema potčinjenima

Još otkako je apostol odlučio da mora sebe i svoje da izdržava svojim sopstvenim rukama, kako bi sa mjesta u kome je propovijedao uklonio lažne apostole, i kako ne bi bio na teret onima kojima je propovijedao, zna se da je to veoma ozbiljno i da to treba ispraviti. Neki od naše braće i naših saepiskopa svojim zahtjevima toliko su na teret svojim potčinjenima, da su potčinjeni ponekad iz tog razloga prinuđeni da prodaju ukrase iz crkve, ili za kratko vreme nestanu sredstva za dugovremeni opstanak. Zbog toga odlučujemo da arhiepiskopi koji dolaze u posjetu parohijama, ne povedu više od četrdeset, ili pedeset konja, u zavisnosti od parohije i mogućnosti crkava. Kardinali neka ne prekorače broj od dvadeset i pet, a episkopi ne treba nikako da prekorače dvadeset, ili trideset, arhiđakoni pet ili sedam, a dekani, kao njihovi potčinjeni, treba da budu zadovoljni sa samo dva. Ne treba da dolaze i putuju ni sa lovačkim psima i pticama, već da dolaze tako da se vidi da ne traže svoje, nego ono što pripada Isusu Hristu; i neka ne traže bogate gozbe, nego da prime sa zahvalnošću ono što im se pristojno i prigodno posluži. Zabranjujemo, takođe, episkopima da opterećuju svoje potčinjene pretjeranim porezima. Ali im dopuštamo da za mnoge potrebe, koje im ponekad iskrsnu, ako je razlog očigledan i razuman, da zamole za pomoć kroz umjereno milosrđe. Jer i apostol kaže: "Nijesu djeca dužna teći imanja roditeljima, nego roditelji djeci." Izgleda daleko od očinskog poštovanja i ljubavi, ako pretpostavljeni svojim potčinjenima predstavljaju teret, a trebalo bi da ih štite u svim potrebama kao pastiri. Arhiđakoni ili dekani ne smiju da se usude da nameću poreze sveštenicima, ili klericima. Zaista, ono što je u vezi sa pomenutim dozvoljenim brojem konja rečeno, nije potrebno strogo se toga pridržavati u onim mjestima gdje su prihodi i mogućnosti crkve veće. U siromašnijim pak mjestima želimo da se svi drže rečenog broja, kako posjeta velikodostojnika ne bi bila na teret potčinjenima da oni koji su navikli da se koriste manjim brojem konja ne bi pomislili zbog takve dozvole, da su im data šira ovlašćenja.

V
Da niko ne proizvodi u crkvene činove one bez sigurnih prihoda

Ako episkop nekome dodijeli čin đakona ili ga rukopoloži za sveštenika bez određene titule na osnovu koje može da stiče sredstva za život, neka mu obezbijedi ono što mu je najneophodnije

ANNO CHRISTI 1179.

Hoſpitalis, alii quoque religioſæ profeſ- A
ſionis, indulta ſibi ab apoſtolica ſede
excedentes privilegia, contra epiſcopalem
authoritatem multa præſumant, quæ &
ſcandalum generant in populo Dei, &
grave pariunt periculum animarum. Pro-
ponunt enim, quod eccleſias recipiant
de manibus laicorum, excommunicatos
& interdictos ad eccleſiaſtica ſacramenta
& ſepulturam admittant, in eccleſiis ſuis
præter eorum conſcientiam & inſtituant
& amoveant ſacerdotes, & fratribus eo-
rum ad eleemoſynas quærendas euntibus,
cum indultum ſit eis, ut in adventu B
eorum ſemel in anno eccleſiæ aperian-
tur, atque in eis Divina celebrentur of-
ficia, plures ex eis de una ſive diverſis
domibus ad locum interdictum ſæpius
accedentes, indulgentia privilegiorum in
celebrandis officiis abutuntur, & tunc
mortuos apud prædictas eccleſias ſepeli-
re præſumunt. Occaſione quoque fra-
ternitatum, quas in pluribus locis fa-
ciunt, robur epiſcopalis authoritatis ener-
vant, dum contra eorum ſententiam ſub
aliquorum privilegiorum obtentu muni-
re cunctos intendunt, qui ad eorum fra- C
ternitatem volunt accedere, & ſe con-
ferre. In his, quia non tam de majo-
rum conſcientia, vel conſilio, quam de
minorum indiſcretione quorumdam ex-
ceditur: & removenda ea, in quibus
excedunt; & quæ dubletatem faciunt,
declaranda decrevimus. Eccleſias ſane
& decimas de manu laicorum ſine con-
ſenſu epiſcoporum, tam illos, quam quo-
ſcumque alios, religioſos recipere prohi-
bemus, dimiſſis etiam quas contra te-
* aliquo norem iſtum * moderno tempore receper- D
runt: excommunicatos & nominatim in-
terdictos, tam ab illis, quam ab omni-
bus aliis, juxta epiſcoporum ſententiam,
ſtatuimus evitandos. In eccleſiis ſuis,
quæ ad eos pleno jure non pertinent,
inſtituendos presbyteros epiſcopis præſen-
tent: ut eis quidem de plebis cura re-
ſpondeant, ipſis vero pro rebus tempo-
ralibus rationem exhibeant competentem:
inſtitutos autem, epiſcopis inconſultis,
non audeant removere. Si vero Tem-
* ad eccle- plarii ſive Hoſpitalarii * ad eccleſiaſti-
ſiam interdi- cum interdictum venerint: non niſi ſe-
ctam mel in anno ad eccleſiaſticum admittan- E
tur officium, nec tunc ibi corpora ſepe-
* interdicto- liant * defunctorum. De * fraternita-
rum tibus hoc ſtatuimus, ut ſi non ſe præ-
* confratri- dictis fratribus omnino reddiderint, ſed
bus. in ſuis proprietatibus * duxerint rema-
* duxerint nendum, propter hoc ab epiſcoporum
omnino re- ſententia nullatenus eximantur: ſed po-
manendum. teſtatem ſuam in eos, ſicut in alios pa-
rochianos ſuos exerceant, cum pro ſuis
exceſſibus fuerint corrigendi. Quod au-

dok mu ne odredi odgovarajuću platu za kleričku službu u nekoj crkvi, osim ako ta osoba slučajno nije u takvoj situaciji da može da se izdržava od svog ličnog, ili porodičnog nasljedstva.

VI
Kako pretpostavljeni treba da izriču kaznu potčinjenima

Uvriježio se veoma prihvatljiv običaj u nekim mjestima gdje su naša braća i saepiskopi, pa čak i arhiđakoni kažnjavali bez ikakve prethodne opomene ekskomunikacijom, ili suspendovanjem, one za koje smatraju da će uložiti žalbu. Drugi opet, bojeći se osude i kanonske kazne nadređenog, ulažu žalbu bez ikakvih stvarnih osnova i tako zloupotrebljavaju instituciju za pomoć nevinima kako bi odbranili svoj prestup. Zbog toga kako bi se spriječilo da prelati okrivljuju svoje potčinjene bez razloga, ili da potčinjeni svojevoljno budu u mogućnosti da izbjegnu ukor prelata pod okriljem žalbe, ovim dekretom utvrđujemo da prelati ne mogu da izreknu osudu suspendovanja, ili ekskomunikacije bez prethodnog upozorenja na osnovu kanona, osim ako je krivica takva da po svojoj prirodi podrazumijeva kaznu ekskomunikacije i da potčinjeni ne mogu da podnesu žalbu na povredu crkvene discipline, prije nego što iznesu konkretan slučaj. Ali ako neko vjeruje da treba da podnese žalbu zbog svoje sopsvene potrebe, neka se za to utvrde fiksna ogranjčenja, i ako se dogodi da on to ne uspije da učini u tom ograničenju, neka episkip slobodno iskoristi svoj autoritet. Ako li pak u bilo kom slučaju neko podnese žalbu, ali se ne pojavi kada dođe optuženi, neka plati odgovarajuću nadoknadu troškova okrivljenog, ako je u mogućnosti da to učini; na taj način da osobu bar strah sprječava da se olako žali nepravdu drugoga. Ali željeli bismo da se na religioznim mjestima naročito vodi računa o tome, da na primjer monasi, ili drugi, kada treba da budu ukoreni za neku krvicu, ne ulažu žalbu protiv regularne discipline koju od njih zahtijeva njihov nadređeni, ili kapitulum, nego da se ponizno i predano povinuju onome što im koristi za njihovo spasenje.

VII
Da se cvrkvama ne određuju novi nameti

Budući da u tijelu crkve sve treba da bude u duhu milosrđa i da sve što se dobije na poklon treba da bude dato na poklon, krajnje je ružno da se priča da se u nekim crkvama odvija trgovina, pa se naplaćuje za tronizaciju episkopa, opatima ili drugih crkvenih ličnosti, za postavljenje sveštenika u crkvu, za sahrane i pratnje pokojnika, za vjenčanja ili za druge sakramente i da onaj kome su potrebni prvo mora da se postara da se nešto stavi u ruku onome ko ih vrši. Neki misle da je to dopušteno sa uvjerenjem da dugotrajni običaj dobija snagu zakona. Takvi ljudi, zaslijepljeni pohlepom, nijesu svjesni da što je duže nesrećna duša opterećena zločinima, to oni bivaju sve veći. Zbog toga, kako se to ne bi više događalo strogo zabranjujemo da se bilo šta traži za tronozaciju cvrkvenih ličnosti, ili postavljenje sveštenika, za sahrane, ili vjenčanja, ili za bilo koji sakrament. Ali ako se bilo ko suprotstavi tome, neka zna da će biti kažnjen kao Gijezija na čije se sramno ponašanje ugleda, tražeći za sebe poklon. Pored toga zabranjujemo da episkopi, opati, ili drugi prelati nameću nove poreze crkvama, da povećavaju stare, ili da koriste za sopstvene potrebe dio prihoda, nego neka nadređeni dobrovoljno sačuvaju za svoje podređene te slobode koje bi željeli za sebe. Ako neko postupa drugačije, to što su učinili biće smatrano nevalidnim.

ANNO CHRISTI 1179.

Atem de prædictis fratribus dictum eſt, de aliis quoque religioſis, qui præſumptione ſua epiſcoporum jura præripiunt, & contra canonicas eorum ſententias & tenorem privilegiorum noſtrorum venire præſumunt, præcipimus obſervari. Si autem contra hoc inſtitutum venerint: & eccleſiæ in quibus iſta præſumpſerint, ſubjaceant interdicto; & quod egerint, irritum habeatur.

X. Ne monachus vel alius religioſus recipiatur ſub pretio.

B Monachi non pretio recipiantur in monaſterio, non peculium permittantur habere, non ſinguli per villas & oppida, ſeu ad quaſcumque parochiales ponantur eccleſias: ſed in majori conventu, aut cum aliquibus fratribus maneant: nec ſoli inter ſæculares homines ſpiritualium hoſtium conflictionem expectent, Salomone dicente: *Væ ſoli, quia ſi ceciderit* * *non habet ſublevantem*. Si quis autem exactus, pro ſua receptione aliquid dederit, ad ſacros ordines non aſcendat. C* Is autem qui acceperit, officii ſui * privatione mulctetur. Si vero peculium habuerit, niſi ei ab abbate pro injuncta fuerit adminiſtratione permiſſum, a communione removeatur altaris: & qui in extremis cum peculio inventus fuerit, nec oblatio pro eo fiat, nec inter fratres recipiat ſepulturam. Quod etiam de * diverſis religioſis præcipimus obſervari. Abbas etiam qui iſta diligenter non curaverit, officii ſui jacturam ſe noverit incurſurum. Prioratus quoque ſive obedientiæ, pretii datione nulli tradan- D tur. Alioqui & dantes & accipientes a miniſterio fiant eccleſiaſtico alieni. Priores vero cum in conventualibus eccleſiis fuerint * conſtituti, niſi pro manifeſta cauſa & rationabili non mutentur, videlicet ſi fuerint dilapidatores, nec continenter vixerint, aut aliquid tale egerint, pro quo amovendi merito videantur: aut ſi etiam pro neceſſitate majoris officii, de * conſilio fratrum fuerint transferendi.

* *non eſt qui ſublevet eum.*

* Is vero qui eum recepe- rit * ſuſpenſione

* univerſis

* per electionem capitulorum ſuorum canonice fuerint inſtituti, aut &c.

* conſenſu

XI. Ne clerici in ſacris ordinibus conſtituti focarias habeant.

E Clerici in ſacris ordinibus conſtituti, qui mulierculas ſuas in domibus ſuis incontinentiæ nota tenuerint: aut abjiciant eas, & continenter vivant, aut ab officio & beneficio eccleſiaſtico fiant alieni. Quicumque incontinentia illa quæ contra naturam eſt, propter quam venit ira Dei in filios diffidentiæ, & quinque civitates igne conſumpſit, deprehenſi fuerint

VIII
Da crkvene položaje ne treba obećavati nikome prije nego što se isprazne

Neka nikakvi crkveni položaji, ili beneficije, ili crkve ne budu dodijeljene ili obećane nikome prije nego što se isprazne, tako da ne bi izgledalo da bilo ko poželi smrt svoga bližnjeg vjerujući da treba da mu bude nasljednik. Jer, budući da nalazimo da je to bilo zabranjeno čak i u paganskim zakonima, to je krajnje sramno i podliježe kazni suda Božijeg ako u crkvi Božijoj ima mjesta za očekivanje u nasljeđivanje položaja, kada su se i sami pagani pobrinuli da se to kažnjava. Ali kad se god crkvene beneficije, ili bilo kakava služba u crkvi slučajno isprazne, ili su trenutno upražnjene, neka više ne budu i neka se u roku od šest mjeseci ponude osobama koje su sposobne da ih valjano obavljaju. Ako episkop, kada se to njega tiče, odlaže da to izvrši, neka to obavi kapitulum. Ali ako izbor treba da izvrši kapitulum, i on ne imenuje nikoga u propisanom roku, neka tome pristupi episkop po volji Božijoj i na osnovu savjeta pobožnih ljudi. Ali, ako slučajno svi previde da to učine, neka to obavi mitropolit bez njihovog protivljenja i u skladu sa voljom Božijom.

IX
O crkvi pod interdikcijom i sahranjivanju ekskomuniciranih

Budući da smo dužni da usađujemo pobožnost i da je na svaki način njegujemo kada je usađena, nikada tu dužnost nećemo ispunjavati bolje, nego ako pothranjujemo ono što je ispravno i da sredstvima i kroz autoritet koji su nam dati ispravljamo ono što stoji na putu napretku istine. Saznali smo iz veoma oštrih žalbi naše braće i saepiskopa da Templari i Hospitalci, kao i drugi pobožni redovi, zloupotrebljavajući privilegije koje im je dala Apostolska stolica, često ugrožavaju episkopski autoritet, sablažnjavajući narod Božiji i ozbiljno dovode duše u opasnost. Rečeno nam je da oni primaju crkve iz ruku laika, da se primaju sahranjivanja i dozvoljavaju pristup sakramentima crkve ljudima koji su ekskomunicirani i kažnjeni; da u svojim crkvama postavljaju i uklanjaju sveštenike na svoju ruku i ne obavještavajući episkopa; da kada naša braća idu da traže milostinju, a određeno je da crkve budu otvorene kada dođu jednom godišnje i trebalo bi da se u njihovu čast održe službe Božije, nekolicina njih iz jedne, ili više kuća često odlaze na mjesta koja su pod interdictom i tako zloupotrebljavaju date im privilegije. Što se tiče bratstava koja osnivaju u mnogim mjestima, ona slabe snagu episkopskog autoriteta jer protiv njihovih odluka, zaklanjajući se iza nekih privilegija, brane sve koji požele da im priđu i pridruže se njihovom bratstvu. Povodom toga, budući da se čine prekršaji ne toliko sa znanjem ili po savjetu nadređenih, koliko iz indiskrecije podređenih, donosimo odluku da se sve zloupotrebe otklone i svi nesporazumi riješe. Izričito zabranjujemo da ti redovi primaju crkve i danak (desetak) od laika i zapovijedamo im da sklone ono što su u skorije vrijeme primili, a u suprotnosti je sa ovom odlukom. Određujemo da one koji su ekskomunicirani, ili poimence pod interdikcijom moraju izbjegavati i ta bratstva i svi ostali u skladu sa odlukom episkopa. Neka episkopima predstave sveštenike koji će biti postavljeni u crkvama koje im po pravu u potpunosti ne pripadaju tako da oni ipak budu episkopima odgovorni kada je u pitanju staranje o ljudima, a u svemu drugom mogu odgovarati bratstvima. Neka se ne usude da uklone one sveštenike koji su postavljeni bez prethodnog savjetovanja sa episkopima. Ako Templari ili Hospitalci dođu u crkve koje su pod interdikcijom, neka im bude dopušteno da služe u njima službe jednom godišnje, ali neka tamo ne sahranjuju tela umrlih. Što se se tiče bratstava određujemo ovo: ako se bilo ko ne posveti u potpunosti pomenutim bratstvima, nego odluče da zadrže svoja imanja, oni zbog toga nijesu

——rint laborare: ſi clerici fuerint, ejician- A
ANNO CHRISTI 1179. tur a clero, vel ad pœnitentiam agendam in monaſteriis detrudantur; ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & a cœtu fidelium fiant prorſus alieni. Monaſteria præterea ſanctimonialium ſi quiſquam clericus, ſine manifeſta & neceſſaria cauſa, frequentare præſumpſerit, per epiſcopum arceatur: & ſi non deſiterit, a beneficio eccleſiaſtico reddatur immunis.

XII. Ne clerici præſumant ſæculares procurationes ſuſcipere. B

Clerici in ſubdiaconatu & ſupra, & in minoribus quoque ordinibus, ſi ſtipendiis eccleſiaſticis ſuſtententur, coram judice ſæculari * advocati in * negotiis fieri non præſumant, niſi propriam, vel eccleſiæ ſuæ cauſam fuerint proſecuti, aut pro miſerabilibus forte perſonis, quæ proprias cauſas adminiſtrare non poſſunt. Sed nec procurationes villarum, aut juriſdictiones etiam ſæculares ſub aliquibus principibus, vel ſæcularibus viris, ut juſtitiarii eorum fiant, clericorum C
quiſquam * aſſumere præſumat. Si quis adverſus hoc tentaverit, (quoniam contra doctrinam Apoſtoli eſt dicentis, *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus*,) & ſæculariter agit: ab eccleſiaſtico fiat miniſterio alienus, pro eo quod officio clericali neglecto, fluctibus ſæculi, ut potentibus ſæculi placeat, ſe immergit. Diſtrictius autem decrevimus puniendum, ſi religioſorum quiſquam aliquid prædictorum audeat attentare.

* procuratores
" in negotiis ſæcularibus *aliàs*, forenſibus negotiis

* exercere

Tim. 1.

XIII. Ne aliquis multas habeat eccleſias. D

Quia nonnulli modum avaritiæ non ponentes, dignitates diverſas eccleſiaſticas, & plures eccleſias parochiales contra ſacrorum canonum inſtituta nituntur acquirere, ita ut cum unum officium vix implere ſufficiant, ſtipendia ſibi vendicent plurimorum: ne id de cetero fiat, diſtrictius inhibemus. Cum igitur eccleſia, vel eccleſiaſticum miniſterium committi debuerit: talis ad hoc perſona quæratur, quæ reſidere in loco, & curam E
ejus per ſeipſum valeat exercere: quod ſi aliter fuerit actum, & qui receperit. Quod contra ſanctos canones accepit, amittat; & qui dederit, largiendi poteſtate privetur.

XIV. De eodem.

Quia in tantum jam quorumdam proceſſit ambitio, ut non duas, vel tres, ſed ſex aut plures eccleſias perhibeantur

izuzeti od odluka episkopa, već episkopi imaju nad njima vlast kao nad ostalim parohijanima kad god ih treba ukoriti zbog nekog prestupa. Što se tiče onoga što je rečeno o pomenutoj braći, objavljujemo da se to tiče i svih onih koji se usude da uzurpiraju prava episkopa i usude se da prekrše njihove kanonske odluke i neprikosnovenost naših privilegija. Ako prekrše ovu odluku neka crkve u kojima se usude da postupe tako budu stavljene pod interdikciju, a sve što oni učine neka se smatra bezvrijednim.

X
Monasi ne smiju biti primani u manastir za novac

Monasi se ne smiju primati u manastir za novac niti im je dopušteno da sami posjeduju novac. Oni ne mogu biti razmješteni pojedinačno po imanjima, gradovima, ili parohijalnim crkvama, nego moraju da ostanu u većim zajednicama ili sa nekolicinom braće, a nije im dopušteno da sami među ljudima iz svijeta čekaju napad duhovnih neprijatelja, jer još je Solomon rekao: "Teško jednomu! Ako padne nema drugoga da ga podigne." Ako neko na zahtjev da nešto kako bi bio primljen, ne treba da pristupi svetim redovima, a neka onaj ko je primio novac bude kažnjen gubitkom službe. Ukoliko, pak, monah posjeduje novac, osim ako je novac dobio od opata za određene svrhe, neka bude udaljen od pričešća, a onaj kod koga se novac u samrtnom času nađe, ne smije biti sahranjen među svojom braćom i ne smije se za njegov pokoj služiti misa. To se odnosi i na ostale crkvene ličnosti. A opat ko se o ovome brižljivo ne postara, neka zna da će biti izložen gubitku službe. Ni zaduženja ni poslušanja se ne smiju davati nikome za novac, inače će i davalac i primalac izgubiti službu u crkvi. Priori koji su naimenovani u crkvama u konventima ne mogu biti smijenjeni, osim iz jasnog i jakog razloga, na primjer ako su rasipnici, ako vode nepriličan život, ili su izvršili nešto zbog čega je jasno da treba da budu smijenjeni, ili ako za potrebe nadređenih moraju da budu premješteni po savjetu njihove sabraće.

XI
Klerici koji su u svetim redovima ne smiju imati domaćice

Klerici u svetim redovima, koji svoje raskalašne žene u otvorenom neuzdržavanju drže u svojim kućama, moraju da ih odbace i žive uzdržano, ili će im biti otuđena crkvena beneficija. Ko god bude uhvaćen u takvom neuzdržavanju, koje je protivprirodno, i zbog kojeg je gnjev Božiji pao na neposlušne sinove i ognjem spalio pet gradova, ako su klerici, biće izbačeni iz redova klerika, ili otjerani u manastire da se pokaju; ako su laici biće ekskomunicirani i potpuno udaljeni od opštenja sa vjernicima. Ako se bilo koji klerik bez vidljive i potrebe i razloga usudi da posjećuje ženske manastire neka bude udaljen od episkopa, a ako ne prestane, ostaće bez crkvene beneficije.

XII
Da klerici ne smiju da se prihvataju sekularnih dužnosti

Klerici u činu subđakona i u višim činovima, kao i oni u nižim redovima, ukoliko primaju platu od crkve, ne smiju da postanu pravni zastupnici u sudskim raspravama pred sekularnim sudijom, osim ako treba da brane sami sebe, ili svoju crkvu, ili ukoliko to čine za bespomoćne koji ne mogu sami sebe da zastupaju. Klerici ne smiju da se prihvate upravljanja gradovima, ili čak da imaju jurisdikciju pod nekim prinčevima ili drugim sekularnim ličnostima, postavši njihovi

habere, nec duabus debitam poſſint pro- ANNO CHRISTI
viſionem impendere: per fratres, & coe- 1179.
piſcopos noſtros cariſſimos emendari præ-
cipimus, & de multitudine præbenda-
rum canonibus inimica, quæ diſſolutio-
nis materiam & vagationis inducit, &
certum continet periculum animarum,
eorum, qui eccleſiis digne valeant de-
ſervire, volumus eccleſiaſticis beneficiis
indigentiam ſublevari. Præterea, quia
in tantum quorumdam laicorum proceſ-
ſit audacia, ut epiſcoporum authoritate
neglecta, clericos inſtituant in eccleſiis,
& removeant etiam cum voluerint, poſ-
ſeſſiones quoque, atque alia bona eccle-
ſiaſtica, pro ſua plerumque voluntate
diſtribuant, & tam eccleſias ipſas quam
earum homines, taliis, & exactionibus
præſumant gravare: eos qui amodo iſta
commiſerint, anathemate decernimus fe-
riendos. Presbyter autem ſive clericus,
qui eccleſiam per laicos ſine proprii epi-
ſcopi authoritate receperit tenendam,
communione privetur: & ſi perſtiterit,
a miniſterio eccleſiaſtico & ordine de-
ponatur. Sane quia laici quidam ec-
cleſiaſticas perſonas, & ipſos etiam epi-
ſcopos, ſuo judicio ſtare compellunt: eos
qui de cetero id præſumpſerint, a com-
munione fidelium decernimus ſegregan-
dos. Prohibemus etiam ne laici deci-
mas cum animarum ſuarum periculo de-
tinentes, in alios laicos poſſint aliquo
modo transferre. Si quis vero recepe-
rit, & eccleſiæ non * tradiderit, Chri- * reddide-
ſtiana ſepultura privetur. rit.

XV. De teſtamentis clericorum.

Cum in officiis caritatis, illis primo teneamur obnoxii, a quibus nos beneficium cognoſcimus accepiſſe: e contrario eccleſiaſtici quidam clerici, cum ab eccleſiis ſuis multa bona perceperint, bona per eccleſias acquiſita, in alios uſus præſumunt transferre. Hoc igitur quia & antiquis canonibus conſtat inhibitum, nos etiam nihilo minus inhibemus. Indemnitati itaque eccleſiarum providere volentes, ſive inteſtati deceſſerint, ſive aliis conferre voluerint, penes eccleſias eadem bona præcipimus remanere. Præterea quoniam quidam in quibuſdam partibus ſub pretio ſtatuuntur, qui decani vocantur, & pro certa pecuniæ quantitate epiſcopalem juriſdictionem exercent: præſenti decreto ſtatuimus, ut qui de cetero id præſumpſerit, officio ſuo privetur, & epiſcopus conferendi hoc officium poteſtatem amittat.

justicijari. Ukoliko neko postupa u suprotnosti sa ovom odlukom i isto tako u suprotnosti sa učenjem apostola (Pavla), koji kaže: "Nijedan se vojnik (Isusa Hrista) ne upliće u poslove običnog života" i ne ponaša se kao čovjek ovoga svijeta, biće udaljen iz crkvene službe, zbog toga što je zanemario svoju dužnost kao klerik, uronivši u talase ovoga svijeta kako bi ugodio njegovim moćnicima. Donosimo odluku da se najstrože kazni bilo ko od ljudi iz crkve, ako se usudi da pokuša nešto od pomenutog.

XIII
Niko ne može imati mnogo crkava

Budući da neki, nemajući mjere u pohlepi, teže da steknu nekoliko eklezijastičkih položaja i nekoliko parohijalnih crkava, što je u suprotnosti sa svetim kanonima, tako da, iako su jedva sposobni da na zadovoljavajući način ispunjavaju dužnosti jedne službe, posežu za platom mnogih, najstrože zabranjujemo da se ovo događa u buduće. Zbog toga, kada je neophodno povjeriti nekome crvu, ili eklezijastičku dužnost, za to treba naći takvu ličnost koja je u mogućnosti da boravi na tom mjestu i lično obavlja tu dužnost. Ako se postupi u suprotnosti sa ovim, onda onome ko je dužnost prihvatio treba tu dužnost oduzeti, jer ju je prihvatio u suprotnosti sa svetim kanonima, a onaj ko ju je dodijelio gubi pravo dodjeljivanja.

XIV
O istome

Budući da je ambicija nekih otišla tako daleko da ne dvije, ili tri, nego drže šest ili više crkava, a budući da ne mogu da posvete dovoljno pažnje ni dvijema, zapovijedamo, posredstvom naše braće i dragih nam saepiskopa, da se ovo mora ispraviti, a što se tiče ovog mnoštva, toliko protivnog kanonima, ono vodi do rasula i nestabilnosti i sasvim sigurno dovodi u opasnost duše onih koji zaista žele da služe crkvi, želimo da njihovu želju olakšamo eklesijastičkim beneficijama. Pored toga, budući da su neki od laika postali tako drski da, ne osvrćući se na autoritet episkopa, sami postavljaju klerike u crkve, uzimaju, kada im se prohtje, crkvena dobra i imovinu i dijele ih po svojoj želji, pa čak se usuđuju da opterete same crkve i njihove ljude porezima i nametima, donosimo odluku da one koji su krivi za takvo ponašanje kaznimo anatemom. Sveštenik pak, ili klerik, koji primi crkvu iz ruku laika, bez autoriteta svog episkopa, lišavaju se pričešća, a ako u tome istraju, biće udaljeni iz službe i iz crkvenog reda. Odučno naređujemo, zbog toga što neki laici prisiljavaju ličnosti iz crkve, pa čak i episkope da dolaze pred njihov sud, da oni koji se ubuduće usude to da učine, budu udaljeni od opštenja sa vjernicima. Zabranjujemo, takođe, da laici, koji ubiraju desetak, na bilo kakav način isti mogu, predavati drugim laicima jer tako dovode svoju dušu u opasnost; a ako neko taj desetak primi i ne preda ga crkvi, biće lišen hrišćanske sahrane.

XV
O testamentima klerika

Mada smo u davanju milosrđa posebno obavezni prema onima za koje znamo da su nam dali poklon, neki krerici, naprotiv, iako su primili mnoga dobra od svojih crkava, usuđuju se da dobra stečena od crkve prenose za druge upotrebe. Mi to zabranjujemo, jer znamo da je to zabranjeno i po drevnim kanonima. Zbog toga, kako želimo da spriječimo da se crkvi nanosi šteta, zapovijedamo da ta dobra moraju ostati u rukama crkve, bilo da klerici preminu bez testamenta, ili žele da ih drugi naslijede. Osim toga, budući da su na nekim mjestima određene neke

ANNO CHRISTI 1179.

A

XVI. De ordinatione eccleſiarum.

Cum in cunctis eccleſiis, quod pluribus & ſenioribus fratribus viſum fuerit, incunctanter debeat obſervari: grave nimis, & reprehenſione eſt dignum, quod * quarumdam eccleſiarum pauci quandoque non tam de ratione, quam de propria voluntate ordinationem * multoties impediunt, & ordinationem eccleſiaſticam procedere non permittunt. Quocirca præſenti decreto ſtatuimus, ut niſi a paucioribus & inferioribus aliquid * rationabile fuerit oſtenſum, appellatione remota, ſemper prævaleat, & ſuum conſequatur effectum, quod a majori, & * ſeniori parte * capituli fuerit conſtitutum. Nec noſtram conſtitutionem impediat, ſi forte aliquis ad conſervandam eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, juramento ſe dicat adſtrictum. Non enim dicenda ſunt juramenta, ſed potius perjuria, quæ contra utilitatem eccleſiaſticam, & ſanctorum patrum veniunt inſtituta. Si autem hujuſmodi conſuetudines, * quæ ratione juvantur, & ſacris congruunt inſtitutis, irritare * præſumpſerit: donec congruam egerit pœnitentiam, a Dominici corporis perceptione ſiat alienus.

B

C

* per quaſdam eccleſias.
* multorum.
* rationabiliter objectum fuerit & oſtenſum appellatione remota
* ſaniori concilii.
* quæ nec ratione juvantur, nec ſacris, &c.
* jurare.

XVII. De præſentatione clericorum.

Quoniam in quibuſdam locis eccleſiarum fundatores, aut hæredes eorum, poteſtate in qua eos eccleſia hucuſque ſuſtinuit, abutuntur: & cum in eccleſia Dei unus debeat eſſe qui præſit, ipſi plures ſine reſpectu ſubjectionis eligere moliuntur: & cum una eccleſia unius debeat eſſe rectoris, pro ſua defenſione plurimos repræſentant. Quocirca præſenti decreto ſtatuimus, ut ſi forte in plures partes fundatorum ſe vota * diffuderint, ille præficiatur eccleſiæ, qui majoribus juvatur meritis, & plurimorum eligitur & probatur aſſenſu. Si autem hoc ſine ſcandalo fieri nequiverit, ordinet antiſtes eccleſiam, ſicut melius ſecundum Deum viderit ordinandam. Idipſum etiam faciat, ſi de jure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, infra * tres menſes non fuerit definitum.

D

E

* diviſerint.
* quatuor.

XVIII. Ut prælati provideant magiſtris ſcholarum neceſſaria.

Quoniam eccleſia Dei, & in iis quæ ſpectant ad ſubſidium corporis, & in iis quæ ad profectum veniunt animarum, indigentibus ſicut pia mater providere tenetur: ne pauperibus, qui parentum

osobe, nazvane dekanima, koje za izvjesnu novčanu naknadu vrše episkopalnu jurisdikciju, ovim dekretom objavljujemo da će oni, koji se ubuduće usude to da čine, biti udaljeni sa svog položaja, a episkop će izgubiti pravo da tim položajem raspolaže.

XVI
O sprovođenju unaprjeđenja u crkvama

Budući da u svim crkvama, kako se čini većem i starijem dijelu naše braće, bez oklijevanja treba povesti računa o nečemu što je veoma ozbilja stvar i dostojna je prijekora, jer u nekim crkvama postoji nekolicina osoba, koje ponekad ne toliko zbog valjanog razloga, koliko po njihovoj sopstvenoj volji, sprječavaju izbor i ne dopuštaju da se sprovede eklezijastičko unaprjeđanje. Zbog toga ovom odlukom određujemo da, osim ako postoji dobar razlog za protivljenje manjeg i mlađeg dijela, koji bi mogao da se ukloni putem žalbe, što god je odlučeno od većeg i starijeg dijela kapituluma/*koncila* mora biti sprovedeno i ostvareno. Ovoj odluci ne može stajati na putu ako neko, na primer, izjavi da se zakleo da sačuva običaj svoje crkve. Jer to se ne može nazvati zakletvom, nego krivokletstvom, jer se suprotstavlja dobrobiti crkve i odlukama svetih otaca. Ako se bilo ko usudi da zbog zakletve zadržava takve običaje koji nijesu potkrijepljeni valjanim razlozima, niti su u skladu sa svetim odlukama, neka mu bude zabranjen pristup pričešću, sve dok se ne pokaje.

XVII
O upravljanju i patronatu nad crkvama

Kako u izvesnim mjestima osnivači crkava ili njihovi nasljednici zloupotrebljavaju svoje pravo po kome ih je crkva do sada podržavala, pa iako je samo jedan na čelu Božije crkve, oni ipak, ne obaziruć se na subordinaciju, iako mora postojati jedan rektor u svakoj crkvi, istaknu nekoliko (kandidata) kako bi štitili sopstvene interese; iz tih razloga ovim dekretom odlučujemo da ako osni-vači podržavaju nekoliko kandidata, jedan bude odgovoran za crkvu i to onaj koji ima više zasluga i izabran je i potvrđen od većine. Ako se ovo ne može izvesti bez skandala, neka to episkop učini ona-ko kako on misli da je najbolje i po volji Božijoj. On to isto treba da učini ako više osoba polaže pravo na patronat nad crkvom i ako se u roku od tri mjeseca ne riješi pitanje kome pripada pravo na patronat.

XVIII
Da prelati treba da obezbijede učitelje

Kako je crkva Božija obavezna da se kao sveta majka stara za sve koji imaju potrebu za tim, kako što se tiče onoga što je neophodno tijelu, tako i što se tiče onoga što je na korist duši, iz tog razloga, kako mogućnost opismenjavanja i daljeg učenja ne bi bila nedostupna siromašnoj djeci koju roditelji ne mogu da školuju, u svakoj katedralnoj crkvi treba da bude postavljen učitelj i bude mu određena pristojna plata tako da može bez naknde da poučava klerike crkve i siromašne učenike. Na taj način se, s jedne strane, zadovoljavaju potrebe učitelja, a sa druge se otvara učenicima put ka znanju. U ostalim crkvama i manastirima isto tako, ako je išta u prošlosti bilo u tu svrhu određeno, treba da bude ponovo obnovljeno. Neka niko ne traži, pod izgovorom

A opibus juvari non poſſunt, legendi, & proficiendi opportunitas ſubtrahatur, per unamquamque eccleſiam cathedralem magiſtro, qui clericos ejuſdem eccleſiæ, & ſcholares pauperes gratis doceat, competens aliquod beneficium aſſignetur, quo docentis neceſſitas ſublevetur, & diſcentibus via pateat ad doctrinam. In aliis quoque reſtituatur eccleſiis ſive monaſteriis, ſi retroactis temporibus aliquid in eis ad hoc fuerit deputatum. Pro licentia vero docendi nullus pretium exigat, vel ſub obtentu alicujus conſuetu-
B dinis, ab iis qui docent, aliquid quærat: nec docere quempiam, petita licentia, qui ſit idoneus, interdicat. Qui vero contra hoc venire præſumpſerit, a beneficio eccleſiaſtico ſiat alienus. Dignum quidem eſſe videtur, ut in eccleſia Dei fructum laboris ſui non habeat, qui cupiditate animi vendit licentiam docendi * eccleſiarum profectum nititur impedire. ANNO CHRISTI 1179. * eccleſiaſticum.

XIX. Ne laici imponant eccleſiis onera.

C Non minus pro peccato eorum qui faciunt, quam pro illorum detrimento, qui ſuſtinent, grave nimis eſſe dignoſcitur, quod in diverſis partibus mundi rectores, & conſules civitatum, nec non & alii qui poteſtatem habere videntur, tot eccleſiis frequenter onera imponunt, & ita gravibus eas crebriſque exactionibus premunt, ut deterioris conditionis factum ſub eis ſacerdotium videatur, quam ſub Pharaone fuerit, qui Divinæ legis notitiam non habebat. Ille qui- *Gen. 47.*
D dem, omnibus aliis ſervituti ſubjectis, ſacerdotes ſuos, & eorum poſſeſſiones in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniam miniſtravit. Iſti vero univerſa fere onera ſua imponunt eccleſiis, & tot angariis eas affligunt, ut illud eis, quod Jeremias deplorat, competere videatur: *Princeps provinciarum facta eſt Thren. 1.*
ſub tributo. Sive quidam foſſata, ſive expeditiones, ſive quælibet ſibi arbitrentur agenda: de bonis eccleſiarum, clericorum, & pauperum Chriſti uſibus deputatis cuncta volunt fere * compilari.
E Juriſdictionem etiam & authoritatem epiſcoporum, & aliorum prælatorum ita evacuant, ut nihil poteſtatis eis in ſuis videatur hominibus remanſiſſe. Super quo dolendum eſt pro eccleſiis: dolendum etiam nihilo minus & pro ipſis, qui timorem Dei & eccleſiaſtici ordinis reverentiam videntur penitus abjeciſſe. Quocirca ſub anathematis diſtrictione ſeverius prohibemus, ne de cetero talia præſumant attentare, niſi epiſcopus & clerus tantam neceſſitatem, vel utilitatem * complere.

da je takav običaj, nikakvu naknadu kako bi učitelju dao dozvolu za poučavanje, ili zabrani bilo kome, ko je za to sposoban a zatražio je dozvolu, da poučava. Ko kod se usudi da postupi u suprotnosti sa ovom odlukom, izgu-biće ekleziastičku beneficiju. Zaista, izgleda pravo da u Božijoj crkvi ne vidi plod svog napora onaj ko se usudi iz pohlepe da spriječi napredak crkava/*eklezijastika* prodajući dozvolu za poučavanje.

XIX
Da laici ne mogu opterećivati crkve porezima

Smatra se da su počinili ozbiljan grijeh oni koji to čine, i da su pretrpjeli ozbiljnu štetu oni kojima se to čini, što u nekim djelovima svijeta vladari i vlasti u gradovima i drugi koji imaju vlast, često nameću crkvima takva opterećenja i pritiskaju ih tako čestim porezima, da pod njihovom vlašću sveštenstvo živi u težim uslovima, nego pod vlašću Faraona, koji nije imao nikakvog znanja o Božijem zakonu. On je zaista, iako je sve ostale pretvorio u robove, ostavio svojim sveštenicima slobodu i u njihovu imovinu nije dirao i obezbijedio im je pomoć iz državne blagajne. A ovi nameću crkvama sve moguće poreze i toliko ih nasilnim oduzimanjem unesrećuju da se čini da se na njih odnosi Jeremijin plač: "Glava među zemljama potpade pod danak!" Jer kad god oni pomisle da je potrebno napraviti šančeve, ili ići nekuda u pohod, ili treba učiniti bilo šta drugo, žele da gotovo sve treba zgrabiti od dobara određenih za potrebe crkava, klerika i Hristovih siromaha. Oni toliko umanjuju jurisdikciju i autoritet episkopa i drugih prelata da se čini da više nemaju moći nad svojim sopstvenim podređenima. Ali iako treba u ovoj stvari da plačemo nad crkvama, ništa manje ne treba da plačemo nad onima koji su potpuno odbacili strah Božiji i poštovanje prema autoritetu crkve. Zbog toga im strogo zabranjujemo, pod prijetnjom anateme, da tako postupaju u budućnosti, osim ako episkop i kler uviđaju potrebu ili priliku da budu toliko velikodušni da vjeruju da su materijalna sredstva laika nedovoljna i da je potrebno dati dobrovoljnu pomoć crkava za potrebe zajednice. Ali ako se i ubuduće sekularni zvaničnici, ili drugi usude da nastave sa ovom praksom i poslije upozorenja odbiju da sa tim prestanu, neka i oni i njihovi sljedbenici znaju da su ekskomunicirani, i neka se ne vrate opštenju sa vjernima ukoliko dužno zadovoljenje ne učine.

XX
Da se ne organizuju viteški turniri

Slijedeći stope svojih blaženopočivših prethodnika, papa Inocentija i Eugenija, zabranjujemo one neukusne zabave i veselja, koja se u narodu nazivaju turnirima, u kojima se vitezovi dogovore i prikazuju svoju fizičku snagu hrabrost i koji se često završavaju smrću i dovode dušu u opasnost. Ako bilo ko od njih u takvoj prilici umre, iako mu ne treba uskratiti oprost (grijehova) kada ga zatraži, on ne može biti hrišćanski sahranjen.

XXI
O tome da treba čuvati primirje

Odlučujemo da niko ne smije da naruši primirje od zalaska sunca u srijedu sve svanuća u ponedjeljak i od Adventa (četiri nedjelje prije Božića) do osmog dana poslije Bogojavljanja i od

——tem aſpexerint, * ut abſque ulla coa- A
ANNO CHRISTI 1179. ctione, ad relevandas communes * neceſſitates, ubi laicorum non ſuppetunt facultates, ſubſidia per eccleſias exiſtiment conferenda. Si autem conſules, aut alii, de cetero id præſumpſerint, & commoniti deſiſtere forte noluerint: tam ipſi, quam eorum fautores, excommunicationi ſe noverint ſubjacere: nec communioni fidelium reddantur, niſi ſatisfactionem fecerint competentem.

* ut abſque ulla exactione. * utilitates vel neceſſitates.

XX. Ne torneamenta fiant. B

Concilium Lateran. ſub Innoc. II. can. 4. Felicis memoriæ papæ Innocentii & Eugenii prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, deteſtabiles illas nundinas vel ferias, quas vulgo torneamenta vocant, in quibus milites ex condicto venire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum & audaciæ temere congrediuntur, unde mortes hominum & animarum pericula ſæpe proveniunt, fieri prohibemus. Quod ſi quis eorum ibidem mortuus fuerit quamvis ei poſcenti venia non negetur: eccleſiaſtica tamen careat ſepultura. C

XXI. De treuguis ſervandis.

Treuguas a quarta feria poſt occaſum Solis uſque ad ſecundam feriam in ortum Solis, & ab adventu Domini uſque ad octavas Epiphaniæ, & a Septuageſima uſque ad octavas Paſchæ, ab omnibus inviolabiliter obſervari præcipimus. Si quis autem treuguam frangere tentaverit: poſt tertiam commonitionem, ſi non ſatisfecerit, epiſcopus ſuus ſententiam excommunicationis dictet in eum, D
& ſcriptam vicinis epiſcopis annunciet: quorum nullus excommunicatum in communionem ſuſcipiat: immo * ſcriptam ſuſceptam ſententiam quiſque confirmet. Si quis autem hoc violare præſumpſerit, ordinis ſui periculo ſubjaceat. Et quoniam *funiculus triplex non facile rumpitur*: præcipimus, ut epiſcopi ſolum Dei & ſalutis populi habentes reſpectum, omni * tepiditate ſepoſita, ad pacem firmiter tenendam mutuum ſibi conſilium & auxilium præſtent: neque hoc alicujus amore vel odio prætermittant. Quod ſi quis E
in * opere Dei tepidus fuerit inventus, damnum dignitatis ſuæ incurrat.

* ſ. ſcripto. Eccleſ. 4. * cupiditate, alias trepiditate. * hoc opere.

XXII. De pace ſervanda.

Innovamus ut presbyteri, monachi, clerici, converſi, peregrini, mercatores, ruſtici, euntes & redeuntes, & in agricultura exiſtentes, & animalia * quæ ſemina portant ad agrum, congrua ſe-

* quibus arant, & ſeminant.

Septuagezime[381] do osmog dana po Uskrsu. Ako neko pokuša da naruši primirje i ne zadovolji se poslije trećeg upozorenja, neka njegov episkop izrekne kaznu ekskomunikacije i neka o svojoj odluci pismeno obavijesti susjedne episkope, kako nijedan od njih ne bi ekskomuniciranom dopustio pristup pričešću, nego neka svaki potvrdi napisanu/*napismeno* kaznu. Ukoliko se neko usudi ovo da prekrši, izlaže se opasnosti da izgubi položaj. A budući da se trostruki konopac ne kida lako, zapovijedamo da episkopi, imajući u vidu samo Boga i spasenje naroda i ostavljajući po strani svaku plašljivost, pruže jedan drugome savjet i pomoć kako bi se mir čvrsto održavao i da ne zapostavljaju svoju dužnost ni zbog kakve ljubavi ili mržnje. Jer ako se nađe da je neko ravnodušan u ovom Božijem poslu, neka izgubi svoje dostojanstvo.

XXII
O održavanju mira

Ponovo uvodimo dekret da sveštenici, monasi, klerici, laici, trgovci i seljaci, kada odlaze na posao na njivi i vraćaju se, kao i životinje koje nose sjeme na njivu, moraju uživati ličnu sigurnost i da niko ne smije nikome da zatraži nove namete za putarinu ili ušur, bez dozvole kraljeva ili knezova, ili da ponovo traže one koje su već tražili, ili da na bilo koji način podignu visinu starih. Ako se bilo ko usudi da postupa protiv ove odluke i ne prestane poslije opomene, neka bude udaljen iz hrišćanske zajednice sve dok se dovoljno ne pokaje.

XXIII
Da leprozni treba da imaju svoje crkve i groblja

Iako Apostol kaže da treba sa većom pažnjom da se ophodimo prema svojim slabijim udovima, izvjesni ljudi iz crkve, tražeći ono što je njihovo, a ne ono što je Hristovo, ne dopuštaju leproznima, koji ne mogu da stanuju sa zdravima i da dolaze u crkvu sa ostalima, da imaju svoje crkve i svoja groblja, niti da im služenjem pomažu njihovi sopstveni sveštenici. Budući da je to sasvim jasno da je to daleko od hrišćanskog milosrđa, donosimo odluku u skladu sa apostolskim milosrđem da gdje god ih je okupljeno u zajedničkom životu toliko da su u mogućnosti da sami osnuju crkvu zajedno sa grobljem i da su u stanju da se raduju svom svešteniku, neka im to, bez ikakvog protivljenja, bude dopušteno. Neka se čuvaju, međutim, da na bilo koji način ugroze starim crkvama parohijalna prava. Jer ne želimo da ono što im je dato iz milosrđa bude na štetu drugima. Isto tako zabranjujemo da budu natjerani da plaćaju desetak za svoje bašte i napasanje svojih životinja.

XXIV
Zabranjuje se da hrišćani služe Saracenima

Okrutna pohlepa treba da zaposjedne srca nekih ljudi da, iako se diče imenom hrićana, snabdijevaju Saracene oružjem, gvožđem i drvetom i drvenim djelovima za šljemove, pa se tako izjednačavaju sa njima, ili postaju čak i gori od njih i snabdijevaju ih oružjem i drugim potrepštinama

[381] Devet nedjelja prije Uskrsa, početak uskršnjeg posta (prim prev.)

A curitate lætentur. Nec quiſquam * alicui novas pedagiorum exactiones ſive * authoritate regum & principum conſenſu ſtatuere, aut ſtatutas de novo tenere, aut veteres augmentare aliquo modo, temere præſumat. Si quis autem contra hoc venire præſumpſerit, & commonitus non deſtiterit: donec ſatisfaciat, communione careat Chriſtiana.

ANNO CHRISTI 1179.

* alicui. * authoritate & consensu regum & principum statuere.

XXIII. Leproſi ſibimetipſis privatam habeant eccleſiam & cœmeterium.

B Cum dicat Apoſtolus, abundantiorem honorem membris infirmioribus deferendum: eccleſiaſtici quidam quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, quærentes, leproſis, qui cum ſanis habitare non poſſunt & ad eccleſiam cum aliis convenire, eccleſias & cœmeteria non permittunt habere, nec proprii juvari miniſterio ſacerdotis. Quod quia procul a pietate Chriſtiana eſſe dinoſcitur, de benignitate apoſtolica conſtituimus: ut ubicumque tot ſimul ſub communi vita fuerint congregati, * qui eccleſiam cum cœme-
C terio conſtituere, & proprio gaudere valeant presbytero, ſine contradictione aliqua permittantur habere. Caveant tamen, ut injurioſi veteribus eccleſiis de jure parochiali nequaquam exiſtant. Quod namque eis pro pietate conceditur, ad aliorum injuriam nolumus redundare. Statuimus etiam, ut de hortis & nutrimentis animalium ſuorum decimas tribuere non cogantur.

* quot.

XXIV. Prohibentur Chriſtiani ne ſerviant Saracenis.

D

Ita quorumdam animos occupavit ſæva cupiditas, ut cum glorientur nomine Chriſtiano, Saracenis arma, ferrum, & lignamina galearum deferant, & pares eis, aut etiam ſuperiores in malitia fiant, dum ad impugnandos Chriſtianos, arma eis & neceſſaria ſubminiſtrant. Sunt etiam, qui pro ſua cupiditate ingaleis & piraticis Saracenorum navibus regimen & curam gubernationis exercent. Tales igitur a communione ec-
E cleſiæ præciſos, & excommunicationi pro ſua iniquitate ſubjectos, & rerum ſuarum, per ſæculi principes catholicos & conſules civitatum, privatione mulctari, & capientium ſervos, ſi capti fuerint, fore cenſemus. Præcipimus etiam, ut per eccleſias maritimarum urbium crebra & ſolemnis excommunicatio proferatur in eos. Excommunicationis quoque pœnæ ſubdantur, qui Romanos aut alios Chriſtianos, pro negotiatione vel aliis cauſis honeſtis navigio vectos, aut

da napadaju hrišćane. Ima nekih koji iz svoje pohlepe postaju kapetani ili kormilari na njihovim galijama ili piratskim brodovima. Zbog toga objavljujemo da takve osobe treba da budu udaljene od pričešća i crkve i da budu ekskomunicirani zbog svog nepravednog postupanja i da sve sekularne vlasti konfiskuju njihovu imovinu. Određujemo da, ako budu zarobljeni, treba da budu sluge onih koji su ih zarobili. Zato zapovijedamo da se u svim crkvama primorskih gradova često i svečano protiv njih izriče kazna ekskomunikacije. Neka takođe ekskomuniciranu budu i oni koji se usude da pljačkaju Rimljane, ili druge hrišćane koji plove zarad trgovine, ili nekog drugog časnog posla. Oni, pak, koji iz najgore pohlepe pljačkaju hrišćane koji pretrpe brodolom, kojima su zarad vjere obavezni da pomognu, neka znaju da su ekskomunicirani ukoliko ukradenu imovinu ne vrate.

XXV
O zelenašenju

Gotovo svuda je zločin zelenašenja toliko uhvatio korijena da se mnogi, zanemarivši druge poslove, bave samo davanjem novca za kamatu, kao da je to dopušteno i nikako ne uzimaju u obzir da je to zabranjeno i u Starom i u Novom Zavjetu. Zbog toga objavljujemo da poznatim zelenašima ne treba dopustiti da pristupe oltaru za pričešće, ili da budu hrišćanski sahranjeni, ako umru čineći taj grijeh. Ko god ih primi i sahrani ih hrišćanski, neka bude natjeran da vrati ono što je primio i neka mu ne bude dopušteno da vrši svoju službu sve dok ne izvrši zadovoljenje u skladu sa mišlje-njem svog episkopa.

XXVI
Hrišćani ne treba da žive sa Jevrejima ili Saracenima

Jevrejima i Saracenima ne smije biti dopušteno da u svojim kućama hrišćane imaju za sluge, niti pod izgovorom da im doje djecu, ili da čine bilo kakve druge usluge, niti iz bilo kog drugog razloga. Oni koji se usude da žive sa njima, neka budu ekskomunicirani. Određujem da se u svim parnicama ima prihvatiti svjedočenje hrišćana protiv Jevreja, budući da se oni protiv hrišćana koriste svojim svjedocima i da su oni koji daju prednost Jevrejima pred hrišćanima u toj stvari pod anatemom, budući da Jevreji treba da budu podanici hrišćanima i da hrišćani mogu da im pomažu samo iz humanosti. Ako neko od njih, Božijim nadahnućem postane hrišćanin, ni u kom slučaju im se ne može oduzeti imovina, budući da položaj onih koji su prihvatili hrišćanstvo mora da bude bolji nego prije toga. Ako se ne učini tako, knezovi i vladari tih mjesta podliježu kazni ekskomunikacije, ako ne ispune svoju dužnost i u potpunosti vrate tim ljudima njihovo nasljedstvo i dobra.

XXVII
O jereticima

Kao što kaže sveti Leon, iako bi disciplina u crkvi trebalo da bude zadvoljena suđenjem sveštenika i ne bi trebalo da bude razloga da se proliva krv, ipak joj pomažu zakoni plemstva tako da ljudi često traže spasonosni lijek kada se boje da će tjelesna kazna u njima preovladati. Iz tog razloga, budući da se u Gaskoniji i oblastima Albigezije i djelovima oblasti oko Tolozanije i na drugim mjestima gnusna jeres, od onih koje neki nazivaju Katarima, drugi Patarenima, treći

ANNO CHRISTI 1179.

capere, aut rebus ſuis ſpoliare præſumunt. Illi etiam qui Chriſtianos naufragia patientes, quibus ſecundum regulam fidei auxilio eſſe tenentur, damnanda cupiditate rebus ſuis ſpoliare præſumunt, niſi ablata reddiderint, excommunicationi ſe noverint ſubjacere.

XXV. Ne manifeſtus uſurarius recipiatur ad communionem altaris.

f. etimen

Quia in omnibus fere locis * tantum uſurarum ita inolevit, ut multi aliis negotiis prætermiſſis, quaſi licet uſuras exerceant, & qualiter utriuſque teſtamenti pagina condemnentur, nequaquam attendat: ideo conſtituimus, ut uſurarii manifeſti nec ad communionem admittantur altaris, nec Chriſtianam, ſi in hoc peccato deceſſerint, accipiant ſepulturam. Sed nec eorum oblationem quiſquam accipiat. Qui autem acceperit, aut eos Chriſtianæ tradiderit ſepulturæ; & ea quæ acceperit, reddere compellatur; & donec ad arbitrium ſui epiſcopi ſatisfaciat, ab officii ſui maneat executione ſuſpenſus.

XXVI. Ne Chriſtiani habitent cum Judæis vel Saracenis.

puerorum
uorum

Judæi ſive Saraceni nec ſub alendorum * puerorum obtentu, nec pro ſervitio, nec alia qualibet cauſa, Chriſtiana mancipia in domibus ſuis permittantur habere. Excommunicentur autem, qui cum eis præſumpſerint habitare. Teſtimonium quoque Chriſtianorum adverſus Judæos in omnibus cauſis, cum illi adverſus Chriſtianos teſtibus ſuis utantur, recipiendum eſſe cenſemus: & anathemate decernimus feriendos, quicumque Judæos Chriſtianis voluerint in hac parte præferre, cum eos ſubjacere Chriſtianis oporteat, & ab eis pro ſola humanitate foveri. Si qui præterea Deo inſpirante ad fidem ſe converterint Chriſtianam, a poſſeſſionibus ſuis nullatenus excludantur: cum melioris conditionis converſos ad fidem eſſe oporteat, quam antequam fidem acceperunt, habebantur. Si autem ſecus factum fuerit, principibus vel poteſtatibus eorumdem locorum ſub pœna excommunicationis injungimus, ut portionem hæreditatis & bonorum ſuorum ex integro eis faciant exhiberi.

XXVII. De hæreticis.

Sanctus Leo epiſt. 4.

Sicut ait beatus Leo, licet eccleſiaſtica diſciplina ſacerdotali contenta judicio,

* effuçiat

cruentas non * efficiat ultiones: catholi-

Publikanima, a četvrti raznim drugim imenima, postala je toliko snažna da oni svoje zlo ne praktikuju više tajno, kao što čine drugi, nego propovijedajiu svoju zabludu javno i privlače tako priproste i slabe da im se pridruže, objavljujemo da su oni i njihovi branioci i oni koji ih primaju pod anatemom i zabranjujemo pod prijetnjom anateme da ih bilo ko prima u svoju kuću ili na svoju zemlju, ili im pomaže, ili trguje sa njima. Ako bilo ko umre u ovome grijehu, onda ni pod izgovorom da je neko od dobio privilegije od nas, niti iz bilo kog drugog razloga, ne može da im se služi misa, niti mogu da budu sahranjeni među hrišćanima. A što se tiče Brabantera/*Brabankona/Brabantinjana,* Aragonjana, Navarijaca, Baskolijaca, Kotoreljana i Triaverdina, koji se sa takvom neprestanom oktrutnošću odnose prema hrišćanima da nemaju obzira ni prema crkvama ni prema manastirima, ne štede ni udovice ni siročad, ni stare ni mlade, bez razlike na godine i pol, već kao pagani sve uništavaju i pustoše, zapovijedamo da one koji ih unajmljuju, drže, ili pomažu, u oblastima u kojima divljaju, treba nedjeljom i praznikom u crkvama javno razobličiti, i objaviti da će i oni u svemu biti na isti način kažnjeni kao već pomenuti jeretici i da neće biti primljeni u crkvenu zajednicu, ukoliko se javno ne odreknu svog pogubnog druženja i jeresi. Sve dok takvi ljudi istrajavaju u svojoj pokvarenosti, neka svi, koji su sa njima na bilo koji način vezani, znaju da su oslobođeni od svih obaveza lojalnosti, iskazivanja poštovanja ili posluš-nosti. A svim vernicima dodajemo u oprost grijehova to što se ovoj pogubi tako muževno odu-piru i protiv njih oružjem štite hrišćanski narod. Njihova imanja treba konfiskovati, a knezovi su slobodni da te ljude pretvore u robove. Ko, međutim, u istinskom pokajanju ondje umre svakako će dobiti oprost za svoje grijehe i uživaće u plodu nagrade u vječnosti. I mi, pouzdajući se u mi-losrđe Božije i u autoritet apostola Petra i Pavla, darivamo vjerne hrišćane, koji podignu oružje protiv njih i koji po savjetu episkopa ili drugih prelata traže da ih boreći se istjeraju, dvogodišnji oprost grehova, ili, ako služe duže, povjeravamo episkopima, koji imaju taj zadatak, da daruju oprost na duže vrijeme, prema sopstvenoj procjeni i proporcionalno uloženom naporu, neka im se dodijeli veća indulgencija. Zapovijedamo da onima koji odbiju da poslušaju poziv episkopa u vezi sa tom stvari, ne treba da bude dopušteno da se pričeste. One, međutim, koji su iz vatrene vjere uzeli na sebe pravedni trud da se oni istjeraju, isto kao i one koji grob Gospodnji posjećuju, pod zaštitu crkve prihvatamo i njima ne smije biti učinjena nikakva nepravda, ni prema njihovim ličnostima, ni prema njihovoj imovini. Ako se bilo ko od vas usudi da im dosađuje, preko mjesnog episkopa biće mu izrečena kazna ekskomunikacije, a kazna neka bude na snazi toliko dugo, dok se oduzeto ne vrati, i dok se za učinjenu štetu adekvatno ne plati. Episkopi, pak, ili sveštenici koji se takvima postupcima ne opiru biće kažnjeni gubitkom službe sve dok ne dobiju milost od Apostolske stolice.

AKTA III LATERANSKOG KONCILA SAKUPLJENA OD RAZNIH AUTORA

Matej Pariški uz godinu 1179. kaže:

Iste godine, 14. dana prije aprilskih Kalenda, u Lateranskoj kapeli održan je opšti koncil kome je prisustvovalo 310 episkopa i kome je predsjedavao gospodin papa Aleksandar III. Odluke ovog koncila, dostojne svake pohvale, sadrže 28 poglavlja, koja slijede: O biranju vrhovnog pontifika; O jereticima Albigenskim koji se raznim imenima nazivaju; O pljačkašima i brebencijskim razbojnicima, koji napadaju vjernike; Da niko ne bude promovisan u episkopa ili neki drugi viši čin, ukoliko nije odgovarajuće starosti i začet u legitimnom braku; Da se ne raspolaže položajima u crkvi za života osoba koje ih zauzimaju, a kada se upokoje, da položaji ne budu upražnjeni duže od šest mjeseci; O žalbama; Da se osobe iz svetih crkvenih redova, ili one koje primaju platu od crkve ne miješaju u sekularne poslove; O održavanju primirja i vremenu održavanja primirja; Da klerici treba da imaju samo jednu crkvu i da episkop, ako episkop postavi nekoga bez sigurnih prihoda, toliko dugo treba da ga snabdijeva potrpštinama za život, dok mu u

A corum tamen principum conſtitutionibus adjuvatur, ut ſæpe quærant homines ſalutare remedium, dum corporale ſuper ſe metuunt evenire ſupplicium. Eapropter, quia in Gaſconia, Albegeſio, & partibus Toloſanis, & aliis locis, ita hæreticorum, quos alii Catharos, alii * Patrinos, alii Publicanos, alii aliis nominibus vocant, invaluit damnata perverſitas, ut jam non in occulto, ſicut aliqui, nequitiam ſuam exerceant, ſed ſuum errorem publice manifeſtent, & ad ſuum conſenſum ſimplices attrahant, B & infirmos: eos, & defenſores eorum, & receptores, anathemati decernimus ſubjacere: & ſub anathemate prohibemus, ne quis eos in domibus, vel in terra ſua tenere, vel fovere, vel negotiationem cum eis exercere præſumat. Si autem in hoc peccato deceſſerint, non ſub noſtrorum privilegiorum cuilibet indultorum obtentu, nec ſub aliacumque occaſione, aut oblatio fiat pro eis, aut inter Chriſtianos recipiant ſepulturam. De * Brabantionibus & Aragonenſibus, Navaria C riis, * Baſcolis, Coterellis & Triaverdinis, qui tantam in Chriſtianos immanitatem exercent, ut nec eccleſiis, nec monaſteriis deferant, non viduis, & pupillis, non ſenibus, & pueris, nec cuilibet parcant ætati, aut ſexui, ſed more paganorum omnia perdant, & vaſtent: ſimiliter conſtituimus, ut qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel foverint per regiones, in quibus taliter debachantur, in Dominicis, & aliis ſolemnibus diebus * per eccleſias publice denuncientur, & eadem omnino ſententia & D pœna cum prædictis hæreticis habeantur adſtricti, nec ad communionem recipiantur eccleſiæ, niſi ſocietate illa peſtifera, & hæreſi abjuratis. Relaxatos autem ſe noverint a debito fidelitatis & hominii, ac totius obſequii: donec in tanta iniquitate permanſerint quicumque illis aliquo * peccato tenentur annexi. Ipſis autem, cunctiſque fidelibus, in remiſſionem * peccatorum injungimus, ut tantis cladibus, ſe viriliter opponant, & con- E tra eos armis populum Chriſtianum tueantur. Confiſcenturque eorum bona, & liberum ſit principibus, hujuſmodi homines ſubjicere ſervituti. Qui autem in vera pœnitentia ibi deceſſerint, & peccatorum indulgentiam, & fructum mercedis æternæ ſe non dubitent percepturos. Nos etiam de miſericordia Dei, & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli authoritate confiſi, fidelibus Chriſtianis, qui contra eos arma ſuſceperint, & ad epiſcoporum, ſeu aliorum prælatorum conſilium, ad eos decertando * expugnandos, biennium de pœnitentia injun-

ANNO CHRIST! 1179.

* Patarenos

* Brabancionibus

* Baſchis

* publice excommunicati denuncientur.

* pacto

* omnium peccatorum

* ad eos certaverint expugn.

ta

nekoj crkvi ne odredi platu; Da patroni, ili bilo ko od laika ne ugnjetavaju crkvu, ili osobe iz crkve; Da Jevreji ili Saraceni ne mogu da imaju hrišćane za sluge: ali ako žele da se okrenu Hristovoj vjeri da im se ne ugrožava imovina; Da leprozni, ako su isključeni od života u zajednici sa drugim ljudima, mogu da imaju svoje mjesto za molitvu i svoga sveštenika; Da se crkvena dobra ne koriste za druge potrebe i da dekani za ni za kakvu sumu novca ne mogu vršiti jurisdikciju episkopa; Da kod izbora, ili crkvenih postavljenja mora da bude izvršeno ono što je odlučio veći i stariji dio koncila; Da poznati zelenaši ne mogu da pristupe pričešću, niti da imaju hrišćansku sahranu; Da zemljoradnici i putnici i sve što im pripada u potpunom miru i sigurnosti uživaju; Da odluke koje su donijeli šizmatici treba smatrati nevažećim i ispraznim i da se povlače beneficije koje su oni dodijelili; Da se za sahranjivanje umrlih, vjenčanja, ili druge sakramente ništa ne smije tražiti; Da ljudi crkve, ili bilo ko drugi, ne smijju crkve ili desetke preuzimati iz ruku laika bez ovlašćenja episkopa i da Templari ili Hospitalci mogu samo jednom godišnje otvoriti crkve koje su pod interdikcijom i tada ne smiju tamo sahranjivati umrle; Da niko ne smije da se usudi posredstvom novca da stekne crkveni položaj, a kada se posveti ne smije imati ličnu svojinu, a prelati ne mogu biti razriješeni samo u slučaju rasipništva i neuzdržavanja; Da hrišćani ne smiju da prodaju oružje Saracenima, niti se iko smije usuditi da pljačka one koji pretrpe brodolom; Da klerici moraju uzdržano da žive i ako budu uhvaćeni da žive u protivprirodnoj neuzdržljivosti da će biti ekskomunicirani i izbačeni iz redova klera; Da arhiepiskopi koji posjećuju parohije ili crkve, moraju da se zadovolje brojem od četrdeset, ili pedeset konja: episkopi sa dvadeset, ili trideset, legati sa dvadeset i pet, arhiđakoni sa pet, ili sedam, a da dekani ne prelaze broj od dva konja; Da niko ne smije da se usudi da učestvuje na turniru i da hrišćani poginuli na turniru ostaju bez hrišćanske sahrane; Da svaka katedralna crkva treba da ima učiteja kako bi siromašne učenike i ostale učili i da niko ne treba da traži novac da bi dobio dozvolu za poučavanje; Da prelati mogu upravljati samo jednom crkvom i da patroni od crkava podignutih o njihovom trošku ne traže dažbine; Da episkopi ili drugi ljudi iz crkve ne mogu stati pred svetovni sud i da laici laicima ne smiju predavati desetak; Ako neko od nekoga, pošto je dao novac u zajam, uzme imovinu u hipoteku, pa oduzevši troškove, uzme svoj dio od plodova imanja, hipoteku mora da vrati dužniku.

Osim onoga što sam gore naveo, Roger ima ovo:

I tako, pošto su se u Rimu, u prisustvu pape Aleksandra, okupili svi episkopi koje sam gore nabrojao, sam papa, smjestivši se na uvišenijem mjestu u Lateranskoj crkvi sa svojim kardinalima, gradskim prefektima i konzulima, u ponedjeljak treće nedjelje Četrdesetodnevnog (uskršnjeg) posta, koji je pao u treći dan prije martovskih Nona, prvi dan svoga koncila obilježio je u srijedu sljedeće sedmice, koji je pao u drugi dan prije martovskih Ida. Na tom koncilu je arhiepiskop Vilelm Remski izabran za kardinala uz titulu Sv. Sabine; Henrik opat Klarevalenski, izabran je za episkopa Albijske kardinalije; a gospodar papa proslavio je treći dan svoga koncila u petak, u palmovim grančicama, a taj dan je pao u četrnaesti dan prije aprilskih Kalenda. Tada je ustanovio, niže uopšteno nabrojane, dekrete:

Kako treba birati rimskog pontifika

Iako je o tome kako izbjeći neslogu i t.d.

Kako se gore sadrži osim što je redosljed poglavlja ovdje drugačiji. Na kraju posljednjeg poglavlja dodaje ovo:

I pošto su dekreti objavljeni i prihvaćeni od cjelokupnog klera i okupljenog naroda, episkopi i ostali ljudi iz crkve, koji su se bili okupili, pošto su primili blagoslov, dobili su dozvolu da se raziđu.

——cta relaxamus: aut si longiorem ibi mo- A
ANNO CHRISTI 1179. ram habuerint, episcoporum discretioni,
* cura. quibus hujus rei * causa fuerit injuncta, committimus, ut ad eorum arbitrium, secundum modum laboris, major eis indulgentia tribuatur. Illos autem, qui admonitioni episcoporum in hujuscemodi parte parere contempserunt, a perceptione corporis & sanguinis Domini jubemus fieri alienos. Interim vero eos, qui ardore fidei ad eos expugnandum,
* istum laborem * justum assumpserint, sicut eos, qui sepulchrum Dominicum visitant, sub
B ecclesiæ defensione recipimus, & ab universis inquietationibus, tam in rebus, quam in personis, statuimus manere securos. Si vero quispiam vestrum præsumpserit eos molestare, per episcopum loci excommunicationis sententia feriatur: & tamdiu sententia servetur ab omnibus, donec & ablata reddantur, & de illatis damnis congrue iterum satisfaciat. Episcopi vero, sive presbyteri, qui talibus fortiter non restiterint, officii sui privatione mulctentur, donec misericordiam apostolicæ sedis obtineant.
C

ACTA CONCILII
LATERANENSIS III.

EX VARIIS AUCTORIBUS COLLECTA.

Quæ hic edimus sub actorum nomine omnia Binius in notas suas conjecerat, atque inde petita profitemur.

MATTHÆUS *Parisius ad annum* MCLXXIX. Eodem, *inquit*, anno habitum est concilium generale trecentorum & decem episcoporum, XIV. Kal. April. in patriarchio Lateranensi, cui præsedit dominus papa Alexander III. Cujus statuta omni laude dignissima sub viginti octo, quæ sequuntur, capitulis continentur. De electione summi pontificis. De hæreticis Albigensibus, & diversis eorum appellationibus. De ruptariis & D
Brebantiis prædonibus, qui fideles affligunt. Quod nullus promoveatur in episcopum vel ad aliquem ordinis gradum, nisi legitimæ sit ætatis, & de legitimo matrimonio susceptus. Ne viventibus personis ecclesiæ conferantur, nec illis defunctis, nisi ultra sex menses vacent. De appellationibus. Ne intra sacros ordines constituti, vel qui ecclesiasticis sustentantur stipendiis, rebus se immisceant sæcularibus. De treguis statuendis, & temporibus treguarum. Quod clerici unam habeant tantum ecclesiam: & quod episcopus, si aliquem sine certo ordinaverit titulo, tamdiu necessaria inveniat, donec ei in aliqua ecclesia stipendia assignet. Ne patroni vel quilibet laici ec-
clesias opprimant, aut ecclesiasticas personas. E
Ne Judæi vel Saraceni Christiana mancipia permittantur habere: sed ad fidem Christi si converti voluerint, a possessoribus suis nullatenus excludantur. Ut leprosi, si excluduntur a cohabitatione hominum, oratorium habeant & proprium sacerdotem. Ne bona ecclesiastica in usus alios convertantur: nec decani pro certa pecuniæ quantitate jurisdictionem exerceant episcopalem. Ut in electionibus vel ecclesiasticis ordinationibus consequatur effectum, quod a majoris & senioris concilii parte fuerit constitutum. Quod usurarii manifesti ad communionem alta-

Toliko Roger (govori) o koncilskim aktima.

Na tom istom Lateranskom koncilu episkopi, oni iz Germanije i drugi koji su bili sljedbenici šizmatičkog cara protiv Aleksandra, odrekavši se šizme, smjerno su zamolili milost i to u ovako napisanom obliku:

Ja (taj i taj) anatemišem i odbijam cjelokupnu jeres koja se bila podigla protiv svete Rimske saborne crkve, a posebno šizmu Oktavijana, Gvidona i Jovana i njihove odluke smatram nevažećim i protivim im se i zaklinjem se da ću od sada pa ubuduće iskazivati poslušnost i obećavam vjernost svetoj Rimskoj crkvi i svome gospodaru Aleksandru i njegovim nasljednicima koji budu pravedno izabrani: i samom njemu ću služiti od svakog zla protiv svakog čovjeka u skladu sa svojom službom. Njegove preporuke, koje mi bude slao napismeno, ili lično uputio, nikome neću govoriti, čak ni u opasnosti po svoje tijelo ili udove; poslanika Rimske crkve primiću sa počastima, dovodiću ga i odvodiću i pomagaću mu materijalno. Tako mi Bog pomogao i ova sveta Evanđelja. Uz ove riječi bio im je predat palium: U ime Oca i Sina i svetoga Duha i u čast majke Božije i u čast apostola Petra i Pavla i svete Rimske crkve i gospodara pape Aleksandra, predajemo ti palium, uzet sa preblaženog tijela apostola Petra, da se njime služiš u vršenju sakramenata i (osvećivanju) tijela i krvi Gospodnje, osvećivanju crkava i krizme i u zaređivanju klerika i za vrijeme trajanja sinoda, u skladu sa običajem tvoje crkve.

Šta se pored toga dogodilo na ovom koncilu sa Germanima, ovako govori savremanik toga vremena, Helmod:

Mnogi koji su bili zaređeni od šizmatika ostali su i dalje na svojim položajima, nadajući se da će ipak steći apostolsku milost i dobiti od njega mitre kako bi nastavili da vrše svoju službu. Pesebno su kako monasi, tako i klerici iz Halberštatske crkve, koja je posredstvom Gerona odviše izdvojena, pošli su da traže milost od papaske stolice. Za to putovanje naročito je bio opat Teodorik iz Hilzenburga/*Ilzenburga*, jer je gotovo cijela njegova monaška zajednica u vrbacima okačila svoje alatke, izu-zev nekolicine starijih koji su bili zaređeni prije šizme. I pošto su veoma istrajno zahtijevali, pobuđu-jući apostolsko milosrđe, najzad je u vezi sa zaređenima od Gerona odlučeno da, budući da je taj Geron nije od šizmatičkog, nego od vjernog, to jest Bremenskog arhiepiskopa Hartvika, bio zare-đen, oni koje je on zaredio, milošću apostolskom ostali su na svojim položajima i po blagoslovu su se pridružili starijima. Čak je i sam Geron zadobio ovu milost, pa je slobodno vršio pontifikalnu službu na cijelom području, kao i u Hlberštatskom episkopatu. Onamo je otišao gospodin Bertold Bremenski kao elektus kako bi u obredu promocije primio papski blagoslov. Gospodar papa, blagonaklono mu pružajući podršku, odmah je počeo da sprovodi njegovo unaprjeđenje. Ukazao mu je svaku počast tako da je na koncilu prelata njegovu stolicu smjestio među najviše pontifikate i postavio ga da sjedne ispred njega, izdvojen od ostalih. I budući da je trebalo sljedeće subote da bude promovisan u sveštenika a u nedjelju koja je slijedila u episkopa, u petak uveče dođe glasnik vojvode Henrika, prepozit Oto, koji je bio veoma dobar govornik, i budući da je isti bio poznat vrhovnom svešteniku, odmah uđe kod njega. Kada je svanulo, dok se Bremenski elektus pripremao da primi zaređenje, pripremanje mu je prekinuo kardinal Humbald, koji je poslije Aleksandra izabran kao Lucije, od koga je zavisila većina odluka Rimske crkve, poručivši mu da od njega nije manjeg ranga, jer mu je od kubikularija gospodara pape rečeno da dolaze Bremenjani. Dođe, dakle, gospodin elektus sa svojima, a gospodar papa mu, izašavši iz svojih prostorija, reče: Brate, budući da si ispod ranga svetih redova da bi bio elektus u rangu pontifika, odbacujemo tvoju promociju. A kada mu je neko od prisutnih rekao: "Gospodaru, neka se sjeti vaša svetost da je odobrila njegov izbor", papa se vratio u svoje prostorije odakle je bio izašao. A Bertold je, ne bez sile, otišao.

ANNO CHRISTI 1179.

A ris non admittantur, nec Chriſtianam habeant ſepulturam. Ut agricolæ & viatores, & omnia quæ ſua ſunt, plena ubique pace & ſecuritate lætentur. Ut ordinationes a ſchiſmaticis factæ, irritæ habeantur & inanes, & beneficia ab eis collata revocentur. Ne pro eccleſiaſticis inſtituendis perſonis, ſeu mortuis ſepeliendis, aut nubentibus benedicendis, vel aliis eccleſiæ ſacramentis, aliquid exigatur. Ne viri religioſi vel quilibet alii, eccleſias vel decimas præſumant de manu ſuſcipere laicorum, ſine authoritate epiſcoporum: & non niſi ſemel in anno Templarii ſive Hoſpitalarii eccleſias ſub interdicto poſitas aperiant, nec corpora ſepelire tunc præſumant. Ne quis interventu pecuniæ habitum religionis
B uſurpare præſumat, nec converſus peculium habeat, nec facti prælati non niſi pro dilapidatione vel incontinentia degradentur. Ne Chriſtiani Saracenis arma vendant: nec patientes naufragium quiſquam ſpoliare præſumat. Ut clerici intra ſacros ordines conſtituti, continenter vivant, & ſi illa incontinentia, quæ contra naturam ſit, deprehenſi fuerint laborare, excommunicentur, & a clero abjiciantur. Ut archiepiſcopi parochias vel eccleſias viſitantes, quadraginta vel quinquaginta equorum numero ſint contenti; epiſcopi, viginti vel triginta; legati, viginti quinque; archidiaconi, quinque vel ſeptem; decani, duarum vectionum numerum non excedant.
C Ut nullus torneamenta exercere præſumat, & mortui in torneamentis Chriſtiana careant ſepultura. Quod unaquæque cathedralis eccleſia magiſtrum habeat, qui pauperes ſcholares & alios doceat, nec pro licentia docendi aliquis pretium exigat. Ut prælati unam tantum regant eccleſiam, & quod patroni ab eccleſiis in ſuo fundo conſtitutis exactiones non faciant. Ne epiſcopi ſeu viri eccleſiaſtici ſtare compellantur judicio laicorum, nec laici laicis decimas conferre præſumant. Si quis ab aliquo commodata pecunia poſſeſſiones in pignus acceperit, ſi deductis expenſis ſortem ſuam receperit ex fructibus poſſeſſionis, pignus reſtituat debitori.

Præter ea quæ ſupra commemoravi, Rogerus iſta habet: Congregatis itaque univerſis, quos ſupra
D recenſui, epiſcopis, Romæ in præſentia domini papæ Alexandri: ipſe papa in Lateranenſi eccleſia in eminentiore loco cum cardinalibus ſuis & præfectis & ſenatoribus & conſulibus Urbis conſtitutus, feria ſecunda tertiæ hebdomadæ Quadrageſimæ, quæ tertio Nonas Martii evenit, primum concilii ſui diem celebravit quarta feria ſequentis hebdomadæ, quæ ſecundo Idus Martii evenit. In quo concilio Willelmus Remenſis archiepiſcopus, factus eſt cardinalis ad titulum S. Sabinæ: & Henricus abbas Clarævallenſis, factus eſt epiſcopus cardinalis Albanenſis: & Dominus papa tertium diem concilii ſui celebravit ſecunda feria ante Dominicam in ramis palmarum, quæ decimo quarto Kalndas Aprilis evenit. In quibus
E hæc decreta ſubſcripta generaliter obſervanda conſtituit:

De Romano Pontifice eligendo.

Licet de vitanda diſcordia, &c.

Prout ſupra habentur, niſi quod ordo capitulorum ſit hic alius. Circa finem ultimi capituli iſta ſubjungit:

His itaque decretis promulgatis, & ab univerſo clero ac populo circumſtante receptis, epiſcopi & ceteri viri eccleſiaſtici, qui convenerant,

cum

Ali, potražimo ove iste događaje opširnije ispričane kod Alberta opata Stadskog, ali pogrešno datirane u sljedeću godinu, od koga su takvo datiranje i drugi preuzeli. Evo kako on opisuje ove događaje:

I Bremenska crkva se tada vratila pontifiku. Naime, godine Hristove hiljadu sto sedamdeset osme preminuo je Baldvin, iako će baš toga dana primiti pismo rimskog pontifika o svom smjenjivanju. A biva izabran izvjesni Bertold, izuzetno obrazovan čovjek, da spriječi obaranje vojvode Henrika. Sam Oto od ovog izbora prepozit pozivao je, trudeći se da Sifred, sin markiona Alberta, tadašnji episkop Branderburški bude na to mjesto postavljen, što se poslije mnogo truda i zbilo. Elektus Bertold je otišao na Lateranski koncil, za koji beše čuo da se saziva u Rimu i zatražio posvećenje, veoma se pouzdajući da je sve izvršeno glasanjem. Ali dan ranije bijaše sjedio na koncilu izdvojen i među episkopima, iako nije bio ni sveštenik, zbog čega je navukao zavist. Priđe mu neki magister Gerard, koji se za njega veoma zalagao na koncilu, rekavši: "Gospodaru oče, evo, Bremenska crkva ti složno i jednoglasno nudi kao svog jemca magistra Bertolda, čovjeka koji je dostojan i moralno ugledan, obdaren znanjem i upućen u umjetnosti, dobar znalac oba Zavjeta, kao i vješt u poznavanju i tumače-nju dekreta i zakona, čovjeka koji je, kako po svemu izgleda, prava ličnost i koji je izabran bez ijednog glasa protiv. On od tebe traži blagoslov da danas primi čin sveštenika, a sutra episkopa."

Papa je na to kratko odgovorio:

"Vjerujemo ti ono što kažeš, magistre, ali pisano je: *Ne polaži ruke ni na koga brzo.* Razgovaraćemo sa svojom sabraćom, ćućemo kako je izabran." Bremenjane su ispitala dvojica kardinala, pa se otkrilo da se (sa njegovim izborom) nijesu složili Rajnerije Papijski i Jovan Napolitanski.

Papa je u svom konzistorijumu izrekao (ovo) mišljenje:

"Braćo, vidimo vaš izbor: znanjem zadovoljava, elokvencijom odgovara, zadovoljava čak, koliko smo saznali, i morala. Ali način izbora nije zadovoljavajući, naročito zato što je izabran ispod nivoa svetih redova, ne kažem subđakonata, nego akoluta, do kog stepena je dopušteno mimo strogosti zakona zaključivati matrimonium koji smeta regularnim kanonicima. Čuli smo da je na ovo već sačinjena žalba koju je podnosilac bio prinuđen da povuče, a povrh toga, postigao je da bude izabran u dva dana i drugi izbor je poništio prvi. Osim toga vaš izabranik prije svetih redova primio je regalia (kraljevska imanja) iz carevih ruku. Ona ne primaju lako upravu i ostalo što nalažemo. Odatle proizilazi da vaš slab izbor proglašavamo nevaljanim." Pošto je ovakva odluka donijeta, predstavnik koji je želio da razgovara nije dobio audijenciju, nego su vratari vikali: Odlazite, idite, idite, idite. *To su bili događaji na koncilu u slučaju bremenskog elektusa.*

Slijede događaji sa tog istog rimskog koncila koji govore kako je legat grčkih šizmatika, ava Nektarije, koji je na taj koncil došao sa surovom podlošću i izopačenošću duha, nesalomiv i nepokolebljiv i koji se poslije dugih rasprava vratio svojima, od kojih je dočekan kao pobjednik na Olimpijskim igrama. Ovo pismo, koje mu je dao tadašnji episkop Korkire Georgije, i sam istom bojom obojen, i bolešću zaražen, ovim riječima opisuje događaje sa koncila:

Visoko učenom predstojatelju svetog manastira u Kasulama, i mom dragom bratu u Hristu, gospodinu Nektariju, Georgije mitropolit Korkire, tražeći od njega blagoslov.

Mnogi, koji znaju za naša ranija tako česta međusobna pisma i pripisuju ih onoj ljubavi, koja se obično rađa iz neke međusobne potrebe, pitaju zašto ti, mnogopoštovani Nektarije, pa i ja, toliko vremena ćutimo. Zbog prekinutog pisma misle da su se prekinule veze našeg prijateljstva. Ja pak onima, koji me o tome zapitkuju, obično odgovaram: Pa zar nemamo pravo i jedan i drugi da ćutimo, koliko i da govorimo? Ili to treba da činimo samo zato da bismo pokazali da to umijemo, kao brbljive ptice? Ili, kao što je nekad u Dodoni sve vrijeme šumio onaj prastari hrast, da tako i mi treba da činimo? Ili da li samo ja i Nektarije moramo da budemo revnosni u govoru?

——cum munere benedictionis licentiam repatriandi A
ANNO CHRISTI 1179. accipere meruerunt.

Hæc Rogerus de actis concilii Lateranensis.

In hoc eodem concilio Lateranensi episcopi illi Germaniæ, & alii qui contra Alexandrum secuti fuerant imperatorem schismaticum, schisma abdicantes, veniam supplices postularunt, hac forma præscripta:

Albertus Stadensis in chron. & apud Cratzium eccles. hist. Sax. lib. 7. c. 31.

Ego N. anathematizo, & recuso omnem hæresim extollentem se adversus sanctam Romanam ecclesiam catholicam, præcipue vero schisma Octaviani, Guidonis, & Joannis, & ordinationes eorum irritas judico, & eis contradico, & modo inantea me obediturum juro, & promitto fidelitatem sanctæ Romanæ ecclesiæ, & domino meo Alexandro, & successoribus ejus juste in- B trantibus: ipsique serviam absque omni malo ingenio contra omnem hominem secundum ordinem meum. Consilia ejus, quæ mihi scripto certo mandaverit, vel ipse commiserit, nulli hominum pandam, nec etiam pro periculo corporis, atque membrorum: legatum ecclesiæ Romanæ honorabo, & ducam & reducam, & juvabo expensis. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta evangelia. His vero verbis dabantur pallia ipsis; In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & in honorem Dei genitricis, & in honorem apostolorum Petri & Pauli, & sanctæ ecclesiæ Romanæ, & domini Papæ Alexandri, tradimus tibi pallium, sumptum de beatissimo corpore Petri apostoli, ut eo utaris in confectione sacra- C mentorum, & corporis & sanguinis Domini, & consecratione ecclesiarum & chrismatis, & ordinatione clericorum, & celebratione synodorum, secundum ecclesiæ tuæ consuetudinem.

Helmoldus chron. lib. 1. cap. 28.

Quæ præterea in eodem concilio transacta sunt cum Germanis, Helmoldus sic narrat hujus temporis author: Pergebant illuc multi ordinati a schismaticis, sperantes se gratiam apostolici invenire, & mitras exequendi officii ab eo consequi. Præcipue autem de ecclesia Halberstadensi, quæ per Geronem nimis dememberata erat, tam monachi, quam clerici, clementiam apostolicæ sedis adierunt. In qua profectione præcipue erat

* *Ilfemburg.* abbas Theodoricus de * Hilseneburg, quia fere D omnis congregatio monachorum suorum in sali- cibus organa sua suspenderant, exceptis paucis senioribus, qui ante schisma ordinati fuerant. Cumque omni instantia instarent, pulsantes apostolicam pietatem: tandem de ordinatis Geronis dispensatum est, ut quia idem Gero non a schismatico, sed a catholico, Hartvvico videlicet Bremensi archiepiscopo, ordinatus fuerat, ordinati ejus per gratiam apostolicam in ordinibus suis persisterent, & ad majores per benedictionem ascenderent. Ipse etiam Gero hanc obtinuit gratiam, ut officium pontificale in omni loco libere exequeretur, ut in episcopatu Halberstadensi. Venit etiam illuc dominus Bertoldus Bremensis electus, in promotione officii sui susceptus apostolicam benedictionem. Quem do- E minus Papa benigne suscipiens, de promotione ejus instantissime tractare cœpit. Ipsi etiam omnem honorem deferebat, ita ut in concilio prælatorum cathedram suam inter summos pontifices collocaret, & eum insulatum coram se residere faceret. Cumque in proximo sabbato promovendus esset in sacerdotem, & sequenti Dominica in episcopum: feria sexta ad vesperam venit nuncius ducis Henrici, Otto præpositus, qui erat acerrimus perorator: & quia idem notus erat summo sacerdoti, statim intravit ad ipsum. Mane autem facto, cum se Bremensis elc-

Naročito kada čujemo da nam Mudrac govori da su usta mudrih vezana ćutanjem i prema prilici su zatvorena, ili se otvaraju i da razborit čovjek treba se zavjetuje na ćutanje i da jeziku postavi kočnicu, da se ne bi ovda, onda, razvezao. Ovo su veoma opasna vremena i puna iznenadnih provalija. I ovo često odgovaram onima koji nastoje da saznaju razloge našeg ćutanja.

Oni ipak zbog toga ne prestaju samo da bi nas što više podstakli, ovako da govore: Kaži nam, gospodine, čini li ti se da treba trpjeti i da je podnošljivo da se i dalje nastavlja ćutanje visokoučenog Nektarija? Čini li se tebi da je pošteno da mi ne čujemo ništa o njegovom putovanju u veliki i slavni grad Rim, ili o nekom njegovom bogonadahnutom postupku? Dok do naših ušiju dopire glas da se Nektarije tako plemenito i neustrašivo ponio tamo sa protivnicima, da je pristupio ne kao neko koga treba krititkovati, nego sa namjerom da kritikuje i osuđuje naopake zablude jeretika. Da je postao kao mač koji odvaja istinu od laži i kao živa vatra koju kao da je nad zemljom postavio Gospod Hristos da bi spalio one koji izvrću učenja, i prosvijetlio i osvježio one koji priđu istini, pa je i jednoj i drugoj strani izgledao divljenja dostojan; jednoj zato što ima toliku podršku od Boga, a drugoj jer je bio kao nekakva vaga i izuzetno mudar da ispravi njihov iskrivljeni način razmišljanja. Kada se odande vratio i kao olimpijski pobjednik mnogim vijencima ovjenčan, trebalo je da nama ne zavidi i da nas učini sudionicima svojih najprikladnijih besjeda, kad smo već bili tako daleko i nijesmo mogli da ga vidimo na mjestu njegovog takmičenja. I tako jedan ovdje, drugi tamo, na mene navaljuju. A ja, pošto nijesam mogao ništa da odgovorim i da im dam opravdanja, stigao sam dotle da sasvim ućutim i ne mogu da izbjegnem njihovo salijetanje, jer oni ne prestaju, ako ti sam ne otvoriš svoja medna usta i ispričaš ono najbolje što si besjedio pred onim apostolskim vrhom, to jest najvišim pontifikom i sa preostalim tijelom onoga što tamo predstavlja crkvu i bio bitku koja ti je bila nametnuta i završio trku i tako opravdao povjerenje da se s pravom može očekivati da budeš ovjenčan najljepšim vijencem pravde, kojim će te sudnjega dana nagraditi pravedni sudija Gospod, koji od nas i traži da se borimo i nagrade svojim slugama po zasluzi daje. A mene, koji sam već izgubio nadu u svoje tjelesno zdravlje, zbog teških bolova, koji me odviše muče, ili će me Bog napokon tih bolova osloboditi, ili će me poučiti kako da ih ravnodušno podnosim, ako je Njegovim proviđenjem odlučeno da ih trpim, bar će mi biti podnošljivije. Pozdravi u moje ime gospodina Jovana.

Ovo pismo je iz Metijanskog kodeksa, iz koga je i prethodno pismo istom Nektariju, a u njemu se nalazi i kraće pismo istog episkopa Korkire Georgija, koje ćemo opisati: veoma, dakako raduje čuti grčki koji na sebi pomalo nosi trag drevne Atike, kamo sreće (da nosi trag) pobožnosti:

Visoko učenom gospodinu i dragom sabratu, predstojatelju presvetog manastira u Kasulama, gospodinu Nektariju smjerni mitropolit Georgije

Ovu sreću smatram većom od bilo kakvog bogatstva što sam tako blizak tvojoj svetosti, a boravim na krajnjoj obali ovoga mora, ali otkrivam drugo more, more vrline, mudrosti i učenosti, tvoju glavu, kojoj moram da se divim. Ako i jesam daleko od one svete atinske dike, mnogobrojne uzajamnosti (promjene) me bacaju tamo-amo, ali imam bar tebe kao sigurno utočište da me osvježiš mnogobrojnim utjehama. Pa iako nas međusobno dijele mora i suprotni zalivi i luke, ipak se vozimo pismom, kao kakvim brodićem, i ja već, evo, po tom dogovoru, počinjem preko mora da hrlim tebi. Na pismo kao na brodić stavljam, pored jednog što bi moglo da se preveze, ovo tijelo koje osjećam tako laganim, sve što posjedujem: iskrenu ljubav, čistu istinu, neprekidne gorljive molitve za tvoje zdravlje. Zar ti to izgleda malo i kratko? Ili ti se taj tovar čini dragocjenim? Zar je takav mogao kralju Solomonu da donese onaj brod koji je poslat u Tars, i odande se treće godine vratio natovaren? Ali ovo je više nego (što je dobio) Solomon (da promijenim malo riječi Gospodnje) tada zbog visoke vrijednosti onoga što smo nazvali ukrasom: ako su vrline ukras; naročito zbog dubine tvoje mudrosti, podobne Solomonovoj, i zbog bogatstva tvoga srca i širine duha. Ovo govorim zbog vremenskog ograničenja, jer me nosioci ovih riječi prisiljavaju da

Actus ad ſuſcipiendos ordines præpararet, & ei Humbaldus cardinalis, qui poſt Alexandrum factus eſt Lucius, in quo ſumma conſilii Romanæ eccleſiæ pendebat, præparaturam ſuam, eo quod inhoneſtior non eſſet, deputaſſet, dictum eſt a cubiculariis domini Papæ: Veniant Bremenſes. Venit igitur dominus electus cum ſuis, & dominus apoſtolicus egreſſus de cubiculo ſuo dixit ad eum: Frater, quia infra ſacros ordines ad honorem pontificatus electus es, caſſamus electionem tuam. Cumque quidam aſtantium dicerent: Domine, meminerit pietas veſtra, quod electionem ipſius approbaverit: Apoſtolicus in cubiculum unde egreſſus fuerat, reverſus eſt: Bertoldus autem non ſine rubore diſceſſit. ANNO CHRISTI 1179.

B *Sed petamus acta ipſa narrata diffuſius apud Albertum abbatem Stadenſem, ſed male anno ſequenti, a quo & ſumpſere alii recentiores, his verbis:* Bremenſis eccleſia tum quoque innovabat pontificem. Nam anno Chriſti ſeptuageſimo octavo poſt milleſimum centeſimum, Balduinus exceſſit humanis rebus, cum ipſa die eſſet ſuæ depoſitionis litteras a Romano pontifice accepturus. Et quidam Bertoldus vir inſignis litteraturæ eligitur, ut præveniatur Henrici ducis molitio. Solus Otto præpoſitus ab hac electione appellabat, prætendens Siſredum marchionis Alberti filium, epiſcopum jam dudum Brandeburgenſem, in eam ſedem ſuſtolli: quod etiam poſt multa provenit.

Aſcenderat Bertoldus electus ad concilium Late-
C ranenſe, quod Romæ audierat congregari, petivitque conſecrationem, certiſſimus ſpei, quod omnia ex voto conſequeretur. Sed pridie ſederat in concilio inter epiſcopos inſulatus, cum tamen non eſſet presbyter, unde magnam contraxit invidiam. Aderat illi quidam magiſter Gerardus, qui pro illo allegabat in concilio his verbis: Domine pater, ecce Bremenſis eccleſia concordi & unanimi voto offert tibi ſponſum ſuum magiſtrum Bertoldum virum utique dignum & moribus approbatum, ſcientia decoratum, liberalibus artibus inſtructum, utriuſque teſtamenti pagina eruditum, decretorum & legum induſtria peritum, virum, ut apparet, perſonatum canonice, & ſine contradictione electum: petitque a te ho-
D die accipere gradum ſacerdotii, & cras epiſcopalem benedictionem.

Papa breviter ad hæc: Credimus tibi dicenti, magiſter, ſed ſcriptum eſt: *Manum nemini cito impoſueris*. Loquamur cum fratribus noſtris, audiamus formam electionis. Examinantur Bremenſes per duos cardinales, Rainerium Papienſem, & Joannem Neapolitanum, & inventi ſunt diſcordare. Papa in conſiſtorio ſuo ſententiam dixit: Fratres, vidimus electum veſtrum: placet ſcientia, placet eloquentia, placent etiam (quantum novimus) mores: verum modus electionis diſplicet, præſertim quia eſt infra ſacros ordines, non dico ſubdiaconatum, ſed acoluthatum, electus, quo gradu ſecundum rigorem juris licet
E contrahere matrimonium: quod canonicis obviat inſtitutis. Appellationem quoque ſuper hoc factam audivimus, quam coactus eſt reſignare appellator: inſuper ſe denuo fecit eligi, & ſecunda electio caſſavit primam. Præterea electus veſter ante ſacros ordines accepit regalia de manu imperatoris. Hæc non admittunt diſpenſationem de facili: & alia quæ præterimus. Inde eſt, quod electionem veſtram infirmam & irritam pronunciamus. Data ſententia, volenti loqui depoſito non eſt data audientia: ſed oſtiarii clamabant: Levate, andate, andate, andate. *Hactenus acta concilii in cauſa Bremenſis electi.*

1. Tim. 5.

Spe-

žurim. Ako nam Bog podari mirniji dan, u skorije vrijeme, kako razum nalaže, provešću ga sa tvojom svetošću. Želim iznad svega da čujem tvoj jezik, govor i priželjkujem susret s tobom. Nekada sam okušao tu radost, naročito u Vizantu, kada te je gospodin Pelagije doveo sa sobom, a ja sam bio u poslanstvu u ime episkopa atinskog, uzora ikumene, i obavljao njegove poslove. Ali, pustimo sad, dragi moj, mudre ljude i sa bratskom ljubavlju šalji mi blagoslove, kako bi Bog bio milostiv prema nama.

Ovo je što se tiče Nektarija koji je bio protiv Latina na sinodu, a zablude Grka nepokolebljivo zastupao. Ali, da vidimo ostala dokumenta koja se tiču istog sinoda.

Na istom koncilu bila je papi Aleksandru od nekih podnijeta optužba protiv pisanja Petra Lombarda episkopa Pariškog, da je rđavo tumačio (mislio o) Hristovu ljudsku prirodu i u ostalim segmentima vjere se razilazio sa zvaničnom crkvom. Tada je papa Aleksandar Vilelmu arhiepiskopu Senonskom poslao ovo pismo:

Aleksandar episkop sluga slugu Božijih, Vilelmu arhiepiskopu Senonskom, šalje pozdrav.

Dok si se jednom nalazio u našoj blizini, usmeno smo ti saopštili da od svojih sufragana pariških zahtijevaš odricanje od iskrivljenog učenja Petra tadašnjeg episkopa Pariškog u kome se kaže da Hrist, ako je čovjek, nije nešto drugo. Za to se nijesi postarao i nijesi primijenio odgovarajuće mjere. Zato je došlo do toga da tvome bratstvu nalažemo putem apostolskog pisma, kako bi tebe, iako si bio prisutan, savjetovali da sazoveš svoje pariške sufragane i da se zajedno sa njima i drugim mudrim ljudima iz crkve potrudiš da se opisanog učenja potpuno odreknu i od učitelja koji tamo studiraju teologiju zahtijevaš da budu poučeni da je Hrist kako savršeni Bog, tako i savršeni čovjek i to istinski čovjek koji se sastoji od duše i tijela i da svima čvrsto i strogo zapovijediš da se ne usude više ono učenje da šire, nego da ga se potpuno odreknu.

Ovo je tada napisao papa Aleksandar i to je revnosno ispunjeno od istog arhiepiskopa Senonskog.

DODATAK AKTIMA III LATERANSKOG KONCILA

Na Lateranskom koncilu pape Aleksandra III, godine 1179, iz Galije su učestvovali:

Iz Remske oblasti:
Vilelm Remski arhiepiskop
Novelo Svesionski episkop
Teobald Ambijanski episkop
Reinold Novomienski
Roger Laudunski
Deziderije Morinski
Roger Kameracenski

Iz Rotomagenske oblasti:
Egidije Ehroicenski episkop

Iz Senonenske oblasti
Gvido Senonenski arhiepiskop
Jovan Karnotenski episkop
Simon Meldenski
Matej Trecenski
Vilelm Autiziodorski
Teobald Nivernenski

ANNO CHRISTI 1179.

Spectant ad ejusdem Romani concilii acta, quod A *Græcorum schismaticorum legatus Nectarius abbas, eadem qua venit animi indurata nequitia atque perversitate, inflexus & obstinatus, post prolixas disputationes est reversus ad suos, a quibus tanquam in Olympiacis victor est receptus. Significant ista litteræ, quas ad ipsum tunc temporis dedit Georgius Corcyræ episcopus, & ipse eadem fuligine tinctus, & morbo affectus, his verbis:*

Sapientissimo præposito sancti monasterii Casulorum, & meo dilecto fratri in spiritu domino Nectario Georgius Corcyræ metropolita & tuarum precum egens.

QUÆRUNT multi cur tu, optime Nectari, & B ego tanto tempore taceamus, qui priores illas frequentes nostras mutuas litteras noverunt, ac illas tribuunt amori illi, qui ex mutua aliqua necessitate oriri solet: & hac de causa intermissas litteras autumant, quasi amicitiæ nostræ vincula sint disrupta. Ego vero iis, qui a me hæc scisciantur, illud respondere soleo: An non habenius facultatem uterque nostrum tacendi, & loquendi? Vel, utrum ad scientiæ ostentationem id facere oportet, instar garrularum avium? Aut quemadmodum in Dodona quondam æs illud perpetuo tempore tinniebat, ita & nobis etiam faciendum? Vel utrum solus ego & Nectarius debemus loquendi studio navare operam? Cum præsertim Sapientem nobis præcipien- C tem audiamus, quod sapientium labia obstringuntur silentio, & suo tempore clauduntur opportune, & aperiuntur: & quod vir prudens silentium voveat, & linguæ frœnum imponit, ne huc illuc deferatur. Sunt enim hæc tempora valde periculosa, & præcipitiorum plena. Hæc equidem respondere soleo illis, qui silentii nostri impatientes causas scire contendunt.

Ipsi vero non abstinent propterea, quin potius instantius nos urgent, hujusmodi verbis: Dic nobis, domine, utrum ferendum & tolerabile tibi videtur, sapientissimi Nectarii silentium ulterius progredi? Utrum tibi videtur honestum, ut nos nihil audiamus de illius profectione ad D urbem magnæ gloriæ Romam? vel de ejus impetuoso quodam motu a Deo concitato? Dum fama per nostras discurrit aures, quod ipse Nectarius ita ingenue & intrepide se gesserit ibi cum adversariis, ut omnino non quasi judicandus, sed judicaturus potius, & damnaturus accesserit pravos hæreticorum errores. Gladius enim factus est, veritatem segregans a mendacio, & ignis accensus est, qualem venit ut poneret super terram Christus Dominus, qui depravantes dogmata foret combusturus, & eos, qui veritati accederent, illuminaturus, nec non refrigeraturus: ut utrique parti admirabilis apparuerit; alteri quidem, quod tale a Deo firmamentum obtinuerit, alteri vero, quod quasi esset libra quædam, & E gnomon exquisitus, eorum cogitationes obliquas correxerit. Cum inde fuerit reversus, & quasi alter olympionices multis ornatus venerit coronis & præmiis, oporteret, ut ipse nobis non invideret, & suarum jucundissimarum narrationum nos participes faceret, quandoquidem ab ejus aspectu, & loco suorum certaminum, ita longe absumus. Ita quidem alius hinc, alius aliunde, magna cum instantia mecum contendunt. Ego vero cum non valeam quidquam respondere adeo validis objectionibus, eo devenio, ut omnino obmutescam, nec possim effugere captiones eorum, qui nec cessabunt, nisi tu ipse nectarea tua ape-

Iz Biturikenske oblasti:
Gvarin/*Gavin* Biturikenski arhiepiskop
Girard/*Girald* Katurcenski episkop
Seibrand Lemovicenski

Iz Turonske oblasti:
Radulf Andegavenski episkop
Gaufrid/*Galfrid* Briocenski
Gvido/*Eudo* Leonski

Iz Burdegalske oblasti:
Vilelm Burdegalski arhiepiskop
Jovan Piktavenski episkop
Ademar Karboneli episkop Santona

Iz oblasti Auksitane:
Arsije episkop Konvena
Bernard Olorenski
Ademar Bajonski
Garsijas Vasatenski
Arnald Bigoritanski
Vilelm Akvenski

Iz Narbonske oblasti:
Poncije Narbonski arhiepiskop
Jovan Magalonski episkop
Raimund Utički
Bernard Biterenski
Oto/*Odo* Tarhanski

Iz Arelatske oblasti:
Raimund Arelatski arhiepiskop
Fulko Masilijski episkop
Poncije Kavalicemski/*Kabelionski*
Petar Avinionski
Vilelm Trikastrinski
Petar Tolonski

Iz Akvenske oblasti:
Bernard Akvenski arhiepiskop
Petar Aptenski episkop
Henrik Regenski
Bermund Sesterenski

Iz oblasti Ebrodunske:
Petar Ebrodunski arhiepiskop
Fulko Antipolitanski episkop
Raimund Elandatenski/*Klandatenski*
Vilelm Vencijski

A rueris labia, & narraveris ea, quæ coram vertice illo apoſtolis comparando, ſummo videlicet pontifice, & cum reliquo corpore illius quæ ibi eſt eccleſiæ, optime diſſerueris, & certaveris propoſitum tibi certamen, curſum conſummaveris, & fidem ſervaveris, ut repoſita corona juſtitiæ tibi ſit merito expectanda, quam tibi reddet pulcherrimam in extremis temporibus juſtus judex Dominus, qui certamina proponit & præmia ſervis ſuis ut par eſt. Me vero, qui jam de ſalute corporis deſperavi mei, præ gravitate dolorum, qui me nimis angunt: vel ab his doloribus liberet Deus tandem, vel me doceat æquo illos animo ferre, ſi ſua ſumma providentia, ut hæc patiar, conducibilius mihi fore decrevit. B Saluta meo nomine dominum Joannem. ANNO CHRISTI 1179.

Hæc ex codice Metiano, ex quo ad eumdem Nectarium, quæ ejuſdem Georgii epiſcopi Corcyræ brevior extat, epiſtolam deſcribamus: delectat quippe audire Græcum antiquitatis Atticæ quidpiam redolentem, utinam & pietatis:

Sapientiſſimo domino & dilecto fratri præpoſito ſanctiſſimi monaſterii Caſulorum domino Nectario minimus metropolita Georgius.

FELICITATEM hanc judico quovis lucro majorem, quod tuæ ſim vicinus ſanctitati, & permaneam in extrema hujus maris ora, & aliud C mare, virtutis ſcilicet, & ſapientiæ, & doctrinæ, venerandum caput tuum repererim. Si enim ſegregatus ego a ſancto illo Athenarum præſule, multis rerum viciſſitudinibus hinc inde jactatus ſum: habeo ſaltem te portum multiplicis conſolationis & refrigerii. Et licet nos ab invicem ſegregent maria, & oppoſiti ſinus, & portus: litteris tamen quaſi quibuſdam naviculis vehemur: & ego jam incipio, ut ad te per mare tranſvehar, hoc pacto. Impono autem epiſtolæ ſcypho, præter unum quod ferri poſſit, corpus autem tale portatile intelligo, omnia quæcumque mihi ſunt, ſincerum videlicet amorem, veritatem puram, orationes & preces pro tua ſalute ferventes, & ſine intermiſſione. Num tibi videntur parva hæc, & nullius momenti? D vel potius magni pretii & felices merces? Num tales portare potuit Salomoni regi navis illa ad Tharſenſes miſſa, & inde tertio quoque anno revertens onuſta? *Sed pluſquam Salomon hic* (ut aliquid ex verbis Domini ipſe mutuer) tum propter maximum eorum pretium, quos diximus habituum: ſiquidem habitus ſunt virtutes; præcipue vero propter mentis altitudinem tuæ, inſtar Salomonis, & propter cordis tui effuſionem, & mentis latitudinem. Dicta hæc mihi ſint pro temporis conditione, & quia ſyllabarum harum portitores feſtinare me cogebant & urgebant. Si vero Deus diem tranquilliorem nobis largietur, prolixius, & ut ſcientiæ ratio poſtulat, agemus E cum tua ſanctitate. Cupio enim ſummopere tuam audire linguam, & ſermonem, & exactiorem opto congreſſum. Deguſtavi ſiquidem aliquando, præcipue Byzantii, cum dominus Pelagius te ſecum trahebat, & ego legatione fungebar pro Athenarum epiſcopo, orbis ſcilicet lumine, ejus vices ſuſtinens. Sed parce ſapientium virorum præſtantiſſime, & cum fraterna dilectione mutuas orationes & preces pro nobis mitte, quæ Deum nobis propitium reddant.

Hactenus de his quæ ſpectant ad Nectarium, qui contra Latinos in ſynodo pro Græcorum erroribus ſtetit obſtinatiſſime. Sed reliqua ejuſdem ſynodi percurramus.

Dela-

Iz Vijenske oblasti:
Robert Vijenski arhiepiskop
Robert Dijenski
Jovan Gracijanopolitanski
Artucije/*Alvicije* Gebenski
Lambert Maurijanski
Odo Valentinski episkop

Iz Tarentazijske oblasti:
Aimo Tarentazijski arhiepiskop
Kono Sedunski episkop

Iz Lugdunske oblasti:
Engelbert Kabilonski episkop
Rainald/*Rantald* Belicenski episkop

Iz Treverske oblasti:
Arnald Treverski arhiepiskop
Frederik Metenski episkop

Iz Kolonijske oblasti:
Radulf Leodijski episkop

NA III LATERANSKOM KONCILU

Ovo je dodatak iz *Kataloga Bremenskih arhiepiskopa* (str. 63.)

Na istom koncilu Bertold Bremenski elektus je zatražio konsekraciju, sasvim siguran da će biti zaređen. Ali prethodnog dana je sjedio na koncilu, izolovan među episkopima, iako još nije bio ni prezviter i time je navukao veliku zavist, a magister Gerard se ovako za njega zalagao:

"Gospodaru oče, evo, Bremenska crkva složno i jednoglasno nudi svog založnika magistra Bertolda, čovjeka dostojnog u svakom pogledu i moralno provjerenog, znanjem obdarenog, upućenog u umjetnost, obrazovanog po Starom i Novom zavjetu, čovjeka vještog da se snalazi u dekretima i zakonima, kako se čini, prava osoba po kanonu, izabranog bez ičijeg protivljenja i danas traži od tebe da primi čin svještenika, a sjutra episkopski blagoslov."

Papa kratko (reče):

"Vjerujemo ti, magistre. Ali rečeno je: *Ne polaži ruke ni na koga brzo.* Razgovaraćemo sa svojom sabraćom. Saslušaćemo pomnije i o načinu njegovog izbora."

Ispituju se Bremenjani preko dvojice kardinala: Rainera Papijskog i Jovana Neapolitanskog, pa se otkrilo da se ne slažu u mišljenju.

Papa je u svom konzistoriju izrekao svoju odluku:

"Braćo, vidio sam vašeg elektusa, kao ličnost odgovara, odgovara mišljenje (o njemu), odgovara (njegova) elokvencija, odgovara, kako smo saznali, i moral, ali nikako ne odgovara način (njegovog) izbora, a naročito zato što je nižega ranga od svetih redova, ne kažem od subđakonata, već je izabran kao akolut, na kom je stepenu mimo strogosti prava dopušteno sklapati matrimonium, jer je u suprotnosti sa već postavljenim kanonicima. Čuli smo da je na ovo već sačinjena žalba, koju je potpisnik bio prisiljen da povuče. Povrh toga učinio je da bude izabran u dva dana: i drugi izbor je poništio prvi. Osim toga vaš elektus je prije zaređivanja iz ruku carevih

ANNO CHRISTI 1179.

Delata fuit accuſatio in eodem concilio a quibuſdam Alexandro papæ adverſus ſcriptum Petri Lombardi epiſcopi Pariſienſis, quod male ſenſiſſet de Chriſti humanitate, & in aliis fidei articulis ab eccleſia catholica deviaſſet. Tunc Alexander papa has dedit litteras ad VVillelmum archiepiſcopum Senonenſem his verbis: A

Alexander epiſcopus ſervus ſervorum Dei, VVillelmo Senonenſi archiepiſcopo, ſalutem.

CUM in noſtra olim eſſes præſentia conſtitutus, tibi viva voce injunximus, ut ſuffraganeis tuis Pariſiis tibi adſcitis, abrogationem pravæ doctrinæ Petri quondam Pariſienſis epiſcopi, qua dicitur: Quod Chriſtus, ſecundum quod B eſt homo, non eſt aliquid: omnino intenderes, & efficacem operam adhiberes. Inde ſiquidem eſt, quod fraternitati tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus quod tibi, cum præſens eſſes, præcepimus, ſuffraganeos tuos Pariſios convoces, & una cum illis, & aliis viris religioſis & prudentibus præſcriptam doctrinam ſtudeas penitus abrogare: & a magiſtris ſcholaribus ibidem in Theologia ſtudentibus, Chriſtum, ſicut perfectum Deum, ſic & perfectum hominem, ac verum hominem ex anima & corpore conſiſtentem, præcipias edoceri: univerſis firmiter & diſtricte injungens, quod doctrinam illam de cetero nequaquam docere præſumant, ſed ipſam penitus deteſtentur. C

Hæc tunc Alexander papa, quæ naviter per eumdem Senonenſem archiepiſcopum impleta fuiſſe liquet,

Ex Schedis Sirmondi,

ADDITIO AD ACTA CONCILII LATERANENSIS III.

Concilio Lateranenſi Alexandri III. anno MCLXXIX. ex Gallia interfuerunt.

Ex Provincia Remenſi.

Willelmus Remenſis archiepiſcopus.
Nevelo Sueſſionenſis epiſcopus.
* Dacheri. Tedbaldus. * Theobaldus Ambianenſis epiſcopus.
* Dacher. Reinaldus. * Reinoldus Novomienſis. D
Rogerus Laudunenſis.
Deſiderius Morinenſis.
Rogerus Cameracenſis.

Ex Provincia Rotomagenſi.

Ægidius Ebroicenſis epiſcopus.

Ex Provincia Senonenſi.

Guido Senonenſis archiepiſcopus.
Joannes Carnotenſis epiſcopus.
Simon Meldenſis.
Matthæus Trecenſis.
Willelmus Autiſiodorenſis.
* Dach. Obaldus. * Theobaldus Nivernenſis.

Ex Provincia Biturienſi.

* Dach. Gavinus. * Guarinus Bituricenſis archiepiſcopus. E
* Dach. Giraldus. * Girardus Caturcenſis epiſcopus.
Seibrandus Lemovicenſis.

Ex Provincia Turonenſi.

Radulfus Andegavenſis epiſcopus.
* Dach. Galfridus. * Gaufridus Briocenſis.
* Dach. Eudo. * Guido Leonenſis.

Ex Provincia Burdegalenſi.

Willelmus Burdegalenſis archiepiſcopus.
Joannes Pictavenſis epiſcopus.
Ademarus Carbonnelli Santonum epiſcopus.

Ex Provincia Auxitana.

Arſius Convenarum epiſcopus.
Bernardus Olorenſis.

primio regalija (carska imanja). Ona ne primaju lako upravu i ostalo što nalažemo. Odatle proizilazi da vaš izbor obesnažujemo i, pošto je donijeta odluka, smatramo ga ništavnim. Depozitu Bertoldu, koji je želio da razgovara, nije data audijencija, već su stražari na vratima vikali: Odlazite, odlazite, odlazite.

NA (a) III LATERANSKOM KONCILU

(b) ekumenskom i priznatom kao jedanaesti sveopšti, (c) sa tri stotine episkopa, (d) za reformisanje crkve u vjeri i moralu, (e) protiv jeresi Katara, (koje jedni nazivaju (f) Valdežani i (g) Albigežani) i (h) odluka (i zaređenja) donijetih od šizmatskih antipapa, koji je održan (i) ljeta Gospodnjeg 1179, u vrijeme pape Aleksandra III i cara Fridriha I.

BILJEŠKE SEVERINA BINIJA

(a) Da je ovaj sinod bio sazvan po ovlašćenju pape Aleksandra ukazuje Oto Frizinški u knj. 7, u posljednjem pogl. ovim riječima: *Aleksandar je kanonski potvrđen kao otac sveukupne ove crkve, koji je druge godine svog potvrđivanja sazvao najveći koncil u Rimu, na kome većinu šizmatskih epi-skopa i većinu iz raznih crkvenih redova, koje su oni zaredili, degradirao je i kaznio.* Robert nastavljač Sigiberta, za godinu 1179. u apendiksu kaže: *Papa Aleksandar je poslao Oktavija, subđakona Rimske crkve, u Rotomagensku oblast, kako bi pozvao arhiepiskopa, njegove sufragane i opate te provincije. Na sličan način je druge subđakone poslao na istok, zapad, jug i sjever da se okupe na opštem koncilu koji će biti sljedeće Četrdesetnice u gradu Rimu. Povrh toga, iz biblioteke florentinskog opata svim episkopi-ma je napisana poslanica da se sabira koncil.* Toliko o zakazivanju koncila godine 1178, po ovlašćenju Rimskog pontifika. O održavanju i dešavanjima na tom koncilu malo niže kaže: *Godine 1180. papa Aleksandar Treći održao je sveopšti koncil u Rimu, sredinom Četrdesetnice: njegove odluke, koje su od njega i ostalih saepiskopa njegovih donijete, kod nas se poštuju.* Dešavanja na koncilu izašla su na svjetlost zahvaljujući Bartolomeju Laurentu, pod nadimkom Poin, koji u predgovoru (koji ćeš naći niže, prije apendiksa Lateranskog koncila) koji priznaje da je ista prepisao iz nekog rukom pisanog svitka pergamenta. A kako je on smatrao da apendiks ovog koncila ne treba odvajati od događaja, iako je sigurno lično bio uvjeren u to da apendiks ne pripada ovom sinodu: ništa drugo ne može biti nego nekakva kompilacija kapitula i pontifikalnih dekreta, koji su od različitih pontifika, od kojih su neki prethodili Aleksandru, a neki uslijedili poslije njega, bili donijeti i publikovani: tako sam ja že-lio da taj apendiks i kompilacija budu smješteni na svoje mjesto, osim što sam se pobrinuo da onaj mali predgovor Bartolomeja Laurenta, zajedno sa indeksom stvari u apendiksu sadržaja, neposredno ispred samog apendiksa bude dodat, da se nalazi poslije događaja, stoga što ne obuhvata nikakav pregled, ili naslov bilo kog Lateranskog kapitula. Naslove koji se nalaze na početku svakog ka-pitula Lateranskog preuzeo sam iz izdanja sinodskih akata koje se nalazi kod Rogera de Hovedena, pisca Anglikanskih anala. Čitanje kapitula se razlikuje: iako je redosljed potpuno različit i iako sam mislio da je to sporedno, ipak sam smatrao da ih iz tog razloga u drugom izdanju kapitula treba dodati.

(b) Ekumenski: da je ovaj sinod bio sveopšti i ekumenski, osim gore pomenutih autora, uvjerava sam razum: odista, budući da svi pisci tvrde da je tom koncilu predsjedavao Rimski pontifik i da su njemu prisustvovali mnogi od onih sa Istoka bilo lično, bilo preko svojih legata.

¨¨¨ Tri stotine episkopa: budući da Gvilelmo Tirski, koji je bio prisutan na ovom koncilu, otvoreno tvrdi da je tri stotine episkopa bilo prisutno, što se toga tiče, smatrao sam da se sa tim

A Ademarus Bajonenſis.
* Garſias Vaſatenſis.
Arnaldus Bigorritanus.
Willelmus Aquenſis.
Ex Provincia Narbonenſi.
Pontius Narbonenſis archiepiſcopus.
Joannes Magalonenſis epiſcopus.
Raimundus Uceticenſis.
Bernardus Biterrenſis.
* Otho * Tarchanenſis.
Ex Provincia Arelatenſi.
Raimundus Arelatenſis archiepiſcopus.
Fulco Maſſilienſis epiſcopus.
Pontius * Cavallicenſis,
Petrus Avinionenſis.
B Willelmus Tricaſtrinus.
Petrus Tolonenſis.
Ex Provincia Aquenſi.
* Bernardus Aquenſis archiepiſcopus.
Petrus Aptenſis epiſcopus.
Henricus Regenſis.
* Bermundus Seſterenſis.
Ex Provincia Ebrodunenſi.
Petrus Ebredunenſis archiepiſcopus.
Fulco Antipolitanus epiſcopus.
Raimundus * Elandatenſis.
Willelmus Ventienſis.
Ex Provincia Viennenſi.
Robertus Viennenſis archiepiſcopus.
Robertus Dienſis.
C Joannes Gratianopolitanus.
* Artutius Gebennenſis.
Lambertus Maurianenſis.
Odo Valentinus epiſcopus.
Ex Provincia Tarentaſienſi.
Aimo * Tarentaſienſis archiepiſcopus.
Cono Sedunenſis epiſcopus.
Ex Provincia Lugdunenſi.
Engelbertus Cabillonenſis epiſcopus.
Ex Provincia Biſuntina.
Rogerius Lauſanenſis epiſcopus.
* Rainaldus Belicenſis epiſcopus.
Ex Provincia Trevirenſi.
Arnaldus Trevirenſis archiepiſcopus.
Fredericus Metenſis epiſcopus.
D *Ex Provincia Colonienſi.*
* Rodulfus Leodienſis epiſcopus.

ANNO CHRISTI 1179.

* *Dacher.* Carſias.

* *Dach.* Odo.
* *Forte.* Carcaſſenſis.

* *Dach.* Cabellionenſis.

* *Dach.* Renaldus

* *Dach.* Bernerdus

* *Pro*, Glandatenſis.

* *Dach.* Alvitius.

* *Dach.* Darentas.

* *Dach.* Rantaldus

* *Dach.* Radulphus

☞ CONCILIO LATERANENSI III.

Hæc addenda ex Catalogo Archiepiſcoporum Bremenſium pag. 63.

IN eodem concilio Bertholdus Bremenſis electus petivit conſecrationem certiſſimus ordinari. Sed pridie ſederat in concilio inter epiſcopos inſulatus, cum tamen non eſſet presbyter; unde magnam contraxit invidiam, & magiſter Gerardus ſic pro eo allegabat:

Aſſert Hartzheim ad Concil. Germ. tom. IV pag. 574.

E Domine pater, ecce Bremenſis eccleſia concordi & unanimi voto offert ſponſum ſuum magiſtrum Bertholdum virum undique dignum & moribus approbatum, ſcientia decoratum, liberalibus arbus inſtructum, utriuſque teſtamenti pagina eruditum, decretorum, legumque induſtria peritum virum, ut apparet perſonatum canonice, & ſine omni contradictione electum, petitque hodie a te accipere gradum ſacerdotii & cras epiſcopalem benedictionem.

Papa breviter: credimus tibi bene magiſter. Sed dictum eſt: manum nemini cito impoſueris. Loquemur cum fratribus noſtris. Audiemus etiam diligentius modum electionis.

Exa-

mišljenjem treba složiti, u svakom slučaju na početku akata je napisano da se sakupilo bar dvije stotine osamdeset episkopa. Ovo su riječi Tirskog episkopa u 21. knjizi "Svetog rata", u 26. poglavlju: *Godine od ovaploćenja Gospodnjeg 1178, koja je bila četvrta godina vladavine gospodara Baldvina Četvrtog, mjeseca oktobra, pošto je prethodne godine najavljen je po cijelom latinskom svijetu opšti sinod. Na taj sinod su pozvani da dođu sa našeg Istoka: ja, Vilelm Tirski episkop, Albert Betlehemski epi-skop, Heraklije Cezarejski episkop, Roman Tripolitanski episkop, Petar prior crkve Groba Gospodnjeg, Rainald opat crkve na gori Sion, i t. d.* Pošto je ispričao ono što mu se na putovanju dogodilo, u nastavku kaže: *U to isto vrijeme* (zaista XII dana prije aprilskih Kalenda) *u Rimu je, u Konstantinovoj bazilici, održan sinod od tri stotine episkopa, koji se naziva Lateranski, dvadesete godine pontifikata gospodara Aleksandra, mjeseca marta XII indikcije, petoga dana u mjesecu. Ako neko želi da zna odluke i imena episkopa, neka pročita spis koji smo mi, na molbu svetih otaca, koji su na tom sinodu učestvovali, pažljivo sačinili: i koji smo zapovijedili da se smjesti među ostale knjige koje smo vodili za istu ovu crkvu kojoj smo na čelu već šest godina.* Toliko je na pomenutom mjestu (rekao episkop Tirski) o bro-ju episkopa i vremenu održavanja ekumenskog koncila. Koji, kakvi i koliki broj episkopa je bio prisutan iz Skotije i Anglije i na kom mjestu je sjedio pontifeks, Roger na pomenutom mjestu pripovijeda ovim riječima: *Poslije Božića dođoše iz Hibernije u Angliju Laurencije Dablinski i Katolik Tuamski arhiepiskopi i još pet, ili šest episkopa, koji su pošli u Rim na koncil. Slično su iz kraljevstva Skotije prošli kroz Angliju mnogi episkopi i opati i svi oni, kako ovi iz Hibernije, tako i oni iz Skotije i sa drugih ostrva koji su prolazili kroz Angliju, za dozvolu prolaska zakleli su se da niti od kralja, niti od njihovog kraljevstva, nijesu tražili novac. Iz Anglije su otputovala u Rim samo četiri episkopa: to su Hugo Dunelmenski, Jovan Norvički episkop, Robert Herefordski episkop, Reginald Batonijski episkop i više opata. Episkopi Anglije utvrdili su da na opšti koncil gospodara pape iz Anglije samo četiri episkopa treba poslati. Pošto su se svi sakupili u Rimu u prisustvu gospodara pape Aleksandra, sam papa se smjestio u Lateranskoj crkvi na uzdignutijem mjestu sa svojim kardinalima, prefektima, senatorima i konzulima grada i t.d.* Toliko on o tome.

(d) Za reformisanje crkve u vjeri i moralu: Sinodska akta u cjelosti i sažeto Matej Pariški godine 1179. ovako opisuje: *Te godine itd. (*kao gore u koncilskim aktima. *Štogod naime tamo pod naslovom koncilskih akata prenosi od Mateja Pariškog Rogera Hovedenskog, Alberta Štadskog, Helmolda prezvitera i ostalih, Binije je ovdje stavio među bilješke.)*

(e) Protiv jeresi Katara: Tako se naziva posljednji kanon ovoga koncila. Njihovih jeresi ima četrnaest, o tome da je svijet stvoren od demona, da se sasvim mali ne smiju krštavati i da se kažnjava upotreba mliječnih proizvoda, a Gvido nabraja i prezrenje prema svim sakramentima. Šta o njima misli Sander, u *očiglednom monarhijanstvu crkve*, reći ću niže, pod riječju *Albigežani.*

(f) Valdežani: Tako Belarmin, Genebrard, Onufrije i više drugih, ne znam na čiji podsticaj. Vjerovatno je na osnovu svjedočanstva Gvida Karmelita(nca), ljeta Gospodnjeg 1170. u Galiji na onim mjestima, o kojima je već bilo riječi u ovom posljednjem sinodskom kanonu, da su kao izrođena na ovom koncilu u Rimu bila kažnjena. Među mnogobrojnim učenjima, koja im Gvido Karmelitanac, Bernard Lucemburški, Antonin u 4. dijelu 11. knjige, u 7. poglavlju, 2. paragrafu i Sander pripisuju kao očigledno monarhijanstvo ova su najvjerovatnija: da se Rimskom pontifiku ne treba pokoravati, da njegove dekrete ne treba sprovoditi, da svi treba jednostavno da se uzdržavaju od judicium sanguinis, da pravedni laici mogu da pričešćuju i razrješuju (od grijehova), da opaki sveštenici gube pravo da pričešćuju i razrješuju. Samo jednom u godini su se pričešćivali, to jest na dan posljednje večere, i kod riječi: *Ovo je tijelo moje,* sedam puta izgovarajući *Oče naš* i blagosiljajući hljeb i vino. Ismijavali su indulgencije koje crkva preko prelata daje. Poriču da mogu postojati purgatorijum, prizivanje svetih i čuda u crkvi. Priznaju samo tri sveštenička reda: đakonat, prezviterat i episkopat. Prezirali su praznike, postove, anđeoski pozdrav i

☞ Examinantur Bremenſes per duos cardinales : A
——— Reinerum Papienſem & Joannem Neapolitanum,
ANNO CHRISTI 1179. & inventi ſunt, diſcordare.

Papa in conſiſtorio ſuo ſententiatus eſt : Fratres, vidi veſtrum electum, placet perſona, placet, ſententia, placet eloquentia, placent etiam quantum novimus, mores, verum modus electionis diſplicet, præſertim quia eſt infra ſacros ordines, non dico ſubdiaconatum, ſed acolythatum electus, quo gradu ſecundum vigorem juris licet contrahere matrimonium, quod canonicis obviat inſtitutis. Audivimus etiam ſuper hæc appellationem factam, quam coactus eſt reſignare appellator. Inſuper denuo ſe fecit eligi : & ſecunda electio caſſavit primam. Præterea electus veſter ante ſacros ordines ſuſcepit regalia de ma- B nu Imperatoris.

Hæc non admittunt diſpenſationem de facili, & alia quæ præterimus. Inde eſt quod electionem veſtram infirmamus & irritam judicamus data ſententia. Volenti loqui depoſito Bertholdo non eſt data audientia ; ſed oſtiarii clamabant, Levate, levate, levate. ✍

IN (a) CONCILIUM LATERANENSE III.

(b) œcumenicum & univerſale undecimum approbatum, (c) trecentorum epiſcoporum, (d) pro reformanda in fide & moribus eccleſia, (e) contra hæreſes Catharorum, (quos (f) C Waldenſes & (g) Albigenſes alii appellant) & (h) ſchiſmaticos ab antipapis ordinatos, celebratum (i) anno Domini MCLXXIX. tempore Alexandri papæ III. & Friderici imperatoris I.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Hæc ſynodus ab Alexandro papa indicta eſt.

(a) Hanc ſynodum Alexandri papæ authoritate congregatam fuiſſe indicat Otto Friſingenſis lib. 7. cap. ultimo his verbis : *Alexander univerſalis totius eccleſiæ pater canonice confirmatus eſt, qui ſecundo confirmationis ſuæ anno maximum Romæ concilium congregavit in quo plures epiſcopos ſchiſmaticos, & plures diverſorum ordinum per ipſos ordinatos, degradavit & damnavit.* Robertus continuator Sigiberti anno MCLXXIX. in appendice : *Alexander papa*, inquit, *miſit Octavianum ſubdiaconum Romanæ eccleſiæ ad Rotomagenſem provinciam, ut convocaret archiepiſcopum & ſuffraganeos* D *ejus, & abbates illius provinciæ. Et miſit ſimiliter alios ſubdiaconos ad orientem, & occidentem, & meridiem, & ſeptemtrionem, ut convenirent ad concilium generale, quod erat futurum proxima Quadrageſimæ in civitate Romæ. Epiſtola congregandi concilii ad omnes epiſcopos ſcripta extat ſupra, ex bibliotheca abbatis Florentini accepta.* Hæc de concilio, Romani pontificis authoritate anno MCLXXVIII. indicto. De celebratione actiſque ejuſdem concilii paulo infra ait : *Anno* MCLXXX. *Alexander papa tertius tenuit generale concilium Romæ media Quadrageſima : cujus decreta, quæ ab eo, & ab aliis coepiſcopis ejus ibi conſtituta ſunt, apud nos habentur.* Acta concilii prodierunt in lucem per Bartholomæum Laurens, Poin cognominatum, qui in præfatione (quam infra ante appendicem Lateranenſis concilii invenies) profitetur ſe eadem ex quodam manuſcripto volumine pergameneo deſcripſiſſe. Et ſicut ille appendicem hujus concilii ab actis putavit non eſſe dividendam, quamquam certo ſibi perſuaderet, eamdem ad hanc ſynodum non pertinere : ſiquidem nihil aliud ſit quam quædam compilatio capitulorum, & decretorum pontificiorum, quæ a diverſis pontificibus, quorum alii Alexandrum antecellerunt, alii ſubſecuti ſunt, edita & conſtituta fuerunt : ita ego eamdem appendicem & compilationem ſuo loco relictam eſſe volui, niſi quod præfatiunculam illam Bartholomæi Laurens, una cum indice rerum in appendice contentarum, immediate ipſi appendici præfigi, actiſque ſynodalibus poſtponi curaverim, ideo quod nullum ſummarium, vel titulum alicujus capituli Lateranenſis comprehendat. Titulos capitulis Lateranenſibus præfixos ego ex editione actorum ſynodalium, quæ extant apud Rogerum de Hoveden, annalium Anglicanarum ſcriptorem, deſumſi. Lectio capitulorum variat : ordo quoque plane diverſus eſt : ta-

Acta concilii unde accepta ?

Cur præfatio Bartholomæi cum indice appendicis actis ſynodalibus poſtpoſita.

Tituli capitulorum unde accepti ?

apostolski simbol. Učili su da je dozvoljeno svako tjelesno opštenje kada se raspali tjelesna želja, da savršeni ne treba rukama da rade i da je svako zaklinjanje sasvim nedozvoljeno.

Da su se Valdežani posvetili nekom vidu monaškog života i da su Apostolsku stolicu u početku poštovali, sve dok nijesu shvatili da njihovo licemjerje ni na koji način neće biti prihvaćeno, svjedoči pisac iz tog vremena, opat Urspergenški u hronici ljeta Gospodnjeg 1212. ovim riječima: *Izrodile su se u crkvi dva vjerovanja, čiji porod se obnavlja kao orlovski, koje su takođe potvrđene i od Apostolske stolice, to su (vjerovanja) Manje braće i (vjerovanja) Predikatora (Propovjednika). One su slučajno ovom prilikom priznate, jer su se nekada razvile kao dvije sekte u Italiji i postoje i dalje, od kojih su jedni sami sebe nazivali Humilijatima (poniznima), drugi Pauperima (siromašnima) iz Lugdunuma. Njih je papa Lucije jednom ubrojao među jeretike, stoga što su se kod njih otkrila praznovjerna učenja i primjedbe. U tajnim propovijedanjima, koja su održavali većinom na skrovitim mjestima, i oduzimali značaj crkvi Božijoj i sveštenstvu. Vidjeli smo tada neke od njih koji sebe nazivaju Pauperima iz Lugdunuma kod Svete stolice sa nekim njihovim magistrom, čini mi se, Bernhardom. Tražili su da njihova sekta od papske stolice bude priznata i da dobiju privilegije. Sami su govorili da vode apostolski život i da ne žele ništa da poseduju, niti da imaju određeno mjesto, već da oni idu naokolo po selima i kasteli-ma. Ali gospodar papa im je nekakve praznovjerice prebacio, to jest što su obuću sa prednje strane noge rasijecali, pa su hodali kao bosi. Osim toga, iako su nosili nekakvu odjeću poput bogoslužbene, kosu nijesu brijali, već su je nosili kao laici. Još je kod njih i to izgledalo sramno što su muškarci i žene zajedno išli putem i većinom su boravili zajedno u jednoj kući, pa se o njima govori i da ponekad zajedno u krevetu leže. A oni sami su, pak, govorili da to potiče od apostola. Pored toga gospodar papa je utvrdio da su se u njihovom mjestu pojavili neki drugi koji sebe nazivaju Pauperi Minori (manji), koji su pomenuto praznovjerno i sramno ponašanje prezirali, ali su zaista i ljeti i zimi išli bosi i nijesu imali ni novca ni išta drugo osim ogrtača, i to ako bi im nekad neko sam ponudio neophodnu odjeću, jer ništa ni od koga nijesu tražili. Ovi su, ipak, primijetivši kasnije da katkad naziv pretjerane poniznosti donosi slavu, a nikome naziv siromaštva, budući da se mnogi njega (siromaštva) uzalud pridržavaju, i da pred Bogom stoga ne bivaju više slavljeni, više su voljeli da se nazovu Minori fratri (manja braća), nego Minori pauperi, i da se Apostolskoj stolici u svemu pokoravaju. Vjeruje se da su treći, to jest Predikatori, došli na mjesto Humilijata. Humilijati su, pak, propovijedali narodu da, kako prelati ne posjeduju nikakav autoritet ili dozvolu da šalju žeteoce u žetvu na tuđa imanja, trudili su se da uglavnom vladaju svojim životom, da slušaju ispovijesti i da umanjuju značaj svešteničke službe. Želeći da to ispravi, papa je ustanovio red Predikatora i priznao ga. Oni su se pak, iako su bili sirovi i neobrazovani, bavili fizičkim poslovima i propovijedali primajući samo neophodno od onih koji su im vjerovali; oni su se, uporno se zalažući za izučavanje i čitanje Svetog pisma, bavili pisanjem knjiga; i tako su ih pažljivo slušali od svojih učitelja da su strijelama i lukom mogli da stanu u odbranu Svete crkve protiv sile bilo kakvog naoružanja koja bi napala i postavili bi se kao utvrđenje carstva Izraela. Dok snaže vjeru, izgrađuju vrline, učeći druge odlukama crkve i hvaleći ih, ljudske mane i nepodobnost nepobitno dokazuju i kore, a s druge strane u svemu se pokoravaju Apostolskoj stolici, smatrajući je najvišim autoritetom.* Toliko on o tome.

Gvido Karmelitanac, koji je živio prije više od dvije stotine godina, o jeresima uopše kaže: *Sekta Valdežana nastala je oko ljeta Gospodnjeg 1119. Valdezije je bio građanin Lugdunuma, koji je ostavio bogatstvo, postao siromašan, slijedio Hrista i čuvao evanđelsko savršenstvo. Ali iz zablude iskrivljeno shvatajući Sveto pismo, on i njegovi sljedbenici su se otuđili od jedinstva sa crkvom i od poslušnosti prema njoj i preko šizme su pali u jeres.* Tako piše Gvido.

Tritemije u Hirsaugienskoj hronici, ljeta Gospodnjeg 1170, kaže: *U to vrijeme nastala je pogubna jeres Valdežana posredstvom nekog bogatog lugdunumskog građanina, koji je, napustivši sve, prigrlio*[382] *evanđeosko siormaštvo.* Emilije u 6. knjizi (svog djela) o istoriji Franaka kaže *da su u*

[382] Nečitko (prim. prev.)

men ſupervacaneum eſſe putavi, eam dumtaxat ob-
rem, ſecundam capitulorum editionem inſerere. ANNO CHRISTI 1179.

(b) *Oecumenicum.*) Synodum hanc univerſalem & œcumenicam fuiſſe, præter authores ſupra nominatos, ipſa ratio perſuadet: nimirum, quia omnes ſcriptores fatentur eidem concilio pontificem Romanum præſediſſe, eique plures orientalium per ſe vel per ſuos legatos interfuiſſe. Oecumenica synodus.

(c) *Trecentorum epiſcoporum.*) Quia Guillelmus Tyrius, qui huic concilio præſens interfuit, aperte fatetur trecentos epiſcopos præſentes fuiſſe, hac in re ejuſdem ſententiæ accedendum eſſe putavi, quamtumvis initio actorum ſcribantur ducenti octoginta epiſcopi dumtaxat congregati fuiſſe. Verba Tyrii libro 21. belli ſacri, cap. 26. iſta ſunt; *Anno ab incarnatione Domini* MCLXXVIII. *qui erat regni domini Baiduini quarti annus quintus, menſe Octobri, cum anno præcedente indicta aſſet per univerſum Latinorum orbem Romæ ſynodus generalis, ad eandem ſynodum vocati profecti ſunt de noſtro oriente, eo* VVilhelmus *Tyrenſis archiepiſcopus, Albertus Bethlehemita epiſcopus, Heraclius Cæſarienſis epiſcopus, Romanus Tripolitanus epiſcopus, Petrus prior eccleſiæ Dominici ſepulcri. Rainaldus abbas eccleſiæ montis Sion,* &c. Cumque ea quæ in itinere ſibi acciderant retuliſſet, ſubjungens ait: *Per idem tempus* (nimirum XII. Kal. Aprilis) *Romæ celebrata eſt ſynodus in baſilica Conſtantiniana, quæ dicitur Lateranum, trecentorum epiſcoporum, pontificatu domini Alexandri vigeſimo, menſe Martio Indictionis duodecimæ, quinta die menſis. Cujus ſi quis ſtatuta & epiſcoporum nomina, numerum & titulos ſcire deſiderat: relegat ſcriptum, quod nos ad preces ſanctorum patrum, qui eidem ſynodo interfuerunt, confecimus diligenter: quod inter ceteros, quos eidem contulimus eccleſiæ libros, cui jam ſex annos præſuimus, juſſimus collocari.* Hæc de numero epiſcoporum & tempore habiti concilii œcumenici Tyrius prædicto loco. Ex Scotia & Anglia qui, quales, & quot epiſcopi præſto fuerint, & quo loco pontifex ſederit, Rogerus prædicto loco enarrat his verbis. Numerus epiſcoporum quantus? Ex oriente qui adhuc erint?

Poſt natale Domini venerunt de Hibernia in Angliam Laurentius Dublinenſis, & Catholicus Tuamenſis, archiepiſcopi, & quinque vel ſex epiſcopi, Romam ad conciliumituri. Similiter de regno Scotiæ tranſierunt per Angliam epiſcopi & abbates quamplures, & illi omnes tam de Hibernia, quam de Scotia, & aliis inſulis, per Angliam tranſeuntes, pro licentia tranſeundi juraverunt, quod neque regi, neque regno ejus, damnum quærerent. De Anglia autem quatuor epiſcopi tantum Romam profecti ſunt: videlicet Hugo Dunelmenſis epiſcopus, & Joannis Norewicenſis epiſcopus, & Robertus Hereſordienſis epiſcopus, & Reginaldus Bathonienſis epiſcopus, & abbates quamplures. Epiſcopi autem Angliæ conſtanter aſſeruerunt, quod ad generale concilium domini papæ quatuor epiſcopi de Anglia tantum Romam mittendi ſunt. Congregatis itaque univerſis Romæ in præſentia domini papæ Alexandri, ipſe papa in Lateranenſi eccleſia in eminentiori loco cum cardinalibus ſuis, & præfectis, & ſenatoribus, & conſulibus Urbis, conſtitutus, &c. Hæc ille. Ex Scotia qui, quales, & quot epiſcopi interfuerint?

(d) *Pro reformanda in fide,* &c.) Acta ſynodalia ſummatim & compendioſe Matthæus Paris an. Domini MCLXXIX. ita deſcribit: *Eodem anno,* &c. (ut ſupra in actis concilii. *Quidquid enim ibi ſub titulo actorum concilii refertur ex Matthæo Pariſio, Rogero Hovedeno, Alberico Stadenſii, Helmoldo presbytero, & aliis, huc Binius inter notas conjecerat.*)

(e) *Contra hæreſes Catharorum.*) Ita nominatur canone ultimo hujus concilii. Quorum hæreſes quatuordecim, de mundo a dæmonibus facto, de baptiſmo parvulis negato & uſu lacticiniorum damnato, deque omnium ſacramentorum contemptu Guido enumerat. Quid de iis ſentiat Sanderus in viſibili monarchia eccleſiæ, dicam infra, verbo *Albigenſes*. Hereſes Catharorum.

(f) *VValdenſes.*) Ita Bellarminus, Genebrardus, Onufrius, aliique plures, neſcio quo authore. Probabile eſt, eodem teſtante Guidone Carmelita, anno Domini MCLXX. in Gallia iſtis locis, quorum mentio fit ſupra in hac ſynodo canone ultimo, exortos, hoc concilio Romæ condemnatos fuiſſe. Inter multa dogmata, quæ iis Guido Carmelita, Bernardus Lutzemburgenſis, Antoninus 4. parte, tit. 11. cap. 7. §. 2. & Sanderus in monarchia viſibili attribuunt, hæc ſunt potiſſima: Romano pontifici non eſſe obediendum: ejus decreta nullius eſſe momenti: a judicio ſanguinis ſimpliciter omnibus eſſe abſtinendum: laicos juſtos conſecrare & abſolvere poſſe: ſacerdotes impios poteſtatem conſecrandi & abſolvendi amittere. Semel tantum in anno, idque in cœna Domini, abſque forma verborum: *Hoc eſt corpus meum*, dicendo ſepties *Pater noſter*, & benedicendo panem & vinum, conſecrabant. Indulgentias per prælatos eccleſiæ datas irridebant; purgatorium, ſanctorum invocationem, & VValdenſium hereſes quæ?

isto vrijeme ukinuta dva reda, red Humilita, tako su se, naime, nazivali, i red Paupera iz Lugdunuma, koji nijesu željeli da imaju ni svoje stalno sjedište ni imanja u posjedu: oni su, naime, lutali, vodeći sa sobom žene koje su se istom posvetile, a za njih su govorili da ne spavaju ležeći. Redovi Predikatora i Minora koje su osnovali Dominik i Francisko, činili su se razumnijim. Oni prethodni su ovim sredstvom uklonjeni. Ovo o porijeklu, položaju i kako (su uklonjeni kaže) Emilije.

(f) Albigežani: Da je ovaj sinod bio održan protiv jeresi Albigežana, koja je nastala u Albigeziju, svjedoči Matej Parižanin riječima gore navedenim i Sander u 7. knjizi (svoga djela) *De visibili monarchia,* i on protiv prve zablude Katara, nadovezujući se na 27. poglavlje Lateranskog koncila, kaže: *Umjesto Alegezija, treba da stoji Albigezija: odnosno iz onih mjesta u kojima su živjeli Katari, koje su poučavali njihovim zabludama, izgleda da oni nijesu osnovali sopstvenu jeres, nego da su bili dio Henrikovaca i da su slučajno isto kao Albigežani.* Tako kaže Sander.

O jeresima Albigežana Sander govori još jedanput u (djelu *De) visibili monarchia: Postavili su dva principa: zlo i dobro, to jest Boga i đavola, za koga su vjerovali da je stvorio sva tijela. Poricali su vaskrsenje tijela. Isijmavali su bilo kakve beneficije koje se čine pokojnicima. Odlaziti u crkvu, ili se u njima moliti, kažu da ništa ne koristi. Odbacuju krštenje. Hule na sakrament tijela i krvi Hristove. Poriču da Bog nove duše udahnjuje, već uče da se duše sele iz tijela u tijelo, pa čak i u tijela životinja i zmija.* Ovo iz Bernarda Lucenburškog (?!). A malo kasnije nastavlja: *Kažu da Hrist nije bio ni istinski Bog, ni istinski čovjek. Da prije Hristovog dolaska nije bilo dobrih. Da rđav čovjek ne može biti episkop, jer njegov život nanosi štetu potčinjenima. Da crkva ne može ništa da posjeduje, osim u zajednici. Da crkva ne može donositi odluke (sa snagom zakona). Da crkva ne može da ekskomunicira niti da kažnjava rđave. Da ne postoji prvobitni grijeh. Da nikakve važnosti nema posljednja pomast. Da grijeh nije (posljedica) slobodnog izbora. Da se nema pokajanja poslije sagrješenja. Da se ne treba ispovijedati. Da ne postoji pakao. Da nema čistilišta. Da je svijet oduvek postojao i da će uvijek postojati. Da je brak rđav. Da uživanja nijesu zabranjena. Da niko nije obavezan da nadoknadi odnijeto.(!?)* Ovo (kaže) Sander o jeresi Albigežana iz Antoninova sažetog (spisa) na pomenutom mestu. Više o istima naći ćeš na IV Lateranskom koncilu pod papom Inocentijem III. O jeresima Albigežana i o njhovom kažnjavanju raspravljalo se gore na Galikanskom pod papom Aleksandrom III.

(h) Protiv šizmatika i antipapa: Da se o ovoj stvari raspravljalo na koncilu, osim svjedočanstva Otona Frizinškog gore citiranog, jasno se vidi iz sadržaja II kapitula ovog koncila. O istome nešto jasnije govori Krancius: *Ondje se odrekao šizme Jovan Kalist i izabran je za episkopa Beneventanskog. Arhiepiskopi su, primivši paliume odbacili šizmatike. Kristian Moguntin i Filip Kolonijski, iz ruke kardinala Hijacinta primili su nove paliume, odrekavši se cjelokupne jeresi i šizme, a posebno Oktavijanove, Gvidonove i Jovanove, pošto su se ovako, baš ovim riječima zakleli: "Ja, taj i taj, anatemišem i odbacujem svaku jeres koja se podigne protiv svete Rimske crkve, a posebno šizme Oktavijana, Jovana i Gvidona: i njihove odluke i zaređenja smatram bezvrijednim i protivim im se i zaklinjem se da ću se pokoravati i ponašanjem i dok služim Bogu, obavezujem se na vjernost svetoj Rimskoj crkvi i gospodaru svome Aleksandru i njegovim nasljednicima po zakonu postavljenim i njemu samom ću biti na usluzi i od svake zle mahincije i protiv svakog čovjeka, u skladu sa svojim redom. Njegove odluke, koje mi naloži u pismenom obliku, ili sam povjeri, nijednom čovjeku neću izdati, čak ni po cijenu opasnosti za tijelo ili udove. Legata crkve Rimske ću sa počastima primati, dovoditi i odvoditi i pomagati novcem, tako mi Bog pomogao i ova sveta evanđelja." Sa ovim riječima davali su se paliumi: "U ime Oca i Sina i Duha svetoga i u čast majke Božije, u čast apostola Petra i Pavla i svete Rimske crkve i gospodara pape Aleksandra, predajemo ti palium, uzet sa preblaženog tijela apostola Petra da se njime služiš za vrijeme vršenja sakramenata tijela i krvi Božije, za vrijeme osvećenja crkava i krizme i za vrijeme zaređivanja klerika i održavanja sinoda, prema običaju svoje crkve. Amen."* U Metropolisu, u 3. poglavlju 7. knji-ge, Platina pak kaže da je koncil ovo prihvatio, budući da su običaji kurije, koji su bili već uzdrmani prevelikom slobodom, tako

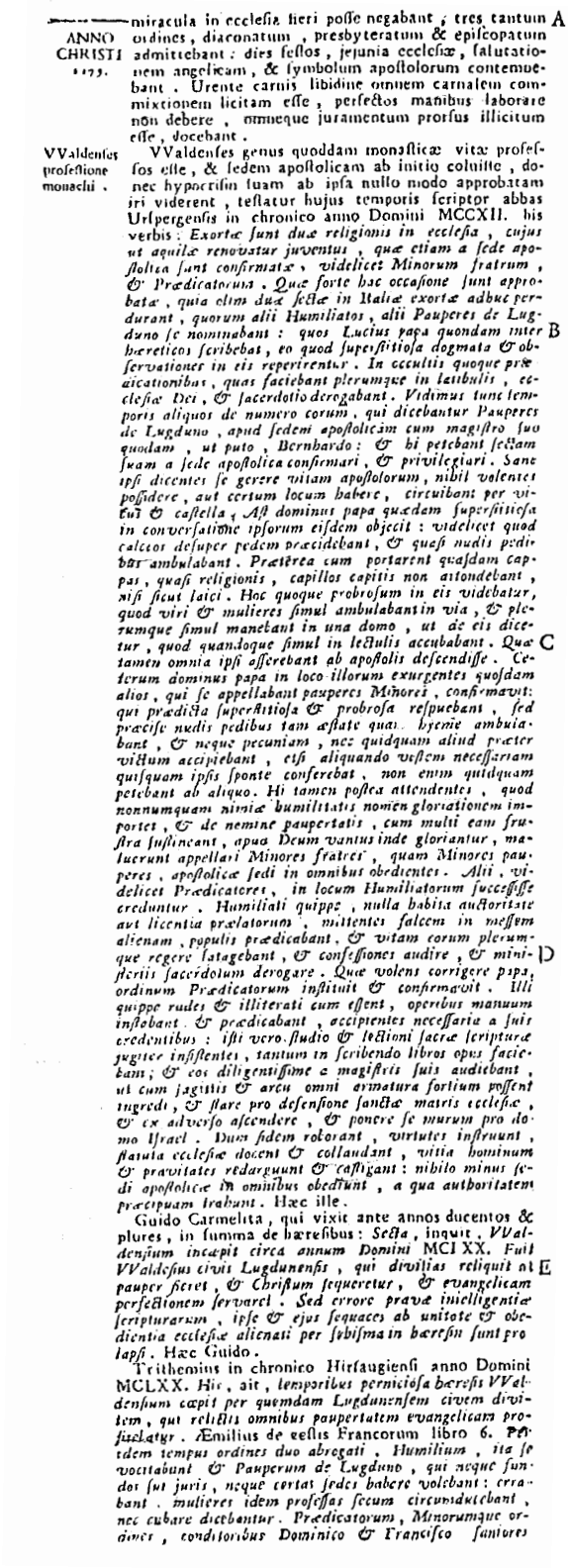

——— miracula in ecclesia fieri posse negabant ; tres tantum A
ANNO CHRISTI 1173. ordines, diaconatum, presbyteratum & episcopatum admittebant : dies festos, jejunia ecclesiæ, salutationem angelicam, & symbolum apostolorum contemnebant. Urente carnis libidine omnem carnalem commixtionem licitam esse, perfectos manibus laborare non debere, omneque juramentum prorsus illicitum esse, docebant.

VValdenses professione monachi.

VValdenses genus quoddam monasticæ vitæ professos esse, & sedem apostolicam ab initio coluisse, donec hypocrisin suam ab ipsa nullo modo approbatam iri viderent, testatur hujus temporis scriptor abbas Urspergensis in chronico anno Domini MCCXII. his verbis : *Exortæ sunt duæ religionis in ecclesia, cujus ut aquilæ renovatur juventus, quæ etiam a sede apostolica sunt confirmatæ, videlicet Minorum fratrum, & Prædicatorum. Quæ forte hac occasione sunt approbatæ, quia olim duæ sectæ in Italia exortæ adhuc perdurant, quorum alii Humiliatos, alii Pauperes de Lugduno se nominabant : quos Lucius papa quondam inter* B *hæreticos scribebat, eo quod superstitiosa dogmata & observationes in eis reperirentur. In occultis quoque prævaricationibus, quas faciebant plerumque in latibulis, ecclesiæ Dei, & sacerdotio derogabant. Vidimus tunc temporis aliquos de numero eorum, qui dicebantur Pauperes de Lugduno, apud sedem apostolicam cum magistro suo quodam, ut puto, Bernhardo : & hi petebant sectam suam a sede apostolica confirmari, & privilegiari. Sane ipsi dicentes se gerere vitam apostolorum, nihil volentes possidere, aut certum locum habere, circuibant per vicos & castella. Ast dominus papa quædam superstitiosa in conversatione ipsorum eisdem objecit : videlicet quod calceos desuper pedem præcidebant, & quasi nudis pedibus ambulabant. Præterea cum portarent quasdam cappas, quasi religionis, capillos capitis non attondebant, nisi sicut laici. Hoc quoque probrosum in eis videbatur, quod viri & mulieres simul ambulabant in via, & plerumque simul manebant in una domo, ut de eis dicetur, quod quandoque simul in lectulis accubabant. Quæ* C *tamen omnia ipsi asserebant ab apostolis descendisse. Ceterum dominus papa in loco illorum exurgentes quosdam alios, qui se appellabant pauperes Minores, confirmavit: qui prædicta superstitiosa & probrosa respuebant, sed præcise nudis pedibus tam æstate quam hyemis ambulabant, & neque pecuniam, nec quidquam aliud præter victum accipiebant, etsi aliquando vestem necessariam quisquam ipsis sponte conferebat, non enim quidquam petebant ab aliquo. Hi tamen postea attendentes, quod nonnumquam nimiæ humilitatis nomen gloriationem importet, & de nemine paupertatis, cum multi eam frustra sustineant, apud Deum vanus inde gloriantur, maluerunt appellari Minores fratres, quam Minores pauperes, apostolicæ sedi in omnibus obedientes. Alii, videlicet Prædicatores, in locum Humiliatorum successisse creduntur. Humiliati quippe, nulla habita auctoritate aut licentia prælatorum, mittentes falcem in messem* D *alienam, populis prædicabant, & vitam eorum plerumque regere satagebant, & confessiones audire, & ministeriis sacerdotum derogare. Quæ volens corrigere papa, ordinem Prædicatorum instituit & confirmavit. Illi quippe rudes & illiterati cum essent, operibus manuum instabant. & prædicabant, accipientes necessaria a suis credentibus : isti vero studio & lectioni sacræ scripturæ jugiter insistentes, tantum in scribendo libros opus faciebant; & eos diligentissime a magistris suis audiebant, ut cum jaculis & arcu omni armatura fortium possent ingredi, & stare pro defensione sanctæ matris ecclesiæ, & ex adverso ascendere, & ponere se murum pro domo Israel. Dum fidem roborant, virtutes instruunt, statuta ecclesiæ docent & collaudant, vitia hominum & pravitates redarguunt & castigant : nihilo minus sedi apostolicæ in omnibus obediunt, a qua authoritatem præcipuam trahunt.* Hæc ille.

Guido Carmelita, qui vixit ante annos ducentos & plures, in summa de hæresibus : *Secta*, inquit, *VValdensium incæpit circa annum Domini* MCIXX. *Fuit VValdesius civis Lugdunensis, qui divitias reliquit ut* E *pauper fieret, & Christum sequeretur, & evangelicam perfectionem servaret. Sed errore pravæ inielligentiæ scripturarum, ipse & ejus sequaces ab unitate & obedientia ecclesiæ alienati per schisma in hæresin sunt prolapsi.* Hæc Guido.

Trithemius in chronico Hirsaugiensi anno Domini MCLXX. Hic, ait, *temporibus pernicioſa hæresis VValdensium cæpit per quemdam Lugdunensem civem divitem, qui relictis omnibus paupertatem evangelicam profitebatur.* Æmilius de rebus Francorum libro 6. *Eodem tempore ordines duo abrogati, Humilium, ita se vocitabant & Pauperum de Lugduno, qui neque fundos sui juris, neque certas sedes habere volebant : errabant. mulieres idem professas secum circumducebant, nec cubare dicebantur. Prædicatorum, Minorumque ordines, conditoribus Dominico & Francisco superiores*

ispravljeni, baš u to vrijeme u najvećoj mjeri, da je odlučeno da niko ne unese gvožđe, drvo, ili oružje nevjernima i od naše vjere otuđenim, i to pod prijetnjom anateme.

(i) Ljeta Gospodnjeg 1179: Tako Matija Paris, Roger de Hoveden i Gvilelm Tirski, koji su učestvovali na sinodu. Oni na mejstima gore pomenutim jasno pišu da je ovaj sinod bio održan ljeta Gospodnjeg 1179.

ZAPAŽANJE P. ANTONIJA PAGA UZ GODINU HRISTA 1179. BR. I I DALJE

III Lateranski koncil sveopšti i ekumenski po redu XI ove godine održan, za koji hroničar Raiherspergenski piše: *Papa Aleksandar je održao opšti sinod episkopa, veoma poznat, u gradu Rimu, sredinom Četrdesetnice, to jest 4. dana prije martovskih Ida. Ovaj sinod okupljao se gotovo čitave prethodne godine po cijelom Rimskom carstvu, na kome je učestvovalo šest stotina, pa čak i više episkopa.* Međutim, umjesto *šest stotina,* treba čitati *tri stotine* i tu grešku treba pripisati Libraciju; budući da taj hroničar nije živio mnogo poslije tog vremena i da se o broju episkopa gotovo ništa ne zna među starima. Nastavljač hronike S. Petra Viva, koji je, štaviše, živio u ovo vrijeme, kaže: *Godine 1179. gospodar papa Aleksandar III održao je koncil u Rimu 4. dana prije martovskih Ida, odnosno u ponedjeljak poslije sredine Četrdesetnice.* Ali kod hroničara Rajherspergenskog umjesto 4. dana prije martovskih Ida, piše 4. dana prije martovskih Nona; brojevi su, doduše, u hronici S. Petra Vivija nečitki, pa se i jedno i drugo iz rečenog jedva može dokučiti.

Ali, o ovome treba reći nešto više. Labej tom X Koncil. Str. 1530. izlaže katalog episkopa koji su učestvovali na III Lateranskom koncilu, ali je on manjkav i nepouzdan. Daherije tom XII Spicilegija, str. 638. daje drugi (katalog), iz kodeksa MS. manastira de Brana reda Premonstratskog, stari i daleko opširniji, koji je izveden, kako mi se čini, iz onog za koji episkop Tirski u knjizi XXI, poglavlje XVI. kaže da ga je *marljivo* sastavio *na molbe svetih otaca, koji su učestvovali na sinodu.* U tom Daherijanskom katalogu ipak nedostaje *Rainald opat crkve na gori Sion,* sa kojim je, kao sa još nekoliko drugih, na istom mjestu spomenutim, Tirski episkop, kako sam kaže, otputovao na sinod. S druge strane, episkop Tirski ne spominje *V. Glambulcpcenskog, episkopa* oblasti Druge Palestine, jer možda tamo nabraja samo sedam osoba, sa kojima je sam došao u Rim Ali, što god da je tome razlog, u predgovoru poznatog Daherijanskog kataloga se kaže da je koncil održan *1179. godine od ovaploćenja Gospodnjeg, dvadesete godine pontifikata pape Aleksandra III, mjeseca marta, XI indikcije* (treba čitati XII), *petog, i sedmog, i devetnaestog dana mjeseca.* Dodaje se da je broj episkopa bio *tri stotine i dva.* U katalogu izdatom od Labeja nema spomena (v. g. (?) onih za koje se u Daherijanskom katalogu objavljuje: *Sa Istoka iz oblasti Fenikije. V. Tirski arhiepiskop Jocije Akonski episkop Roman Tripolitanski iz oblasti Celesirije V. Glambulcpcenski episkop oblasti Palestine II. Heraklije Cezarejski arhiepiskop Radulf Sabestenski. Oblasti Palestine Prve. Petar Jerusalimski prior crkve umjesto patrijarha. Albert Belemitanski episkop.* Ipak među onima koje je imenovao Tirski u svojoj *Istoriji* nalaze se spomenuti Heraklije, Petar i Albert.

Da se koncil održao u tri sjednice jasno svjedoče kako katalog Daherijanski, čije smo riječi naveli, tako i Hovedenov u kasnijem dijelu na strani 582. Ove Hovedenove riječi, čiji samo dio izlaže Baronije br. XIII. *Pošto su se svi okupili u Rimu u prisustvu gospodara pape Aleksandra, sam papa se smjestio u Lateranskoj crkvi, na uzvišenijem mjestu, sa svojim kardinalima, prefektima, senatorima i konzulima grada Rima, u ponedjeljak, treće sedmice Četrdesetnice, koji je pao na treći dan prije martovskih nona, održao je prvi dan svoga koncila (to jest prvu sjednicu). Drugi dan svoga koncila održao je u srijedu sljedeće nedjelje, koja je pala na drugi dan prije martovskih Ida* (odnosno XIV dana istog mjeseca). *Na tom koncilu Vilelm Remski arhiepiskop izabran je za prezvitera kardinala sa titulom S. Sabine, a Henrik opat Klarevalenski izabran je za episkopa Kardinala Albanskog.*

A *visi: hoc remedio illi priores sublati*. Hæc de origine, ſtatu, & quale VValdenſium Æmilius. ANNO CHRISTI 1179.

(g) *Albigenſes*. Hanc ſynodum, contra Albigenſium hæreſim in Albigeſio exortam, celebratam fuiſſe, teſtatur Matthæus Paris verbis ſupra recenſitis, & Sanderus lib. 7. de viſibili monarchia, qui contra primum Catharorum errorem, conciſii Lateranenſis capitulum 27. allegans ait, pro *Allegeſio*, ut habent verba capituli, legendum eſſe *Albigeſio*: *Verum ex locis*, inquit, *quibus Cathari viverunt, eorumque erroribus quos docuerunt, apparet, eos non proprium hæreſim condidiſſe; ſed Henricianorum portionem fuiſſe, ac forte eoſdem cum Albigenſibus*. Ita Sanderus. Albigenſes damnati.

De Albigenſium hæreſibus Sanderus iterum in vilibili monarchia. *Ponebant*, inquit, *duo principia, malum & bonum, id eſt, Deum & Diabolum, quem credebant creaſſe corpora omnia. Corporum reſurrectionem negabant. Quidquid beneficii mortuis impenditur, irridebant. Ire ad eccleſias, vel in iis orare, nihil dicunt prod-* Albigenſium hæreſes quæ?

B *eſſe. Baptiſmum obiiciunt. Sacramentum corporis & ſanguinis Chriſti blaſphemant. Negant novas animas a Deo infundi, ſed animarum tranſmigrationem de corpore ad corpus, etiam animalium & ſerpentum, docent*. Hæc ex Bernardo Lutzenburgenſi. Et paulo poſt ſubjungit: *Dicunt Chriſtum nec fuiſſe verum Deum, nec verum hominem. Quod ante adventum Chriſti non fuerint aliqui boni. Quod malus homo non poſſit eſſe epiſcopus, utpote cujus vita ſubditis obſit. Quod eccleſia non poſſit aliquid poſſidere, niſi in communi. Quod eccleſia non poteſt facere conſtitutiones. Quod eccleſia non poteſt excommunicare, nec malos perſequi. Quod peccatum originale nihil eſt. Quod extremæ unctionis ſacramentum nihil eſt. Quod peccatum non eſt ex libero arbitrio. Quod non poteſt quis pœnitere poſt peccatum. Quod non eſt confitendum. Quod infernus nihil eſt. Purgatorium nihil eſſe. Quod mundus ſemper fuit & ſemper erit. Quod matrimonium malum eſt. Quod uſuræ non ſint prohibitæ. Quod non tenetur quis reſtituere*

C *ablata*. Hæc de Albigenſium hæreſibus ex Antonini ſumma Sanderus prædicto loco. Plura de iiſdem in concilio Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. reperies. De Albigenſium hæreſibus, eorumque damnatione actum eſt ſupra in concilio Gallicano ſub Alexandro III.

(h) *Schiſmatices ab antipapis*. Hac de cauſa actum fuiſſe in concilio, præter teſtimonium Ottonis Friſingenſis ſupra recenſitum, aperte indicatur verbis capituli 2. hujus concilii. Eadem clarius aliquanto a Crantzio recitantur: *Ibi ceſſit*, inquit, *a ſchiſmate Joannes Calliſtus, & factus eſt epiſcopus Beneventanus. Archiepiſcopi pallia accepta a ſchiſmaticis abjecerunt. Chriſtianus Moguntinus, & Philippus Colonienſis, per manum Hyacinthi cardinalis receperunt nova pallia, reſtantes omnem hæreſin & ſchiſma, præcipue Octaviani, Guidonis, & Joannis, ſic in hæc ſingulis verba jurantibus. Ego N. anathematizo & recujo omnem hæreſim extollentem ſe adverſus ſanctam Romanam eccle-* Schiſmatici & antipapæ damnati.

D *ſiam, præcipue vero ſchiſma Octaviani, Joannis & Guidonis; & ordinationes eorum irritas judico; & eis* „ *contradico & modo & manibus me obediturum juro,* „ *& promitto fidelitatem ſanctæ Romanæ eccleſiæ, &* „ *domino meo Alexandro, & ſucceſſoribus ejus juſte in-* „ *trantibus: ipſique inſerviam abſque omni malo ingenio, contra omnem hominem, ſecundum ordinem meum.* „ *Conſilio ejus, quæ mihi ſcripto certo mandaverit. vel* „ *ipſe commiſerit, nulli hominum prodam, nec etiam* „ *pro periculo corporis aut membrorum. Legatum eccle-* „ *ſiæ Romanæ honorabo, & ducam & reducam, & ju-* „ *vabo expenſis, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta* „ *evangelia. Iis verbis dabantur pallia. In nomine* „ *Patris. & Filii, & Spiritus ſancti, & in honorem* „ *Dei genitricis, & in honorem apoſtolorum Petri &* „ *Pauli, & ſanctæ eccleſiæ Romanæ. & domini Ale-* „ *xandri papæ, tradimus tibi pallium, ſumptum de* „ *beatiſſimo corpore Petri apoſtoli: ut eo utaris in con-* „ *ſecratione ſacramentorum corporis & ſanguinis Domini,*

E „ *& in conſecratione eccleſiarum & chriſmatis, & or-* „ *dinatione clericorum, & in celebratione ſynodorum,* „ *ſecundum eccleſiæ tuæ conſuetudinem, Amen*. In Metropoli, libro 7 cap. 3. Platina vero inquit hoc concilium eſſe ſuſceptum, tum ut mores curiæ, jam nimia licentia labefactati, corrigerentur: tum vero maxime, ut decerneretur, ne quis ferrum, ligna, aut arma, infidelibus, & a religione noſtra alienis importaret, idque ſub anathematis pœna. Tempus concilii.

(i) *Anno Domini* MCLXXIX. Ita Mattheus Paris, Rogerus de Hoveden, & Guillelmus Tyrius, qui huic ſynodo interfuit. Qui locis ſupra recenſitis aperte ſcribunt, hanc ſynodum anno Domini MCLXXIX. celebratam fuiſſe.

OB-

I gospodar papa održao je treći dan svoga koncila (t.j. treću sjednicu) *u ponedjeljak prije Cvjetne Nedjelje, koja je pala na XIV dan prije aprilskih Kalenda,* odnosno devetnaestog dana mjeseca marta, koji je te godine pao u ponedjeljak. U Daherijanskom katalogu, pak, kaže se da je druga sjednica održana sedmoga dana mjeseca marta, ali (pisar) Librarije je na neki način u indikciji i u opisivanju te sjednice pogriješio. *O Guilelmu iz Kampanije,* u narodu opšte poznatom *pod nadimkom Beloruki,* prvi put kao o Karnotenskom episkupu i arhoepiskopu Senonskom, a zatim arhiepiskopu Remskom kardinalu izabranom na tom koncilu nijesmo se bavili jednom, i ponovo o njemu neće biti riječi samo jednom; *o Henriku* kardinalu Albana biće riječi niže; Bio je, naime, jedan od od najuglednijih kardinala toga vremena.

Ovaj sveopšti koncil sazvan je iz trostrukog razloga; prvo kako bi se potpuno iskorijenila šizma, drugo kako bi bili kažnjeni Valdežanski jeretici i treće kako bi se disciplina u Crkvi, koja je za vrijeme Šizme popustila, ponovo uspostavila. A budući da je u crkvama i manastirima simonska pro-past, u crkvama pohlepa, među laicima se raširilo zelenaštvo, a i druge mane u zastrašujućim razmjerama, i tim rđavim pojavama Aleksandar III i sveti sinod je sa dvadeset sedam kanona, koji se mogu pročitati u X tomu koncila. Grevazije doduše u hronikama iznosi dvdeset šest kanona koji su donijeti na tom koncilu. Ali on je dva (kanona) povezao u jedan i citira ih kao sadržaj jednog. Nepoznati hroničar Kasinski nabraja dvadeset i sedam kanona, ali su brojevi u drugim djelovima, koji se tiču koncila, veoma netačni: *Papa Aleksandar,* kaže on, *održao je koncil u Lateranskoj crkvi, mjeseca marta, gdje se nalazio tri stotine i jedan episkop na broju, ako se izuzmu kardinali, kojih je bilo dvadeset i dvojica i ako se izuzmu opati, koji se, zbog prevelikog mnoštva, nijesu mogli izbrojati i gdje je sveti Sinod objavio XXVII zakona.* Ali broj, koji se nalazi kod Karakciola, koji je prvi izdao tu hroniku, vjerovatno je dodat; međutim, Peregrinije u svojim bilješkama uz nepoznatog hroničara potvrđuje u svemu (Msf./Mst.- nečitko, legi-nejasno), *episkopa na broju 301.* Pomenuti Tirski (episkop), koji ima 300, vjerovatno je zaokružio broj, a već smo ukazali da su u Daherijanskom katalogu neki izostavljeni. Broj opata bio je bez sumnje veliki, ali je vjerovatno izražen opštim riječima (kao) od starina.

Godina održavanja koncila ne može se dovesti u sumnju. (Episkop) Tirski, citiran u XXVIII poglavlju, kaže: *Godine od ovaploćenja Gospodnjeg 1178. koja je bila peta godina vladavine gospodara Balduina* (treba čitati šesta godina) *mjeseca oktobra, pošto je prethodne godine bio najavljen po cijelom latinskom svijetu opšti Sinod u Rimu, na taj Sinod su pozvani* i t.d. A malo kasnije u istoj godini: *u isto vrijeme u Rimu je održan Sinod u Konstantinovoj bazilici, koji se naziva Lateranskim, od tri stotine episkopa,* ali mjesec oktobar i mart, kada je Sinod održan, episkop Tirski smješta u istu godinu, jer se početak godine računao od Pashe, pa je to tako mjeseca marta tekuće godine, a godinu još uvek računa kao 1178; stoga se ne razlikuje od opšteg mišljenja i odatle saznajemo da je godina, koja češće počinje od Božića, nekada računata od Pashe, što i neki drugi, kada su ova vremena u pitanju, ne bez štete po hronologiju, čine. Pored dijela episkopa Tirskog može se zanemariti Robert de Monte, koji se ne samo u hronici izdatoj u Frankfurtu, nego i u onoj koju je objavio Daherije, jedini smatra sumnjivim, jer se ovaj sinod povezuje sa događajima iz godine 1180. Doduše, već smo više puta pomenuli u ovoj hronici da su brojevi promijenjeni od pisara i stoga se mnogo toga odnosi na onu godinu i svi se slažu u tome da to treba pripisati tome (t. j. grešci pisara). Ovdje neću da govorim o propustima koje pominje a koji su sasvim sigurno zbog njegovog mišljenja bili pripisani drugim godinama kojima nijesu pripadali.

XXVII kanon, koji je posljednji, izdat je protiv jeretika i u njemu se, između ostalog, kaže: *Budući da je u Gaskoniji, Albegesiju i djelovima Tolosana i na drugim mjestima, tako ojačala osuđena izopačenost jeretika, koje neki nazivaju Katarima, drugi Patrinima* (treba čitati Patarenima, ili Patarinima) *neki Publikanima, a neki drugim imenima itd. Donosimo odluku da oni, njihovi branioci i pristalice budu anatemisani i t.d. O Brabancionima, Aragoncima, Navarijima* (treba čitati Navarima), *Baskolima, Koterelima i Triaverdinima, koji sprovode surovost među hrišćanima,*

ANNO CHRISTI 1179.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

ad An. Chr. 1179. n. 1. & seq.

Concilium Lateranense III. generale & Oecumenicum ordine XI. hoc anno celebratum, ad quem Chronographus Reicherspergensis scribit: *Alexander papa celebravit Synodum Episcoporum generalem, & valde celebrem in urbe Roma, media Quadragesima id est IV. Idus Martii. Hæc Synodus congregata est toto fere superiori anno per totum Romanum Imperium, cui etiam interfuerunt sexcenti vel amplius Episcopi.* Verum loco, *sexcenti*, legendum, *trecenti*, & hic error Librariis attribuendus; cum Chronographus ille non longe ab hoc tempore vixerit, & de Episcoporum numero fere inter Antiquos constet. Continuator vero Chronici S. Petri Vivi, qui etiam hoc tempore vivebat, ait: *Anno 1179. dominus Alexander Papa III. celebravit Concilium Romæ IV. Idus Martii, feria felicet secunda post medium Quadragesimæ.* Sed in Chronographo Reicherspergensi loco *IV. Idus Martii*, legendum IV. nonis Martii; numeri vero in Chronico S. Petri Vivi corrupti sunt, quod utrumque ex mox dicendis elicitur.

Sed hæc magis discutienda. Labbeus Tom. X. Concil. pag. 1530. exhibet catalogum Episcoporum, qui Concilio Lateranensi III. interfuere, sed ille mancus & imperfectus. Dacherius Tom. XII. Spicilegii pag. 618. refert alium ex codice MS. Monasterii de Brana Ordinis Præmonstratensis, antiquum & longe ampliorem; deductum, uti existimo, ex eo quem Tyrius lib. XXI. cap. XVI. dicit se confecisse *diligenter ad preces Sanctorum Patrum, qui eidem Synodo interfuerunt.* In Catalogo tamen isto Dacheriano deest *Rainaldus Abbas Ecclesiæ Montis Sion*, cum quo & quibusdam aliis ibidem memoratis, Tyrius dicit se ad synodum profectum esse. Contra vero Tyrius non meminit *VV. Glumbulcpcensis Episcopi* provinciæ Palestinæ secundæ, quod forsan ibi personas tantum septem numeret, cum quibus ipse Romam venit. Sed quidquid hac de re sit, in Præfatione præclari Catalogi Dacheriani dicitur, Concilium habitum esse *anno ab Incarn. Domini* 1179. *Alexandri III. Pontificatus vicesimo, mense Martio, indictione undecima* (legendum, duodecima), *quinta, & septima, & nona decima die mensis.* Additur Episcoporum numerum fuisse *trecentorum duorum.* In Catalogo a Labbeo edito nulla mentio v. g. istorum in catalogo Dacheriano enunciatorum: *De Oriente provinciæ Phœnicis. VV. Tyrensis Archiep. Jocius Aconensis Episc. Romanus Tripol. Provinciæ Celesyriæ VV. Glumbulcpcensis Episc. Provinciæ Palæstinæ II. Heraclius Cæsariensis Archiep. Radulphus Sabestenus. Provinciæ Palæstinæ primæ. Petrus Jerosolymitanus Ecclesiæ Prior loco Patriarchæ. Albertus Belemitanus Episc.* Inter nominatos tamen a Tyrio in sua Historia sunt prædicti Heraclius, Petrus & Albertus.

Concilium tribus Sessionibus absolutum fuisse tam catalogus Dacherianus, cujus verba mox retulimus, quam Hovedenus in part. posteriori pag. 582. diserte testantur. Hæc Hovedeni verba, quorum tantum partem exhibet Baronius num. XIII. *Congregatis universis Romæ in præsentia Domini Papæ Alexandri, ipse papa in Lateranensi Ecclesia, in eminentiori loco cum Cardinalibus suis, & Præfectis & Senatoribus, & Consulibus Urbis constitutus, feria secunda tertiæ hebdomadæ Quadragesimæ, quæ tertio nonas Martii evenit, primum Concilii sui diem celebravit* (id est, primam Sessionem). *Similiter secundum Concilii sui diem celebravit quarta feria sequentis hebdomadæ, quæ secundo Idus Martii evenit* (seu die XIV. ejusdem mensis) *In quo Concilio VVillelmus Remensis Archiep. factus est Presbyter Card. ad tit. S. Sabinæ, & Henricus Abbas Clarævallensis factus est Episcopus Card. Albanensis. Et dominus Papa tertium Concilii sui diem celebravit* (tertiam sc. Sessionem) *secunda feria ante Dominicam in Ramis Palmarum, quæ XIV. Kalendarum Aprilis evenit*, die nempe decima nona mensis Martii, quæ hoc anno in feriam secundam cecidit. In Catalogo quidem Dacheriano dicitur secunda Sessio die septima Martii habita, sed quemadmodum Librarius in indictione, ita & in illa Sessione describenda peccavit. *De Guillelmo a Campania*, vulgo *ad Albas manus* cognominato, primum Carnotensi Episcopo & Archiepiscopo Senonensi, dein Archiepiscopo Remensi Cardinali in hoc Concilio creato non semel egimus, rursumque de eo non semel sermo redibit; de *Henrico* Cardinali Albanensi infra agetur; fuit enim unus ex illustrioribus hujus ætatis Cardinalibus.

Triplicem ob causam Concilium illud generale congregatum; primo; ut schisma penitus extingueretur, secundo ut *Valdenses* hæretici damnarentur, tertioque ut

ne govori se ni u crkvama ni u manastirima itd. donosimo istu odluku, da oni koji im pomažu, ili izdržavaju, ili su im naklonjeni, u onim regionima u kojima na taj način bijesne, da se nedjeljom i drugim svečanim danima, javno razglase i da budu na isti način kao i prethodno pomenuti jeretici iskorijenjeni.

Oni jeretici nazivaju sebe *Katarima,* to jest *čistima*, kao što su Kalvinisti u Angliji sami sebe nazivali Puritancima (*čistima*). Henšen(ije) ipak u svojim bilješkama uz Život S. Galdina kardinala i arhiepiskopa Milanskog kod 18. dana mjeseca aprila, na strani 595. kaže, da je vjerovatnije (da su tako nazvani) od germanskog naroda, zbog noćnih okupljanja radi sramnih (rabota) (izrazom Kateri, to jest *mačke*, ili *aveti*), ili su dobili ime po već zastarjeloj riječi, ali koja se može naći kod Otfrida: *Kvaten, Kveten - brbljati, blebetati.* Danas je ovo ostao zajednički naziv za sve jeretike u Belgiji i Germaniji, jer se nazivaju *Keteri*, tako da se još i danas od tog korijena koristi u Flandriji ili Njemačkoj riječ *Kveteren*, sa istim značenjem kao prvobitno. Ali, što god da je etimologija, Katari bijahu čisti Manihejci i nijesu se raširili samo u Italiji i Francuskoj, nego i u Njemačkoj, što je najočiglednije na osnovu svjedočanstva Ekberta Šonaugijenskog koji u ovo vrijeme živi u svojim Besjedama koje je držao *protiv Katara,* koji se nalaze u Tomu XXIII Biblioteke PP izdatom u Lugdunumu. Ali u pismu upućenom *Reginoldu* ili *Rainaldu Kolonijskom arhiepiskopu,* kaže: *U vašoj dijecezi desilo se da budu uhvaćeni neki jeretici* itd. *To su oni koji se u narodu zovu Katarima,* itd. A u prvoj besjedi kaže: *Sekta onih o kojima govorimo vodi porijeklo od jeretika Maniheja.* Hoveden, koji ne razlikuje dobro, kod godine 1176. godine kaže: *Arijanska jeres je osuđena* (gdje Arijance miješa sa Manihejcima) *koja je zagadila gotovo cijelu oblast* itd. Nastavlja: *Bijahu tako u oblasti Tolozanskoj nekakvi jeretici, koji sebe nazivahu Bomosbomini,* a ta riječ odgovara riječi Katari. Ime *Patarini* otkriveno je u prošlom vijeku u Milanu i o njemu u onom vijeku smo govorili.

Paricel u Monument. Basil. Ambros. pod brojem 595. kaže da je ova jeres uvedena u Milano od nekih koji su bili u pratnji *Rajnalda arhiepiskopa Kolonijskog* i Arhikancelara Italije, ali to je besmislica, jer je po (svjedočanstvu) Landulfa iz Svetog Pavla poznato da je ova jeres u okrug Milanski prije 1130. godine bila uvedena što je izvjesno i da se vjerovatno proširila tokom šizme Milanske crkve.

Grecer u svojim Prolegomenama ukazuje: *Da se sekta Katara* u Koloniji *pojavila iz oblasti Flandrije* tek godine 1163. Kada su pak Germani prihvatili ovu jeres *iz oblasti Flandrije,* a izgleda da su je Flandrijci prihvatili iz Francuske, a Francuzi iz Italije, odakle je većina zločinačkih jeretika došla preko planina još od vremena *francuskog kralja Roberta.* A Itali(jani) su taj otrov popili od *Dalmata,*susjeda Italije i od *Bugara* gdje je bio izvor i porijeklo ovog Maniheizma.

S druge strane Oihenar u (spisu) Noticija Gaskonije, u 3. knjizi, 3. poglavlju, bilježi da su se *Baski* u ranije vrijeme nazivali Vaski, a u deminutivu *Vaskuli,* a u kontrakciji *Vaskli* ili *Baskli.* Danas, međutim, ime ovog naroda Gali izgovaraju Baski, a Hispanci Vaski, jer slovo B, Hispanci izgovaraju kao V. Oihenar kaže da on nije pronašao starije autore koji su Vaske nazivali *Baskima,* nego što su Oci Lateranskog koncila te godine okupljeni. Pseudo Turpin, međutim, koji se u predgovoru svoje čuvene *Istorije o Karlu Velikom* koristi tom riječi malo prije 1200. godine, a bio je Hispanac, kako se vidi iz riječi Gaufreda Vozijenskog koji je živio u ovo vrijeme iz (njegovog) pisma konventu sv. Marcijala, koje je citirano u istoriji *Život Karla Velikog*: *Gaufred Prior Vosijenski konventu sv. Marcijala i cjelokupnom kleru Lemovicinske oblasti želim da uživaju radost vječnu. Izvrsne trijumfe nepobjedivog kralja Karla i preuzvišenog komesa Rotolanda i opjevane bitke koje je vodio u Ispaniji o kojima su priče nedavno do nas stigle iz Esperije sa zahvalnošću sam primio i dao sam da se sa velikom pažnjom ispravmo napišu, naročito što su se one kod nas do sada već raširile, pošto ih svirači pjevaju u svojim kantilenama, itd. Želim da posredstvom molitvi takvog Pontifeksa* (bez sumnje Turpina, o kome je prije toga govorio) *i meni Sudija podari milost.* Ova

A disciplina Ecclesiastica, quæ durante schismate labefactata fuerat, restitueretur. Et quia in Ecclesiis & monasteriis simoniaca labes, in Ecclesiasticis avaritia, & in laicis usura, aliaque vitia horrendum in modum grassabantur, iis malis *Alexander III.* & sacra Synodus canonibus viginti septem Tom. X. Concil. legendis occurrerunt. Gervasius quidem in chron. refert canones viginti sex in hoc concilio statutos, sed duos in unum confundit, & uno tenore recitat. Anonymus vero Casinensis in chron. recte quidem habet viginti septem, sed numeri in aliis, quæ de hoc concilio habet, valde corrupti: *Alexander Papa*, inquit, *celebravit Concilium in Ecclesia Lateranensi mense Martii, ubi fuerunt Episcopi numero triginta & unus, exceptis Cardinalibus, qui fuerunt viginti duo, & exceptis Abbatibus, qui præ nimia multitudine numerari non potuerunt, ubi sancta Synodus promulgavit capitula XXVII.* sed error qui in numerum Episcoporum irreput, Caracciolo, qui illud Chronicon primum edidit, attri- B buendus; Peregrinius enim in Notis ad illum Anonymum affirmat in omnibus Mss. legi, *Episcopi numero CCCI.* & Tyrius laudatus, qui habet ccc. loquitur numero rotundo, in catalogo vero Dacheriano aliquos prætermissos fuisse jam indicavimus. Numerus Abbatum magnus sine dubio fuit, sed nonnisi verbis generalibus ab Antiquis expressus. ANNO CHRISTI 1179.

Annus celebrati Concilii in dubium revocari non potest. Tyrius quidem citatus cap. XXVIII. ait: *Anno ab Incarnat. Domini MCLXXVIII. qui erat regni Domini Balduini quarti, annus quintus* (legendum annus sextus) *mense Octob. cum anno præcedente indicta esset per universum Latinorum Orbem Romæ Synodus generalis, ad eandem Synodum vocati*, &c. Et paulo post sub eodem anno: *per idem tempus Romæ celebrata est Synodus in Basilica Constantiniana, qui dicitur Lateranum, trecentorum Episcoporum*, sed mensem Octobrem ac Martium, quo Synodus habita, ad eumdem annum refert Tyrius, quia annum a Paschate C exorditur, sicque mense Martio currentis anni, annum adhuc 1178. numerabat; quare a communi Sententia non discrepat, & ex eo loco intelligimus, eum annum, quem sæpius a die Natali Christi inchoat, aliquando a Paschate repetere, quod & aliqui alii per hæc tempora non sine Chronologiæ detrimento indiscriminatim faciunt. Præter Tyrium negotium facessere posset *Robertus de Monte*, qui non solum in Chronico Francofurti edito, sed etiam in eo quod Dacherius publicavit, & solus genuinus ejus fœtus est, Synodum hanc Lateranensem cum anno 1180. connexuit. Verum jam sæpius monuimus, in eo chronico numeros a Librariis transpositos fuisse, indeque anno illo multa refert, quæ ad hunc pertinere inter omnes convenit. Non loquar me de Eclyphus, quarum mentionem facit, quas certum est præter mentem ejus aliis annis quam quibus contigerint, notatas fuisse.

Canon XXVII. qui & ultimus, editus est adversus hæreticos, in eoque inter alia dicitur: *Quia in Gascouia, Albegesio, & partibus Tolosanis, & aliis locis, ita hæreticorum, quos alii Catharos, alii Patrinos* (legendum, Patarenos, vel Patarinos) *alii Publicanos, alii aliis nominibus vocant, invaluit damnata perversitas*, &c. *Eos, & defensores eorum, & receptores, anathemati decernimus subjacere*, &c. *De Brabantionibus, & Aragonensibus, Navaris* (legendum, Navarris), *Bascolis, Cotereliis, & Triaverdinis, qui tantam in Christianos immanitatem exercent, ut nec Ecclesiis, nec monasteriis deferant*, &c. *similiter constituimus, ut qui eos conduxerint, vel tenuerint, vel foverint per regiones, in quibus taliter debacchantur, in Dominicis, & aliis solemnibus diebus, per Ecclesias publice denuncientur, & eadem omnino sententia & pœna cum prædictis hæreticis habeantur adstricti.* D

Hæretici illi se *Catharos*, idest, puros, sicut Calvinistæ in Anglia se se Puritanos, appellabant. Henschenius tamen in Notis ad Vitam S. Galdini Cardinalis & Archiepiscopi Mediolanensis ad diem 18. mensis Aprilis pag. 595. ait, credibilius esse a vulgo Germa- E nico, propter nocturnas coitiones contumeliæ causa (dictio enim *Cotery*, idest seles, seu lemures); vel ex obsoleta jam, sed apud Othfridum invenienda voce *Quaden*, *Quetten*, *garrire* factum eis esse nomen: quod hodie omnibus in Belgio ac Germania hæreticis commune manet, ut *Ketters* dicantur, sicut etiam nunc ab ista radice usurpatur in Flandria vel Germania verbum *Quetteren*, in eadem cum primitivo significatione. Sed quidquid de hac Etymologia sit, *Cathari* meri Manichæi erant, & non solum in Italia ac Francia; sed etiam in Germania extendebantur, ut manifestissimum sit testimonio *Eckberti* Schonaugiensis hoc tempore viventis in suis Sermonibus *adversus Catharos* habitis, qui extant Tom. XXIII. Biblioth. PP. edit. Lugdun. in Epistola enim Dedicatoria ad *Reginoldum* seu *Rainaldum Archiep. Coloniensem*, ait: *In vestra*

čuvena *Istorija* nije drevna, iako je istinski Turpin, koji je bio arhiepiskop Remski, živio u vrijeme Karla Velikog.

Baronije (pod brojem XIII) kaže da je na tom koncilu od nekoga bila podnijeta optužba protiv *Petra Lombarda* episkopa Pariskog, jer je napisao da Hrist, budući da je čovjek, nije nešto drugo. To potvrđuje Baronije na osnovu pisma Aleksandra III upućenog *Vilelmu arhiepiskopu Senonskom* u kome mu savjetuje da svoje pariške sufragane sazove i da se zajedno sa njima i ostalim vjernicima potrudi da opisano učenje bude *u potpunosti odbačeno.* Doduše Vilelm je još od godine 1176. iz Senonske crkve bio premješten u Remsku, kako smo ondje pokazali. Matej Pariški, koji je to pismo pripisao onoj godini, a da se u drugom (pismu) nalazio razlog njegovog griješenja, ne saopštava šta je u vezi sa tim prijedlogom bilo utvrđeno i kaže samo da je taj sukob ostao neriješen od vremena Aleksandra III sve do vremena Inocencija III. Nekoliko godina prije ovoga *Magister Gualter* prior Svetog Viktora, u Parizu, značajni teolog, *Petra Abelarda, Petra Lombarda, Petra Piktavina,* svojim učenikom i *Gilberta* Poretana optužuje kao jeretike, jer Trojstvo i druge božanske tajne podvrgava ispitivanju po Aristotelovim (logičkim) pravilima i uputstvima i protiv njih je sastavio četiri knjige, koje, kako primjećuje Bulej u II knjizi *Istorije Svijeta*, Pariz, strana 402. ističu se MSS[383] u oba primjerka sačuvana u Biblioteci sv. Viktora, čiji predgovor počinje ovako: *Ko god ovo pročita, neće sumnjati da su 4. Labirinta Francuske, to jest, Abelard i Lombard, Petar Piktavin i Gilbert Poretan istim Aristotelovim duhom nadahnuti kada sa sholastičkom lakoćom raspravljuju o nepostojanju Trojstva i ovaploćenja, i da su izbljuvali mnogobrojne jeresi, a odatle su proizišle i mnoge zablude.*

Gvalter u svojim knjigama u mnogo čemu pobija navedenu pretpostavku *Petra Lombarda* i još mnoge druge istog autora. Međutim, na ovom koncilu ne nalazi se ništa protiv njih. Treba čuti samog Gualtera: *Treba da se zna da se papa Aleksandar nedavno na Rimskom koncilu spremao da baš njega* (to jest Petra Lombarda) *kazni, zbog njegovih arijanskih i sabelijanskih tvrdnji kojima je ponovo otvorio ranu starih i stvorio nove jeresi, to jest tvrdnjama da Hrist nije ništa drugo nego samo čovjek. Neki od kardinala, odlažući slučaj koji se tiče stvari vjere hrišćanske religije po kojoj postojimo i živimo, izgovorili su se neodložnim poslovima, okolišući su odgovorili prepoštovanom papi: "Gospodaru, imamo važnijih poslova koje moramo da obavimo." A papa će na to: "Ali prvo je i iznad svega kada je riječ o vjeri i jereticima!" Kada su oni to čuli izišđoše iz konzistorija. Sa njima je izašao čak i episkop Valenski Adam, rekavši: "Gospodaru papo, ja ću kao nekadašnji prepozit onoj crkvi i školama da branim mišljenje onog učitelja." Šta više da se kaže? Prestale bi žabe da krekeću ako bi tako zagrmjela i odredila Apostolska stolica iz Rima.*

O JEVREJIMA I DA HRI[]ANI
ne smiju da budu njihove sluge (robovi)

Pogl. I

Kao što Jevreji ne smiju da uzmu više slobode u svojim sinagogama nego što im je zakonom dopušteno, isto tako i u onome što im je dopušteno ne smiju biti kažnjavani. Njih dakle, budući da više žele da se drže svoje besramnosti, nego da priznaju tajne riječi proroka i hrišćanske vjere i da prihvate spasenje: budući da ipak zahtijevaju našu zaštitu i pomoć, zbog velikodušnosti i hrišćanskog milosrđa naših predaka, slijedeći stope blaženopočivšeg Kalista i Eugenija, rimskih pontifika, treba da prihvatimo njihove zahtjeve, i da im pružimo štit naše zaštite. Odlučili smo, naime, da ih nijedan hrišćanin ne prisiljava da protiv svoje volje, i ako se protive, prilaze krštenju:

[383] MSS - nejasno šta znači

ANNO CHRISTI 1179.

diœceſi frequenter contigit deprehendi quoſdam hæretiA cos, &c. Hi ſunt, quos vulgo Catharos vocant, &c. In Sermone primo: *Secta eorum de quibus agimus, originem accepit a Manichæo hæreſiarcha*. Hovedenus, qui antiquas hæreſes non bene diſtinguit, ad annum 1176. ait: *Damnata eſt Ariana hæreſis* (ubi Arianos pro Manichæis uſurpat), *quæ fere totam provinciam ſordaverat*, &c. Subdit: *Erant itaque in provincia Toloſana quidam hæretici, qui ſe appellari faciebant Bonoshomines*, quæ vox Catharorum voci æquivalet. *Patarinorum* nomen ſæculo ſuperiori Mediolani adinventum, de eoque ſæculo illo egimus.

Particelius in Monument. Baſil. Ambroſ. num. 595. ait hanc hæreſim Mediolanum inductam a quibuſdam, qui *Raynaldum* Archiep. Colonienſem & Archicancellarium Italiæ comitabantur, ſed ea in re hallucinatur, quia ex Landulpho a Sancto Paulo contra aſſe annum MCXXX. hanc hæreſim in diſtrictum Mediolanenſem introductam fuiſſe quam certum eſt valde dilatatam durante ſchiſmate Eccleſiæ Mediolanenſis. B Gretzerus in ſuis Prolegomenis oſtendit, *Catharorum* ſectam Coloniæ *de partibus Flandriæ* anno tantum MCLXIII. appetiiſſe. Cum vero Germani hanc hæreſim acceperint *de Flandriæ partibus*, apparet Flandros eam a Francia, & Francos accepiſſe ab Italia, unde plures notarii hæretici ultra montes a tempore *Roberti Franciæ Regis*, venerant: Itali vero venenum hoc hauſerunt a *Dalmatis* Italiæ vicinis, & a *Bulgaris*, ubi fons & origo hujus Manichæiſmi fuit.

Quoad *Baſcolos* Oihenartus in Notitia Galconiæ lib. 3. c. 3. notat poſteriorem ætatem *Vaſcos* appellaſſe diminutiva voce *Vaſculos*, & contracte *Vaſclos* vel *Baſclos*. Hodie enim etiam hujus gentis nomen Galli per B. Hiſpani per V. conſonantem proferunt, & quos illi *Baſcos*, hi *Vaſcos* appellant. Ait Oihenartus le non reperiſſe antiquiores Auctores, qui Vaſcos *Baſcles* vocarint, quam Patres Concilii Lateranenſis hoc anno coacti. Pſeudo Turpinus enim, qui in Præfatione fabuloſæ ſuæ Hiſtoriæ de Carolo Magno ea voce utitur; paulo ante annum MCC. ſcripſit, & homo Hiſpanus C fuit, ut patet ex verbis Gaufredi Voſienſis hoc tempore viventis in Epiſtola ad Conventum S. Martialis, præfixa Vitæ Caroli M. *Gaufredus Prior Voſienſis, ſacro Martialis Conventui & univerſo Clero Lemovicini climatis gaudiis ſempiternis perfrui. Egregios invicti Regis Caroli triumphos, ac præcelſi Comitis Rotholandi prædicandos agones in Iſpania geſtos nuper ad nos ex Eſperia delatos grantanter excepi, & ingenii ſtudio corrigens ſcribere feci, maxime quod apud nos iſta latuerant hactenus, miſi quæ ioculatores in ſuis proferebant cantilenis*, &c. *Ego tanti Pontificis* (nempe Turpini, de quo mox locutus fuerat) *oratibus mihi a Judice pio dari veniam opto*. Fabuloſa itaque illa Hiſtoria antiqua non eſt, licet verus *Turpinus*, qui Archiepiſcopus Remenſis fuit, Caroli Magni tempore vixerit.

Baronius num. XIII. ait, in hoc Concilio a quibuſdam delatam fuiſſe accuſationem adverſus *Petrum Lombardum* Epiſcopum Pariſienſem, quod ſcripſiſſet, D quod Chriſtus ſecundum quod eſt homo non eſt aliquid. Id autem probat Baronius ex literis Alexandri III. *ad VVillelmum Archiepiſcopum Sennonenſem* datis, quibus ei præcipit, ut ſuffraganeos ſuos Pariſios convocet, & una cum illis & aliis religioſis viris præſcriptam doctrinam ſtudeat *penitus abrogare*. Verum VVillelmus jam ab anno MCLXXVI. ab Eccleſia Senonenſi ad Remenſem translatus fuerat, ut ibi demonſtravimus. Matthæus Pariſius, qui eas literas huic anno affixit, aliſque errandi cauſa fuit, non refert quid ſuper ea propoſitione ſtatutum fuerit, atque tantum hanc altercationem ſtetiſſe indeterminatam a diebus Alexandri III. uſque ad tempora Innocentii III. Paucis ante hunc annis *Magiſter Gualterus* Prior Sancti Victoris Pariſienſis, inſignis Theologus, *Petrum Abaelardum*, *Petrum Lombardum*, *Petrum Pictavinum* ejus E diſcipulum, & *Gilbertum* Porretanum hæreſeos inſimulavit, quod Trinitatis, ceteraque divina myſteria Ariſtotelicis regulis & præceptis enarrarent, & contra eos quatuor libros compoſuit, qui, ut obſervat Bulæus Tom. II. Hiſt. Univerſitat. Paris. pag. 402. extant MSS. in duobus exemplaribus aſſervatis in Bibliotheca S. Victoris, quorum Prologus ſic incipit: *Quiſquis hoc legerit, non dubitabit IV. Labyrinthos Franciæ, ideſt, Abaelardum & Lombardum, Petrum Pictavinum & Gilbertum Porretanum uno ſpiritu Ariſtotelico affatos, dum inneffabilia Trinitatis & Incarnationis Scholaſtica levitate tractarent, multas hæreſes olim vomuiſſe, & adhuc errores pullulare*,

Pluribus Gualterus in libris illis reſellit citatam propoſitionem *Petri Lombardi*, aliaſque ejuſdem Auctoris. Verum nihil in hoc Concilio Lateranenſi adverſus illas decretum reperitur. Audiendus idem Gualterus. *Hoc ſciendum quod Alexander Papa nuper in Concilio Romano paraverat nominatim illius* (nempe Petri Lombardi) *ſententias damnare, quarum argumentis & Arrii, & Sabellii, & novorum hæreticorum error revirudeſceret, ſc. quod Chriſtus nihil ſit ſecundum quod homo. Quidam vero Cardinalium cauſam Rei & fidei Chriſtianæ religionis, qua ſumus & vivimus, alienis negotiis poſponentes non recte & reſpondentes dixerunt Venerabili Papæ*; Domine, alia majora ſuſcepimus tractanda. *Tunc Apoſtolicus*; Imo primum & maximum de fide & hæreticis agendum eſt. *Quod illi audientes egreſſi ſunt de Conſiſtorio. Quidam etiam Epiſcopus VValenſis Adam exivit cum illis dicens*; Domine Papa, ego ei Eccleſiæ & Præpoſitus olim ſcholarum ejus defendam ſententiam Magiſtri. *Quid plura? Ceſſent jam putidæ ranarum garrulitates, Apoſtolica Sede de Roma ita intonante & definiente*.

ANNO CHRISTI 1179.

IN-

(a) Cum Appendicis hujus Mſs. codex ex quo deſumpta eſt difficilis fuerit lectionis nec ſine arduo labore literæ exculpi potuerint, non abs re factum a me eſſe arbitror, ſi plures ex his canonibus, qui pariter recurrunt in Collectione Bernardi Præpoſiti vulgata ab Antonio Auguſtino, cum his conferantur & variantes lectiones in imo pagellæ a me dentur. *Manſi*.

ali, ako neki od njih priđe hrišćanima zbog vjere, pošto izrazi svoju volju, neka bude po obredu i zakonu učinjen hrišćaninom. Ne vjeruje se, dakako, da istinsku hrišćansku vjeru ima onaj ko ne priđe hrišćanskom krštenju svojevoljno, već se zna da je prišao protiv svoje volje. Nijedan hrišćanin bilo koga od njih bez sudske odluke zemaljske vlasti ne smije raniti, ili ubiti, ili pak od njih otimati novac, ili pak mijenjati im dobre običaje koje su do tog vremena imali u onoj oblasti koju su ranjie naseljavali. Naročito za vrijeme proslave njihovih praznika niko se ne smije ni jedan jedini put na njih se baciti toljagama, ili kamenjem, niti pak neko od njih može tražiti da nešto prisilno čine, osim onoga što su prethodno navikli da čine. Uz to, sprječavajući nevaljalstvo i podlost rđavih ljudi donosimo odluku da niko ne smije skrnaviti jevrejsko groblje, ili da se usudi da smeta, ili zbog novčane koristi iskopavati ljudska tijela. Ako se pak neko usudi nesmotreno da prekrši, ne poznavajući sadržaj ove odluke, jer je možda odsutan, biće izložen opasnosti da izgubi položaj i službu, ili će biti kažnjen ekskomunikacijom, ukoliko svoj postupak ne popravi dostojnim zadovoljenjem.

Pogl. II

Premda smo dužni da iz beneficija nama povjerenih dužnosti svim vjernicima Božijim da pomognemo u dugovima, ipak moramo ljude crkve pažljivije uvijek budnom brigom braniti od neprilika nevaljalih i zlonamjernih (ljudi) za čije upravljanje smo naročito, iako nedovoljnih zasluga, proviđenjem Božijim određeni. Došli smo do saznanja da su Jevreji, koji borave u vašem gradu, postali toliko oholi i umišljeni da ako se nekad između njih i nekog klerika, ili između vas i njih pojavi problem, vas vode svetovnom sudiji i pred bilo kojim sudijom podižu protiv vas parnicu samo pismenom tužbom i bez svjedoka, ili sa samo jednim hrišćaninom ili jevrejinom, protivno svakom razumu i pravdi, nastoje da dokažu svoju tvrdnju i protiv sebe ne prihvataju svjedočenje uglednih i valjanih ljudi. Budući pak da ono što nije dopušteno bilo kom hrišćaninu, još manje je dopušteno neprijateljima krsta Hristovog, a to je da crkvene ljude dovode pred građanski sud i za svoje parnice hoće da samo jednim i to nezakonitim svjedočenjem nametnu ishod tvojoj diskreciji itd. dok sa druge strane ako između vas i nekih hrišćana ili jevreja dođe do spora, umjesto da bez ičijeg poziva na građanski sud da na licu mjesta raspravite o poslu, i dopustite da građanski sudija onamo ima pristupa, već kao što zahtijevaju pravda i smisao za pravičnost, u svakom sporu hrišćanina a naročito klerika, dovedite najmanje dva ili tri svjedoka koji su besprijekorna života i ponašanja, prema riječima Gospodnjim: *Da na ustima dva ili tri svjedoka ostane svaka riječ.* Jer ma kakvi da su sporovi, i više nego dva svjedoka budu izvedena, ipak nije pravi spor koji se završava sa samo jednim svjedokom, ma koliko bio legitimnim. Uz to ističemo i savjetujemo ti svojim autoritetom, da svim hrišćanima koji su pod vašom jurisdikcijom zaprijetite kaznom da ako bude potrebno, najstrože zabranite da nikakvu službu od Jevreja ni za kakvu platu ne prihvataju. Čak i svim hrišćanskim babicama i dojiljama da zabranite da se ne usude da doje jevrejsku djecu u njihovim kućama, jer jevrejski običaji i naši ni u čemu se ne slažu i oni veoma lako kroz svakodnevi razgovor i povremenu bliskost, uz neprestano podbadanje neprijatelja ljudskog roda, duše priprostih privlače svom pogubnom sujevjerju. Osim toga, svojim parohijanima zabranite da uzimaju zelenaške pozajmnice u bilo kakvom obliku, jer zločin zelenaštva je prezren i po novom i po starom Zavjetu. Ukoliko se ne povinuju vašim opomenama, ako su klerici, uklonjene sa svojih položaja i bez beneficije pošaljite ih nama sa pismom koje sadrži vaš istinit (opis) situacije. Ako su pak laici, vežite ih okovima ekskomunikacije sve dok ne daju dostojno zadovoljenje.

men defenſionem & auxilium noſtrum poſtulant, ex Chriſtianæ pietatis manſuetudine prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Calliſti & Eugenii Romanorum pontificum veſtigiis inhærentes, ipſorum petitiones admittimus, eiſque protectionis noſtræ clypeum indulgemus. Statuimus enim, ut nullus Chriſtianus invitos vel nolentes eos ad baptiſmum venire compellat: ſed ſi eorum quilibet ad Chriſtianos fidei cauſa confugerit, poſtquam voluntas ejus fuerit patefacta, Chriſtianus abſque calumnia efficiatur. Veram quippe Chriſtianitatis fidem habere non creditur, qui ad Chriſtianorum baptiſmum non ſponte neus, ſed invitus cognoſcitur pervenire. Nullus etiam Chriſtianus eorum quemlibet ſine judicio poteſtatis terrenæ vulnerare vel occidere, vel ſuas eis pecunias auferre præſumat: aut bonas, quas hactenus in ea quam prius habitabant regione habuerunt, conſuetudines immutare. Præſertim in feſtivitatum ſuarum celebratione quisquam ſuſtibus vel lapidibus eos nullatenus perturbet: nec aliquis ab eis coacta ſervitia exigat, niſi ea quæ ipſi præfato tempore facere conſueverunt. Ad hæc malorum hominum pravitati & nequitiæ obviantes decernimus, ut nemo cœmeterium Judæorum mutilare * vel invidare audeat, ſive obtentu pecuniæ corpora humana effodere. Si quis autem hujus decreti tenore agnito, quod abſit, temere contraire præſumpſerit, honoris & officii ſui periculum patiatur, aut excommunicationis ſententia plectatur, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit.

ANNO CHRISTI 1179.

Diſt. 45. Qui ſine ea

* *al.* invigilare,

CAP. II. *Idem.*

Licet univerſis Dei fidelibus ex commiſſi nobis officii debita debeamus proviſione adeſſe: attentius tamen eccleſiaſticos viros a pravorum moleſtiis malignantium vigili cura defendere, ad quorum regimen ſpecialius ſumus, licet inſufficientibus meritis, providentia * deputati. Perlatum eſt autem ad audientiam noſtram, quod Judæi in civitate veſtra commorantes, ad tantam ſuperbiam & elationem perveuerunt, quod ſi quando inter eos & quemlibet clericum, ſive inter vos & ipſos, cauſa emerſerit, vos ad ſæcularem judicem trahunt, & coram quocumque iudice vobiſcum litigant per ſimplicem chartam abſque teſtibus, vel per unum qualemcumque Chriſtianum ſive Judæum, contra omnem rationem * & juſtitiam, ſententiam ſuam probare intendunt, & adverſus eos magnorum & bonorum virorum non recipiunt teſtimonium. Quia vero quod non eſt licitum Chriſtiano cuilibet, multo minus inimicis crucis Chriſti, ut ſcilicet viros eccleſiaſticos ad ſæcularem judicem trahant, & cauſæ ſuæ, unius tantum & non legitimo teſtimonio finem imponant: diſcretioni tuæ, *&c.* quatenus ſi inter vos & quoſcumque Chriſtianos ſive Judæos cauſa emerſerit, pro nullius vocatione, ad ſæcularem curiam, ut ibi de negotio tractetis, aut * judicem ſæcularem ibi accedere præſumatis. Sed ſicut juſtitia exigit, & æquitatis ratio poſtulat, in qualibet cauſa Chriſtiani, & maxime clerici, ad minus duorum vel trium teſtium, * qui ſint probatæ vitæ & converſationis, admittatis, juxta illud Dominicum: *In ore duorum vel trium teſtium ſtet omne verbum.* Quia licet quædam ſint cauſæ, quæ plures quam duos exigant teſtes: nulla tamen eſt quæ unius tantum, quamvis legitimo, teſtimonio terminetur. Ad hæc præſentium auctoritate tibi ſignificamus atque præcipimus, quatenus omnibus Chriſtianis,

11. qu. 11. Religioſa.

* *f.* divius deputati.

* & inſtitutum, cauſam ſuam.

* *f.* ante

* *Cor.* teſtimonium. *Matth.* 18.

PARS. XX. DE JUDÆIS, ET NE CHRISTIANI mancipia eorum fiant.

CAP. I.

SIcut Judæis non debet eſſe licentia, ultra quam permiſſum eſt lege, in ſynagogis ſuis præſumere: ita in eis quæ conceſſa ſunt, nullum debent præjudicium ſuſtinere. Hos ergo, cum in ſua magis velint duritia permanere, quam prophetarum verba arcana cognoſcere, atque Chriſtianæ fidei & ſalutis notitiam habere: quia ta-

Pogl. III

Ne bez velikog čuđenja čuje se i vjeruje da su Jevreji zaposjeli crkvene parohije po vašoj oblasti natpisima o kupovini, zakupu, ili čak zalaganju, prezirući institucije Božije i vjeru hrišćansku, a kako neke crkve ne plaćaju prihod, već je poznato da su iste potpuno propale. Stoga što je u suprotnosti sa veličanstvenošću Božijom i budući daje strano institucijama hrišćanske vjere da se to ispravi, priliči nam da budemo spremni i da se pokažemo mudri: tebi kao bratu itd. savjetujemo da ukoliko ima takvih Jevreja u vašoj oblasti koji na takav način zlostavljaju parohije, njih same silom natjeraš da ih se odreknu, pošto prethodno dobiješ dozvolu i saglasnost našeg premilog u Hristu si-na, presvijetlog Henrika kralja Anglije; ili ukoliko ih zaplijenjene drže, ili parohije od sada budu plijenile, sa najvećom strogošću ih natjeraje da crkvama, kojima ove parohije pripadaju, dugove i sakupljen prihod u cjelosti isplate. Pošto zabranite svim vjernicima Božijim, pod prijetnjom anateme, da niko sa Jevrejima ne sklapa sporazume ili se zaklinje na vjernost, budući da je to u suprotnosti sa svetim kanonima, da se hrišćani smiju vezivati za Jevreje. Ako bi se neko pak usudio da se ponaša suprotno našoj zabrani, ili se protivi, izrecite mu kaznu ekskomunikacije bez prava na žalbu.

Pogl. IV

Uz to, pošto je svetim kanonima utvrđeno da Jevreji ne mogu imati hrišćanske sluge, autoritetom postojećih (zakona) ti nalažemo, bez mogućnosti žalbe, da zapovijediš da se javno zaprijeti anatemom da niko od hrišćana ne vrši bilo kakvu službu bilo kom Jevrejinu. Ako bi se pak neko usudio da postupi protiv tvoje zabrane, podvrgni ga crkvenom sudu bez prava na žalbu.

O MONASIMA I MONAHINJAMA

primljenim bez iskušeništva, kao i o onima koji su primljeni u iskušeništvo, pa žele da se povuku.

Pogl. I

Saznao si, možda, da smo došli do saznanja da su isposnici sa planine Filijan neke dječake mlađe od četrnaest godina tako zaveli što su neki od njih dajući pristanak poslije njihovog ubjeđivanja, došli u njihovu crkvu. Njih su, pošto su ih odmah odjenuli u monašku odeždu, jedan od pomenutih dječaka, po imenu T, odmah se pokajvši što je tu odeždu prihvatio, povjerio je svojim roditeljima šta je učinio. Oni su na to mjesto došli poslije nekog vremena i odveli ga odande, pošto tamo nije ostao ni jednu noć; kako smo čuli, jer pomenuti isposnici i neki drugi, nijesu dopuštali da se oženi nekom djevojkom kojoj se zakleo da će je uzeti za ženu i, kako se kaže, vjerio se sa njom. Zbog toga tvojoj diskreciji itd. pošto pažljivo ispitaš i saznaš istinu tog događaja, ako utvrdiš da je pomenuti T. prije navršene četrnaeste godine bez perioda iskušeništva primio monašku odeždu i u roku od tri dana je skinuo, oslobodi ga u potpunosti optužbe pomenutih isposnika i ostalih koji su na njihovoj strani, od grijeha i pokajanja, bez prava na žalbu, a onom, kojoj se zakleo da će je uzeti za ženu, slobodno neka se oženi, ukoliko to neki drugi razumni razlog ne sprječava, javi.

ANNO CHRISTI 1179.

——— ſtianis, qui ſunt in veſtra juriſdictione, penitus A interdicatis: & ſi opus fuerit, eccleſiaſtica diſtrictione prohibeatis, ne ipſi Judæorum ſervitio aſſidue pro aliqua mercede ſe exponant. Obſtetricibus etiam & nutricibus Chriſtianis omnibus prohibere curetis, ne infantes Judæorum in domibus eorum nutrire præſumant: quia Judæorum mores & noſtri in nullo concordant, & ipſi de facili ob frequentem converſationem & aſſiduam familiaritatem, inſtigante humani generis inimico, ad ſuam ſuperſtitionem & perfidiam, ſimplicium animos inclinarent. Præterea parochianis veſtris uſuram accipere omnibus modis interdicatis: quia uſurarum crimen utriuſque teſtamenti pagina deteſtatur. Quod ſi monitis veſtris B parere contempſerint, ſi clerici ſunt, eos ab officio & beneficio ſuſpenſos, cum litteris veſtris rei veritatem continentibus, ad præſentiam noſtram mittere non differatis. Si laici fuerint, uſque ad dignam ſatisfactionem vinculo excommunicationis eos adſtringatis.

CAP. III. *Idem.*

Non ſine multa admiratione auditur & creditur, quod Judæi parochias eccleſiarum per provinciam veſtram, emptionis ſive conductionis, aut etiam pignoris titulo, contemptu Dei & fidei Chriſtianæ inſtitutionis, detinent occupatas: & cum reditus eiſdem eccleſiis non ſolvantur, hæ eccleſiæ penitus deperiſſe jam noſcuntur. C Quia igitur ad ea corrigenda quæ ſunt Divinæ majeſtati contraria, & a fidei Chriſtianæ inſtitutionibus aliena, promptos nos decet & diligentes exiſtere: fraternitati tuæ, &c. quatenus ſi qui Judæi ſunt in provincia veſtra, qui tali modo parochias detineant, ipſos ad eas dimittendas, requiſito prius & habito conſenſu cariſſimi in Chriſto filii noſtri Henrici illuſtris Anglorum regis, arctius compellatis; aut ſi receptas detinuerint, aut parochias amodo receperint, ipſos cum omni diſtrictione cogatis, ut eccleſiis, quarum eædem parochiæ ſunt, debitos & collectos D reditus cum integritate perſolvant. Prohibentes omnibus Dei fidelibus ſub interminatione anathematis, ne quis Judæis hominia vel fidelitates faciat: quoniam contrarium eſt ſacris canonibus, ut Chriſtiani debeant Judæis adſtringi. Si quis vero contra inhibitionem noſtram venire præſumpſerit, contradictione & appellante ceſſante, in eos excommunicationis ſententiam proferatis.

CAP. IV. *Idem.*

Ad hæc cum ſacris canonibus cautum ſit, ne Judæi Chriſtiana mancipia habeant: præſentium tibi auctoritate præcipimus, quatenus ſublato appellationis remedio, anathematis interminatione E jubeas publice, ne quis Chriſtianorum, alicujus Judæi mancipium efficiatur. Si quis autem contra prohibitionem tuam venire præſumpſerit, * eos ſublato appellationis remedio, eccleſiaſtica cenſura compellas,

* *f.* cum.

PARS XXI. DE MONACHIS ET MONIALIBUS ſine probatione ſuſceptis. Item in probatione poſitis, recedere volentibus.

CAP. I.

AD audientiam noſtram noveris perveniſſe, quod eremitæ de monte Filiano quoſdam pueros infra decimumquartum annum in tantum

Concil. General. Tom. XXII.

Pogl. II
Episkopu Herefordskom

U vezi sa onim što je bilo ispitano od nas sa tvoje strane, da li sveštenici koji su primili sveštenu odeždu, a prije toga vezani obećanjem, vratili su se u prethodni status, mora im biti dopušten pristup crkvama i da ima svu brigu o svojoj duši: a ako su klerici, ako prije toga donesu pismenu izjavu da se obavezao monašku odeždu neka prime, neka budu zaređeni i neka budu primljeni da mogu rukovoditi dušama: svetosti tvojoj ovako odgovaramo, jer ako ne žele da čuvaju strogost manastirskog života u koji, dobro je poznato da prelaze, treba ih prisiliti da pređu u manje strog i ne treba im više dopustiti pristup u građanske crkve, da ne bi protiv zavjeta kojim su se Gospodu zavjetovali, zbog iskušenja doveo u opasnost svoje duše. Ipak ako prije no što prime odeždu, za vrijeme perioda iskušeništva, žele da se povuku, prema pravilu blaženog Benedikta čini se da ih ne treba spriječiti da se vrate u pređašnji status. Ali čini se da treba savjetovati da se vrate u istu odjeću u kojoj su i došli.

Pogl. III

Sjećam se da sam od tebe čuo ovakvo pitanje: da li one koji su se zavjetovali da će se posvetiti manastirskom životu pred episkopom i primili monašku odeždu, ako se poslije toga ožene, treba prinuditi da otpuste svoje žene i vrate je onoj crkvi kojoj su se zavjetovali na brak. Na ovo pitanje odgovaramo da ako se neko ko se zavjetovao i primivši odeždu zaredio, pa poslije toga sa nekom (ženom) počinio blud, mora da bude prisiljen da se nje odrekne. Ali, ako nije primio monašku odeždu i nije se zavjetovao, nego samo obećao da će preći u monaški život, makar poslije toga sklopio brak, ne treba ga prinuditi da ode u crkvu i razvrgne brak. Isto to važi od Toletanskog koncila za klerike koji se pretvaraju da su monasi samo imenom i odeždom.

A ſeduxerint, quod quidam illorum, ſuaſionibus eorum aſſenſum præbentes, ad eccleſiam illorum acceſſerunt. Quos cum ſtatim religionis habitum induiſſent, unus prædictorum puerorum T. nomine, ſtatim pœnitens quod habitum ipſum ſuſcepiſſet, id quod fecerat ſuis parentibus intimavit: qui ad locum ipſum, mora poſtpoſita, accedentes, eum exinde extraxerunt: & cum ſtetiſſet ibi, niſi per unam noctem prout accepimus, præfati eremitæ & quidam alii eum non permittunt quamdam puellam ducere in uxorem, quam ipſe juravit in uxorem accipere, ac, ſicut B dicitur, deſponſavit. Quocirca diſcretioni tuæ, &c. quatenus rei veritate diligenter inquiſita & cognita, ſi tibi conſtiterit, quod præfatus T. ante conſummationem decimi quarti anni habitum ipſum ſuſceptum ſine probatione ſuſceperit, & infra triduum depoſuerit; cum ab impetitione prædictorum eremitarum vel aliorum in hac parte, occaſione & excuſatione & appellatione ceſſante, penitus abſolutum, & eam quam juravit accipere in uxorem, libere poſſe traducere, ſi alia rationabilis cauſa non impedit, denuncies.

ANNO CHRISTI 1179.

CAP. II. *Idem Hereſordenſi epiſcopo.*

Super eo quod quæſitum erat a nobis ex parte tua, utrum ſacerdotes qui religionis habitum ſuſceperunt, & antequam eſſent vinculo profeſſionis adſtricti, ad priorem ſtatum reverſi ſunt, C permittendi ſint eccleſias & curam animarum habere: & an clerici, ſi monachicum habitum ante oblatum profeſſionis libellum deferunt, ad ſacros ordines promoveri, & ad gubernationem animarum poſſunt aſſumi: ſanctitati tuæ taliter reſpondemus, quod ſi auſteritatem religionis, ad quam * tranſiſſe noſcuntur, ſervare noluerint, ad minorem religionem tranſire cogendi ſunt, nec amplius in eccleſiis ſæcularibus debent aſſumi, ne contra votum quod Domino fecerunt, in animarum ſuarum periculum probentur venire. Verumtamen ſi ante ſuſceptum habitum in D probatione poſiti, recedere voluerint, ſecundum regulam beati Benedicti non videntur prohiberi ad priorem ſtatum redire. Sed illa videtur præcipere ut in eadem veſte redeant in qua venerunt.

* migraſſe

CAP. III.

Meminimus nos ex parte tua hujuſmodi quæſtionem audiviſſe, ſcilicet utrum illi qui ſe ad religionem coram epiſcopo devoverunt tranſituros, & habitum religionis ſuſcipiunt, ſi & poſtmodum uxores duxerint, cogendi ſunt eas dimittere, & ad eccleſiam, cui ſe contulerant, redire. Super quo utique * decimus reſpondendo, quod ſi quiſpiam qui ſe religioni devovit, & E habitu ſuſcepto profeſſionem fecit, poſtmodum ſibi aliquam copulavit, eſt ab ea cogendus recedere. Verum ſi habitum non ſuſcepit, nec profeſſionem fecit, ſed votum fecit, & ſe ad religionem tranſiturum promiſit: licet poſtea matrimonium contraxerit, non eſt cogendus ad eccleſiam tranſire, & matrimonii vota reſcindere. Item ex concilio Toletano, ut clerici qui ſe fingunt habitu & nomine monachos eſſe.

* damus reſponſum, quod

Godine 1181, novembar:
XIV indikcije: Dogovor oko nasljeđa između predstavnika slovenskih i langobardskih porodica*

Godine čudesnog ovaploćenja vječnoga kralja hiljadu sto osamdeset prve. Kraljevstva našeg veličanstvenog gospodara Videlma, nepobjedivog kralja Sicilije, duksa Apulije, principata Kapue godine šesnaeste, mjeseca novembra, četrnaeste indikcije. Ja Petar Pavle, sin Silvestra iz grada Monopolija, izjavljujem da je prije nekoliko mjeseci Kiramarija, supruga Nikolaja de Viparda, iz Barija umrla . . . . . postavila sebi za epitropa gospodina Petra de Antiohisa i za epitropisu gospođu Sklavarelu de Korticio, stanovnike Barija i prema svojoj volji procijenila ono što je imala i između ostalog naložila da njen epitrop i epitropisa daju kao miraz prema barijskom običaju njenoj unuci, kćerki magistra Petrake, spurgatora Barija i stanovnika Monopolija, kada se bude udavala, dvije unce sicilijanskih tarena i pokretnosti, kako stoji u dokumentu. Sada se ova Germana, njena unuka, udala za mene po pravu, sa prstenom bez njenog (mundio) i primila je od mene jutarnji dar, kako je barijski običaj. U prisustvu gospodina Trentafilija, monopolijskog sudije i drugih valjanih ljudi potpisanih dolje kao svjedoka, to jest Taselgarda i Kozme sina Bartolomejevog . . . . . sina Kalogirovog[384] iz grada Monopolija u ime pomenutog gospodina Petra epitropa i gospođe Sklavarele epitropise . . . . . dao je i predao mi u ime ove pomenute Germane, moje supruge, dvije unce sicilijskih tarena i pokretnosti, to jest: izvjesnu količinu maramica, oko četrnaest . . . . . jedan veo sa prefulama(?) i dvadeset osam mjera platna oko četrnaest (?) i jednu balu(?) vune, jednu pisinu[385], jednu (spavaću) košulju, jednu ruptu(?) . . . . . jednu tobaleu(?) trinatu(?), jednu kožu od . . . . . oko dvadeset dvije. Pod takvim uslovom moja supruga i njeni potomci neka imaju ove stvari po barijskom običaju i pomenuto zlato i pomenute stvari i ako slučaj o vraćanju ovog miraza bude ispunjen u potpunosti ili pod uslovom da ja i moji nasljednici vratimo ovo sve Bulgari i Kuradoni i . . . . . sestrama i kćerkama ove Kiramarije ili njihovim zakonitim potomcima, tako da jedna u tome nasljeđuje drugu. I ako nešto bude nedostajalo platićemo ovim sestrama sve gospodinu Petru epitropu i gospođi Sklavareli epitropisi ove Kiramarije, ili njihovim nasljednicima, da mi učine prema nalogu i uslovima ovog popisa Kiramarije koji je sačinila. Zato pred gospodinom sudijom i svjedocima ja, Petar Pavle vama garanciju . . . . . i sebe samog i Senjora, Eustasijevog sina i Nikolaja Longa iz Monopolija i Jovana de Masfaro, stanovnika grada Monopolija, svoje sugrađane, kao garante ustanovio sam primaocu umjesto sestara Bulgare, Kiradone i . . . . . i već pomenutog gospodina Petra epitropa i gospođe Sklavarele epitropise. Pod uslovom da ja i moji nasljednici učinimo i ispunimo ovim pomenutim sestrama i njihovim zakonskom nasljednicima i pomenutom epitropu u epitropisi ove Kiramarije i njihovim nasljednicima na način na koji treba da se učini i ispuni, dok, kada vrijednost i pokretnosti po rečenom redu ne budu dati i primljeni . . . . . i da učinimo kroz parnice ili po zakonu bismo ih pozvali zbog bilo kog razloga obavezujemo se da ćemo isplatiti deset zlatnika kao kaznu i to javno, i makar protiv svoje volje ćemo ispuniti sve što je rečeno kroz mi Petar Pavle i garanta i Senjora i Nikolaja Longa i Jovana de Masafaro i dali smo dozvolu da me pozovu na sud ovim sestrama i njihovim zakonskim nasljednicima i pomenutim epitropu i epitripisi Kiramarije i njihovim nasljednicama . . . . . i mi garanti u svemu što je ovdje rečeno kao i naši nasljednici u svim našim dozvoljenim i nedozvoljenim, koje god nam budete našli bez klevete dok budemo ispunjavali ono što je rečeno i ovo je napisao pisar Angel, koji je i učestvovao.

Trentafilije, kraljevski monopolijski sudija.

Taselagard ovo potvrđuje.

Kozma, Bartolomejev sin.

* CD Barese, vol. 1, col. 111.
[384] Vjerovatno Hrvat.
[385] Vjerovatno kada za kupanje.

N. 57. A. D. 1181. (novembre, Indiz. XIV).

Data di luogo Monopoli.
Rogatario Angelus not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,24, largh. 0,15. Di difficile collazione, essendo la carta tutta quanta macchiata.
Scrittura Minuscola.
Contenuto Petrus Paulus, f. Silvestris, di Monopoli, prendendo in moglie Germana, f. magistri Petracce spurgatoris, riceve in dote due once d'oro e della mobilia, secondo un legato contenuto nel testamento di Kiramaria, di Bari, zia della suddetta Germana.
Bibliografia Inedita.

† Mirifice incarnationis regis eterni anno millesimo centesimo octuagesimo primo. Regni autem magnifici domini nostri Widelmi invictissimi regis Sicilie ducatus Apulie principatus Capue anno sextodecimo mense novembris quartadecima indictione. Ego Petrus Paulus f. Silvestri civitatis Monopolis Declaro quoniam ante hos menses Kiramaria uxor Nicolai de Viparda (?) barensis ad mortem venisset . . . . . constituit sibi epitropum domnum Petrum de Antiochissa et epitropissa domina Sclavarella de Corticio barenses et secundum velle suum iudicavit ea quod habuit et inter cetera sue dispositionis mandata precepit ut epitropus et epitropissa sua vel eorum heredes darent in dote iuxta morem barensium Germane nepoti sue f. magistri Petracce spurgatoris Bari et Monopolis habitatoris cum maritum adciperet duas uncias tarenorum Sicilie et res mobiles ut in scripto continebitur. Nunc autem sociata michi uxore legitima per anulum ipsa Germana nepote sua absque eius mundio et a me morgincaph ei tradito ut barensis mos est. Ante presentiam domini Trentafilie (?) Monopoli iudicis et aliorum proborum hominum testium subscriptorum videlicet Tasselegardi et Cosme f. Bartholomei . . . . . f. Kalogiri civitatis Monopoli vice affati domini Petri epitropi et domine Sclavarelle epitropisse . . . . . dedit et tradidit michi vice ipsius affate Germane uxoris mee accipienti duas uncias auri tarenorum bonorum Sicilie et mobilia hec videlicet lectum bonum et unum parium de lentiolis ad quatuordecim . . . . . et unum mandile cum prefulis et viginti octo brachia de panno ad quattuordecim et unum plaionem de lana, et unam pessinam *(sic)*, et unam camisam et unam ruptam . . . . . et unam tobaleam trinatam et unam pellem de . . . . . ad viginti duas. In tali ratione predicta Germana uxor mea suique descendentes habeant rebus ipsa iuxta morem barensium predictum aurum et affatas res et si casus de ipsis dotibus remittendis evenerit trasactive vel sub conditione ego vel mei heredes remittamus ea omnia Bulgare et Kuradonne et . . . . . sororibus filiabus eiusdem Kiramarie vel earum legitimis descendentibus. sic tamen ut una alteri exinde succedat. Et si quod absit nemo est de ipsis sororibus finem remittamus ea omnia affato domino Petro epitropo et domine Sclavarelle epitropisse eiusdem Kiremarie vel eorum heredibus ad faciendum michi iuxta iussionem et tenorem supradicte iudicationis ab ipsa Kuramaria [exinde?] facte. Unde coram ipso domino iudice et testibus ego qs. Petrus Paulus vobis guadiam predicto . . . . . et me ipsum et Segnorem f. Eustasii et Nicolaum Longum de Monopoli et Iohannem de Massafro habitatorem civitatis Monopoli concives meos mediatores constitui accipienti vice predictarum sororum Bulgare Kuradonne et . . . . . et etiam iamdicti domini Petri epitropi et domine Sclavarelle epitropisse. Eo tenore ut ego et mei heredes omnia faciamus et adimpleamus eisdem predictis sororibus et earum legitimis descendentibus et affato epitropo et epitropisse eiusdem Kuremarie et eorum heredibus quemadmodum fieri et adimpleri solet donec pretio et rebus mobilibus in ordine dicto datis et acceptis alia . . . . . secundum . . . . . et si contra fecerimus et per causationem vel per legem eos exinde miserimus pro quocumque ingenio decem aureos solidos pena eis componere obligamus et totidem in puplico et inviti omnia que predicta sunt adimpleamus per districtos nos Petrum Paulum obligatorem et mediatorem et Segnori et Nicolaus Longus et Iohannes de Massafro mediatores qui licentiam tribuimus eisdem predictis sororibus et earum legitimis descendentibus et affato epitropo et epitropisse Kuremarie et eorum heredibus pignerare me Petrum Paulum . . . . . et nos qs. mediatores de omnibus predictis que scripta sunt sic et nostros heredes per omnia nostra licita et inlicita quecumque nobis ubicumque inveneritis sine calumpnia donec omnia que predicta sunt eis perficiamus et hoc scriptum scripsit Angelus notarius qui interfuit.

† Trentafilius (?) regalis Monopoli iudex.

† Tasselegardus firmat hoc.

† Cosmas Bartholomei f.

Mjeseca aprila 1182. godine:
Utvrđivanje međa na imanju slovenskog manastira na Siciliji[*]

Aprila mjeseca prve indikcije, došao si ti, iguman manastira svetog Filipa Podvižnika, pismo sa Bogom čuvanog dvora i sekretara preslavnih arhonata, gospodina Kaita Rikardovog i gospodina Jovana Grafea i gospodina Evgenija Dobrog, upućeno meni strategu dobrih ljudi kenturipi, a u pismu je stajalo ovako: onoga koji nam je došao na zemlju gdje postoje starca Kalista monaha i njegove sabraće, isto sam uhvatio i gospodin Georgije iz Modija po naređenju preslavnog arhonta Kaita Rikardovog i njegovih drugova koji je došao sa nama na onu zemlju. A ja sa ovlašćenjem kenturipa Adam, sazvao sam starce, dovevši i svjedoke Petra Pitita, Petra Antropofaga, Jovana Artimena, Arkadija Garnerisa, Kostu mandarisa, Arkadija Onilata i bilježnika Nikolaja i sa njima i gospodina Georgija, bilježnika Nikolaja Muskijara; otišli smo u selo Malaventri u kome su bila ta navedena polja: i dođoše Rupertov sin Jovan Onolatis, Nikolaj Malaventritis, starac Nikolaj lovac, Nikolaj Rafailo i Vasilije Avgustinov i pokazaše nam gdje se nalaze međe tih polja i obilježiše tako ta polja; početak tih međa nalazi se na Vukovom potoku i odatle se pružaju putem prema Kastrojoanu sve do mjesta na kome je polje starca Nikifora i odatle se proteže sve do mjesta koje se zove Kumva, a od Kumve se protežu duž vododerine sve do pustoline na imanju Rupetovom, a od pustoline na imanju Rupertovom, sve do vododerine na poljima Leona Kifite(?) i odatle ide vododerinom sve do velikog Vukovog potoka, ide odatle potok sve do puta do Kastrojoana, odakle smo pošli. Te međe i to razgraničenje pokazali su nam gore navedeni svjedoci i Rupertov sin Jovan Onolatis, Nikolaj Malaventritis, starac Nikolaj lovac, Nikolaj Rafailo i Vasilije Avgustinov; a ja izvršitelj Adam i Georgije Modijev i starci i dobri ljudi kenturopi zemlje, uzeli smo sveto Jevanđelje i oni su se zakleli onako kako su pokazali, omeđili i razgraničili međe tih polja, kao što smo već rekli i ona pripadaju starcu Kalistu monahu i njegovoj sabraći; pošto smo završili ovu zakletvu, svjedoci su predali polja gospodinu Prankatiju, igumanu manastira svetog Filipa Podvižnika, kako bi ostvario(?) zaštitu i kako bi dobio svoja prava nad ovim poljima od deset modija žita. To se dogodilo pred starcima iz oblasti kenturopi i sela Malaventri navedenog mjeseca i indikcije, godine 6691 (1182.)

Ja, prezviter Toma svjedok sam.

Ja, Leos, jerej svete Kiriake.

[*] Greci e arabi, col. 432.

XXIV.

† Τὸν ἀπρίλλιον μῆνα.

† Τὸν ἀπρίλλιον μῆνα τῆς ἰνδικτιῶνος α᾽ ἦλθες συ ὁ καθηγούμενος μονῆς ἁγίου φιλίππου δεμέννων κομίζωντα γραφὴν παρὰ τῆς θεοφρουρήτου κούρτης καὶ τῶν ἐνδωξωτάτων ἀρχόντων τοῦ σεκρέτου κυρίου κάϊτου ῥικκάρδου καὶ κυρίου ἰωάννου γραφέου καὶ κυρίου εὐγενίου τοῦ καλοῦ πρὸς μὲ τὸν στρατηγὸν κεντουρύπη καὶ τῶν καλῶν ἀνθρώπων διλωποιοῦντα οὗτος· τοῦ ἀπελθεῖν ὑμᾶς ἡς τὰ χωράφη ὅπου ὑπήρχουν τοῦ γέρωντος καλλήστου μοναχοῦ καὶ τῶν αὐταδέλφων αὐτοῦ, ὁμίος ἐκάτηλαβα καὶ ὁ κῦρ γεώργιος τοῦ μοδίου ὑπὸ προστάξεως τοῦ ἐνδοξωτάτου ἄρχοντος κάϊτου ῥηκκάρδου καὶ τῶν συντροφῶν αὐτοῦ τοῦ ἀπελθεῖν μεθ᾽ ἡμῶν ἡς τὰ τηαύτα χωράφη. ἐγὼ δὲ ὁ ἐξουσιαστὴς κεντουρύπη ἀδὰμ ἐπιφώνησα τοὺς γέρωντας τόν τε μαρτίνον ἀδουήσας καὶ πέτρον πιτίττον καὶ πέτρον ἀνθρωπόφαγον καὶ ἰωάννην ἀρτιμένον καὶ ἀρκάδιον γαρνέρην καὶ κώνσταν μανδαρὶν καὶ ἀρκάδιον ὀνιλάτον καὶ νοτάριον νικόλαον καὶ μεθ᾽ ἡμῶν ὁ κυρ γεώργιος καὶ νοτάριος νικόλαος μουσκιαρὸς ἀπήλθωμεν ἡς τὸ χωρίων μαλαβέντρι ἐν ᾧ ἦσυν τὰ τηαῦτα χωράφηα· καὶ ἦλθων ὁ τοῦ ῥουπέρτου υἱὸς ἰωάννης ὀνολάτης καὶ νικόλαος μαλαβεντρίτης καὶ ὁ γέρων νικόλαος ὁ κυνιγὸς καὶ νικόλαος ῥαφαὴλ καὶ βασίλειος ἀγουστήνου, καὶ ὑπέδιξαν ἡμῖν τὰ σύνορα τῶν τιούτων χωραφίων καὶ ἐδιαχωρήσασυν οὗτος τὰ τηαῦτα χωράφηα· ὑπάρχει ἡ ἔναρξης τοῦ τιούτου περιωρισμοῦ ἐκ τὸ ῥίακον τοῦ λύκου κακῆθεν κατέρχαιται τὴν ὁδὸν καστρειωάννου ἕως οὗ ἡς τὸ χωράφην γέροντος νηκηρόρου κακῆθεν ἀνέρχεται ἕως οὗ ἡς τὴν λεγομένην κούμβαν ἀπὸ δὲ τῆς κούμβας ἀνέρχεται τὸ ψευδορίακον ἕως οὗ ἡς τὴν χαίτην ἡς τὰ χωράρια ῥουπερτούνου, ἀπὸ δὲ τῶν χωραρίων ῥουπερτούνου τὴν χέτην χέτην ἕως οὗ ἡς τὸ ψευδορίακον ἡς τὰ χωράφια λέωζτῆς κηφήτας, κακῆθεν κατέρχεται τὸ ψευδορίακον ἕως οὗ ἡς τὸ μέγαν ῥίακον τοῦ λίκου, κατέρχεται κακῆθεν ὁ ῥίαξ ἕως οὗ ἡς τὴν ὁδὸν καστρειωάννου ἐν ᾧ καὶ τὴν ἔναρξην ἐποιήσαμεν καὶ συνκλήη. ταῦτα τὰ σύνορα καὶ τῶν διορησμῶν ὑπέδιξαν ἡμῖν ἡ ἀνωτέρω μάρτυρες γεγραμμένοι ὅ τε ῥουπέρτου υἱὸς ἰωάννης ὀνολάτης καὶ νικόλαος μαλαβεντρίτης καὶ ὁ γέρων νικόλαος ὁ κυνιγὸς καὶ νικόλαος ῥαφαὴλ καὶ βασίλιος ἀγουστήνου τὰ τηαῦτα σύνορα καὶ τῶν διωρισμὸν· ἐγὼ δὲ ὁ πράκτορας ἄδαμ καὶ γεώργιος μοδίου καὶ ἡ γέρωντες καὶ καλοὶ ἄνθρωποι χώρας κεντουρύπη ἐφαήραμεν τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον, καὶ ὑπομόσασυν οὕτος ὡς ὑπέδιξαν καὶ ἐσυνωριάσασυν καὶ ἐδιαχωρήσασυν τῶν τιούτων χωραφίων τὰ σύνωρα οὕτος ὡς προέφημεν ὑπήρχουν τοῦ γέρωντος καλλήστου μοναχοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ αὐταδέλφων· μετὰ δὲ τοῦ ἐκτελεῖσαι τοὺς ὅρκους ἡ τηαύτη μάρτυρες ἀπεδώκαμεν τὰ χωράφηα πρὸς τὸν καθηγούμενον κῦρ πραγκάτιον μονῆς ἁγίου φιλίππου δεμέννων ὡς καθώτι καὶ τὸ προσταττηκὸν ἐδίλη, καὶ ἵνα τέλλη τὰ δικαιώματα τῶν τιούτων χωραφίων σιτίρου μόδια δέκα. τοῦτο δὲ γέγωνεν κατενώπιον τῶν γερώντων τῆς χώρας κεντουρύπη καὶ χωρίου μαλαβέντρι μηνὶ καὶ ἰνδικτιῶνι τῆς προγραφήσης ἔτει ϛχϛα᾽.

† ego presbyter thomas testis sum.

† ἐγὸ λέος ἡ εὐρευὴς τῆς ἁγίας κυρηακῆς.

55

Godine 1182, 2. decembar:
XV indikcije: Sin Jovana Vasilijevog kupuje stabla maslina[*]

Godine ovaploćenja našeg Gospoda Isusa Hrista hiljadu sto osamdeset druge. Vladavine kralja, našeg gospodara Gvidelma, nepobjedivog kralja Sicilije i Italije, sedamnaeste. Mjeseca decembra, drugog dana četrnaeste indikcije. Ja, Jovan Gatucije, Nikolajev sin iz Barija izjavljujem da izvan grada u mjestu Sao imam dva maslinova drveta, koja stoje na zemlji Tome Fenukula, pored javnog puta i pored granice ograđenog Margaritinog maslinjaka. I ove masline su pripadale Nikolaju Kovaglomorovom. I želim da prodam ove masline i da primim novac za njih, da ga koristim na svoju korist. I pošto sam tako odlučio, ovako u prisustvu dobrih ljudi potpisanih kao svjedoka kojima je poznato sve što je rečeno iznad i ispod, po svojoj dobroj volji dajem i prodajem tebi, sir Leonu Cijauli, sinu gospodina Jovana de Bazilija iz Barija oba ova maslinova drveta koja stoje na zemlji Tome Fenukula, zajedno sa onim što je iznad i ispod njih i njihovim stazama i raskršćima, ulazima i izlazima, sve do javnog puta i sa svime što stoji ispod njih i svime što im pripada. I kao potvrdu ove predaje i prodaje sam sada primio od tebe, sir Leona deset dobrih zlatnih sicilijanskih tarena, za koje kažem da ih imam kod sebe i da su isplaćeni. Pod tim uslovom da ova prodaja bude u potpunosti u vlasti i upravi tvojoj i tvojih nasljednika, da ih imaš, upravljaš njima i da ih posjeduješ, i radiš sa njima sve što bude vaša volja a da ih ja i moji nasljednici ili iko drugi ne potražuje ili se protive. A ja i moji nasljednici ćemo braniti za tebe i tvoje nasljednike ovu prodaju od svakog našeg duga i oduzimanja i od strane moje supruge i njenih nasljednika, rođaka i mundoalda i od svakog čovjeka, da biste ih imali sigurni i mirni i bez ikakve kazne. Pored toga, svojom dobrom voljom ja, Jovan Gatucije, dao sam garanciju tebi, citoleonu Cijauli i dao sam ti samoga sebe za garanta. Pod tim uslovom da ja i moji nasljednici ostanemo pri ovom davanju i prodaji i branićemo ih za vas od svih, kako je rečeno. I učinićemo vam i ispuniti sve koje i kako je rečeno. I ako ne budemo željeli da vam sve što je rečeno i budemo zbog toga podigli parnicu ili vas budemo zvali na sud sa bilo kojim razlogom, obavezujem sebe i svoje nasljednike da vam damo kaznu od deset zlatnika i to javno i da ćemo vam sve ispuniti, makar protiv svoje volje. Zbog toga sam dao dozvolu tebi, citolenu Cijaulu i tvojim nasljednicima da mene i moje nasljednike pozovete u svim našim zakonitim i nezakonitim parnicama, koje god budete našli protiv nas bez klevete i pozivanja, dok vam budem ispunjavali ono što je ovdje napisano. I ovaj dokument je napisao protonotar Ravelensis, koji je i učestvovao.

Julijan pisar.

Saso, koji se zove Atenasi.

Svjedoci citus Saso Atenasi i pisar Julijan.

[*] CD Barese, vol. 1, col. 112.

N. 58. A. D. 1182. (2 dicembre, Indiz. XV).

Data di luogo Bari.
Rogatario Ravellensis protonot.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,28, largh. 0,14.
Scrittura Minuscola minutissima: si comincia a scorgere la tendenza alla gotica. (*V. facsimile*).
Contenuto Iohannes Gattucius, f. Nicolay, di Bari, vende a Leone Ciaula, f. Iohannis de Basilio, due alberi di oliva, posti nella località Sao, pel prezzo di 10 tareni d'oro.
Bibliografia Inedita.

† Incarnationis domini nostri iesu christi anno Millesimo Centesimo octogesimo secundo. Regni vero felicissimi domini nostri Guidelmi Sicilie et Italie Regis invictissimi anno Septimodecimo. Mense december secundo eiusdem intrante indictione quintadecima. Ego Johannes Gattucius f. Nicolay barensis. Declaro. Quoniam foris in loco Sao. habeo et pertinent michi Due arbores olivarum, que stant in terra Thome Fenuculi; iuxta viam puplicam et iuxta limitem clausuree olivarum Margarite. et fuerunt ipse arbores olivarum Nicolai Covaglomoris. Et placet et aptum est michi ipsas duas arbores olivarum vendere. et pretium inde accipere; ad opus mee utilitatis agendum. Et dum hoc aptum michi facere visum est. Sic ante presentia bonorum hominum testium subscriptorum quibus omnia predicta et subscripta notificata sunt bona mea voluntate. Per fustem tradidi atque vendidi tibi sire Leoni Ciaule f. domini Johannis de Basilio barensi. Totas prenominatas duas arbores olivarum que stant in predicta terra Thome Fenuculi. Una cum inferioribus et superioribus suis. anpitis giris et tornatoriis suis. trasitibus et exitibus suis. usque in vias puplicas. et cum omnibus infra se habitis et contentis omnibusque suis pertinentiis; Et pro confirmatione [hui]us traditionis. et venditionis. Nunc presentaliter recepi a te sire Leone Decem tareni boni auri Sicilie de pensu quos apud me habere confiteor finitum vero pretium. In ea videlicet ratione. Ut amodo in antea hec predicta venditio [tra]sactive sit in potestate. et dominatione tua et tuorum heredum. habendi dominandi possidendi; et omnia exinde faciendi. ut vestra fuerit voluntas sine mea et meorum heredum omniumque hominum requisitione et contrarietate. Ego autem et mei heredes defendamus tibi et tuis heredibus ipsam venditionem ab omni nostro debito nostraque relegatione. et a parte uxoris mee heredibus parentibus et mundoaldis eius. et ab omni humana persona. Ut securi et quieti. et sine omni dampno exinde maneatis ex omni parte. Super hoc autem et bona mea voluntate. ego qs. Johannes Gattucius vadium dedi tibi predicto zitoleoni Ciaule et me ipsum mediatorem tibi posui; (1) Eo tinore. ut ego et mei heredes maneamus in hac predicta traditione et venditione. et defendamus illam vobis ab omnibus ut prelegitur; et omnia faciamus et adimpleamus vobis que et qualiter predicta sunt; Et si taliter hec omnia predicta vobis facere et adimplere noluerimus. et per causationem vel per legem vos exinde miserimus. per quodcumque ingenium. obligo me et meos heredes. dare vobis penam auri solidos decem; et totidem in puplico. omnia vobis adimplentes inviti que predicta sunt. Propter quod licentiam tribui tibi predicto zitoleoni Ciaule et tuis heredibus pignerare me et meos heredes per omnes causas nostras legitimas et inlegitimas; quascumque nobis ubicumque inveneritis. sine calumnia et appellatione. Donec omnia vobis faciamus et adimpleamus que seriatim prescripta esse videntur. Et hoc brebe scripsit Ravellensis protonotarius qui interfuit.

† Julianus notarius.

† Sasso qui vocatur Atenasi.

Nell'estremo taglio inferiore: testes zitus Sasso Atenasi et Julianus notarius.

(1) Le parole da *et* a *posui* in ras.

Godine 1183. jun:
I indikcije: Episkopija Kotor gubi pravo uprave nad nekim od crkava u Bariju*

Rainald, milošću Božijom Barijski i Kanuzijski arhiepiskop. Ljubljenom sinu Petru i svoj braći koja vječito borave u manastiru Sv. Elije na gori Tabor. Ako želimo da razmišljamo o dugu pastorske službe koju smo voljom Božijom primili, treba da darujemo velikodušno, svim mjestima i zadužbinama, a naročito onima kuda su stupale stope Isusa Hrista, i gdje se pred svojim učenicima uvijen u oblak svijetla prikazao preobražen, pošto znamo da smo dužnici prema tim mjestima, jer se naš spasilac udostojio da svojom vrijednom krvlju oslobodi ljudski rod od okova grijeha. Evo, dakle, onoga što si ti, dragi brate u Hristu, tražio da prepustim pomenutom manastiru Sv Elije crkvu Sv. Elije de Arena, koja se nalazi blizu Barija, a koja je pripadala crkvi Sv. Marije de Kurianacio. Smatrali smo da su tvoje molbe dostojne da ih uslišim. I pošto su se opat i sveštenici crkve Sv. Marije svojevoljno odrekli pomenute crkve Sv. Elije, predajemo i dajemo, uz pristanak našeg starješine, mana-stiru Sv.Elije ovu crkvu sa svim njenim posjedima ovom manastiru i ovim pismom objavljujemo tu privilegiju. I ustanovljavamo da svi posjedi i sva dobra koja posjeduje ova crkva, ili bude stekla u budućnosti pravično i prema kanonu, ima da ostanu ovom manastiru u cjelosti i neokrnjena. Kao i cenz. od jedne libre voska, koju je do objavljivanja ovog dara prior ovog manastira davao Barijskoj crkvi na uspenje blažene Marije, i jedne libre voska i jedne tamjana koju je davao na praznik Sv. Elije crkvi Sv. Marije de Kurianacio. Ustanovljavamo da nijedna crkvena ili svjetovna ličnost ne smije da se usudi da naruši ovu stranicu naše odluke. A ako bi se usudila, da ima da izgubi dostojanstvo svoje časti i moći, i da će na posljednjem sudu biti podvrgnuta strogoj kazni. A ko je bude čuvao, neka ga prati blagoslov svemogućeg Boga. Načinili smo ovu privilegiju u sjećanje na naš dar i vječitu vjernost, i naredili smo da se zapečati našim olovnim pečatom. Dato u Bariju i napisano rukom Rodžera, našeg sekretara i kanonika Barijske crkve. Godine od ovaploćenja Gospoda Isusa Hrista hiljadu sto osamdeset treće. Druge Godine pontifikata našeg gospodina Lucija III. Osamnaeste godine kraljevanja našeg preslavnog kralja Vilelma II. Trinaeste godine našeg arhipresulstva. Mjeseca juna, prve indikcije.

Ja, Rainald, milošću Božijom arhiepiskop Barija i Kanuzija.
Ja, Petar, primicerije, složio sam se.
Ja, Angel, primicerije i sveštenik, složio sam se.
Ja, Melicijaka, đakon, složio sam se.
Ja, Lav, sveštenik i opat crkve Sv. Marije de Kiruanacio, složio sam se.
Potvrđujem ovo, ja, Gviljelmo, pisar.
Ja, Julijan, sveštenik, složio sam se.
Ja, Rikard, đakon, složio sam se.
Ja, Matej, prezviter, složio sam se.
Ja, prezviter Melis potvrđujem.
Ja, Romoald, prezviter, složio sam se.
Ja, Majo, sveštenik, složio sam se.
Ja, Jakvint, prezviter, složio sam se.
Ja, Lav, sveštenik, složio sam se.
Ja, Nikolaj, sveštenik, složio sam se.
Ja, Melicijaka, subđakon, potvrđujem.

* CD Barese, vol. 1, col. 114.

N. 59. A. D. 1183. (giugno, Indiz. I).

Data di luogo Bari.
Rogatario Rogerius scrin. et canon.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,70, largh. 0,43. È attaccato il suggello di piombo.
Scrittura Minuscola elegante, simile alla minuscola pontificia.
Contenuto Rainaldus, archiepiscopus Barensis et Canusinus, concede al monastero di s. Elia in monte Tabor la chiesa di s. Elia *de arena*, nelle vicinanze di Bari, e di spettanza della chiesa di s. Maria de Kuriiannacio, obbligandosi però l'abate a pagare un annuo censo sia alla chiesa Cattedrale che alla suddetta chiesa di s. Maria.
Bibliografia Inedita.

Rainaldus dei gratia barensis et canusinus archiepiscopus. Dilecto f. Petro et universis fratribus in Monasterio beati Helie in monte Tabor commorantibus in perpetuum (1). Si pastoralis officii debitum quod domino disponente suscepimus mentis velimus integritate pensare; universis locis et deo dicatis, set specialius illis in quibus iesu christi pedes steterunt, et ubi coram discipulis suis eos nube lucida obumbrante transfiguratus apparuit, nostre liberalitatis munificentiam largius impertiri debemus. quia patenter agnoscimus tanto nos ipsis locis debitores existere; quanto redemptor noster genus humanum peccati iugo suppositum dignatus est ibidem suo sanguine pretioso redimere. Hinc est utique quod cum tu dilecte in christo f. Petre nos sollicita caritate requireres, ut ecclesiam sancti Helie de arena prope Barum positam, que ad dispositionem ecclesie sancte Marie de Kuriiannacio pertinebat, memorato monasterio sancti Helie deberemus concedere; nos petitiones tuas dignum duximus admittendas. et abbate et clericis eiusdem ecclesie sancte Marie prescripte ecclesie sancti Helie in nostra presentia sponte abrenuntiantibus; de consensu Capituli nostri eandem ecclesiam cum omnibus possessionibus suis supradicto monasterio sancte Helie concedimus et donamus. et presentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones, quecumque bona, predicta ecclesia possidet. aut in futurum iuste et canonice poterit adipisci; eidem monasterio firma semper et illibata permaneant. Salvo censu unius libre de cera, quam ad huius nostre donationis indicium barensi ecclesie in assumptione beate Marie et unius libre cere, et unius incensi quas ecclesie sancte Marie de Kuriiannacio, in festivitate beati Helie prior ipsius monasterii annuatim persolvet. Statuimus igitur ut nulla ecclesiastica secularisve persona, hanc nostre constitutionis paginam presumat infringere. Quod si presumpserit, potestatis honorisque sui dignitate careat. atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Qui vero conservator extiterit, omnipotentis dei benedictionem et gratiam consequatur. Ad huius autem nostre concessionis et perpetue firmitatis memoriam, istud privilegium fecimus fieri. et nostro plumbeo tipario iussimus insigniri. Datum Bari et scriptum per manus Rogerii nostri scriniarii et barensis ecclesie canonici. Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi Millesimo. centesimo. octogesimo. tertio. Pontificatus domini Lucii pape tertii, anno secundo. Regni quoque domini nostri gloriosissimi Regis Willelmi secundi, anno octavodecimo. Archipresulatus autem nostri anno tertiodecimo. Mense Iunio Indictionis prime.

† Ego Rainaldus (2) dei gratia Barensis et Canusinus Archiepiscopus ss. (3).
† Ego Petrus primicerius consensi.
† Ego Angelus primicerius et sacerdos consensi.
† Ego Meliciacca diaconus consensi.
† Ego Leo sacerdos vocatus abbas ipsius ecclesie sancte Marie Kyriiannacii consensi.
† Affirmo Guillelmus ego notarius ista.
† Ego Iulianus sacerdos consensi.
† Ego Ricardus diaconus consensi.
† Ego Matheus presbiter consensi.
† Ego presbiter Melis firmo.
† Ego Romoaldus presbiter consensi.
† Ego Maio sacerdos confirmo.
† Ego Iaquintus presbiter consensi.
† Ego Leo sacerdos consensi.
† Ego Nicolaus sacerdos consensi.
† Ego Meliciacca subdiaconus firmo.

(1) Tutto in caratteri allungati.

Godine 1183. 12. decembar:
I indikcije: Svjedočenje o kotorskom građaninu Radu, sinu Dimitrijevom*

Godine od ovaploćenja našeg Gospoda Isusa Hrista hiljadu sto osamdeset treće, mjeseca decembra, dvanaestog dana, prve indikcije. Godine vladavine našeg nepobjedivog kralja Gvilelma, osamnaeste. Ja, Bonuscit, sin Maksimijana, iz Barlete pred potpisanim svjedocima, pogodnim ljudima, vama Kirijovanom de Saso, sinom Sasovim, mojim rođakom i Jovanom Bukonom, sinom Kirileona Bukona, vojnika, mojim sugrađanima, dajem garanciju, sa sobom kao garantom, da ćemo ja ili moji nasljednici da oslobodimo vas i vaše nasljednike od sigurnosti od sedam anževinskih libri i dva manja dobra provansalska dukata, koje ste založili za mene protiv Samuela Jevrejina, sina Simeona Jevrejina, tranijskog građanina, prema sadržini dokumenta koji o tome ima ovaj Samuel Jevrejin i koji . . . . vam je proizišao iz toga ćemo vam nadoknaditi. Na to sam se obavezao i predao vam jedan moj dokument koji je moj otac Maksimjan meni dao i predao sa punom važnošću i u kome stoji da je Rad, sin Dimitrijev, kotorski građanin u gradu Barleti svojom voljom dao i predao ovom mom ocu jednu svoju sluškinju slovenskog roda, po imenu Mele Nega** za tri i po unce dobrog tarenskog zlata po dobroj mjeri grada Barlete, kako ovo i drugo stoji u ovom dokumentu. Radi veće sigurnosti, postavljam pred vas sve svoje pokretne i nepokretne stvari koje imam u gradu Barleti kao i izvan, da biste mogli ako ne ispunim ono što je već rečeno, da zaplijenite ono što je stavljeno pred vas i prodate, i za njegovu cijenu oslobodite se od ovog jemstva, i ako iz toga bude za vas proizišla neka kazna, mi ćemo vas iskupiti, i ako nešto od ovoga preostane, vratite nam, a ako nešto bude nedostajalo, mi ćemo vam to nadoknaditi. Ako želite da ovo što je postavljeno pred vas držite dok vam ne ispunimo ono što smo rekli, i mi ćemo ga braniti za vas od svih ljudi. A ako ne, platićemo vam kao kaznu deset zlatnih kraljevskih dukata, ispunivši tako sve što je rečeno. Nećemo se uopšte protiviti ovom dokumentu. Ako želite itd. Ovo je napisao pisar Rao, koji je i učestvovao.

Riz Indiklo, sin Benedikta Indikla svjedoči.

Blazije, sin sudije . . . . . Kalvurzo svjedoči.

* Le pergamene di Barletta, col. 141.
** Njeguš.

N. 141. A. D. 1183. (12 dicembre, Indiz. I).

Provenienza Cattedrale.
Data di luogo Barletta.
Rogatario Rao not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,16, largh. 0,15.
Scrittura Minuscola con spiccata inclinazione a sinistra.
Contenuto *Bonuscitus, f. Maximiani*, di Barletta, libera *Kuriiohannes de Sasso* e *Bucconus, f. Kurileonis Bucconis militis*, dalla fideiussione data del pagamento di una somma, che egli doveva a *Samuel ebreus.*
Bibliografia Inedita.

† Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi millesimo centesimo octogesimo tercio mensis december duodecimo die intrante indictione prima. regni vero domini nostri Guillelmi regis invictissimi anno octavodecimo. Ego Bonuscitus f. Maximiani barolitanus civis coram subnotatis testibus viris idoneis vobis Kuriiohanni de Sasso f. Sassi cognato meo et Iohanni Buccono f. Kurileonis Bucconis militis meis concivibus voluntarie per convenientiam vadiam dedi me fideiussore. Ut ego vel mei heredes liberemus vos et vestros heredes de fideiussione septem librarum de angivinis et provenesinis bonis minus solidos duos. quod fideiussistis pro me adversus Samuelem ebreum f. Samuelis ebrei Tranensem civem secundum continentiam scripti sui quod inde idem Samuel ebreus habet et ei quod . . . . vobis inde evenerit illud vobis resarciamus. Unde etiam voluntarie appignavi et tradidi vobis unum scriptum meum quod idem Maximianus pater meus dedit et tradidit mihi cum integra potestate sua continens qualiter Raddus f. Diomitrii Catarinus civis in civitate Baroli voluntarie vendidit atque tradidit eidem patri meo unam ancillam suam de genere Sclavorum. nomine Melem Negam. pro unciis (?) tribus et dimidia de bono auro tarenorum bene pensantes ad publicum pondus civitatis Baroli. Sicuti hec et alia in ipso scripto continentur. Maioris quoque securitatis causa supposui vobis omnes res meas videlicet stabiles et mobiles quas habeo tam intra civitatem Barolum quam et extra ubicumque ut si que prelecta sunt vobis non adimpleverimus. liceat vobis suppositionem ipsam comprehendere et eam vendere. et de pretio eius vos a predicta fideiussione liberare. et si quod dampni vobis inde evenerit illud vobis resarciamus. quod si aliquid inde superfuerit illud nobis reddatis. Si vero inde aliquid defuerit. illud vobis suppleamus. Sive liceat vobis ipsam suppositionem iure pignoris tenere donec prelecta vobis adinplenda fuerint et nos defendamus penes ipsum vobis et eis quibus illud vendideritis ab omnibus hominibus. Sin autem pene nomine componamus vobis solidos regales aureos decem prelecta omnia adinplentes. Nichil huic scripto modo quolibet oppositurі. Liceatque vobis *etc.* Que scripsit Rao notarius qui interfuit.

Risus Indicclus f. Benedicti Indiccli testatur.

Blasius f. iudicis . . . . . Calvaruso testatur.

Godine 1187. maj:
V indikcije: Darovnica kotorskom episkopu*

U ime Gospoda našeg Isusa Hrista. Godine od njegovog ovaploćenja hiljadu sto osamdeset sedme. Dvadeset druge godine kraljevanja našeg najslavnijeg kralja Vilelma Drugog, kralja Sicilije, vojvode Apulije i kneza Kapue, mjeseca maja, pete indikcije. Mi, Rainald, milošću Božijom barijski i kanuzijski arhiepiskop, nagnani smo brigom o primljenom stadu i dostojanstvom da velikodušno pokazujemo svima milost naše dobrostivosti i velikodušnosti, ali da se brinemo i o pojedinačnim vrlinama i zaslugama, tako svi smatraju i vjerujte da ćemo ispuniti naša dužna dobročinstva. Jer, da bi posebni i vjerni sinovi Barijske crkve, kojom, iako nezaslužni, upravljamo, vidjeli učinak svoje molbe, i da ne bi izgledalo da smo zapustili njihove sufragane, na čije smo stado posebno upućeni Božanskim proviđenjem. Navedeni tim razmišljanjem, još velikodušnije i dobronamjernije želimo, poštovani brate Bocine, kotorski episkope, da ispunimo tvoje pravične molbe, i da udovoljimo tvojoj volji, naročito u ovome što je Bogu drago i prihvatljivo, tim prije, što kotorsku crkvu i tvoju ličnost volimo još gorljivije zbog mnogih usluga i zbog časti koje smo već primili od vas i zato što vjerujemo i nadamo da ćemo ih još više primiti u toku života. Zato nas je, dakle, poštovani brate, tvoja odanost učinila još sklonijim i voljnijim da ti, na tvoje molbe damo neki smještaj u okolini naše crkve, gdje biste ti i tvoji nasljednici mogli da odsjednete pošteno i časno, kada dođete kakav je i dužni običaj, u posjetu vašoj majci, Barijskoj crkvi, dostojno i dobronamjerno ispunimo tvoje dostojne molbe, poštovani brate episkope, zbog osobite ljubavi i milosti koju gajimo prema tebi i da po zajedničkoj odluci našeg vijeća predamo i prepustim tebi i tvojim nasljednicima za vjekove vjekova, prema kanonu, dvije susjedne kuće sa svojim posjedima, koje su nekada pripadale Maju od vestijarija, a sada pripadaju našoj crkvi, i koje namjeravaš da dogradiš mnogim dodatnim zgradama, što objavljujemo snagom ovog spisa. Ustanovljavamo da ti i tvoji nasljednici treba da posjedujete u miru i upotrebljavate na svoju korist ove dvije kuće, bez protivljenja i oduzimanja od strane nas i naših nasljednika. Da bismo osnažili ovu našu odluku i da bi bilo čvrsto sjećanje na nju, učinili smo da ovo napiše svojom rukom Maraldicijo, sekretar naše Barijske crkve i naredili smo da se zapečati našim olovnim pečatom. Druge godine pontifikata pape Urbana III i šesnaeste godine našeg arhipresulstva, mjeseca i indikcije već napisanih.

Ja, Rainald, barijski i kanuzijski arhiepiskop.
Ja, Angel, sveštenik i primicerije, potvrđujem.
Ja, Petar, primicerije, potvrđujem.
Ja, Senior, đakon, potvrđujem.
Ja, Melicijaka, đakon, složio sam se.
Ja, Rikard, arhiprezviter Bitrikta, potvrđujem.
Nikolaj, Kvintinov sin, opat i kanonik.
Ja, Grisafije, sakrista i sveštenik, složio sam se.
Ja, Matej, prezviter, složio sam se.
Potvrđujem, ja Gviljelmo, pisar.
Ja, Romoald, sveštenik, složio sam se.
Ja, Nikolaj, sveštenik.
Ja, Jakvint,prezviter, složio sam se.
Ja, Evilard, prezviter, složio sam se.
Ja, Pashalis, pezviter, složio sam se.

* CD Barese, vol. 2, col. 115.

N. 60. A. D. 1187. (maggio, Indiz. V).

Data di luogo Bari.
Rogatario Maraldizzius scrin. et canon.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,58, largh. 0,35. Ha uno strappo al l. s. nelle sottoscrizioni: è attaccato il suggello di piombo.
Scrittura Minuscola elegante, simile alla minuscola pontificia.
Contenuto Rainaldus, archiepiscopus Barensis et Canusinus, dietro istanza di Bocine, vescovo di Catara, concede a lui e a' suo' successori alcune case nelle vicinanze della chiesa Cattedrale, perchè, a loro agio, vi possano alloggiare, ogni volta che vengano a Bari.
Bibliografia Citata dal Garruba, *Serie critica*, etc., pag. 184.

† In nomine domini nostri iesu christi. Anno ab eius incarnatione Millesimo Centesimo Octogesimo septimo. Regni domini nostri Wilelmi secundi gloriosissimi Regis Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue, anno vicesimo secundo, mense madii, indictionis quinte. Nos Rainaldus (1) dei gratia barensis et canusinus Archiepiscopus, ex ministerio suscepti regiminis et dignitate compellimur, nostre benignitatis et munificentie gratiam, omnibus in commune liberaliter exhibere. sed singulorum tamen qualitates attendentes et merita, sic tenemur circa omnes credite nobis dispensationis exequi ministerium, quod speciales et devoti filii barensis ecclesie pro modo personarum et merito a sede barensi cui licet immeriti disponente domino presidemus, gratum sue reportent petitionis effectum, ne videamur suffragiis eorum quandoque destitui, ad quorum sumus regimen, divina providentia specialiter deputati. Hac itaque consideratione inducti, tanto libentius et benignius venerabilis frater Bocine Catarensis episcope tuis volumus iustis precibus satisfacere, et tue condescendere voluntati, in his, precipue que deo grata sunt et accepta, quanto specialius catarensem ecclesiam et personam tuam ex multis perceptis servitiis et honore, ferventiori caritate diligimus, et potiora percipere vita comitante felici, credimus et speramus. Quia igitur devotio tua venerabilis frater nos propensius et affectuosius exoravit, ut aliquod hospitium circa ecclesiam nostram, in quo tu et successores tui matrem vestram barensem ecclesiam more debito visitantes, tam honeste quam honorifice hospitari possitis, tibi et successoribus tuis concedere deberemus, nos dignas petitiones tuas ob specialem dilectionem et gratiam quam habemus ad te venerabilis frater Episcope, dignanter et benigne admisimus, et de communi consilio Capituli nostri duas domos contiguas cum pertinentiis suis. que fuerunt quondam Maionis de vestaritis, nunc autem pertinent ecclesie nostre, quas plurimo intendis edificio ampliare, tibi tuisque successoribus, in perpetuum canonice tradimus et concedimus, et presentis scripti robore communimus. Statuentes, ut tu et successores tui, domos ipsas, sine nostra et successorum nostrorum contrarietate et requisitione, pacifice possidere, et in eis vestram utilitatem facere debeatis. Ad huius autem nostre concessionis robur et firmitatis memoriam, hoc presens scriptum per manus Maraldizzii scriniarii nostri barensis ecclesie canonici, fieri fecimus, et nostro plumbeo typario, iussimus insigniri. Anno secundo pontificatus domini Pape Urbani tertii. Archipresulatus autem nostri, anno sextodecimo. Mense et indictione prescriptis.

† Ego Rainaldus (1) barensis et Canusinus Archiepiscopus ss. (2).
† Ego Angelus sacerdos et primicerius confirmo.
† Ego Petrus primicerius confirmo.
† Ego Senior diaconus consensi.
† Ego Meliciacca diaconus consensi.
† Ego Riccardus archipresbiter Bitricti confirmo.
† Nicolaus Quintini f. abbas et canonicus.

---

(2) In maiuscola allungata.
(3) V. n. 56, nota 2.
(1) In maiuscola allungata.
(2) V. n. 56, nota 2.

Ja, đakon Gvalterije, složio sam se.
Ja, Jovan Skab, prezviter, složio sam se.
Ja, Grimoald, prezviter, složio sam se.
Ja, Petritije, pezviter, složio sam se.
Ja, Nikolaj, prezviter, Markov sin, složio sam se.
Ja, Tubacije, subđakon, složio sam se.
Ja, Majo, subđakon, složio sam se.
Ja, Leonard, subđakon, potvrđujem.
Ja, Fortunat, prezviter, složio sam se.
Ja, Simon, prezviter, složio sam se.
Ja, Majo, opat Sv. Marije, složio sam se.
Ja, Rodžer, prezviter, složio sam se.
Ja, Nikolaj, đakon, složio sam se.
. . . . . Johanokarijev sin, potvrđujem.
Ja, Jakob, prezviter, složio sam se.
Ja, Sabin, prezviter, složio sam se.
. . . . . đakon, složio sam se.
Lav, Bokocitov sin, složio sam se.
Ja, Filip, đakon, složio sam se.
Ja, Teofist, đakon, složio sam se.
Petar, subđakon, složio sam se.
Ja, Nikolaj Mimi složio sam se.
Ja, Jovan složio sam se.
Ja, Lupus, prezviter složio sam se.
Ja, Petar, đakon, složio sam se.
Ja, Jovan de Pao složio sam se.
Ja, Lupus, prezviter, složio sam se.
Ja, Ursus, subđakon, složio sam se.
Ja, Akcijard, đakon, složio sam se.

† Ego Grisafius sacrista et sacerdos consensi.
† Ego Matheus presbiter consensi.
† Affirmo Guillelmus Ego notarius ista ss. *(sic)*.
† Ego Romoaldus sacerdos consensi.
† Ego Nicolaus sacerdos ss.
† Ego Jaquintus presbiter consensi.
† Ego Evilardus presbiter consensi.
† Ego Paschalis presbiter consensi.
† Ego Gualterius diaconus consensi.
† Ego Johannes Scabus presbiter consensi.
† Ego Grimoaldus presbiter consensi.
† Ego Petrittius presbiter consensi.
† Ego Nicolaus presbiter f. Marci consensi.
† Ego Tubacius subdiaconus consensi.
† Ego Maio subdiaconus consensi.
† Ego Leonardus diaconus confirmo.
† Ego Fortunatus presbiter consensi.
† Ego Simon presbiter consensi.
† Ego Maio abbas sancti Marci consensi.
† Ego Rogerius presbiter consensi.
† Ego Nicolaus diaconus consensi.
† ..... (3) Johannoccari f. confirmo.
† Ego Jacobus presbiter consensi.
† Ego Sabinus presbiter consensi.
† ..... (3) diaconus consensi.
† Leo Boccoziti f. subdiaconus consensi.
† Ego Filippus diaconus consensi.
† Ego Theopistus diaconus consensi.
† Petrus subdiaconus consensi.
† Ego Nicolaus Mimi consensi.
† Ego Johannes consensi.
† Ego Lupus presbiter consensi.
† Ego Petrus diaconus consensi.
† Ego Johannes de Pao consensi.
† Ego Lupus presbiter consensi.
† Ego Ursus subdiaconus consensi.
† Ego Acciardus diaconus consensi.

(3) Strappo.

Godine 1188. 18. februar:
VI indikcije: Preprodaja nekadašnjeg kotorskog imanja*

Godine hiljadu sto osamdeset osme od ovaploćenja Gospoda našeg, Isusa Hrista. Godine vladavine našeg najsrećnijeg gospodara, nepobjedivog kralja Sicilije i Italije, Gvidelma, dvadeset treće, mjeseca februara, osamnaestog dana, šeste indikcije. Ja, Urso, trgovac, sin Gvilelma, barijskog "raparija", izjavljujem da unutar luke Barija, to jest, na zemlji našeg već pomenutog gospodina kralja imam građevine - jednu kuću i baštu (?) sa (gayfo), ispred, prema istočnoj strani, pored javnog puta, koju cijelu građevinu od jedne kuće i (gayfi) želim da prodam i da primim pare za njih i da se koristim njima na svoju korist. I pošto sam vidio da to treba da učinim ovako, u prisistvu dobrih ljudi, potpisanih kao svjedoka, po mojoj dobroj volji. Dao sam, predao i prodao tebi Gvalteriju, Georgijevom (?) sinu, iz Barija cijelu zgradu koja se sastoji iz kuće i (gayfo oriatello) ispred nje. I omeđava ih: sa istoka javni put, sa juga od sredine zidina, pa do sredine zida kuće sinova Angela mesara, idući dalje, zid je gospođe Romane, supruge pisara Jovana. Sa istoka je vinograd ove pomenute gospođe Romane. Sa sjevera od sredine zida je kuća Jovana Hunate, sina Ilije i takođe prolazi ispred njegovog (gayfo), od sredine zidina je kuća Andreje svećara. Krajeve ispod ovoga sam ti predao i prodao cijelu pomenutu građevinu već pomenute kuće i (gayfi), sa svime što im pripada. I kao potvrdu ove prodaje sam od tebe primio na licu mjesta četiri unce zlata u dobrim sicilijanskim tarenima, i devetnaest dobrih sicilijanskih tarena i izjavljujem da sam ih primio, pod tim uslovom da od današnjeg dana ubuduće ova predaja i prodaja, kako je već rečeno budu u vlasti tvojoj i tvojih nasljednika, da ih posjedujete, upravljate i činite sve što odatle proizilazi, što vam je po volji, bez oduzimanja i suprotstavljanja mene, mojih nasljednika i svih ostalih ljudi. A ja i moji nasljednici ćemo braniti sa tobom i tvojim nasljednicima ovu prodaju od svakog našeg duga i našeg proganjanja i od svakog čovjeka osim poreznika, da biste ostali sigurni i mirni i bez bilo kakve opasnosti uopšte. Sa ovime sam ti predao i prepustio dva dokumenta o ovoj rečenoj zgradi, koja se sastoji od kuće i (gayfi), sa svom njihovom snagom i autoritetom. U prvoj stoji da mi je prije više godina Jovan, burgonjski Francuz, po volji svoje žene Bone prodao i predao ovu građevinu i ostalo. I u drugoj, kako je gospodin (Julijan?) kraljevski kaštelan Sv. Nikolaja iz Bara dao i predao meni kao posjed jedan dio zemlje na dvadeset devet godina, gdje stoji pomenuta građevina i ostalo. Oba rečena dokumenta sam ti predao i prepustio, kao legalne i pravosnažne, da ih imaš ti i tvoji nasljednici, ili da nam ih vratite po barijskom običaju. Pored ovoga, svojom dobrom voljom, ja g. Urso pred ovim potpisanim svjedocima dajem tebi, pomenutom Gvalteriju, jemstvo, i dajem ti sebe samoga kao jemca. Pod uslovom da ja i moji nasljednici ostanemo pri ovoj predaji i prodaji i učinimo sve što smo obećali i ispunimo vama ono što smo se zarekli i koliko smo se zarekli. A ako ne učinimo daćemo vam na ime kazne dvadeset zlatnih solida, i to javno, makar protiv svoje volje. Zbog toga sam tebi, Gvalteriju i tvojim nasljednicima da možete da zaplijenite svojinu meni i mojm nasljednicima u svim našim parnicama legitimnim i nelegitimnim, koje god nađete protiv nas, bez prijevare i poziva, dok god vršimo i ispunjavamo sve već rečeno. Pored toga, radi vaše sigurnosti postavljam pred sebe Božije jevanđelje, i držeći ga pod rukom, svojom voljom se zaklinjem pred potpisanim svjedocima, ovim svetim jevanđeljem da ove zgrade nijesu nikome založene, niti su prodate ili pod dugom nikome, osim mjenjaču Majonu, tako mi pomogao Bog i ovo sveto jevanđelje a ti Gvaltere, slušaj. Ovaj dukument je napisao Ravelensis, protonotar, koji je i posredovao.

* CD Barese, vol. 2, col. 118.

N. 61. A. D. 1188. (18 febbraio, Indiz. VI).

Data di luogo Bari.
Rogatario Ravellensis protonot.
Descrizione Taglio rettang. un po' irregolare d. p.: alt. 0,23, largh. 0,18.
Scrittura Minuscola minutissima con tendenza alla gotica.
Contenuto Urso negotiator, f. Guilelmi raparii, barese, vende a Gualterio, f. Georgii (?), una casa, posta sul porto di Bari, per il prezzo di 4 once d'oro e 19 tareni.
Bibliografia Inedita.

† Incarnationis domini nostri iesu christi. Anno millesimo centesimo octogesimo octavo. [Regni vero] felicissimi domini nostri Guidelmi Sicilie et Italie regis invictissimi anno vicesimo tertio. mense februario octavodecimo eiusdem indictione sexta. Ego [Urso] negotiator f. Guilelmi raparii barensis. Declaro. Quoniam intus in portu Bari. videlicet in terra predicti domini nostri regis habeo edificium unius domus cum gayfo orreatello ante se a parte orientis iuxta viam puplicam. quod totum edificium ipsius domus et gayfi. placet michi vendere. et pretium inde accipere ad opus mee utilitatis agendum. et dum hoc aptum michi facere visum est. sic ante presentiam bonorum hominum testium subscriptorum bona mea voluntate. Per fustem dedi tradidi atque vendidi tibi Gualterio f. Georgii (?) barensis totum edificium predicte domus cum gayfo orriatello ante se. et his congiratur finibus. Ab oriente pergit via puplica. A meridie a medio castro et sic vadit in antea a medio pariete est domus filiorum Angeli buccerius. et sicut vadit item in antea est paries domus domne Romane uxoris Iohannis notarii. Ab oriente est piziolo domus ipsius predicte domne Romane. A septemtrione a medio pariete est domus Iohannis Chunate f. Helie et sicut vadit in antea suo gayfo a medio castro est domus Andree cerealis. Infra hos autem fines tradidi et vendidi tibi totum iamdictum edificium predicte domus et gayfi cum omni sua pertinentia. et pro confirmatione huius venditionis nunc presentaliter recepi a te quattuor uncie auri tarenorum bonorum Sicilie. et decem et novem tareni boni auri Sicilie de pensu. finitum vero pretium quod exinde apud me habere dico. In ea videlicet ratione. ut a presenti die in antea hec predicta traditio et venditio qualiter prelegitur trasactive sit in potestate et dominatione tua et tuorum heredum habendi. dominandi. et omnia exinde faciendi. ut vestra fuerit voluntas sine mea meorumque heredum omniumque hominum requisitione et contrarietate. Ego autem et mei heredes defendamus tibi et tuis heredibus hanc predictam venditionem ab omni nostro debito nostraque relegatione et ab omni humana persona pre-

Akrijerije. Svjedočim.
Angel, Luponov sin, iz Kazanove.
Na dnu: Svjedoče sir Arherije i Angel, Luponov iz Kazanove i . . . . us.

ter a terratico. ut securi et quieti et sine omni dampno exinde maneatis ex omni parte. Per eundem fustem tradidi et remisi tibi de predicto edificio prefate domus et gayfi duo brebia cum omni virtute et auctoritate sua. Unum quorum [continet] quomodo ante hos annos Iohannes burgunionus francus voluntate Bone uxoris sue tradidit et vendidit michi predictum edificium et cetera. Et aliud continet quomodo dominus I . . . . (1) regius castellanus sancti Nicolai de Baro. dedit et tradidit michi ad terraticum unam presam de terra ad viginti novem annos. in qua predictum edificium extat et cetera. Predicta vero ambo brebia tradidi et remisi tibi sana et roborata ad habendum tu vel tui heredes vel remittendum nobis secundum barensem consuetudinem. Super hoc autem et bona mea voluntate ego qs. Urso. ante eosdem subscriptos testes vadium tibi predicto Gualterio dedi et me [ipsum] mediatorem tibi posui. Eo tenore ut ego et mei heredes maneamus in hac predicta traditione et venditione et omnia predicta faciamus et adimpleamus vobis que et qualiter predicta sunt. Et si taliter non fecerimus demus vobis penam auri solidos viginti et totidem in publico omnia vobis adimplentes inviti que predicta sunt. Propter quod licentiam tribui tibi predicto Gualterio et tuis heredibus pignerare me et meos heredes per omnes causas nostras legitimas et inlegitimas quascumque nobis ubicumque inveneritis sine calumnia et appellatione donec omnia vobis faciamus et adimpleamus que preleguntur. Post hec autem pro securitate vestra posito coram me libro evangeliorum dei manu mea desuper posita ante subscriptos testes mea sponte iuravi dicens audi tu Gualterius per hec sancta dei evangelia predictum edificium nemini est antepositum impignatum seu alii alienatum vel obligatum preter Maioni cambitori sic me deus adiuvet et hec sancta dei evangelia. Et hoc brebe scripsit Ravellensis protonotarius qui interfuit.

† Akrierio. testor.

† Angelus Luponis casenove.

Nel taglio inferiore: tester sire Archerius et Angelus Luponis casenove et.... us.

(1) Iulianus?

Godine 1196. 24. januar:
XIV indikcije: Proces o podjeli nekadašnje imovine porodice Bizanti*

Godine od ovaploćenja Gospodnjeg hiljadu sto devedeset šeste. A šeste godine vladavine našeg gospodara, vječitog avgusta Henrika, i druge godine od njegove pobjede nad sicilijanskim kraljevstvom, dvadeset četvrtog dana mjeseca januara, četrnaeste indikcije. Ja, Rodžer, sin gospodina Grizojohana, Barijca, izjavljujem da sam poslije sabora bio u barijskoj kuriji radi klerika crkve koja se zove Sv. Marije, kir Joanicija, da bih dao i prepisao ovoj crkvi četvrtinu svih mojih nepokretnosti, prema uslovima testamenta koji je ranije napisala moja supruga Poliksena, a uz moju dobru volju i slaganje. U prisustvu gospodina Sparara, carskog barijskog sudije i potpisanih svjedoka, dao sam garanciju gospodinu Leonu, poštovanom svešteniku pomenute crkve, dok je primao sa (nedostaje) svojim advokatom i umjesto ove crkve, pošto sam sebe postavio za garanta. Pod uslovom da u toku cijelog mjeseca februara, ove indikcije ja i moji nasljednici podijelimo sve naše nepokretnosti koje imamo pod sporom i procijenjeno što sam prodao pisaru Stefanu iz Tarenta i sinovima kapetana Simona i ono što sam dao i prodao Garcanitu pisaru i sudiji Eustratiju i što sam dao Bisanciju, sinu gospodina Majora (gradonačelnika ?) Plankatonija, mome pastorku, zbog gospođe Kuntese, njegove majke, nekada moje supruge, i sve od nepokretnosti što sam otuđio poslije smrti moje supruge Puliksene. Treba da damo, prepišemo i predamo ovoj crkvi za prosuđeni dio od jedne četvrtine svih mojih nepokretnosti koje su pripadale mojoj supruzi. A od naših nepokretnosti koje trenutno posjedujemo, u jednom dijelu, gdje mi budemo željeli . . . . . nepokretnost, cijela četvrtina svih mojih nepokretnosti koje trenutno posjedujem u Baru i izvan i od drugih koje sam outđio poslije smrti svoje supruge na bilo koji način, da bih učinio tamo već rečenoj crkvi, kako stoji u testamentu moje supruge Puliksene. I ako ne učinimo tako, treba da damo kaznu pomenutoj crkvi, u visini od četrdeset zlatnika i da ih javno, makar i protiv svoje volje damo. Zato sam dao pomenutoj crkvi slobodu da pozove mene i moje nasljednike na sud u svim našim parnicama, doličnim i nedoličnim, kakve god se podignu protiv nas, bez lukavstva, dok god ispunjavaju ono što je gore navedeno. Ipak sam se ja, Rodžer, zakleo na Božija jevanđelja da ću u određenom roku, ako budem živ, ispuniti sve na šta sam se obavezao, tako mi Bog pomogao i ova sveta Božija jevanđelja. Ovaj dokument je napisao na licu mjesta pronađeni protonotar Nikolaj hodočasnik.

Carski (qs) Barija, sudija Sparar.

Romoald, kirijohanicija

Joanacije, komestabula Grimoalda.

Dolje: prisutnim svjedocima pomenutog sudije, sir Melicijaka, Laurencijana i sir Romoaldo Kirijohanicija.

* CD Barese, vol. 3, col. 129.

N. 66. A. D. 1196. (21 gennaio, Indiz. XIV).

Data di luogo Bari.
Rogatario Nicolaus Peregrinus protonot.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,25 l[2, largh. 0,18 l[2. Ha un foro verso il centro.
Scrittura Gotica incipiente nitida.
Contenuto Rogerius, f. Grisoiohannis, di Bari, promette che, per tutto il prossimo mese di febbraio, darà dai proprii beni alla chiesa di s. Maria de kire Iohannacio la terza parte del morgincap, che sua moglie Pulixena avea legata in testamento alla chiesa suddetta.
Bibliografia Inedita.

† Incarnationis dominice anno Millesimo Centesimo Nonogesimo sexto. Imperii vero domini nostri Henrici gloriosissimi romanorum imperatoris et semper augusti anno sexto. et victorie eius regni Sicilie anno secundo. die vicesimo quarto mensis ianuarii indictione quartadecima. Ego (1) Roggerius f. domini Grisoiohannis barensis. declaro quia postquam conventus fui in barensi curia a clericis pro parte ecclesie sancte Marie que vocatur (2) de kire Johannacio ut darem et assignarem ipsi eclesie (*sic*) tertiam quarte partis omnium rerum mearum stabilium iuxta tenorem scripti testamenti a domina Pulixena uxore mea anteriore facti. bona mea voluntate et convenientia. Ante presentiam domini Sparari. imperialis barensium iudicis et testium subscriptorum guadiam dedi domino Leoni venerabili sacerdoti predicte ecclesie accipienti cum (*manca*) suo advocato et vice eiusdem ecclesie me ipso mediatore posito Eo tenore ut per totum sequentem mensem februarii huius indictionis ego vel mei heredes dividamus omne stabile nostrum quod ubicumque habemus et ratiocinato ac estimato stabili quod vendidi notario Stefano de Tarento et filiis Simonis nauclerii et stabili quod donavi et vendidi Garzanito nauclerio et iudici Eustratio et stabili quod dedi Bisantio f. domni Maioris plancaton(ii) privigno meo pro rationibus domne Cuntesse matris sue quondam uxoris mee et si quo alio stabili post mortem predicte uxori mee Pulixene alienavi. demus assignemus et tradamus parti predicte ecclesie pro predicta tertia quarte [omnium rerum mearum a predicta] uxore m[ea] iudicata. tantum de stabili nostro quod ad presens habemus in uno capite ubi nos voluerimus cum s . . . . . ut sti . . . . . stabile integra tertia quarte partis omnium rerum mearum stabilium quas ad presens habeo intus Baro et de foris et aliarum quas post mortem predicte uxoris mee quocumque modo alienavi ad faciendum inde predicta eclesia qualiter in scripto testamenti a predicta Pulixena uxore mea conditi continetur. Et si contra fecerimus demus penam parti predicte eclesie quinquaginta auri solidos et totidem in puplico inviti completuri prelecta. propter quod licentiam predicte eclesie tribui pignerare me et meos heredes per omnes nostras causas licitas et illicitas quascumque nobis ubicumque invenerint sine calumnia donec omnia eis perficiantur superius declarata. Tandem ego qs. Roggerius iuravi ad dei evangelia quod in predicto termino si vivus fuero omnia prelecta qualiter a me obligata sunt adimplebo sic me deus adiuvet et hec sancta dei evangelia hoc autem brebe scripsit ibidem presentaliter inventus Nicolaus peregrinus protonotarius.

† Imperialis qs. barensium Judex Spararus.

† Romoaldus kiriiohannacii.

† Grimoaldi Comestabuli Ioannatius.

Nel taglio inferiore: presentibus predicto iudice (3) testibus sire Meliciacca Laurentiani et sire Romoaldo kiriiohannacii.

---

(1) In maiuscola.
(2) In rasura.

Godine 1197. mart:
XV indikcije: Slovenima se oduzimaju posjedi u južnoj Italiji*

Godine otkako je Bog Logos postao čovjek u utrobi Djevice hiljadu sto devedeset sedme. Godine vladavine našeg gospodara Henrika VI, rimskog cara i vječitog avgusta, sedme, mjeseca marta, petnaeste indikcije. U prisustvu nas, Gvirizija sudije Kane i potpisanih svjedoka, prezviter Ruso, sin Jovana Grasa u ime crkve Sv. Merkurija, rekao je Eustasiju, sinu Jovana Sklava: Ti držiš komad zemlje Sv. Merkurija u Furulitu, pored zemlje vojnika Ursona, Bizantijevog sina i pored puta kojim se ide u Kanuzij i pored zemlje Kanske kurije, koju tražim da daš pomenutoj crkvi. On je rekao: Držim ovu zemlju umjesto Ursona de Parata, moga tasta, onoliko koliko mu odgovara, jer je ova zemlja pripadala crkvi Sv. Petra. Zatim je po svojoj dobroj volji predao zemlju prezviteru Rusonu koji ju je primio u ime pomenute crkve. Takođe je dao sebe za jemca, i njegov sin Petar koji u svemu stoji sa njim (nedostaje) da se nikada on sam ili njegovi nasljednici neće miješati u vezi sa tom zemljom, nego će ćutati i činiti da ćute svi ljudi koji bi htjeli da tuže ovu crkvu u njihovo ime. Ako budu učinili protiv ovoga, daće na ime kazne strani ove crkve dvije unce zlata. Takođe je dao itd. I ovaj dokument sam napisao ja pisar Nikolaj po naredbi pomenutog sudije.

Gvirizije, cenzor.

Znak krsta načinjen rukom vojnika Majona, Arabitovog sina.

Znak krsta načinjen rukom Gervazija sina Kirijovana.

* Le pergamene di Barletta, col. 176.

N. 176. A. D. 1197. (marzo, Indiz. XV).

Provenienza Cattedrale.
Data di luogo Canne.
Rogatario Nicolaus not.
Descrizione Taglio rettang.: alt. 0,22, largh. 0,17.
Scrittura Minuscola alquanto sbiadita.
Contenuto Essendo nata questione circa il possesso di un terreno *in Furulito* fra la chiesa di s. Mercurio di Canne, rappresentata da *Russo presbiter, f. Iohannis Grassi*, e *Eustasius, f. Iohannis Sclavi*, questi, che prima sosteneva di aver diritto al possesso di quel terreno per parte di suo suocero *Urso de Parata*, riconosce poi che appartiene a quella chiesa.
Bibliografia Inedita.

† Anno ex quo dei verbum in uterum Virginis assumpsit hominem millesimo centesimo nonogesimo septimo. Imperii vero domini nostri Henrici sexti Romanorum Imperatoris et semper augusti. anno septimo mensis martii indictione quintadecima. Presentibus nobis Guirrisio Cannarum iudice et subscriptis testibus Russo presbiter f. Iohannis Grassi vice ecclesie sancti Mercurii dixit ad Eustasium filium Iohannis Sclavi. tu tenes aliquantulum de terra sancti Mercurii in Furulito iuxta terram Ursonis militis f. Bisantii et iuxta viam qua itur Canusium et iuxta terram Cannarum curie. quam (?) rogo ut dimittas illam predicte ecclesie cuius est. qui cum diceret quia ego teneo eam ex parte Ursonis de Parata soceris mei tamdiu convenit quia ipsa terra ecclesie sancti Mercurii herat. Unde sua bona voluntate per fustim dimisit eam eidem Russoni presbitero suscipienti eam vice predicte ecclesie. Vadiam quoque dedit se fideiussore stante secum in his omnibus Petro filio (*manca*) ut numquam ipse vel heredes eius intromittant se de ipsa terra. set taceant inde tacere faciant omnes homines qui eandem ecclesiam inde appellare voluerint pro parte sua. Quod si contra fecerint pene nomine tribuant parti ecclesie predicte uncias auri duas hoc scripto firmo. Licentiam etiam tribuit *etc*. Et hoc scriptum scripsi Ego Nicolaus notarius iussu predicti iudicis.

† Guirrisius q. s. censor.

† Signum crucis factum per manum Maionis militis f. Arrabiti.

† Signum crucis factum per manum Gervasii f. Kuriiohannis.

Godine 1199. maj:
II indikcije: Trgovina sa Kotorom*

U ime Gospoda Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista. Godine Gospodnje hiljadu sto devedeset devete, mjeseca maja, druge indikcije, Rivoalto. Ja, Jakob Arimundo iz područja crkve Gospoda Spasioca, sa svojim nasljednicima, dajem punu i neopozivu sigurnost tebi, Tomi Vijalru iz područja crkve Sv. Mauricija i tvojim nasljednicima u vezi sa ugovorom koji si mi načinio u Rivoaltu, prošlog septembra o davanju pedeset venecijanskih denara koje si primio od mene za zajedničko trgovanje i dao mi tamo dvadeset pet venecijanskih denara, a trebalo je da poneseš ukupno sto, lađom u kojoj je kao navigator Georgije Kvirin, da bi trgovao na kopnu i moru, noseći i dajući i primajući u svim krajevima gdje ti pomisliš da je pogodno i gdje se posada broda bude složila, odavde u Apuliju i onda u Slaveniju, što se može pročitati u ovom ugovoru. Sada si mi u potpunosti isplatio i u potpunosti se odužio po zakletvi, u svemu što stoji u pomenutom ugovoru. Od sada neka bi bio siguran i miran zauvijek, jer nije ostalo ništa zbog čega bih mogao da tražim više od tebe ili da te primoravam iz bilo kog razloga. A ugovor sam ti vratio, ako se negdje pojavi neka njegova kopija neka bude nevažeća i bezvrijedna. Ako budem pokušao išta protiv ovog ugovora o sigurnosti obećavam da ću ti ja sa svojim nasljednicima isplatiti pet zlatnih libri. Ovaj sigurnosni ugovor neka ostane u tvom čuvanju.

Ja, Jakob Arimund, potpisah svojom rukom.

Ja, Petar Teopul, potpisah kao svjedok.

Ja, Palmero Jane, potpisah kao svjedok.

Ja, Varijent Kalb, sveštenik i pisar ispunih i potvrdih.

* Acta et documenta, col. 49.

49. *Giacomo Arimundo fa quietanza a Tommaso Viadro d'una colleganza per traffici svolti in Puglia e in Dalmazia. Rialto, 1199 maggio.*

S. Maffio di Mazz. - ottima - 121 x 153.

In nomine Domini Dei et Salvatoris nostri Ihesu Christi. Anno Domini millesimo centesimo nonagesimo nono, mense madii, inditione secunda, Rivoalto. Plenam et irrevocabilem securitatem facio ego quidem Iacobus Arimundo de confinio Domini Salvatoris cum meis heredibus tibi Thome Viatro de confinio Sancti Mauricii et tuis heredibus de illa memorialis cartula quam michi fecisti hic in Rivoalto in mense septembris qui nuper transiit per suprascriptam inditionem pro libris denariorum venecialium quinquaginta quas de me in colligancia recepisti et tu posuisti ibidem adversum me alias libras denariorum venecialium viginti quinque, quod totum suprascriptum habere tunc tecum portasti cum nave in qua nauclerus ibat Georgius Quirino ad negociandum per terram et per aquam portando et mandando atque recipiendo in omnibus partibus quibuscumque tibi bonum visum fuisset et compagnia eiusdem navis concordasset de hinc in Apulia et deinde in Sclavinia et hec et cetera ut in ea legitur. Nunc autem de toto capite et prode sive de quantocumque continetur in suprascripta memorialis cartula me bene appagasti atque perfecte deliberasti cum sacramentum. A modo igitur in antea inde securus et quietus permaneas in perpetuum, quia nichil inde mansit unde te amplius requirere aut compellere valeam per ullum ingenium. Eandem vero memorialis cartulam tibi reddidi, si exemplum exinde alicubi apparuerit inane et vacuum existat sine omni vigore et robore. Si igitur contra hanc securitatis cartulam ire temptavero, componere promitto cum meis heredibus tibi et tuis heredibus auri libras quinque et hec securitatis cartula maneat in sua firmitate.

+ Ego Iacobus Arimundo manu mea subscripsi.

+ Ego Petrus Teupulo testis subscripsi.

+ Ego Palmero Iane testis subscripsi.

S.T. Ego Warientus Calbo presbiter et notarius complevi et roboravi.

Godine 1199. 6. avgust:
II indikcije: Spor oko bračnog ugovora

Godine ovaploćenja Nebeskog Kralja hiljadu sto devedeset devete, a druge godine vladavine našeg gospodara Fridriha, nepobjedivog kralja Sicilije i Italije, mjeseca avgusta, šestog dana, druge indikcije. Mi, Melicijaka, primicerije barijske majke crkve, Senior Boamundov, Nikolaj, Kvintinov, Bizancije Askonijin i Maraldicije, kanonski pisar ove majke crkve i Karofilije i Nikolaj Aranej, kraljevske sudije Bara, izjavljujemo da, pošto smo se okupili po volji obje strane da završimo parnicu, pokrenutu između gospodina Dauferija, poštovanog arhiepiskopa pomenute majke crkve, u korist ove crkve, i gospodina Gargana, sina gospodina Korticija iz Barija u korist Bijatrise, njegove supruge, po čijoj je volji i pokrenuta, i u korist Jovana Melispekcije, sina sudije Leona iz . . . . . Ovaj Gargan se žalio, u ime svoje supruge kao i u ime Jovana Melispekcije, protiv pomenutog gospodina arhiepiskopa, da pošto barijska majka crkva drži stvari Nikolaja iz Amerucija, ima da vrati darove, razriješi bračni poklon, podijeli i dodijeli četvrtinu, zato što je Trepcija bila supruga pomenutog Nikolaja i (nedostaje) Na šta je gospodin arhiepiskop, pošto je to naslućivao, odgovorio preko svog advokata da ova Trepcija nije bila supruga već pomenutog Nikolaja, kada je ovaj Gargan bio spreman da dokaže da jeste bila, već pomenuti gospodin arhiepiskop je priznao i rekao da je ona bila supruga ovoga Nikolaja, ali je tražio da mu pomenuti Gargan pokaže dokumenta o davanju bračnog poklona i jutarnjeg dara (morgincapis). Na ovo je Gargan rekao da nije dužan da pokaže dokumenta o davanju i ona koja se odnose na brak, je se ne može tražiti dokazivanje uz pomoć dokumenata o braku koji su nastali prije uništenja grada, ali da iz toga proizilazi da je brak postojao i da je miraz dat i bračni poklon obećan i jutarnji poklon predan, ali pošto se oko ovoga mnogo raspravljalo, i pošto je mnogo drugih stvari bilo iznijeto prije nego što je sudska odluka okončala spor, u ovom sporu je trebalo doći do sljedećeg; da tri kuće (?), koje se nalaze u luci i pripadale su ovom Nikolaju, a koje je gospodin Dauferije dao umjesto crkve rečenim Bijatrisi i Jovanu Melispecije, za ovo posredovanje, i koje su u tim krajevima određene svima i za sve, kako stoji u dokumentu o daru koji je učinio gospodin Grimoald, nekadašnji knez Barija Ameruciju, ocu ovog Nikolaja, a koje sad posjeduje barijska majka crkva, kao o stvarima koje je gospodin Nikolaj otuđio, tako da ako bude oduzeto nešto od pet djelova stvari koje sad pripadaju barijskoj majci crkvi, na bilo koji način osim za dug, ova Bijatrisa i Jovan Melispecija nadoknade iz barijskoj crkvi iz vrijednosti ove tri kuće. Pošto su se obje strane saglasile sa ovim prijedlogom i dogovorom, ispred nas i potpisanih svjedoka, arhiepiskop sa (nedostaje) svojim advokatom dragovoljno i po našoj volji i klerika i drugih klerika ove majke crkve, u cjelini (?) kako je običaj, dao i predao kroz ovo Garganu, koji je primio umjesto svoje žene Bijatrise i Jovanu Melispekcije, koji prima sa sir Mirom Kapicutom, svojim epitropima i advokatima, ove tri kuće koje su u ovim krajevima određene svime, kako i stoji u ugovoru o darovanju koji je načinio Grimoald, nekadašnji barijski knez, Ameruciju, ocu ovog Nikolaja, i prepustio im je ovaj dokument o darovanju već pomenutih kuća, pravosnažan i punovažan, sa cijelom snagom, moći i auto-ritetom, koji sadrži u sebi da ga posjeduju ili predaju prema barijskom običaju, i pošto su pomenuta Bijatrisa sa svojim supugom i Jovan Melispecija i njegovi epitropi i advokati prekinuli parnice i varanja i sporove o ovom mirazu, bračnom poklonu i jutarnjem poklonu ove Trepcije. Tada su već pomenuti poštovani gospodin Dauferije arhiepiskop majke crkve sa svojim advokatom dobrovoljno i po našoj volji, klerika i ostalih klerika majke crkve, i rečeni Gargan, po volji i molbi svoje supruge Bijatrise, i Jovan Melispecija sa ovim sir Garganom i sir Mirom Kapicutom, svojim epitropima ispred nas i potpisanim svjedocima odredili garancije jedni drugima i

N. 68. A. D. 1199. (6 agosto, Indiz. II.

Data di luogo	Bari.
Rogatario	Benedictus not.
Descrizione	Taglio rettang., però va a finire in punta nel l. d.: alt. 0,62, largh. 0,24. Macchiata qua e là dalla umidità e smozzicata ne' due lati, specie nel d.
Scrittura	Gotica incipiente.
Contenuto	Accordo tra l'arcivescovo di Bari, Doferio, da una parte, e Beatrice e Giovanni Melispectie, dall'altra, circa la restituzione della dote, del meffio e del morgincap di Treptia, moglie di Nicolò de Amerutio, ritenuti dall'arcivescovo e spettanti alla parte contraria.
Bibliografia	Inedita.

Superni Regis Incarnationis anno Millesimo Centesimo Nonogesimo nono, Regni vero domini nostri Frederici Sicilie Italie Regis invictissimi anno secundo Mense augusti sexto eiusdem Indictione secunda. Nos Meliciacca barensis matris ecclesie primicerius, Segnior Boamundi, Nicolaus Quintini, Bisantius Asconie, et Maraldizzius notarius canonici ipsius matris ecclesie, et Carofilius et Nicolaus Araneus regalis barusium iudices, declaramus, quod dum convenissemus insimul voluntate partium pro finienda questione que vertebatur inter dominum Dauferium predicte matris ecclesie venerabilem Archiepiscopum pro parte [ipsius ecclesie et] dominum Garganum f. domini Corticii barensis pro parte Biatricis uxoris sue de cuius voluntate constabat et pro parte Iohannis Melispectie f. iudicis Leonis de . . . . . idem Garganus tam pro predicta uxore sua quam pro parte iamdicti Iohannis Melispectie ibi presentis clamorem deposuit supra predictum dominum archiepiscopum, ut quia barensis mater ecclesia tenet res Nicolai de Amerutio redhibeat dotes, solvat meffium, dividat et assignet quartam, eo quod Treptia uxor fuit predicti Nicolai et *(manca)* (1). Ad que prefatus dominus archiepiscopus quia presenserat per advocatum suum respondit affatam Treptiam non fuisse uxorem prenominati Nicolai, et cum idem Garganus paratus esset probare fuisse uxorem iamdictus dominus archiepiscopus confessus est et cognovit eam extitisse uxorem iamdicti Nicolai, set petebat a iamdicto Gargano ut ostenderet instrumenta dotalia meffii et morgincapitis. ad que Garganus respondit non debere ostendere instrumenta dotalia et ad matrimonii causam spectantia, nam non debet peti probatio per instrumenta matrimoniorum que fuerunt ante destructionem civitatis, set ex quo constat quod matrimonium extitit presumitur et dos data, et meffium promissum, et morgincap traditum, set cum plurimum super his disputatum esset et multa alia hinc inde allegata essent antequam iudicialis sententia litem decideret, placuit in sequentem transactionem de predictis omnibus devenire. videlicet ut datis a domino Dauferio pro parte ecclesie affatis Biatrici et Iohanni Melispetie pro eadem transactione tribus astationibus que sunt in portu et fuerunt ipsius Nicolai illis finibus designatas per omnia et in omnibus sicut continet instrumentum donationis facte a domino Grimoaldo olim barensi principe Ameruzzio patri ipsius Nicolai, eadem Biatrix et Iohannes Melispetia dimitterent omnes actiones calumnias et questiones quas habere poterant cum predicta barensi matre ecclesia tam de rebus ipsius Nicolai nunc ab eodem barensi matre ecclesia possessis quam et de rebus ipsius Nicolai ab eodem Nicolao alienatis, ita ut siquidem evictum fuerit de quinque partibus rerum prefati Nicolai de Amerutio que nunc predicte barensi ecclesie remanserunt modo quolibet excepto pro debito ipsa Biatrix et Iohannes Melispetia predictam matrem ecclesiam pro rata predictarum trium astationum exinde restaurarent. Qua transactione et conventione utrique parti bene complacita, sic ante nostram et subscriptorum testium presentiam iamdictus archiepiscopus cum *(manca)* suo advocato voluntarie et per voluntatem nostram qs. clericorum et aliorum eiusdem matris ecclesie clericorum, per fustem ut mos est per pre-

(1) Questa sottoscrizione non è tracciata di mano del rogatario del documento.

(1) Dovea qui esser segnato il grado di parentela tra *Treptia* e *Biatrix* e *Iohannes Melispectia*.

garante, da gospodin arhiepiskop i njegovi nasljednici, arhiepiskopi majke crkve ili rektori, i Gargan i Bijatrisa i Jovan Melispecija i njihovi nasljednici treba da stoje i ostanu zauvijek pri ovom ugovoru i predaji i pošto se po već pomenutoj odluci odustalo od varanja. I da niko ne smije da naruši ovaj sporazum da gospodin arhiepiskop treba od svih da brani četiri dijela stvari ovog Nikolaja Amerucijevog, koji zasad ostaju pomenutoj barijskoj crkvi i da Bijatrisa i Jovan Melispecija treba da učine i ispune sve kako je rečeno za ove tri kuće, i da sam gospodin arhiepiskop treba da brani ugovor koji im je prepustio. I ako neko učini nešto protiv ovoga, neka isplati strani koja ispunjava ono što je rečeno stotinu zlatnika, i to javno i neka ispuni ugovoreno. Takođe su jedni drugima dali dopuštenje da pozivaju jedni druge i svoje nasljednike na sud, ovaj arhiepiskop već pomenute crkve i arhiepiskopi i rektori i nasljednici ove Bijatrise i Jovana Melispecije, u svim doličnim i nedoličnim parnicama, bez prevare, između njih i majke crkve, dok god ispunjavaju sve ovo što je već rečeno. Pored toga je Jovan Melispecija postavio knjigu jevanđelja i zakleo na sveta Božija jevanđelja, iznad knjige svetih jevanđelja, da se nikada neće suprotstaviti ovom ugovoru i dogovoru, nego će uvijek ostati pri njima. O ovom ugovoru i dogovoru su načinjena dva ista spisa, ovaj da ga posjeduje strana pomenute Bijatrise i Jovana Melispecije i drugi da ga ima strana pomenute barijske crkve, na kojim smo se mi i nađeni plemići potpisali, i koje je napisao pisar Benedikt, koji je učestvovao u ovome zajedno sa nama.

Ja, Doferije, Božijom milošću, iako nedostojan, barijski arhiepiskop.

Kraljevski sudija Barija Karofilije.

Ja, Melicijaka, primicerije.

Kraljevski sudija Barija Nikolaj Aranej.

Ja, Seniorel, Boamundov sin.

Jordan, Jovanov sin.

Ja, Maraldicije, kanonik.

Ja, magister Urso đakon.

Nikolaj, Kvintinov sin, opat i kanonik.

Ja,Romoald, đakon, složio sam se.

Dolje: u prisustvu pomenutog primicerija i pomenutih kanonika i pomenute gospode sudije, kao svjedoci sir Jovan, sir Jordan i sir Jovan skriban (?).

dictam transactionem dedit et tradidit ipsi Gargano accipienti vice predicte Biatricis uxoris sue et Iohanni Melispectie accipienti cum ipso sire Gargano et cum sire Miro Capizzuto epitropis et advocatis suis predictas tres astaciones illis finibus designatas per omnia et in omnibus sicut continet instrumentum donationis facte a domino Grimoaldo olim barensi principe Amerutio patri eiusdem Nicolai, et remisit eis ipsum instrumentum [dona]tionis predictarum astationum sanum et roboratum cum omni virtute, potentia, et auctoritate quam in se habet ad habendum vel remittendum iuxta barenses consuetudines dimissis et remissis ab eadem Biatrice cum eodem viro suo et a predicto Iohanne Melispetia cum predictis epitropis suis, omnibus actionibus, calumpniis et questionibus predicte dotis, meffii et morgincap iamdicte Treptie. Unde prefatus dominus Dauferius iamdicte matris ecclesie venerabilis archiepiscopus cum eodem suo advocato voluntarie et per voluntatem nostram qs. clericorum et aliorum ipsius matris ecclesie clericorum, et affatus Garganus [voluntate] et rogatu prenominate Biatricis uxoris sue, et idem Iohannes Melispetia cum eodem sire Gargano et sire Miro Capizzuto epitropis suis coram nostra et subscriptorum testium presentia vadiam sibi ad invicem dederunt ipsis fideiussoribus, quatinus ipse dominus archiepiscopus et eius successores prenominate matris ecclesie archiepiscopi vel rectores, et iamdictus Garganus, et Biatrix et Iohannes Melispetia et eorum heredes stent et maneant semper in prenominata transactione et traditione, et cal(umpnie) dimissione ordine prenotato facta, et in nullo eam infringant et defendant ab omnibus predictus dominus archiepiscopus pro predictis quinque partibus rerum ipsius Nicolai de Amerutio que nunc predicte barensi ecclesie remanserunt et ipsi Biatrix et Iohannes Melispetia pro predictis tribus astationibus et omnia faciant et adimpleant que et qualiter preleguntur, et ut ipse dominus archiepiscopus defendat eis predictum instrumentum quod eis remisit. Et si contra fecerint pars per quam steterit quo minus predicta adimpleat det pro pena parti volenti adimplere predicta centum auri solidos et totidem in puplico et predicta adimpleat. Licentiam quoque sibi ad invicem tribuerunt pignerare se et successores ipsius domini archiepiscopi iamdicte ecclesie archiepiscopos vel rectores, et heredes ipsius Biatricis et iamdicti Iohannis Melispetie per omnia eorum et predicte matris ecclesie licita et illicita quecumque sibi et iamdicte matri ecclesie ubicumque invenerint sine cal(umpnia) donec omnia predicta adimpleant, demum posito libro sanctorum evvangeliorum iuravit predictus Iohannes Melispetia ad sancta dei evvangelia super sanctorum evvangeliorum librum quod nunquam veniret contra predictam transactionem et conventionem set semper in ea manebit. De hac autem transactione et conventione facta sunt duo scripta consimilia hoc ad habendum pars predicte Biatricis et iamdicti Johannis Melispetie et alterum ad habendum pars affate barensis matris ecclesie in quibus nos cum aliis nobilibus viris ibidem inventis subtestati sumus, et que scripsit Benedictus notarius qui una nobiscum interfuit.

† Ego Doferius dei gratia licet indignus barensis Archiepiscopus (2).

† Regalis qs. barensium iudex Carofilius.

† Ego Meliciacca primicerius.

† Regalis qs. barensium iudex Nicolaus Araneus.

† Ego Seniorellus Boamundi f.

† Iordans *(sic)* Iohannes *(sic)* f. (3).

† Ego Maraldizzius canonicus.

† Ego magister Urso diaconus.

Nicolaus Quintini f. abbas et canonicus.

† Ego Romoaldus diaconus consensi.

Nel taglio inferiore: presentia predicti primicerii et canonicorum predictorum et iamdictorum dominorum iudicum testibus sire Iohanne sire Iordano et sire Iohanne scribano.

XII vijek:
Pečat Nikole arhiepiskopa Barija

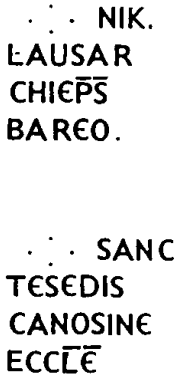

· ⁝ · Nik[o]-
laus ar-
chiep(iscopus)
Bareo[s].

Sanc-
te sedis
Canosine
eccle(sie)

· ⁝ · Nikolaus archiepiscopus Bareos <et> || Sancte sedis Canosine Ecclesie.

Provincija Epir u Vizantiji

PROVINCIA VETERIS EPIRI

45.1.3 NICOPOLIS, Palio-Preveza — eccl. byzantina

Sede metropolitana della provincia di Epiro vecchio nelle *notitiae* 3-6, assieme a Naupacto nelle *notitiae* 7-10, 13-14, 21.

Fonti: Hierocles, 651, 4; Honigmann, p. 19; *notitiae*: Darrouzès, p. 505

Bibl.: Le Quien, II, coll. 133-138; F. Schober, RE, XVIII, coll. 511-518; E. Kitzinger, *Studies on late antique and early byzantine floor mosaics*, I. *Mosaics at Nicopolis*, DOP, VI (1951), pp. 81-122: 87-92; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 504-506; V, 3, pp. 112-113; D. I. Pallas, DPAC, I, coll. 1178-1182

Heliodorus	(-343 aut.)		Turner, I, pp. 554-555
Donatus	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, I, II, p. 3; I, I, VII, p. 85
Atticus	(-446 (?) aug. 10)	(451 oct.-)	Jaffé, n. 411: PL, 54, col. 666; Honigmann, *Listes*, p.35; ACO, II, I, II, p. 231
Eugenius	(-458)	(516 nov. 19-)	ACO, II, V, p. 95; Jaffé, n. 781: PL, 63, col. 391
Alcison, Alkison			Evagrius, HE, III, 31; Marcellinus comes, a. 516, p. 99; Kitzinger, pp. 89-90
Dometios	saec. VI		Kitzinger, pp. 87-91
Dometios	saec. VI pars post.		Kitzinger, pp. 87-92
Ioannes	(-516 nov. 15)	(517 apr. 12-)	Jaffé, nn. 780, 799: PL, 63, coll. 388, 407
Andreas	595 sept	(-603 nov.)	Jaffé, nn. 1387, 1920: Gregorius I, Reg., VI, 7; XIV, 7
Sotericus			Jaffé, n. 2010: PL, 80, col. 478
Hypatios	625		Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 1762
Anastasius	(-787 oct. 13)		Mansi, XIII, col. 381
Ioannes	saecc. VII-VIII		Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 1763
Basilius	saecc. VIII-IX		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 671
Leo	saecc. VIII-IX		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 670
Daniel, tr. ad Ancyram Galatiae		(858-867, 877-886)	Grumel, II, n. 546: PG, 119, col. 905
Antonius	saecc. IX-X		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 672
Meletios Kalamaras, metr. de Nikopolis et Preveza	1980 mar. 1		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 83

45.2.3 ACHELOOS, Achelous — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Naupacto Nicopoli.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13, 21: Darrouzès, pp. 284, 304, 327, 363, 431

Bibl.: Le Quien, II, coll. 153-154; S. Pétridès, DHGE, I, col. 308

Ioachim	(-533)		Pétridès, col. 308
Iohannes	1220 c.		
Eustathius			
...	(-1282)		Georgius Pachymeres, I, 14: II, p. 45
..., tr. ad Corinthum	(-1370 nov.)	1370 dec. 4	Darrouzès, V, nn. 2599, 2602

45.3.3 ADRIANOUPOLIS, Drynoupolis, Drynopolis, Hadrianopolis, Iustinianopolis, Libochovo — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Nicopoli nella *notitia* 3, di Naupacto Nicopoli nelle *notitiae* 7, 9-10, 13; Alessio I Comneno conferì al vescovado il titolo arcivescovile accordandogli dei privilegi; quando Nicopoli fu distrutta, divenne vescovado suffraganeo di Naupacto e quindi di Ioannina; unito al vescovado di Argyrocastron a più riprese, ed infine nel 1810; dal 1928 fa parte della chiesa di Grecia.

Fonti: Hierocles, 651, 8; Honigmann, p. 19; *notitiae*: Darrouzès, p. 482

Bibl.: Le Quien, II, coll. 141-142; Burchner, RE, VII, coll. 2173, 2174; R. Janin, DHGE, XIV, coll. 824-826

Eutychius	(-449 aug.)		Honigmann, *Lists*, p. 35
Hypatius	(-458)		ACO, II, V, p. 95
Constantinus	(-516)		PL, 63, col. 390
Cosmas	(-870 febr. 28)		Mansi, XVI, col. 194
Methodius	(-<1081-1084>)		Grumel, III, n. 194
Thomas	(-1235 iul.)		Laurent, IV, n. 1283; Rhalles, V, p. 107
Alexius	1278 nov.		Janin, col. 825
Nicodemus	1343 c.		
	(-1367 iul.)		Darrouzès, n. 2530
Macarius	(-1564 ian.)		Martinus Crusius, II, p. 174
Nectarius, dep.			Janin, col. 825
Iacobus			
Gabriel			
Nectarius			
Neophytus	(-1602 apr.)	(1610 mar.-)	

Matthaeus	1610	1612
Callinicus, dep.		1632
Callistus, dep.	1632	1634
Daniel	1634	1636
Callistus, iter., dep.	1636	1639
Gabriel, dep.	1639	
Callistus, iter.	1640	
Gabriel	1643 nov.	
Nicephorus	1651	1663
Parthenios	1663	1667
Callinicus de Ianina, adm.	1667	1678
Raphael	1678	1708 (?)
Ioachim, dep.	1708	1724
Stephanus	1724	1731
Nicodemus		
Manuel	1758	
Dositheus	1781	
Dositheus	1810	1815
Gabriel	1819	1828
Ioachim	1828 aug.	1835 iul.
Paisios	1835 iul.	1835 nov.
Neophytus	1835 nov	1841 nov.
Nicodemus	1841 nov.	1848 ian.
Panteleimon, dep.	1848 ian.	1857 sept.
Matthaeus	1857 sept.	1876 oct.2
Anthimus Apolloniou, dep.	1876 oct.	1880 ian.
Clemens	1880 ian. 14	1888 mai. 14
Cosmas Eumorphopoulos	1888 iun. 9	1892 apr. 14
Constantios	1892 apr. 30	1894 apr. 30
Gregorius, dep.	1894 iun. 4	1899 mai.
Lucas Petrides	1899 mai. 22	1909 aug. 27
Basilius Papachrestou	1909 aug. 27	1936 febr. 26
Demetrius	1940 febr.	1956 apr. 18
Christophorus	1956 apr. 18	

45.4.3 AËTUS, Aëtos, Echinos — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Naupacto Nicopoli.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13, 21; Darrouzès, pp. 284, 304, 327, 363, 421

Bibl.: Le Quien, II, coll. 149-150; S. Pétridès, DHGE, I, col. 670

Nicodemus	(-1235 iul.)		Laurent, IV, n. 1283; Rhalles, V, p. 107
Ioasaph	(-1587)	(1599(?)-)	Pétridès, col. 670

45.5.34 AITOLIA — eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 75

Theoklitos Lukas Avramimis, "metr. de Aitolia et Akarnia"	1965 nov. 11		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 75

45.6.3 ANCHIASMUS, Anchiasmos, Oncheasmus, Onchismus, Saranda, Santi Quaranta, Hagioi Seranta — eccl. byzantina

Sede vescovile ricordata tra i secoli V e VI.

Fonti: Hierocles, 652, 3; Honigmann, p. 13

Bibl.: Le Quien, II, coll. 137-140; S. Vailhé, DHGE, II, coll. 1513-1514

Claudius	(-449 aug. 8)	(458-)	Honigmann, *Listes*, p. 35; ACO, II, 1, 1, p. 62; II, V, p. 95
Christodorus, Christophorus	(-516)		PL, 63, col. 390

45.7.3 BUTHROTON, Buthrotum, Vathroto, Butrinto, et Glykys, Phanarion, Splantza — eccl. byzantina

Dopo il 1204 la località faceva parte del despotato d'Epiro, quindi passava agli Angioini di Napoli, ai principi di Taranto, ai Veneziani (1386), che la fortificarono per la difesa dello stretto di fronte a Corfù; vescovado suffraganeo di Nicopoli nella *notitia* 3, di Naupacto Nicopoli nelle *notitiae* 7, 9-10, 13, di Ioannina nel secolo XIV. Glykys compare associato a Buthroton nella *notitia* 21.

Fonti: Hierocles, 652, 4; Honigmann, p. 19; *notitiae*; Darrouzès, p. 487

Bibl.: Le Quien, II, coll. 139-142; Oberhummer, RE, III, coll. 1084-1085; R. Janin, DHGE, X, coll. 1437-1438; DHGE, XXI, coll. 233-234; C. Asdrachas, REB, XXXV (1977), pp. 159-177; D.-L. Stiernon, DHGE, XX, coll. 1005-1007

Stephanus	(-458)	ACO, II, V, p. 95
Matthaeus	(-516)	PL, 63, col. 390
Demetrius	(-1235 iul.)	Laurent, V, n. 1283; Rhalles, V, p. 107
Seraphim	1544	Stiernon, col. 1007
Neophytus	(-1572 iun.)	Janin, col. 234
Porphyrius	saec. XVII pars post.	
Euthymius	(-1749)	
Parthenios	1760 (?)	Stiernon, col. 1007

45.8.2 **CORCYRA**, Kerkyra, Corfù — eccl. primaeva et byzantina

Ducato indipendente del despotato d'Epiro, occupato da Carlo d'Angiò nel 1274; nel 1386 gli abitanti si misero sotto la protezione dei Veneziani; alla fine del secolo XVII l'isola fu disputata da Francesi, Russi, Turchi e venne costituita una repubblica indipendente con le sette isole ioniche sotto protettorato russo-turco. Durante il periodo della chiesa latina (cfr. Fedalto, II, pp. 93-96) dal 1367 al 1799 i Greci furono governati da protopapates; la sede venne restaurata nel 1800; dopo l'annessione alla Grecia (1864) ridivenne arcivescovado e metropoli dal 1922. Al concilio di Nicea (325), il vescovado era suffraganeo di Nicopoli e fino al 733 c. faceva parte del patriarcato romano, come tutto l'Illirico; arcivescovado dalla *notitia* 3 alla 15, metropoli senza suffraganei dalla *notitia* 11 alla 19.

Fonti: Hierocles, 652, 6; Honigmann, p. 19; *notitiae*: Darrouzès, p. 497

Bibl.: Le Quien, II, coll. 145-150; Burchner, RE, XI, coll. 1400-1409; R. Janin, DHGE, XIII, coll. 829-831; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 507, 618-621, 672-676

Iason, s., mart.			G. Lucchesi, BS, VI, coll. 443-444
Aletodorus, Apollodorus, Alpodorios	(†325 mai.)	(325 aug.-)	Gelzer, p. 216
Soterichus	(-451 oct.)	(458-)	ACO, II, I, 1, p. 62; II, V, p. 95
Chrysippus	(-516)		PL, 63, col. 390
Stephanus	saec. VI		Le Quien, II, col. 147
Alcysonus	(-603 nov.)	(604 ian.-)	Jaffé, nn. 1920, 1990: Gregorius I, Reg. XIV, 7, 13
Iohannes	saec. VIII in.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 673
Philippus	(-787 oct. 13)		Mansi, XIII, col. 392
Arsenius	933	953	G. Eldarov, BS, II, coll. 475-476
Cosmas	saec. X fin.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 864
Iohannes	saec. XI in.		Schlumberger, p. 209; Laurent, *Sceaux*, V, 1, nn. 866-867
...	saec. XI		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 865
Basilius	saecc. XI-XII		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 802
	saec. XI med.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, nn. 868-869

	(-1088 sept.)		Grumel, III, n. 950
Nicolaus	(-1092)		Grumel, III, n. 967: PG, 127, col. 973
Theophanes	saec. XII		Janin, col. 830
Georgius Choniates	1146 (?)		G. Stadtmüller, *Michael Cho- niates, Metropolit von Athen (ca. 1138-ca. 1222)*, (OC, XXXIII, 2), Roma 1934, pp. 182, 192, 254
Constantinus, dep.	(-1157 mai. 12)	1170 ian. 30	Grumel, III, n. 1041: PG, 140, col. 180; n. 1109, cfr. nn. 1111-1113, 1148; cfr. Le Quien, II, coll. 149-150; Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 803
Constantinus, iter.	(1170-1178)		
Iohannes (?)			Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 1794
Georgius Coupharas	1177	1181	Janin, col. 830; cfr. D. Bundy, DHGE, XX, col. 615
Basilius Pediadites	(-1202)	(-1219 sept.)	Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 1795
Georgius Bardanes	1219 dec.	1236 c.	R. J. Loenertz, *Byzantina et franco-graeca*, I, Roma 1970, p. 467 ss.; Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 804; R. Aubert, DHGE, XX, coll. 593-595
Hierotheus Tzigalas	1800	1813	Janin, col. 830
Macarius	1824	1827	
Chrysanthus Masselos	1833	1848	
Athanasius Politis	1848	1870	
Antonius Chariates	1870	1881	
Eustathius Boulismas	1884	1895	
Sebastianus Nicoeabouras	1899	1921	
Athenagoras Spirou	1922 dec.	1931 aug.	
Alexander Demoglou	1931 nov.	1942 sept.	
Methodius	1942 sept. 20		
Timotheos Andreas Trivizas, "metr. de Kerkyra et Paxos"	1984 mai. 4		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 80

45.8.31 CORFU eccl. latina

Antonius Varthalitis	1962		OC, pp. 451-452

45.9.3 DODONE, Dodona, Bonditza — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Naupacto Nicopoli, compare col titolo di Bonditza nelle *notitiae* 7, 9-10, 13, 21.

Fonti: Hierocles, 651 5; Honigmann, p. 19; *notitiae*: Darrouzès, p. 487

Bibl.: Le Quien, II, coll. 139-140; Kern, RE, V, coll. 1257-1264; R. Janin, DHGE, XIV, col. 550; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 515-516

Theodorus	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, I, II, p. 4; I, I, VII, p. 86
Filoctetos, Philotheus	(-451 oct.)		ACO, II, VI, p. 65
Uranius	(-458)		ACO, II, V, p. 95
Iulianus	(-516)		PL, 63, col. 390
...	saecc. X-XI		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 681
Michael	saec. XI pars post.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 682
Ioannes	(-1235 iul.)		Laurent, IV, n. 1283; Rhalles, V, p. 107
Nicolaus, dep., iter.	(-<1261-1264>)		Darrouzès, V, n. 1369
Panaretus, ep. aux. Ioaninae	1912 febr. 23		Janin, col. 550
Demetrius Euthymiou, ep. aux. Ioaninae	1926 mai. 25	1930 febr.	

45.10.34 DRYINOUPOLIS — eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 77

Sebastianos Soterios Oikonomidis, "metr. de D. et Konitsa"	1967 iun. 11		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 77

45.11.3 EVROEA, Euroia, Evria, Paramythia — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Nicopoli.

Fonti: Hierocles, 651, 6-7; Honigmann, p. 19; *notitia* 3; Darrouzès, p. 236

Bibl.: Le Quien, II, coll. 143-146; Philippson, RE, VI, col. 1285; R. Janin, DHGE, XV, coll. 1424-1425; D.-L. Stiernon, DHGE, XX, coll. 1005-1007

Donatus, s.		387 c.	R. Aubert, DHGE, XIV, coll. 650-651; P. Bertocchi, BS, IV, coll. 786-787
Marcus, Marcianus	(-449 aug. 8)	(451 oct.-)	Honigmann, *Listes*, p. 35; ACO, II, I, 1, p. 79

Eugenius	(-458)		ACO, II, V, p. 95
Thdodotus	(-536 mai.)		ACO, III, pp. 162, 171
Ioannes			Le Quien, II, coll. 145-146
Ioannes	(-603 nov.)	(604 ian.-)	Jaffé, nn. 1920, 1990; Gregorius I, Reg., XIV, 7, 13
Chrysanthus Kouphalas, ep. de Paramythia"	1803	1805	Stiernon, col. 1007
Procopius, ep. de Paramythia"	1808	1820	
Dionysius, ep. de Paramythia"	1863	1867	
Titos Sotirios Papamakos, metr.	1974 iul. 17		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 83

45.12.34 GEROMERION, Geromeri

eccl. orthodoxa

Monastero nella provincia di Epiro vecchio, nel maggio 1800 fu elevato al rango di vescovado suffraganeo di Ioannina; unito nel giugno 1803 al vescovado di Paramythia, separato nell'agosto 1809, vi fu nuovamente riunito nel giugno 1863.

Bibl.: D.-L. Stiernon, DHGE, XX, coll. 1005-1007

Samuel, dep.	1800 mai.	1803 iun.	Stiernon, col. 1007
Agathangelus	1821 ian.		

45.13.3 IOANNINA

eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Naupacto Nicopoli, incluso nelle *notitiae* 7, 9-10, 13; tra novembre 1318 e febbraio 1319 diventava sede metropolitana senza suffraganei (dalla *notitia* 11 in poi) (Darrouzès, V, n. 2094); nella *notitia* 21 chiesa arcivescovile con 4 vescovadi già di Naupacto.

Fonti *notitiae*: Darrouzès, p. 494

Bibl.: Le Quien, II, coll. 149-152; C. Asdracha, REB, XXXV (1977), pp. 159-177

Zacharias	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 378
	(-<1318 nov./1319 [ebr.>)		Darrouzès, V, n. 2094
...	(-1337 nov.)		Darrouzès, V, n. 2181
Sebastianus, tr. ad Cyzicen.	1365 mar.	(1380 iun.-)	Darrouzès, V, n. 2488; VI, nn. 2706, 2714, 2861
Matthaeus, ep. Tzernicen.	1381 mar.		Darrouzès, VI, n. 2714

Gabriel	1389 febr./mar.		Darrouzès, VI, nn. 2850, 2969
Parthenius	(-1638 sept. 24)		*Synod of Jerusalem*, p. 88

45.14.3 LEUCADIA, Leucas, Neritus — eccl. byzantina

Sede arcivescovile dalla *notitia* 7 in poi (Darrouzès, VI, nn. 2870, 2969).

Fonti: *notitiae*: Darrouzès, p. 500

Bibl.: Le Quien, II, coll. 151-154; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 658-659; V, 3, pp. 162-163

Antonius	saec. IX		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 848
Sabas	saecc. IX-X		Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 1821
Ioannes	(-997 febr. 21)		Grumel, II, n. 804: Rhalles, V, p. 19
	(-1144 febr. 22)		Grumel, III, n. 1015: Rhalles, V, p. 90
	(-1186 sept. 10)		Grumel, III, n. 1170: Rhalles, V, p. 320
	(-1235 iul.)		Laurent, IV, n. 1283: Rhalles, V, p. 108
Alypius			Nicolaus Comnenus Papadopoli, IV, II, p. 227
Sebastianus, metr. Ioanninae, adm.	1365 mai.		Darrouzès, V, n. 2490
Matthaeus, tr. ad Naupacten.		1367 iul.	Darrouzès, V, nn. 2530, 2529
Nathanael	(-1640 c.)		Leo Allatius, III, XI, col. 1092
Anthimus	saec. XVIII in.		Le Quien, II, col. 154
Eugenius	(-1720 c.)		
Nikiphoros Nikolaos Dedousis, metr.	1968 iul. 7		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 81

45.15.3 PHOENICES, Phoenice, Finiki — eccl. byzantina

Vescovado della provincia di Epiro vecchio.

Fonti: Hierocles, 652, 2; Honigmann, p. 19

Bibl.: Le Quien, II, coll. 139-140; L. M. Ugolini, *L'acropoli di Fenice*, (Albania antica, II), Milano-Roma 1932, p. 124 ss.

Peregrinus	(-451 oct.)		ACO, II, I, 1, p. 62
Valerianus	(-458)		ACO, II, V, p. 95
Philippus	(-516)		PL, 63, col. 390

45.16.3 PHOTICE, Photike, Bella, Bela, Limboni — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Naupacto Nicopoli.

Fonti: Hierocles, 652, 5; Honigmann, p. 19; *notitiae* 7, 9-10, 13; Darrouzès, p. 509

Bibl.: Le Quien, II, coll. 143-144; E. Oberhummer, RE, XX, coll. 660-662; Ep. Chr., XII (1937), pp. 19-31; Laurent, *Sceaux*, V, 1, p. 516

Ioannes, "ep. Prutiten."	(-451 oct.)		ACO, II, II, II, p. 70
Diadochus	(-458)		D. Stiernon, DHGE, XIV, coll. 374-378; ACO, II, V, p. 95
Hilarius	(-516)		PL, 63, col. 390
Thomas	saec. XI		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 684
Constantinus	saec. XI pars post.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 683
Manuel, "ep. Bellae"	(-1235 iul.)	(1250 iul.-)	Laurent, IV, nn. 1283, 1315; Rhalles, V, pp. 107, 114
Antonius	(-1564 ian.)		Martinus Crusius, II, p. 174
Nicolaus	(-1720 c.)		Le Quien, II, col. 144
Florentios			Mystakides, p. 230

PROVINCIA EPIRI NOVAE

47.1.2 DYRRACHIUM, Dyrrachion, Dures, Durazzo — eccl. primaeva et byzantina

Capitale del tema bizantino omonimo, la città fu presa dai Bulgari sotto Michele III (842-867), da Roberto il Guiscardo nel 1082, dai Normanni nel 1185; dopo la IV crociata fu degli Hohenstaufen, degli Angioini, dei Serbi, dei Veneziani dal 1392 al 1501, dei Turchi. Sede metropolitana dalla *notitia* 3 in poi; nelle *notitiae* 7, 9, 13 aveva 4 vescovadi suffraganei (Stephanakia, Chounavia, Kroae et Elissos), nella *notitia* 10, 15 vescovadi (Stephanakia, Chounavia, Kroae, Elissos, Diocleia, Scodra, Drivast, Polathon, Glavinitza o Acrokeranneia, Avloneia, Lychnida, Antibaris, Tzerenicon, Polycheropolis, Graditzion); fino al secolo VIII dipendeva dal patriarcato romano, come tutto l'Illirico orientale, quando passò al patriarcato di Costantinopoli; dal 1020 al 1393 fece parte dell'arcivescovado greco-bulgaro di Acrida, e dal 1393 al 16 gennaio 1767 dell' arcivescovado bulgaro, per passare nuovamente al patriarcato di Costantinopoli; dal 1209 al 1505 si susseguì una lista di arcivescovi latini, che dovettero lasciare la città all'arrivo dei Turchi (cfr. Fedalto, II, pp. 116-118). Nel settembre 1922 un congresso nazionale riunito a Berat proclamò l'autocefalia della chiesa albanese, riconosciuta dal patriarcato di CP nel 1937: il capo di detta chiesa doveva risiedere a Tirana col titolo di «arcivescovo di Durazzo, Tirana, Elbasan e di tutta l'Albania»; altre 3 sedi metropolitane erano a Berat, Corytza-Premeti e Argirocastro.

Fonti: Hierocles, 653, 1: Honigmann, p. 20; *notitiae*: Darrouzès, pp. 489-490

Bibl.: Le Quien, II, coll. 240-247; Farlati, VII, pp. 335-384; Philippson, RE, V, coll. 1882-1887; R. Janin, DHGE, XIV, coll. 1248-1252; XV, coll. 637-638; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 560-561; V, 2, p. 424; V, 3, pp. 124-125; G. Fedalto, *Problemi di cronotassi e di giurisdizione dei vescovadi del ducato di Durazzo fino alla dominazione occidentale*, in *Studi albanologici balcanici, bizantini e orientali in onore di Giuseppe Valentini*, s. l., Firenze 1986, pp. 49-64

Caesar			Farlati, VII, pp. 341-342
Apollo			
Astius		100 c. iul. 5	A. Koren, BS, II, col. 512
Eucharius	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, 1, II, p. 3; I, 1, VII, p. 85
Lucas	(-449 aug.)	(458-)	Honigmann, *Lists*, p. 35; ACO, II, V, p. 96
...	(-<484-515>)		Mansi, VIII, col. 451; cfr. col. 439
Marianus, Marinianus	saec. VI		Farlati, VII, pp. 347-348
Urbicius, Urbicus	(-597 nov.)	(599 nov.-)	Gregorius I, Reg. VIII, 10; IX, 156; II, pp. 12, 157
Sisinnius	(-691 sept.)		Mansi, XI, col. 989
Philippus	(750-850)		Zacos-Veglery, II, n. 2322; Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 1591
Nicephorus	(-787 sept. 26)	(787 oct. 13-)	Mansi, XII, col. 994; XIII, col. 381
Antonius	(-822 c.)		Theodorus Studita, II, ep. 157: PG, 99, coll. 1489-1493; cfr. coll. 1628-1629
Lucianus	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 373
Antonius (?)	saec. X		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 736
	(-<912-923>)		Nicolaus, patr. Constantinopolitanus, ep. 151: PG, 111, coll. 377-380; cfr. Grumel, II, n. 639

Laurentius	(-1030 mai.)	(1054 iun.-)	G. Ficker, *Erlasse des Patriarchen von Konstantinopel Alexios Studites*, Kiel 1911, p. 26; Grumel, III, nn. 844, 869; Mansi, XIX, col. 812
Gregorius	(-1141)	(1143 aug. 20-)	Le Quien, II, col. 1141; Grumel, III, n. 1011; Leo Allatius, II, XII, col. 674
Eustathius, dep.		1156	Grumel, III, nn. 1038-1039; S. P. Lampros, *Catalogue of the Greek Manuscripts on Mount Athos*, I, Cambridge 1859, n. 3102, p. 277
Michael	(-1166)	(1168 ian. 24-)	PG, 140, coll. 260,281; Grumel, III, n. 1077; Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 737
...	(-<1185-1195>)		Janin, col. 1250
Constantinos Apokaukos	1186	saec. XIII in.	Grumel, III, nn. 1180, 1193; Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 738; V, 3, n. 1777
Dokeianos	1212	(1222 febr.-)	Laurent, IV, nn. 1227, 1230
Constantinos Cabasilas	1230 c.	1234	J. Gouillard, DHGE, XI, coll. 13-14; Laurent, *Sceaux*, V, 3, p. 125
Romanus	(-1250 iul.)		Laurent, IV, n. 1315; Rhalles, V, p. 116
Chalcutze			Georgius Pachymeres, *De Michaele Palaeologo*, I, 10: p. 26
Nicetas	(-1297)		Laurent, IV, n. 1569
...	(-1304 oct.)		Laurent, IV, n. 1607; Rhalles, V, p. 122
Gregorius, hypertimos	(-1315 iul.)	1347	Darrouzès, V, nn. 2032, 2243
Dominicus Thopias	1359		Janin, col. 1250
Paulus	(-1450)		Janin, col. 1250; Le Quien, II, col. 247
Parthenios	(-1580 apr.)		Janin, col. 1250
Chariton	1614	1620	Péchayre, p. 323
Hieremias	1624	1643	
Symeon Lascaris	1658		
Daniel	1691 mai.	1694 ian. 24	Janin, col. 1250
Cosmas	1694 ian. 24	1699 iun.	
Philotheus	(-1720 c.)		Le Quien, II, col. 247
Nicetas	1740		Janin, col. 1250
Neophytus	1761		
Meletius			
Gregorius	1767	1772	Janin, col. 1251
Constantinus	1777	1782	
Euthymius	1782	1809	
Samuel	1809	(1819 sept.-)	Janin, col. 1251; Actes, I, p. 90
Chrysanthus		1833	Janin, col. 1251

Gerasimus	1833 iul.	1837 oct.
Anthimus	1837 oct.	1844 mar.
Anthimus	1844 mar.	1845 iul.
Ioannicius	1845 iul.	1858 nov. 6
Gennadius	1858 nov. 10	1859 ian. 21
Auxentius, dep.	1859 ian. 21	
Iosephus	1859 ian. 21	1867 ian. 12
Bessarion	1867 mar. 8	1899 apr. 12
Procopius Lazarides	1899 mai. 1	1906 oct. 10
Iohannes Diacounides	1906 oct. 10	1911 febr. 15
Iacobus Nicolaou	1911 febr. 11	1925 ian. 20

47.2.3 **ACROCERAUNIA**, Glabinitza, Mouzaki — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo e, successivamente, del vescovado greco bulgaro di Acrida; Roberto il Guiscardo vi sbarcò nel 1081; con la quarta crociata cadde in mano ai Veneziani, quindi fu parte del despotato di Epiro e di diversi principati albanesi, prima della conquista turca del secolo XV.

Fonti: *notitiae* 3, 10; Darrouzès, pp. 236, 330

Bibl.: Farlati, VII, pp. 434-436; Le Quien, II, coll. 240-241; R. Janin, DHGE, XXI, col. 179

...	(-1019)	*Acta et diplomata*, I, n. 58, p. 15
...	(-<1092-1106>)	*Acta et diplomata*, I, n. 70,
Theodorus, "ep. de Glavinitza et Berat"	(-1438)	Janin, col. 179

47.3.3 **AMANTIA**, Amatria, Pljoka, Pliocia — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: Hierocles, 653, 5; Honigmann, p. 20; *notitia* 3; Darrouzès, p. 236

Bibl.: Le Quien, II, coll. 250-251; Farlati, VII, pp. 394-395; Tomaschek, RE, I, coll. 1724-1725; S. Vailhé, DHGE, II, coll. 953-954

47.4.3 **ANTIBARIS**, Antivari — eccl. byzantina

Nell'877 il concilio di Dalmita ristabilì la provincia ecclesiastica di Dioclea con 12 suffraganei, tra i quali Antivari; il vescovado compare come suffraganeo di Durazzo nella *notitia* 10; i vescovi che si susseguirono dal 1060 erano latini.

Fonti: *notitia* 10; Darrouzès, pp. 114, 330

Bibl.: Farlati, VII, p. 17 ss.; P. Richard, DHGE, III, coll. 717-724

47.5.3 APOLLONIA et BULLIS; Apollonia, Gylaceia, Polina, Polona; Bullis, Graditza — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo; Bullis è incluso nella *notitia* 3.

Fonti: Hierocles, 653, 3-4: Honigmann, p. 20; *notitia* 3: Darrouzès, p. 236

Bibl.: Le Quien, II, coll. 248-249; cfr. coll. 269-270; Hirschfeld, RE, II, coll. 111-113; Tomaschek, RE, III, coll. 1105-1106; Farlati, VII, pp. 395-396, 407-408; R. Janin, DHGE, III, coll. 1006-1007; X, col. 1211

Felix, "ep. Apolloniadis et Bellidos"	(-424 c.)	(431 iul. 22-)	Jaffé, n. 366; ACO, I, I, VII, p. 86
Eusebius	(-451 oct. 8)	(458-)	ACO, II, I, I, p. 64; II, V, p. 96
Philocaris, "ep. Vallidis"	(-458)		ACO, II, V, p. 96

47.6.3 ATRADOS — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo incluso nella *notitia* 3; non è ricordato nessun vescovo.

Fonti: *notitia* 3: Darrouzès, p. 236

47.7.3 AULON, Aulona, Aulonia, Vlora, Valona — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo incluso nelle *notitiae* 3 e 10; da non confondere col vescovado di Aulon nella provincia di Atene.

Fonti: Hierocles, 653, 7: Honigmann, p. 20; *notitiae* 3: Darrouzès, pp. 236, 330

Bibl.: Le Quien, II, coll. 252-253; Farlati, VII, pp. 397-401; Tomaschek, RE, II, coll. 2414, 2415, n. 16

Nazarius	(-458)		ACO, II, V, p. 96
...	(-<484-519>)		Mansi, VIII, col. 451
Soterus	(-553 mai.)	(553 iun.-)	ACO, IV, I, pp. 6, 228

47.8.3 CANOVIA, Canovium, Chounabia, Candavia, Konavlije — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo; per il periodo latino, cfr. Fedalto, II, pp. 110-111.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13: Darrouzès, pp. 286, 305, 330, 364

Bibl.: Le Quien, III, coll. 957-958; Farlati, VII, pp. 408-411; R. Janin, DHGE, XI, col. 716

47.9.3 CRUA, Croia, Croja, Kruje — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo; per il periodo latino, cfr. Fedalto, II, pp. 109-110.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13: Darrouzès, pp. 286, 305, 330, 364

Bibl.: Farlati, VII, pp. 411-432; Le Quien, III, coll. 953-956

David (?)	(-879 nov.)		Mansi, XVII, col. 377; cfr. *Acta et diplomata*, I, n. 57, p. 14

47.10.3 DECATERA, Cataro — eccl. byzantina

Vescovado di Dalmazia, incluso nella *notitia* 3 come suffraganeo di Filippopoli.

Fonti: *notitia* 3: Darrouzès, pp. 242, 28

Bibl.: Le Quien, II, coll. 250-251

Iohannes	(-787 sept.)	(787 oct.-)	Le Quien, II, col. 250
Nicephorus	(-1141)		Le Quien, II, coll. 250-251

47.11.3 DRIVASTUM, Drinnastrum, Drivost, Drishti, Drivasto — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: *notitia* 13: Darrouzès, p. 330

Bibl.: Le Quien, II, coll. 252-253; Farlati, VII, pp. 232-248; J. Valentini, DHGE, XIV, coll. 796-798

...	(-877)		Farlati, VII, p. 234
...	(-1062)		
...	(-1122 sept. 28)		Farlati, VII, p. 235
Petrus	1141		
...	(-1153 dec. 24)		*Acta et documenta*, n. 88, pp. 29-30
Martinus	(-1166)	(1167-)	Farlati, VII, p. 235
Petrus	(-1199 sept.)		*Acta et documenta*, n. 120, p. 39

47.12.3 EPIDAMNOS eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: *notitiae* 3, 13; Darrouzès, pp. 236, 364

47.13.3 POLATUM, Pulatum, Polathoi, Pilot, Philot eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: *notitia* 10; Darrouzès, p. 330
Bibl.: Farlati, VII, pp. 261-269

...	(-877)	Farlati, VII, p. 263
...	(-1062)	
...	(-1121)	
Theodorus	1142	Farlati, VII, pp. 263-264
Iohannes	(-1199)	Farlati, VII, p. 264

47.14.3 PULCHERIOPOLIS, Polychairepolis eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: Hierocles, 653, 6; Honigmann, p. 20; *notitia* 10; Darrouzès, p. 330
Bibl.: Farlati, VII, p. 436; *Acta et diplomata*, I, p. 15 b

47.15.3 SCAMPES, Scappa, Elbasan eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: Hierocles, 653, 2; Honigmann, p. 20; *notitia* 3; Darrouzès, p. 236
Bibl.: Le Quien, II, coll. 246-249; Fluss, RE, II A, col. 351; Farlati, VII, pp. 433-434

Artemius	(-458)	ACO, II, V, p. 96
Troius	(-<484-519>)	Mansi, VIII, col. 451
Nectarius	(-1264)	Pèchayre, p. 323

47.16.3 STEPHAN, Stiefan, Stephaniaka eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13: Darrouzès, pp. 286, 305, 330, 364

Bibl.: Le Quien, II, coll. 254-255; Farlati, VII, coll. 401-407

Cosmas	(-879 nov.)	Mansi, XVIII, col. 377

47.17.3 TZERENIKON, Tzernikon, Tzernicus eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Durazzo; per il periodo latino, cfr. Fedalto, II, pp. 74-75.

Fonti: *notitia* 10: Darrouzès, p. 330

Bibl.: *Acta et documenta*, p. 264, Darrouzès, pp. 112-113; cfr. Le Quien, II, coll. 238-239

	(-1020)	*Acta et documenta*, n. 59, pp. 15-16
Theodorus, "ep. Cernicensis"	(-1210)	Tafel-Thomas, II, p. 120

MURRAY'S SMALL CLASSICAL ATLAS

Rezime

Kathar and Rhisinium from 325 till the year 1200

Kathar and Rhisinium are already mentioned by Roman geographers and historians – by the former as a settlement of ancient Balkan peoples or the Catari tribes, which were possibly close to Scythe-slavic Latovici, by the letter as an important fortification on the Upper Dalmatian coast which was the stronghold of Roman fleet (Plini Secundi: "Naturalis historiae", III, 23-26). Both towns are extremely important military strategic centers on the coast of Upper Dalmatia from the 3rd to the 5th c; Based on the statement from one early baroque history book, Kathar becomes episcopate seat in 325 at the request of the patriarcatus Aquileiense, which in the eve of the first Ecumenical Council in Nikea, with new organization of Constantine Empire, sets up many episcopate seats in the area of Dalmatia including Salona and Kathar. In 324 the representatives of Kathar and Rhisinium attend the Council in Rome in which the roles of the religion and duties of ecclesiastics are established in their episcopates.

Kathar shows up in the 4th Ecumenical Council in Chalcedonia, in 451. Its Bishop Iulianus together with Diocliaen Metropolitanus Euandros participates in several meetings of the Council and, with his signatures approves the judgment passed by the Alexandrian Patriarch Diaskor but not monophysite learning. The Pope Leo Magnus in his several epistles requests from Kathar Episcope to carry out canones fidei set up by the Council in their episcopate. One letter on the manner and the date of celebrating Easter is very important: it shows that in the area of Kathar and Upper Dalmatia episcopate there are manicheens, Cathares and Ariens bases, who are ordered by till then unknown Judeo Christian communities to celebrate Easter in line with Hebrew customs. In that epoch Kathar is in Epirus province which covers the area from Nicopolis to the mouth of the Narenta river. This episcopate seat occasionally belongs to Macedonia province, Dacia Mediterranea, Praevalitana, Dalmatia, and in one short period for about two decades to Dardania or Moesia Inferioris, in line with needs of Imperial Constantinople administration in war epochs with "Barbarian peoples" who penetrated Illyrucum and Italy. Throughout several centuries Kathar was "foederatus" of Gothic town of Gothia in Thrace, and they are both in the service of Byzantine Army, most likely for the purpose of running Gothic troops, under Supreme Church Authority of "Mother-Episcopate" in Cilicia Secunda, which is "church associate" of the Archiepiscopate and Patriarchy in Antiochia.

Throughout the 6th century powerful Byzantine ports Kathar and Rhisinium do not accept decisions of the Council in Epirus and refuse to accept in 516 advice of the Pope Hormisd remaining faithful to manicheens and monophysite iconoclasm. Before 595 Byzantine Imperial office sets up single theme Dalmatia which covers the area from the episcopate in Absor to the Epirus port Nikopol; in 595, a friend of Antiohian Patriarch Anastasius, Rhisinium episcope Sebastian must flee, most probably before the Slavic manicheens and pagans, to Sirmium where he becomes episcope. Immediately after becoming an episcope, Sebastian must leave Sirmium and escape to Constantinople – the reason are pagans and barboriens, the Bulgarians and the Huns. As a military and administrative entity, Dalmatia theme is linked with Italy and Slavic, Avarian and Hun laborers keep arriving in the Apennines from Dalmatia. In the conflict which starts in late 6th c. between Constantinople and Rome, because of the self-will of Slavic troops and their commanders in Italicum Kathar and Rhisinium take the side of Constantinople – civil Byzantine administrator for Dalmatia with the title of the Consul is at that time in Salona and the military administrator in one of the towns in Upper Dalmatia. It is most likely that he was occasionally seated in Kathar and Rhisinium.

Around 620 Dalmatia theme reorganizes and its ports on the coast of Upper Dalmatia, including Kathar and Rhisinium, again belong to the Epirus province. At that time Kathar and

Rhisinium and all the towns in Upper Dalmatia together with Byzantine south Italy become a territory and administrative unit which is defended with weapons by the Goths and Slavs who settle in greater numbers in South Italian towns (Slavs and Goths settling in South Italy started early 5th c. during the reign of the Czar Arcadius. In the Ecumenical Council in Constantinople, in 680 iconoclastic episcope of Kathar Valerianus attends it.

Episcope or Metropolitanus of Rhisinium, Nicethas attends the second Ecumenical Council in Nikea in 787 and he accepts decisions of the Council which condemn iconoclasm but unwillingly accepts pax fidei with Rome – this is for now the only evidence that the towns in the area of South Illyricum, in the Kingdom of Slavs which is already set up, condemn iconoclastic doctrines of manicheens, monophysites and the followers of early Judeo-Christian learning whose colonies are all over Macedonia, Epirus, Prevalitana, Dalmatia and Mezia. When Patriarch Nicephoros starts fighting against the iconoclastics early 9th c. the supporters of decisions from Nikea are banished from South and Middle Illyricum and Dalmatia: the Patriarch in 806 meets the request of the Monk from Kathar Hilarion and moves him to the safe clerical seat kept by the icon supporters, while Theodor Studite writes epistles to his friends in Kathar and Rhisinium asking from them to oppose the supporters of iconoclasm. The Upper Dalmatia and South Italy, in Slavic and Langobardian epoch, will still be a strong base of iconoclastic learning till the end of Slavic-bulgarian reign over South Italy late 11th c.

When around 920 Imperial administration abolishes iconoclastic metropolitan seat in Rhisinium, Kathar with Dyrrachium becomes the most powerful military and trade center on the Upper Dalmatian Coast. In 950, the members of the powerful Kathar, Slavic-langorbadian family Byzanti, together with Kaloiannes in south Italy are proxies from Constantinople and Czar judges. In 1025 big Italian Adriatic port Bari becomes Byzantine Arch-episcopate and its first Metropolitan becomes the member of the family Byzanti – from that moment for another two and half centuries, with short breaks, Kathar is under Arch-episcopate in Bari with Raguza under its jurisdiction as well. In the periods when Byzantine regions are reorganized and when Constantinople meets the requests of the Kingdom of Slavs and Roman pontifex, Kathar is placed under religious authority of Dubrovnik or powerful Arch-episcopate from (Antivari). Late 11 and early 12 c. vassal powerful Slavic Kingdom divides power with Norman duxes in the south Italy, and retreating before newly established states, they withdrew slowly from south Italy. At Concilium Papiense in 1160 the representative of the Kathar church Sanctus Tryphonis who accepts that his church is part of Roman Church and Kathar is placed under the protection of Germanic czars. After the Concilium Papiense, the first official ecclesiastical individual from former territory of the Kingdom of Slavs, Kathar episcope Maio in 1.179 appears in the Council in Latran – Kathar and big ports in Upper Dalmatia come under sovereign power of the Roman Pope.

With withdrawal of the Slavs and by strengthening Normans, after establishing the Kingdom of Sicilia and South Italy, Kathar becomes "maritime territory" under the Arch-episcopate in Bari and loses its power and influence. Late 12 century dynasty Hauteville and Roman Empress and the Queen of Sicilia Constantia took away from the Slavs and Slavic Church the last important military stronghold in the south of Italy, Castellum de Sclavis, San Giovani in Fiore in Conzenca province. After that, western Roman czars conveyed all the benefits of Kathar to their new ally on the western Dalmatian coast, Arch-episcopate Dubrovnik, which will soon become the most powerful Adriatic trade port.

Kotor et Risan de l'an 325 a 1200

Kotor et Risan (Rhisinium, Rhizinium, Ρίζαι, Ριζων, Ρηαιζον) sont déjà mentionnés par les géographes et historiens romains - le premier comme colonie d'anciens peuples ou tribus des Balkans - Catari, qui furent probablement proches aux Latovici Scytho-Slaves, le second comme une importante fortification sur la côte de Haute Dalmatie qui était aussi le bastion de flotte romaine de guerre (Plini Secundi: « Naturalis historiae », III, 23-26). Les deux villes sont de très importants centres militaires et stratégiques sur la côte de Haute Dalmatie du III-e au V-e siècle; d'après l'unique citation connue jusqu'à présent, figurant dans une histoire de haut baroque, Kotor devient le siège épiscopal en 325, à la demande du patriarcat d'Aquilée (patriarcatus Aquilei(j)ense), lequel, à la veille du Premier Concile Œcuménique à Niquée, avec la nouvelle organisation de l'empire de Constantin, fait constituer un grand nombre de sièges épiscopaux sur le territoire de Dalmatie – y compris Salona et Kotor. En 324, les représentants de Kotor et Risan assistent au Concile à Rome, où sont définis les canons de foi et les devoirs d'ecclésiastiques dans leurs diocèses.

Kotor (Καταρο, Καθαρο, Δεκατερα, Ρωσσι, Ροσι, Rose, Caterina, Ecatera, Kathar) apparaît au Quatrième Concile Œcuménique à Chalcédonie (Chalcedonia), en 451. Son évêque Iulianus, avec le métropolite (metropolitanus) docléen Évandre (Euandros), participe à plusieurs réunions du concile et, avec sa signature approuve la condamnation du patriarche aléxandrien Dioscor, mais pas de la doctrine monophysite. Dans quelques épîtres le pape Léon le Grand (Leo Magnus) demande à l'évêque de Kotor d'effectuer dans sa diocèse les canons de foi (canones fidei) établis par le concile. Une lettre sur le mode et la date de la célébration des Pâques est très importante: elle montre que dans la région de l'évêché de Kotor et Haute Dalmatie il y a de forts points manichéens (manicheens), cathares (cathares) et ariens (ariens), obtenant des ordres d'inconnues communautées judéo-chrétiennes de célébrer les Pâques selon les coutumes hébraïques. À cette époque Kotor fait partie de la province Épire (Epirus) qui s'étendait de Nicopolis (Nicopolis) jusqu'au confluent de la rivière Neretva (Narenta). Ce siège épiscopal appartenait périodiquement aux provinces de Macédoine (Macedonia), Dacie Méditerranéenne (Dacia Mediterranea), Prevalitana (Praevalitana), Dalmatie (Dalmatia), et pendant une courte période de deux décennies il faisait partie de Dardanie (Dardania) et Mésie Inférieure (Mœsia Inferioris), en fonction de besoins de l'administration impériale de Constantinople à l'époque des guerres avec les « peuples barbares » qui pénétraient en Illyricum et en Italie. Pendant plusieurs siècles Kotor fut « fœderatus » de la ville gothique Gothia (Gothia, Γωτηια πολεις) en Thrace, et toutes les deux sont, selon toute apparence par suite de gestion de troupes gothiques, au service de l'armée byzantine, sous la juridiction suprême ecclésiastique de « l'archevêché-mère » en seconde Cilicie (Cilicia Secunda), qui est « l'église-associée » de l'archiépiscopat et du patriarcat d'Antioche (Antiochia).

Au cours du VI-ième siècle de forts ports byzantins Risan et Kotor n'acceptent pas les décisions du concile en Épire et refusent d'accepter en 516 les recommandations du pape Hormisda, restant fidèles au manichéisme et monophysisme iconoclastes. Avant 595, l'office impérial byzantin établit un thème (thema) unique de Dalmatie qui s'étendait de l'évêché à Rijeka (Absor) jusqu'au port d'Épire, Nikopol (Nicopolis); en 595, un ami du patriarche d'Antioche, Anastase (Anastasius), évêque de Risan Sébastien doit s'enfuir, le plus probablement devant les Slaves, manichéens et païens, à Sirmium, où il fut nommé évêque. Immédiatement après l'investiture Sébastien doit quitter Sirmium et s'échapper à Constantinople - la raison sont païens et barboriens, Bulgares et Huns. Comme une entité militaire et adminis-

trative, le thème de Dalmatie est lié à l'Italie, si bien que des contingents de mercenaires slaves, huns et avares arrivent continuellement de Dalmatie aux Apennins. Dans le conflit qui commence entre Constantinople et Rome vers la fin du VI-e siècle, à cause du pouvoir arbitraire des troupes slaves et de leurs commandants en Italycum, Kotor et Risan prennent le côté de Constantinople - à cette époque l'administrateur civil byzantin pour la Dalmatie avec le titre de consul se trouve à Salone, et l'administrateur militaire dans une des villes de Haute Dalmatie. Il est le plus probable qu'il siégeait périodiquement à Kotor ou Risan.

Vers 620, le thème de Dalmatie se réorganise et ses ports sur la côte de Haute Dalmatie, y compris Kotor et Risan, appartiennent de nouveau à la province d'Épire. À cette époque Kotor, Risan, ainsi que toutes les villes de Haute Dalmatie, y compris l'Italie Byzantine du Sud, deviennent une unité territoriale et administrative que les Goths et Slaves, venant s'installer dans un nombre considérable dans de grandes villes de l'Italie Sud, défendent par les armes (la colonisation de l'Italie Sud par les Goths et Slaves a commencé au début du V-ième siècle, durant le règne de l'empereur Arcadius). Au Concile Œcuménique à Constantinople, en 680, participe aussi l'iconoclaste Valérien, évêque de Kotor.

L'évêque ou le métropolite de Rhisinium, Nicethas, prend part au Deuxième Concile Œcuménique à Nicée, en 787, et accepte les décisions du Concile condamnant l'iconoclasme et involontairement la « paix de foi » (pax fidei) avec Rome - c'est pour le moment l'unique témoignage que les villes sur l'espace de l'Illyricum Sud, dans le Royaume des Slaves déjà constitué, condamnèrent les doctrines iconoclastes des manichéens, monophysites et disciples de premières doctrines judeo-chrétiennes, dont les colonies se trouvaient partout en Macédoine, Épire, Prevalitana, Dalmatie et Mésie. Au moment où le patriarche Nicéphore (Nicephoros) commence à lutter contre les iconoclastes, au début du IX-e siècle, en Illyricum Central et Sud et en Dalmatie commencent les persécutions des partisans des décisions de Nicée : en 806 le patriarche satisfait à la demande du moine de Kotor, Hilarion, et le fait transférer à un siège ecclésiastique sûr, tenu par les disciples d'icônes, tandis que Théodore le Studit (Theodor Studit) écrit de nombreuses épîtres à ses amis à Kotor et Risan, en leur demandant de s'opposer aux iconoclastes. À l'époque des Langobards et Slaves, la Haute Dalmatie et l'Italie du Sud, seront toujours de forts points d'appui des doctrines iconoclastes, jusqu'à la fin du règne slavo-bulgare sur l'Italie Sud, vers la fin du XI-e siècle.

Quand vers 920 l'administration impériale supprime le siège métropolitain iconoclaste à Risan, Kotor avec Durrës (Dyrracium) devient le plus fort centre militaire et commercial sur la côte de Haute Dalmatie. Déjà en 950, les membres de puissante famille slavo-langobardienne de Kotor, Byzanti, avec les Kaloiannes en Italie du Sud, sont des fondés de pouvoir de Constantinople et juges impériaux. En 1025, le grand port italien de l'Adriatique, Bari, devient l'archévêché byzantin, tandis que son premier métropolite devient le membre de la famille Byzanti - depuis ce moment et durant deux siècles et demi, avec de courtes interruptions, Kotor est sous la juridiction de l'archevêché de Bari, avec Dubrovnik (Raguza) qui est sous sa juridiction aussi. À l'époque où se réorganisent les régions byzantines et où Constantinople satisfait aux demandes du Royaume des Slaves et du pontife romain, Kotor est mis sous la juridiction religieuse de Dubrovnik ou de puissant archevêché de Bar (Antivari). Vers la fin du XI-e et au début du XII-e siècle le puissant royaume vassal des Slaves partage le pouvoir avec les « duxes » normands en Italie du Sud, et en reculant devant leurs états nouveaux-fondés se retire lentement du Sud de l'Italie. Au Concile de Papiense (Concilium Papiense), en 1160, participe aussi le représentant de la basilique de Saint Tryphon (Sanctis Tryphonis) de Kotor, qui accepte que sa basilique fait partie de l'église romaine, tandis que la ville de Kotor est mis sous la protection des empereurs gérmaniques. Après le Concile de Pa-

piense, la première personne ecclésiastique officielle d'anciens territoires du Royaume des Slaves, l'évêque de Kotor Maio apparaît en 1179 au Concile à Lateran (Latran) - Kotor et les grands ports de Haute Dalmatie tombent sous le pouvoir souverain du pape romain.

Avec le retrait des Slaves et le renforcement des Normands, après l'établissement du Royaume de Sicile et d'Italie du Sud, Kotor devient un « territoire d'outre-mer » de l'archevêché de Bari et perd de plus en plus son pouvoir et son influence. Vers la fin du XII-e siècle, la dinastie Hauteville et l'impératrice romaine et reine de Sicile, Constance (Constantia), enlevent aux Slaves et à l'église slave leur dernier point d'appui militaire au Sud d'Italie - la forteresse San Giovani in Fiore (Castellum de Sclavis; San Giovani in Fiore) en province Kozenca (Cosentza). Après cela, les empereurs romains occidentaux transmettent tous les privilèges de Kotor à leur nouveau allié sur la côte dalmate, l'archevêché de Dubrovnik, qui deviendra bientôt le plus fort port commercial dans l'Adriatique.

Kotor und Risan 325 bis 1200

Kotor und Risan (Rhisinium, Rhizinium, Ρίζαι, Ριζων, Ρηαιζον) werden bereits von den römischen Geographen und Historikern erwähnt – von den ersten als Siedlung eines der antiken Balkanvölker oder des möglicherweise den Nachbarn, den skythisch-slawischen Latovici nahestehenden Stammes Catari, von den zweiten als eine bedeutende Fortifikation an der oberdalmatinischen Küste, in der auch die römische Kriegsflotte ihren Stützpunkt hatte (Plini Secundi: „Naturalis historiae", III, 23-26) bezeichnet. In der Epoche vom III. bis zum V. Jahrhundert waren die beiden Städte höchst bedeutende militär-strategische Zentren an der Küste Oberdalmatiens; nach der bisher einzig bekannten Aussage in einer frühbarocken Geschichte zu urteilen, wurde Kotor im Jahr 325 auf Forderung des Patriarchen von Aquileia (patriarcatus Aquilei(j)ense) zum Bischofssitz, der am Vorabend des Ersten ökumenischen Kirchenkonzils zu Nikeia, mit der neuen Organisation des Reiches von Konstantin, eine Reihe von Bischofssitzen im Raum Dalmatiens – darunter jene in Thessaloniki (Salona) und in Kotor – gründete. Im Jahre 324 befanden sich die Vertreter von Kotor und Risan im Konzil in Rom, der die Glaubensregeln und -pflichten der Geistlichen in ihren Diözesen festlegte.

Kotor (Καταρο, Καθαρο, Δεκατερα, Ρωσσι, Ρσσι, Rose, Caterina; Ecatera, Kathar) erschien im Vierten Konzil von Chalkedon (Chalkedonia) 451. Sein Bischof Iulianus nahm zusammen mit dem docleanischen Metropoliten (Metropolitanus) Euandros an mehreren Konzilsitzungen teil und stimmte mit seiner Unterschrift der Verurteilung des alexandrischen Patriarchen Dioscor, nicht aber der monophysitischen Lehre, zu. In einigen Episteln forderte Papst Leo der Große (Leo Magnus) den Bischof von Kotor auf, die vom Konzil festgelegten Glaubensregeln (canones fidei) in seiner Diözese einzuhalten. Ein Brief über die Weise und das Datum der Osterfeier ist höchst bedeutend: er zeigt, dass sich auf dem Gebiet des Bistums von Kotor und Oberdalmatien starke manichäische (manicheens), katharische (cathares) und arianische (ariens) Stützpunkte befanden, denen die zur Zeit unbekannten judeochristlichen Gemeinschaften auftrugen, das Osterfest nach jüdischen Sitten zu feiern. Kotor befand sich zu der Zeit in der Provinz Epirus, die sich auf dem Raum von Nikopolis (Nicopolis) bis zur Mündung des Flusses Neretva (Narenta) erstreckte. Dieser Bischofssitz gehörte zeitweilig den Provinzen Mazedonien (Macedonia), Dacia Mediterranea, Prävalitanien (Praevalitania), Dalmatien (Dalmatia) sowie während einer kurzen zwei Jahrzehnte andauernden Periode Dardanien (Dardania) und Innen-oder Untermösien (Moesia Inferioris), wie es den Bedürfnissen der imperialen Konstantinopelverwaltung in den Epochen der Kriege gegen die in Illyrien (Illyricum) und Italien eindringenden „barbarischen Völker" entsprach. Kotor war während mehrere Jahrhunderte der „Verbündete" (foederatus) der gotischen Stadt Gothia (Γωτηια πολεις) in Trakien (Thrace), und die beiden befanden sich – allem Anschein nach wegen des Kommandos über die gotischen im Dienste der byzantinischen Heer befindlichen Truppen – unter der obersten kirchlichen Jurisdiktion der „Metropolie-Herrin" im Zweiten Zilizien (Cilicia Secunda), die ansonsten die „Beitrittskirche" des Erzbistums und Patriarchates von Antiochien (Antiochia) war.

Im Laufe des VI. Jahrhunderts wollten die mächtigen byzantinischen Häfen Risan und Kotor die Konzilentscheidungen von Epirus nicht anerkennen, lehnten ab, die Empfehlungen des Papstes Hormisda anzunehmen und blieben dem ikonoklastischen Manihäismus und Monophysitismus treu. Vor dem Jahr 595 gründete die byzantinische imperiale Kanzlei eine einheitliche Provinz (Thema) Dalmatien, die sich vom Bistum in Rijeka (Absor) bis zum Epirischen Hafen Nikopolis erstreckte; im Jahre 595 musste der Freund des antiochischen Patriarchen Anastasius, Bischof von Risan Sebastian, höchstwahrscheinlich vor den Slawen

Manichäern und Heiden, nach Sirmium flüchten, wo er zum Bischof geweiht wurde. Gleich nach seiner Weihe musste Sebastian auch Sirmium vrlassen und nach Konstantinopel flüchten – der Grund dafür waren Heiden und Barboriens - Bulgaren und Hunnen. Als militär-administrative Einheit wurde die Provinz Dalmatien mit Italien vereinigt; aus Dalmatien gelangen auf die Apenninen unaufhörlich Kontingente slawischer, hunnischer und awarischer Söldner. Bei den Ende des VI. Jahrhunderts wegen der Willkür der slawischen Truppen und ihrer Befehlshaber in Italikum begonnenen Auseinandersetzungen zwischen Konstantinopel und Rom, standen Kotor und Risan Konstantinopel zur Seite – der zivile byzantinische Verwalter Dalmatiens, der den Titel Konsul trug, befand sich damals in Thessaloniki (Salona) und der Militärverwalter weilte in einer der Städte Oberdalmatiens. Höchstwahrscheinlich hatte er seine zeitweiligen Residenzen in Kotor oder Risan.

Gegen 620 wurde die Provinz (Thema) Dalmatien umorganisiert und ihre Häfen an der Küste Oberdalmatiens, darunter auch Kotor und Risan, wieder der Provinz Epirus angegliedert. Kotor, Risan und alle oberdalmatinischen Städte wurden damals zusammen mit dem byzantinischen Süditalien zu einer territorial-administrativen von Goten und Slawen mit Waffengewalt geschützten Einheit; die Goten und Slawen ließen sich zu jener Zeit in erheblicher Zahl in große süditalienische Städte nieder (die Niederlassung von Slawen und Goten in Süditalien begann Anfang des V. Jahrhunderts während der Herrschaft Kaisers Arcadius). Am ökumenischen Konzil von Konstantinopel 680 nahm auch der Ikonoklast, Bischof von Kotor Valerianus teil.

Am Zweiten ökumenischen Konzil von Nikeia 787 nahm der Bischof und Metropolit von Risan, Nicethas, teil, der die den Ikonoklasmus verurteilenden Konzilbeschlüsse sowie, wenn auch unwillig, den „Glaubensfrieden“ (pax fidei) mit Rom annahm. Das ist zur Zeit das einzige Zeugnis dafür, dass die Städte im Raum Südillyrikums, in dem bereits zustandegekommenen Königreich der Slawen, die ikonoklastischen Doktrinen der Manichäer, Monophysiter und der Nachfolger der frühen judeochristlichen Lehre, deren Kolonien sich in ganz Mazedonien, Epirus, Prävalitanien, Dalmatien und Mösien befanden, verurteilt hatten. Mit den Auseinandersetzungen des Patriarches Necephoros mit den Ikonoklasten Anfang des IX. Jahrhunderts in Süd- und Mittelillyrikum begann die Verfolgung der Anhänger der Nikeia-Beschlüsse: der Patriarch genügte 806 dem Antrag des Mönchs aus Kotor, Hilarion, und versetzte ihn in den sicheren von den Ikonenanhängern geführten kirchlichen Sitz, während Theodor Studite eine Reihe von Episteln an die Freunde in Kotor und Risan schrieb und diese aufforderte, sich den Ikonoklasen zu widersetzen. Oberdalmatien und Süditalien werden während der Langobarden- und Slawenepoche Stützpunkte der ikonoklastischen Lehren bis zum Ende der slawisch-bulgarischen Herrschaft über Süditalien Ende des XI. Jahrhunderts bleiben.

Als im Jahre 920 der ikonoklastische Metropolitensitz in Risan von der imperialen Verwaltung aufgelöst wurde, wurde Kotor zusammen mit Durazu (Dyrrachium) zum mächtigsten Militär- und Handelszentrum an der oberdalmatinischen Küste. Bereits 950 wurden die Angehörigen der mächtigen slawisch-langobardischen Familie Byzanti aus Kotor zusammen mit den Kaloiannes zu Bevollmächtigten von Konstantinopel und zu kaiserlichen Richtern in Süditalien. Im Jahre 1025 wurde der große italienische Hafen Bari zum byzantinischen Erzbistum, ein Agehöriger der Familie Byzanti zu seinem ersten Metropoliten. Seit der Zeit stand Kotor während zwei darauffolgender Jahrhunderte mit kurzen Unterbrechungen unter der Jurisdiktion des Erbistums in Bari, unter dessen Verwaltung auch Dubrovnik (Raguza) stand. Zu den Zeiten, als die byzantinischen Gebiete umorganisiert wurden und Konstantinopel den Forderungen des Königreichs der Slawen und des römischen Pontifex genügte, wurde Kotor unter die Glaubensjurisdiktion von Dubrovnik

oder des mächtigen Erzbistums von Bar (Antivari) gestellt. Das mächtige slawische Vasallenkönigreich teilte Ende des XI. Jahrhunderts die Macht mit den normanischen Dux Süditaliens und zog sich Ende des XI. und Anfang des XII. Jahrhunderts langsam vor deren neuentstandenen Staaten vom Süden Italiens zurück. Am Konzil in Papien (Concilium Papiense) 1160 nahm auch ein Vertreter der Basilika - Kathedrale des Hl. Triphons (Sanctus Tryphonus) von Kotor teil, der dem Beitreten seiner Basilika der römischen Kirche zustimmte, und die Stadt Kotor wurde unter den Schutz der germanischen Kaiser gestellt. Nach dem Konzil zu Papien erschien der erste Geistliche vom ehemaligen Raum des Königreichs der Slawen, der Bischof von Kotor Maio, im Jahre 1179 im Konzil in Lateran (Latran); Kotor und die großen Häfen Oberdalmatiens wurden der souveränen Macht des römischen Papstes untergeordnet.

Mit dem Slawenrückzug und der Normanenstärkung, zur Zeit der Entstehung des Königreiches Siziliens und Süditaliens, wurde Kotor zum „Überseeterritorium“ des Erzbistums in Bari und verlor immer mehr an Macht und Einfluss. Ende des XII. Jahrhunderts wurde den Slawen und der Slawischen Kirche von der Dynastie Hauteville und der römischen Kaiserin und Königin Siziliens Constantia der letzte bedeutende Militärstützpunkt im Süden Italiens – die Festung San Giovanni in Fiore (Castellum de Sclavis; San Giovanni in Fiore) in der Provinz Cosenza entzogen. Danach übertrugen die weströmischen Kaiser alle Vorteile von Kotor auf ihren neuen Verbündeten an der dalmatinischen Küste, das Erzbistum Dubrovnik, das bald darauf zum mächtigsten Handelshafen an der Adria wurde.

г. Котор и г.Рисан с 325 по 1200 гг.

Котор и Рисан (Rhisinium, Rhizinium, (Ρίζάαι Ριζων Ρηαιζον) упоминаются уже римскими географами и историками, первый как поселение одного из античных балканских народов или племен Катаров (Catari), возможно близкого соседям, скитско—славянским Латовитам (Latovici), а второй как значительная фортификация на верхнедалматинском побережье где находилась точка опоры римского военного флота (Plini Secundi: "Naturalis historiae", III, 23—26). Оба города были особенно важными военно—стратегическими центрами на побережье Верхней Далмации в периоде с 3 по 5 вв.; Котор, ссылсясь на до сих пор единственную известную запись в одной истории, относящейся к раннему барокко, становится епископским центром 325 г., по требованию патриархата в Аквилее (patriarcatus Aquilei(j)ense), который накануне Первого вселенского собора в Никее, вместе с новой организацией царства Константина, утверждает несколько епископских центров на территории Далмации — в том числе в Салоне (Salone) и в Которе. 324 года представители Котора и Рисана встречаются на соборе в Риме, где сформу–лированы правила веры и должности церковных лиц в их диоцезах.

Котор (Καταρο, Καθαρο, Δεκατερα, Ρωσστ, Росι, Rose, Caterina, Ecatera, Kathar) появляется на Четвертом вселенском соборе в Халкидонии (Chalcedonia), 451 г. Его епископ Юлиян (Iulianus), вместе с дуклянским митрополитом (metro—politanus) Эвандром (Euandros) участвуют на нескольких заседаниях собора и подписью соглашаются с приговором александрийского патриарха Диоскора, но не и с монофизитским (monophysite) ученьем. В нескольких посланиях, папа Лев Великий (Leo Magnus) требует от которского епископа в своей диоцезе проводить собором принятые правила веры (canones fidei). Одно письмо о порядке и дате отмечения Пасхи, является очень важным: в нем сказано, что на территории епископии Котор и Верхней Далмации находятся мощные манихейские (manicheens), катарские (cathares) и ариянские (ariens) точки опоры, которым до сих пор неизвестные иудеохристянские сообщества приказывают праздновать Пасху согласно еврей–ским обычаям. Котор в указанной эпохе находится в провинции Эпир (Epirus), расположенной от Никополя (Nicopolis) до устья Неретвы (Narenta). Данный епи–скопский центр время от времени принадлежал провинциям Македонии (Macedo–nia), Средиземноморской Дакии (Dacia Mediterranea), Превалитании (Prevalitana), Далмации (Dalmatia), а в одном небольшом промежутке, примерно два десятилетия, Дардании (Dardania) и внутренней или Нижней Мезии (Moesia Inferioris), согласно требованиям имперыальной константинопольской администрации в периоде войн против "варварских народов", пробивающихся в Илирикум и в Италию. Котор в течение нескольких веков был "союзником" (foederatus) готского города Готии (Gothia, Γωτηια πολεις) в Тракии (Thrace), а оба, поскольку управлялись готскими отрядами, состоявшими на службе византийского войска, находились, судья по всему, под верховной церковной

юрисдикцией »митрополии — госпожи« во Второй Киликии (Cilicia Secunda), то есть церкви, подчиненной епископии и патриархату в Антиохии (Antiochia).

В течение 6 — ого в. мощные византийские порты Рисан и Котор отрицают соблюдать решения собора в Эпире и отрицают принять 516 г. рекомендации папы Хормизды (Hormisda), оставаясь верными иконоборческому манихейству и монофиситству. До 595 года византийский имперыальный офис создает единную тему (thema) Далмацию, расположенную от епископии в Риеке (Absor) до Эпирского порта Никополь; 595 года друг антиохийского патриарха Анастасия (Ana – stasius), рисанский епископ Себастиан вынужден бежать, по всей вероятности изза нашедствия славян, манихеев и язычников, в Сирмиум, где его провозглашают епископом. Себастиян, сразу после назначения, был вынужден покинуть Сирмиум и убежать в Константинополь — причиной были язычники и барборианы (barboriens), болгаре и гунны. Так как военно — административная целость тема Далмация была соединена с Италией, из Далмации на Апенины постоянно приходят контигегенты славянских, гунских и аварских наемников. В столкновении, начинающемуся под конец 6 века между Константинополем и Римом из — за своеволия славянских войсковых частей и командующих ими на Италикуме, Котор и Рисан стали на сторону Константинополя — гражданский византийский адми – нистратор для Далмации с титулом консула тогда находится в Салоне, а военный в одном из городов в Верхней Далмации. По всей вероятности его временное местонахождение находилось в Которе или Рисане.

Где то в 620 г. тема Далмация переустраивается и ее порты на берегу Верхней Далмации, в том числе Котор и Рисан, заново принадлежат Провинции Эпир. Тогда Котор, Рисан и все Верхнедалматинские города, вместе с Византийской южной Италией, становятся территориально — администра — тивной целостью, которую оружием охраняют готты и славяне, которые в это время в значительном числе заселяют крупные города на юге Италии (заселение славянами и готтами южной Италии, начинается в начале 5 столетия, во время правления царя Аркадия (Arcadius). На Вселенском соборе в Константинополе, 680 года, участвие принимает сторонник иконоборчества, епископ Котора Валериан (Valerianus).

На втором Никейском Вселенском соборе 787 года, участвует епископ или митрополит Рисана Никита (Nicethas), который согласился с решениями Собора, осудившими иконоборчество и, невольно, "религиозный мир" (pax fidei) с Римом, до сих пор единственное свидетельство, в том что города на просторах южного Илирикума в уже созданом Королевстве Славян, осудили иконоборческую доктрину манихеев, монофиситов и последователей ранних юдеохристянских учений, колонии которых находились по всей Македонии, Эпире, Превалитане, Далмации и Мезии. После начала расчитывания патриарха Никифора (Nichephores) с иконоборниками в начале 9 столетия, в южном и среднем Илирикуме и в Далмации начинается преследование приверженцев Никейских решений: патриарх 806 года удовлетворяет требованию которского монаха Хилариона (Hilarion) и переселяет его в безопасный церковный центр, который держат приверженцы икон, при чем

Теодор Студит (Theodor Studite) пишет ряд посланий друзьям в Которе и Рисане, требуя от них воспротивиться иконоборникам. Верхняя Далмация и Южная Италия в эпохе Лангобарда и славян, останется центром иконо–борческих учений до конца славянско–болгарского правления Южной Италией под конец 9 столетия.

После отменения империальной администрацией, где то в 920 году, иконо–борческого митрополитского центра в Рисане, Котор вместе с Дуресcом (Dyrrachium) становится самым сильным военным и торговым центром на верхне–далматинском побережье. Уже в 950 г. члены мощной которской славянско–лангобардской семьи Бизанти (Byzanti), вместе с Калоянами (Ка–loiannes), в южной Италии являются доверенными Константинополя и царского судьи. 1025 года великий итальянский адриатический порт Бари становится византийской архиепископией, а его первым митрополитом член семьи Бизанти. Котор с этого момента и дальше в последующих два с половиной века с небольшими перерывами находится под юрисдикцией архиепископии в г. Бари, под управлением которой находится и Дубровник (Raguza). В периодах переустраивания Византийской области и удовлетворения Константинополем требований Королевства Славян и римского первосвященника, Котор находится под религиозной юрисдикцией Дубров–ника или мощной архиепископии барской (Antivari). Мощное вазальное славянское королевство под конец 11 столетия разделяет власть с норман–дийскими дуками (dux) южной Италии и уступая перед их новоучрежденными государствами отступает медленно с юга Италии, в течение конца 11 в. и в начале 12 в. На соборе в Папии (Concilium Papiense) 1160 г., участвует и представитель которской соборной базилики Святого Трипуна (Sanctus Tryphonis), который согласился что его базилика войдет в сосотав римской церкви а город Котор станет городом под защитой герман–ских царей. После собора славян, которский епископ Майо (Maio) 1179 г. появляется на соборе в Латерано (Latran) и Котор и крупные порты Верхней Далмации переходят под суверенную власть римского папы.

Отступлением славян и закреплением норманов, после установления Королевства Сицилии и южной Италии, Котор становится "заморской территорией" архиепископата в г. Бари и теряет свою мощь и влиятельство. Под конец 12 столетия династия Отевил (Hauteville) и римская царица и королева Сицилии, Констанция (Constantia), Славянам и церкви славянской отнимают последний важный военный центр на юге Италии – крепость Сан Джованы ин Фиоре (Castellum de Sclavis; San Giovani in Fiore) в провинции Козенца. После этого, все привилегии Котора западные римские цари преносят на своего нового союзника на Далматинском берегу, т. е. на архиепископию Дубровник, которая незадолго станет сильнейшим торговым портом на Адриатике.

SADRŽAJ

KOTOR: OD **ΡΩΣΣΥ** DO **ΚΑΘΑΡΟ (ΔΕΚΑΤΕΡΑ)**..... 7
Rose (Kotor-Risan) i Boka u epohi ozakonjenja hrišćanstva 12
Vizantijska provincija Italija i Dalmacija: Slovenske države i Italikum 23
Dolazak Normana, stvaranje normanske države na jugu Italije i Kotor.....35

Kotor i Risan od 325. do 1200. godine

Godina 325 (324?):
Predstavnici Kotora i Risna na saboru u Rimu,
sazvanom po naređenju imperatora Konstantina 48
Godina 363:
Episkop Rosa (Kotora) na saboru u Antiohiji..... 60
Godina 382:
Izvještaj sa sabora u Rimu upu}en crkvama Akvilejskog patrijarhata
(i Kotoru i Risnu) po pitanju arijanizma Gota..... 66
Oko 400. godine:
Konstantinopoljski patrijarh sv. Jovan Hrizostom protiv Katara (Kotorana) Homilija VI..... 72
Godine 451:
Druga sjednica Svetog vaseljenskog sabora u Kalhidonu 76
Godina 451:
Nastavak lalkedonskog Sabora četvrta sjednica, na kojoj je kotorski episkop Julijan..... 112
Oko 451-2. godine:
Papa Lav episkopu Rosa (Kotora) Julijanu..... 134
Oko 451-2. godine:
Papa Lav episkopu Julijanu 136
Oko 451-2. godine:
Papa Lav savjetuje Julijana iz Rosa..... 138
Godina 451:
Pismo LXXXII upućeno Marcijanu Avgustu..... 140
Godina 453:
Pismo CXXII upućeno episkopu Julijanu..... 144
Godina 490. (493?), 28. jul:
Pismo pape Gelasija dalmatinskom episkopu Honoriju da ne dopusti da Pelagijeva jeres,
nekada osu|ena u cijelom svijetu, ponovo ojača u Dalmaciji. 148
Godina 490 (493?):
Pismo pape Gelasija istom Honoriju episkopu Dalmacije 154
Mjeseca septembra 516. godine:
Sinodsko pismo ili primjer odnosa Sinoda starog Epira prema papi Hormizdi.....158
Godina 517. dana 14. februara:
Piše papa Hormizda..... 162
Godine 595. mjeseca septembra:
Papa Gregorije Veliki episkopima Epira 164
Između 590. i 604. godine:
Papa Gregorije Marcelu prokonzulu Dalmacije 168

Godine 590-595:
Papa Gregorije Alkisonu Korkirskom episkopu 170
Godina 590-604:
Alkisonu, episkopu Korkirskom 172
XXV - 591-595. godine:
Anastaziju, Patrijarhu Antiohijskom 174
Godine 591-595:
Aristobulu bivšem prefektu i kancelaru piše papa Gregorije 176
Godine 591-595:
Papa Gregorije Filipu komesu ekskubita povjerava probleme Italije 178
Godina 591-595:
Episkopima Evlogiju i Anastasiju 180
Godina 591-595:
Episkopu Anastasiju Antiohijskom papa Gregorije zahvaljuje na odgovoru 186
591-595. godine:
Episkopu Sebastijanu Risanskom 188
Izme|u 590. i 604. godine:
Pismo svetog Gregorija Velikog upućeno arhiepiskopu Natalisu iz Salone 190
Između 590. i 604. godine:
Upućeno subđakonu Antoninu 192
Godina 590-604:
Pismo svetog Gregorija Velikog upućeno svim episkopima Dalmacije 194
Godine 625. 13. decembra:
Papa Honorije episkopima Epira 196
Oko 630. godine:
VIII pismo pape Honorija Jovanu i ostalim episkopima postavljenim u Epiru
(iz zbirke kanona kardinala Deusdedita) 198
Oko 630. godine:
XVI pismo pape Honorija upućeno Anatoliju, magistru milicije
(Odlomak iz Ivone, part. X, c. 187.) 200
Oko 630. godine:
XVI pismo pape Honorija Isaku patriciju i eksarhu Italije
(Fragment iz Iv., p XII, str. 23) 202
Ljeta Gospodnjeg 680:
Sveti Vaseljenski šesti sabor treći konstantinopoljski
(učestvuje kotorski episkop Valerijan) 204
680. godine:
Odluke trećeg konstantinopoljskog sabora 244
787. godine:
II Nikejski Vaseljenski sabor:
učestvuje (arhi)episkop Risna 260
Treće zasijedanje - Drugog Nikejskog vaseljenskog sabora:
Episkopi sa Ilirikuma obavezuju se da poštuju ikone 282
Godina 806:
Konstantinopoljski patrijarh Nikifor o kotorskom monahu Hilarionu 330
815. - 827. godine:
Pisma Teodora Studita Ikonoklasti u Boki 332

815 - 827. godina:
II knjiga pisama svetog Teodora Studite protiv ikonoklasta u Gornjoj Dalmaciji 338
VII duhovnom čedu Jovanu (igumanu kod Kotora?) odgovara na postavljena pitanja 340
CXVI Podvižniku Jovanu (igumanu kod Kotora?)
o nekom pustinjaku jeretiku koji se vratio istinskoj vjeri 342
CXVII Spatariju Marianu (kod Kotora) o prezrenju svijeta 344
CLVII Antoniju episkopu Dračkom o krštenju iz nužnosti 346
CLVIII Spatariju Jovanu (kod Kotora)
o Bogosloviji, božanskom ovaploćenju i o svetim ikonama. 350
LXIV Arhimandritu Gotije (gradu - savezniku Kotora) o osnovnim monaškim pravilima 354
Godina 817-824:
Konstantinopoljski monasi upućuju pismo pontifeksu kao poglavaru vaseljenske Crkve
i traže njegovu zaštitu žaleći se na progone koje trpe od ikonoboraca 358
Godine 817-824:
Isti monasi od rimskog Pontifeksa traže pomoć u progonima koje trpe od ikonoboraca 364
925. godine:
Papa Jovan arhiepiskopu Salone 368
928. godina:
Podjela crkava u Dalmaciji između Bugara i Hrvata 370
Godine 950. - 1000:
Sudija Bizanti 372
Godine 993. novembar:
VI indikcije: Braća Bizanti daju u najam dio posjeda u Italiji 374
Ljeta Gospodnjeg 1011. oktobar:
IX indikcije: Bilježnik grada Barija, Bizanti, sklapa ugovor 378
Ljeta Gospodnjeg 1012. avgust:
X indikcije: Bizanti prvi protonotar grada Barija 384
Ljeta Gospodnjeg 1021. maj:
IV indikcije: Carski topoterit Bizanti 386
Ljeta Gospodnjeg 1025. juni:
VIII indikcije: Bizanti, arhiepiskop Barija, dobija isignacije Monte Kasina 390
Ljeta Gospodnjeg 1028, juni:
Zavještanje članova porodice Bizanti 394
Ljeta Gospodnjeg 1028. decembar:
XI indikcije: Vjenčanje Bizantijeve kćeri po običaju Langobarda 400
Ljeta Gospodnjeg 1030. april:
XIII indikcije: Subđakon Bizanti kao svjedok ugovora 402
Ljeta Gospodnjeg 1031. novembar:
XIV indikcije: Jedno od imanja kotorske porodice Bizanti u Bariju 406
Ljeta Gospodnjeg 1048. oktobar:
I indikcije: Spor dvojice Kotorana u Bariju 410
Ljeta Gospodnjeg 1054:
Pseudosinod konstantinopoljski pod predsjedavanjem Mihaila Kerularija
(za vrijeme vladavine cara Konstantina Monomaha)
Mitropolit Drača u ime Kotora prihvata Veliku šizmu
na kojoj je na legate Apostolske stolice bačena anatema 414
Ljeta Gospodnjeg 1059. 24. avgust:
XII indikcije: Posvećenje crkve Spasitelja u Bariju 424

Ljeta Gospodnjeg 1063. maj:
I indikcije: Arhiepiskop Barija, Andrija, Kotoranin 426
Ljeta Gospodnjeg 1067. april:
V indikcije: Porodica Slovena zavještava crkvi svoje imanje u Italiji 430
Ljeta Gospodnjeg 1086. mart:
IX indikcije: Sloven daruje svoje imanje crkvi u Bariju 436
1087. jun:
X indikcije: Normanski duks prisvaja imanje vojnog komandanta iz ju`ne Italije 440
Ljeta Gospodnjeg 1088. mart:
XI indikcije (u Konstantinopolju): Vizantija sakuplja porez u Kraljevstvu Slovena 444
1089 oktobar:
XIII indikcije: Kotor potpada pod vojnu upravu Normana 446
1089. novembar:
XII indikcije: Izgrađena crkva Svetog Nikole u Bariju 450
1093. juli:
I indikcija: Imanje kotorskog plemića Bizantija u Bariju 452
Ljeta Gospodnjeg 1099. juli:
VII indikcija: Melicijaka, sin Bizantija iz Barija 460
Godine 1105-1120:
Član porodice Bizanti vraća dug Stefanu Slovenu 462
Ljeta Gospodnjeg 1107. mart:
XIV indikcije: Izaslanik konstantinopoljskog dvora zastupa kotorsku porodicu Bizanti 464
Ljeta Gospodnjeg 1108. decembar:
I indikcije: Monasi iz Zete predaju svoju crkvu u Laveli katoličkim sveštenicima 472
Ljeta Gospodnjeg 1109:
II indikcije: Komandant Barija daje roba slovenskoj porodici u Bariju 474
Ljeta Gospodnjeg 1110. jul:
III indikcije: Član porodice Bizanti ženi se po običaju Langobarda 476
Ljeta Gospodnjeg 1118. januar (?):
XI indikcije: Rasprava između Slovena povodom imanja 478
Ljeta Gospodnjeg 1119. septembar:
XII indikcije: Kotorani gube imanja u Bariju 484
Godine 1124-1130:
Uspostavljanje reda između Normana i Slovena u Kalabriji i na Siciliji 490
Prije 1130. godine:
Fragment dokumenta 494
Bari, 1130. 5. novembar:
Antipapa Anaklet 496
Ljeta Gospodnjeg 1131. mart:
IX indikcije, u Koratu: Građanin Risna prodaje svoje imanje u Italiji 498
Ljeta Gospodnjeg 1131. april:
IX indikcije: Kotoranin Bizanti poklanja dio imanja crkvi 500
Godine 1137:
Sloveni mijenjaju posjede u Kotoru za iste u Ugarskoj 502
Godine 1137:
Magdalena, supruga ovog istog Martina,
uvećava darove date manastiru Sv. Petra u Kotorskoj zemlji 506

Ljeta Gospodnjeg 1144. mart:
VII indikcije: Ugovor o zalozi između Slovena i Langobarda 508
Godine 1151. 18. mart:
XV indikcije: Potvrđuje se jurisdikcija Barija nad Kotorom 512
Godine 1152. 18. mart:
Senj: Normani iz Donje Dalmacije dobijaju Kotor 516
Godine 1154:
Donacija kotorskom manastiru Svetog Đorđa u Kratiri 518
1160. ljeta:
Hristovog Koncilijabulum u Papiji od cara Fridriha (sazvan)
Vizantijska bazilika Svetog Tripuna i Kotoru postaje katolička 520
Godina 1164, 10. februar:
Prostagma Konstantina Kotoranina 534
1164. novembar:
XII indikcije: Zaplijena imanja zbog duga 536
Godine 1165. februar:
Sloven zapovjednik grada Kupersana 538
Godine 1167. 8. jul:
XV indikcije: Zaplijena imanja slovenskog vlastelina – najamnika 544
Godine 1168 (?):
Kotor traži vlast Barija 546
Godine 1170. mjeseca marta:
Mauro Kotoranin 548
U Armiru 1170. mjeseca marta:
Jovan, brat Maura Kotoranina 550
Tuskul 1172. jun 28:
Kotor ne pripada Dubrovniku već Bariju 552
Godine 1172. 28. jun:
V indikcije: Dubrovniku se dopušta da povede sudski postupak
za vjersku jurisdikciju nad Kotorom 554
1179. godine:
Kotorska episkopija postaje katolička:
Treći lateranski sveopšti koncil za vrijeme pape Aleksandra III 560
Godine 1181, novembar:
XIV indikcije: Dogovor oko nasljeđa između predstavnika slovenskih
i langobardskih porodica 638
Mjeseca aprila 1182. godine:
Utvrđivanje međa na imanju slovenskog manastira na Siciliji 640
Godine 1182, 2. decembar:
XV indikcije: Sin Jovana Vasilijevog kupuje stabla maslina 642
Godine 1183. jun:
I indikcije: Episkopija Kotor gubi pravo uprave nad nekim od crkava u Bariju 644
Godine 1183. 12. decembar:
I indikcije: Svjedočenje o kotorskom gra|aninu Radu, sinu Dimitrijevom 646
Godine 1187. maj:
V indikcije: Darovnica kotorskom episkopu 648
Godine 1188. 18. februar:
VI indikcije: Preprodaja nekadašnjeg kotorskog imanja 652

Godine 1196. 24. januar:
XIV indikcije: Proces o podjeli nekadašnje imovine porodice Bizanti 656
Godine 1197. mart:
XV indikcije: Slovenima se oduzimaju posjedi u južnoj Italiji..... 658
Godine 1199. maj:
II indikcije: Trgovina sa Kotorom 660
Godine 1199. 6. avgust:
II indikcije: Spor oko bračnog ugovora..... 662

Provincija Epir u Vizantiji 669

Rezime..... 687

Sadržaj..... 701

Monumenta Montenegrina

knjiga VI

tom 2.

KOTOR I RISAN OD 325. DO 1200. GODINE

Priredio i predgovor napisao
Vojislav D. Nikčević

Prevela sa latinskog
Lada Jagušt - Akkad

Izdavač
Istorijski institut Crne Gore

Za izdavača:
prof. dr Đorđe Borozan

Lektura i korektura:
Marijan Miljić

Tehnička i kompjuterska obrada
Stevan Ljumović, dipl. ing.

Tiraž:
500 primjeraka

Štampa:
Štamparija "OBOD" AD - Cetinje

ISBN 86-305-0329-7

CIP – Катлогизација у публикацији
Централна народна библиотека Црне Горе, Цетиње
262.3(497.16)(093.2)

MONUMENTA Montenegrina. Knj. 6, Episkopi Kotora i Episkopija i Mitropolija Risan. - Podgorica : Istorijski institut Crne Gore, 2004. - Knj. <1-2> : Ilustr.; 29 cm. - (Iz prošlosti Crne Gore. Posebna izdanja / Istorijski institut Crne Gore, Podgorica)

Dosadašnji sadržaj:
T.2 : Kotor i Risan od 325. do 1200. godine / pripremio i predgovor napisao Vojislav D. Nikčević; prevela Lada Jagušt - Akkad. - 2004 (Cetinje : Obod) . - 706 str. - Na spor. nasl. str.: Monumenta Montenegrina. Vol. 6, liv. 2, Kotor et Risan de l'an 325 a 1200 = Monumenta Montenegrina. T. 6, kn. 2, g. Kotor i g. Risan s 325 po 1200 gg. - Kotor. od Possy do Kathapo: str. 7-46. - Tekst na srp. i lat. jeziku. - Tiraž 500 - Bilješke uz tekst. - Rezimei na više stranih jezika.
ISBN 86-305-0329-7 (Knj. 2)
1. Никчевић, Војислав Д. 2. Јагушт-Акад, Лада
а) Рисанска Митрополија - Историјска грађа б) Епископи - Котор - Историјска грађа

COBBIS.CG - ID 1940749

Национална библиотека Црне Горе

Б

III 36655/6/2 а

000504375

COBISS ©